

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM
V
KNJIGA 27

REDAKTORI:

Fabijan Trgo, pukovnik i Sandor Kaufer, potpukovnik

Odgovorni urednik

Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE
VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 27

BORBE U HRVATSKOJ 1944 GODINE

BEOGRAD

1961

BORBE U HRVATSKOJ 1944. GOD.
— MAJ —

I

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLO-
BODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
JUGOSLAVIJE

BR. 1

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA DVANAESTE DIVIZIJE ŠESTOG KORPUSA NOVJ OD 1. MAJA 1944. GODINE¹

P R E G L E D

Brojnjg stanja i naoružanja XII divizije na dan 1. maja 1944. god

Polit. komesar:
Otmar Kreačić

Komandant pukovnik
Mil.² Stanivuković

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOĐILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
BROJ: 312
DNE 15-V 1944. G.

¹⁾ Original, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7-1/ k. 882.

BR. 2

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA OD 2. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O DEJ- STVIMA SEDME NOU DIVIZIJE OD 6. DO 26. APRILA¹

Op. br. 138/44
2. V. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Operativni izvještaj
o radu dijelova VII
divizije

Noću 12/13. IV o.g. izvršen je napad na neprijateljsko uporište u s. Divuša.² Selo Divuša nalazi se na komunikaciji Bos. Novi — Kostajnica. Zemljiste je predstavljeno na sekciji Kostajnica 1 : 100.000.

Napad na neprijatelja vršila je 1. i 2. brigada VII divizije sa Banijskim odredom.

Jačina neprijatelja bila je: 130 ustaša i naoružanih civila i 30—40 domobrana. Naoružanje neprijatelja: 2 brdska topa, 1 teški bacač, 1 teški mitraljez, 2 protuavionska mitraljeza, 4 puškomitraljeza, a ostali su naoružani sa puškama. Ime komandanta posade nije poznato.

Zadatak posade u Divuši je osiguranje komunikacije Bos. Kostajnica — Dvor, a ujedno je i služio kao baza za neprijateljske prepade. Pored toga na istoj pruzi neprijatelj je imao u Strugi 80—90 domaćih ustaša pod rukovodstvom podoficira iz 12. ustaške bojne. U Kostajnici se nalazi 12. ustaška bojna, od koje se 2 satnije nalaze u samoj Kostajnici, a ostale 2 satnije osiguravaju prugu, vijadukte i mostove na Uni od Kostajnice do Grdanovca; pored toga nalaze se 1 ustaška pripremna satnija i 2 eskadrona Kozaka. U Kostajnici se nalazi stalno 10—15 ispravnih tenkova, koji dolaze u obzir za intervenciju.

Na istoj komunikaciji u s. Zamlaća nalazi se 1 bojna domobrana, koja je skoro došla.

U Dvoru na Uni nalazi se 400—500 vojnika 373. divizije.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 36—1'3, k. 426.

² Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 143.

Naša namjera bila je napasti neprijatelja u s. Divuša, uništiti ga, izvršiti konfiskaciju stoke u pomenutom selu.

Napad na neprijatelja u s. Divuša vršila su 2 bataljona i to 1 iz I, a jedan iz II. brigade, dok ostali dijelovi su vršili osiguranje. III brigada osiguravala je pravac iz Kostajnice postavivši zasjede na pogodnim položajima zapadno od ceste između rijeke Volinje i Krisnice. Minersko odjeljenje postavilo je 3 minска polja na cesti između s. Krisnica i Kuljani.

IV brigada zatvarala je pravac iz Dvora postavivši zasjede na Šokačkom Brdu i na padinama Metle (k. 256). Minersko odjeljenje postavilo je minsko polje na cesti između Struge i Unčana.

P. odred Banije zatvorio je izlaze iz Dvora u pravcu Vojnića, Hrtića i Starog Groblja. Brdska baterija pridata bataljonom koji su napadali Divušu. Pored toga postavljene su naganze mine za tenkove.

Za ovo je izdata pismena zapovijest od strane štaba VII divizije.³

Napad na neprijatelja u s. Divuša počeo je 12. aprila o.g. u 22,55 časova.

Na neprijateljsko uporište u s. Divuša vršila napad 2 bataljona i to 1. bataljon I brigade i 1. bataljon iz II brigade. Bataljoni su podišli neprijatelju na blisko odstojanje, a potom su izvršili juriš. Neprijatelj je bio razbijen u svojoj spoljnoj odbrani i pod borbom se povlačio prema svom glavnom uporištu oko crkve u s. Divuša. Jedan dio neprijatelja razbjegao se po polju, te je priputcavao na naše jedinice koje su vršile napad. Neprijatelj se skoncentrisao oko crkve gdje je davao jak otpor. Sama crkva uređena je za odbranu, a oko crkve ima 5 solidno izgrađenih bunkera. Ovaj napad je trajao oko 2 sata. Zbog neuspjeha u dalnjem napadu, i zbog toga što topovi nisu mogli razbijati bunkere i zidove crkve, štab I brigade, bez znanja štaba VII divizije, povukao je svoj bataljon, a ovaj bataljon saopšto to opet bataljonu II brigade, da se povlači. Pošto je štab divizije dobio izvještaj o povlačenju bataljona, koji su vršili napad, donio je odluku da se ostale jedinice povuku iz razloga jer je bilo već prekasno da se ponovo naredi napad na neprijatelja. Ovo je štab divizije učinio iz razloga jer se počelo svanjivati, a u toku dana po mišljenju štaba divizije borba bi bila neuspješna, jer je neprijatelj dobro utvrđen i davao je jak otpor. Povlačenje je izvršeno oko 3 sata.

U međuvremenu napada, tj. oko 2 sata u noći, neprijatelj je naišao iz Kostajnice prema Divuši, kao pojačanje napadnutoj posadi u s. Divuša. Jačina ovog neprijatelja bila je

³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 47.

200 pješaka i 4 borna kola. Borna kola naišla su na postavljene nagazne mine, mine su eksplodirale i tenkovi se nisu dalje kretali. Pješadija je vodila borbu sa našom zasjedom na Crlješnici (k. 284) i u s. Krisnica. Neprijatelj je na naprijed pomenutim položajima bio zadržan i posle borbe natjeran na povlačenje, pretrpjevši tom prilikom znatne gubitke. Povlačenje jedinica sa osiguranja izvršeno je oko 4 časa kada je borba završena.

Postavljeni cilj nije izvršen. Zadatak koji je postavljen nije mogao biti izvršen.

Zaplijenjeno je 4 karabina, 600 metaka, 3 ručne bombe, 4 kompletne uniforme i 4 para veša, 5 čebadi, 15 konja i 24 komada rogate stoke.

Gubitci neprijatelja: u toku borbe 25 mrtvih i ranjenih. Oštećena su jedna neprijateljska borna kola.

Naši gubitci u toku borbe bili su: 10 ranjenih drugova. Gubitaka u materijalu nije bilo.

Utrošeno je u toku borbe: 4000 pušč. i mitr. metaka, 40 mina za teški bacač, 15 mina za laki bacač, 17 granata za protuoklopne topove, 5 ručnih bombi i 4 metka za protutenkovsku pušku.

Pojedinaca i jedinica koji su se naročito istakli nije bilo.

Isto tako pojedinaca i jedinica, koji su se slabo držali u borbi nije bilo.

Akcija je bila dosta dobro pripremljena. Odluke i izdate zapovijesti bile su pravilne. Rukovođenje borbom nije bilo pravilno, jer nije bilo jedinstva komandovanja, a podređeni štab brigade vršio je povlačenje bataljona na svoju ruku, bez da je o tome dobio naređenje od strane štaba divizije, koji je stvarno trebao da rukovodi ovom svom akcijom. Isto tako je veza funkcionisala vrlo slabo. Nije bilo sadještva u radu. Potpomaganje sa artiljerijom i pratećim oruđima bilo je vrlo slabo, te prema tome teška oruđa uopće nisu iskorištena, naročito za razaranje bunkera.

II

Noću između 21.22. aprila o.g. izvršen je ponovo napad na neprijateljsko uporište u s. Divuša.⁴ Položaj je naprijed opisan i predstavljen.

Napad je vršila III i IV brigada, ojačane sa 2 bataljona iz II brigade.

Sam napad na s. Divuša vršila su 2 bataljona II brigade, a dok su III i IV brigada zatvarale pomenute pravce.

⁴ Vidi tom V. knj. 2, dok. br. 143.

Jačina neprijatelja u Divuši bila je ista, osim što je izvukao brdske topove, koji su prije napada otpremljeni u s. Struga.

Neprijatelj držeći s. Divušu štiti komunikaciju Kostajnica — Dvor. Naša odluka bila je ponovo napasti neprijatelja i unišititi u s. Divuša.

Za ovu akciju izdata je pismena zapovijest.⁵

Borba je počela 21. IV o.g. u 23 časa.

Bataljoni II brigade krenuli su sa polaznih položaja u napad, te odmah u svom prvom naletu pročistili samo selo. Neprijatelj se [nalazio] iznad sela (30 vojnika) u zasjedi koji su se povukli u crkvu i bunkere, odakle su davali jak otpor. Neprijatelj je u crkvi bio opkoljen i privučena je artiljerija, topovi su počeli tući u bunkere oko crkve. Topovi nisu mogli probiti zid na crkvi, a gađanje bunkera bilo je otežano zbog noći, jer se bunkeri nisu mogli dobro vidjeti.

Za vođenje borbe u s. Divuša neprijatelj je neopaženo došao iz Struge lijevom obalom rijeke Une i napao naše dijelove u s. Divuša sa leđa, što je jako pogoršalo situaciju, a pošto su bili vrlo slabi izgledi na daljnji uspjeh i zauzimanje crkve i bunkera, to je Štab divizije donio odluku da se naše jedinice u zoru povuku, s tim da ostave slabije dijelove prema neprijatelju, dok se ne povuku topovi. Za razbijanje neprijatelja, koji je došao iz Struge, a koji nije bio jak, upotrijebljena je jedna četa koja je vršila napad.

Postavljeni cilj nije postignut, a zadatak uopće nije izvršen.

U ovoj borbi nije ništa zarobljeno niti zaplijenjeno.

Gubitci neprijatelja nisu poznati.

Naši gubitci: 2 ranjena i 2 zarobljena druga.

U toku borbe utrošeno je municije: 1500 metaka, 20 granata za protukolski top, 10 mina za bacač i 15 granata za brdske topove 75 mm.

Jedinica i lica koje bi trebalo pohvaliti nije bilo.

Jedinica i lica koji su se slabo držali nije bilo.

Priprema akcije je izvedena dobro. Ponovo u ovoj akciji na s. Divuša napravljena je ista pogreška: rukovođenje jedinicama nije bilo pravilno, niti je bilo sadještvo jedinica u svom radu. Bunkeri nisu bili tučeni dobro artiljerijskom vatrom, a isti su se mogli uz pomoć artiljerije likvidirati. Pored toga, osiguranja nisu bila postavljena pravilno, tako da je neprijatelju uspjelo, sa svojim slabijim snagama, iznenaditi naše bataljone, koji su vršili napad. Veza je vrlo slabo funkcionala, a to je i jedan veći razlog da nije postojala koordinacija u radu jedinica koje su napadale, kao i onih koje su vršile osiguranje.

⁵ Vidi tom V. knj. 26. dok. br. 94.

III

22. IV o.g. neprijatelj je napao našu I brigadu VII divizije i 2. bataljon II brigade. Neprijatelj je vršio napad iz Kostajnice, Petrinje i s. Komareva.⁶ Položaji na kojima je vođena borba bili su slijedeći: s. Mlinoga, Jošavica, D. i G. Pastuša, Begovići, Tremušnjak, Mačkovo Selo, Dodoši, Sv. Lazar (k. 345 i 225), Glinski Trnik, Sibić, k. 185, Strašnik, s. Marinovići i s. Gore. Na ovim položajima je vodila borbu i bila raspoređena I brigada VII divizije.

2 bataljona II brigade VII divizije bili su raspoređeni na položajima: Staro Selo — groblje, Severovac, Mala Gradusa, Klupica, s. Bjelovac, Kukuruzarsko groblje i vjenac prema Babinoj Rijeci. Svi detalji navedenih polažaja predstavljeni su na sekciji Petrinja i Kostajnica 1 : 100.000.

Sa naše strane učestvovala je I brigada VII divizije i 2 bataljona iste divizije.⁷

Jačina neprijatelja bila je iz pravca Kostajnice 7—800 Čerkeza, koji su u svom sastavu imali oko 5 tenkova srednje tonaže. Pored toga je neprijatelj imao 2 topa, 3 teška bacača i veći broj teških mitraljeza.

Sa pravca Petrinje neprijatelj je bio sastavljen od 1 ustaške bojne i oko 200 Kozaka konjanika.⁸ Pravi nazivi jedinica i imena komandanata nepoznati.

Namjera neprijatelja bila je odbaciti naše snage od Gora, te istim ovladati, kao i vršiti terorisanje stanovništva sa ispadima u okolna sela, te zadržati se u s. Gore i uspostaviti ponovo svoj stari garnizon. Pored toga namjera je neprijatelja bila da sa dijelova koji su vršili napad u pravcu Mlinoge i Kraljevčana izvršiti širi manevar, odbaciti naše snage od komunikacije, a vjerovatno i opkoljavanje naših snaga, koje su vodile borbu kod Gora. Pored toga, neprijatelj je vršio pljačku sela kroz koja je prolazio. Naša definitivna odluka bila je slijedeća: Ne dozvoliti neprijatelju dublje prodiranje u oslobođeni teritorij, sačekati ga na naprijed pomenutim položajima, nanijeti mu što više gubitaka i baciti ga nazad u svoje baze.

Za ovu akciju izdate su direktive od strane štaba divizije štabovima brigada o držanju naprijed pomenutih položaja, prihvaćanju borbe sa neprijateljem, a u slučaju jačeg neprijateljskog napadaja eventualno povlačenje na slijedeće položaje.

⁶ i ⁷ Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 143.

⁸ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za april 1944. o tome piše: »II bojna Ustaškog krajiškog zdruga u saradnji s kozačkim postrojbama preduzela je 21. IV. 1944 nasilno razvidanje u 3 skupine na dielu Bačuga — Čuntić — Mlinoga — Dodoši — Tremušnjak — Pecki — Gore, bez dodira sa odmetnicima.« (Vidi dok. br. 4/1—8. k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Borba sa neprijateljem otpočela je 22. IV o.g. i to kod bataljona II brigade na liniji Staro Selo (groblje) — G. Bjelovac — Kukuruzarsko polje — Babina Rijeka u 3 časa, dok kod I brigade na položajima koji su napred pomenuuti borba počela između 5 i 6 sati istoga dana.

Kod I brigade neprijatelj je napao navedene položaje kod pravca Komarevo — Petrinja sa jačim svojim snagama. Borba je počela prvo na Vinodolu i Babinom Brdu. Neprijatelj je, imajući u sastavu i konjicu, brzo ovладao ovim položajima. Naše jedinice su se povukle iz Vinodola u pravcu Metle. Jedna jača neprijateljska kolona prodrla je do D. Jabukovca i krenula u pravcu Mlinoge, te ugrozila jedan bataljon I brigade kod s. Drobnjaci, koji se morao povući u pravcu s. G. i D. Pastuša. Neprijatelj je dalje nadirao i izbio je u G. i D. Pastušu. Naši bataljoni zauzeli su položaje iznad sela Pastuše i sela Begovići. Neprijatelj je i dalje nadirao u pravcu Tremušnjaka i Dodoša, gdje ga je na k. 241 sačekao jedan naš bataljon i spriječio mu dalje nadiranje. Ovdje se neprijatelj razdvojio i sa jednom koštom krenuo u pravcu s. Šušnjar i Glavice (trig. 338) odakle je krenuo u pravcu Sv. Lazara. Bataljoni I brigade zaposjeli su položaje na Tremušnjaku i Mačkovom Selu, u cilju da spriječe daljnje neprijateljsko napredovanje. Jedan bataljon zaposjeo je Rakita Brdo (k. 304), sa zadatkom da spriječi daljnje neprijateljsko napredovanje prema s. Miočinovići i s. V. Gradac. Poslije toga neprijatelj se povukao u pravcu s. Šušnjar i Glavica. Od strane štaba divizije naređeno je da se jedan bataljon prebaci kod Marovaca i da se zaposjedne Lebrnica (k. 302), dok se sa jačim snagama posjedu Jovčići — k. 225. Istog dana oko 15 časova jedna neprijateljska kolona od Baćuge krenula je u pravcu Luščana, gdje su je na položaju Viluskog groblja sačekali dijelovi jednog bataljona i razbili. Jedna neprijateljska kolona se kretala iz Petrinje preko Mezura, a druga kolona iz Petrinje preko Kosinjaka. Pod pritiskom neprijatelja naše jedinice bile su prisiljene da se povuku u pravcu s. Marinovića. Poslije toga neprijatelj je nastavio sa prodiranjem u pravcu Novog Sela i s. Sibić. Jedan bataljon na ivici šume iznad rijeke Šanje otvorio je vatru na neprijatelja i nanio im osjetljive gubitke.

Neprijatelj je istoga dana zanočio u s. Šušnjar, s. Gore i s. Sibić. Naše snage zadržale su se na položajima kod Glinskog Novog Sela i kod Sv. Lazara.

23. IV o.g. krenuo je neprijatelj u pravcu Drenovca (k. 225), gdje je dočekan od jednog bataljona koji ga je prislio na povlačenje prema Grabovcu i Luščanima. Iz Luščana neprijatelj je produžio u pravcu s. Brnjeuška; ovdje ga je do-

čekao jedan bataljon i natjerao na povlačenje, gdje su stupili u akciju i drugi bataljoni i počeli goniti neprijatelja prema s. Luščani.

Istog dana oko 15 časova izdato je naređenje dvama bataljonima I brigade, da napadnu neprijatelja u s. Graberje i brdo Crkovićka i da ga protjeraju. Borba je trajala oko 40 minuta nakon čega je neprijatelj protjeran u s. Gore. Ovi bataljoni zadržali su se na položajima zatvarajući pravac prema Glini.

Bataljoni II brigade, koji su se u vremenu neprijateljskog napada nalazili na osiguranju sjetve na prostoriji M. i V. Gradusa i Staro Selo, bili su prinuđeni da se povuku pod borbom preko Biskupovca (k. 288). U međuvremenu neprijatelj se probio za Bjelovac i Babinu Rijeku, a neprijateljski tenkovi izbili su do Komogovine i D. Pastuše. Neprijateljska pješadija ovladala je D. Pastušom, a bataljoni II brigade zauzeli su položaje iznad Borojevića i Komogovine i u pravcu Gradiće, gdje je zauzet položaj za odbranu. U Pastuši neprijatelj se je spojio sa kolonom koja je nastupala od Petrinje. Neprijateljski tenkovi stalno su saobraćali drumom G. Pastuša — Komogovina.

23. IV o.g. oko 16 časova neprijatelj se počeo povlačiti u pravcu Kostajnice. Naše jedinice, zamorene od ranijih borbi, nisu mogle da nastave gonjenje, te se tako neprijatelj povratio u svoje baze, a da nije pretrpio veće gubitke.

Rezultati borbe nisu zadovoljili, jer je neprijatelj uspio prodrijeti duboko u našu pozadinu, a da nisu neprijatelju neneseni veći gubitci.

Postavljeni zadatak izvršen je djelomično; jedino je osuđena namjera neprijatelja da prodre u Glinu.

U ovoj akciji nije bilo zarobljenih neprijateljskih vojnika, a niti zaplijenjene kakove spreme i materijala.

Gubitci neprijatelja u toku borbe na dan 22. i 23. IV. o.g. bili su 34 mrtva i oko 40 ranjenih neprijateljskih vojnika i oficira.

Naši gubitci u toku borbe u ljudstvu i materijalu bili su slijedeći: 10 mrtvih, 16 ranjenih, 2 nestala i 9 zarobljenih drugova. U materijalu izgubljeno je: 1 puškomitrailjez šarac i 3 karabina.

Municije je utrošeno 7000 pušč. i mitr. metaka, 30 mina za mali bacač, 17 granata za protivkolske topove i 42 metka za šmajser.

Jedinica i pojedinaca koji su se naročito istakli u ovim borbama nije bilo.

Jedinica i pojedinaca koji su se slabo držali u borbi, koje bi trebalo pozvati na odgovornost, nije bilo.

Rukovođenje sa borbom bilo je vrlo slabo. Rad svih jedinica (bataljona) bio je nepovezan, i takoreći bataljoni su operisali sami za sebe. Veza nije funkcionalna nikako, te štab divizije nije imao nikakav uvid u borbu niti je mogao utjecati na rad pojedinih dijelova. Povlačenja pred jačim neprijateljem nisu vršena pod prihvatom. Nije izvršen ni jedan jači protunapad na neprijatelja, a niti su mu nanijeti kakovi veći gubitci.

Rad štabova brigada bio je vrlo slab, jer nisu bili bataljoni međusobno povezani, a isto tako slabo su održavali vezu sa štabom divizije. Nije održavan stalno kontakt sa neprijateljem pa su se prema tome, o neprijatelju imali obično netačni podatci.

Općenito uzevši, u ovim borbama rad napred pomenutih dijelova VII divizije nije bio zadovoljavajući.

IV

U noći 17. aprila o.g. neprijatelj⁹ je iz Petrinje napao naše položaje na Strašniku, Šestanju (trig. 205) i Župiću (trig. 264) kao i položaj u s. Gore i Kosinjaku. Ovi položaji zatvaraju pravac Petrinja — Glina.

Naše jedinice, koje su taj položaj branile, bile su 2 bataljona iz I brigade VII divizije.¹⁰

Jačina neprijatelja, koji je vršio napad, bila je Glinska ustaška bojna u jačini od 120 ustaša; kasnije, neprijatelj je dobio pojačanje još oko 100 Čerkeza i Nijemaca.

Neprijatelj je uspio mjestimično odbaciti naše jedinice sa položaja, ali su se naši bataljoni dobro snašli i prelazili su u povratne napade odbacujući neprijatelja k svojim polaznim položajima. Oko 9 časova istoga dana neprijatelju je stiglo pojačanje od 100 Čerkeza i Švaba i napali su na naše položaje kod s. Međurače. Naša dva bataljona I brigade vodila su borbu sa neprijateljem i prisilila neprijatelja da se povuče u pravcu Petrinje. Borba je završena u 11 časova kao i nastavljeno je gojenje u pravcu Petrinje.

Jedinica i pojedinaca koji su se istakli u ovoj borbi nije bilo, a isto tako niti jedinica i lica koji su se slabo držali.

Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 30 ranjenih.

Zaplijenjena je manja količina puščane municije koju je neprijatelj bacio pri svom bijegu.

Gubitaka sa naše strane u ovoj borbi nije bilo.

⁹ Druga bojna Ustaškog krajiškog zdruga (vidi dok. br. 4/1—7, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁰ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 142.

Municije je utrošeno 4000 pušč. i mitr. metaka i 20 mina za teški bacač.

Iako je neprijatelj odbačen u Petrinju sa gubicima, iako je postavljeni zadatak zatvaranje komunikacije Petrinja — Glina postignut, uspjeh nije zadovoljavajući. Pošto je ovo bio jedan neprijateljski ispad, a neprijateljske snage, koje su napadale bile su srazmjerne male, a naši dijelovi se nalazili utvrđeni na pomenutim položajima, to je trebalo vještim manevrom nanijeti neprijatelju veće gubitke, odnosno pokušati presegći mu odstupnicu i po mogućnosti uništiti ga. S obzirom na jačinu neprijatelja i na opću situaciju trebali su se neprijatelju nanijeti mnogo veći gubitci u ljudstvu i materijalu.

V

Dana 19. aprila o.g. neprijatelj je napao iste položaje koji su navedeni pod IV, a koji su držali 2 bataljona I brigade VII divizije.¹¹

Borba se je vodila na komunikaciji Petrinja — Glina.

Jačina neprijatelja bila je 6—700 Čerkeza, od kojih je bilo 100—150 na konjima, i oko 80 ustaša.¹²

Naša 2 bataljona I brigade VII divizije nalazili su se na položajima s. Gore, Kosinjak, Mala Gora, s. Strašnik, Sibić, Bileg, Župić, Šestanj (trig. 205), k. 129, Međurače i prema Glinskom Novom Selu.

Neprijatelj je napao jednovremeno sve navedene položaje, koje su držala naša dva bataljona, a naši bataljoni pod pritiskom nadmoćnijeg neprijatelja povukli su se pod borbom, te su oko 10 sati bili napušteni svi naprijed navedeni položaji. Naši bataljoni povukli su se u pravcu Glinska Poljana — k. 119, Marinbrod, s. Graberje, Crkovička (trig. 189) na nove prihvratne položaje. Na ovim položajima bataljoni su zadržali neprijatelja ne dozvolivši mu dalje napredovanje.

Oko 14 časova istog dana stiglo je pojačanje jednog našeg bataljona I brigade, koji se nalazio na prostoriji s. Lušćani, i odavde napao neprijatelja sa jugozapadne strane u s. Marićevići prema k. 129. Pošto je neprijatelj bio odbačen sa spoljnih odbranbenih položaja, počeo se povlačiti i iz s. Gore u pravcu Petrinje. Naši bataljoni vršili su gonjenje neprijatelja do Petrinje i oko 16 časova istoga dana bataljoni su zauzeli svoje prvobitne položaje.

Jedinica i lica koji su se naročito istakli u ovoj borbi nije bilo, a isto tako ni onih koji su se slabo držali.

¹¹ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 142.

¹² Odnosi se na dijelove Prve kozačke konjičke divizije i na Drugu bojnu Ustaškog krajiškog zdruga.

Neprijatelj je imao 7 ubijenih i 25 ranjenih.

Zapljenjeno nije ništa, osim što su uhvaćena 4 konja

Naši gubitci: 1 mrtav drug, ranjenih nije bilo i 3 konja ubijena.

Municije utrošeno: 2500 pušč. i mitr. metaka, 13 mina za teški bacač, 6 ručnih bombi.

S obzirom na jačinu neprijatelja rad naših jedinica bio je zadovoljavajući. Bataljoni su se pod borbom povukli na nove prihvatne položaje odakle su zadržali neprijatelja. Rad bataljona i veza bio je zadovoljavajući.

VI

Dana 6. IV. o.g. neprijatelj je izvršio napad na naš oslobođeni teritorij.¹⁸ Neprijatelj je napadao sa pravca Kostajnice, Sunje, Komareva i Petrinje.

Naša I brigada bila je na položajima s. Kostreši, Bjelovac, Knezovljani, Ratkovića grm, s. Umetić, s. Prevršac, Kukuruzarsko polje i s. Babina Rijeka. Naša III brigada bila je na položajima Klinac, s. Deanovići, Babino Br. (k. 409) i 341.

Jačina neprijatelja bila je nepoznata, a u svome sastavu je imao tri topa, 7 bacača, veliki broj automatskog oružja i 3 borna kola. Teren ovih borbi je predstavljen na sekcijama Petrinja i Kostajnica 1 : 100.000.

U borbi na našoj strani učestvovala je I i III brigada VII divizije i 1 bataljon P. O. Banije.

Tačna jačina i naziv neprijatelja nije se mogla ustaviti, ali je neprijatelj bio sastavljen od Kozaka i Nijemaca. Cetnici su služili kao putovođe. Imena komandanata su nepoznata.

Namjera neprijatelja bila je napasti naše jedinice na položajima i odbaciti ih dublje u pozadinu te vršiti pljačku narodne imovine. Naša odluka bila je ne dozvoliti neprijatelju dublje prodiranje na neoslobodeni teritorij i nanijeti mu što više gubitaka.

Zapovijesti za ovu akciju bile su usmene, a prema mentalnoj situaciji.

Borba je počela kod I brigade 6. IV o.g. između 2 i 3 časa, dok kod III brigade borba je počela oko 14 časova, tj. onda kada se neprijatelj počeo povlačiti iz s. Gradusa.

Neprijateljska kolona koja se kretala iz Petrinje napala je preko Bijelnika i Blinja jedinice III brigade koje su se nalazile u s. Deanovići. Istovremeno sa jačim svojim snagama, tenkovima i konjicom, krenuo je neprijatelj iz Kostajnice □

¹⁸ Opširnije o tome vidi tom V, knj. 26, dok. br. 142.

pravcu s. Kukuruzari i Umetić. Vjerovatno je imao namjeru da se spoji sa kolonom koja je išla preko Bijelnika. Bataljoni I brigade i 1 bataljon III brigade, koji su se nalazili u s. Ko-streši, Bjelovac, Kladuši bili su odsječeni, a po izvršenom spa-janju neprijatelja iz Bijelnika i Kostajnice na cesti Kostajnica — Bijelnik. Ovi bataljoni prebacili su se preko ceste pod bor-bom i započeli napad ne dozvolivši neprijatelju da se probije ka Jošavici. Prilikom probijanja preko ceste bataljoni su bili dočekani jakom neprijateljskom vatrom i neke jedinice bile su razbijene. Četa koja je bila u prvom borbenom redu bata-ljona uspjela je zauzeti na juriš Ratkovića grm. Neki naši di-jelovi nisu mogli da se probiju preko ceste i tako ih je nepri-jatelj odbacio u pravcu šume Živaja i s. Gradusa. Borba je vođena na ovoj komunikaciji oko 1 sat. Neprijatelj, koji je na-dirao od s. Bijelnik, zaustavljen je od bataljona III brigade koji se nalazio na položajima V. Graduse. Preostali bataljoni III brigade koji se nisu probili preko ceste, izvršili su oko 15 časova istoga dana jak napad na neprijatelja u s. Knezovljani i probili se u pravcu Ravnovca. Neprijatelj je ovdje pretrpio velike gubitke. Jačina naših snaga, koje su se probijale, bila je sastavljena od 3 bataljona, a neprijatelj nastupajući od s. Svinjica sustizavao je našu kolonu i uspio razbiti začelje, tj. jednu bataljonsku komoru, čije se je ljudstvo razbježalo po šumi, a tovarna grla i ostali pribor ostavili te je neprijatelj uspio zarobiti izvjestan broj konja i ostale spreme. Na začelju se nalazilo također jedno minobacačko odjeljenje i voda odje-ljenja. Kada je video da mu je nemoguće bacač spasti, pokušao je da ga sakrije i da ga zakopa, ali ga je neprijatelj pronašao. Istog dana oko 15 sati bataljoni III brigade napali su ne-prijatelja u s. Deanovići prilikom njegovog povlačenja prema G. Budičini i nanijeli mu gubitaka.

Borba u s. Umetić vodila se i dalje. Neprijatelj je bio natjeran u zidove porušenih kuća, te je odavde davao jak otpor. Neprijatelju je prislijelo pojačanje u 5 kamiona i 1 tenku. Na ovo pojačanje naše jedinice otvorile su vatru i na-nijele neprijatelju gubitaka. Na ovom dijelu neprijatelj je bio razbijen i počeo se povlačiti u pravcu Kukuruzara. U tom vre-menu iz Kostajnice su naišla 2 veća tenka sa 1 oklopnim auto-mobilom i tako omogućili povlačenje neprijatelja, koji je bio u dosta kritičnom položaju. Nastavljeno je gonjenje nepri-jatelja u svim pravcima.

U ovim borbama željeni rezultati nisu ispunjeni.

Gubitci neprijatelja: 30 ubijenih, 45 ranjenih vojnika i oficira.

Od oružja i ostalog materijala nije zarobljeno ništa.

Naši gubitci bili su: 8 mrtvih, 6 ranjenih i 9 zarobljenih drugova.

Gubitci u materijalu bili su: 1 talijanski teški bacač 81 mm sa 6 mina, 1 talijanski mali bacač 46 mm sa 19 mina, 15 karabina, 22 konja od kojih je 8 poginulo, a ostali su zarobljeni, 9 željeznih i 9 drvenih samara za tovarna grla i 4 jača sedla, 1 puškomitrailjez šarac.

Utrošeno municije: 7000 pušč. i mitr. metaka, 303 mine za teški bacač, 35 granata za protukolske topove, 20 ručnih bombi i 120 metaka za šmajser.

Jedinica i lica koji su se naročito istakli u borbi nije bilo, a niti onih koji su se slabo držali.

Ova operacija nije bila dobro pripremljena. Neprijatelj je uspio iznenaditi naše jedinice, koje nisu imale nikakvih podataka o neprijatelju.

Rukovođenje jedinicama, kao cjelinom, bilo je slabo: situacija kod pojedinih bataljona bila je neki put dosta kritična. Snalazeњe pojedinih štabova u pojedinim momentima bilo je pravilno, naročito onih koji su se probijali.

Noću 25/26. IV o.g. VII divizija izvršila je napad na neprijateljsko uporište u Goramu.¹⁴ Gore se nalaze na komunikaciji Petrinja — Glina. Teren je prikazan na sekciji Petrinja: 1 : 100.000.

Naše snage koje su vodile borbu bile su 4 brigade i artillerijski divizion VII divizije.

Neprijatelj u Gorama bio je: glinska ustaška bojna jačine oko 300 vojnika i navodno eskadron konjice. Imena komandanata nepoznata.

Jačina neprijatelja u Petrinji 800 domobrana sa 1 baterijom od 4 topa, petrinjska ustaška bojna jačine oko 200 ljudi, 1 divizion sa oko 700 Kozaka, 1 kozačka baterija sa 4 topa.

Neprijatelj je 23. IV o.g. odbacio naše snage sa položaja Župić — Kosinjak i zaposjeo Gore, Sibić, Strašnik sa isturenim dijelovima prema Marinoviću, Šestanju, Župiću i Kosinjaku.

Namjera neprijatelja bila je sa zaposjedanjem Gora da osigura odbranu Petrinje te da im ujedno ovo posluži kao baza za daljnje prodiranje prema Glini.

VII divizija imala je zadatku da napadne i uništi neprijateljsku posadu u Gorama, Sibiću i Strašniku i ovlada ranijim svojim položajima na Župiću i Kosinjaku.

Za ovu akciju izdata je pismena zapovijest,¹⁵ a u toku borbe je zapovijest dopunjavana prema momentalnoj situaciji.

¹⁴ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 133.

¹⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 115.

Po ovoj zapovijesti I brigada napala je neprijateljske položaje na Župiću i Šestanju sa zadatkom da izbije na cestu sa jednim dijelom i da zatvori pravac Petrinja — Gore, a sa drugim dijelom da produži napad pravcem: crkva Sv. Jovo i Pavao (k. 96) — crkva u Gorama. II brigada imala je zadatak da zatvori pravce Križ — dolina Utinje — Pecki — Cepeliš — D. Bačuga — Hrastovica — Tešnjak. Od ove brigade postavljen je jedan bataljon kao divizijska rezerva u Glinskem Novom Selu. Pored toga u Tešnjaku je postavljeno jedno minsko polje nagaznih mina za tenkove. III brigada napadala je neprijateljske položaje na Kosinjaku, s tim da produži napad u pravcu Jelačić spomenika i da zatvori pravac Petrinja — Gore. Istovremeno dijelovi te brigade imali su napasti neprijatelja u Sibiću i Strašniku. Pored toga postavljena su tri minskna polja i imao se porušiti most na Utinji. IV brigada imala je izvršiti napad pravcem Marinovići — Gore. Artiljerija je plasirana na prostoriji južno od Bilega.

Zbog jake kiše i velike pomrčine naše jedinice nisu stigle na određene položaje u određeno vrijeme, te je tako napad počeo 26. IV u 2 sata.

Naša IV brigada u svom prvom naletu uspjela je odbaciti neprijatelja iz s. Marinovići, a 1 bataljon od te brigade uspio se probiti do raskrsnice u samom selu, gdje je neprijatelj izgubio svaku prisebnost i počeo bježati prema crkvi Sv. Jovo i Pavao pretrpjevši pri tom osjetljive gubitke. Ostali dijelovi brigade vršili su u svom pravcu pritisak na neprijatelja i sabili ga u crkvu i popov stan, odakle je neprijatelj davao žestok otpor.

I i III brigada zbog zakašnjenja nisu izbile na svoje određene položaje, te se je neprijatelj uspio probiti prema Gorama sa dosta jakim snagama, našto je IV brigada obustavila daljnji napad na neprijatelja u crkvi i popovom stanu i povukla se prema Marinovićima.

Neprijatelj koji je došao iz Petrinje kretao se uglavnom drumom Petrinja — Gore, a s jednom svojom kolonom odbacuje bataljon III brigade sa k. 226 i krenuo u pravcu s. Strašnik. Na sjevernom dijelu s. Strašnik dijelovi III brigade dali su neprijatelju jak otpor i neprijatelj nije uspio da se probije za s. Strašnik iako mu je to bio cilj. Sa desnom svojom kolonom neprijatelj je krenuo preko Župića (k. 264), Šestanja (k. 205) i odатle se spušta prema s. Gore. Također jedna slabija neprijateljska kolona dolazila je neprijatelju u pojačanje sa pravca Mokrice preko Međurača u namjeri da ugrozi naše lijevo krilo. Na ovom pravcu dijelovi I brigade uspjeli su zadržati ovu neprijateljsku kolonu, sve dok nije naređeno povla-

čenje jedinica. Nakon što je neprijatelj prodro i povezao se sa posadom u Gorama, a s obzirom na izmorenost ljudstva u toku noći pod nepovoljnim prilikama, štab divizije donio je odluku da se jedinice izvuku iz borbe ostavljajući slabije dijelove prema neprijatelju.

Istoga dana oko 11 sati neprijatelj je krenuo iz Gora prema Crkovićki (trig. 189) i prema Bilegu preko Graberja. Jačina neprijatelja bila je oko 300 Kozaka od kojih je 80 bilo konjanika sa jednim tenkom. IV brigada držala je položaje Bileg — Crkovićka — Glinsko Novo Selo i prihvatile borbu sa neprijateljem. Poslije 2 sata borbe neprijatelj je bio prisiljen da se povuče u Gore uz osjetljive gubitke.

Na ostalim pravcima neprijatelj nije pokušavao nadirati.

U ovoj borbi nisu postignuti željeni rezultati. Postavljeni zadatak izvršen je djelomično.

Gubitci neprijatelja: 45 ubijenih i 25 ranjenih neprijateljskih vojnika, zarobljeno je 6 ustaša, zaplijenjen 1 puškomitrailjer, 20 karabina, 1400 pušč. i mitr. metaka, 16 pari odijela, 10 opasača, 11 mombi.

Naši gubitci: 18 ranjenih i 4 mrtva druga.

Gubitak u materijalu nije bilo.

Utrošeno municije: 4700 pušč. i mitr. metaka, 30 mina za teški bacač, 12 ručnih bombi, 8 granata za brdske topove 75 mm, 15 granata za poljske topove.

U ovoj borbi naročito se istakao 2. bataljon IV brigade, koji je upao u neprijateljske rovove, dezorganizirao odbranu i nanio neprijatelju osjetljive gubitke. Naročito su se istakli u borbi komandir 3. čete, zamj. komesara Vujičić Milan, Zec Božo, Zlonoga Jovan i Paurić Stevo.

Jedinica i lica koji su se slabo držali u borbi nije bilo.

Priprema za akciju izvršena je dobro. Odluke i izdate zapovijesti bile su realne. Rukovođenje borbom nije bilo dobro iz razloga što je trebalo pravilno procijeniti situaciju, a naročito vrijeme, kao i pređeni prostor, pa su trebale sve jedinice da stignu blagovremeno i da bude jedinstvo u radu, a ne kao u ovom slučaju kada je IV brigada bila ostavljena da sama likvidira s. Gore, a ostale brigade, koje su trebale da potpmognu napad i da vrše zatvaranje pravca, uopće nisu stigle na određene položaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, general-major:

BR. 3

PRIZNANJE VRHOVNOG KOMANDANTA NOV I POJ JE-DINICAMA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE I MORNARICI NOVJ ZA JUNAČKO DRŽANJE I UPORNOST PRILIKOM UNIŠTENJA NJEMAČKIH POSADA NA MLJETU I KOR-ČULI¹

ŠTAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
2. V. 1944.

SVIM JEDINICAMA XXVI DIVIZIJE NOVJ

Položaj

Povodom uspješne akcije izvršene na otoku Mljetu i Korčuli,² te junačkog držanja svih jedinica koje su učestvovali u ovim borbama, Maršal Jugoslavije drugi Tito uputio je ovome Štabu sljedeću depešu:

»Borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima XXVI Divizije i Mornarici koji su se istakli prilikom napada na otoke Korčulu i Mljet izražavam svoju zahvalnost i priznanje za njihovo držanje i upornost prigodom uništavanja fašističkih zločinaca koji su toliko zločina počinili, u ovoj borbi vi ste pronegli još jedanput slavu oružja NOV i POJ u svim savezničkim zemljama. Slava palim herojima koji su dali živote za slobodu svog naroda!

Tito, Maršal Jugoslavije.«

Vjerujemo da će ovo priznanje, ukazato nam sa najvišeg mjesata, ispuniti svakog borca i rukovodioca ponosom i dati nam još više poleta u borbi koja nam predstoji do konačnog uništenja neprijatelja.

Prepis gornje depeše pročitati svim borcima pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

D.³ Korać

Komandant, p. pukovnik:

(M. P.)

B.⁴ Božović

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 16/10, k. 1100.

² Napadi na Mljet i Korčulu izvedeni su u drugoj polovini aprila 1944 (opširnije o tome vidi tom V, knj. 26, dok. br. 117, 120, 123 i 132).

³ Dušan

⁴ Božo

BR. 4

NAREDBA ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD 2. MAJA 1944. O FORMIRANJU ŠTABA GRUPE JUŽNODAL- MATINSKIH NOP ODREDA¹

N A R E D B A Br. 26.

Štaba XXVI Divizije N. O. V. Jugoslavije za 2. V. 1944. god.

Usljed sve snažnijeg razvoja partizanskih odreda na otocima i sve većih mogućnosti razvoja njihove aktivnosti a u vezi ranijeg naređenja štaba VIII Korpusa, formira se Štab grupe južnodalmatinskih otočkih odreda² u koju svrhu

n a r e d u j e m o :

- 1.) Za komandanta Grupe južnodalmatinskih otočkih odreda imenuje se kapetan drug Marinković **Bepo**, dosadašnji zamjenik komandanta III Brigade. Komesar grupe biti će drug Leković **Stevo**. Intendant grupe odreda biti će drug Jeričević **Božo**, informativni oficir Cvitanić **Ante**.
- 2.) Štab Grupe južnodalmatinskih otočkih odreda spada u organizacionom i operativnom smislu pod Štab XXVI. Divizije.
- 3.) Štab Grupe primit će se odmah dužnosti i postarati se da se hitno uspostave čvrste i sigurne veze sa štabovima odreda. Proučiće stanje u odredima kao i mogućnosti i po tome donijeti svrshodno rješenje. Treba sve učiniti da ovaj štab bude na vrijeme obaviješten o svim zbivanjima i neprijateljskim pokretima na otocima. Naročitu pažnju obratiti partizanskom odredu na Pelješcu preko kojeg razviti obavještajnu službu u pravcu Dubrovnika. Također će nastojati uspostaviti vezu jedinicama koje operišu na području Metković — Trebinje — Dubrovnik. Dužnost je pojedinih odreda pravljenje zasjeda na neprijateljske patrole, likvidiranje manjih garnizona i likvidiranje raznih špijuna, gestapovaca, izroda itd., mobiliziranje novih boraca, zaštita i osiguranje rada vojno-pozadinskih i pozadinskih vlasti.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8—3, I. k. 1100.

² Vidi dok. br. 8 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26, dok. br. 16.

Naročitu pažnju obratiti pored vojničkog i političkom izdizanju Lastovskog odreda. Ovaj odred po potrebi reorganizovati, zamjeniti novim ljudstvom.

Uložiti sve sile da se omladina Lastova sva mobilise u početku kao radnu četu kako bi kasnije mogla preći u vojničku jedinicu.

Od adutanta ovog štaba izuzeti će sve formulare radi podnošenja izvještaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

D.³ Korać

Komandant, p. pukovnik:

B.⁴ Božović

Načelnik — p.pukovnik:

Biočić⁵

(M. P.)

BR. 5

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 2. MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV O BORBI KOD NOVOG MAROFA¹

STAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 86/44.
Dne 2. maja 1944.

Predmet: Operativni izvještaj po tač. 14 o borbama vođenim na dan 28. travnja 1944.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Od štaba X korpusa naša divizija dobila je zadatak² da izvrši likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof. Sadej-

³ Dušan

⁴ Božo

⁵ Ante

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 22—6/I, k. 551 A.

² Zapovijest se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 14/1, k. 551.

stvajuće jedinice u vršenju ovog zadatka bile su I moslavačka brigada XXXII divizije i jedinice Zapadne grupe odreda.

Udarna brigada »Braće Radića«, sa dva bataljona, trebala je izvršiti likvidaciju samog uporišta, dok je sa dva bataljona držala položaje Lužan — Kresovica.

Brigada »Matija Gubec« vršila je osiguranje u pravcu Varaždina, držeći položaje: kota 338 i grupa kuća sjeverno od potoka Koruščak, sa dva bataljona, dok sa jednim bataljonom trebala je držati položaj Presečno i izvršiti likvidaciju neprijateljskog bunkera koji se nalazio u blizini mosta na Bednji kod Presečna (sekcija Ptuj). Bataljoni koji su držali kota 338 trebali su izvršiti likvidaciju drvenog neprijateljskog bunkera na željezničkom mostu na Bednji kod Krušljevca. Bataljon Udarne brigade »Braće Radića«, koji je držao položaj Kresovica, trebao je likvidirati neprijateljski zidani bunker kod željezničkog mosta na Bednji, kod Krušljevca.

Bataljoni brigade »Matija Gubec« i brigade »Braće Radića« koji su držali položaje Kresovica i kota 338, izvršili su svoj zadatak. Bataljon brigade »Matija Gubec« koji je držao položaj Presečno izvršio je zadatak samo djelomično, pošto su od uporišta Novi Marof naišli tenkovi, koji su omeli izvršenje zadataka.³

Pri izvršenju ovih zadataka zarobljeno je: 1 p.mitraljez »šoša«, 16 francuskih pušaka, 1200 komada francuske municije, 23 domobrana i ostale ratne spreme.

Oko 16 sati 30 min. neprijatelj je preko Strmca, u jačini jedne satnije ustaša i gestapovaca, izvršio napad na II bataljon brigade »Matija Gubec« koji se je nalazio na položaju kote 338. Bataljon je prešao u protivnapad, razbio neprijatelja koji je u paničnom bjegu pobjegao u pravcu Novog Marofa i tom prilikom ostavio je na bojnom polju 6 mrtvih, dok je ranjenih bilo mnogo više.

Zarobljeno je jedan šmajser, 2 pištolja i nešto manliher municije, dok su mrtvi svučeni.

Kada je neprijatelj, koji je vršio napad na II bataljon brigade »Matija Gubec«, razbijen, u isto vrijeme neprijatelj je od pravca Novog Marofa napao III bataljon brigade »Matija Gubec« koji se nalazio povije Presečna zajedno sa II bataljonom Udarne brigade »Braće Radića«. Borba je bila vrlo bliska i tom prilikom neprijatelj je odbijen i nanijeti su mu gubitci od 15 mrtvih, dok je ranjenih bilo znatno više. Zarobljeno je jedan karabin, jedne fišeklike pune municije. Na našoj strani nije bilo niti mrtvih niti ranjenih.

³ Vidi dok. br. 70.

III i IV bataljon brigade »Braće Radića«, koji su imali zadatak da izvrše likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof, nastupali su ujutro rano prema Madžarevu sa topovima, dok je tenk dobio zadatak da krene iz svoje baze u 3 sata kako bi stigao do Novog Marofa u 4 sata i 30 min., tj. baš u vrijeme kada je trebao početi napad II i dijelom III bojne ustaša kod Madžareva, koji su nastupali u pravcu Podruta prema položajima Udarne brigade »Braće Radića«. Razvila se je vrlo žestoka i bliska borba. Naše snage razvile su se odmah u strelce, a dvije čete zauzele su položaje na uzvisini iznad Madžareva. Međutim neprijatelj je isto tako odmah hvatao uzvisinu tako da su na tim kosama bile naše i neprijateljske snage. Osim toga neprijatelj je već ranije sa svojim snagama zaposjeo Krč. Na lijevo naše krilo izbacili smo jedan vod na kotu 455 sa zadatkom da ne dozvoli neprijatelju da se domogne tog brda. Ujedno za to vrijeme već je stigao i naš tenk, koji je neprijatelja sa ceste razjurio prema brdu. Zbog toga što su neprijateljske snage bile u velikoj nadmoćnosti prema našim snagama, to se neprijatelj imao vremena, sa dijelom svojih snaga, srediti i počeо je sve više da pruža jak otpor i da koncentrisanom vatrom automatskih oružja tuče naše jedinice koje nisu bile sredene i nisu bile u stanju da tako brzo zauzmu povoljne dominantne tačke, kako bi mogle tući neprijatelja i pružiti mu efikasan otpor. Topovskom i minobacačkom vatrom neprijatelj je uspio da razbijje naše lijevo krilo i naše jedinice su došle u vrlo nezgodan položaj. Topovi su povučeni nazad u pravcu Zapadne grupe odreda prema Podrutama, ali neprijatelj je već bio zaposjeo položaje Zapadne grupe odreda i topovi su sada pod vrlo teškim okolnostima bili prebačeni u pravcu I moslavačke brigade. Tenk kojemu je za vrijeme jurenja neprijatelja na cesti spala gusjenica, nije mogao više da se izvuče i neprijatelj je videći ga u takvom položaju, izvršio napad na tenk. Tenkisti su se uspjeli izvući, s tim što su prethodno tenk zapalili i bacili u njega bombe. Neprijatelj je brzo prodro do tenka, pogasio vatru i onako oštećenog odvukao volovima za Novi Marof.⁴ Jedinice III i IV bataljona većim dijelom probile su se u pravcu I moslavačke brigade, dok se manji dio probio u pravcu brigade »Matija Gubec«.

Teški bacač, koji se nije mogao zbog svoje težine tako brzo prenositi i izvući konspirisan je u šumi, ali ga je neprijatelj uspio pronaći i zaplijeniti.

⁴ U dnevnom izvještaju PTS — Ia od 29. aprila 1944. o tome piše: »Vlastita borna kola, koja su bila zarobljena 21. o.m. vraćena su nazad. (Vidi dok. br. 1 268—26, k. 112, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

U borbama istoga dana naša divizija zarobila je 23 domobrana i 3 žive ustaše, dok je tenk oštetio jedan neprijateljski top 75 mm.

Od oružja zarobljeno je 23 puške, jedan p.mitraljez »šoša«, 2100 metaka, 24 bombe, 3 šmajsera, 3 pištolja i 2 rezervne cijevi za p. mitraljez i 30 mina za laki bacač.

Izbačeno je iz stroja neprijateljskih vojnika oko 120.

Sopstveni gubici: 8 mrtvih i ranjena dvojica.

Od rukovodilaca poginuo komandant bataljona Kocijan Ivan, komesar čete III bataljona drug Jurmanović, dok su ranjeni oficir pri štabu III bataljona Duh Antun i zamjenik komandanta bataljona.

Kod Podruta ranjen je i komesar divizije drug Robić Ivan.

Od oružja izgubljen je 1 tenk od 7,5 tona koji je djelomično uništen i jedan p.mitraljez »šoša« koji je ostao na položaju, jer mu je posluga pobijena, i jedan teški bacač.

Utrošak municije 6.300 metaka.

U ovim borbama naročito su se istakli borci i rukovodioci topovskih odjeljenja topa 75 mm i topa 47 mm, za koje je ovaj štab izdao pohvalnu naredbu. To su drugovi Tustić Franjo, komandir top. odjeljenja topa 75 mm, Spinčić Kuzmo, stariji vodnik istog odjeljenja, Šobak Drago, vodnik istog odjeljenja, Koporčić Mijo, desetar istog odjeljenja, Čabrajac Stjepan, borac u istom odjeljenju, Senjan Milan, komandir prateće čete brigade »Matija Gubec«, Nač Juraj komesar prateće čete brigade »Matija Gubec«, Milić Mile, konjovodac topovskog odjeljenja topa 47 mm, Rahle Drago, borac kod topa 47 mm i Siladi Stjepan, borac pri istom odjeljenju.

Ovi borci i rukovodioci pod najtežim okolnostima svojom pozrtvovanosti i odlučnošću izvukli su, tukući se sa neprijateljem, topove i prebacili ih u pravcu I moslavačke brigade.

Sve pripreme za izvršenje same akcije izvršene su solidno, ali zadatak nije izvršen, pošto ga je neprijatelj osujetio nastupajući u isto vrijeme prema položajima naših jedinica, nametajući im borbu.

Da je bilo više raspoloživih snaga, neprijatelja se moglo mnogo više uništiti, a ujedno zarobiti i dosta ratnog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

Za komandanta,
načelnik štaba:
Miloš Manojlović

(M. P.)

polaznjih dana vremena sa tijelom svojim mogući i moguće je, ovu vojsku da prođe jak otvor i da obnovi strateški važan saobraćajni put prema sedištu koje nisu bili uredeni i u nizu sile i stvarju učinili o kroz svu ovu površinu dominante istočne može li moguće tada nepristupiti i valjati na slobodnim stepenima? Te površinama i minobacima vratom u crkvicu, te uspicu da se rukohiće tako lako vratile i naše jedinice dobiti veliko povećanje polaznog. Tako su se površinama namet u svačoj napadnoj akciji preuzele vlastite, ali nepristupljivo je svu tku napadajuće pojedinosti u kojoj se srupe Loreda i to svih su sada pod vrlo teške okolnosti, a tada i svi rebolnici u pravcu i poslednjih brigada. Tank krovnjak je bio u srupi u kojoj se i ostala ča osmije, ali spala gna enica nije mogao dobiti u srupi i izdružiti i nepristupljivi videti ga u takovom položaju invazije, a tada i ne mogao, a nkladiti usredjiti se na izdržku s tim što su prethodno u srupi u kojima su bili i bacili u njega bočne. Nepristupljivo je brzo pređre do srupe, mesto vatra i onako odstupanjem odvratiti se u vlasniku za Novi Kragujevac. Delinice III. i IV. kataljona vedem u jednom profilu sa mnom i pravom, i delatave veće brigade, dok je manji res probio u pravcu brigade "Natalija".

Tedti lanci koji se nije mogao s ovim dogovorom izbrisati i izvještaj konspiraciju je u sumi, ali ga je neugrijatatelj uspijeo potaknuti i napraviti.

U svrhu izveza dana naša Divizija nosobila je 23 Antitank
i 550 artiljerijskih jedinica, u kojima je bilo 75 mm.

Na ovoj mjesto je došlo do velikog eksplozije. Na mjestu su nađeni brojnošću eksplozivnih sredstava, uključujući 29 granata, 16 bombe, 3 snajperske, 3 minobacačke i 10 snažne luke. Nađene su i dve pistole i 2 rezervne cijevi za

Istaknuto je da je struja nepristupačkih vojnika oko 120, saopštene u poslednjih dva dana i gospodarstvo srušeno.
Od rukovodilaca počinio je komandu t. Matjaljeva Kociljan Ivan, komandir 3. bataljona drugi Juncicavci, da su raspunjili oficir pri Stabu III. bataljona drugi Batač i zapovjednik komandanta bataljona.

Kod Podrata ranjen je i komesar Divizije drag Robić.Ivan, od crnjača izgubljen je i tenk od 7,5 tona koji je djelatno ušao u jedan polovitljak "Boja" koji je ostao na položaju jer mu je poslagao oštreljena, a neko je u njemu poginuo.

Ustrojstvo munitijske 6.300 osnaka.
U ovim borbenim mrežama su se istakli borce i rukovodilaci
topovskih odjeljivanja topa 75 mm. i topa 47 mm., za koje je ovaj stih
izdvojen posebnu uznadbu. To su domovini Tadić Franjo komandir top. odjeljiva-
ja topa 75 mm. Špišić Kuzme stariji vođnik istog odjeljivanja, Ljubić Ivar
član istog odjeljivanja, kojegovočki viši dočekar isto odjeljivanja, izbranac
član mreže s istom odjeljivanjem, Banjan Miljan komandir protetke "ste-
kije" Matija Gubert, Šef Jurčić komesar patačne 5ets brigade "Matija
Gubert", Vilić Mile komajvoda topovskog odjeljivanja topa 47 mm. Rahle
član mreže kod topa 47 mm. Siliadi Atjeman borac pri istom odjeljivanju.
Ovi borce i rukovodilaci pod načinom okončnosti svojim
odgovornostima i odlučujućim izvještaju su tužili da nepristateljima topove
poslali ih u pravcu I. Moslavinske brigade.

Uve prihvate i izvršene same akcije izvršeno su solidno, ali
vezatih njih izvršenja,pašto ga je nepristojno osuđujući nastupajući i iste
vrijeme prema polohama naših jedinica,nametnati ih u borbu.

Da je bilo više raspoloživih snaga, nevjicatelj se mogao smrđati, a ujedno zaborbiti i doista ratnući materijal.

Sart falcipes - Slobová národní

$\sqrt{a^2 - b^2} = \sqrt{0}$

Za komandante,
náčelník říká,

BR. 6

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 2. MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOVJ O BORB KOD PODRUTA, PECA I GOTALOVCA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: /44
Dne 2. maja 1944.

Op. 257/44.

Predmet: Operativni izvještaj po tač. 14 o borbama
na dan 1. V 1944. god.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Na dan 1. maja 1944. god. naša divizija držala je položaje i to: Udarna brigada »Braće Radića« Podrute, Pece, kota 428. Brigada »Matija Gubec« Gotalovec, Krapinica, Zajezda. Istoga dana neprijatelj² je nastupao od Novog Marofa u pravcu položaja udarne brigade »Braće Radića« u jačini od dve ustaške bojne. U svom nastupanju uspio je razbiti II bataljon brigade »Braće Radića« u Podrutama, te je produžio dalje i potisnuo IV bataljon sa položaja Peca. Lijevo neprijateljsko krilo došlo je u sukob sa jedinicama brigade »Matija Gubec« kod Gotalovca — Krapinice. Jedinice brigade »Matija Gubec« pružile su jak otpor neprijatelju i poslije izvršenog juriša, koji nije uspio u potpunosti, neprijatelj se povukao u pravcu Huma preko kote 428.

U ovim borbama istrijebljeno je oko 40 neprijateljskih vojnika i oko 25 ranjenih.

Zarođljeno nije ništa.

Naši gubici: 5 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih drugova.

Od oružja izgubljen je jedan puškomitrailjer i to od II bataljona brigade »Braće Radića« koji je bio razbijen.

Od rukovodilaca ranjen operativni oficir I bataljona brigade »Matija Gubec« drug Jutriša Janko.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Načelnik štaba:
Miloš Manojlović

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 11—2, k. 1191.

² Dijelovi PTS (vidi dok. br. 1/268—26, k. 112 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 7

ZAPOVIJEST ŠTABA PRVE BRIGADE TRIDESET TREĆE
DIVIZIJE OD 2. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA
ZA UNIŠTENJE USTAŠKE POSADE U DONJEM OREŠJU¹

Š T A B
I BRIGADE XXXIII DIVIZIJE
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ

Dne 2. maja 1944. u 17.30 h.
Oper. broj 52/44

Z A P O V I J E S T
(Sekcija Ptuj — Zagreb 1 : 100.000)

Podaci o neprijatelju:

Neprijateljsko uporište Marija Bistrica ima 250 ustaša i 30 žandara, naoružani sa 2 topa, 1 teškim bacačem i automatskim oružjem.

Uporište Komin posjednuto sa 40 ustaša, Donje Oreše zaposjednuto sa 40 članova »milicije« i nekoliko ustaša, koji su uglavnom rukovodioći, naoružani su 1—2 automatska oružja. Nalaze se u školskoj zgradbi, koja je utvrđena sa kamenim prekama na prozorima, dok oko škole imaju rovove.

Neprijateljsko uporište Sv. Ivan Zelina ima 200—300 ustaša, koji su niskog morala, regrutovani iz okoline i nedovoljno izvježbani; među njima se nalazi manji broj starijih, a naoružani su sa 2 teška mitraljeza, 8—10 puškomitraljeza. U Kašini nalazi se 120 »bjelogardista« među kojima ima ustaša, naoružani su jednim teškim bacačem i jednim lakim bacačem, 1 teškim mitraljezom i 5 puškomitraljeza.

Neprijateljsko uporište Belovar — Moravče zaposjednuto je sa 45 ustaša, uporište Popovec sa 30 ustaša, uporište Donja Zelina sa 30—40 ustaša.

Jedinice naše brigade i Zagrebačkog odreda od 2. na 3. maja o.g. izvršiti će likvidaciju neprijateljskog uporišta Donje Oreše.²

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8/1, k. 1210.

² O uništenju tog ustaškog uporišta, vidi dok. br. 30.

Za izvršenje zadatka

N A R E Đ U J E M O

- I bataljon:* zaposjesti će kotu 332 prema selu Katinje i Gornja Topličica sa bočnim osiguranjem prema brdu Padežici.
- II bataljon:* postaviti će zasjedu na cesti Donje Orešje prema selu Hrastje kod kote 145.
- IV bataljon:* sa jednom četom zaposjesti će rub šume iznad sela Komnik prema Sv. Tri Kralja, a ostale dvije čete nalaziti će se uz Štab brigade, koji će se nalaziti na koti 193 iznad sela Salovec.
- III bataljon:* za vrijeme ove akcije zaposjesti će Sv. Trojstvo i kotu 249 iznad Breznice, s tim što će vršiti izviđanje raskrsnice cesta kod Viničnog i kod Huma [radij] eventualnog neprij. pokreta na cesti. Pomoću patrola i kurira izvještavati će jedinice, koje će se nalaziti u Sv. Križu i jedinice, koje će biti u akciji. Isti bataljon na položajima može primiti borbu, ali mora biti elastičan.
- Prateća četa:* dodijeliti će top 37 mm Zagrebačkom p.odredu, koji će vršiti likvidaciju samog uporišta.
- Ceta za vezu:* povezati će telefonskom linijom Štab brigade i Štab Zapadne grupe odreda.
- Prevjalište:* Sanitet. prevjalište Štaba brigade nalaziti će se uz Štab brigade, a evakuacija ranjenika biti će u selu Zadrkovec.
- Veze:* Štabovi bataljona održavati će vezu između Štaba brigade i svojih štabova pomoću kurira i odlučnih patrola.
- Vrijeme napada:* vrijeme napada odrediti će se naknadno.
- Znaci raspoznavanja:* za cijelo vrijeme napada na uporište, kao i akcije biće: **Bliski — Živio — Tito**
- Ugovoreni: Gjuro — Mato**
- Dnevni znaci: **Poziv:** Kapom tri puta napraviti krug iznad glave.

Odziv: Dva puta mahnuti lijevom rukom iznad glave.

Mjesto Štabova: Štab brigade nalaziti će se na koti 193, i Štab Zagrebačkog podreda u selu Zadrkovec, a štabovi bataljona biti će u neposrednoj blizini svojih jedinica, otkuda će imati najbolji pregled i otkuda će moći najlakše rukovoditi istima.

Napomena: Napad na Donje Orešje ima veoma važan značaj za razvoj borbe u Prigorju. Domaća banda uspjela je organizirati »Bijelu gardu«, koja vrši teror nad stanovništvom. Borci i rukovodioци naše brigade trebaju dati sve od sebe i biti budni i uporni na svojim zasjedama, da bi jedinice, koje vrše napad, mogle nesmetano izvršiti zadatku.

Tako treba povesti računa da ako neprijatelj eventualno počne bježati iz napadnutog uporišta, da se pohvata ili uništi. Snage koje su na zasjedama, odnosno na položajima, trebaju biti raspoređene tako, da se ne bi razvukle po položaju gdje nije potrebno. Treba ustanoviti što više izviđača kao i uputiti dubinske patrole u pravcu otkuda bi neprijatelj mogao naići. Pokret za akciju biti će izvršen u 20 h sa zbornog mjesta kod Štaba brigade.

Izviđački vod: zaposjeti će kotu 433 (Bolšak), sa zadatkom da kontroliše put i osmatra od pravca Biškupec, a biti će povezan pomoću patrola desnim krilom 1 bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politomesar:
Luka Juras

Komandant:
poručnik
Alojz Kovačić

*Dostavljeno
na znanje:
Zapadnoj grupi odreda.

Na znanje i postupak:
Štabu I bataljona
Štabu II bataljona
Štabu III bataljona
Štabu IV bataljona.*

BR. 8

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSMOG KORPUSA OD 3. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O ORGANIZA- CIONOM STANJU JEDINICA¹

ŠTAB
VIII KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE
Br. _____
3. maja, 1944. g.

Opći izvještaj za mjesec april.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Na sektoru ovoga Korpusa nema nekih naročito izrazitih promjena od zadnjeg dostavljenog izvještaja.² Neprijateljske snage po jedinicama ostale su iste, samo što je njihova brojčana snaga znatno smanjena, a što nije došlo povodom odlaska i izvlačenja izvjesnih jedinica, nego provjeravanjem njihovog brojnog stanja, koje u zadnjem izvještaju nije bilo u potpunosti provedeno. Prema najnovijim podacima koji se temelje na iskazima zarobljenika i izvještajima naše obavještajne službe, jačina neprijateljskih snaga kreće se oko 15.000 Nijemaca.³ Tačno ustanoviti njihove snage dosta je teško, jer vrše neprestano premještanja i pokrete. Snage četnika također su nešto manje i iznose 4.500 dok su snage NDH ostale iste jačine, oko 15.800. Tako da ukupno neprijateljske snage na sektoru ovoga Korpusa iznose oko 36.500.

I pored, skoro svakodnevnih pokreta koje vrši neprijatelj, nije bilo većih koncentracija i pothvata, sem manjih ispadova. Jedino je nešto pojačana aktivnost neprijateljske avijacije. Od vazduhoplovnih snaga na sektoru ovoga Korpusa, imaju 5 aparata raznih tipova, na aerodromu Zemunik (sekcija Zadar), koje prilikom raznih bombardovanja potpomažu vazduhoplovne snage sa drugih aerodroma van naše teritorije.

Obzirom na jačinu neprijateljskih snaga, neprijatelj nije u stanju da preduzme ništa ozbiljno protiv naše vojske, niti je do sada pokazao takvu tendenciju. Neprijatelj i dalje čvrsto drži uži obalski pojас, sa mnogim garnizonima, a komunika-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—1/4, k. 517 A.

² Vidi dok. br. 8—1/3, k. 517 A, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

³ O njemačkim snagama koje su stacionirane tada na području Osmog korpusa vidi tom V, knj. 26, dok. br. 104.

cije kontroliše redovno dosta živim saobraćajem. Jačim kontrolisanjem obale i čestim bombardovanjem od strane savezničke avijacije kao i potapanjem neprijateljskih brodova, neprijatelju je skoro onemogućeno korišćenje morskog puta, te razvija naročito živ saobraćaj na komunikacijama koje vode iz južne za sjevernu Dalmaciju, a s druge strane za Mostar, kao jedine veze iz južne za sjevernu Dalmaciju sa željezničkom prugom Dubrovnik — Mostar — Sarajevo, kojima se služi za snabdjevanje trupa itd. Neprijatelj i dalje vrši utvrđivanje obale, a naročito nastoji da prekine svaku vezu sa Visom (saveznicima) u kom je cilju razvio intenzivnu obavještajnu službu i uspio da zapljeni nešto od prebačenog materijala. Neki kanali su već — i pored toga — otvoreni i u izgledu je njihovo održavanje. U pogledu daljnje mobilizacije našeg stanovništva uspjesi su neprijatelja neznatni, jedino je nešto mobilisano u Ravnim Kotarima (sekcija Zadar) koje još drži u potpunosti pod svojom kontrolom. Prema primljenim podacima, a i iz dalnjih akcija, vidi se da moral kod neprijatelja nije na zavidnoj visini.

Što se tiče četničkih snaga one su u opadanju, kako brojčano tako i u moralnom pogledu. Neuspjesi nekoliko zadnjih četničkih akcija uticali su znatno na slabljenje njihovog morala, a u akcijama su pokazali vrlo slabu borbenost. Savezničko bombardovanje četničko-ustaških uporišta vrlo je pozitivno uticalo na njihovu demoralizaciju i osipanje. Osjeća se pridolazak četnika u našu vojsku, tako imamo slučaj da je jedna cijela četa četnika iz sela Tepljuha (sekcija Šibenik) prešla na našu stranu.⁴

Stanje je slično i kod snaga NDH iako još ne nosi u sebi masovni karakter, već više pojedinačni slučajevi ili u manjim grupama, domobrani bježe iz svojih garnizona i prelaze u našu vojsku. Njihov je moral također u opadanju, a uticaj snaga NDH na stanovništvo se također smanjuje, sem u izvjesnim mjestima gdje je naš uticaj bio slabiji zbog neprisutnosti naših jedinica za duže vrijeme.

Ovom i ovakvom stanju, pored općeg razvoja događaja u svijetu i kod nas, doprinijela je i pojačana aktivnost naših jedinica kroz ovaj period vremena, jači vojnički i politički uticaj naših snaga na sektorima svog djelovanja, kao i već naglašeno savezničko bombardovanje.

Savezničko bombardovanje na kopnu nije zadalo neprijatelju neke teže udarce i nanijelo veće štete. Znatniji su

⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 7—1/4, k. 517A, u Arhivu Vojno-istorijskog instituta.

uspjesi bili na moru i na komunikacijama, dok je po gradovima i opće po naseljima u kojima se nalaze neprijateljski garnizoni najviše žrtava pretrpjelo civilno stanovništvo.

Prolaskom zime stvorili su se povoljniji uslovi za operativne djelatnosti naših jedinica što je prilično i iskorišteno. Zadnji mjesec dana prošao je skoro u svakodnevnim akcijama i operacijama u kojima su postignuti ozbiljni uspjesi. Neprijatelj je stalno uz nemiravan, vršeni su napadi i prepadi na njegove garnizone, akcije ometanja saobraćaja, razbijanje četničko-ustaških uporišta itd. Neprijatelju su zadani teški gubitci i u ljudstvu i u materijalu (Korčula,⁵ Mljet,⁶ Dinara⁷).

Sve naše jedinice koraknule su osjetno naprijed. Njihova udarna snaga u odnosu na brojno stanje dobra je i stalno se pojačava. Borbenost i moral također može se reći da su dobri, u izvjesnim operacijama pokazalo se masovno herojstvo boraca (Korčula). Opći vojnički nivo i izgled naših jedinica u mnogome je viši nego prilikom podnošenja prošlog izvještaja. Svi štabovi — viši i niži — prilično upotpunjени, osvježeni i pojačani pokazali su dosta snalažljivosti u rukovanju sa jedinicama. Niži komandni kadar znatno zaostaje i još ne zadovoljava. Mali broj boraca u jedinicama predstavlja čvrst košt i temelj za daljnje njihovo izgrađivanje i brojno jačanje; saživjelost boraca je dobra, što se osjeća kod prijema novih boraca i nestajanja deserterstva.

Razbijanjem izvjesnih četničkih i ustaških uporišta, u vezi svega naprijed iznijetog stvoreni su povoljni uslovi za našu mobilizaciju, koja je u toku, a dosadašnji rezultati iako su prilični, nisu toliko izraženi brojevima koliko su baš zato stvorenii uslovi. Najpovoljniji uslovi za mobilizaciju su u sjevernoj i južnoj Dalmaciji gdje je do sada formirano nekoliko novih jedinica. U južnoj Dalmaciji grupa odreda koja je do skoro brojila 230 boraca sada je prešla preko 500 boraca. U nekim drugim krajevima, gdje je naš uticaj manji, slabiji rad jedinica i komandi mjesta i područja, ima više oportunizma te je odaziv slabiji.

Spuštanje naših većih jedinica ka užem obalskom pojusu otežano je zbog komunikativnosti i čestih neprijateljskih garnizona, što je navedeno u ranijim izvještajima, te su u ovom pravcu orijentisani odredi koji obrazovanjem manjih udarnih grupa i minerskih odjeljenja vrše akcije i postavljaju zasjede, što je do sada dalo vrlo korisne rezultate, a u buduće će se rad znatno pojačati.

⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 88, 117, 120.

⁶ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 117, 120 i 123.

⁷ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 112 i 130.

Organizaciono stanje

Organizaciono stanje izmijenjeno je samo u toliko što je formiran Inžinjerski bataljon pri ovom Štabu.

Čete za vezu formirane su u svim divizijama i u Sjevernodalmatinskoj grupi odreda, i u ovom pogledu nema znatnih promjena od ranije dostavljenog izvještaja, sem što je kod izvjesnih jedinica njihovo brojno stanje povećano i što su bolje osposobljene za rad. Prema primljenim izvještajima u **XXVI** diviziji formirane su čete za vezu kako pri štabu divizije tako i po svim brigadama i u artiljerijskom divizionu. Služba veze u ovoj diviziji zadovoljava u sadašnjim uslovima u svakom pogledu, ne znamo kako bi se snašli na terenu i u pokretima. Sa materijalom raspolaže se u dovoljnoj količini. Štab divizije povezan je telefonom sa svim brigadama na položaju, brigade sa bataljonima i četama; štab artiljerijskog diviziona povezan je također sa štabom divizije i svim baterijama na položaju. Signalna služba također nalazi ovde punu primjenu. U formiranju su jedinice za vezu kod Grupe srednjedalmatinskih odreda, a u najskorije vrijeme pristupit će se njihovom formiranju i kod Grupe južnodalmatinskih odreda. Putem radio-stanica održavamo vezu sa svim štabovima divizija, mornaricom i grupama odreda, a u izgledu su i dodjeljivanja radio-stanica svim brigadama i bataljonima. Osjeća se da se u zadnje vrijeme jedinicama za vezu i uopće održavanju veze posvećuje znatno veća pažnja od strane štabova, nego što je to bilo ranije.

Inžinjerske čete formirane su uglavnom u **XIX** i **XX** diviziji, za **XXVI** diviziju nemamo podatke, dok su kod ostalih jedinica iste u formiranju, sa neznatnim pojačanjem od ranije dostavljenog izvještaja. Glavni razlog za ovakav spori razvoj ovih jedinica jeste malobrojno stanje, nedostatak stručnog osoblja i potrebnog materijala.

U svim jedinicama formirane su intendanture i sanitet prema datim direktivama, ali sa mnogo manjim stanjem od predviđenog uslijed malog brojnog stanja jedinica. Općenito uvez stanje po intendanturama se popravlja pošto su izvršene potrebne izmjene u rukovodećem ljudstvu i postavljeni drugovi koji će po svojim organizacionim sposobnostima i preduzimljivošću zadovoljiti. U intendanturama izvjesnih jedinica organizovane su radionice: obućarska, krojačka, potkivačka itd; pristupa se obrazovanju ovakvih radionica kod svih štabova divizija, brigada, grupe odreda, samo se nailazi na poteškoće u pogledu stručnog ljudstva i potrebnog alata i materijala.

Izviđačke i osmatračke jedinice formirane su kod svih štabova divizija, brigada i Grupe sjevernodalmatinskih odre-

da. Za sada ne raspolažemo podacima sa stanjem ovih jedinica kod XXVI divizije i grupa srednje[dalmatinskih] i južnodalmatinskih odreda.

Sjevernodalmatinska grupa odreda ima u svome sastavu Kninski, Prominski, Zadarski i Sjevernodalmatinski partizanski odred, Ceranjsko-pristeški bataljon, Stankovačku i Šibensku četu, a u formiranju je Sjevernodalmatinski otočki odred. Svi su odredi jačine od po dva bataljona. U formiranju je Benkovački odred, koga će činiti Ceranjsko-pristeški bataljon i Stankovačka četa. Odred će imati dva bataljona, jer su izgledi za mobilizaciju i narastanje Stankovačke čete na bataljon, kao i brojčano pojačanje Ceranjsko-pristeškog bataljona, vrlo povoljni. Dosadašnji Sjevernodalmatinski odred preformirat će se u IV bukovačku brigadu u sastavu XIX divizije.⁸

Kod Srednjedalmatinske grupe odreda u organizacionom pogledu nema nikakovih promjena, sem što je grupa brojčano oslabljena pošto je iz svoga sastava uputila 160 boraca za punu IX divizije, 40 boraca za zaštitnicu Štaba ovog korpusa i 50 boraca za bataljon P.P.K.⁹

Južnodalmatinska grupa odreda formirana je iz: Neretvanskog, Makarskog i Imotskog partizanskog odreda.¹⁰ Neretvanski odred sastavljen je od 4 čete sa ukupnom jačinom oko 150 boraca. Makarski odred ima samo jednu četu, jačine 54 borca, a u najskorije vrijeme će se pristupiti formiranju druge čete. Imotski partizanski odred jačine je svega 25 boraca. Obzirom da na sektoru južne Dalmacije ne dejstvuje ni jedna naša veća jedinica pred ovu grupu odreda postavljen je zadatak da se brojčano što više ojača, kako bi odredi bili u stanju i dovoljno jaki za potrebnu veću aktivnost na tom sektoru.

Kod Grahovsko-peuljskog odreda u organizacionom pogledu nema promjena, a u grupi otočkih odreda srednje i južne Dalmacije odredi su jačine od 15—30 ljudi. Odredi su maleni radi toga što je opstanak većih jedinica, s obzirom na prostor i neprijatelja, težak.

Pri Štabu ovoga Korpusa formiran je Inžinjerski bataljon, koji je za sada jačine svega oko 40 boraca formiranih u jednu četu, ali se nastoji da se kroz najskorije vrijeme ovaj bataljon popuni do predviđene jačine i sastava kako bi mogao da odgovori svome zadatku. Štab bataljona sačinjava komandant i komesar a ostalo osoblje većinom su kvalifikovani radnici. Pošto je bataljon formiran prije kratkog vremena ne može se dati ocjena njegovog rada, ali je u izgledu da će se povoljno razvijati.

⁸ O formiranju te brigade vidi tom V, knj. 25. dok. br. 94.

⁹ Skraćenica znači: protiv pete kolone.

¹⁰ Vidi tom V. knj. 26. dok. br. 16.

IX divizija: Štab IX divizije kao cijelina u komandovanju i rukovođenju sa divizijom, zadovoljava, samo mu je potrebna jača pomoć i povremena kontrola pretpostavljenog štaba. Rad ovoga štaba u posljednje vrijeme postao je znatno intenzivniji i nakon održanih sastanaka sa ovim štabom isti bolje uočava pojedine probleme koji se pojavljuju u njihovim jedinicama i nastoje ih brže i efikasnije ukloniti. U samome štabu, od posljednjeg izvještaja nema naročitih promjena. U čitavoj diviziji stanje se općenito popravilo. Ranije iznijeta familijarnost još se bila u izvjesnom stepenu održala, a naročito kod štabova brigada i bataljona te ovi štabovi zbog iste nisu mogli u potpunosti sprovoditi vojnički život. Nisu imali dovoljno odlučnosti da takvome stanju stanu na put te je bilo potrebno premještanje štabova bataljona čime je ovo mekuštvu donekle uklonjeno. Premještanje štabova je povoljno djelovalo naročito kod I brigade.

Štab I brigade je potpun i u novome sastavu obećava da će u potpunosti zadovoljiti. Do sada ovaj štab nije imao načelnika štaba, ali je sad postavljen, te će potpunost štaba povoljno uticati na daljnji razvoj ove brigade.

Štabovi bataljona u ovoj brigadi morali su biti skoro svi izmijenjeni jer zbog gore navedene familijarnosti i neodlučnosti po pitanju sprovođenja vojničkog života u svojim jedinicama nisu zadovoljavali. Njihovo izmjerenjivanje pozitivno je uticalo i na njih same kao i na bataljone i brigadu kao cijelinu što se je odmah i osjetilo. Svi štabovi bataljona sada u potpunosti zadovoljavaju uz izvjestan nedostatak vojničkog znanja što će se jačim pružanjem pomoći i teoretskim osposobljavanjem nadoknaditi.

Što se tiče nižeg starješinskog kadra i pored svih nastojanja on se nije mnogo uzdigao, posjeduje slabo teoretsko znanje i praktično iskustvo, slabo se snalazi na terenu i bez dovoljno autoriteta, iz kojih razloga nije u stanju da u potpunosti rukovodi sa svojim jedinicama, tako da se u borbi osjeća dosta nesigurnim. Učinjene izmjene i kod nižeg starješinskog kadra, upućivanjem na kurseve i veća pomoć koja im se ukazuje od strane pretpostavljenih štabova povoljno će uticati na njegov budući razvoj i osposobljavanje.

Štab II brigade koji je do sada bio nepotpun zbog nedostatka načelnika štaba upotpunjeno je. Kad ove brigade također su učinjene izvjesne izmjene u pojedinim štabovima, što je sve pozitivno uticalo na život i rad brigade a općenito uzev stanje se popravlja.

Štabovi bataljona su potpuni i zadovoljavaju, a niži komandni kadar je u glavnom sa istim nedostatcima kao i u I brigadi.

Štab III brigade je također potpun i u svome radu pokazuje dosta uspjeha, obzirom na stanje koje je pre kratkog vremena vladalo u ovoj brigadi. Općenito uzev sve starješine u ovoj brigadi bile su prilično odvojene od boraca tako da skoro ni jedna od njih nije poznavao svoje borce, njihova imena, potrebe itd.; niti su pak borci sa svoje strane znali imena ni neposredno pretpostavljenih starješina. Veza između jednih i drugih bila je vrlo slaba, a tako isto i autoritet samih starješina. Ovo je najslabija brigada u diviziji. Održanim sastancima, ukazivanjem na najosnovnije probleme i načine na koji će isti da se otklone, kao i neposrednim pružanjem pomoći oko uklanjanja ovih nedostataka u ovoj brigadi, stanje se postepeno sređuje i poboljšava, a ozdravljenje ove brigade je u toku i istoj se poklanja naročita pažnja.

Osnovni problemi čitave ove divizije jesu organizaciono sredenje i popuna. Rješavanju ovih problema pristupilo se temeljito i već se ukazuju povoljne posljedice.

XIX divizija: U štabu ove divizije kroz vrlo kratko vrijeme došlo je do većih promjena. Dosadašnji komandat pukovnik Šakić¹¹ premješten je za komandanta XI korpusa, a za komandanta divizije došao je potpukovnik Popović Tomica. Potpukovnik Popović je vrlo hrabar, posjeduje prilično vojničkog znanja i iskustva, a sudeći po njegovom ranijem radu u jedinicama ovoga Korpusa i dosta snalažljivosti na terenu i rukovodenju sa jedinicama. . . .

Štab I udarne brigade. Za komandanta brigade došao je dosadašnji načelnik štaba XXVI divizije drug Parmač Stanko, čiji rad kao komandanta brigade još nije mogao biti uočen, da bi se dala neka ocjena. Obzirom na njegov dosadašnji rad, obećava da će zadovoljiti. Štab brigade je potpun i kao takav zadovoljava . . . Za vrijeme samih operacija štab ne djeluje kao cjelina, nego se razdjeli po bataljonima te na taj način nije mogao doći do izražaja, niti pravilno rukovoditi brigadom. . . .

Štabovi bataljona uglavnom izvršavaju svoje zadatke, ali se može reći izuzev štaba I ud. bataljona, da zadovoljavaju. To su većinom podmlađeni štabovi, kojima nedostaje mnogo znanja i iskustva u rukovodenju. Kod štaba III bataljona ima pomalo i neodgovornosti. Štabovi bataljona nisu potpuni.

Niži komandni kadar također izvršava svoje zadatke, ali ne zadovoljava. Teoretska spremna nižih starješina nije na potrebnoj visini, autoritet također nedostaje iako se osjetno podigao, a postoji i niz slučajeva nepravilnog odnosa prema potčinjenim i borcima.

¹¹ Mićun

Štab II brigade. Štab brigade nije potpun. Komandant major Damjanović¹² razbolio se je i nalazi se u bolnici na Visu. Dužnost komandanta brigade vrši poručnik Čelič,¹³ komandant jednog bataljona iste brigade. Ovaj štab još se nije u potpunosti snašao, premda su u ovom periodu vremena sami zadatci koji su bili postavljeni pred ovu brigadu, dovodili do cijepanja njihovih jedinica, tako da sam štab nije djelovao kao cjelina niti na taj način mogao doći do punog izražaja. Uglavnom, pojedini članovi štaba nisu uspjeli da savladaju sve one slabosti i nedostatke koji su navedeni u prošlom izještaju.

Štabovi bataljona su potpuni, dobrog sastava i zadovoljavaju. Nedostaje im stručne vojničke spreme, te im je potrebno više pomoći. Niži komandni kadar skoro istih je kvaliteta i osobina kao kod I. udarne brigade.

Štab III brigade. Ovaj štab nije potpun, komandant brigade nalazi se na kursu a ovih dana trebao je doći iz bolnice i major Gvardiol,¹⁴ koji će primiti brigadu do povratka kapetana Breke¹⁵ sa kursa. Ocjenu rada toga štaba kao i pojedinača, ne možemo dati obzirom da se ta brigada nalazi u sastavu XXXV divizije,¹⁶ te nemamo tačnu kontrolu njihovog rada. Po svemu sudeći izgleda da se taj novi štab prilično snašao, a naročito je došao do izražaja u zajedničkim operacijama na komunikaciji Otrić — Gračac.¹⁷ . . .

Štabovi bataljona su potpuni, . . .

Niži komandni kadar u glavnom pozitivno se razvija, iako ne tako brzo.

XX divizija: Novi štab divizije prilično se je snašao, premda još u potpunosti nije ušao u suštinu svih onih problema koji stoje pred ovom divizijom.

Komandant¹⁸ i komesar¹⁹ divizije su skoro došli na dužnost u ovoj diviziji i obzirom na njihovu energiju i istrajnost u radu, i pravilno postavljenih stvari, stanje se u diviziji mnogo izmjenilo. Njihovim dolaskom u ovaj štab znatno se stanje poboljšalo i izmjenilo. Osjeća se više plana i sistema u radu, veća i pravilnija pomoć štabovima brigada i bataljona. Dosađnjim svojim radom obećavaju da će zadovoljiti. Načelnik

¹² Danilo

¹³ Milan

¹⁴ Ante

¹⁵ Mane

¹⁶ Vidi dok. br. 61.

¹⁷ Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 22 i 144.

¹⁸ Mile Uzelac

¹⁹ Edo Santini

štaba major Čelik²⁰ prodoran i istrajan u radu... Sa ovim štabom je održana konferencija na kojoj se ukazalo na pojedine propuste i nedostatke ranijeg štaba.

I brigada: Nakon ukazanih grešaka koje su učinjene u ovome štabu, a koje su proizlazile iz nedovoljnog savjetovanja i zajedničkog rada, štab Prve brigade se je znatno popravio. Saradnja je mnogo bolja nego ranije, komandant brigade je uporan i hrabar...

Štabovi bataljona su svi popunjeni, momentalno se dva zamjenika i jedan komandant nalaze na kursu, uglavnom zadovoljavaju.

Niži komandni kadar je također popunjen, izvjestan broj komandira i komandanata nalaze se na kursevima. Isti nemaju dovoljno autoriteta, a osnovni uzrok za ovo je što ne posjeduju potrebno iskustvo u rukovođenju u akcijama i teoretsku spremu.

Stanje u ovoj brigadi popravlja se. Postepeno nestaje samovolje i nedisciplinovanosti koja je doskora bila karakteristična za ovu brigadu.

Štab II brigade: Ovaj štab također nije potpun, nedostaje mu načelnik...

Za štabove bataljona i niži komandni kadar uglavnom važi sve ono što je iznijeto kod I brigade.

III brigada: Štab ove brigade kao i cijela brigada najbolje je jedinica u ovoj diviziji. Štabu nedostaje načelnik. Inače štab u potpunosti zadovoljava, a to je rezultat uske saradnje i saglasnosti te primjene harmonije među članovima ovog štaba. Štab je inicijativan, a u odnosu na potčinjene vrlo taktičan i kod istih ima dovoljno autoriteta.

Štabovi bataljona i niži komandni kadar sličan je onom kod I i II brigade, samo što greške i nedostaci nisu tako izraziti.

XXVI divizija: Novi štab ove divizije izgleda da se na novoj dužnosti vrlo dobro snašao,²¹ premda ne raspolažemo konkretnim podacima o općem stanju ove divizije, niti primamo redovne izvještaje. Po zadnjim uspjesima koje je ova divizija imala prilikom izvršenja operacija na ostrvima Mljetu i Korčuli da se zaključiti da je opće stanje u ovoj diviziji zadovoljavajuće i da se ona pravilno razvija. Otpala je bojazan od inertnosti i slabe borbenosti za ove jedinice, koje su dugo vremena bile bez akcije i pod relativno vrlo povoljnim uslovima

²⁰ Ahmet Fetahagić, narodni heroj. Poginuo 25. decembra 1944. u selu Izačiću, kod Bihaća, kao zamjenik komandanta Unske operativne grupe Četvrtog korpusa NOVJ.

²¹ Komandant Dvadeset šeste divizije bio je tada Božo Božović, politički komesar Dušan Korać, načelnik štaba Ante Biočić.

života. Naprotiv, navedenim operacijama pokazao se visoki moral boraca i dobro rukovođenje od strane starješina. O unutrašnjem odnosu u samom štabu kao i ocjenu štabova brigada, bataljona i nižeg komandnog kadra nismo u stanju dati, pošto sa ovim podacima ne raspolažemo.

Sjevernodalmatinska grupa odreda: Štab grupe je potpun i kao cjelina zadovoljava. U istome vlada zdrava harmonija. Štab ima prilično incijative i organizacijskog smisla. U zadnje vrijeme štab je razvio naročito aktivnost, u pogledu mobilizacije ljudstva sa terena sjeverne Dalmacije, pri čemu je imao znatnog uspjeha.

Štabovi odreda i bataljona su još nepotpuni, ali uglavnom zadovoljavaju. Nedostatci vojničkog života te slučajevi samovolje i nedisciplinovanosti postepeno iščezavaju. Niži komandni kadar također je nepotpun, a naročito se oskudica osjeća u komesarskom kadru. Nivo nižeg komandnog kadra nije na zavidnoj visini, ali se i on uzdiže.

Srednjedalmatinska grupa odreda: Štab grupe je potpun i kao cjelina zadovoljavaju. Komandant grupe nalazi se na višem vojnem kursu ali njegovo momentalno otsustvo neće znatno uticati na život i rad grupe odreda obzirom da je zamjenik komandanta prilično dobar rukovodio. Štabovi bataljona kao i niži komandni kadar nisu potpuni. Osjeća se nedostatak i vojničkih i političkih rukovodioca. Kvalitet starješina je sa sličnim osobinama i nedostacima kao i u drugim odredima: nedostatak stručnog vojnog znanja, pomalo nedisciplinovanosti i nesnalaženja u težim situacijama. Glavni nedostaci ove grupe odreda jesu organizaciona nesređenost, a i borbenost nije najbolja. Izvršenim obilascima, ukazivanjem na greške i propuste te uočavanjem raznih problema koji se pojavljuju u njihovim jedinicama, stanje je na putu popravljanja i ozdravljenja.

Južnodalmatinska grupa odreda: Štab ove grupe je nepotpun, ima samo komandanta i komesara.²² Ova grupa odreda nalazi se dosta daleko kako od ovog Štaba tako i od većih naših operativnih jedinica i djeluje potpuno samostalno.

Zbog ove udaljenosti i slabih veza nemamo tačan pregled stanja u ovoj grupi. Ali i pored ovoga obzirom na akcije i uspjehe koje ova grupa odreda postiže, može se reći da štab zadovoljava u vojničkom pogledu, dok u političkom pogledu ne znamo kako je pravo stanje.

Štabovi bataljona i niži komandni kadar nepotpuni su, a naročito se nedostatak osjeća u političkom kadru, jer postojeći ne zadovoljava.

²² Komandant Južnodalmatinske grupe NOP odredba bio je Gaće Ivan, a politički komesar Žarko Despot.

Grašovsko-peuljski odred: Štab odreda nema načelnika, a kao cijelina može zadovoljiti uz jaču i češću kontrolu i ukazivanjem pomoći prepostavljenih starješina. Štab je dosta neinicijativan a vezanošću za teren i dugovremenim defanzivnim stavom i borbenost boraca je popustila.

O štabu mornarice i grupi otočkih odreda kao i njihovim jedinicama nemamo do sada konkretnijih podataka iz koga razloga ne možemo dati naš sud i ocjenu o istima.

Za sve jedinice ovoga Korpusa općenito se može reći da se stanje od zadnjeg izvještaja prilično popravilo i na putu je potpunog sređenja premda nema izrazitih preloma i prelaza, već se održava karakter kontinuelnosti. Moral ljudstva i njegova borbenost na priličnoj su visini, dočim disciplina i vojničko držanje ne odgovara u potpunosti visini morala. Da disciplina nije kod boraca još u potpunosti zadovoljavajuća krvica je najviše do nižeg komandnog kadra koji ne posjeduje dovoljno autoriteta da bi na taj način mogao pozitivno uticati i na pojačanje discipline, a i iz nedostataka dovoljno razvijene političke svijesti. Stručna vojnička naobrazba povoljno se razvija kako kod boraca, tako i kod starješina. Zimski period vremena, rđave atmosferske prilike i manja operativna aktivnost pozitivno je iskorištena za organizaciono sređivanje jedinica i uzdizanju vojničke i političke nastave. Posljedice ovog rada osjećaju se sada kroz uspješne akcije i operacije koje su jedinice ovog Korpusa vodile kroz zadnjih mjesec dana. Kod svih štabova divizija a tako isto štabova brigada organizovani su vojnički kursevi za niže vojne rukovodiće, kroz koje je već prošao priličan broj nižih vojnih rukovodioca i na kojima su njihova znanja upotpunjena. Njihov povratak u jedinice znatno se osjetio na rad, život i uspjehe ovih, što je najbolji znak da su ovi kursevi odgovorili svojoj namjeri. Ovi će se kursevi dalje održavati tako da kroz njih prođe sav niži komandni kadar, a rad na kursevima teče po planu i programu kojega je ovaj Štab dodjelio svim štabovima divizija. Izvođenje nastave sa borcima također se vrši svakodnevno, isto po planu i programu koga je ovaj Štab dodjelio jedinicama, a kroz ovu nastavu uzdiže se disciplina i upotpunjuju vojnička znanja boraca, što je također do sada dalo vrlo povoljne rezultate. Kod Štaba ovog korpusa organizovan je kurs za vojničke rukovodiće na koji se pozivaju vojnički rukovodici, zaključno do komandanta bataljona, iz jedinica IX i XX divizije i Grupe odreda za srednju Dalmaciju i Grupe odreda za južnu Dalmaciju, dok iz XIX divizije i Grupe odreda za sjevernu Dalmaciju drugovi kojima je potreban vojnički kurs upućuju se na kurseve Glavnog štaba Hrvatske, a za XXVI diviziju ovi se

kursevi održavaju na Visu. Pored ovoga za viši vojni kurs pri Vrhovnom štabu upućuju se slušaoци iz svih naših jedinica. Pri Štabu ovog korpusa također je organizovan kurs za komandire četa, a ukazuje se ista potreba i za jedan kurs za prateća oruđa, jer se nedostatak stručnog osoblja za upravu i komandovanje pratećim oruđima najviše osjeća po svim našim jedinicama, ali za ovaj kurs nemamo nastavnika. Kod čete za vezu ovoga Štaba održava se isto tako kurs za vezu sa koga se dobro obučeni i sposobljeni drugovi upućuju po jedinicama. Obzirom na izglede da će sve naše brigade pa i bataljoni dobiti radio stanice nedostatak radio-telegrafista je znatan, te se pristupilo i uzdizanju ovog stručnog osoblja na taj način što se kod svih sadašnjih radio stanica nalazi po nekoliko drugova koji imaju smisla za ovu službu, te kao pomoćna radna snaga sposobljava se za nove dužnosti. Ovaj način uzdizanja radio-telegrafista prilično je dobar, ali je znatno spor, te bio je neophodan jedan radio-telegrafski kurs.

Za uzdizanje nastave i stručne spreme naših starješina priprema se izdavanje priručnika.

Stanje u jedinicama i problemi koji iskrasavaju:

Od prošlog dostavljenog izvještaja stanje u jedinicama se je zatno popravilo iako, kako je to već naglašeno, nema nekih izrazitih preloma. Postepen i stalan napredak osjeća se kod svih jedinica, a tako isto i uočavanje najosnovnijih problema i njihovo rješavanje. Obilazak članova ovoga Štaba IX i XX divizije kao i Grupe odreda za srednju Dalmaciju, komandi područja itd. umnogom je doprinio poboljšanju ovog stanja, organizacionom sređivanju i rješavanju problema koji su u pojedinim jedinicama bili vrlo akutni, no koji su do toga vremena postajali i neuočeni i nerješavani.

Osnovni problemi naših jedinica kao takvi ostali su i dalje oni koji su navedeni u ranijem izvještaju, samo što se oni sada ispoljavaju u jednoj blažoj formi. Nedovoljna organizacionost i nedostaci planskog i sistematskog rada postepeno se popravljaju a tako isto i nedostaci starješinskog kadra, nedovoljna budnost, nedovoljnog vojničkog i političkog rada itd. Svi su ovi problemi u toku rješavanja, samo njihovo potpuno otklanjanje kao problema zahtjeva jedan duži period vremena, energije, istrajnosti i upornosti. Dosljedna upornost u njihovom rješavanju i otklanjanju daće jedino korisne rezultate. Ishrana na pr. koja je do sada bila jedan od težih problema naših jedinica kao posljedica neorganizovanosti i labavog rada intendantura, promjenama izvršenim u intendanturama i dovodenjem sposobnog ljudstva ne postoji više kao

problem, čisto organizacijski. Ishrana je stalna i redovita samo što njen kvalitet i kvantitet ostao je i dalje nezadovoljavajući, te se sada ovaj problem izražava u formi nedostatka životnih namirnica. Analogno ovome stojimo i sa ostalim navedenim problemima. Pitanje popune naših jedinica također je u toku rješavanja i postoje svi izgledi da će se mobilizacijom koja je u toku naše jedinice uskoro brojčano pojačati.

Akcije:

Ranije postavljeni operativni zadaci pred naše jedinice ostaju u cijelosti skoro isti. Kao osnovni zadatak ostaje i dalje razbijanje domaćih izdajničkih bandi, a naročito četnika. Obzirom da su četnička uporišta, naročito Kosovska dolina gdje se nalazi gro četničkih snaga, zaštićena sa svih strana neprijateljskim garnizonima, pod sadašnjim okolnostima neće se moći radikalno pristupiti njihovom uništavanju i razbijanju, ali zato postoje povoljne mogućnosti za njihovo uništavanje u Cetinskoj dolini kao i njihovim manjim uporištima po sjevernoj Dalmaciji, čemu će se pristupiti izvođenjem akcija kao i političkim radom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

Komandant — pukovnik
V. Ćetković²³

---

²³ Narodni heroj Vlado Ćetković. Poginuo 20. oktobra 1944. kao komandant Osmog korpusa NOVJ.

BR. 9

IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 3.
MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O
BORBAMA OD 28. MARTA DO 28. APRILA¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. br. 259
Dne, 3. V 44.

Operativni izvještaj
za drugu polovicu
mjeseca aprila do-
stavlja

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Od posljednjeg izvještaja² jedinice X korpusa Zagrebačkog³ imale su slijedeće borbe sa neprijateljem:

XXXII divizija

28 III 1944. Jedinice ove divizije u zajednici sa jedinicama Zapadne grupe odreda imale su zadatku da izvrše likvidaciju neprijateljskih uporišta Žutnica i Đurmanec³ (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Za izvršenje ovoga zadatka naše jedinice zauzele su slijedeći raspored:

Likvidaciju uporišta Žutnica trebalo je izvršiti II bataljon Udarne brigade »Braće Radića«. I i III bataljon iste brigade držali su položaje: Preseka (k. 353) — Petrovsko sa zadatkom osiguranja prema Krapini i Krapinskim Toplicama. (Sekcija Ptuj 1 : 100.000). Jedinice brigade »Matića Gubec« držale su položaj: jedan bataljon Radoboj sa jednom četom od Gorjana (k. 335), sa zadatkom osiguranja prema Lepoglavi. Jedan bataljon držao je položaje kod Šušeljbrega (k. 441), sa zadatkom osiguranja prema Krapini, a jedan bataljon nalazio se u divizijskoj rezervi.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—1/4, k. 551—a.

² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 52.

³ Opširnije o tome vidi tom V, knj. 26, dok. br. 51.

Napad je trebao otpočeti 28. III o. g. u 4 sata ujutro, ali zbog zakašnjenja jedinica sa napadom se otpočelo tek u 5.30 sati. Pri izvršenju pokreta za zauzimanje određenih položaja I bataljon brigade »Braće Radića« pri prelazu ceste Žutnica — Krapina naišao je na bunker iz kojega je neprijatelj opalio par metaka i bataljon se vratio natrag. Svega jedna četa uspjela se je prebaciti preko ceste i stići na određeni položaj. Od strane Štaba divizije preduzete su mjere, te su i ostale dvije čete toga bataljona prikupljene i postavljene na položaj iznad Podgore, jer ih se više nije moglo prebaciti na ranije odredene im položaje.

Jedinice brigade »Matija Gubec« zauzele su svoj položaj na vrijeme, s tim što je II bataljon prethodno izvršio likvidaciju neprijatelja koji se nalazio u centrali Donje Strahinje.

II bataljon Udarne brigade »Braće Radića«, pošto je zauzeo određeni položaj, uspio je sa jednom četom uz prethodnu pripremu automatskog oružja i potpomognut topom 47 mm., zauzeti prvu zgradu gdje se nalazio neprijatelj. Po zauzeću ove zgrade neprijatelj se je povukao u samu tvornicu odakle je pružao daljnji otpor. Za to vrijeme bataljon brigade »Braće Radića«, koji se nalazio na položaju kod Petrovskog, vodio je borbu sa neprijateljem koji je nastupao od Krapine u pravcu Sv. Tri Kralja.

Oko 8 sati neprijatelj je nastupao i prema položajima brigade »Matija Gubec« u jačini od jedne satnije gestapovaca sa pravca Krapine. I bataljon, koji se nalazio na tome prvcu, u prvo vrijeme se pokolebao i povukao ali uticajem Štaba brigade vraćen je na svoj položaj i neprijatelj je bio potjeran ka Krapini.

Oko 11 sati počelo je neprijatelju pristizati jače pojačanje, kako pješadije tako i motorizacije. Neprijateljska avijacija isto tako bila je aktivna. Zbog slabe kontrole ceste Krapina — Žutnica, jer I bataljon nije bio na određenom položaju, bilo je neprijatelju omogućeno da sa svojom pješadijom, pomognut motorizacijom, prodre do same tvornice i da na taj način osujeti likvidaciju toga uporišta.

Oko 18 sati toga dana jedinice su povučene sa položaja.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 100 izbačenih iz stroja.

Zaplijenjeno je: 1 puškomitrailjez, 1 laki bačač, 10 pušaka, 1 pištolj, 600 metaka i 15 parciptela i odijela.

Vlastiti gubici iznose: 8 mrtvih i 14 ranjenih.

U ovoj borbi naročito su se istakli komandant brigade »Matija Gubec« drug Došen Stevan i komandant II bataljona brigade »Matija Gubec« drug Đuričić Valent.

Kritika akcije: Podaci koji su primljeni bili su netačni i nedostatni. Jedinice u velikoj mjeri kolebljive, a niže rukovodstvo vrlo slabo.

29. III 44.

Ovoga dana III bataljon brigade »Matija Gubec« vodio je borbu sa neprijateljem na položajima kod Vternice (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Borba je počela oko 10.30 sati i vođena je preko cijelog dana. Neprijatelj je nastupao od pravca Radoboj u jačini jedne bojne.⁴

Gubici neprijatelja u ovoj borbi nisu poznati.

Vlastiti gubici: 1 ranjen i 2 nestala.

4. IV 44.

Udarna brigada »Braće Radića« nalazila se na položajima Desinić — Gaber — Tomaševec, [sekcija Rogatec], a brigada »Matija Gubec« na položajima: Pažurovec — Sv. Križ — Prepuštovec — Gor. Konjšćina (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Do sukoba je došlo između naših i neprijateljskih patrola i tom prilikom ubijena su tri neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno je: 3 puške, 200 metaka, 9 bombi i 3 para odijela.

5. IV 44.

Brigada »Matija Gubec« nalazila se na položajima: Zajezda — Pece — Toličica — Gotalovec — Krapinica (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Oko 11.50 sati neprijatelj je naišao od pravca Madžareva i stupio u borbu sa III bataljonom brigade »Matija Gubec« kod sela Pece. Nakon kraće borbe neprijatelj se je povukao. Gubici neprijatelja iznose 4 mrtva i 4 ranjena.

Vlastiti gubici: 1 mrtav.

6. IV 44.

Brigada »Braće Radića« nalazila se na položajima: Dubrovčan — Tuhejske Toplice — Rakovec (sekcija Rogatec 1 : 100.000).

⁴ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 51.

Pošto se neprijatelj u uporištu Klanjec osjetio ugrožen to je istome pristiglo pojačanje iz Zagreba i iz Slovenije. Iz Slovenije nastupali su Nijemci, a iz Zagreba ustaške jedinice PTS, pojačane sa oko 16 tenkova i oklopljenih kola. Neprijatelj je pod svaku cijenu htio da probije naše položaje ali su borci I i III bataljona I brigade odbili sva četiri napada neprijatelja.⁵

U tim borbama oštećena su 2 tenka, dok je neprijatelj imao preko 40 što mrtvih i ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

14. IV 44. Jedinice ove divizije davale su osiguranje prema Krapini i Zlataru jedinicama Zapadne grupe odreda koje su imale zadatak da likvidiraju neprijateljsko uporište Novi Golubovec.⁶

U cilju izvršenja ovoga zadatka jedinice su zauzele slijedeći položaj: Sv. Jakob — k. 511 — Ranjen Isus — Veterička Gora — Petrova Gora — Lobor — Pilana — Košenica Gora. Ujedno su jedinice brigade »Braće Radića« imale zadatak da likvidiraju neprijateljsku posadu na Veterničkoj Gori. Likvidacija ove posade nije uspjela.⁷

Na zasjedama došlo je do borbe i to na k. 511 kuda je neprijatelj nadirao od pravca Krapine pojačan sa 3 tankete i 12 blindiranih automobila. Poslije 4-satne borbe neprijatelj je odbijen i nanijeti su mu gubici.

Brigada »Matija Gubec« je, isto tako, ovoga dana vodila borbu kod Lobora sa neprijateljem koji je nastupao od Zlatara u jačini jedne bojne sa 6 tanketa. I na ovome pravcu neprijatelj je odbijen.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 60 izbačenih iz stroja.

Zarobljen je 1 karabin i 600 metaka.

Oštećen je 1 kamion i 1 tanketa.

Naši gubici: 2 mrtva i 18 ranjenih.

16. IV 44. Jedinice ove divizije zauzele su slijedeće položaje: Udarna brigada »Braće Radića«: Purga —

⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 51.

⁶ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 71, 77 i 166.

⁷ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja rečeno je o tom napadu slijedeće: »U mjestu Veterinci napadnut je po odmetnicima neutvrđene jačine oklopni sklop PTS koji je dolazio iz Zagreba u pravcu Varaždina. Poslije kraće borbe odmetnici su protjerani«. (Vidi dok. br. 4/1—13, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

Lobor — Martinšćina (sekcija Ptuj 1 : 100.000), a brigada »Matija Gubec«: Veliko Repno — Juranšćina — Belec (sekcija Ptuj). Pri dolasku na nove položaje jedinice brigade »Matija Gubec« došle su u sukob sa neprijateljem koji je zauzeo Belec. Napad je izvršen ali je neprijatelju brzo pristiglo pojačanje u pješadiji i motorizaciji.⁸ Borba se je vodila preko cijelog dana i u istoj su učestvovali obje brigade. Snage neprijatelja bile su oko 1.000 vojnika pojačane motorizacijom.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 60 izbačenih iz stroja. Oštećen je 1 tenk od 7,5 tona. Naši gubici iznose: 6 mrtvih i 18 ranjenih.

21. IV 44.

Jedinice brigade »Braće Radića« držale su položaj: Podrute — Kamena Gorica — Mačkovića, a jedinice brigade »Matija Gubec«: Krapinica — Pažurovec — Budinšćina (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Oko 7 sati toga dana neprijatelj je otpočeo nastupanje prema našim položajima u jačini 2 bojne PTS pojačane brzim i oklopnim sklopom (oko 7 tenkova, 5 kamiona i 7 motor kotača). Poslije žestoke borbe neprijatelju je uspjelo, da se probije do sela Budinšćine, a potom i u pravcu Zajezde. Borba je vodena preko cijelog dana. Podvečer neprijatelj se je počeo povlačiti, jer su na njega izvršile napad jedinice Zapadne grupe odreda. Neprijatelj se je povlačio jednim dijelom u pravcu Budinšćine i Konjšćine, dok je sa motorizacijom i dijelom pješadije krenuo putem Kraljevec — Novi Marof, gdje je naišao na položaje jedinica Udarne brigade »Braće Radića«. Naše jedinice, tj. brigada »Braće Radića« u zajednici sa jedinicama brigade »Matija Gubec«, zatvorile su prolaz neprijatelju i potom izvršile napad na njega.

U ovim borbama neprijatelj je imao preko 40 mrtvih i oko 70 ranjenih. Među mrtvima nalaze se i 4 oficira.

Zaplijenjeno je: 1 tenk od 7,5 tona u ispravnom stanju sa posadom, 2 topa 75 mm, »Škoda

⁸ Dijelovi PTS zauzeli su Belec 15/16. aprila 1944. Napadnutoj posadi pritekli su u pomoć dijelovi Brzog sklopa PTS. (Vidi dnevna izvješća PTS-Ia u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—268/26 k. 112.)

sa 13 granata, 2 teška mitraljeza, 1 radio-stanica, 1 šmajser, nekoliko pušaka, 2 pištolja, 5.000 puščanih metaka, 5 motobicikla i 7 konja.

Uništeno: 3 kamiona, 1 motobicikl.

Oštećena 3 tenka, 1 kamion i 1 motobicikl.

Vlastiti gubici iznose: 1 mrtav i 4 ranjena.⁹

23. IV 44.

Jedinice ove divizije davale su osiguranje prema Varaždinu i Lepoglavi, jer je I brigada XXXIII divizije imala zadatak: likvidaciju neprijateljskog uporišta Ivanec. Jedinice brigade »Braće Radića« imale su ujedno i zadatak da likvidiraju neprijateljski bunker kod stanice Stažnjevec na pruzi Ivanec — Varaždin.¹⁰ U cilju izvršenja tog zadatka jedinice su zauzele slijedeće položaje: Udarna brigada »Braće Radića«: Cerje Tužno — Stažnjevec — Majdan Kamen k. 451 — k. 516 (sekcija Ptuj). II bataljon ove brigade izvršio je likvidaciju bunkera i tom prilikom zarobio 11 neprijateljskih vojnika sa puškama, 1 puškomitraljez i oko 1.200 metaka.

Brigada »Matija Gubec« držala je položaje: Cukovec — Kameneca — Borje — Ves Lepoglavska — Čretno.

Istoga dana, po završenoj likvidaciji uporišta Ivanec, neprijatelj je nastupao od Lepoglave u jačini jedne bojne prema položajima jedinica brigade »Matija Gubec«. U prvi momenat neprijatelju je uspjelo da potisne I bataljon, ali odmah potom jedinice su sredene i uz pomoć tenka protjerale neprijatelja prema Lepoglavi.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 27 mrtvih i 16 ranjenih.

Vlastiti gubici iznose: 5 mrtvih.

24. IV 44.

Oko 16 sati nastupao je neprijatelj od pravca Varaždina prema položajima Udarne brigade »Braće Radića«. Neprijatelj je nastupao pješadijom, motorizacijom, a bio je pojačan i artiljerijom. Borba je trajala do 21 sat i neprijatelj je bio odbačen prema Varaždinu.¹¹

U tim borbama izbačeno je iz stroja oko 15 neprijateljskih vojnika.

⁹ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 96 i 100.

¹⁰ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 108.

¹¹ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 141.

Uništen je 1 tenk koji je naišao na minu i izgorio zajedno sa posadom.

Naši gubici: 1 ranjen.

25. IV 44.

Već rano ujutro neprijatelj je počeo ponovno sa nadiranjem u pravcu Varaždina. Jedinice Udarne brigade »Braće Radića« vodile su borbu sa neprijateljem preko cijelog dana.

Gubici neprijatelja iznose oko 35 izbačenih iz stroja.

Zapljenjeno: 1 karabin i nešto municije.

Vlastiti gubici: 2 mrtva i 15 ranjenih.

27. IV 44.

Neprijatelj je izvršio napad na jedinice brigade »Matija Gubec« koja je zauzela položaje na kojima se ranije nalazila Udarne brigade »Braće Radića« i uspio je da se probije do mjesta Ivanec.¹²

Brigada »Braće Radića« zauzela je položaj: Pece — Cerje — Petruševac — Gotalovec u vezi sa akcijom koja je bila predviđena radi likvidiranja neprijateljskog uporišta Belec.

28. IV 44.

Divizija je dobila zadatak¹³ da izvrši likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof. Ovaj zadatak bio je povjeren III i IV bataljonu Udarne brigade »Braće Radića«, dok su se ostale snage divizije nalazile na osiguranju pravca prema Varaždinu. U cilju izvršenja ovoga zadatka jedinice su zauzele položaj na liniji: Lužan — Kresovica — k. 338 — grupa kuća sjeverno od potoka Koroščak sa bočnim osiguranjem na brdu Čevo na lijevom krilu, a na desnom krilu prema Ključu. Ujedno ove jedinice imale su zadatku da likvidiraju neprijateljske bunkere kod mosta na Bednji kod Presečna, kod Krušljevca i zidani bunker kod željezničkog mosta kod Krušljevca (sekcija Ptuj i Čakovec 1 : 100.000).

III i IV bataljon brigade »Braće Radića« nastupali su rano ujutro sa topovima prema Madžarevu sa ciljem napada na neprijateljsko uporište Novi Marof.

¹² Iz bojne relacije Prvog zbornog područja i dnevnih izvještaja PTS vidi se da je neprijatelj ponovo ovladao Ivancem 26. aprila (vidi dok. br. 41—14 i 1/268—26, k. 58 i 112. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹³ Vidi dok. br. 141. k. 551. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

Jedinice I brigade XXXIII divizije osiguravale su pravac prema Zagrebu na liniji: Hum — Radešić — Visoko — Sudovec, a jedinice Zapadne grupe osiguravale su pravac kod Podruta pa prema k. 428 (sekcija Ptuj i Čakovec).

III i IV bataljon, u svom nastupanju prema uporištu došli su iznenadno u sukob sa neprijateljem koji je isto tako, ne znajući za naše nastupanje, preuzeo nastupanje ka našim položajima sa ciljem da nas napadne. Došlo je do iznenadne borbe u susretu. Poslije prve i kratke zbumjenosti III i IV bataljon brzo su se sredili i otvočeli sa napadom na neprijatelja, koji je zaposjeo visove oko sela Madžarevo i uspjeli su za kratko vrijeme da ga potisnu sa tih visova. Međutim, neprijatelj je bio već ranije zaposjeo Krč (južno od ceste kod Madžareva) i sa tog položaja tukao je naše jedinice snažnom vatrom automatskog oružja. Neprijatelj je isto tako uspio da se brzo sredi i da zauzme neke dominantne tačke sa kojih je jakom vatrom minobacača i automatskih oružja počeo tući naše jedinice. Snage neprijatelja iznosile su skoro dvije bojne i isti je bio u nadmoćnosti prema našim snagama. Neprijatelju je uspjelo da razbije naše desno krilo i time su naše jedinice bile dovedene u vrlo nezgodan položaj. Vrlo tešku situaciju kod ova dva bataljona spasio je naš tenk, koji je pravovremeno stigao na mjesto borbe i svojim dejstvom uspio da pokoleba neprijatelja. Tenk je prodro do samih artillerijskih položaja neprijatelja, rastjerao poslugu topa i naletivši na neprijateljski top slomio mu lafet. Prisustvom tenka bilo je omogućeno jedinicama III i IV bataljona da se povuku sa relativno malim gubicima.

Istovremeno, kad je otvočela ova susretna borba, napao je neprijatelj i na položaje koje su držale jedinice Zapadne grupe snagama jačine 1 ustaške bojne. Poslije žestoke borbe neprijatelj je uspio da potisne Udarni bataljon Zapadne grupe i time je položaj naših jedinica kod Madžareva bio još više otežan.

Za vrijeme borbe sa neprijateljem tenku je spala gusjenica tako da isti nismo mogli više izvući. Tenkisti su uspjeli da se izvuku i ponesu sobom teški mitraljez.

Topovi koji su bili upućeni u pravcu položaja I brigade XXXIII divizije našli su se u naročito teškom položaju, i samo zahvaljujući izvanrednoj hrabrosti i prisebnosti posluge kod topova, koja je, povremeno otvarajući vatru na ustaše koji su bili na udaljenju od 30 do 40 met. od topova, uspjela ipak izvući topove i municiju.

Jedinice III i IV bataljona većim dijelom su se probile u pravcu Moslavačke brigade, dok se manji dio probio u pravcu položaja brigade »Matija Gubec«.

U ovim borbama izbačeno je iz stroja oko 120 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno je: 1 puškomitrailjez, 23 puške, 3 šmajsera, 3 pištolja, 24 bombe, 30 mina za laki bacac i 2.100 metaka.

Zarobljeno je: 26 neprijateljskih vojnika.

Oštećen je 1 top 75 mm.

Vlastiti gubici: 8 mrtvih i 2 ranjena.

Među poginulima nalazi se komandant bataljona drug Kocijan Ivan, komesar čete III batajona drug Jurmanović.

U ovim borbama je također ranjen i komesar divizije drug Robić Ivan, koji se nalazio kod topova i svojim autoritetom i hrabrošću sačuvao iste.

Naročito su se istakli borci i rukovodioci topovskih odjeljenja 75 mm i 47 mm drugovi Tuštić Franjo, komandir topovskog odjeljenja 75 mm, Spinčić Kuzmo, stariji vodnik istog odjeljenja, Šobak Drago, Koporčić Mijo, desetar, Čabrac Stjepan, svi iz topovskog odjeljenja 75 mm, Senjan Milan komandir prateće čete brigade »Matija Gubec«, Nač Juraj komesar iste čete, Milić Mile konjovodac topovskog odjeljenja 47 mm. Rahle Drago i Siladi Stjepan, borci pri topovskom odjeljenju 47 mm. Svi ovi borci i rukovodioci su pod najtežim okolnostima, svojom hrabrošću i odlučnošću uspjeli izvući svoje topove, tukući se sa neprijateljem za njih i dopremiti ih do položaja I brigade XXXIII divizije.

Za neuspjeh u postizavanju postavljenog cilja, tj. likvidacije neprijateljskog uporišta Novi Marof, u najvećoj mjeri leži krivica na obavještajnoj službi, koja je vrlo slaba i koja nije pružila dovoljno podataka o neprijatelju, a naročito

to da je dan uoči napada stiglo pojačanje odnosno jače neprijateljske snage u samo uporište.

XXXIII divizija

I brigada

10. IV 44.

Jedinice ove brigade preduzele su pokret u pravcu Crkvene. Ovoga dana brigada je krenula sa Štabom korpusa na put prema Zagorju.¹⁴ Za vrijeme kretanja, kod sela Hrsova, neprijatelj je pripucao na naše patrole prethodnice. U ovoj borbi ubijen je jedan ustaša, a jedan je živ zarobljen. Zaplijenjena su dva karabina.

13. IV 44.

Jedinice brigade produžavaju pokret sa ciljem da pređu cestu i prugu Križevci — Koprivnica i da se prebace na sektor Kalnika. Jedna četa III bataljona upućena je prema Carevdaru da osigura prelaz ostalih jedinica. Od tamošnjih civila, krivo obaviještena, četa ulazi u selo, ali u selu po kućama se nalazi neprijatelj koji je otvorio jaku vatru na našu četu. Četa odmah prelazi u napad i uspijeva da razbije neprijatelja.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 5 mrtvih među kojima i jedan poručnik.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i dva ranjena.

21. IV 44.

Jedinice ove brigade nalazile su se na slijedećim položajima: I bataljon selo Sv. Križ (k. 253); II bataljon u šumici ispod sela Zajezde povezan sa IV bataljonom, koji je držao položaje ispod sela Grtovac; III bataljon nalazio se na položajima oko šumice prema selu Pažurovec (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Oko 9 sati neprijatelj je počeo tući položaj naših jedinica jakom artiljerijskom vatrom, a potom je počeo prodirati ka našim položajima sa pravca Marigutić (Rudnik uglja) i od pravca željezničke stanice Budinšćina. Neprijateljska pješadija bila je potpomognuta tenkovima.¹⁵

Uslijed jakog pritiska sa strane neprijatelja, II bataljon povukao se na položaje prema k. 258 i tu se spojio sa IV bataljonom. Ostale jedinice ostale su na svojim položajima spriječavajući nadiranje neprijatelja. Borba je vođena sve do 15.30 sati kada je neprijatelj počeo odstupati.

¹⁴ Pokret je vršen iz Moslavine (vidi dok. br. 78).

¹⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 96 i 100.

- Gubici neprijatelja nisu poznati.
Vlastiti gubici: 3 mrtva i 4 ranjena.
23. IV 44. Brigada je dobila zadatak da likvidira neprijateljsko uporište Ivanec. Za izvršenje ovoga zadataka bio je određen IV bataljon i dvije čete II bataljona, dok se I bataljon nalazio u rezervi, a III bataljon je bio pridat Zapadnoj grupi odreda.
- Napad na uporište otpočeo je u 4 sata ujutro. Za vrlo kratko vrijeme bila je likvidirana neprijateljska otporna tačka kod crkve Sv. Duh, tako da je već u 4.15 sati otpočeo direktni napad na samo uporište Ivanec.
- Borba za uporište trajala je do 9.30 sati kada je uporište konačno bilo likvidirano. Uporište je bilo utvrđeno sa 9 bunkera solidno građenih od cigle. U borbi oko uporišta jedinice ove brigade bile su potpomognute i tenkom, kao i topom 75 mm. U ovim borbama neprijatelj je pretrpio slijedeće gubitke:
- Ubijeno 10, zarobljeno 26 neprijateljskih vojnika.
- Zapljenjeno: 8 puškomitrailjeza, 1 teški mitraljez, 31 puška, 1 laki bacač, 1 askerica, 30 bombi, 5 mina za bacač, 12.000 metaka, 1 telefonska centrala, 3 telefona, 11 šinjela, 3 para hlača, 4 bluze i 2 deke.
- Vlastiti gubici: 3 poginula i 9 ranjenih.
26. IV 44. Brigada ima zadatak da postavi osiguranje prema Zlataru na liniji: selo Repno, selo Gor. Batina, pošto su jedinice Zapadne grupe odreda imale zadatak da likvidiraju neprijateljsko uporište Belec.
- Neprijatelj, koji je bježao iz uporišta Belec, naišao je na zasjedu našeg II i IV bataljona i tom prilikom ubijeno je 24, a zarobljeno 12 neprijateljskih vojnika.
- Plijen: 21 puška, 1 puškomitrailjez, 1 šmajser, i oko 800 metaka.¹⁶
- II brigada*
17. IV 44. Ujutro oko 8 sati bataljon ove brigade, koji se nalazio u selu Mikleuška (sekcija Čazma 1 : 100.000), izvršio je pokret prema Srpskom Se-

¹⁶ Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 114.

lišću. Kratko vrijeme nakon toga naišao je neprijatelj u jačini od oko 400 domobrana i nešto ustaša iz uporišta Popovača i upao u Mikleušku. Bataljon je odmah vraćen natrag sa zadatkom da napadne neprijatelja. Međutim neprijatelj je osjetio našu navalu i brzo se povukao. Istovremeno neprijatelj je nastupao i iz pravca Kutine i stigao do sela Čaire, ali čim je osjetio blizinu naših jedinica povukao se.¹⁷

U ovim borbama koje su bile kratke ubijeno je 9, a ranjeno 11 neprijateljskih vojnika.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 1 lakše ranjen.

20. IV 44.

Brigada je izvršila pokret u toku noći sa ciljem da izvrši akciju na miliciju u Vel. Grđevcu (sekcija Bjelovar 1 : 100.000). Kod pretresa kuća ubijeno je 6, a ranjeno 10 milicionera. Zaplijenjena je 1 puška.

Istovremeno je srušen most na rijeci Česmi na pruzi Bjelovar — Daruvar dug 25 m i zapaljene su vojničke barake kod željezničke stanice Vel. Grđevac.

Vlastiti gubici: 1 lakše ranjen.

Zapadna grupa odreda .

Kalnički NOP odred

13. IV 44.

Dva bataljona ovoga odreda upućena su da prate i osiguravaju ranjenike na putu za Moslavинu. Jedan bataljon je ostao na sektoru Apatovac.

14. IV 44.

Bataljon sa sektora Apatovac rokiran na položaju sela Duga Rijeka (sekcija Čakovec 1 : 100.000). Međumurski vod upućen u Međumurje sa zadacima diverzantske prirode.

16. IV 44.

Jedan bataljon ovoga odreda postavio je zasjedu na cesti Ludbreg — Koprivnica. Oko 20 sati naišao je neprijatelj na zasjedu. U borbi je ubijen 1 ustaša, a 5 ih je ranjeno. Uništen je 1 motorkotač i 1 kamion.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

¹⁷ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o tome piše: »Na temelju prikupljenih podataka, dijelovi 1. gorskog zdruga i njemački dijelovi sa Goila razvidali su područje: Mikleuška — Srp. Selišće — Čaire, te su vodili jaku borbu sa II. Moslavackom brigadom, te ovu odbacili iz Srp. Selišća i postava kod s. Mikleuške«. (Vidi dok. br. 4/1—9, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Udarna desetina Kalničkog odreda na Varaždinbregu zarobila je 1 ustašu i zaplijenila je 1 pušku i 3 pištolja.

Zagrebački NOP odred

- 23 III. 44. II bataljon ovoga odreda došao je u sukob sa neprijateljem kod sela Gor. i Donj. Jertovec (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Bataljon je u zajednici sa snagama brigade »Matija Gubec« odbio neprijatelja, koji se povukao prema Konjšćini. U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva od kojih je 1 ustaški poručnik.
Plijen: 2 motobicikla, 1 šmajser i 1 pištolj.
5. IV 44. II bataljon ovoga odreda postavio je zasjedu na cesti Oroslavje — Zagreb. Oko 7 sati ujutro naišao kamion sa 7 pripadnika časne radne službe. Izvršen je napad na kamion i tom prilikom ubijen je zastavnik, 1 ranjen a 5 zarobljeno. Kamion je uništen, zaplijenjena 3 šmajsera.
10. IV 44. Jedan bataljon ovoga odreda nalazio se u zasjedi na cesti Varaždin — Zagreb kod sela Bisag. Zarobljena su 2 domobrana.
17. IV 44. Bataljon ovoga odreda držao je položaje kod sela Jertovca. Jedan bataljon, koji se vratio sa sektora Kalnika kuda je pratilo ranjenike, držao je zasjedu kod sela Breznice. Ovoga dana na ovaj sektor stiže I brigada XXXIII divizije, koja se prebacuje dalje za Hrašćinu — Trgovišće (sekcija Ptuj). Bataljon koji se nalazio kod sela Breznice vodio je borbu sa neprijateljem koji je krenuo iz Konjšćine.
U ovoj borbi ubijena su 2 ustaše, a dvojica su ranjena.
Vlastiti gubici: 2 lakše ranjena.
18. IV 44. Jedan bataljon ovoga odreda nalazio se na položaju kod sela Brezovo, a drugi bataljon na položaju na k. 226 jugoistočno od sela Donj. Konjšina (sekcija Ptuj).
U 13 sati nastupa neprijatelj iz pravca Donj. Konjšina prema k. 226. Za vrijeme borbe koja je nastala neprijatelj dobiva stalno pojačanje iz Zlatara i Zlatar-Bistrice, kako u pješadiji tako i u motorizaciji. Jakom minobacačkom i artiljerijskom vatrom tukao je neprijatelj po položajima bataljona na k. 226. Borba je potrajala sve do 21

sat, kada se neprijatelj povukao ne uspjevši da potisne naše jedinice.

U ovoj borbi imao je neprijatelj dva mrtva i tri ranjena.

Vlastiti gubici: 3 mrtva i 10 ranjenih.

Bataljon je ovom prilikom pokazao priličnu borbenost i upornost pred daleko nadmoćnijim neprijateljem, ali svojim upornim držanjem položaja pretrpio je dosta osjetljive gubitke, iako se nije mogao nadati uspjehu s obzirom na jačinu neprijatelja.

20. IV 44.

Bataljon ovoga odreda imao je zadatak da krene prema Sv. Ivanu Zelini i razoruža i zarobi teško odjeljenje posade u pomenutom uporištu. Zadatak je bio olakšan time što je bila uspostavljena veza sa jednim dijelom ustaške posade u uporištu Sv. Ivan Zelina.

Bataljon je izvršio zadatok sa uspjehom i tom prilikom je zaplijenjeno: 1 teški bacač sa 125 mina, 1 teški mitraljez »Breda« sa 400 metaka, 10 pušaka. Na našu stranu prešlo je 10 ustaša, a jedan je ubijen.

Zagorski NOP odred

28. III 44.

Pri napadu na fabriku tkanina Žutnicu koji je napad vršila XXXII divizija, i na Đurmanec na koji je napadao Udarni bataljon Zapadne grupe odreda. jedinice Zagorskog odreda imale su zadatok zatvaranja pravca Lepoglava — Đurmanec i pravca Macelj — Đurmanec.

Oko 11 sati nastupa neprijateljska motorizovana kolona i pred mostom preko rijeke Sutle zaustavlja se. Jedna četa Zagorskog odreda, koja je bila na položaju kod Bandića (sekcija Rogatec), otvorila je vatru na kolonu i zapalila 3 kamiona. Ubijeno je 20 Nijemaca dok je veći broj ranjen.

17. IV 44.

III bataljon ovoga odreda nalazi se bazom u selu Vrbno (sekcija Ptuj). U 13 sati naišla je jedna satnija ustaša iz neprijateljskog uporišta Bednja prema Trakoščanu i izvršila napad na ovaj bataljon. Borba je trajala do 20 sati kada se neprijatelj povukao.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 15 mrtvih i 22 ranjena.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

18. IV 44.

Jedna satnija gestapovaca, u jačini od 60 ljudi, preobućena u raznolike uniforme, uspjela je iznenaditi I bataljon ovoga odreda, koji se nalazio u Gor. Jesenju. U borbi koja je počela u 7 sati ujutro, neprijatelju je uspjelo odbaciti bataljon sa njegovih položaja, ali je bataljon, pošto se je sredio, izvršio povratni napad i natjerao neprijatelja natrag u uporište Krapinu.

U ovim borbama neprijatelj je imao 3 mrtva i 12 ranjenih.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

22. IV 44.

Jedan bataljon ovoga odreda držao je zasjedu kod sela Jertovec (sekcija Ptuj), pošto se imala izvršiti akcija na neprijateljsko uporište Ivanec.

23. IV 44.

Pošto je akcija na Ivanec bila odgođena uslijed borbi koje su bile kod Podruta, bataljon se zadržao na sektoru Ravna Gora (sekcija Ptuj). Jedan bataljon nalazio se na položajima kod sela Bedenec.

U 13 sati nastupa jedna satnija ustaša iz Lepoglave i jedna satnija ustaša iz Ivanca prema položajima ovoga bataljona. Neprijatelj je potpomognut i dejstvom oklopnog vlaka koji je došao iz Varaždina. Borba se vodila do 19 sati kada je neprijatelj odstupio. U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva i 1 ranjenog.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Udarni bataljon.

20. III 44.

Udarni bataljon nalazio se u selu Prepuštovec sa izbačenim predstražama ka cesti Konjšćina — Kraljevec (sekcija Ptuj). Rano ujutro pomenuutom cestom kretala se veća kolona Nijemaca. Sudeći po jačini kolone mogao je to biti jedan puk sa komorom. Bataljon je zauzeo položaj na kosi sjeverozapadno od sela Prepuštovca i otvorio vatru na začelje kolone. Neprijatelj je odmah reagirao, izbacivši dio snaga na pomenutu kosu kao bočno osiguranje, i bataljon se morao povući sa svojih položaja. U ovoj borbi neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i veći broj ranjenih. Ubijeno je 5 konja.

Vlastiti gubici: 2 lakše ranjena.

28. III 44. Udarni bataljon ima zadatku da likvidira neprijateljsko uporište Đurmanec.

Napad otpočinje u 4.30 sati. Sve do 10.30 sati nije bio postignut nikakav realan uspjeh. U 10.30 sati dopremljen je minobacač pomoću kojega je neprijatelj izbačen iz bunkera. Neprijatelj se neometano, ali u paničnom bijegu, povukao u fabriku Žutnicu.

Plijen pri osvojenju ovoga uporišta bio je: 7 pušaka, 6.500 metaka i nešto druge ratne opreme.

Gubici neprijatelja: 5 ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

29. III 44. Bataljon vrši uništavanje željezničke stanice, tračnica, vagona i bunkera u uporištu Đurmanec.

1.—6. IV 44. Bataljon vrši uništavanje komunikacija i postavlja zasjede na pogodnim mjestima.

10. IV 44. Bataljon se nalazio kod sela Gredice (sekcija Rogatec). Neprijateljska patrola jačine od 15 ljudi prodrla je od pravca Lepoglavca između položaja dva voda. Kada je otvorena vatrica na neprijateljsku patrolu ovaj je odstupio. Gubici neprijatelja iznose 2 mrtva i 2 ranjena.

12. IV 44. Bataljon je vršio uništavanje ceste Kraljevec — Zaprešić.

13. IV 44. Izvršena je akcija na željezničku stanicu Pušča (sekcija Samobor).

U ovoj akciji ubijen je 1 domobran, a 6 je zarobljeno.

Zapljenjeno: 9 pušaka i 500 kom. metaka.

Vlastiti gubici: 2 ranjena.

21. IV 44. Neprijatelj poduzima ofanzivu na snage XXXII i XXXIII divizije iz pravca Novog Marofa i Zlatara. Jača neprijateljska kolona kreće prema Sambolićima i prema Gor. Selnici (sekcija Ptuj). Neprijatelj u jurišu odbacuje naš Udarni bataljon sa položaja, ali ovaj u kontrajurišu razbija neprijatelja i goni ga prema Zlataru.

Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 16 ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.

23. IV 44. Udarni bataljon vrši osiguravanje na predjelu Črnih Mlaka i Pilane (sekcija Ptuj), pri napadu na neprijateljsko uporište Ivanec.

26. IV 44.

Udarni bataljon sa jednom četom vrši napad na neprijateljsko uporište Belec (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Napad je izvršen jurišem poslije artiljerijske i minobacačke pripreme. Poslije kratke borbe uporište je zauzeto.

Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 12 zarobljenih.

Plijen: 12 pušaka i 60.000 metaka.

Vlastitih [gubitaka] ranjenih niti mrtvih nije bilo.

Istočna grupa odreda Bjelovarski odred

28. III 44.

Jedna četa ovoga odreda nalazila se u selu Kozarevcu. Jedan vod ove čete napao je ustaše u selu Bedenik (sekcija Bjelovar 1 : 100.000). U ovoj borbi ubijeno je 5 ustaša i zaplijenjen 1 karabin.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

7. IV 44

Jedna četa I bataljona dočekala je u zasjedi ustaše kod tunela na pruzi Bjelovar — Kloštar. Ubijeno je 2 ustaše, a 1 je ranjen.

Zaplijenjena je 1 puška, 2 bombe i 1 pištolj.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

18. IV 44.

I bataljon ovoga odreda vodio je borbu sa neprijateljem na položajima Kapela — Pavlin Kloštar — G. Sredice (sekcija Čakovec 1:100.000). Neprijatelj je nastupao u jačini 600 Nijemaca i 200 gestapovaca. Borba je započela u 7.15 sati. Neprijatelj je tukao naše položaje jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom.

Gubici neprijatelja iznose 3 mrtva i veći broj ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav.

Moslavački odred

28. III 44.

I bataljon ovoga odreda postavio je zasjedu na pruzi između Gračenice i Repušnice (sekcija Čazma 1 : 100.000), [te] je od neprijateljske patrole, koja je naišla, jednog vojnika ubila, a jednog zarobila.

31. III 44.

Odred je izvršio rušenje mosta na glavnoj cesti Križ — Popovača (sekcija Čazma).

8. IV 44

II bataljon ovoga odreda postavio je zasjedu kod mosta na rijeci Česmi u selu Obedišću (sek-

cija Čazma). Oko 10 sati naišao je neprijatelj i borba se vodila 1 sat.

Gubici neprijatelja 4 mrtva, a vlastiti gubici 1 mrtav.¹⁸

13. IV 44.

Odred je vodio borbu kod Kopčić Brda sa neprijateljem¹⁹ koji je nastupao iz Vojnog Križa (sekcija Čazma). Borba se vodila 4 sata i neprijatelj je bio odbijen.

Gubici neprijateja: 2 mrtva i 4 ranjena.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

14. IV 44.

Odred je vodio borbu sa neprijateljem²⁰ koji je nastupao prema selu Katoličko Selišće (sekcija Čazma) u jačini od oko 70 ustaša, 30 žandara i 40 Nijemaca. Borba je trajala od 8 do 15 sati.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav i 2 ranjena.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

21. IV 44.

U 3 sata ujutro postavljena je zasjeda kod sela Nova Marča (sekcija Čazma). Neprijatelj je u jačini od oko 80 Čerkeza nastupao ka selu. Nakon kraće borbe neprijatelj je bio razbijen.

Gubici neprijatelja iznose: 5 mrtvih i veći broj ranjenih.

Zaplijenjeno je 8 karabina, 7 konja, 2 para obuće i odijela i 2 kola.

Uđarni bataljon

28. III 44.

Ovaj bataljon izvršio je rušenje mosta na rijeci Glogovnici (sekcija Čazma).

30. III 44.

Bataljon se nalazio u Dubravi (sekcija Čazma) gdje je bio napadnut od strane neprijatelja. Nakon dvosatne borbe i pored velike nadmoći neprijatelja bataljon se morao povući.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 1 ranjen.

31. III 44.

Bataljon se nalazio u zasjedi na pruzi između Vrbovca i Prikraja (sekcija Čazma). Od neprijateljske patrole koja je naišla u jačini od 7 vojnika petorica su zarobljena a dva ubijena, bez vlastitih gubitaka.

13. IV 44.

Jedna četa ovoga odreda nalazila se na položaju kod Dubrave, a druga četa krenula je u

¹⁸ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 161.

¹⁹ i ²⁰ Iz sastava Prvog gorskog zdruga (vidi dok. br. 4/1—9, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

pravcu sela Kostanj sa zadatkom da pohvata 20 Čerkeza koji su se tamo nalazili. Podaci koje je četa imala bili su krivi, tako da je naišla ne na 20, već na cijelu četu Čerkeza. U borbi koja je nastala ubijeno je 6 neprijateljskih vojnika. Plijen: 2 karabina, 7 bombi, 2 ručne granate i 70 kom. municije.

Prilikom povlačenja četa je naišla na neprijatelja kod sela Cerine; tom prilikom ubila je jednog neprijateljskog vojnika.

Vlastiti gubici: 2 lakše ranjena.

23. IV 44.

Bataljon se nalazio u zasjedi kod sela Stari Glog (sekcija Čazma). Neprijatelj je nastupao od Gradca. U kratkoj borbi koja je nastupila neprijatelj je imao 3 mrtva.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

24. IV 44.

Neprijatelj se nalazio u jačini od 20 vojnika u šumi Bukovcu iznad sela Gor. Vukšinac (sekcija Čazma). Bataljon je napao neprijatelja, te je tom prilikom zarobljeno 12, a ubijeno 7 neprijateljskih vojnika.

Plijen: 11 karabina, 1 pištolj, 3 šmajsera, 16 bluza, 14 hlača, 14 čizama, 1 [par] cipela, 9 ručnih granata i 1.000 kom. puščane municije.

III diverzantski bataljon

17. III 44.

Na pruzi Dugo Selo — Zagreb, između stаницa Sesvetski Kraljevec i Sesvete, dignut je u zrak teretni vlak. Oštećena je lokomotiva i 3 vagona, a 4 vagona su potpuno uništena. Uništeno je pruge 60 metara. Promet je stajao 14 sati.

19. III 44.

Na pruzi Zagreb — Dugo Selo, između stаницa Dugo Selo i Sesvetski Kraljevec, dignut je u zrak teretni vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, dok je 5 vagona oštećeno. Uništeno je 45 m pruge, a promet stajao 16 sati.

30. III 44.

Na cesti Zagreb — Beograd, kod sela Obedića na rijeci Čazmi, srušen je most.

1. IV 44.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stаницe Kutina, postavljena je nagazna mina koju je neprijateljska patrola pronašla. Pri vađenju mine ista je eksplodirala i tom prilikom poginulo je 11 neprijateljskih vojnika i među njima 1 inženjer, 1 ustaški satnik, a 1 vojnik je ostao teško ranjen.

2. IV 44.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stанице Voloder, dignut je u zrak teretni vlak. Uništena je lokomotiva i 9 vagona. Pruga je uništena u dužini od 70 m. a promet je stajao 30 sati.²¹

6. IV 44

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stанице Moslavačka Gračenica, dignut je u zrak nješmački transportni vlak. Uništena je 1 lokomotiva i 4 osobna i 2 teretna vagona. Broj poginulih i ranjenih nije poznat. Pruga je oštećena u dužini od 20 m, a promet je stajao 48 sati.²²

Gore iznijeti podaci odnose se samo na jednu četu, dok od ostalih četa nisu primljeni izvještaji.

U svim gore izloženim akcijama i borbama neprijatelj je pretrpio slijedeće gubitke:

Neprijateljskih vojnika:

ubijeno	406
ranjeno	451
zaroblj.	132

Zapljenjeno:

tenkova	1
topova	2
teš. bacača	1
lak. bacača	2
teš. mitralj.	2

puškomitralj.	12	radio-stanica	1
pušaka	180	telefon. centr.	1
šmajsera	13	telefona	3
pištolja	12	motorkotača	7
granata za top	22	odijela pari	11
metaka za pušku	90.770	ćebadi	2
bombi	65	čizama	14
mina za bacač	160	cipela	16
		konja	14
		kola	2

²¹ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 153.

²² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 157.

Uništeno:

kamiona	8
motorkotača	2
tenkova	1
topova	1
lokomotiva	3
vagona	18
pruge uništeno	2.800 m.

Oštećeno:

tenkova	3
kamiona	2
motorkotača	1
lokomotiva	1
vagona	8

Vlastiti gubici:

poginulo	53	<i>gubitak u oružju:</i>
ranjeno	108	teških mitraljeza
nestalo	2	teških bacača
		puškomitralj.
		tenk
		pušaka

Osim gore navedenih uspjeha izvršena su i rušenja u osvojenim neprijateljskim uporištima, kao rušenje bunkera, utvrđenih zgrada itd.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
službeno otsutan

Komandant general-major:

Prilog:

Zapovijesti za napad na uporišta:
Ivanec, Belec i Novi Marof.²³
Naredbe Štaba korpusa br. 20 i 21.²⁴
Zapovijest Štaba XXXII divizije
za napad na neprijateljsko uporište
Žutnicu.²⁵
Zapovijest Štaba Zapadne grupe
odreda za napad na neprijateljsko
uporište Đurmanec.²⁶

²³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 78 i 114.

²⁴ Naredbom br. 20 pohvaljeni su borci i rukovodioci za pokazano
junaštvo u borbama kod Ivanca i Pažurevca. Naredba br. 21 govori o
postavljenju rukovodilaca. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br.
35/1 i 2/2, k. 113 A).

²⁵ U bojnoj relaciji Trideset druge divizije piše da je ta zapovijest
izgubljena. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/5, k. 1191).

²⁶ Redakcija ne raspolaže tom zapoviješću.

BR. 10

IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 3. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O ORGANIZACIONOM STANJU JEDINICA¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. br. 258
Dne, 3. V 44.

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 1507 dne 26. V 1944.

Opći vojnoorganizacioni
izvještaj za mjesec april

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

OPERATIVNA SITUACIJA

Operativna situacija u prošlom mjesecu ostala je uglavnom nepromijenjena. Neprijatelj je vršio nekoliko upada na oslobođeni teritorij snagama jačine 2 do 3 bojne uglavnom sa ciljem izvršenja prisilne mobilizacije.

Na sektoru Moslavine neprijateljska uporišta ostala su uglavnom sa posadama iste jačine kao i ranije. Osim starih posada u uporištima na ovom sektoru se nalaze i dijelovi I kozačke divizije koji osiguravaju komunikacijske pravce od Dugog Sela prema Vrbovcu i Gradecu, a pojedini dijelovi ove divizije nalaze se i na pravcu Zagreb — Sisak. Na sektoru Moslavine upade na oslobođeni teritorij uglavnom su i vršili dijelovi ove Kozačke divizije.²

Ovakvi upadi neprijatelja su uspijevali pogotovo u zadnje vrijeme, pošto je na sektoru Moslavine ostala samo II brigada XXXIII divizije sa Moslavačkim odredom, a ove su snage i suviše male da bi mogle zaštiti oslobođeni teritorij. Čistih njemačkih jedinica na ovom sektoru ima vrlo mali broj i to jedino u Bjelovaru. Ostale neprijateljske jedinice sastoje se iz ustaša, nešto domobrana, gestapovaca i domaće milicije.

Na sektoru Bilo Gore stanje je uglavnom nepromijenjeno. Na ovom sektoru djeluje Bjelovarski partizanski odred, koji uslijed veličine oslobođenog teritorija isto tako nije u stanju da spriječi prodiranje neprijatelja na naš teritorij. Upade

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 33—1/3, k. 112.

² Vidi dok. br. 9.

na naš teritorij vrše uglavnom ustaške jedinice iz Križevaca i Koprivnice.

Na Kalničkom sektoru neprijatelju je uspjelo da češće prodire na oslobođeni teritorij, pošto je na istom ostao samo Kalnički partizanski odred, koji ovo prodiranje nije mogao spriječiti uslijed nadmoćnosti neprijateljskih snaga, kao i radi toga što je neprijatelj na naš teritorij nadirao sa više strana. Na ovome sektoru nalaze se dosta jaka neprijateljska uporišta, koja je neprijatelj uspio uspostaviti poslije ofanziva koje je vršio u mjesecu februaru i martu.³ Momentano se nalazi u Koprivnici oko 1.200 ustaša, uglavnom Crna legija Bobanova.⁴ U Križevcima se nalaze oko 500 ustaša, a pored njih veći broj domobranskih jedinica i gestapovaca. Neprijatelj na sve načine pokušava da popravi pruge Varaždin — Koprivnica i Križevci — Koprivnica, ali mu do danas to nije uspjelo. Isto tako neprijatelj drži svoje posade u Ludbregu, Varaždinskim Toplicama i Novom Marofu, a u posljednje vrijeme postavio je i posadu od oko 100 do 200 vojnika u Rasinji, kao i manju posadu u Đelekovcu. Iz ovoga se jasno vidi da neprijatelj pokušava uspostaviti veći broj manjih uporišta oko svojih garnizona, kako bi na taj način spriječio napade na veće garnizone i kako bi bolje mogao kontrolisati teritorij.

Na sektor Zagorja i Prigorja do dolaska naših snaga, tj. XXXII divizije,⁵ a u prošlom mjesecu još i I brigade XXXIII divizije,⁶ neprijatelj je uspostavio veći broj manjih uporišta i gotovo kontrolisao cijeli teritorij Zagorja i Prigorja. XXXII divizija, koja je došla na ovaj sektor polovinom mjeseca marta, imala je teške borbe sa neprijateljem pošto je ovaj htio na svaki način uništiti naše jedinice na ovom sektoru.⁷ Dolaskom I brigade XXXIII divizije sve naše jedinice na sektoru Zagorja i Prigorja prešle su u ofanzivu i za vrlo kratko vrijeme uspjele su nanijeti neprijatelju vrlo osjetljive gubitke i likvidirati borbom dva neprijateljska uporišta: Ivanec i Belec.⁸ Kao posljedica naših uspjeha bilo je to da je neprijatelj napustio

³ O tim ofanzivama vidi tom V, knj. 24, dok. br. 128 i 129, knj. 25, dok. br. 3 i 129.

⁴ Riječ je o dijelovima PTS — Poglavnikovog tjelesnog zdruga (vidi dnevne izvještaje PTS — Ia u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—268/26, k. 112).

⁵ Njen pokret iz Bilo-gore u Hrvatsko Zagorje počeo je 12/13. marta 1944 (vidi tom V, knj. 25, dok. br. 131).

⁶ Ona je napustila Moslavинu u prvoj polovini aprila 1944 (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 126).

⁷ Vidi dok. br. 9.

⁸ Vidi dok. br. 9 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26, dok. br. 114.

svoja manja uporišta Hum, Bednju, Mače i Novi Golubovec i povukao se u jača uporišta Lepoglavu i Zlatar. Osjetivši pojačanu aktivnost naših jedinica, neprijatelj je odmah na ovaj sektor prebacio svoje jače snage iz Koprivnice, Križevaca i Novog Marofa. Tako je poslije pada Ivanca odmah na ovaj sektor došla Crna legija.

Pored snaga koje je neprijatelj ranije imao na ovom sektoru u svojim uporištima, u posljednje vrijeme došle su na sektor Prigorja i jedinice I kozačke divizije, koje se nalaze na prostoru Jakovlje, Zabok i Bedekovčina. Čisto njemačkih jedinica na ovom sektoru gotovo i nema, osim nešto gestapovaca i domobrana. Svoja uporišta neprijatelj je pojačao pri-sino mobilisanim ljudstvom, koje upućuje u ustaške postrojbe.

Na cijelom teritoriju ovoga Korpusa od neprijateljskih jedinica nalaze se uglavnom ustaške postrojbe, koje su najjače na sektoru Zagorja i Prigorja. Pored ustaških jedinica nalazi se manji broj domobrana, gestapovaca i žandara. Čisto njemačkih jedinica ima manji broj i to u Bjelovaru i u Zagrebu i bližoj okolini Zagreba. Njemačke jedinice koje se nalaze oko Zagreba pripadaju većim dijelom vazduhoplovstvu.

U ustaškim jedinicama u posljednje vrijeme primjećuje se veći broj prisilno mobilisanih čija je borbenost dosta slaba. Vojni bjegunci iz domobranstva isto tako upućuju se u ustaške postrojbe. Naoružanje ovako prisilno mobilisanih je pri-lično slabo.

Od naših jedinica veliki dio se sada nalazi na sektoru Zagorja i Prigorja, kao cijela XXXII divizija, Zapadna grupa odreda i I brigada XXXIII divizije. XXXII divizija nalazi se na ovome sektoru već mjesec i pol dana i kroz to vrijeme imala je stalne i žestoke borbe sa neprijateljem, tako da se kod jedinica te divizije osjeća već jača zamorenost boraca. Usljed toga što je mobilizacija zastala u priličnoj mjeri i što su jedinice u posljednjim borbama imale priličan broj izba-čenih iz stroja, brojno stanje pojedinih brigada je vrlo malo, tako da se prosječno kreće između 500 do 600 boraca.

Naše operativne namjere jesu da koncentracijom naših jačih snaga na sektoru Zagorja i Prigorja likvidiramo što veći broj neprijateljskih uporišta i stvorimo i ovdje oslobođeni te-ritorij, i tučemo neprijatelja na ovome sektoru, koji je za njega najosjetljiviji. Nadamo se da će kao posljedica naših vojnič-kih uspjeha biti i pojačana mobilizacija u našu korist.

ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA

Organizacija Štaba korpusa uglavnom je provedena pre-ma posljednjim naređenjima.

Nedostaje nam šef operativnog odsjeka, pošto je drug major Hohšteter Vojko poginuo,⁹ a na njegovo mjesto nije drugi određen.

Za organizaciju vojnog suda nismo još primili uputstva.
Pod neposrednom komandom Štaba korpusa nalazi se:
XXXII divizija
XXXIII divizija
Zapadna grupa odreda
Istočna grupa odreda i
III diverzantski bataljon.

XXXII divizija

Štab divizije

Štab divizije je dobro organiziran. U posljednjim borbama kod Madžareva ranjen je komesar divizije drug Robić.¹⁰ Za vršioča dužnosti zamjenika komesara divizije postavljen je drug Tuđman Franjo, koji je do sada bio zamjenik komesara Udarne brigade »Braće Radića«. Štab zadovoljava svojim radom i zalaganjem.

XXXII divizija u svom sastavu ima:

Udarna brigada »Braće Radića«
Brigada »Matija Gubec«
Četa za vezu
Bojnički vod
Artiljerijsko odjeljenje 75 mm.

Udarna brigada »Braće Radića«

Štab brigade kao cjelina ne djeluje dovoljno na potčinjene jedinice i ne ispoljava na njih svoj utjecaj u dovoljnoj mjeri. Štab bi trebao više biti aktivan i pružati veću pomoć svojim štabovima bataljona. Isto tako trebao bi da sprovodi veću kontrolu nad radom potčinjenih mu jedinica.

Brigada u svom sastavu ima:

4 bataljon

Prateću četu, koja je podjeljena na odjeljenje bacača i odjeljenje sa antitenkovskom puškom.

Izvidački vod

Četu za vezu

---

⁹ On je poginuo u borbama kod s. Oborovo 29. marta 1944 (vidi tom V, knj. 26. dok. br. 52).

¹⁰ Ivan

Minerski vod i
Bolnički vod.

I bataljon. Kao cjelina ima dobre borce, koji su se skoro u svakodnevnim borbama prekalili i sposobili za vođenje borbi. Bataljon je sposoban za izvršenje težih zadataka.

II bataljon. Ovaj bataljon je po svojoj borbenoj sposobnosti, udarnoj moći i preduzimljivosti samih boraca najbolji bataljon ove brigade. Komandant bataljona drug Vulić uživa kod boraca veliki autoritet i borci imaju puno povjerenje u njega.

III bataljon. Borci, a i rukovodioci ovoga bataljona, nemaju još dovoljno odlučnosti i povjerenja u svoju snagu i udarnu moć. Batajon je sposoban za izvršenje srednjih zadataka.

IV bataljon. Ovaj bataljon je bio dosta vremena izvan sastava svoje brigade, jer je pratio ranjenike u Slavoniju, a brigada je u međuvremenu bila otišla u Zagorje. U to vrijeme dosta je boraca iz ovog bataljona otišlo u druge jedinice...

Dolaskom novog komandanta i komesara bataljona jedinica se pomalo popravila, i u posljednjim borbama ovaj bataljon se dobro držao. S obzirom na malo brojčano stanje bataljon je sposoban za izvršenje manje važnih zadataka.

Brigada kao cjelina može se smatrati čvrstom i srednjom jedinicom, koja je sposobna za izvršenje zadataka koji budu pred nju postavljeni. Brigada bi mogla postići još bolje uspjehe, kada bi štab brigade davao više podrške i pomoći štabovima bataljona. U tom pogledu preuzete su mjere da se stanje popravi.

Brigada »Matija Gubec«

Brigada u svom sastavu ima:

3 bataljona
Četu za vezu
Bolnički vod.

I bataljon. Borci su se u poslednje vrijeme u većoj mjeri popravili; moral a isto tako i udarna moć je kod istih porasla. Bataljon je sposoban za izvršenje i težih zadataka.

II bataljon. Ovaj bataljon je kao cjelina dobar. U zadnjim borbama borci ovoga bataljona pokazali su dovoljno odlučnosti i hrabrosti. Bataljon je sposoban za izvršenje težih zadataka.

III bataljon. Bataljon kao cjelina sposoban je za izvršenje težih zadataka. Borci su hrabri i iskusni, a osjeća se i vojnički rad u bataljonu.

Brigada »Matija Gubec« kao cjelina znatno se popravila i vidno se primjećuje porast borbenosti i odlučnosti kod boraca. Brigada kao cjelina je sposobna za izvršenje i težih zadataka.

XXXII divizija kao cjelina predstavlja čvrstu i iskusnu jedinicu za vođenje borbi sa neprijateljem. Za vrijeme od kako se divizija nalazi na sektor Zagorja i Prigorja, ista je bila svakodnevno u teškim borbama sa neprijateljem. Borci ove divizije, a naročito brigade »Braće Radića«, imaju veliko iskušto u borbi protiv neprijateljskih oklopnih jedinica, tako da borba sa neprijateljskim tenkovima za njih ne predstavlja ništa naročito. Uslijed svakodnevnih borbi, koje je divizija imala u posljednjih mjesec i pol dana, osjeća se jača zamorenost kod boraca.

XXXIII divizija.

Štab divizije je potpun, predstavlja u cjelini dobro organizovan štab i svojim radom i zauzimljivošću zadovoljava.

Divizija u svom sastavu ima:

I brigadu
II brigadu
Izviđačku četu
Vod za vezu
Bolnički vod i
Pontonirsku četu.

I brigada.

Štab brigade je potpun i svi članovi štaba pokazuju mnogo volje i poleta za rad. Ulažu mnogo truda i ispoljavaju u velikoj mjeri svoj utjecaj na štabove bataljona. Ovaj štab mnogo obećava. Za sada bi se moglo reći da je to jedan od najboljih štabova brigada i ako je najmlađi. Članovi štaba međusobno se još nisu saživjeli.

Brigada u svom sastavu ima:

4 bataljona

Prateću četu, koja je podjeljena na topovski, minobacački i protukolski vod (protukolska puška i protukolski mitraljez)

Vod za vezu
Izviđački vod
Bolnički vod

Minersku grupu i -
Tehniku sa glazbom.

I bataljon. Borbenost i disciplina kod boraca je dobra. Štab pokazuje u manjoj mjeri odsutnost samoinicijative. Bataljon se u posljednje vrijeme vidno popravlja i sposoban je za izvršenje srednjih zadataka.

II bataljon. Štab bataljona trebao bi biti okretniji pri izvodenju manevra sa jedinicama. Borbenost kod bataljona i upornost boraca je na visini. Komande četa su čvrste. Bataljon je sposoban za izvršenje i težih zadataka.

III bataljon. Moral boraca vrlo dobar. Disciplina kod ovoga bataljona malo slabija, ali se stanje popravlja. Bataljon je sposoban za izvršenje i težih zadataka.

IV bataljon. Ovo je najbolji bataljon u brigadi. Moral boraca na visokom stupnju, borbenost i upornost dobra, štab bataljona u potpunosti zadovoljava. Bataljon sposoban za izvršenje i težih zadataka.

Prateća četa. U svakom pogledu zadovoljava. Borbenost dobra, borci upoznati sa oružjem kojim rukuju.

II brigada.

Štab brigade je popunjen i djelimično izmijenjen. Štab brigade kao cjelina, iako je mlađ, zadovoljava i mišljenja smo da će biti u stanju da sredi i podigne brigadu.

Brigada u svom sastavu ima:

3 bataljona
Pionirsku četu
Prateću četu
Bolnički vod
Izviđački vod.

I. bataljon. Štab bataljona kao cjelina još ne zadovoljava, jer nema potrebne saživjelosti i iskustva u rukovođenju bataljonom.

Ovaj je bataljon za sada najslabiji. Isto je došao u sastav brigade iz Moslavačkog odreda i popunjen je novoprdošlim drugovima. Do sada još nije bio u borbi.

II bataljon. Štab bataljona nije se još potpuno snašao, a glavni mu je nedostatak što se često gubi u sitnicama i nema pregleda nad bataljom.

Ovaj bataljon prošao je kroz više borbi i po svojoj udarnoj snazi je najčvršći. Disciplina u bataljonu je dosta dobra, a niži rukovodioci imaju dosta iskustva.

III bataljon. Štab bataljona za sada je najbolji u odnosu na ostale bataljone.

Bataljon je sastavljen od dijelova bivšeg I i III bataljona. Nešto je slabiji od II bataljona i još ne daje utisak saživjele jedinice.

Brigada kao cjelina još se nalazi u stanju sređivanja i očvršćivanja poslije poraza koji ju je zadesio kod Oborova u Posavini. U brigadi se još osjeća pomanjkanje iskustva i discipline kao i slabo upravljanje vatrom, no ima izgleda da će se to uskoro popraviti i da će brigada zadobiti potrebnu udarnu snagu.

Prateća četa. U ovoj četi za sada postoji samo minobacačko odjeljenje, pošto se top nalazi na popravci. Četa svojim radom zadovoljava.

Izviđačka četa. Svojim radom zadovoljava.

Vod za vezu. Vod za vezu zadovoljava, no glavni nedostatci jesu nedostatak potrebnih sredstava i materijala za vezu.

Bolnički vod. Svojim radom zadovoljava.

Pontonirska četa. Ova četa do sada praktički još nije bila upotrijebljena. Komanda čete zadovoljava, a sama jedinica vrši izobrazbu sa dosta uspjeha.

Divizija kao cjelina ne predstavlja danas onako udarnu snagu kako je to bilo prije poraza II brigade u Posavini. Borbena vrijednost I brigade je vrlo dobra i na visini, dok sa II brigadom bit će potrebno proći više uspješnih akcija da ista očvrsne i stekne borbenost i iskustvo. Sada se II brigada pomalo uvodi u manje akcije i vrši se sređivanje iste.

Zapadna grupa odreda.

Štab Zapadne grupe odreda popunjeno je i u potpunosti zadovoljava svojim radom. Štab je vrlo aktivan, u velikoj se mjeri osjeća utjecaj štaba na potčinjene štabove i jedinice.

Zapadna grupa odreda u svom sastavu ima:

Zagorski NOP odred
Zagrebački NOP odred
Kalnički NOP odred
Udarni bataljon
Izviđačku četu
Bolnički vod i
Vod za vezu

Zagorski NOP odred.

Štab odreda je potpun i aktivnim angažovanjem svojih jedinica zadovoljava. Štab odreda pokazuje prilične nedostatke u pogledu izgradnje boraca i rukovodilaca, ali ulaže dovoljno truda te postoji nuda da će se ovi nedostatci ukloniti.

Odred ima u svom sastavu 3 bataljona.

I bataljon. Bataljon je potpun i svojim radom i borbenošću zadovoljava.

II bataljon. Štab bataljona je potpun ali ne zadovoljava svojom aktivnošću, jer nema dovoljno autoriteta kod potčinjenih rukovodilaca.

III bataljon. Štab bataljona je nepotpun pošto je komandan ranjen i njegovu dužnost obavlja operativni oficir bataljona, koji ne pokazuje dovoljno sposobnosti za obavljanje ove dužnosti.

U jedinicama Zagorskog NOP odreda, uslijed neuspjeha u posljednjem periodu vremena, preovladala je prilična demoralizacija kod boraca, te cijeli odred preživljava dosta jaku krizu. U posljednjim borbama poginulo je ili ranjen veliki broj rukovodilaca i boraca, tako da je brojno stanje pojedinih bataljona za 100 do 200 ljudi spalo na 100 boraca u bataljonu. Samo iz III bataljona izbačeno je iz stroja 16 rukovodilaca.

Zagrebački NOP odred.

Štab odreda potpun je i zadovoljava svojim radom.

Odred ima u svom sastavu 2 bataljona.

I bataljon. Štab je nepotpun, nedostaje operativni oficir. Štab nije u dovoljnoj mjeri disciplinovan i ne izvršava na vrijeme dobivena naredenja.

II bataljon. Štab je nepotpun, nedostaje operativni oficir. Inače štab zadovoljava svojim radom.

Nekada slabi Zagrebački odred, kako u pogledu borbenosti tako i u pogledu discipline, postaje iz dana u dan sve bolji i bolji. Reorganizacija sprovedena u odredu urodila je plodom. Jedinice su postale dosta čvrste da mogu napadati i manja neprijateljska uporišta.

Kalnički NOP odred.

Štab odreda je potpun, međutim svojom aktivnošću ne zadovoljava. Među članovima štaba vlada familijarnost, rijetko obilaze svoje jedinice i sprovode slabu kontrolu nad njima. Uslijed ovakvog rada štaba, Kalnički odred je u zadnjem periodu vremena bio gotovo potpuno neaktiviran.

Ovaj odred u svom sastavu ima 3 bataljona.

I bataljon. Štab bataljona je potpun,...

II bataljon. Štab je potpun i svojim radom zadovoljava.

III bataljon. Štab bataljona je potpun i radom svojim zadovoljava.

Jedinice Kalničkog NOP odreda ne pokazuju dovoljno inicijative i ofanzivnog duha. Na mahove se pokazuju dobre,

a potom opet zataje. Ovaj nedostatak dolazi uslijed slabog rukovodstva. Odred, kao cjelina, u posljednje vrijeme ne zadovoljava svojim radom. Potpuno je neaktivovan i bez inicijative.

Udarni bataljon.

Štab bataljona je potpun. Rukovodioci su, iako mlađi, disciplinovani i obećavaju mnogo. Bataljon pokazuje priličnu borbenost i unutar bataljona radi se na uzdizanju vojničkog znanja kod boraca.

Istočna grupa odreda.

Štab Istočne grupe odreda potpun je. Još nemamo podataka kako se ovaj štab pokazao u svom radu, pošto je Štab korpusa kratko vrijeme poslije formiranja Štaba Istočne grupe¹¹ otišao na sektor Zagorja, a iz izvještaja inače ne vidi se da bi se ovaj štab naročito istakao u svom radu.

Štab Istočne grupe u svom sastavu ima:

Bjelovarski NOP odred
Moslavački NOP odred
Udarni bataljon
Izviđački vod
Vod za vezu
Bolnički vod.

Bjelovarski NOP odred.

Štab odreda ne zadovoljava potpuno u vojničkom pogledu, jer pokazuje premalo samoinicijative i odlučnosti. Od strane štaba Grupe ukazuje mu se na ove nedostatke i postoji nuda da će isti biti otklonjeni.

Odred u svom sastavu ima:

3 bataljona.

I bataljon. Štab nije potpun jer nedostaje operativni oficir. Štab je sastavljen iz mlađih i dosta neiskusnih rukovodilaca, te ovi uslijed toga u potpunosti ne zadovoljavaju. Bataljon kao cjelina pokazuje premalo borbenosti, a naročito se osjeća nedostatak pri izvođenju manevra.

II bataljon. Štab je potpun, ali potpuno ne zadovoljava svojim radom. Bataljon kao cjelina nema dovoljno čvrstine.

III bataljon. Štab je potpun i zadovoljava svojim radom. Bataljon kao cjelina još nema potrebne čvrstine u borbi.

¹¹ O formiranju tog štaba vidi tom V, knj. 25. dok. br. 40.

Bjelovarski NOP odred, kao cjelina mogao bi biti mnogo bolji, jer zato ima uslova, ali izgleda da su rukovodioci toga odreda mlađi i dosta neiskusni u borbi, te uslijed toga odred ne daje od sebe ono što bi mogao dati.

Moslavački NOP odred.

Štab odreda nije potpun. Komandant odreda postavljen je prije kratkog vremena, a sada još nedostaju komesar i operativni oficir. Rad je otežan uslijed pomanjkanja rukovodilaca u štabu.

Moslavački odred ima sada u svom sastavu samo jedan bataljon pošto je jedan bataljon ovoga odreda pridat II brigadi XXXIII divizije.

Bataljon, kao cjelina, ne zadovoljava niti svojom borbenošću ni vojničkim duhom i disciplinom. Rad na učvršćenju ove jedinice onemogućen je time što se stalno ista upotrebljava, bilo cijela bilo po dijelovima za razne pratnje materijala.

Najbolji rukovodioci i borci nalaze se često na putu, te se uslijed toga sa novoprdošlim drugovima ne može vršiti vojnička obuka.

Udarni bataljon. Štab bataljona je nepotpun, nedostaje politkomesар. U vojničkom pogledu potpuno zadovoljava. Borbenost, čvrstina i upornost su na visini, dok je disciplina pričinjeno slaba. Nekoliko uspješnih akcija dale su ovom bataljonu poleta, te se kod istog osjeća polet i porast borbenosti.

Izviđački vod, Bolnički vod i Vod za vezu svojim radom zadovoljavaju.

III diverzantski bataljon. Bataljon je popunjeno i zadovoljava svojim radom. Bataljon ima u svom sastavu 3 čete i vod pri štabu bataljona. Po jedna četa ovoga bataljona pridata je u operativnom pogledu štabu XXXIII divizije, Istočne i Zapadne grupe odreda radi izvođenja zajedničkih akcija.

Na sektoru Kalnika formiran je jedan vod Međumuraca sa potrebnim brojem diverzanata i isti vod je prebačen na sektor Međumurja. Do sada nemamo izvještaja o radu ovoga voda

FORMACIJSKO STANJE

XXXII divizija

Udarna brigada »Braće Radića« ima na licu 588 boraca.

Brigada je podijeljena na 4 bataljona, Prateću četu, Izviđački vod, Četu za vezu, Minerski vod i Bolnički vod.

Brigada »Matija Gubec« ima na licu 438 boraca i u svom sastavu ima 3 bataljona, Četu za vezu i Bolnički vod.

Pored ove dvije brigade XXXII divizija ima u svom sastavu još

Četu za vezu jačine 25 boraca
Bolnički vod jačine 21 borac
Artiljerijsko odjeljenje 75 mm, jačine 27 boraca
Štab i ljudstvo pri štabu, jačine 31 borac.

XXXIII divizija

I brigada ima na licu 618 boraca i u svom sastavu ima 4 bataljona, Prateću četu, Vod za vezu, Izviđački vod, Bolnički vod i Minersku grupu.

II brigada ima na licu 553 boraca i u svom sastavu ima 3 bataljona, Pionirsku četu, Prateću četu, Bolnički vod i Izviđački vod. Pored ove dvije brigade XXXIII divizija ima u svom sastavu još i:

Izviđačku četu jačine 25 boraca
Vod za vezu jačine 19 boraca
Bolnički vod jačine 12 boraca
Pontonirsku četu jačine 60 boraca.

Zapadna grupa odreda

Zagorski NOP odred ima na licu 401 boraca i podijeljen je na 3 bataljona i Udarni vod.

Zagrebački NOP odred ima na licu 247 boraca i podijeljen je na 2 bataljona.

Kalnički NOP odred ima na licu 347 boraca i podijeljen je na 3 bataljona.

Udarni bataljon ima na licu 159 boraca i podijeljen je na 3 čete.

Izviđačka četa ima na licu 17 boraca
Bolnički vod ima na licu 10 boraca
Vod za vezu ima na licu 8 baraca.

Istočna grupa odreda

Bjelovarski NOP odred ima na licu 460 boraca i podijeljen je na 3 bataljona.

Moslavački NOP odred ima na licu 129 boraca od kojih je formiran jedan bataljon podijeljen u 4 čete.

Udarni bataljon ima na licu 92 boraca i podijeljen je u 3 čete.

Izviđački vod ima na licu 8 boraca.
Vod za vezu ima na licu 13 boraca.
Bolnički vod ima na licu 6 boraca.
Štab i ljudstvo pri štabu 16 boraca.

III diverzantski bataljon

Za ovaj bataljon nismo primili podatke.

PROMJENE U ORGANIZACIJI I FORMACIJI

Od posljednjeg izvještaja u organizaciji i formacijski jedinica nastupile su slijedeće promjene:

Za šefa operativnog odsjeka ovoga štaba određen je major drug Kučić Stjepan.

U XXXII diviziji:

Za v.d. politkomesara divizije postavljen je drug Tuđman Franjo, pošto je dosadanji politkomesar drug Robić Ivan ranjen.

Za komandanta Udarne brigade »Braće Radića« postavljen je poručnik drug Vulić Ivan.

Za zamjenika komesara Udarne brigade »Braće Radića« postavljen je drug Gretić Ivica.

Za komandanta brigade »Matija Gubec« postavljen je drug Došen Stjepan, do sada operativni oficir XXXII divizije.

Za politkomesara brigade »Matija Gubec« postavljen je drug Brodnjak Ivan.

Za načelnika štaba brigade »Matija Gubec« postavljen je drug Novak Stjepan.

U XXXIII diviziji:

Iz bivšeg I i III bataljona II brigade formiran je sadašnji III bataljon, a od jednog bataljona Moslavačkog odreda formiran je I bataljon.

Komandant II brigade major drug Korać Miloš upućen je na službu u IV korpus.

Za v.d. komandanta II brigade postavljen je poručnik drug Kosak Ivan.

Za komesara II brigade postavljen je drug Zvonko Komarica.

Komandant III bataljona drug Džakula Dragan premješten je u Istočnu grupu odreda za komandanta Udarnog bataljona.

Za komandanta III bataljona II brigade postavljen je drug Mandekić Mirko.

Zapadna grupa odreda

Za v.d. politkomesara Zagorskog odreda postavljen je drug Križnik Stjepan, a za zamjenika politkomesara odreda drug Rafaj Drago.

Za v.d. politkomesara Zagrebačkog odreda postavljen je drug Šelendić Josip.

Istočna grupa odreda

Za komandanta Udarnog bataljona postavljen je drug Džakula Dragan, a za operativnog oficira drug Krnić Mile.

Jedan bataljon ovoga odreda upućen je u sastav XXXIII divizije.

III diverzantski bataljon

Nisu primljeni podaci.

Od strane ovoga štaba formiran je jedan vod Međumuraca u čiji je sastav ušlo i 6 diverzanata. Vod je upućen na sektor Medumurja.

Pored ovih promjena izvršene su i promjene u štabovima bataljona i komandama četa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
službeno odsutan

Komandant general-major:
Vlado Matetić
(M. P.)

BR. 11

**ZAPOVIJEST ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOV OD
3. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA
USTAŠE NA DUMANU¹**

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE
O. br. 94, 3. V 1944.

Z A P O V I J E S T
(Sekcija: Gospić 1 : 100.000.)

Neprijatelj jačine jedne ustaške bojne drži prostoriju Ramljane — Duman.² Od toga ima u Dumanu jednu ustašku satniju koja je raspoređena u selu Duman, a osigurava se na

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 10—1/1, k. 569.

² Tu prostoriju je držala Trideset četvrta ustaška bojna (vidi Istorijat njemačke 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18).

k. 1053 (Oštri Grič) i k. 1062 (Lisac). U Ramljanima nalaze se dva brdska topa.

U Perušiću nalazi se 34. ustaška bojna, dvije satnije lovačke ustaške bojne, 150 vojnika iz obrambene bojne.³

U Vrhovinama jedna bojna legionara, jedna satnija ustaša, dva brdska topa i tri haubice, a vjerovatno nekoliko manjih tenkova i blindiranih automobila.⁴

Na prostoru Sinac — Lešće nalaze se oko tri satnije 19. ustaške bojne.

Na prostoru Otočac — Podum nalazi se 20. ustaška bojna.

U Otočcu nalazi se jedna bojna legionara sa nešto artillerije i nekoliko tenkova.

Naše jediince koje su sastavljene iz tri brigade XXXV divizije i dvije brigade VIII divizije imaju zadatak:

1) Uništiti neprijateljsku satniju u Dumanu.⁵

2) Osigurati izvršenje ove akcije od intervencija neprijatelja iz pravca Perušić, Otočac i Vrhovine — Crna Vlast.

3) U povoljnoj situaciji preći u napad na Ramljane i uništiti neprijateljsku posadu obuhvatom sa juga i sjevera.

N a r e d u j e m o :

XXXV divizija: Sa I brigadom izvršiće uništenje neprijateljske satnije u Dumanu.

Sa III brigadom XIII divizije izvršiće osiguranje akcije I brigade prema Perušiću.⁶

Sa II brigadom izvršiće zatvaranje pravca Vrhovine — Crna Vlast — Turjanski i Vrhovine — Babin Potok — Čudin Klanac na liniji Klanac — Velika Greda — Metla — Veliki Ogradak.⁷

VIII divizija: Sa III brigadom osiguraće akcije I brigade XXXV divizije od Ramljana na liniji Stipanov Grič (k. 1234) — k. 909 — Vršak (k. 882).⁸

Sa manjim dijelovima izviđaće u pravcu Sinca i u pravcu Vrhovina.

³ Vidi dok. br. 23 i 135.

⁴ U Vrhovinama su tada bili Treći bataljon 846. puka njemačke 392. legionarske divizije i dijelovi Devetnaestog ustaškog bataljona (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18).

⁵ Ustašku satniju (četu) na Dumanu (jugoistočno od Ramljana) razbila je Prva brigada Trideset pete divizije (vidi dok. br. 39).

⁶ Vidi dok. br. 37.

⁷ Vidi dok. br. 131.

⁸ Vidi dok. br. 107.

Sa brdskom baterijom potpomoći će prema potrebi rad I brigade XXXV divizije u napadu na Duman i izvršće kontrabatiranje neprijateljske artiljerije u Ramljanima.

I brigada smjestiće se na prostoriji Končarov Kraj — Homoljac i služiće kao korpusna rezerva.

II četa tenkovskog bataljona:

Smjestiće se u selo Trnovac, popuniti benzinom i municijom, a upotrebiće se prema situaciji po naređenju štaba korpusa.

Veze:

Istaknuti centar veze VIII divizije kod zaseoka Mašić Budžak, a od XXXV divizije u zaseoku Žarkovići, divizija će se vezati na polustalnu liniju Turjanski — Trnovac — Kravica — Kuzmanovača.

Sve veze moraju biti uspostavljene do početka napada.

Naša osmatračnica biće na k. 1071. Štabovi divizije će poslati na osmatračnicu po 4 kurira koji će osigurati kurirsku vezu između ovog štaba i divizije. Četa za vezu ovog štaba postaviće centralu u Živilji i uspostaviti telefonsku vezu sa osmatračnicom i pregledati prije akcije polustalnu liniju Turjanski — Živilja — Trnovac — Kravica — Ljubovo — Kuzmanovača i osigurati neprekidnost veze za vrijeme operacije.

Sanitet:

Divizijsko previjalište sa kirurškom ekipom VIII divizije u Živilji, a divizijsko previjalište XXXV divizije sa kirurškom ekipom ovog štaba u selu Kozjan.

Evakuacija ranjenika u bolnicu u Kravici.

Ref. saniteta obratiće se saobraćajnom odsjeku Korpusne vojne oblasti za potreban broj kola za prevoz ranjenika.

Znaci:

Znaci raspoznavanja: Sovjeti—Sloboda za noć 4. na 5. i za dan 5. maja.

Ugovoreni znaci: Dizanje lijeve ruke dva puta u vis, a odgovor isturanje puške jedan put u stranu za dan 5. maja. Jedna bijela i jedna crvena raketa znak da je

	I brigada XXXV divizije likvidirala Duman.
Protivavionska odbrana:	Svi će štabovi preduzeti najstrože mjere protiv udara i dejstva neprijateljske avijacije, izvršiti potrebna maskiranja pješadije, artiljerije i spriječiti nepotrebno kretanje za vrijeme aktivnosti avijacije. Protivavionske vodove rasporediti za dejstvo protiv aviona koji će letjeti na maloj visini.
Fortifikacije:	Sve jedinice i oruđa će odmah po posjedanju položaja pristupiti utvrđivanju što je naročito važno za one brigade koje vrše osiguranje akcije I brigade XXXV divizije.
	XXXV divizija miniraće cestu Perušić — Ramljane i Vrhovine — Babin Potok, a VIII divizija miniraće cestu Ramljane — Duman.
Početak operacije:	Sve jedinice moraju biti na svojim mjestima od 5. maja do 4 sata u jutro. Početak napada 5. maja u 4 sata.
Evakuacija:	Evakuacija plijena i zarobljenika u Korenicu, a obezbjedenje će dati Štab XXXV divizije.
Komandno mjesto:	Komandno mjesto Štaba XXXV divizije u selu Marković, a Štaba VIII divizije u Mašić Budžaku. Komandno mjesto našeg štaba u Živilji, a osmatračica na k. 1071.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
sl. o.

Komandant, pukovnik:
P.^o Jakšić

(M. P.)

Dostavljeno:
 Štabu VIII divizije
 Štabu XXXV divizije
 II četi Tenkovskog bataljona
 Šefu kirurške ekipe XI korpusa.

* Pavle

BR. 12

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA U SJEVERNOJ DALMACIJI OD 22. APRILA DO 2. MAJA¹

ŠTAB
XIX DIVIZIJE N. O. V. JUGOSLAVIJE
Op. br. 36
3. V. 1944. g.

Op. br. 116

Operativni izvještaj

ŠTABU VIII. KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Dostavlja se operativni izvještaj za izvedene akcije u vremenu od 22. IV. do 2. V. 1944. g.

Sekcija Šibenik, Knin, Žirje i Novigrad 1 : 100.000.

22. IV. tg. jedan bataljon II. Brigade dobio je zadatak da se prebaci na obalu, a usput da izvrši osiguranje i transport ranjenika, koji su odpremani za Vis.

Po ukrcavanju ranjenika koje je izvršeno 23. o. mj. bataljon je dobio zadatak da sa obale sproveđe karavan spreme i hrane za ovu Diviziju i Grupu S D.P.² Odreda. Sprema i materijal nisu na vrijeme stigli na pristanište, te je bataljon čekao dok ista stigne.

23. IV. tg. neprijatelj jačine 20 kamiona i 3 tenka stigao je u Banjevce od pravca Benkovca. Bataljon koji se nalazio južno od sela Banjevca, zauzeo je određene položaje i stupio u borbu sa neprijateljem. Nakon kraće borbe neprijatelj se povukao u polaznom pravcu.

Gubici neprijatelja nepoznati. Sopstvenih nije bilo.

25. IV. 1944. g. 60 ustaša pojačani sa nešto Nijemaca izvršili su ispad iz Vrane u pravcu sela Radašinovaca. Brzom intervencijom IV. bataljona II. Brigade koji se nalazio za prijem materijala i nakon kraće borbe neprijatelj je odstupio. Prijonjenju neprijatelja uhvaćena su dva neprijateljska špijuna (domaća banda), koji su predati Komandi zadarskog područja na postupak.

U toku 27 o.m. stigla je na obalu određena spreme, koju je ovaj bataljon preuzeo, organizovao karavan i krenuo u pravcu sjevera. Noću 27 i 28. IV. tg. prilikom prelaza preko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 3—1/4, k. 517 A.

² sjevernodalmatinskih partizanskih

komunikacije Benkovac — Bribirske Mostine, između sela Lišana i Bulića, ovaj bataljon sa čitavim karavanom naišao je na neprijateljska minska polja, kojom prilikom poginulo je od nagaznih mina 5 drugova, 15 ranjenih i 5 nestalih. Među poginulima poručnik Banjanin Gojko, zamjenik komandanta IV. bataljona i zamjenik komesara čete Bezbradica Špiro. Među ranjenima je komandir čete Pavlica Petar i Milić Dušan i bataljonski bolničar Bujić Dušan.

Prilikom prelaza noć je bila tamna, da se nije moglo videti, a usto baš u momentu prelaza preko ceste naišlo je nekoliko kamiona od pravca Bribirskih Mostina prema Benkovcu, tako da kolona i karavan nisu maršovali u redu. Po nailasku na prvu minu, koja je eksplodirala, komandni kadar nije se snašao da ljudstvo skrene i kolonu sa puta, već su debotovali i mislili da je to neprijatelj otvorio vatru iz topa sa ceste kuda su kamioni prolazili i krenuli su pokret dalje putem, gdje su naišli na ostale mine.

Materijal koji je sprovodio ovaj bataljon sa mjesta gdje se ovaj slučaj dogodio preuzesla su dva bataljona I. Brigade, tako da od materijala nije ništa ostalo na mjestu gdje se ovo desilo.

Borba 27. IV. 1944. g.

I. ud. brigada nalazila se na prostoru Brgud — Rodaljice — Dobropoljci — Gošić, sa zadatkom zatvaranja pravca Đevrske — Dobropoljci — Lišane — Dobropoljci i Benkovac — Brgud — Bjelina. Dva bataljona u toku noći 28 o.mj. vršili su prebacivanje materijala kojeg su preuzezeli od IV. bataljona II. Brigade i izvlačenje ranjenih drugova iz tog bataljona.

Neprijatelj je istog dana u 7 časova jačine oko 700 vojnika (ustaša, četnika i Nijemaca) krenuo iz tri pravca: Đevrske — Gošić — Dobropoljci — Lišane — Dobropoljci i Benkovac — Brgud preko Lisičića. Namjere neprijatelja odbaciti naše snage, a najvjerovatnija da bi oduzeo materijal koji je sproveđen sa obale, a o čemu je sa podacima raspolagao i doznao da je ljudstvo naišlo na nagazne mine, koje je on postavljao.

Sage I. ud. brigade od kojih su dva bataljona upotrebljena za izvlačenje ranjenika i materijala, nisu bile u prvi mah spremne organizovati otpor neprijatelju na položajima, te je neprijatelj uspio da iste odbaci na prihvratne položaje.

Borba je počela 27. IV. tg. na desnom krilu u 7 sati, a na lijevom u 9 sati prije podne, koja je trajala sve do 18 časova.

Tok borbe: Za vrijeme od 11 sati borbe, neprijatelj je energično nastupao prema našim položajima uz pomoć teškog

oružja, ali su naše jedinice držale uporno svoje položaje i postepeno se povlačile na prihvatne položaje. Na lijevom i desnem krilu neprijatelj je brže napredovao, dok na sredini fronta sporije. Završetak je bio na prihvatnim položajima u 18 časova, kad je neprijatelj počeo odstupati pod zaštitom vatre u svoje polazne baze.

Rezultat borbe: Uspjelo je neprijatelja zadržati ga i spriječiti mu daljnje napredovanje u oslobođeni teritorij. Zarobljeno spreme i oružja nije bilo. Gubici neprijatelja 60 vojnika izbačenih iz stroja.

Naši gubici: 1 mrtav, 1 nestao i 10 lakše ranjeno, koji su ostali u jedinicama. Izgubljenog oružja i spreme nije bilo.

Utrošeno municije: za pješadijsko naoružanje 9805 metaka, 73 granate za t. bacač i top.

U ovoj borbi naročito se istakla 2. četa 1. bataljona koja je smjelo i energično privukla se k neprijatelju, koji se je našao grupisan kod teškog oružja, gdje mu je nanijela teške gubitke i poslije toga istakla se u rukovođenju komanda čete, koja se u redu povukla bez ikakvih gubitaka na svoje određene položaje.

Borba 28/29. IV. 1944. g. I. ud. brigade. Sekcija Novigrad 1 · 100.000.

1. — Opis položaja: Visoravan, relativno kamenjar, bez raslinja.

2. — Naziv naše jedinice: I. ud. brigada, direktnim napadom na selo Lisičić u noći 28/29. IV. t.g. Direktnog sadejstva s drugim jedinicama, sa susjednim jedinicama nije bilo, nego iste noći II. Brigada pristupila je čišćenju sela Popović, sa jednim bataljonom obezbjedivala je desno krilo naše brigade. S.D.P. Odred zatvarao je pravac Kistanje — Nunić — Parčić — Biovičino Selo, te pravac — Djevrske — Gošić — Dobropoljci.

3.) Naziv, jačina i sastav neprijateljskih jedinica: Nikakva specijalna jedinica nije bila, nego u garnizonu Lisičić je bila posada od 30 ustaša i 80 legionara, pod komandom Bačića Petra.

4.) Obostrana situacija: Uz pomoć okupatora uspostavljena je posada u selu Lisičić sa namjerom: 1. — da štiti bok Benkovca, tim da ometa naše prebacivanje preko komunikacije Benkovac — Bribirske Mostine, kao i prebacivanje u Primorje, 2. — ovaj ustaški logor trebao je da bude pritisak ustaša na susjedna srpska sela, čime bi okupator organizirao u ustaškim selima ustaše, a u srpskim četnike, 3. — selo Lisičić ustaška je kula za cijelu zapadnu Bukovicu i kao takovo je služilo kao moralni oslonac za organizaciju i mobilizaciju

ostalih hrvatskih sela zapadne Bukovice za ustaše. 4. — U takvom je odnosu selo Lisičić prema N.O.B. — i bilo je zapreka mobilizaciji srpskog i hrvatskog elementa u Bukovici, i svojim terorom ugrožavao je srpska i hrvatska sela. Na osnovu gore iznešenih tačaka Štab Divizije dao je u zadatak I. ud. brigadi da likvidira pomenuto selo.

5.) Vrijeme kad je borba počela: Borba je počela u 11 sati noću dana 28. IV. 1944. g. Neprijatelj u istočnom dijelu sela davao je jaki otpor iz čvrstih kamenih kuća pokrivenih pločama. Na zapadnom dijelu sela neprijatelj je također još jače bio utvrđen u čvršćim i dvospratnim zgradama. Sredstva koja smo imali na raspoloženju naime oružje, nije bilo u stanju likvidirati neprijatelja u takvim utvrđenjima, jer je svaka kuća predstavljala čvrst bunker, opasan čvrstim zidom. Prozori su zazidani, zidovi bušeni za puškarnice. Moral kod neprijatelja je na visini, što se ogleda u korisnoj upotrebi vatre. Iz nekoliko kuća neprijatelj je izbačen, ali jedna u istočnom dijelu sela i četiri zgrade u zapadnom dijelu sela u komšiluku Bačić, nisu se mogli likvidirati niti sa p.k.³ topom, ni sa bacačima. U 5 sati naše jedinice su se povukle na liniju Supljak — k. 341, k. 364, selo Drenovača i selo Rodaljice.

6.) Ishod borbe: Rezultat borbe je takav, da se u cijelosti nije uspjelo, ali su ovom akcijom stvoreni uslovi za potpuni uspjeh u sljedećoj akciji, paljenjem prečišćenih zgrada, odlučnošću napada, neprijatelj je u mnogome demoralisan. . . .

Naši gubici su 2 lakše ranjena, koji su ostali u jedinica, a za koje se ne prilaže lista gubitaka.

7. — Utrošak municije: 1410 metaka za pješadijska oruđa, 5 mina za mali bacač, 36 mina za t. bacač i 1 topovska granata, top se nije mogao više upotrebljavati, jer je zaglavila jedna topovska granata.

8. — U ovoj borbi nije se niko istakao.

Borba 27 i 29. IV. tg. II. Brigade. Sekcija Novigrad 1 : 100.000.

1. — Opis položaja: Akcija je izvršena na D. i G. Karin i Popović.

2. — Naše jedinice: I. i II. bataljon II. Brigade sa pri-dodata dva teška bacača 81 mm.

3. — Naziv i jačina neprijatelja: U D. i G. Karinu, Karinski četnički odred, kojima je komandant Volarević Đuro, podeljen na 5 četa. U G. Karinu nalazilo se 120 četnika, dok u D. Karinu oko 150. Ovdje se ubrajaju i novomobilisani. U Popoviću se nalazilo 40 milicionera. Ova je banda bila naooružana da hvata kririre i manje grupice partizana.

³ protukolskim

4. — Obostrana situacija: Ova banda s vremena na vrijeme upadala je u slobodni teritorij u pravcu Zelengrada, Medvidja, Bruške i Brguda, u cilju sprječavanja mobilizacije u NOV i širenje četničke propagande. Naš zadatak bio je napasti G. i D. Karin, Popović, što više [neprijatelja] pohvatati i uništiti, izvršiti konfiskaciju stoke i ostalih živežnih namirnica kod četničko-ustaških organizacija (narodnih neprijatelja).

5. — Vrijeme kad je borba počela: 27. IV. tg. u 23 časa na G. i D. Karin i 29. IV tg. u 23.30 časova na Popoviće.

6. — Tok borbe: Tačno prema izdatoj zapovijesti pristupilo se čišćenju zaseoka Čoso i Lakić. Neprijatelj je spremam dočekao naše snage i nakon manjeg otpora pobjegao u pravcu Donjeg Karina. Po prečišćenju zaseoka Čoso i Lakić pristupilo se čišćenju sa dve čete zaseoka Dupori, dok se sa ostalim snagama produžilo gonjenje neprijatelja prema Donjem Karinu do zaseoka Dmiovića, gdje se nalazilo četničko uporište kod crkve i škole, kao i magacin sa hranom i municijom. Četnici su i odavde pobjegli u pravcu Kule Atlagića. Po završetku čišćenja zaseoka Dmiovića u Donjem Karinu i Duporima jedinice su se povukle u Radeke i Vukše, gdje su istog dana i predanile. Po dodatku zapovijesti Štaba divizije, brigada je izdala ponovno zapovijest štabovima bataljona za čišćenje sela Popović. Čišćenje je otpočelo 28 ov. mj. u 23 časa i 30 minuta. I. bataljon čistio je sa južne strane, dok je II. bataljon čistio sa sjevero-istočne strane i postavio zasjedu prema Benkovcu i Karinu. Banda se u selu nije nalazila, te prema tome nije ni bilo borbe. 29 ov. mj. oko 8 časova neprijatelj je nastupao — četnici i Nijemci od pravca Debelog Brda, D. Karina i Kule Atlagića. Od pravca D. Karina napali su četnici Karinskog odreda pod komandom Mijata Pupavca, na desnom krilu nalazili su se četnici Milorada Stegnjajića, sa kojim su išli Nijemci teškim bacačima. Ova borba počela je oko 8 časova i trajala do 13 časova. Neprijatelj je tukao u naše položaje sa teškim oružjem, dok je Stegnjajićeva banda manevrisala da zaobide naše snage sa lijevog boka. Naše snage su se uporno držale na položajima, ne dozvoljavajući neprijatelju napredovanje, ali je neprijatelj uspio da se podvuče našim snagama kod Vidića, tako da su naše snage odstupile u ograde prema crkvi Sv. Mihovila. Po upotrebi našeg t. bacača i pripreme za protivnapad, uspjelo se neprijatelja odbiti i vršiti gonjenje, tako da je u samom gonjenju neprijatelj pretrpio velike gubitke. U ovom gonjenju zarobljen je komandant četničkog Karinskog odreda, komandir 5 četničke čete i 7 četnika, dok je Miloradu Stegnjajiću uspjelo pobjeći na 30 metara. Neprijatelj se raspršio na sve strane.

7. — Ishod borbe: U ovim borbama ubijeno je 15 neprijateljskih vojnika, od kojih 2 Nijemca, zarobljeno 12 četnika, među kojima komandant i komandir, među mrtvima četnicima nalazi se i jedan komandir četnički. Za ranjene nam nije tačno poznato, ali ima ih oko 20. Zarobljeno je 17 pušaka, od kojih dvije civilne, razne talijanske municije, 16000 metaka. 2 para cipela, 5 šinjela, 2 čebeta, 2 dvogleda, 2 sata, 2 pištolja, 2 ranca 170 klg. soli, 1 signalni pištolj, 600 komada hleba, 15 mina za mali bacač, 20 bomba, 10 klg. marmelade, 10 klg. šećera, 5 klg. putera, 30 klg. riže, 300 klg. brašna, 20 klg. konzerve.

8. — Naši gubici: 2 mrtva, od kojih je jedan iz čete za vezu kojeg su u putu uhvatili špiljari, te zajedno sa vodičem predali Stegnjajiću koje je lično Stegnjajić streljao, i 5 ranjenih, koji se nalaze u Divizijskoj bolnici.

9. — Utrošak municije: 5 mina za t. bacač 81 mm., 2077 metaka za pješadijsko naoružanje, 12 ručnih bomba, 18 mina za mali bacač. Oružja nije bilo izgubljenog.

30. IV./1. V. 1944. g. borba I. ud. Brigade. Sekcija Novi grad 1 : 100.000.

Dana 30. IV. tg. na 1. V. 1944 g. ponovno je preduzet napad na selo Lisičić, sa jedinicama I. ud. brigade i planom kako je u priloženoj zapovjeti Štaba Brigade od 30. I. tg. predviđeno.

Ovim napadom u potpunosti smo uspjeli. Uspjehu je najviše doprinijela upotreba teških mina, koje su formalno rušile zgrade i zatravljale neprijatelja. Nešto je uspjelo neprijatelju pobjeći u posljednju zgradu, a kako smo potrošili sve mine istu zgradu smo napadali ručnim bombama i ostalom pješadijskom vatrom. Iz ove zgrade neprijatelj je uspio pobjeći.

Neprijatelj je u ovoj borbi imao 25 mrtvih vojnika. Zaplijenjeno je 4 puške, 1 bicikl, nekoliko čebadi i šatorskih krila.

Na našoj strani nije bilo gubitaka ni u ljudstvu ni u materijalu.

Utrošeno je municije: 640 metaka za pješadijsko naoružanje, 62 bombe. Pod zgradu su postavljene 4 mine koje su doprinijele likvidaciji tih zgrada.

Borba I. ud. Brigade. Sekcija Novograd 1 : 100.000.

U toku 1 maja tg. neprijatelj je krenuo iz pravca Benkovca u pravcu Lisičića sa 5 kamiona i jednom kolonom pješadije, jačine 200 vojnika i napao u 16 sati položaje I. ud. Brigade, II. bataljona. Položaj za neprijatelja bio je dosta slab, pošto je imao pred sobom dosta veliki brisani prostor, a s druge strane, što su naše snage nalazile se na dominirajućoj tačci.

Na položaju Šupljaka, nalazio se je jedan vod II. bataljona I. ud. brigade, dok su se ostale snage odmarale u zaseoku

Matića. Desno od snaga I. ud. Brigade, nalazile su se snage II. Brigade, koje su držale položaje na Otavcu.

Neprijatelj koji je nadirao u glavnom bili su Nijemci sa manjim brojem ustaša.

Neprijatelj je imao namjeru zbaciti sa ovih položaja naše snage i doći u Brgud radi pljačke. Naša odluka bila je, ne dozvoliti neprijatelju tu njegovu namjeru, izmanevrisati ga, nanijeti mu što više gubitaka i vratiti ga natrag u Benkovac.

Neprijatelj je kretao u streljačkom stroju i zasipao minobacačkom i mitraljeskom vatrom naše položaje, te prisilio ovaj vod koji se je nalazio na padinama Šupljaka, da se povuče na vrh Šupljaka. Neprijatelj je uspio izaći na padine Šupljaka, gdje je bio tučen bočno i frontalno. I. četa II. bataljona izvršila je juriš u sadejstvu malog bacača i protjerala neprijatelja u pravcu odakle je i došao.

Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 14 ranjenih vojnika, u ovoj borbi.

Gubitaka na našoj strani nije bilo, osim lakše ranjenog jednog vodnika, koji je ostao u jedinici, a za koga se ne prilaže lista gubitaka.

Zarobljen je jedan sanduk municije za »Šarca« sa 100 metaka. Od naše spreme i oružja nije ništa uništeno, ni izgubljeno.

U ovoj borbi utrošeno je 850 metaka za pješadijsko naoružanje, i za mali bacač 16 mina.

UKUPNI GUBICI U VREMENU OD 22. IV. DO 2. V. 1944. g.

a) neprijatelja: 70 mrtvih, među kojima jedan četnički komandir, 76 ranjeno, 12 četnika zarobljeno, među kojima komandant četničkog bataljona Pupavac Mijat i četnički komandir.

b) Sopstveni gubici: 8 mrtvih, među kojima zamj. komandanta bataljona Banjanin Gojko, zamj. komesara čete Bezbradica Špiro. Ranjeno 30 drugova među kojima komandiri četa Pavlica Petar i Milić Dušan, i Bujić Dušan, bataljonski bolničar. Nestalih 6 drugova.

Zaplijenjeno 21 puška, 16.100 metaka, 2 pištolja, 2 dvogleda, 20 bomba, 15 mina za m. bacač, 1 sign. pištolj, 5 šinjela, 2 čebeta, 2 ranca, 600 kom. hlebova, 1 bicikl i ostale ratne spreme.

Izgubljenog i oštećenog oružja na našoj strani nije bilo.

Utrošak municije: 14.782 metka za pješad. naoružanje, 119 komanda mina za bacač i granata za top., 39 mina za m. bacač, 74 komada ručnih bomba.

KRITIČKI OSVRT:

U svim ovim borbama pokazali su i starešine i borci izvanrednu upornost i odlučnost u borbi. Odluke i zapovjesti u pojedinim momentima i situacijama bile su realne i odgovarale su situaciji. Starešine i borci pokazali su umještost u rukovanju jedinicama i oružjem. Manji nedostaci koji su se pokazali naročito kod nižeg starješinskog osoblja nisu bitno uticali na razvoj borbe, a preduzimaju se sve mjere da se iste otklone. Usljed nedostatka mauzerove municije osjeća se veća potreba za štednjom municije, te se naročito ukazuje na disciplinu vatre. Smatram da ćemo u tome potpuno uspjeti.

Nesretan slučaj kod IV. bataljona II. Brigade, koji je izazvao tolike žrtve, posljedica je neobavještenosti rukovodstva i boraca toga bataljona o borbenim postupcima neprijatelja.

U prvoj akciji na Lisičić koja je bila dobro pripremljena i izvođena, moglo bi se primjetiti Štabu I. ud. Brigade, da nije na vrijeme pristupio prikupljanju mina za rušenje zgrada, a koje su pokazale u drugoj akciji sjajno dejstvo. Ove mine izrađene su u radionici ove Divizije na taj način što su kante od masti napunjene eksplozivom, a upotrebljavaju se na taj način što se prislone uz zid i temelje zgrade koju treba rušiti i upale. Po mogućnosti te se mine još malo i ukopaju. Dejstvo im je izvanredno, jer potpuno sruše zid i krov dotične zgrade i u koliko borci koji se u njoj nalaze ne nađu smrt pod ruševinama, uhvate ih naši borci koji odmah po eksploziji upadaju u zgrade. Primjena ovih mina vrlo je korisna i preporuča se i ostalim jedinicama koje se bore na terenu gdje treba savlađivati neprijateljska uporišta koja su sastavljena od zgrada zidanih kamnom i pokrivenih kamenim pločama.

U akcijama na Lisičić istakao se cijeli I. bataljon I. Brigade, jer je uspio da likvidira dodjeljene mu zgrade bez upotrebe mina.

U akcijama na Karin istakla se 2. četa II. bataljona II. Brigade, zamjenik komandira 1. čete I. bataljona drug Kanzir Stevo i borci čete Simo i Luka Babić, kao i borci mitralješke čete Jovo Opačić i Dušan Trivić. Svi ovi pokazali su se neutrašnji borci jurišajući i zarobljavajući žive četnike.

Uspješna akcija na Lisičić, Popović i Karin veoma je povoljno odjeknula kod naroda Bukovice jer su to bila žarišta ustaško-četničkih bandi, te su time poboljšani uslovi za mobilizaciju. Osim toga ovo je znatno uticalo i na pojačanja mora i borbenosti naših jedinica. Tako je na pr. u borbi 1. maja

tg. na Šupljaku drugarica Jurić Marija vodni delegat 1. čete bila u jurišu prva sa podvikom: »Juriš udaraši, pohvatajmo ih žive«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petar Babić

Komandant — p. pukovnik:
T.¹ J. Popović
(M. P.)

BR. 13

OBAVJEŠTENJE ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD
3. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA O ČESTITKI
KOJU JE KOMANDANT SAVEZNIČKIH SNAGA ZA SREDOZEMLJE UPUTIO VRHOVNUM KOMANDANTU NOVJ
POVODOM UNIŠTENJA NJEMAČKIH GARNIZONA NA
MLJETU I KORČULI¹

ŠTAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
3. V. 1944.

SVIM JEDINICAMA XXVI DIVIZIJE NOVJ

Položaj

Nakon uspješno završene akcije na otoku Mljetu i Korčuli² i junaštva kog su pokazali svi naši borci i rukovodioci u tim borbama, Komandant sredozemnih snaga Saveznika, general gospodin Vilson uputio je Vrhovnom Komandantu Maršalu Jugoslavije Drugu Titu sljedeću depešu:

»Mnogo cenim rad vaše vojske u napadu na Mljet i Korčulu. Bio bih Vam zahvalan da isporučite komandirima i borcima moju čestitku za njihovu uspješnu borbu.

M. Vilson«

¹ Tomica

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 27—10. k. 1100.

² Opširnije o napadu na Mljet i Korčulu (u drugoj polovini aprila 1944) vidi dok. br. 3 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26. dok. br. 117. 120. 123 i 132.

Ovaj izraz priznanja naših Saveznika — vjerujemo ispunit će svakog našeg borca i rukovodioca ponosom i dati im još više poleta za rad i borbu utirući tako put uzvišenom cilju oslobođenja cijelog našeg naroda.

Prednju depešu pročitati svim borcima pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polikomesar:

D. Korać

Komandant, p. pukovnik:

(M. P.)

s. o.

BR. 14

NAREĐENJE ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944. PODREDENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO¹

STAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
3. V. 1944.

STABU I, II, III BRIGADE
STABU ARTILJERIJE
STABU III PREKOMORSKE BRIGADE

Položaj

1.) Po ukazanoj potrebi radi izvođenja akcija i odbrane Visa činimo sljedeći raspored jedinica na otoku Visu.

III Prekomorska brigada² preuzet će položaje od I U. brigade, s tim da posjedne čitav sektor rasporeda I U. brigade, uključiv i sektor koji je spadao pod I Brigadu, a bio posjednut od čete III Brigade na Rogaciću.³

II i III Brigada ove Divizije posjetiće svoje stare položaje i nastaviti utvrđivanje i dotjerivanje položaja prema ranije izdatim naređenjima i dopunjajući prema zapovijesti za

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 33/2, k. 1101.

² O formiranju te brigade i njenom dolasku na otok Vis vidi tom V, knj. 26, dok. br. 55.

³ O dotadašnjem rasporedu jedinica na Visu vidi tom V, knj. 24, dok. br. 78, knj. 25, dok. br. 137.

fortifikacijsko uređenje otpornih tačaka koje će štabovi brigada dobiti.⁴

II Brigada oslobodit će jedinicu III Brigade koja je uzimala položaj od Kupinovca do Rta Stupišće, a bila u operativnom pogledu potčinjena II Brigadi. II Brigada ovaj dio položaja zaposjest će svojim jedinicama.

I. U. brigada pripremit će svoju jedinicu za pokret i pristupiti prikupljanju detaljnijih podataka za akciju na otok Hvar.⁵

Štab III Brigade, Štab II Brigade i Štab III Prekomorske brigade također će odvojiti po jedan bataljon i usposobiti ga za akcije u roku od 2 do 5 dana.⁶

Štab II Brigade ispitaće i djelovati na sektoru Mljet — Korčula. Štab III Brigade i III Prekomorske brigade svojim jedinicama orijentisat će se za akcije na otok Brač i u tom smislu prikupljati detaljnije podatke.⁷

Smjena jedinica i posjedanje položaja mora biti završeno 4. ovog mj. do 12 časova. U tu svrhu Štab I i Štab III Prekomorske brigade sastati će se još večeras i Štab I Brigade dati će detaljna uputstva Štabu III Prekomorske brigade.

Radi daljeg fortifikacijskog uređenja položaja na otoku Visu štabovi brigada obraćat će se za uputstva kapetanu Dumaniću i u tom pogledu izvršavati njegova uputstva i naredjenja.

Štabovi brigada će ponovo pregledati sve položaje, dopuniti ih i upotpuniti. Naročitu pažnju obratiti na maskiranje.

Opazili smo da je popustila pažnja na rad na uređivanju i pripremama za odbranu Visa, prema kojim pojавama nećemo imati nikakvih obzira i otkloniti ćemo ih ukoliko bude potrebno.

Štabovi brigada ne smiju dozvoliti da im se u ovom slučaju postavi i najmanja zamjerka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

Komandant, p. pukovnik:

B. Božović

Načelnik, p. pukovnik:

T. Biočić

⁴ Vidi dok. br. 15.

⁵ Napad na Hvar tada nije vršen.

⁶ Divizija je tada vršila pripreme za napad na Šoltu (vidi dok. br. 22, 29, 60, 62, 181, 182 i 183).

⁷ O napadu na Brač, izvršenom 2. juna 1944, vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ od 9. juna 1944.

BR. 15

NAREDENJE ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA UTVRĐENJE I ODBRANU OTOKA VISA¹

STAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
3. V. 1944

Z A P O V I J E S T

Sekcija Vis razmjera 1 : 100.000

Osjeća se potreba za dalnjim utvrđenjem otoka Visa,² da bi na taj način u datom momentu što bolje izvršio svoj zadatak. U tom cilju

N A R E Đ U J E M O :

Sve dosadašnje otporne tačke na glavnoj liniji odbrane opasati sa dva reda bodljikave žice na međusobnom odstojanju od 30 metara. U samom međuprostoru postaviti dva reda mina u šahmatnom poretku na međusobnom rastojanju od 15 metara. Prepreku tako postaviti da bude flankirana mitraljescrom vatrom sa susjednih tačaka. Predvidjeti da će se međuprostor između otpornih tačaka, čim se dobije vrijeme povezati sa preprekom. Svaka otporna tačka mora biti sposobna za vođenje samostalne borbe i u slučaju da bude opkoljena. Prema tome predvidjeti i rezervna mjesta za automatska oruđa, ovo specijalno za odbranu neprijateljskog napada sa leđa.

Saobraćaj na otpornoj tačci da bude prikriven zašto izraditi saobraćajnice za stavove koje teren omogućava.

Dosadašnja mitraljeska gnezda u koliko imaju veliki profil nastojati na svaki mogući način sniziti kopanjem što više u dubinu. Također izbjegavati pravljenje triju puškarnica na gnezdu i da otvor puškarnice bude što manji, tako da se izdaljine ne vidi.

Sve objekte kamuflirati.

Utvrđivanje otpornih tačaka započeti po redu prešnosti t.j. najprije one koje su važnije i t.d.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 32/2, k. 1101.

² O mjerama koje su ranije preduzete vidi tom V, knj. 25, dok. br. 14 i 52.

Primjer utvrđivanja jedne otporne tačke opisujemo na k. 73 — sektor Rukavac. Na ovoj tačci nalaze se 3 teška mitraljeza, 1 protivavionski mitraljez i 2 bacača. Mitraljezi su postavljeni tako da jedan tuče u pravcu k. 122, drugi u pravcu zaseoka D. Rukavac (Luke), treći u pravcu kose poviše kuća sjeverno od natpisa Zaravniče. U slučaju prodora neprijatelja na drugom pravcu (U. Ruda ili U. Milna), neprijatelj je u mogućnosti da ovu tačku napadne i iz pravca s. Podstražje ili zaseoka G. Rukavac. Kako ova otporna tačka mora biti sposobna za samoodbranu do dolaska pojačanja to moramo i tu napraviti dva mitraljeska gnezda, — jednog u pravcu s. Podstražje, a drugog u pravcu G. Rukavac. Ovo će biti rezervno mjesto mitraljeza koji su napred plasirani, a koji će se prebaciti preko saobraćajnica do novog mesta.

Prepreka ispred tačke mora biti flankirana od mitraljeza koji se nalazi na kosi levo od k. 122 i desno od k. 103. Pozadi otporne tačke prepreku zaokružiti i spojiti. Na prepreci ostaviti samo jedan prolaz i to uzan za saobraćaj na zadnjoj strani tačke. Za zatvaranje ovoga prolaza izraditi krstila, koja će se namestiti u slučaju neprijateljskog napada.

U ovom smislu organizovati sve otporne tačke na glavnoj borbenoj liniji, no s tim da se svaka mora organizovati prema zemljištu na kojem se nalazi.

Sa radom započeti odmah.

Potreban materijal u koliko ga nedostaje trebovati će štabovi brigada od intendanture ove Divizije.

Po svakom završenom radu izvestiti ovaj Štab tako da je isti svaki dan upoznat sa situacijom.

Radna snaga za izradu gore navedenog biće jedinice koje i posedaju te tačke.

Sa radovima će rukovoditi drug Dumanić³ čija naređenja izvršavati, jer ih izdaje u ime Štaba Divizije. Drug Dumanić će dan prije izvijestiti Štab brigade na čijem će sektoru sutradan raditi i mjesto na kome će se sastati najmanje sa jednim vojnim članom Štaba.

Utvrditi najprije otporne tačke po sektorima, t.j. red prešnosti je sljedeći:

1. — Sektor Vis: Veli Vrh (k. 131) — Zlamenovanje (k. 162) — Terjun (k. 76) — Banderica (k. 116) — k. 129 — Velington (k. 177).

2. — Sektor Stončica: Banderica (k. 171) — Stončica (k. 209) — V. Glava (k. 167).

3. — Sektor Rukavac: Vaganj (k. 133) — k. 103 — k. 73 — k. 122 — k. 162 — k. 154.

³ Mario

4. — Sektor Podhumlje: Glavica (k. 246) — k. 226 — k. 232 — k. 208 — k. 295.
5. — Sektor Komiža: sve otporne tačke na glavnoj liniji odbrane.
6. — Sektor Rudine: padine k. 262.
7. — Sektor Oključna: sve otporne tačke na glavnoj liniji odbrane.

Dostavlja se primjer utvrđene otporne tačke na k. 73.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, Načelnik, ppukovnik. Komandant, ppukovnik,
D.⁴ Korać   **T.⁵ Biočić**   **B.⁶ Božović**

BR. 16

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 3. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOVJ O BOR- BAMA I O STANJU U ODREDIMA¹

ŠTAB ZAPADNE GRUPE
NOP ODREDA VI KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE
Broj: 273
Dana: 3. V 1944. g.

Predmet: Desetodnevni operativni
izvještaj dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE

Položaj

Dostavljamo vam desetodnevni operativni izvještaj o
radu naših jedinica za proteklih 10 dana.

---

⁴ Dušan

⁵ Toni Ante

⁶ Božo

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 30/1—3. k. 1621.

1.) Opća situacija na sektoru naših jedinica:

Na sektoru jedinica Posavskog odreda neprijatelj je izvršio dva upada na našu oslobođenu teritoriju i zapalio selo Kričke.² Dana 19. ov. mj. ubila je ista banda 17 duša u istome selu. Neprijatelj koji je palio isto selo došao je iz Jazavice šumom, i spustio se je u Donje Kričke. To je radila Crna legija iz Jazavice. Dana 20. IV o.g. neprijatelj je upao od Novske i Brestače u jačini od 500 vojnika u selo Bair i ubio 7 duša te spalio nešto kuća. Istoga dana upao je neprijatelj i u selo Bujavicu.³ To su bili Nijemci iz Gojila, Banove Jaruge i Poljane. Neprijatelj je bio u jačini od 1000 vojnika sa dva tenka, jedna borna kola. Šteta koju su počinili: polupali su samo prozore po kućama. Namjere neprijatelja jesu, kako se saznaće, da u Lipik treba da dođe Luburićeva⁴ bojna, te isto tako se saznaće da neprijatelj ima namjeru opraviti most na Krndiji i prugu Pakrac — Daruvar.

Na sektoru jedinica Daruvarskog odreda, za prošlih 10 dana u neprijateljskim uporištima brojno stanje i naoružanje se promjenilo u uporištu Daruvar, pošto je došlo neprijateljske vojske iz Pakraca za Daruvar u jačini jedna mitraljeska satnija koja je sa sobom dovezla 4 topa. Kalibar topova nepoznat. U Badljevini se vojska promjenila, ali je brojno stanje i naoružanje isto. Isto tako neprijatelj se počeo utvrditi u selu Doljanima na križanju kod škole. Jačina neprijatelja u istom mjestu jest jedna satnija. Isto tako za posljednjih 10 dana neprijatelj je zaposjeo cestu Daruvarski Batinjani, Vrijeska prema Bastajima, te su ujedno iseljavali neke civile sa Vukovja u uporište Daruvar.

Na sektoru jedinica Bilogorskog odreda u posljednjih 10 dana neprijatelj je izlazio iz uporišta Virovitice u selo Korija, kao i vršio saobraćaj na cesti Virovitica — Suhopolje — Cabuna za Podrav. Slatinu. Dana 25. IV o.g. prolazio je neprijatelj sa motorizacijom u jačini od 30 motornih vozila iz Virovitice prema Slatinu. Isto tako u posljednjih 10 dana neprijatelj je napravio nova uporišta i to: Suhopolje u jačini od jednog bataljona, Cabuna isto jedan bataljon. Iz uporišta Grubišno Polje neprijatelj izlazi neodređeno do Ivanovog Sela. Iz uporišta Veliki Grdevac — Pisanica, neprijateljski »Trup« upadne čas u jedno, čas u drugo selo u okolini ova dva upori-

² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 148.

³ Upad u Bujavicu izveli su dijelovi Prvog gorskog zdruga iz Kutine, Pakračke Poljane i Novske i ustaše iz Jasenovca (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja za april 1944. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4/1—10, k. 58).

⁴ Maks Luburić, poznati ustaški zločinac. Pobjegao iz Jugoslavije krajem rata.

šta. Iz uporišta Bjelovar i Velikog Trojstva, neprijatelj upada u selo Šandrovac. U Pitomaču neprijateljski »Trup« iz Križnice preko Drave upao je dva puta. Smjena neprijateljskih vojnika po uporištima, koliko nam je poznato, nije bila, kao niti pojačanja nisu dolazila, sem ovih jedinica koje krstare cestom Virovitica — Suhopolje — Cabuna i Slatina.

2.) Rad naših štabova i podređenih jedinica:

Što se tiče članova štabova naših odreda, tj. njihovog rada, dobar je. Sva primljena naredjenja koja se izdavaju podređenim jedinicama riješavaju se u suglasnosti. Članovi štabova bataljona nisu dovoljno inicijativni, i tako se osjeća slabost kod rukovodilaca u upravljanju sa jedinicama u borbi, što se je već više puta dokazalo. Iste nedostatke nastojati ćemo da se čim prije otklone. Obuka se izvodi prema planu rada i drugovi su upoznati sa rukovanjem oružja kojim raspolažu. Rukovodioci su upoznati sa predmetom čitanja karata i planova. Predmet ratne službe i borbene obuke treba više praktično izvoditi, jer se pokazao nedostatak u samom podvlačenju pod vatrom. Što se tiče fortifikacije, borci su upoznati i pravilno primjenjuju, tj. koriste zaklone i udešavaju za odbranu. Stražarska služba zadovoljava. Služba veze u našim jedinicama donekle zadovoljava.

3.) Disciplina i moral jedinica:

Što se tiče discipline, obična i strojeva dobra je, dok borbena disciplina isto je dosta dobra, a u Bilogorskem odredu može se reći da je i odlična. Pozdravljanje starijih u Posavskom odredu je dosta slabo, u Daruvarskom dobro, dok u Bilogorskem je odlično. Pljačke nema. Samovolje se desi po kada i to ređi slučaj. Moral jedinica je zadovoljavajući.

4.) Stanje unutar jedinica:

U Posavskom odredu za prošlih 10 dana izbačeno je iz stroja 9 boraca, od kojih su dva dezertirali, 3 druga su poginula, 2 ranjena, 2 otišla u prekomandu kao Dalmatinici za svoj kraj. Priraštaj oružja jest jedan šmajser dobiven preko veze, jedan njemački p.m. dobiven u borbi. Manjak oružja: 15 talijanki metnute u bunker, 11 mauzera, od kojih su 3 izgubljena u borbi, 8 mauzera dato drugovima prilikom njihovih upućivanja na druge dužnosti. Isto tako manjak: jedan laki minobacač koji je izgubljen u borbi sa neprijateljem.

U posljednjih 10 dana u Daruvarskom odredu izbačeno je iz stroja 4 druga od kojih su 3 poginula i jedan ranjen. Manjak oružja jest 5 manlihera, 2 talijanske puške koje su date

drugovima prilikom njihovog prekomandovanja u druge jedinice. Isto tako pokazao se manjak jedan laki bacač, koji je dat Bilogorskom odredu. Viška oružja jest 5 mauzera, koji su dobiti u borbama i jedna protivtenkovska puška koja je dobivena iz Art. slagališta VI korpusa.

U prošlim 10 dana u Bilogorskom odredu izbačeno je iz stroja 2 druga koji su ranjeni u borbi. Novoprdošlih boraca ima 8, gubitak u oružju i materijalu nismo imali. U borbama dobito jedan mauzer, 150 metaka i jedno komplet odijelo.

5.) *Služba veze:*

Služba veze u jedinicama ne zadovoljava s obzirom da vodovi za vezu ne raspolažu sa dovoljnom količinom telefonskog kabla, a naročito u Bilogorskom odredu koji ne raspolaže od više jedan klm. iste žice. Kurirska veza je dobra; ista se održava kuririma pješice, a ponekad kada je hitnija pošta istim se dodijeljuju konji.

6.) *Izvedene akcije:*

a.) *Posavski odred:*

Za posljednjih 10 dana imao je slijedeće borbe na svome sektoru:

Dana 19. IV o.g. neprijatelj je upao od Novske u jačini od 300 Crne legije u selo Kričke gdje je palio isto selo. I bataljon je udario na njega od Bairu, a II bataljon od s. Alavudci, te su ga tako uspjeli protjerati da nije uspio zapaliti celo selo i otjerati marvu koju je opljačkao. Borba je vođena jedan sat.

Dana 20. IV o.g. iste jedinice dale su osiguranje za konfiskaciju sela Antunovca. Tom prilikom neprijatelj je upao u Trokut od Novske i Poljane, s kojima je I i II bataljon vodio borbu na Bairu i Bujavici.

Dana 20. IV o.g. uz pomoć diverzantske čete jedinice istog odreda porušile su mostove na glavnoj cesti i to na sektoru Lipovljani — Novska na rijeci Subockoj. Most je potpuno uništen. Isto tako porušen je most u Paklenici. Isto tako jedinice istoga odreda u posljednjih 10 dana davale su osiguranje u vezi sa svjetom na našem oslobođenom teritoriju.

b.) *Daruvarski odred:*

U prošlim 10 dana jedinice istog odreda vodile su 3 puta borbu i to: 20. IV o.g. u selu Bijela, 21. IV o.g. u selu Siraču i 22. IV o.g. u selu Kusonjama sa neprijateljem⁵ koji je kretao

⁵ Odnosi se na jedinice Četvrtog gorskog zdruga (vidi dok. br. 4-1-11, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

od Pakraca da ometa oranje i sjetvu u Španovici. Isto tako taj odred nalazio se je na osiguranju sjetve na našem oslobođenom teritoriju.

c.) *Bilogorski odred:*

Dana 23. IV o.g. jedinice istog odreda, tj. II bataljon, vodio je borbu sa neprijateljem na cesti Suhopolje — Cabuna, i tom prilikom ubijen je jedan neprijateljski vojnik, te zarobljen jedan karabin i jedan par odijela.

Dana 24. IV o.g. neprijatelj je gadao jedinice ovoga odreda u selu Pčeliću iz Suhopolja i ceste ispred stanice Pčelić sa dva topa, te tom prilikom izbacio je oko 100 granata iz topa 75 mm, te je lakše ranio jednog druga iz I bataljona.

Dana 25. IV o.g. II bataljon ovoga odreda vodio je borbu sa neprijateljem u selu Pčeliću koji je bio u jačini od 200 vojnika sa dva tenka. Tom prilikom ubijen jedan gestapovac i dva su teže ranjena. Zarobljeno je dva redenika sa municijom za »šarac«. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

7.) *Stečeno iskustvo:*

U svim našim jedinicama treba poučiti rukovodioce u bojnoj upravi i rukovanju s vatrom, kao i manevrisanju jedinica u borbi. Drugove poučiti u pravilnom korištenju vatre i pokreta.

8.) *Raspored jedinica i njihovo stanje:*

Jedinice Posavskog odreda i to I i II bataljon nalazio se na sektoru Trokuta. Bataljon »Hajduk Veljka« u okolini Okučana, dok četa »Matije Gupca« nalazi se u Hrvatskoj Posavini. Stanje u odjeći i obući je dosta slabo. Imade dosta drugova bosih i pocijepanih. Ishrana kao i zdravlje je dosta dobro.

Jedinice Daruvarskog odreda nalazile se i to: I i II bataljon nalazio se na sektoru Bijela, tj. kontrolisu cestu Pakrac — Daruvar.

Jedinice Bilogorskog odreda nalazile su se na sektoru i to: I bataljon nalazi se u Bukovoj, dok II bataljon u selu Jasenaši.

Odjeća i obuća u Daruvarskom i Bilogorskem odredu ista je dosta slaba. Ishrana donekle zadovoljava. Zdravlje je dobro.

9.) *Daljnje namjere:*

Namjere jedinica naših odreda jesu da sprječavaju neprijatelju upadanje na naš oslobođeni teritorij, te isto tako ometati neprijatelja koji se kreće cestama kroz našu teritoriju,

i uznemiravati ih u njihovim uporištima, te praviti im zasjede i tako uništavati neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stojan Divić

Zam. komandanta, kapetan:
Milaković Jovan
(M. P.)

BR. 17

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBI KOD BABINOG POTOKA I ČUDINOG KLANCA¹

STAB III BRIGADE
XIII DIVIZIJE NOVJ
3. maja 1944. god.

Predmet: Operativni izvještaj od 1. V 44. g.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Dostavlja se naslovu operativni izvještaj o borbama 1. maja ov. god. koje je vodila ova brigada.

Brigada je 1. V ov. g. držala odnosno vodila borbu na sljedećim položajima: II i IV bataljon na V. Ogratku, Visibabi, Borić Selištu i Vrelinama, dok je I i III na Čudinom Klancu i šumi južno od G. Babinog Potoka.

Borbu je vodila cela brigada u zajednici sa ostalim snagama XXXV divizije.

Neprijatelj, sa kojim je brigada vodila borbu, bio je sastavljen od ustaša, legije i SS trupe² na koje je našao naš I bataljon. Jačina neprijatelja koji je nadirao sjevernom stranom ceste može biti 400 do 500 vojnika, potpomognuti sa arti-

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 19—4, k. 1237 A.

² Izviđački odred i Treći bataljon 846. puka njemačke 392. legionarske divizije i Devetnaesti ustaški bataljon izvršili su 1. maja prodor pravcem Vrhovine — Babin Potok s namjerom da »očiste« Babin Potok i okolne visove od naših jedinica (vidi Istorijat njemačke 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39 14. k. 18).

ljerijom od 4—5 topova i 8 tenkova (među kojima su bila tri veća, do 8 tona).

Naš zadatak je bio: sa dva bataljona smijeniti jedinice VIII divizije³ koje su držale položaj na koti 944 i tunel kao i bataljon II brigade koji se nalazio na koti iznad Rudopolja.⁴ Neprijatelj je napao na naše položaje i tako nam nametnuo borbu, dočim su njegove namjere bile po izgledu i dalje prodiranje radi odbacivanja naših snaga sa ovog sektora.

Zapovijest pismena nije izdavata, već su jedinice dobijale usmena naredenja na licu mesta.

Borba je počela kod bataljona VIII divizije u 5 sati, gdje su i naša dva bataljona kroz pola sata prihvatali borbu na V Ogratku.

Tok borbe kod II i IV bataljona bio je sljedeći: Prema naredenju štaba Divizije bataljoni su krenuli po napred navezenom zadatku i kada su prešli V. Ogradak te izbijali prema tunelu, neprijatelj je napao na kotu 944 i tunel gdje je zbacio snage bataljona III brig. VIII div. Jedna četa II bataljona koja je izbila na vrh bacila se sjeveroistočno od ž. stanice i zapošjela zapadnu padinu kote 1152, gdje je vodila borbu sa neprijateljem koji je nadirao sjeverno od ž. stanice prema koti Visibabi (1152); ostatak bataljona povukao se na V. Ogradak gdje je prihvatio borbu zajedno sa jednom četom IV bataljona. Borba je bila vrlo oštra i trajala je jedan sat dok nije neprijatelj izbio na Visibabu i odbacio četu u pravcu Bigine Krčevine. Mitr. vod i II četa IV bataljona otvorili su vatru na neprijatelja koji se kretao cestom prema G. Babinom Potoku i poslije se prebacio u šumu, gdje naša vatra nije više mogla da sprječi njegov pokret. Izbijanjem neprijatelja na Visibabu i prodom u G. Babin Potok snage sa kote 901 bile su povučene iznad Borić Selišta, gdje su se spojile sa onim koje su vodile borbu na V. Ogratku, od kuda su krenule prema vrhu da spriječe nepr. nadiranje u pravcu Bigine Ograde. Neprijatelj je sa jednom kolonom prošao od Visibabe u pravcu Vreline da nije bio zapažen usled guste šume sve dok nije došao do kote 943; tu je na njega otvorena jaka vatra i krenuli su bataljoni napred, međutim on se odmah bacio ispod kote i prebacio se na kotu 940 sa par mrtvih i ranjenih koje su nosili. Misleći da je neprijatelj sav prošao sa Visibabe, krenuli smo sa bataljonima u streljačkom stroju prema koti 901 sa namjerom da napadnemo neprijatelja koji bi eventualno kretao prema G. Babinom Potoku preko navedene kote. Neprijatelj nije uopće držao kotu i kada je opazio nas na koti, tj. kada smo

³ Vidi dok. br. 90.

⁴ Vidi dok. br. 20.

otvoru vatru na njega u prolazu cestom, počeo je da tuče jakom art. i bacačkom vatrom. Poslije jednog sata bataljoni su krenuli rubom šume da napadnu neprijatelja koji se penjao u koloni na kotu 940. Pošto nismo mogli da prelazimo čistinu polja kod Vreline stoga smo otvorili vatru sa ruba šume sve dok se neprijatelj nije prebacio na drugu stranu brda gdje mu nije smetala naša vatra. Borba je i dalje bila oštra na Čudinu Klancu i stoga smo krenuli sa ova dva bataljona u pravcu Crnog Vrha kota 923, međutim kada smo izbili na cestu sjeveroistočno od Vreline za jedan km., naišli smo na jedan trag gdje se jedna neprijateljska kolona spustila preko Bigine Ograde i prošla sa istočne strane kote 940 gdje se nalazio bat. II brigade, koji se posle borbe povukao prema Crnom Vrhu. Radi nepoznavanja šta je sa ovom kolonom i kamo je krenula, bataljoni su se bacili sjeverno iznad ceste i izbili na kotu 962 gdje smo uhvatili vezu sa jedinicama III brig. VIII div., koji su namjavili da su njihova dva bataljona krenula prema kотu 940 da napadnu neprijatelja sa te strane. Bataljoni su se povratili kroz jedan sat na čiji smo povratak i mi čekali radi toga što nam je vojska bila dosta umorna i trebala je hrana da dođe na to mjesto; oni su izjavili da se neprijatelj nalazi u selu i loži vatre, a oni su krenuli za Plitvički Leskovac. II bataljon koji je bio pozadi, krenuo je preko Crnog Vrha za Končarov Kraj, dok su IV bat. i II brigada ostali na Crnom Vrhu, s time da upute jedan vod koji će ispitati selo i prema tome ukoliko se neprijatelj povlači ili se povukao, da se krene u tom pravcu. Komandant⁵ i zam. komesara koji su se nalazili sa ta dva bataljona krenuli su preko Plitvičkog Leskovca za K.⁶ Kraj gdje se nalazio veći dio brigade. Dolaskom u Plitvički Leskovac i javljanjem Divizije preko telefona, dobili smo naređenje da se bataljon poveže sa Končarovog Kraja, pošto je neprijatelj odstupio. Kuriri, koje smo uputili, nisu mogli da pronađu bat. preko noći, već sutra oko 10 sati. Patrola koju je bataljon upućivao za ispitivanje, naišla je pod kotu 940 i zapucala na istu od kuda je, kao odgovor, dobila od našega osiguranja par metaka, tako da kada se povratila bat. nije znao šta je sa neprijateljem, dok nije dobio naređenje za pokret prema Končarovom Kraju, kao i bat. II brigade koji je krenuo prema Selištu, a nalazio se pod komandom našega štaba.

III bataljon je zaposio Čudin Klanac u 7 sati i kroz kratko vrijeme prihvatio borbu sa neprijateljem, koji je došao Šumom preko Metle i tenkovima cestom. Bataljon je stalno trpio veliku art. i minobacačku vatru od koje je imao dosta

⁵ Bogdan Mamula

⁶ Končarov

velike gubitke, tako da je iz mitr. voda i 1. čete bilo izbačeno iz stroja preko 15 boraca i oni koji su ranjene nosili. U 17 sati bataljon je dobio smjenu od I bataljona, koji se povratio iz šume gdje je bio razbijen od neprijateljske zasjede.

I bataljon koji je spao pod komandu II brigade, krenuo je od Čudinog Klanca u šumu sa zadatkom da napadne neprijatelja ostalim snagama II brigade od jugozapadne strane ceste. Bataljon je kretao u koloni kroz šumu gdje je naišao na neprijateljsku zasjedu koja ga je pustila na par koraka i raspalila po koloni. Tom prilikom su poginula dva druga, dok se jedan broj razbježao i povratio osim vodnika, delegata i p.mitralsca sa p.mitr. Jedan borac i zam. komesara bataljona bili su uhvaćeni, a zam. kom. se iščupao iz ruku te pobegao, dok je i taj borac kroz jedan sat iskoristio vatru, koju je poslije jedna četa istog bataljona otvorila, i uspio da pobegne. Povratkom bataljona iz šume, zaposio je kote sjeverno od ceste prema Končarovom Kraju, sa zadatkom da sprijeći neprijateljsko nadiranje ili spuštanje sa kote južno od ceste (Kosa). U 17 sati bataljon je dobio zadatak da smjeni dvije čete III bataljona na Čudinom Klancu, pošto su ove imale gubitke i bile su slabe za držanje položaja. Bataljon je držao taj položaj do 19 sati kada je neprijatelj odstupio.

Zadataci koji su bili postavljeni pred ovu brigadu nisu izvršeni, pošto se nije predviđalo da će neprijatelj sa jačim snagama da otpočne sa prodiranjem na naše položaje. Ostali zadaci koji su bili postavljeni, poznavajući situaciju izvršavali su se, osim I bataljona koji je svojom krivnjom bio razbijen, tj. jedna četa koja je kretala napred.

Zapljenjene su jedne cipele i jedno čebe kao i 70 metaka od jednog ustaše koji je ostao mrtav. Gubitci neprijatelja u ovoj borbi koliko se moglo ustanoviti dosta tačno: do 50 vojnika izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 9 mrtvih, među kojima komandant I bat. Đuro Ivošević, komandant III bat. poručnik Stipe Karakaš. stariji vodnik Pskaš Luka, delegat Maravić Nedjeljko. Ranjeni 28 boraca, među kojima komesar I bat. Grgurić Tugomir, komandir čete Gostović Dušan, komesar čete Blažina Vinko, zam. komesara čete Maljković Bogdan, vodnik Jugo Anton, desetar Lisac Mirko. Nestalih u ovoj borbi 3 borca.

Gubitci u oružju: jedan p.mitr., 6 pušaka i municija od istoga oružja. Uništeno 30 komada mina za mali bacač od topovske granate.

Utrošeno municije za »Bredu« 1.200 komada, za tal. p.m. i puške 1.500 komada, za mauzer 400 komada i mina za laki bacač 20 kom., mina za teški bacač 46 kom. koje su efikasno padale.

Dobro se držao III bataljon koji je pod jakom art. i bačkom vatrom održao položaje. Istakao se Štab bataljona, a naročito komandant koji se herojski držao među borcima obilazeći polažaj i govoreći da se ne dižu, dok se on sam nije toliko sagibao i tako je poginuo; pojedinci su se istakli kao: vodnik mitr. voda Kajfeš Marijan, kao borac i rukovodioc desetar poginuli Šoštarić Josip, desetar ranjeni Jugo Anton, koji je, na naredenje komesara bat. da nepr. može preći samo preko mrtvih, rekao: »preko mene neće«, od boraca Lovrić Ivan, niš.⁷ na »Bredi«, i vodnik II čete Felker Vlado.

Naredenja koja su izdavata od strane ovog štaba, nisu bila toliko ispravna, jer smo ostavili IV bataljon na položaju ispod Crnog Vrha i nismo krenuli u pravcu G. Babinog Potoka. Razlog je bio što smo prilikom povratka bataljona VIII div. zaključili da se bataljon ostavi na tom položaju dok mu ne stigne hrana, međutim trebali smo krenuti prema G. Babiniom Potoku i nepr.

Greške kod štabova bataljona bile su kao i prilikom svake borbe da se ne posveti pažnja ukopavanju boraca na položaju kao i slabo držanje nižeg kadra kao rukovodioca.

Veza u ovoj borbi nije zadovoljila, kako sa višim štabovima tako i između jedinica; razlog je neprijateljski prodor preko šume i tako nismo smjeli uputiti neku patrolu koja bi mogla da nastrada kao dosta slaba za borbu.

Taktički i borbeni postupci nisu bili u vezi razvoja situacije, pošto se neprijatelj povukao bez našega gonjenja i pritiska.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:

KOMANDANT. MAJOR:

---

⁷ nišandžija

BR. 18

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE TRIDESET TREĆE DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV O BORBI KOD HUMA¹

ŠTAB
1. BRIGADE XXXIII DIVIZIJE
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG
NOV i POJ

Dne 3. V 1944. u 19.10 h.

Oper. broj 53'44.

Operativni izvještaj

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ
(Sekcija Ptuj 1 : 100.000)

Jedinice naše brigade nalazile su se na odmaranju 1. V 1944. u selima Trgovišće — Hrašćina. Neprijatelj je iz uporišta pokušao da se probije ka pravcu naših položaja.²

Jedinice naše brigade zauzele su slijedeće položaje: I bataljon zauzeo je položaj iznad groblja i preko ceste do šumarka pod Hrašćinom, sa zadatkom da spriječi eventualno nastupanje neprijatelja cestom sa pravca Huma. Iz tog razloga bio je pojačan sa protukolskom puškom.

II bataljon bio je u brigadnoj rezervi i sa jednom četom držao je kotu 251 kod crkve.

III bataljon sa jednom četom smjestio se je na cesti kod Huma sa zadatkom da kontroliše cestu Paka — Bisag, kao i da kontroliše prilaz hrptom Gorjanske šume. Jedna četa ovoga bataljona nalazila se je na koti 365 šuma Cerje od 4 do 9 h sa zadatkom da štiti lijevi bok I bataljona brigade »Braće Radića«,³ koji se je nalazio na koti 308 u zasjedi; do 10 h trebao je ostati

¹ Original. pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/3, k. 1210.

² U dnevnom izvještaju PTS od 2. maja 1944. o tome piše: »Tokom dana 1. V. 1944. izvršen je pothvat na području Podrute — Kraljevec — Hrašćina — Trgovišće — Hum — Podrute, j.j. zap. Varaždin.

Neprijateljski gubitci: 51 mrtav i 6 zarobljenih. Zarobljen je 1 teški bacač, 1 teška trojnica, nekoliko strojopušaka i više pušaka. Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 4 ranjena. (Vidi dok. br. 173 u ovoj knjizi i dok. br. 1/268—26. k. 112, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

³ Vidi dok. br. 70.

na tom položaju. Preostala četa ovoga bataljona nalazila se je na hrptu kose ispod kote 428 duž puta, koji vodi ka Trgovišću. IV bataljon osiguravao je od pravca Vrbova ka Trgovišću iznad Domoveca lijevo i desno od puta.

Teren djelomično pokriven šumom i brdovit.

Neprijatelj je naišao u tri pravca od Kamene Gorice do Borja (Madžarevo) ka koti 308, gdje se je nalazio bataljon brigade »Braće Radića«, potisnuo ga, potom našu četu na koti 365, tada smo izvršili pregrupisanje snaga po čukama iznad Trgovišća sve do kote 428. U isto vrijeme neprijatelj nadire od pravca Pake sa dvije satnije ustaša pojačane sa tri tenka dobro organiziranim pobočnicama ka Humu, gdje izbacuje našu 3. četu III bataljona sa položaja. Ova četa dijelom se je povukla ka Hrašćini, a dijelom preko Radešića za Kalnik.

Borili su se I., II., III. bataljon te bataljon brigade »Braće Radića«.

Neprijatelj, vjerojatno Boban-ustaše (jer su izvikivali napred Bobanović), jačine jedne bojne oko 600, zapovjednik nepoznat, dobro naoružani automatskim oružjem.

Pregrupisavši snage nakon donijete odluke, dvije čete II bataljona zauzele su položaj na kosi iznad Kraljevaca i time se spojile sa krilom III bataljona; u produženju ovoga bio je bataljon brigade »Braće Radića« ka koti 428. [gdje] smo zau stavili nadiranje neprijatelja. Potom je izvršen manevar sa II i III bataljonom. Neprimjetno smo se podvlačili ka koti 428 i to u dvije kolone, a jedan vod I bataljona uputili smo još prije toga u Hum, da markira napad na neprijatelja u Humu s ciljem da pažnju neprijatelja skrenu na sebe. Podvukavši se ka koti 428, nakon kratkog prepada, neprijatelj je odstupio pravcem ceste Paka — Novi Marof.

Cilj je postignut tek u drugoj fazi borbe. Koliko je gubitaka imao neprijatelj nije nam poznato, ali po pričanju seljaka samo jedna nepr. kolona odvezla je osam kola izbačenih iz stroja.

Naši gubici: 3 mrtva druga, ranjenih nema, dok je 19 drugova iz 3. čete III bataljona sa politkomesarom te čete odstupilo pravcem Kalnika. Od materijala izgubljen je 1 teški mitraljez. Utrošeno je oko 2.500 metaka municije.

Prilikom zauzimanja položaja pokazalo se je, da Štab III bataljona nije vodio dovoljno računa o smještaju teškog mitraljeza. Niži rukovodioci u tom bataljonu pokazali su se nedorasli svom zadatku, jer nisu smjeli dozvoliti, da ih neprijatelj iznenadi i odbaci u pravcu koji je njemu najbolje konvenirao. Elastičnost Štaba III bataljona je slaba, jer se je

teško prilagodio novostvorenoj situaciji. Dok u drugoj fazi borbe situacija se je promijenila time što smo neprijatelju pârirali protuakcijom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Luka Juras

Komandant:
poručnik
Alojz Kovačić

BR. 19

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE OD 3. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA NA PODRUČJU TURJANSKOG¹

ŠTAB I BRIGADE XXXV DIV.
3. V 1944.

Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA NOVJ

Na dan 30. IV 1944. brigada je bila sa jednim bataljonom u Kuzmanovači, 3 bataljona u Trnovcu na odmoru. Istog dana u 8 časova ujutro obaviješteni smo od II bataljona II brigade da se neprijatelj² kreće iz pravca Duman — Mašić Budžak — Bobići — kota 843, te smo odmah izdali naređenje II bataljonu da krene pravcem Trnovac — Živilja i napadne neprijatelja na navedenom pravcu. Bataljon je izvršio pokret u 9 sati i sukobio se sa neprijateljem na liniji Štampar — kota 1045 — kota 843. U 11 sati Štab brigade primio je telefonsko naređenje da sa cijelom brigadom krene u pravcu neprijatelja sa zadatakom da ga napadne i protjera. U 12 sati brigada sa dva bataljona i pratećom četom nastupnim mršem krenula je iz Trnovca prema Živilji, a IV bataljonu u Kuzmanovači izdato

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 9—12/6. k. 1234.

² Vjerovatno dijelovi Trideset prve i Trideset četvrte ustaške bojne koje su bile raspoređene na području Perušića i Ramljana (vidi tom V. knj. 26. dok. br. 146).

je naređenje depešom da krene odmah pravcem Kuzmanovača — Lulici — Jurkovići — zapadno od Čanka i napadne neprijatelja s leđa. II bataljon, koji se sukobio u 11 časova energičnim nastupanjem uspio je podići na blisko odstojanje i kod neprijatelja stvoriti zabunu prisilivši ga na panično povlaчење koji je ostavljao pri tome na položaju mrtve vojнике i materijal. Bataljon, pošto je odbacio neprijatelja sa kota 1045 i 843, nije nastavio gonjenje pokretom nego samo vatrom. Štab brigade sa dva bataljona izašao je na Živilju u 13.30 časova kada je već neprijatelj bio protjeran, te su se bataljoni smjestili u Hrkalovićima i Bobićima.

IV bataljon na putu od Kuzmanovače susreo se i sukobio sa neprijateljem koji se nalazio kod Lulića — kota 834. Borba je bila na vrlo bliskom odstojajnu. Bataljon je bio angažovan u borbi sa dvije čete, a treću četu postavio je kao rezervu koja se nalazila na koti 917. U prvom momentu bataljon je uspio odbaciti neprijatelja ali nije iskoristio njegovo odstupanje nego je neprijatelj ponovo izvršio protivnapad na kota 834 gdje mu je uspjelo odbaciti naše snage. Poslije 4 sata borbe bataljon jakim protunapadom uspio je odbaciti neprijatelja koji je odstupio u pravcu Ramljana. U međuvremenu, dok je bataljon vodio borbu, Štab brigade izdaje naređenje III bataljonu da krene sjeverno od Čanka i udari neprijatelja s leđa. Bataljon je krenuo od Bobića u 6 sati no na putu je doznao da je naš IV bataljon odbacio neprijatelja i dolazio u sastav brigade te se stoga vratio i on u pravcu logorovanja brigade, s time što je uputio s komesarem I čete jedan vod na kota 936 da osigura prolaz glavnih snaga, a dao mu naređenje kada glavnina bataljona dođe na bezimenu kota kod Malog Čanka da i oni krenu za bataljom. Pored toga saopćio mu je znakove raketom, i to: bijela rakaeta, puštena pravo u vis značila je zbor čitavog bataljona. Štab bataljona, kada je sišao u Mali Čanak, dao je znak raketom, no vod i dalje nije došao u sastav. Tada je Štab bataljona uputio oficirsku patrolu na kota 936 da povuče pomenuti vod, a pošto vod nije bio na pomenutoj koti, patrola se vratila u sastav glavnine. Štab po drugi put daje znak za zbor ali i dalje vod nije došao u sastav. Tada je štab odlučio da sa glavninom bataljona krene prema brigadi (Živilji). Po izjavi komesara I čete, koji je bio sa tim vodom, oni su se sa kote 936 prebacili na kota 1075 i poslije spustili se u kuću istočno od kote 694 odakle su se uputili za bataljom prema Grabaru u 4 časa. Prilikom izlaska na Grabar ugledali su jednog vojnika koga su pitali »tko je gore?« Isti je odgovorio: »I četa IV bataljona I brigade«. Pošto je taj bataljon prije dva sata prošao tim pravcem, oni

su to povjerovali i uputili se na Grabar. Medutim na Grabaru se nalazio neprijatelj koji je vod pustio na vrlo blisko odstojanje i osuo ga bombama i jakom puščanom i mitraljeskom vatrom. Vod je bio razbijen i pretrpio je gubitke od 2 mrtva i 1 ranjenog. Među mrvima nalazio se i desetar koji je ujedno bio i puškomitraljezac, te je p.mitraljez ostao sa njime na istome položaju.

Na dan 1. V 1944. brigada je bila smještena kod Bobica i na Živilji. Između 30. IV i 1. V neprijatelj je u toku noći uspio da prođe kroz naše položaje i zavladao Lisinom (k. 1182), a sa jačim snagama išao je od Čanka kroz Korito u pravcu Trnovca gdje su ga primijetile snage našeg II bataljona i o tome obavijestile Štab brigade. Raspored brigade bio je slijedeći: I bataljon da napadne neprijatelja preko Gradine — Sjećivice, neprijatelja koji se nalazio na Metli, a po zauzeću Metle da produži dalje napad i gonjenje neprijatelja na sektoru prema Babinom Potoku. II bataljon dobio je zadatku da zapošđene položaj iznad Bobića i Živilje prema Čanku na kote 843 i bezimenoj koti, levo da održava vezu sa izviđačkom četom koja se je nalazila na bezimenim kotama. III bataljon dobio je zadatku da bude brigadna rezerva pozadi I bataljona i II bataljona II brigade. Bataljon je krenuo u 8 časova po zadatku. IV bataljon dobio je zadatku da se prebacu u Kuzmanovaču i da drži tamo položaj. Prateća četa dobila je zadatku da krene u pravcu Lisine te po potrebi tuče Lisinu i potpomaže naš I bataljon i II bataljon II brigade.³

Po obavještenju II bataljona da se neprijatelj kreće u pravcu Trnovca, Štab brigade preuzeo je slijedeći manevr: I bataljon ostaje na istom zadatku. II bataljon ostaje na kotama iznad Živilje, s tim da tuče neprijatelja i manevriše sa svojim snagama. III bataljon dobio je zadatku da se što prije prebacu preko kote 834 sjeveroistočnim stranama sela Trnovca te da se baci bočno neprijatelju koji se je nalazio na Ciceru. Što je bataljon odmah i učinio. IV bataljon ponovno je dobio zadatku da napadne na neprijatelja na kotama 1045 i 1071, pošto se bataljon nije mogao prebaciti u Kuzmanovaču. Prateća četa je dobila zadatku da sa bezimene kote iznad Živilje potpomogne III i IV bataljon u izvršenju zadatka te da tuče kote na kojima se nalazi neprijatelj.

Uz pomoć teških bacača III i IV bataljon uspjeli su da odbace neprijatelja na polaznu bazu nanijevši mu osjetljive gubitke. II bataljon ostao je čitavo vrijeme na istim kotama pošta je bio ugrožen od neprijatelja koji se je kretao od Božića i Hinića. I bataljon je potpuno odbacio neprijatelja sa Lisine

³ Vidi dok. br. 20.

nanijevši mu gubitke, a zatim se povratio u svoju bazu. Likvidiravši Metlu, Štab bataljona, po vlastitoj inicijativi, sa dvije čete napada neprijatelja na Lisini i odbacuje neprijatelja nanijevši mu gubitke, te se povratio u svoju bazu bez naređenja, umjesto da nastavi gonjenje neprijatelja prema Babinom Potoku. Dobiveno je naređenje da se udari bočno na neprijatelja u Babinom Potoku te da olakša našim snagama⁴ koje vode borbu na tome sektoru, ali pošto se je I bataljon povukao sa toga sektora, to je izdato naređenje štabu III bataljona da krene sa bataljom i udari neprijatelja. Bataljon je krenuo prema dobivenom zadatku, II bataljon je dobio isti zadatak kao i III, no isti se odmah natrag povratio pošto je depešom javljeno da nije potrebno pošto je neprijatelj odstupio. Neprijatelj se je povukao u svoju polaznu bazu u 20 časova. Prilikom povlačenja istom su naneseni osjetljivi gubitci.

Ishod borbe:

U toku ove dvije borbe neprijatelj je imao 25 mrtvih i veći broj ranjenih, samo nije poznat broj, od poginulih jedan oficir.

Zaplijenjen je jedan telefon, 6 km. kabla, 1 mazga sa sarmatom, jedan ham, 10 čebadi, 8 šatorskih krila, 7 porcija, 3 ustaške kape, 10 ranaca, 800 metaka, 4 okvira za Z. B. p.mitrailjez, 1 redenik za šarac, 20 bombi.

Sopstveni gubitci: 4 mrtva među kojima desetar u III bataljonu drug Kolak Ivan, ranjeno je 9 drugova od kojih tri lakše te su ostali u svojoj jedinici.

Izgubljeno oružje: 1 p.mitrailjez.

Pokvarenog oružja nije bilo.

Utrošeno municije: 3.350 metaka po svim pješadijskim crudima, 32 mine za teški bacač 81 m/m, 4 granate za top 37 m/m, 4 mine za mali bacač.

Kritički osvrt: U toku ovih borbi sve su se jedinice dobro držale, a nedostaci u toku samih borbi bili su slijedeći: kod I bataljona, što se je povukao sa Lisine i ostalih položaja bez naređenja u Živulju, a nije nastavio gonjenje neprijatelja po zadatku i da potpomogne naše snage koje vode borbu u Babinom Potoku. Kod II bataljona, pri odstupanju neprijatelja prema Čanku nije nastavio gonjenje neprijatelja vatrom i pokretom nego je ostao sa snagama na položaju, a neprijatelja gonio samo vatrom. IV bataljon, po zauzeću kote 1071 i 1045, nije pristupio energičnom gonjenju neprijatelja prema Čanku, koji je odstupio kroz Čanačka Korita, već je ostao na pome-

⁴ Odnosi se na Drugu brigadu Trideset pete divizije (vidi dok. br. 20).

nutim kotama a neprijatelja gonio samo vatrom. Da su II i IV bataljon bili energičniji u gonjenju neprijatelja vatrom i pokretom, neprijatelj bi bio pretrpio mnogo veće gubitke. U toku ovih borbi nije se naročito nitko istakao koji bi se mogao istaknuti i služiti za primjer.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Oper. of. poručnik Komandant, poručnik:
N.⁵ Drakulić **Bog.⁶ Podkonjak** **M.⁷ Koprivica**

(M. P.)

Prilog: 3 liste gubitaka

BR. 20

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE BRIGADE OD 3. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBI KOD SELA BABIN POTOK¹

ŠTAB
II BRIGADE XXXV DIVIZIJE
XI KORPUSA NOVJ
Br. sl.
3. maja 1944. g.

Operativni izvještaj o
vođenoj borbi na dan
1. maja 1944. g.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA NOVJ

Dostavljamo vam operativni izvještaj o vođenoj borbi jedinica ove brigade sa neprijateljem na dan 1. maja o.g. u slijedećem:

³ Nenad

⁶ Bogdan

⁷ Mirko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 9—11 6.

Jačina i raspored neprijatelja:

Na sektoru Perušić — Crna Vlast — Vrhovine i okolnim kotama neprijatelj² ovladao i utvrdio se na tim položajima, da bi organizirao sigurnost garnizonu u Vrhovinama.

Jačina neprijatelja je oko 600 vojnika pojačanih sa nekoliko poljskih i haubičkih baterija, zatim nekoliko teških bacača, bornih kola, blindiranih kamiona. Naoružanje neprijatelja u automatskom oružju: nepoznato.

Jačina i raspored naših snaga:

Naše jedinice nalaze se na sektoru željeznička stanica Rudopolje, Borić Selište, Donji Babin Potok (Metla), Turjanski pa prema Ljubovu.

Naoružanje naših snaga je dovoljno prema brojnom stanju.

Zadatak naših snaga³ za 29. IV o. g.:

Da napadnu neprijatelja na koti 944, 913 i Perušić unište i ovladaju sa istim masivom. Poslije zauzetog masiva utvrditi se na istom i čekati na daljnje zapovijesti.

Naš I i III bataljon, pojačani sa vodom bacača, stavljeni su pod komandu Štaba VIII divizije sa zadatkom da pomognu jedinicama VIII divizije ovladati sa navedenim masivom.⁴ III bataljon imao je zadatak da izvrši pokret 29. o.m. u 9 sati iz Borić Selišta pravcem istočno od kote 996, zatim Bigina Krčevina—kota 1152 sjeverno od željezničke pruge Rudopolje—kota 1039, Odanova Kosa (k. 1035). U pokretu, zadatak bataljona je da pročisti teren i osigura plasiranje baterije sjeverno od željezničke pruge Rudopolje.

Dolaskom na kotu 1035 dobro se utvrditi i onemogućiti neprijatelju iz Vrhovina da dođe kao pojačanje napadnutom neprijatelju, kao i ukoliko neprijatelj napusti masiv i počne dostupati, da se spusti na kotu 766 i tuče bočno neprijatelja pri odstupanju.

I bataljon, koji je držao položaje Metla, imao je zadatak da napada neprijatelja na koti [913] (Perušić) sa jugozapadne

² Navedene položaje držale su tada slijedeće neprijateljske jedinice: Izviđački odred i Treći bataljon 846. puka njemačke 392. legionarske divizije, Devetnaesta, Trideset prva i Trideset četvrta ustaška bojna (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 127 i Istorijat 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18).

³ i ⁴ Vidi dok. br. 24 i 90.

strane i osigura poljsku bateriju, koja se je nalazila u zapadnom dijelu Gornjeg Babina Potoka. Vod teških bacača plasiran je zapadno od kote 901 sa zadatkom da tuče kotu 913.

Početak napada i tok borbe:

29. IV o.g. borba je trebala otpočeti u 18 sati, međutim zakašnjenjem prilaženja jedinica borba je otpočela u 23 sata. Borba je bila kroz čitavu noć. Sa kotom 944 ovladato je oko 24 sata. Dalje je borba uslijedila za kotu 913 i Perušić, koja nije uspjela. Također 30. IV o.g. neprijatelj je napadat na koti 913 bez uspjeha; poslije neuspjelih napada jedinice VIII divizije, kao i naš III bataljon povukli su se na svoje polazne položaje.

Gubitci neprijatelja:

Gubitci neprijatelja nisu nam poznati, pošto naši bataljoni nisu direktno napadali neprijatelja već imali sporedne zadatke.

Gubitaka na našoj strani u ljudstvu nije bilo, tj. nestao je jedan drug sa puškomitrailjezom, na kojeg se još uvijek računa da će se vratiti pošto je vrlo dobar borac, kao i politički pouzdan.

Gubitci u oružju jesu: jedan mali bacač, prilikom iznenadenja čete III bataljona, koja je imala zadatak da pročisti zapadne padine kote 1152 prema pruzi. Dočekao ih je neprijatelj u zasjedi, te u momentu iznenadenja nije se znala snaći već doživjela rasulo i tu je pomoćnik nišandžije bacio bacač. Ostalo oružje je u cijelosti.

Utrošak municije:

Po pješadijskim oružjima 150 metaka, mina za mali bacač 40, mina za teške bacače 86 kom.

Borba 1. V 1944.:

Neprijatelj se nalazi kako je to naprijed navedeno. Naše snage nalaze se: Borić Selište, zatim zapadni dio Gornjeg Babina Potoka (Metla), Turjanski Klanac.

Zadatak bataljona je da zatvara ovaj pravac na oslobođeni teritorij.

Tok borbe:

Oko 5 sati neprijatelj je napadao iz više pravaca sa nepoznatom jačinom njegovih snaga. Neprijatelj je uspio da po-

tisne snage naše brigade i brigade XIII divizije do Čudinog Klanca i Crnog Vrha.

Borba je vodena od navedenog vremena pa do 7 sati na večer. Neprijatelj je bio nadmoćniji u svojoj artiljeriji, što mu je to uspjelo odbaciti naše snage na navedene položaje.

Povlačenje naših snaga sa položaja na položaj nije bilo vojnički uslijed toga što je neprijatelj uspijevao da natkriljuje i baca se u bokove našim jedinicama.

Gubitci neprijatelja:

Gubitci neprijatelja su 14 mrtvih i oko 30 ranjenih; isti podatci provjereni su preko boraca i komandnog kadra, koji su dosta tačni.

Naši gubitci:

Naši gubitci su jedan mrtav, 7 ranjenih i 7 nestalih, od kojih će se još neki vratiti.

Gubitaka u oružju nije bilo sem ovih 7 pušaka, koje su nosili nestali, a zarobljen je jedan sanduk municije (300 komada) za šarac.

Kritički osvrt po svim borbama u ovom operativnom izveštaju:

Uvijek se dešava da u svakoj borbi doživljujemo nepotrebne žrtve prilikom povlačenja ili nastupanja. Pored upornog rada i ubjeđivanja na poučena iskustva: kako da se komanduje sa jedinicama u povlačenju, kao i nastupanju, ali kroz borbe, vidjelo se je da naš rad nije polučio neki uspjeh, već se dešavaju uvijek iste stvari: kada se napuste položaji niko sa nikim ne komanduje i ne vidi se vojničko držanje kod rukovodilaca a kamoli kod boraca.

Jedan od najvažnijih problema u našoj brigadi jeste održavanje kontakta sa neprijateljem, tj. osiguravanje svojih predstražarskih položaja, da se ne doživi iznenadenje od strane neprijatelja. Kroz sve borbe neprijatelj uspijeva da nas napadne iz onog pravca odakle je to njemu povoljno, pa i ako smo mi naredivali nižem komandnom kadru da obrati naročitu pažnju na taj sektor.

Uzajamno potpomaganje, manevriranje snagama, izvještavanje, čuvanje oružja, također u ovim borbama nije bilo vojnički već je takožer komandni kadar podbacio potpunoma.

Mišljenja smo da bi naš II bataljon, kao i I kontrolisali između prostora onako kako je to naređeno u zapovijesti, da

se ne bi doživilo onakvo odstupanje kako se to doživilo kod našeg I i II bataljona III brigade na južnom dijelu Gornjeg Babinog Potoka.

Sadanje stanje u našoj jedinici je onako kako je to u operativnom izvještaju od 27. aprila o.g. navedeno.⁵

Napomena: Utrošak municije 1. V o.g. po pješadijskim oružjima je 7.350 komada, 60 mina za male bacače, 78 mina za teške bacače, za protukolske topove kalibra 47 mm 90 granata.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Antić Uzelac

(M. P.)

Komandant, kapetan:
Ivošević⁶

BR. 21

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG KORPUSA OD 4. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O RADU DRUGOG DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 22. MARTA DO 22. APRILA¹

Op. br. 130/44
4. V 1944.

GLAVNOM ŠTAB NOV I PO HRVATSKE

Operativni izvještaj
o izvršenim akcijama
Diverz. bataljona

II Diverzantski bataljon u vremenu od 22. III do 22. IV 1944. izvršio je slijedeće akcije:

22 III. 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa novomobilisanim ustašama.² Prema podacima bilo je ukupno 250

⁵ Redakcija ne raspolaže tim izvještajem.

⁶ Miloš

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 19—1/6, k. 426 A.

² U dnevnom izvještaju zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 23. marta 1944. o toj diverziji piše: »Na pruzi Zagreb — Karlovac 22. III u 08.18 sati između ž.p. Leskovac i Zagreb putnički

- ranjenih i mrtvih Nijemaca i ustaša. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, a 4 vagona su oštećena. Promet je stajao 24 sata.
22. III. 1944. Na pruzi Bos. Novi — Bihać, između Bos. Krupe i Grmuše, dignut je u vazduh 1 oklopni vlak. Oštećena su tri vagona. Promet je stajao 12 sati.
23. III. 1944. Na glavnoj cesti Zagreb — Vel. Gorica susrela se jedna desetina 3. čete sa jednom jačom ustaškom patrolom u jačini od 20 ljudi. Naša desetina otvorila je vatru na ustašku patrolu na što su se ustaše razbjegle i zaplijenjeno je nešto rezervnih odjevnih predmeta i 2000 kuna. Neprijatelju je stiglo pojačanje i naša desetina morala se povući ne ustanovivši točno rezultate borbe. Gubitaka na našoj strani nije bilo.
24. III. 1944. Na putu kod s. Dragonožec jedna desetina 3. čete imala je borbu sa čerkeskom patrolom. Ubijen je 1 Čerkez i zaplijenjen 1 konj sa cijelom ratnom spremom. Naši nisu imali gubitaka.
25. III. 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, kod Staze, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Podaci o ovome nisu se mogli prikupiti.³
26. III. 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, kod Sunje, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva, 3 vagona. Nije se mogao ustanoviti broj mrtvih i ranjenih neprijatelja. Promet je stajao 20 sati.
26. III. 1944. Na cesti Skakavac — Karlovac dignut je u vazduh 1 voz duljine 30 metara koji je potpuno uništen.⁴
26. III. 1944. Na pruzi Sunja — Bihać, između Majura i Koštajnice, dignuta su u vazduh 2 vagona i potpuno uništena. Promet je stajao 12 sati.⁵
27. III. 1944. Na pruzi Karlovac — Zagreb, između Jaske i Zdenčine, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak.⁶ Uništena lokomotiva sa cijelom kompozicijom

vlak je naletio na minu. Lokomotiva i službena kola su se prevrnula, a 4 putnička kola su teže oštećena. Poginulo je 16 osoba (od toga 1 ustaša, 2 domobrana i 1 njemački častnik). Teško je ranjeno 47, a lakše 70 osoba.« (Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 155.)

³ Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 158.

⁴ Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 162.

⁵, ⁶, ⁷, ⁸ i ⁹ Vidi operacijski dnevnik Grupe diverzantskih odreda NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 2—4. k. 121.

cijom. Podaci o mrtvima i ranjenim nisu se mogli dobiti. Promet je stajao 36 sati.

27. III. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Odre i Sv. Klare, dignut je u vazduh njemački transportni vlak.⁷ Uništena je lokomotiva, a tri vagona su teško oštećena i baćena iz kolosjeka. Prema podacima bilo je 2 mrtva i 3 ranjena. Promet je stajao 18 sati.
27. III. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Sv. Klare i Remetinca, dignut je u vazduh neprijateljski vlak. Podaci nisu se mogli dobiti.⁸
27. III. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Vel. Gorice i Odre, dignut je u vazduh jedan vlak.⁹ Podaci se nisu mogli dobiti, jer je vlak naišao na minu kada su drugovi izbačeni iz akcije.
29. III. 1944. Na pruzi Bos. Novi — Bihać, između Blatne i Čadavice, dignut je u vazduh vojni transportni vlak. Uništena lokomotiva i 7 vagona. Mrtvih i ranjenih prema podacima bilo je dosta, ali se nije moglo ustanoviti. Promet je stajao 27 sati.
1. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Karlovca i Draganića, dignut je u vazduh neprijateljski vlak. Podaci se nisu mogli dobiti.¹⁰
1. IV. 1944. Na pruzi Karlovac — Rečica dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak. Mrtvih i ranjenih bio je veći broj. Uništena 2 oklopna vagona, a oštećena lokomotiva i 1 oklopni vagon. Podaci o mrtvima i ranjenim nisu se mogli dobiti, a promet je stajao 48 sati.¹¹
3. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, kod Grede, dignut je u vazduh transportni vlak sa vojskom. Uništena je lokomotiva i cijela kompozicija od 10 vagona; vlak je dignut na jednom propustu od 8 metara duljine. Prema podacima bilo je 50 mrtvih i ranjenih preko 100 neprijateljskih vojnika i oficira. Promet je stajao 27 sati.¹²
3. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, kod Siska, dignut je u vazduh vlak sa vojskom i civilima. Uništena lokomotiva i tri vagona oštećena. Prema nepotpunim podacima bilo je 3 mrtva i 9 ranjenih. Promet je stajao 10 sati.¹³

¹⁰ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 151.

¹¹ Vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 153.

¹³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 154.

4. IV. 1944. Na pruzi Sunja — Kostajnica u suradnji sa I brigadom VII divizije dignuto je u vazduh 2 km želj. pruge. Promet je stajao više dana.¹⁴
5. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Sv. Klare i Odre, dignut je u vazduh teretni vlak. Uništena lokomotiva i 5 vagona. Broj mrtvih i ranjenih nepoznat. Promet stajao 10 sati.¹⁵
6. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, kod Kostreša, dignut je u vazduh vlak sa radnicima, koji su isli u pomoć srušenom vlaku kod Staze. Uništena je lokomotiva i 2 vagona, a 3 vagona su oštećena. Prema podacima bilo je 8 mrtvih i 16 ranjenih radnika. Promet je stajao 24 sata.¹⁶
6. IV. 1944. Na pruzi Bos. Novi — Bihać, kod Bos. Krupice, dignut je u vazduh vlak sa neprijateljskim ranjenicima. Uništeno je 14 vagona, a oštećena lokomotiva i 3 vagona. Prema podacima bilo je 70 mrtvih, a 210 ranjenih. Promet je stajao 60 sati.¹⁷
6. IV. 1944. Na pruzi Karlovac — Ogulin, između Duge Rese i Zvečaja, dignut je u vazduh oklopni vlak sa ustašama.¹⁸ Uništena je lokomotiva i 4 vagona. Podaci o mrtvim i ranjenim nisu se mogli ustanoviti. Promet je stajao 12 sati.
7. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Sv. Klare i Odre, dignut je u vazduh vojni transportni vlak sa Nijemcima i Čerkezima.¹⁹ Uništena službena kola i 4 vagona. Mrtvih je bilo 16, a ranjeno 30. Promet je stajao 10 sati.
8. IV. 1944. Na pruzi Sunja — Banja Luka, kod Majura, presjećena je pruga na 18 mjesta. Saobraćaj je stajao 12 sati.
9. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Turopolja i Lekenika, u suradnji sa Turopoljsko-Posavskim odredom, presjećena je pruga na osam mesta. Promet je stajao 12 sati.
9. IV. 1944. Na pruzi Karlovac — Ozalj dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak sa ustašama.²⁰ Uništena lo-

¹⁴ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 155.

¹⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 156.

¹⁶, ¹⁷ i ¹⁸ Vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹⁹ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 158.

²⁰ i ²¹ Vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

- komotiva i 2 vagona. Nepoznat broj mrtvih i ranjenih. Promet je stajao 15 sati.
10. IV. 1944. Na pruzi Sunja — Bihać, kod Blatne, presječena je pruga na 3 mesta u suradnji sa Banjaskim odredom.²¹
10. IV. 1944. Na pruzi Karlovac — Ozalj dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak.²² Uništena je lokomotiva i 5 vagona. Promet stajao 22 sata.
12. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Grede i Lekenika, u suradnji sa Turopoljsko-Posavskim odredom presječena je pruga na 5 mesta.²³
14. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Desinca i Jaske, presječena je pruga na 17 mesta u suradnji sa 1. četom Turopoljsko-posavskog odreda.²⁴
12. IV. 1944. Na cesti Cazin — Ostrožac dignuta su u vazduh 3 teretna kamiona u suradnji sa VIII divizijom, kao i 1 tenk.²⁵
15. IV. 1944. Na cesti Cazin — Ostrožac dignut je u vazduh 1 kamion i 2 vojnička kola u suradnji sa II muslimanskom brigadom.
15. IV. 1944. Na pruzi Karlovac — Ozalj dignut je u vazduh ustaški vlak. Uništena lokomotiva i 6 vagona. Promet stajao 48 sati.²⁶
20. IV. 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Horvata i Zdenčine presječena je pruga na 46 mesta u suradnji sa Turopoljsko-posavskim odredom.²⁷
26. IV. 1944. U Karlovcu kod tvornice »Mustad« bačen je u vazduh njemački transportni vlak sa vojskom. Uništena je lokomotiva i 8 vagona. Po podacima bilo je 36 mrtvih i veći broj ranjenih. Promet je stajao 18 sati.

U svim ovim akcijama II diverz. bataljon utrošio je 526 kg raznovrsnog eksploziva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, general-major:

²² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 162.

²³, ²⁴ i ²⁵ Vidi dok. br. 2—4. k. 121. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

²⁶ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 166.

²⁷ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 171.

BR. 22

ZAPOVIJEST ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE NOVJ OD 4. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NJEMAČKI GARNIZON NA OTOKU ŠOLTI¹

ŠTAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
4. V 1944.

Z A P O V I J E S T br. 3

(Sekcija Šolta, Omiš 1 : 100000 jugosl. izdanje i eng. kopije)

Podaci o neprijatelju:

Poslije likvidacije neprijateljskih garnizona na Mljetu² i Korčuli,³ položaj neprijateljskih snaga na ostrvima znatno je uzdrman. Neprijatelj se grapiše, na brzinu pregrupiše i utvrđuje.

Na otoku Šolti sada se nalazi oko 400—500 neprijateljskih vojnika.⁴ Smješteni su na Maloj Straži (kota 197), na koti 103 sjeverno od sela Grohote i u uvali Rogač. Detalji u prilogom informativnom izvještaju.⁵

Namjera neprijatelja:

Uporna odbrana utvrđenih uporista na otoku Šolti radi obezbjeđenja saobraćaja Splitskim kanalom.

Naše snage:

I brigada ojačana jednim bataljonom i jednim vodom bačke čete III brigade i jedna baterija brdskih topova 75 mm.

Naš zadatak:

Likvidacija neprijateljskih uporišta na Šolti.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 10—1/2, k. 1100.

² i ³ Vidi dok. br. 3 i 13 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 117, 120, 123 i 132.

⁴ Šoltu su branile dvije ojačane čete 892. puka njemačke 264. pješadijske divizije (vidi dok. br. 29).

⁵ Vidi dok. br. 10—83. k. 1100. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

U cilju izvršenja prednjeg zadatka

N A R E Đ U J E M O :

*Zapadna kolona:*⁶
3 bataljona i
bacaka četa,
komandant, kap.
Stupar.⁷

Napasti će i likvidirati Malu Stražu (kota 197), kotu 103, sjeverno od Grohoti i Uvalu Rogač, pravcem napada uvala Šešula, kota 106—101 — selo Grohote.

Zona širenja: lijevo — kota 180 (Odar) — 173 (Strličina) — kota 185 (Gradina) i Rogač.

Zona širenja desno: kota 142 (Ograde) — trig 208 (Vela Straža) i kota 197 (Mala Straža), gdje će se spojiti sa jedinicama istočne kolone.

*Istočna kolona:*⁸
Dva bataljona i
jedan vod bac-
čke čete. Komandan-
t kap. Truta.⁹

Napadat će sa istočne strane i potpomoći likvidaciju kote 197 (Mala Straža), kotu 103 sjeverno od Grohoti i Rogač, pravcem napada: Uvala Senjska — kota 132 — selo Grohote.

Zona širenja desno: Maslinica — kota 48 — kota 101. Zona širenja lijevo: Tatinja — kota 165 (Križišće).

Artillerija:
baterija brd. t.
75 mm, 4 oruđa.¹⁰

Iskrcat će se sa istočnom kolonom, a potpomagat će napad i likvidiranje Male Straže, Grohoti i Rogača. Za vrijeme bombardiranja neprijateljskih uporišta na koti 103 i Rogaču od strane savezničkih aviona, tući će kotu 197.¹¹ Po završetku bombardiranja prenijet će vatru i tući će kotu 103 radi spriječavanja sređivanja neprijateljskih snaga. Dalji zadatak dobit će od štaba ove divizije na licu mjesta.

⁶ Sastav zapadne kolone bio je slijedeći: Prvi i Drugi bataljon i Minobacačka četa Prve brigade i Treći bataljon Treće brigade (vidi dok. br. 62).

⁷ Bogdan Stupar je bio tada komandant Prve brigade.

⁸ U sastavu istočne kolone bili su: Treći i Četvrti bataljon Prve brigade i Minobacački vod Treće brigade (vidi dok. br. 62).

⁹ Ljubo Truta je tada bio načelnik štaba Prve brigade.

¹⁰ Odnosi se na Drugu bateriju Prvog brdskog diviziona (vidi dok. br. 14—17, k. 1100—I u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹¹ Vidi dok. br. 62.

Rezerva:

Zapadna kolona —
1 bataljon, isto-
čna — 1 bataljon.

Zapadna i istočna kolona iz svog sastava odredit će po jedan bataljon kao rezervu na ovom odsjeku. Rezervni bataljon istočne kolone biti će ujedno zaštita artiljeriji.

Mineri i pioniri:

Štab I brigade dat će u zadatak minerskom vodu čišćenje i pronalaženje mina oko neprijateljskih uporišta. Za ovo će se lično starati štabovi i stvarno iskoristiti izvježbanost minera i upotrijebiti ih kao takove u ovoj akciji.

Avijacija:

Ukoliko vremenske prilike dozvole, saveznička avijacija bombardirat će u 0600 časova neprijateljska uporišta na koti 103 i Rogaču, a mitraljirati kotu 197 (Malu Stražu). U toku dana u 1000, 1400 i 1600 časova saveznička avijacija vršit će izviđačke letove u cilju obezbjeđenja i zaštite iz vazduha, kao i u cilju spriječavanja dolaska pojačanja neprijatelju morskim putem. U međuvremenu saveznički lovci povremeno će krstariti nebom. Od ugleda iz vazduha borce i oruđa maskirati prilagođavanjem terenu.

*Način izvođenja
akcije:*

Saveznička avijacija bombardirat će oko 30 minuta neprijateljsko uporište na koti 103, a mitraljirat na koti 197. Iskrčavanje na otoku Šolti zapadne i istočne kolone biti će oko 2400 časa.¹² Jedinice će se prikupiti i podići polaznim položajima u najvećoj tišini i uz sve mjere opreza da ne budu opažene od neprijatelja. Na polaznim položajima sačekati dejstvo savezničke avijacije, i za vrijeme dejstva iste podilaziti na jurišno odstojanje, bacačima poduprijeti i do kraja dezorganizirati neprijatelja i brzim udarom iskoristiti neorganiziranost neprijateljske odbrane uslijed dejstva avijacije. Ukoliko se neprijatelj povuče u Rogač, opkoliti ga, tući sa kota 80 i 101. Na

¹² Istočna kolona je počela iskrčavanje 9. maja u 24,00 časa u uvali Senjskoj a zapadna kolona jedan čas kasnije u uvali Šešula (vidi dok. br. 62).

ove kote čim prije izbaciti odjeljenja sa automatskim orudima radi spriječavanja neprijateljskog izvlačenja prema Rogaću. Obratiti pažnju na podilaženje, na međusobno potpomaganje jurišnih odjeljenja sa automatskim oruđem unutar samih strijeljačkih jedinica, potpomaganje pješadije bacačima, kao i potpomaganje artiljerijom pri likvidaciji jače utvrđenih neprijateljskih točaka.

*Izvidanje i
obezbjeđenje:*

Istočna i zapadna kolona odredit će osmatrače mora, radi blagovremenog otkrivanja eventualnog pridolaska pojačanja neprijatelju sa obale ili okolnih otoka. Zapadna kolona iz rezervnog bataljona odredit će i postaviti osiguranje prema o. Drveniku.

Istočna kolona iz rezervnog bataljona odredit će osiguranje na koti 237 radi osiguranja od pravca Brača kao i osiguranja luke Stomorske.

III brigada uputit će minerski vod pojačan do jačine 30 boraca na otok Brač i u zajednici sa Bračkim odredom minirati komunikaciju Sumartin — Nerežišće — Bobovišće radi onemogućavanja privlačenja neprijateljske artiljerije iz Sumartina i Nerežišća prema Bobovišću u toku trajanja akcije na Šolti.

*Organizacija
veze:*

Radi pravilne koordinacije i potpunog iskorišćenja potpomaganja napada bacačkom i artiljerijskom vatrom punu pažnju pokloniti stalnom i neprekidnom funkcionsanju veze. Istočna i zapadna kolona sa štabom divizije bit će povezane radiofonskim putem. Istočna kolona i artiljerija sa komandnim mjestom divizije povezat će se telefonskom vezom. Štab divizije sa otokom Visom bit će povezan radiofonskim i radiotelegrafskim putem. Radiofonska stanica na o. Visu nalazit će se na Humu i bit će povezana telefonskim putem sa Štabom mornarice.

Pored ove veze kolone između sebe, kolone unutar svojih jedinica, kolone i artiljerija sa štabom ove divizije bit će u stalnoj neprekidnoj vezi putem kurira. Za sprovođenje organizacije veze odgovoran je referent za vezu štaba ove divizije i isti će regulisati detalje o organizaciji veze zapoviješću, koja se prilaže.¹³

Odredbe o intendanturi:

Borce snabdijeti suhom hranom na ruke za dva dana. Pored izdate municije borčima na ruke, predviđjeti rezervu, koju iskrcati na mjestu iskrcavanja pojedinih kolona, a odavde po potrebi snabdijevati jedinice. Načelnik intendanture¹⁴ Štaba divizije regulisat će detaljno organizaciju intendanture za ovu akciju zapoviješću koja se prilaže.¹⁵

Odredbe o sanitetu:

Štab I brigade sa zapadnom kolonom odredit će referenta saniteta brigade i brigadno previjalište. Sa istočnom kolonom u Uvali Senjska bit će kirurška ekipa štaba divizije i sanitetski brod »Martin 2«.

Zapovijest referenta saniteta divizije prilaže se.¹⁶

Ugovoreni znaci:

Znaci raspoznavanja izdat će se jedinicama prije ukrcavanja.

Za prekid artiljerijske vatre na pojedine položaje napadne kolone izbacit će po tri crvene raketle.

Potpomaganje i sadejstvo pješadije i bacačkih četa i ugovorene znake regulisat će komandanti kolona za svoje jedinice.

Vidljivi znaci raspoznavanja: Titovka na pušci i dizanje okomito po nekoliko puta.

¹³ Vidi dok. br. 10—6/3, k. 1100, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹⁴ Marko Gašpić

¹⁵ Vidi dok. br. 10—5/3, k. 1100, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹⁶ Vidi dok. br. 10—7/3, k. 1100, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

*Plijen i
zarobljenici:*

Sav zaplijenjeni materijal, oružje i spremu, kao i novac i arhivu dostaviti u intendanturu štaba divizije.

Sve zarobljenike na licu mjesta saslušati i uzeti potrebne podatke, a pri završetku akcije predati štabu divizije.

Početak napada:

Sa napadom početi po završetku bombardiranja od strane savezničkih aviona, to jest oko 0630 časova, 6-og maja 1944. godine. Eventualne promjene po ovome izričito će se narediti.¹⁷

Mjesto štabova:

Operativni dio štaba divizije nalazit će se na pravcu napada istočne kolone u blizini kote 132 (Vlake).

Štabovi istočne i zapadne kolone nalazit će se na pravcima napada kolona, a samo mjesto i svaku promjenu izvijestiti će štabovи oviх kolona preko kurira štab divizije.

Osmatračnica artiljerije nalazit će se uz štab divizije.

*Odredbe o
prevoženju:*

Mjesto i način ukrcavanja kao i iskrcavanja po priloženoj zapovijesti Štaba mornarice.¹⁸ Obratiti pažnju i odrediti prethodnicu, koja će se prva iskrcati i obezbijediti iskrcavanje kolona. Sve ostale odredbe i red za vrijeme prevoženja po ranijim izdanim naredenjima i datim usmenim uputstvima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dule Korać

Komandant, ppukovnik

Načelnik — ppukovnik:
T. Bičić

(M. P.)

Dostavljeno:
Na znanje:

Vrhovnom štabu, štabu VIII korpusa, Štabu mornarice i Štabu savezničkih snaga na o. Visu.

¹⁷ Usljed nevremena napad je morao biti odgođen za 9/10. maj 1944.

¹⁸ Vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 90.

Na izvršenje: Štabu I i III brigade i štabu artiljerije ove divizije.

Frilog: Zapovijest Štaba mornarice,
Zapovijest načelnika intendanture ove divizije,
Zapovijest referenta za vezu i referenta saniteta ove divizije i informativni izvještaj o neprijatelju na o. Šolti.

BR. 23

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 4. MAJA 1944 PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA USTAŠE NA LISCU, OŠTROM GRIČU I DUMANU¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Op. Br. 307
dne 4. maja 1944. god.

Z A P O V I J E S T (Sekcija Gospić razm. 1:100.000)

Neprijateljska posada u Ramljanima sastoji se iz 31. ustaške bojne sastava četiri satnije, ojačane sa dva brdska topa.²

Od ovih snaga: Na Tavanu (jugozapadno k. 811) u dvije barake sa rovovima i na Klokoču iznad Jerbića u četiri barake sa rovovima nalaze se promjenljive snage od jedne desetine do jednoga voda, a na uzbunu ove barake i rovovi posjedaju se svima preostalim snagama 31. bojne,

na Vencu (trig 906) nalazi se osiguranje od jednog voda ustaša,

na Oštrom Griču (k. 1053) u bunkerima od kamena nalazi se jedan vod posade,
u kućama na Dumanu jedan vod.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—1/2, k. 1234.

² U Ramljanima je tada bila Trideset četvrta bojna (vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 11).

na sjeveroistočnim padinama Lisca (k. 1062) nalazi se jedan vod,

na kotama iznad samih Ramljana u bunkerima dva voda, dva brdska topa vjerovatno se nalaze u Ramljanima.

U Perušiću se nalazi kompletna 34. bojna, koja se spremila za pokret,³ dvije satnije domobrana, 15 žandarma i 140 domobrana odbrambene bojne.

Na ostalim sektorima stanje neprijatelja nije se promjenilo.

Snage naše divizije nalaze se na sektoru Vrhovina i Trnovaca.

Naša divizija ima zadatak da likvidira neprijateljska uporišta na sjeveroistočnim padinama Lisca, na Oštrom Griču i Dumanu i da osigura I brigadu sa pravca Perušića.⁴

III brigada VIII divizije sadejstvovaće izvođenju akcije naše divizije i osiguraće istu sa pravca Ramljana i Lešća postavljanjem osiguranja i to: Na Vršku (k. 882) jedan bataljon, k. 909 jedan bataljon, na Stipanovom Griču (k. 1234) jedan bataljon. Ova brigada vršiće izviđanje sa manjim snagama prema Lešću i Sincu. Štab brigade sa jednim bataljonom nalaziće se vjerovatno negdje kod Stipanovog Griča.

I brigada iste divizije nalaziće se u Končarovom Kraju i Homoljcu kao korpusna rezerva.

NAREĐUJEMO:

1) I brigada:

1. — Ima zadatak likvidirati neprijateljska uporišta na Liscu, Oštrom Griču i Dumanu.

Jednim bataljom napadaće neprijatelja i likvidiraće uporište na sjeveroistočnim padinama Lisca pravcem: s. Markovići — k. 885 — Lisac.

Jednim bataljom napadaće neprijatelja i likvidiraće uporište u Dumanu pravcem: s. Markovići — k. 885 — Goli Vrh — Duman. (Ovaj bataljon u izvršenju zadatka potpomagaće vod bacača VIII divizije sa pravca Drvenjaka, radi čega na vrijeme se povezati sa dijelovima te divizije na tome pravcu.)

Jednim bataljom napadaće neprijatelja i likvidirat će uporište na Oštrom Griču pravcem: Trnovac — Štampar — Korito — Oštri Grič.

³ Vidi dok. br. 11.

⁴ O izvršenju toga zadatka vidi dok. br. 37, 39, 135 i 179 u ovoj knjizi i Istorijat njemačke 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18.

Jedan bataljon ostaviti u rezervi i iz njegovog sastava postaviti jednu četu kod škole u Ivčevića Kosi radi osiguranja sa pravca: Križanovog Brda — Ivčevića Kosa — Duman. Komandno mjesto na k. Goli Vrh.

- 2) II brigada:
2. — Ostaje na dosadanjim položajima i u istom rasporedu sa zadatkom odbijanja eventualnog neprijateljskog ispada iz Vrhovina u kom cilju na dan akcije divizije preduzeće sve mjere bezbjednosti i osiguranja u svrhu pariranja mogućih iznenađenja i upada neprijateljskih djelova u raspored brigade.
Komandno mjesto kao i do sada.
- 3) III brigada
XIII diviz.
3. — Ima zadatak osigurati dejstvo I brigade sa pravca Perušića slijedećim rasporedom snaga:
jednim bataljom posjeti će V. Vidovaču (k. 741),
jednom četom Boište (k. 804) i sa dvije čete Vijenac (k. 734),
jedan bataljon zadržati će u svojoj rezervi u Magaricama,
jedan bataljon odrediće za divizijsku rezervu,
komandno mjesto u Magaricama.
4. — Art. divizion
bez jedne baterije
4. — Postaviće se na prostor: k. 1030 — Živilja — k. 903 sa zadatkom potpomaganja napada I brigade na neprijateljska uporišta na Liscu, Dumanu i Oštrom Griču.
Pripremiti elemente za sjeveroistočne padine Lisca, za Duman, za Oštri Grič i za Ramljane.
Komandno mjesto k. 1071.
- Svega: dvije hau-bice
5. — Bataljon
Ličkog
odreda:
5. — Uputiće jednu četu u Sv. Trojicu sa zadatkom osiguranja sa pravca Ličkog Osika i Perušića.
6. — Rezerva:
6. — Postaviće se u šumu sjeverozapadno s. Markovići i djelovaće po naređenju štaba divizije.
7. — Veze: A) Divizijski centar veze biće u selu Markovići.

Divizijska četa za vezu vezaće C. V.⁵ divizije za polustalnu liniju u Kuzmanovači, na kojoj će raditi Štab XI korpusa.

Također vezati C. V. sa divizijskom osmatračnicom na k. Lisac.

Veze divizije sa potčinjenim jedinicama vide se iz priložene zapovijesti za vezu.

Divizion vezaće se za C. V. divizije preko polustalne linije Švilari — Trnovac.

I brigada uspostaviće vezu sa dijelovima VIII divizije na Vršku (k. 882).

B) Komandna mjesta: ove divizije u selu Markovići,
Štab korpusa u Živiljci.

C) Znaci raspoznavanja: **Sovjeti** — **Sloboda** za noć 4/5. i za dan 5. maja. Ugovoreni znaci: dizanje lijeve ruke dva puta u vis, a odgovor isturanje puške jedan put u stranu za dan 5. maja.

Jedna bijela i jedna crvena raketla znak da je I brigada naše divizije likvidirala Duman.

8. — Sve jedinice još u toku noći preduzeće mjere maskiranja na polaznim položajima.

9. — Pošto nije isključena intervencija neprijateljske avijacije, svi štabovi preduzeće najstrože mjere protiv ugleda i dejstva neprijateljske avijacije, izvršiti potrebna maskiranja i sprječiti nepotrebno kretanje za vrijeme aktivnosti avijacije.

I brigada svoj P. A.⁶ vod plasiraće u Kuzmanovači sa zadatkom gađanja neprijateljskih nisko letećih aviona.

II brigada upotrebiće svoj P. A. vod na svome sektoru.

10. — Utvrđivanje: Sve jedinice i oruđa odmah po posjedovanju položaja pristupiti utvrđivanju, što je naročito važno za one brigade, koje vrše osiguranje akcije I brigade naše divizije. U tu svrhu sve jedinice iz svojih mjesta stanovanja poneće dovoljan broj pijukova i lopata.

I brigada u toku noći 4/5. miniraće cestu Perušić — Ramljane i Perušić — Lešće.

11. — Divizijsko previjalište i kirurška ekipa nalaziće se u selu Kozjan.

Evakuacija ranjenika u bolnicu u Krbavici.

Referenti saniteta obratiće se saobraćajnom odsjeku Korpusa Vojne oblasti za potreban broj kola za prevoz ranjenika.

12. — Evakuacija plijena i zarobljenika u Korenicu.

13. — Ishrana: za dan 5. ov. mj. izdati jedinicama suhu hranu.

⁵ Centar veze

⁶ protuavionski

Trupne komore imaju biti iza svojih jedinica na propisnom odstojanju.

Intendanture brigada preduće sve, da ishrana boraca bude za vrijeme akcije normalna i blagovremena.

14. — Sve jedinice moraju biti na svojim mjestima 5. maja do 4 sata ujutro. Početak napada 5. maja u 4 sata.

15. — U slučaju da neprijatelj pobegne, ili ga ne bude bilo u Dumanu, pod povoljnim uslovima nastaviće se akcija na Ranljane.

16. — Štab divizije u početku nalaziće se u selu Markovići; a potom na k. Lisac.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:

S. Mrda

Komandant, potpukovnik

P.⁷ Kleut

DOSTAVLJENO:

Štabovima I, II i III brigade,
Štabu diviziona, štabu XI
korpusa, štabu VIII divizije,
po kuririma, bataljonu Ličkog
odreda u izvodu telefonogramom.
Koncept u akta.

Načelnik štaba, major
Slobodjaninov⁸

⁷ Petar
⁸ Ivan

BR. 24

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOV BRIGADE OD 4. MAJA 1944. ŠTABU OSME DIVIZIJE O BORBAMA U GACKOJ DOLINI OD 25. APRILA DO 4. MAJA¹

ŠTAB I UDARNE BRIGADE
VIII DIVIZIJE NOVJ
Op. broj: 16/44.
4. maja 1944. god

Predmet: Operativni izvještaj o borbama od 25. IV. do 4. V. 1944. god.

ŠTABU VIII DIVIZIJE IV KORPUSA NOVJ

1) Brigada je u ovome međuvremenu vodila operacije na sekciji Gospić, Senj i Karlovac 1:100.000. Zemljiste na kome su vođene borbe ispresjecano je, lančasto i šumovito mjestišno.

2) Borbu je vodila naša brigada. Susjednih i sadjejstvujućih jedinica u ovim borbama nije bilo, sem što je 2. V sadjejstvovao sa naša dva bataljona Plaščanski partizanski odred u gonjenju neprijatelja koji se probio prema Plaškom.

3) Nazivi kao i jačine neprijateljskih jedinica, s kojima smo vodili borbe, nisu nam poznati, kao niti njihovih komandanata.

4) Brigada se nalazila na prostoriji Cetingrada otkuda je izvršila marš za Dabar. Put koji je prevalila bio je dosta težak i naporan, koji je dosta dobro savladan s razloga što se brigada na prostoriji Cetingrada kratko vrijeme odmorila i nahranila.

Neprijatelj koji je držao svoje posade na prostoriji Otočca, tj. Gacke doline,² sa svojim jednim dijelom zaposjeo je polazne položaje na prostoriji Vrhovine, kao svoje bočno osiguranje, koje se duboko uvlači u naš oslobođeni teritorij.

Naša konačna odluka bila je, u vezi sa ostalim jedinicama,³ odbaciti neprijatelja sa navedene prostorije te time omogućiti

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7/12, k. 830.

² Na toj prostoriji, bili su razmješteni dijelovi njemačke 392. lepotarske divizije i Devetnaesti ustaški bataljon (vidi dok. br. 39/14, k. 18, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

³ Odnosi se na jedinice Četvrtog i Jedanaestog korpusa. Po odluci Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske trebalo je da one napadnu neprijateljske posade u Bosiljevu, Drežnici i duž komunikacije Otočac — Vrhovine — Crna Vlast (vidi dok. br. 17, 20 i 50 u ovoj knjizi, tom V, knj. 26. dok. br. 141 i 146 i dok. br. 24—1/1. k. 111. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

nesmetan rad našeg civilnog stanovništva, produžavajući sa čišćenjem Gacke doline, čime bi postigli kako vojnički tako i politički.

5) Za pojedine borbe izdavane su pismene zapovijesti, dok u mnogim slučajevima borbe izdavane su usmene zapovijesti.

6) Noću 25/26. IV sa brigadom smo izvršili pokret u duhu izdate zapovijesti⁴ za likvidaciju neprijatelja koji bi se nalazio u Zalužnici, s tim što smo predvidjeli, odmah po zauzimanju Zalužnice, sa jednim bataljonom dati osiguranje, na jugozapadnim padinama Komarnice između k. 543 i 744, neprijatelju koji bi naišao od pravca Vrhovina na čiju posadu je trebala izvršiti napad naša III udarna brigada.⁵ Dva bataljona postavili smo na osiguranju prema Otočcu na liniji Jurjeve Kose, Atlina Vrha i Drenovca, dok smo jedan bataljon imali u rezervi. Usljed rđavog vremena sa brigadom smo se povukli u polazne baze prethodno pročišćavajući Zalužnicu i kote na kojima se predviđelo da se neprijatelj nalazi.

27. IV neprijatelj je saznao da se naši dijelovi nalaze na liniji Brezovac — Živica — Dabar, te je istog dana ujutro oko 6 časova krenuo sa jednom bojnom iz Otočca u tri pravca i to: preko Doljana, Škara i jednim dijelom preko Glavaca u pravcu Dabra. Naš 1. bataljon, koji se nalazio na položajima iznad Brezovca i Petrinić Polja, prihvatio je sa neprijateljem borbu kog je neprijatelj odbacio u pravcu Tuka. Ovaj neprijatelj je uspio s manevrom preko k. 670, koristeći visove, doći na Mali Lisac na kome se nalazila jedna četa 2. bataljona koju je poslije kraće borbe odbacio. Poslije zauzeća Malog Lисca neprijatelj se sa jednim svojim dijelom spustio u Lug, gdje je evakuisao stoku i pojedine stvari tamošnjih ustaša odvozeći ih za Otočac. Istog dana nije bilo nikakovih borbi na prostoriji ostalih naših bataljona. 1. bataljon vršio je poslije toga jak pritisak na neprijatelja od pravca k. 697 te time prisilio je neprijatelja na povlačenje. Ovaj neprijatelj povukao se sa jednim dijelom preko Glavaca, a sa jednim preko Tuka koristeći šumu.

28. IV neprijatelj sa jednom satnijom napravio je ispad u pravcu Glibodola i Dabra. Ovaj neprijatelj bio je brzo odbačen od dijelova našeg 4. bataljona, koji se nalazio na položajima sjeverno od k. 563, i od dijelova našeg 3. bataljona, koji se nalazio na liniji Konjske Glave i Kujače. Za vrijeme ove borbe neprijatelj je imao oko 10 mrtvih i više ranjenih. Za evakuaciju ovih ranjenika, kao i za potpomaganje izvlačenja ove satnije, došlo je pojačanje iz Lipica jačine oko 50—60 vojnika.

⁴ Zapovijest se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 21. k. 827.

⁵ Vidi dok. br. 90.

29. IV neprijatelj jačine oko dve satnije krenuo je od pravca Škara i Doljana prema Brezovcu i Petrinić Polju. Naš 1. bataljon nalazio se na sjeveroistočnim padinama, odnosno na jugoistočnim padinama Božićevića Vrha i k. 976. Navedenog neprijatelja sačekali smo i pustili na blisko odstojanje otvorivši na njega jaku mitraljesku i puščanu vatru, zadavši mu osjetne gubitke. Poslije kraće borbe neprijatelj je u bjekstvu raspršen i povukao se za Škare. Ovom prilikom neprijatelj je imao 10 mrtvih i više ranjenih vojnika, koje smo, tj. mrtve uspjeli svući.

30. IV neprijatelj sa jačim snagama krenuo je ujutro oko 6 časova u pravcu Brezovca od Doljana i sa jednim dijelom prema Petrinić Polju i Malom Liscu. Sa jednim snagama neprijatelj je također poduzeo napad na položaje od pravca Brinja, Stajnice i Glibodola na položaje našeg 3. i 4. bataljona koji su bili raspoređeni za odbranu na liniji Kujača — Konjska Glava — k. 563 i k. 735. Ovaj neprijatelj, koji je bio u nadmoćnosti nad našim snagama, uspio je oko 12 časova odbaciti naše lijevo krilo, produžavajući sa pokretom prema Malom Liscu, Živici. Također neprijatelj koji se kretao od pravca Glibodola, oko 13 časova potpomognut artiljerijom, odbacio je naš 3. i 4. bataljon koji su se povukli prema Koraču i Božinom Vrhu (k. 1067). Dalnjim svojim manevrima u stalnoj borbi sa neprijateljem povlačili smo se cijelom brigadom u pravcu želje stanice Lička Jesenica i Trolokava. Istog dana neprijatelj je uspio da sa svojim prednjim dijelovima stigne do raskrsnice cesta koje kreću od Male Kapele prema Glibodolu, zadržavajući u svojim rukama sjeverozapadne padine kote 817 (Trolokve).

1. V neprijatelj koji je zanočio na liniji Glibodol — Mala Kapela, ujutro oko 8 časova, produžio je pokretom prema Ličkoj Jesenici. U tom momentu naša brigada bila je razmještena, tj. držala je položaje na liniji Borovi Vrh i Pištenik, protežeći se sa svojim desnim krilom prema Blatima. Neprijatelj se sa jednom manjom kolonom uputio prema Borovom Vrhu preko Vrela Jesenice i tako manevrom zaobišao Borovi Vrh te prisilio četu 2. bataljona na povlačenje. Ova četa se je povukla na k. 644 gdje su se nalazili i ostali dijelovi tog bataljona protegnuti ulijevo prema k. 735, a udesno prema k. 782 (Sivnik). Neprijatelj poslije ovladavanja sa Borovim Vrhom i osiguranjem koje je stiglo prugom do slova B. Begovac, produžio je pokret u Ličku Jesenicu gdje je i zanočio. Dijelovi našeg 4. bataljona, koji su se nalazili na jugoistočnim padinama Pištenika, istog neprijatelja su tukli.

2. V ujutro oko 4 sata neprijatelj se iz Jesenice povukao u pravcu Plaškoga. Naš 4. bataljon nije pratilo u potpunosti ovaj pokret tako da je neprijatelj uspio se povući prema Blatima i

Dragi, a tek onda je bio otsječen. Odmah poslije ovoga sa 4. i 3. bataljonom izvršili smo gonjenje istog neprijatelja u pravcu Plaškoga sa kojim je već vodio borbu Plaščanski odred. Poslij završenog gonjenja prema Plaščanskoj dolini, 4. i 3. bataljon povukli su se za Ličku Jesenicu i Saborski. Neprijatelj koji se nalazio na želj. stanici Lička Jesenica povukao se sa iste oko 15.30 sati u pravcu Glibodola. 2. bataljon koji je trebao da izvrši gonjenje neprijatelja u pravcu Glibodola. zadocnio je uslijed zaobilaženja od k. 735 prema želj. stanici Javornik i Jasenovac. Drage za Malu Kapelu, koje je vrijeme neprijatelj iskoristio u povlačenju.

7) Za vrijeme ovih operacija nisu u potpunosti postignuti uspjesi koji su bili postavljeni pred našu brigadu, kao i ostale jedinice koje su trebale sadejstvovati u zajedničkim operacijama na prostoriji Gacke doline. Zadatci nisu uspjeli uslijed toga što je neprijatelj, saznajući za koncentraciju naših dijelova, učinio protivnjere izbacivajući nas iz Gacke doline.⁶ Za vrijeme svih ovih operacija možemo reći postignuti su približno relativno dobri uspjesi, te za vrijeme svih ovih operacija bilo je 130 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika i oficira. Zaplijenjeno je 1.000 mauzer metaka i svučeno 15 odijela sa mrtvih neprijateljskih vojnika. Također su zaplijenjena 3 mauzer karabina i 6 bombi.

8) Za vrijeme ovih operacija na našoj strani bilo je 3 mrtva, 6 nestalih i 15 ranjenih drugova, za koje prilažemo liste gubitaka.

9) Za vrijeme svih ovih borbi utroženo je municije i to: 5.740 mauzer. 2.250 talijanske, 850 za mitraljez »Breda«, 140 za Šmajsere, 40 mina za lake bacače, 96 mina za teške bacače, 5 metaka za mitraljez »Breda« 20 mm, 50 metaka za protivavionski mitraljez »Fiat« i 15 bombi. Izgubljeno je 6 karabina sa nestalim drugovima, dok pokvarenog i drugog izgubljenog oružja nije bilo.

10) U svim ovim operacijama nemamo lica, kao niti jedinica koje su se naročito istakle i koje bi zasluživale pohvalu.

11) U međuvremenu ovih borbi angažovanje štabova bataljona nije bilo dobro, tj. nije se vodilo dovoljno računa o međusobnoj povezanosti i saradnji između pojedinih bataljona, a k tome nije se posvetilo ni najmanje pažnje manevrisanju sa svojim bataljonima.

12) Operacije koje su pripremljene nije im se posvećivalo dovoljno pažnje da se iste u potpunosti i na vrijeme izvrše. Tako za vrijeme pripremljene akcije na Vrhovine i Zalužnicu

⁶ Vidi dok. br. 90 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26. dok. br. 146.

III udarna brigada nije došla na vrijeme, uslijed čega su se bataljoni naše brigade morali povući. Za vrijeme ofanzivnih pothvata na našu brigadu nije bilo potpomoći od strane ostalih jedinica koje su se nalazile na prostoriji oko Babinog Potoka i Vrhovina, čime dolazi do izražaja nedovoljno potpomaganje jedinicama koje se nalaze u borbi.⁷ Odluke kao i zapovijesti koje su izdavane od strane štaba ove brigade bile su dobre. Upotreba kao i saradnja artiljerije i pješadije nije dolazilo do izražaja u ovim borbama. Taktički borbeni postupak starješina, kao i trupa, nisu bili u potpunom skladu sa razvijanjem situacije na bojištu, pošto se ista često mijenjala. Veza sa štabovima bataljona bila je dosta dobra. Veza između štaba brigade i bataljona vršena je kuririma, a veza između štaba brigade i divizija bila je telefonska.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:

S. O.

Za komandanta, major:

M.⁸ Kljajić

⁷ Vidi dok. br. 17 i 20 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 146 i 147.

⁸ Miloš

BR. 25

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE TRIDESET TREĆE DIVIZIJE OD 4. MAJA 1944. ŠTABU DIVIZIJE O OBEZBJEĐENJU NAPADA NA USTAŠKU POSADU U DONJEM OREŠJU¹

ŠTAB
I BRIGADE XXXIII DIVIZIJE
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV I POJ
Dne 4. maja 1944. 9.15 h.
Oper. broj 55/44.

Predmet: Operativni izvještaj

**ŠTABU XXXIII DIVIZIJE X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV I POJ**

U vezi naredenja Štaba Zapadne grupe p. odreda Op. broj 89/44. od 2. V 1944.

Jedinice naše brigade bile su pridodane Zapadnoj grupi p. odreda za postavljanje zasjede prilikom likvidacije neprij. uporišta Donje Orešje.²

Po izvršenoj koncentraciji kod kote 193 ispod Komina, jedinice naše brigade zaposjele su slijedeće položaje:

I bataljon zaposjeo je kotu 332 i zatvorio sve puteve, koji vod od Kalinja, Gornje Topličice i Sv. Ivana Zeline, a bočno osiguranje postavio je na Padežnici Brdu.

II bataljon postavio je zasjedu na koti 145, zatvorio put Donje Orešje — Hrastje, postavio barikade i ugrozio cestu sa protukolskim mitraljezom.

IV bataljon zaposjeo je rub šume iznad sela Komina prema Sv. Tri Kralja sa jednom četom, dok sa ostale dvije čete nalazio se je u brigadnoj rezervi na koti 193 iznad sela Šalovca.

III bataljon zauzeo je kotu 249 iznad Breznice i zaposjeo selo Sv. Trojstvo, sa zadatkom da vrši izviđanje i kontrolu raskrsnice cesta kod Viničnog i Huma.

Izviđački vod zaposjeo je kotu 433 (Boljšak), sa zadatkom da kontroliše put od pravca Biškupec, dakle nalazio se je na desnom krilu II bataljona.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 3/3, k. 1210.

² Vidi dok. br. 7.

Teren brdovit, djelomično pokriven šumom, a djelomice duboko ispresijecan. Za odbranu položaj dobar.

Jedinice su zauzele položaj 3. V 1944. u 3.15 ujutro.

Borbu smo vodili protiv ustaša³ i domaćih milicionera, čije brojno stanje ne možemo točno utvrditi, jer je neprijatelj napadao u manjim skupinama jačine 30 do 40 ljudi i iz više pravaca.

Namjera neprijatelja bila je da se probije i da pomogne napadnutima u uporištu. Naša namjera bila je spriječiti neprijatelja u tom njegovom nastojanju i uništiti ga na terenu.

Neprijatelj je pokušao sa prodorom najprije na našem desnom krilu kod I bataljona i to od pravca Kalinje i Sv. Ivan Zelina oko 4 h. Neprijatelj se nalazio u dolini otkud otvara vatru; na lijevom krilu pokušavaju se probiti 30 ustaša između Boljšaka i kote 332, međutim su odbijeni i zadovoljavaju se otvaranjem vatre izdaleka. Za opkoljavanje neprijatelja na ovom sektoru izdato je naređenje od ovoga Štaba, ali kako je u međuvremenu stiglo naređenje od Zapadne grupe da se jedinice sa zasjede povuku do 10 h, to smo morali odustati od te namjere.

Na sektoru II bataljona neprijatelj u jačini dva voda pokušao je da se probije od Sv. Ivana Zeline cestom Šalovec, gdje se je razvio i krenuo nešto čistinom uz Oreščak, a nešto šumom ka koti 193 i koti 145. II bataljon prihvaća borbu i nakon kratke i žestoke vatre neprijatelj se na brzinu povlači, tako da manevrar sa jednom četom IV bataljona, koja je imala zadatak da neprijatelju presječe odstupnicu, nije mogao doći niti ovdje do izražaja.

Poslije ovoga neprijatelj je otvarao vatru izdaleka iz teških mitraljeza, a na našem povlačenju opadio je nekoliko mina iz teškog bacača i ispalio nekoliko granata iz topa manjeg kalibra.

Cilj je postignut i zadatak je izvršen.

Neprijatelj je na bojištu ostavio 4 mrtva i jednog zarobljenika, koji je pri pokušaju bijega ubijen.

Gubitaka u materijalu neprijatelj je imao: 2 puške, 200 metaka, jedne cipele i jedne čizme.

Naši gubici jesu: 1 ranjen drug i to zamjenik politkomesara bataljona Bakarić Josip. Utrošeno je oko 1.000 metaka municije, te 4 mine.

Zapovijedi su izdate realno, jedinice su savjesno vršile svoje dužnosti, sitnih pojedinačnih grešaka je bilo u nižem ru-

³ Iz sastava Pete bojne Prometnog zdruga ustaške vojnica (vidi dok. br. 7 u ovoj knjizi i dok. br. 1/6, k. 113. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

kovodstvu četa. Zakašnjenje od 15 minuta bilo je iz razloga što se je otezalo na putu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Luka Juras

Komandant, poručnik:
Alojz Kovačić

BR. 26

IZVJEŠTAJ ŠTABA KARLOVAČKE BRIGADE OD 4. MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA PRILIKOM OSIGURANJA NAPADA NA BOSILJEVO¹

STAB
KARLOVAČKE BRIGADE NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Broj 102
Dne 4. maja 1944.

STABU IV KORPUSA, ŠTABU XIII DIVIZIJE I ŠTABU VIII DIVIZIJE

Prema naređenju² Štaba XIII divizije naša brigada vođila je obrambenu borbu na dan 26. aprila 1944. godine i time osiguravala izvršenje zadatka 1. brigade XIII divizije u napadu na neprijateljsku posadu u Bosiljevu.³ Zadatak i razmještaj brigade vidi se iz operativne zapovijesti br. 91 od 24. aprila 1944. godine.⁴

Položaj 2. i 4. bataljona bio je u taktičkom pogledu dobar, osim što je imao loše strane, veliku otkrivenost i nešto mrtvih uglova u koritu rijeke Dobre.

Položaj 1. i 3. bataljona bio je u navedenom pogledu mnogo lošiji za obranu uslijed mnogo mrtvih uglova i sa svim maloga dijela korita Dobre, koji se mogao uspješno tući, a prema našem položaju izvodi dosta prikrivenih pravaca, koje može neprijatelj upotrijebiti za manevar.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4—4/I, 426.

² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 102.

³ O rezultatima napada vidi tom V, knj. 26, dok. br. 135.

⁴ Zapovijest se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta reg. br. 4 I. k. 1229.

II

U borbi je učestvovala Karlovačka brigada sa I karlovačkim partizanskim odredom. Susjedne jedinice bile su 2. bataljon II brigade XIII divizije koji su držali položaje u Trošmariji prema Ogulinu. I brigada XIII divizije vršila je napad na neprijateljsku posadu Bosiljevo.

III

Naš 2. i 4. bataljon vodio je borbu sa jedinicama »B« bataljona I Jägerersatzregimente.⁵ Ove jedinice bile su kao posada u Lešcu i Generalskom Stolu, a izvjesno pojačanje koje je došlo iz Karlovca vlakom do Generalskog Stola, a odatle pješice do Lešca, nije mu poznato ime, niti jačina, kao ni sastav.⁶ Jačina neprijatelja cijeni se na 350 vojnika sa vodom haubica 105 mm, jedan brzometni top kl 28 mm i više automatskih oružja. Pored toga u momentu početka borbe od mosta u Lešcu Toplici nalazilo se 4 tenka srednje tonaže sa jednom amfibijskom tenkova i nekoliko kamiona. Imena komandanata nisu poznata.

IV

Situacija našeg 2. i 4. bataljona nije bila najpovoljnija u toku I perioda borbe radi prisutnosti oklopnih kola i nedostatka protukolnih oružja kod tih jedinica. U II periodu borbe kad su odbijeni svi napadaji neprijatelja, a borba za Bosiljevo bila je u najpovoljnijem toku, situacija na našoj strani bila je povoljna. III period borbe, kad je neprijatelj prodro i kad je izgubljena veza sa štabom divizije, bila je neizvjesna za našu brigadu jer nismo znali pravo stanje u Bosiljevu i prema Ogulinu.

V

Osim izdate operativne zapovijesti, izdavane su manje usmene i pismene zapovijesti prema momentalnoj situaciji.

VI

Borba je počela 26. aprila 1944. god. u 4 sata i 35 min.

⁵ Prvog lovačkog rezervnog puka

⁶ Iz bojne relacije Prvog zbornog područja za april 1944. vidi se da su napadnutoj posadi u Bosiljevu pored Nijemaca pritekli u pomoć dijelovi Treće bojne Drugog posadnog zdruga i Tridesete ustaške bojne. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4/1—18, k. 58.)

VII

Pokret je izvršen pravilno jedino što je smetalo bila je absolutno nevidljiva noć sa situnom i gustom kišom.

U prvoj fazi borbe izvršilo se privlačenje neprijateljskoj posadi u Lešću. Privlačenje je podpuno uspielo, jedino 4. bataljon omela je neprijateljska objavnica koja se nalazala kod crkve u selu Lešću i od koje je bila iznenadena jedna četa 4. bataljona. Uslijed ovog nenadanog prisustva neprijatelja, na mjestu za koje se držalo da ga neprijatelj nije zaposjeo, uslijedilo je povlačenje 4. bataljona na susjedni položaj. Za vrijeme noći neprijatelj nije vršio pokret niti je otvarao vatru. Odmah po svanuću neprijatelj otvara jaku vatru iz svih oružja i priprema tenkove za pokret. Naša minobacačka vatra uspješno tuče posadu i pješadiju koja se kretala oko tenkova. Mitraljeska vatra uspješno djestvuje na neprijateljske kamione. Dva pogotka iz minobacača oštećuju tenk, a mitraljeska vatra oštećuje kamione. U ovom momentu, a naročito kad je izbačena mina (6.600 kg.) direktno pogodila tenk, neprijatelj otvara još jaču vatru i pod zaštitom vatre užurbano izvlači tenk iz korita r. Dobre od mosta. Poslije ovoga dolazi neprijatelju pojačanje iz Generalskog Stola koje se pod zaštitom artiljeriske vatre prebacuje u pravcu mosta u Lešću Toplici. Po dolasku u zonu dejstva naše mitraljeske vatre, pokret neprijatelja postaje ukočen i potpuno paralizovan. Ovaj period traje do 13 sati.

Drugi period borbe odvijao se u znaku povremene artiljerijske i minobacačke vatre. U ovom periodu borbe neprijatelj je pokušao da sa manjim snagama privuče pažnju osiguranja prema Lešću i da ispita mogućnost prelaza kod s. Lipa, te je snagom od jedne čete sa teškim bacaćem i automatskim topićem otvorio vatru na jedinice I K.P.O.⁷ u selu Protulipici. Odmah je poslana četa iz rezerve da udari sa desnog krila iz pravca Crno Kamenje, te je neprijatelj odmah potom odstupio, a onda slijedio je u Lešću poslednji neprijateljski pokušaj napada koji je također odbijen.

Ovaj period trajao je otprilike 20 časova kad je neprijatelj prodro u Bosiljevo, a jedna ustaška jedinica kretala se prema Špehari selu.

III period borbe. Tada se gubi veza sa II brigadom i sa štabom divizije kao i sa I brigadom. U ovakvoj situaciji 4. bataljon izbacio je jednu četu na Gradišće (k. 258) i na k. 211. U ovakovom rasporedu ostali smo do momenta kad smo doznali da se prva brigada povukla iz Bosiljeva. Tada je od 2. i 4.

⁷ Prvog kordunaškog partizanskog odreda

bataljona postavljena po jedna četa uz cestu Kozek — Lešće. Oko 22 sata nailazi iz Bosiljeva jedan kamion praćen tenkom. Kamion nailazi na nagaznu minu i bude uništen. Osiguranje i tenk otvaraju vatru tako da nismo mogli iskoristiti ovaj uspjeh.

Ovaj period traje do 0.30 sati 27. aprila 1944. god.

VIII

Postavljeni ciljevi postignuti su, a zadaci potpuno izvršeni od 2. i 4. bataljona. Kod 1. i 3. bataljona nije bilo borbe za čitavo vrijeme. Zaplijenjeno i zarobljeno nije ništa. Oštećen je jedan tenk srednje tonaze, 2 kamiona i jedan luksuzni automobil. Luksuzni automobil naletio je idućeg dana na nagaznu minu koja je namjerno ostavljena. Neprijatelj je imao 26 mrtvih koliko se moglo točno utvrditi i nepoznat broj ranjenih.

IX

Naše jedinice imale su 1 mrtvog i 6 lakše ranjenih.

X

Utrošak municije: utrošeno 39 mina za teški bacač, za laki bacač 10 mina, mauzer municije 265 metaka, breda municije 910 metaka, talijan. puščane i puškomitralske 1.133 metaka, španjolske municije 245 metaka, 2 bombe i 4 nagazne mine.

XI

Bataljoni kao jedinice kolektivno su se istakli, hladnokrvnošću i otpornošću, a vod teških bacača preciznim gađanjem i potpomaganjem streljačkih jedinica.

XII

Jedinica kao i lica koji su se slabo držali nije bilo.

XIII

Akcija je bila dobro pripremljena.

Odluke i zapovijesti bile su realne.

Upravljanje i rukovođenje borbom bilo je također dobro.

Sadjejstvo minobacača sa streljačkim jedinicama bilo je dobro.

Borbeni postupci bili su u skladu sa razvojem situacije. Slijedeće pouke možemo izvući:

Minobacače koristiti u povoljnim prilikama (kad su na mjestu) za tučenje oklopnih kola.

Za vrijeme tamnih noći bolje je kretanje boljim komunikacijama, makar bile i dulje, nego poprečnim slabim komunikacijama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
P.⁸ Erdeljac

Komandant, major:
Molek⁹
(M. P.)

BR. 27

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 5. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOVJ O BORBI KOD TI- SOVCA I PRGOMELJA¹

STAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj: Sl.
Dana: 5/V 1944. g. u. 9.40^h

ŠTABU VI KORPUSA NOV i POJ

Prema vašem naređenju od jutros možemo vam odgovoriti slijedeće:

1) Naš štab nalazi se na grebenu Psunja, na G. Klupama, gdje put iz Šnjegavića izbija na bilo.

Naše jedinice nalaze se na sektoru Javorovica — Petkovića sa slijedećim rasporedom: Na Javorovici nalaze se 2 bataljona, čija jedna četa drži s. Cikote. Jedan bataljon nalazi se na mjestu gdje put, koji vodi preko Jazavčijeg Brda, izbija na bilo. Jedan bataljon drži sa dvije čete G. Klupe, a s jednom četom drži k. 905, s. od V. Krčevina. Naš posljednji bataljon drži Petkovicu (k. 901).

⁸ Petar

⁹ Franjo

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 19/2, k. 882.

Položaji su osigurani sa izviđačkim patrolama i izviđačkim vodom koji se nalaze u pravcu neprijatelja sa zadatkom da mu se što više približe i da prate svaki njegov pokret, a o tome da izvještavaju.

Položaj se uređuje, tj. jedinice se ukopavaju.

2) Neprijatelj² je jučer nadirao cestom Požega — Pakrac i u tom nadiranju stigao je do s. Cikote, odakle je odbijen preko Ograde (472) u pravcu ceste. Pri prvom naletu neprijatelj je uspio da iznenadi II bataljon XVIII brigade došavši iz šume koja se nalazi j.i. od s. Zabrdski Tisovac. Jedinice su se razbježale. Poslije toga uspjelo se srediti jedinice i vršen je povratni napad. J-z. dio sela Tisovca bio je povraćen. Neprijatelj se držao u s-i. dijelu sela i na Trojacima. U to vrijeme mu je stigla pomoć u pješadiji i motorizaciji i naše jedinice bile su primorane na odstupanje na prihvatile položaje.

Čim je ponovno ušao u Tisovac, neprijatelj je palio selo.

Nedugo zatim ponovo je neprijatelj dobio pojačanja kamionima i napao je Zabrdske Prgomelje. III bataljon XVIII brigade, koji je branio to selo, sačekao je neprijatelja, malo pripucao i izvršio izvlačenje iz borbe zbog malog broja municije kojom je raspolagao.

Po ulasku u Prgomelje neprijatelj je palio i to selo.

Oko 17 čas. neprijatelj je nastupao ka s. Cikote, ali je isti bio odbijen i povukao se preko Ograde u pravcu ceste.

Gdje se momentalno nalazi neprijatelj i šta radi ne znamo, jer još nismo dobili izvještaj od naših informat. i izviđačkih patrola.

Naši gubitci u toku jučerašnje borbe bili su 6 mrtvih i 12 ranjenih, dok je neprijatelj ostavio u međuprostoru borbe 35 mrtvih... Dobiveno je 10 pušaka. Pri iznenađenju u Tisovcu izgubili smo komore I i II bataljona XVIII brigade. Pogotkom mine oštećen nam je 1 teški mitraljez. Ranjene drugove uspjelo se izvući iz brisanog prostora; 4 mrtva druga nisu izvučena uslijed brisanog prostora na kom su ležali. Navađamo slučaj kada su dva druga pošli da izvuku jednog ranjenog: obadvjica su pri samom izvlačenju također ranjeni, tako da nisu mogli izvući druga koji je bio teško ranjen u obe noge i koji se nije mogao uopće kretati, tako da je ovaj nosljednji britvom prerezao sam sebi grlo.

3) Naše jedinice, poslije jučerašnje borbe, nalaze se na gorepomenutim položajima u sređivanju i utvrđivanju položaja. Prema vašim uputama poslali smo u Psunjsko područje

² O neprijateljskim snagama koje su od 26. aprila do 8. maja učestvovali u napadu na oslobođenu teritoriju Slavonije vidi tom V, knj. 26, dok. br. 136.

neispravno oružje kao i 2 teška mitraljeza, 1 teški bacač i 1 laki bacač.

Za ishranu svih jedinica na ovome sektoru pobrili smo se i borci su primali redovito obroke.

U pogledu akcije nismo izdali dosada nikakovo naređenje. Radi ispitivanja prelaza na cesti za Papuk, poslali smo informat. odeljenja koja su se nakon neobavljenog posla vratila. Odmah po povratku uputili smo drugo koje se nije još povratilo.

4) Vezu sa Psunjskim područjem imamo putem kurira. Nemamo dovoljno kabla da se sa njima prikopčamo na glavnu liniju.

5) Odmah poslije sastanka sa vama ozbiljno smo povećali računa o pitanju veze uopšte, a napose s vama. Upozorili smo našeg telegrafistu da mora, bez obzira na pokret ili mirovanje, u svaki određeni sat hvatati vezu sa vama. U toku jučerašnjeg dana naš je telegrafista slušao u svaki određeni čas i sam pozivao. Svi su članovi ovoga štaba jučer kontrolirali rad stanice. Imali smo čak i hitnu depešu koju međutim nije uspio predati u toku cijelog dana. On je jučer čak i kontrolirao da li stanica radi sa drugim stanicama i tek je po prvi put čuo jučer naveće kada se je javljala vašoj inf. stanici. Pojačat ćemo kontrolu nad radom naše stanice.

Nemamo još vezu sa Osječkom brigadom.³ Jučer navečer čuli smo veoma jaku artiljerijsku vatru u pravcu Papuka.

3. V o.g. u 17 sati po podne upućena je oficirska patrola na Papuk da na svaki način uhvati vezu sa komandantom divizije⁴ i našom Osječkom brigadom. Drug je komandant pozvan najhitnije u štab divizije dok je štabu Osječke brigade izdana zapovijest o djelovanju na sektoru Papuka u vezi vašeg naređenja.

Mi se nalazimo na gore pomenutim položajima i čekamo vaš dolazak.

Naredili smo ukopavanje i utvrđivanje položaja i kontroliramo iste.

Pri zaključku ovog izvještaja dobili smo izvještaj da se neprijatelj nalazi u selu Jakovci [j.z. od Buča] i da se tamo utvrđuje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Otmar Kreačić

Načelnik štaba, major
Kofler⁵

³ Ona je tada vodila borbe na Papuku (vidi dok. br. 4/17, k. 1602. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁴ Komandant Dvanaeste divizije bio je tada Milan Stanivuković

⁵ Franjo

BR. 28

ZAPOVIJEST ŠTABA TRIDESET TREĆE DIVIZIJE OD 5. MAJA 1944. ZA NAPAD NA USTAŠKO-DOMOBRANSKU POSADU U ROVIŠČU¹

ŠTAB XXXIII DIVIZIJE X KORPUSA
ZAGREBAČKOG NOV i PO

Broj Opr. 50
Dne 5. maja 1944.

ŠTABU ISTOČNE GRUPE ODREDA ŠTABU II BRIGADE OVE DIVIZIJE

Snage našeg korpusa, koje se nalaze u ofanzivnim operacijama u Hrvatskom Zagorju, polučile su zavidne rezultate i, sada, nakon nekoliko uspješnih akcija na tom sektoru, neprijatelj je grupisao svoje snage i vrši protivnapade na naše jedinice sa namjerom da ponovno osvoji oslobođeni teritorij i izbaci naše jedinice sa tog sektora.² Naša je dužnost da pomognemo našim snagama odnosno da ih rasteretimo neprijateljskog pritiska, a to ćemo najbolje učiniti ako pređemo sa našim raspoloživim snagama u ofanzivu, tj. u napad na koje neprijateljsko uporište.

Na osnovu napred izložene situacije Štab ove divizije dobio je odluku da se napadne i likvidira neprijateljsko uporište Rovišće.³ U tom uporištu nalaze se 50—70 ustaša i domobrana i zadržavaju se isključivo oko željezničke stanice. Neprijatelj je utvrđen u dva bunkera i to: u jednom na samoj pruzi, a u drugom pored pruge istočno od sela Rovišće. Neprijatelj je naoružan jednim teškim mitraljezom, 3—4 puškomitrailjeza, ostalo puške, a raspolaze sa dovoljnom količinom municije.

U ovoj akciji učestvovati će jedinice Istočne grupe odreda i to cijeli Bjelovarski odred i Udarni bataljon, kao i naša II brigada, kojoj je povjeren zadatak da likvidira uporište.

Da bi se ovaj zadatak izvršio u potpunosti, a također i da pružimo pomoć našim jedinicama, Štab ove divizije izdaje slijedeću:

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6/1, k. 1207.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 9.

³ O rezultatima i toku napada vidi dok. br. 180 u ovoj knjizi i dok. br. 6—19/4, k. 551a u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

Z A P O V I J E D
(sekcija Čazma 1 : 100.000)

II brigada
pojačana sa protutenkovskim topom
47 mm, jednim teškim bacačom i
4 t. mitr.

Sa jednim bataljonom ima zadatak likvidirati uporište sa strana prema priloženoj skici. Istom bataljonu dodijeliti 2 teška mitraljeza i protivtenkovski top.

Sa jednim bataljom postaviti će osiguranje prema Sv. Ivanu Žabnu, preko pruge, i ceste na mjestu od zaseoka Glovnovi, preko ceste i pruge u pravcu Ciglane. Istom bataljonu dodijeliti tehničku jedinicu za pravljenje prepreka i jedan teški mitraljez.

Jedan bataljon ostaviti u rezervu, te ga smjestiti istočno od sela Tuk, kako bi sa istim bataljonom mogli dati osiguranje prema uporištu Bjelovaru ili ga upotrijebiti za pomoć pri likvidaciji uporišta. Istom bataljonu dodijeliti jedan teški bacač i jedan teški mitraljez.

Bjelovarski odred
sa svim svojim
snagama i naoružanjem.

Postaviti će osiguranje prema uporištu Bjelovaru, i to na liniji od sela Marići te sa zapadne strane potoka Bokana ispred sela Staničić do sela Prgomelja kod Ciglane, sa zadatkom da sprijeći nadiranje neprijatelja iz pravca Bjelovara prema napadnutom uporištu. Isti odred ima zadatak izvršiti diverziju pruge kao i ceste.

Udarni bataljon
sa svim svojim
snagama i naoružanjem.

Postaviti će osiguranje prema uporištu Gradec na cesti za Haganj kod kote 142, sa zadatkom da istu cestu učini neprolaznom i da ne dozvoli bandi prolaz u pravcu napadnutog uporišta. Isti bataljon priteći će u pomoć bataljonu II brigade ukoliko čuje borbu istog kod Sv. Ivana Žabnog.

Način borbe

Likvidacija uporišta izvršiti će se prema rasporedu kako je naznačeno na skici. Zasjede prema uporištima ne treba da postavljaju dugačke kordonske redove, tj. streljačke strojeve, već manja osiguranja u pravcu mogućnosti neprijateljskog nastupanja, dok glavnina saga treba da bude

na tako prihvatnom položaju odakle će moći brzo i lako stupiti u deistvo, tj. tući neprijatelja bočno i razbijati ga.

Ukoliko neprijatelj prodre kroz koju zasjedu, ista jedinica mora neprijatelja slijediti i tući ga s leđa, ne dozvoliti mu slobodnu intervenciju kod napadnutog uporišta.

Zasjede se moraju međusobno pomagati u razbijanju neprijatelja; to znači ukoliko neprijatelj naide na koju zasjedu, susjedne jedinice treba da pomognu tu jedinicu u razbijanju neprijatelja.

Početak napada i mjesto štabova

Napad na uporište izvršiti će se 7. V 1944. godine u 24 sata. Do toga vremena, jedinica koja vrši napad treba da izvrši podlaženje, te da u određeno vrijeme napadne na samo uporište.

Jedinice koje daju osiguranje treba da budu na određenim položajima 15 minuta prije početka napada, te da prije početka napada prekinu telefonsku vezu i da izvrše diverziju pruge.

Za vrijeme ove akcije Štab divizije nalaziti će se u sjevernom dijelu sela Tuk.

Štab II brigade nalaziti će se u južnom dijelu sela Rovišća u neposrednoj blizini same stanice. Štab Bjelovarskog odreda nalaziti će se u istočnom dijelu sela Staničić, odakle će rukovoditi zasjedom.

Štabovi bataljona nalaziti će se uz svoje jedinice.

Veza

Veza će se održavati preko kurira po mogućnosti za daljnje jedinice na konjima. Sa svakim izvještajem slati najmanje dva druga. Sve jedinice međusobno treba da se povežu putem patrola.

Štab Bjelovarskog odreda kao i Štab II brigade dostavljati će Štabu divizije izvještaj svaki sat, a po dolasku na položaj odmah će uputiti izvještaj, kako bi znali da li je položaj zaposjednut.

Evakuacija

Evakuacija ranjenika vršiti će se do Štaba II brigade odakle će biti sa osiguranjem otpremljeni za bolnicu.

Evakuacija plijena i zarobljenika vršiti će svaka jedinica u svom pravcu povlačenja.

Povlačenje

II brigada, po likvidaciji uporišta, povući će se u svoje polazne baze.

Bjelovarski odred kao i Udarni bataljon povući će se također u svoje polazne baze. Znaci za povlačenje biti će izdati od ovega Štaba pismeno i signalnim raketama, i to: dvije crvene i jedna zelena raketa ispaljene jedna za drugom u pravcu juga. Ukoliko koja jedinica ne bude primijetila znakove za povlačenje i bude ostala na položaju, povući će se ujutro u 4 sata sa položaja.

Znaci

Znaci raspoznavanja za noć na 8. V 1944. jesu:

Živili—brigadiri

Daljni znaci za noć jesu: Mile — Šta je. Znaci raspoznavanja za noć 7. na 8. V 1944. jesu:

Živili—brigadiri

Daljni znaci za noć jesu: Mile — Šta je. Po završenoj akciji sve jedinice poslati će ovome Štabu izvještaj i grubo iznijeti cifre o plijenu kao i gubitcima. Za vrijeme akcije Štabovi kad šalju izvještaje treba da naznače u koliko sati otpremaju isti izvještaj.

Po prijemu ovog naredenja štabovi treba da počnu vršiti pripremu sa svojim borcima za ovu akciju i da im omoguće da se borci prethodno odmore kao i nahrane kako bi išli u akciju što svježiji i odmorniji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, potpukovnik:

Dostavljeno

Štabu X korpusa na uvid

Štabu Istočne grupe odreda

Štabu II brigade

Štabu Bjelovarskog odreda

Štabu Udarnog bataljona.

BR. 29

ZAPOVIJEST ŠTABA PRVE NOU BRIGADE DVADESET SESTE DIVIZIJE OD 5. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINI- CAMA ZA NAPAD NA NJEMAČKU POSADU NA ŠOLTI¹

ŠTAB
I UDARNE BRIGADE
XXVI DIVIZIJE NOVJ
5. V 1944.

Z A P O V I J E S T

(Sekcija Šolta, Omiš 1:100.000 jugosl. izd. i eng. kop.)

Podaci o neprijatelju:

Poslije likvidacije neprijateljskih garnizona na Mljetu i Kortuli,² položaj neprijateljskih snaga na ostrvu znatno je uzdruđen. Neprijatelj se grupiše, na brzinu pregrupiše i utvrđuje.

Na otoku Šolti sada se nalazi oko 400—500 neprijateljskih vojnika.³ Smješteni su na Maloj Straži (kota 197), na koti 103 sjeverno od sela Grohote i u Uvali Rogač. Detalji u priložnom informativnom izvještaju.

Namjera neprijatelja:

Uporna odbrana utvrđenih uporišta na otoku Šolti radi obezbjedenja saobraćaja Splitskim Kanalom.

Naše snage:

Kompletna naša brigada ojačana jednim bataljonom i jednim vodom bacačke čete III brigade i jedna baterija brdskih topova 75 mm, dobila je zadatak⁴ da likvidira neprijateljsko uporište na otoku Šolti.⁵

Za izvršenje prednjeg zadatka jedinice nastupaju u dvije kolone:

Zapadna kolona, komandant kap. Stupar, u čiji sastav ulazi naš I, II bataljon, bacačka četa i IV bataljon III brigade. Istočna kolona, komandant kapetan Truta, u čiji sastav ulazi naš III i IV bataljon i bacački vod III brigade.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 5—1/3, k. 1102.

² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 117, 120, 123 i 132.

³ i ⁴ Vidi dok. br. 22.

⁵ O rezultatu napada vidi dok. br. 22, 60, 62, 182 i 183.

U cilju izvršenja prednjeg zadatka

NAREĐUJEMO:

Z a p a d n a k o l o n a :

III bataljon, III brig., komandant p. poručnik Dragomilović.

Kreće se kao prethodnica ove kolone i osigurava mostobran ostalim jedinicama na koti Gradina 185 i k. 106. Po pridolasku glavnine ove kolone nastupa preko Donjeg Sela i neprimijećeno posjeda (k. 173) Strličina i k. 80 šireći se udesno do k. 90 gdje će hvatati vezu sa dijelovima našeg I bataljona. Odmah po bombardiranju neprijateljskih položaja od strane savezničkih aviona bataljon napada kotu 103 i Uvalu Rogač, sa zadatkom potpune likvidacije ovih uporišta. Zona širenja lijevo — kota 146—180 (Odar) — k. 173 — (Strličina) — k. 80 (Gradina) i Rogač.

Zona širenja desno k. 106, k. 101 i k. 90 — selo Grohote.

I bataljon, komandant poručnik Guvo Ivan.

Nastupa preko k. 106 na trig. 208 (Vela Straža) i 101 (Sv. Mihajlo) gdje se neprimijećeno zadržava do savezničkog bombardiranja. U toku savezničkog bombardiranja podilazi kotu 197 (Mala Straža) sa zadatkom likvidacije iste i napad na nju potpomoći će dijelovi istočne kolone. Po likvidaciji ove kote bataljon će nastupiti u pravcu s. Grohota sa zadatkom da s juga napada k. 103 i potpomaže likvidaciju iste. Bataljon će svojim desnim krilom hvatati vezu sa dijelovima istočne kolone.

Zona širenja lijevo je desna granica širenja IV bataljona III brigade, a zona širenja desno kota 142 (Ograde), trig. 208 (Vela Straža) i k. 197 (Mala Straža) gdje će se spojiti sa jedinicama istočne kolone.

II bataljon, komandant Drašković Milorad.

Nalaziti će se u rezervi zapadno od kote 102 kod Donjeg Sela i upotrijebiti će se prema nahođenju komandanta kolone. Bataljon će postaviti osiguranje prema otoku Drveniku, koristeći prvenstveno teške mitraljeze i to na koti 123, kontrolirajući luku

Maslinicu i Šešulu, a izviđačko odjeljenje na k. 180 (Odar).

Minobacačka četa,
komandir poručnik
Vaso Gavranović.

Prijevoz morem.

Postaviti će se jugozapadno od kote 102 sa zadatkom tučenja neprijateljskih uporišta na koti 197 (Mala Straža) i k. 103 sjeverno od sela Grohota.

Sve jedinice ove kolone prebaciti će se na otok Šoltu savezničkim transportnim brodovima pod zaštitom lakih savezničkih pomorskih jedinica.⁶

Ovo isto vrijedi i za povratak trupa sa otoka Šolte na otok Vis koji se predviđa 6. o.mj. navečer.⁷ Svi dijelovi ove kolone ukrcatće se danas u 16 časova u luci Rukavac, a iskrcat će se u uvali Šešula na otoku Šolti.⁸ Do 21 časa brodovi će se zadržati na sidrištu u Komiži. Ukravanje ove kolone na otoku Šolti — za povratak za Vis izvršit će se i to:

Poslije uspješne akcije iz Uvale Senjska. U slučaju neuspjele akcije na mjestima iskrcavanja.

Sanitet.

Sa ovom kolonom ide referent saniteta brigade i brigadno previjalište koje će se nalaziti na putu Maslinica — Grohote kod kote 82. Referent saniteta brigade organizaciju saniteta detaljnije će razraditi prema zapovijesti referenta saniteta divizije.⁹

Radiofonska
veza.

III bataljon III brigade dobit će jednu radiofonsku stanicu sa osobljem (»Mila«). I bataljon također će dobiti jednu radiofonsku stanicu (»Jovan«). Obe ove stanice održavat će vezu sa stanicom komandanta kolone (»Bogdan«) koja će održavati radiofonsku vezu sa štabom divizije (»Toni«).

⁶ Vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 90 i 185.

⁷ Zbog nevremena napad je odložen za 10. maj; istog dana jedinice su se povukle na Vis (vidi dok. br. 60 i 62 u ovoj knjizi i dok. br. 8/17. k. 1100—1, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁸ Vidi dok. br. 22, 60 i 62.

⁹ Vidi dok. br. 10—7/3, k. 1100, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

Istočna kolona:

III bataljon,
komandant, kap.
Ilija Antunović.

Nastupat će preko kote 85—132—lijevo od Maslinice i do časa savezničkog bombardiranja zaposjeti će položaje sjeverno od k. 143 (Ripča) pa do k. 101 — Sužanj. Odmah po savezničkom bombardiranju bataljon će sa istočne strane napasti neprijateljska uporišta na k. 103 i u Rogaću. Bataljon će težiti otcjepljenju neprijateljskih snaga na k. 103 od onih u Rogaću. Zona širenja desno: Maslinica k. 48 i k. 101 — Sužanj.

Zona širenja lijevo: sjeverne padine k. 143 i k. 105 južno od Grohot-a.

IV bataljon,
komandant,
Vaso Đapić.

Iskrcava se kao prethodnica ove kolone i osigurava mostobran na k. 132 (Vlak) i k. 107. Bataljon nastupa preko k. 85 na k. 143 gdje ostavlja glavninu i sa jednom četom neprimjetno izbjiga na k. 165 odakle će po savezničkom bombardovanju izvršiti napad na k. 197 (Mala Straža) sa istočne strane. Glavnina na koti 143 nalazit će se u rezervi i služit će kao zaštita artiljerije, a upotrijebiti će se prema nahodenju komandanta kolone.

Bataljon će uputiti svoju prateću četu bez bacača na k. 237 radi osiguranja pravca Brača i osiguranja luke Stomorske.

Zona širenja lijevo: Tatinja — k. 165 (Križiće).

Zona širenja desno: put između kote 132 (Vlak) i Maslinice — k. 143 (Ripča).

Minobacački vod
III brig.

Postaviti će se istočno od kote 143 (Ripča) sa zadatkom da tuče neprijateljska uporišta na koti 103 i k. 197.

Prevoz morem.

Sve jedinice ove kolone ukrcati će se danas u 14 časova u Uvali Rukavac na savezničke transportne brodove, pod zaštitom lakih savezničkih pomorskih jedinica. Kolona će se iskrcati u Uvali Senjskoj na otoku Šolti. Ovo isto vrijedi i za povratak trupa sa otoka Šolte na otok Vis koji se predviđa 6. o.mj. na večer. Po ukrcavanju

u Rukavcu brodovi će se zadržati do 21 sat na sidrištu u Komiži.

Sanitet:

Kirurška ekipa nalaziti će se na mjestu iskrcavanja u Uvali Senjskoj gdje sprovidi ranjenike. Vod bolničke čete nalaziti će se na koti 143 (Ripča) i prema potrebi će se upućivati.

Veza:

Vod za vezu uspostaviti će telefonsku liniju od mjesta iskrcavanja preko kote 132 na kotu 143 i dalje na kotu 103, južno od Grohoti. Telefonom će povezati komandanta kolone sa štabom divizije i artiljerije.

Mjesto štabova.

Štab zapadne kolone nalaziti će se na koti 102 južno od Donjeg Sela, a štab istočne kolone na koti 143 (Ripča), kasnije 103 južno od Grohoti.

Operativni dio štaba divizije nalaziti će se u blizini kote 132 (Vlake).

O p ē n a p o m e n e:

Artiljerija:
baterija brd.
top. 75 mm.
4 oruđa.

Iskrcati će se sa istočnom kolonom, a potpmagati će napad i likvidiranje Male Straže, Grohoti i Rogača.¹⁰ Za vrijeme bombardiranja neprijateljskih uporišta na k. 103 i Rogaču od strane savezničkih aviona tući će k. 197. Po završetku bombardiranja prenijet će vatru i tući će k. 103 radi spriječavanja sređivanja neprijateljskih snaga. Dalje zadatke dobiti će od štaba divizije.

Miner: i pioniri.

Minerski i pionirski vod rasporediti će se tako da dio ide sa zapadnom, a dio sa istočnom kolonom. Njihov je zadatak pronalaženje i čišćenje mina oko neprijateljskih uporišta. Oni će biti pridodati štabovima bataljona koji će ih stvarno iskoristiti kao stručnjake u tom pogledu, po njihovim direktivama.

Avijacija.

Ukoliko vremenske prilike dozvole saveznička avijacija bombardirati će u 6 časova neprijateljska uporišta na k. 103

¹⁰ O dejstvu artiljerije vidi dok. br. 62.

i Rogaču, a mitraljirati k. 197 (Malu Stražu). U toku dana u 10,14 i 16 časova saveznička avijacija vršitiće izviđačke letove u cilju obezbjeđenja i zaštite iz vazduha, kao i u cilju spriječavanja dolaska pojačanja neprijatelju morskim putem. U međuvremenu saveznički lovi povremeno će krstariti nebom. Od ugleda iz vazduha borce i oruda maskirati prilagođavanjem terenu.

Način izvođenja akcije:

Saveznička avijacija bombardirati će oko 30 minuta neprijateljsko uporište na koti 103, a mitraljirati na k. 197. Iskrcavanje na otoku Šolti zapadne i istočne kolone biti će oko 24 časova. Jedinice će se prikupiti i podići polaznim položajima u najvećoj tišini i uz sve mjere opreza da ne budu opažene od neprijatelja. Na polaznim položajima sačekati djejstvo savezničke avijacije i za vrijeme djejstva iste podilaziti na jurišno odstojanje, bacačima poduprijeti i do kraja dezorganizirati neprijatelja i brzim udarom iskoristiti neorganiziranost neprijateljske obrane uslijed djejstva avijacije. Ukoliko se neprijatelj uvuče u Rogač opkoliti ga, tući sa kota 80 i 101. Na ove kote čim prije izbaciti odjeljenja sa automatskim orudima radi spriječavanja neprijateljskog izvlačenja prema Rogaču. Obratiti pažnju na podilaženje na međusobno potpomaganje jurišnih odjeljenja sa automatskim oruđem unutar samih strijeljačkih jedinica, potpomaganje pješadije bacačima, kao i potpomaganje artiljerijom pri likvidaciji jače utvrđenih neprijateljskih točaka.

Izviđanje i obezbjeđenje.

II bataljon zapadne kolone i IV bataljon istočne kolone odrediti će osmatrače mora radi blagovremenog otkrivanja eventualnog pridolaska pojačanja neprijatelju sa obale ili okolnih otoka. Dijelovi ovih bataljona dobili su zadatak osiguranja i obezbjeđenja u tom pravcu.

Organizacija veze: Radi pravilne koordinacije i potpunog iskorištenja potpomaganja napada bacačkom i artiljerijskom vatrom, punu pažnju pokloniti stalnom i neprekidnom funkcionsanju veze i obavlještanju. Pored radiofonske veze i telefona za vezu sa štabom divizije i artiljerije, veza unutar bataljona i kolona održavati će se neprekidno putem kurira. Bataljonima koji imaju zadatak obezbjeđenja i otkrivanja pridolaska pojačanja neprijatelju s mora, četa za vezu pridodati će jednu grupu signala.

**Odredbe
o intendanturi:**

Borce snabdjeti sa suhom hranom na ruke za dva dana. Pored izdate municije borcima na ruke, predvidjeti rezervu koju iskrcaći na mjestu iskrcavanja pojedinih kolona, a odavde po potrebi snabdjevati jedinice. Intendantura brigade rukovoditi će se priloženom zapovijesću¹¹ načelnika intendanture Štaba divizije.¹²

Ugovoreni znaci:

Znaci raspoznavanja izdati će se jedinicama pre ukrcavanja. Za prekid artiljeriske vatre na pojedine položaje bataljoni će izbacivati sa tri crvene rakete. Znak da je zauzet neprijateljski položaj biti će paljenje vatre na tim položajima. Znak dokle su doprli istureni djelovi u napadu označavajte stalnim bacanjem bijelih raketa. Vidljivi znaci raspoznavanja: Titovka na pušci i dizanje okomito po nekoliko puta.

**Plijen
i zarobljenici:**

Sav zaplijenjeni materijal, oružje i spremu, kao i novac i arhivu dostaviti u intendanturu štaba divizije. Sve zarobljenike na licu mjesta saslušati i uzeti potrebne podatke, a pri završetku akcije predati štabu divizije.

Početak napada:

Sa napadom početi po završetku bombardiranja od strane savezničkih aviona, to jest oko 6.30 časova. Eventualne promjene po ovome izričito će se narediti.

¹¹ Vidi dok. br. 10—53 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹² Načelnik je bio Marko Gašpić

Odredbe
o prevoženju:

Operacije na otoku Šolti treba da se završe naveče istog dana po iskrcavanju. Ukrcajanje trupa izvršiti će se oko 20.30 časova na savezničke brodove i to:

Poslije uspješne akcije iz uvale Senjske, U slučaju neuspjeha akcije na mjestima iskrcavanja.

Sve odredbe i red za vrijeme prevoženja po ranije izdatim naređenjima i datim usmenim uputstvima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Načelnik, kapetan: Komandant, kapetan:
Ljubo Truta **Bogdan Stupar**

BR. 30

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD
6. MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV O UNI-
ŠENJU NEPRIJATELJSKE POSADE U DONJEM OREŠJU¹**

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. broj 97/44.
6. V 1944.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV i POJ

Dostavlja operativni
izvještaj o napadu na
neprijateljsko uporište
Donje Orešje. (Sekc. Zagreb
— Ptuj 1 : 100.000)

Neprijateljsko uporište Donje Orešje nalazi se u daljini
okruženo strmim brdima. U bližoj okolini nalaze se neprijateljska
uporišta Sv. Ivan Zelina i Komin. Zadatak likvidacije

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 3/1—9, k. 1623.

posade ovog neprijateljskog uporišta ima izvršiti II bataljon Zagrebačkog NOP odreda.

Pridodata I brigada XXXIII divizije NOVJ imala je zadatak da zatvori pravce mogućeg neprijateljskog nadiranja u cilju pružanja pomoći napadnutoj posadi,² iz neprijateljskih uporišta Marije Bistrice, jačine 1 ustaške posadne sati, Sv. Ivan Zelina, 1 ustaške sati prometnih zdrugova, i Komina, 1 ustaškog voda prometnih zdrugova.

I bataljon Zagrebačkog odreda imao je zadatak da zatvori pravac prema Kominu i služi kao manevarska rezerva

Posadu neprijateljskog uporišta Donje Orešje čini jedan vod prometnih zdrugova. Posjedanjem ovog uporišta neprijatelj je htio pojačati kontrolu na sektoru Sv. Ivan Zelina.

Napad na posadu neprijateljskog uporišta otpočeo je u 4,30 sati. Neprijatelj se žilavo branio. Likvidacija je bila omogućena tek nakon gađanja pridodatih dva protivtenkovska topa 47 mm i nakon dizanja jednog dijela zgrade u zrak od strane jednog odjeljenja II čete III diverzantskog bataljona.

Borba je prestala u 8 sati, pošto su borci II bataljona Zagrebačkog odreda prodrili u zgradu.

Neprijatelj je imao 18 mrtvih i 12 zarobljenih ustaša. Na ovaj način cijela posada je što pobijena, što zarobljena.

Zapljenjen je jedan teški mitraljez, jedan puškomitrailjez i 40 pušaka, pored 4.000 kom. metaka i ostale ratne opreme.

Bataljon je imao 2 mrtva i 1 lakše ranjenog.

Utrošeno je 1.480 kom. mauzer i 230 kom. manliher metaka i 14 bombi.

Priprema kao i napad na neprijateljsko uporište izvedena je točno po predviđenom planu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

Komandant — major:

Bulat Rade

² Vidi dok. br. 7.

BR. 31

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 7. MAJA 1944. ŠTABU OSME DIVIZIJE DA SPRIJEĆI PRO- DOR NEPRIJATELJSKIH SNAGA NA PRAVCIMA LIČKO PETROVO SELO — PRIJEBOJ — PLITVIČKI LESKOVAC VRHOVINE — PLITVIČKI LESKOVAC I BABIN POTOK — BREZOVAC¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 311, 7. V 1944.

ŠTABU VIII DIVIZIJE NOVJ

Neprijatelj je danas poslije podne izvršio prođor sa nekoliko tenkova iz Ličkog Petrovog Sela u Prijedoru gdje se zadržao.² Osim tenkova neprijatelj ima i nešto pješadije i oko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnistorijskog instituta, reg. br. 11—1/1, k. 569.

² Štab njemačkog Petnaestog brdskog korpusa je tada započeo planiranu operaciju »Morgenstern« da bi uništio naše jedinice i ovladali slobodnom teritorijom Like. U Istorijatu njemačke 392. legionarske divizije rečeno je o ovoj operaciji slijedeće: »Krbavsko polje, najveći centar bandi na području korpusa, zavičajno ratno područje bandi, već odavno je uz pomoć korpusnih trupa trebalo da bude likvidirano. Otakao je izvršeno posjedanje Hrvatske nije nijedna jedinica stupila u ovu područje. Pored oficirskih škola ovdje su obučavane i klase regruta, a prema izvještajima povjerenika ovdje su se nalazila velika profijantska slagališta materijala i jedan aerodrom. Uprkos tome što je ova oblast bila van divizijskog područja, divizija je odavno pripremila jedan poduhvat koji je stalno morao da bude odlagan, iz razloga što nije bilo dovoljno raspoloživih snaga. Napad bandi na Ramljane i Perusje (u napadu na ustaše na Dumanu i u Ramljanima učestvovale su jedinice Osme, Trinaeste i Trideset pete divizije; napad je počeo 5. maja 1944 — prim. red.) sada je doveo do preduzimanja ovog velikog poduhvata... Izviđački odred (njemačke 392. legionarske divizije — prim. red.) prešao je oko 70 km puta, 5. V ujutro stigao u Otočac i još iste večeri je kamionima prebačen u Lič. Jesenicu, da bi odavde sa I/846 (Prvim bataljonom 846. puka njemačke 392. legionarske divizije — prim. red.), koji je bio ojačan jednim vodom 4. bater. artiljer. puka i koji je prodirao sa prostora jugoist. od Josipdola preko Plaškog, u zoru 8. VI preduzeo nastupanje ka jugoistoku. Neprijatelj, koji je protiv napada ustaških bataljona i jedinica Dajncera (naziv starještine koji je u ovoj operaciji komandovao Drugom četom 847. puka i Šestom četom 846. puka — prim. red.) bio na prostoru Ramljane ponovo odbačen, trebalo je da sada bude razbijen iznenadnim napadom Izviđačkog odreda, u sadejstvu I/846, koji je od Lič. Jesenice prodirao na prostor Poljanak — Plitvička Jezera. Izviđačkog odreda [njemačke] 373. legionarske div., koji je nastupao od Ličkog Petrovog Sela na Prijedor i Plitvička jezera, i III/846. i 19. ust[as]kog bataljona, koji su napadali od Vrhovine. Pošto su Izviđački odred i I/846. puka, pri proboru na jugoistok

100 ustaša. Danas poslije podne neprijatelj je izvršio upad u Plaški i poduzima izvidanje u pravcu Blata.

Vjerovatna namjera neprijatelja je, da se sa snagama na Prijekoju i sa snagama koje se još nalaze na prostoru Željava — Bihać, spoji sa neprijateljskim snagama u Vrhovinu.

Mod Saborskog i Kuselja odbacili slabog neprijatelja, Izviđački odred je nastavio napad preko Poljanka (8 km sjever. od Plitvičkog Leskovca) a I/846. preko Čorkova (vjerovatno Čorkova uvala — prim. red.) Izviđački odred je svojim motorizovanim čelom zatvorio kod Poljanka put ka Drežnik-Gradu, zatim razbio ostatak jedne grupe bandi i iznenadno prodro na prostor Plitvička jezera. Dalje je rasterao komoru jedne brigade 35. div., pri čemu je u naše ruke pao izvjestan broj vozila sa materijalom, municijom i opremom, zaplijenio 17 djelomično ispravnih motornih vozila i spojio se sa dijelovima Izviđačkog odreda 373. pješ. div. III/846. i 19. ustaškim bat. (koji je 7. V kamionima prebačen iz Ramljana u Vrhovine); pred veće su, boreći se protiv jačeg neprijatelja, zauzeli položaje sasvim istočno od G. Babinog Potoka, dok je borbena grupa Dvk (jedinica Dajnecer, 31. i 32. ust.[aški] bataljon), uz slab neprijateljski otpor, dostigla Čanak i visove zap. od Trnovca (10 km sjeverozap. od Krbavskog polja — prim. red.). III/846. je 9. V prodro prema istoku, pred Plitvičkim Leskovcem odbacio prema sjever. Ist. Jednu jaču grupu bandi i uspostavio vezu sa I/846.

Producenje napada ka jugu bilo je utvrđeno za 10. V; za ovaj cilj je pod komandom divizije stavljen Izviđački odred 373. pješ. div... Obađva Izviđačka odreda, nastupajući od Prijekoja ka jugu, odbacili su kod Koreničke Kapele (4 km juž. od Prijekoja) slabijeg neprijatelja, zauzeli visove sjever. i ist. od Vrela i motorizovanim čelom oko 14,00 čas. dostigli Korenicu; neprijatelj se povukao ka jugu.

III/846. i 19. ustaški batalj. su kod Homoljca i zap. od prevoja Vrelo naišli na jačeg neprijatelja, tako da su za otvaranje prevoja Vrelo morali biti angažovani dijelovi Izviđačkog odreda za dejstvo u ledu neprijatelja. Pošto su 11. V Izviđački odred 392. divizije, 19. ustaški batalj. i borbena grupa Dvk očistili prostor oko Krbavice (7 km. zap. od Korenice), radi sadejstva u ovom poduhvatu, još od 10. V nalazili su se na maršu ka Udbini: puk »Brandenburg«, sa zadatkom da nastupa ka zapadnoj ivici, i 92. motorizovani puk, da nastupa ka istočnoj ivici Krbavskog polja. Komandovanje obuhvatom bilo je u rukama k-danta 392. pješ. div. Pošto su puk »Brandenburg« i 92. motor. puk 12. V uveče dostigli juž. ivicu Krbavskog polja, 13. V otpočeo je pravi napad. Izviđački odred divizije, koji je angažovan prema jugoistoku, boreći se protiv jačeg neprijatelja, zauzeo je Bunić, prodro do u Laudonov Gaj i ovdje zaplijenio nepregledne zalihe municije, hrane, te ujedno upotrebljive kamione i veliko stado stoke. Izviđački odred 373 [divizije] prodro je preko Bjelog Polja prema jugoistoku, uspostavio vezu sa 92. motorizovanim pukom i 16. V se prebacio ka Prijekoju radi osiguranja puta za dotur od Bihaća. Puk »Brandenburg« i 92. motor. puk su očistili Krbavsko polje s jugoistoka, i prodorima sjever. i juž. u brdsko zemljište nanijeli bandama znatne gubitke. Pri ovome su zaplijenjena velika stada stoke i u besputnom predjelu je uništeno nekoliko velikih slagališta municije. Radi transportovanja plijena iz Bihaća su došle velike kolone kamiona.

Na izvještaj L/846 (koji je ostao u Babinom Potoku kao osiguranje puta za dotur) da se na prostoru Poljanak nalazi jak neprijatelj, II. V je 19. ustaški bataljon, koji se kreće terenom paleći i ubijajući, prebacen u Plitvički Leskovac. Jedinica Dajnecer je preuzeala osiguranje

ma po komunikaciji preko Plitv. Leskovca. Osim toga postoji opasnost da neprijatelj sa svojom motorizacijom prodre u Kreničku kotlinu.

Naše snage,³ koje su zadržavale neprijatelja na sektoru Ličko Petrovo Selo, povukle su se pred nadmoćnjim neprijateljem na položaje Jezerce — Čujića Krčevina.

Da bi spriječili neprijateljske namjere i odvajanje naših snaga od Korduna,

n a r e đ u j e m o :

da sa vašom I brigadom zatvorite pravac koji vodi od Ličkog Petrovog Sela preko Prijekoja na Plitvička Jezera i Plitvički Leskovac, s tim da sa jednim bataljonom zaštiti komunikaciju Poljanak — Plitvička Jezera iz pravca Drežnici i iz pravca Saborskog, s tim da se bataljon smjesti u Poljanku.⁴

Pravac Prijekojoj — Korenica zatvaraće dva bataljona II brigade XXXV divizije.⁵

Sa III brigadom⁶ zatvoriti pravac Vrhovine — Plitvički Leskovac i Babin Potok — Brezovac na liniji Crni Vrh — Čudin Klanac — Kosa.

Ove položaje uporno braniti, a u slučaju nadmoćnog neprijateljskog pritiska i u slučaju proboga neprijateljske motorizacije iste propustiti, s tim da se neprijatelj stalno napadne bokove i leđa na pomenutim pravcima.

Artiljeriju i komoru kao i ostala vozila prebaciti sjeverno od komunikacije Prijekojoj — Plitvički Leskovac — Vr-

---

Vrela, a borbena grupa Dvk (31. i 32. ustaški bataljon) upućena je na marš od Bunića, preko planinskog zemljišta, ka Bilaju da bi odbila vjerovatno predstojeći napad na Gospić. Puk »Brandenburg« je 16. V. po naredenju Komande armije (odnosi se na Drugu oklopnu armiju — prim. red.), izvučen iz akcije radi druge upotrebe. Puk je povučen na komunikaciju Bihać — Knin da bi sadejstvovao njemačkim snagama koje su učestvovale u drvarskoj operaciji. Osim naprijed navedenih, u ovoj su operaciji učestvovale i slijedeće neprijateljske jedinice: dijelovi 384. puka 373. legionarske divizije i 202. tenkovskog bataljona i Medački četnički odred. (Vidi dok. br. 36, 45, 47, 50, 51, 88 i 131 u ovoj knjizi i dok. br. 39/14, k. 18, dok. br. 15/5, k. 8, dok. br. 18/3—12 k. 5 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

³ Odnosi se na Četvrti bataljon Druge brigade Trideset pete divizije (vidi dok. br. 131).

⁴ Radi zatvaranja ovih pravaca upućen je u Poljanak Prvi bataljon Preve brigade Osme divizije, ali se on pod pritiskom dijelu njemačke 392. legionarske divizije, morao povući istočno od komunikacije Saborski — Poljanak (vidi dok. br. 102).

⁵ Vidi dok. br. 131.

⁶ Riječ je o Trećoj brigadi Osme divizije (vidi dok. br. 90).

novine i to što prije tako da ovi dijelovi ne bi ostali odsječeni južno od ove komunikacije.

Pokret jedinica izvršiti odmah kako bi se jedinice još u toku noći našle što bliže položajima koji su određeni da ih posjednu ili bar da predu komunikaciju Babin Potok — Homoljac.

Štab divizije nalaziće se u Uvalici u prvo vrijeme, a kasnije se prebaciti sjeverno od komunikacije Prijedor — Vrhovine.

Vežu održavati svim sredstvima i stalno nas izvještavati o situaciji.

Naše mjesto biće do daljnega na istom mjestu gdje se i sada nalazi.

Prijem naređenja potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.⁷ Turkulin

(M. P.)

Komandant, pukovnik:
M.⁸ Šakić

BR. 32

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 7. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV O RASPOREDU JEDINICA I POKRETIMA NEPRIJATELJSKIH SNAGA¹

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Broj: Sl.

Dana: 7/V 1944. g. 10.55^h

STABU VI KORPUSA NOV i POJ

Izvještavamo Vas da smo posjeli sljedeće položaje sa našim jedinicama: 2 bataljona na Ravnoj Gori (trig. 856), 2 bataljona na Krševinama, 1 bataljon na Metli, objavnica na V. Javorniku.

¹ Artur

⁸ Mićun

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnonistorijskog instituta, reg. br. 20 2, k. 882.

Poslali smo kurire da uhvate vezu sa Vama. Još ne znamo koji je položaj posjeo P.P.K. bataljon.² Za njega smo bili predvidili bezimeni čuvik s-z. od trigonom. 856. Poslali smo kurire da i sa njim uhvatimo vezu.

Izviđačke patrole poslane su na sve strane, a najviše u pravcu juga i j.-i. da ispitaju sela s ove i one strane ceste, kao i samu cestu Zvečevo — Pakrac. Od dvije konjičke patrole već smo dobili izvještaj. Jedna je bila upućena na Javornik, a druga na Lutoč. Patrola koja je bila na Javorniku izvještavala se da se na istom, kao i u najbližoj okolini njegovoju, ne nalazi neprijatelj. Također izvještava da je 5. V o. g. prešla preko Javornika neprijateljska kolona jačine 300—400 ljudi, koja je došla sa pravca Ravne Gore.³ Ista je otišla za Sirač. 6. V o. g. cestom Pakrac — Kamensko prošla je kolona jačine 500 ljudi, 8 tenkova, 3. kamiona i veći broj praznih kola. Kolona se zadržala u Buču, dok su se tenkovi u samu noć vratili nazad u pravcu Pakraca. Manje njezine snage kretale su se kao pobočnice u obližnja sela pored ceste.

Druga konjička patrola bila je na Lutoču. U s. Zajle saznala je od jednog partizana da je neprijatelj pošao iz Zvečevo, u jačini od dvije naše brigade bez motorizacije i topova i krenula za Lutoč. On je žurno prošao dolinom, nije se penjala na Lutoč, a njegova lijeva pobočnica popalila je s. Zajle, ubila 4 krave i 1 ženu. Također se ne vide tragovi njihovog bivšeg prisustva na Lutoču. Na samom Lutoču i okolini nema neprijatelja. Na njemu se nalazi 1 mrtav partizan, bez obuće, ne-pokopan. Jedan partizan čuva stoku VI korpusa, koja je sva spasena na Lutoču, dok su sve manastirske zgrade popaljene.

Bolnice na Lutoču i Ravnoj Gori ostale su čitave.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major
Kofler

² To jest: bataljon za borbu protiv pete kolone.

³ Vidi dok. br. 175, 176, 177, 178, 179 i 180.

BR. 33

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŽUMBERAČKOG NOP ODREDA OD 7.
MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE O
BORBI KOD DRAGONOŠA I HRŽENIKA¹

ŠTAB ŽUMBERAČKOG PARTIZANSKOG
ODREDA HRVATSKE
Op. Br. 31/44
Dne 7. maja 1944.

ŠTABU XXXIV DIVIZIJE IV. KORPUSA NOVJ

Fredmet: Operativni
izvještaj dostavlja

1. Sekcija Samobor 1 : 100.000. Naš II bataljon zauzeo je položaje u Noršić Selu i jednom četom kod crkve Sv. Duh I bataljon bio je sa jednom četom u Dragonošu, a sa jednom četom, bacačkim vodom i štabom u Jarušju. Sam taj teren je uzvišen do 700 metara, a okolini teren pošumljen i spušta se u duboke jaruge ispresijecane mnogim šumskim putevima. Napomenuta sela nalaze se malo ispod kota, okružena šumom na 200 do 400 metara od sela. Prema istoku se teren izdiže do Japetića.

2. Borbu je vodio I i II bataljon ŽPO.

3. Neprijatelj je bio u jačini oko 150 ustaša i Nijemaca.

4. Naši bataljoni nalazili su se na tim položajima na odmoru, te su davali vlastito osiguranje tako, da su postavljene noćne zasjede na prilazima ka selu i to dosta udaljene od sela.

Neprijatelj² je dobio zadatak, da se kreće terenom tako dugo dok se ne sukobi s našim jedinicama, a nije znao gdje se nalaze naše jedinice. Za povlačenje ostavio je oko 500 ljudi na osiguranju kod Višnjevca, Bašičev Brijega, Bedera i koti 605 kod Bedera.

5. Zapovijest nije izdata za akciju, nego samo za smještaj jedinica sa naređenjem vlastitog osiguranja i kontroliranja pravaca prema Samoboru i Lipovcu.

6. Borba je počela 5. V u 2.45 h noću.

7. Neprijatelj je najprije naišao na zasjedu I bataljona koja je bila postavljena na putu od Dragonoša za Slani Dol,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 12/2, k. 1223.

² Trinaesta ustaška bojna i njemačka policijska jedinica iz Samobora (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja za maj 1944. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—4).

te je zasjeda otvorila vatru na neprijatelja. Na to je 1. četa u Dragonošu zauzela položaj na koti 763, a četa u Jarušju je u strijelcima počela nastupati prema Dragonošu. Kad se privukla k selu neprijatelj je počeo bacati rakete i bombe, te otvorio jaku vatru na tu četu. Uslijed nesporazuma primila je ta četa vatru sa boka od naše 1. čete te se morala povući preko Jarušja na Pavlance, a bacački vod se povukao jarkom prema Delivukima.

Kako su se istovremeno, tj. za vrijeme borbe, dijelovi snaga neprijatelja kretali od Dragonoša preko Jarušja ka Noršić Selu, to se neprijatelj sukobio sa snagama II bataljona.

II bataljon, čim je čuo borbu koju je vodio I bataljon, zauzeo je položaje: sa 1. četom Noršić Selo, sa II četom kotu 678 sa 3. četom Sv. Duh sa kontrolom prema Bašičev Brijegu, a bacački vod bio je na položaju pozadi 1. i 2. čete. Odmah je upućena patrola da ispita, da li se jedinice I bataljona nalaze u Jarušju, te kako bi pritekao u pomoć napadnutom bataljonu. Patrola je naišla na neprijatelja, primila jaku vatru i povukla se u pravcu Šimraka, te je kasnije uhvatila vezu sa svojim bataljonom. II bataljon ocijenio je prema vatri da se I bataljon povukao te ostao na položaju, ali je oko 4,30 h neprijatelj naišao na položaje II bataljona te je započela borba. Naš bataljon bio je na dobrim položajima, u dobroj situaciji, ali je neprijatelj počeo nadirati od Bašičev Brijega, te se je bataljon počeo povlačiti pošto nije mogao izdržati jaku bočnu vatru. Povukao se je preko kote 730 u pravcu Tisovca, a 1. četa sa bacačkim vodom povukla se u Šimrake, kako je to bilo predviđeno. Borba je trajala do 5 sati i tada se je neprijatelj počeo povlačiti.

U 5,30 h jedan avion bombardirao je položaje neprijatelja, te je u Višnjevcu poginuo od avionskih bombi gestapovski kapetan Hartmann, a na Bederu od aviona poginula su trojica i tri su ranjena neprijateljska vojnika. U Dragonošu poginulo je u borbi jedan ustaša, a jedan je ranjen. U Noršić Selu imao je neprijatelj 1 mrtvog i nekoliko ranjenih. Ukupni gubitci neprijatelja jesu: 6 mrtvih i 4 ranjena, što je utvrđeno, a broj ranjenika je sigurno veći.

9. U borbi imali smo jednog ranjenog druga i 3 nestala. Ranjen je komesar čete Jurman Vid. I bataljon je izgubio 3 šinjela i dva šatorska krila.

10. I bataljon je utrošio 540 metaka, a drugi 140 metaka. Ukupno utrošeno 680 metaka. I bataljon izgubio je postolje od teškog mitraljeza »Fiat« i 1.200 metaka za »Fiat«.

11. Naročito se istakao nije nitko.

12. Komandir 1. čete 1 bataljona... dopustio je da mu četa odstupi u neredu, ostavivši postolje teškog mitraljeza i 1.200 metaka ne poduzimajući ništa da se to spase.

13. Kad je napadnutoj 1. četi u Dragonošu pritekla u pomoć II četa, otvorila je 1. četa na nju vatru, a da nije prethodno pokušala ustanoviti tko se tamo nalazi. Dakako da se ta četa u zabuni morala onda povući. Isto tako nije bilo veze za vrijeme same borbe između I i II bataljona niti zajedničke koordinacije u borbi, nego je II bataljon čekao na položaju ocjenjujući samo po vatri da li se već I bataljon povlači, a nije odmah stupio u pomoć i napao neprijatelja koji se već spuštao u Jarušje.

... Naročito prvi momenat bili su svi iznenađeni, a štabovi bataljona nisu mogli ocijeniti jakost neprijatelja i pokušali ga razbiti, nego se ograničili samo na odbranu, što ih je dakako prisililo na povlačenje.

Drugovi iz bacačkog voda I bataljona bili su u patroli, pošto bataljon imade malo brojno stanje, te je tako došlo do gubitka postolja i municije, ...

Borba III bataljona 5. V 1944.

Isti dan, tj. 5. V nalazio se je naš III bataljon u Bukovici, te kontrolirao Hrženik. U 9 sati počeo je nailaziti neprijatelj prema Hrženiku u jačini od 70 ljudi. Naš bataljon izašao je na položaj pojačan s jednim teškim bacačem Omladinske brigade i primio borbu u 9,30 sati. Nakon kraće borbe neprijatelj se je povukao. Gubitci neprijatelja nisu poznati, a mi nismo imali gubitaka. Utrošeno je 95 metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dijanović T.³

Komandant:
Boco Balaš

³ Tomo

DIREKTIVA ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 8.
MAJA 1944. ŠTABU DVADESET OSME NOU DIVIZIJE
ZA RAD PO DOLASKU NA PODRUČJE MOSLAVINE¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. br. 280
Dne. 8. V 44.

Trajne vrednosti

ŠTABU XXVIII DIVIZIJE NOVJ

Naš štab sa XXXII divizijom i I Moslavačkom brigadom nalazi se u Zagorju.² Vaša divizija koja je stigla u Moslavini treba da koordinira sa našom grupom koja se nalazi ovdje. Da bi taj rad bio objedinjen za sve jedinice na teritoriju našeg korpusa, šaljemo u vaš štab šefa operativnog odsjeka našeg štaba majora druga Kučića.³ On će vam usmeno obrazložiti stanje, kako je u Zagorju, Kalniku i Podravini, da bi mogli dobiti opći pregled situacije.⁵

Prema direktivama Glavnog štaba Hrvatske vaša divizija samostalno će rukovoditi operacijama, a po našim konkretnim direktivama tj. pojedine zadatke određivati će naš štab. Telegram Glavong štaba glasi ovako:

»Br. 105: Javili smo VI korpusu da i XXVIII div., ako ima uslova, najprije napadne Koprivnicu. Dok XXVIII div. bude na vašem sektoru uputite nekog iz vašeg štaba da objedinjuje rad. Štab divizije neka sam rukovodi jedinicom po vašim konkretnim direktivama.«⁶

Obzirom na to postavljamo Vam slijedeće zadatke:

1. Likvidirati Garešnicu, Nartu i Hercegovac.⁷ Red kojim ćete pristupiti likvidaciji procjenite vojnički i tako postupiti.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 23—2, k. 1123.

² i ⁵ Vidi dok. br. 9 i 165.

³ Vidi dok. br. 83.

⁴ Stjepan Kučić

⁶ Vidi dok. br. 164.

⁷ U dvomjesečnim borbama na području Moslavine, Bilo-gori i Kalnika Divizija je izvela napade na slijedeća neprijateljska uporišta: Hercegovac, Kloštar Ivanić, Veliki Grđevac — Ludbreg i druga. Pored toga, ona je rušila neprijateljske komunikacije, sadejstvovala jedinicama Desetog korpusa pri napadu na pojedinu neprijateljska uporišta i sprječavala prodror neprijatelja na oslobođenu teritoriju. (Vidi dok. br. 83 i 161 u ovoj knjizi i Istorijat Dvadeset osme divizije u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 3—24/2, k. 112).

2. Pokret divizije u Podravinu radi likvidacije Koprivnice i Ludbrega u koordiniranim operacijama XXXII divizije, I Moslavačke brigade, koje će djelovati na sektoru Novi Marof — Varaž. Toplice — Varaždin. Ukoliko neprijatelj izvrši koncentraciju svojih snaga iz uporišta Koprivnica i Ludbreg u pravcu Varaždina i Zagorja, potrebno je da vaša divizija hitno krene u Podravinu i likvidira Koprivnicu. Za taj slučaj dobit ćete konkretan zadatak od nas putem telegrama. Ovi zadaci mijenjat će se ukoliko situacija bude izmijenjena, te ćete u tom slučaju dobivati direktive preko radio-stanice.

Snage [pregled] neprijateljskih uporišta prilažemo.

Ustaše PTS koje se nalaze na sektoru Ludbreg — Varaždin — Novi Marof — Ivanec srednjeg su kvaliteta. U Koprivnici nalazi se pored domobrana i Bobanova Crna legija, koja broji najviše 700 ustaša, koji su dosta borbeni i može se reći i jedina udarna snaga ustaša na našem terenu.

Za vrijeme dok vaša divizija bude na sektoru Moslavine, radi jedinstva komandovanja, stavlja se pod vašu neposrednu komandu II brigada XXXIII divizije i Istočna grupa odreda. II Moslavačka brigada još je mlada i ima slabe štabove bataljona, pa joj prema tome treba dati lakshe zadatke gdje će imati siguran uspjeh, da bi se mogla pravilno razvijati. Istočna grupa odreda može vam poslužiti za diverzije u pozadini neprijatelja. Štab XXXIII divizije pomoći će štabu svoje brigade ali neće biti potčinjen vašem štabu.

Uvjereni smo da ćete nastaviti sa uspjesima, koje je vaša divizija postigla na jesen 1943. god. na svom putu kroz Kalnik, Zagorje i Moslavini,⁸ i na taj način pružiti pomoć našim mlađim jedinicama, da se i one prekale i ojačaju, da bi mogle po vašem odlasku samostalno produžiti sa novim uspjesima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
službeno odsutan

Komandant general-major:
Vlado Matetić
(M. P.)

⁸ Vidi tom V, knj. 19, 20, 21, 22 i 23.

BR. 35

NAREĐENJE ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 8.
MAJA 1944. ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA DA
SE STAVI POD KOMANDU DVADESET OSME DIVIZIJE¹

ŠTAB
N KORPUSA »ZAGREBAČKOG
NOV i POJ
Op. br. 281
Dne, 8. V 44.

ŠTABU ISTOČNE GRUPE ODREDA

Za vrijeme dok budu jedinice XXVIII divizije na sektoru Moslavine i Bilo Gore² stavlja se vaš štab u operativnom pogledu pod neposrednu komandu štaba XXVIII divizije. Ovo je potrebno radi jedinstva u rukovođenju operacijama. Naš štab je daleko,³ da bi mogao sa tim operacijama rukovoditi i zato to je rukovodstvo odlukom Glavnog štaba Hrvatske dato XXVIII diviziji.⁴

Zadatci koji budu stavljeni od štaba XXVIII divizije pred vaš štab i vaše jedinice, treba da izvršavate najsavjesnije tako da bi u akcijama imali što više uspjeha. Postignute vojničke uspjehu treba što više popularizirati kod naroda, da bi postigli što bolji uspjeh mobilizacije. Pri tome vodite računa da XXXIII diviziji prepustite veći broj boraca i vaš štab vodi kampanju u tom pravcu. Isto tako treba istaći i popularizirati uspjehu XXVIII divizije, jer se i ona mora popunjavati sa vašeg sektora.

Aktivnost vašeg Bjelovarskog odreda je slaba i taj odred treba stalno da obilazi jedan član vašeg štaba, da se njegova borbenost pojača i da iskoristi povoljne situacije, koje mu se cesto put pružaju. Kalnički odred djeluje svojim snagama u pravcu Varaž. Toplica i Novog Marofa, pa je potrebno da jedan bataljon Bjelovarskog odreda drži pod kontrolom cestu Križevci — Koprivnica, kojom ustaške patrole nesmetano krstare.

Za saradnju sa XXVIII divizijom dolazi šef operativnog odsjeka našega štaba major drug Kučić,⁵ koji će se nalaziti uz štab

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 9/3, k. 552.

² Divizija je prešla iz Slavonije u Moslavinu 5. 6. maja 1944. po naredenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. (Vidi dok. br. 83 i 164 u ovoj knjizi u tom V, knj. 26, dok. br. 141.)

³ Štab korpusa je tada bio u Hrvatskom zagorju (vidi dok. br. 34).

⁴ Vidi dok. br. 164.

⁵ Stjepan

XXVIII divizije i u slučaju potrebe da vam ne bude nešto ja-sno obratite se na njega.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polikomesar:
službeno odstutan

Komandant general-major:

BR. 36

**NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
8. MAJA 1944. ŠTABU OSME DIVIZIJE DA ODBACI NEPRI-JATELJA I ZATVORI KOMUNIKACIJE PRIJEBOJ — PLITVIČKA JEZERA I PLITVIČKI LESKOVAC — PLITVIČKA JEZERA — POLJANAK¹**

STAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 312, 8. V 1944

Koncept

ŠTABU VIII DIVIZIJE NOVJ

Neprijatelj jačine od dvije legionarske bojne od kojih se jedna jutros nalazila u Ličkoj Jesenici, a jedna na pravcu Plav-ča Draga—Blata krenuo je preko Saborskog — Kuselja i stigao u Sertić Poljanu.²

Neprijatelj³ koji je noćas zanoćio na Prijeboju krenuo je prema Plitv. Leskovcu i prema posljednjim podacima nalazi se već u selu Jezerce.

U vezi sa prednjom situacijom naređujemo:

I brigadu vaše divizije odmah prebacite na prostor Poljanak--s. Plitv. Jezera sa zadatkom da aktivnim dejstvom na neprijatelja istog odbaci od komunikacije preko Poljanka, tako da se omogući prebacivanje komore i artiljerije prema Rakovici.⁴

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 12—1/1, k. 569.

² Na tom pravcu su prodirali Izviđački odred i Prvi bataljon 846. puka njemačke 392. legionarske divizije (vidi dok. br. 31).

³ Odnosi se na Izviđački odred njemačke 373. legionarske divizije (vidi dok. br. 31).

⁴ Vidi dok. br. 102.

Sa III brigadom obrazujte zaštitnicu te stoga zatvorite komunikaciju Prijedor — Plitv. Jezera i Plitv. Leskovac — Plitv. Jezera — Poljanak.⁵

Ukoliko situacija na sektoru Sertić Poljana — Poljanak nije takva i prema tome da vi niste ugroženi sa te strane, ipak sa I brigadom nadite se na tom pravcu i komunikaciji Jezera — Poljanak — Sertić Poljana, dok sa III brigadom u tom slučaju možete ostati na prostoru Jezerce — Plitv. Leskovac — Plitv. Jezera i aktivno djelovati na komunikaciji Prijedor — Čudin Klanac.

Teško naoružanje i komore u svakom slučaju treba što prije prebaciti prema Rakovici kako je to već ranije regulisano.

Za vrijeme boravka na prostoru Plitv. Leskovac — Plitv. Jezera dužni ste redovno održavati vezu sa našim štabom i redovno nas obavještavati o situaciji. Isto tako dužni ste određivati vezu i slati izvještaj Glavnom štabu NOV i POH.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik
M. Šakić
(M. P.)

Vidi dok. br. 118.

BR. 37

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE TRINAESTE DIVI-
ZIJE OD 8. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE
O BORBİ KOD SELA RAMLJANE¹

STAB III BRIGADE
XIII DIVIZIJE NOVJ.
8. maja 1944. god.

Predmet: Op. izvještaj
o borbama 5. i 6. ov. mjes.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA NOVJ

Podnaša se naslovu Operativni izvještaj o borbama 5. i 6. ov. mjes. na sektoru Kuzmanovača — Perušić (Sekcija Gospić).

Borbu je vodila cijela brigada u zajednici sa I brig. XXXV div. Ličkim odredom, kao na lijevom krilu se nalazile dvije brigade VIII divizije.²

Borba se vodila sa 34. nepr. ustaškom bojnom kao i nekim dijelovima, koji su dolazili kao pojačanje iz Gospića.³ Jačina neprijatelja na našem sektoru bila je oko dve satnije, kao jedna kolona koja je stigla u pojačanje preko Sv. Trojice u jačini 100 vojnika.

Naša brigada imala je zadatak da osigura lijevo krilo I brigade i očisti prethodno kote na kojima se neprijatelj nalazio, kako bi na istima mogla odbijati pojačanje neprijatelja od Perušića i Široke Kule. Neprijatelj je držao taj položaj, kao spoljnu obranu i prema tome bio je u obrani i reagirao sa protunapadima na naše položaje.

Zapovijest pismena, koja se prilaže, nije u skladu sa izvođenjem operacija, pošto nije bilo predviđeno da se neprijatelj nalazi na položajima koje je trebala brigada zaposesti i prema tome bilo je izmjene sa popunom usmene zapovijesti i uputstava.

Borba je počela 6. ov. mjes. u 4 sata i 20 minuta, na našem lijevom krilu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 24—7.5, k. 1234.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 131.

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o toj borbi piše: »Jake snage odmetnika napale su uporišta XXXIV. i XXXV ustaške bojne Ramljane i Janjču. Vodile su se jake borbe prsa o prsa. U toku poslije podneva naše čete su uspjele prikupiti se i odbaciti odmetnike«. (Vidi dok. br. 5/1—16. k. 58 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Tok borbe kod brigade bio je slijedeći: I bataljon je bio određen za rezervu divizijsku,⁴ II bataljon je imao zadatak da zauzme k. Boište i zaposjedne istu za obranu, III bataljon je bio kao rezerva brig. dok je IV bataljon imao zadatak da posjedne kotu »Vijenac« (k. 734).

U 4 sata bataljoni su došli do bezimene kote sjeverno od Gostovače i zauzeli navedenu kotu na kojoj se neprijatelj nalazio, dok Boište⁵ nije napadano pošto se neprijatelj nalazio na lijevom krilu i desno iznad sela Magarica, gdje je trebala da napada I brigada. Nakon jedan sat borbe neprijatelj je napad naše lijevo krilo sa snagama u jačini oko 300 vojnika i tako smo morali povući lijevo krilo i prebaciti 2 bat. na lijevo krilo na Prosinac i prema Gradini. Manevrom IV bat. od Gradina neprijatelj je bio odbijen i povukao se prema Sv. Trojici. Po zauzeću starih položaja izvršen je napad na »Vijenac« koji je uspio uz manje žrtve. Neprijatelj se zaustavio na Čardaku, dok je I brig. zauzela Boište i V. Vidovaču. Isti dan oko 20 sati dali smo naredenje jedinicama, da ostanu na položajima sa nekim snagama, a sa pola da se povuku pozadi položaja i odmore, i to: I bat. zanočio kod div. u rezervi, II bat. sa jednom četom na bez. koti, a ostalim pozadi položaja, III bataljon je zanočio na »Vijencu« dok je IV bataljon na položaju iznad Sv. Trojice.

Neprijatelj je zanočio u Sv. Trojici — Čardak V. i M. i Boište koje je zauzeo pred večer.

Štab brigade nalazio se u Gostovači sa pratećom četom i ostalim dijelovima.

7. ov. mjes. neprijatelj je počeo napadom na »Vijenac« i to bočno od Boišta⁶ naš III bataljon koji se nalazio na desnom položaju morao se povući, radi pomanjkanja municije i zauzeća prihvatne položaje na bezimenoj koti, II bat. je i dalje držao položaje lijevo od III bat.

Popunom municije i napadom I brigade na Boište, naredili smo našim jedinicama da napadnu neprijatelja na »Vijencu« i kod Sv. Trojice. Napad je izvršio II bat. na Vijenac i zauzeo ga, dok je IV bat. zauzeo Sv. Trojicu i potjerao neprijatelja na V. Čardak. III bat. koji je imao vezu sa bataljonom I brigade, napao je u zajednici sa istim bat. na koti Vrščić (k. 670) i desno na 674. U samom napadu neprijatelj je dobio pojačanje od 5—6 kamiona i bacio nazad ova dva bataljona i tako zavladao sa Sv. Marijom Magdalenom i k. Kamenitovac (675). Bataljon se povukao na desno krilo II bataljona, tj. desno od Vijenca prema Počrniću.

⁴ Vidi dok. br. 131.

⁵ Trigonometar 804 (7 km jugoistočno od s. Ramljana)

⁶ Vidi dok. br. 23.

Neprijatelj, koji se nalazio na Čardaku, bio se uskolebao i počeo da napušta položaj; oni su bili vraćeni od oficira i dobili neku popunu položaja jačine 50 vojnika, i kada su naše haubice počele da tuku sa Ljubova, nastalo je kolebanje na položaju. ~~koje smo htjeli iskoristiti, ali nije bilo moguće pošto je bio veliki brisani teren za prilaz.~~

Istoga dana u 20 i 30 sati dobili smo mine za teški bacač, koji smo plasirali na Vijencu i odlučili da napadnemo neprijatelja na V. Čardaku, kako bi mogli istu noć da likvidiramo neke kote na kojima se navodno nalaze domobrani. IV bataljon je napadao od Sv. Trojice uz pomoć bacača, dok je II bataljon pratio pritisak od sela Alivojvodić. Napad je bio dosta oštar, ali nije uspio pošto je neprijatelj znao da će biti napadnut. te je imao dosta njemačkih bombi, sa kojima je tukao prilaz i jaku bočnu vatrju sa Lipove Glavice. U isto vrijeme kada je vršen napad dobili smo naređenje da se povučemo sa brigadom sa položaja i da produžimo za Krbavicu na odmor, u vezi toga mi smo obustavili daljnji napad na navedenu kotu i dali naređenje da se jedinice povuku. Napad koji bi se produžio, uspio bi uz veće gubitke. Tu nam je poginuo komandant toga bataljona i još jedan borac i to pozadi par sto metara, pošto je sa četama bio op. oficir i zamj. komesara, dočim se komandant nalazio pozadi i u sredini.

Bataljoni su stigli sa položaja u Kuzmanovaču u 2 sata 7. ov. mjes. gdje su se odmorili i jeli do 8 sati istoga dana, od kuda su se krenuli na put i stigli na određeno mjesto u 16 sati.

Postavljeni zadaci koji su bili pred ovom brigadom izvršeni su, kao i naređenja koja su se u toku borbe postavljala pred istu. Bataljon, koji je bio pod komandom Štaba divizije, odnosno u rezervi, nije izvršio postavljeni zadatak, zbog slabog rukovodenja od štaba bataljona, koji nije potpun.

U ovim borbama zaplijenjeno je 500 mauzer metaka, 5 ustaških šinjela, 2 para veša i 20 porcija vojničkih. Neprijatelj, sa kojim smo vodili borbu, bio je pokretan i prema tome nije imao neke veće spreme u napuštanju pojedinih položaja.

Gubitci neprijatelja u ovim borbama sa našom brigadom: izbačenih iz stroja 60 vojnika, što mrtvih što ranjenih.

Naši gubitci: Poginulih 7, među kojima je v. d. komandanta IV bat. Milan Dadasović, ranjenih 20 boraca, među kojima komesar čete drug Frančišković Josip, zamj. komesara čete drug Juretić Drago, vodnik Blažević Branko i vodnik Maravić Živko... Nestalih boraca u ovoj borbi 2 koji su nestali odnosno zatalali u hvatanju veze, prema tome postoji mogućnost da se neki vrate.

Utrošak municije u ovim borbama je slijedeći: za Brodu 3.600 komada, pm. 20.820 komada, mauzer 1.250 komada

Šmajser 400 komada, mina za laki bacač 203 komada, mina za teški bacač 60 komada i 35 ručnih bombi.

U ovim borbama držala su se dobro sva tri bataljona, koja su bila pod našom komandom, a naročito II i III bataljon,

Kritički osvrt:

U ovim borbama nije bilo većih propusta, već jedino što se mogao bolje iskoristiti slab moral neprijatelja koji je bio dosta razbijen. Drugo, što je bilo malo nezgodno, da su bataljoni imali vrlo loše vodiće i nisu vodili kolone sa pravcima kojima je bilo potrebno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivo Stipančić

Komandant, major:
B.⁷ Mamula

BR. 38

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET PRVE BRIGADE OD 8. MAJA 1944. ŠTABU DVADESET OSME NOU DIVIZIJE O BORBAMA I POKRETIMA OD 27. APRILA DO 6. MAJA¹

ŠTAB XXI UDARNE BRIGADE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Br. 115

Dana: 8/V 1944. god.

Trajne vrijednosti

Operativni izvještaj o borbama
na terenu za vrijeme neprija-
teljske ofenzive na Slavoniju i
prelaz preko Illove na Moslavinu

ŠTABU XXVIII UDARNE DIVIZIJE NOVJ

Položaj

Poslije akcije na Feričance² koju su izvršile naše jedinice krenula je naša Brigada na put prema Kusonjama i Hum Varoš

¹ Bogdan

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 39—1, k. 1124.

² Brigada je napala ustašku posadu u Feričancima 21 aprila 1944 (vidi dok. br. 81).

~~te~~ prijeko za Petlovu Nogu — Lutoč — Vrani Kameni — Ravna Gora. Na ovom putu jedinice su vodile slijedeće borbe:

- 1.) a.) Iznad sela Mačkovca i Gornjih Kusonja (sekcija Slatina).
b.) Kod Kuzme u šumi (ista sekcija).
c.) Fingiran je napad na Voćin (ista sekcija).
d.) Borba na Lutoču i kod Zajle (ista sekcija).
e.) Probijanje kod Ilove u selu Tomašici (sekcija Bje-lovar).
f.) Borbe kod Dišnika sa neprijateljem koji je naišao kod Garešnice.
- 2.) a.) Borbu kod s. G. Kusonje vudio je naš I bataljon; djelomično mu je pomogao i osiguravao desni bok II bataljon i jedan vod III bat.
b.) Borbe kod Kuzme vudio je naš I i IV bataljon.
c.) Na Voćin fingirao je napad I bataljon.
d.) Borbe na Lutoču i s. Zajle vodili su po dijelovima II, III i IV bataljon.
e.) Borbe za probijanje kod Tomašice vodila je I i II četa I bataljona.
f.) Borbe kod Dišnika vodila je I i III četa IV bataljona.
- 3.) a.) Naziv, jačina i sastav neprijatelja koji se borio sa našim jedinicama kod s. G. Kusonje, bili su gestapo-voci, ustaše i Nijemci, jačine 6 satnija; naziv jedinice i tačan broj neprijatelja je nepoznat.
b.) Borba kod Kuzme vođena je protiv Švaba; jačina 370—400 neprijateljskih vojnika; naziv jedinice je nepoznat.
c.) Fingiran napad na Voćin; neprijatelj je bio miješan; naziv i jačina nepoznat.
d.) Borbe na Lutoču. Sastav i jačina i naziv neprijateljskih jedinica je nepoznat.
e.) Probijanje kod Tomašice. Borba vođena sa dve satnije I bojne I Gorske zdruga; jačina neprijatelja je nepoznata.
f.) Borba kod Dišnika vođena protiv dve satnije I Gorske zdruga.
- 4.) U ovim borbama neprijatelj je namjeravao da nas razbijе ili sprijeći u našem putu.³ Odluke za akciju, odnosno operaciju, donašane su na licu mjesta i usmeno.

³ Brigada se 5 maja sa ostalim snagama Dvadeset osme divizije prebacivala iz Slavonije u Moslavинu (vidi dok. br. 83 u ovoj knjizi i dok. br. 19—2 i 20—2, k. 1123. u Arhivu Vojnostorijskog instituta).

5.) Pošto su zapovijesti izdavane usmeno, stoga ne može mo priložiti pismenu zapovijest.

6.) Borba kod s. G. Kusonje trajala je od 10 sati ujutro 27. IV 1944. pa do 18.30 sati navečer. Ostale borbe, tj. borba kod Kuzme trajala je od 7 sati ujutro 28. IV 1944. pa do 19 sati navečer istoga dana; ostale borbe su vodene na momente.

7.) Neprijatelj, koji je dana 27. IV 1944. naišao od Slatine preko Gornjih Kusonja, imao je namjeru u zajednici sa ostalim kolonama da vrši ofanzivu na naš oslobođeni teritorij i naišao je na četu I bat. koja je bila na osiguranju od Slatine. Ista četa je prihvatiла borbu dok je cио bataljon spremio se i izašao na položaj. Neprijatelj je htio svojim manevrom da zaobiđe i razbijе naše jedinice, ali, junačkim držanjem boraca I bataljona, svi njegovi pokušaji bili su bezvrijedni. Nakon 7 1/2 sati borbe naše su jedinice prešle u napad i razbile ovu kolonu. Borba je završena kod Pecke.⁴

Dana 28. IV 1944. kod Kuzme, pošto naše jedinice nisu stigle na vrijeme, neprijatelj je zaposjeo naše položaje i napao nas još u pokretu. Mi smo zauzeli druge položaje i odlučili smo da zadržimo neprijatelja što duže, znajući da je to ofanziva, kako bi naši drugovi mogli što više da spreme i da bunkerisu raznog materijala; dobrim držanjem naših boraca neprijatelj je i ovdje bio odbijen.

Ostale borbe su bile na momente s namjerom da uništimo što više neprijatelja ili se probijemo u određenom pravcu.

U borbi kod s. Zajle neprijatelj je uspio da odvoji našu jednu četu od naših jedinica koja se povukla u suprotnom pravcu i uslijed užurbanog pokreta ista još nije došla u sastav.

8. — a.) U borbi kod s. G. Kusonje naše jedinice izvršile su zadatok. Neprijatelj je razbijen i povukao se u paničnom bijegu po dijelovima i imao je osjetljive gubitke; na bojnom polju ostalo je 9 neprijateljskih leševa sa jednim gestapovskim oficirom, dok je veći broj ranjenih i mrtvih neprijatelj odvukao, a zarobljena su 3 gestapovca, 3 laka mitraljeza Maksim, jedan protukolski top 42 mm sa 22 granate. Mi smo imali 7 ranjenih drugova od kojih su svega 2 teže ranjeni i imali smo oštećena dva puškomitraljeza.⁵

b.) U borbi kod Kuzme neprijatelj je također imao osjetljive gubitke.⁶ Mi smo imali 9 mrtvih i 30 ranjenih, 4 nestala i izgubili smo jedan teški mitraljez Švarcloze. Uslijed toga što je neprijatelj zaštićen šumom i sa nadmoćnjim snagama nego što

^{4 i 5} Vidi dok. br. 83 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136.

⁶ Vidi dok. br. 171.

su naše bile na tom položaju, izvršio je prođor na naše položaje IV bataljona, tako da mu je pao u ruke jedan teški mitraljez.

c.) Fingiranje na Voćin izvršio je naš I bataljon i zadatak je izvršio.⁷ Borci II čete istog bataljona koristili su mrak i zaklon od oka i privukli se uza same rovove; neprijatelj je bio neoprezan; naši borci su upadali u rovove i tom prilikom ubili i zaklali oko 5 neprijateljskih vojnika, dok su bombe bačene i u druge rovove, ali djelstvo istih nije nam poznato. Dok se neprijatelj osvijestio i počeo da tuče naše borce, oni su se povukli i tom prilikom zarobljene su dve puške sa 400 metaka, a mi smo imali dva lakše ranjena druga.

d.) Na Lutoču i s. Zajle neprijatelj je naišao u više pravaca, u pravcu položaja našeg II i III bataljona, ali ga nismo uspjeli odbiti. Neprijatelj je i ovdje imao osjetljive gubitke. Mi smo imali iz II bataljona 4 nestala druga od kojih je drug Štihman Pavao navodno lakše ranjen i tada nestao, a od III bataljona kod Zajla kad je fingirao napad na Đulavec zarobljeno nije ništa; gubitci neprijatelja u ljudstvu nepoznati, a isti bataljon je imao dva ranjena kod Đulavca i 5 ranjenih i 1 mrtvog kod Zajla; od ovih drugova trojica su teže ranjeni, a ostali lakše.⁸ Borba i gubitci čete IV bataljona, koja je bila zajedno sa zamjenikom kom. bat., nije nam poznata, jer se povukla u suprotnom pravcu.

e.) U borbi kod Tomašice neprijatelj je imao gubitaka, a na bojištu ostala su dva mrtva neprijateljska vojnika, tj. jedan vodnik i jedan vojnik, dok je jedan vojnik zarobljen. U samoj borbi mi smo imali jednog lakše ranjenog druga, dok smo kod prebacivanja od neprijateljskog bacača imali 4 ranjena druga iz IV bataljona kod samog mosta na Ilovi. U ovoj borbi zarobljeno je 4000 mauzer municije, postolje teškog mitraljeza i par pušaka.⁹

⁷ Vidi dok. br. 173.

⁸ Opširnije o tome vidi dok. br. 82, 83 i 175.

⁹ i ¹⁰ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o tim borbama piše: „... Iste noći sa područja južno od Daruvara, prebacile su se 3 odmetničke brigade u smjeru sjeverozapada i to: XXI brigada i još neke nepoznate jedinice preko s. Pašjan, ka s. Popovac i Dišnik, a dvije odmetničke brigade jačine 1000 ljudi, sa 1 topom i nešto konjice, preko s. Palešnika u oblast Trnovitica.“

Ove odmetničke snage naišle su na zaprečnu vatru 1. gorskog druga između V. Zdenci i Kaniške Ive, s namjerom da se probiju u sjeverozapadnom smjeru, što im je i uspjelo uslijed velike nadmoćnosti. Prvi nalet odmetnika je odbijen, ali je nadmoćniji neprijatelj ponovio nalet i u borbi prsa o prsa kod s. Tomašice uzpjelo je odmetnicima probiti zaprečnu crtu... Kod s. Dišnik došlo je do jakog okršaja, odmetnici su napokon odstupili.« (Vidi dok. br. 83 u ovoj knjizi i dok. br. 51—9. k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

f.) U borbi kod Dišnika neprijatelj je odbijen uz dosta ve-like gubitke, a mi smo imali 4 ranjena druga.¹⁰

— U svim ovim borbama neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih, dok je na mjestu borbe ostavio 17 mrtvih vojnika, jednog oficira i jednog podoficira. Zarobljeno je: 1 top protukolski sa 22 granate, 3 laka mitraljeza, nekoliko pušaka, 4400 metaka, jedno postolje teškog mitraljeza, 4 neprijateljska vojnika.

9.) Naši gubitci u ljudstvu i materijalu: 10 mrtvih, 55 ranjenih, 8 nestalih, 2 puškomitraljeza oštećena, 8 karabina, 1 teški mitraljez. Među ranjenima nalaze se od rukovodilaca i to: vodnik Cerević Petar, zamj. komesara čete Lovrić Andrija, zamj. komesara čete Gostimir Stanko, komesar čete Adžić Dragan, zamj. komandira čete Popić Dušan, komandir čete Stanković Jefto, komandir čete Stanišić Nikola, vodnik Petrović Mile, mladi vodnik Raduka Jovo, vodnik Kurjak Mile, delegat Petrović Zvonko, obav. oficir Kuprešanin Nikola p. poručnik, svi iz IV bataljona, ali veći dio od ovih ranjeno je lakše i ostalo u jedinicama.

Desetar Lazić Mitar, politdelegat Sašlić Jovan, ranjeni iz III bataljona, a poginuo je desetar Stanić Nikola.

Iz II bataljona ranjen je delegat Horvat Franjo, desetar Kobača Vinko, a poginuli desetar Makarić Đorđe, delegat Mirković Đuro.

Iz I bataljona ranjen desetar Micek Tomo, desetar Stojaković Dragan, desetar Katalinić Josip, vodnik Marović Nikola, vodnik Kovačec Franjo.

10.) Municije utrošeno 20.100 metaka, 14 mina za teški bacač; oštećen 1 teški mitraljez i dva puškomitraljeza Brno, 8 pušaka izgubljeno.

11.) Kao jedinica u ovim borbama istakao se I bataljon, a kao pojedinac svojom borbenošću i rukovođenjem u borbama istakao se komandir II čete I bataljona drug Božo Vojvodić.

12.) Prilikom borbe kod Dišnika koju su vodile dve čete IV bataljona i propustile neprijatelja na blisko odstojanje, neprijatelj je uspio uteći, zbog toga što je štab II bataljona očekivao naređenje koje je dobio kad je već bilo kasno, a nije se sam sjetio i ako mu je postojala mogućnost da neprijatelja zaoštide i uništi.

13.) Pošto su borbe vođene na terenu, stoga kritike u akciji nemamo; bilo je manjih slučajeva nesnalaženja kod pojedinih rukovodilaca u samoj brigadi.

14.) Veza je održavana kuririma i telefonom. Sa štabovima bataljona bila je dobra, dok sa štabom divizije nije bila dovolj-

na, pošto su kuriri kasno stizali zbog velikog puta u pojedinim momentima, dok je djelomično bila bolja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. o.

(M. P.)

Komandant, major:
Dušan Kreća

BR. 39

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE OD 8. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O NAPADU NA USTAŠE NA DUMANU¹

ŠTAB I BRIGADE XXXV DIV.
8. V 1944.

Operativni izvještaj
za akciju 5/6. maja
1944. dostavlja

ŠTABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA NOVJ

4. maja 1944. god. brigada je bila raspoređena sa dva bataljona u Živiliji, jednim bataljonom u Trnovcu i jednim bataljom u Kuzmanovači. Istog dana štab brigade dobio je telefonsko naređenje da se brigada prebaci u Kuzmanovaču, s tim što će jedan bataljon ostati u Trnovcu. 4. maja 1944. brigada je stigla u Kuzmanovaču gdje je štab brigade primio zapovijest² za akciju koju je trebalo izvesti 5. maja 1944. u 4 sata na Dumani i okolnim osiguranjima gdje se nalazila 34. ustaška bojna. Štab brigade je odmah razradio zapovijest i pozvao štabove bataljona te sa njima zajedno razradili i naredili raspored snaga i to: I bataljon iz pravca Živilja — Štampar — Oštri Grič. Sa tim bataljonom krenuo je zamj. komandanta brigade. II bataljon Kuzmanovača — Markovići — k. 885 — Duman. III bataljon isto Markovići — k. 885 — sjeveroistočne padine Lisca — Duman. IV bataljon sa jednom četom na položaj kod Ivčevića Kose sa zadatkom obezbjeđenja od Križanovog Brda, sa dvije čete u

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-historijskog instituta, reg br. 24—6 5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 23.

brigadnu rezervu na Golom Vrhu. Čete pratećeg oruđa sa dva teška bacača na Golom Vrhu, protukolski top na cesti Ljubovo — Široka Kula, protivavionski mitraljezi na položaj Kuzmanovača — Škriljak sa zadatkom odbrane iz vazduha od nisko letenih aviona. Sve jedinice izvršile su pokret 4. maja 1944. u 23 časa. Na polazne položaje stigle su 5. maja u 4 časa odakle su vršile podilaženje. 5. maja u 5 časova neprijatelj je otvorio vatru na naše jedinice. Jedinice, koje su uspjele podići na vrlo blisko odstojanje, odgovorile su na neprijateljsku vatru, i, odmah energičnim udarom bombama, neprijatelja su likvidirale sa okolnih osiguranja i to: jednu satniju sa Golog Vrha, nepotpunu satniju sa Lisca i sjeveroistočnih padina Lisca, također i sa Oštrog Griča. Poslije osvajanja prvih neprijateljskih položaja, jedinice su nastavile brzim napadom na sam Duman. Neprijatelj, koji je bio djelimično neorganizovan i nesređen zbog energičnog udara naših jedinica; iz tog razloga nije mogao da dade efikasan otpor na Dumanu, već se, poslije borbe koja je trajala 15—20 minuta, dao u paničan bijeg i uspio da se izvuče jugoistočnim padinama kote 909, jer jedinice VIII divizije nisu na vrijeme posjele određene položaje.³ Također vremenske prilike, tj. jaka magla nije dozvolila dobro osmatranje niti efikasno gonjenje vatrom. Ipak, naše jedinice nastavile su sa gonjenjem vatrom i pokretom sve do određenih položaja jedinicama VIII divizije koje su preuzele na sebe daljnje gonjenje. Poslije izvršenja svog zadatka, jedinice su se odmah prikupile i sredile. Štab brigade izdao je naređenje da se sve jedinice koncentrišu na Golom Vrhu, a IV bataljonu, koji se do tada nalazio u brigadnoj rezervi, naređenje za posjedanje položaja kod škole Ivčevića Kose, o čemu je odmah bio obaviješten štab divizije, od kojega je štab brigade primio naređenje 5. maja u 10 časova, da sa tri bataljona podje u napad na neprijatelja na Vidovaču i Boište. U tom napadu bio je slijedeći raspored: I bataljon pravac Ivčevića Kosa — Vidovača, II bataljon pravac kota 881 — bezimena kota — Boište, IV bataljon međuprostor pomenutih pravaca, III bataljon na osiguranje Goli Vrh — Ivčevića Kosa, teški bacači na bezimenoj koti pozadi Boišta odakle su efikasno potpomagali nastupanje pješadije. Neprijatelj sa ovih položaja nije davao jak otpor, te su naše jedinice brzo izišle na Boište odakle su odmah osmotrile neprijateljski pokret iz pravca Janjča — Ivčevića Kosa, tj. prema našem III bataljonu. Štab brigade odmah je naredio IV bataljonu da se rokira prema Golom Vrhu. Istome to nije uspjelo, jer je neprijatelj iz pravca Ramljana bio već napao bočno III bataljon koji je poslije kraće borbe bio prisiljen na povlačenje. Neprijatelj je ovlađao Golim

³ Vidi dok. br. 102 i 107.

Vrhom, a drugim snagama išao je ispod Ivčevića Kose zaobilazno na Vidovaču, te je odmah naređeno I bataljonu da se rokira na bezimenu kotu pozadi Boišta, kotu 881 — Markovići, gdje se je već tada nalazio IV bataljon. II bataljon je do 20 časova ostao na Boištu. Isti se osjećao ugrožen te je štab bataljona donio odluku da se bataljon povuče u pravcu Bašića Duboki — Lulići. Sa novoposjednutih položaja neprijatelju je dat jak otpor u kome je uzeo učešće bataljon divizijske rezerve odakle se neprijatelj povukao prema Boištu i Vidovači; naše jedinice zanočile su na tim položajima pošto je bilo već 22 časa, a ljudstvo izmoreno i nije se moglo goniti neprijatelja.

6. maja u 7 sati brigada je dobila naređenje od štaba divizije da krene u napad na neprijatelja, koji se nalazio na Boištu i Vidovači, i produži prema Perušiću. Brigada je ojačana sa dva bataljona I brigade VIII divizije, od kojih je jedan ostavljen na Golom Vrhu kao osiguranje desnog krila. Ostale snage bile su raspoređene: I bataljon Vidovača — Kamenitovac — Jasenovača, IV bataljon zaselak južno od Vidovače — Uremović — Kiljer, II bataljon Boište — Sv. Marija Magdalena — Selište — Štitar, III bataljon i bataljon I brigade VIII divizije zadržani su u brigadnoj rezervi, teški bacači po potrebi odakle će moći tući neprijatelja. U 8 časova jedinice su pošle na izvršenje zadatka, te je neprijatelj sa Vidovače i Boišta dao vrlo mali otpor, a naše snage ovladale su tim položajima i odatle pošle na daljnje izvršenje svog zadatka te brzim pokretom u četnim kolonama i jačim pritiskom pješadijske vatre potpomođnute minobacačkom, ovladale su u 14 časova slijedećim položajima: Jasenovača — sjeveroistočnim kotama kod Kiljera, Vršić (k. 670) sjeverozapadno od Maloga Čardaka. U napadu je sudjelovala na našem lijevom krilu III brigada XIII divizije⁴ u pravcu M. i V. Čardak — Sv. Trojica, koja nije ovladala neprijateljskim položajima na tom pravcu, već u 15 časova povukla se na svoje polazne položaje, tj. Vijenac, i omogućila neprijatelju da nam jačim snagama pritisne lijevo krilo i prisili na povlačenje. Povlačenje se izvršilo u 16 časova; isto je bilo organizovano i pod zaštitom svoje vatre, tako da nije bilo gubitaka. Povlačenje se vršilo do Boišta i Vidovače gdje su jedinice zauzele položaje. U 22 časa štab divizije daje naređenje da se brigada povuče u Kuzmanovaču, po kome naredjenju je odmah postupljeno.

Ishod borbe: Neprijatelj je u ovim borbama bio protjeran sa slijedećim gubitcima: 60 mrtvih među kojima je jedan oficir i nekoliko podoficira, 80 ranjenih među kojima ima oficira i podoficira. Od mrtvih ostalo je na položajima oko 40 vojnika

⁴ Vidi dok. br. 37.

sa kojih smo skinuli ratnu spremu. Zarobljena dva neprijateljska vojnika koja su predana štabu divizije. Naši gubitci: 12 mrtvih, 17 ranjenih, 3 zarobljena i 9 nestalih. Među mrtvima nalazi se komesar čete drug Pavličić Marko, 3 vodnika i to: drugovi Polovina Nikola, st. vodnik, Čopić Đuro, v.d. vodnika Čorak Nikola, v.d. vodnika. Među ranjenim nalaze se dva komesara čete i to: Uzelac Mišo, kom. čete za vezu, Rađenović Mića, komesar čete u II bataljonu, Guteša Dane, st. vodnik, Dumić Jovo, vodnik.

Zarobljeno: 1 top (protukolski 47 m/m) bez zatvarača sa 94 granate, jedan teški bacač sa 200 mina (teških 100, lakih 100), jedan p. mitraljez Z. B., 4 postolja za Švarcloze, metaka za pješadijska oruđa 17.964, ručnih bombi 92, pušaka 17, pištolja 2, signalnih pištolja 1 sa 45 raketa, šinjela 51, bluza 8, šatorskih krila 13, čebadi 35, cipela 5 pari, 1 par čizama, nešto kapa, torbica i ranaca, 3 km telefonskog kabla, 10 konja, 1 kola, 7 kara, 12 konjskih zaprežnih pribora, nešto porcija i čuturica.

Utrošeno: 18.837 metaka po svim pješadijskim oruđima, 41 mina za laki bacač, 17 mina za teški bacač.

Izgubljeno: 11 pušaka, jedan p. mitraljez, jedno postolje od teške Brede.

Pokvareno oruđe: oštećen jedan laki bacač od mitralješkog rafala.

Veza u ovim borbama sa potčinjenim jedinicama otežana i neredovita zbog slabog terena. Veza sa pretpostavljenim štabovima bila je telefonska i kurirska i stalna. Komandovanje otežano zbog lošeg terena, nedovoljno izvježbanih jedinica, otežavano je manevrisanje. Sve jedinice u ovim borbama imale su dobro držanje i izvršavale na vrijeme zadatku. Naročito se istakao u energičnom napadu II bataljon. Pojedinačnih primjera hrabrosti i dobrog rukovanja starješina, koji zaslužuju poхvalu, naknadno ćemo dostaviti.

Kritički osvrt: Slaba budnost III bataljona na Golom Vrhu omogućila je neprijatelju da zađe u bok i za leđa našim jedinicama i prisilio nas na povlačenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Op. oficir, poručnik: Komandant, poručnik:
N.⁵ Drakulić **M.⁶ Koprivica**

(M. P.)

Prilog: liste gubitaka

---

⁵ Nenad

⁶ Mirko

Este si 11 sestanjom, Guteha doma, stradom, Bimbo Jovo, vodnik. Parabijanje i top /protukolski 47 m/m, bez zadržave se 30 minuta, jedan tokom sataga sa 100 mina /tehnički dod, 1000 min, 100/, jedan p. minimalnog 1.3., u sestanjima na Dvorcevo, sataška sa 100 mina i jedna cruce 17.904, ramnik bočni 100, pistoli 2, signalnih pištolja 1 sa raketa 45, aljazne 2, bimbo 2, metarne cruce 10, šešovi 35, nipele 3 parti, 3 par dugačka, nadlo 250, korični 25 i romana, 3 km. Zalaskanje sunca je do sredine, i kolici, 7 kara, te kugljenici u sestanjima. Bočni borci i 1 butnjica.

Ugrošen: 19.3.1977 datum je ugovor jednajstih godina. Uz nju su imeno, 71 mima na teksi vozač.
Iznahljivo: 11 putnika, jedan p. mitraljics, jedno postolje od telek

Ukvarjeno oružje ostalo je jedan laki pocet od mitralješkog rafala. Veza sa ovim borbenim područjem jedinica ostala je nerušljiva i bezbedna terena. Veza sa prepostavljenim Šteborovim bila je telefonska i mrežna i stalna. Komuniciranje otvorenzo stog ljudskog terena, nedovoljno izvještavati jedinice, ostajalo je nezauzimanje. Ove pomoći u ovim borbenim iskušnjama i ispravljavale su vrijeme nadukta. Narušilo je istakao u energičnom pozivu na telovisiju. Prijelazničkim prijedlozima hrvatski i dobrog rukovanja starješinsko

Kritični saveti Blaže Budinčet IIT Detaljima ne došao Vrh moguće je najprijetljivo da nadje u mreži sa slijedećim jedinicama i namu pravilne te se pitanja.

第37章 亂世 — 亂世的亂世，亂世的亂世

400-888-0000

제작: 김민경, 김민정

For details, see [related](#).

© 2001 Lulu Publishing

BR. 40

ZAPOVIJEST ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 9. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA USTAŠE U LIŠANIMA I VRANI¹

Z A P O V J E S T

Štaba XIX Divizije N.O.V. Jugoslavije za rad 9/10. maja
1944. g.

Podaci o neprijatelju: U samom djelomično spaljenom selu Lišane ponovno je uspostavljena posada od 90 ustaša sa jednim t. mitraljezom, 3 p. mitraljeza, a ostalo puške. U selu Lepuri noću nema posade (ovo nije provjereno).

U selu Vrani ima 80—100 ustaša sa 2 t. mitraljeza, jednim lakim bacačem i nekoliko p. mitraljeza. Smješteni su u staroj turskoj zgradи »Hanu«, koja je dobro utvrđena.

Moral kod ustaša je znatno pao poslije likvidacije Lisičića.² Na municipiji jako oskudjevaju. Na pravcu Bribirske Mostine — Benkovac neprijatelj motorizacijom saobraća i noću. Treba računati i sa eventualnom upotrebom tenkova od pravca Bribirskih Mostina, ali ona nije vjerovatna u toku noći.

Prema poslednjim podacima u selu G. Karin i Popović nema neprijatelja.

U cilju likvidacije uporišta Lišane i Vrane,

N A R E Đ U J E M O :

1.— I. Ud. brigada likvidiraće u toku noći 9/10. maja o.g. uporište Lišane.³ Jedan bataljon postaviti na osiguranje prema Bribirskim Mostinama, a sam napad izvršiti sa dva bataljona. Sa jednim bataljonom zatvoriti pravac Đevrske — Gošić i u slučaju nedolaska Prominskog Odreda i pravac Kistanje — Modrino Selo.

2.— II. brigada Osiguraće akciju I. ud. brigade jednim bataljonom na komunikaciji Benkovac — Lišane, a drugim bataljonom pretresti selo G. Karin. Na dosadašnjim položajima

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4/1, k. 1009.

² Napad na ustašku posadu u Lisičiću izведен je 28/29. aprila 1944 (vidi dok. br. 12).

³ O rezultatima napada vidi dok. br. 124.

ma ostaviti dva bataljona, i to jedan Bilišanima, a jedan na prostoru Žegar Krupa.

Osiguranja postaviti prije početka napada, a pretresu sela G. Karin pristupiti još u toku dana.

3.— Štab grupe odreda sa:

Prominskim Odredom zatvoriti pravac Kistanje — Modrino Selo, Benkovački bataljon da osigura kanal i ukrcavanje na obali, a sa Sjevero-Dalm. P. Odredom likvidirati u toku noći 9/10. o.mj. neprijateljsko uporište u selu Vrani.⁴

- 4.— Početak napada na selo Lišane i Vranu u 23 sata tačno.
- 5.— Štab I. ud. brigade na pravcu svoga djelovanja, a Štab II. Brigade da ostane na svome mjestu, s tim da sa svakim bataljonom koji ide u akciju pade i jedan član Staba Brigade.

6.— **Veza:** I. ud. Brigada će uspostaviti telefonsku vezu sa Štabom Divizije i sa jednim bataljonom u napadu. Sa bataljom na osiguranju održavati vezu kuririma.

II. Brigada: bataljon na osiguranju prema Benkovcu uhvatiće vezu sa I. ud. brigadom još prije samoga napada, putem patrola i održavati ju u toku cijelog napada.

7.— Za napad pripremiti dovoljno rušecih mina i sredstava za paljenje kuća iz kojih se bude davao odpor. Sekcija za naoružanje ovoga Štaba dodjeliti će Štabu I. brigade 4 velike mine, a Štab Inžinjerskog bataljona staviti će na raspolaganje jedno minersko odjeljenje sa 20 nagaznih mina.

8.— Bataljoni na osiguranju isturiti će što dalje u pravcu neprijatelja svoje patrole.

9.— U selu Lišane i G. Karin uništiti kuće iz kojih se bude davao odpor.

10.— U koliko bude kakovoga plijena u selu Lišanima, evakuirati ga staranjem Intendanture I. Brigade.

11.— Borbeni postupci imaju biti kako je to već ranije naređivano.

12.— Znaci raspoznavanja za noć 9/10 o.mj. **Motor—Mostine**, a 10/11. o.mj. **Pepa—Benkovac**. Ugovoreni znaci 9/10. o.mj. 10—30. a 10/11. o.mj. 20—50.

⁴ Ustaško uporište u Vrani uništila je Prva brigada Devečne divizije u prvoj polovini juna 1944 (vidi dok. br. 40—1/1, k. 518. dok. br. 25—12. k. 1009 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

- 13.— Kirurška ekipa dodjeljuje se Štabu I. Brigade na raspolaganje.
- 14.— Štab I. Brigade i Grupa Odreda izraditi će detaljne zapovijesti, a jedan primjerak dostaviti ovome Štabu najdalje do 12,00 sati 9 o.mj.
- 15.— Postupak nakon likvidacije: I. Brigada povući će se na liniju Brgud — Dobropoljci — Gošić, a Štab Grupe izdati će naređenje S.D.P.O. da se po likvidaciji sela Vrana sa dva bataljona prebac i odmah na sektor: Bukovica na liniji Nunić — Modrino Selo, a sa jednim bataljonom ostaće na osiguranju kanala zajedno sa Benkovačkim Odredom, a koje poslije upotrebiti za sprovod spreme i materijala sa obale na sektor Bukovice.
- 16.— Za vrijeme ove operacije sve ostale jedinice imaju na svojim sektorima djelovanja vršiti akcije demonstrativnog karaktera.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
Petar Babić s. r.

Komandant — p.pukovnik:
Tomo J. Popović s. r.

DOSTAVLJENO:

na znanje: Štabu VIII. Korpusa NOVJ
na izvršenje: I. i II. Brigadi i
Grupi Odreda.

Za tačnost prepisa jamči:
Načelnik — major:
Sirovatka

(M. P.)

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVADESET OSME NOU DIVIZIJE OD
9. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA
NEPRIJATELJSKU POSADU U HERCEGOVCU¹**

ŠTAB XXVIII UDARNE DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 159
Dana: 9/V 1944. god. 17.35

Z A P O V I J E S T
(Sekcije: Bjelovar i Čazma 1 : 100.000)

Neprijateljska posada u mjestu Hercegovcu jačine 242 vojnika 6. sati II bojne I gorske pukovnije I gor. zdruga, 123 vojnika 1. sata I bojne domobranske poljoprivredne straže i 12 žandara, svega 376 vojnika.

Naoružanje: 2 protivtenkovska topa 47 mm, 3 teška bacača, 4 laka bacača, 2 t. mitraljeza, 14 puškomitraljeza, 10 šmajsera, ostalo puške.

U cilju likvidacije napred navedenog uporišta,

N A R E Đ U J E M O

1.— XVII udarna brigada:

Sastav: 4 bataljona
1 top 47 mm
1 top 37 mm
2 odjelj. t. bac.

Svega: 4 bataljona
2 topa
2 odjelj. t. bac.

Zadatak:

Dva bataljona u pratnji dva topa i dva odjeljenja teških bacača likvidirat će posadu u uporištu Hercegovac² i oslobođiti ga tako, da sa jednim bataljonom u pratnji jednog protivkolskog topa 47 mm i jednim odjeljenjem teških bacača izvrši napad u uporište i to sa sjeverne strane gdje će biti težište napada i glavni prodor za upad u mjesto. Sa drugim bataljonom pojačanim jednim protivkolskim topom 37 mm i jednim odjeljenjem teš. bacača, izvrši napad

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg br. 20—1/1, k. 1123.

² O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 64, 66, 75, 83, 182 i 183.

2.— XXI udarna brigada:

Sastav: 4 bataljona
1 top 37 mm
2 odjelj. t. bac.

Svega: 4 bataljona
1 top 37 mm
2 odjelj. t. bac.

**3.— Brodska brigada i
češka brigada:³**

Sastav: 6 bataljona
1 top 37 mm
2 odjelj. t. bac.

Svega: 6 bataljona
1 top
2 odjelj. t. bac.

Zadatak:

Postavlja zasjedu u pravcu neprijateljskih uporišta Garešnica — Gojilo na liniji gdje se spaja selo Tomašica — Kajgana, dalje selo Zdenčec, Mali i Veliki Pašjan, zaključno cesta Bjelovar — Garešnica kod Lipovog Brda.

Porušiti mostove na rijeci Ilovi zapadno od sela Tomašice i Klokočevca i kontrolisati ovu stranu. Ispred Zdenčeca porušiti prugu i minirati cestu Garešnica — Bjelovar, Garešnica — Zdenčec i na putu ispred zasjede kod sela Tomašice.

Zadatak:

Postavlja zasjedu u pravcu neprijateljskih uporišta Daruvar, Grubišno Polje, Vel. Zdenčci, Vel. Grđevac, Vel. Pisanica i Bjelovar na liniji: južno od Vel. Zdenaca — Crni Lug, k. 130 (cesta Hercegovac — Vel. Zdenčci), istočnu ivicu Zdenačkog Gaja — put Trnava — Vel. Zdenčci, pruga i cesta istočno od Pavlovca, šuma Gaj — selo Pavlovac, te lijevo zaključno zaselak Pavlovac-Dražica (k. 140).

Na ovom sektoru zasjeda Češka brigada zatvorit će sektor cesta Vel. Grđevac — Zdenčci, pruga i put Vel. Zdenčci — Tr-

³ Misli se na Čehoslovačku NO brigadu »Jan Žiška«.

nava, dok će glavne pravce e-
sta Vel. Zdenci — Hercegovac
put Vel. Grđevac — Ladislav
držati Brodska brigada.

Ispred zasjeda porušiti sve mo-
stove, istrugati prugu i postaviti
nagazne mine.

4.— II moslavačka brigada:

Sastav: 3 bataljona
1 odjelj. t. bac.

Svega: 3 bataljona
1 odjelj. t. bac.

Zadatak:

Jedan bataljon pojačan sa
jednom četom u pratnji jednog
odjeljenja teš. bacača postavlja
zasjedu u produženju lijevoga
krila Brodske brigade na liniji
Dražica — Nova Ploščica.

Jedan bataljon postavit će
zasjedu sjeverno od sela Ivan-
ske u pravcu uporišta Narte.

Ostali dio snaga ove brigade
porušit će prugu Bjelovar —
Vel. Grđevac kod sela Kokinac —
Patkovac. Poslije rušenja ove
pruge postavit će nagazne mine
na cesti Bulinac — Vel. Grđe-
vac u šumi sjeverno od Male
Pisanice.

5.— Moslavački NOP odred:

Sastav: 3 čete

Svega: 3 čete

Zadatak:

Postavlja osiguranje u prav-
cu neprijateljskog uporišta Voj-
ni Križ na liniji sela Milaševo —
Suhaja.

6 — Mjesto štabova:

Štab divizije nalazit će se u ž. st. Trnovitica-Hercegovac.
Štab XVII ud. brigade u prvim zgradama sjevernog dijela
Hercegovca.

Operativni štab za Brodsku i Češku brigadu bit će u istoč-
nom dijelu sela Trnave.

Štab XXI udarne brigade zapadni dio sela Palešnik.

Štab II moslavačke brigade selo Mala Trnovitica.

Štabu Moslavačkog NOP odreda selo Grabovnica.

7.— Početak napada:

Izvršit će se noću između 10/11. maja 1944. god. u 2 sata poslije pola noći.

8.— Znaci raspoznavanja:

Za noć 10/11. V 1944. **Gora—Zelena**

Za dan 11. maj 1944. Poziv: Desnom rukom izbaciti pušku u vertikal-lan položaj dva puta u stranu.

Odziv: Lijevom rukom sa kapom u ruci učiniti dva kruga iznad glave.

Za dalje važe redovni znaci.

9.— Veza:

Radio-vezu, telefonsku vezu, kao i ostalu vezu pomoćnim sredstvima organizirat će referent za vezu oyoga štaba i priložiti dopunsku zapovijest.

10.— Sanitet:

Referent saniteta ovoga štaba izradit će dopunsku zapovijest u kojoj će predviditi raspored i podjelu cjelokupne sanitetske službe za operaciju.

11.— Evakuacija plijena:

Evakuaciju plijena organizirat će intendant ovoga štaba za selo Popovac.

12.— Povlačenje:

Povlačenje će se izvršiti po pismenom ili telefon-skom naređenju ovoga štaba u pravcu mjesta sadašnjeg boravka jedinica ukoliko se na licu mjesta ne bi odredio koji drugi pravac. Svjetlosni znaci za povlačenje bit će ispaljeni: dvije bijele i jedna zelena raketa dva puta u razmaku od 5 minuta.

13.— Napomena:

Sve jedinice određene na osiguranja i zasjede, a kako vidimo da su na čistini ili ravnici stoga će se pristupiti najboljem utvrđivanju i uređenju položaja, kao i njegovoj organizaciji. Sve mostove porušiti, izvršiti prekopavanje cesta i puteva, tj. organizirati najbolju kako pasivnu, tako i aktivnu odbranu protiv motorizacije i motomehanizo-

vanih jedinica; pored toga zasjede moraju biti vrlo elastične i uporne. Sve zasjede na svojim pravcima pored miniranja puteva odredit će grupe vojnika koji će na većoj udaljenosti ispred svojih zasjeda postavljati lažne mine, tj. iskopati rupicu za minu, a potom je zagrunuti praznu tako, da liči kao da je stvarna mina; ovo isto učiniti i kod stvarno postavljenih mina.

Sve greške konstatovane u analizi iz akcije na [Po-drav.] Slatinu, napominjemo da se ovoga puta ne smiju ponoviti.

Kamuflažu položaja na svim zasjedama solidno izvršiti protiv djejstva iz vazduha.

Kako su naše jedinice tokom borbi kroz ofanzivu u Slavoniji⁴ utrošile veću količinu municije, a nama je svima poznato da je nikuda ne možemo dobiti nego od samo uništene neprijatelja, stoga će svi rukovodioci ovoga puta najstrože povesti računa da svi strelici što bolje i tačnije budu gadali i da nijedan metak ne bude ispaljen, a da isti nije dobio tačan svoj cilj.

Operativni štab sjeveroistočnih zasjeda u selu Trnava sačinjava celokupni štab Brodske brigade i komandant Češke brigade.⁵

Prilog: Skica uporišta u triplikatu, te dopunske zapovijesti veze i saniteta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
D.⁶ Kladarin

Komandant, potpukovnik:
Radojica Nenezić

Dostavljeno:

Štabu X korpusa NOV i POJ, radi znanja.

Štabu XVII udarne brigade,

Štabu XXI udarne brigade,

Štabu Brodske brigade,

Štabu II moslavačke brigade i

Štabu Moslavačkog NOP odreda, svima na izvršenje zadataka.

⁴ Riječ je o ofanzivi koju su njemačke i ustaško-domobran
snage započele u Slavoniji 26. aprila 1944 (vidi dok. br. 103 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136).

⁵ Komandant te brigade je bio narodni heroj Josip Ružička. Poginuo u februaru 1945. kod Orahovice.

⁶ Đuro

BR. 42

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE TRIDESET TREĆE DIVIZIJE OD 9. MAJA 1944. ŠTABU DIVIZIJE I ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV O BORBAMA KOD IVANCA¹

ŠTAB
I BRIGADE XXXIII DIVIZIJE
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ

Dne 9. maja 1944. u 11.10 h.
Oper. broj 56/44.

Predmet: Operativni izvještaj

ŠTABU XXXIII DIVIZIJE X KORPUSA
»ZAGREBAČKOG« NOV i POJ

U vezi naređenja Štaba X korpusa »Zagrebačkog« NOV i POJ Op. broj 260 od 5. maja 1944.²

Jedinice naše brigade izvršile su koncentraciju u selu Pri-gorec sa tri bataljona i jednim dijelom jedinica pri štabu.

Prema usmenoj zapovijedi štaba XXXII divizije, kojoj smo za ovu akciju bili pridodani, sa dva bataljona zauzeli smo položaje i to:

III bataljon sa dvije čete na koti 421 iznad sela Vuglovec, dok je IV bataljon zauzeo položaj ispod Vesi Lepoglavske na kosi koja vodi od hrpta iste ka selu Kaniži. Ovaj bataljon bio je pojačan sa jednim teškim mitraljezom iz našeg I bataljona, protukolskim mitraljezom i protukolskom puškom, te mineralskom grupom, koji su dobili zadatku da miniraju cestu, koja vodi od Kaniže ka Čretnu, gdje je ovaj bataljon postavio jednu desetinu uz samu cestu, sa zadatkom da sprijeći eventualni saobraćaj kurira između uporišta Ivanec i Lepoglave. Jedan vod bio je upućen ka Pilani šume Skalovka, s tim da kontroliše konjsku stazu koja vodi od Lepoglave ovim pravcem.

Sam položaj je brdovit, ispresjecan i na mjestima jako gusto pošumljen, sa niskim stablima. Prilaz kotama kao i položajima moguć je samo kotlinom, jer je tamo uočljivost najmanja.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-starijskog instituta, reg. br. 4/3, k. 1210.

² Redakcija ne raspolaže tim naredenjem. Iz izvještaja Štaba de-setog korpusa vidi se da je Prva brigada zatvarala pravac Lepoglava — Ivanec obezbjeđujući time napad brigade »Matija Gubec« na Ivanec (vidi dok. br. 165).

Položaj smo posjeli 6. maja 1944. u 2 h ujutro.

Naš izviđački vod je upućen ka Sv. Ivanu s ciljem izviđanja neprijatelja i eventualnog njegovog kretanja.

Tokom dana neprijatelj je pokušao u manjim skupinama da se probije od pravca Lepoglave i da uhvati vezu sa opsjednutima u Ivancu i to prugom i cestom koja vodi ka Ivancu. Neprijatelj je svaki put bio odbijen i pobegao natrag, te ostavio na bojištu dva mrtva, koja nije sobom mogao povući.

Naše jedinice nisu imale za ovo vrijeme gubitaka niti u ljudstvu niti u materijalu.

Istoga dana u 17.30 h neprijatelj je pokušao prodor, a to mu je i uspelo prugom i desno od iste u jačini od 200 vojnika od Ivanca ka Lepoglavlju.³ Sudarivši se sa našom zasjedom, ostavio je na bojnom polju 7 mrtvih.

Tokom noći neprijatelj nije izlazio iz uporišta Lepoglavlju, samo je odgovorio vatrom sa Sv. Ivana kada su naše patrole na neprijatelja zapucale.

Dne 7. maja 1944. u 11 h štab ove brigade primio je pismeno naređenje štaba X korpusa, a nedugo iza toga i depešu od štaba XXXII divizije da se jedinice sa zasjede privuku bliže ka Ivancu radi ishrane boraca i postave zasjede oko Vuglovcu. U 15 h istoga dana povukli smo zasjedu uz postavljena osiguranja na prijašnjim položajima, dok se jedinice smjestile na novim položajima. Nove položaje zauzeli smo na liniji iza Vuglovcu — Knapić brdo (kota 260), dok jednu četu smjestili smo na groblju u Ivancu, druga četa IV bataljona smjestila se je na hrptu kose, koja vodi prema Donjem Gečkovcu, mrtva straža postavljena je na Knapiću, dok preostale dvije čete smjestile su se na dvije čuke od Obdaništa prema Vuglovu. Položaje smo zauzeli u 16.15 h.

Sam položaj je duboko ispresijecan i oko kote 260 pokriven šumom; uočljivost dobra; prilaz težak; jedinice su bile dobro povezane dodirom po danu pogledom, a noću patrolama.

U dnevnom izvještaju PTS-Ia piše o tome slijedeće: »Borbenska skupina sastavljena od dijelova Brzog sklopa PTS i dvije pješačke sati PTS bila je određena da u noći 6./7. 5. 1944. uspostavi vezu sa I/1. puk. PTS u Lepoglavlju. Nakon odstranjenja zapreka na cesti veza je bila uzpostavljena u rane jutarnje sate 7. 5. 1944.

Dijelovi I/1. puk. PTS koji su se dne 6. 5. 1944. još nalazili u Ivancu, morali su se zbog pomanjkanja streljiva i premoćnosti neprijatelja povući u Lepoglavlju. Neprijateljski gubitci: 30 mrtvih i 1 zarobljen. Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 5 ranjenih...« Iz bojne relacije Prvog zbornog područja se vidi da su ustaše pri povlačenju iz Ivanca u Lepoglavlju imale 2 mrtva i 12 ranjenih. (Vidi dok. br. 70 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 1—268 26. k. 112, dok. br. 51—15. k. 58 u Arhivu Vojnoistrijskog instituta).

U 17 h neprijatelj je artiljerijskom pripremom od Ribića i Bregišteo stvoriti njenu pogodnu situaciju za podilaženje od pravca Jerovca, od kuda je počeo faktično nastupati u tri kolone i to: jednom kolonom ka želj. stanici Ivanec, drugom kolonom cestom ka Ivancu i trećom kolonom prema R. uglja. Neprijatelj je prvi put odbijen, dok se u sumrak podvukao ka želj. stanici Ivanec sve duž pruge do rudnika.⁴ Minobacačkom vatrom lupali smo njihove položaje oko želj. stanice i oko rudnika. U 21 h, a po instrukcijama primljenim od štaba brigade »Braće Radića« da koordiniramo rad, tj. da bočno lupimo neprijatelja, uputili smo jednu i pol četu ka rudniku, neprijatelja smo od istog protjerali, koji se je povukao uz prugu ka želj. stanici, ali kako je ova četa i pol bila usamljena i, kako smo očekivali da će brigada »Braće Radića« napasti pravcem želj. stanice Ivanec, ova je nuda izostala, to se ova četa i pol povukla prema starim položajima. U 23.40 neprijatelj je naišao od pravca Lepoglave u jačini od 60 ustaša. Po sudaru sa našom mrtvom stražom, koja se je povukla, povukao se i neprijatelj. U noći su tu i tamo zapucavali; patrole koje su upućene primjetile su da se neprijatelj kreće oko naših ranijih položaja pred Vuglovcem; jačina neprijatelja nije poznata, ali izgleda da su bile manje snage.

Tokom noći od strane Lepoglave napadi neprijatelja nisu se ponavljali.

Tokom jutra 8. maja 1944. neprijatelj je pokušao doći na kotu 260, ali je bio odbijen. U 7.30 h četa iz brigade »Braće Radića« napustila je položaj koji je držala na groblju i mi se tamo osiguravamo sa jednim vodom, jer po povratku one čete i pol od rudnika mi smo zauzeli frontalan položaj prema Lepoglavi uz bočna osiguranja od pola čete sa isturenom mrtvom stražom u vinogradima, kod dvije velike zidane bijele kleti. U 10.10 neprijatelj žestoko udara na naše lijevo krilo, a dijelom se probija klančićima i podilazi nam u zaleđe. Ovaj dio fronta pojačavamo četom iz IV bataljona, dok dolje ka cesti prikupljamo snage i stežemo front.

U to vrijeme šaljemo našu komoru u Prigorec sa manje pokretljivim jedinicama pri štabu brigade. U 10.35 h dobivamo naredenje za povlačenje od štaba XXXII divizije i povlačenje usledjuje brzo, ali za to ipak ostavljamo osiguranje, no ta osiguranja bila su slaba s leđa, iz razloga što se već nešto ranije povukao bataljon brigade »Braće Radića« s kojim smo bili vezani.

⁴ Prikupivši jače snage (dvije bojne Prve pješačke pukovnije PTS, Oklopni sklop PTS i vod topova) neprijatelj je, poslije ogorčenih borbi 7. i 8. maja, ponovno zauzeo Ivanec (vidi dok. br. 70 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 5/1–15, k. 58 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

U naređenju je bio naznačen pravac povlačenja selo Pri-gorec, ali nismo smjeli izvršiti pokret tim pravcem, iz razlo-
što je neprijatelj već u to vrijeme izbijao na kosu iznad samo
Dječjeg obdaništa, pa smo se provlačili između kota 428 i 260.
U to vrijeme već je neprijatelj postavio zasjede ili je bio u po-
kretu na svim manjim čuvcicima na ovom sektoru. Na koti 260
neprijatelj još nije bio. Neprijatelj je na nas otvorio žestoku
vatru; kolonu smo na brzinu poveli u tri pravca i to: jednu koja
se je sa III bataljonom probijala preko čuvička i čuka, drugu sa
djelom IV bataljona srednjim pravcem, i treću kolonu koja je
bila manje naoružana, jer se je sastojala većinom iz jedinice
pri štabu brigade; kolona je krenula dolinom ispod kote 260.
Te je prošla relativno dobro i bez jače vatre, jer je naša prva
kolona, koja je išla čukama, jurišem gonila neprijatelja i nje-
govu pažnju skrenula na sebe.

Rezultat borbe: probili smo obruč neprijatelja uz rela-
tivno male gubitke. Koliko je neprijatelja ubijeno ili ranjeno
nije nam poznato, ali svakako mora da su imali većih gubita-
s obzirom što su nas dočekali na bliskom odstojanju (par
metara).

Naši gubici: 6 mrtvih, 1 ranjen drug i 6 nestalih. U ma-
terijalu: 6 karabina, dok protukolski mitraljez je ostao zakon-
spirisan, pa je po njega upućena patrola. Utrošeno je municije:
mauser 4.212, talijanske 660, šmajserke 460 metaka, 6 metaka
od protukolske puške, lakših mina za t. bacač 21. a teških mina
za t. bacač 2.

Tokom ove akcije bilo je krupnih grijesaka i to: davanje
nepotpunih podataka ovom štabu od strane nižih štabova; pa-
trole nisu zadovoljile, može se reći pravo, da su zatajile, jer da
su one bile na svojem mjestu, neprijatelj klancem ne bi mogao
da nam dođe iza leđa. Greška operativnog štaba brigade bila
je, što nije posvetila dovoljno pažnje Ivanšćici.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Luka Juras

Komandant — poručnik
Alojz Kovačić

BR. 43

IZVJEŠTAJ ŠTABA TUROPOLJSKO-POSAVSKOG NOP ODREDA OD 9. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE O PRODORU NEPRIJATELJSKIH SNAGA NA OSLOBOĐENU TERITORIJU POKUPLJA¹

**Š T A B
TUROPOLJSKO-POSAVSKOG ODREDA**

Dne 9. V. 1944.

Op. br. 45/44.

13/45—br. p. 117

Ref.

**ŠTABU XXXIV DIVIZIJE IV KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE**

Dostavlja izvještaj

7. V. 1944. otpočela je neprijateljska ofenziva na naš teren sastavljena uglavnom od Čerkeza, potpomognuta sa ustašama iz Zdenčine i jurišantima iz Turopolja.² Neprijatelj je nastupao od Zdenčine, Brezovice, Lomnice, Mraclina, Buševca, Pešćenice, Lekenika i Siska. Glavne neprijateljske snage nastupale su prema Pisarovini i cestom od Siska. Kolona koja je nastupala cestom prema Pisarovini stigla je do Kramarića i u Pisarovinu oko 5 sati ujutro, te je tako brzinom nastupala prema Lijevom Sredičkom, cestom kao i poljima lijevo i desno. Nastupanjem produžila je prema Pokupskom, a kolona koja je nastupala od Siska sastala se je sa kolonom koja je nastupala od Pisarovine između Lijevi Štefanki i Cerja u šumi Suvači između 10 i 11 sati. Ostale kolone koje su nastupale od Kravarskoga, Dubranca, Lipnice išle su glavnim putevima kao i seoskim putevima, a njihove pobočnice u šume i jarke, te su oko Lukinić Brda i Šestak Brda sastale se. Iste kolone koje su nastupale od Kravarskog i Dubranca nisu ostavljale nikakvih snaga.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnootorijskog instituta, reg. br. 13/2, k. 1223.

² O tome u bojnoj relaciji Prvog zbornog područja piše: »Prema zadnjim podatcima o neprijatelju, poduzet je zajednički pothvat sa srpskočeškim postrojbama na prostoru između r. Kupe i željezničke pruge Sisak — Zagreb u cilju uništenja neprijatelja. U ovom pothvatu učestvovalo je 1 častnik, 31 dočastnika i 410 domobrana 1. jurišne bojne i to u sledećem pravcu: Buševac — Novo Selo — Barbarić — Kravarsko — G. Hruševac — Roženica, gdje je cijela skupina prenoćila. Tokom dana nije došlo do borbe nego samo do manjih čarkanja između pojedinih izvidnica, kojom prilikom su zarobljena 4 partizana«. Već slijedeći dan (8. maja 1944) Prva jurišna bojna vraćena je u Pešćenicu a odatle u svoja uporišta (vidi dok. br. 5/1—33. k. 58. u Arhivu Vojnootorijskog instituta).

Ofenziva je trajala 7-og V, 8-og V; oko 12 sati već su se i zadnji dijelovi bande povukli koji su se zadržavali u Pokupskom. Sva banda koja je bila u ofenzivi, osim ustaša iz Zdenčine i jurišanata iz Turopolja, povukla se je cestom Pokupsko — Letovanić u pravcu Siska i Petrinje. Daljnje njihov kretanje ne znamo. Usput su govorili pred narodom da idu prema Glini. Banda, tj. ustaše koji su sudjelovali u ofenzivi iz Zdenčine, a vjerovatno i iz Horvata, zadržali su se u Kupčinu do 12 sati 8-og V, a zatim se povukli kroz šumu prema Zdenčini. Banda koja je nastupala prema Pisarovini imala je sa sobom nekoliko tenkova.

Jačina čitave neprijateljske ofenzive na sektor Pokuplje bila je 4 do 5 hiljada, uglavnom konjica, biciklisti i nešto malo pješadije.

Kolone koje su nastupale cestom Zdenčina — Pisarovina — Pokupsko i Letovanić — Pokupsko, pre su ovladale cestom nego što su ostale kolone stigle, tako da su ostale kolone bile još negdje na liniji Lučelnica — Gornji Hruševac, Roženica.

Naše jedinice 7-og V ujutro bile su na položajima: I i III bataljon na Vukomeričkim Goricama s namjerom da će ići istog dana navečer u konfiskaciju u Hudibitek i Obrež. Ruski bataljon³ nalazio se na sektoru Donji Hruševac, mitraljeska četa Grebenić, štab odreda na starom mjestu, četa Žumberačka odreda i četa Omladinske brigade kod štaba odreda. Istovremeno kad je banda nastupala u Pisarovinu mi smo odmah stavili pod komandu komandantu IV bataljona Ž.P.O.⁴ i četu Omladinske brigade minere, i poslali u Lijevo Sredičko sa zadatkom da poruše mostove i spriječe nadiranje bande, prebacivši čamce koji su se nalazili kod Lijevog Sredičkog prema Lijevim Štefankima, prebacivši intendanturu itd., ali pošto je banda na konjima brzo nastupala, oni nisu stigli na Lijevo Sredičko, jer se već banda nalazila tamo, nego su zauzeli položaje između Lijevog Sredičkog i Skender Brda na cesti, ali je banda sa jakim snagama nastupala, te su se isti povukli sa malim otporom. Povukli su se u šume prema Batinovec Brdu, Petkov Šumi, te s tim smo ostali bez veze sa tim bataljonom. I i III bataljon koji se nalazio u Goricama dobio je naređenje da se povlači prema Grebeniću, štab odreda smjestio se u Škrinjarić, mitraljeska četa u Vugrinić, a Ruski bataljon prava Cerje Pokupsko, misleći odmah ujutro da neprijatelj neće zavladati sa cestom Gradac — Pokupsko, te da ćemo se mi uspijeti prebaciti preko Kupe za Baniju i Kordun, ali pošto je neprijatelj

³ O formirajušem tog bataljona vidi tom V, knj. 26, dok. br. 141, objašnjenje br. 111.

⁴ Žumberačkog partizanskog odreda

telj, kako smo već gore naveli brzo nastupao, sa Ruskim bataljonom ostali smo bez veze. Područje, komanda mjesta Pisarovina i još neki dijelovi iz pozadine povukli su se odmah u šumu Petkovec i Ogranovo, dok smo mi sa I, III bataljonom, mitraljесkom četom i nekim drugovima iz O.K. ostali do između 11 i 12 sati na prostoru Grebenić, Miković, Škrinjarić, ali je već banda u to vrijeme nadirala prema nama iz svih pravaca i mi smo donijeli odluku da se prebacujemo bandi iza leđa, što smo i učinili. Prebacivali smo se pod vatrom od Vugrinića, Čerovski Vrh, Čakanec, sve kroz šume do blizu Novog Brda. Banda se tada nalazila u Jerebić Selu, Cvetković Brdu, ali već u to vrijeme u Dubrancu, Čakancu, Novom Brdu, Kravarskom nije ih bilo.

Prilikom prebacivanja od Vugrinića banda je tukla sa više strana te su se neki dijelovi od našega štaba (sanitetorskog voda, straže i kuhanje) otcijepili desno od nas prema Lukinić Brdu, ali pošto je tamo već izbijala banda, to su neki od njih stradali.

7. V. navečer prebacili smo se prema Lučelnici u šumu između Lučelnice i Bukovčaka. 8. V ujutro stupili smo u vezu sa bataljonom kojim je rukovodio komandant IV bataljona Zumberačkog odreda, sa područjem i još nekim drugovima, koji su se takoder 7-og navečer prebacili bandi za leđa.

Gubici našeg odreda za vrijeme ove ofenzive iznose oko 12 do 14 drugova, među kojima je i naš bivši šef kancelarije. Ostali drugovi uglavnom su iz sanitetskog voda, straže, kurira itd.

O Ruskom bataljonu još nemamo točnih podataka; oni su se uglavnom nalazili sa komandom mjesta Sisak. Područje imalo je isto tako nešto gubitaka, točno neznamo koliko ali uglavnom poginuo je komandant područja drug Fabijan.⁵

Iz okolice Pisarovine otišlo je oko 100 ljudi u bandu, a otišlo ih je nekoliko i iz okolice Pokupskog. Tačno još ne znamo koliko. Banda je prilikom prolaza pljačkala po svom starom običaju i svu pljačku pratila sobom prema Šisku. Kako smo već javili, Čerkeza sada nema na potezu od Siska prema Karlovcu, mjestimično ima nešto Švaba, kao napr. oko Vel. Gorice. Govori se da će doći na prostoriju Vel. Gorice neki protuavionci — Nijemci. Za sada još nema ništa. Mi smo uputili informativce na sve strane te će nas o svim promjenama obavještavati, kao što ćemo i mi vas.

Drug komesar divizije⁶ otišao je prije nekoliko dana u bolnicu, te sada ne znamo gdje se nalazi. Jučer poslje podne upu-

⁵ Ivan Smolčić

⁶ Politički komesar Trideset četvrte divizije bio je tada Franc Knebl.

tili smo jedan dopis u bolnicu i do njega. Isto tako komesar našeg odreda obolio je i sada se nalazi u bolnici, a gdje se nalazi bolnica, intendantura i protuavionski vod nije nam momentalno poznato, pošto su se oni iseljavali još 5. V. i 6. V, a 7-og ujutro stvar se rano odigrala i brzo, te prema tome ne znamo gdje se nalaze.

Mitraljezi, bacač našeg odreda, kao i radio-stanica nisu pali u ruke bandi, ali radio-stanica ništa nam ne koristi, jer nemamo šifre. Šifra je u komesara divizije.

Šifre za telefonske razgovore između nas i naših bataljona i nas i vas, između nas i područja pale su u ruke bandi, jer su se iste nalazile kod šefa naše kancelarije.

Mi ćemo večeras ići posjetiti bandu negdje oko Vel. Gorice, ukoliko dobijemo dobre podatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:

Komandant:
Čokara⁷

(M. P.)

BR. 44

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 9. MAJA 1944. O DIVERZIJAMA NA PRUGAMA ZAGREB — BANOVA JARUGA I DUGO SELO — KRIŽEVCI OD 25. APRILA DO 9. MAJA¹

S T A B
III DIVERZANTSKOG BATALJONA
NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Dan 9/V 1944. god.

I Z V J E Š T A J

Izvještaj o izvršenim akcijama od 25 IV do 10 V 1944. god.

Dana 1/V 1944. god. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Ivanić Grad dignut je u vazduh teretni vlak. Lokomotiva je uništena i 4 va-

¹ Milan Radović Čokara

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 6/18—4, k. 551 a.

gona, a 5 ih je oštećeno; 3 mrtva su željezničari. Promet je stajao 12 sati.²

Dana 2/V 1944. god. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Voloder postavljena je mina koja je pronađena i kod vađenja mine poginula su 2 neprijateljska vojnika.

Dana 2/V „ „ Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Vidrenjak dignut je u vazduh transportni vlak. Uništena je lokomotiva, 5 vagona i 7 ih je oštećeno; mrtvih je bilo 18 i 27 teže i lakše ranjenih. Promet je stajao 15 sati.³

Dana 3/V „ „ Na pruzi kod Gračenice zarobljeno je 2 domobrana, zarobljena je 1 francuska puška, 1 manliher sa malo metaka.

Dana 2/V „ „ Naišla je neprijateljska vojska u selo Hruškovica i pošla prema Kopčiću. Naša I četa zajedno sa radnom četom sa Kopčića protjerali su neprijatelja iz sela Hruškovice sve do Kat. Selišća i neprijatelj se povukao kao u svoju bazu. Tom prilikom neprijatelj je imao 3 ranjena i 2 mrtva.

Dana 1/V „ „ Na pruzi Dugo Selo — Križevci kod stanice Repinac dignut je u vazduh teretni vlak: uništena je lokomotiva i 4 vagona, a 2 su oštećena. Mrtvih je bilo 6, a 17 teško ranjenih koji su ostali bez ruku i nogu. Promet je stajao 48 sati.⁴

Dana 5/V „ „ Na pruzi Dugo Selo — Križevci kod stanice Prikraj dignut je u vazduh teretni vlak, uništena je lokomotiva i 4 vagona. 3 željezničara su mrtvi. Saobraćaj je stajao 20 sati.⁵

Dana 5/V „ „ Kod stanice Vidrenjak razoren je pruga na jednom mjestu.

Dana 2/V „ „ Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Sesvete postavljena je mina koja

² i ⁴ Vidi dok. br. 172.

³ Vidi dok. br. 173.

⁵ Vidi dok. br. 177.

nije dala eksploziju nego se je zapalila kada je vlak naišao. Vlak je bio osobni; polupani su mu prozori.

Ovo su akcije od naše 2. čete; od 3. nemamo podataka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

D.⁶ Sokler

(M. P.)

Komandant
Mirko Palčić

BR. 45

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 10. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE ZA RA- SPORED I DEJSTVO JEDINICA¹

Š T A B
XI K O R P U S A N O V
— J U G O S L A V I J E —
Br. 314, 10. V. 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Neprijatelj je u toku današnjeg dana ovladao Korenicom i vjerojatno izbio na Vrpile.²

U Korenicu je stigao veći broj motorizacije.

U toku današnjeg dana neprijatelj je nepoznate jačine izbio sa pravca s. Kruge na Kamensko i produžio sa nadiranjem prema Frkašiću.³

S obzirom na situaciju, vi ćeće sve mjere poduzeti da se što hitnije izvrši raspored jedinica, kako je to ranije regulisano usmenim naređenjem komandanta ovog Korpusa.

U naređenom rasporedu treba izvršiti još izmjene i to:

1) II brigada treba da se prikupi i postavi na prostor Gorica — Padališta, s tim da napadne kolonu koja se probija prema Frkašiću. Također zadatak iste da minira i prekopava

⁶ Drago

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 13—1/1, k. 569.

² Motorizovani dijelovi izviđačkih odreda 373. i 392. njemačke legionarske divizije stigli su u Korenicu 10. maja u 14 časova (vidi dok. br. 31).

³ Vidi dok. br. 47 i 131.

cestu Korenica — Udbina na što većoj dužini i što temeljitije i brani taj prolaz. U slučaju da neprijatelj prodre komunikacijom Korenica — Udbina, brigada ne treba da se povlači frontalno ispred njega nego da se smakne na lijevi bok neprijatelja i da ga od tuda napada. Važno je da brigada podesi svoje dje-lovanje tako da ne dozvoli širenje neprijatelja van komunikacije i u šumu sa linije Kamensko — Frkašić. Čitavu šumu pozadi svojih položaja također dobro kontrolisati patrolama i izviđačkim odjeljenjima.

2) I brigada VIII divizije ostaje na prostoru Debelo Brdo — Kravica — Kozjan sa zadatkom zatvaranja tih pravaca.⁴

3) III brigada XIII divizije treba da ostane na starom sektoru, s tim što će pojačati svoje lijevo krilo i solidno zatvoriti komunikaciju Široka Kula — Ljubovo i zatvoriti pravac Široka Kula — Podlapača.⁵

4) I brigada treba da bude u rezervi na prostoru Podlapača — Mekinjar.

Po primitku ovoga naređenja, odmah naredite isto vašim jedinicama i pod svaku cijenu nastojati da se odmah i što prije sproveđe u djelo.

Naročitu pažnju obratite na pitanje veza kako unutar vaše divizije tako i sa našim štabom.

Brigadama tačno odredite mjesta gdje će se međusobno vezati i način na koji će morati održavati vezu prepostavljući mogućnost da neprijatelj ovlada komunikacijama.

Štab Korpusa danas od 5 sati nalaziće se u Toliću.

Odmah ispitajte detaljno stanje na komunikaciji Prijekojoj — Plitvički Leskovac — Vrhovine i osigurajte stalne podatke sa te komunikacije. To učinite pomoću jedne izviđačke jedinice koja će preći na onaj teren i тамо ostati i održavati vezu sa vama.

Treba nastojati da se neprijatelju zadudu osjetniji udarci i zbog toga razvijte punu inicijativu kod potčinjenih vam jedinica i komandanata. Такоđer obezbijedite saradnju i međusobno potpomaganje kod jedinica.

Potvrditi prijem ovog naređenja i vezu sa nama odmah hvatajte.

Sve komore sposobiti za brdski transport.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik:

(M. P.)

⁴ Vidi dok. br. 102.

⁵ Vidi dok. br. 47.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME NOU DIVIZIJE OD 10. MAJA
1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O PROTJERI-
VANJU USTAŠA I LEGIONARA KOJI SU POKUŠALI PRO-
DRIJETI NA OSLOBOĐENU TERITORIJU BANIJE¹**

Š T A B
VII UDARNE DIVIZIJE IV KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE
Br. 5/44.
Dne 10. maja 1944.

Operativni izvještaj
dostavlja se

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

I.

1) Da se spriječi neprijateljsko nadiranje iz pravca Cazina na oslobođenu teritoriju i time omogući sređivanje u jedinicama Unske grupe; naše jedinice imale su organizovane položaje na liniji Barska — Skokovi — Mrcelje. Položaji su bili fortificirani.

2) Borbu su vodila tri bataljona II brigade, dok je jedan bataljon bio u rezervi.

3) Neprijateljske snage, koje su nadirale iz pravca Cazina, iznosile su ukupno do 500 vojnika sastavljenih većim dijelom od legionara 373. divizije, te cazinskih ustaša.² Od teškog oružja neprijatelj je imao dva teška bacača.

4) Vjerljatne namjere neprijatelja bile su da svojim dejstvom na oslobođeni teritorij proširi svoju kontrolu i da unese dezorganizaciju u muslimanske jedinice³ na toj prostoriji.

5) Zapovijest za sprječavanje ovakvog neprijateljskog dejstva izdata je pismeno (prepis zapovijesti prilažemo).⁴

6) Borba je počela 3. ov. mj. u 9 časova, a trajala je do 15 časova.

7) Neprijateljske snage kretale su od Cazina glavnim napadnim pravcem Brezova Kosa — Mahmutovići kota 466 i 518. Sporedni pravci bili su cestom u pravcu Skokova i u pravcu

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg br. 3—4 I, k. 426.

² Vidi dok. br. 176.

³ Riječ je o jedinicama Unske operativne grupe.

⁴ Vidi dok. br. 37—1/I, k. 426, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

Mrcelja. Neprijatelj je bio od isturenih dijelova na vrijeme otkriven i sa predstražarskih položaja kota 518 dočekan organizovanom vatrom. Nakon toga neprijatelj dijelom snaga vrši manevar u pravcu Barske, ali je uz gubitke odbačen vatrom sa položaja kote 508. Neprijatelj tada pokušava kosom preko Brezika i snagama na sporednom pravcu obići naše položaje i izbiti na raskrsnicu Cazin — Pećigrad — Todorovo. Naišavši na organizovanu vatrnu sa položaja kod Mrcelja, neprijatelj se počeo organizovano povlačiti pod zaštitom dobro postavljenog automatskog oružja i bacača.

8) Postavljeni ciljevi postignuti su u ovoj borbi utoliko što je neprijatelj spriječen u svojoj namjeri i odbačen sa oslobođene teritorije. Situacija koja se stvorila razvojem borbe za izvršenje protivnapada nije iskorišćena. Zarobljeno u ovoj borbi nije ništa. Nađeno je na bojištu nešto sitne spreme i par stotina metaka što je neprijatelj rasuo prilikom odstupanja. Po prikupljenim podacima od civila, od kojih su uzimana kola za otpremanje mrtvih i ranjenih, neprijatelj je imao 20 mrtvih i 15 ranjenih vojnika.

9) Naši gubici u ovoj borbi su 5 ranjenih boraca od kojih je jedan vodnik.

10) Izgubljenog i oštećenog oružja nije bilo. Utrošeno je 14 mina za teški bacač, 6 mina za laki bacač, municije za brede 2415 kom., za puške kal. 6,5 mm 1620 i 7/9 mm 84 kom.

11) Za pohvalu i odlikovanje prilikom ove borbe nije bilo nikoga.

12) Isto tako nema lica ni jedinica koje bi radi slabog držanja trebalo pozvati na odgovornost ili kazniti.

13) Položaji na kojima se vodila borba bili su dobro održani i utvrđeni. Plan vatre bio je dobar.

— Izdata zapovijest za korištenje tih položaja bila je realna.

— Komandni kadar držao je jedinice i vatrnu u rukama, međutim i niže i više komandovanje podbacilo je u procjeni situacije koja se nadala u toku borbe. Njihovi postupci nisu bili u skladu sa razvojem situacije na bojištu. Neprijatelj je dobro organizovanom vatrom bio stvarno razbijen i uslijed znatnih gubitaka pometen. To se vidi i iz toga što je jedan dio ustaša pobjegao u pravcu Cazina, dok su se organizovano povukli samo legionari. Takovu situaciju trebalo je iskoristiti do kraja i upotreboru rezerve koja je bila na vrijeme privučena, i manevrom bataljona sa Barske izvršiti protivnapad. Kod starješina prevladavao je u ovoj borbi defanzivni duh. U ovoj akciji sudjelovala je samo pješadija; sadejstvo i uzajamni rad teškog pješadijskog naoružanja bio je dobar.

Iz ove borbe treba izvući pouku da povoljne situacije koje se nadadu razvojem borbe treba hitro iskorištavati, ako se tako postići potpuni uspjeh.

II.

Noću 6/7. ov. mj. odjeljenje inžinjerske čete, osigurano jedinicama I brigade, podmetnulo je minu na pruzi Otoka — Bos. Krupa. U 8 i 30 časova naišao je na minu voz sa vojskom. Uništena je lokomotiva i 6 vagona. Po podacima prikupljenim od seljaka neposredno kraj pruge, neprijatelj je imao mrtvih 17 vojnika i 4 oficira Nijemaca i 15 ustaša, te 4 željezničara i 1 strojovođa. Broj ranjenih nepoznat.

III.

Noću 7/8. ov. mj. odjeljenje II brigade izvršilo je rušenje t.t. stupova na cesti Cazin — Ostrožac, te kupljenje telefonskog kabla, kojeg je prikupljeno 1200 metara.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. odsutan

Komandant, p. pukovnik
Mil.⁵ Pavlović

⁵ Milan

BR. 47

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 10. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O POKRETIMA NEPRIJATELJA I RASPOREDU SOPSTVENIH JEDINICA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ

Br. Sl./10. V. 1944
u 18.10 sati

ŠTABU XI KORPUSA N.O.V.J.

Izvještavamo taj štab o situaciji na našem sektoru:

Neprijatelj je izbio na Gradinu (k. 783) — Mrsinj (k. 943) — k. 1159 — k. 889 — k. 827. Zauzeo je Trnovac i izgleda da se spustio u Homoljac.²

Tenkovima je došao u Bunić, Debelo Brdo i Krbavici.³

Za sada se ne primjeće njegov pokret te je na ovim položajima i zadržat.

Za sada svoj napad usmjerio je komunikacijom za Bunić i prema Krbavici.

Na ostalim sektorima stanje za sada nije promijenjeno.

Naše snage nalaze se i to: I brigada sa tri bataljona u korpusnoj rezervi u Podlapaći, dva bataljona II brigade izbili su u 18 časova kod k. 705 (Murgovača), za druga dva bataljona nemamo podataka,⁴ III brigada XIII divizije nalazi se na sektoru Kozjan — Kuzmanovača,⁵ I brigada VIII divizije nalazi se kod k. 705 (Murgovača).⁶

Od Komande I. Ličkog područja dobili smo slijedeći izvještaj, pisan u 13 časova:

Prema naređenju zamjenika komandanta Korpusa⁷ izvještavamo vas o slijedećem: Neprijatelj je sa jačim snagama

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4/5, k. 1234.

² i ³ O sastavu neprijateljskih snaga, njihovim namjerama i pravcima nastupanja vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 31.

⁴ Prvi i Treći bataljon Druge brigade dejstvovali su na liniji Korenica — Homoljački Klanac a Drugi i Četvrti bataljon na pravcu Ličko Petrovo Selo — Prijedor — Korenica (vidi dok. br. 63).

⁵ Vidi dok. br. 74.

⁶ Vidi dok. br. 102.

⁷ Zamjenik komandanta Jedanaestog korpusa NOVJ bio je tada Stevo Oprenica.

izašao na Kamensko i Unjku te kreće u pravcu Frkašića i Klašnice. Bolnice, koje se nalaze na ovom sektoru, tj. u Frkašiću, Klašnici i Vedašiću, evakuisane su prema već odredenom pravcu: nepokretne drugove otpremili smo na određeno mjesto dok su pokretni drugovi krenuli u pravcu Pećanskih i Debelskih Padališta, s time da izadu niže od Padališta, a više samih Pecana.⁸

Mi namjeravamo da branimo Krbavici aktivno.

Molimo za odobrenje da usmjerimo pokret sa našim jačim snagama prema polaznim bazama, a s obzirom na pokret neprijatelja prema Kamenskom, Unjki, Frkašiću i Klašnici, kao i s obzirom na neprijateljske posade na liniji Otočac — Lešće — Perušić — Lički Osik — Gospic, kao i s obzirom uopće na taktičke i ekonomske razloge.⁹

Mi se sada nalazimo kod k. 705 (Murgovača).

Molimo po ovome nam hitno odgovorite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Mrda¹⁰

Komandant, potpukovnik
N.¹¹ R. Grubor

---

⁸ O smještaju ranjenika poslao je Štab Jedanaestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 13. maja slijedeću depesu: »Teži i nepokretne ranjenike sklonili smo u zemunice kod Srednje Gore. Pokretni ranjenici će danas ili večeras poći iz Mogorića za Počitelj i Čitluk, a onda prema situaciji ili opet prema sjeveru ili istoku ili jugu. Rukovođenje i organizaciju sklanjanja i odbrane ranjenika povjerili smo potpukovniku Stevi Opsenici, Momčilu Novkoviću i Simu Mrđu, koji će rukovoditi i sa brigadama III. — XIII. i XIX (riječ je o Trećoj brigadi Trinaeste i Trećoj brigadi Devetnaeste divizije — prim. red) i I. br. VIII divizije. I brigada VIII divizije će se odmah vratiti na sjever čim prebací ranjenike. (Drugi i Četvrti bataljon Prve brigade Osme divizije obezbjeđivali su transport 800 ranjenih i bolesnih drugova sa Orlovače preko Plješevice na Kordun — prim. red.). Zemunice za ranjenike su solidno izrađene i prekontrolisane od zamj. komandanta Korpusa. Nepokretnih i težih ima oko 220—230, a lako i pokretnih oko 500—600.« (Vidi dok. br. 88, 105 i 164 u ovoj knjizi i knjigu depesu Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta reg. br. 1—33 3, k. 572.)

⁹ Vidi dok. br. 45, 50 i 54.

¹⁰ Simo

¹¹ Nikola

BR. 48

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE OD 10. MAJA 1944. ŠTABU DVADESETE DIVIZIJE O BORBAMA OD 1. DO 10. MAJA¹

ŠTAB
III. BRIGADE XX. DIVIZIJE
Položaj 10. V. 1944.

Operativni izvještaj
od 1. do 10. maja 1944.

ŠTABU XX DIVIZIJE NOVJ

Položaj

Početkom ovoga mjeseca naša Brigada nalazila se je na sektoru Kamešnice orijentisana ka Trilju i Aržanu, dok je pravac od Hana i Obrovca zatvarao IV. bataljon I. brigade sa Dinarskim odredom.

3. maja o.g. od ranoga jutra čuli smo jaku pucnjavu od pravca Gljeva — Gale. U 10 sati prije podne izdali smo naredjenje našem I. bataljonu da krene usiljenim maršem u tome pravcu i da ispomogne jedinice, koje se tu nalaze na zatvaranju tога pravca.

Dok je naš bataljon stigao na određeno mu mjesto situacija je tu bila slijedeća: Oko 300 neprijateljskih vojnika rano ujutro uspjelo je potisnuti jedinicu I. brigade, kao i Dinarski Odred i prodrijeti u Gljev. Bataljon I. brigade povukao se je na nove položaje iznad sela Gljeva. Po nastupu našeg I. bataljona neprijatelj se je počeo povlačiti iz Gljeva te se je zadržao na položajima iznad Gale i Glušca.

Jedinice I. bataljona odmah su stupile u borbu sa neprijateljem i to: jedna četa u zajednici sa četom bataljona I. brigade udarila je neprijatelja sa položaja iznad Gale, dok je druga četa rokirana od pravca Gljeva i Bilog Briga. Nakon duže borbe našem I. bataljonu uspjelo je protjerati neprijatelja iz Gale, sa položaja Glušca — Kušinca i Obrovca i prisilile neprijatelja da se povuče u Han, sa oko 30 kamiona i 3 tenka.

U ovoj borbi neprijatelju su nanešeni gubici 12 mrtvih Nijemaca i 27 ranjenih. Sa naše strane nije bilo mrtvih niti ranjenih.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 272. k. 1029.

Komandni kadar kao i borci u ovoj borbi su potpuno zadovoljili.

Utrošeno je 800 metaka.

4. o.mj. jedna neprijateljska patrola od 20 vojnika prevukla se je preko Strizirepa, Vrpolja i izbila na Jelinak. Ovdje su naišli na jedan vod našeg II bataljona, koji ih je spremano dočekao.

Nakon kraće borbe neprijatelju je uspjelo izvući se. Prema primljenim podacima neprijatelj je imao sedam, što teže što lakše ranjenih.

4. o. mj. Oko 150 neprijateljskih vojnika »Vražje divizije«² došlo je iz Aržana preko Gornje na Donju Tijaricu. Ovdje su ih naše patrole sačekale. Razvila se je jača borba, te se je uslijed nadmoćnosti naše patrole, koja je zadržala neprijatelja, dok joj je stiglo pojačanje — neprijatelj u paničnom bijegu počeo da bježi, nazad u Aržano. Četa našeg IV bataljona, koja je učestvovala u ovoj borbi, gonila je neprijatelja do iza crkve Sv. Duha u G. Tijaricu.

Neprijatelj je u ovoj borbi imao jednog mrtvog i 5 teže ranjenih. Ovaj mrtvi — koga smo našli na položaju — bio je podoficir »Vražje Divizije« na čijim prsim je nađeno osam odlikovanja (Hitlera, Pavelića i Nedića). Zarobljena je jedna strojnica. Sa naše strane nije bilo mrtvih niti ranjenih.

7. maja 1944. Uslijed svakodnevnog izviđanja neprijatelja i učestalih njihovih patrola postavili smo nekoliko zasjeda.

3. četa II. bataljona postavila je zasjedu na Medovačkoj kota 591, kraj ceste Ugljani — Blato n/Cetini. Teren za zasjedu bio je dobar — pokriven malom šumicom.

Oko 10 sati naišla je jedna neprijateljska patrola u jačini od 20 ustaša i Nijemaca. Kada su bili udaljeni oko 150 metara od naše zasjede susrela ih je jedna žena s kojom su razgovarali i odmah okrenuli nazad. Vjerovatno, da im je ova žena saopštila naše položaje. U tom momentu otvorili smo vatru za njima. Nakon kraće borbe sa ovom patrolom — stiglo je neprijatelju pojačanje od 60 neprijateljskih vojnika. Ukupno naoružanje neprijatelja: nekoliko šaraca, 8 parabela i jedan teški bacač, koji je stigao sa ovim pojačanjem.

Neprijateljska patrola je uništena, a pojačanje odbijeno.

Neprijatelj je ostavio na mjestu borbe 7 mrtvih, a jedan je živ zarobljen. Zarobljeno je 2 šmajsera, 2 pištolja, 7 partičokula, 4 puške, 1 dvogled i 600 metaka. Sa naše strane nije bilo gubitaka. Utrošeno je 600 metaka.

Ova akcija je u potpunosti uspjela. Držanje boraca, kao i rukovodioca bilo je dobro.

² Odnosi se na njemačku 369. legionarsku diviziju.

8. maja o.g. oko 11 sati prije podne 20 vojnika »Vražje Divizije« i 6 Nijemaca, pošlo je iz Ciste sa namjerom, da napadne 1. četu IV. bataljona, koja se je nalazila na Strizirepu. Na Pečunu (trig. 831) nalazila se je izvidnica ove čete od 4 borca.

Ova četvorica su spremno dočekali neprijatelja, te 4 neprijateljska vojnika teško ranili, ...

Na našoj strani nije bilo mrtvih niti ranjenih. Utrošeno 210 metaka.

9. maja o.g. naš III. bataljon je vodio borbu na položaju zapadno od Gornjih i Donjih Voštana, kod polažaja Pčelinak (1170), preko kote 969 do kote 909 (Glavica) sa Nijemcima, nstašama i domobranima.

Jačina neprijatelja bila je oko 400 vojnika sa 22 konja, 2 teška bacača i jedan laki bacač.

Borba je počela u 8.05 sati. Neprijatelj je napao naše položaje iz 4 pravca: prema Jelinaku, sa lijeve i desne strane Tovarnice i podnožja Plane.

Poslije dvosatne jake borbe, četa koja je bila na desnom krilu iznad Grubišića morala se je povući do kote 969, na položaj južno od sela Varvodić, radi nadmoćnosti neprijatelja. Vidilo se da im je težište borbe na lijevo naše krilo gdje smo morali prebaciti jedan dio snaga. Neprijatelju je uspjelo se probiti do podnožja kote 969 oko 12.30 sati. Na ovom položaju neprijatelj se je zadržao do 13 sati kada je počelo njihovo po-vlačenje.

Gubici neprijatelja po izvještaju Štaba bataljona su dosta osjetljivi. Tačan broj ranjenih niti poginulih se ne zna, ali po pričanju seljaka iznosi oko 15 mrtvih i 15 ranjenih. Naši borci vidili su kako je neprijatelj izvlačio svoje mrtve. Na položaju je nađena jedna krvava njemačka kapa i 40 metaka, a osim toga mnogo tragova krvi.

Naši gubici bili su 2 mrtva i 4 lakše ranjena. Od poginulih bio je zamj. komesara 1. čete III. bataljona Svetina Ivan rodom iz Drniša. Svi naši gubici bili su od teškog bacača.

U ovoj borbi utrošeno je 2.152 metka i 4 ručne bombe.

Držanje boraca i rukovodioца bilo je odlično, što se vidi i po tome da su upotrebljene čak i ručne bombe.

Iz ove borbe do sada nisu se povratila dva borca, za koje se još ne zna jesu li nestali.

Ukupan broj neprijateljskih vojnika izbačenih iz stroja od 1.—10. maja bio je: ubijenih 35, ranjenih, 58, zarobljeno 2, zaplijenjeno 3 strojnica, dva pištolja, 7 pari cokula, 4 puške, 1 dvogled, 640 metaka.

Naši gubici u ovom periodu bili su: dva mrtva, 4 ranjena i 2 nestala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar

(M. P.)

Komandant, major
Ivan Vulin

BR. 49

ZAPOVIJEST ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 11
MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA
MIHOVLJAN I MAČE¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. br. 285
Dne, 11. V 44.

Z A P O V I J E S T
(sekcija Ptuj 1 : 100.000)

U cilju izvršenja svojih zadataka, jedinice ovoga korpusa nastaviti će sa napadima i likvidiranjem pojedinih neprijateljskih uporišta. Jedinice Zapadne grupe odreda imaju zadatku da napadnu i likvidiraju neprijateljsko uporište Mihovljana, a jedinice I brigade XXXIII divizije neprijateljsko uporište Mače.²

Podaci o neprijatelju:

Uporište Mače: posada oko 100 ustaša (milicija), koji su naoružani puškama i koliko se zna raspolažu sa svega dva automatska oružja. Borbenost slaba.

Uporište Mihovljana: posada oko 50 do 80 ustaša (milicija), koji su naoružani samo puškama. Borbenost slaba.

U ostalim neprijateljskim uporištima stanje je uglavnom nepromijenjeno, s tim što se u Ivancu nalaze naše jedinice i što je neprijatelj napustio uporište Novi Golubovec.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 19—1/1, k. 551.

² O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 109 i 185.

³ Vidi dok. br. 184.

Radi izvršenja napada na neprijateljska uporišta Mače i
Mihovljan

N A R E Đ U J E M O :

1. Zapadna grupa
odreda

1. Ima zadatak da sa Zagorskom brigadom i jednim bataljonom Zagorskog p. odreda izvrši napad i likvidiranje neprijateljskog uporišta Mihovljan, kao i da postavi potrebno osiguranje prema Lepoglavi i Krapini za vrijeme izvršenja ovoga napada.

Osiguranje prema Lepoglavi postaviti na liniji: Ranjen Isus — Veterička Gora, a osiguranje prema Krapini postaviti na liniji: most pored puta Mihovljan — Radoboj južno od Riseka — krst zapadno od »G« od riječi Zagorje.

2. I. brigada XXXIII
divizije

2. Ima zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište Mače kao i da postavi potrebna osiguranja prema Bedekovićima na liniji: selo Krofline — most na potoku Graba ispod slova »a« od riječi Kolemnica.

Napad na uporište vršiti snagama jačine od jednog bataljona, dva bataljona postaviti za osiguranje na gore spomenutoj liniji, a jedan bataljon zadržati u rezervi. Mjesto rezerve: grupa kuća sjeveroistočno od k. 286 (selo Bukovec).

Voditi računa da se most na potoku Graba poruši.

3. XXXII divizija

3. Ima zadatak da sa Udarnom brigadom »Braće Radića« postavi osiguranja prema Zlataru na liniji: Cetinovec — grupa kuća južno od raskrsnice puteva, južno od sela Cetinovec — poliskim putem do slova »i« od naziva Srečići.

Za ovo osiguranje upotrijebiti tri bataljona, a jedan bataljon će biti u korpusnoj rezervi, koja će se nalaziti kod grupe kuća južno od slova »C« od naziva Cetinovec.

Voditi računa da se poruši most na cesti Mače — Golubovec kod Peršavesi i

istočno od ovog mosta na grebenima postaviti jedan vod koji će imati zadatku osmatranje ceste Golubovec — Mače.

Sa brigadom na izvršenje zadatka poći će i štab divizije.

Jedan član štaba divizije ostat će sa brigadom »Matija Gubec«, koja ostaje u bazama, a prema naredenju ovoga štaba Op. br. 284 od 11. V o. g.⁴

4. Korpusna rezerva

4. U korpusnoj rezervi biti će jedan bataljon Udarne brigade »Braće Radić».

Mjesto korpusne rezerve: grupa kuća južno od slova »C« od naziva Cetinovec.

5. *Evakuacija ranjenika.* Evakuaciono mjesto ranjenika bit će selo Grtovec. Za organizaciju i evakuaciju ranjenika, kao i za organizaciju previjališta ostalih jedinica, izdat će potrebno naređenje šef sanitetskog odsjeka ovoga štaba.⁵

6. *V e z e.* Sve jedinice održavat će vezu za vrijeme izvođenja ovih napada putem radio-stanica. Sve potrebno za održavanje veze, kao i potrebne šifre izraditi će šef odsjeka za vezu ovog štaba. Šifre će vrijediti samo dok traju ove akcije, a potom se imaju iste uništiti.

7. *Evakuacija plijena i zarobljenika.* Evakuacija plijena kao i zarobljenika vršiti će se u pravcu sela Grtovec.

8. *Ishrana.* Ishrana jedinica za vrijeme izvođenja akcije vršit će se iz mjesnih sredstava sa terena. Ukoliko je potrebno mogu jedinice ponijeti sobom i suhu hranu za jedan dan.

9. *Vrijeme početka napada.* Početak napada na oba neprijateljska uporišta biti će jednovremeno 13. o. mj. u 4 sata. Jedinice koje se nalaze na osiguranju imaju biti na svojim mestima najkasnije do 3.30 sati.

10. *Znaci raspoznavanja.* Znaci raspoznavanja za vrijeme trajanja akcije biti će: za noć:

bliski znaci: Mače — Zlatar

daljni znaci: Rade — Alojz

dnevni znaci: Poziv: Desnu ruku ispružiti tri puta udesno.

Odziv: Lijevu ruku dignuti dva puta uvis.

⁴ Prema tom naredenju Prva brigada je bila raspoređena na linije Pažurovec — Zajezda (vidi dok. br. 19a — 61, k. 551).

⁵ Dr Josip Milunić

11. Mjesta štabova. Štab korpusa nalazit će se kod grupe kuća južno od slova »C« od naziva Cetinovec.

Štab XXXII divizije bit će na istom mjestu gdje i štab korpusa.

Štab I brigade XXXIII divizije bit će u selu Bukovec jugozapadno od mjesta Mače.

Štab Zapadne grupe nalazit će se kod k. 206 južno od mjesta Mihovljani.

Nepomena: — Jedinice koje se nalaze na osiguranju prekopat će ceste koje se nalaze na njihovim sektorima i postaviti naganze mine.

— Pri posjedanju položaja voditi računa da se položaj posjedne po dubini, tj. da se ima predstražni položaj, a tako isto da posjedanje položaja bude grupno, a ne kordonski u vidu streljačkog stroja.

— Štab XXXII divizije stavit će na raspolažanje Štabu Zapadne grupe odreda za vrijeme ovih akcija protivkolski top 47 mm sa poslugom i potrebnim brojem granata.

— S obzirom da se u uporištima, koja se imaju likvidirati, nalaze slabe neprijateljske posade, koje su pored toga još i vrlo slabe u pogledu borbenosti, napad na ova uporišta treba izvršiti iznenadno ali snažno, tako da se jednim snažnim udarom izvrši likvidacija pomenutih uporišta i na taj način poštede trupe od dužeg zamaranja. Ovo je naročito važno i radi toga, da bi jedinice koje se nalaze na osiguranju lakše mogle izvoditi svoje manevre u slučaju nailaska neprijateljskih pojačanja.

— Skreće se pažnja da se pripreme za ove akcije kao i razrada potrebnih zapovijesti izvrše u najvećoj tajnosti.

— Pošto budu izrađene zapovijesti, dostaviti jedan primjerak ovome štabu na uvid.⁶

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
službeno odsutan

Komandant general-major:
Vlado Matetić

Dostavljen:
Štabu XXXII divizije
Štabu I brigade XXXIII divizije
Štabu Zapadne grupe odreda
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske

⁶ Zapovijesti Štaba Trideset druge divizije i Štaba Prve brigade Trideset treće divizije za napad na Mače i Mihovljane nalaze se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—1, k. 1191 i reg. br. 91. k. 1210.

BR. 50

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
11. MAJA 1944. ŠTABU PRVE BRIGADE TRIDESET PETE
DIVIZIJE DA ISPITA JAČINU I SASTAV NEPRIJATELJA
I ONEMOGUĆI MU KRETANJE CESTAMA BJELO POIJE
— GORICA I GORICA — DEBELO BRDO¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 315, 11-V-1944.

ŠTABU I BRIGADE XXXV DIVIZIJE NOVJ

Odmah nam dostavite izvještaj po slijedećim pitanjima:

1) Ispitati jačinu i sastav neprijateljskih snaga na sektoru Korenica — Bjelo Polje — Gorica, Bjelo Polje — Frkašić, da li se i u kom pravcu snage kreću (pješadija ili motorizacija) itd.²

2) Šta ste poduzeli da uhvatite vezu sa II bataljonom II brigade koji se je kretao pravcem Mihaljevac — Tičevac, kao i sa dijelovima komande I ličkog područja koji se nalaze prema Kamenskom i Javorniku.³

3) Šta ste poduzeli za prekopavanje i barikadiranje ceste Bjelo Polje — Gorica i Gorica — Debelo Brdo.⁴

4) Ukoliko niste poduzeli sve mjere po gore navedenim tačkama, odmah poduzmite, i to:

Oficirskim patrolama izbiti na Goricu istočno od Markovića stana, drugom patrolom na k. 767 više Vedašića, jednom patrolom izbiti sjeverno od Ključa (k. 1093) više Gornjeg Frkašića i ispitati jačinu neprijateljskih snaga kao i sastav u Bjelopoljskoj kotlini. Posebnim patrolama uhvatiti vezu sa komandom I ličkog područja i njezinim dijelovima i preko njih doznati stanje na Kamenskom i prema Lapcu.

Nakon najpotrebnijeg odmora organizirati uništavanje i prekopavanje ceste na sektoru Grabušić — Pećani sa jedne i druge strane, prevoja, te u slučaju neprijateljskog nadiranja iz jednog ili drugog pravca, ove barikade i prekope braniti,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 14—1/1, k. 569.

² O sastavu i jačini neprijateljskih snaga na tom području vidi dok. br. 31 i 55.

³ Vidi dok. br. 63 i 131.

⁴ Vidi dok. br. 61.

s tim da neprijatelja napadate u pokretu bočno bliskom i koncentrišanom vatrom u cilju uništavanja.

Na svaki način nastojte uhvatiti vezu sa bataljonom II brigade koji se nalazi negdje na prostoriji Tičevo — Ponor — Šeganovac.

Napominjemo vam da je na taj sektor upućen i Štab Ličkog partizanskog odreda koji se stavlja pod komandu Štaba te brigade, a koji ima zadatak da prikupi pod svoju komandu dijelove vlastite i sve terenske čete I i II ličkog područja i da mu vi dадете prema konkretnoj situaciji potpune i tačne zadatke, po našem mišljenju da vas obezbijedi iz pravca Kamen-skog i Donjeg Lapca. Ponovno nastojte uhvatiti vezu sa Štabom ovoga odreda koji je тамо i upućen i dati mu potpune zadatke.

Skrećemo vam pažnju da će nam izvještaj od vas po gore navedenim tačkama biti od presudne važnosti za naš budući plan i orientaciju, te ga prema tome dostavite najhitnije. Također uložite sve da izvještaj bude tačan i potpun sa čitave Koreničke kotline. Izvještaj bi morao stići u ovaj štab najkasnije do 22 časa danas.⁵

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. komandanta, potpukovnik:
St.⁶ Opsenica

Dostavljeno:

Štabu I brigade XXXV div.,
Komandi I ličkog područja.

---

⁵ Izvještaje o tim pitanjima dostavio je Štab Trideset pete divizije 11. i 12. maja (vidi dok. br. 55 i 61).

⁶ Stevo

BR. 51

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
11. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE ZA RAZ-
MJEŠTAJ I DEJSTVO JEDINICA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 317, 11. V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

S obzirom na nejasnoću situacije i nepoznavanje namjera neprijatelja, nismo se odlučili na kontraudar neprijatelju na prostoru Krbavica — Trnovac. Dubina neprijateljskog rasporeda od komunikacije Prijeboj — Babin Potok pa do komunikacije Pećani — Bunić te nepoznato brojno stanje i raspored² a s druge strane iscrpenost i izmorenost naših jedinica ne daju dovoljne garancije da bi mi jednim zamahom uspjeli razbiti i rastrojiti neprijatelja. Zbog toga odlučili smo primijeniti mnogo elastičniji plan.

Po tome planu vi ćete učiniti slijedeći raspored vaših snaga:

Sa jednom brigadom zatvoriti pravce [Široka] Kula — Bunić — Kuzmanovača — Podlapača.³ Na toj prostoriji manevririsati i zadržati neprijatelja.

Sa jednom brigadom prijeći na prostoriju Mihaljevac — [Korenička] Kapela — Uvalica gdje razviti najveću aktivnost i presjeci sve komunikacije u pozadini neprijatelja.⁴ Mislimo da to treba biti vaša I brigada koja bi trebala još noćas da pređe Koreničko polje.

Sa jednom brigadom biti na prostoriji Gorica — Duboki — Kamensko sa zadatkom osiguranja pravaca od Kamenskog i komunikacije Bjelo Polje — Jošane i napadanje neprijatelja na toj komunikaciji.⁵ Pod komandu te brigade stavljaju

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnističkog instituta, reg. br. 24—1, k. 1234.

² O neprijateljskim snagama na tom području vidi dok. br. 31.

³ Te pravce je zatvarala Treća brigada Trinaeste divizije (vidi dok. br. 131).

⁴ Taj zadatak je postavljen Prvoj brigadi Trideset pete divizije ali ga ona, zbog prodora neprijateljskih snaga preko Gorice, nije izvršila (vidi dok. br. 131).

⁵ Na toj prostoriji je dejstvovala Druga brigada Trideset pete divizije (vidi dok. br. 131).

II bataljon Ličkog partizanskog odreda sa štabom odreda i sve ostale jedinice pozadinskih vojnih vlasti na tome prostoru. To bi trebala biti vaša II brigada kojoj dati kao specijalni zadatak hvatanje veze sa svojim bataljonom koji se negdje nalazi sa istočne strane Koreničkog polja.

I brigadu Kordunaške divizije držati u rezervi na prostoru Podlapače.

III brigadi XIX divizije dati zadatku da sa dva bataljona bude na pravcu Gračac — Udbina, a sa druga dva na pravcu Lapac — Udbina.⁶

Štab divizije trebao bi biti negdje u Podlapači, mislimo u zaseoku Petanović Brdo.

Štab korpusa nalaziće se 12. o. mj. od 8 sati pa na dalje na Breštanima i to od raskrsnice puteva južno na cesti prema Srednjoj Gori 1 km do 2 km.

Obratite naročitu pažnju na pitanje veze. Primjećeno je da vi to pitanje dosta zanemarujete i da u toku posljednjih dva tri dana veza sa vašim štabom uopće nije funkcionalna. To se sutra ne smije dogoditi a niti ubuduće. Sa vašim štabom moramo imati telefonsku vezu a također i radio-vezu.

Sa brigadama tačno treba utvrditi način na koji se ima održavati veza. Treba odrediti trase veze te mjesta na kojima će pojedine jedinice hvatati međusobnu vezu. U planu veze moraju se tačno i precizno predvidjeti punktovi gdje će kuriri dolaziti radi hvatanja veze, gdje će se predavati odnosno primati pošta itd., a po mogućnosti i putevi i pravci kojim će se kuriri kretati. Tako se neće događati da pošta luta tražeći štabove koji ne smiju često bez potrebe mijenjati svoja mesta a koji iza sebe moraju uvijek ostavljati veze.

Prekopavanju cesta i miniranju istih također treba pokloniti najveću pažnju i rješenju toga problema prići sa više upornosti. Komunikacije Bunić — Široka Kula — Lapac — Kuk — Visuć, Gračac — Bruvno — Ondić, Vrebac — Podlapača — Mekinjar te Ploča — Klanac — Tušice moraju se temeljito prekopati a također i minirati. To isto važi za cestu Grabušić — Gorica — Debelo Brdo — Pećani — Jošane. Gdje nema uslova za prekopavanje treba praviti i zidati barikade kako od drveća tako i od kamenja. Sve napravljene barikade i prekope te minska polja treba braniti, a na takva mjesta koja su još pogodna i za odbranu treba postavljati protukolska oruđa. Naročito podvlačimo da do sada protukolska oruđa još nisu bila nimalo iskorištavana, i da se to ubuduće ne smije dogoditi.

* Vidi dok. br. 61.

Kod svih jedinica i komandanata treba razviti što veću inicijativu i korisno ih aktivirati na dodijeljenim sektorima. Upornost jedinca u odbrani treba povećati...

Sve jedinice treba privikavati na držanje svojih rezervi^a i na što veće ekonomisanje sa snagama. To znači ne trošenje jedinica na bespotrebno držanje položaja.

Kordunašku brigadu nastojati što bolje odmoriti, jer će vjerovatno i ona u toku sutrašnjeg dana i noći krenuti na sjever sa zadatkom da se zabaci neprijatelju za leđa.⁷ To će biti konačno orijentacija i ostalih naših snaga.

S obzirom na udaljenost između nas i vašega štaba,^b te vas i štabova vaše II i I brigade te III XIX divizije, mi ćemo istima u duhu gornjeg naređenja izdati direktno zadatak. Također vi trebate zadatke svih jedinica iz vaše divizije regulisati vašom zapovijesti razrađujući temeljito i najkonkretnije sve ove zadatke.

Još jednom podvlačimo na važnost održavanja veza i prekopavanja i miniranja cesta koje ni jedno ni drugo ne smije ni u kom slučaju podbaciti.

Potvrdite prijem ovog naređenja.

Službi izviđanja i osmatranja također treba posvetiti više pažnje i planski je organizovati. To se odnosi na sve sektore i prostorije na kojima se nalazimo, a naročitu pažnju poklonite na sektor Široka Kula — Lički Osik — Perušić te Bilaj — Ribnik. Također treba prikupiti što iscrpniye podatke o neprijatelju i njegovim namjerama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik
M. Šakić

(M. P.)

*P. S.: Nije potrebno odmah da se miniraju sve navedene ceste, ali treba ih imati u vidu.

Štab korpusa 12. o. m. do 8 sati biti će u Podlapači kod komande II područja.

^a Vidi dok. br. 102.

^b U originalu dopisano zelenim i plavim mastilom, latinicom.

BR. 52

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
11. MAJA 1944. ŠTABU DRUGE BRIGADE TRIDESET PETE
DIVIZIJE DA DEJSTVUJE NA PROSTORIJI GORICA —
PADALIŠTA — DUBOKO¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 318, 11. V 1944

ŠTABU II BRIGADE XXXV DIVIZIJE NOVJ

U vezi sa općim zadatkom vašoj diviziji a zbog hitnosti zadatka i vašeg pokreta to vam direktno postavljamo slijedeći zadatak:

Sa čitavom vašom brigadom još u toku noći treba da krenete i pređete na prostor Gorica — Padališta — Duboko.² Sa jednim bataljonom kontrolišite pravac prema Kamenskom, a sa ostalim snagama zatvorite komunikaciju preko Gorice i vršite pritisak na komunikaciju Gorica — Udbina u slučaju da neprijatelj bude sa istom saobraćao. Cestu preko Gorice na što većoj dužini raskopati i barikadirati te minirati, a prekope i minska polja braniti. Isto važi i za cestu Pećani — Jošane. Pod vašu komandu potpadaju sve jedinice vojnopožadinskih vlasti koje se nalaze na onom prostoru, a također i II bataljon Ličkog partizanskog odreda koji se nalazi na Kamenskom i na položaju više Klašnice i Vedašića. Službu izviđanja, obezbeđenja i osmatranja dobro organizovati i na čitavom sektoru Bjelo Polje, Korenica, Kamensko, Krbavica, prikupiti što detaljnije podatke. Hitno ih nama dostavljati. Sa vama treba održavati vezu na mjestu kod Zečeva stana ili Vlajisavljevića stana gdje ćete vi uspostaviti svoje punktove za vezu, a gdje ćemo mi slati svoje kurire. U slučaju da na tim mjestima bude nemoguće, blagovremeno ćete nas izvijestiti kao i Štab divizije.

I brigada vaše divizije još noćas će također krenuti pravcem Ponor — Mihaljevac — Rudanovac — Kapela — Uvalica³ i na toj trasi trebate sa njom hvatati i održavati vezu. Tim pravcем će sutra uvečer krenuti Kordunaška brigada.⁴ Također pored održavanja veze sa I brigadom i ovamo sa nama

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 17—1.1, k. 569.

² i ³ Vidi dok. br. 61 i 131.

⁴ Odnosi se na Prvu brigadu Osme divizije (vidi dok. br. 102).

trebate održavati vezu sa III brigadom XIX divizije, čije jedinice će se nalaziti na položaju Kuk na komunikaciji Lapac — Visuć.

Na tom prostoru trebate razviti što veću aktivnost i ne dozvoliti da vas neprijatelj izbaci sa toga prostora, a sa divizijom i nama održavati redovitu i tjesnu vezu te o svim promjenama izvještavati.

Korpusni divizion pod vodstvom poručnika Milanka Mihovilovića, a koji se sada nalazi u sastavu vaše brigade, uputite u Tolić sa zadatkom da tamо obezbјeđuje Pišać — Mekinjar i Pišać — Podlapača, s tim da se štab nalazi negdje u blizini centrale kako bi nas mogao izvještavati. Mi ćemo se nalaziti u Podlapači.

Potvrđite prijem ovog naređenja a pokret izvršite odmah tako da za vrijeme noći uspijete prijeći barem preko Krbavskog Polja do Pećana i posjeti Goricu. Ovo zbog toga kako bi izbjegli opasnosti neprijateljskih tenkova koji će sutra vjerovatno nalaziti se na prostoru i cesti od Pećana do Jošana, pa i kako bi I brigada što prije bila smijenjena sa položaja Gorica.

U toku današnjeg dana I brigada je odbila sve pokušaje neprijatelja prema Gorici i Padalištim, a pod Goricom uništio jedan neprijateljski tenk kojega oni još nisu uspjeli izvući. Borba se uglavnom vodila cijeli dan.⁵

Vaš bataljon koji se nalazi s onu stranu Koreničkog polja trebate pod svaku cijenu uhvatiti.⁶

Ovaj zadatak morate izvršiti pod svaku cijenu do zore, a izvijestite nas kad krenete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:

Komandant, pukovnik

⁵ Izviđački odred njemačke 373. legionarske divizije, prodirući pravcem Korenica — Udbina, uspio je 12. maja potisnuti Brigadu sa tih položaja (vidi dok. br. 31 i 131).

⁶ Misli se: da s njim uhvati vezu. Riječ je o Drugom bataljonu. On je poslije borbi na komunikaciji Prijeboj — Korenica nabačen na padine Plješevice, a 12. maja je držao položaje kod Ponora (4,5 km jugoistočno od Korenice). Vidi dok. br. 63 i 131.

BR. 53

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
11. MAJA 1944. ŠTABU PRVE BRIGADE TRIDESET PETE
DIVIZIJE DA IZVRŠI MARŠ PRAVCEM PONOR — MIHA-
LJEVAC — KORENIČKA KAPELA — UVALICA I DEJ-
STVUJE U POZADINI NEPRIJATELJA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 319, 11. V. 1944.

STABU I BRIGADE XXXV DIVIZIJE NOVJ

U vezi sa opštim zadatkom vaše divizije, a po hitnosti i važnosti izdajemo vam direktno slijedeći zadatak:

Sa svim svojim bataljonima krenućete pravcem Ponor — Mihaljevac — Kapela — Uvalica i na prostoru Mihaljevac — Kudanovac — Korenička Kapela — Uvalica — Čudin Klanac mostalno djelovati u pozadini neprijatelja i presijecati mu sve veze i saobraćaj.² Na tom prostoru razviti maksimalnu aktivnost i što više ugroziti neprijatelja u njegovoј pozadini. Ovo je vrlo važan i odgovoran zadatak i stoga mu pristupite najupornije i sa puno odgovornosti, smislenosti i drskosti.

Glavnina vaše brigade treba da krene odmah, dok jedan dio treba da ostane i sačeka da je smijeni II brigada koja će tamo stignuti na položaj Gorice. II brigadi ostavite na više tačaka vezu kako bi odmah bila obaviještena o situaciji i o svim vezama na tom prostoru.

Vezu sa II brigadom moraćete i ubuduće održavati i preko iste slati i diviziji i nama izvještaje.

Usput, za vrijeme marša, možete prikupiti podatke o neprijatelju na sektoru Korenica putem demonstrativnih napada i nasilnog izviđanja.

Što prije nam pošaljite izvještaj o stanju na Koreničkoj kotlini, a također nas izvijestite kada krenete prema zadataku.

Bataljon II brigade, ukoliko ga nađete, uputite u sastav brigade.³

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnonistorijskog instituta, reg. br. 16—1/1, k. 569.

² To naređenje nije bilo izvršeno, jer je neprijatelj istoga dana napao Brigadu na Gorici (južno od Bjelog Polja) i potisnuo je prema jugu (vidi dok. br. 131).

³ Riječ je o Drugom bataljonu. On je 10. maja, poslije borbi kod Čujlja Krčevina, potisnut na Plješevicu (vidi dok. br. 31, 63 i 131).

Istim tim pravcem krenuće za vama i I brigada VIII divizije samo nešto kasnije,⁴ zbog toga su nam vrlo važni podaci koje ćete nam dostaviti a i hitni su.

Na komunikaciju Prijeboj — Čudin Klanac također će sjevera djelovati i ostale kordunaške jedinice⁵ i nastojte da sa njima povežete kako bi operacije bile što uspješnije a i da imali siguran olonac.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.⁶ Turkulin

Komandant, pukovnik
M. S.⁷

BR. 54

NAREĐENJE ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 11. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. Sl. 11. V. 1944.
u 4 sata

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ²

Neprijatelj je ušao u Korenicu, Krbavici i Frkašić.³ Prema neprovjerjenim podatcima 34. ustaška bojna prebačena je na sektor Gospić — Bilaj.

Vjerojatne namjere neprijatelja:⁴ prodiranje na oslobođeni teritorij između linija Krbavsko Polje — Udbina — Gračac — Vrebac — Široka Kula — Kuzmanovača — Kozjan — Krbavsko Polje.

⁴ Vidi dok. br. 102.

⁵ Odnosi se na Treću brigadu i Prvi bataljon Prve brigade Osme divizije (vidi dok. br. 118).

⁶ Artur

⁷ Mićun Šakić

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 32, k. 1234.

² Ovaj primjerak naređenja Divizija je dostavila Štabu korpusa na uvid.

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 45, 50 i 63.

⁴ O namjerama neprijatelja vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 31.

Na ovom oslobođenom teritoriju nalaze se svi naši ranjenici i ustanove.

Snage naše divizije imaju da brane, ojačane sa 1. Korduškom brigadom i jednom brdskom baterijom, oslobođeni teritorij, naše ranjenike i ustanove; u vezi sa prednjim zadatkom

N a r e đ u j e m o:

I brigada: Posjesti će položaje na sektoru Gorica — Padališta (jugozapadno od Frkašića) sa zadatkom spriječavanja prodiranja neprijatelja u tome pravcu.⁵ U blizini toga sektora djelovati će specijalne čete Komande mjesta i jedan bataljon XIX divizije.

Naročito se angažovati za zaštitu ranjenika koji se nalaze na sektoru Duboko — Orlovača,⁶ čija zaštita jeste glavni zadatak brigade.

II brigada: Prikupiti će se na prostoru Podlapača i ostaje u divizijskoj rezervi.⁷

III Brigada XIII divizije: Sa jednim bataljonom zatvorice pravac Perušić — Kuzmanovača, a sa tri bataljona Široka Kula — Ljubovo — Bunić sa slijedećim rasporedom bataljona: jedan bataljon u Kuzmanovači, koji ima da kontroliše i pravac Kožjana, jedan bataljon u Podovima, jedan bataljon zapadno od Bunića na cesti iznad okuke, koja vodi za Ljubovo i jedan bataljon u Ljubovu.⁸

I brigada VIII divizije: nalaziti će se na liniji Svračkovo Selo — Vukmirovića stanovi sa zadatkom spriječavanja prodora neprijatelja od pravca Šalamunića i aktivnim dejstvom jačim snagama u tome pravcu: Bunić — Šaimunić — Pišać.⁹

Na položajima dobro se utvrditi i maskirati.

Preduzeti prekopavanje i miniranje komunikacija.

Održavati najtješnju vezu sa ovim štabom i susjednim jedinicama i unutar brigada i dostavljati ovome štabu što češće izvještaje.

Preduzeti sve mjere da ishrana boraca bude redovna.

⁵ Vidi dok. br. 56.

⁶ Navedena mjesta se nalaze 6 odnosno 8 km sjeverno od Udbine.

⁷ Tri bataljona Druge brigade (Prvi, Treći i Četvrti) bili su 11. maja na odmoru u Svračkovom Selu, dok je njen Drugi bataljon, u toku borbi na pravcu Prijeboj — Korenica, nabačen na južne padine Plješevice. Brigada je noću 11/12. maja, po naređenju Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ, izvršila marš i posjela nove položaje na liniji Padališta — Gorica — Pećani. (Opširnije o tome vidi dok. br. 52 i 63.)

⁸ Vidi dok. br. 74.

⁹ Vidi dok. br. 102.

Evakuaciju ranjenika vršiti u Međugorje iz brigada ^{koj} se nalaze na sektoru Kuzmanovača — Ljubovo — Podlapanac a I brigada u Duboko.

Štab divizije nalaziti će se u Vukmirovića stanovi.

Vršiti svestrana i energična izviđanja u što veću neprijateljsku dubinu, tako da nijedan pokret neprijatelja ne ostane nezapažen. Radi što bržeg međusobnog obavještavanja između patrola jedinica ustaliti ugovorene znake i postaviti sigurnu lejnu vezu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Mrda

Komandant, potpukovnik
N. R. Grubor

BR. 55

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 11.
MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O
RASPOREDU SOPSTVENIH JEDINICA I O PRAVCIMA NA-
STUPANJA NEPRIJATELJSKIH SNAGA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. Sl. 11. V. 1944.
U 11,35 sati

ŠTABU XI KORPUSA N.O.V.J.

Sadanja situacija je kod nas ovakva:

1) Raspored snaga ostao je uglavnom onakav kako smo Vas noćas izvijestili,² s razlikom što smo stavili jedan bataljon I Kordunaške brigade u rezervu sa našom II brigadom u Podlapanac. Na svima pravcima, koje neprijatelj ugrožava i ima vjerovalnoće da će ugroziti, preduzeto je osmatranje i izviđanje. Za najkritičnije komunikacije naredili smo kvarenje i miniranje, no to još nije u potpunosti izvršeno i nismo prekontrolišali, ali to ćemo izvršiti.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 7/5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 54.

Jačina neprijateljskih snaga na našim pravcima nije se još mogla tačno utvrditi, a dovodeći u saglasnost razne podatke koje smo dobili o neprijatelju, može se smatrati da neprijatelj ima na sektoru Krbavica oko jedne bojne pješadije, 3—4 topa koje vuku traktori i 3—4 tenka srednje tonaže, a na pravcu Vujnove Glave — Baljkuša jedna slabija bojna ustaša, dok na pravcu Čanak — Šijanova Kosa jedna slabija ustaška bojna (izgleda 34. ust. bojna).³

Vršeći izviđanje pratimo dalje namjere neprijatelja i očekujemo, kao najvjerovaljnije, da će snage sa pravca Krbavice staviti se u pokret danas dolinom Krbavskog Polja ili preko Ljubova, a možda jednim i drugim pravcem, koji bi pokret uslijedio u sadejstvu ustaških snaga s pravca Šijanove Kose i Krbavice, a vjerovatno i Široke Kule. Ovoga momenta dobili smo izvještaj da je neprijatelj izbio od Kozjana na Crni Vrh i od Bunića prema Ljubovu.⁴

Preduzimamo potrebne mјere da neprijatelja tučemo na pomenutim pravcima. Od razvoja situacije zavisi naš dalji rad, o čemu ćemo vas o preduzetim mјerama izvijestiti.

Ishrana kod naših jedinica teče prilično, dok je moralno stanje slabije od ranijeg, a pogoršato ovim zadnjim borbama naročito u II i III brigadi, koje još nemaju uvid u brojčano stanje svoje jedinice, dok je II brigada izgubila skoro sve teško oruđe.

Politkomesar i ob. oficir III brigade sa još nekoliko partizana nisu se do sada vratili, a isti su bili u operaciji Živulja — Bobići — Duman.⁵ Pristupili smo svim mјerama da se što prije ustanovi za pomenute drugove.⁶

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. Mrda

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

³ O sastavu i jačini neprijateljskih snaga vidi dok. br. 131.

⁴ Vidi dok. br. 74, 102 i 131.

⁵ Riječ je o borbi koju je Treća brigada vodila sadejstvujući Prvoj brigadi Trideset pete divizije prilikom napada na ustaše na Dumanu kod Ramiljana (vidi dok. br. 37, 102 i 135).

⁶ Misli se: da se ustanovi šta je s njima bilo i gdje se nalaze. Oni su 18. maja stigli u sastav svoje brigade (vidi dok. br. 92).

BR. 56

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 11.
MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ
PRODORU NEPRIJATELJSKIH SNAGA PREMA LJUBOVU
KOZJANU I ŠALAMUNIĆU I U LAUDONOV GAJ I O ZA-
DATKU SOPSTVENIH JEDINICA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. Sl. 11. V. 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se dnevni izvještaj o situaciji i radu jedinice ove divizije:

U toku današnjeg dana neprijatelj nije ispoljio neku naročitu aktivnost na sektorima ove divizije.²

Od III brigade XIII divizije jutros u 10 sati primljen je izvještaj da je neprijatelj zauzeo Šijanovu Kosu i nadire prema Ljubovu i Kozjanu, ali ovaj izvještaj izgleda da nije bio tačan, jer je docnije i sam štab brigade obavijestio ovaj štab da se nije moglo ustanoviti kada su se ove kolone rokirale i u kome pravcu su se dalje kretale. Štabu te brigade naređeno je da ne dostavlja ovakve netačne i neprovjerene izvještaje, a s druge strane naređeno je da tačno ispita stanje kod neprijatelja, a naročito na Šijanovoj Kosi i Pisačuši.

U 13.30 časova ista brigada javlja da su dva tenka krenuli iz Bunića prema Salamuniću.

U 16.40 časova naša izvidnica i izvidnica III brigade javile su da su 4 tenka došla do škole u Salamuniću, a da je jedna grupa od 20—40 neprijateljskih vojnika ušla u Laudonov Gaj.

U 19.30 časova osmatračnica je javila da su se tenkovim povukli prema Buniću, a da neprijatelj iz Laudonovog Gaja izvlači neke sanduke.

U toku dana jedinice ove divizije vršile su izviđanje i naređeno pregrupisavanje.

U vezi sa pojavom neprijatelja u Laudonovom Gaju, ovaj štab je naredio I Kordunaškoj brigadi da neprijatelja tamo napadne,³ da ga opkoli i uništi sa slijedećim rasporedom snaga na

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6/5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 74 i 131.

³ Napad nije izveden, jer je neprijatelj po padu mraka (11. maja) napustio Laudonov Gaj (vidi dok. br. 102).

polaznim položajima: dva bataljona na liniji Kosa — Prosina, sa zadatkom da napadnu neprijatelja preko Šalamunića u Lau-
čnovom Gaju, a jedan bataljon u Dubokom, sa zadatkom šti-
tenja lijevog krila i boka brigade.

Početak napada po završenoj detaljnoj pripremi i izvrše-
nom izviđanju prema nahođenju štaba brigade.

II brigadi ove divizije naređeno je da sa jakim patrolama
kontroliše pravce i to: Podlapača — Vrebac i Podlapača —
Tavani — Prkos — Škadrice — Ostrovica, a I brigadi VIII di-
vizije da kontroliše pravac Jagodnje — Brezov Do — Gunjeve
Drage — Široka Kula.⁴

Raspored jedinica ove divizije:

I brigada na prostoru Padališta — Gorica sa zadatkom
zatvaranja pravca od Bjelog Polja i Frkašića prema mjestima
nalazišta naših ranjenika.⁵

II brigada ojačana sa bataljom formiranim od artilje-
rijskog diviziona nalazi se u rezervi na sektoru Breštane.⁶

III brigada XIII divizije sa jednim bataljom u Podovi.
sa jednim bataljom zapadno od Bunića na gornjoj okuci ceste
Bunić — Ljubovo, jedan bataljon kod Kuzmanovače i jedan
tataljon u rezervi na Ljubovu.⁷

I brigada VIII divizije nalaziti će se na zadatku prema
gore navedenom, a po završenoj akciji jedan bataljon na k.
968 (Kosa), jedan bataljon na k. 872 (Prosina), a jedan bataljon
u rezervi crkva Sv. Gospa. —

Prednje se dostavlja s molbom na znanje.

S. F. — S. N.

Politkomesar:
Mrda

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

⁴ Vidi dok. br. 63 i 102.

⁵ Ranjenici su tada bili smješteni na Međugorju, Orlovači i Du-
bokom (vidi dok. br. 54 i 55).

⁶ Vidi dok. br. 63.

⁷ Vidi dok. br. 74.

BR. 57

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE BRIGADE OD 11. MAJA 1944
ŠTABU DEVETE DIVIZIJE O NAPADU NA USTAŠKU MILICIJU U SELIMA BILA I GRBOREZI¹**

**ŠTAB II BRIGADE
IX DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE**
Br. sl.
11-V-1944 g.

Dostavljamo operativni izvještaj

ŠTABU IX DIVIZIJE

1. Sekcija Split — Livno razmjera 1 : 100.000, zemljiste ravno, brežuljkasto, s. Grborezi, s. Bila, s. Orguz.

2. Akciju je vršio IV, III i djelovi I bataljona.

3. U s. Bili i Grborezima nalazila se milicija jačine samo naoružanih oko 70 milicionera. U s. Prolog, Orguz, Čuklić i Lipa imali su se hvatati pojedini banditi kao organizatori stvaranja milicije a ujedno sa ovom akcijom ne davanje mogućnosti da se milicija sredi i organizuje.

4. Rukovodeći se time što je neprijatelj jačine oko 200 vojnika izvršio napad na četu i štab I bataljona i na intendanturu drugog bataljona, i ovom akcijom postigao iznenadenje nanoseći nam osjetne gubitke.² Preduzeli smo vršenje ove akcije u toku istoga dana.

5. Izdata zapovijest je glasila: da IV bataljon ima likvidirati s. Grborezi sa dvije čete a jednu četu ima i prije napada uputiti pravcem od k. 713 međuprostorom Bila — Grborezi — Zabrišće — Grborezi i da se postavi i zatvori most preko Sturbe da služi kako da štiti pravac od Livna, tako i da uništava miliciju koja bude bježala iz Grboreza u pravcu Gubera. III bataljon ima likvidirati s. Bili, I bataljon sa dvije čete imao je zadatak hapšenje pojedinih i rastjerivanje organizatora milicije.

6. Borba je počela na Bili i na Grborezu u 23.30 časova. Naši djelovi su uspjeli da se postave na određena mjesta i izvrše napad i opkoljavanje. Milicija u Grborezu upornije se držala i mnogo je prepredenja od one u Bili, a otpor milicije brzo je savladan, a s obzirom na gustinu kuća kao i njihovu

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—3, k. 846.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 16 2 i 18 2, k. 842, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

veličinu milicija se vješto posakrivala tj. svoje oružje i da odmah se skine i legne u krevete i većinom ovakovi su se pravili bolesni da boluju od tifusa i da su nepokretni kada su pozivani da idu sa vojskom, a u pogledu ispitivanja, u pogledu oružja, pa čak i pucanja svi su govorili kako muške tako i ženske da oni nisu i da ne znaju ništa.

Jedan od milicijonera tj. pojedinci dali su se u bijeg u raznim pravcima ali su bili ubijeni. U samom početku borbe neznajući da su opkoljeni a i jačinu naših snaga nastala je dreka iz kuća ljudi, žena i djece »juriš, ura« tako da onaj ko bi slušao komislio bi da rade po nekoj komandi i da su svi najedno. Prilikom ove vike bacali su i pogrdne riječi ali ne svi. Vidjeći odjednom da se sa svih strana naši nalijeću otvarajući vatru razbjegzali su se i kako je gore navedeno posakrivali a naročito oružje. Ovo isto i u s. Bilu se odigralo ali je većina izbjegla i posakrivala se u brdo i pobegla u pravcu Zabrišće — Držanlige. Prilikom vođenja borbe na ovom sektoru čulo se pucanje i u pravcu Vržerala i Podgradine, Lipe i Podhumu ali ovo pomalo i s vremena na vrijeme. Naša četa koja je bila na zasjedi kod mosta na Sturbi uspješno je postavila 3 mine oko mosta ali ne nagazne nego šrapnel, a minirani teren držala pod vatrom. Kada je počela borba na sektoru Bila — Grborezi iz Gubera su počeli bacati rakete a i iz samog Livna. Poslije protjerivanja milicije neprijatelj je pokušao prelaz preko mosta i pored vatre čete koja je bila u zasjedi, ali je naišao na šrapnel minu koja je bila na cesti i ista je eksplodirala i čuo se jauk a malo kasnije iza nje čula se eksplozija i druge mine i neprijatelj se vratio ne pokušajući više da ide u pravcu Grboreza. Treća mina je eksplodirala u samu zoru kada smo bili mi već u pravcu blizu Prologa. S obzirom što su ove mihe kao novo oružje protiv njih morala je i ova treća da im nanese gubitke pošto su vješto zakopate i maskirane. Dolaskom I bataljona u Prolog i Orguz seljaci su počeli bježati a gdje i kada po koju pušku ispaliti. . . .

7. U ovoj akciji nismo imali gubitaka sem druga Baraća, kao ni u materijalu.

8. Utrošeno 400 puškomitralske i puščane municije i 5 ručnih bombi.

9. U ovoj borbi neprijatelj je imao 7 mrtvih i 15 zarobljenih i uhapšenih u svim selima za koje se već vodi istraga. Među zarobljenim u Grborezima ima ih i iz Prologa i iz Odžaka. Od zarobljenika zapljenjeno je 42000 Kn. i 26000 rubalja. Tačne gubitke od šrapnel mina neznamo ali su sigurno veći od ovih navedenih. Postavili smo i nagazne mine. Zapljenjeno je od neprijatelja krava 43, volova 8 i ovaca i janjaca 350 kom. skupa i 20 konja od kojih je jedan dio ždrjebad. Ovo je sve oduzeto

od neprijatelja jer smo u ovoj akciji poveli jednog člana knatarskog NOO kako u Grborezu tako jednog u Bilu koji su poznati i rodom su iz ovih mjestaca.

10. Akcija je uspjela i borci su se i rukovodioci naročito IV bataljona dobro držali. Ova akcija je podigla moral kod svih bataljona ove brigade poslije gubitaka koje smo imali uslijed iznenadenja i dobili su polet ovom akcijom, jer je baš sljedila odmah tj. istog dana kada je neprijatelj vršio napad. Ovom akcijom potpuno smo iznenadili i miliciju i Nijemce i ustaše u Livnu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Lukić Miloslav

Komandant, major
Dukljan Vukotić

BR. 58

IZVJEŠTAJ ŠTABA NERETVANSKOG NOP ODREDA OD 11. MAJA 1944. ŠTABU GRUPE JUŽNODALMATINSKIH NOP ODREDA O DEJSTVU OD 10. APRILA DO 10. MAJA¹

ŠTAB
NERET. PART. ODREDA
11. V 44. g.

ŠTABU GRUPE JUŽNODALMAT. PART. ODREDA
Sekcija Mostar — Makarska 1 : 100.000.

Dostavlja operativni
izvještaj za razdoblje
od 10. IV do 10. V. 1944. g.

Položaj

Položaje koje drži naš odred su slijedeći:

- I. Štab našeg odreda nalazi se u (gornjem) Baranovcu.
- II. Štab I bataljona nalazi se u Trnovi. Položaje koje drži I bataljon jesu: I četa I bataljona nalazi se u selu Pasičina sa zadatkom zatvaranja pravca od Vel. i Mal. Prologa.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 11/10, k. 1617.

III. II četa I bat. nalazi se na položajima Kravljak (Rilić) sa zadatkom zatvaranja pravaca od Vrgorca i Zaostroških stjena (Tribić).

III četa I bataljona nalazi se na položajima Stariše sa zadatkom zatvaranja pravaca Briške i Podačke stjene, te Građke stjene.

IV. Štab II bat. nalazi se u Istočnoj Plini (selo Trklje).

I četa II bat. nalazi se u Trkljama, sa zadatkom zatvaranja pravaca Rogotin, Banja, Komin sa sjeveroistočne strane od Novih Sela.

II četa II bat. nalazi se u Zap. Plini (selo Ostojići) sa zadatkom zatvaranja pravaca Baćina, Ploča i Stablina.

III četa II bat. nalazi se preko Neretve u Slivnu, sa neodređenim položajima, jer ista sama zasebno gerilski ratuje.

V. Štab III bat. kao i čitavi bataljon nalazi se u (donjem) Baranovcu sa zadatkom učvršćivanja jedinica i ujedno kao rezerva u slučaju kakove eventualije.

1. Dana 11. IV postavljena je mina od 1. čete, na cesti Gradac — Podaca uništila 1 njemački kamion u kojem je bilo 6 neprijateljskih vojnika, 3 mrtva a 3 teže ranjena.

2. Dana 11. IV postavljena mina od iste čete na istoj cesti uništila je jedna njemačka radna kola sa gubicima 3 mrtva neprijateljska vojnika i 2 konja.

3. Dana 11. IV jedna petorka IV (Ljubuške) čete iz zajeđe napala jednu ustašku patrolu, u Modrom Oku. Tom prilikom ubijen 1 i 3 ranjene ustaše. Zapljenjena je 1 puška.

4. Dana 15. IV postavljena mina od kurira štaba odreda na cesti Ploča — Gradac, uništila 1 kola, 2 mrtva njemačka vojnika i 2 konja.

5. Dana 17. IV udarna grupa II čete uspijela je da se privuče u neprijateljski garnizon Rogotin, do samog magazina u kojem je bila municija. Naši borci ubacili su 1 zapaljivu bombu u magazin, gdje im se nalazila pomenuta municija. Tom prilikom uništili su dva i pol vagona municije i druge razne spreme.

6. Dana 21. IV udarna grupa IV (Ljubuške) čete upala je u jednu gostionu na periferiji grada Metkovića u kojoj su se nalazili 7 ustaša. Naši borci otvorili su brzu paljbu iz strojnica na ustaše; tom prilikom ubijeno je 3, 4 ranjene ustaše.

7. Dana 22. IV naša VI (Slivanska) četa izvršila je prepad na selo Gradina (Opuzen) u kojem su se nalazili Nijemci i ustaše. Cilj prepada bio je da omete neprijatelja, jer je isti imao sutradan izvršiti akciju na pomenutu jedinicu. Prepad je spio, s tim što su omeli neprijatelja u njegovim namjerama, te isti nije poduzeo akciju na njih.

8. Dana 27. IV formirali smo I i II bataljon Neret. par odreda.

9. Dana 28. IV 1. četa I bat. iz zasjede ubila je na cesti i njemačkog vojnika. Zarobljena je 1 puška i ostala spremma. Istog dana izvidnica iste čete popucala se je sa Švabama na položajima Podačke stijene. Namjera neprijatelja bila je da izbjije na Podačke stijene i da postavi nagazne mine, kako bi spriječili našim jedinicama silazak do njihovog garnizona u slučaju borbe. Neprijatelj je bio u jačini 45 vojnika. Poslije borbe, koja je trajala 20 minuta, neprijatelj se povukao imav 1 mrtvog i 6 ranjenih vojnika.

10. Dana 28. IV III četa (Slivanska) II bataljona, postavila je nagaznu minu na cesti Metković — Dubrovnik. Tom prilikom uništila 1 njemački auto i ubila 5 njemačkih oficira.

11. Dana 28. IV III (Slivanska) četa II bataljona razoružala je miliciju u selu Imotići na cesti Metković — Dubrovnik nedaleko od Vukova klanca. Zarobljen je 1 puškomitrailjer i 14 pušaka sa 1000 kom. municije i još druge neke spreme.

12. 29. IV III četa (Slivanska) II bat. razoružala je 9 misionera u selu Imotići nedaleko od Vukova klanca. Zarobljeno je 9 pušaka i 200 kom. metaka.

13. Dana 29. IV III četa (Slivanska) II bataljona napala je 1 njemački motorni čamac kod sela Besunje poluotok Pelješac. Nakon borbe koja je trajala pola sata ubijen je 1 njemački podoficir i 1 vojnik, dok je ostala posada zarobljena skup sa brodom. Zarobljen je 1 ruski vojnik, 2 oružnika i kapetan broda, 3 puške, motorni čamac od tonaže 20 kvintala i još nešto spreme.

14. Dana 4. V II bat. pomognut sa III četom² napali neprijateljsku posadu na mostu Rastoka, kod sela Banje. Zapovijest kao i operativni izvještaj dostavljen je pod brojem 26/44 od 6. V 1944. g.

15. Dana 6. V I četa II bataljona iz zasjede napala je neprijatelja na mostu Rastoka, koji je dovozio materijal za popravak mosta. Naši borci otvorili su na neprijatelja vatru iz 2 puškomitrailjeza. Ubijeno je 6 neprijateljskih vojnika, dok ih je više ranjeno.

16. Dana 7. V II četa (Ljubuška) II bataljona zarobila je 6 ustaša u selu Hardomilje (Hercegovina). Zaplijenjene su 4 puške i još druge spreme.

17. Dana 8. V formiran je III bat. N.O.P.O. sa dvije čete.

18. Za čitavo ovo razdoblje od 10. IV do 10. V mi nismo imali nikakvih gubitaka u ljudstvu, materijalu ni u oštećeno oružju.

² Odnosi se vjerovatno na Slivansku četu.

19. Za ovo razdoblje od 10. IV do 10. V utrošeno je 1.700 metaka od puškomitrailjeza, 1.500 metaka od strojnica, 80 ručnih bombi, 11 granata od teškog bacača, 30 granata od lakog bacača.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Mili Urlić

Komandant:
Stanko Marević

BR. 59

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE OD 12. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O BOR-
BAMA NA PODRUČJU DREŽNICE¹**

STAB XIII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Broj 292
Dne 12 V. 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Operativni izvještaj
iz akcije na Drežnicu
vodene dne 3. V 1944.

Operacija se imala izvoditi na sektoru Drežnice.

U ovoj akciji imala je učestovati II brigada sa glavnim zadatkom sa 3 bataljona, a jednoga zadržati u rezervi. I brigada sa dva bataljona i I odred sa dva bataljona, vod brdskih topova bio je pridodat II brigadi.

Zadatak naše divizije bio je: napasti neprijateljsko uporište u mjestu Drežnici, koji se je utvrdio na susjednim kotama, izgraditi bunkere od drva i kamena i likvidirati ga.

U Drežnici se nalazio neprijatelj jačine od 350—400 vojnika² legionara Nijemaca, Hrvata i ostalih narodnosti, naoružan sa 1 topom i 4 teška bacača. Najbliži neprijateljski garnizoni

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 29/2, k. 913.

² Iz sastava njemačke 392. legionarske divizije (vidi dok. br. 39/14, k. 18, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

su Alan, Krivi Put, Prokike, Brinje, Križpolje, Stajnica, Jeze-rane, Modruš, Josipdol, Ogulin. Tačno brojno stanje se ne zna iz razloga što se vrše stalno promjene i akcije koje poduzima neprijatelj, a vrši na taj način, što smanjuje posade i od njih sastavlja jedinice za razne napade, a više puta i potpuno isprazni pojedina mjesta prilikom takvih pothvata. Cjelokupna snaga neprijatelja u navedenim mjestima je od 3—3500 vojnika sastavljenih iz pješadije, artiljerije, konjice i tenkovskih jedinica.

Kako je gore navedeno, jedinice naše divizije imale su napasti neprijatelja u Drežnici i likvidirati ga. Napad je imao početi u 3,30 časova 3. maja 1944. godine i to glavni zadatak imala je II brigada da sa tri bataljona obuhvatno napadne neprijatelja, a jedan bataljon zadrži u rezervi. Dva bataljona I odreda imali su zadatak da za vrijeme akcije postave zasjedu na liniji Lokva — Velika Greda — Škalić — Tužević i da ne dozvole intervenciju neprijatelja sa pravca Brinja, Križpolja, Jezerana — prema Drežnici. I brigada sa dva bataljona imala je zadatak da zatvori pravac Ogulin — Bjelsko — Jasenak i Ogulin — Desmerice — Brezno — Drežnica, jednim bataljonom da zatvori pravac Ogulin — Vrbovsko, a jedan bataljon da ostane na sektoru Karlovca radi rekvizicije hrane. Vod od 2 brdska topa pridodat je II brigadi radi tučenja ciljeva u Drežnici, jedan teški bacač iz I brigade dodijeljen je u sastav II brigade.

Budući da su dva bataljona II brigade zakasnili i nisu mogli pristupiti akciji, akcija je odgođena za 20 časova istog dana, a jedinicama je naređeno da se povuku u šumu na odmaranje i pripremu.

Međutim, dne 2. V. neprijatelj je napao bataljon našeg odreda koji se nalazio na položaju Nedrug — Vučjak i bio odbijen od strane tog bataljona. Po svemu se moglo zaključiti da je neprijatelj vršio nasilno izviđanje za akciju koju je poduzeo dne 3. V o.g.³

³ U Istorijatu njemačke 392. legionarske divizije rečeno je o toj akciji slijedeće: »Vazduhoplov.[ni] izviđač je 2. V izvijestio o jakim koncentracijama bandi na prostoru Brezno, a istovremeno je naše izviđanje ustanovilo da je i prostor sjev. od Drežnice jače posjednut. Pošto se napad mogao sa sigurnošću očekivati, Izviđački odred je kamicima prebačen za Drežnicu. U svitanje je Izviđački odred krenuo iz Drežnice u pravcu Jasenka, dijelovi 33. ust.[aškog] batalj. od Ogulina i II 846 (II bataljon 846. puka 392. divizije — prim. red.) prema Breznu 2 847. i 6 846 (2. četa 847. i 6. četa 846. puka — prim. red.), koje su već 1. V krenule sa prostora Gostovo Polje, zajedno sa Izviđačkim odredom su odbacile jačeg neprijatelja sa visova sjev. od Drežnice, prodrle do Jasenka i južno od ovog mesta uspostavile još istog dana vezu sa 5. i 6 847. koje su nastupale sa prostora Krivi Put. Poslije pročesljavanja prostora oko Krakara, II 846. je takođe dostigao Jasenak. Po izvršenom čišćenju prostora oko Brezne, 33. ustaški bataljon je uveće stigao u

3. V u 8,30 sati neprijatelj je krenuo iz slijedećih pravaca i to: jednom kolonom u jačini oko 300 vojnika Alan — Vodica — Stalak — raskrsnica Jasenak — Drežnica — Novi [Vinodol] postavio se u zasjedu na liniji Bjele Drage — Ruka — Grčka Kosa; jednom kolonom Brinje — Škalić — Vukelić u jačini od oko 200 vojnika, jednom jačom kolonom oko 300 vojnika, 10 tenkova, 10 blindiranih automobila i traktora za koji su bili prikačeni protukolski i topovi srednjeg kalibra i 10 kamiona, putem Jezerane — Drežnica — Jagetići i sa jednom kolonom iz Ogulina vjerovatno preko Zagorja — Breznoga — Drugomišlja za Krakar. U 8,30 sati naše izvidnice sa Nedruga primijetile su neprijateljske kolone koje idu od Drežnice prema Jagetićima, i to jedna putem Maravići — Pražići, druga cestom Drežnica — Jagetići, treća Pražzi — jugozapadne padine Nedruga, a motorizacija se je kretala pozadi navedenih kolona. Čim je primjećen neprijateljski napad, štab divizije je donio odluku da se prihvati borba; bio je zgodan momenat jer je neprijatelj napustio svoja utvrđenja, te se daje mogućnost da ga tuče na ravnoj nozi.

U momentu neprijateljskog napada iz Drežnice, nije se raspolagalo sa podacima o neprijateljskim namjerama na ostalim sektorima, tj. nije se znalo da neprijatelj napada sa ostalih pravaca kao što je to gore navedeno. U momentu neprijateljskog napada, snage naše divizije bile su raspoređene kako slijedi: štab II brigade u Palicama, II bataljon na položaju Nedrug sa dve čete i sa jednom u rezervi, IV bataljon sjeverno od Jagetića na Vučjaku, III bataljon u rezervi u Čupini — k. 616; I bataljon nalazio se iznad Vukelića, a koji se u duhu izdate zapovijesti imao postaviti za napad na Drežnicu južno od Zredela (k. 615). Jedan bataljon I odreda nalazio se istočno od k. 132 iznad Vukelića, a jedan bataljon iznad Tomicića. Štab odreda bio je u Vučević stanovima. Štab I brigade nalazio se na cesti Ogulin — Bjelsko kod Sovenice, jedan bataljon Pećina — Javornik — k. 425, a jedan bataljon Loza — Desmerice. Jedan bataljon nalazio se u Gomirju sa zadatkom da zatvori pravac Ogulin — Vrbovsko, a jedan bataljon na Karlovačkom području, vod topova sjeverno od s. Radoičići. Štab divizije nalazio se u Palicama. Čim je neprijatelj došao na odstojanje srednje pješadijske vatre, sa naših položaja otvorena je vatra na neprijatelja i isti se razvio za borbu i težio da djeluje obuhvatno. Budući da neprijatelj i pored nadmoćne artiljerije, pješadije, kao i motorizacije, nije mogao prodrijeti na naše položaje, već

Drežnicu, gdje je prenoćio i 3. V odmaršovao natrag u Ogulin. Dok su Izvidački odred, IL 846 (bez jedne čete) i dvije čete II 847. ostali na prostoru Jasenka, 2/847 i 6/846. su prebaćene u Drežnicu radi akcije «čišćenja». (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18.)

je bio zadržan do 2 sata na svojim položajima. Budući da je neprijatelj, koji je došao preko Škalića, zgodnim nevrom napao odredski bataljon i kroz šumu povukao se do Vukelića, gdje se ponovno na putu susreo sa I bataljonom II brigade, koji su se poslije kratke borbe obadva, tj. neprijatelj i naš bataljon povukli u šumu; neprijatelj je djelovao na bataljon II odreda, a zatim se pridružio snagama koje su operisale iz Drežnice. Jedna neprijateljska kolona koja je došla od Ogulina preko Breznoga, Drugomišlja, napala je IV bataljon leđa na Vučjaku i prinudila ga da se povuče sjeverno od Kragara i zauzme položaj. Ova je neprijateljska jedinica produžila sjevernim padinama Vučjaka preko Radoičića, a pod zaštitom tenkova počela bočno da djeluje na naše jedinice na Nedrug, koje su tim bile prinudene da se povuku na Barič (k. 618), kako bi se front ispravio, a neprijatelju onemogućilo da djeluje bočno. Jedna neprijateljska kolona je došla od Alana — Vodica — Stalak i postavila se u zasjedu kod Bjele Drage i raskrsnici Jasenak — Drežnica — Novi. Oko 15 sati čula se je vatra iz nekoliko automatskih oruđa sa pravca Javornice, na što je odmah naređeno da Štab odreda i Štab II brigade hitno pošalju po jednu oficirsku patrolu u tome pravcu i da ustanove porijeklo vatre, što je i učinjeno. Pri povratku patrola je izvjestila da se neprijatelj nalazi u zasjedi na mjestima Bjela Draga — Javornica — raskrsnica — Grčka Kosa. Oko 16 sati neprijateljska motorizacija je prodrla cestom Drežnica — Jasenak a neprijatelj jakim snagama uporno nadirao sa fronta i bokovi, i pored toga što su naša udarna odeljenja i čete zalazile neprijatelju s leđa i tukle ga vrlo aktivno. U 14 sati, pošto nam je bila jasna situacija, a i prozirali smo namjere neprijatelja da neprijatelj želi da naše jedinice stavi u obruč i tako da ih tuče, donijeli smo odluku da se jedinice izvuku van i postave neprijatelju iza leđa te da ga tamo tuče, a jedinice su se povukle. I odred pravac Stalak, II brigada pravac Crna Draga, a I brigada da se povuče na liniju Gomirje — Ravna Gora, s time da jedan bataljon pošalje na Tepice i kotu 1050 (Mali Štrfić), te da ne dozvoli neprijatelju da prodre u Mrkopalj. Ravnu Goru. Vodu topova naređeno je da se povuče u pravcu Ravne Gore.

U toku ove borbe jedinice II brigade držale su se dosta dobro, a naročito II bataljon, koji je vodio $7\frac{1}{2}$ sati borbu. Dosta slabo se je pokazao I bataljon koji je poslije kraće borbe u šumi izgubio kontakt sa neprijateljem i više nije došao do izražaja.

Zadatak u potpunosti nije izvršen, jer je neprijatelj ipak uspio da nas svojom snagom i obuhvatom принуди да се повучемо и заземемо друге položaje.

U ovoj borbi od neprijatelja nije ništa zaplijenjeno. Uništen je 1 tenk, 2 kamiona. Gubitci kod neprijatelja: 93 ubijena i 90 ranjeno.

Naši gubitci: mrtvih, ranjenih i zarobljenih i nestalih. Poginuo politički komesar čete Ulaga Franjo i Novković Novak, ranjen komandir — poručnik Radulović Rade, komesar čete Mendoš Davor i zamjenik komesara čete Jančar Branko, te komandir potporučnik Kosanović Alekса, svi iz II brigade.

U ovim borbama izgubljeno je 2 puškomitrailjeza od kojih je jednoga bacač raznio, a jedan je ostao sa puškomitrailjescem, koji je poginuo, dok je 1 puškomitrailjez oštećen. Izgubljeno 10 pušaka, koje su ostale na položaju ili odnete sa stalima. Poginule su 4 mule.

Municije je utrošeno za puške i puškomitrailjeze 10.890 metaka, za teški bacač 36 mina, za laki 16 mina i 4 nagnane mine.

U ovoj akciji se nije nitko naročito istakao.

Akcija, za koju je izdata zapovijest i trebala se izvršiti 3. maja, nije izvršena u određenom vremenu iz razloga što su jedinice II brigade zakasnile. Za akciju je bila blagovremeno zapovijest izrađena i izdata, a osjećala se je potreba da bi akcija trebala da se odgodi za jedan dan, ali uslijed situacije na sektoru Vrhovine — Crna Vlast — Lika, nije dozvoljavala da se odgada, već da se sa pritiskom pozuri kako bi se našim jedinicama na pomenutom sektoru olakšalo. Pretpostavlja se da neprijatelj nije poduzeo akciju protiv jedinica koje imaju namjeru da vrše napad na Drežnicu, već je akcija poduzeta samo na ore jedinice koje su se nalazile na tom sektoru, a na koje je neprijatelj htio da djeluje obuhvatom u obruč. Ovo se zaključuje po tome što preko informativne službe saznajemo, da je neprijatelj iz Alana krenuo 2. V u jutro, što znači pre nego je zapovijest za akciju stigla u jedinice. Zakašnjenje i odgadanje akcije povoljno je djelovalo na sami razvoj uslijed situacije koja se pojavila tokom dana, jer u slučaju napada od naše strane, neprijatelj bi bio svoje jake snage spolja vrlo korisno upotrijebio i situacija po nas bila bi nesrazmjerne gora.

U ovoj borbi se vidi da se naši niži rukovodioći još uvjek dovoljno ne snalaze, a naročito pri povlačenju. Ne umiju i nemaju dovoljno moći da jedinicu zadrže u ruci dok ne interveniše neko stariji. Još uvjek naše jedinice ne posjeduju manevarskih sposobnosti, nisu dovoljno elastične i ne snalaze se u borbi. Borci ne raspolažu sa dovoljno vojničkog znanja koja su neophodno potrebna u borbi, kao: dolazak na položaj, korištenje zaklona, kretanje po položaju i povlačenje sa položaja.

Jedan veliki nedostatak se osjeća kod naših jedinica, da kad izgube kontakt sa neprijateljem da ga brzo ne hvataju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, pukovnik:
Vinko Antić
(M. P.)

Prilog: Zapovijest za napad
liste gubitaka i
skica

BR. 60

**PISMO ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD 12. MAJA
1944. KOMANDANTU SAVEZNIČKIH SNAGA NA VISU
POSLIJE DESANTNOG PREPADA NA ŠOLTU¹**

ŠTAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
12. V. 1944.

KOMANDANTU SAVEZNIČKIH SNAGA NA O. VISU
Gospodinu T.² Br. Churchill Brigadir-u,

Položaj

U akciji na Šolti 10. o.mj. skoro potpuno je uništена 3. i 7. kompanija³ 892. regimente⁴ 264. njem. divizije.⁵ Uništen ili zarobljeno oko 180 vojnika, koji su došli kao pojačanje iz Splita i to dobrovoljci iz 5 raznih jedinica 264. divizije.⁶

Neprijatelj je bio uporan i borio se do »posljednjeg«. Zarobljavani su samo pod borbom u neposrednoj blizini.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7—1/11, k. 1100.

² Tom

³ četa

⁴ puka

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 22, 62, 182 i 183 i tom VIII, knj. 2. dok. br. 95, 97 i 185.

⁶ Vidi knjigu depeša Štabu Dvadeset šeste divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—12/4, k. 1103/I.

Uporišta je imao fortifikacijski potpuno organizovana i
upasana preprekama i gustim minskim poljima.

Ostala su nelikvidirana dva bunkera na koti 22 i dio uporišta na koti 103 (jedna kuća i bunker oko iste). Na završetku borbe dejstvovalo je samo 5 neprijateljskih automatskih oruđa.

Usljed određenog vremena za povlačenje,⁷ ova uporišta ostala su nelikvidirana.

Prema provejrenim podacima brojno stanje neprijatelja na otoku Šolti iznosilo je 350 ljudi, pojačanje je stiglo od 180 i oko 20 mornara.

Na koti 22 u dva mala bunkera preostalo je oko 15—20 vojnika, na koti 103 najviše do 50 sposobnih neprijateljskih boraca.

Zarobili smo 52 Nijemca (jedan oficir i jedan podoficir ranjeni i potopili se na »Marinu 2«).⁸ Ubili 250 (utvrđeno), a sigurno još do 100 ubijenih i ranjenih neprijateljskih vojnika.

Plijen: 22 šarca, veći broj strojnica, revolvera, pušaka, tromblona, 1 radiofonska stanica amerikanskog tipa. Zapaljeno 1 neprijateljska oklopna maona sa hranom i municijom i jedan manji brod pored iste. Zapaljen 1 magazin municije i skladište hrane.

Akciju je aktivno i neposredno potpomagala saveznička avijacija, koja je dva puta vrlo precizno pred naše napade bombardirala i mitraljirala neprijateljsko uporište, zapalila maonu i skladište neprijatelja.

Pored avijacije saveznici su prevozili naše trupe, stavili nam na raspolaganje sredstva za vezu, minerska sredstva.

Naši borci su dali sve od sebe i u domaćaju ručnih bombi vodili ogorčenu borbu u toku 16 sati.

⁷ Povlačenje sa Šolte na Vis izvršeno je istoga dana uveče (vidi dok. br. 62).

⁸ U depeši Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ od 12. maja 1944. o tome piše: »Noću 10. na 11. potopljen je brod »Marin II«, koji je prevozio 40 ranjenika sa Šolte na Vis. Brod je već bio u luci, ali se zbog bombardovanja povukao napolje i napadnut od dvije njemačke torpiljarke na dva kilometara od obale. Brod je zapaljen a zatim ljudstvo i ranjenici mitraljiranjem po moru pobijeni. Na brodu je bilo naših trideset osam ranjenika, tri bolničara, osam [članova] posade i nekoliko zarobljenih Nijemaca. Vodimo istragu i prikupljamo podatke. U ratnom dnevniku njemačkog Admirala Jadrana (Joachim Lietzmann) za 11 maj 1944 rečeno je o tome slijedeće: »Komandant »S 61« javlja o svojoj noćnoj akciji: Kroz Lastovski kanal prodri do Viškog kanala. Teški vazdušni napadi na otok Vis, požari i eksplozije u Viškoj luci. 00.30h na 2—5 mm sjeverozapadno od rta Stončice opažen veći putnički motorni brod napadnut brodskim oružjem, zapaljen, potpuno uništen. Na povratku u 0.15 »S 30« imao kvar desnog motora. U 05.30 vezali se u zalivu Ombla«. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta reg. br. 1—13/4, k. 1103/I i London film br. 1, snimak 583).

Naši gubici 40 mrtvih i 129 ranjenih.

Pri povratku Nijemci su napali i potopili naš brod sa ranjenicima i mitraljiranjem dotukli plivajuće ranjenike, među kojima i jednog njemačkog oficira i podofcira, koje smo ranjene previli i sa našim ranjenicima prevozili u bolnicu. Svirepo njemačkih okupatora prema našem narodu i našim borcima koje uhvate kao bolesne i ranjene neshvatljiva je za ljudski razum. Što su bliže propasti tim su bjesomučniji. U borbi ne poštaju i ne drže se nikakovih međunarodnih ugovora i povode se samo svojim divljačkim instinktom klanja i ubijanja.

Molimo Vas da izrazite našu zahvalnost predstavnicima Avijacije, Mornarice, jedinica za vezu i minarskih jedinica, instruktoru pri Artiljeriji pukovniku gospodinu Kuppu i svim učesnicima u akciji na Šolti, kao i naše priznanje na njihovom punom požrtvovanju i nesebičnom zalaganju za postignuće što boljeg uspjeha u borbi protiv zajedničkog nam neprijatelja. Uvjerili smo se u ovoj akciji kako borba učvršćuje borbeno jedinstvo i savez ujedinjenih naroda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D. Korać

Komandant, p. pukovnik
B. Božović
Načelnik, p pukovnik:

1747-12044

KOMANDANTU LAVRICKOG UNASA NA SPLITU
Dospodina L.R. Churchill Brigadir-u,

P o l a k a j a

U borbici na polti loši o.mj. skoro potpuno je uništio
se 3 i 7 kompanija 992 regimeta 294. divizije. Uzvratno 111
srušljena cca 180 vojnika, koji su došli kao pojedinci do Splita
i to dobrovoljci iz 3 raznih jedinica 264 divizije.

Neprijatelj je bio ugoran i bori se da "pusti jednog".
Neprijatelj je bio pod borbom u neposrednoj blizini.

Upristite je bio fortifikacijski potpuno organizovan
i upisan u prepreku i gubitak sisačke poljane.

Ostala su na likvidaciju dva bunkera na kojima 22 i
tito upečatila na koći loši jedna mada i bunkeri oko iste. Na zas-
vjetku borbe dejstvovalo je samo 5 neprijateljskih automatskih
oružja.

Taj jed određenog vremena za povlašenje, stra upo-
rišta ostala su na likvidaciju.

Prije provjeravaju podatima brojne slike neprijatelja
na stoku polti imao je 350 ljudi, pojavljuje se stiglo od
100 i do 200 mrtvaca.

Na koći 22 u dva mala bunkera preostalo je oko 15 -
20 vojnika, na koći loši najviše do 50 sposobnih neprijateljskih bo-
rnica.

Nepotobili smo 52 njene /jedan oficir i jedan podoficir
ranjeni i potopili se na "Marina 2". Ubili 25 /uvredljeno/, a
sigurno još do 100 ubijenih i ranjenih neprijateljskih vojnika.

U tijeku 22 Sarca, vidi broj strojnica, revolversa, pušaka,
travnih laka, radio-fonaka stanica američkog tipa, topaljeno.
I neprijateljskih paljivih međa sa hrana i municijskim i priborom ne-
maju brod posred iste. Ispaljeni i magazini municijske i eksplozivne
hrane.

Knjiga je aktivno i neposredno potpuno, ali neusp-
ništa svijetlosti, koja je dva puta vrlo precizno pred nase napade
osmerovima i mitralijama neprijateljskoj opozicije, neophodna
i skladite neprijatelja.

Prije svijetlosti savremeni su prevozili zasebne trupe,
stavili nam na raspolaženje sredstva za raspolaganje i
svakog vremena.

Naši borići su dali sve od sebe i u donskoj rukoj
boski vratili ogorčenu borbu u toku 16 sati.

Naši suhobci 40 mrtvih i 129 ranjenika.

Pri povratak njihovi su napuli i petapili nad bori-
se ranjenicima i mitralijiranjem detakli plivajuće ranjenika, među
kojima i jednog očesnog oficira i podoficira, koji smo ranjeno pre-
vili i ga nadim ranjenicima prevozili u bolnicu. Svih pre-
vih osamputore prema našem narodu i našim borićima koja obuhvata sve bo-
lose i ranjene međuhvatljive je sa ljeđački ranom, koja je bila pre-
postoljna u bijesnomniji. U borbici ne poštuju i ne daju nikakvih
nevjerničkih dogovora i povode se samo svojim divljim i lastikim
klonja i ubijanja.

Salimo Vas da izrazite našu zahvalnost, predstavnici
člana Av. Mr. Horwitz, jedinica su vama i minarskih svetilica.

BR. 61

NAREDENJE ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 12.
MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I
DEJSTVO¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ

Br. 320, 12. V 1944.
u 5.30^h

STABU XI KORPUSA NOVJ²

S obzirom na nejasnoću situacije i nepoznavanja namjera neprijatelja³ kao i na dubinu neprijateljskog rasporeda od komunikacije: Prijeboj — Babin Potok pa do komunikacije: Pećani — Bunić, te nepoznato brojno stanje istog, primijeniti će se mnogo elastičniji plan dejstva jedinica naše divizije, za čije izvršenje naređujemo slijedeće:

1. — *Pregrupacija snaga:*

I brigada ove divizije preći će na prostoriju: Mihaljevac — [Korenička] Kapela — Uvalica⁴, gdje će razviti najveću aktivnost i presjeći sve komunikacije u pozadini neprijatelja.

II brigada, ojačana sa artiljerijskim divizionom, preći će na prostoriju: Gorica — Duboko — Kamensko sa zadatkom osiguranja pravca od Kamenskog i komunikacije: Bjelo Polje — Jošane i napadanje neprijatelja na toj komunikaciji.⁵

Pod komandom te brigade stavlja se 2. bataljon Ličkog partizanskog odreda sa štabom Odreda i sve ostale jedinice pozadinskih vojnih vlasti na tome prostoru.

Brigada odmah će uhvatiti vezu po dolasku na dodijeljenu prostoriju sa svojim bataljonom⁶ koji se nalazi negdje sa istočne strane Koreničkog polja, te i njega povući u sastav svoje brigade. U izvršenju ovog specijalnog zadatka štab brigade pismeno izvijestiće ovaj Štab.⁷

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnonarodničkog instituta, reg. br. 4—1/2, k. 1234.

² Divizija je ovaj primjerak naredjenja poslala Štabu korpusa na uvid.

³ Vidi dok. br. 31 i 131.

⁴ Brigada nije prešla na tu prostoriju (vidi dok. br. 53 i 131).

⁵ Vidi dok. br. 52.

⁶ Riječ je o Drugom bataljonu (vidi dok. br. 63 i 131).

⁷ Redakcija ne raspolaze tim izvještajem. Vidi dok. br. 131 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

III brigada XIII divizije ostaje na sadanjem sektoru sa zadatkom zatvaranja pravca: Široka Kula — Bunić, Široka Kula — Kuzmanovača i Široka Kula — Podlapača, kao i zatvaranje pravca od Bunića prema Ljubovu. Raspored bataljona te brigade ostaje isti kao i do sada.⁸

Pod komandom štaba te brigade stavlja se četa komandnog mesta Perušić, kojoj dati zadatak da zatvori pravac Široka Kula — Podlapača.

Štab brigade kontroliraće rad ove čete i komandu iste pozivaće na strogu odgovornost za propuste i labavost u vršenju službe.

III brigada XIX divizije sa dva bataljona ima da bude na pravcu: Gračac — Udbina, a sa dva druga bataljona Lapac — Udbina.⁹

Lički partizanski odred: 1. bataljon ostaje i dalje na sektoru Vrebac sa zadatkom zatvaranja pravca Vrebac — Podlapača, a 2. bataljon sa štabom Odreda stavlja se pod komandu II brigade ove divizije.

I brigada VIII divizije biće u rezervi na prostoru Podlapača.¹⁰

2. — Zadataci:

Brigade, bataljoni i čete na dodijeljenim prostorima vršiće zatvaranje određenih pravaca, sjeći će sve komunikacije u pozadini neprijateljskoj i dejstvovaće aktivno na neprijatelja koji se bude kretao po komunikacijama na prostorijama, koje su određene pojedinim brigadama. Primjenjivati više partizanski način djelovanja, a u slučaju nailaska jačeg neprijatelja skloniti se, a kada isti bude prošao pojavitи se i naći na određenom mjestu.

Prekopavanju cesta i miniranju istih također treba po kloniti najveću pažnju i riješenju toga problema prići sa više upornosti. Mine postavljati tako da iste neprijatelj ne može izvući a da ne eksplodiraju. Same mine postavljati tako, da mjesto njihovog postavljanja neprijatelj ne može da nađe, te da se sa postavljanjem istih postigne što veći uspjeh i neprijatelju da se nanesu što veći gubitci.

Komunikacije: Bunić — Široka Kula, Lapac — Kuk — Visuć, Gračac — Bruvno — Ondić, Vrebac — Podlapača — Mekinjar, te Ploča — Klanac — Tušice moraju se temeljito prekopati i također minirati. To isto važi za cestu: Grabušić — Gorica — Debelo Brdo — Pećani — Jošane. Gdje nema uslova

⁸ Vidi dok. br. 74.

⁹ Vidi dok. br. 80.

¹⁰ Vidi dok. br. 51 i 102

~~za~~ prekopavanje treba praviti i zidati barikade kako od drveća tako isto i od kamena. Sve napravljene barikade i prekope te minskih polja treba nastojati da se brane, odnosno da se drže pod vatrom, a na takva mjesta, koja su još pogodna i za odbranu treba postavljati protukolska oruđa. Naravno, ovo ne treba shvatiti bukvalno i cijelo vrijeme i stalno pored ovih barikada i prekopa držati stalne zasjede, već pomoći dobro organizovane obaveštajne službe i blagovremenog izviđanja i javljanja, pored ovih prekopa, barikada i minskih polja postaviti zasjedna odjeljenja, koja će u pogodnom momentu i dejstvovati protiv neprijatelja, koji se bude zadržavao pored ovih prepreka, no ovim zasjedama treba skrenuti pažnju i dati potrebna uputstva za njihov rad te kako ne bi bile i same uništene.

Organizovati na najširoj osnovi službu izviđanja i obaveštajnu službu te da se u što kraćem roku prikupe svi potrebni podaci o neprijatelju i njegovim namjerama. Obaveštajna služba treba da bude efikasna i stalna, tako da se svakog momenta zna stanje kod neprijatelja, njegove namjere, kao i kretanje njegovih dijelova.

Od svih komandanata, komandira i ostalih rukovodilaca traži se što veća i neprekidna inicijativa, te da korisno aktiviraju svoje jedinice na dodijeljenim sektorima. Upornost jedinica u odbrani treba povećati i ne dozvoljavati jednostavno bježanje i povlačenje bez otpora.

Ako se ukaže dobra i sigurna prilika dejstvovati i sa cijelom brigadom.

Sve jedinice imaju da se priviknu na držanje svojih rezerva i da što više ekonomišu sa svojim snagama, to znači ne trošiti jedinice na bespotrebno držanje položaja, a što će omogućiti samo dobro razvijena i na zdravim temeljima postavljena obaveštajna služba.

3. — *Obaveštajna služba i služba izviđanja:*

Sve jedinice odmah će organizovati svestranu obaveštajnu službu i pristupiće prikupljanju podataka o neprijatelju i njegovim namjerama kao i vršiti stalna i svestrana izviđanja na njima dodijeljenim sektorima. Napominje se da se na ove službe obrati naročita pažnja, jer, nemajući sigurnih i detaljnijih podataka o neprijatelju, jedinice neće moći izvršiti svoj zadatak. Ovo je još potrebno iz razloga, što način djelovanja jedinice mora biti više i u širokoj mjeri partizanski, a ne da se pređe na neko stalno i uporno branjenje pojedinih komunikacija na određenim prostorijama.

Napominje se također da, s obzirom na momentalno stanje, rad pozadinskih organa biće u jakoj mjeri otežan, te se

jedinicama stavlja u dužnost dobar, smišljen i koristan politički rad i djelovanje na narod. Paziti da neprijatelj u jedinicama ubaci svoj propagandni i obavještajni elemenat i svoje štetne parole. Sa svima jedinicama također što više politički raditi da se one u što kraćem vremenu uzdignu i postanu čvrste i sposobne za izvršenje sviju postavljenih zadataka.

4. — Veze:

S obzirom na udaljenost između ovoga štaba i štabova brigada i bataljona, treba posvetiti naročitu pažnju organizaciji veze, naročito kod I i II brigade koje su dosta udaljene od štaba ove divizije i koje će naići na izvjesne poteškoće u pogledu održavanja tih veza.

Organizaciji veza treba pristupiti planski i smišljeno, te da iste funkcionišu stalno i bez prekida.

Uglavnom, veza će se održavati pomoću kurira i relejnih stanica sa II i I brigadom, te odmah pristupiti izboru i određivanju sigurnih i povjerljivih kurira i releja koji će vršiti taj zadatak.

Trasa veze I brigade: Crni Vrh — Pogledalo — Fundakov Vrh — Krbavica — Pisačuša — Kozarica — Vukmirovili stanovi — Svračkovo Selo — Petanović Brdo. Na ovoj trasi štab brigade odrediće sam mesta relejnih stanica, sa kojima treba da budu upoznati svi kuriri koji će na toj trasi vršiti kurirsku službu.

Trasa veze II brigade: Duboko — Jošane — Mekinjar — Breštane — Podlapača — Petanović Brdo.

Na ovoj trasi štab brigade odrediće sam mesto relejnih stanica, sa kojima treba da budu upoznati svi kuriri, koji će na toj trasi vršiti kurirsku službu.

Trasa veze III brigade XIII divizije: Ljubovo — Vukmirovića stanovi — Svračkovo Selo — Petanović Brdo. Na ovoj trasi štab brigade postaviće relejnu stanicu u Vukmirovili stanovi.

III brigada XIX divizije odrediće sama trasu veze i na istoj odrediti mesta relejnih stanica, sa kojima će upoznati sve kurire, koji će vršiti kurirsku službu na toj trasi.

Bataljon Ličkog partizanskog odreda kod Vrepca održavaće vezu sa ovim štabom preko postojeće polustalne telefonske linije, a u slučaju nefunkcionisanja iste trasom Vrebac — Podlapača, na koju će u tom slučaju odrediti mesta relejnih stanica.

Skreće se pažnja da veze moraju funkcionisati bez prekida i stalno, te brigade i bataljoni uložiće sve svoje znanje, umjeće i upornost da te veze budu stalne i dobro i sigurno

funkcionišu, jer bez veza ovaj štab neće moći donašati potrebna rješenja i odluke, kao i slanje eventualno potrebne pomoći pojednim brigadama.

Naročito se naglašava da brigade dadu tačno i pravilna uputstva relejnim stanicama o njihovom radu uopće, kao i za slučaj da njihov rad bude onemogućen na određenim mjestima zbog pojave neprijatelja, u kom slučaju, prirodno, stanice treba da promijene svoje mjesto, ali u tom slučaju o tome treba da zna susjedna relejna stanica u oba pravca kao i štab dotične brigade.

5. — *Snabdijevanje i ishrana jedinica:* Naređenje o načinu ishrane dostaviće se naknadno, a za sada brigade će se snabdijevati na dosadanji način i sa terena.

6. — *Mjesta štabova:* Ovaj štab će se nalaziti do daljeg u zapadnom dijelu Podlapače.

Mjesto štabova brigada brigade će same odrediti i o tome izvijestiti ovaj štab, no skreće se pažnja da mjesta ne budu stalna već ih što češće mijenjati zbog eventualnih iznenadnih neprijateljskih napada. Ovo se odnosi i na mjesta drugih štabova i pojedinih jedinica.

7. — *Mjere obezbeđenja:* Preduzeti sve potrebne mjere obezbeđenja i osiguranja da jednice ne budu iznenađene.

8. — *Opšte napomene:*

Referent za vezu uspostaviće telefonsku vezu između ovog štaba i štaba Korpusa i postaviće jednu relejnu stanicu u Svračkovom Selu koju će koristiti I i III brigada.

Skreće se pažnja brigadama i bataljonima na najveću štednjnu municiju, jer je snabdijevanje sa istom u momentalnoj situaciji vrlo otežano.

Ovu zapovijest štabovi brigada će na sastanku sa štabovima bataljona detaljno proučiti. Iz iste, za izvršenje zadataka pojedinih jedinica potčinjenim štabovima, dati samo potrebne podatke. Kad se zapovijest prouči uzeti najpotrebniye pribilješke, ali u formi da se iz njih ne može ništa konkretno zaključiti, ako bi slučajno pale u ruke neprijatelju.

Po uzetim podatcima i upoznavanju sa ovom zapovijesti istu komisijski spaliti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 12. MAJA
1944. ŠTABU DVADESET ŠESTE DIVIZIJE O BORBAMA I
O UNIŠTENJU NJEMAČKE POSADE NA ŠOLTI¹

ŠTAB
I UDARNE BRIGADE
XXVI DIVIZIJE NOVJ
12. V 1944.

ŠTABU XXVI DIVIZIJE
Operativni izvještaj

Naša brigada ojačana jednim bataljonom i jednim vodom bacačke čete III brigade i jednom baterijom brdskih topova 75 mm, dobila je zadatak da likvidira neprijateljska uporišta na Šolti.² U cilju izvršenja ovog zadatka jedinice određene za operaciju dijelile su se na zapadnu i istočnu kolonu. U sastavu zapadne kolone bili su I, II bataljon, minobacačka četa i III bataljon III brigade. U sastavu istočne kolone bili su III i IV bataljon i minobacački vođ III brigade.

Istočna kolona ukrcala se u 14 sati u uvali Rukavac na engleske transportne brodove, a zapadna u 16 sati. Do 21 sat obe kolone nalažile su se na sidrištu u Komiži, kada su isplovile na zadatak. Istočna kolona pristala je u 24 sata u uvalu Senjska, a zapadna u 1 sat u uvalu Šešula. Iskrucavanje zapadne kolone bilo je brzo i pogodno, a istočne teško i sporo zbog kratkoće brodskih skela. Po iskrucavanju obe kolone krenule su prema ranije izdatoj zapovijesti³ u pravcu neprijateljskih uporišta.

1. Opis položaja.

Sekcija Vis i Omiš 1 : 100.000. Neprijateljski utvrđeni položaji nalazili su se na koti 103 sjeverno od Grohotra, u Rogaću (k. 22) i na k. 197 (Mala Straža). Prema ranijim informativnim podacima na k. 197 nalazilo se oko 100 vojnika, dok je u toku borbe utvrđeno da im

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 11—1/4, k. 1102.

² i ³ Vidi dok. br. 22, 60, 182 i 183 i tom VIII, knj. 2. dok. br. 95, 97 i 185.

je ta kota bila samo predstražarski položaj sa malom posadom. Na svim neprijateljskim položajima sagrađeni su jaki betonski bunkeri povezani uskim dubokim rovovima ispred kojih je bilo nekoliko redi bodljikave žice kao prepreke. Na mnogim mjestima pred žicom, a naročito između žičanih prepreka, nalazila su se minska polja. Otkrivanje ovih mina bilo je vrlo teško, jer su se nalazile u zasadima, kao na pr. u žitu, vrtovima ili travi.

2. Naziv
naših
jedinica.

U borbama 10. o.mj. na otoku Šolti učestvovale su sve jedinice ove brigade, III bataljon III brigade i jedan minobacački vod III brigade.

3. Naziv,
jačina i
sastav
neprijat.
jedinica.

Neprijateljska uporišta na Šolti branile su 3 kompanije 892. regimente 264. divizije, u svemu oko 330 vojnika.⁴ Pred samu zoru neprijatelju je stiglo pojačanje od 180 vojnika isključivo dobrovoljaca iz raznih kompanija.⁵ Većina ovih imali su odlikovanja za hrabrost u borbama na istočnom frontu. Ovo pojačanje krenulo je iz Splita u 2 sata. Nekoji zarobljeni od ovog pojačanja pripadaju diviziji zvanoj »Dizendorf«.⁶ Neprijatelj je imao veliki broj puškomitrailjeza i municije u bunkerima i u obrani potpomagan od artiljerije sa Čiova.

4. Obostrana
situacija.

Namjera neprijatelja i odluka bila je od-sudna obrana kote 103 i 22 u Rogaču. Po našem mišljenju neprijatelj je računao na pojačanje koje bi mu sa kopna stiglo. Naš zadatak i odluka bila je potpuno uništenje neprijateljskog garnizona u toku istoga dana.

5. Izdate
zapovi-
jesti.

U prilogu dostavlja vam se zapovijest za napad izdata od strane ovog štaba. U toku borbe izdavano je bataljonima pojedinačno nekoliko naredenja u vezi sa pregrupisanjem snaga, izvršenjem napada i povlačenja.

6. Početak
borbe.

Dana 10. o. mj. u 4 sata naša prethodnica sukobila se na trig. 208 (Vela Straža) sa nepri-

⁴ O jačini neprijateljskih snaga na Šolti vidi dok. br. 22 i 60.

⁵ Vidi dok. br. 182 i 183.

⁶ Pojačanje upućeno iz Splita pripadalo je 892. puku 264. pješačke divizije (vidi dok. br. 60 u ovoj knjizi i »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije od 1941—1945«, knj. 2).

jateljskom patrolom, koja je dijelom uništena, a dijelom zarobljena. Odmah zatim tukla nas je artiljerija sa otoka Čiova. U 5 sati na neprijateljski brod, koji je ulazio u luku Rogać, otvorena vatra iz naših bacača i mitraljeza. Prava borba otpočela je tek u 6,30 sati po bombardiranju savezničkih aviona.

7. Tok borbe.

Istočna kolona zauzela je do 4 sata predviđene položaje i to istočnije od kote 165 preko Ripča (k. 143) sve do Sužnja. Na tim položajima sačekala je bombardiranje savezničkih aviona. Jedna četa IV bataljona nalazila se sa zadatkom obezbjeđenja na k. 237, a jedna četa u zaštitu artiljerije.

Po bombardiranju savezničkih aviona i naše artiljerijske i minobacačke vatre, jedna četa IV bataljona krenula je u napad na k. 197, a III bataljon na Rogać sa zadatkom likvidacije istog. Prije samog bombardiranja u luku Rogać uplovio je jedan neprijateljski brod pun vojnika na koji je otvorena vatra iz minobacača i mitraljeza. Zbog dolaska ovog pojačanja naš III bataljon u početku vodio je borbu sa ovim neprijateljskim dijelovima u južnom dijelu uvale Rogać, i nije bio u mogućnosti sa jugozapadne strane potpuno zatvoriti k. 22. Na njegovo lijevo krilo upućena je jedna četa IV bataljona, koja se nalazila na k. 143. Neprijateljsko pojačanje vršilo je pritisak na desno krilo III bataljona sa namjerom da zauzme k. 101. U borbi, koja je trajala do 9 sati, bataljon se je uspio približiti kućama i žičnim preprekama u samom Rogaću. Za osiguranje njegovog desnog krila upućen mu je jedan vod iz rezerve. Oko 7 sati likvidirana je k. 197 i snage obiju kolona su se povezale.

Snage zapadne kolone zauzele su po zapovijesti određene položaje u 4 sata. Na trig. 208 sukobio se naš I bataljon s neprijateljskom izvidnicom. Pred bombardiranje raspored jedinica ove kolone bio je slijedeći: I bataljon na k. 208 i sjeverno od nje, II bataljon u rezervi zapadno od k. 102 i na obezbjeđenju od pravca Drvenika, III bataljon III brigade na k. 173 i sjeverno i južno od iste. Od zarobljenika sa-

znali smo da su na k. 197 vrlo male snage, stoga je u napadu na istu po savezničkom bombardiranju bila upućena samo jedna četa. Po artiljerijskoj pripremi i bombardiranju, jedinice su krenule u napad. III četa I bataljona u naletu zauzela je k. 197, a potom cijeli bataljon krenuo u pravcu Grohot sa zadatkom da sa juga napada k. 103. III bataljon III brigade skrenuo je sa k. 173 i sa zapada napao k. 103. Zbog praznine na lijevom krilu, tj. k. 80, upućene su u tom pravcu dvije čete II bataljona sa zadatkom napadanja k. 103 sa sjevera i sadještva na likvidaciji Rogača. Sve jedinice prišle su samom neprijateljskom utvrđenju, ali su se kroz žicu uspjeli probiti samo manji dijelovi. Borba na ovoj koti bila je sa obe strane žestoka i napadi su se ponavljali nekoliko puta. Zbog velikih gubitaka, sredivanja i pripreme za koncentričnu vatru, jedinice su se malo povukle da tako stvore prostor za bombardiranje i dještvo artiljerije.

U 14 sati saveznički avioni ponovo su bombardirali i mitraljirali kotu 103, i poslije artiljerijske i minobacačke pripreme sve jedinice krenule su u napad. I bataljon sa dvije čete IV bataljona i III bat. III brig. napadale su k. 103, a III bat. i dvije čete II bat. napadale su Rogač i k. 22. Napad je bio istovremen i vrlo jak. Naše jedinice uspjele su zbiti neprijatelja u vrlo mali prostor iz kojega se on grčevito branio. Na k. 22 ostala su nelikvidirana samo dva velika cementna bunkera, a na koti 103 položaji unutar posljednje žičane prepreke. Sa tih položaja nije se odstupalo, ali i zbog teškoće uspjeha žestina napada je popustila.

U prvi sumrak na oba neprijateljska položaja sa manjim dijelovima izvršen je ponovo napad, poslije koga su se sve jedinice po naredjenju povukle. Neprijatelj nije pokazivao nikakve ofanzivne namjere niti imao snaga za to. Po povlačenju sve jedinice krenule su u luke iskrcavanja gdje su se ponovo ukrcale na engleske transportne brodove i otplovile za Vis. 11. o.mj. sve jedinice nalazile su se na Visu.

8. Ishod borbe.

Postavljeni zadatak nije u potpunosti izvršen zbog ostataka neprijateljskih snaga na koti 103 i k. 22. Neprijateljske snage na Šelti uglavnom su uništene, a preživjeli vojnici čine po našem mišljenju jednu trećinu od ukupnog broja. Zarobljeno je 79 neprijateljskih vojnika od kojih je 50 dovedeno na Vis. Na položajima je pobrojano 60 neprijateljskih leševa, a po našem mišljenju neprijatelj ima osim toga broja još 100 mrtvih.⁷ Zaplijenjeno je 6 strojnica, 15 šaraca, 14 pištolja, 1 tromblon, 8 pušaka, jedan ručni reflektor, jedan radiofonski aparat amerikanskog porijekla, jedan telefon i jedan dvogled. Engleski avioni zapalili su magazin muničije i dva broda potopili u luci.

9. Naši gubici.

Naši gubici su 40 mrtvih i 129 ranjenih i 7 nestalih drugova. Među poginulim nalazi se zamj. komesara I bat. Ivić Jakov, komandant II bat. III brig. potporučnik Dragobratović Ivan, politkomesar III čete I bat. Lukin Branko. Među ranjenim nalazi se komandant III bat. Antunović Ilija, komesar III bat. Bačević Kuzma, zamj. komandanta Jurišić Jozef, zamj. komesara čete Slavko Ivan, zamj. komesara čete I bat. Milin Andrija, zamj. komandira Dane Čelebić i Pensa Jozo, komandir u IV bat. Krkobović Miro i Bodrožić Momčilo, komesar čete Kovačev Ivo, zamj. komesar čete Arula Nine, zamj. komandira III bat. III brig. Božanić Luka i zamj. komandanta II bat. Kotaraš Đuro.

10 Utrošak muničije.

Utrošak muničije je slijedeći: metaka 7,9 mm utrošeno je 68.425, 6,5 mm 42.433, 8 mm 11.350, ručnih bombi 851, muničije za strojnice 12.450, granata malog bacača 497, za p. k. pušku 117 komada, za teški bacač 1.405.

11. Imena učesnika i jedinica koje su se istakle.

Sve jedinice puno su se zalagale i bez obzira na žrtve bez kolebanja napadale kako utvrđene neprijateljske položaje. Iako zadatak nije u potpunosti izvršen, sve jedinice za svoje hrabro držanje zasluzuju pohvalu.⁸

⁷ Vidi dok. br. 60.

⁸ Štab Osmog korpusa je pohvalio Prvu NOU brigadu depešom koja glasi: »Izražavamo svoje priznanje borcima i rukovodiocima I Brig.

Spisak boraca koji su se istakli dostaviti
ćemo naknadno, jer sve jedinice nisu još sa-
stavile.

12. Lica i
jedinice
koje su
se slabo
držale.

13. Kritika
operacije.

Obzirom na teškoće, prepreke i žestinu
borbe ni za jednu jedinicu se ne može reći da
se slabo držala. Štab III bat. III brig. svojim
držanjem i rukovođenjem nije dovoljno uti-
cao na svoje borce i skrenuo je bataljon sa
svog pravca.

Operacije su bile dobro pripremljene, bor-
ci su bili snabdjeveni rezervnom municijom i
hranom. Raspoloženje boraca i moral bio je na
velikoj visini. Iskrcavanje istočne kolone zbog
kratkoće i nedostatka skele bilo je kratko i
sporo. Informativni podaci nisu odgovarali
stvarnosti, a naročito podaci o sistemu nepri-
jateljskih utvrđenja. Borci nisu bili dovoljno
pripremljeni niti su imali tehničkih sredstava
za ostvarenje prepreka i minskih polja. Izdate
zapovijesti, obzirom na informativne podatke,
bile su realne. Upravljanje i rukovođenje bor-
bom bilo je dosta dobro. Na pojedinim sekto-
rima osjećalo se nagomilavanje boraca zbog
korišćenja zaklona pred neprijateljskim utvr-
đenjima. Štabovi bataljona dobro su rukovodili
svojim jedinicama, samo su se isti, kao na
pr. III bataljon u toku borbe, pri donošenju
odluke, grupisali, što je prouzrokovalo veći broj
žrtava. Niži rukovodioci prednjačili su primje-
rom, hrabrošću i požrtvovanjem. Većina novo-
mobilisanih boraca suzdržavala se je u borbi i
samo potaknuti primerom starješina i starijih
drugova išli su napred. Prisutnost artiljerije
nije u potpunosti iskoristena zbog teškoće ma-
neviranja i izvlačenja u neposrednoj blizini
utvrđenja. Također sporo izvještavanje isture-
nih dijelova unutar bataljona onemogućavala je
potpunu i pravilnu upotrebu teškog oružja. Na-
ređenja i taktički potezi starješina odgovarali su
toku borbe i razvoju situacije na bojištu, kao i

XXVI Div. radi svog hrabrog držanja u borbi na Šolti. Naročito isti-
ćemo III bataljon za njegovu hrabrost i snalaženje, koji je u toku ove
borbe sam uništilo 200 i zarobio 90 fašista, porobljivača naše domovine.«
(Vidi knjigu depesă Štaba Dvadeset šeste divizije, reg. br. 18.13, k.
1100-I, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

podacima o snagama i položaju neprijatelja. Kod starješina vidjelo se njihovo zalaganje za uspjeh što je uz nepoznavanje sistema neprijateljskog utvrđenja prouzrokovalo veći broj žrtava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Načelnik, kapetan: Komandant, kapetan:

BR. 63

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE BRIGADE OD 12. MAJA 1944.
ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA OD 7. DO
12. MAJA NA PRAVCIMA BABIN POTOK — HOMOLJAC I
LIČKO PETROVO SELO — KORENICA¹**

ŠTAB
II BRIGADE 35. DIVIZIJE
XI KORPUSA NOVJ
br. sl.
12. maja 1944.

Operativni izvještaj
o vođenim borbama
od 10. V 1944. do
11. V 1944. g.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA NOVJ

Dostavljamo vam operativni izvještaj o vođenim borbama od 10. V do 11. V 1944. g., u slijedećem:

Naša brigada nalazila se, 7. V 1944. g., na sektoru Ličko Petrovo Selo, zatim Čudin Klanac, Homoljac, Korenica.

Naš IV bataljon nalazio se na sektoru Ličko Petrovo Selo; potisnut je od neprijatelja, koji je izvršio nagli prođor do Prijekoja.² Istoga dana u 20 sati, II bataljon, koji se nalazio na sektoru Turjanski, krenuo je sa zadatkom da zajednički djeluje

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8—12/6, k. 1234.

² Na pravcu Ličko Petrovo Selo — Prijekoju prođirao je Izviđački odred njemačke 373. legionarske divizije (vidi dok. br. 31 i 183).

sa IV bataljonom zatvarajući pravce od neprijateljskog prodora
Prijeko — Korenica, Prijeko — Plitvički Leskovac.

U ovoj borbi nije bilo gubitaka u ljudstvu ni u oružju.

8, 9. i 10. o.m., I i III bataljon sa specijalnim jedinicama
nalaze se na sektoru Korenica — Homoljački Klanac i Končar-
ov Kraj. II i IV bataljon nalaze se na istim položajima, tj.
Prijeko sa istim zadatkom.

Neprijatelj se nalazi i ovlađao je komunikacijom Bihać —
Ličko Petrovo Selo — Vrhovine.

Noću 9. i 10. o.m. III bataljon izvršio je napad dva puta
na neprijatelja na Čudinom Klancu, koga nije uspio odbaciti.
U toj borbi nije bilo gubitaka. Bataljon ostaje i dalje na tim
položajima, kao i specijalne jedinice na Homoljačkom Klancu,
a I i IV bataljon nalaze se uvjek na istim položajima.

Borbe 10. V o.g.

U 5,30 sati neprijatelj se je pojavio iz pravca Čudinog
Klanca i Kose u jačini od oko 300 vojnika sa tri blinde i jednim
tenkom te u isto vrijeme počeo je tući naše položaje sa 4 topa
Homoljački Klanac. Neprijatelj je stigao na jedan kilometar i
pol zapadno od Homoljačkog Klanca; u tom momentu naši
protukolski topovi otvorili su na neprijatelja brzu paljbu, kojeg
su rastjerali na polju, te se sredili po šumama i krenuli u kolonama
sa namjerama da natkrile naše jedinice. Videći neprijateljske
namjere, mi smo odmah izbacili jednu četu istočno na
kotu 980, a jednu četu južno od Klanca sa namjerom da nat-
krilimo neprijatelja, te da mu ne uspije njegov obuhvatni
napad.

III bataljon, koji se nalazio na sektoru Končarov Kraj,
blagovremeno se povukao i zauzeo položaje zapadno od kote 980.

Oko 6,30 sati, neprijatelj je uspio da dođe sa jačom kolonom
preko Uvalice te napadne naše snage u bok na kote 980
... koje su tako neorganizirano i nevojnički odstupile u pravcu
Homoljca, zatim Vujnove Glave, zatim kote 943 gdje je stigao
i IV bataljon sa navedenog sektora i prebacio se preko Krba-
vice na kotu 827 i odatle za Svračkovo Selo. II bataljon, koji
se nalazio na Koreničkoj Kapeli, nabačen je na južne padine
Plješevice, sa kojim do danas nemamo veze.³

Brigada se 11. o.m. nalazila na odmoru u Svračkovom
Selu i Breštanima te 12. o.m. u 01 sati izvršila pokret za Pa-
dališta, Goricu, Pećane.

³ Iz izvještaja Štaba Trideset pete divizije od 25. maja vidi
se da je taj bataljon 12. maja napao i protjerao manju neprijateljsku
kolonu koja je pljačkala narod u selu Ponor (vidi dok. br. 131).

Gubitci neprijatelja:

Oko 10 mrtvih i više ranjenih. Od oružja i spreme nije bilo plijena.

Naši gubitci: 17 pогinulih, 25 ranjenih lakše, što nije provjено, dezertiralo 4 i 55 nestalih od kojih će se vjerojatno mnogi povratiti.

Listu gubitaka dostaviti ćemo naknadno.

Od oružja nestalo 58 pušaka, koje će se vjerojatno sa borcima vratiti, 1 puškomitrailjez i tri teška mitraljeza »Breda« i jedan teški bacač sakriven, jedan mali bacač.

Utrošak municije 2.500 metaka po pješadijskim oružjima, 10 mina za teške bacače i 10 granata za topove kalibar 47 mm, 40 bombi za male bacače i 5 ručnih bombi.

Kritički osvrt:

Da su patrole isturene na krilima za obezbjeđenje bokova i savjesno im se stavilo u zadatak, brigada nije trebala doživjeti neuspjeh, koji je doživjela, jer bi se bilo blagovremeno otkrio neprijatelj i izbjegla se bočna borba, tj. iznenađenje. I pored naših neumornih prikazivanja od kakve je važnosti osigurati krila i otkriti neprijatelja blagovremeno te moći parirati njegov manevr, ali naš niži komandni kadar još uvijek to shvaća olako.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Polit. komesar:
S. O.

Komandant, kapetan:
Ivošević⁴

---

⁴ Miloš

BR. 64

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET PRVE NOU BRIGADE OD
12. MAJA 1944. ŠTABU DVADESET OSME DIVIZIJE O
BORBI PRILIKOM OBEZBJEDENJA NAPADA NA NEPRI-
JATELJSKU POSADU U HERCEGOVCU¹**

ŠTAB XXI UDARNE BRIGADE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Br. 118

Dana 12-V-1944. god.

Operativni izvještaj o zasjedi
za vrijeme akcije na uporište
Hercegovac

Odbrana kod Kajgane 10. VI 1944.
Sekcija Bjelovar 1 : 100.000

ŠTABU XXVIII UDARNE DIVIZIJE NOVJ

U cilju likvidacije uporišta Hercegovac, koje je napadala 17. u. b., naša brigada dobila je zadatak² da postavi zasjedu u pravcu neprijateljskog uporišta Garešnica, Gojilo i Kutina.

1. — Opis položaja. Naše jedinice su držale položaj kako glasi u zapovijesti koju smo vam dostavili. Skicu terena na kome se vodila borba dostavljamo.

2. — Borbu je vodio naš I i II bataljon. Na lijevom krilu nije bilo susjednih jedinica, a na desnom nalazio se naš III bataljon.

3. — Naziv, jačina i sastav jedinica protiv kojih se vodila borba nije nam poznata, pošto je bilo miješano Švaba, zdrugovaca.³ Imena njihovih komandanata također nam nisu poznata.

¹ Dokumenat nepotpun, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4—1, k. 1138.

² Vidi dok. br. 41.

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o upućivanju pomoći napadnutoj posadi u Hercegovcu piše: »Noću 10. 11. jake odmetničke snage izvršile su grupisanje radi napadaja na Hercegovac, stvorile za-prične crte, radi sprečavanja dolaska pojačanja.

Jačina odmetnika oko 4.500 ljudi. 28 odmetnička divizija naoružana sa 3 P. O. (protouklopna-prim. red.) topa, teškim i lakim bacačima i vrlo veliki broj lakih strojnica. Grupiranje za napad i posjedanje za-pričnih crta izvršeno je do 0400 sati ujutro 11. kada je i napad na Hercegovac počeo.

4. — Neprijatelj je nastupio na naše položaje od Kutine, Gojila i Garešnice s namjerom da pod svaku cijenu probije se u pravcu Hercegovca i pomogne napadnutoj posadi u istom. Naša je namjera bila da pod svaku cijenu spriječimo neprijatelja u njegovom nadiranju, te da ga uništimo i odbijemo, ali pošto je bio dosta veliki sektor i nadmoć neprijateljske vatre i broja vojske, neprijatelju je konačno uspjelo da prisili naš I bataljon na povlačenje, te da se probije kroz selo Tomašicu u pravcu Klokočevca. Isti se povukao djelomično u neredu na raskrsnicu puteva i ceste kod Palešnika, gdje je zadržao neprijatelja koji je pošao cestom za Hercegovac, dok je drugi dio neprijateljskih vojnika kroz Tomašicu nesmetano prolazio prema Klokočevcu.

5. — Izdate zapovijesti za istu zasjedu dostavljaju se tome štabu.

6. — Borba je počela 11. V 1944. u 9 sati ujutro.

7. — Svi prvi pokušaji neprijatelja bili su odbijeni. Dok je neprijatelj stalno dovlačio pojačanja iz svoje pozadine, to mu je konačno uspjelo da se u klinovima lijevo i desno od sela Tomašice probije, te prisili na povlačenje naš I bataljon. Naše odstupanje tj. borba završena je kod Zdenčeca i Palešnika.

8. — Postavljeni ciljevi nisu postignuti, jer smo se morali povući i nismo izdržali na zasjedi i zadatak nije izvršen, dok je djelomično izvršen po taktici našeg ratovanja. Pošto je izvršeno nekoliko uspješnih juriša uništeno je dosta bande. Zarobljena su 2 njemačka mitraljeza iz tenka, 1 šmajser i 1 Wis pištolj, 3000 municije, uništen — zapaljen jedan tenk od 6 tona. Na bojnom polju ostavljeno 15 neprijateljskih leševa, vjerujemo da je broj poginulih i ranjenih veći, ali je banda uspjela izvući.

Na postavljenim zaprečnim crtama odmetnici su davali vrlo jak otpor, a ujedno energično napadali posadu Hercegovac.

Upućena pojačanja posade Kutina i Garešnice probila su zastore odmetničke i ušle u Hercegovac oko 1400 sati. Posada Hercegovac se držala hrabro. Pomoć stigla pravovremeno. Podhvatom za rasteretavanje posade Hercegovca i uništenje odmetnika upravljaо je iz Garešnice toga dana zapovjednik 1. gorskog zdrugra.

Hercegovcu su osim pomoći iz Garešnice pohitali u pomoć djelovi 4. gorskog zdrugra iz smjera: V. Zdenci. Iz Kutine su stigla 1 borna kola njemačkog oklopнog vlaka iz Popovače. Ovim pothvatom koji se može smatrati najuspješnijim na području Moslavine 28 odmetnička divizija potučena je...

Naši gubitci: 9 mrtvih, 12 ranjenih, 1 nestao.

Gubici odmetnika: 400 mrtvih, 20 zarobljeno.«

Ovdje nisu dati podaci o gubicima koje je pretrpela neprijateljska posada u garnizonu Hercegovac. Podaci o gubicima Dvadeset osme divizije nisu tačni (vidi dok. br. 83).

9. — Naši gubitci 10 mrtvih, među kojima se nalazi vodnik Benčević Simun, delegat Balenović Luka, desetar Japec Blaž, i 11 ranjenih među kojima se nalazi komandir III čete II bataljona Lesijuk Štefan, vodnik Garić Stipo. Izgubljeno 1 laki mitr. Maksim i 1 p. mitr. Brno za kojega tvrdi pomoćnik mitralj. da ga je zabaštao i da će ga naći. Nestalo 8 drugova, izgubljeno 16 pušaka, neke su sa izgubljenim drugovima, a neke su ostale kod poginulih drugova ...

10. — Utrošeno je municije 3.600 komada, dve mine za teški bacač, dve nagazne mine, a ostalo je na cesti 7 nagaznih mina koje nisu povučene.

11. — Jedinice su se dobro držale na položajima i uporno vodile borbu iako je neprijatelj bio daleko nadmoćniji, a naročito se istakao sa protivtenkovskom puškom i razbio strah od tenka kod čitave svoje čete, odnosno bataljona, komandir II čete II bataljona Milošević Stanko »Čekić«, koji je izletio sa protivtenkovskom puškom na cestu i udario tenk sa dva metka, prisilio istoga na povlačenje, te je ovaj u svome zaokretu nagazio na dve mine i odletio u zrak. Istoga predlažemo za poхvalu za hrabrost, a junački su se držali i pali ...

BR. 65

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 13. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE ZA RA- SPORED I DEJSTVO JEDINICA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 320, 13. V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Štab divizije smjestite odmah u Svilarov stan kod Padališta.

Još u toku današnjeg dana uputite I brigadu na prostoriju Kravica — Trnovac — Turjanski — Mrsinj — Vrpile, pravcem Gorica — Vrpile.² Zadatak te brigade je da sa toga pro-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 25—1, k. 1234.

² Brigada tada nije prebaćena na navedenu prostoriju. Ona je 14. maja bila u divizijskoj rezervi kod Padališta, a 15. i 16. maja vodila borbe duž komunikacije Korenica — Udbina (vidi dok. br. 131).

stora djeluje na sve strane primjenjujući čistu partizansku tak-tiku naglih i iznenadnih prepada na komunikacije ili neprijateljska uporišta u toj zoni ili u njenoj okolini, pa zatim brzo povlačenje. U slučaju opasnosti, brigada da se orijentiše: Kapela ili Ljubovo ili Dabar ili Mrsinj ili Gorica — Plješevica. Održavati tjesnu vezu sa II brigadom.

IV bataljon I kordunaške brigade smjestiti jedan km zapadno od Budisavljevića stana i biće na raspolaganju Štabu korpusa.³

Sa II brigadom zatvoriti sektor Frkašić — Pećani i pravac Jošane — Padališta i obezbijediće se sa pravca Lapac — Vrpile.⁴

Dijelovi I ličkog područja sa jednom četom Ličkog partizanskog odreda zatvorice pravac Kamensko — Padališta. Ovi dijelovi I ličkog područja stavljuju se u taktičkom pogledu pod vašu komandu.

Preuzeti sve mjere za zaštitu od neprijateljskog ugleda i dejstva iz vazduha. Rasporед ljudstva i stoke treba da bude rastresit kako bi se što manje uočavao iz vazduha. Kad je lijepo vrijeme zabraniti loženje nepotrebne vatre da dim ne bi odao jedinicu.

Poduzeti odmah izviđanje neprijatelja i njegovog pokreta na komunikacijama Korenica — Bunić — Udbina i Korenica — Bjelo Polje — Udbina, Vrelo — Prijedor — Ličko Petrovo Selo — Bihać, kao i Vrelo — Babin Potok. Utvrditi što prije raspored neprijateljskih snaga u Krbavskom Polju, Bjelom Polju i Koreničkoj kotlini.⁵

Od vaše informativne službe tražiti da vam preko povjerljivih ljudi što prije pribavi podatke o snagama i rasporedu neprijateljskih jedinica na tome sektoru.

Održavati najtješnju vezu sa svima vašim brigadama i u tom cilju pristupiti odmah organizovanju potrebnih relejnih veza.

Vršiti miniranje komunikacija kojima se neprijatelj služi, s tim da se najveća pažnja obrati na pravilnu upotrebu i dobro maskiranje mina.

Naš štab nalazi se u Budisavljevića stanu kod Padališta.

Štab divizije će, na osnovu podataka koji su dobiveni o snazi i rasporedu neprijatelja, odmah pristupiti izradi plana za napad na pojedine tačke koordinirajući takve akcije sa I i II brigadom.

³ Vidi dok. br. 102.

⁴ Vidi dok. br. 131.

⁵ O sastavu i jačini neprijatelja i o pravcima kojima je on nastupao vidi dok. br. 31.

Štab korpusa će u toku sutrašnjeg dana sa IV kordunaškim bataljonom⁶ izvršiti pokret na sektor Rudanovac. Da bi ovaj pokret mogli pravilno izvesti dostavite nam što prije podatke sa prostorije Bjelo Polje — Korenica. Dostavite nam što detaljnije podatke o snazi i rasporedu neprijatelja na liniji Klašnica — Frkašić — Maklovac — Ponor — Šeganovac — Mihaljevac — Rudanovac.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik:
M. Šakić

BR. 66

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NOU BRIGADE OD 13. MAJA 1944. ŠTABU DVADESET OSME DIVIZIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU POSADU U HERCEGOVCU¹

ŠTAB XVII UDARNE BRIGADE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Broj: 167
Dne: 13-V-1944. god.

Trajne vrednosti

Predmet: Operativni izvještaj
o akciji na uporište Hercegovac

ŠTABU XXVIII UDARNE DIVIZIJE NOVJ

Položaj

1. — Dana 11. V 1944. g. jedinice ove brigade sa svojim II i III bataljonom trebale su napasti neprijateljsko uporište Hercegovac.² Sam neprijatelj bio je smješten u sredini sela i

* Bataljon je pripadao Prvoj kordunaškoj brigadi (vidi dok. br. 102).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 40—1, k. 1124.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 41, 64, 75, 83, 182 i 183.

po zgradama. Njegovo utvrđenje nije bilo tako utvrđeno kako se to mislilo. Samo uporište Hercegovac označeno na sekciji Bjelovar 1 : 100.000. Naše jedinice morale su napasti sa sjeverne, južne i zapadne strane.

2. — Jedinice koje su se borile protiv neprijatelja jesu II i III bataljon, dok su I i IV bataljon bili u rezervi.

3. — Neprijatelj protiv koga smo se borili jest VI sat II bojne I pukovnije I gorskog zdruga i jedna sat I bojne domobranske poljoprivredne straže, 12 žandara pod komandom satnika Bošnjakovića.

4. — Neprijatelj je dao otpor iz svojih bunkera. Taj otpor nije bio tako rekuć nikakav i neprijatelj ako bi se u kom slučaju i predao nije imao kome, pošto naše jedinice nisu uopšte bile uporne da prodrnu unutra iako se moglo prodrijeti sa zapadne strane uopšte bez borbe.

5. — Izdata zapovijest od štaba divizije³ proučena je zajednički u štabu brigade. Isto tako štab brigade izdao je zapovijest⁴ pismeno i izdao štabovima bataljona, a također je i usmeno razrađeno sa štabovima bataljona.

6. — Neprijatelj je trebao biti napadnut 11. V 1944. u 2 sata ujutro. Isti je napadnut sa nekim pripuckavanjem za koji se uopće ne može reći da je napad sa 2 sata zakašnjenjem. Zato nije počela borba na vrijeme što štab II i III bataljona ovoga puta nije izvršio naređenje štaba brigade. Njihovo opravdvanje jeste da njihove čete, koje su išle sa zapadne strane, nisu napala neprijatelja, pošto nisu čule nigdje drugdje borbu. To znači da u ova dva štaba bataljona, kao i u komandama četa istih bataljona nije bilo smjelosti ili odlučnosti da se neprijatelj napadne.

Štab brigade imao je puno povjerenje u ova dva bataljona da će izvršiti zadatok, ali se je prevario i uopšte na ovakav momenat koji se desio nismo računali. Mi smo naredili ovim bataljonima da napadnu neprijatelja u Hercegovcu zato, što u samom uporištu ima mali broj neprijateljskih vojnika, a i od samih neprijateljskih vojnika bilo je preko 100 vojnika koji se uopšte ne bi borili, jer su skloni predaji. S tim smo računali podignuti bataljone na onaj stupanj na kome su bili pred akciju na Čaglin.⁵

³ Vidi dok. br. 41.

⁴ Vidi dok. br. 23/1. k. 1134. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁵ Jedinice Sedamnaeste NOU brigade sa ostalim snagama Šestog korpusa NOVJ napale su i uništile ustašku posadu u Čaglinu 24. januara 1944 (vidi tom V, knj. 23, dok. br. 128). Brigada je od polovine septembra 1943. do početka januara 1944. u sastavu Dvadeset osme divizije, vodila borbe u Moslavini, Bilo-gori, Kalniku, Hrvatskom zagoru i Pokuplju (vidi tom V, knj. 19, 20, 21, 22 i 23).

7. — Sam tok borbe bio je neaktivan i neodlučan. Štabovi bataljona nisu dali od sebe sve ono što se moglo, a komanda četa pogotovo.

Sama akcija nije bila pripremljena onako kako je to trebalo biti. Štab brigade potcijenio je neprijatelja, a precjenjuje svoje snage. Međutim desilo se obratno. Pripuckavanje na neprijatelja trajalo je od 4 sata ujutro do 11 sati. U 11 sati dobili smo telefonsko naređenje od štaba divizije, da se povučemo, pošto je neprijatelj prodro u zasjedu XXI udarne brigade. . .

8. — Zadatak koji je dobiven od štaba divizije nije izvršen.

U toj borbi nisu nam poznati neprijateljski gubici.

9. — Naši gubici u ljudstvu jesu: 8 mrtvih, 33 ranjena, 5 nestalih.

10. — Izgubljeno 3 karabina, 1 puškomitraljez i od bombardovanja uništeno 5 kabla žice i poginuo jedan konj. Slupan je jedan štit od teškog mitraljeza.

Utrošeno je 2150 metaka, 40 granata topa.

Među ranjenim drugovima nalaze se dva oficira i to: Drug kapetan Marković Radomir, načelnik štaba brigade, rođ. 1917. selo Dereza, opć. Dragović, srez Pakrac, stupio u partizane 1. III 1942, Srbin, seljak, neženjen, čl. K. P. i drug poručnik Orozović Petar, rođ. 19. III 1918. g. u selu Borki, opć. Bijela, srez Daruvar, stupio u partizane 9. III 1942. g., Srbin, seljak, neženjen, čl. K. P. Isti drug je bio na dužnosti zamj. komandanta II bataljona.

Jedan oficir je poginuo i to: Drug zastavnik Džodan Ljuban rođ. 1916, selo Pakrani, općina Bijela, srez Daruvar, stupio u partizane 1. III 1942, Srbin, seljak, neženjen, čl. K.P. Isti je bio na dužnosti zamj. komandanta I bataljona.

11. — Imena učešnika kao i istaknutih drugova koje bi trebalo pohvaliti u ovoj akciji nema.

12. — Na odgovornost za ovu akciju što je neuspjela trebamo pozvati štab II i III bataljona kao i sve niže rukovodioce.

13. — Upravljanje i rukovođenje sa ovom akcijom nije bilo nikakovo, tj. štab brigade nije imao pregleda nad svojim jedinicama. Isto tako i štabovi bataljona. Slaba veza, slabo sađeštvo pješadijskog i teškog naoružanja, neiskorištavanje, prekopavanje kuća, neiskorištavanje eksploziva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:

s. o.

Komandant — major:

Demonja I. Nikola

BR. 67

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČEHOSLOVAČKE NO BRIGADE »JAN ŽIŠKA« OD 13. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA I O STANJU U JEDINICAMA OD 22 APRILA DO 13. MAJA¹

ČS. BRIGADA NOVH
JANA ŽIŽKI Z TROCNOVA
Cis 89
Dne 13. V 1944.

Operativni izvještaj
dostavlja se

ŠTABU VI KORPUSA NOV i POJ

Dostavlja se redoviti desetodnevni izvještaj naše brigade t. od 22. IV do 13. V 1944. Uz desetodnevni izvještaj dostavljamo izvode iz spiskova nestalih, ranjenih i poginulih drugova, brojno stanje, naoružanje te socijalni i nacionalni sastav naše brigade.

1.) Opća situacija na sektoru naše jedinice:

Od zadnjeg izvještaja² krenuli smo na Daruvarski sektor zbog održavanja mitinga u češkim selima kao i postavljanja zasjeda neprijateljskim kolonama koje se skoro svakodnevno kreću po Daruvarskom kotaru, tj. dolaze u češka sela na pljačku, kao i vršenje diverzije na mostove u istome kotaru. Ujedno smo vršili mobilizaciju na dobrovoljnoj bazi.

Mitinge koje smo održavali po češkim selima uglavnom su bili sa uspjehom. Svaki miting je bio posjećen sa dosta velikim brojem drugova i drugarica većinom omladinki i omladinaca.

Zasjede koje smo postavljali na Daruvarskom kotaru bile su bez uspjeha pošto neprijatelj ima vrlo dobru informativnu kao i obavještajnu službu, te o svakom našem kretanju je vrlo dobro obaviješten i tačno znade svakog dana gdje se nalazimo sa svojim jedinicama. Prilikom postavljanja zasjeda u selu Međuriću, tj. na istočnom dijelu sela, trebalo je naići na našu zasjedu 25 domobrana koji svakodnevno prolaze cestom Pakr.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6/3, k. 898.

² Izvještaj se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta reg. br. 5/3, k. 898.

Poljana — Banova Jaruga za sledovanje, ali isti nisu naišli pošto su pred njima išli dva domobrana, tj. jedan razvodnik i jedan domobran na dopust bez oružja. Iste naša zasjeda je pozvala na predaju, ali oni su počeli bježati i bacali su »hand-granate«³ te su ih naši borci iz šmajsera pobili. Poslije te pucnjave bila je zasjeda prisiljena da se odmah povuče, jer je neprijatelj izišao iz uporišta Banova Jaruga sa tenkovima u pravcu naše zasjede. Druga zasjeda je bila postavljena između Končanice i Velikih Zdenaca gdje smo bili izdani i morali smo se povući, pošto je neprijatelj sa nadmoćnim snagama iz uporišta Daruvara zalazio u tu šumu. Prilikom akcije na Hercegovac koju je vršila XXVIII udarna divizija u istoj je sudjelovala i naša brigada sa zadatkom držanja zasjede u šumi Zdenački Gaj.⁴ Nije došlo do jačih borbi sa neprijateljem; samo 2. četa II bataljona koja je bila u zasjedi prema selu Pavlovcu. Na nju je naišla kolona jačine 80 do 100 neprijateljskih vojnika. Isti neprijatelj je bio odbijen nazad uz gubitke od oko 4—6 mrtvih i više ranjenih. Pošto je bila XXI brigada probijena od strane neprijatelja, dobili smo naređenje za povlačenje. Prilikom povlačenja nije došlo do sukoba sa neprijateljem, već je sa veće daljine pripuckavao na naše jedinice.

Prilikom logorovanja na Daruvarskom kotaru nisu bile naše jedinice uznemirivane od strane neprijatelja, osim logorovanja iznad sela Lipovca, gdje je neprijatelj istoga dana kretao iz uporišta Daruvara u jačini od 300 do 400 vojnika u pljačku u selo Brestovac i Končanicu, te prolaskom kroz selo Lipovac dobio je tačne podatke da se nalazimo u šumi iznad istoga sela, te mjesto da ide u Brestovac krenuo je u pravcu našega logora u streljačkom stroju. Pošto smo se nalazili svega udaljeni od Daruvara oko 3 km bili smo prisiljeni da se povučemo bez borbe, jer neprijatelj ima mogućnost da nas zaobiđe cestom Podborje — Dežanovac iz Daruvara, a snage za istu operaciju ima u Daruvaru na raspolaganju.

Dana 13. V krenuli smo na odmor za Ivanovo Selo i na sektor Bilo Gore.

2.) Rad naših štabova i podređenih jedinica.

Članovi štabova bataljona su dosta dobri. Komandant I bataljona je jedan od najboljih rukovodilaca bataljona, samo je dosta svojeglav. Inače u manevriranju sa svojim bataljonom znade se u svakoj situaciji snaći i ima samoinicijative. Zamjenik komandanta toga bataljona odnosno operativni oficir je dobar, samo je mlad i neiskusan i treba mu pomoći koja mu se pruža

³ ručne granate (bombe)

⁴ Vidi dok. br. 41.

od naše strane kao i od strane štaba bataljona. Ostali članovi štaba toga bataljona su isto tako mlađi, ali vrše svoju dužnost ispravno.

Komandant II bataljona je vrlo dobar kao rukovodilac tog bataljona, samo je mlađi kao komandant te mu treba pomoći od strane ovoga štaba koja mu se prilikom vršenja akcija ili sl. uvijek pruža. Njegov zamjenik je dosta dobar, pošto je bio jugoslav. podoficir, stoga ima dosta iskustva i zadovoljava na dužnosti. Ostali članovi štaba bataljona su dosta dobri.

Prilikom boravka naše brigade na Daruvarskom sektoru nije bilo moguće obučavanje nešadijskog egzercira, samo se većinom radilo na teoretskom polju, tj. vježbanje i rukovanje automatskim oružjem. Istovremeno su održavani sastanci sa komandirima, vodnicima i desetarima, kao i politički časovi.

3.) *Disciplina i moral jedinica.*

Za ovaj period vremena nije primijećena nikakova samovolja, osim iznimnih slučajeva pojedinih boraca prilikom prolaska kroz njegovo selo i pokraj sela, da su bez pitanja komandira i vodnika odilazili svojim kućama gdje se zadrže jedan, najviše dva dana te se vrate u svoju jedinicu. Mi iste pozivamo na odgovornost, te se isti izgovaraju da su se navratili svojim kućama zbog uzimanja čistoga veša i potrebnih stvari. Pljačka nije primijećena na istome sektoru gdje smo se kretali.

Disciplina nije na onoj visini na kojoj bi trebala da bude; razlog je taj što nije dovoljno omogućen rad sa jedinicama, ali uglavnom borci dosta zadovoljavaju. Pozdravljanje starijih od strane boraca se vrši. Borbenost naše jedinice je dosta dobra osim nekih boraca. To je primijećeno prilikom sukoba sa neprijateljem, odnosno povlačenja, da pojedinci stvaraju paniku. Moral naših jedinica je dosta dobar osim prisilno mobiliziranih drugova kod kojih se vidi neka klonulost. Razlog je što su jedinice stalno u pokretu te je premalo vremena za odmaranje, na što naši drugovi nisu navikli. Po vremenu će se ista situacija promjeniti kad će biti više vremena za odmor i posvećivanje veće pažnje na iste drugove.

4.) *Stanje unutar jedinica.*

Za vrijeme ovih borbi imamo izbačenih iz stroja 2 druga koji su poginuli. Ranjenih drugova nemamo. Novoprdošlih drugova u našu jedinicu ima 18. Povećanje oružja nismo imali, a isto tako niti gubitak oružja. U ovim borbama utrošeno je 740 Mauzer metaka, oko 150 talijanskih i 100 šmajsera. Za vrijeme ofenzive na našu oslobođenu teritoriju primili smo dopis od štaba Zapadne grupe, gdje su od nas tražili mauzersku municiju za Daruvarski odred te smo im poslali 1000 metaka.

5.) Služba veze u jedinicama.

Što se tiče veze u našoj jedinici uglavnom se vrši preko kurira pošto nismo imali mogućnosti da održavamo telefonsku vezu iz razloga što su bataljoni uvijek udaljeni jedan od drugoga, te je potrebna velika količina žice, a na istoj mi oskudjevamo. Nastojat ćemo da se sakuplja što više telefonske žice tako da možemo održavati vezu preko telefona.

Prilikom zasjede u Zdenačkom Gaju primijetili smo baš nedostatak tog što nismo imali telefonsku vezu sa svojim jedinicama, pošto smo imali veliki sektor na kojem su bile naše jedinice raspoređene, te je kasno stizalo naređenje našim štabovima ili izvještaji od štaba bataljona štabu brigade.

6.) Izvedene akcije.

Dana 24. IV dobili smo pismo od okružnog NOO Virovitica da podignemo na Daruvarskom kotaru plugove za sjetvu Bilogorskog područja. Po istome je postupljeno.

3. V 1944. ponovno nam je javljeno od okružnog NOO-a Virovitica da dademo vojsku za dizanje plugova kao i za pratinju istih u Bilo Goru. Po istome je postupljeno. Istoga dana dignut je u zrak most između Hrastovca i Garešnice na rijeci Ilovi, na koji je potrošeno 30 kg eksploziva. Isti most je dignut sa oba-dvije strane tako da neprijatelj još do danas nije most popravio.

4. V 1944. postavljena je zasjeda u Međuriću na koju je naišlo samo 2 domobrana. Isti domobrani su iz posade Pakračka Poljana, tj. I Gor. zdruga. Kretali su se bez oružja te su ih naši drugovi ubili pošto se nisu htjeli predati već su upotrijebili „handgranate“ misleći da će se time obraniti. U istoj zasjedi dobijeno je dve uniforme i dva para cipela i 2 bombe.

8. V 1944. postavljena zasjeda u šumi između Končanice i Vel. Zdenaca pošto u našim selima ima još dosta pete kolone, te od strane iste bili smo izdani i morali smo se povući bez borbe.

11. V 1944. dobila je naša brigada zadatak da sudjeluje u akciji na uporište Hercegovac, koje je bilo napadnuto od strane XXVIII udarne divizije, te smo po naređenju istoga štaba održali položaj u šumi Zdenački Gaj te isto tako bacili tri mosta u zrak, tj. na rijeci Ilovi između Končanice i Zdenaca i dva mosta između Vel. Zdenaca i Hercegovca na potoku Šovarnica. Na iste mostove je utrošeno 40 kg eksploziva.

Prilikom držanja položaja u Zdenačkom Gaju nije došlo do jačeg sukoba sa neprijateljem⁵ koji je nastupao od Zdenaca,

⁵ O sastavu neprijateljskih snaga koje su pritekle u pomoć napadnutoj posadi u Hercegovcu vidi dok. br. 64.

Grubišnog Polja i Daruvara, već samo sa jednom četom, tj. četom II bataljona koja je držala položaj na lijevom krilu řega položaja, te je na istu naišlo 80—100 vojnika odnosno zdrugovaca koji su odbačeni nazad sa gubitkom 4—6 mrtvih i više ranjenih. Odmah poslije te borbe, što je vodila 2. četa, dobili smo naređenje za povlačenje tako da neprijatelj, koji je nastupao poljem Vel. Zdenci — želj. stanica Vel. Zdenci, nije došao još na domet našeg automatskog oružja; stoga nismo primili s njime borbu nego smo se povukli u pravcu Klokočevac preko Ilove za Stražanac. Naoružanje neprijatelja koji je vodio sa našom 2. četom II bataljona nije nam poznato.

7.) Stečeno iskustvo.

Stečeno iskustvo sastoji se u tome, što u zasjedi kod Međurića naši drugovi nisu poveli dovoljno računa o konspiraciji, te su pucali na dva domobrana koji su naišli, a nisu čekali dok nađe neprijatelj kojem je bila zasjeda postavljena.

Drugo iskustvo imamo iz zasjeda u Zdenačkom Gaju, s time što se nije povelo dovoljno računa da naše lijevo krilo održava vezu sa II bataljonom Brodske brigade, koji se trebao nalaziti u Pavlovcu, a međutim se nalazio na pruzi između Pavlovcu i Ladislava: mi smo upućivali patrole u selo Pavlovac, te su se dve naše patrole vratile nazad i tvrdile da u Pavlovcu nema naše vojske, već je naknadno išao komandant ove brigade prugom do Ladislava te je naišao na II bataljon Brodske brigade, i uspostavio vezu između našeg lijevog krila i II bataljona Brodske brigade, dočim poslije toga bilo je odmah povlačenje.

8.) Raspored jedinica i njihovo stanje.

Jedinice ove brigade bile su raspoređene po selima u slučaju lošeg vremena, a većinom se nalazile po danu zbog konspiracije u šumi. Ishrana naših jedinica po danu bila je većinom sa suhom hranom, a od podne su se hranile po kućama. Za vrijeme logorovanja ili odmora uglavnom se moglo da radi na teoretskom polju i politički.

Jedinice ove brigade zadovoljavaju sa odjećom i obućom, samo ima oko 5 boraca bosih. Zdravlje kod boraca i kod rukovodećih je dobro samo prilikom maršovanja brci su umorni i nekad neki legne na zemlju i dobije kašalj ili prehladu.

9.) Daljnje operativne namjere.

Za ovaj predstojeći period vremena namjeravamo uglavnom sprovesti mobilizaciju Čeha, dizanje mostova, održavanje mitinga u selima Daruvarskog kotara. U Vel. Zdencima se na-

lazi jedna satnija domobrana (opkopari)⁶ koji bi se hteli navedno predati; mi ćemo pokušati da bolje uhvatimo vezu sa istima i izvršiti napad na njih, ukoliko ne bi bili za ovo vrijeme prebačeni u drugo uporište. Isto tako ćemo nastojati da napravimo zasjedu ustašama koji hodaju pljačkati sela Daruvarskog kotara.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vojacék⁷

(M. P.)

Komandant:
Ružička Josip

BR. 68

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŽUMBERAČKOG NOP ODREDA OD 13. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE O BOR- BAMA OD 17. APRILA DO 12. MAJA¹

ŠTAB ŽUMBERAČKOG PARTIZANSKOG
ODREDA HRVATSKE
Op. br. 34/44.
Dne 13. maja 1944.

ŠTABU XXXIV DIVIZIJE IV KORPUSA NOVJ

Predmet: Izvještaj o akcijama
i pokretu jedinica

Ž.P.O. od 17. IV—12. V 1944.

Dne 17. IV udarna grupa II bataljona u jačini 7 drugova dočekala je u zasjedi na cesti kod Horvata njemački auto. Grupa je pustila rafal iz p. mitraljeza i plotun iz pušaka, te ubila jednog njemačkog oficira i jednog podoficira koji su se nalazili u autu. Auto je uništen. Zaplijenjeno je: 2 pištolja, dve taške, dve bluze, dvoje hlače, par cipela, 34.000. kuna, i razne sitne stvari. Od 16. IV — 4. V 1944. kretala se je grupa na terenu

⁶ pioniri

⁷ Josip

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 14/2, k. 1223.

Okića i zarobila i zaplijenila u gore navedenoj akciji i od lute-
jućih domobrana: dve bluze, 4 šinjela i 7 hlača, 9 pari cipela,
6 čebadi, 1 pušku, 3 pištolja, 7 košulja, 3 gaća, 1 bombu, 34.000
kuna i razne sitne stvari.

Dne 21. IV 1944. došao je neprijatelj u Sv. Janu u jačini
od 200 ustaša i Nijemaca, te zaposjeo Špigelski Breg, Ivančić
i kote iznad Ivančića. Naš II i IV bataljon dobili su zadatak da
protjeraju neprijatelja iz Špigelskog Brega i to tako da II
bataljon napadne neprijatelja u samom Špigelskom Bregu, a
IV da ga napadne s boka nastupajući preko Paljuga. Neprija-
telj se prije toga povukao sa Špigelskog Brega te je došlo do
sukoba patrola. U tom sukobu poginuo je jedan desetar IV ba-
taljona. Dan kasnije povukao se neprijatelj iz Sv. Jane.

Dne 25. IV 1944. dobili smo izvještaj od R.O.C.² da se ne-
priatelj spremi prodrijeti na našu oslobođenu teritoriju Žum-
berka. Dana 26. IV neprijatelj se počeo kretati u pravcu Pribića
u jačini 1.400 Nijemaca i 400 ustaša.³ Jedinice Omlanske bri-
gade prihvatile su borbu, ali kratko iza toga izgubili smo vezu
sa Omladinskom brigadom i nije nam bila jasna situacija.

Toga momenta naše snage nalazile su se na slijedećim
položajima: I bataljon u Pećnom, II bataljon u Jelenićima, III
bataljon u Danama i Rajićima, a IV bataljon u Visoševićima.

I i IV bataljon dobili su zadatak da ispitaju teren do
Kostanjevice, te je ustanovljeno da su dvije čete Omladinske
brigade, koje su trebale izbiti na Vlašić Brdo ostale odsječene
od svoje brigade, te se počele povlačiti preko Željeznog prema
Petričkom Selu. Osim kratkih puškaranja nismo znali ništa
što se događa sa Omladinskom brigadom, te kakovo je stanje
na potezu Pribić — Sošice.

Budući je situacija bila nejasna, a naša bolnica ugrožena,
štab odreda donio je zaključak da koncentririra svje snage tako,
da zatvori neprijatelju pravac prema Sošicama i bolnici, kako
bi se u slučaju potrebe mogla bolnica na vrijeme evakuirati.

Radi toga izvršile su naše jedinice pokret sa zadatkom,
da se zauzme slijedeći položaj; I bataljon Visoče — Ognjanovac,
IV Kordići — Plavci — Gradine, II bataljon Pleš, III bataljon
u rezervi pri štabu odreda u Jezernicama.

² Rejonskog obaveštajnog centra

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o tome piše: »X.
ustaška bojna: 2. i 3. sat ove bojne iz Karlovca u zajednici sa djelo-
vima njemačkih oružanih snaga preduzele su pothvat protiv odmet-
nika na Žumberku. Na ograncima Žumberka dali su odmetnici jači
otpor, ali su se poslije duže borbe morali povući prema granici Slove-
nije. Gubici odmetnika: 19 mrtvih, 9 zaroobljenih. III. bojna 2. posadog
zdruga: 1. sat ove bojne učestvovala je u pothvatu na Žumberku iz
Ozlja. Došlo je do borbe sa odmetnicima koji su bili potisnuti.« (Arhiv
vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4/1—18, k. 58.)

Kako se prilikom pokreta naših jedinica ustanovilo da je neprijatelj već jednom patrolom izbio u Visoče, to su bataljoni morali zaposjeti nove položaje sa zadatkom, da pod svaku cijenu drže neprijatelja do evakuiranja bolnice. Naši bataljoni, iako premoreni, zaposjeli su tokom noći slijedeće položaje: I bataljon Jezernice — Sv. Ilija do Gradine iznad Sošica, IV bataljon Bojče do Gradine, III bataljon bio je u Gaju, a II bataljon trebao je zaposjeti Pleš.

Ujutro neprijatelj je počeo prodirati prema Badovincima i preko Kordića i Huma za Sošice. Naš I i IV bataljon prihvatali su borbu, ali su se pod jačim pritiskom neprijatelja povlačili i to: IV bataljon prema Gorjancima do Gaja, a I bataljon preko Kunčana do Popovića. Kroz to vrijeme bolnica je evakuirana za Škemljevec.

Neprijatelj je prodro u Sošice i do Sopota, te počeo paliti Sošice. Dne 27. IV sastavljen je operativni štab, a sa zadatkom, da se neprijatelj protjera i spriječi njegovo daljnje nadiranje. Prilažemo zapovijest operativnog štaba iz koje se vide zadaci i raspored sviju snaga.⁴ Kako je na tu zapovijest Omladinska brigada odgovorila da nije u stanju izvršiti zadatak, to se nije krenulo na zadatak nego su jedinice odreda zadržane na istim položajima.

Dne 28. IV neprijatelj nije prodirao dalje, te su jedinice odreda dobile zadatak da nastupanjem ispitaju teren i zaposjedu nove položaje: IV bataljon nastupao je od Gaja preko kote 1017 preko Bojča, a sa osiguranjem na Plešu za Sopote.

II bataljon nastupao je s jednom četom preko Kunčana i Cetošića za Jezernice, a sa dvije čete preko Kordića i Visoča za Buliće, ali neprijatelj se već povukao preko Oštrca, Kostanjevca i Krašića u svoje baze.

Dne 1. V 1944. radi osiguranja dolaska brigade »Franje Ogulinca Selje« dobio je odred zadatak da zaposjedne slijedeće položaje: I bataljon Hrženik i Lović Prekriški, III bataljon Vivodinu, prema Furjanićima. II i IV bataljon Plešivici i Prekrije, te Vlaškovac. Dne 2. V ujutro izvršio je neprijatelj iz pravca Samobora napad na naše jedinice u Plešivici, nastupajući u tri kolone, potpomognut 1 tenkom i dva oklopna automobila. Nakon kratke borbe naši su se bataljoni povukli, ali se povukao i neprijatelj te su se bataljoni povratili na svoje položaje.

Dne 3. V vodili su naši I i II bataljon borbu od Dragonoša do Noršić Sela i III bataljon kod Hrženika, o čemu smo dostavili operativni izvještaj.

⁴ Vidi dok. br. 3—5 I, k. 1604, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

Dne 11. V I naš bataljon pratio je kola s Omladinskom brigadom do pruge u Horvatima,⁵ te kako kola nisu mogla preći prugu, vraćena su kola natrag. Usput trebao je bataljon dopratiti hrani iz Sv. Martina, ali hrana nije bila sakupljena.

Isti dan, tj. u toku noći, II i IV bataljon dali su osiguranje i ljudstvo za pomoć prilikom vršenja konfiskacije kod narodnog neprijatelja u Desincu. Nakon izvršene konfiskacije hrana je predana komandi mesta Pribić. Isti dan povratila se četa IV bataljona u sastav bataljona koja je pošla u pratnju 19 drugova iz Glavnog štaba preko Krašića i Draganića do Pisarovina.

Sada se naši bataljoni nalaze na slijedećim položajima: I bataljon Toplice, II Dol, III Vivodina, IV Visoševiči.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dijanović T.

Komandant:
Boco Balaš

BR. 69

IZVJEŠTAJ VOJNE OBLASTI ČETVRTOG KORPUSA NOV OD 14. MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA O STANJU U POKUPLJU¹

VOJNA OBLAST IV KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Br. 213/44
dne 14. V. 1944.

ŠTABU IV KORPUSA

Neprijatelj je 8. V. o. g. izvršio širi poduhvat na Turopoljsko-pokupsко područje.² Toga dana dijelovi 34. divizije nalazili su se na Žumberku. Na ovom terenu nalazio se samo odred³ i razne vojne i civilne ustanove. Neprijatelj je izbio

⁵ Omladinska brigada »Jože Vlahovića« je napustila Žumberak 10. maja 1944. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1, k. 1223.)

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—5, k. 426.

² Vidi dok. br. 43.

³ Riječ je o Turopoljsko-posavskom NOP odredu.

neочекivano, tako da su neke ustanove napadom iznenadene. Komanda područja bila je obaviještena, ali toj vijesti nije počlanjala pažnju, pošto su se slične vijesti proturivale i ranije nekoliko dana.

Namjera neprijatelja bila je uglavnom pljačka živežnih namirnica, mobilizacija ljudstva, a ujedno i čišćenje nekih ustanova, što se moglo vidjeti po tome da su kolone bile usmjerene u pravcu komande područja i drugih okružnih ustanova. Neprijatelj se istoga dana uvečer povukao u svoje uporište.

Držanje neprijatelja za vrijeme akcije ispoljilo se u masovnoj pljački i masovnom silovanju žena. Naročito mnogo opljačkana je općina Pokupsko, gdje gotovo nije ostalo ništa od stoke i žita, a na toj općini najviše je bilo i silovanja. Za vrijeme pljačke dijelovi kozačke divizije nisu pravili razlike između neprijateljskih elemenata i naših ljudi, već su se jednako odnosili prema čitavom stanovništvu. Bilo je takvih slučajeva da su partizanske porodice više pošteli, a i ponekog partizana uhvaćenog puštali. Dočim gdje su izbili dijelovi ustaških bojni, pravljena je razlika između familija naših ljudi i familija koje su više sklone neprijatelju.

Iz raznih ustanova nestalo je priličan broj ljudi. Iz komande područja i komandi mjesta ukupno je nestalo 28 ljudi, uglavnom stražara, kurira i među njima 9 radioničara. Za neke od njih se drži da se nalaze još u Posavini. Od komandnog kadrā pau je komandant područja, a osim toga pala je i arhiva komande područja, zajedno sa pisarom. S arhivom je pala i okrugla štampilja.

Poslije ove akcije kozačka divizija povukla se sa linije Zagreb — Sisak i Zagreb — Karlovac. Sva uporišta na ovim linijama znatno su smanjena. Jednim dijelom popunjena su ustašama i žandarima. Sasvim su napuštena uporišta Lomnica, Velika Mlaka, Brezovica i Hrašće.

Političko stanje poslije ove akcije neprijatelja uglavnom se pogoršalo.... A ima i takovih sela gdje je raspoloženje poraslo u našu korist. Neprijateljski elementi nastoje ovu akciju neprijatelja prikazati kao posljedicu partizanske djelatnosti na ovome području.

Za vrijeme akcije komanda područja dobro se držala. Sve straže su bile na okupu i komandant i komesar povezali su se sa dvije čete odreda i uspješno su se borili protiv neprijatelja, dva puta su se morali probijati kroz slabije neprijateljske obruče, koji su ih htjeli opkoljavanjem uništiti. U takvoj jednoj borbi pau je i komandant. Komande mjesta Velika Gorica i Sisak imale su također stražu na okupu i prihvaćale su borbu, dočim komanda mjesta Pisarovina panično se rasprišila....

Prilike se sada na tom području sređuju. Nastaviti će se opet sa radom po svim linijama. Uslovi za prikupljanje hrane poslije napuštanja neprijateljskih uporišta Lomnice, Vel. Mlačke, Hrašća i Brezovice, još su povoljniji. Centralna komisija koja je tamo radila na prikupljanju stoke i žita upućena je ponovno na teren i produžiti će svoj rad.

Mobilizacija prije ove akcije bila je povoljno krenula napred. Od 1. do 3. V o. g. odazvalo se za vojsku dobrovoljno 97 ljudi. Svi su poslani u jedinice. Kako će sa mobilizacijom ići poslije ove akcije nije nam poznato, ali ipak se očekuje da će u nekim selima rad na mobilizaciji imati rezultata. Šef odsjeka za mobilizaciju ove oblasti, upućen je na tamošnje područje i pružiti će pomoć kod mobilizacije. Kasnije, prebaciti će se za Žumberačko područje.

Problem za tamošnje područje sastoji se sada u tome da se postavi novi komandant i komesar područja, koji će biti u stanju da ovo područje, koje do sada svojim radom nije zadovoljavalo, srede i podignu na visinu svog zadatka. Za komesara područja dat će okružni komitet svoga jednoga člana, dokim u savjetovanju sa drugovima iz okružnog komiteta i komande područja, a također i sa komesarom 34. divizije,⁴ nije se moglo na tamošnjem području pronaći takovo lice koje bi zadovoljilo na toj dužnosti. U tamošnjim jedinicama na rukovodećim mjestima nalaze se uglavnom strani ljudi, uglavnom Srbi, tako da ćemo morati sa neke druge strane poslati tamo čovjeka. Osim toga na tamošnjem području drugovi iz komande područja i O. K., i okružnog NOO-a tražili su da se sredi pitanje načina prikupljanja hrane za vojsku i za civilne ustanove. Do sada se od okružnog NOO-a tražilo da posebno prikuplja Hranu za ZAVNOH, P.P.K. bataljone, djeće domove na Kordunu, agitprop i za GOC. Ovim posebnim sabirnim akcijama, pored već postavljene šire sabirne akcije kojom rukovodi komanda područja u saradnji sa okružnim NOO-om, ometa se pravilni rad na sakupljanju hrane i pregled preko toga koliko je koje selo, odnosno općina, dalo dobrovoljnih priloga. Ako jedna komisija prođe kroz jedno selo i izvrši sabiranje hrane, a zatim opet druga, pa treća komisija, ispadaju tako da ubiranje hrane na ovaj način daje dojam pljačke. Mi smo mišljenja, a to smo razgovarali i sa drugovima iz tamošnjeg O. K. i okr. NOO-a i sa drugovima iz ekonomskog odjeljenja G.Š.H. i ZAVNOH-a, da se sve prikupljanje hrane stavi u dužnost centralnoj komisiji koja rukovodi čitavom sabirnom akcijom na jednom području, kao organ komande područja a iz prikupljenih količina hrane da se potrebni dio izdvoji za

⁴ Politički komesar te divizije bio je tada Franc Knebl.

ostale ustanove. Na taj će način biti bolja kontrola čitavog rada na sabiranju hrane na jednom području, a postavljena količina hrane u žitu i mesu koja je stavljena u zadatak korpusnoj oblasti da je prikupi, biće prikupljena.

Rad na izgradnji bolnice na kordunaškom području, zbog izmjena u samoj komandi područja nije do sada tekao pravilno; međutim, čitavu organizaciju rada na izgradnji bolnice i zemunica na ovom području preuzeala je Vojna korpusna oblast i uputila odgovorne drugove na teren da vrše kontrolu i organizaciju rada, sve dok poslovi ne budu završeni.

Na banjiskom području poslovi na izgradnji zemunica i bolnica odvijaju se normalno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta IV korpusa NOVJ

potpukovnik:

S.⁵ Bjelajac

(M. P.)

BR. 70

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 14. MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA OD 27. APRILA DO 13. MAJA¹

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 95/44.
14. maja 1944. g.

Predmet: Operativni izvještaj za vreme
od 27. aprila do 13. maja 1944. g.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

27. IV 1944. g. jedinice naše divizije držale su položaj: Udarna brigada »Brace Radića« Pece, Cerje, Petruševac, Gotalovec. Brigada »Matija Gubec« Gačice, Margečan, Završje

⁵ Stanko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 12—2, k. 1191.

(sekcija Ptuj 1 : 100.000). U toku ovog dana do sukoba s neprijateljem nije došlo. Vršene su pripreme za likvidaciju neprijateljskog uporišta Novi Marof.

28. IV 1944. g. u 4 sata 30 minuta Udarna brigada »Braće Radića« trebala je izvršiti napad na neprijateljsko uporište Novi Marof, a u vezi naredenja štaba X korpusa.² Brigada »Matija Gubec« zauzela je položaj kota 338 i grupa kuća sjeverno od potoka Koruščak i Prešečno sa zadatkom da osigura likvidaciju uporišta, ne dozvolivši prodror neprijatelja od pravca Varaždina. Ujedno je dobila u zadatku likvidaciju bunkera kod Presečna i na Bednji kod Krušljevca. Na istom pravcu, na osiguranju u pravcu Varaždina, nalazili su se i dva bataljona udarne brigade »Braće Radića« držeći položaje na liniji Lužan — Kresovica.

Dok su dva bataljona udarne brigade »Braće Radića« vršili pokret ujutro rano radi izvršenja zadatka, došli su u sukob sa neprijateljem kod mjesta Podrute, koji je istovremeno vršio pokret od prvaca Novog Marofa prema položajima Udarne brigade »Braće Radića«. Došlo je do vrlo bliske i kravate borbe.³

Tom prilikom neprijatelj je imao 120 vojnika izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 8 mrtvih i 3 ranjena.

Od rukovodilaca poginuo komesar čete III bataljona drug Jurmanović, dok su ranjeni oficir pri štabu III bataljona drug Duh Antun i zamj. komandanta bataljona. Također ranjen je i komesar divizije drug Robić Ivan.

Pri likvidaciji bunkera na Bednji ranjen je komandant I bataljona brigade »Braće Radića« drug Kocijan Ivan, koji je nakon jednog dana podlegao ranama.

² Zapovijest za napad na Novi Marof nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 141, k. 551.

³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o toj borbi piše: »27. travnja u 15.00 sati počeo je pothvat protiv odmetničkih skupina na prostoriju: Podrute — Zajezda — Budinščina. U pothvat su pošle naše snage u dvie kolone i to: Dvie bojne V. ustaškog zdruga, 1 bojna 1. pješačke pukovnije PTS, oklopni sklop PTS i 1 vod gorskih topova Domobranske središnje škole pravcem: Varaždin — Varaždinske Toplice — Novi Marof i 1 bojna Prve pješačke pukovnije PTS pravcem Lepoglava — Podrute.

28. travnja u 06.00 sati odmetnici jačine i sastava kao i 23. travnja (odnosi se na Trideset drugu diviziju i Prvu brigadu Trideset treće divizije koja je toga dana vodila borbu za Ivanec — prim. red.) počeli su sa svih strana napad na posadu u Novom Marofu. Poslije dvosatne borbe odmetnici su se počeli povlačiti u pravcu s. Podrute, gdje im je za leda došla bojna iz Lepoglave, te su u selu Podrute odmetnici uništeni.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4/1—14, k. 58.)

U ovim borbama istoga dana zarobljeno je: 23 domo-
trana i 3 ustaše, dok je tenk oštetio neprijateljski top 75/mm.

Od oružja zarobljeno je: 23 puške, jedan puškomitraljez
»Šoša«, 2100 metaka, 3 šmajsera, 3 pištolja, 24 bombe, dve
rezervne cijevi za puškomitraljez i 30 mina za laki minobacač.

Naši gubitci u oružju: Od oružja izgubljen je jedan tenk
od 7 t po tona, koji je djelomično uništen, jedan puškomitraljez
»Šoša«, koji je ostao na položaju jer mu je posada po-
bijena.

Utrošak municije: 6300 metaka. (Operativni izvještaj o
ovoј borbi podnijet dana 2. maja 1944. g. pod oper. br. 86/44.)⁴

29. IV 1944. g. jedinice udarne brigade »Braće Radića«
nalazile su se na položaju Podrute, Bela, Pece. (Sekcija Ptuj
1 : 100.000.). Brigada »Matija Gubec« nalazila se na položaju
Bela, Margečan, Seljanec, Željeznica. Pošto su jedinice u toku
prošlog dana vodile borbu to se radilo na sređivanju jedinica.

30. IV 1944. g. jedinice naše divizije zauzele su položaje:
Brigada »Matija Gubec« Krapinica, Zajezda, Topličica, a
udarna brigada »Braće Radića« nalazila se na položaju Pod-
rute, Pece. Radilo se vojnički i politički. Do sukoba s nepri-
jateljem nije došlo.

1. V 1944. g. jedinice naše divizije ostale su na istim po-
ložajima, s tim što se jedan bataljon udarne brigade »Braće
Radića« nalazio na položaju kota 385 iznad ceste, koja vodi
Madžarevo — Podrute.

Istoga dana neprijatelj je izvršio napad na II bataljon
udarne brigade »Braće Radića« u vremenu kada je isti bata-
ljon htio da zauzme najpovoljniji položaj kod Podruta. Bata-
ljon je bio razbijen i povukao se u pravcu Pokojca.⁵

Neprijatelj je nastupao dalje u jačini dvije bojne, prema
Pečama gdje se nalazio IV bataljon udarne brigade »Braće
Radića«. Poslije kraće borbe bataljon je potisnut i neprijatelj
je zauzeo mjesto Pece. Svojim lijevim krilom nastupao je dalje
prema položajima I bataljona brigade »Matija Gubec«, koji se
nalazio u Krapinici. Jurišem ovog bataljona, koji nije uspio
u potpunosti, neprijatelj je zadržan i prisiljen da se povuče.
Neprijatelj se povukao u pravcu Huma. Zarobljeno nije ništa.

U ovim borbama uništeno je 40 neprijateljskih vojnika i
oko 25 ranjenih.

Naši dubitci: 5 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih.

Gubitci u oružju: jedan puškomitraljez iz II bataljona
brigade »Braće Radića«, koji je bio razbijen.

⁴ Vidi dok. br. 5.

⁵ i ⁶ Vidi dok. br. 6.

Od rukovodilaca ranjen operativni oficir I bataljona brigade »Matija Gubec« drug Jutriša Janko. (Operativni izvještaj o ovoj borbi podnijet 2. maja 1944. g.)⁶

2. V 1944. g. udarna brigada »Braće Radića« zauzela je položaje Gornji Kraljevec — Budinšćina i Novoseli, zaselak između Pažurovca i Budinšćine (sekcija Ptuj 1 : 100.000) Brigada »Matija Gubec« Sv. Križ — Gornja Konjščina — Zeljjezda. (Sekcija Ptuj 1 : 100.000.)

U toku dana do sukoba s neprijateljem nije došlo, radilo se na vojno-političkoj izobrazbi boraca.

3. V 1944. g. jedinice su ostale na istim položajima. Radilo se na vojno-političkoj izobrazbi boraca. Neprijatelj iz svojih uporišta nije vršio nikakove pokrete.

4. V 1944. g. u 15 sati istoga dana brigada »Matija Gubec« izvršila je pokret u pravcu Ivanca sa zadatkom da u toku noći izvrši likvidaciju neprijatelja u Vinici kod Varaždina (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Udarna brigada »Braće Radića« izvršila je pokret docnije, oko 19 časova, sa zadatkom da zauzme položaj Vuglovec — Ivanec — Prigorec — Željeznica.

Istoga dana neprijatelj je u jačini 3 satnije ustaša ušao u Ivanec i brigadi »Matija Gubec« nije bilo moguće da ide na likvidaciju neprijatelja u Vinici, već joj je stavljen u zadatak da izvrši likvidaciju neprijatelja u Ivancu.⁷ Udarna brigada »Braće Radića« sa svojim jedinicama osiguravala je u pravcu Varaždina i Lepoglave, držeći položaje Vuglovec — Prigorec — Salinovec — Željeznica (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Brigada »Matija Gubec« zbog neorganizovanog napada i nepovezanosti jedinica nije uspjela da izvrši likvidaciju, te je povučena na položaje Margečan — Radovan — Završje.

Naši gubitci u toj borbi bili su jedan mrtav i 2 ranjena.

Gubitci neprijatelja računaju se na oko 10 izbačenih iz stroja.

Udarna brigada »Braće Radića« ostala je na položajima: Vuglovec — Prigorec — Ivanečka Željeznica.

5. V 1944. g. jedinice su se nalazile na pomenutim položajima i vršene su pripreme u toku dana za likvidaciju neprijatelja u Ivancu, koji zadatak trebala je izvršiti udarna brigada »Braće Radića«. Brigada »Matija Gubec« osiguravat će u pravcu Varaždina, a I brigada XXXIII divizije u pravcu Lepoglave.⁸

6. V 1944. g. udarna brigada »Braće Radića« u 2 sata i 30 minuta istoga dana otpočela je sa napadom na neprijateljsko uporište Ivanec. Brigada »Matija Gubec« nalazila se na osiguranju u pravcu Varaždina držeći položaje: Stažnjevec —

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 42.

Tužno (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Borba se je vodila sa dužim prekidima sve do 20 sati istoga dana, kada je neprijatelj pod pritiskom naših jedinica, pod zaštitom mraka napustio svoje položaje i povukao se u pravcu Lepoglave.

Neprijatelj je u ovim borbama imao oko 10 izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 2 mrtva i 3 ranjena.

7. V 1944. g. udarna brigada »Braće Radića« držala je položaje Ivanec — Vitešinec — Prigorec — Željeznica. Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima.

Oko 18 časova neprijatelj je od pravca Jerovca i Ribić Brega otočeo da nastupa prema Ivancu. Pošto naše jedinice nisu držale željezničku stanicu i rudnik, neprijatelju je bilo omogućeno da se vrlo lako dočepa prvih zgrada samoga mesta i da na taj način ima jednu prihvratnu tačku za daljnje nastupanje. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« potpomognute sa jedinicama I brigade XXXIII divizije izvršile su kontranapad na neprijatelja, koji nije uspio, jer se neprijatelj ogorčeno branio. U 2 sata i 30 minuta 8. V 44. jedinice su povučene iz samog mjesta i zauzele položaj iznad grada, dok je u samom gradu, radi održavanja kontakta sa neprijateljem, ostavljena svega jedna desetina.

8. V 1944. g. jedinice naše divizije držale su položaje iznad groblja i dječjeg doma kod mjesta Ivanec — Vitešinec — Punikve i Prigorec, i to udarna brigada »Braće Radića«, dok je brigada »Matija Gubec« ostala na istim položajima.

Oko 10 sati istoga dana neprijatelj je produžio sa svojim nastupanjem od pravca željezničke stanice i rudnika uglja, a istovremeno u jačini jedne bojne nastupao je od pravca Lepoglave. Također jedna kolona nastupala je od pravca ceste Stažnjevec — Ivanec prema Salinovcu.

Četa koja se nalazila kod groblja prihvatile je borbu, ali zbog situacije, koja je nastala prodom neprijatelja između položaja brigade »Braće Radića« i I brigade XXXIII divizije, jedinice su povučene na nove položaje po naredenju štaba XXXII divizije. Još istog dana udarna brigada »Braće Radića« zauzela je položaje Margećan — Seljanec — Bela, a brigada »Matija Gubec« Gačice — Osečka — Radovan.

III bataljon udarne brigade »Braće Radića« u svom povlačenju došao je u sukob sa neprijateljem kod Salinovca i to na vrlo bliskom odstojanju. Uslijed iznenadnog sukoba bataljon se je djelimično raspršio.

I bataljon brigade »Matija Gubec« u svom povlačenju na nove položaje, sa položaja Stažnjevec, došao je u sukob sa neprijateljem kod Gačica i to satnija ustaša, koja je uspjela raz-

biti III bataljon udarne brigade »Braće Radića« kod Salinovca. Snažnim jurišem I bataljona brigade »Matija Gubec« neprijatelj je razbijen i prisiljen na povlačenje.

Ovoga dana u borbama kod Ivanca, Salinovca i Gačica neprijatelj je imao 25 vojnika izbačenih iz stroja.

Naši gubitci: 6 mrtvih, 9 ranjenih drugova i 7 nestalih drugova.

Od oružja kod Salinovca uslijed razbijanja III bataljona, izgubljen je jedan teški mitraljez »Švarcloze«, jedan puškomitraljez, 7 mauzer karabina, 2 manlihera, 4 talijanske puške, postolje od »Fijata« i 400 komada metaka.

Utrošeno 1500 metaka. (Operativni izvještaj o ovim borbama podnijet je 8. i 9. maja 1944 g. pod oper br. 88 i 91/44)⁹

9. V 1944 g. jedinice su ostale na istim položajima radi odmora i sređivanja.

10. V 1944. g. jedinice su zauzele nove položaje i to: Udarna brigada »Braće Radića« Hrašćina — Trgovišće, a brigada »Matija Gubec« Gornji Kraljevec — Sv. Jelena i okolni zaseoci. Toga dana u 20 časova održani su vojni sastanci štabova bataljona i komandi četa uz prisustvo članova štaba divizije.

11. V 44. g. jedinice su ostale na istim položajima, radilo se na vojnoj i političkoj izobrazbi boraca. Brigada »Matija Gubec« dobila je zadatku da u toku dana tačno ispita stanje neprijateljskog uporišta Komin, radi likvidacije istog.

Oko 18 časova brigada »Matija Gubec« izvršila je pokret radi likvidacije neprijateljskog uporišta Komin,¹⁰ gdje se je nalazilo 38 ustaša sa jednom teškom strojnicom, 2 puškomitraljeza i nekoliko šmajsera. Neprijatelj se nalazio u cintoru crkve istoga mjesta, a teška strojnica nalazila se na tornju crkve. I bataljon brigade »Matija Gubec« dobio je zadatku likvidaciju neprijateljskog uporišta. III bataljon osiguravao je u pravcu Novog Marofa i Varaždina držeći položaje kota 211 u blizini sela Čret, II bataljon osiguravao je od pravca Sv. Ivan Zelina držeći položaje Hrastje — Šalovec. Napad je počeo u 1 sat 12. V i trajao do 4 sata i 15 minuta kada su se naše jedinice povukle. Borci I bataljona izvršili su juriš i došli do pod sam zid, kojim je bio zaštićen neprijatelj. Top 47/mm, kojim je bio pojačan ovaj bataljon, sa nekoliko granata uništio je posadu i tešku strojnicu koja se nalazila na tornju. Zid, čija je debljina bila oko 1 metar, nije bilo moguće probiti, već je bilo naređeno minerima da izvrše miniranje pomenutog zida.

⁹ Redakcija ne raspolaže tim izvještajima.

¹⁰ Vidi dok. br. 182 i 183.

Zbog neodlučnosti minera miniranje nije izvršeno i zadatak nije izvršen.

Gubitci neprijatelja jedan mrtav.

Naši gubitci: 4 lakše ranjena.

Utrošeno 500 metaka, 8 granata.

Od rukovodilaca ranjen komandir čete drug Vukelić

Josip.

Udarna brigada »Braće Radića« izvršila je pokret 12. V u 4 sata ujutro rano i zauzela nove položaje.

12. V 1944. g. udarna brigada »Braće Radića« nalazila se na položaju: Selnica — Jurančina — Grtovec. Brigada »Matija Gubec«: Pažurovec — Zajezda.

U 21 sat istoga dana udarna brigada »Braće Radića« izvršila je pokret radi zauzimanja položaja u pravcu neprijateljskog uporišta Zlatar, osiguravajući u tom pravcu od eventualnog prodora neprijatelja prema Maču i Mihovljani, gdje su operisale jedinice I brigade XXXIII divizije i Zapadne grupe odreda.¹¹

Za vrijeme ove akcije brigada »Braće Radića« držala je položaj Cetinovec — grupa kuća južno od raskrsnice Zlatar — Lobar — Mače, poljskim putem do mesta Srečići, sa tri bataljona, dok jedan bataljon nalazio se u korpusnoj rezervi.

Neprijatelj je iz uporišta Zlatar nastojao pod svaku cenu da pruži pomoć ugroženom uporištu Mače, nastupajući prema položaju brigade »Braće Radića« sa dvije satnije ustaša uz pojačanje od 3 tankete i jednim topom od 47 mm.

Jedinice udarne brigade »Braće Radića« kontranapadom, koji nije uspio u potpunosti, potisnule su neprijatelja, koji je imao oko 15 izbačenih iz stroja.¹²

Zarobljeno je 4 puške i nešto municije.

Naši gubitci: jedan mrtav i 4 ranjena.

Od rukovodilaca jedan vodnik mrtav, a jedan ranjen.

Za vrijeme borbe udarne brigade »Braće Radića«, I bataljon brigade »Matija Gubec« nalazio se na položaju iznad Zlatara sa istočne strane i vršio pritisak na neprijatelja, što je

¹¹ Vidi dok. br. 49.

¹² U dnevnom izvještaju PTS od 13. maja 1944. o napadu na Mihovljane i Mače piše: »U noći 12/13. 5. 1944. napadнута је посада Миховљан (6 к SZ Златар). Непријатељ одбијен. — Данас у 04.00 сата напао је непријатељ са премоћним snagама Маче. Посада Маче (40 људи) опирала се тврдокорно до 10.00 сати. Непријатељ је зазузео Маче у 10.15 сати. Дислови Брезог склопа PTS из Зачрећа и усташка милиција из Златара зазуели су Маче поновно у 12.00 сати... Губитци: 35 људи у Маче и 3 људи у стању уст.[а]шке посаде Златар код поновног зазимања Маче. Непријатељски губитци нису још тачно уstanovljeni.« (Vidi dok. br. 1—268/26, k. 112, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

umnogom doprinijelo uspješnom odbijanju neprijatelja od strane brigade »Braće Radića«.

13. V 1944. g. u 12 sati istoga dana jedinice udarne brigade »Braće Radića« zauzele su nove položaje i to: Martinšćica — Repno — Belec, dok brigada »Matija Gubec« ostala je i dalje na istim položajima. Jedinice udarne brigade »Braće Radića« odmarale su se, dok je brigada »Matija Gubec« radila na vojno-političkoj izobrazbi.

U ovom razdoblju gubitci neprijatelja iznose: 246 izbačeno iz stroja.

Zarobljeno: 26 vojnika, jedan puškomitraljez, 27 pušaka, 3 šmajsera, 3 pištolja, 30 mina za laki bacač, 24 bombe, 2600 metaka.

Naši gubitci: 23 mrtva, 32 ranjena, 14 nestalih.

Gubitci u oružju: jedan teški mitraljez tipa »Švarclosa«, jedno postolje za teški mitraljez, jedan tenk od 7 i po tona, 3 puškomitraljeza, 13 pušaka, 400 metaka puščanih, 30 mina za laki bacač.

Utrošeno metaka 8300.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v. d. politkomesara:
sl. ot.

Komandant — potpukovnik
Štrok¹³
(M. P.)

---

¹³ Izidor

BR. 71

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE OD 14. MAJA
1944. ŽUMBERAČKOJ I KARLOVAČKOJ BRIGADI I ŽUM-
BERAČKOM NOP ODREDU ZA NAPAD NA NJEMAČKU
POSADU U GORNJEM I DONJEM IZIMJU¹

Š T A B
XXXIV DIVIZIJE IV KORPUSA
NOV J U G O S L A V I J E
Op. 118/44.
14. V. 1944.

Z A P O V I J E S T

Štaba XXXIV divizije IV korpusa NOV Jugoslavije
za 14. V 1944.

(Sekcija: Samobor 1 : 100.000)

Podaci o ne-
prijatelju:

U Gornjem i Donjem Izimju nalazi se kao stalna posada 140 Nijemaca iz I A. Jägerersatzregimenta,² naoružani sa 2 teška bacača, ostalo pješadijsko naoružanje. Neprijatelj je utvrđen poljskim rovovima, a kod Donjeg Izimja ima izgrađena 3 jača nadzemna bunkera koji su opleteni od šiblja i ojačani zemljom. Dva ova bunkera nalaze se sjeverno od sela prema Gor. Izimju, a jedan južno od sela prema Čegljima. Sva tri bunkera su otkrivena. U G. Izimju neprijatelj drži na predstraži jedan vod (jačina oko 50 vojnika). U G. Izimju u blizini ceste nalaze se 4 zidane kuće koje će neprijatelj vjerovatno u odbrani koristiti. Vezu sa predstražom u G. Izimju neprijatelj održava ugovorenim znacima (raketlama).

U selu Stančaki nalazi se posada od 80 Nijemaca iz istog bataljona. Ova posada čuva mostove na rijeci Brebrovac i Kupčini. Naoružani su samo pješadijskim naoružanjem. Pored svakog mosta sa zapadne strane nalazi se po jedan bunker. Posada je smještena u jednokatnici

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6/1, k. 1223.

² Riječ je o dijelovima bataljona »A« njemačkog Prvog lovačkog rezervnog puka.

(zidana), koja se nalazi uz samu cestu. Vezu sa posadom u Draganiću održavaju patrolama.

U susjednim garnizonima nalaze se slijedeće neprijateljske posade: U Jaski se nalazi oko 500 Nijemaca i ustaša naoružanih sa 4 topa, 4 tenka (mala) i nekoliko bornih kola. U Draganiću nalazi se 200 Nijemaca i žandara naoružanih sa 1 topom (poljski) i nekoliko bornih kola. Na željezničkoj pruzi nalaze se na osiguranju dijelovi XX stražarske bojne, koji su razbacani na pojedinim stanicama.

Naše snage:

Brigada »Franje Oguščića-Selje«, Karlovačka brigada i Žumberački p. odred.

Zadatak:

Napasti neprijateljske posade u Izimju i Stančakima i likvidirati iste.³ Za izvršenje ovog zadatka

N A R E Đ U J E M O

**Brigada
»Franje Oguščića - Selje«**

sa dva bataljona izvršit će napad na neprijateljsku posadu u Gor. i Donj. Izimju. Napad vršiti sa jednim bataljonom na Gor. Izimje iz sjevernog i sjeverozapadnog pravca, a sa drugim bataljonom vršiti napad na Donje Izimje iz jugozapadnog pravca. Pošto neprijatelj u Donj. Izimju ima 2 teška bacača za koje je već uzeo reperne tačke, bataljoni moraju pri izvršenju napada što prije prodrijeti u sama sela ne zadržavajući se na polaznim položajima kako bi se izbjegle žrtve od bacačke vatre. Težište odbrane neprijatelj je postavio u D. Izimje, pa je zato potrebno da bataljon, koji bude vršio napad na ovo selo, bude što energičniji, te da iznenadnim i brzim prodorom razbije komandu i neprijateljski plan. Bataljoni moraju iskoristiti prvi prođor i poslije toga ne dozvoliti da se neprijatelj sredi, a pogotovo ne dozvoliti da organizuje zidane kuće za odbranu. Sa jednim bataljonom postaviti osiguranje prema Jaski i to na potoku Volavica na sektoru Volavje—Novaki. Na samom mostu na potoku Malunje i Volavica minirati cestu Jaska—Draganići, jer bi neprijatelj mogao pokušati tenkovima i bornim kolima poslati pomoć napadnutoj posadi. Ovaj bataljon

³ O rezultatima napada vidi dok. br. 84.

održavat će patrolama vezu sa bataljonima odreda koji se nalaze u Petrovini. Ovu vezu održati cestom. Jedan bataljon držati u rezervi zapadno od Izimja. Stab brigade zapadno od D. Izimja u blizini sela.

Karlovačka brigada:

Sa jednim bataljonom vršit će napad na neprijateljsku posadu u Stančakima⁴ i to iz sjevero i sjeverozapadnog pravca (od Hudovci Brega i Čeglja). Za vlastito osiguranje od prodora tenkova iz pravca Jaska, kao i za osiguranje jedinica Seljine brigade od bornih kola, iz pravca Draganića, ovaj će bataljon minirati cestu na mostu u Čeglju. Pri napadu na Stančake bataljon snabdjeti sa benzinskim flašama radi paljenja zgrade u kojoj je neprijatelj nastanjen. Nastojati da se postigne iznenadenje kako bi se izbjegle suvišne žrtve i polučio uspjeh.

Jedan bataljon postaviti na osiguranje prema Ozlju i to na sektoru Podbrežja, kontrolišući patrolama most. Jednu patrolu ovog bataljona uputiti na raskrsnicu puteva kod Trešćerovca, koji će kontrolisati cestu prema Mahičnom i Draganićima. Sa jednim bataljonom vršiti fingirani napad na Draganiće iz pravca Carski Breg — Vrh. Jednom četom ovog bataljona iz pravca crkve Sv. Jurja, koja će ujedno kontrolisati taj teren. Jedan bataljon bit će kao divizijska rezerva kod štaba divizije. Članovi štaba brigade poći će sa po jednim bataljonom, a izvještaje slati članu štaba koji bude sa rezervnim bataljonom. Bataljon koji bude vršio pritisak na Draganiće postavit će na cesti Draganići — Krašić nagazne mine i to kod sela Gudci. Protukolski top poslat sa rezervnim bataljonom. Jedan teški bacac dodijeliti bataljonu koji bude napadao Stančake, a jedan teški bacac dodijeliti brigadi »Franje Ogulinca-Selje«.

Zumberački odred:

Sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Jaski i to u Petrovini, s tim što će jačim patrolama neprekidno kontrolisati cestu prema Sv. Jani i Novakima i održavati vezu bataljonom Seljine brigade u Novakima. Bataljone imati na položaju kod crkve i groblja Sv. Telo. U samu

⁴ Vidi dok. br. 53, k. 1229, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

zoru rokirati jedan od ovih bataljona u Rastoku (selo). Jedan bataljon ostaviti u Visoševići koji će kontrolisati pravac Dragonoš — Slan Dol kao i pravac Visoševići — Paljugi. Jedan bataljon ostaviti u Vivodini. Štab odreda sa bataljonima u Petrovini.

Veza:

Štab Seljine brigade povezati će se sa štabom divizije telefonom, a ostale jedinice održavat će vezu i slati izvještaje kuririma. Bataljon Karađorđeve lovačke brigade, koji bude napadao Stančak, slat će nam direktno izvještaj. Sve jedinice, kao znak da su zauzele pojedino uporište, ispalit će po dvije crvene i jednu zelenu raketu. Bataljon Seljine brigade, koji bude na osiguranju kod Novaka, u znak nailaska neprijatelja, ispalit će jednu crvenu i jednu bijelu raketu u pravcu neprijatelja.

Sanitet:

Divizijsko previjalište nalazit će se u Kupčini kamo upućivati sve ranjenike. Evakuacija ranjenika vršiti će se u bolnicu. Štabovi brigada odredit će mesta svojih previjališta.

Ishrana:

Sve jedinice danas do 16 sati spremiće večeru, a u sadašnjim bazama ostaviti kuhinje i spremiti doručak, tako da kada se jedinice vrate sa zadatka, mogu jesti.

Znaci raspoznavanja:

Za noć između 14. i 15. o. mj. biti će Borba — Bacač, a ugovoreni znaci Luka — Janko, a danju dizanje partizanke na pušci jedan put u zrak, a odgovor dizanje partizanke dva puta u zrak.

Početak napada:

Napad će se izvršiti danas 14. o. mj. u 22 sata do kog vremena moraju sve jedinice biti na svojim položajima.

Mjesto štaba divizije:

Štab divizije će se nalaziti istočno od Kupčine u Hudovci Bregu. Sve izvještaje nam slati tamо.

Napomena:

Pošto ćemo biti ograničeni na borbu samo noću, potrebno je da jedinice sa izrvšenjem zadatka počnu odmah energično, kako bi se zadatak mogao izvršiti prije dana. U svakom slučaju jedinice će se povući u svoje polazne baze u 3 sata ujutro (tri sata). Naročito se skreće pažnja na pravilno iskorišćavanje vatre teških bacaca što naročito važi za Seljinu brigadu. Voditi računa,

da se bespotrebno ne troši municija, a naročito »Mauser«. Da bi se zadatak mogao početi izvršavati u vrijeme određeno, potrebno je da jedinice iz svojih sadašnjih baza krenu već u 18,30 sati najkasnije. Seljina brigada uputit će bataljon koji bude na osiguranju u Jaski cestom Petrovina — Volavje, a ostala tri bataljona vršiti koncentraciju u Kupčini i odatle krenuti na zadatak. Bataljon Karlovačke brigade koji bude napadao Stančake, kao i rezervni bataljon, kreatat će se također preko Kupčine.

Operativne izvještaje dostaviti nam u roku od 48 sati poslike borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Komandant, p. pukovnik:
M.⁵ Dasović
(M. P.)

BR. 72

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA ISTRU OD 14. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O DEJSTVIMA, O STANJU U JEDINICAMA I NA TERENU I O ZVJERSTVIMA NIJEMACA U TOKU OFANZIVE¹

OPERATIVNI ŠTAB ZA ISTRU
XI KORPUSA NOV I PO
— JUGOSLAVIJE —
Br. 288, dne 14. V 1944

ŠTABU XI KORPUSA NOV I POJ

25. aprila uveče neprijatelj je započeo sa ofenzivom na naš teritorij. Za ovu ofenzivu pripremio je dosta jake snage u pristvu, sistematski pojačao garnizone i iskrcao neke snage u jačini oko dva puka u Puli, Rovinju i Poreču. Istog dana jedi-

¹ Martin

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojno-historijskog instituta, reg. br. 25—1/3, k. 1321.

nice naše I brigade izvele su uspješnu akciju na glavnoj cesti Trst — Rijeka u kojoj je bilo potučeno i ranjeno oko 80 njemačkih vojnika. Zaplijenjeno je oružje i spreme i zapaljeno nekoliko kamiona.² Mi smo imali tri mrtva i 6 ranjenih. 26. aprila jednom kolonom oko 1000 vojnika neprijatelj je prodro u Boljunsko Polje od Pazina i Boruta, jednom kolonom u pravcu Šušnjevice koja mu je služila kao pomoćni pravac. Istoga dana započeo je popravljati mostove i porušene ceste i nadirao prema Učki i Brestu. Jednom kolonom oko 30 kamiona sa vojskom zaposjeo je sela Brgudac, Klenovščak, Račju Vas i Vodice. Istovremeno je blokirao komunikacije i sela na sjevernom dijelu od Velikog Brguda do Veprinca i Opatije, zaposjedajući sve kote iznad i oko sela. Sa strane od Opatije jednom kolonom prodirao je prema Učki. Jednom jačom kolonom od Trsta započeo je čišćenje od Buzeta prema Motovunu i prema južnom dijelu Istre.

Odmah u početku mogle su se vidjeti namjere neprijatelja, da nabaci naše snage na prostor oko Učke, te da ih može blokirati i uništiti ili raspršiti.

27. aprila već je bila izvršena potpuna blokada sektora oko Učke i to cestama: Vela Učka, Vranja, Brest, Brgudac, Lanišće, Raspor, Vodice, Mune, Žejane, Veli Brgud, Škrpna, Rukavac, Vedež, Veprinac i cestom preko Učke. Istog dana jedna slabija kolona prodrla je od Lanišća i Brgudca u pravcu Škrpnog preko šume na Lisinu (kota 1185) i istu zaposjeo. Jednim dijelom snaga zaposjeo je Planik iznad Brgudca. Na Učki II bataljon I odreda dao je otpor i vodio borbu nekoliko sati. Ubijeno je nekoliko Nijemaca, poslije čega se ovaj bataljon raspršio. . .

Neprijatelj je produžio sa čišćenjem terena iznad Veprinaca. Sve jedinice, osim ovog bataljona, bile su izvučene izvan ovoga obruča. Brigada (tri bataljona) i I udarni bataljon I odreda prebačeni su sjeverno od željezničke pruge Trst — Rijeka na sektor Klana — Kastav — Ilirska Bistrica, sa zadatkom vršenja akcija na ovome terenu. U neprijateljskom obruču nalazio se i naš štab. Tokom noći 27/28. naš štab se izvukao i prebacio na teren kod brigade. Iste noći neprijatelj je pojačao blokadu Trst — Rijeka i dovukao neke snage iz Trsta, oko pola divizije, sastavljene iz raznih rodova vojske.

Od početka ofenzive prekinuta je bila veza sa Štabovima odreda, koja se nije mogla uspostaviti tokom ofenzive. Vojnopozadinske stanice gotovo sve prestale su funkcionisati, a većina od njih bile su raspršene.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 38—3/3, k. 1321 u Arhivu Vojnistorijskog instituta.

28. aprila, u vezi sa pojačanjem neprijateljskih snaga na sektoru Matulje — Mučići — Ilirska Bistrica, jednim bataljom brigade zaposjeli smo Gumanec, dok su ostala tri bataljona bili na sektoru prema pruzi Trst — Rijeka. Srušeno je preko deset cestovnih mostova, kao i jedan vlak kod Ilirske Bistrice. Izvršen je fingirani napad na Rupu tokom noći.

29. aprila I bataljon I odreda u blizini Šušnjevice potukao je oko 20 njemačkih vojnika.

Neprijatelj je i dalje čistio teren sjevernog dijela Istre. Pronašao je i mjesto gdje je bio naš štab te pronašao neke zemunice sa nešto hrane i odjevne opreme, dok su ostale stvari bile dobro sakrivene. Na ovo mjesto neprijatelj je dolazio u za-stopce tri-četiri puta i pretraživao teren. Istog ovog dana jedna kolona Nijemaca upala je u Lipu blizu Rupe i zapalila selo, a prethodno su poklali sav narod koji su našli pa i djecu u kolijevci, kao i starce. Iz ostalih sela na ovome sektoru narod je počeo bježati u šumu i sakrivati se.

Neprijatelj je pripremao sistematsko opkoljavanje terena oko Klane, Studene i Kastavštine, dok je manjim snagama prodrao od komunikacija prema Klani. Kod Lisca, koji su Nijemci zapalili 1. maja, jedan bataljon vodio je kraću borbu, poslije čega se povukao. Sve jedinice brigade izvučene su na prostor iznad Studene — Gumanec i Podgorje. Izvršena je reorganizacija u samoj brigadi kao i u štabovima pojedinih bataljona, jer je to situacija u brigadi nalagala. Isto tako I udarni bataljon I odreda dali smo u sastav brigade, kao IV bataljon. Vršene su pripreme za akciju sa brigadom na (Slovenačkom) dijelu teritorija, tako da se održi ofenzivni duh kod boraca i da se izbjegnu udarci neprijatelja na naše jedinice, te da se ometu planovi neprijatelja. Situacija je bila prilično teška, jer na ovome sektoru nismo imali ni malo rezervi hrane, osim što je rekvirirano nešto stoke posljednji dan, a već su gotovo sva sela bila blokirana na našem teritoriju. S druge strane prijetila je opasnost od demoralizacije boraca u brigadi i ako se to na prvi pogled nije osjećalo.

5. ovog mjeseca ujutro rano između Ilirske Bistrice i St Peter (na Krasu) na pruzi sa tri bataljona brigade izvršena je uspješna akcija na vlak. Uništena je lokomotiva i 2 vagona. Napadom na vlak potučeno je oko 120 njemačkih vojnika što mrtvih i ranjenih. Na našoj strani bilo je svega 2 ranjena. Teški bacači i jedan bataljon, u momentu eksplozije mine, vršili su fingirani napad na garnizon u Ilirskoj Bistrici. Iako je neprijatelj imao jake snage u ovom garnizonu, a akcija je vršena u neposrednoj blizini, neprijatelj je bio zbrunjen i nije mogao dati odmah pomoć napadnutom vlaku. U ovoj akciji bio

je i naš štab. II udarni bataljon brigade bio je na Gumanecu koji je imao zadatak da osigura bok i pozadinu. Istog dana uporedno, kako je vršena naša akcija, i Nijemci su napadali iz nekoliko pravaca na Gumanec. Došlo je samo do sukoba patrola iz ovog bataljona sa Nijemcima. Jače borbe nije bilo, niti je bilo gubitaka, ali i pored svega toga jedna četa ovoga bataljona se raspršila. . . .

6. i 7. maja jedinice brigade bile su u Slovensačkim Selima i vršene su vojničke i političke pripreme za nove akcije, kao i prikupljanje jedinica II bataljona. Povezali smo se sa štabom Slovensačke brigade iz XXX divizije. Naša brigada dobila je zadatak da krene sa tri bataljona u pravcu Idrije u cilju vršenja akcija, da se izmakne ispred udaraca neprijatelja i da se sprijeći eventualna demoralizacija boraca, te da se i očvrsne na ovome putu. Tokom noći 7. i 8. maja brigada je krenula na zadatke, s tim da pređe prugu Št Peter (na Krasu) — Postojna i da je na prolazu temeljito razruši; u zajednici sa Slovensačkom brigadom i dalje da vrši akcije na komunikacijama Št Peter (na Krasu) — Trst, a kasnije će se vratiti na naš teren. II udarni bataljon brigade zadržali smo neposredno pod našom komandom i prikupljali ga. . . . Ovaj bataljon će djelovati na terenu Kastavštine i Klane — Muna i Žejana. Sa brigadom je otišao načelnik našega štaba.³

7. ov. mjeseca neprijatelj je vršio čišćenje terena oko komunikacija Trst — Rijeka na slovensačkom dijelu u Brkinima i već uveče koncentrisao u Ilirskoj Bistrici preko deset hiljada vojnika za napad na naše jedinice, koje su izvele akciju kod Bistrice. Opet se poslužio obuhvatnim napadom, tako da je jedna kolona išla od Bistrice prema Mašunu da nas odreže od šume, a ostalim snagama, jakom artiljerijskom pripremom 8. ov.mj. rano ujutro vršio je napad na Koritnicu, Juršić i mesta gdje je brigada bila poslije akcije na slovensačkom terenu, no međutim brigada je već izmakla, izuzev jednog voda koji je trebao doći u sastav brigade naknadno, a koji je raspršen kod Koritnice.

II i III bataljon I odreda »Učka« raspršeni su, dok je I još u cijelosti. U II odredu također su neke jedinice raspršene. Sada se vrši prikupljanje boraca.

Od početka ofenzive poduzeli smo mjere da se bolnica i ambulanta premjeste i da se nepokretni ranjenici stave u zemunice, dok su pokretni ranjenici sakrivani po špiljama i prebacivani sa jednog terena na drugi. Svi ranjenici su spaseni. Propalo je samo nešto sanitetskog materijala kod jedne ambulante koju su Nijemci pronašli.

³ Gojko Trbović

Situacija na terenu je teška poslije ofenzive. Nijemci su popalili dosta sela i pohapsili mnogo naroda, a još se nesmetano kreću, dok se naše jedinice ne srede i prikupe. Kod naroda je zavladala velika panika, što se dijelom prenosi i na borce koji su ovdje na terenu. Svirepo klanje u selu Lipi,⁴ gdje je poklano 267 ljudi, žena i djece, koje su Nijemci zapalili zajedno sa kućama, a omladinu koju su uhvatili u tome selu zatvorili su u školu, polili benzinom i zapalili, paljenje sela M. Učke, V. Učke, Bresta, sela iznad Opatije i još drugih sela,⁵ odvođenje cijelog naroda iz pojedinih sela, djelomično klanje ženske omladine, još je više pojačalo strah kod naroda. Mjestimice narod bježi k neprijatelju. U Klani većina se stavlja pod zaštitom Nijemaca i stupa u njihovu službu. Iz selā, sjeverno od pruge, narod je pobegao u mjesta gdje su neprijateljski garnizoni, bojeći se dodira sa partizanima, jer neprijatelj širi propagandu da će svakoga koji ima vezu sa partizanima zaklati, a kuće spaliti. Majke pozivaju svoje sinove iz vojske da se vrate kućama. Priličan broj boraca otišao je kućama i presvukao se u civil iz jedinica Odreda. Ovo su još ostaci od prošle ofenzive gdje narod kao i razni kolebljivci iz naših jedinica smatraju, da se može pred ovakvom ofenzivom zaštititi i spasti samo načinom ako se skine u civil i da bude miran kod kuće. Pored ovoga težnja je borca gotovo svakog da vidi kako mu je stanje kod kuće, pa i oni koji su bili dobri teže da odu kućama, kao što je bio slučaj sa jednom četom II bataljona brigade, gdje su borci, pa i desetari i pojedini vodnici i delegati, napustili jedinice govoreći da će se oni boriti kod svojih kuća.

U ovoj ofenzivi ukazala nam se prilika da vidimo sve slabosti naših jedinica, a naročito komandnog kadra, te se nadamo da ćemo poslije ofenzive moći izdizati smjelije komandni kadar, dok će pojedini kolebljivci otpasti.

Uglavnom, jedinice brigade I, III i IV bataljon, ostale su prilično čvrste. Tokom ofenzive nije se moglo osjetiti kolebanje u ovim bataljonima, a borci su imali puno povjerenje u svoje rukovodstvo, pa ni jedan nije postavljao pitanje zašto se napušta teren, a niti je bilo dezterterstva do sada. Ukupno brojno stanje brigade od 6. ov.mj. bilo je preko 900 boraca. Kod II pulskog odreda brojno stanje od 1. maja iznosi 417 boraca, uko-

⁴ Operativni štab za Istru poslao je 3. maja Štabu Jedanaestog korpusa slijedeću depešu: »Kod Klane u selu Lipi Nijemci su 30. o.mj. poklali sav narod i zapalili selo, oko 80 kuća. Klali su i malu djecu. Iz manjih sela Istre pohapsili su cijeli narod.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1'2, k. 572.)

⁵ Osim pomenutih, Nijemci su zapalili i sela: Vranja, Brgudac, Šentić, Račju Vas, Trstenik, Vodice i dr. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 25'3, k. 1321).

liko se kasnije nije smanjilo. Od ovoga odreda trebale su doći pred ofenzivu tri čete u sastav brigade, no ofenziva je sprječila. U I odredu je prilično opalo brojno stanje zbog toga što smo mu uzeli Udarni bataljon i što je bilo dosta koji su se pokolebali i otišli kućama.

Veza je uspostavljena sa štabovima odreda. Radi se na prikupljanju i sređivanju jedinica i izvođenju akcija. Stanje kakvo je sada na terenu i u našim jedinicama, tj. u odredima, može se jedino popraviti akcijama uz dobar politički rad, što se nadamo da ćemo svakako uspjeti mnogo brže nego poslije prve velike ofenzive na Istru.

Neprijatelj je pojačao postojeće garnizone i uspostavio mnogo novih garnizona. U Klani je također njemački garnizon, kao i na Učki, koji nama za sada najviše smetaju. Uspostavom novih garnizona i pojačanjem garnizona uopće na našem terenu, neprijatelj je uspio da ovlada gotovo cijelim terenom.

U ovoj ofenzivi, na našem terenu, prema dosad prikupljenim podacima, učestvovalo je, pored snaga koje su bile ovdje, i još oko dvije i pol divizije, koje su sakupljane od svuda i od raznih jedinica. Znamo samo da su učestvovali dijelovi 113. njemačke divizije, dok za ostale nemamo podataka. Glavne snage neprijateljske, koje su učestvovali u ofenzivi, krenule su u pravcu Trsta. Neke divizije, koje su stigle tokom ofenzive u Rijeku, dijelom su otišle u pravcu Trsta. Kako smo bili obavješteni da su ove divizije došle iz Grčke, to još nismo provjerili.

Ofenziva uglavnom na naš teren je završena za sada, s tim što je neprijatelj aktivran i upada još svuda.

Kako prije, tako i za vrijeme ofenzive nismo se nigdje rukovodili odbranom teritorija, već smo sa jedinicama udarili tamo gdje smo smatrali da ćemo imati najviše uspjeha za datu situaciju.

Tokom ove ofenzive na terenu je palo dosta drugova iz raznih naših organizacija. Mnoge organizacije također su privremeno razbijene. Pojedinci iz NOO-a su se pokolebali, a pričlan broj nasjeda neprijateljskoj propagandi. Reakcija širi propagandu, kako usmenu preko neprijateljskih agenata, tako i preko letaka o uništenju naših jedinica, a naročito se obara na narodnooslobodilački odbor. Nijemci i ustaše prijete narodu, ako ih budu napadale naše jedinice, da će sve poklati i popaliti. Politički rad na terenu je vrlo težak, dok ne bude podupri dobroim našim akcijama.

Tokom ove ofenzive pokazalo se do sada na našem terenu, da su odredi vezani za teren, a teren ispresijecan sav velikim brojem komunikacija i time veza otežana; za vrijeme i manje ofenzive veza je na ovakovom terenu gotovo nemoguća sa ta-

kovim rasutim jedinicama i svakako jedinice koje ostaju na svom terenu moraju biti raspršene za vrijeme ofenzive i izložene uticaju još nesvjesnih masa naroda, a preko ovoga i neprijateljskoj propagandi i ne može se ostvariti pravilno rukovođenje naročito za vrijeme ofenzive. Jedinice kao i brigade, koje djeluju kao cjelina, ma kakve jačine bile, povezane su u svako doba, ako su i koliko učvršćene, može se izvući iz teže situacije makar glavnina i izbjegći sve ove poteškoće koje imaju odredi. Naše operacije, u unutrašnjosti našeg teritorija, sa jačim našim snagama teško su izvodljive, ako na sjevernom našem dijelu nemamo jake snage, pošto neprijatelj na ovom terenu može vrlo brzo doći sa jakim snagama i izvršiti blokadu pojedinog sektora, jer mu to omogućuju komunikacije, a bez osigurane pozadine, svaka naša jedinica bi pretrpjela gubitke.

U vezi sa ovim mi smo još i prije ofenzive bili na stanovištu da formiramo još jednu brigadu,⁶ tako da bi jedna od ovih bila uvijek na sjevernom dijelu, tj. sjeverno od želj. pruge i glavne ceste, dok bi druga mogla da sa sigurnošću operiše u unutrašnjosti. II brigadu formirati na račun odreda, koje treba svakako brojčano smanjiti i držati toliko snaga u odredima sa kojima se najnužnije može pokriti teren.

Obzirom na napred iznijete činjenice još nisu uslovi za formiranje II brigade, ali u tome smjeru pored ostalog odvijat će se i naš rad.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
Jože Skočilić

Komandant, potpukovnik.
Savo Vukelić

⁶ Ona je formirana 11. juna 1944 (vidi tom V, knj. 28 naredbu Operativnog štaba za Istru od 14. juna 1944, i izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 24. juna 1944).

BR. 73

NAREDBA ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOVJ OD 15. MAJA 1944. KOJOM SE POHVALJUJU BORCI I RUKOVODIOCI DARUVARSKOG NOP ODREDA ZA PRIMJERNU AKTIV- NOST I POSTIGNUTE USPJEHE U TOKU NEPRIJATELJ- SKE OFANZIVE¹

POHVALNA NAREDBA BROJ 7

Štaba VI korpusa Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije
od 15. maja 1944.

Odjajemo priznanje i pohvaljujemo borce i rukovodioce Daruvarskog NOP odreda, koji su se za vrijeme ofenzive na Slavoniju² od 26. IV do 10. V 1944. pokazali najaktivniji, koji su kroz to vrijeme napadali neprijatelja u pozadini fronta, koji su smjelim i vještim napadom na neprijateljsku motorizovanu kolonu na cesti Daruvar — Pakrac ubili narednika šofera, bojnika Markovića, načelnika štaba IV gorskog zdruga, a žive zarobili oficira za vezu satnika Vlaju Silvija i komandanta 4 pukovnije IV gorskog zdruga, potpukovnika Kristofića.

Ističemo ovaj pothvat Daruvarskog NOP odreda kao primjer svim jedinicama VI korpusa NOV Jugoslavije, kako treba da se u djelo sprovode načela Titove taktike.

Kao nagradu za ovaj podvig, dodjeljuje se Daruvarskom NOP odredu jedan teški mitraljez sa tri hiljade metaka.

Ovu naredbu pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v. d. politkomesara:
Mirko Bulović v. r.

Komandant, ppukovnik:
Mato Jerković v. r.

Za tačnost prepisa jamči:

(M. P.)

Načelnik štaba, poručnik:
M.³ Puškarić

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/11, k. 893 A.

² Vidi dok. br. 103 i 114.

³ Mile

P O H V A L N A N A R A D U A broj 7

NEFOL. 241
25. 05. 44
SPLIT 11/44 - PREDSTAVLJENO 1944.

štaba VI Korpusa Narodnooslobodilačke Vojske Jugoslavije
od 15. maja 1944.

Odujevo primanje i pohvatujujemo borce i rukovodioce Daruvarskog NOP Odreda, koji su se na vrijeme ofanzive na Sloveniju od 25. IV. do 10. V. 1944., pokazali na jaktivniji, koji su kroz to vrijeme napadali neprijatelja u pozadini fronte, koji su ameljim i vještima napadom na načijateljiku materijalizovanu klogu na cesti Daruvar-Sakarac, ubili narodnika Mihaljevića, narodnika Markovića, načelnika Štaba IV. Gorskog Združja, te živu zarobili oficira za vezu ratnika Vinču Silvije i komandanta 4 pukovnije IV. Gorskog Združja, potpukovnika Kristofića.

Ističemo ovaj poхват Daruvarskog NOP Odreda kao primjer svim jedinicama VI. Korpusa NOV Jugoslavije, kako treba da se u djelu sporevode načela Titove Taktike.

Ako nagradu za ovaj podvig, dodjeljuje se Daruvarskom NOP Odredu jedan teški mitraljEZ sa tri hiljade metaka.

Ovu naredbu pročitati pred strejem.
Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

v.d.politkomesarat:
Mirko Bulović v.r.

Komandant/potpukovnik:
Mate Jerković v.r.

Na tatušat prepisa jamči:

Naćelnik štaba, peručnik:
Mile Đorđević

BR. 74

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE OD 15. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA NA LINIJI TRNOVAC — KOZJAN — LJUBOVO¹

ŠTAB III BRIGADE
XIII DIVIZIJE NOVJ
15. V 1944. god.

Predmet: Op. izvještaj od
9. ov. mj. do 14. ov. mj.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Dostavlja se naslovu operativni izvještaj o borbama 9, 10, 11, 12. i 13. ov. mj.

Brigada je vodila borbu na sektoru Trnovac — Kozjan — Ljubovo, sekција Gospic 1 : 100.000.

Borbu je vodila cijela brigada u zajednici sa ostalim snagama ove divizije² i jednom brigadom³ VIII divizije. —

Neprijatelj, sa kojim smo vodili borbu, bio je sastavljen od ustaša — Nijemaca i domobrana.⁴ Jačina neprijatelja na našem sektoru: moglo je biti do 500 vojnika.

Naše namjere su bile da se pre borbe napadne neprijatelj, sa kojim je navodno vodila borbu I brigada, i po istjerivanju neprijatelja da smijenimo jedinice I brigade na njihovim položajima.

Namjere neprijatelja su bile ofanzivne i prema tome naš plan nije došao do izražaja zbog nadmoćnijeg neprijatelja.

Zapovijest pismena nije izdavata, već u vezi razvitka borbe davata su naređenja za rad koja su se prilagođavala situaciji.

Tok borbe kod I i II bataljona bio je slijedeći: Ova dva bataljona krenula su iz Krbavice u pravcu Živilje sa zadatkom da napadnu neprijatelja sa tog pravca. Dolaskom bataljona na položaj i u prvom sukobu sa neprijateljem bili su odbačeni, pošto je neprijatelj bio spremna za pokret.

Naglim prodorom neprijatelja bataljoni su bili razdvojeni i pocijepani, tako da nije ni došlo do odlučnije borbe. I bataljon se povlačio preko kote Cicer sa borbom, dok nije neprijatelj

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 21—4, k. 1237 A.

² Vidi dok. br. 47, 54 i 56.

³ Odnosi se na Prvu brigadu (vidi dok. br. 102).

⁴ Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 31.

skrenuo za Krbavici i tako je bataljon ostao odbačen na desnu stranu. II bataljon, koji je vodio borbu između Trnovca i Krbavice, bio je također odbačen i prodiranjem neprijatelja preko I bataljona za Krbavici, ovaj se bataljon prebacio između Bunića i Krbavice gdje su dobili naređenje od štaba divizije da krenu u sastav brigade.

Taj dan, tj. 10. ov. mj., III i IV bataljon, koji su držali položaj na Kozjanu i Kuzmanovači, imali su manju borbu pošto je neprijatelj bio odbijen i bacio se prema Trnovcu. Istu noć između 10. i 11. neprijatelj je zaposio Šijanovu kosu i kote iznad Krbavice. Naše snage povukle su se na Ljubovo gdje su ostale do idućeg dana.

11. ov. mj. jedan bataljon je ostao i dalje u Kuzmanovači, jedan u Podovima prema Širokoj Kuli, dva bataljona prema Buniću, jedan na položaju, jedan u rezervi. Istoga dana nije došlo do borbe, već kod III bataljona u Kuzmanovači sa manjim snagama neprijatelja, koji se povukao posle jednog sata na polazne položaje.

12. ov. mj. neprijatelj je krenuo od Bunića u pravcu Ljubova i borba je počela u 10 sati. Neprijatelj je bio sačekat i nanijeto mu je dosta gubitaka u ljudstvu i nije uspio da nas zbaci sa položaja. Neprijatelj je dobio pojačanje u ljudstvu i tenkovima i borba je počela žešća, tu smo ubacili bataljon iz rezerve i tako je neprijatelj bio ponovo odbijen. Pošto nije bilo snaga prema Kozjanu, neprijatelj je došao sa te strane i tako nas tukao sa nadvišenih položaja bočnom vatrom i primorao nas da odstupimo u 18 i 30 sati. U 19 sati dobili smo izvještaj od II bataljona, koji se nalazio na pravcu Široka Kula, da neprijatelj dolazi u četiri kolone u pravcu nas. U vezi takve situacije mi smo prebacili III bataljon na južnu stranu ceste i povukli se prema putu Podlapača — Široka Kula. U 24 sata zanoćili smo na tom sektoru i dali kuhati hranu za vojsku. Neprijatelj je zanoćio na kotama koje smo napustili, a oni koji su kretali od Široke Kule ostali su na prvim kotama u podnožju brda prema Širokoj Kuli. Jačina neprijatelja, istoga koji je krenuo iz Široke Kule, ustanovili smo da je moglo biti oko 300 vojnika.

13. V dobili smo naređenje⁵ koje je zakasnilo, da krenemo prema Podlapači, međutim neprijatelj se već nalazio u istom mestu. Brigada je stala na Liscu, gdje smo bili do 18 sati, kada smo dobili naređenje da krenemo sa brigadom za Vrebac gdje nas čeka hrana i daljnje naređenje. Naređenje je bilo pisano u 12 i 30 sati.⁶

⁵ Vidi dok. br. 61.

⁶ Redakcija ne raspolaže tim naređenjem.

Brigada se spustila u Vrebac u 21 sat dok se jedan bataljon [spustio] dva sata [ranije]. Hrana se stavila kuhati i vojska je jela do 2 sata 14. ov. mj., kada smo krenuli preko Ličkog polja u pravcu Počitelja, zajedno sa civilima koje je jedan bataljon pratio i osiguravao prijelaz.⁷

Postavljeni zadatci, koji su bili stavljeni pred ovu brigadu, nisu se sprovodili u cijelosti kako je to bilo postavljeno. Razlog je nepoznavanje tačno situacije prema kojoj bi donio odluku i izmjenju situacije na drugim susjednim sektorima.

Naši gubitci u ovoj borbi jesu slijedeći: Poginulih 2 borca, među kojima v.d. komandira čete Krmpotić Josip. Ranjenih 5 boraca, među njima delegat Tagunjac Vlade. Umrlih 6 boraca. Nestalih 21 borac. (Neki će se vjerovatno nalaziti sa bataljom II brigade koji je bio u Živulji). Dvojica, naknadno doznato, da su se predali neprijatelju.

Utrošeno municije u ovoj borbi: Za »Bredu« 1.200 komada, za p. mitr. talijanski 1.400 komada, mauzer 500 komada, mina za laki bacač 30, mina za teški bacač 20 komada. Jedan p. mitraljez u boraca koji su otkijepljeni kod Trnovca i ostalo puške. Jedan teški bacač sahranjen⁸ pošto je posluga pomrla i nije ga imao tko da nosi.

Jedinice koje su vodile odbrambene borbe držale su se dosta dobro, dok ona dva bataljona koji su vodili borbu kod Živulje bili su pocijepani i nisu dali neki organizovani otpor neprijatelju.

KRITIČKI OSVRT NA TOK BORBE:

Zbog pomanjkanja komandanata bataljona i ostalih starješina, nisu jedinice vodene u samoj borbi kao cjelina koja bi dala udar neprijatelju, već se događalo nesnalaženje i slaba inicijativa, nedržanje veze sa štabom brigade i susjednim jedinicama.

Borbenost kod jedinica nije bila na nekoj visini, ali je ipak bila dobra kod svake jedinice gdje je komandni kadar bio odlučniji i čvršći.

U samoj borbi kao i posle ova dva dana, bilo bi više uspjeha da se podijelilo po bataljonima i svaki za sebe djelovali na raznim sektorima, a s obzirom na sastav komandnog kadra, koji nije bio potpun i vrlo mlađ, nije bio u stanju da vodi samostalno jedinicu. Drugo, što su borci dosta iscrpeni i

⁷ Povlačeći se pred neprijateljem, oko 12.000 žena, djece i staraca donilo se na Velebit (vidi dok. br. 105).

⁸ Zakopan

umorni, te kao takvi dosta su nepokretni da se sa njima pravi.
neki brži manevar i pokret.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
S. O.

Komandant, major
B.º Mamula

¹⁰P. S. Neprijateljski gubitci u ovim borbama: izbačenih iz stroja oko 20 neprijateljskih vojnika.

Ovaj operativni izvještaj i liste gubitaka dostavljene su 14. V tome štabu.

BR. 75

**IZVJEŠTAJ ŠTABA BRODSKE NO BRIGADE OD 15. MAJA
1944. ŠTABU DVADESET OSME NOU DIVIZIJE O BORBI
PRILIKOM OBEZBJEDENJA NAPADA NA NEPRIJATELJ-
SKU POSADU U HERCEGOVCU¹**

ŠTAB BRODSKE BRIGADE
VI KORPUSA NO VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Broj: 134/44. g.
Dana: 15/V 1944. god.

Trajne vrednosti

Predmet: Operativni izvještaj
o borbama kod Hercegovca²

ŠTABU XXVIII UDARNE DIVIZIJE

Položaj

1. Opis položaja za dotičnu jedinicu.

Naša brigada držala je položaj u šumi Zdenački Gaj. Sam položaj kao i predteren bio je brisan. Borbe se vodile u šumi Zdenački Gaj (sekcija Bjelovar 1 : 100.000.).

¹ Bogdan

¹⁰ U originalu dopisano mastilom, latinicom.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 42—1, k. 1124.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 41, 64, 66, 83, 182 i 183.

2. Naziv naše jedinice koja se borila

U borbi je učestvovala cijela naša brigada; na lijevom krilu nalazila se II moslavačka 33. divizije, na desnom krilu nismo imali nikoga.

3. Naziv, jačina, sastav neprijateljske jedinice

Neprijatelj je bio iz sastava I gorskog zdruga iz uporišta Križ. Kutina i Garešnica. Imena njihovih komandanata nisu nam poznata.

4. Obostrana situacija

Namjere neprijatelja bile su da se probije pod svaku cijenu u pomoć napadnutom garnizonu Hercegovac. Sopstvena definitivna odluka bila je da ni u kom slučaju neprijatelj ne smije da se probije napadnutom garnizonu.

5. Izdate zapovijesti

Prilažemo zapovijest za akciju na Hercegovac.³

6. Vrijeme kada je borba počela, datum, dan i čas

Borba je počela 11. V 1944. u 13 sati.

7. Tok borbe

Borba od početka koju je vodila ova brigada, razvijala se u korist neprijatelja i to zato, jer je sa svim svojim snagama napao naše jedinice na polažaju sa leđa i unio zabunu u štabove bataljona pa i u štab brigade. Ovdje borbe po fazama uopće nije bilo. Ovdje se mora istaći da je neprijatelj svojim brzim nastupanjem prilično uspio da dovede jedinice u jedan vrlo mali prostor iz koga smo se povlačili u pravcu Klokočevca i Tomašice. Borba se završila u južnom dijelu šume Zdenački Gaj.

8. Ishod borbe

Zadatak koji je bio postavljen pred ovu brigadu nije izvršen zato, jer je neprijatelj na svim našim položajima imao inicijativu u svojim rukama i probio se u pomoć napadnutom garnizonu. U ovoj borbi gubitke neprijatelja ne možemo da iznesemo, ali naše je mišljenje da su gubici bili vrlo mali pa čak i nikakovi. Od neprijatelja nismo zarobili nikakovi ratni materijal.

9. Naši gubitci u ljudstvu i materijalu

U ovoj borbi ova brigada imala je 6 mrtvih, 6 ranjenih te 11 nestalih. U ratnom materijalu izgubili smo jedan puškomitrailjer Z. B. »Brno«, 8 pušaka, 4 samara, 3 sedla, 9 konja, 3 km kabla. Oficira i podoficira nema mrtvih ni ranjenih.

10. Utrošak municije

U borbi je utrošeno 1000 metaka.

11. Imena lica i učesnika koji su se naročito istakli
Takvih nemamo.

³ Redakcija ne raspolaže tom zapoviješću.

12. Imena lica i jedinica koje su se slabo držale
Stab II bataljona uopće nije zadovoljio, isto tako i stab
IV bataljona u samoj borbi nije zadovoljio, dok poslije, vrijeme probijanja pokazao se dobar.

13. Kritika akcije odnosno operacije

Vojnička priprema za operaciju nije bila dobra i to zato jer se nije razradio dovoljno plan sa nižim rukovodiocima. Izdate odluke i zapovijesti bile su realne. Rukovođenje borbom bilo je dobro. Komandno osoblje, više i niže, nije se dovoljno snašlo, a grijesilo se da su se jedinice gomilale i stoga proizvodi su nepotrebni gubici.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
D.⁴ Balenović

Komandant, poručnik
Prilika M. Đuro

BR. 76

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTOG KORPUSA OD 16. MAJA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O OSLOBO-
DENJU PODRAVSKE SLATINE¹**

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj: 143
Dana: 16. V 1944. u sati

Operativni izvještaj
o akciji na Podrav. Slatinu

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Dana 5. IV 1944. jedinice VI korpusa, i to: jedinice XII divizije, XXVIII udarne divizije, deo jedinica Istočne grupe NOP odreda i jedinice Zapadne grupe NOP odreda, jedinice Artiljerijskog diviziona, jedinice I diverzantskog bataljona i

⁴ Đuro

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 29—3, k. 473 A.

jedinice Konjičkog eskadrona oslobodile su jako neprijateljsko ustaško uporište, sresko mjesto Podravsku Slatinu² (sekcija Slatina 1 : 100.000.).

1. — Mjesto Podravska Slatina leži na sjevernim obroncima planine Papuk, 15 km od Drave, od mađarske granice.

Skica uporišta Slatine dostavlja se u prilogu.

2. — Prilikom napada naših jedinica na pomenuto uporište, raspored jedinica bio je slijedeći:

a) Uporište je napadala Brodska brigada, pojačana Artillerijskim divizionom, Konjičkim eskadrom i jednim bataljonom XXI udarne brigade.

b) Ostale jedinice XXVIII udarne divizije (XVIII³ udarna brigada i 3 bataljona XXI udarne brigade), jedinice Daruvarskog i Bilogorskog NOP odreda držale su zasjedu⁴ prema uporištima Virovitica i Daruvar.

Jedinice odreda imale su zadatku da neprijatelja razvijaju za borbu odmah poslije njegovog izlaska iz uporišta, djejstvom u njegov bok. U tom cilju iste su posjele položaje u neposrednoj blizini samih uporišta.

Jedinice brigada posjele su položaje na liniji: Cabuna — Gačište (sekcija Slatina), sa predstražnim položajem na liniji: Kapan — Suhopolje — Suhop. Borovo. Detaljan raspored tih jedinica i njihov zadatku vidi se iz priložene zapovijesti.⁵

c) Jedinice XII divizije držale su zasjedu prema neprijateljskim uporištima: D. Miholjac, Našice i Đurđenovac, na liniji: s. Čadavica — Dravski kanal — Voćin Potok — selo Humljani (sekcija D. Miholjac). Detaljan raspored tih jedinica vidi se iz priložene zapovijesti. Posjedanje položaja bilo je grupno, sa težištima oko Čadavice i D. Miholjca, te na prostoru Mikleuš — Čačinci, prema Našicama i Đurđenovcu.

d) Artiljerijski divizion bio je podijeljen na kolonsku (prateću) artiljeriju i glavninsku artiljeriju, sa zadatkom neposrednog potpomaganja pješadije u napadu. U glavninskoj artiljeriji su ostala sva teže pokretna oruđa, kao: haubica 100 mm, poljski 75 mm, M. 15 i 2 brdska topa 75/28.

e) Jedinice Diverzantskog bataljona imale su zadatku da poruše mostove u Podravini na sektoru: Virovitica — Feričanci — [s.] Moslavina. Detaljan plan rušenja tih mostova vidi se iz priložene zapovijesti izdane od strane ovog štaba.⁶

² Opširnije o tome vidi tom V, knj. 26, dok. br. 19, 41, 156, 157, 158 i 159.

³ Vjerovatno omaška: treba XVII (udarna brigada), jer je Osamnaesta NO brigada tada bila u sastavu Dvanaeste divizije (vidi dok. br. 1 i 83).

⁴ i ⁵ Vidi tom 5, knj. 26, dok. br. 19 i 41.

⁶ Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 128.

3. — Posadu u uporištu sačinjavalo je oko 450 ustaša XV ustaške bojne, 80 domobrana i 60 žandara.⁷ Komandant posad bio je ustaški satnik Tomo Masarini. XV ustaška bojna bila je cijeloj okolini Slatine poznata po svom divljaštvu i krvništvu.

4. — Poslije sloma Jugoslavije i poslije prvog napada NOV na mesto Podravsku Slatinu, u godini 1942.,⁸ neprijatelj je ustaški garnizon P. Slatinu pretvorio u jako ustaško uporište, a na šta ga je rukovodilo slijedeće:

— Podravska Slatina služila je od prvi dana kao ustaška baza iz koje su ustaše, tzv. Štirove bojne, vršile pljačku i palež pc selima južno od Slatine i vršile teror u Podravini između Virovitice i D. Miholjca.

— Slatina je kontrolisala svu Podravinu od Virovitice do Čačinaca i do Drave, te je sprečavala na tom sektoru naš vojnički i politički rad.

— Podravska Slatina bila je stalna, a u poslednje vrijeme i jedina veza između Našica i Virovitice.

— Podravska Slatina je sresko mjesto, koje je neprijatelj morao da brani već iz samog prestiža jer bi se narušanjem Slatine proširilo naše djelovanje, kako vojničko i političko, tako i ekonomsko, sve do Drave.

Uparište je bilo solidno utvrđeno. Pored spoljnog obruča, koji je sačinjavao niz jakih zidanih bunkera, neprijatelj je u samoj unutrašnjosti grada organizirao unutrašnji pojaz, tj. unutrašnju odbranu samoga grada, na taj način da je pojedine masivne jednokatnice podesio za odbranu i sazidao jake bunkere. Svi bunkeri bili su građeni od cigle ili betonirani i to tako solidno da neke od njih ni zrno haubice 100 mm nije moglo ozbiljno povrijediti. Samo direktni pogodak kroz puškaricu mogao je neprijatelja da prisili da iz bunkera pobegne. Većina bunkera imala je puškarnice na sve strane, a izdignuti su bili iznad zemlje za najviše 50 cm. Međusobno su bili spojeni telefonom i u neke od bunkera bilo je uvedeno električno svjetlo, a bunkeri su bili međusobno vezani saobraćajnicama, pa čak i sapama. Neki od bunkera bili su ograđeni žicom, a ispred žice bile su postavljene mine, koje su se palile iz bunkera. Mine su bile konstruisane na slijedeći način: obična ručna bomba klipara (handgranata) stavljena je u sanduk sa kamenjem ili je u isti zabetonirana, a sanduk je postavljen ispred prepreke. No te mine nisu došle do izražaja, jer su u najviše slučajeva sabotirale, vjerovatno zbog vremenskih nepogoda, kojima su bile izložene.

⁷ Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 159.

⁸ Taj napad je izvela Dvanaesta NO brigada Treće operativne zone 6. decembra 1942 (vidi tom V, knj. 10, dok. br. 47).

Kao ključ odbrane bio je bunker zv. »Staljingrad«, koji je prednjaci svojom jačinom i veličinom. U njemu su bile prostorije za spavanje sa krevetima i prostorije za kuhinju. Bio je betoniran, graden na sprat, u vidu tornja. Toranj sam bio je za vrijeme artiljerijske pripreme porušen granatama iz haubice 100 mm ali je ostali dio bunkera, tj. prizemlje, ostao naboštećen i tek upotrebnom ručnih bombi koje su sa krova ubacivane kroz puškarnicu, neprijatelj je bio primoran da isti bunker napusti.

5. — Zapovijesti koje je izdao ovaj štab i štab XXVIII udarne divizije, u cilju likvidacije neprijateljskog uporišta P Slatina, dostavljaju se u prilogu.

6. — Napad je otpočeo 4. IV 1944. u 4.30 časova, a 5. IV u 18 časova uporište je bilo u potpunosti u našim rukama.

7. — Nekoliko dana pre dana određenog za napad, pojedini članovi štaba XXVIII udarne divizije te komandant I artiljerijskog diviziona,⁹ vršili su izviđanje samog uporišta kao i njegovog okolnog terena. To izviđanje vršeno je u cilju stvaranja pravilnog plana rada i dodjeljivanja zadataka i pravaca pojedinim napadnim kolonama i artiljeriji.

Na osnovu tog izviđanja i na osnovu skice koja je dobivena iz uporišta samog, stvoren je plan rada, izvršena podela snaga i izdana zapovijest za napad. Odlučeno je da se glavni pravac napada uperi na težište neprijateljske odbrane na »Staljingrad«. Ta odluka pokazala se je u toku borbe kao pravilna, jer je likvidacijom tog bunkera neprijatelj bio stvarno poljučan, počeo pokazivati znakove demoralisanja i počeo se povlačiti.

Artillerija je bila podijeljena na glavninsku i kolonsku (prateću) artiljeriju. Glavninskoj artiljeriji izviđanjem je određen položaj u vinogradima južno od Slatine, na udaljenju od 1200 metara od prvih bunkera. Zadatak glavninske artiljerije je bio da neposredno potpomaže glavnu napadnu kolonu, koja je imala težište napada na bunker »Staljingrad«.

U samo svitanje otvorena je jaka artiljerijska vatrica od glavnine artiljerije na ključ neprijateljske odbrane, na bunker »Staljingrad« i na susjedne bunkere. Poslije izvršene artiljerijske pripreme, izvršen je prvi juriš, koji nije uspio. Da juriš nije uspio jeste krivica u tome što artiljerijska vatrica nije bila dovoljno precizna, što je koncentracija vatre artiljerije, protiv tankovskih oruđa i teških bacaća te mitraljeza bila slaba, a uglavnom zbog toga što nije ostvarena tehnika sadejstva artiljerije i pješadije. Tek dugo vremena poslije izvršene artiljerijske pripreme, pješadijske jedinice su izvršile napad koji da-

⁹ Gajo Ivanović

bome nije uspio, jer je neprijatelj imao dovoljno vremena da se poslije artiljerijske pripreme pribere, snađe i uredi i premi za odbranu. Istoga dana oko 16 časova ponovo je izvršen napad, koji iz gore navedenih razloga isto tako nije uspio

Istoga dana, već u 8 sati ujutro, na položaje XII divizije naišli su dijelovi 18. ustaške bojne iz Našica, 16. ustaške bojne iz Đurđenovca, jedne ustaške bojne iz Osijeka i jedne iz Valspava i okoline. Neprijatelj je nadirao iz više kolona i to:

Prva kolona, od oko 200 ustaša, išla je cestom D. Miholjac — Čadavica. Kolona je došla na blisko odstojanje našim položajima i neprijatelj je posle kratke borbe natjeran u bijeg ostavivši mrtve i ranjene na mjestu borbe.

Druga kolona nastupala je poljskim putem od sela Crnca preko sela Suhomlake do k. 101, gdje je naša zasjeda na istu otvorila vatru. Neprijatelj je iskoristio kanal, koji se nalazi na tom mjestu, poskakao u njega i istim se povlačio nazad ka selu.

Treća kolona je nastupala pravcem D. Predrijevo — Rajnopolje, gdje se je razdvojila i jednim dijelom otišla u pravcu sela Bjelkovac, a drugim u pravcu Oskoruš Majura i Đurin Lug Majura, do samog nasipa Voćin Potoka. Pod zaštitom jake artiljerijske vatre neprijatelju je uspjelo da zaposjedne desnu obalu Voćin Potoka, gdje je i zanočio.

Jedinice Osječkog odreda, za vrijeme akcije na Podr. Slatinu, bile su na zasjedama prema Našicama u visini sela Zoljan, (sekcija Brod). Neprijatelj je nekoliko puta naišao jačim snagama na zasjedu tog bataljona, ali kako bataljon nije vodio uporne borbe, već se je povlačio i onda sa boka i leđa pripucavao na neprijatelja, to se je neprijatelj osjećao nesigurnim i uvijek se je vraćao u uporište. Na nagaznu minu, koju je bataljon postavio, naišla je neprijateljska patrola i od eksplozije je poginulo 17 gestapovaca. Pored toga u tim borbama ubijeno je 6 neprijateljskih vojnika, dok smo mi imali 2 mratva i 3 ranjena.¹⁰

Jedinice Daruvarskog NOP odreda, koje su za vrijeme napada bile na položaju ispred uporišta Daruvar, sa zadatkom da neprijatelja razvijaju za borbu čim izade iz uporišta i da ga tuku u bok i leđa, vodile su, 4. IV 1944, na cesti Daruvar — Đulavec, kod sela Veliki Miletinac (sekcija Bjelovar), borbu sa neprijateljem iz Daruvara. Neprijatelj je bio u jačini od dvije bojne i to 1 ustaška bojna IV gorskog zdruga i 1 domobranska bojna istog zdruga.¹¹ Neprijatelj nije imao namjeru da se pro-

¹⁰ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 73 i dok. br. 12/2, k. 882, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹¹ Riječ je o Četvrtoj gorskoj pukovniji (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja za april 1944. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta reg. br. 4/1, k. 58).

bije u pomoć napadnutom neprijatelju u Slatini, već da iskoristi grupisanje svih naših snaga u okolini Slatine, da upadne na naš oslobođeni teritorij, te da opljačka sela Koreničani i Katinči. Poslije kratke borbe neprijatelj se je vratio u svoje uporište bez ikakovih rezultata.

Istovremeno sa napadom Brodske brigade na spoljni odbrambeni obruč Slatine, jedna četa XXI udarne brigade, kojoj je bio pridodat jedan protivtenkovski top, vršila je napad na fabriku ulja.¹² Posadu u toj uljari sačinjavalo je oko 40 ustaša utvrđenih u dva solidno zidana bunkera. Utvrđenja uljare i Slatine samo nisu imala među sobom nikakve veze, pa se je zbog toga i napad na uljaru vršio odvojeno od napada na Slatinu. U toku 4. IV 1944. četa je napadala te bunkere, izvršila nekoliko juriša, koji nisu uspjeli. Protivtenkovski top, zbog velike brisanosti predterena, nije se mogao privući na blisko odstojanje, pa zbog toga nije ni upotrijebljen.

Noću 4. na 5. IV 1944 u 1 sat poslije pola noći izvršen je treći napad na varjski odbrambeni obruč Slatine, koji je djelomično uspio. Pre ovog napada, glavnina artiljerije je mijenjala svoj položaj i približila se bunkerima na 600—700 metara, dok je kolonska artiljerija (prateći topovi) gađala iz neposredne blizine sa svojih 100—150 metara. U tom trećem napadu uspjele su samo jedinice, koje su nadirale sa istoka, da probiju obruč i da uđu u uporište. Ali uspjeh ove napadne kolone nije se iskoristio, nije se proširio i na ostale jedinice. Mjesto da se je prodor odmah produžavao sve do centra grada, napadna kolona je brzo stala i tako dozvolila neprijatelju da je zaposjeo pojedine kuće, odakle je davao otpor.

5. IV 1944, u 10 sati prije podne, izvršena je artiljerijska priprema i izведен je četvrti napad svih jedinica u napadu. Veza između pješadije i artiljerije bila je ovoga puta solidna, a isto tako i saradnja. Artiljerijska vatrica bila je precizna i efikasna. Poslije dva sata borbe, jedinice sa istočne strane uspjele su da prodru do samog centra grada, gdje se je nalazio po solidnosti izgradnje drugi bunker nazvan »Moskva«.

U tom istom napadu osvojen je i bunker »Staljingrad«. Jedan vod Brodske brigade, poslije izvršene artiljerijske pripreme, a pod jakom zaštitom automatskih oruđa, izvršio je juriš, popeo se na bunker i kroz puškarnice ubacivao ručne bombe. To je natjeralo posadu bunkera da isti napusti. Ali taj isti bunker još je dva puta prelazio iz ruku u ruke i tek treći put je našim jedinicama uspjelo da ga zadrže u svojim rukama, da neprijatelju onemoguće vršenje povratnih napada i da ga progone u pravcu centra grada.

¹² Vidi tom V., knj. 26. dok. br. 156.

Odmah poslije likvidacije bunkera »Staljingrad«, kod neprijatelja je zavladao nered, dezorganizacija i panika i u ne-redu se je počeo probijati prema železničkoj stanicji. Pri tom povlačenju, neprijatelj je išao kroz bašte, kroz kuće i sobe, a na nekim mjestima i preko krovova na koje se je popeo pomocu lestava. Jedinice Brodske brigade progonile su neprijatelja izvan varoši, gdje ga je sačekao jedan bataljon XXI udarni brigade. Neprijatelj se je očajnički branio i bjesomučno jurišao, bacajući sa sebe sve, i odjelo i oruđe, samo da bi lakši pobjegao.

Skoro istovremeno sa padom bunkera »Staljingrad« likvidirana je i posada u fabrici ulja. U noći 4-5. IV 1944. četiri koja je napadala uljaru uspjelo je da dovuče top na blisko odstojanje, da istjera neprijatelja iz bunkera i da zaposjedne pojedine kuće. Neprijatelj je iz bunkera pobjegao u jake zgrade; 5. IV 1944. pod zaštitom zgrada, koje su se nalazile u našim rukama, izvršen je juriš i u zgrade je ubaćen eksploziv koji je svojom eksplozijom uništio cijelu posadu do i jednog ustaše.

Jedinice koje su progonile neprijatelja van Slatine, izvrsile su svoj zadatak samo djelomično, jer su ga gonile samo do sela Grabića (sekcija Slatina), odakle su se vratile nazad, u oslobođenu Slatinu.

U samom uporištu, zbog solidnih bunkera, neprijatelj je imao srazmerno mali broj gubitaka i grožnjegove žive sile uništen je prilikom povlačenja, probijanja i bježanja.¹³

Dana 5. IV 1944, oko 9 sati, kada su u uporištu vršene posljednje pripreme za četvrti napad, neprijatelj je ponovo naišao na zasjedu XII divizije, no ovoga puta sa mnogo jačim snagama i potpomognut tenkovima. Kolona koja je išla cestom Moslavina — Čadavica bila je potpomognuta tenkovima, a koji su tenkovi naišli na naše mine. Prvi tenk je uništen i zapaljen. Njegova je posada iskočila i pobegla. Drugi tenk, koji se je približio s namjerom na ga izvuče, oštećen je vatrom naših protivtenkovskih pušaka.

Neprijatelj, vidjevši da je predteren naših položaja miniran, prestao je nadirati motorizacijom, već je sve odseke našeg fronta stavio pod jaku artiljerijsku i minobacačku vatru, pod čijom zaštitom je pokušao da izvrši prodor kroz naše položaje. Zahvaljujući tome što su naši borci bili dobro ukopani, nismo pretrpili većih gubitaka i neprijatelj je bio prisiljen na povlačenje.

Istoga dana, oko 14.30 časova, neprijatelj je ponovo pokušao izrvršiti prodor kroz naše položaje, što mu je djelomično i uspjelo i to kod pustare Jarići, na sektoru IV bataljona XVIII

¹³ Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 159 i 163.

brigade. Četa koja je bila na tom položaju imala je 16 izbačenih iz stroja (od toga 9 mrtvih), pa se je zbog toga osjećala na tom mjestu nesigurna i povukla se. Neprijatelj je iskoristio to povlačenje i prebacio se na lijevu obalu Voćin Potoka s jednim odjeljenjem od 30—50 vojnika. Štab divizije, uvidjevši potrebu, uputio je na mjesto prodora svoju rezervu, u jačini od jednog bataljona, koja je neprijatelja ponovo prebacila na desnu obalu Voćin Potoka. U toku cijelog dana neprijatelju je pristizalo na svim sektorima pojačanje i borba se je vodila duž cijelog fronta XII divizije. Uveče, oko 21 čas, neprijatelju je uspjelo da izvrši prođor kod Đurin Luga mjr., gdje je i zanočio.

5. IV 1944. jedinice Bilogorskog NOP odreda bile su na položaju sjeverno od sela Rezovac kod Virovitice. Njihov zadatak je bio da neprijatelja razviju za borbu čim izade iz uporišta, pa da ga zatim stalno prate u njegovom kretanju prema zasjedi XVII udarne brigade, te dejstvujući u njegov bok i leda. Toga dana neprijatelj je izašao iz Virovitice u cilju opravljanja pruge Virovitica — Suhopolje i to u jačini od oko 200 gestapovaca i ustaša. Jediince Bilogorskog odreda prihvatile su borbu, povlačile se i manevrisale i tako neprijatelju onemogućile opravljanje pruge i odilaženje eventualno u pomoć napadnutoj Slatini.

Noću između 5. 6. IV 1944. izvršen je sa dva bataljona XII divizije napad na neprijatelja, koji se je u toku dana prebacio preko Voćin Potoka i zanočio u Đurin Lugu mjr. Usljed pojmanjivanja teškog naoružanja, napad nije uspio i naše su jedinice morale povući.

U toku 6. IV 1944. neprijatelj je vršio pritisak na cijeli front XII divizije, a težište napada je uperio na dio fronta koji je držao IV bataljon XVIII brigade u visini k. 101. Na tom sektoru skoncentrisao je jaku artiljerijsku, minobacačku i mitraljesku vatru i kako je borcima ponestalo municije, to se je bataljon povukao. Poslije ovog proboda, neprijatelj je na mjestu proboda prebacio preko Voćin Potoka svoje jače snage i krenuo u pravcu sela Adolfovac jednom kolonom, a drugom kolonom u jačini od jedne bojne pravcem Đurin Lug — k. 108. Kolona koja je isla u pravcu sela Adolfovac naišla je na položaje II bataljona XVIII brigade i bila prisiljena da promijeni svoj pravac kretanja, tj. krenula je u pravcu sela D. Bazje. Pošto je neprijatelj na ovaj način izvršio dubok prođor u naše položaje, a jednim našim jedinicama prijetila opasnost opkoljavanja, naređeno je svim jedinicama koje su se nalazile na sektoru Drava — Dobrović povlačenje na prihvativni položaj.

Na prihvativnom položaju jedinice su se sredile i organizirale odbranu na liniji: sjeveroistočno od šume Ražljevo —

šanal Dobrovina — k. 104 — G. Viljevo — D. Bukovica — Stari Miljevci, gdje je uhvaćena veza sa jedinicama Osječke brigade. U toku noći izvršen je sa pet bataljona napad na neprijatelja koji je zanočio u selima: D. Bazje, Adolfovac i Đurić Lug. U tom napadu učestvovala su dva bataljona Čehoslovačke brigade (korpusna rezerva), jedan bataljon Osječke brigade, jedan bataljon XVII udarne brigade i jedan bataljon XXI udarne brigade. Jedinice u svom tom napadu nisu uspijele uslijed nadmoćnosti neprijatelja i iz razloga što se napad preko dana nije mogao produžiti, obzirom na to da je treren ravan i da je neprijatelju pristizala pomoć motorizacije. Jedinice su doduše prodrele u gorepomenuta sela, ali se je neprijatelj u njima skoncentrisao, organizirao za odbranu i davao jak otpor.

7. IV 1944. jedinice XII divizije, Čehoslovačke brigade i jedan bataljon XXI udarne brigade povukle su se na liniju: Mikleuš — Aleksandrovac — N. Bukovica. Oko 10.30 časova neprijatelj je nastupao u streljačkom stroju u pravcu sela Kozice. Drugom kolonom nastupao je pravcem D. Bukovica — St. Miljevci i dalje potokom Dobrovina. Na tom pravcu naišao je na naše položaje i svi njegovi pokušaji da bi izvršio probor nisu mu uspjeli.

Ali pošto su se jedinice XXVIII udarne divizije, koje su držale selo Kozice, povukle, to je neprijatelj nesmetano došao preko tog sela do sela N. Bukovica na naše položaje. Poslije 20 minuta borbe, uslijed nadmoćnosti neprijatelja i neprijateljskih tenkova, naše su se jedinice morale povući na liniju: s. Orahovica — s. Pištana — s. Humljani — s. Krajna — s. Pušina — s. Četekovac — s. Balinci.

U borbi kod sela N. Bukovica uništen je jedan neprijateljski tenk, a jedan je oštećen.

8. — Jedinice koje su bile u napadu izvršile su svoj zadatak u potpunosti. Slatina je oslobođena poslije 36 sati borbe sa relativno malo žrtava, dok su neprijatelju naneseni ogromni gubitci. 15. ustaška bojna takorekuć ne postoji više. Da je bila organizacija napada i sadejstvo između pješadije i artiljerije bolje izvedeno, isti uspjeh mogao se je postići za mnogo kraće vrijeme. Prilikom oslobođanja neprijateljskog uporišta Slatina, od strane jedinica XXVIII udarne divizije učinjeno je sljedeće:

Plijen:

- 1 protivtenkovski top 37 mm sa 44 granate
- 6 teških mitraljeza
- 5 puškomitaljeza
- 172 puške
- 62000 metaka

119 ručnih bombi
50 lakih mina
3 pištolja
2 kamiona
2 luksuzna automobila
3 motocikla
2 radiostanice (uništene od bombardovanja prilikom evakuacije)
2 vagona ulja
20 metara soli
. 30000 cigareta
te mnogo ostale ratne spreme, odijela i obuće

Neprijateljski gubitci:

Oko 400 ubijenih, među kojima 3 oficira, 70 zarobljenih ustaša domobrana i žandara, među kojima 1 ustaški i 1 domobranski oficir i logornik grada Slatine.

Jedinice XII divizije, koje su bile u zasjedi prema D. Micholjcu. Našicama i Đurđenovcu, izvršile su svoj zadatak samo djelomično. Pošto je neprijatelj nadirao na širokom frontu, to je našim jedinicama uspjelo da ga zadrže samo toliko vremena da se akcija na uporište završi. Raspored snaga u zasjedi bio je grupan, primjenjivalo se manevrovanje i upotreba rezerve, ali nadmoćnost neprijatelja, kako u pješadiji, tako i u teškom naoružanju, prisilila je naše jedinice na povlačenje.

Borba na zasjedi XII divizije vođena je sa kratkim prekidima od 4. IV u 8.30 časova do 7. IV 1944. do 12 časova. U svim tim borbama učinjeno je slijedeće:

Plijen:

1 brzometni top 20 mm sa 200 granata
1 teški mitraljez
1 njemački laki mitraljez »Šarac«
22 puške
3 pištolja
2 radiostanice
5500 metaka
i ostale ratne spreme

Uništeno:

2 tenka, a dva su oštećena
1 motorni čamac sa posadom potopljen na Dravi
5 betonskih mostova od po 10 m srušeno

Neprijateljski gubitci:

112 ubijenih
76 ranjenih, među kojima i nekoliko oficira

9. — *Naši gubitci u Podrav. Slatini:*

40 mrtvih
100 ranjenih

Naši gubitci na zasjedi XII divizije:

21 mrtav
49 ranjenih
4 nestala
12 pušaka
2 puškomitrailjeza (uništena od granata zajedno poslugom)
1 teški mitraljez oštećen

10. — *U borbi u Slatini utrošeno:*

43000 puščanih i mitraljeskih metaka

300 topovskih granata raznog kalibra

U borbama na zasjedama XII divizije utrošeno:

20500 puščanih i mitraljeskih metaka

47 teških mina

28 lakih mina

11. — Sve jedinice, kako one u napadu, tako i one na zasjedama, držale su se dobro, ali naročitih istaknuća nije bilo.

12. — Za vrijeme akcije nije bilo ni jedinica ni pojedinaca koji su se slabo držali i koje bi trebalo pozvati na odgovornost, . . .

13. — Akcija je bila vojnički i politički dobro pripremljena i od strane boraca dobro primljena.

Odluke i izdate zapovijesti bile su realne.

Upravljanje i rukovođenje borbom kod jedinica koje su napadale uporište bilo je dobro, dok niže komandovanje u jedinicama nije zadovoljilo. Niži rukovodeći kadar, štabovi bataljona, nisu zadovoljili, jer se nisu dovoljno snalazili, nisu vršili procjenu situaciju i donašali potrebne odluke i naređenja. U njihovom radu nije bilo dovoljno odlučnosti, čvrstine i ustrajnosti. Vodnici i desetari još uvijek ne znaju da vode svoje jedinice i da još komanduju, već se pretvaraju u obične, hrabre mitraljesce.¹⁴

Isto tako nije zadovoljila upotreba pojedinih rodova vojske i pojedinih vrsta oruđa. Tako na pr. teški mitraljezi nisu odmah u početku iskorišteni u onoj mjeri u kojoj se oni mogu

¹⁴ Detaljnu analizu grešaka prilikom napada na Podravsku Slatinu dao je Štab Dvadeset osme divizije (vidi tom V. knj. 26, dok. br. 70).

iskoristiti, i to čisto iz razloga što su borci naučeni da bude teški mitraljez zajedno sa njima u streljačkom stroju, što ovoga puta nije bilo moguće. Upotreba eksploziva za rušenje zgrada isto tako nije vršena u dovoljnoj mjeri, niti pak odmah u početku akcije, već tek kasnije i to na intervenciju štaba divizije. Upotreba Konjičkog eskadrona nije izvršena na vrijeme. Isti eskadron nalazio suviše daleko od mjesta gdje se je borba završila, uslijed slabe veze između štaba brigade i štaba eskadrona; isti nije došao do izražaja, niti je pak izvršio zadatka koji mu je po zapovijesti i dodijeljen. Upotreba artiljerije, teških bacača i ostalog oružja bila je dobra.

Sadejstvo, saradnja i uzajamni rad pješadije i teškoga oružja bili su slabici. Iako je borcima i rukovodiocima poznata uloga artiljerije i njezina saradnja sa pješadijom, ipak su ovoga puta oni očekivali od artiljerije nešto naročitoga, nešto vanrednoga, a to sve iz razloga što ni u jednoj akciji do sada nije učestvovao toliki broj artiljerijskog oruđa, kao što je to bio slučaj ovde. Očekivalo se, naime, da će sama artiljerijska vatrica toliko demoralisati neprijatelja da će isti da pokuša da napusti bunkere. Zbog toga se je i dešavalo da juriš nije izvršen neposredno iza artiljerijske pripreme, već sa velikim zakašnjenjem, što je omogućilo neprijatelju da se ponovno sredi i pripremi za odbijanje juriša. Tek kod četvrtog napada artiljerijska vatrica je pravilno iskoristena, tj. sadjejstvo i saradnja između pješadije i artiljerije bilo je dobro.

Taktički i borbeni postupci naših starješina i trupa nisu bili uvjek u skladu sa razvojem situacije na bojištu. Tako na primjer, kod prvih napada nije iskoristena artiljerijska vatrica i eksploziv. Prilikom probroja bataljona kroz istočni dio spoljnog obruča, nije se proborao široko dalje, već se je zadovoljilo sa likvidacijom nekoliko bunkera i dozvolilo se neprijatelju da se povlači u kuće i tamo da organizira otpor. Prilikom gonjenja neprijatelja, nije se vodilo dovoljno računa da se neprijatelj stvarno progoni i uništi do poslednjeg, iako je za to bilo puno mogućnosti. Pojedinci koji su bili bježećem neprijatelju najbliži zadržali su se na svlačenju ubijenih i kupljenju oružja, mjesto da su neprijatelja progonili. Prilikom nailaska neprijateljskih aviona, samo nekoje od napadnih kolona iskoristile su novonastalu situaciju i izvršile duboke prodore u samu varoš.

U ovoj akciji stečena su iskustva, koja su uglavnom stečena i u drugim akcijama, ali koja našim rukovodiocima i borcima još uvjek nisu dovoljno na pameti kao:

— pravilo »sa posljednjom artiljerijskom granatom uleti prvi pješak na neprijateljski položaj« mora borcima i rukovodiocima da uđe u krv, u naviku;

— od artiljerije i ostalog teškog naoružanja očekivati i tražiti samo ono što ono stvarno može da dade. Položaj (bun.) ker) može da osvoji i održi samo pješadija;

— štabove bataljona treba obučavati u većoj prodomosti, ustrajnosti i čvrstini;

— ako se vode borbe u uporištu, pa naidu neprijateljski avioni, onda neprijatelj obično popusti u svojoj oprezi, jer vjeruje da se naše jedinice sklanjuju od aviona. Međutim, baš tu novu situaciju jedinice u napadu treba da iskoriste i da u momentu nailaska neprijateljskih aviona prodru što dublje u neprijateljsko uporište, tj. što više se približe njegovim položajima, jer su na tim mjestima najsigurniji od bombardovanja i na najlakši način priđu na jurišno odstojanje. Ovo su samo djelomično iskoristili u akciji na Slatinu II bataljon Brodske brigade i IV bataljon XXI udarne brigade koji su pod zaštitom neprijateljskih aviona prodrli skoro do samoga centra grada.

Organizacija evakuacije plijena bila je dobro pripremljena, ali se nije mogla sprovesti u djelo zbog ometanja od strane civila. Odmah poslije osvajanja uporišta, u Slatinu je, naime nagrnulla masa naroda iz naših popaljenih sela, bilo da posle tri godine opet jednom pobedonosno uđe u Slatinu, bilo da tamo nađe sebi potrebnih stvari. Da bi se grad očuvao od pljačke, koja se je na nekim mjestima već vršila od strane naroda i da ne bi ta ljaga pala na NOV, obustavljena je prvoga dana svaka evakuacija i zabranjen ulaz u grad. Pokazalo se je potrebno da se ubuduće zabrani ulazak u oslojeno ili djelomično oslojeno uporište svima onima koji nemaju za to specijalno odobrenje od štaba koji rukovodi akcijom, sve dok evakuacija koju vrši NOV ne bude izvršena i policijska služba organizovana u potpunosti.

Sanitetska služba, kao i služba veze za vrijeme ove akcije funkcionalisala je dobro. Jedinice u prvom borbenom redu bile su u neprekidnoj vezi sa svojim pravopretpostavljenim štabom. Telefonska linija vukla se neposredno iza streličkog stroja.

SMRT FASIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:	Šef operativ. odsjeka,	Komandant.
M. ¹⁵ Bulović	major: Inkret ¹⁶	potpukovnik: Mate Jerković

¹⁵ Mirko

¹⁶ Franc

BR. 77

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
16. MAJA 1944. ŠTABU TREĆE BRIGADE DEVETNAESTE
DIVIZIJE DA PODNESE IZVJEŠTAJ O STANJU U JEDINI-
CAM A I NA TERENU I DA NAPADA NEPRIJATELJA NA
KOMUNIKACIJAMA UDBINA — LOVINAC — GRAČAC
UDBINA — LAPAC I LAPAC — MAZIN — BRUVNO¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 322, 16. V 1944.

ŠTABU III BRIGADE XIX DIVIZIJE

Podnesite nam što prije izvještaj o stanju i situaciji na vašem sektoru. Dostavite nam što točnije podatke o rasporedu i jačini neprijatelja na sektoru Gračac — Lapac, Udbina — Lovinac, o njegovim pokretima na komunikacijama na toj pro- storiji, kao i o nazivu neke jedinice koja se tamo nalazi.²

Izvjestite kakvo je stanje kod vaših jedinica, njihov raspored i dosadanji rad od prodora neprijatelja do danas.³

Izvjestite kakvo je stanje kod naroda, kako je narod izbjegao neprijateljskoj ofenzivi, da li je što naroda pohvatano ili stoke.⁴

Pristupite odmah izviđanju četničke grupe na prostoru Visuć — Mutelić, pohvatajte je i likvidirajte.

Mi namjeravamo formirati operativni štab za južnu grupu brigada u Lici u koju bi ulazila vaša brigada i III brigada XIII divizije.⁵ Na prostor ispod Velebita uputili smo operativnog oficira XXXV divizije majora Momčila Novkovića, koji će do formiranja tog štaba koordinirati rad obiju brigada. Osim toga tamo se nalaze i zamjenik komandanta korpusa potpukovnik Stevo Opsenica i komesar XXXV divizije Simo Mrđa. Sa njima treba da održavate tjesnu vezu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 19—1/1, k. 569.

² i ⁴ Vidi dok. br. 94.

⁵ Naredenjem Štaba Jedanaestog korpusa od 23. maja 1944. formiran je Operativni štab Jugozapadnog sektora za Liku: komandant Stanko Perhavec a politički komesar Mirko Lenac. Pod njegovu komandu je stavljena Prva brigada Trideset pete i Treća brigada Devetnaeste divizije. Kad je 29. maja prestala potreba za ovim štabom, on je rasformiran a brigade su vraćene pod komandu Štaba Trideset pete divizije (vidi dok. br. 117 i 151).

Treba da održavate tijesnu vezu sa XIX divizijom,⁶ VI d.vizijom,⁷ III brigadom XIII divizije, koja se sada nalazi na prostoru ispod Velebita, i sa našim Štabom.

Veza sa našim Štabom mora da bude neprekidna i to svakog dana preko povjerljivih i dobrih kurira. Veze između našeg Štaba i XIX divizije održavati će se preko vašeg Štaba i to treba da održavaju direktno organi vašega Štaba, a nikako preko neke treće jedinice ili komande.

Na vezu obratite najveću pažnju i starajte se svim sredstvima da nas redovno izvještavate o svim promjenama situacije kod vas i kod susjednih jedinica.

Preko Štaba XIX divizije informirajte se odmah koliko bi taj štab mogao primiti ranjenika i u koje vrijeme, radi prebacivanja na more i dalje u Italiju. Izvidite sve mogućnosti prenosa i pravca kretanja ešalona ranjenika tako da bi bila osigurana potpuna sigurnost istih.⁸

Situacija kod nas je slijedeća. Neprijatelj⁹ drži sve komunikacije u Lici i to: Ličko Petrovo Selo — Vrhovine — Prijeboj — Korenica — Bunić — Udbina — Lapac, zatim Babin Potok — Korenica. U Korenici — Bjelom Polju — Pećani — Jošanima drži veće snage sa motorizocajom. I i II brigada XXXV divizije danas su napale neprijatelja u Jošanima i na prostoru Pećani — Gorica.¹⁰ Borbe su još u toku. Neprijatelj reagira jakom artiljerijskom i bacačkom vatrom kao i protivnapadom pješadije iz Gorice, Pećana i Jošana. Neprijatelj je do suda popalio skoro sva sela do kojih je mogao doći. Neprijatelj vrši često prebacivanje svojih snaga s jednog sektora na drugi. Stanje jugozapadno od komunikacija Bunić — Udbina nije nam do sada još tačno poznato.

Vaš je zadatak da dejstvujete što aktivnije na neprijateljske komunikacije Udbina — Lovinac — Gračac, Udbina — Lapac i Lapac — Mazin — Bruvno. U slučaju jačeg pritiska na vaš sektor, vršite vješto manevriranje tako da ne dozvolite ne-

⁶ Ona je tada djelovala na području sjeverne Dalmacije: Prva brigada na komunikaciji Benkovac — Mostine — Radučić a Druga brigada na komunikacijama Gračac — Obrovac i Obrovac — Karin — Benkovac. Treća brigada ove divizije bila je tada pod komandom Trideset pete divizije (vidi dok. br. 124).

⁷ Ona se tada nalazili u zapadnoj Bosni, na širem području Drvara, u sastavu Prvog proleterskog korpusa NOVJ.

⁸ Brigada je 22. maja javila da je moguć transport ranjenika na otoke, po grupama, uz potrebno osiguranje. Štab Jedanaestog korpusa je 28. maja depešom obavijestio Glavni štab NOV i PO Hrvatske da je grupa ranjenika s Velebita stigla na otok Vis (vidi dok. br. 105 i 115 u ovoj knjizi i knjigu depeša Glavnog štaba Hrvatske u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—6 1, k. 119 10).

⁹ Vidi dok. br. 31.

¹⁰ Vidi dok. br. 78, 79 i 86.

prijatelju da vam rasprši ili razbije jedinice. U slučaju da se na tome prostoru ne možete održati, prebacite jedinice u Velebit pa čim dozvole prilike vratite ih natrag. Prostoriju Like ne smijete napustiti.¹¹

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

ppukomesar
A. Turkulin

Komandant — ppukovnik:
M. Š.

BR. 78

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 16. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA PEĆANE¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
K. Br. 4, 16. V 1944.
u 11.30 sati

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Ovoga momenta primili smo izvještaj od I brigade o borbi koja je vođena u toku noći 15/16. ov.mj.²

Brigada izvještava da je borba počela u 3 sata u jutru i trajala je dva sata, ali uslijed nadmoćnosti neprijatelja u ljudstvu i naoružanju napad nije uspio, te su se jedinice morale povući na polazne položaje.

Jedan bataljon, prema zadatku, uspio je da se prebaci preko ceste.

Brigada također izvještava da je na ovaj sektor došao pred-jednik NOO-a Srednja Gora, koji priča slijedeće: »Neprijatelj se nalazi u logorima u Srednjoj Gori, omladinu koju

¹¹ Brigada nije napustila područje Like (vidi dok. br. 131).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-sudjelskog instituta, reg. br. 11/5, k. 1234.

² Riječ je o napadu na neprijateljske snage u selu Pečani (vidi dok. br. 86 i 131).

hvata odmah na licu mjesa ubija³ (kolje)». Također priča da se neprijatelj nalazi i na Ljubovu gdje je jučer sa Ljubova prema Debelom Brdu prošlo 120 motornih vozila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, potpukovnik
N. R. Grubor

BR. 79

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 16. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ 0 BORBAMA KOD GORICE I PEĆANA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ

Br. 10. 16. V 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se izvještaj o situaciji i radu jedinica ove divizije u toku današnjeg dana:

U 3 sata u jutru I brigada preduzela je napad na neprijatelja u Pećanima; borba je trajala dva sata, ali uslijed nadmoći neprijatelja u ljudstvu i naoružanju napad nije uspio.²

U toku iste noći jedan bataljon³ ove brigade prebacio se preko ceste na sektor Ljubovo.

II brigada sadejstvovala je u napadu sa jednim bataljom, koji je zakasnio uslijed vršenja osiguranja, te je u borbu stupio pri kraju iste, ali i on nije postigao nikakav uspjeh.

Prije dobivenog izvještaja od brigada o vođenoj borbi u toku noći, ovaj štab je naredio I i II brigadi da ukoliko sinoć nisu izvršili dobiveni zadatak, koristeći maglu odmah pristupe izvršenju toga zadatka, ali u 8.30 sati neprijatelj je sa tri kolone napao preko Gorice i Pećana položaje koje su držali I i II

¹ Vidi dok. br. 95 i 164.

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 13/5, k. 1234.

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 86.

³ Prvi bataljon

brigada, tukući pomenute položaje jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom.⁴

I pored gусте magle jedinice brigada na vrijeme su opazile neprijatelja i sa istim su prihvatile borbu.

I pored žestokih neprijateljskih napada, koji su bili premiljeni artiljerijskom vatrom sa pravca Bjelog Polja, Debelog Brda i Jošana, jedinice ove divizije sa uspjehom su branile posrednute položaje sve do 13 sati, kada je neprijatelj uspio da ovlada Goricom i da dođe do Vlajisavljevića stana uz pratnju od 3 tenka. U isto vrijeme ovladao je također i sa Vršeljkom (sk. 751) produžujući da tuče naše položaje jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, a naročito k. Vršak.

Na položajima južno od Gorice — k. 1083 — bezimene kote sjeverozapadno od Metle i na zapadnim padinama Metle, jedinice I i II brigade upornom odbranom uspjele su da zadrže neprijatelja sve do 15.30 časova.

U 15 sati ovaj štab je naredio I i II brigadi da sa položaja, na kojima se uporno brane, a u slučaju prinudnog povlačenja, vrše povlačenje pod borbom i sa prihvatom uporno braneći posrednute položaje. Ako neprijatelj zanoći na zauzetim položajima, brigade imaju da izvrše kontranapad i odbace neprijatelja sa tih položaja.

U 15.30 sati jedinice ove divizije prešle su u protivnapad i uspjele su da neprijatelja odbace sa zauzetih položaja. Borač i dalje traje i prema izvještajima brigada je vrlo žestoka.

U 16 sati I brigada javlja da je neprijatelj izvlačio nešto iz zemunica na Gorici i iz zemunica u Zečevom stanu.

U 16.30 sati II brigada izvještava da se je vratio 3. bataljon koji je bio na osiguranju prolaza ranjenika, te je zadržan u brigadnoj rezervi.

U 19 sati II brigada javlja da je izbila na svoje prvobitne položaje na Goricu, dok I brigada i dalje vrši ofanzivne akcije, potiskujući neprijatelja. U ovom momentu nema se još podataka gdje je izbila I brigada, ali istoj je naređeno da produži sa gonjenjem i da izbije na svoje prvobitne položaje iznad Pećana i Jošana.

O našim i neprijateljskim gubicima nemamo još podataka, ali čim iste primimo, dostavićemo naknadni izvještaj.⁵

U toku dana pronašli smo rukovaoca zemunice⁶ sa namnim minama, te smo naredili brigadama da upute svoja

⁴ Vidi dok. br. 121.

⁵ Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

⁶ Zemunica se nalazila u Končarovom Kraju (vidi dok. br. 12/15, k. 1234. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

minerska odjeljenja kao i Lički partizanski odred, ~~koje smo~~ uputili na punkt br. 4 radi prijema nagaznih mina.

Po izuzetku nagaznih mina minerska odjeljenja imaju da izvrše slijedeći zadatak:

1. — Miner II brigade:

Miniraće put između Plitvičkog Leskovca i Babinog Potoka; između Čudinog Klanca i Homoljca; između Prijeboja i Vrela; između Korenice i Bunića i između Bjelog Polja i Pećana.

Po završenom zadatku vratiti se u sastav svoje brigade.

2. — Miner I brigade:

Miniraće put između Ramljana i Bunića; između Široke Kule i Kuzmanovače; između Široke Kule preko Ljubova prema Buniću i između Bunića i Pisača. Po završenom zadatku vratiti se u sastav svoje brigade.

3. — Minersko odjeljenje Ličkog partizanskog odreda:

Miniraće put između Lapca i Drenovače; između Lapca i Udbine i između Lapca i Dnopolja.

4. — Pomenute komunikacije minirati tako, da na svaki kilometar bude po jedna mina na najpodesnijim mjestima, koja dobro maskirati da neprijatelj ne pronađe.

Svaki miner da poneše što više mina, a najmanje po 5 mina, tako da po završenom miniranju donešu izvjestan broj mina kao rezervu u svoju jedinicu.

Napominje se minerskim odjeljenjima da neprijatelj sve pomenute puteve koristi takoreći svakodnevno svojom motorizacijom radi čega na minerima leži veliki zadatak: angažovati se najpožrtvovanije kako bi se što bolje izvršio dobiveni zadatak.

Vode minerskih odjeljenja točno da zapamte gdje je postavljena koja mina, kako bi se dejstvo istih moglo svojevre-meno prekontrolisati ili ih pokupiti ako situacija to bude nala-gala, tj. kada neprijatelj napusti rečene sektore i komunikacije.

Miniranje vršiti na mjestima, koje neprijatelj kontroliše noću i oprezno, zbog tajnosti minskih polja i čuvanja ljudstva.

Po završenom zadatku ovo naređenje predati svome štabu sa izvještajem kako i kada je po njemu nastupljeno, a nadležni štab odmah će nas o radu minerskih odjeljenja detaljno izvje-stiti i navesti, između ostalog, kako se je držalo minersko odje-ljenje i koji se miner najbolje istakao.

Naredili smo jedinicama da u što kraćem roku dostave operativne izvještaje od početka ofanzive do danas, pa čim

primimo dostavićemo ukupan operativni izvještaj i tome
štabu.
Prednje se dostavlja na znanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. odsutan

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

BR. 80

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE OD 16. MAJA 1944. ŠTABU DVEĆINAESTE DIVIZIJE O BORBI KOD BRUVNA¹

ŠTAB
III BRIGADE XIX DIVIZIJE NOVJ
16. V 1944. g.

Operativni izvještaj:
za akciju kod Bruvna
12. V 1944. g.

ŠTABU XIX DIVIZIJE NOVJ
(Sekcija Knin 1 : 100.000)

- 1) *Opis položaja:* Položaj je mjestimično pošumljen, s mnogo čukica, ispresijecan sa nekoliko seoskih puteva i rijekom Otućom, kao i manjim potočićima, pogodan za odbranu i napad. Preko njega prolazi komunikacija Gračac — Bruvno — Udbina.
— Mazin — Lapac i Gračac — Bruvno — Udbina.
- 2) *Naziv jedinica:* III i IV bataljon ove brigade ojačan sa jednom protukolskom puškom.
- 3) *Borba je vođena:* Sa ustašama-legionarima, četnicima i Švabama, koji su bili uz teško oružje i kao komandni kadar. Četnici su bili iz Gračaca, dok su legija i Nijemci došli iz Otrića, i nepoznata nam je jedinica kojoj pripadaju.² Bio

¹ Vidi dok. br. 131.

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-historijskog instituta, reg. br. 14—15, k. 1237 A.

² U operaciji »Morgenstern«, pravcem Gračac — Lapac, nastupao je Prvi puk »Brandenburg«, a pravcem Bruvno — Lovinac — Udbina [vedeset] drugi motorizovani puk. Opširnije o tome vidi dok. br. 31, 88 i 120.

je i jedan tenk, jedna blindirana kola i 6 kamiona. Naoružanje: 1 teški bacač, 1 protukolski top, 2 mala bacača plus naoružanje na motornim vozilima i pješadijsko naoružanje.

- 4) *Obostrana situacija:* U toku zadnjih 3—4 dana neprijatelj je motorizovanom kolonom iz Bihaća prodrio za Prijedor i Korenicu i jednom kolonom iz Gospića preko Ramljane — Čanak — Trnovac.³ 11. V o.g. u 15 časova neprijatelj je iz Gračaca, bez otpora, došao do Derin Gaja. Tad smo mi znali za njegov pokret i namjere, ali nismo znali kojim snagama nadire, jer do tog momenta nije uopće bilo nikakvih pojačanja u Gračacu. Neprijateljske namjere su bile da prodre preko Bruvna — Klapavica u Udbinu.

Mi smo imali zadatak da sa jednim bataljonom ostanemo u Mazinu sa dosadašnjim zadatkom, to jest održavanjem veze sa Bosnom i zatvaranje pravca Dobro Selo — Mazin i Lapac — Mazin. Jednim bataljonom zatvarati pravac Lapac — Udbina na Kuku. Ostala dva bataljona smještena su u Ondiću i Klapavici i služili su kao rezervu. 11-og. V o.g. u 8 sati sporazumno sa Štabom XI Korpusa donesena je odluka da sa bataljonom, koji se nalazi u Klapavici, osiguramo prebacivanje baterije za našu Diviziju i prebacivanje delegata⁴ i radio-stanica za Dalmaciju. Ovaj bataljon je krenuo na zadatak u 10 sati.

- 5) *Izdate zapovijesti:* Pismena zapovijest uopće nije izdavana, jer nije bilo vremena za to, već je preko telefona i depešom izdato naređenje najprije III bataljonu, koji ga je dobio u 16 časova u Glogovu, da se povrati sa određenog zadatka i da svojim snagama, sa položaja Visoko Brdo, k. 729, k. 756 i 755, bočno djeluje na neprijatelja koji nadire i zatvara pravac Bruvno — Mazin. U isto vrijeme preko telefonu izdato je naređenje IV bataljonu da zauzme položaj Mazinsku Previju i zapadne padine Urljaja i po mogućnosti, ako situacija bude dozvoljavala, da se prebacuje preko komunikacije i zauzme kotu 972 (Urljaj) sa koje da zatvara pravac Bruvno — Klapavica. Kako se situacija razvijala, tako su i izdavane usmene telefonske zapovijesti. U toku nadiranja neprijateljskog, 11. V, jedini otpor na koji je nailazio davala je udarna grupa našeg III bataliona.
- 6) *Tok borbe:* Borba je počela 12. V u 5 sati kod IV bataljona, a u 6 sati kod III bataljona. U tom momentu mi smo imali

³ Vidi dok. br. 31 i 88.

⁴ Odnosi se na Devetnaestu diviziju.

⁵ Riječ je o drugovima koji su kao delegati učestvovali u radu Drugog kongresa Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije, održanom 2. maja u Drvaru.

u rukama slijedeće položaje kojima smo uspjeli ovladati tokom noći: Opčuv (kota 972) i istočna kosa Opčuva kota 755 (Gradina), kota 756, kota 729 i 701. Neprijatelj se nalazio na Vodenoj Glavi i njezinim padinama zapadno od komunikacije, u Radakovića Dragi i u prvim kućama Bruvna. Tenk i kamioni nalazili su se na prostoru od Blanuša do Radakovića. Sa tih položaja je neprijatelj počeo nadirati prema Bruvnu i našim položajima, iskoristivši maglu uspio je da ovlada jednim dijelom Bruvna, da zauzme crkvu i da se podvuče pod Opčuv. Vatrom i pokretom, kao i manevrom jedne čete IV bataljona koja je imala zadatak da preko Savatovića i Krneta zbaci neprijatelja, odnosno tuče neprijatelja na Vodenoj Glavi, uspjeli smo neprijatelja zadržati, i kontranapadom sa položaja III bataljona i te čete IV bataljona protjerati neprijatelja u Radakovića Dragu i oko 18 časova poslije podne neprijatelj je bio sa tri strane blokiran u Radakovića Dragi. U tom momentu izdato je naređenje da se neprijatelj likvidira ili protjera iz Radakovića Drage, u čemu nismo uspjeli, jer je u tome momentu pojačanje, koje je stiglo iz Gračaca, uspjelo učvrstiti položaje na Vodenoj Glavi, a i zato je neprijatelj u Radakovićima bio u tvrdim kućama, a mi nismo raspolagali teškim oružjem. Za to vrijeme je već pao i mrok i doznali smo da je neprijatelji sa jačim motorizovanim snagama, uspio da iz Gračaca preko Lovinca i Ploče uđe u Udbinu, iz Bunića u Udbinu i iz Lapca preko Kuka u Udbinu, a jedna kolona da je iz Lapca krenula prema Dobrom Selu i da je skrenula prema Mazinu preko Suleševice. U ovoj situaciji Štab brigade je odustao od daljnog pritiska na neprijatelja u Bruvnu i izdato je naređenje da se IV bataljon prebaci na Šolobanicu i Urljaj, a III na Plećašku Kosu i jugozapadno napadne Urljaj. U 1 sat obaviješteni smo od našeg IV bataljona sa položaja Opčuv, da je neprijateljska motorizacija prodrla do Mazinske Previje, kako je stvarno i bilo, te je neprijatelj u zoru počeo da nadire preko Bruvna — Klapavice u Udbinu sa jačom motorizovanom kolonom (jačine oko 230 motornih vozila). U 23. časa 12. V naš III bataljon se povukao na određene položaje, a IV bataljon tek u 2 sata i to u pravcu Paklarića.

- 7) *Ishod borbe:* Postavljeni ciljevi i zadaci donekle su izvršeni. Pravac Gračac — Bruvno zatvaran je sa uspjehom sve do probroja neprijateljskih kolona iz Lapca preko Kuka i iz Lapca preko Mazina i Gračaca preko Lovinca i Ploča. Neprijateljski gubici za vrijeme borbe 12. V bili su 21 mrtav i 35 ranjenih. Ove tačne podatke dobili smo od oče-

vidaca, seljaka koji su se nalazili tu i u čijim kućama su bili smješteni svi ti ranjenici i mrtvi, a i po izgledu bojišta i tragovima krvi. Zarobljeno je 10 bacačkih mina.

- 8) *Naši gubici:* 5 mrtvih od kojih je poginuo zamjenik komandira III čete Korolija Jandrija, delegat Stijelja Gojko obadvojica iz IV bataljona. Iz III bataljona poginuo je vodnik I čete Lazinica Sava, ostali borci. Ranjeno je 8 drugova od kojih iz III bataljona zamjenik komandanta bataljona Miljuš Bogdan, komandir II čete Kuridža Stevan, vodni delegat I čete Babajko Ivo i vodni delegat II čete Bobić Vladimir, a iz IV bataljona komesar II čete Štrbac Mile i desetar Popović Dušan. Oštećen je jedan puškomitrailjer od direktnog pogotka protukolskog topa, koji je pogodio u bunker.
- 9) *Utrošak municije:* Puščane 2148 metaka, puškomitrailjeske 3177, mitraljeske 850. Mina za mali bacač 12 komada.
- 10) *Imena lica i jedinica koji su se naročito istakli:* Borci III bataljona kao i rukovodioci, a također borci i rukovodioci IV bataljona, dobro su se držali u ovoj akciji. Pojedinaca bilo je svega dvojica boraca u III bataljonu koji su pod svaku cijenu nastojali da izvuku mrtvog druga i uspjeli su u istome. Njihova imena momentalno ne znamo, jer je bataljon preko komunikacije, a u operativ. izvješ. nije dostavio.
- 11) *Imena lica i jedinica koje bi trebalo pozvati na odgovornost:* nije bilo.
- 12) *Kritika akcije:* Pripreme uopće nisu vršene, odluke i usmene zapovijesti izdate su realno; upravljanje i rukovođenje operacijom bilo je uglavnom dobro; niži komandni kadar nije bio dovoljno uporan i nije energično komandovao. Taktički i borbeni postupci nisu bili uvek u skladu sa razvojem situacije. Nije bilo dovoljno upornosti i brzine u napadu; municije je mnogo utrošeno, premda je bilo potrebno, jer je situacija zahtijevala da se više troši.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:

Za komandanta, načelnik Štaba, kap.:
Morović Sime

BR. 81

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTOG KORPUSA OD 17. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA USTAŠKE POSADE U FERIČANCIMA I ĐURĐENOVCU¹

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 146
Dana: 17. V 1944. u sati

Dostavlja operativni
izvještaj o napadu na
Feričance i Đurđenovac

GLAVNOM STABU NOV I PO HRVATSKE

Dne 21. IV 1944. jedinice VI korpusa i to: jedinice XII i XXVIII udarne divizije, jedinice Istočne grupe NOP odreda, Konjički divizion, deo Artiljerijskog diviziona i Diverzantski bataljon, izvršili su napad na neprijateljska uporišta Feričanci i Đurđenovac² (sek. D. Miholjac 1 : 100.000).

1. — U prilogu dostavlja se skica uporišta Feričanci i Đurđenovac.

2. — Uporište Feričanci napadala su dva bataljona XXI udarne brigade, pojačana sa dva topa, dok su ostale jedinice XXVIII udarne divizije postavile osiguranje prema Našicama i Osijeku, te prema Podrav. Slatini. Detaljan raspored jedinica i njihov zadatak vidi se iz priloženih zapovijesti.³

Uporište Đurđenovac napadala su tri bataljona XVIII brigade, pojačana sa 4 topa, dok su ostale jedinice XII divizije dale osiguranje prema D. Miholjcu. Detaljan raspored i zadatak jedinica vidi se iz priloženih zapovijesti.

3. — U uporištu Feričanci nalazila se je neprijateljska posada u jačini od oko 80 ustaša 18. ustaške bojne i 20 domobrana Željezničke bojne. Zapovjednik posade bio je ustaški zastavnik Savić. Posada se je nalazila u bunkerima oko željezničke stanice i u bunkerima kod željezničkog mosta na potoku Stara R. (Iskrica). Bunkeri su bili zidani od cigle i pojačani iznutra još jednim redom cigala, a na krovu je bio sloj zemlje u debljini od 50 cm. Bunkeri su bili ograđeni bodljikavom žicom.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnootičkog instituta, reg. br. 37—1/3, k. 473—A.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 82 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26. dok. br. 107, 174, 175 i 176.

³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 84.

U uporištu Đurđenovac bila je neprijateljska posada oko 400 ustaša 18. ustaške bojne, 20 domobrana, 6 žandara i 26 kulturbundaša. Zapovjednik bojne bio je satnik Kočić, zapovjednici satnija: natporučnik Filipović, poručnik Gaček, vodnik Jelenić i zastavnik Smoljan. Neprijatelj je osiguravao uporište bunkerima koji su bili izgrađeni oko cijelog uporišta i opasani bodljikavom žicom. Bunkeri su bili djelomično zidari i djelomično drveni. Pored toga u unutrašnjosti uporišta bila je podešena za odbranu dvospratna zgrada Tvornice tanina, koja je dugačka 80 m, visoka 15, a zidovi su debeli 80 cm i krov je od armiranog betona.

4. — Neprijatelj je držao pomenuta uporišta kao predstražu Našicama, kao osiguranje Tvornici tanina koja se nalazi u Đurđenovcu te kao bazu iz koje je vršio kontrolu i teror nad Podravinom.

Ovaj štab donio je odluku da likvidira ta dva uporišta slijedećih razloga:

- a) ista uporišta su po jačini najbolje odgovarala jačini naših jedinica;
- b) lak upad jedinica XII divizije u Đurđenovac, posle akcije na Slatinu,⁴ dao je temelj prepostavci da uporište neće biti naročito tvrdo;
- c) likvidacijom tih uporišta oslobođilo bi se mnogo sela, naročito u Podravini. Neprijatelju bi bio zadan vojnički, politički i ekonomski udarac;
- d) likvidacijom tih uporišta bio bi nam omogućen vojnički i politički rad u Podravini.

5. — U prilogu se dostavljaju zapovijesti, koje su izdane u cilju likvidacije pomenutih uporišta.

6. — Napad na pomenuta uporišta otpočeo je 21. IV 1944. u 23 časa.

7. — Napad na uporište Feričanci počeo je tačno u određeno vrijeme. Neprijatelj je davao jak otpor iz bunkera oko željezničke stanice i mosta na pruzi, oko kojih je bio veliki brisan prostor. Jedinice koje su napadale nisu u svom radu pokazivale dovoljno istrajnosti i poleta, te je tako uporište likvidirano tek 22. IV oko 12 sati, kada je neprijatelj počeo iz uporišta bježati u pravcu Đurđenovca. U toku napada artiljerijska vatrica nije bila dovoljno precizna, jer se oruđa nisu mogla prevući preko brisanog terena na blisko odstojanje. Razorna moć artiljerijskih zrna, obzirom na jačinu bunkera, bila je suviše slaba da bi mogla bunkere porušiti i samo direktni pogodak u puškarnicu mogao je neprijatelja, koji je bio dobrog morala,

⁴ Jedinice Šestog korpusa NOVJ napale su ustašku posadu u Podravskoj Slatini 4. aprila 1944 (vidi dok. br. 76).

natjerati na napuštanje istog. Jedinice u napadu bile su snabđevedene sa većim brojem mina koje smo izradili od eksploziva, ali su te mine nepravilno iskorištene. One su se trebale upotrijebiti za rušenje žice i za ubacivanje u bunkere, dok su se u stvari one upotrebljavale na onim mjestima i u one svrhe za koje je htio onaj borac koji je minu nosio, da je upotrijebi. Mine su davale jaku eksploziju, što se je borcima sviđalo i što ih je dovelo do uvjerenja da će neprijatelja uplašiti i dati povoda za bježanje. Tek intervencijom štaba divizije stvoren je dobar plan vatre i nekoliko preciznih pogodaka u puškarnice bunkera prisililo je neprijatelja na povlačenje.

Neprijatelj koji je bježao nije se progonio u dovoljnoj mjeri. iako su bili svi uslovi da se neprijateljska živa snaga mišti do i jednog vojnika. Zbog nedovoljnog poleta rukovodioca zbog borbenog reda, jedan deo posade uporišta Feričanci uspio je da pobegne u uporište Đurđenovac i da tamo među našim jedinicama stvori paniku i nesigurnost.

Uporište Đurđenovac nije napadnuto sa svim jedinicama isto vrijeme. Neke jedinice počele su napad u tačno određeno vrijeme, dok su druge zakasnile za nekoliko sati. Neprijatelj je davao žestok otpor i 22. IV do 11 sati jedinicama je uspjelo, da samo nekoliko bunkera očiste od neprijatelja. Napad se nije razvijao kako bi trebalo zbog slabe veze između jedinica u napadu te između jedinica u napadu i štaba brigade. Štab brigade nije uspio da u toku napada uspostavi solidnu vezu sa bataljonom u napadu, čisto zbog svoje nedovoljne preduzimljivosti.

Oko 8 časova ujutro na dan 22. IV na zasjedu, koja je bila prema D. Miholjcu, našle su slabije neprijateljske snage koje su se poslije kratke borbe povukle u pravcu D. Miholjca. Istremeno je na zasjedu XVII udarne brigade prema Našicama našao neprijatelj iz Našica, koji je grupisao svoje snage prema lijevom krilu i uspio da na tom mjestu izvrši prodor. Pataljon koji je bio probijen povlačio se je u pravcu Đurđenovca i na taj način neprijatelja takorekuć donio na svojim ledima u uporište, te je među jedinicama u uporištu zavladala panika. I budući da je štab divizije utrošio već prije svoju slabu rezervu, nije imao čime parirati taj prodor i nadiranje. Jedinice su se u neredu počele povlačiti u pravcu Feričanaca. Desno krilo zasjede prema Našicama, vidjevši da neprijatelj grujiše svoje snage prema lijevom krilu, izvršilo je sjajan manevr i udar pod neposrednim rukovodstvom komandanta XVII udarne brigade u pravcu Našica, uslijed čega je neprijatelj jedan dio svojih snaga stvarno vratio u uporište Našice, ali sa ostatkom produžio je pokret u pravcu napadnutog uporišta Đurđenovca. Samo taj manevr jedinica XVII udarne brigade spasio je ostale naše jedinice od većih gubitaka i potpunog poraza.

3. — U borbama nisu postignuti postavljeni ciljevi i z
daci su izvršeni samo djelomično. Uporište Feričanci je likvidi
rano, ali ne u željenom roku i ne sa željenim rezultatom, jer
nije neprijateljska živa sila sva uništena. U borbama za Đur
đenovac, ne samo da nisu postignuti postavljeni ciljevi, već su
se iz istog uporišta naše jedinice povukle u neredu ostavivši
neprijatelju jedan protivtenkovski top 47 mm, 1 teški mitraljez
i jedan laki mitraljez.

U borbama za Feričance, Đurđenovac i na zasjedama uč
njeno je slijedeće:

Pljen: 2 p. mitraljeza
              30 pušaka
              950 metaka

Neprijateljski gubitci:
30 ubijenih
12 zarobljenih (od toga jedan domobran).

Gubitci neprijatelja u Đurđenovcu i na zasjedama nisu
poznati.

9. — *Naši gubitci:*
14 mrtvih
75 ranjenih
2 zarobljena

10. — U borbama je izgubljeno:
1 protutenkovski top 47 mm
1 teški mitraljez
1 laki mitraljez

Izgubljeno oružje ostalo je u uporištu Đurđenovac kri
vicom nižih rukovodilaca, jer je bilo mogućnosti da se isto na
vrijeme izvuče.

11. — U borbama se je istakao kao rukovodilac koman
dant XVII udarne brigade major Demonja Nikola, koji je izveo
sajan manevr i udar svojih jedinica u zasjedi u pravcu nepri
jateljskog uporišta Našice.

13. — Akcija je bila samo djelomično dobro pripremljena.
Štab korpusa i štab XII divizije raspolagali su sa vrlo malom
rezervom. Štabovi brigada u napadu, pogotovo štab XVIII bri
gade, nisu izvršili u dovoljnoj mjeri političku pripremu. . .

Odluke koje su donesene za likvidaciju pomenutih upo
rišta nisu bile u svemu realne, jer su bazirane na raznim pret
postavkama. Štab korpusa donio je odluku da likvidira oba

uporišta odjednom iz razloga što su oba uporišta vrlo blizu jedan drugome, jer je u uporištu Feričanci bilo svega 80 neprijateljskih vojnika i jer se je pretpostavljalo da će se uporeni Feričanci likvidirati za vrlo kratko vrijeme. Ta pretpostavka bazirana je na opravdanim objektivnim uslovima, ali se nije računalo s tim da u određenim momentima može da podbaciti jedinica i njeni rukovodioci. Nakon likvidacije Feričanaca, zadata prema Našicama trebala bi se pojačati sa jedinicama iz Feričanaca. Na taj način bilo bi omogućeno toj zasjedi veće polje manevrisanja i zasjeda ne bi imala tako kordonski izgled.

Rukovodenje borbom kod jedinica XXVIII udarne divizije donekle je zadovoljilo, dok kod jedinica XII divizije nikako nije zadovoljilo. Štab XII divizije nije mogao da ispolji svoj uticaj iz razloga što brigada nije imala veze sa bataljonima u napadu i tako ni jedan ni drugi štab, a napose ni štab korpusa nije bio upoznat sa situacijom u uporištu, tj. viši štabovi nisu bili u stanju da prate rad jedinica u uporištu.

Niže komandovanje jedinicama podbacilo je, ... i to načelo u jedinicama XVIII brigade, zbog slabe političke pripreme, zbog pesimizma koji je zavladao kod rukovodilaca i zbog slabe veze, radi čega nisu štabovi bataljona uopće dobijali pomoć od štaba brigade.

Upotreba artiljerije donekle je zadovoljila, dok je sama suradnja između pješadije i artiljerije bila na vrlo niskom stupnju.

Borbeni postupci starješina nisu bili u skladu sa razvojem situacije na bojištu. Tako na pr. nije preduzeto gonjenje posle likvidacije Feričanaca; bataljon koji je bio na zasjedi probijen nije se povlačio pod borbom već u neredu i na ledima donio neprijatelja u uporište; jedinice u uporištu nisu međusobom uspostavile dovoljno tijesne veze, štabovi bataljona nisu reduzeli sve da uspostave vezu sa svojim potčinjenim jedinicama, niti sa svojim pretpostavljenim štabovima.

Jedinice koje su se povlačile iz uporišta izvršile su to povlačenje u neredu i neorganizovano, bez zaštite teškog oružja i bez organizirane zaštitnice.

Iz akcije treba izvući slijedeće pouke:

a. — Jednu te istu jedinicu ne predvidati za izvršenje dva zadatka, ako jedan zavisi o ishodu drugog;

b. — Bez jakih rezervi nema uspješnog završetka borbe. Bolje napasti malo, pa potpuno uspjeti, nego mnogo pa ostati sa malim rezervama i uspjeti samo djelomično ili nikako.

c. — Niže rukovodioce više obučavati u samostalnom radu, s obzirom na još slaba sredstva veze, davajući im razne pretpostavke i to za njih najnepovoljnije;

- d. — Službi veze posvetiti više pažnje, a naročito vezi koja treba da postoji između susjednih jedinica;
e. — Jedinice vježbati u postupku za slučaj našeg neuspjeha;
f. — Jedinice vježbati u izvlačenju iz borbe i odstupanju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

V. D. Politkomesara:
M. Bulović

*Komandant,
ppukovnik:
Mate Jerković*

BR. 82

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTOG KORPUSA OD 17. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA I DIVERZIJAMA OD 10. DO 30. APRILA¹

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 147
Dana: 17. V 1944. u sati

Operativni izvještaj
o izvedenim akcijama
u vremenu od 10. IV do
30. IV 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Dostavljaju se izvještaji o akcijama koje su izvele jedinice ovoga korpusa u vremenu od 10. IV do 30. IV 1944. Isto tako se podnosi izvještaj i za one akcije koje su izvedene pre ovog vremena, a za koje još nije podnijet pismeni izvještaj.

XII DIVIZIJA

12. IV 1944. jedinice Osječke brigade nalazile su se u selu Crkvari (Sekc. D. Miholjac 1 : 100.000).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 34—1/2 I, k. 437.

Ujutro rano naše su jedinice izašle iz sela na položaj u okolne šume radi zaštite od neprijateljske avijacije. Neprijatelj koji je bio obaviješten o mjestu kantonmana naših jedinica krenuo je u pravcu sela Crkvare u tri kolone, ukupne jačine oko 300 gestapovaca. Jedna kolona išla je u pravcu kote 206, druga u pravcu raskršća u selu Crkvare, a treća u pravcu sjevernog dijela sela N. Jošava. Oko 12 sati istoga dana, neprijatelj je došao na naše položaje na i oko k. 206. Naše jedinice primile su borbu, ali se je neprijatelj brzo počeo povlačiti u pravcu Feričanaca i naše jedinice progonile su ga do samog sela Feričanci.²

Pljen:

1 laki mitraljez
1000 metaka

Neprijateljski gubitci:

10 mrtvih
10 ranjenih

Naši gubitci:

5 ranjenih među kojima politkomesar II bataljona Pintarić Antun i zamjenik politkomesara čete Lukić Boško.

Utrošeno:

2400 metaka
5 teških mina
6 lakih mina

Sve jedinice u borbi kao i rukovodioci dobro su se snašli i dobro su se držali. Manevar koji je izvela jedna četa II bataljona u neprijateljski bok bio je od presudnog značaja za brzo povlačenje neprijatelja.

14. IV 1944. jedinice Osječke brigade nalazile su se u selima: Jošava, Crkvare i Šumeđe (Sekc. D. Miholjac 1 : 100.000).

Neprijatelj u jačini od oko 260 gestapovaca i nekoliko ustaša krenuo je u pravcu pomenutih sela, jer je prema izjavi zarobljenih imao podatke da se u tim selima nalazi oko 200 izmorenih i iznemoglih partizana koje treba pohvatati i uništiti. U tom cilju neprijatelj je nastupao glavnim snagama od k. 192 sjeverno od s. Valenovac preko Govede Glave ka k. 206, gdje su bili naši položaji, a za pobočnicom išao je na selo Šumeđe.

U 7 i 30 časova naše su jedinice primile borbu.³ Pritisak neprijatelja bio je neobično snažan na k. 206, ali manevar našeg II bataljona u neprijateljski bok brzo je prisilio neprijatelja

² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 54.

³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 62.

na povlačenje u pravcu s. Feričanci. Borba je završena u 10 sati istoga dana, ali gonjenje nije izvršeno u onoj mjeri u kojoj se je moglo izvršiti.

Plijen:

11 pušaka
1 šmajser
1 pištolj
5000 metaka
1 postolje za teški mitraljez, odijela i obuće.

Neprijateljski gubitci:

6 ubijenih
6 zarobljenih.

Prema pričanju seljaka, neprijatelj je uspio da izvuče oko 30 svojih vojnika što mrtvih što ranjenih. Među njegovim mrtvima, koji su ostali na terenu, bio je jedan oficir.

Naši gubitci:

4 ranjena, od toga 3 lakše.

Utrošeno:

2500 metaka
18 lakih mina
5 teških mina.

U borbi se naročito istakao desetar III bataljona nišanđija teškog mitraljeza Tadić Mihajlo, koji je vješto rukovodio svojim oružjem i sam ga premeštao sa jednog na drugi položaj kada je bio od neprijatelja otkriven i tučen lakinom bacaćem. Imenovan je drug zbog toga unapređen u čin mladeg vodnika.

16. IV 1944. jedinice XII divizije vršile su diverziju mostova u Podravini na sektor Orahovica — D. Miholjac — — Našice.⁴

Porušeno:

7 mostova.

21. IV 1944. jedinice XII divizije napadale su neprijateljsko uporište Đurđenovac.⁵ Detaljnije o tome vidi izvještaj ovog Štaba Op. br. 146 od 17. V 1944.

30. IV 1944. za vrijeme neprijateljske ofanzive⁶ jedinice XVIII brigade, koje su se nalazile na sektoru Papuka,⁷ dobile su zadatak da napadnu neprijatelja koji se je nalazio u Vuč-

⁴ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 86.

⁵ Vidi dok. br. 81.

⁶ Ona je počela 26. aprila i trajala do 8. maja (vidi dok. br. 103 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136).

⁷ Vidi dok. br. 103.

jaku (Sekc. Slatina) i u Kamenskom Vučjaku (Sekc. Požega). Jedinice Osječke brigade, koje su se isto tako nalazile na sektoru Papuka, dobile su zadatak da napadnu neprijatelja koji se je nalazio na Gredini (Sekc. Požega). Posle toga brigade su trebale očistiti put Kamensko — Zvečevo i prebaciti se na Ravnu Goru.

Jedinice XVIII brigade koje su napadale Vučjak naišle su na jak neprijateljski otpor, koga nisu mogle svladati, dok su jedinice, koje su napadale Kamenski Vučjak, ušle u selo bez borbe, jer neprijatelja u selu nije bilo. Ali zbog pomanjkanja samoinicijative kod tih jedinica iste su se zadržale u selu i kasnije prebacile na Ravnu Goru mjesto da su išle u pomoć jedinicama koje su napadale Vučjak.

Bataljon koji je bio u zasjedi prema Zvečevu postavio je nagazne mine na koje je naišao jedan kamion, jedan tenk i jedan luksuzni automobil. Zbog neodlučnosti bataljona, okljevalo se sa jurišem, što je neprijatelj iskoristio i pobegao. Motorna vozila su kasnije spaljena, pošto je prethodno iz njih izvučen plijen.

Pljen:

210 granata za brdski top 75 mm, nešto puščane municije i odijela.

Utrošeno:

1 tenk
1 kamion
1 luksuzni auto.

Jedinice Osječke brigade, koje su napadale neprijatelja na Gredini, u svom napadu nisu uspjеле. Neprijatelj je bio mnogo nadmoćniji, dobro ukopan, a napad naših jedinica pričično neorganizovan. Zbog toga su se jedinice Osječke brigade vratile na Papuk, dok su se 2 bataljona XVIII brigade prebacila na Ravnu Goru.

Gubitci neprijatelja u tim borbama nisu poznati.

Naši gubitci:

5 mrtvih
30 ranjenih.

XXVIII UDARNA DIVIZIJA

9. IV 1944. kada su naše jedinice napustile Podrav. Slatinu i povukle se na sektor Voćin, neprijatelj je ušao u Slatinu preko Golenić Puste i Čeralija (Sekc. Slatina) prodirao na naš oslobođeni teritorij.⁸

⁸ Vidi tom V., knj. 26, dok. br. 158 i 159.

Jedinice XXVIII udarne divizije zauzele su položaje kod s. Macute i Smude i prihvatile borbu.⁹ Posle žestoke borbe neprijatelj je prisiljen na povlačenje u pravcu Čeralija i dalje prema Slatini.

Neprijateljski gubitci:

59 mrtvih (Nijemaca, među kojima 2 oficira).

Naši gubitci:

2 mrtva

4 ranjena

Plijen:

4 puške

1 šmajser

1 pištolj

Uništeno:

1 tenk od 25 tona.

17. IV 1944. jedinice Brodske brigade postavile su zasjedu na cesti Slatina — Virovitica kod Cabune. Na zasjedu je naišao jedan oklopni automobil koji je pogotcima protivtenkovske puške oštećen i kasnije zapaljen.

Plijen:

1 šmajser

1 pištolj

Neprijateljski gubitci:

7 mrtvih (Nijemaca, među kojima 1 oficir).

21. IV 1944. jedinice XXVIII udarne divizije napale su neprijateljsko uporište Feričanci.¹⁰ Detaljnije o tome vidi izvještaj ovoga štaba op. br. 146 od 17. V 1944.

27. IV 1944. jedinice XXVIII udarne divizije nalazile su se na sektoru Voćin — Hum. Toga dana je neprijatelj iz Slatine u jačini od nekoliko stotina gestapovaca htio iz Slatine preko Petrovog Polja da prodre na naš oslobođeni teritorij. Jedinice XXVIII udarne divizije primile su borbu na položajima kod Petrovog Polja i neprijatelja natjerale na povlačenje.¹¹

⁹ Vidi dok. br. 83.

¹⁰ Vidi dok. br. 81.

¹¹ i ¹² Vidi dok. br. 83 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136.

Pljen:

1 protivtenkovski top 37 mm
1 teški mitraljez
4 laka mitraljeza
1 puškomitraljez
10 pušaka

Neprijateljski gubitci:

25 mrtvih (među kojima 1 oficir)
2 zarobljena.

28. IV 1944. jedinice XXI udarne i Brodske brigade vodile su borbu sa neprijateljem na liniji Kuzma — Lisičine — Hum — Popovac (Sekcija Slatina). Neprijatelj je na toj liniji zadržan, ali u toku noći naše su se jedinice povukle u pravcu Crnog Vrha zbog nadmoćnosti neprijatelja.¹² Gubitci neprijatelja nisu poznati.

Uništeno:

2 tenka (jedan od 20, a jedan od 15 tona).

ISTOČNA GRUPA NOP ODREDA

14. IV 1944. jedna četa Diljskog NOP odreda vodila je borbu kod s. Kindrovo (Sekcija Brod) sa neprijateljem u jačini od 250 vojnika. Uslijed nadmoćnosti neprijatelja naše su se jedinice morale povući bez ikakvog rezultata.

Naši gubitci:

1 mrtav
2 ranjena

Izgubljeno:

1 laki mitraljez.

16. IV 1944. na noć, jedinice Diljskog NOP odreda izvršile su diverziju na glavnoj pruzi na sektoru: Nova Kapela-Batrina — Brod. Pruga je presječena na 10 mjesta i promet je obustavljen 8 sati. Poslije diverzije pruge jedan bataljon Osječkog odreda, koji je isto učestvovao u diverziji povukao se je u s. Klokočevik, gdje je bio u toku dana 17. IV iznenaden i napadnut od 200 neprijateljskih vojnika i morao se je pod borbom povući.

Gubitci neprijatelja:

6 mrtvih
5 ranjenih

Naši gubitci:

4 mrtva
5 ranjenih
3 nestala

Uništeno:

10 presjeka glavne pruge.

18. IV 1944. na noć, jedinice Diljskog odreda vršile su diverziju glavne pruge na sektoru: Malino — Oriovac. Pruga je prekinuta na 19 mesta i zapaljena vaktarnica kod s. Kujnik. Za vrijeme vršenja diverzije neprijatelj je ometao rad iz bunkera koji se nalaze na pruzi.

Naši gubitci:

2 mrtva
2 ranjena

Uništeno:

19 presjeka pruge.

16. IV 1944. jedinice Požeškog odreda upale su u spoljni obrambeni obruč Požege, i bez vlastitih gubitaka likvidirali jedan bunker i potom se povukle.

Plijen:

3 puške

Neprijateljski gubitci:

3 zarobljena (domobrana iz drugog posadnog sata).

20. IV 1944. jedinice Podravskog bataljona vodile su borbu sa neprijateljem kod s. Feričanci (Sekcija D. Miholjac). Neprijatelj, koji je bio u jačini od oko 70 ustaša, bio je poslije kratke borbe prisiljen na povlačenje.

Plijen:

1 puškomitrailjez
4 puške
1000 metaka
20 bombi

Neprijateljski gubitci:

4 mrtva
3 zarobljena.
Mi nismo imali gubitaka.

22. IV 1944. jedinice Diljskog odreda izvršile su diverziju na pruzi Našice — Osijek, između Našičke Breznice i Koške. Dignuta su u vazduh dva željeznička mosta i pruga je presječena na nekoliko mjesta. Oba mosta bila su osigurana i u borbi koja se je vodila dok se neprijateljska posada nije sa mostova rastjerala, naše jedinice su imale 3 mrtva i 3 ranjena druga, dok gubitci neprijatelja nisu poznati. Istoga dana dugnut je jedan most na cesti Podgorač — Budimci kod s. Klenik.

Naši gubitci:

3 ranjena

Uništeno:

3 mosta.

22. IV 1944. na noć jedinice Požeškog odreda vršile su diverziju glavne pruge između Nove Gradiške i Starog Petrovog Sela. Pruga je presječena na 8 mjesta i porušena u dužini od 150 metara.

Porušeno:

150 metara pruge

8 presjeka pruge.

27. IV 1944. jedinice Osječkog NOP odreda izvršile su diverziju na pruzi Našice — Osijek na odsjeku: Našička Breznica — Koška.

Uništeno:

8 presjeka

2 klm. tt kabla skinuto.

ZAPADNA GRUPA NOP ODREDA

12. IV 1944. neprijatelj u jačini od 150 ustaša krenuo je iz Virovitice preko Suhopolja u pravcu s. Suhop. Borovo s namjerom da isto selo opljačka. Bataljon Bilogorskog odreda koji se je nalazio u s. Pčelić na vreme je saznao tu namjeru neprijatelja i napale su neprijatelja kada je isti ulazio u s. Borovo. Borba je trajala od 11,30 časova do 12,45 časova. Neprijatelj je dao slab otpor pošto je bio iznenađen i naše jedinice uspjеле su da ga natjeraju u bijeg. Gonjenje nije izvršeno, jer su neprijatelju došla u pomoć dva pancera i neprijatelj se je pod zaštitom istih povukao.

Pljen:

1 laki mitraljez

1 puškomitraljez

7 pušaka
3 šmajsera
1200 metaka

Neprijateljski gubitci:
15 mrtvih (koji su ostali na terenu)
Mi nismo imali gubitaka.

16. IV 1944. jedinice Posavskog odreda vršile su diverziju glavne pruge na sektoru Nova Gradiška — Novska.¹³

Uništeno:
60 presjeka glavne pruge.

18. IV 1944. dve satnije ustaša iz Daruvara krenule su u pravcu s. Bijela (Sekcija Bjelovar). Jedan bataljon Daruvarskog odreda zauzeo je položaj na Dugoj Njivi, gdje je primio borbu i prisilio neprijatelja na povlačenje. Gubitci neprijatelja nisu poznati.

Naši gubitci:
2 mrtva
1 ranjen.

20. IV 1944. jedinice Posavskog odreda porušile su dva mosta na glavnoj cesti Zagreb — Beograd i to: na reci Sušocka i most u s. Paklenica (Sekcija Pakrac).

Srušeno:
2 mosta.

19. IV 1944. neprijatelj iz uporišta s. Jazavica, u jačini od oko 50 ustaša Crne legije došao je u selo Kričke (Sekcija Pakrac), gdje je opljačkao stoku. Jedinice Posavskog odreda koje su se nalazile u s. Bair i Rajičići napale su neprijatelja u s. Kričke i prisilile ga poslije kratke borbe na povlačenje ostavivši opljačkanu stoku.¹⁴

Gubitci neprijatelja nisu poznati, dok mi nismo imali gubitaka.

20. IV. 1944. jedinice Posavskog odreda nalazile su se u s. Bujavica (Sekcija Pakrac).

Neprijatelj, koji je znao za naše jedinice nastupao je od Banove Jaruge preko Jamarice i od Poljane preko Janja Lipe u pravcu s. Bujavica. Jačina neprijatelja bila je oko 500 ustaša i gestapovaca sa 4 tenka i dva topa.

¹³ U diverziji je učestvovao i Prvi diverzantski bataljon (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁴ i ¹⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 174.

Jedinice odreda zauzele su položaj u samom s. Buja-vica i primile borbu u 11 sati. Borba je vođena do 13 sati, kada su se naše jedinice uslijed nadmoćnosti neprijatelja morale povući.¹⁵

Gubitci neprijatelja nisu poznati; mi nismo imali gubitaka niti je dobijeno što od plijena.

Oštećeno:

1 tenk, pogotkom iz protivtenkovske puške.

Jedan bataljon Posavskog odreda nalazio se je u selu Popovac (Sekcija Pakrac). Neprijatelj koji je preko pete kolone saznao za kantonman naših jedinica, jarcima se je provukao do samog sela u 14 časova i iznenadio naše jedinice. Pribrojnošću nekolicine drugova, koji su zadržali vatru, ima se zahvaliti, da se je bataljon izvukao iz sela sa srazmjerne-
lim gubitcima.

Naši gubitci:

2 mrtva

3 ranjena

1 laki bacač

1 puška.

Drugovi koji su odgovorni za obezbjeđenje kantonmana pozvani su na odgovornost.

21. IV 1944. jedna četa Daruvarskog odreda nalazila se u s. Sirač (Sekcija Bjelovar). Oko 10 sati prije podne naišlo je oko 150 zdrugovaca iz Daruvara u pravcu Sirača. Četa ih je očekala u zasjedi i posle jedan sat borbe prisilila na povlačenje.¹⁶

Pljen:

1 puška

Neprijateljski gubitci: 4 mrtva i 3 ranjena

Mi nismo imali gubitaka.

22. IV 1944. II bataljon Daruvarskog NOP odreda nalazio se je u kantonmanu u selu Kusonje (Sekcija Pakrac). Oko 8 časova ujutro, neprijatelj, nepoznate jačine, napao je naše jedinice sa pravaca od Pakraca i od Krndijskog mosta. Jedinice, koje su u to vrijeme već bile na položaju, primile su borbu i prisilile neprijatelja poslije dva sata borbe da se povuče u pravcu Sirača.¹⁷

* i ¹⁷ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 175.

Neprijateljski gubitci:

6 mrtvih.

Naši gubitci:

1 mrtav.

U borbama se je istakao borac Cornelius Boot (Holan-
danin), koji je u borbi poginuo, ali je ubio 3 neprijateljska
vojnika.

23. IV 1944. II bataljon Bilogorskog NOP odreda posta-
vio je zasjedu na cesti Suhopolje — Cabuna (Sekcija Slatina).
Oko 9 sati na zasjedu je naišla neprijateljska patrola u jačini
od 6 gestapovaca. Zasjeda je otvorila vatru i jednog gesta-
povca ubila, dok su ostali pobegli.

Plijen: 1 puška

Neprijateljski gubitci: 1 mrtav.

25. IV 1944. neprijatelj je u jačini od oko 200 ustaša i
gestapovaca, potpomognut sa dva tenka, upao u s. Pčelić (Sek-
cija Slatina), u cilju iseljavanja nekih svojih simpatizera.

II bataljon Bilogorskog NOP odreda, koji se je nalazio u
blizini s. Pčelić, napao je neprijateljsko osiguranje, koje je
bilo na čukama južno od sela i upao u selo, te prisilio nepri-
jatelja na povlačenje.

Mi nismo imali gubitaka i od plijena nije ništa dobiveno.

Neprijateljski gubitci: 1 mrtav.

ČEHOSLOVAČKA BRIGADA

19. IV 1944. jedinice Čehoslovačke brigade vodile su
borbu kod s. Duhovi (Sekcija Bjelovar) sa neprijateljem, koji
je u jačini od oko 600 gestapovaca i ustaša išao iz Garešnice
preko Uljanika za Poljanu. Na zasjedu, koju je I bataljon iste
brigade postavio kod sela Duhovi, naišlo je oko 13 sati 40 ne-
priateljskih vojnika, gestapovaca, sa kojima je zasjeda pri-
mila borbu, ali poslije kratkog vremena neprijatelju je došlo
pojačanje od Garešnice u jačini od oko 400 gestapovaca i
2 tenka, a od Poljane u jačini od oko 200 ustaša. Zbog nepri-
jateljske nadmoći i njegovog pritiska sa dvije strane, naše su
se jedinice u 14.30 časova morale povući.

Neprijateljski gubitci:

12 mrtvih

8 ranjenih.

Uništeno:

2 kamiona

Naši gubitci:

5 mrtvih
4 ranjena
6 pušaka
2 puškomitraljeza.

20. IV 1944. jedinice Čehoslovačke brigade porušile su most na rijeci Ilovi (između Končanice i Velikih Zdenaca) i most na Čavlovici (između Duhova i Uljanika).

DIVERZANTSKI BATALJON

Jedinice Diverzantskog bataljona izvele su samostalno slijedeće akcije:

6. IV 1944. postavljene su pješadijske nagazne mine kod samih Našica, na koje je neprijatelj naišao, ali detaljni podaci nam nisu poznati.

9. IV 1944. dignut je voz na glavnoj pruzi kod stanice Garčin. Broj žrtava nije poznat.

17. IV 1944. pruga Virovitica — Suhopolje presječena na 14 mjesta i na stanicu Suhopolje razbijeno 9 skretničkih srca.¹⁸

18. IV 1944. srušen 30 metara dugačak most na rijeci Karašici kod sela Kapelne (Sekcija D. Miholjac). Most je bio od armiranog betona. Istovremeno je srušen 30 metara dugačak železnički most na istoj rijeci.

22. IV 1944. srušen je 10 metara dugačak most, na pruzi Virovitica — Barč. Istoga dana dignut je pancer na pruzi Virovitica — Špišić Bukovica. Uništena su dva vagona.

Istoga dana presječena je pruga Našice — Feričanci na 21 mjestu. Između Đurđenovca i Pribiševaca (Sekcija D. Miholjac), dignut je na cesti most dugačak 10 metara.

28. IV 1944. srušen je 15 metara dugačak most od armiranog betona na putu između Bušetine i Turanovca (Sekcija Slatina).

Istoga dana porušen je 12 metara dugačak most na pruzi Osijek — Našice, kod sela Koške (Sekcija D. Miholjac), a šine su presječene na 12 mjesta.

Istoga dana postavljene su nagazne mine, na cesti Kamenka — Orljavac (Sekcija Požega), na koje je naišao neprijateljski tenk od 15 tona, koji je uništen.

¹⁸ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 174.

30. IV 1944. srušen je 15 metara dugačak most na putu
Virovitica — Bušetina. Most je bio od armiranog betona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
M. Bulović

(M. P.)

Komandant,
ppukovnik:
Mate Jerković

UKUPAN PREGLED AKCIJA:

koje su izvele jedinice VI korpusa NOV i POJ u vremenu od
10. IV do 30. IV 1944.

I. Zaplijenjeno:

1 protutenkovski top 42 mm
1 teški mitraljez
6 lakih mitraljeza
5 puškomitraljeza
3 pištolja
71 puška
20 ručnih bombi
210 granata za brdski top 75 mm
9100 metaka

II. Neprijateljski gubitci:

182 mrtvih
25 zarobljenih

III. Naši gubitci:

42 mrtva
139 ranjenih
2 zarobljena
3 nestala

IV. Uništeno:

6 tenkova (od toga 1 oštećen)
3 kamiona
1 luksuzni auto
1 oklopni automobil
2 vagona
9 skretničkih srca
20 mostova
152 presjeka šina.

U vremenu za koje se podnosi izvještaj, jedinice su izvele 3 akcije na neprijateljska uporišta, 15 akcija na pruge i ceste i 19 borbi na terenu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
M. Bulović

(M. P.)

Komandant,
ppukovnik:
Mate Jerković

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET OSME NOU DIVIZIJE OD 17. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOVJ O DEJ- STVIMA OD 23. MARTA DO 11. MAJA¹

STAB XXVIII UDARNE DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
A broj: 166
Dana 17/V 1944. god.

Trajne vrednosti

ŠTABU VI KORPUSA NOV I POJ

Položaj

I. — RAD JEDINICA:

Od 23. III. 1944. g. do danas jedinice ove divizije nalazile su se na sektorima u Podravini: Suhopolje, Pčelić, [Podrav.] Slatina i okolnim selima, gdje nam je glavni zadatak bio vršiti mobilizaciju u Podravini i popuniti jedinice novim borcima; na cijelom ovom sektoru uspjeh je bio mobilisati 43 čovjeka od kojih je 25 zadržato u jedinicama, dok su ostali oslobođeni kao nesposobni. Za vrijeme boravka na ovom sektoru, pored izvršene akcije na Slatinu,² jedinice su bile angažovane u održavanju mitinga po selima. Odbijena su dva neprijateljska ispada lokalnog značaja iz Virovitice i iz Barča. Izvršena je priprema jedinica i razrađivanje plana za oslobođenje Podr. Slatine.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 47—1, k. 1124

² Vidi dok. br. 76.

Izvršena akcija na Slatinu, nakon čega su se jedinice povukle na liniju Suhopolje — Lukovac — Levinovac — Macute — Čeralije na kratko odmaranje, gdje se je izvršila detaljna analiza³ akcije na Slatinu, kao i osiguranje za istu; sve konstatovane greške i nedostatci u ovome radu, tj. u izvršenju same akcije, kao i na postavljenim osiguranjima pravilno su uočeni i na osnovu istih stvorena je jedna brošura u vidu okružnice i razrađena kroz sve naše jedinice, tj. od štabova brigada, pa sve do boraca putem savetovanja; iz konceptovanih grešaka koje su predočene štabovima, kao i nižim rukovodiocima, vidi se da su drugovi dosta dobro i pravilno shvatili, ali i pored istih još uvijek se dešava ponavljanje i propuštanje starih grešaka. Za vrijeme boravka na ovom sektoru, neprijatelj, ogorčen uslijed oslobođenja Slatine, izvršio je jedan prodor preko Čeralija i Macuta u pravcu Voćina, djelomično palio sela Čeralije, Macute i Rijence i na liniji sela Macute — Smude — Rijenci XVII ud. brigada i XXI ud. brigada napale su neprijatelja i nakon jednodnevne borbe odbacile neprijatelja u pravcu Slatine ostavivši na terenu 41 mrtvog, među njima i 1 oficira, jedan tenk oštećen, koji su uspjeli izvući.⁴ Za vrijeme boravka na ovom sektoru naše jedinice su se svakodnevno morale prebacivati sa jednog manjeg sektora na drugi uslijed neprijateljskog bombardiranja Slavonije,⁵ a najviše Voćina oko kojega su se naše jedinice nalazile, te je uslijed toga bilo otežano sređivati jedinice i odmarati, uslijed čega smo se sa ovoga sektora prebacivali na liniju Levinovac — Pivnica — Vel. Babina Gora — Jasenaš, gdje smo ostali tri dana na sređivanju i odmaranju jedinica.

Poslije ovoga odmora naše jedinice sa ovoga sektora izvršile su marševanje u dvije etape u sela Duzluk, Orahovica — Pušina, gdje je izvršena priprema za izvršenje akcije na Feričance kao i osiguranje jedinicama XII divizije za oslobođenje uporišta Đurđenovac.⁶

Poslije likvidacije uporišta Feričanci jedinice su ostale na liniji D. Motićina — Feričanci — Bare — Zdenci — Orahovica radi sređivanja i odmora jedinica kao i raščlanjivanja izvedene akcije na Feričance i zasjede XVII ud. brigade od pravca Našica, čiji je IV bataljon probijen uslijed čega se je odustalo od izvršenja akcije na uporište Đurđenovac.⁷

Nakon trodnevnog boravka na ovom sektoru naše jedinice marševanjem u dve etape povratile su se natrag na sek-

³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 70.

⁴ Vidi dok. br. 82 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 138.

⁵ Vidi objašnjenje br. 12 uz dok. br. 104.

⁶ i ⁷ Jedinice Šestog korpusa NOVJ napale su Feričance i Đurđenovac 21. aprila 1944 (vidi dok. br. 81).

tor Čeralije — Voćin — Hum — Pivnica — Pčelić. Odmah po dolasku naših jedinica na ovaj sektor primili smo borbu sa neprijateljem u susretu, koji je nadirao iz Virovitice i Slatine, a što je ujedno bio i početak ofanzive,⁸ tako da je prvu borbu 27. IV. o. g. prihvatile Brodska brigada na liniji Pčelić — Meljani, odbila neprijatelja i u borbi, zapalivši jedan oklopni automobil, ubila jednog njemačkog nižeg oficira, zarobila neprijateljsku zapovijest, iz koje se vidjelo da neprijatelj po svom stvorenom planu ima zadatak prodirati cestom Slatina — Čeralije — Voćin; 28. IV o.g. sa istim neprijateljskim dijelovima primila je borbu XXI ud. brigada na sektoru Lukovac — Petrovo Polje i poslije dvodnevne borbe uspjela je razbiti neprijatelja, nanijeti mu osjetne gubitke,⁹ zarobiti dva neprijateljska vojnika, od kojih smo dobili podatke da su primili suhu hranu za 4 dana koja činjenica je u stvari potvrđivala da neprijatelj stvarno ima namjeru da prodire duboko u naš oslobođeni teritorij, nakon čega je u stvari odmah nastupila ofanživa na slavonski teritorij.

Neprijatelj, nadirući od pravca Slatine — Virovitice i Daruvara, zagospodario je cestom Daruvar — Slatina, a naše jedinice povučene su na liniju Sekulinci — Voćin — Hum — Lisičine, te na ovom sektoru vodile borbu sve do 30. IV o.g., kada je neprijatelj, nadirući od pravca Đuloveca i Čeralija, usao u Voćin. 2. maja o.g. poslije vođenih borbi na ovom sektoru, a uslijed jakog nadiranja i neprijateljskog pritiska, naše jedinice su se povukle na Lutoč, oslanjajući se na Crni Vrh i Petlovu Nugu s jedne strane i s druge strane St. Zvečevu — Zvečevu i Zajle.¹⁰ Na ovom dijelu terena vodila je borbu XVII ud. brigada sa neprijateljem kod Zvečeva i St. Zvečeva, koji je već bio prodro od pravca Sl. Požega — Kamensko — Zvečevu, te je istoga sa sektora Zvečevu i St. Zvečevu uz tešku borbu odbacio u pravcu Vučjaka i Loma, ali neprijatelj drskim nadiranjem ponovo je zauzeo ova ista mjesta.

3. ov.mj. poslije ovih borbi naše jedinice povukle su se na liniju Zajle — Metla — Ravna Gora, gdje je Brodska brigada kod Vučjaka, Prgomelje i na Ravnoj Gori vodila borbu sve dok neprijatelj nije uspio sa svojim jakim nadiranjem zauzeti k. 856 (iznad sela Koturić), i na sjevernoj strani od Zvečeva do Zajla preko Lutoča, koga je suzbijala XXI ud. brigada

⁸ Vidi dok. br. 103.

⁹ O toj borbi je Stab Šestog korpusa poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske depešu u kojoj, pored ostalog javlja: »... 28 Div. na cesti Pivnica — Voćin 28. IV. uništila 3 tenka od 20 tona ...« (Vidi dok. br. 5'10—2. k. 119/1 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

¹⁰ Vidi dok. br. 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 i 178.

Poslije neprijateljskog zauzimanja ovih predjela zemljista, naše jedinice prebacile su se za Moslavini u dvije marševske kolone¹¹ i to jedna kolona XVII ud. i Brodska brigada preko Psunja, Slavonskog Trokuta u Moslavinu u sela: Vel. Vukovje — Rogoža — Bršljanica — Dišnik, a druga kolona XXI ud. brigada Metla — Sirač — Kip — Trojeglava — Tomićica, smjestila se u moslavačka sela Popovac — Kostanjevac i jednim dijelom selo Dišnik.

Po izvršenom marševanju iz Slavonske ofanzive jedinice su se smjestile u ova sela u cilju odmora i sređivanja jedinica i pripreme za izvršenje akcije na uporište Hercegovac koja je vršena 10/11. V o.g. Nakon neuspjele akcije na uporište Hercegovac naše jedinice povučene su na sektor Trnovitica — Kostanjevac — Šimljana i okolna sela u cilju odmora, analize akcije, kao i sređivanja jedinica, gdje se i sad nalaze.

II. — IZVEDENE AKCIJE:

Brodska brigada uz pomoć XXI ud. brigade i Artiljerijskog divizionala štaba VI korpusa likvidirala je neprijateljsko uporište Podrav. Slatinu u vremenu od 4. IV 1944. od 4 časa do 5. IV 1944. do 17 časova. Priprema za ovu akciju kao i samo izvršenje iste bilo je dobro i sa uspjehom, o kojoj je dostavljen izvještaj ovoga štaba Op. br. 132 od 11. IV 1944.¹²

7. IV 1944. g. III bataljon XXI ud. brigade primio je borbu sjeverno od sela Čeralija sa neprijateljem koji je nadirao iz Slatine u cilju pljačke i paljenja sela. Ishod ove borbe bio je slab pošto je neprijatelj svojim jakim nadiranjem uspio ovaj bataljon odbaciti preko sela Čeralija na položaj južno od sela Rijenaca.

9. IV 1944. posle neprijateljskog prodora iz Slatine — Čeralije — Bokane i Macute uspio je upasti u ova sela, glavnim dijelom ih zapaliti sa namjerom prodora u Voćin; u cilju ovog sprecavanja naše jedinice XVII ud. brigada sačekale su neprijatelja na liniji sela Macute — lijevo Petrovo Polje i desno do pruge Voćin — Orahovica, a XXI ud. brigada na liniji Smude — Rijenci i nakon 4 sata uporno vođene borbe ove jedinice uspjele su neprijatelja djelomično razbiti i odbaciti ga na njegove prvobitne položaje kod sela Čeralija, nakon čega se povukao u uporište Slatinu, izgubivši jedan tenk od 25 tona i 4th mrtva vojnika i oficira koje je uništila XVII ud. brigada.¹³

¹¹ Vidi dok. br. 19—2 i 2—2. k. 1123, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 41.

¹³ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 162.

18. IV 1944. g. I bataljon Brodske brigade na cesti Slatina — Virovitica kod sela D. Meljane sačekao je jedan manji dio neprijateljskih snaga koji je nadirao iz Slatine i poslije kratke borbe uspio u jednom naletu zarobiti jedan neprijateljski oklopni automobil, uništiti ga, ubiti jednog oficira i 6 neprijateljskih vojnika, bez sopstvenih gubitaka.

21. IV 1944. jedan bataljon XXI ud. brigade likvidirao je neprijateljsku posadu na željezničkoj stanici u Feričancima sa dobrim rezultatom, dok je XVII ud. brigada istoga dana postavljala osiguranje od uporišta Našica u cilju nesmetanog likvidiranja uporišta Đurđenovac od strane jedinica XII divizije. Ova zasjeda nije se održala i tako nije izvršila svoj zadatak, pošto je njezin IV bat. na lijevom krilu bio probijen i neprijatelj se probio do napadnutog uporišta, uslijed čega se moralno odustati od likvidacije. Opširan izvještaj o izvršenju ove akcije dostavljen je štabu VI korpusa.¹⁴

25. IV 1944. g. posle povlačenja jedinica od likvidacije uporišta Đurđenovac, neprijatelj nadirući od Našica napao je dijelove XVII ud. brigade kod sela D. Motičina i nakon kratke borbe isti je odbačen uz gubitke i povukao se u svoju bazu, ostavivši na terenu 11 mrtvih vojnika.

27. IV 1944. g. neprijatelj je poduzeo ponovno mjere sa jačim snagama da prodre u pravcu Voćina u cilju paljenja i uništavanja; XVII ud. brigada sačekala je ovog neprijatelja kod sela Macuta, djelomično ga razbila i odbacila do sela Čeranjija, nakon čega se isti povukao u Slatinu sa gubitcima od 14 mrtvih.

28. IV 1944. g. neprijatelj je u cilju poduzimanja ofanzive na slavonski oslobođeni teritorij već prodro bio iz Slatine — Virovitice i Daruvara do sektora Petrovo Polje — Lukovac, Hum — Lisičine — Kuzma tako da je XXI ud. brigada na sektoru Petrovo Polje — Lukovac poslije jednodnevne vođene borbe uspijela odbiti neprijatelja koji se je poslije kraćeg okršaja povukao na svoje prihvatne položaje i utvrdio, a u borbi je ostavio na terenu, koji su naši borci zauzeli, preko 20 mrtvih. Istoga dana Brodska brigada suprotstavila se je neprijatelju koji je nadirao od Daruvara na liniji Kuzma — Lisičine — Hum i poslije dvodnevne borbe uspjelo je neprijatelja nešto odbaciti i sprečiti ga u izvršenju njegove namjere, uništivši mu jedan tenk od 25 tona i jedan manji tenk oštećen je dok je na mjestu borbe imao osjetne gubitke što se nije moglo ustanoviti uslijed neosvojenog terena.

29. i 30. IV 1944. g. neprijatelj, nadirući svojim jačim snagama, zauzeo je sve položaje i komunikacije do Voćina; naše

¹⁴ Redakcija ne raspolaže tim izvještajem (vidi dok. br. 81).

jedinice poslije zauzimanja položaja Voćin — Petlova Noga — Crni Vrh imale su zadatku sprečavati neprijateljevo daljnje nadiranje i udaranje u bok neprijatelja i u leđa. Tako je ova dva dana XXI ud. brigada vodila borbu sa neprijateljem na liniji Voćin — Lisičine — Kuzma u cilju sprečavanja njegovog nadiranja; kako je ovdje neprijatelj bio odlučan u vođenju svoje borbe nismo mogli tačno ustanoviti njegove gubitke, pošto ova jedinica nije bila u stanju zauzeti zemljište na kojem je vođena borba i dokle je njezina vatra dopirala. XVII ud. brigada i Brodska brigada zaobišle su neprijatelja i napale istoga na sektoru Nova Krivaja — Đulavec — Katinci — Potocani i na cesti između Koreničana i Brđana. U ovom manevru ovih dviju jedinica Brodska brigada nije došla u sukob sa neprijateljem, dok je XVII ud. brigada istog napala na sektoru Nova Krivaja — Đulavec i ubila 12 ustaša.

1. i 2. V 1944. g. XVII ud. brigada napala je neprijatelja koji je prodro iz Požege preko Kamenskog u Zvečovo, istog djelimično razbilja, tako da je neprijatelj morao pobjeći u pravcu Vučjaka i Loma izgubivši jedan top 37 mm. i 14 vojnika iz SS. divizije bosansko-hercegovačke. Istoga dana dijelovi XXI ud. brigade napali su neprijatelja koji je zaposjeo već Voćin i utvrdio se na dominantnim okolnim položajima, te demonstrativno privlačeći se rovovima bez sopstvenih gubitaka ubili 5 neprijateljskih vojnika.

4. V 1944. g. neprijatelj u razvoju svoje ofanzive nadrao je od centra Mrkoplje — Vučjak — kosom Ravne Gore u pravcu k. 856 s jedne strane i u drugom pravcu od Zvečeva preko Lutoča za Zajle. Brodska brigada primila je borbu sa neprijateljem na Ravnoj Gori kod k. 856 i nakon 3 sata vrlo teške borbe neprijatelj je poslije 4 kontrajuriša uspio zauzeti k. 856 uz vrlo teške gubitke, koji su ustanovljeni za vrijeme kontranapada naše Brodske brigade, jer su borci za vrijeme jurišanja prelazili preko mrtvih neprijateljskih vojnika koje nisu tačno mogli prebrojati uslijed jakog neprijateljskog nadiranja. Poslije ove borbe brigada se povukla na Metlu iznad sela Koturića. Istoga dana XXI ud. brigada vodila je borbu sa neprijateljem koji je nadrao od Zvečeva, i nakon duže borbe, koja se povremeno prekidala, nanevši neprijatelju osjetne gubitke, povučena je na Metlu na kojem sektoru se naša cijela divizija skoncentrisala u cilju prebacivanja za Moslavini.

5. V 1944. g. za vrijeme prebacivanja preko rijeke Ilove za Moslavinu, neprijatelj koji je postavio blokadu u selu Tomšici razbijen je uz dva mrtva i jednog zarobljenog vojnika.

6. i 7 i 8. V 1944. za vrijeme odmora jedinica u Moslavini u selima V. Vukoje, Rogoži, Bršljanica, Dišnik, Popovac, Ko-

stanjevac, neprijatelj je sa Gojila iz Garešnice i Hercegovca vršio ispadne u cilju uz nemiravanja naših snaga. Svi su ovi neprijateljski naleti odbijeni bez naročite borbe, uz jednog urobljenog vojnika zdrugovca, dok se nije još moglo ustanoviti da li je neprijatelj imao drugih gubitaka.

11. V 1944. g. XVII ud. brigada izvršila je napad na neprijateljsko uporište Hercegovac, dok su XXI ud. brigada, Brod-ska brigada, brigada »Jan Žiška« i II moslavačka brigada davale osiguranje. Ova akcija u cijelosti nije uspjela, o čemu će se dostaviti detaljan operativni izvještaj.¹⁵

U svim napred navedenim borbama neprijatelj je imao slijedeće gubitke i to:

341 mrtvog vojnika i oficira

2 tenka po 25 t. uništena

1 tenk 25 tona oštećen

zarobljeno je:

76 neprijateljskih vojnika i oficira

1 top 37 mm

1 top 42 mm sa 22 granate

1 top 37 mm sa 44 granate

6 pištolja

119 ručnih bombi

50 mina za laki bacač

2 kamiona

2 motocikla

50 pari odijela

2 vagona ulja

20 met. soli

30.000 cigareta

5 p. mitraljeza

4 laka mitraljeza

6 t. mitraljeza

2 šmajsera

183 puške

69.100 mauzer munic.

Naši gušitci u svim ovim borbama su slijedeći:

96 mrtvih

286 ranjenih, 41 nestao

izgubljeno: 34 puške, 2 p. m., 1 t. m., 1 postolje t. m.

oštećeno: 3 p. m., 3 karabina.

utrošeno 43.000 metaka.

¹⁵ Vidi dok. br. 64, 66, 75, 182 i 183.

III. — STEĆENA ISKUSTVA:

Kod svih ovih borbi kod naših jedinica osjetio se ~~mno~~ nedostatak i slabe vojničke rutine, kako kod rukovodilaca tako isto i kod boraca. Za vrijeme napadanja uporišta u prodiranju kroz zgrade, zidove i rušenje raznih prepreka ovoga puta uočena je potreba o korišćenju eksploziva i najbolji način upotrebe, kao i rušenje samih objekata koje je neprijatelj zaposjeo. Isto tako jedinice su stekle više znanja u likvidaciji samog uporišta kada ga neprijatelj želi braniti, i štititi njegovo probijanje i bježanje iz uporišta. Svi nedostatci i greške u ovome radu razrađeni su kroz naše jedinice.

U svim navedenim terenskim borbama vidjeli smo da naše jedinice obično stradaju od slabog držanja strelaca u borbi, a isto tako i rukovodilaca. Ovo se ogleda u tome što naši strelec vrlo slabo koriste zaklone ili se potpuno nepravilno prebacuju, uzajamno se ne potpomažu, a pored toga najslabija strana jest slabo gađanje. Kod povlačenja ili izvlačenja jedne jedinice na prihvatne položaje vidjeli smo da još nije uveden duh pravilnog i organizovanog povlačenja po komandama, već se to pretvara u vidu nekog bježanja. Slabo ocjenjivanje djeistva neprijateljskog oružja i uvida kakovu štetu može da nanese pojedino oružje svojom horizontalnom vatrom kao i ubaćenom putanjom svog zrna, sve ove greške uočene su i u radu su na otklanjanju istih.

IV. — DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE:

Naše daljnje operativne namjere za sada se ne mogu tačno konkretnizirati, ali se ima u vidu izbor uporišta na sektoru Moslavine za likvidaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Načelnik štaba,
major:

BR. 84

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE OD 17. MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV O NA- PADU NA NJEMAČKU POSADU U GORNJEM I DONJEM IZIMJU¹

ŠTAB
XXXIV DIVIZIJE IV KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Broj op. 123/44
Dne 17. V 1944. god.

Operativni izvještaj o
napadu na sela Izimje i
Stančaki

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Selo Izimje leži na rubu šume Mokrica na brisanom zemljistu, koje se blago spušta prema cesti Zagreb — Karlovac. Selo je podijeljeno na dva dijela: Gornje i Donje Izimje, opasano rovovima i pojačano sa tri nenatkrivena bunkera. Selo Stančaki leži na samoj cesti Zagreb — Karlovac. Zemljiste oko njega je jako brisano. U selu ima nekoliko zidanih zgrada koje su udešene za odbranu i opasane rovovima. Sekcija Samobor 1 : 100.000 izdanje V. G. I.² Beograd.

U borbi je učestvovala brigada »Franje Ogulinca-Selje«, Karlovačka brigada, te dva bataljona Žumberačkog odreda.³

Neprijateljsku posadu u pomenutim selima sačinjavalo je: selo Gornje i Donje Izimje 200 Nijemaca iz I Jägerersatzregimente,⁴ naoružani sa 3 teška bacača i ostalim pješadijskim naoružanjem. Selo Stančaki 80 Nijemaca također iz I Jägerersatzregimente.

Posade u selima Izimju i Stančaki imaju zadatak osiguranje komunikacija Zagreb — Karlovac, služe kao veza između neprijateljskih uporišta Jaska — Draganići, a pored toga ta sela su baze za neprijateljske ispadne u oslobođeni teritorij Žumberka.

Naša je odluka bila iznenadno napasti neprijateljska uporišta u Izimju, i Stančakima, likvidirati ih i tako neprijatelju nanijeti gubitke.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnootorijskog instituta, reg. br. 4—1/5, k. 426.

² Vojnogeografski institut

³ i ⁵ Vidi dok. br. 71.

⁴ Prvog lovačkog rezervnog puka

Za napad na pomenuta neprijateljska uporišta izdana je pismena zapovijed,⁵ iz koje se vidi raspored naših jedinica za napad i osiguranje.

Borba je počela 14. maja 1944. godine u 22,45 časova.

Bataljoni su po padu mraka počeli podilaziti svojim nadnim ciljevima. I bataljon brigade »Franje Ogulinca-Selje«, koji je napadao G. Izimje, približio se neopăženo neprijatelju na 20 metara. Neprijatelj je osjetio bataljon i otvorio jaku vatru. Bataljon je odmah izvršio energičan juriš i istjerao neprijatelja iz rovova bombama. Izgleda da je neprijatelj bio obaviješten o našim namjerama, jer je spreman dočekao naše jedinice u rovovima. Borba se je dalje nastavila u kućama. Pošto je bataljon imao dosta gubitaka, te radi premoći neprijatelja, povukao se je na svoj polazni položaj za napad.

U međuvremenu III bataljon iste brigade, koji je napadao D. Izimje, podilazio je neprijateljskom uporištu, ali pošto je malo zakasnio i borba prije počela kod I bataljona, neprijatelj ga je primijetio na većem odstojanju i otvorio na njega jaku vatru. Bataljon se je i dalje privlačio, koristeći zemljische neravnine, pod jakom neprijateljskom vatrom, i došao do jurišnog odstojanja odakle ga je do neprijatelja dijelila čistina od 50 metara. Radi neodlučnosti štaba toga bataljona, isti nije izvršio juriš, nego je tu zastao. Neprijatelj je tada minobacačkom vatrom tukao zemljiste pozadi III bataljona i nanio gubitke IV bataljonu iste brigade, koji je kao brigadna rezervă nastupao odmah za III bataljonom.

III bataljon Karlovačke brigade, koji je napadao selo Stančaki također je zakasnio. Podišao je neprijatelju na 30 metara, ali isti je bio spreman i dočekao ga jakom vatrom iz rovova i zgrada. Radi jake neprijateljske vatre i neodlučnosti štaba toga bataljona, nije izvršen juriš, nego je bataljon ostao na jurišnom položaju.

II bataljon Karlovačke brigade koji je imao zadatak vršiti pritisak na Draganiće, vudio je sa neprijateljem borbu, koji je sa tenkovima i blindama pokušao iz Draganića priteći u pomoć posadi u Stančakima, i u tom ga je spriječio.

II bataljon brigade »Franje Ogulinca-Selje«, koji je imao zadatak minirati cestu kod sela Novaki i spriječiti dolazak pomoći iz Jaske u Izimje, minirao je cestu na vrijeme i na određenom položaju osiguravao cestu Jaska — Izimje. Oko 1.30 časova 15. o.mj. neprijatelj je iz Jaske pošao u pomoć posadi u Izimju jačinom 200 vojnika, 3 tankete i 2 poljska topa. Tenkovi su prošli minirani prostor, a mine nisu eksplodirale. Istom kad su naišli topovi, mine su eksplodirale i uništile jedan

poljski top sa poslugom. Bataljon je propustio tenkove i otvorio vatru na neprijateljsku pješadiju.

Pošto je počela pristizati pomoć napadnutim posadama iz Jaske i Karlovca, te nije bilo izgleda na postignuće uspjeha, štab divizije donio je odluku da se jedinice povuku u svoje baze. Povlačenje je počelo u 2,45 časova 15. o.mj. i izvršeno je u redu. Neprijatelj nije vršio gonjenje, nego je zemljiše oko uporista tukao minobacačima i mitraljezima iz tenkova.

Postavljeni ciljevi, da se likvidiraju neprijateljska uporišta u Izimju i Stančakima, nisu postignuti.

Ubijeno je 25 neprijateljskih vojnika za koje se sigurno zna, među kojima 2 oficira; ranjeno oko 30.

Zaplijenjeno 3 puške, 2 ranca sa vojničkom spremom.

Uništen 1 poljski top kalibra 85 mm.

Naši gubici: 8 mrtvih, 15 ranjenih; među ranjenima nalazi se komandant I bataljona brigade »Franje Ogulinca-Selje« poručnik Jovo Romanić, i komandir 1. čete IV bataljona iste brigade Petković Janko, te 3 nestala.

Utrošeno 3.200 metaka za puške i automatska oruđa, 48 mina za teški bacač i 14 za laki, te 7 ručnih bombi.

Oštećeno od neprijateljske vatre 1 p. mitraljez i 2 puške.

U ovoj borbi istakla se 1. četa I bataljona Seljine brigade. Labavo se držao IV bataljon iste brigade.

Akcija je bila dobro pripremljena i sa borcima i sa rukovodicima, samo izgleda da je neprijatelj preko civila bio obaviješten o našem napadu, jer su isti u blizini njegovih uporišta naklonjeni prema njemu, iako su bile poduzete sve mjere protiv toga.

Rukovodnici nisu pravili veće greške, jedino III bataljon Seljine brigade nije imao odlučnosti da izvrši juriš, iako je prišao na blisko odstojanje. Da je taj bataljon izvršio juriš energično, pomogao bi i I bataljnu iste brigade, te bi se mogao očekivati uspjeh. Pored toga jedinice nijesu izvršile jednovremen napad što je dalo neprijatelju mogućnosti da se organizuje za odbranu.

Na pravcu napada I bataljona Seljine brigade trebalo je odrediti rezervu, koja bi u slučaju potrebe mogla pojačati taj bataljon i proširiti njegov uspjeh.

U toku ove borbe veza je vrlo slabo funkcionalisala. Tako za vrijeme čitave borbe od I bataljona Seljine brigade nije primljen ni jedan izvještaj. Osjeća se manjak telefona i kabla.

Bacači nisu bili dobro upotrijebljeni, jer se radi pomrčine nisu mogli uzeti tačni elementi, te pješadija od njih nije imala koristi.

Iz ove borbe mogće bi se izvući slijedeće pouke:

1) Napad treba biti po mogućnosti sa svim jedinicama jednovremen.

2) Prilikom napada na neprijateljska uporišta, kojima može stići brzo pomoć iz okolnih posada i gdje je neprijatelj dobro organizovan za odbranu, treba napadati odlučno i brzo da se neprijatelju ne dadne vremena za sređivanje.

3) Kad postoji mogućnost da civili mogu obavijestiti neprijatelja o našim namjerama, treba pokloniti mnogo pažnje da se to ne desi.

4) Kod pomanjkanja tehničkih sredstava za održavanje veze, treba nastojati upotrijebiti sva ona sredstva za održavanje veze kojima jedinica raspolaže.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Komesar: Operativni of., kapetan: Komandant, p. puk.:
s. o. A.⁶ Adamik M.⁷ Dasović

---

⁶ Augustin

⁷ Martin

BR. 85

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE OD 17.
MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBI
KOD GORNJEG I DONJEG PREKRIZJA¹

STAB
XXXIV DIVIZIJE IV KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Broj op. 124/44
Dne 17. V 1944. god.

Izvještaj o borbi 26. aprila
1944. god. XVI Omladinske bri-
gade »Jože Vlahovića« sa Nijem-
cima

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Borba se je vodila na prostoriji: južne padine Mačkovic Brda, selo Gornje i Donje Prekrizje, Konjarić Vrh, selo Oštrc i Ognjanovac. Pomenuti položaji nalaze se na cesti i na prilazima istoj, koja vodi u oslobođeni teritorij Žumberka. Zemljište je predstavljeno na sekciji Samobor 1 : 100.000 izdanje V.G.I.² Beograd.

Od naših jedinica u borbi je učestvovala Omladinska brigada »Jože Vlahovića«.³

Neprijatelj je napadao sa jednim bataljonom I Jägerersatzregimente,⁴ zapovjednik hauptman Fischer, 3 satnije 10. ustaške bojne, zapovjednik satnik Čudina Marko i sa nešto domobrana iz XX željezničke stražarske bojne, te potpomognut sa 4 tenka.⁵

Namjera neprijatelja bila je da iznenadnim prodorom razbije brigadu, upadne u pozadinu oslobođenog teritorija i tamo uništi naše pozadinske ustanova.

Štab brigade obaviješten o namjerama neprijatelja dobio je odluku da borbu sa neprijateljem primi na liniji: Vlašić Brdo — Begovo Brdo — Gornje i Donje Prekrizje — kota 387, sa rasporedom snaga: III bataljona dvije čete Bartakovići — Vlašić Brdo, jedna četa Begovo Brdo, I bataljon Gornje i Donje Prekrizje, II bataljon kota 387, IV bataljon Konjarić Vrh,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 48—4, k. 426.

² Vojnogeografski institut

³ i ⁵ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 141.

⁴ Prvog lovačkog rezervnog puka

štab brigade Gornje Prekrižje, inžinjerska četa i topovski vod Konjarić Vrh.

Izdane zapovijesti za napad ne prilažu se, jer ih brigada nije dostavila.

Borba je počela 26. aprila 1944. u 7,30 časova.

Neprijatelj je prema položajima brigade nastupao slijedećim pravcima: selo Dol — Bude — Vučjak — kota 534, selo Dol — Kostanjevac, Krašić — Prekrižje i Hrženik — Lović Prekriški.

Borbu je prihvatio prvo II bataljon koji je zatvarao pravac Krašić — Prekrižje, na kog je neprijatelj nadirao jačim snagama nastojeći izbiti na Konjarić Vrh. Bataljon se je na svojim položajima odupirao neprijateljskim napadima oko 2 časa. U međuvremenu neprijatelj je drugom kolonom izbjao na Lović Prekriški prema položajima II bataljona. Bataljon, koji je zatvarao pravac Dol — Kostanjevac — Oštrec, povukao se bez borbe sa svojih položaja prema selu Baroni Selo bez naređenja, te je neprijatelj tako bez otpora nadirao cestom prema Oštrecu.

Usljed jakog neprijateljskog pritiska štab brigade je donio odluku da dva bataljona povuče na položaje Konjarić Vrh — Baroni Selo sa zadatkom da zatvaraju pravac prema Oštrecu, a II bataljon da zatvara pravac prema Vivodini, dok je IV bataljon poslat u selo Galin. Inžinjerska četa za vezu, te topovski vod povukli su se preko Prvinića i Galina prema Ognjanovcu bez naređenja.

Poslije povlačenja jedinica brigade na naprijed pomenute položaje, neprijatelj je jednom kolonom počeo nadirati cestom prema Oštrecu i, ne dobivši nikakav otpor, zaposjeo je to selo, a ujedno sa ostalim snagama napadao na brigadu. U takvoj situaciji štab brigade donio je odluku da dva bataljona izbjiju preko sela Hrastovica na Visoče, te tako da se spriječi prodiranje neprijatelja u pozadinu oslobođenog teritorija. Međutim bataljoni nisu izvršili naređenje, nego su krenuli u selo Radičević a jedan bataljon sa nekim dijelovima III bataljona, jer su se dvije čete istoga bataljona povukle prema Kaljama, krenuli su po naređenju prema Ognjanovcu. U međuvremenu neprijatelj je sa tenkovima i blindama izbio u Oštrec i primijetivši naše topove u pokretu ka selu Ognjanovcu, mitraljeskom vatrom pobio je konje, zaplijenio topove, dok se je posluga povukla preko Dragišta i Dančulovića. Neprijatelj je tada produžio pokret prema Ognjanovcu, te je i bataljonu, koji je kretao u tom pravcu, naređeno da izbije na greben Oštresa.

Tada je naređeno čitavoj brigadi od štaba brigade da se prebaci u Dančuloviće sa ciljem da se omogući evakuacija

vojne bolnice, koja se tamo nalazila, jer nije bilo mogućnosti da se u takvoj situaciji i sa takvim rukovodenjem spriječi prodiranje neprijatelja od Sošica.

Neprijatelj je tako skoro nesmetano prodro do sela Šiljka i tamo se zadržao dok nije popalio i uništio Sošice, a zatim se povukao u svoje polazne baze:

Postavljeni cilj da se neprijatelju spriječi prodor u oslobođeni teritorij u ovoj borbi nije postignut.

Izbačeno iz stroja vjerovatno oko 12 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno nije ništa.

Naši gubici: 3 mrtva i 6 ranjenih i 1 drugarica zarobljena. Među mrtvima nalazi se zamjenik komesara čete Šostar Marko.

U materijalu: 2 topa, jedan kal. 65 mm, drugi 47 mm sa po 10 granata, 1 motorbicikl, 13 poljskih kazana.

Utrošeno municije: 2.200 metaka za puške i automatska oružja i 5 mina za teški bacac...

Jedinice su za borbu bile vrlo slabo pripremljene, premda je štab brigade bio na vrijeme obaviješten o namjerama neprijatelja.

Topovi uopće nisu bili upotrijebljeni, iako je za to bilo mogućnosti, radi slabog komandovanja viših starješina i radi nedostatka inicijative kod nižih.

Veza između jedinica bila je vrlo slaba.

Iz ove borbe mogle bi se izvući slijedeće pouke:

1.) Nijemci svoju namjeru provode brzo i energično, radi toga štabovi jedinica moraju brzo procijeniti situaciju i što prije donijeti odluku.

2.) Koncentraciju vrše često noću, a u samu zoru napadaju naše jedinice.

3.) Ako im je cilj ovladavanje komunikacijama, onda naše položaje nastoje obuhvatiti sa bokova manjim snagama, dok im je glavno težište usmjereno prema komunikacijama.

4.) Za uspješno suprotstavljanje takvim napadima treba držati jake rezerve za pariranje obuhvata s bokova i zatvaranje cesta, a jedinice na okupu sa patrolama daleko isturenim prema neprijatelju.

5.) Između štabova brigada i bataljona treba održavati što čvršću vezu koristeći sva moguća sredstva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Operativni oficir, kap.: Komandant, ppukovnik:
S. O. A. Adamik M. Dasović

(M. P.)

BR. 86

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE OD 17. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA KOD GO- RICE I PEĆANA¹

STAB I BRIGADE XXXV DIV.
17. V 1944.

Operativni izvještaj dostavlja

STABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA NOVJ

15. V 1944. Brigada je dobila zadatak da krene sa Unjke na sektor prema Pećanima, s tim što će jedan bataljon prebaciti na Srednju Goru, a sa ostalim snagama da napadne neprijatelja na sektoru Pećani. Brigada je krenula sa Unjke u 19 sati istoga dana po dobivenom zadatku.² Raspored snaga bio je slijedeći: I bataljon krenuo je za Srednju Goru sa zadatkom da izviđa neprijatelja na tome sektoru, II bataljon dobio je zadatak da napadne neprijateljski logor u Pećanima pravcem Vršeljak — Dozeta Draga, III bataljon dobio je zadatak da zatvori pravac Bjelo Polje — Pećani manjim snagama, ostatak da bude kao brigadna rezerva, IV bataljon dobio je zadatak da sa dvije čete zatvori put Jošane — Pećani, a jednom četom da napadne neprijatelja u Pećanima zajedno sa II bataljonom. Jedinice su bile potpomognute sa dva teška bacača.

Akcija je otpočela u 3 sata 16. V 44. na Pećane ali nije uspjela iz tih razloga što je neprijatelju bila stigla pomoć sa motorizacijom u toku 15. o. mj. Pošto akcija nije uspjela, naše su se snage povukle u 5 sati na slijedeće položaje sa rasporedom: III bataljon na položaju Metla — bezimena kota sjeveroistočno od Metle sa zadatkom da zatvori put koji vodi ispod pomenuće kote u pravcu Gorice, IV bataljon dobio je zadatak da zaposjedne položaj kote 941 i bezimenu kotu jugozapadno od Metle, s tim da zatvara pravac od Pećana i puteve koji vode od pomenuih kota prema Pećanima. II bataljon kao i ostale snage bile su u rezervi koje su bile smještene u Svilarovom stanu.

16. V 44. u 9 sati izvješteni smo od III i IV bataljona da se neprijatelj kreće od Gorice motorizacijom i od Pećani —

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8—9 6. k. 1234.

² Vidi dok. br. 79.

Gorice pješadijom. Neprijatelj je nastupao energično u jačini od 600 vojnika potpomognut sa dva tenka, 4 blinde i kamionima, a također je bio potpomognut sa jakom artiljerijskom vatrom kao i minobacačkom. Čim je neprijatelj bio primijećen, III i IV bataljon zauzeli su dodijeljene im položaje i spriječavali neprijateljsko nadiranje u pravcu Metle i Svilarovog stana, gdje je vodena duža borba. Pošto je procijenjena namjera neprijatelja da ima namjeru da opljačka zemunice koje su se nalazile na tome sektoru, naređeno je III i IV bataljonu da napadne energično neprijatelja koji je bio pronašao zemunice.³ Bataljoni su bili potpomognuti sa dijelovima II bataljona, izviđačkom četom i sa dva teška bacača te sa protukolskom puškom. Naše snage krenule u 13.45 sati u protunapad na neprijateljske snage koje su bile zaposjele kote iznad Zečevih stanova i služile kao osiguranje onima koji su se nalazili kod zemunica te njijačkali. Naše snage odbile su neprijateljsko osiguranje u pravcu Pećani — Gorice — Vedašića, te su zatim tukle neprijatelja bočno koji se nalazio kod zemunica. Naše snage nisu uspjеле da se spuste kod neprijatelja pošto je neprijatelj imao tenkove i blinde te im je bio onemogućen prilaz kod istih. Zatim je bilo naređeno od strane Štaba da se skoncentriše sva vatra na neprijatelja kod Zečevog stana, ali uslijed ponovnog ispada neprijatelja od Vedašića i Pećana, IV bataljon i dijelovi II bataljona nisu mogli skoncentrisati vatru pošto su ponovno prihvatići borbu na svim sektorima.

U 18 časova uspjele su naše snage da prisile neprijatelja na povlačenje od Zečevog stana u pravcu Gorice, te se isti i povukao sa motorizacijom i pješadijom kao i pljačkom u pravcu Pećana i Bjelog Polja uz velike gubitke.

Neprijatelj se nije mogao energično goniti uslijed velike magle koja je bila na tome sektoru te što se je isti povlačio pod zaštitom motorizacije kao i jake artiljerijske i minobacačke vatre.

Neprijatelj je u svome ispadu uspio, s tim što je pronašao dvije zemunice i opljačkao iste, ali nije mogao da sve u potpunosti odvuče uslijed jačega pritiska naših snaga; pošto je bio prisiljen na povlačje, isti je zapalio zemunice, s tim da bi ostatak brane uništio u čemu nije u potpunosti uspio jer su naše snage brzo stigle do istih te su ih pogasile.

Ishod borbe: U ovoj borbi neprijatelj je pretrpio 30 mrtvih i veći broj ranjenih; mrtve je pokupio sve uz zaštitu tenkova kao i ranjene.

Sopstveni gubitci: 4 druga mrtva i 3 ranjena, od poginulih bio je i jedan v. d. komesara čete Geno Basta i delegat Ljuština Nikola.

* Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 31.

Zaplijenjeno je 300 metaka od »Brede«, 2 bombe i 115 jugoslavenskih metaka.

Pokvarenog oružja nije bilo a također niti izgubljenog. Utrošeno je 3363 metka po svim pješadijskim oružjima, 35 bacačkih mina, 17 bombi, 28 mina za mali bacač i 28 kapisla za mine, 35 za p. ten. pušku.

Kritički osvrt: sve jedinice u toku ove borbe dobro su se držale, a naročito se dobro držala izviđačka četa u dobrom rukovođenju i komandovanju veza unutar jedinica kao i sa IV bataljonom II brigade bila je redovita pomoću kurira i releja.

Prilikom ove borbe istakao se komesar II čete II bataljona drug Radenović Mićo, kao borac i kao rukovodilac, koji je sa puškomitraljezom u ruci ubio 3 neprijateljska vojnika. Kao cjelina istakla se je Izviđačka četa u pravilnom manevrisanju i energičnom nastupanju prema neprijatelju; napred navedeni zaslužuju pohvalu.

Prilog liste gubitaka mrtvih i ranjenih.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR,
N. Drakulić

KOMANDANT PORUČNIK
M. Koprivica

OPER. OFIC., PORUČNIK,
Bog. Podkonjak

(M. P.)

BR. 87

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET PRVE NOU BRIGADE OD 17. MAJA 1944. ŠTABU DVADESET OSME DIVIZIJE O NA- PADU NA USTAŠE U KLOŠTRU IVANIĆU¹

STAB XXI UDARNE BRIGADE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Br. 120

Dana: 17/V 1944. god.

Izvještaj o akciji na
neprijateljsko uporište
Kloštar Ivanić

Trajne vrednosti

ŠTABU XXVIII UDARNE DIVIZIJE NOVJ

Dana 15. V 1944. jedinice ove brigade dobole su u zadatku da likvidiraju neprijateljsko uporište Kloštar Ivanić.²

1. — Za napad na samo uporište dobio je u zadatku III bataljon da napadne opština u dva pravca, sa sjeverne i jugoistočne strane.

Naš II bataljon napadao je sa sjeverne i zapadne strane ambulantu koja se nalazi s desne strane ceste idući od Predavca prema Ivanić Gradu, kao i sokolanu koja se nalazi na istom pravcu više južno od ambulante.

I bataljon sa dve čete bio je u rezervi kod štaba brigade, dok je sa jednom četom zaposjeo samostan u samom uporištu gdje se je predviđalo da bi se banda mogla lako preseliti i što bi im moglo dobro služiti kao utvrda. Naš IV bat. držao je zasedbu od Lupoglava.

2. — U uporištu [su] se nalazile ustaše (jedinica nepoznata) i milicija (uglavnom Bijela garda). Jačina neprijatelja oko 300 ljudi sa jednim lakim bacačem, 4 p. m. i jednim teškim mitraljezom.

3. — Borbu su vodile dvije čete II i dve čete III bataljona. U prvom naletu naših boraca neprijatelj se povukao u opštino.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 46—1, k. 1124.

² U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o tome piše: »Noću 15/16. jake odmetničke snage (oko 700 ljudi) — 2 Moslavacka brigada i još neki dijelovi X korpusa) napali su ustašku posadu u Kloštar Ivaniću. Upućeno je pojačanje 1. gorskog zdruga iz Ivanić Grada, napadajući odbijen. (Vidi dok. br. 165 u ovoj knj. i dok. br. 5/1—12, k. 58. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

4. — Kako je već rečeno u prvom naletu neprijatelj našao u opštini odakle se branio bombama.
5. — Borba je počela u 0.45 sati 16. V 1944. sa zakašnjenjem 45 minuta.
6. — Zapovijesti su bile izdavane usmenim putem.
7. — Pošto je borba bila spremljena za vrijeme noći da se likvidira. Pošto se unaprijed smatralo da zasjede, koje smo imali na onome terenu, ne bi moglo izdržati neku dužu borbu, te uslijed dana izdali smo naređenje da se jedinice povuku, i jedinice su se povukle u najvećem redu. Borbom je završeno kod opštine gdje se jedan dio neprijatelja održao i nije u potpunosti likvidiran.
8. — Zadatci u potpunosti nisu izvršeni, ali djelomično jesu. Zarobljeno je 17 neprijateljskih vojnika, od kojih je par bilo silom otjerano, a dobar dio neprijateljskih vojnika u uporištu ubijen je. Zarobljeno je 2 puške i nešto ratne spreme.
9. — Naši gubitci su 3 mrtva i 7 ranjenih drugova od kojih je samo jedan teže ranjen, a ostali svi lakše. Štete u materijalu nema.
10. — Municije je utrošeno 4.320 komada, 10 ručnih bombi, 6 mina za laki bacac.
11. — Imena lica i jedinica koje su se naročito istakle u ovoj borbi nema.
12. — Imena lica i jedinica koje su se slabo držale nema.
13. — Akcija je bila pripremljena dobro, jedino što nije bilo dovoljno vremena da se akcija sproveđe do konačnog uništenja neprijatelja.
14. — Pošto se štab divizije nalazio daleko, a sa nama se je nalazio komandant naše divizije,³ stoga sa divizijom nismo imali veze, a veza sa bataljonima bila je kurirska i bila je dobra.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Šrempf Franjo

Komandant, major:
Dušan Kreća

Radojica Nenezić

BR. 88

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ
OD 18. MAJA 1944. ZAMJENIKU KOMANDANTA KORPUSA
DA ISPITA MOGUĆNOST PREBACIVANJA RANJENIKA
NA OTOKE¹

STAB
VI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 324, 18. V 1944.

ZAMJENIKU KOMANDANTA KORPUSA
drugu p. pukovniku Stevi Opsenici

Situacija: Neprijatelj je predveče 17. o. mj. napustio Krenicu, Bjelo Polje, Bunić, Jošane i povukao se jednim dijelom pravcem Prijeboj — Ličko Petrovo Selo, a jednim dijelom u pravcu Udbine, i vjerovatno dalje prema Gračacu.² Naše snage

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 22—1/1, k. 569.

² Neprijatelj je napustio ta mjesta i povukao se na liniju Medak — Gospic — Lički Osik — Perušić da bi 18. maja pristupio »pročešljavanju prostorije istočno i zapadno od komunikacije Gospic — Medak i istočno od linije Gospic — Perušić. O tome u Istorijatu njemačke 392. legionarske divizije piše: »Pošto su se do 16. V potpuno mirno i boreći se sa vrlo slabim neprijateljem nalazila i praznila sve nova i nova slaglišta, ovoga dana oko 18,00 čas. stigao je od oficira za vezu pri IV ust. [aškoj] brigadi izvještaj da je prema jednom zaplijenjenom neprijateljskom naredenju za noć 16/17. V predviđen veliki napad bandi na Gospic. Zbog ovoga su još iste večeri stavljeni u pokret: Izviđački odred od Bunića ka Ličkom Osiku, 92. motor.[izvani] puk od Mekinjara (7 km severozap. od Bunića) ka Medaku i 1846 i 19. ust. bataljon poslije smnjene jedinice Dajnciger — preko Turjanskog i Čanka (11 km severozap. od Bunića) prema Perušiću. Komandno odjeljenje je promjenilo položaj zajedno sa III/846 u pravcu Ličkog Osika. Prostor Krbavsko polje morao je da bude potpuno napušten, a plijen koji se nije mogao odvesti uništen je. Jače banditske snage su 17. V ujutro izvele napad na Vrebac (napad je izveo jedan bataljon Treće brigade Trinaeste divizije — prim. red.) koji je branio domobranski bataljon (riječ je o Prvoj bojni Trećeg posadnog zdruga — prim. red.) i zap.[adno] od Vrepca opkolile jedan vod 392. artilj.[erijskog] puka. Ali je ovaj vod uspio da održi svoj položaj uz pomoć nekoliko ustaša i domobrana. boreći se protiv neprijatelja koji je napadao. sve dok. transportovan automobilima, nije pristigao Izviđački odred. koji je bande odbacio prema sjeveru.

92. motor. puk se probio kroz tjesnac kod Ploče. zauzeo Medak od slabijeg neprijatelja i spojio se sa borbenom grupom Dvk. Poslije ovoga je 92. motor. puk prodrio preko Počitelja do Divosela da bi očistio od bandi prostor zap. od puta Medak — Gospic. Borbena grupa Dvk krenula je preko Vrepca — Pavlova (12 km jugoist. od Gospica) prema prostoru istoč. od Ledenica (12 km sjeverozap. od Udbine) da

su ušle u pomenuta mjesta koja je neprijatelj napustio.³ Izviđački organi naših jedinica upućeni su u sve pravce sa zadatkom da utvrde prisutnost, jačinu i raspored neprijatelja.

Zadatak: Primili smo izvještaje⁴ komesara XXXV divizije da je oko 200 ranjenika prebačeno u Velebit i da si ti otisao u »Plavi Jadran«⁵ da ispitaš mogućnost prebacivanja istih preko. Mi smo obavijestili II obalski pomorski sektor o tome da odmah stupi u vezu sa »Plavim Jadranom« i ispitaš mogućnost prebacivanja.⁶ Tražili smo da se što više hrane prebacici na taj sektor.⁷

Ukoliko budu mogućnosti dozvoljavale, prebaci što više ranjenika preko »Plavog Jadrana«, a ukoliko nemaš mogućnosti vradi iste na sektor Srednje Gore odakle ćemo ih prebacivati za Bosnu.⁸ Od Glavnog štaba Hrvatske dobili smo direktivu

bi u sadejstvu sa III/846, koji je nadirao iz prostora Široka Kula, i Izviđačkim odredom, koji je nastupao od Vrepca, razbila jednu grupu bandi o kojoj je javljeno da se nalazi na prostoru ist. od Ledenice. (Na ovaj prostorji bila je Treća brigada Trinaeste divizije — prim. red.) Izviđački odred III/846 i Dvk, boreći se protiv slabijeg neprijatelja u osvit zore su dostigli prostor ist. od Ledenice i zaplijenili nekoliko tona municije, više kamiona sa rezervnim djelovima i razni materijal.

Dok je Izviđački odred nastavljao nadiranje preko Podlapca (10 km juž. od Bunića) na prostor Laudonov Gaj, III/846 i borbena grupa Dvk su ostale na prostoru Ledenice sa zadatkom da cijelo područje pretraže, da pronađu neprijateljske logore i slagališta i da ga očiste od bandi. U međuvremenu su I/846 i 19. ustaški bat. odbili jedan jači neprijateljski napad na Rakiće (7 km jugozap. od Bunića) i odbacili bande ka istoku naniješvi im gubitke. Pošto je Komandno odjeljenje dvaput premještano, 16. V u Obsenicu (5 km jugozap. od Bunića) i 17. V u Srdare (8 km sjeveroist. od Ličkog Osika), ono je predveče 17. V došlo Lički Osik da bi odavde rukovodilo čišćenjem brdskog zemljišta jugoist. od puta Lički Osik — Bunić. Izviđački odred i 19. ust. bataljon su od 19. do 21. V očistili liniju Laudonov Gaj — brdska teren jugozap. od ove šume, uništili nekoliko manjih slagališta zaliha i 22. V nastavili nadiranje preko Korenice ka sjeveru. Boreći se protiv jakog neprijatelja, zauzeli su prevoj Vrelo i u šumi sjev. od ovog prevoja zaplijenili 4 italijanska tenka. Ove su jedinice još isto veče prebačene kamionima u Otočac.

92. motor. puk je shodno naređenju Korpusa (odnosi se na njemački Petnaesti brdski korpus — prim. red.) morao da krene ka 373. pješadiji...« (Puk je privučen u širi rejon Bihaća radi učešća u drvarskoj operaciji — prim. red.). Opširnije o tome vidi dok. br. 96, 97, 100, 105, 106 i 131 u ovoj knjizi i Istorijat njemačke 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18.

³ Vidi dok. br. 91 i 92.

⁴ Redakcija ne raspolaže tim izvještajima.

⁵ Odnosi se na bataljon »Plavi Jadran«.

⁶ Vidi primjedbu br. 8 uz dok. 77.

⁷ Vidi dok. br. 164.

⁸ i ¹⁰ O tome u depešama Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske piše: »Oko 200 ranjenika iz Srednje Gore prebacili smo u Velebit, 22 ranjenika poslano je odavde u Bosnu. U toku je prebacivanje 90 neprekretnih ranjenika iz zemunica Sr Gore na pro-

da ranjenike šaljemo u Bosnu preko VI divizije.⁹ Već je jedan dio ranjenika XXXV divizije upućen u tom pravcu.¹⁰ Nismo dobili još nikakav izvještaj od vas što je učinjeno sa nepo-kretnim ranjenicima.¹¹ Ukoliko isti nisu prebaćeni u Velebit ne treba ih ni slati, jer ćemo i njih prebaciti u Bosnu. Pitanje ranjenika što prije riješi u ovom duhu te zato izdaj direktive odgovornim drugovima, a ti se što prije vrati sa komesarom XXXV divizije u ovaj Štab.

III brigadu XIX divizije vratite na sektor gdje je prvo-bitno djelovala.¹²

III brigadu XIII divizije smjestiti na prostoriju Vrebac — Mogorić — Podlapača.¹³ Ova brigada će vršiti i zaštitu ranjenika, i dati joj mogućnosti da se odmori.

Drug Momčilo Novković neka i dalje ostane na tom sektoru sa istim zadatkom koji je do sada imao.¹⁴

Naredi jedinicama (brigadama) da nam redovno svakog dana dostavljaju izvještaj o situaciji na njihovom sektoru, kao i 35. diviziji. Mi još do danas nismo primili nikakav izvještaj o situaciji na sektoru Udbina — Srednja Gora — Lovinac te nam je situacija tamo potpuno nepoznata.¹⁵ Izvještaji pojedinih drugova koji stižu sa tog pravca vrlo su oskudni, a ponekad i protivurječni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant — pukovnik:
M. Šakić

stor Krčane — Mazin. Mislimo s njima za Bosnu. Potrebno je bilo ja-viti nam mjesto za prelaz kao i obezbjediti prihvat. Prisiljeni smo ih pre-bacivati zbog opasnosti od nepr.[ijatelja] kao i zbog teških uslova ži-vota u zemunicama*. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/1, k. 119 10.)

* Vidi dok. br. 164.

** Vidi dok. br. 105.

† Vidi dok. br. 80, 94 i 115.

‡ Brigada je na područje Vrepa stigla 17. maja u 5 časova (vidi dok. br. 138).

§ Vidi dok. br. 77.

|| Vidi dok. br. 131.

BR. 89

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ
OD 18. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE DA
PRISTUPI UNIŠTENJU NEPRIJATELJSKIH SNAGA NA
KOMUNIKACIJI BUNIĆ — PIŠAĆ — PODLAPAČA!

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
O. br. 96, 18. V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Prema podacima koje smo danas primili primjećeno je danas poslije podne u Šalamuniću 6 tenkova i 3 teretna automobila. Poslije podne oko 16 sati 3 tenka i 3 kamiona krenuli su u pravcu Bunića. Dalji njihov pokret nije se mogao primjetiti.

Uputite odmah patrole da izvide situaciju na komunikaciji Bunić — Pišać — Podlapača, zatvorite minama sve ulaze u Krbavu i pristupite uništenju ove neprijateljske grupe.

Iako su se ovi tenkovi nalazili u neposrednoj blizini vaših jedinica, opet se dešava da nitko o tome ne izvještava ovaj štab.²

Štab divizije, od kako je otiašao iz Frkašića, još se nije povezao telefonom sa ovim štabom, niti je uspostavio kurirska vezu sa najbližim telefonom.

Uspostavite što prije telefonsku vezu sa našim štabom i redovno nas izvještavajte o situaciji.

Ovaj štab uputio je dvije oficirske patrole da izvide stanje na prostoru Bunića i Šalamunića i da stupe u vezu sa vama i vašom I brigadom.³

Izvijestite nas kakve imate veze sa vašim brigadama. Mi ni do sada nismo primili izvještaje vaše II brigade o stanju na sektoru Prijeko — Ličko Petrovo Selo.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

štakomesar
S. O.

(M. P.)

Komandant pukovnik
M. Š.⁵

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnog instituta, reg. br. 21—1/1, k. 569.

² Štab Trideset peta divizije poslao je o tome izvještaj 18. maja u 23 časa (vidi dok. br. 92).

³ O dejstvima te brigade od 18. do 21. maja vidi dok. br. 110.

⁴ Vidi dok. br. 92 i 121.

⁵ Mićun Šakić

BR. 90

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 18. MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA LI- NIJI ZALUŽNICA — VRHOVINE — BABIN POTOK OD 26. APRILA DO 2. MAJA¹

ŠTAB VIII DIVIZIJE IV KORPUSA N. O. V.
JUGOSLAVIJE

Op. Broj: 26 — 1944. god.
18. V 1944. god.

Operativni izvještaj o borbama
koje su vođene u vremenu od
26 IV 1944. do 2. V 1944.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

Opis položaja: Zemljište na kome se je borba vodila uglavnom je pošumljeno, brdovito, teško prohodno. Pojedine kote koje je neprijatelj držao udesio je za odbranu, na njima je imao ozidane bunkere, iskopane rovove ispred kojih se nalazila bodljikava žica i minska polja. Zemljište je predstavljeno na sekciji Gospić — Senj 1 : 100.000.

Naše jedinice: U ovim borbama na našoj strani učestvovale su dvije brigade naše divizije,² dvije brigade 35. divizije i jedna brigada XIII divizije potpomagana sa dvije poljske i jednom haubičkom baterijom.

Neprijateljske jedinice: U ovim borbama sa strane neprijatelja učestvovala je 801. bojna legionara 392. divizije ojačana sa nešto artiljerije, nešto četnika.³

Obostrana situacija: Neprijatelj je zaposjeo Crnu Vlast — Vrhovine — Zalužnicu i neke kote od tih mesta, utvrdo ih za odbranu i odatle vršio ispadne na oslobođeni teritorij u cilju pljačke i paljenja sela.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 44—1/3, k. 426.

² Odnosi se na Prvu i Treću brigadu (vidi dok. br. 24).

³ O neprijateljskim snagama koje su učestvovalo u tim borbama vidi tom V, nj. 26, dok. br. 127.

Naše namjere bile su u prvoj fazi borbe protjerati neprijatelja na tome sektoru i onemogućiti mu dalje ispadne na osloboden teritorij.

Tok borbe:

Iz priložene zapovijesti vidi se raspored naših jedinica.⁴ Borba je počela 26. ovjeseca u 03.15 časova. I i II bataljon III brigade koji su imali zadatku da likvidiraju neprijatelja na koti 944,913 i koti Perušić privukli su se do same žice gdje je na njih otvorena jaka vatrica.⁵ II bataljon izvršio je juriš i zauzeo kotu 913, dok je I bataljon bio zaustavljen pred kotom 944. Međutim neprijatelj je izvršio odmah povratni napad i odbacio II bataljon sa kote 913. Usljed toga bataljon se povukao na polazne položaje. I bataljon povukao se također na polazne položaje odakle je vršio pritisak vratom na neprijatelja. Ostali bataljoni III brigade došli su na svoje položaje sa zakasnjenjem. Na položajima koje su napadala ta dva bataljona nije bilo neprijatelja.

I brigada, koja je imala zadatku da likvidira Zalužnicu i da vrši osiguranje sa pravca Otočca, izvršila je svoj zadatku. Neprijatelj se nije nalazio u Zalužnici.

Usljed elementarnih nepogoda naredeno je da se jedinice povuku na polazne položaje.⁶

27. IV 1944. krenuo je neprijatelj jačine jedne bojne ustaša iz Otočca prema položajima I brigade. Nakon duljeg čarkanja uspjela je I brigada odbaciti neprijatelja koji se povukao prema Otočcu.

28. IV 1944. izvršio je neprijatelj sa jednom satnjicom ustaša ispad sa pravca Brinj u Glibodol. Nakon kratke borbe neprijatelj je razbijen i povukao se u polaznu bazu, ostavivši 10 mrtvih.

III brigada vršila je pripreme za nove operacije.

⁴ Zapovijest se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2/1, k. 827.

⁵ Vidi dok. br. 24.

⁶ Opširnije o tome vidi tom V, knj. 26, dok. br. 121, 127, 141 i 148.

29. IV 1944. odlučeno je da se sa dva bataljona III brigade izvrši napad na neprijateljske istaknute položaje ispred Vrhovina i to na kotu 944 i 913 i kotu Perušić. Napad na te položaje započeo je u 18 časova, u 18.45 časova dvije čete I bataljona izvršile su juriš na kotu 944 i istjerale neprijatelja iz 7 bunkera. Odmah zatim neprijatelj je poduzeo protupovratni napad i odbacio naše dijelove za 300 metara unazad. Nakon ponovne artiljerijske i minobacačke pripreme te dvije čete ponovno su jurnule na kotu i zauzele u 21 čas. Neprijatelj je pobjegao prema koti 913. Poslije toga u zajednici sa jednom četom II bataljona vršen je napad na kotu 913, ali su naše jedinice bile dočekane jakom pješadijskom vatrom i ručnim bombama i nisu uspjеле u tom napadu. Nakon toga napada donesena je odluka da se kota 944 utvrdi za odbranu i da se vrši priprema za ponovni napad na kotu 913.

Istoga dana krenule su dvije satnije ustaša sa pravca Škara i Doljana prema položajima I brigade. Nakon kraće borbe neprijatelj je natjeran u bijeg.

30. IV 1944. sa oko 150 vojnika izvršio je neprijatelj sa kote 913 nakon jakе artiljerijske pripreme povratni napad na kotu 944. Naše jedinice pustile su neprijatelja na blisko odstojanje, nanijele mu gubitke i odbile ga. U 16.30 časova vršen je ponovno napad na kotu 913. Čete koje su napadale privukle su se na odstojanje do 300 metara, naišle na brisan prostor i jaku pješadijsku vatru i bile onemogućene da dalje napreduju. Oko 20 časova neprijatelj je ponovno, nakon artiljerijske pripreme, vršio povratni napad na kotu 944, ali naše čete koje su se nalazile ispred njegovih položaja prisilile su ga da se povrati u bunkere. Oko 22 časa vršen je ponovno napad na kotu 913. Čete su se privukle do same žice, ali su dočekane bombama i bile odbijene. Usljed toga povučene su jedinice na kotu 944.

Istoga dana oko 6 časova krenula je sa pravca Otočca jedna ustaška, a sa pravca

Brinja jedna legionarska bojna prema položajima I brigade oko Dabre.⁷ Nadmoćnije neprijateljske snage potpomognute jakom artiljerijom uspjele su odbaciti I brigadu sa položaja koja se zadržavajući neprijatelja povlačila prema Ličkoj Jesenici.

Uslijed takove situacije na sektoru I brigade odlučeno je da se III brigada povuče u Plitv. Leskovac i Čorkovu Uvalu.

1. V 1944. neprijatelj koji je nastupao prema položajima I brigade zanoćio je na liniji Mala Kapela — Glibodol — Dabar. Ujutro oko 8 časova krenuo je neprijatelj prema Ličkoj Jesenici. I brigada nalazila se na liniji Borovi Vrh — Pištenik — Blata II bataljon koji se nalazio na Borovom Vrhu bio je odbačen i neprijatelj se spustio u Ličku Jesenicu. Tokom dana vodene su manje borbe na većoj udaljenosti s neprijateljem. Neprijatelj je zanoćio u Ličkoj Jesenici i željezničke stanice Lička Jesenica.

Istoga dana krenuo je neprijatelj iz Vrhovina prema Babinom Potoku. Na tom odsjeku vodili su borbu sa neprijateljem dijelovi XXXV divizije.⁸ Dva bataljona III brigade upućena su prema Babinom Potoku da potpomognu dijelovima 35. divizije suzbiti i protjerati neprijatelja. Prvi napad koji su vršili ti bataljoni na koti 913 u 17 časova bio je odbijen. U 19 časova napad je ponovljen i neprijatelj je bio odbačen te su ga jedinice gonile do Donjeg Babinog Potoka. Poslije toga jedinice su se povukle u svoje baze.

2. V 1944. oko 4 sata ujutro ustaška bojna koja je zanoćila u Jesenici povukla se je preko Blata i Plaškog prema Jesenici. Legionarska bojna koja je zanoćila oko željezničke stanice Lička Jesenica povukla se je oko 15 časova preko Glibodola prema Brinju. Vršeno je djelomično gonjenje ustaške bojne prema Plaškome dok gonjenje legionarske bojne nije vršeno uslijed toga.

⁷ Vidi dok. br. 24.

⁸ Vidi dok. br. 20 i 24.

što je II bataljon, zaobilazeći od Javornika prema Maloj Kapeli, zakasnio, te se neprijatelj bez borbe povukao.

Ishod borbe:

Postavljeni zadaci u ovim borbama nisu postignuti. Neprijateljski položaji, koji su bili predviđeni, nisu zauzeti.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 108 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplijenjeno je 3 karabina, 6 bombi, 18 pari odijela.

Naši gubici:

Mi smo imali 17 mrtvih, među kojima komesar čete Šumonja Dmitar i 3 umrla od iznemoglosti i studeni, 58 ranjenih, među kojima poručnik Blagojević Stevan, Tarbuk Stanko, komesar čete, Ljepović Vojin, poručnik, komandant bataljona, Šumonja Milan, komandir čete, Novković Ilija, komesar čete, Radičanin Dragan, komesar čete, i 6 nestalih i teže rafren k-sar divizije Backović Alekса.⁹

Utrošak municije: Utrošeno je 14.487 puščanih i mitraljeških metaka, 233 bombe, 213 mina za teški bacač, 60 mina za mali bacač, 42 granate za protukolski top, 60 granata za brdske topove 75 mm. Izgubljen 1 puškomitraljez, 1 šmajser, 6 karabina. Oštećen 1 mali bacač, 4 karabina.

Imena lica koja su se istakla:

U ovim borbama istakli su se svojom hrabrošću vodnik Vučetić Stojan, delegat Siljković Ivan, desetari Mikulica Nikola te Mladen Milan i Kovačić Spaso, zatim desetar Ljuština Milan, delegat Kruljac Đuro, Stjepan Krajačić, borci iz II bataljona III brigade. Pored ovih istakli su se vodnici Đurić Vlado, Šimulija Adam, Miljković Bogdan, Peljak Đuro, Katić Dane puškomitraljezac i Vukas Rade mitraljezac iz III brigade.

Imena lica koja su se slabo držala: nije bilo.

⁹ Grupa četnika iz Lapca upala je 2. juna 1944. u selo Krčane gdje se tada nalazila bolnica Jedanaestog korpusa NOVJ i tom prilikom ubila Aleksandra Backovića i još 33 ranjena partizana (vidi knjigu depeša Štaba Jedanaestog korpusa u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—8/1, k. 119/10).

Kritički osvrt:

Ova operacija bila je dobro pripremljena i sve jedinice krenule su veselo na izvršenja samog zadatka, ali vremenske nepogode bile su u ovoj operaciji od presudnog uticaja i onemogućile su je. Po našem mišljenju, da nije bilo ovih vremenskih nepogoda, opeacija bi bila uspjela. Posljedice od ovih vremenskih nepogoda odrazile su se u našim jedinicama, i borbena gotovost naših jedinica se smanjila, tako se to primijetilo i na ponovnom napadu na kotu 944 i 913 gdje da je bilo energičnosti po zauzimanju kote 944 i bržeg napada na kote 913, sigurno bi neprijatelj bio stjeran sa ovih položaja. U ovim borbama osjetilo se da pomoći artillerije samoj pješadiji nije onolika kolika bi mogla biti iz razloga toga što naša teška oružja imaju razne municije i nisu u stanju zbog te municije da precizno tuku određene ciljeve.

Pouke iz borbe:

Pri napadu na neprijateljske utvrđene položaje treba paziti i nastojati da po zauzimanju jednog položaja produžuje se brzo napad na drugi, ne dozvoliti neprijatelju da se sredi i da na tom slijedećem položaju daje organizovan otpor.

S. F. S. N.

v. d. Politkomesara:
D.¹⁰ Hristić

Komandant, p-pukovnik:
M.¹¹ Šumonja

---

¹⁰ Dušan

¹¹ Miloš

BR. 91

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 18.
MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O
POKRETIMA NEPRIJATELJA I RAZMJEŠTAJU I DEJSTVU
VLASTITIH JEDINICA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. 1/18. V 1944.
u 7.30^h

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se izvještaj o dnevnom radu i situaciji jedinica ove divizije:

U toku noći 16/17. ov. mj. jedinice ove divizije izvršile su snabdjevanje i popunu municipijom iz zemunica; također su pomagale evakuaciju preostalih zemunica na sektor Gorica.²

Tokom noći bile su izaslate daljnje oficirske patrole u sve pravce radi prikupljanja podataka o neprijatelju, a podaci prikupljeni od ovih izviđačkih dijelova dostavljeni su tome štabu pod br. 5 od 17. ov. mj.³

U 14 sati dobili smo obavještenje da je neprijatelj napustio Korenicu, Bjelo Polje, Pećane i Jošane, te smo izdali naredenje brigadama da se odmah upute patrole u Korenicu, Bjelo Polje, Bunić, Jošane i Pećane, sa zadatkom da se ustanovi stanje neprijatelja na tim sektorima.⁴

U 15.30 časova radi ustanovljenja pravog stanja na pomentim sektorima naređeno je brigadama slijedeće:

1. — I brigada da preduzme izviđanje pravcem Pecani — Debelo Brdo — Bunić — Ljubovo, sa zonom izviđanja desno: Vršak — Ruda Glava — Vučjak — Pejnović — k. 795 — Mršnj i lijevo: Gradina — Vidrovac — Laudonov Gaj — Šalamunić — Kosa — Ljubovo.⁵ Na dodijeljenu prostoriju izaslati odmah patrole, čete, pa i bataljone i izvršiti detaljno izviđanje cijele dodijeljene prostorije.

2. — II brigada da preduzme izviđanje pravcem Vedašić — Bjelo Polje — Korenica — Mihaljevac — Prijedor sa zonom

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 16/5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 86 i 79.

³ Vidi dok. br. 14/5, k. 1234 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁴ Vidi dok. br. 88.

⁵ Vidi dok. br. 110 i 131.

izviđanja desno: padine Plješevica — Mihaljevac — Oštari — Uvala — Javornik i lijevo: Vučjak — Pejnović — Dubrava — k. 1153 — Pogledalo — Crni Vrh — Čujića Krčevina — Gusto. Na dodijeljenu prostoriju izaslati odmah patrole, čete, pa i bataljone i izvršiti detaljno izviđanje cijele dodijeljene prostore.

3. — Lički partizanski odred uputiće jaču oficirsku patrolu pravcem Kamensko — Kozja Draga — Udbina sa zadatkom izviđanja neprijatelja i ustanovljenja prisustva istoga na Udbini i dalje prema Kuku.

U 16 sati patrole bataljona u Frkašiću, sa kojima je išao i komesar bataljona, izvještavaju da se u Bjelom Polju i dalje nalazi neprijatelj, koji se je posakrivao po kućama, da bi mogao da pohvata što više naroda, a eventualno i naše izviđačke dijelove.

Da se u Bjelom Polju nalaze dvije blinde i nekoliko kamiona i da je sa pravca Korenica došlo još nekoliko kamiona sa vojskom.

Isti bataljon obavještava da su se dijelovi bataljona kod Šeganovca spustili u Ponor.

U 17.30 sati naređeno je II brigadi da sa dva bataljona krene pravcem Bjelo Polje — Korenica — Prijedor radi izviđanja neprijatelja i napada na komunikacije koje neprijatelj koristi za saobraćaj; sa ova dva bataljona otišao je komandant brigade;⁶ druga dva bataljona ove brigade krenuće preko Kravice — Vujnovih Glava — Homoljca u pravcu Babinog Potoka sa istim zadatkom.⁷

I brigada će preuzeti položaje II brigade.

U 18 sati dobijen je izvještaj od komesara ove divizije poslat po kuriru, a pisan je 14. ov. mj., u kome izvještava da su u Počitelj svi ranjenici i dijelovi stigli po predviđenom planu.⁸

U Velebitu preduzeta je izgradnja baraka za ranjenike koje će biti do 15. ov. mj. gotove.

Ranjenika na tom sektoru ima oko 200, ali se broj istih stalno povećava pridolaskom novih ranjenih i bolesnih drugova.

Ishrana za sada sastoji se uglavnom samo od mesa.

Potpukovnik Opsenica otišao je u »Plavi Jadran« da ispita mogućnost prebacivanja ranjenika preko.⁹

2. bataljon I brigade zauzeo je položaj: bezimena kota jugozapadno od crkve Sv. Gospa — k. 729 — 777 — 705. Ne-

⁶ Bogdan Mamula

⁷ Vidi dok. br. 121.

⁸ Vidi objašnjenje br. 8 uz. dok. br. 47.

⁹ Vidi dok. br. 77.

prijatelj je počeo tući naše položaje sa protukolcem i bacačima iz šaraca. Mi još nismo odgovorili vatrom. Mišljenja smo da na osnovu ovog neprijateljskog pokreta ima ga i na Udbini.

4. bataljon i izviđačka četa su na Ljubovu i javljaju da tamo nema nikoga i da su uputili patrole u pravcu Široke Kule i Kuzmanovače.

Danas prije podne čuli smo borbu u pravcu Vrebačke Staze,¹⁰ te smo uputili patrolu i u tome pravcu.

Ovog momenta neprijatelju je stiglo pojačanje preko desetak motornih vozila, ali nismo ustanovili zbog slabe vidljivosti sastav ove motorizovane kolone.

Naš 3. bataljon trebao je još noćas da stigne u Podlapaću, ali ga tamo nema, no primjećujemo jednu kolonu koja se kreće u pravcu Podlapače preko Krbavskog Polja, pa vjerujemo da je to taj bataljon, te smo prema njemu uputili patrolu.

Prednje se dostavlja s molbom na znanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. odsutan

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

P. S. U toku sutrašnjeg dana raščistićemo situaciju na svim sektorima.

Grubor

Naknadno primljeni izvještaj od II brigade pisan u 18.20 časova kojim obavještava ovaj štab da neprijatelj koristi komunikaciju Prijeko — Vrhovine, ali u Prijekoju neprijatelja nema i u samom Prijekoju sada se nalazi 4. bataljon II brigade, 2. bataljon nalazi se na Homoljcu, 3. bataljon na Vujnovim Glavama, a 1. bataljon u Vrpilima.

I brigada javlja da iz Breštana na sektor Podlapača stalno pristiže motorizacija.

¹⁰ Borbu je vodio Prvi bataljon Treće brigade Trinaeste divizije protiv njemačko-ustaških snaga iz sastava borbene grupe Dvk (vidi dok. br. 77 i 88).

BR. 92

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 18. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O POKRETIMA NEPRIJATELJSKIH SNAGA I O RASPOREDU I DEJSTVU VLASTITIH JEDINICA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. 3/18. V 1944.
u 23 sata

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se izvještaj o situaciji i radu jedinica ove divizije:

U toku noći brigade su se spustile sa svojih položaja prema Korenici, Pećanima i Jošanima sa zadatkom² izviđanja neprijatelja i izbijanja na određene sektore i to:

I brigada na sektor Ljubovo,

II brigada na sektor Babin Potok—Homoljac—Prijeboj.

U 13.40 sati dobiven je izvještaj od II brigade, da je štab brigade sa jednim bataljonom izbio u Korenicu odakle su upućene oficirske patrole prema Prijeboju i preko Homoljca u pravcu Babinog Potoka.

Dva bataljona iste brigade, koji su upućeni preko Krbavice za Homoljac, nisu se do sada javili i ne zna se da li su izbili na određeni sektor, ali prema pričanju mještana izgleda da je jedan bataljon prošao preko Krbavice u pravcu Homoljca.

Jedan bataljon iste brigade u 20 sati bio je još na Vrpilima. Isti bataljon uputio je jednu patrolu u pravcu Bunića i Laudonovog Gaja sa zadatkom da ispita stanje na tome sektoru. Navedena patrola u 19.30 časova susrela se je sa ovim štabom na raskrsnici puteva Korenica — Bunić — Krbačica i obavijestila je, da je neprijatelj prodro iz Vrepca u Breštane i Podlapaču i da se sada nalazi u Podlapači, a četiri tenka nalaze se kod Laudonovog Gaja, dok je jedan tenk došao do Bunića.

Ovo obavještenje potvrđio je i jedan civil koji je izbjegao iz Srednje Gore i koji je dao iste podatke, navodeći da su ustaše sav narod koji je bio u šumi u Međugorju opkolili i po-

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 17/5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 91.

hvatali, i da su odveli svu stoku, i da su ustaše kod Breštana vodile borbu sa nekom našom jedinicom.³ Ovu borbu čuo je i ovaj štab prilikom kretanja za Krbavici. Izgleda da je borbu vodio jedan od bataljona naše I brigade.

Prema obavještenju mještana, u Krbavici svakodnevno dolazi jača ustaška patrola, koja je bila u Krbavici i danas.

Magazini u Krbavici i Laudonovom Gaju su opljačkani i njihov sadržaj neprijatelj je odvukao, prema dosadanjim podatcima.

U Krbavici sada nema nikoga, osim komandanta mjesta Vrhovine sa par drugova iz komande mjesta.

Za sada ovaj štab nema nikakve veze sa I brigadom, a niti ima vezu sa II brigadom.

Vezu sa vašim štabom telefonom nećemo moći uspostaviti zbog toga što je linija pokidana, a jedan dio te linije nalazi se u neprijateljskim rukama.

Uputili smo patrolu za vezu sa II brigadom i jednu patrolu u pravcu Bunića i Laudonovog Gaja, radi ustanovljenja stanja kod neprijatelja.

Za sada nemamo nikakvih drugih podataka o neprijatelju.⁴

Ovog momenta, tj. u 22.40 sati, primili smo izvještaj od štaba I brigade pisan u 16 časova koji glasi:

»Neprijatelj je danas poslije podne u 15 časova stigao cestom preko Breštana u Podlapaču, odakle je krenuo dalje prema Pišaću. Jačine je jedne motorizovane kolone sastavljene od 6 tenkova srednje veličine, 4 kamiona, od kojih dvije blinde, nekoliko motocikla i nešto preko 100 pješadije, sa jednim protukolskim topom, 3 teška bacača.«

1. bataljon Ličkog partizanskog odreda vraćen je na svoje mjesto — u Vrebac, sa naredenjem da formira tri do četiri udarne grupe sa kojima će tući neprijatelja na komunikacijama, kojima vrši saobraćaj.

Komesar i obavještajni oficir III brigade XIII divizije stigli su u sastav svoje brigade.⁵

Perušićka četa upućena je jugozapadno od Gospića sa zadatkom da izbije na svoj prijašnji položaj i da postavlja zasjede na svojem sektoru, sa zadatkom uništavanja neprijateljskih dijelova koji se kreću tamоšnjim komunikacijama i obaveštavanje o kretanju i stanju kod neprijatelja.

³ Odnosi se na dijelove Treće brigade Trinaeste divizije (vidi dok. br. 131).

⁴ Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 88.

⁵ Prilikom napada na ustaše kod Ramljana, 5. maja 1944, oni su, s nekoliko boraca, bili odsjećeni od svoje brigade (vidi dok. br. 55).

Kordunaški bataljon sa štabom brigade biće prebačen na naš sektor radi upućivanja u sastav svoje brigade.⁶

U 18.40 sati II brigada javlja da u Laudonovom Gaju ima još Nijemaca, ali njihova jačina ne može da se ustanovi.

U 19.30 sati I brigada izvještava da je neprijatelj napustio Pećane, Jošane, Debelo Brdo i Bunić i da je većim dijelom otišao prema Korenici, a manjim dijelovima prema Udbini. Brigada je uputila 4. bataljon i izviđačku četu sa obaveštajnim oficirom radi provjeravanja ovih podataka i ustanovljenja pravog stanja neprijatelja u pomenutim selima.

U 23 sata dijelovi II brigade izbili su u Bjelo Polje, a izviđački dijelovi u Korenicu, te su ustanovili da neprijatelja zaista tamo nema.⁷

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta,
Načelnik štaba, major:
Slobodaninov⁸

---

⁶ Odnosi se na Treći bataljon Prve kordunaške brigade (vidi dok. br. 102).

⁷ Vidi dok. br. 108.

⁸ Ivan

BR. 93

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSJEČKE BRIGADE OD 18. MAJA 1944. STABU DVANAESTE DIVIZIJE NOVJ O BORBAMA I O STANJU U JEDINICIMA OD 12. DO 18. MAJA¹

ŠTAB OSJEČKE BRIGADE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Broj: 143
Dana: 18/V 1944. g.

Desetodnevni operativni
izvještaj podnaša

ŠTABU XII DIVIZIJE NOVJ

Položaj

Podnašamo vam desetodnevni operativni izvještaj za vrijeme od 12. do 18. V 1944.

1.) OPŠTA SITUACIJA:

Po jenjavaju neprijateljske ofenzive na naš oslobođeni teritorij² i prikupljanju naših jedinica, naša brigada krenula je iznad Vrhovaca, tj. sa Jelove Gore preko Papuka u pravcu [Slat.] Drenovca, sa zadatkom čišćenja neprijateljskih snaga koje bi se nalazile u selu Drenovcu, Pušini i Humljanima, a potom na odmor i sređivanju svojih jedinica. Prilikom dolaska pred Drenovac primijećena je jedna neprijateljska motorizovana kolona u jačini od 25 vozila koja se je kretala cestom od Čeralija preko Drenovca za Pušinu. Ta neprijateljska kolona kroz cijelo ovo vrijeme uglavnom zadržavala se na sektoru Pušina — Humljanji, a vjerojatno da je cilj bio osiguranje pri podizanju mosta na cesti Mikleuš — Čaćinci na rijeci Vojlovici. Zadržavanjem u tim selima vršila je pljačku i paljevinu po istima.

2.) RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA:

U međuvremenu došlo je do znatnih promjena rukovođilaca u štabovima I i III bataljona. Uzrok ovoj promjeni

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 9—2, k. 889.

² Vidi dok. br. 103.

jeste odlazak komandanta I bataljona druga Svrabić Milana za Baniju kao i pogibija političkog komesara tog bataljona druga Konjevića Đure i sekretara Herbstsamer Ferde, koji su poginuli u borbi na Visokom Drvetu za vrijeme neprijateljske ofenzive. U III bataljonu za vrijeme borbe kod Pušine ranjeni su komandant toga bataljona drug p.poručnik Pacina Drago, politkomesar drug Šuput Milan i obav. oficir drug Mrmoš Veselin. Osim ovih drugova I bataljon imao je teško ranjenog komandira 1. čete druga Grokanić Đorđa, II bataljon poginulog komandira 3. čete druga Miličević Nikolu i III bataljon poginulog zamj. politkomesara 3. čete druga Kolbas Đuru.

Iz napred navedenih podataka najbolje se vidi da rad u štabovima naših bataljona, kao i u njihovim jedinicama, nije mogao biti onakav kakav je trebao da bude i kakav je bio predviđen za to vrijeme. Odmah se prišlo postavljanju novih drugova na upražnjena mjesta i nastavilo se sa predviđenim kako vojničkim tako i političkim radom.

Na mjesta koja su bila upražnjena postavljeni su slijedeći drugovi:

Za komandanta I bataljona predložen je za postavljenje drug Kljajić Marko, dosadašnji zamjenik komandanta istog bataljona.

Za politkomesara I bataljona predložen je za postavljenje drug Stanivuković Teodor.

Za zamj. politkomesara I bataljona predložen je za postavljenje drug Grubač Dragić.

U III bataljonu za v.d. komandanta bataljona predložen je za postavljenje drug Kovačević Pero, dosadašnji oper. oficir II bataljona.

Za politkomesara istog bataljona predložen je za postavljenje drug Čeliković Branko, dosadašnji zamj. politkomesara I bataljona.

Upražnjena mjesta u komandama četa popunjena su.

Ovim prijedlogom za postavljenja mislimo da smo najbolje riješili pitanje izgubljenih drugova i vjerujemo da će oni svojim radom zadovoljiti na dužnostima koje su im povjerene.

II bataljon nije imao tako osjetne gubitke i on je uspio da savlada gradivo za vrijeme koje je predviđeno, a prema 30-to dnevnom planu, kako na političkom tako i vojničkom polju.

Kod prorađivanja vojnih predmeta u radu im pomaže većim dijelom vojni instruktor ove brigade, a i ostali članovi štaba ukoliko im to dozvoljava raspoloživo vrijeme.

3.) DISCIPLINA I MORAL:

Disciplina u našim jedinicama nije dostigla onu visinu koja je potrebna, ali smo na putu da se ista postigne i da bude što jača i čvršća.

Moral kod naših jedinica također nije na dovoljnoj visini, ali vođenje drugova u manje akcije isti se postepeno podiže, i rezultati se vide kroz dosadašnje borbe koje su vođene.

4.) STANJE UNUTAR JEDINICA:

U ovom vremenu u našoj brigadi zapaža se veći priraštaj nego ranije. U ovome razdoblju pridošlo je 57 novih drugova.

U ovom razdoblju imali smo 2 ranjena druga, od kojih je jedan politkomesar 1. čete II bataljona drug Živković Stevo.

5.) SLUŽBA VEZE U JEDINICAMA:

Veza sa jedinicama održava se telefonom, a u nedostatku telefonskog kabla pomoću kurira. Između nižih jedinica isključivo veza se održava pomoću kurira. Ubuduće postupit će se prema naređenju štaba XII divizije, tj. služba veze između nižih jedinica održavat će se pomoću brzoborbene signalizacije, tj. pomoću barjačića i signalnih svjetiljki. U tome smislu poduzeli smo sve mjere da se ista veza što prije primjeni u borbi. Na taj način vjerujemo da ćemo rješiti to naše bolno pitanje veze. Veza pomoću kurira još nije na visini koja je potrebna.

6.) IZVEDENE AKCIJE:

13. V o.g. Artiljerijski divizion, koji je pridodat našoj brigadi, vodio je borbu sa neprijateljem kod Drenovca i bio prisiljen da se povuče.³

14. V o.g. naš II bataljon postavio je zasjedu na cesti Pušina — Drenovac. Zasjeda nije uspjela. U ovoj zasjedi imali smo jednog ranjenog druga. Zasjeda nije uspjela jer se neprijatelj uspio izvući.⁴

Naš III bataljon postavio je zasjedu na cesti Podr. Slatina — Mikleuš, koju je cestu i minirao. Na mine naišla su kola u kojima su bile tri ustaše. Konji kao i ustaše poginuli su.

Naš II bataljon, koji je držao položaj na Čačić brdu, došao je u sukob sa neprijateljem koji je dolazio iz pravca Pušine sa motorizacijom i pješadijom. Tom prilikom jedan neprijateljski tenk oštećen je iz protutenkovske puške. Poslje borbe od jednog sata naši su se morali povući u pravcu Šumeteg Brda. Ova borba bila je oko 16 sati.

³ i ⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 185, 188 i 189.

15. V o.g. oko 7 sati ujutro naišla je neprijateljska pješadija od Pušine u jačini od 150 vojnika⁵ (Nijemci i gestapovci). Neprijatelj je naišao na zasjedu jedne naše čete koja je bila postavljena kod mina u Drenovcu, a druga na Čačić brdu. Po nailasku neprijatelja ove jedinice otvorile su žestoku vatru i na bojnom polju ostalo je 15 mrtvih neprijateljskih vojnika. Plijen se nije uspio izvući, jer se odmah pojavila neprijateljska motorizacija i naši su se morali povući. Jedan od tenkova naišao je na minu i isti je uništen. Pješadija koja je pošla na mjesto uništenog tenka naišla je na pješadijske nagazne mine i tom prilikom poginulo je oko 8 neprijateljskih vojnika. Mi smo imali jednog lakše ranjenog druga.

7.) STEĆENA ISKUSTVA:

I ovoga puta u ovim borbama vidjelo se da naši rukovodioci nisu na mjestima na kojima bi trebali da budu u toku borbe, već previše istrčavaju napred ostavljajući svoje jedinice sebi iza leđa. To je glavni uzrok da toliki naši rukovodeći drugovi budu izbačeni iz stroja. Povici na juriš upotrebljavaju se mnogo ranije nego što se postigne propisno odstojanje od neprijatelja da je isti moguć izvršiti. U tome slučaju dolazi često puta do zabune među borcima, jer onda kada dođu do propisnog odstojanja taj povik obično ne upotrebljavaju, jer su ga već ranije upotrebljavali.

8.) RASPORED JEDINICA I NJIHOVO STANJE:

Sadašnji raspored naše brigade jeste slijedeći: II i III bataljon nalaze se u selu Vetovu, a I u selu Hrnjevcu. Uglavnom radi se na popravci obuće i odjeće i odmoru jedinica.

9.) DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE:

Ukoliko ne dobijemo druga naređenja od štaba divizije, ispitivat ćemo okolna sela od Jakšića, te u istim zadrži neka grupa Čerkeza ili bilo kakve druge vojske, organizirat ćemo dvije udarne jedinice sa kojima ćemo izvršiti napad na njih. Većih operativnih namjera ovaj štab nema, jer sa svim operacijama rukovodi direktno štab Divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stivo Vještica

Komandant, major
Joka Milan

BR. 94

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 18. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O BORBI KOD BRUVNA, SMREKOVAČE, VUČJAKA I PLANE¹

ŠTAB
III BRIGADE XIX DIVIZIJE NOVJ
18. maja 1944. g.
u 19.30 sati

ŠTABU XI KORPUSA

Vaš dopis² broj 322 od 16. maja t.g. primili smo danas u 16 časova.

12. maja t.g. uputili smo jednu oficirsku patrolu sa izvještajem do vašeg štaba; a tom izvještaju javili smo vam o borbi na Bruvnu³ koju smo vodili 11/12. maja 1944. godine i o našim dalnjim namjerama; ta patrola se još nije povratila k nama, a iz vašeg dopisa vidimo da nije stigla ni do vas. Zato vas izvještavamo: u toku 11. i 12. ovoga mjeseca neprijatelj je pokušao da prodre iz Gračaca preko Bruvna za Klapavicu, odnosno da ovlada položajima oko Bruvna, te da na taj način osigura prolaz svojoj koloni. Mi smo uspjeli da neprijatelja držimo, jer smo na taj pravac prebacili dva bataljona i držali smo položaje i vodili borbu do 13. ov. mjeseca do 2 sata ujutro. U to vrijeme je neprijateljska jača motorizovana kolona, oko 220 motornih vozila, prodrla iz Mazina za Bruvno i kasnije, to jest oko 8 sati, krenula je za Klapavicu. Pri prolazu kroz Klapavicu nismo uspjeli da dajemo otpor, jer su nam uglavnom sve jedinice bile ispresjecane probojom te kolone kao i nepredviđenim prodorom iz Gračaca i Lovinca u Udbinu; ova kolona je prodrla 12. maja t.g. u 16 sati. Uslijed ove novonastale situacije mi smo odlučili koncentrisati brigadu na Kremenu i potom stupiti po usmenoj direktivi druga pukovnika komandanta XI Korpusa, to jest djelovati neprijatelju za ledima, a u najodsudnijem momentu prebaciti se za Dalmaciju. 14. V 1944. godine sa tri bataljona prebacili smo se na sektor Plečaši — Petrovići, a sa jednim bataljonom u Tupalu Tomin-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojno-ilijskog instituta, reg. br. 14, k. 1237 A.

² Vidi dok. br. 77.

³ Vidi dok. br. 80.

gajsku. Toga dana uopće neprijatelj nije saobraćao na komunikacijama Bruvno — Mazin ni Bruvno — Udbina.

15/16. maja t.g. prebacili smo brdski top za našu Diviziju, osigurali prebacivanje naših ranjenika koje smo imali u ambulanti i bolesnih nepokretnih drugova, te omladinu koja je došla sa Kongresa u sjevernu Dalmaciju.⁴ Tu priliku smo iskoristili i sa tri bataljona izvršili smo akciju na legiju i četničku bandu koji su držali položaje na Smrekovcu i Vučipolu. Ovu akciju smo izvršili 17. maja t.g. u jedan sat. Uspjeli smo ovladati svim dominantnim položajima tj. Smrekovcem, Vučjakom, Planom i istjerati bandu sa tih položaja. Akcija bi bila potpuno uspjela ali bataljon koji je napadao sa južne strane, tj. od Vučjaka, nije postupio po naređenju, već se povukao sa svojih položaja a da uopće nije bilo nikakvog pritiska na isti. Za ovo je kriv štab bataljona. Smrekovac je bio u našim rukama sve do 4 sata poslije podne, kad smo izdali naređenje da se povuku snage iz istog, jer je u to vrijeme neprijatelju stiglo pojačanje iz Gračaca i banda je ovladala navodno sa Vučjakom i Čulumom, a mi smo u toku cijelog dana uspjeli da uhvatimo vezu sa bataljonom koji je bio u Dubokom Dolu. Naš I bataljon koji je zauzeo Smrekovac držao se odlično. Bez metaka, samo sa bombama, stjerao je neprijatelja sa Smrekovca. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 6 ranjenih vojnika, a naši gubitci su bili jedan ranjen. Zarobili smo jedan sanduk puško-mitraljeske municije. U ovoj akciji trebali smo postići potpuni uspjeh i bandu potpuno uništiti, samo da je naš III bataljon izvršio zadatku. (Tunel je bio u našim rukama.)

Stanje na našem sektoru je kao i prije neprijateljskog prodora. Neprijatelj je napustio Bruvno, Udbinu, Visuć i Kuk. Prema nepotvrđenim podacima i Korenicu.⁵ Jedna neprijateljska kolona prošla je od Lovinca preko Gračaca u Obrovac; ova kolona je prošla 16. ovoga mjeseca.

Mi smo dobili naređenje⁶ da se prebacimo sa snagama, tj. sa tri bataljona na sektor Lovinac i da ofanzivno djelujemo na komunikaciju Udbina — Lovinac — Gračac i da napadamo sam Lovinac. Prema nepotvrđenim podacima na sektor Lovinac i Sv. Rok nalazi se oko 200 ustaša, a da se nalazi nešto bande i u Štikadama. Mi imamo namjeru da se u toku noći prebacimo na sektor — Smokrić — Vranik i da djelujemo po zadatku.

Na našem sektoru neprijatelj nije uspio da pljačka ni dječaci gotovo ništa, jedino što je spalio u Klapavici 3 kuće.

⁴ Vidi objašnjenje br. 5 uz dok. br. 80.

⁵ Vidi dok. br. 88.

⁶ Naredenje je. 16. maja, izdao Štab Jedanaestog korpusa NOVJ (vidi dok. br. 77).

*Narod se uglavnom nalazi kod svojih kuća i stoku je već stje-
rao sa brda.*

*Za čitavo vrijeme od proboga neprijateljskog pa sve do
danasa mi ni sa jednom jedinicom nismo imali vezu. Mi smo
upućivali patrole u više pravaca, ali ni jedna se nije vratila
sa uspjehom.*

*Naredenje da se prebacimo na sektor Lovinac dobili smo
od štaba XXXV Divizije,⁷ čiji dijelovi se nalaze u Počitelju.
Isti nas je izvijestio da glavnina vojske i naroda je smještena
na Velebitu.⁸ Također su nas izvijestili da se neprijatelj nalazi
u Mogoriću i u Vrepcu. Tačno stanje i situaciju na sektoru
Srednja Gora, Mogorić i Vrebac — ne znamo. Znamo samo da
u Srednjoj Gori nema neprijatelja, i tamo smo uputili patrole
da ispitaju stanje.*

*Telefonsku vezu uspostavili smo od Plećaša do Paklarića.
a u toku noćašnje noći biće uspostavljena i od Mazina do
Udbine.*

*Stanje u našoj brigadi je dobro. Borbenost kod boraca i
volja za akcije je dobra. Samo su borci uslijed ovih čestih po-
kreta i vrlo rđave ishrane (neredovita i nepotpuna) jako umorni
i fizički slabi.*

*Po pitanju veze između vas i nas i štaba naše divizije po-
stupićemo potpuno.*

*Zaboravili smo naglasiti neprijateljske gubitke u borbi
na Bruvnu, koji su bili: 20 mrtvih i 35 ranjenih; zarobili smo
2 sanduka bacaćkih mina. Naši gubitci su bili 5 mrtvih i 8 ra-
nenih. Jedan puškomitrailjez nam je oštećen pogotkom od to-
povske granate.*

*O svim promjenama redovno ćemo vas izvjestiti; samo
nas izvjestite na kojim sektorima ćete se nalaziti.*

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Stevo Ilić

Za komandanta,

Načelnik štaba — kapetan:

Morović Šime

⁷ Redakcija ne raspolaže tim naredenjem.

⁸ Opširnije o tome vidi dok. br. 105.

BR. 95

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG OFICIRA ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 19. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O SITUACIJI NA PODRUČJU VREBAC — MOGORIĆ — PODLAPAČA¹

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Stanje na sektoru Vrbac, Mogorić, Podlapača, je slijedeće:

Na prostoru Vrbac — Podlapača, Vrb. Pavlovac — Međugorje — Breštane već 3 dana neprijatelj vrši pretres šume;² 17. ovog mjeseca u jutro bio je napad na Vrbac i vodili smo borbu cijeli dan sa 31. ustaškom bojnom, koju smo odbacili iz Vrepca;³ oko 18 h uveče naišla je jedna pukovnija Nijemaca sa pravca Ostrovica — Barlete — Vrbac⁴ sa 12 tenkova i 170 kamiona koji su stizali do kasno u noć.

18. V ujutro njemačke jedinice uz pomoć ustaša napale su na Vrebačku Stazu,⁵ a jedan njemački bataljon ujutro došao je iz Metka i preko Mogorića napao na Međugorje. Mi smo se povukli od Vrepca prema Međugorju sa dva bataljona III brigade,⁶ a 2 bataljon uputili smo da krenu u pravcu Ljubova preko Vrebačke Staze te da djeluju na komunikaciji Vrbac — Podlapača i Široka Kula — Ljubovo; isti se nisu probili nego su se povukli za Međugorje. Ove jedinice od III brigade nisu bile za borbu sposobne,⁷ to smo uvukli u borbu na Međugorju

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 18—2/5, k. 1234.

² Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 88.

³ Vidi dok. br. 138.

⁴ i ⁵ O neprijateljskim snagama koje su nastupale navedenim pravcima vidi dok. br. 88.

⁶ Riječ je o Trećoj brigadi Trinaeste divizije (vidi dok. br. 138).

⁷ Štab Jedanaestog korpusa, u depešama Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske, o tome kaže:

... Zbog slabe ishrane i neprekidnih borbi i marševa sve jedinice su potpuno iscrpljene i namjeravamo ih odmoriti, a potom djejavati prema situaciji, prvenstveno na komunikaciju Gospić — Podlapača — Korenica — Prijedor ukoliko ju neprijatelj bude i dalje držao.

»Trinaesta divizija nam javlja da je u poslednjim borbama kod Drežnice umrlo šest boraca od iznemoglosti i gladi...«

»U neposrednoj opasnosti nalaze se zemunice punkta br. 6 s kojima raspolaže Vaš ekonomski otsjek. U takvoj situaciji i radi teškog stanja ishrane naših jedinica morali smo da izuzmemmo neke artikle.

samo jedan bataljon I brigade i Izviđačku četu. Neprijatelj je prokrstario šumama i povukao se u pravcu Breštanu, a od Vrepca motorizacija je saobraćala celu noć prema Podlapači.

Osiguranje ceste bilo je cijelu noć, a jutros 19. ovog mjeseca neprijatelj vršio ispad od Breštanu prema Međugorju tako da još uvek ne znamo da li se neprijatelj iz Vrepca povukao. Ovaj neprijatelj koji je danas vršio ispad prema Međugorju povukao se na obližnje kote prema Breštanima. Danas poslije podne vidio se dim prema Buljimizima, vjerojatno da je neprijatelj vršio ispad od Vrepca — ali jutros rano u tom pravcu upućen je I bataljon I brigade od koga još nisam dobio izvještaj.

Jedinice u toku današnjeg dana razvučene su na čitavom ovom prostoru tako da ispituju sva mjesta i komunikacije, da bi se imao uvid na čitavom sektoru.

Neprijatelj je dosta velik dio naroda privukao k sebi i dosta je stoke uspio pokupiti.⁸

Zapalio je stanove u Međugorju i jednu zemunicu uništio, a jednu drugu pronašao je i montirao minu ali nije uspio upaliti je. U toku dana ne znam da li je neprijatelj uspio što učiniti u pogledu zemunica.

18. V ubili smo nešto Nijemaca a 17-tog nešto ustaša. Mi smo imali 2 mrtva i 6 ranjenih.

Ovdje na prostoru istočno od komunikacije Vrebac imamo I i III brig., a sjeverozapadno čujem da su ostali dijelovi I [brigade] kojima smo poslali vezu.⁹ U toku sutrašnjeg [dana] vjerujem da će se situacija malo raščistiti i daću vam jasniji izvještaj. Svi kuriri skoro koje sam upućivao kod vas vraćali su se natrag — ne znam da li ste dobili kakav izvještaj.

Sa NOF (Narodnooslobodilačkim frontom — prim. red.) se za sada još nismo povezali i ne znamo da li ćemo moći koristiti njihove rezerve... Predmet same ishrane je osnovna stvar koju treba da rešimo...« (Opširnije o tome vidi dok. br. 99 i 145 u ovoj knjizi i dok. br. 1/3, k. 572, dok. br. 1—4/1, k. 119/10 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

⁸ O raspoloženju naroda i o stanju na terenu u toku neprijateljske operacije »Morgenstern« poslao je Štab Jedanaestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske slijedeću depešu: »... Neprijatelj pali redom sva sela i pljačka. Narod je sav izbjegao. Moral visok iako je pretrpio ogromnu štetu. Na nekim mjestima neprijatelj je pohvatao izvjestan dio naroda i stoke, ali o broju još nemamo podataka. Očekujemo podatke sa sektora Podlapača — Srednja Gora, gdje se nalazilo mnogo naroda. Radimo zajedno sa O. K. (Okružnim komitetom KPJ za Liku — prim. red.) i uspjeli smo narod prebaciti na manje ugrožena mjestesa.« (Vidi dok. br. 78 u ovoj knjizi i knjigu depeša Štaba Jedanaestog korpusa u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, pod reg. br. 1—34/3, k. 572).

⁹ O rasporedu Prve brigade vidi dok. br. 110.

Drug Stevo¹⁰ i Komesar¹¹ nalaze se preko;¹² ranjenici preko dosta su dobro obezbijedeni. Neprijatelj je 17-tog i tam pravio napad. Rezultati nisu poznati.

Večeras šaljemo poštu i njima, a vjerujem da će u toku noći stići i od njih pa da će vam moći dati izvještaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

19. V u 20.30

Momčilo¹³

BR. 96

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 19. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE DA NAPADA NEPRIJATELJA NA KOMUNIKACIJI VRHOVINE — HOMOLJAC — KORENICA, PRIJEBOJ — KORENICA, VRBAC — PODLAPAČA — BUNIĆ, GRAČAC — UDBINA I LAPAC — UDBINA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 97, 19. V 1944.

STABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

U vezi sa najnovijom situacijom stvorenom napuštanjem neprijatelja Krbavske i Koreničke kotline, te ponovnim prodorom neprijatelja pravcem Vrbac — Podlapaća — Bunić,² potrebno je da najhitnije poduzmete slijedeće mjere:

1) sa II brigadom vaše divizije da zatvorite pravce Vrhovine — Homoljac — Korenica i Prijedor — Kapela — Korenica.³ Na tim pravcima dobro organizovati odbranu od bornih kola

¹⁰ Opsenica. Tada je bio zamjenik komandanta Jedanaestog korpusa NOVJ.

¹¹ Simo Mrda, politički komesar Trideset pete divizije.

¹² Preko željezničke pruge Gospic — Gračac, na Velebitu, nalazio se jedan dio pokretnih ranjenika (vidi dok. br. 47 i 91).

¹³ Novković

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 27—31, k. 569.

² Vidi dok br. 88 i 95.

³ Vidi dok. br. 99, 108, 120 i 121.

i iste najupornije braniti. Ne smije se dogoditi da neprijatelj bez većih gubitaka i na lak način ponovno ovlada tim komunikacijama. Jedinice na tim pravcima sa slabijim dijelovima moraju pod svaku cijenu biti stalno u kontaktu sa neprijateljem na dodijeljenom odsjeku. Veza također mora biti telefonska i sa jedinicom na pravcu Vrhovina i sa jedinicom na pravcu Prijeboja.

2) Sa vašom I brigadom ofanzivno djelovati na neprijateljsku kolonu koja se probila pravcem Vrebac — Podlapača — Bunić.⁴ Ukoliko ta kolona prodire dalje, zaustaviti je i odmah pripremati protunapad, te u prvi sumrak prići izvršenju. Ukoliko ne bude uslova da ih se odsudno napadne, onda treba težiti da im se nanesu što veći gubitci. Tu motorizovanu kolonu treba nastojati zatvoriti u minska polja i u tu svrhu preduzmite odmah potrebitno da što veću količinu mina prebacite kod te brigade. Također protiv te kolone trebate koristiti protukolska oruđa.

3) Hitno poslati vezu III brigadi XIII divizije, koja treba da se prebaci na prostor Srednja Gora — Breštane,⁵ sa osnovnim zadatkom zaštita ranjenika, a kojoj treba dati u zadatak da zatvori komunikaciju Vrebac — Podlapača, i ako se neprijateljska kolona bude i dalje nalazila u Krbavi, da istu cestu temeljito prekopa i minira, a neprijatelja napadne bočno i u leđa koordinirajući rad sa I brigadom.⁶ Ukoliko neprijatelj se bude zadržavao u Krbavi, i po izlasku te brigade na određene položaje, treba hitno sa minskim poljima zatvoriti sve izlaze iz Krbavske doline i pristupiti energičnom uništavanju te motorizacije pomoću mina, iskorištavajući protukolska oruđa, benzinske flaše, sva ostala sredstva koja bi nam mogla koristiti.

4) III brigadu XIX divizije upotrebiti za zatvaranje pravca Gračac — Udbina i Lapac — Udbina.⁷

Na svim pravcima i sa svim jedinicama morate uspostaviti telefonske veze kombinujući već postavljene stalne linije kablom kojim raspolaze, a prema tim mogućnostima saobražavati mjesto pojedinih štabova, ukoliko to ne bi bilo od veće štete po zadatku samih jedinica.

Vaš štab u ovakvoj situaciji treba da se nalazi negdje naslonjen na zapadne padine Plješevice, to bi bilo otprilike Pecani ili Debelo Brdo, i sa štabom Korpusa mora pod svaku cijenu biti u neprekidnoj telefonskoj vezi. Ne smiju da se po-

⁴ Vidi dok. br. 108 i 110.

⁵ O njenom dolasku na tu prostoriju vidi dok. br. 138.

⁶ O dejstvima Treće brigade Trinaeste divizije od 14. do 24. maja vidi dok. br. 138.

⁷ Naređenje za dejstvo na tom pravcu poslao je Štab korpusa istog dana neposredno Štabu brigade (vidi dok. br. 77).

navljuju slučajevi da štab divizije ostaje skoro po čitav dan bez veze sa štabom Korpusa, jer to odaje onda i koliku pažnju poklanja štab vezi sa svojim potčinjenim jedinicama, a u ovom slučaju je mala.

Izvještaji koje štab divizije šalje štabu Korpusa trebaju biti vjerodostojniji i bez protivurječnosti što do sada nije bio slučaj. Naročito se ne slažu izvještaji pismeni sa usmeni. Na primjer u toku 18. o.mj. štab divizije je nekoliko puta i usmeno i pismeno izvještavao a ti izvještaji bili su u protivurječnosti: »Nekad su naši u Korenici, nekad neprijatelj, isto u Bjelom Polju, Prijekoju itd.« Ta nesigurnost u izvještajima može dovesti do toga da će štab Korpusa stvarati nerealne zaključke kao što se već i događalo. Izvještaji mora da predstavljaju realno stanje i situaciju, ali pri tom štab divizije mora dobro da vodi računa prilikom procjenjivanja. Nije potrebno da se za svaki podatak, koji iznosi štab divizije, postavlja odmah i ogradijanje: »rekao ovaj ili ova itd.«, nego štab divizije treba da procijeni da li to može da se pretpostavi kao sigurno ili ne, i prema tom i izvještava. Ovako se vaši izvještaji sastoje iz sakupljenih izvadaka izvještaja pojedinih brigada, bataljona, patrola, odbornika, seljaka itd.

Obratite pažnju na pravac Lovinac — Ploča — Udbina, minirajte Pločanski Klanac i tamo postavite jednu jedinicu.

Dobro pazite i vodite računa o minskim poljima koja postavljate, jer se ne smije dogoditi da civilno stanovništvo strada od naših minskih polja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik:
M. Šakić

BR. 97

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 19. MAJA 1944. ŠTABU TREĆE BRIGADE DEVETNAESTE DIVIZIJE DA ZATVORI PRAVCE GRAČAC — UDBINA I LAPAC — UDBINA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 99, 19. V 1944.

ŠTABU III BRIGADE XIX DIVIZIJE NOVJ

Neprijatelj je u toku 18. o.mj. ponovo prodro u Krbavsku kotlinu pravcem Vrebac — Podlapača — Bunić.² Neprijateljske snage sastoje se iz motorizacije, tenkova i pješadije. Prema do sada primljenim podacima snage su male.

U vezi ove situacije vaš je zadatak da zatvorite pravce Gračac — Udbina i Lapac — Udbina.³

Povežite se što prije sa III brigadom XIII divizije kojoj je naređeno da se što prije prebaci na prostor Srednja Gora — Breštane sa glavnim zadatkom zaštite ranjenika.⁴ Kod te brigade upućen je od strane ovoga štaba drug Mirko Lenac sa zadatkom da izvrši organizaciju prebacivanja ranjenika u Bosnu ili na more što će zavisiti od situacije.⁵ Ukoliko bude donesena odluka da se ranjenici prebacuju preko vašeg sektora, izadite drugu Lencu ususret svakom traženju koje se odnosi na ranjenike.

Imajte u vidu da ranjenici ni u kojem slučaju ne smiju pasti u ruke neprijatelja.

Stupite odmah u vezu sa štabom XIX divizije i najhitnije ispitajte mogućnost prebacivanja ranjenika na more i dalje na otoke, i o tome odmah obavijestite druga Lenca i štab III brigade XIII divizije.⁶

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-historijskog instituta, reg. br. 25—1/1, k. 569.

² Opširnije o tome vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 88.

³ O rasporedu Brigade po prijemu tog naređenja vidi dok. br. 115.

⁴ Vidi dok. br. 88 i 96.

⁵ Vidi objašnjenje br. 8 uz dok. br. 77.

⁶ Brigada je 22. maja poslala o tome izvještaj Štabu korpusa (vidi dok. br. 115).

Izvještavajte nas kao i štab XXXV divizije redovno o situaciji na teritoriju vaše brigade i cijele XIX divizije. Izvijstite gdje se nalazi vaš štab i kakav je raspored vaših jedinica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik
M. Šakić

BR. 98

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 19. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE DA PRIKUPI JEDINICE I NAPADNE NEPRIJATELJA NA LINIJI BUNIĆ — KORENICA — VRELO¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 100, 19. V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE

Prema podacima koje smo primili od naših izviđačkih organa, jedna neprijateljska kolona od 40—60 kamiona sa pjesadijom i tenkovima pošla je danas poslije podne iz Podlapeće preko Pišća za Šalamunić, a vjerojatno i dalje u pravcu Bunića.² Jedna manja neprijateljska kolona, sastavljena vjerojatno od ustaša, ušla je u Krbavicu i nastupala dalje u pravcu Korenice. Situacija je u Korenici još nejasna.³

Obzirom na ovu situaciju pristupite odmah grupisanju svojih snaga na liniju Homoljac — Rudanovac — Mihaljevac — Ponor — Bjelo Polje — Debelo Brdo.⁴

Još u toku ove noći izvršite napad na neprijatelja sa ovim položajem da se istom nanesu što veći gubitci.⁵

Ukoliko se ne bi uspjelo uništiti neprijateljske snage, koje se nalaze na tom prostoru (Bunić — Korenica — Vrelo), vršite i dalje pritisak na neprijatelja i oslanjajte se na Plješevicu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 24—1/1, k. 569.

² i ³ Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 88.

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 131.

Nastojte svim sredstvima da sa brigadama što prije uhvatite vezu i da ih grupišete na gore navedenoj liniji.

Bezuslovno treba da sa ovim Štabom što prije uhvatite telefonsku vezu kako vam je već nekoliko puta danas naređeno. Vaš Štab treba da se nalazi na prostoru Bjelo Polje i imate mogućnost da se sa vašim telefonskim aparatom vežete već na postojeću telefonsku liniju. U toku noći morate srediti brigade i energično pritisnuti u cilju izbacivanja neprijatelja.⁶

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant — pukovnik:
M. Šakić
(M. P.)

BR. 99

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 19. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU
NA NEPRIJATELJA U PRIJEBOJU I O RASPOREDU I STA-
NU VLASTITIH JEDINICA¹**

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. 3/19. V 1944.
13 sati 30 min.

Hitno!

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

IV bataljon 2. brigade u toku ove noći napao je neprijatelja u Prijeboju, koji je bio smješten južno od crkve u jačini 120—150 vojnika.²

Neprijatelj se nalazi na Čudinom Klancu, gdje se utvrđuje. Sastav: Nijemci, ustaše i četnici. Upućene su patrole preko Trnovca i Turjanskog u pravcu Crne Vlasti i Babinog Potoka.

¹ Posljednja rečenica je, u originalu, dopisana zelenim mastilom, latinicom.

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 18—15, k. 1234.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 131.

I bataljon nalazi se u Trnovcu, II u Homoljcu, a III prebacuje se sada na Homoljački Klanac.³

I brigada: 1 bataljon na Ljubovu, 1 na sektorу Svračko-vog Sela, a 2 bataljona na sektorу Breštane.⁴

Neprijatelj je izbio na kote južno Kravice i spustio se je u Kravicu, a jedna kolona kretala se je šumom u pravcu Korenice. Snage još nepoznate.

Ishrana je vrlo slaba. Na terenu nema stoke ni ljudi, a i samo stanovništvo gladuje.

Jedinice su gladne i iscrpene, te je borbenost svedena na najniži minimum. Ima dosta boraca, koji uopće ne mogu da idu.⁵ Molimo da se preduzmu mјere u pogledu ishrane, jer ovdje se ne može ništa prikupiti. Molimo odgovorite po ovome kuriru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

Komandant potpukovnik:

P. S. Naše prebacivanje na određeno mjesto bilo je onemogućeno od strane neprijatelja, te se sada nalazimo na Vujnovim Glavama. Ovog momenta smo imali vezu sa Korenicom, ali je prekinuta, vjerojatno od strane neprijatelja. Sa jedinicama imamo kurirsku i relejnu vezu. Nama je nepoznato ima li i gdje na ovim sektorima zemunica sa hranom, pa molimo da se vaša intendantura za ovo zainteresuje. Ako na ovome sektoru nema zemunica sa hranom tada ćemo ga morati napustiti, te molimo vaše objašnjenje po ovome.

potpukovnik
Grubor

³ i ⁴ Vidi dok. br. 131.

⁵ Vidi dok. br. 99 i objašnjenje br. 7 uz dok. br. 95.

BR. 100

IZVJEŠTAJ ŠTABA ISTOČNE GRUPE NOP ODREDA OD 19. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOV O DEJSTVU JEDINICA I STANJU U NJIMA¹

STAB ISTOČNE GRUPE
NOP ODREDA VI KORPUSA
JUGOSLAVIJE

Broj: 260/44. g. u h

Dana: 19/V 1944. g.

Predmet: Desetodnevni operativni
izvještaj za razdoblje od 8. do
18. V 1944. god. dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV i PO JUGOSLAVIJE

OPĆA SITUACIJA NA NAŠEM SEKTORU

U ovom desetodnevnom periodu neprijateljska uporišta na našem sektoru pojačala su se za izvjesni broj. Tako je na pr. u uporište Pleternica stiglo oko 3—4 hiljade Čerkeza koji se još i sada tamo nalaze, pored stalne posade koja se tamo nalazi. U uporište Našice također je stiglo oko 20 teknova i bornih kola, kao i izvjestan broj pješadije. Jedna čerkeska jedinica u jačini od 8 bataljona nalazi se u selima istočno od Našica — Vukovjevc, Stipanovci i Podgorač. Također se nalazi oko 1500 Čerkeza konjanika u Podvinju (kod Broda) i Tomici (kod Broda). Uporište Andrijevc na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd poјano je za jedan bataljon Nijemaca, njih oko 800. U uporište Gromačnik također se smjestila jedna ustaška bojna koja se i sada tamo nalazi.² Namjeru svih ovih neprijateljskih jedinica, koje su koncentrisane ovdje na našem sektoru do sada još neznamo, ali smo navodno čuli da su se smjestili samo radi odmora. Na cijelom našem sektoru neprijatelj stalno upada sa jačim snagama na naš poluosloboden i oslobođeni teritorij, sa namjerom da sprječava rad naših pojedinih ustanova itd. Tako je na pr. baš ovih dana neprijatelj upao u mjesto Čaglin sa troja borna kola i nekoliko kamiona, gdje su spalili tamošnju komandu mjesta. Neprijatelj se također nalazi sa jačim snagama u Čačincima, Orahovici i Đurđenovcu i popravlja prugu

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 12—1/2, k. 473.

² U Gromačniku su tada bili dijelovi Druge bojne brzog zdruga (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 51—6, k. 60).

Našice — Podrav, Slatina, kao i neke druge manje Gutmanove pruge, koje saobraćaju po Podravini.

Glavna pruga Zagreb — Beograd osigurana je zidanim bunkerima u koje je smještena ustaška posada. Prugom Zagreb — Beograd stalno prolaze transporti neprijateljske vojske, koji odlaze u pravcu Zagreba.

Na sektoru Županja neprijatelj se kreće čak i u toku noći i pravi razne zasjede po obližnjim selima i putevima što mnogo otežava rad naše Županjske čete. Neprijatelj se kreće iz uporišta Županja, Babina Greda, Vrpolje, Andrijevci, Vinkovci itd.

RAD NAŠIH ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

Štab ove grupe stalno obilazi i kontroliše rad štabova odreda, kao i štabova bataljona i održava s njima izobrazbene vojničke i političke časove, kao i savjetovanja. U zadnje vrijeme naročito je ovaj štab pristupio tome i uložio najviše truda da bi naši odredi pristupili taktici partizančenja, što smo kod Osječkog NOP odreda potpuno uspjeli, dok kod Diljskoga i Požeškoga nije u potpunosti uspjelo.

Rad štabova odreda također se u zadnje vrijeme popravio te se nadamo da će naši odredi ubuduće imati mnogo više uspjeha.

DISCIPLINA I MORAL NAŠIH JEDINICA

Pljačke u ovom periodu nije bilo, dok samovolje bilo je od strane pojedinca i to u manjim slučajevima, a većinom od novomobilisanih drugova. Disciplina za proteklo vrijeme bila je dosta dobra i pored toga što u našim odredima većinom imamo sve novoprdošle drugove. Borbenost i moral također se popravlja, a to se najbolje vidi iz izvedenih akcija i borbi koje su u posljednje vrijeme imali naši odredi.

STANJE UNUTAR JEDINICA

U ovom periodu imali smo 3 mrtva, 9 ranjenih ... Novoprdošlih drugova ima 71. Gubitci u oružju su 8 pušaka i 2140 ispaljenih metaka, dok smo zarobili 48 pušaka, 3 pištolja, nekoliko bombi i 7080 metaka.

SLUŽBA VEZE U JEDINICAMA

Veza sa pretpostavljenim štabom odnosno sa štabom korpusa slabo je funkcionirala u ovom desetodnevnom periodu, pošto se je neprijatelj nalazio na linijama kuda moraju prolaziti naši kuriri pješaci ili konjanici. Tako smo nekoliko puta slali kurire, koji su se uvijek vraćali, a da nisu mogli da se

probiju do štaba korpusa. Veza sa podređenim štabovima, odnosno sa štabovima odreda Diljskim i Osječkim, bila je kako sa kuririma tako i telefonska, dok je sa Požeškim bila teža, pošto se je neprijatelj nalazio na njihovom sektoru, tako da nismo imali telefonske veze, a sa kuririma je veza bila dosta slaba.

IZVEDENE AKCIJE

Jedan vod Osječkog NOP odreda noću između 9 i 10 V o. g. izvršio je akciju na željezničku stanicu Petrijevci,³ gdje je bilo 6 neprijateljskih vojnika, odnosno policije, koji su bili naoružani sa 4 puške i 2 pištolja. Utvrđeni nisu bili. Akcija je izvedena po planu, te je zarobljeno 4 puške mauzer, 2 pištolja i 100 komada metaka. Gubitci neprijatelja su: ubijen jedan stražar i 5 ih je zarobljeno. Sopstvenih gubitaka u ljudstvu i oružju nije bilo.

Dana 11. V o. g. jedna četa Podravskog bataljona stavila je mine na pruzi Belišće — Prandanovci i napravila zasjedu panceru koji je trebao da stigne ujutro u 8 sati. U panceru je dolazilo 25—30 ustaša naoružani sa dva puškomitrailjeza, a ostali sa puškama. Ista zasjeda je držala [položaj] do 11 časova, ali neprijatelj nije naišao. . . . Zatim se je četa povukla, pošto pancer nije naišao, ostavivši na pruzi jednu minu za pancer i jednu pješadijsku, koje su nakon sat i pol našeg povlačenja eksplodirale prilikom nailaska pancera. Od eksplozije ubijeno je 3 ustaše i 6 su teže ranjeni. Ratnog plijena nije bilo, gubitaka u ljudstvu i oružju također nismo imali. Kritički osvrt: akcija nije uspjela zbog toga što je četa bila kompromitovana prilikom prebacivanja preko ceste i pruge Našice — Osijek, kao i zbog bandita kojega smo uhapsili, a koji je rekao, da pancer neće naići dok se on ne vrati.

Noću između 14. i 15. ov. mj. jedna četa Osječkog NOP odreda izvršila je akciju u selu Petrijevci, gdje je bilo oko 20 naoružanih seljaka sa puškama. Utvrđenja nisu imali. Tok akcije bio je pola sata i akcija je donekle po planu izvedena. Plijen je 8 pušaka mauzer i 3000 komada metaka. Ubijen je jedan gestapovac. Gubitaka u ljudstvu i oružju nismo imali.

Dana 16. ov. mj. jedan vod Podravskog bataljona postavio je zasjedu kod sela Budimaca neprijateljskoj patroli koja je dolazila iz uporišta Krndija u jačini od 5—10 bandita naoružanih puškama i šmajserima. Ista zasjeda je sačekala neprijateljsku patrolu te ubila 3 i ranila 3 Švabe. Plijen jedna puška i 50 komada metaka. Isti vod nije uspio pokupiti drugo oružje radi brzog nastupanja neprijatelja iz uporišta.

³ Vidi dok. br. 183.

Jedna četa Osječkog NOP odreda noću između 16. i 17. ov. mj. izvršila je napad na neprijateljsko uporište Kuruš (sekcija Osijek 1 : 100.000). Zaplijenjeno je 3 puške, 100 komada metaka, jedan pištolj, 6 fišeklija i 3 opasača. Gubitci neprijatelja su 7 mrtvih, dok smo mi imali jednog lakše ranjenog druga.

Ostalo povećanje oružja je: 8 pušaka koje su donijeli domobrani sa sobom, a koji su dobrovoljno došli u naše redove iz Vinkovaca, 5 pušaka je pronadeno kod seljaka u selu Tomášanci (3 puške od seljaka i Talijani su donijeli dvije puške).

Jedinice Diljskog NOP odreda 9. V 1944. god. postavile su zasjedu neprijateljskoj patroli koja je krenula iz neprijateljskog uporišta Đakovo u pravcu Kondrić — Ovčara — Majar u jačini od 19 vojnika, što domobrana, ustaša i legijaša, koji su bili naoružani sa 2 šmajsera, 1 šarcem, te lakim bacaćem, a ostali sa puškama. Ista patrola je kretala cestom Đakovo — Levanjska Varoš, dok je zasjeda bila postavljena na rubu šume od Selaca prema Kondriću sa obje strane ceste. U borbi ubijeno je 4 neprijateljska vojnika i zarobljeno 4 puške. Sopstvenih gubitaka nije bilo, a ispaljeno je 70 komada metaka.

Jedinice II bataljona Diljskog odreda 9. V 1944. god. izvršile su ekonomsku akciju, tj. konfiskaciju kod trgovca Cimermančića iz Lužana, gdje je konfiskovano raznih stvari za potrebe naše vojske.

Dana 14. V o. g. jedinice istog bataljona izvršile su konfiskaciju u Brodskom Brdu kod Paje Vrbana, gdje je zaplijenjeno 30 hl. vina. Istoga dana naišao je neprijatelj iz Broda cestom kroz Podvinje i Rastušje gdje ga je sačekala jedna desetina istoga bataljona i odbila ga. Neprijatelj je išao u jačini oko 100 vojnika, od kojih je jedan ubijen i 3 su ranjena, ali od istih nije ništa zarobljeno. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Od Požeškog NOP odreda tek smo dobili izvještaje za prošli period, dok izvještaj za ovo razdoblje još nismo dobili. U prošlom periodu Požeški NOP odred imao je slijedeće borbe:

26. IV 1944. god. borba kod sela Busnova gdje je neprijatelj imao dva mrtva i više ranjenih.

27. IV 1944. god. borba kod sela Crljenaca, Lučinaca i Olijasa. Gubitci neprijatelja nisu poznati.

28. IV 1944. god. borba na Visokom drvetu gdje je neprijatelj imao gubitaka u mrtvima i ranjenim, dok broj se ne zna, pošto je neprijateljska kolona bila puštena blizu i na nju je onda osuta puščana i mitraljeska vatrica, nakon čega su se naše čete, poslije kraće borbe, morale povući.

29. IV 1944. god. dvije borbe ispod Papuka gdje je neprijatelj imao dva mrtva koje je ostavio na mjestu borbe i više ranjenih je odvukao sa sobom.

30. IV 1944. god. borba na putu Jankovac — Slat. Dre-novac gdje je ubijen njemački stražar.

2. V 1944. god. borba na Uvaškoj Glavi i Koprivnatom Brdu. Gubitci neprijatelja nam nisu poznati.

9. V 1944. borba kod sela Mitrovca; gubitci neprijatelja nepoznati.

13. V 1944. na cesti kod sela Rešetara kojom prilikom je uhvaćen živ žandarmerijski narednik iz Nove Gradiške.

Isto tako 12. V 1944. god. uhvaćen je jedan njemački podoficir iz Jeger divizije.⁴

Zupanjska četa između 5. i 6. V o. g. postavila je zasjedu na pruzi Mikanovci — Vrpolje. Naišla je neprijateljska patrola u jačini od 6 vojnika. Tom prilikom ubijena su 4 neprijateljska vojnika, među kojima jedan Nijemac, koji je bio vođa patrole, a drugi su bili domobrani. Zarobljeni domobrani svučeni su i pusteni kući, jer nije bilo prilike, da ih se dotjera kao zarobljenike, radi velike udaljenosti i poteškoća koje bi se mogle dogoditi na putu. Tom prilikom zarobljene su tri ruske puške, dok su ostale baćene u kanal, a nije bilo vremena da ih se traži, pošto je naišao pancer.

Noću između 6. i 7. V o. g. postavljena je zasjeda u Šiškovcima, jer se tuda neprijatelj kreće po noći iz Cerne, ali neprijatelj nije naišao.

Noću između 7. i 8. V o. g. ova četa dala je osiguranje u Maloj Kopanici radi održanja mitinga. Te noći upućena je jedna patrola u s. Sredanci koja je hapsila jednoga gestapovca, te je isti ubijen ... U toku hapšenja ranjen je jedan drug dok je zarobljena jedna puška, uniforma i dvije handgranate.

Noću između 8. i 9. V o. g. vršeno je osiguranje u Novogradu radi održanja mitinga. Iste noći uhapšena je jedna žena i muškarac koji su odavali neprijatelju kretanje iste čete, ...

Noću između 10. i 11. V izvršena je neka ekonombska akcija te je upućena jedna patrola u jačini 6 drugova u pravcu Babine Grede, te su na sred polja naišli na ustašku kolonu koja je išla po šumicama praviti zasjeđe. Naši drugovi su ih prvi primjetili te su otvorili vatru i ubili 2 ustaše.

Noću 11. na 12. V 1944. g. napravljena je zasjeda u selu Gundincima i produžila se cijeli dan 12. V te je u 12 sati naišla ustaška kolona, ali su isti bili oprezni i primjetili su našu jedinicu te se je pripuckavalo s jedne i s druge strane. Tom prilikom ranjen je teško jedan ustaša, dok na našoj strani nije bilo gubitaka.

Noću 13. na 14. V upućena je jedna patrola od 6 drugova u selo Stružani, Sredanci i Svilaj, te su isti drugovi zarobili

⁴ Odnosi se na Četrdeset drugu lovačku diviziju.

2 puške mauzer i jedan manliher, 300 komada municije i ~~je~~
dan pištolj gaser.

15. V 1944. god. ova četa dala je osiguranje u selu Gundincima radi održavanja mitinga, te je te noći dobiveno dvije civilne puške sa 30 metaka.

STEČENO ISKUSTVO

Stečeno iskustvo je to: pošto mi u našim odredima imamo mlade i neiskusne borce i zapazilo se u posljednjim borbama i akcijama da rukovodioči kao štabovi bataljona i štabovi odreda moraju da budu u samom streljačkom stroju prilikom borbe, kao i to da neprijatelj koji upada u naša sela ide mnogo opreznije i vojnički, nego prije.

RASPORED JEDINICA

Sve naše odrede razbili smo na manje grupe tako kako bi se stvarno pristupilo pravom partizančenju i to na sektorima ove grupe koji su već od ranije naslovu poznati.

DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE

Jesu težiti tome da se što prije otme od neprijatelja što više oružja kako bi što bolje naoružali naše odrede i ojačali iste, kao i probijanje daleko u neprijateljsku pozadinu sa manjim grupama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
S.⁵ Domankušić

Komandant, major:
Jergović I.⁶
(M. P.)

---

⁵ Stjepan
⁶ Ivan

BR. 101

**IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE SREDNJE DALMATINSKIH NOP
ODREDA OD 19. MAJA 1944. ŠTABU OSMOG KORPUSA
NOVJ O DEJSTVIMA OD 8. DO 16. MAJA¹**

ŠTAB
GRUPE SRED. DALMAT. PARTIZ. ODREDA
19. V 1944.

Dostavlja operativni
Izvještaj od 8. V do 16. V 944.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

I

SVILAJSKO-MOSEČKI ODRED

Na dan 14—15. ov. mj. I bataljon Svilajsko-mosećkog odreda u sastavu II brigade XX divizije NOVJ dobio je zadatak da izvrši napad na neprijatelja u zajednici sa II brigadom u selima Mirlović Polje (Drežnica, Zagradina, Zukovica, Donje selo) i ostale zaseoke.²

Bataljon je dobio sljedeći zadatak: da izvrši napad na neprijatelja sa sjev. istoč. strane, s tim da prethodno neprimjećeno prođe pored zaseoka Prike Njive i Pasci i da obide pomenuta sela od Sušnjevca i Bodina (k. 896) i na toj liniji da se obezbijedi od s. G. Baljci, a sa ostalim dijelovima da krene prema zadatku.

Raspored snaga:

I četa I bataljona sa svojim jednim vodom izvršila je siguranje na liniji Sušnjevac put za selo Jazvić, II i III četa sa jednim vodom iz 1 čete dobila je zadatak da izvrše napad na selo Zukovica, Zagradina i da onemogući neprijatelju bježanje prema Jelićevu Docu.

Obostrana situacija:

I bataljon koji je učestvovao sa snagama II brigade XX divizije koje su napadale neprijatelja sa južne i jugoistočne strane, a jedan dio napadao je i samo selo D. Baljci, osećajući

¹ Dokumenat (nepotpun), pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 26/7, k. 1603.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 30 2, k. 1029, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

se nadmoćnijim pristupljeni je što detaljnijem izvršenju zadataka. Neprijatelj je imao toliko u prednosti što je teren preko kojega se moralo da dođe dosta krševit te se može da primijeti svako približavanje od strane naših snaga i tada je mogao da se pripremi ili da napusti položaj pre nego mu se zatvori svaki izlaz.

Početak borbe:

Napad je počeo točno u određeno vrijeme, tj. u 2.30 sati na dan 15. maja ov. god.

Tok borbe:

Neprijatelj je branio svoje položaje više Zekovića kuća, ali energičnim napadom naših snaga bio je odbačen i nateran u pravcu sela odakle je također davao žestok otpor. U samoj borbi u selu došlo se na sasvim blisko odstojanje na domet ručnih bombi sa kojima je i uspjelo da se neprijatelj kreće iz samoga sela koristeći jošte mrak i poznavanje terena da se izvuče.

Ishod borbe:

Borba se završila u 5 sati ujutro sa djelomičnim uspjehom; neprijatelja se uspjelo da protjera iz sela dok se nije glavni cilj postigao: njegovo uništenje.

Neprijatelj je imao nekoliko ranjenih i jednoga zarobljenog od strane I bataljona S. M. odreda.

Na našoj strani nije bilo nikakovih gubitaka u ljudstvu ni materijalu.

Veza:

Za sve vrijeme borbe veza je bila zadovoljavajuća između četa samoga bataljona i između bataljona II brigade XX divizije.

II

Na dan 12/V postavljena je nagazna mina na cesti Split — Sinj na koju je naišao neprijateljski kamion i istoga onesposobila; rezultat žrtava nije poznat pošto se u neposrednoj blizini nalazi neprijateljski garnizon u Dicmu.

Na dan 13/V jedna četa II bataljona S. M. odreda postavila je neprijatelju zasjedu na cesti Split — Sinj, na prostoru Podi — Križice na koju je naišla neprijateljska patrola od tri vojnika na koje su naši borci otvorili vatru i dvojicu ubili dok je jedan teže ranjen za kojega se naknadno doznaće da je umro. Od oružja nije se moglo ništa da oduzme, pošto se

neprijatelj, sa svojim sjedištem nalazio u blizini. Četi je izdato naređenje da se povuče, pošto je sam teren na kome je bila postavljena zbog samog brisanog terena radi povlačenja u slučaju primanja jače borbe.³

SIBENSKO-TROGIRSKI ODRED:

I

Na dan 10/V ov. god. neprijatelj u jačini oko 180 vojnika napao je III četu Šibensko-trogirskog odreda u 4 sata poslije pola noći, pošto je neprijatelj bio blagovremeno primijećen od patrola koje su krstarile dublje prema neprijatelju, to je omogućilo da se četa blagovremeno spremi za borbu.

Neprijatelj je sačekan i borba je trajala 3 sata i neprijatelj je bio prisiljen da se povuče.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 2 mrtva i 7 ranjenih.

Na našoj strani nije bilo mrtvih dok je ranjen jedan drug Jakus Sveti. Zaplijenjeno 200 metaka za Šarac.

II

Noću između 10—11 naišao je jedan neprijateljski kamion na postavljenu minu na cesti Trogir — Prapatnica koji je dignut u zrak i uništen u kojem je bilo 27 mrtvih i 7 ranjenih. Od oružja i spreme nije ništa zaplijenjeno pošto neprijatelj stalno saobraća tom cestom.

III

Na dan 11/V ov. god. II četa Šibensko-trogirskog odreda dobila je zadatku da izvrši prikupljanje i skidanje telefonskog kabla, kojem je zadatku i pristupljeno; tada je uništeno 48 telefonskih stubova i sakupljeno oko 800 met. poljskog kabla.

Pošto je neprijatelj osjetio rad naše čete krenuo je sa jednom jačom patrolom od 20 vojnika na koju su naši borci ovorili vatru i naterali neprijatelja da se povuče u svoj logor; u borbi je neprijatelj imao 1 mrtvog i jednog ranjenog. Posle izvjesnog vremena istoga dana naišao je na nagaznu minu jedan neprijateljski tenk koji je uništen u kojem je bilo 1 mrtav i 2 ranjena. Ovaj zadatku izvršen je na cesti Trogir — Prapatnica.

IV

Na dan 14/V na nagaznu minu, koja je bila postavljena na cesti Vrsine — Donji Seget, naišao je jedan neprijateljski kamion u kojemu se nije još ustanovio broj žrtava.

Ovako u originalu.

Istoga dana na cesti Trogir — Vranjica naišao je na ~~na~~ gaznu minu neprijateljski mali auto koji je uništen; u njemu su bila 4 oficira koji su u istome poginula.

MOSORSKI ODRED:

I

Na dan 8/V dignut je u zrak jedan neprijateljski kamion na cesti Split — Stobreč u kojem je uništeno 24 neprijateljska vojnika.

II

Na dan 9/V jedna udarna grupa iz Mosorskog odreda uhapsila je jednog ustašu iz sela Smoljena koji je učestvovan u ubistvu naših drugova iz K. K. Omiš kojega je štab odreda streljaо sa izvršenom pripremom i prikazivanjem kao kazna svakom onome koji služi neprijatelju i radi protiv svoga naroda.

Istoga dana, tj. 9—10. I četa I bataljona M. odreda dobila je zadatak da postavi zasjedu na cesti Sinj—Split na koju nije tog dana naišao neprijatelj; pre napuštanja zasjeda ova četa uništila je 25 telefonskih stubova i pokidala neprijateljsku telefonsku liniju.

III

Dana 10/V jedna četa II bataljona M. odreda koja se nalazila na sektoru Žežovica, Zadvarje i Baška Voda sakupila je 1000 met. telefonske linije (kabla).

IV

Dana 12/V jedna četa I bataljona koja se nalazila na sektoru Omiška Dinara postavila je neprijatelju zasjedu na cesti Omiš — Zadvarje kod Dobre Vode, na koju je naišao neprijateljski kamion koji je išao kao prethodnica koloni koja se iza njega kretala. Na kamion je otvorena vatrica u kojemu je ubijeno 6 i ranjeno 4 neprijateljska vojnika. Plijen se nije mogao da prikupi pošto je naišla neprijateljska kolona od 30 kamiona.

BR. 102

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 19. MAJA 1944. ŠTABU OSME DIVIZIJE O BORBAMA U LICI OD 5. DO 18. MAJA¹

STAB I UDARNE BRIGADE
VIII DIVIZIJE NOVJ
Op. broj: 17/44.
19 maja 1944 god.

Predmet: Operativni izvještaj o
borbama od 5—18. V 1944 dostav-
lja se

ŠTABU VIII DIVIZIJE IV KORPUSA NOVJ

6. V brigada se nalazila na položajima zapadno od Čanka oko Lisca i Golog Vrha. Istog dana oko 13 časova neprijatelj jačine 3—400 ustaša krenuo je od Ramljana i Janjča prema našim položajima.² Borba je vođena puna dva sata, poslije čega je neprijatelj, pretrpjevši osjetljive gubitke, bio prisiljen da se povuče u svoje polazne baze. Istoga dana oko 22 časa po naređenju toga štaba krenuli smo sa brigadom za Trnovac radi kratkog odmora, a naše položaje preuzeila je naša III udarna brigada.

7. V nalazili smo se sa brigadom u Trnovcu na odmoru.

8. V u 4 sata ujutro krenuli smo sa brigadom iz sela Trnovca preko Homoljačkog Polja za Uvalicu sa zadatkom da posjednemo liniju Poljanak — Plitvički Leskovac — Uvalica, te da spriječimo neprijatelju daljnje nadiranje prema Lici, koji je dan ranije stigao sa slabim snagama od pravca Bihaća, Ličkog Petrovog Sela na Prijeko.³ Po izbijanju u Uvalicu južno od Prijekoja naš 1. bataljon odmah smo uputili preko Plitvičkih Jezera, Laudonovog Gaja za Poljanak. Istog dana već rano ujutro neprijatelj⁴ nepoznatim snagama i nešto motorizacije izbio je od pravca Ličke Jesenice i Saborskog na Čorkovu Uvalu i Poljanak i na ovaj način bataljon nije uspio izvršiti svoj zadatak.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8/12, k. 830.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 31 i 135.

³ Na tom pravcu je prodirao Izviđački odred njemačke 373. legionarske divizije (vidi dok. br. 31).

⁴ Odnosi se na Izviđački odred njemačke 392. legionarske divizije i Prvi bataljon 846. puka iste divizije (vidi dok. br. 31).

8/9. V bataljon se uspio prebaciti preko ceste između Poljanka i Sertić Poljane za selo Lisinu. Na ostalom dijelu položaja koje je držala naša brigada nije bilo nikakovih promjena.

9. V u 8.30 časova neprijatelj sa slabijim snagama izvršio je iznenadni napad na naš 1. bataljon u selu Lisini i uspio ga razbiti. Poslije izvršenog napada neprijatelj se brzo povukao za Poljanak. Istog dana neprijatelj je otpočeo sa prodiranjem od Prijekoja prema Plitvičkom Leskovcu i Babinom Potoku. Naš 3. bataljon, koji se nalazio na položajima sjeveroistočno od Repajnog Paleža, na raskrsnici cesta Jezerce — Prijekoj i Prijekoj — Plitvički Leskovac, otvorio je vatru na neprijatelja koji je za prvo vrijeme izvršio prodror sa 6 tenkova i nekoliko praznih kamiona. Neprijatelj nije na vatru ništa reagirao već je produžio svoj pokret prema Plitvičkom Leskovcu. U 13 časova neprijatelj je krenuo slabijim dijelovima pješadije iz Plitvičkog Leskovca preko k. 709, zatim prema mlinovima. Po izbijanju kod mlinova neprijatelj se bacio desno od Uvalice preko k. 823, zatim preko puta u pravcu Malog Javornika. Kada smo osjetili ovaj pokret krenuli smo sa 2. i 4. bataljonom iz Uvalice putem prema Koreničkoj Reci sa namjerom da udarimo istog neprijatelja bočno, međutim neprijatelj nije imao namjere da izbjiga u pravcu u kom je i pošao, već se je bacio udesno i izbio na Karleušine Plase gdje ih je napao jedan bataljon XXXV divizije koji se na istima nalazio. U isto vrijeme neprijatelj slabijim dijelovima pješadije, potpomognut artiljerijom i minobacačima, izvršio je prodror prema položajima našeg 3. bataljona i poslije kratke borbe odbacio ga na Žigi Vrh (k. 891), upao u Uvalicu i popalio, poslije čega se povukao za Prijekoj. Istog dana oko 16 časova dobili smo naređenje od štaba XI korpusa da se sa brigadom povučemo na liniju Korenička Reka — Glibovito Polje. Na ovoj liniji brigada je prenoćila.

10. V u 7 časova ujutro neprijatelj je izvršio prodror sa pravca Prijekoja prema Korenici i sa pravca Babin Potok — Homoljac — Pogledalo prema Korenici.⁵ Neprijatelj je u isto vrijeme nadirao preko Brezovog Polja u pravcu Kravice kao i preko Trnovca. Po naređenju štaba XI korpusa sa brigadom smo posjeli položaje Pogledalo (k. 892), zatim Fundakov Vrh (k. 964). Prije nego što smo uspjeli posjetiti gore navedene položaje, neprijatelj je jačine oko 400 ustaša krenuo preko Homoljačkog Polja i izbio na kosu k. 922, poslije čega smo bili prisiljeni da se bacamo, pred napred navedenog neprijatelja, na Kamenjak (k. 1021). Po izbijanju na Kamenjak, naš 3. bataljon, ojačan sa jednom četom 4. bataljona, uspio je ne-

⁵ Vidi dok. br. 45 i 50.

prijatelja potisnuti u pravcu Fundakovog Vrha koji je držala jedna četa 4. bataljona. Neprijatelj, bježeći pred napred naveđenim jedinicama, satjerao je četu 4. bataljona sa njezinih položaja Fundakovog Vrha i istog zaposjeo sam za odbranu. U ovome vremenu neprijatelj se spojio sa motorizacijom Korenica — Pogledalo — Babin Potok.⁵ Neprijateljska motorizacija, po izbijanju sa pravca Korenice na Homoljačko Polje, dosta je uspješno tukla svoju pješadiju misleći da su partizani. Na liniji Pogledalo — Fundakov Vrh — Kosa borba je vođena oko 13 časova na ovom sektoru; neprijatelj je pretrpio veće gubitke i sa naše strane, kao i sa strane svojih motorizovanih odjeljenja. Nakon što je pretrpio teže gubitke uspio se sporazumiti sa svojim jedinicama, poslije čega je i dalje uslijedilo prodiranje sa pravca Trnovca, Homoljačkog Polja, sa pravca Korenice u pravcu Krbavice.

Neprijatelj je imao namjeru još tokom istog dana ući u Krbavicu. I brigada XXXV divizije uspješno je branila svoje položaje koje je držala između Trnovca i Krbavice, i sa pravca Trnovca neprijatelju nije uspjelo tokom istog dana ući u Krbavicu. Položaje koje je držala naša brigada također bili su uspješno branjeni i neprijatelj je bio odbačen u pravcu Homoljca. Oko 17 časova neprijatelj je uspio odbaciti dijelove XXXV divizije koji su držali položaje na Vrpilama, zatim desno od komunikacije oko k. 795 i uspio izvršiti prodror u Krbavici.⁶ Po izbijanju neprijateljskih prednjih dijelova sa pravca Korenice na Gradinu (k. 827) i 750, mi smo se sa brigadom povukli za Gospodska Poljana (k. 1024) te prema Zaklanu cisterna. Istog dana oko 20 časova po naredenju štaba XXXV divizije krenuli smo sa brigadom sjeverno od Bunića za Ljubovo i izbili kod Vukmirovića stanova⁷ gdje smo i ostali do daljnog naređenja. U svem ovom razdoblju naš 1. bataljon nalazio se na komunikaciji Kuselj — Poljanak. Na njegovim položajima nije bilo znatnih promjena.

11. V oko 16 časova po naređenju štaba XXXV divizije trebali smo da napadnemo neprijatelja koji se u toku dana spustio s Debelog Brda u Laudonov Gaj, ali se isti u prvi sumrak povukao u svoje baze.⁸

12. V u 4 sata ujutro po naredenju¹⁰ štaba XI korpusa sa brigadom smo krenuli u Podlapac, gdje smo i ostali istog dana. U 14 časova dobili smo naredenje od štaba XI korpusa da hitno uputimo jedan bataljon u Srednju Goru sa zadatkom sprije-

⁵ Vidi dok. br. 164.

⁶ Vidi dok. br. 47, 65 i 164.

⁸ i ⁹ Vidi dok. br. 131.

¹⁰ Redakcija ne raspolaže tim naredenjem.

čavanja neprijateljskog nadiranja od pravca Lovinca i Udbine te da zaštititi naše bolnice koje su se tamo nalazile.¹¹ Istog dana oko 18 časova dobili smo naređenje od štaba XI korpusa da hitno krenemo sa dva bataljona za Srednju Goru radi evakuacije ranjenika iz Srednje Gore u pravcu Velebita,¹² a jedan bataljon da podje sa štabom XI korpusa iz Podlapca preko Krbavskog Polja za Padališta, južno od Frkašića. Međutim naš 2. bataljon, koji se je nalazio u Srednjoj Gori, pre ovog naređenja u 12 časova, dobio je naređenje da pokupi iz Srednje Gore pokretljive ranjenike te da krene s njima preko Mekinjara u pravcu Padališta, tako da nije dobio naređenje za evakuaciju ranjenika prema Velebitu, već se tokom iste noći prebacio preko Krbavskog Polja i izbio na Malu Gredu k. 1161 i ušao u sastav 4. bataljona, koji se nalazio sa štabom korpusa na sektoru Padališta — Svilarov stan. Na ovom prostoru zadržali smo se do 23 časa.

Naš 1. bataljon koji se nalazio na liniji Poljanak — Kušelj dobio je naređenje od toga štaba da postavi zasjedu neprijatelju na komunikaciji Plitvički Leskovac — Babin Potok na koji je krenuo i zanoćio u Biginoj Poljani.

13. V ujutro oko 6 časova prema 1. bataljonu ispalo je oko 60 neprijateljskih vojnika iz Plitvičkog Leskovca koji su nakon kraće borbe bili odbačeni u svoje polazne baze.

13/14. V naš 1. bataljon sukobio se sa neprijateljem na komunikaciji Plitvički Leskovac — Čorkova Uvala i nakon kraće borbe neprijatelj je bio odbačen u svoje baze, a poslije toga bataljon se povukao u pravcu Poljanka. U isto vrijeme naš 2. i 4. bataljon, koji su se nalazili na prostoriji Metla — Svilarov stan južno od Frkašića, dobili su naređenje da sa istim krenemo za Orlovaču, gdje su se nalazile naše 4 bolnice te da pokupimo sve ranjenike i da ih sprovedemo preko Plješevice za Kordun. U isto vrijeme bili smo obaviješteni da je neprijatelj posjeo liniju Frkašić — Kamensko — Dnopolje — Lapac, zatim komunikaciju Gornji Lapac — Donji Lapac — Graovac — Tuk — Udbina — Jošane — Bijelo Brdo, sa namjerom da u toku 14. o. mj. pretrese obuhvaćeni prostor šume Orlovača. Međutim neprijatelj koji je 13. V navečer došao od Dnopolja za Kamensko, nije u istom zanoćio već se povukao natrag u svoje polazne baze. Ranjenih drugova i bolesnih od raznih bolesti, kao i drugih ustanova koje su imale naređenje da se bace za Kordun pod našom pratinjom bilo ih je oko 800, sa kojima smo 14. V do 10 časova izbili u Bjele Potoke.

¹¹ Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

¹² Vidi dok. br. 88 i 105.

14/15. V sa napred navedenim transportom krenuli smo iz Bjelih Potoka preko Frkašića u pravcu Ponora sa namjerom da u toku noći izbijemo sjeverozapadno od Poljane na livadu u šumi, prethodno što bi nam bili dijelovi XXXV divizije postavili bočno osiguranje kod Maklovca i Tičeva. Međutim nisu izvršili svoj zadatak, već su izvijestili da se neprijatelj nalazi u Tičevu i kod crkve Ružica — Budin Gaj. U vezi ovoga vratili smo transport iz Frkašića u pravcu Bjelih Potoka i krenuli preko Plješevice. Za ovaj marš nije bio pripremljen niti transport koji smo sprovodili, niti naše jedinice, uslijed toga što se nije ponijelo sa sobom od živežnih namirnica niti za 24 časa života. Istog dana, tj. 15. V, izbili smo sa cijelokupnim transportom u Uvalu do slova »A« — Trolokvica (k. 1208), gdje smo zanoćili i nešto sakupili hrane za večeru. Naprotiv svega, što je ljudstvo bilo izmoreno i gladno, i ovu noć nismo mogli iskoristiti za odmor, jer je cijele noći padala kiša miješana sa snijegom.

16. V ujutro bolesnici su imali još toliko mogućnosti da im se skuha čaj, a naše jedinice nisu imale nikakovih prehranbenih sredstava, i krenuli smo oko 8 časova bez doručka preko Plješevice u pravcu Prijekoja i Ličkog Petrovog Sela. Ljudstvo kao i stoka počeli su da padaju. U kratkom vremenu na međuprostoru Uvale, tj. gdje smo noćili, uginula su nam 3 konja, a u maršu od Bjelih Potoka do Uvale umrla su nam 4 vojnika. Nastalo je padanje u većem broju i pokret je bio otežan i sve sporiji. Situacija se takova stvorila pred nama da smo bili prisiljeni da istog dana pod cijenu svega izbijemo iz Plješevice, pređemo komunikaciju Prijekojoj — Ličko Petrovo Selo, te da izbijemo na oslobođeni teritorij rádi ishrane. U vezi ovoga, da bi naše borce olakšali i što bolje sposobili za kretanje, kao i da bi imali mogućnosti pomoći nošenje ranjenih drugova na sektoru Plješevice, ostavili smo neke teže predmete koje nismo mogli u onom momentu sa sobom izneti.

16/17. V izbili smo jugoistočno od komunikacije Prijekojoj — Ličko Petrovo Selo na udaljenosti od 2 km, ispitali mogućnost prebacivanja, zatim na brzu ruku postavili osiguranja lijevo i desno i počeli sa prebacivanjem. Prebacivanje je bilo završeno do 23 časa, nakon čega je produžen pokret u pravcu Čatrne i Drežnika, gdje smo i izbili 17. o. mj. do 11 časova, i na istom sektoru naš 1. bataljon, koji se od ranije nalazio na liniji Kiselj — Poljanak, ušao je u sastav brigade, a od našeg 3. bataljona koji je otišao u pravcu Velebita, još do sada ne znamo ništa.¹³

¹³ Vidi objašnjenje br. 155 uz dok. br. 164.

Sve ove borbe vođene su na sekciji Gospić — Bihać razmjer 1 : 100.000. Zemljište na kome je vođena borba jeste ispresjecano, pošumljeno i vrlo otežano za izvođenje manevra, uslijed toga što na istom postoje vrlo veliki masivi, i ima dosta ili teško prolaznog ili neprolaznog.

2) Naše jedinice koje su se borile na ovom sektoru su neprijateljem jest I udarna brigada VIII divizije, tri brigade XXXV divizije, naša III udarna brigada i jedna brigada XIX divizije, kao i jedan bataljon VI divizije.¹⁴

3) Naziv i sastav neprijateljskih jedinica jeste legionarsko-njemački i domaće ustaše, među kojima je bilo u nekim borbama i manji broj četnika.¹⁵

4) Za vrijeme borbi oko Dumana i Čanka,¹⁶ naša namjera je bila izbaciti neprijatelja iz svih njegovih posjednutih garnizona za Otočac, i na ovaj način produžiti ugrožavanje komunikacije Žuta Lokva — Otočac — Perušić — Gospić, te po mogućству istu izbaciti iz prometa, što nam nije uspjelo uslijed toga što je neprijatelj pripremio ofanzivu na Liku. Poslije ovoga naše jedinice stavljene su u defanzivu i branile oslobođeni teritorij Like od neprijatelja,¹⁷ koji je nadirao sa pravca Korenice, zatim sa pravca Vrhovina i Trnovca, zatim sa pravca Lovinca i Udbine i imao je namjeru da izbaci naše snage sa glavnih komunikacija koje vjerovatno misli posjeti i držati u svoju svrhu u vezi što boljeg obezbeđenja Jadranske obale, kako bi mogao ovom dubinom imati nesmetan prolaz kao i držati svoje neke rezerve.

5) U svim ovim borbama dobili smo svega dvije pismene operativne zapovijesti u duhu kojih smo i radili, a sa naše strane većinom su se izdavale usmene zapovijesti.

6) Vrijeme borbe opisano je napred.

7) Tok borbe izložen je unapred od 6. o. mj. pa zaključno do danas.

8) Ishod ove borbe: rezultati nisu postignuti u dovoljnoj mjeri kako bi trebalo, uslijed toga što se neprijatelju nije uspjelo nigdje nanijeti osjetljive gubitke koji bi ga demoralisali i djelomično stavili u defanzivu. Za vrijeme ovih borbi neprijatelj je imao oko 90 mrtvih vojnika i nepoznat broj ranjenih. Zaplijenjeno i zarobljeno nije bilo ništa.

¹⁴ Vidi dok. br. 131.

¹⁵ Vidi dok. br. 31.

¹⁶ O tim borbama vidi dok. br. 11, 23, 37, 39 i 135.

¹⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 31 i 88 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

9) Za vrijeme ovih borbi na našoj strani bili su slijedeći gubitci: 6 pогinulih, 4 umrla, 5 zarobljena, 13 ranjenih drugova i jedan nestao, za koje vam prilažemo listu gubitaka.

10) Za vrijeme svih ovih borbi utrošeno je municije i to: 5400 mauzer, 2370 talijanske, 80 za mitraljez »Breda«, 60 metaka za protuavionski mitraljez »Breda« 20 mm, 20 mina laki talijanski bacač, 10 bombi i 3 mine za teški talijanski bacač. U ovim borbama izgubljena su 2 laka bacača i 1 talijanski puškomitraljez te 14 karabina. 3 konja pala neprijatelju u ruke i 2 samara, 3 konja uginula u Plješevici, 1 minobacač ostao je na položajima našeg 4. bataljona kod Pogledala prilikom borbi sa neprijateljem, koji je nadirao od Homoljca prema Korenici, a 1 minobacač i puškomitraljez izgubljeni su prilikom neprijateljskog napada na naš 1. bataljon u selu Lisini više Poljanka, kao i dvoja kola brigadne komore, 2 para konja, štapska arhiva i nešto živežnih namirnica koji su pali neprijatelju u ruke kod Plitvičkih Jezera.

11) Imena učesnika u ovim borbama koji su se naročito isticali nema.

12) Imena lica i jedinica koji su se slabo držali u ovim borbama nije bilo.

13) Ove borbe izvođene su u duhu situacije u kojoj smo se nalazili. Zapovijesti koje su izdavane bile su realne i izdavane su uvijek u duhu situacije po kojima se postupalo u ovim borbama. Rukovođenje u ovim borbama bilo je dobro. Komandno osoblje dobro se snalazilo. Veze u ovim borbama, s obzirom na poteškoće koje su se nalazile u našim jedinicama, bile su dobre.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D.¹⁸ Baić

Zamj. komandanta — kapetan:
M.¹⁹ Kljaić

(M. P.)

¹⁸ Dušan
¹⁹ Miloš

BR. 103

PISMO ŠTABA ŠESTOG KORPUSA NOVJ OD 20. MAJA 1944 ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA O NEKIM ISKUSTVIMA I O SLABOSTIMA U RADU JEDINICA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. Broj: 569.

Dana: 20./V 1944. u — sati

Iskustva iz ofanzive na Slavoniju

ŠTABU ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA

Posljednja neprijateljska ofanziva na Slavoniju trajala je od 26. aprila do 8. maja i propala je.² Propala je kao i sve fašističke ofanzive uopće, koje je neprijatelj preduzimao protiv snaga Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije.

Propala je, jer je u potpunosti sačuvana ona živa snaga, koja će uskoro zadati, u saradnji s našim velikim saveznicima, smrtni udarac fašističkim ljudožderima.

Neprijatelju je potpuno jasno, nakon tri godine njegovih krvavih iskustava, da se naša snaga ne da uništiti, da se narodnooslobodilački pokret nikako ne može ugušiti.

Pa ipak poduzima ofanzive?

Poduzima ih zato, jer mu je to jedini način da si još koliko-toliko produži život, budući da na njegovu pasivnost Narodnooslobodilačka vojska ne odgovara oportunističkim pasivnim držanjem, nego najžešćim ofanzivnim uništavajućim udarcima.

Poduzima ih ne zato da neposredno uništi našu živu snagu, nego da u praksi oproba još poslednju svoju taktiku, potkopavanja naše ekonomске podloge, pljačkajući, paleći i uništavajući sve do čega dođe.

Ubijajući pak sve ono civilno pučanstvo koje je nama otvoreno privrženo, odvodeći u ropstvo sve što može iskoristiti kao radnu snagu i napokon sijući lažne i zastrašujuće vijesti kod preostalog naroda, neprijatelj nastoji da nam uništi jedan od najvažnijih elemenata naše operacijske osnovice.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/3, k. 473 A.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 27, 32, 38, 82, 83, 171, 172, 173, i 174 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136.

Nabacujući napokon naše snage na gorski masiv i šireći
lažne vijesti na poluoslobodenom i neoslobodenom teritoriju
o našem uništenju, te vršeći uopće zastrašivanjem pritisak na
narod u tim mjestima, neprijatelj skreće uspješno mobiliza-
ciju u svoju korist i time nas želi lišiti najvažnijeg elementa za
vodenje i uspješan završetak naše borbe.

Za Slavoniju je to u praksi novost, ako se uzme da ofan-
zive nije ovdje bilo skoro godinu dana i da je lanjsku ofanzivu
neprijatelj organizirao s očiglednim ciljem da rastroji i uništi
našu vojsku.³

Zato je svojom novom taktikom neprijatelj ovdje dobrim
dijelom i uspio u pogledu postavljenih si zadataka. Naglaša-
vamo: dobrim dijelom, jer je uspio popaliti pretežan broj naših
ustanova i sela i opljačkati dobar dio vojničke i narodne marve
i gospodarskog alata. Ali, ostala su sva skladišta puna žita i
spreme, ostale su hiljade rali obrađene, zasijane naše zemlje,
zahvaljujući udarničkom zalaganju naših vojnopožadinskih i
naših narodnooslobodilačkih vlasti. Uspio je zaklati nekoliko
nemoćnih staraca i djece, ali je narod gotovo u cjelini spasen,
pod zaštitom karabina i mitraljeza svoje vojske.

Uspio je pokolebiti moral u par naših labavih sela, ali je
narod u cjelini još čvršće vezan za svoju vojsku.

Najviše je uspio na poluoslobodenom i neoslobodenom
teritoriju, jer tamo za vrijeme ofanzive, a ni poslije, nije bilo
naših jedinica, te smo tako pretrpjeli najžešće udarce u pitanju
naših strateških rezervi. Osobito mnogo mobilisao je neprijatelj
na daruvarskom, pakračkom i požeškom kotaru.

Pa ipak, premda je za nas bila neprijateljska i taktika i
ciljevi dobrim dijelom novost, ipak on ne bi pobrao tolike
uspjeha, da se nisu naši štabovi ogriješili o nekoliko krupnih i
dobro poznatih taktičkih načela i načinili čitav niz sitnijih
propusta.

Istina, i ovaj put su naše jedinice u više mahova imale
dobrih uspjeha i veliki broj sitnijih, no ipak ni izdaleka nisu
čimile ono, što bi se sa razmjerom snaga i u momentalnim si-
tuacijama, moglo dati.

Neprijatelj je za ofanzivu raspolagao sa 42. jeger divi-
zijom, sa nepoznatim snagama feldžandara iz Mađarske i do-
maćim ustaškim i domobranskim (zdrug) snagama iz uporišta
u Slavoniji.⁴ Ukupne snage bile su oko 35000 neprijateljskih
vojnika, sa oko 100 tenkova, jakom artiljerijom i slabom avi-

³ Tu ofanzivu su preduzele njemačke i ustaško-domobranske
snage u julu 1943. (vidi tom V. knj. 17, dok. br. 21, 24, 30, 48, 90 i knj. 18,
dok. br. 29).

⁴ i ⁵ O neprijateljskim snagama koje su učestvovale u ofanzivi
pravcima njihovog nastupanja vidi tom V., knj. 26, dok. br. 136.

jacijom. Ali sve te snage neprijatelj nije angažovao jednovršno, niti na čitav teritorij, nego je za sektor djelovanja odabrao najprije Papuk sa dva glavna pravca nastupanja: od Požeške kotline preko Kamenskog ka Zvečevu i Voćinu i od [Podrav.] Slatine i s. Pivnica prema [Slat.] Drenovcu i Voćinu, svi ne više od četiri do šest bojni u početku ofanzive.⁵

Koje su bile najslabije strane neprijatelja? U osnovi defanziva, jer je to odgovaralo najbolje zadacima koje si je postavio. Nadalje: neprijatelj nije poznavao naše namjere. Zbog toga je osobito južna kolona napredovala vrlo sporo, što nam je još više omogućavalo izvođenje našeg plana.

No mi smo bili još sporiji!

Naše preim秉stvo: koncentracija velikih snaga, mogućnost obuhvata, odnosno opkoljavanja neprijateljskih nerazvijenih snaga i početna dominacija položajima.

Nadalje, štab VI korpusa dobio je pravovremeno pouzdane izvještaje sa raznih strana o snagama i namjerama neprijatelja, te je s obzirom na obostranu situaciju donio odluku, da XXVIII udarnom divizijom zadrži sjevernu kolonu dok ne pristigne XII divizija, a zatim da se koncentrisanim snagama obori na podesniju kolonu, tj. onu koja se nalazila na prostoru Kamen-sko — Mrkopolje. Pri tom se rukovodio sa dvije činjenice:

a) da se teritorij najbolje brani, uništavajući neprijatelja po dijelovima; i

b) da je pravovremeno bilo sve sklonjeno (ranjenici, žito, materijal, teško oružje itd.), što se inače mora braniti.

No, zahvaljujući niže navedenim krupnim propustima, osobito štaba XII divizije, plan je u osnovi propao i kasnije se nije dalo ispraviti. Neprijatelj je rastegnuo front do Loma, dovukao veće snage i probrao položaje i ukopao se. Zamašni odlučujući udar čitavog korpusa, pretvorio se tako u djelomične uspjehe pojedinih brigada, koji na opći plan neprijatelja nisu imali utjecaja.

Osnovni razlozi tome neuspjehu su: slaba procjena situacije sa strane naših štabova, a to se ogledalo osobito u prečjenjivanju neprijatelja i drugo, slabo rukovođenje svojim jedinicama od strane naših štabova i starješina uopće. Naravno da uz to postoji još čitav niz većih i manjih nedostataka koji su bili ili uzrok ili posljedica ovome.

Navodimo ukratko najvažnije nedostatke i prestupe, koje su učinili pojedini štabovi i rukovodioci za vrijeme ofanzive i neke koji se uopće zapažaju u pojedinim našim jedinicama.

Napominjemo usput da svrha ove analize nije da se ona pročita i stavi u arhiv, nego da naši štabovi i rukovodioci dobro

razmisle o njoj, da upru sve svoje fizičke i moralne snage i sposobnosti, da upotrebe sve svoje znanje i umješnost, da napregnju svu svoju političku svijest, da se iste ili slične pojave više nikad ne opetuju i da se izbjegnu konsekvenice koje nisu u interesu ni pojedinaca, ni naše borbe kao cjeline. U vezi s tim, odmah upućujemo sve odgovorne drugove na okružnicu Glavnog štaba NOV i POH, A. broj 83 od 15. marta 1944. koja se dostavlja u prilogu.⁶

Štab XII divizije:

1. — Neodgovoran odnos prema dobivenim naređenjima

To je najteža optužba koja uopće može da pogodi jedan štab. Ako je naređenje izdano telefonski 26. aprila za pokret sa tačno preciziranim zadatkom, a kasnije nekoliko puta ope-tovano radio-depešom da se ima stići s divizijom od sektora Orahovice na cestu Kamensko — Vučjak kroz određeno vrijeme i s određenim zadatkom, a štab divizije zakasni za tri dana, bez ikakvog objektivnog razloga i to priznaje, onda je to dokaz najgrublje neodgovornosti i neće ubuduće moći za takav odnos prema višem naređenju da očekuje samo oštru opomenu.

2.) Omalovažavanje pitanja veze:

U svakoj regularnoj vojsci, pa dakle u punoj mjeri i kod nas, pitanje veze je prvi i osnovni uslov uspješnog komandovanja. Štab divizije je potpuno zapostavio tu činjenicu i pre-pustio pitanje veze savjesti svog telegrafiste. U radu od prva četiri dana ofanzive, desilo se da je štab korpusa morao 6 de-peša odlučnog sadržaja anulirati, zato što se divizijska stanica nije javila. Ako se tome doda činjenica, da je štab XII divizije pokazao kroz to vrijeme vrlo nizak stepen samoinicijative i slabu procjenu situacije dobrim dijelom i zbog vrlo slabe svoje informativne i izviđačke službe, da je zapostavio princip: kreati se odvojeno, a tuči neprijatelja koncentrično, onda je pot-puno jasno, da takav štab nije mogao izvršiti postavljeni zadatak.

Štab XXVIII udarne divizije:

1.) Neodgovoran odnos po pitanju veze:

Ma da je i taj štab bio upoznat sa osnovnim planom štaba korpusa dozvolio si je da u najkritičnijim časovima prekine bez osnovnog razloga telefonsku vezu sa štabom korpusa, a

* Okružnica se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 21—1, k. 111.

da o tome čak i ne izvijesti. Tako se desilo da u najpovoljnijem momentu, štab korpusa nije znao gdje mu se tačno nalaze divizije i šta rade, da bi im izdao poslednje direktive i zapovijest za napad. Ovo je za osudu tim, više, što je štab XXVIII udarne divizije imao kroz čitavo vrijeme trajanja ofanzive mogućnost održavanja telefonske veze i ličnog dodira.

2.) Pod ovakvim uslovima donositi samostalno odluke (napad na Đulavec) i na vlastitu inicijativu upravljati na drugu stranu svoj glavni udar, kvalificuje se kao *zloupotreba samoinicijative*. Samoinicijativa kod štaba XXVIII udarne divizije, istina, na pohvalno zadovoljavajućoj visini ali štab nije smio zaboraviti također jedan od osnovnih taktičkih principa da samoinicijativa dolazi do izražaja kad ne postoji nikakva (ni materijalna ni idejna) veza sa višim štabom, ili da je samoinicijativa potrebna i moguća samo u okviru određenog zadatka.

3.) *Pogrešna ocjena situacije:*

Iz iskustva znadu već i naši vojnici, da je neprijatelj daleko tvrdi i uporniji u naseljenim mjestima i da se vrlo dobro razumije u odbranu istih, nego u pokretu na otvorenom terenu, gdje ga naše jedinice uz malo elastičnije rukovodstvo (manevr) gotovo uvijek pobjeđuju. Pa ipak štab divizije se odlučio da napada Đulavec. Ako se tomu doda i to, da su informativni podaci pod ovakvim uslovima mogućih stalnih promjena u snazi i smještaju neprijatelja vrlo nesigurni, onda je ta odluka još više za osudu.

Štab Zapadne grupe NOP odreda, pokazao se [neaktiviran] za vrijeme ofanzive na Psunj. Ni jedan metak nije opadio na neprijatelja, koji je potpuno nevojnički (bez osiguranja) i s malim pješačkim snagama prolazio kraj čitavog Psunjskog odreda, uz koji se u to vrijeme nalazio i Štab grupe.

Štab Istočne grupe odreda, nasjeo je alarmantnim vjestrstima i zauzeo sa svojim snagama stav isčekivanja ofanzive na Dilj, do koje uopće nije doslo.

Odredi i jedne i druge Grupe, a osobito Požeški odred i Podravski bataljon, izgubili su potpuno svoj odredski partizanski duh, dozvoljavajući malim snagama neprijatelja da ih natjeraju u gorski masiv, da se vežu s brigadama i uopće da očiste pozadi svog fronta teritorij od naših snaga. Zato su se neprijateljske komore, transporti, agitatori i sitne grupice gotovo sasvim bez osiguranja kretale pozadi prvih neprijateljskih redova.

Iznimku čini Daruvarski i Bilogorski odred, koji su u toku ofanzive sa svojih nekoliko akcija, duboko u pozadini neprijatelja izvršili svoje zadatke.⁷ No i oni su mogli više dati.

Diverzantski bataljon:

Mada su diverzantske čete i grupe uništile više neprijateljskih vozova i priličan broj tenkova, ipak ni izdaleka nisu shvatili značaj svoje uloge za vrijeme ofanzive.⁸ Slaba pomoć štaba bataljona s jedne i neinicijativa komandi četa s druge strane, vezali su čete gotovo kroz čitavo vrijeme ofanzive na gorski masiv, umjesto da su se bacili ka Sremu, Banovoj Jaruzi, D. Miholjcu i Barču, gdje je neprijatelj i vozovima i kamionima potpuno slobodno manevrisao. Ceste oko samog oslobođenog teritorija, zahvaljujući toj uskosti diverzanata, upotrebljavao je neprijatelj do kraja ofanzive bez uznemiravanja.

Krutost, neodlučnost i nesnalaženje u situaciji i nepotpuno korištenje uspjeha ([Slat.] Drenovac) Štaba Osječke brigade, slaba prodornost, nekorištenje uspjeha (Tisovac, Buč),⁹ ne rukovodenje jedinicama posle borbe (Buč), nekontrola vlastitih naredenja ([pl.] Javornik) kod Štaba XVIII. Brigade, slaba primjena u praksi teorije iz borbene obuke, od strane Štaba XXI. Udarne brigade. . .

Neprijatelj, njegova snaga, kvalitet, redovno je svuda precjenjivan, a pokazalo se u praksi obratno: gdje god su naše snage i sa malo više elastičnosti i upornosti prišle zadatku (XVII. i XXI. na sektoru Pivnica — Voćin,¹⁰ XVIII. kod Tisovca, Brodska kod Mrkoplja, Osječka kod Drenovca), uspjeh je bio brz i vrlo dobar.

Niži rukovodioci, komandanti bataljona i komandiri četa, a osobito vodnici i desetari u čijim rukama baš i leži brzo rješavanje svih situacija koje se stvore u toku i osobito pri završetku borbe, kad veze s višim rukovodicima postaju najslabije, ti se rukovodioci baš tada najmanje primjećuju. Ne zato što oni neće da vrše svoju dužnost, nego što ne znaju kako da postupe u pojedinoj novostvorenoj situaciji. Oni ne posjeduju ni najosnovnije znanje iz vojne nauke, a bez toga danas nema uspjeha u borbi s ovakvim neprijateljem. . .

Šta su učinili rukovodioci za vrijeme ofanzive da razbiju psihozu ofanzive, da razbiju pretjerani rešpekt naših boraca i

⁷ Vidi dok. br. 73 i 82.

⁸ O dejstvima Prvog diverzantskog bataljona u toku neprijateljske ofanzive na oslobođenom teritoriju Slavonije (od 26. aprila do 8. maja) vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁹ Vidi dok. br. 27.

¹⁰ Vidi dok. br. 38 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26, dok. br. 136.

nižih rukovodilaca prema neprijateljskoj snazi i kvalitetu? ~~Zat~~ nisu najbolji argumenti pri tom naši toliki uspjesi za vrijeme ofanzive!

Zašto se dešava da jedan borac na pr. u Daruvarskom odredu, odgovara svome starješini da neće da ide u patrolu, jer je jučer išao. Ili da se izviđačka jedinica vraća ne izvrši zadatak? Zato jer nema osjećaja odgovornosti, nema discipline, a njihove starještine nisu dosad našli način kako da to stvore kod njih. Kombinacija političkog uvjerenjivanja i čvrste vojničke starješinske ruke, sigurno će zbrisati ovakove pojave.

U vezi sa gore iznesenim,

Naredunje:

1. — Štabovi divizija i grupa odreda:

a) da se čuvaju u svom vlastitom interesu i u interesu naše borbe svake samovolje i neodgovornog odnosa prema svojim pretpostavljenim i potčinjenim;

b) visok nivo političke i vojničke izobrazbe i isprobane sposobnost tih štabova, daje njihovim propustima karakter grube nemarnosti, što povlači za sobom daleko teže konsekvence nego inače. Treba da je jasno da se u takvim slučajevima neće poziv na odgovornost moći zaustaviti na vječitom opominjanju;

c) da najsavjesnije kontrolišu izvršenje svojih naređenja i da također pozivaju na odgovornost i kažnjavaju prema stepenu krivice, bez bolesne sentimentalnosti i oportunističkih obzira, svakog ko to zasluzuje. Niko od nas nije nezamenljiv. Neposluh, otvoreno otkazivanje poslušnosti, izvodi svakog pred ratni sud;

d) da upregnu svu svoju spremu i znanje u korist izdavanja naših rukovodilaca. Birokratski odnos po pitanju vojničke izobrazbe nižih štabova koči korištenje svih udžbenika i planova koji u tom slučaju ostaju slovo na papiru ili pusta teorija i gomilanje beskorisnih pojmoveva u glavi. Teorija radi teorije bez prakse, šuplja je i besmislena stvar. Naučiti, prije svega, niže štabove, kako treba učiti. Prenijeti na licu mesta sve svoje znanje, bez rezerve, na potčinjene.

2. — Izvoditi bez prekida praktično i postepeno jednačnu, desetičnu, vodnu itd. obuku: Pogrešno je shvaćeno pitanje teoretske izobrazbe štabova jedinica. Nije dovoljna samo teorija i ispitivanje u štabovima. Sve što se naučilo u sobi, treba odmah učvrstiti praktičnom vježbom na terenu. Tako tek naši komandanti polazu ispit o svladavanju teorije. Samo na taj način izbjegći će se zbrka pojmoveva u glavama naših starješina i strah na terenu pred uvježbanim neprijateljem.

Kako na terenu za sada najčešće vode borbu brigade kao samostalne jedinice, znači da brigada treba da bude uvježbana kao cjelina, da štab brigade zaista rukovodi samostalno.

Zato u početku treba štab divizije da rukovodi lično vježbama pojedinih brigada na terenu, dajući prethodno zadatke i situaciju koje se toliko puta opetuju u sukobima s neprijateljem. To je najvažniji zadatak pred štabovima divizija.

3. — *Formirati pri svakoj brigadi i odrediti dopunski bataljon:* Taj bataljon treba da ima svoj stalan štab, bez obzira da li od vremena na vrijeme neće možda biti dovoljno ili uopće ljudi u njemu. On vodi spisak i evidenciju novoprdošlih i s njima planski vrši obuku vojnu i političku kroz 20—30 dana. Plan treba da obuhvati ono što se u praksi pokazuje kao najpotrebnije za novake.

4. — Pri štabovima divizija, brigada, grupa odreda, nastaviti i pojačati rad na podoficirskim kursevima prema prijašnjem naređenju i planu i tome posvetiti najveću pažnju pri izboru ljudstva i upornom radu na kursu. Nakon završenog kursa, slati prema konkretnim slučajevima iste slušaoce u oficirsku školu. Imati stalno na umu, da je autoritet naših najnižih starješina (desetara i vodnika) na vrlo niskom nivou, što je s jedne strane u vezi sa njihovim neznanjem, a s druge strane u vezi s nepravilnim (*nepostepenim*) rukovođenjem od strane viših štabova. Ne može i najstrožije se zabranjuje da komandant bataljona direktno naređuje borcima, preskačući komandire, vodnike i desetare. U takvom slučaju, niži rukovođoci osjećaju se suvišnim licima, a tako na njih gledaju i borci, te u najkritičnijim momentima borbe kad se kraj boraca nalaze neposredno i najbliže desetar, njegova naređenja ne nailaze na odziv.

5. — *Bojno gađanje:* izvoditi obavezno svakih 15 dana jedanput, sa pet metaka na pušku i 10 na puškomitraljez. Za gađanje prethodno izvršiti sve pripreme, za što je odgovoran štab divizije. Borci treba da steknu povjerenje u svoje oružje. Nakon svakog gađanja, štab divizije će poslati izvještaj o rezultatima s kritikom.

6. — *Ašovčići i ašovi:* Poduzeti sve mjere da se jedinice snabdiju sredstvima za ukopavanje. To pitanje postaviti u vidu utakmice: čija će desetina nabaviti više ašovčića. Težiti da barem svaka desetina ima 3—5 ašovčića, te obučiti borce u brzom i pravilnom izboru položaja i ukopavanju boraca. Praktički uvjeriti borce u razliku između vještački utvrđenog i neutvrđenog položaja. Razumljivo je zato da napr. neukopan vod i njegov vodnik misle da je geografska ivica podesnija za odbranbeni položaj, nego vojnička. Brodska brigada je poka-

zala na Ravnoj Gori što znači dobro se ukopati, odbivši deset bjesomučnih fašističkih juriša i istrijevivši za vrlo kratko vrijeme preko 100 neprijateljskih vojnika.

Po oslobođenim selima nalaze se rasuti vojnički ašovčići no ni jedan desetar se ne sjeti da uzme za svoje borce i da iste zaduži tom i sličnom spremom. U osvojenom uporištu nogama se guraju ašovčići i kacige [šlemovi]. Ovaj štab će sa svoje strane angažovati mehaničke i limarske radionice, da se načini što veći broj ašovčića.

Treba da se pojedinci zaduže s istima.

7. — *Porcije i žlice.* Upregnuti sve rukovodioce, jedinice pojedince, vezati se sa antifašističkim organizacijama na terenu u cilju snabdijevanja (u akciji, dobrovoljni prilozi, kupovina) jedinica porcijama (imenim zdjelicama ili barem imenim tanjurima) i žlicama.

Dok ne bude imao svaki borac svoju porciju, treba da se obavljanje obroka organizira tako, da po tri do četiri borca jedu istovremeno iz iste porcije.

Nismo još primili ni jedan izvještaj, da je neka brigada iz svog fonda (20.000 kuna), kupila toliko i toliko zdjelica ili žlica. Fond se rashoduje u duvanu koji se utroši za par dana, a brigada troši po dva do tri sata da obavi jedan obrok samo zato što nema porcija i žlica u dovoljnem broju.

Koliko takav gubitak vremena utiče na taktičku sposobnost i upotrebu trupe, nije potrebno posebno naglašavati.

8. — *Pitanje telegrafske i telefonske veze.*

Načelnik štaba, koji ima radio-stanicu, treba da znade točno vrijeme o primanju i davanju određenih emisija svoje stанице i da svaki put beziznimno kontroliše da li telegrafista zaista traži vezu u određeno vrijeme. Ako je jedinica u pokretu, treba je ustaviti, ukoliko to objektivne okolnosti dozvoljavaju, i tražiti vezu. Ovako važno pitanje ne može se prepustiti samo savjesnosti telegrafiste.

Ukopčavanje na stalnu telefonsku centralu, odnosno liniju, ako nema centrale u blizini, vrši svaka samostalna jedinica (divizija, brigada) i smješta naziva ovaj štab. Isto se tako javlja i prije nego želi ili mora da se iskopča s linije.

9. — Odredi i diverzantski bataljon će dobiti još i posebne konkretnе zadatke u vezi sa već prije postavljenim općim zadacima.

10. — Način pariranja neprijateljskoj novoj taktici za vrijeme i poslije ofanzive, dostaviti će se svima u konkretnim »Taktičkim uputstvima«, koja treba posebno proučiti.

Svi napred izneseni zadaci, stavljaju se na izvršenje pred štabove divizija i grupa odreda, te će isti o stepenu njihova

izvršenja podnositi usmeno izvještaje na sastancima i pismeno u mjesecnim redovnim izvještajima, po tačkama.

Njihovo nesprovodenje u djelo, smatratiće se neodgovornim odnosom prema svojim dužnostima i povlačitće posljedice. Štabovi divizija prerasli su potrebu »mitingovanja« u tom pogledu.

S odgovarajućim dijelovima prednjeg upoznati sve potinjene.

Rad i držanje organa korpusne Vojne oblasti, te iskustva u tom smislu dostaviti će se posebno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Janić

(M. P.)

Komandant, ppukovnik:
Mate Jerković

Dostavljeno:

1. — Glavnom štabu NOV i POH, na znanje;
2. — Oblasnom komitetu KPH za Slavoniju i POC-u,¹¹ na znanje;
3. — Štabovima XII i XXVIII divizije, na znanje i postupak;
4. — Štabovima Istočne i Zapadne grupe NOP odreda, u odgovarajućem izvatu, na znanje i postupak;
5. — Štabu I diverzantskog bataljona, u odgovarajućem izvatu, na znanje i postupak i
6. — II oficirskoj školi, na korištenje.

---

¹¹ Pokrajinskom obavještajnom centru

BR. 104

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTOG KORPUSA OD 20. MAJA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O VOJNO-PO-
LITIČKOJ SITUACIJI U SLAVONIJI I O RADU KORPUSNE
VOJNE OBLASTI¹

ŠTAB VI KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Broj: 453
Dana: 20. V 1944. u sati

Dostavlja izvještaj
o radu Korpusne voj-
ne oblasti, za mje-
sec april 1944.

GLAVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

I VOJNIČKA SITUACIJA

Vojnička situacija u mjesecu aprilu 1944. obilježena je kod nas ofanzivnim operacijama naših jedinica u Podravini,² i borbama na komunikacijama kojima su se kretale neke neprijateljske divizije u pravcu Madarske. Tokom mjeseca aprila naše su jedinice zauzele Podravsku Slatinu,³ Feričance,⁴ upale u Đurđenovac,⁵ porušile gotovo sve mostove u srednjoj Podravini⁶ i sa nekim dijelovima izbile na Dravu. Osim toga izvršene su i dvije diverzije većih razmjera na glavnu prugu.⁶ Sve do 27. aprila o.g., neprijatelj nije poduzimao nikakvih većih operacija na naš teritorij, izuzev bojeva koji su se vodili u srednjoj Podravini, tj. neprijatelj je izvršio jači pritisak na naše snage, koje su se spustile u Podravsku ravnicu, i prisilio ih da se povuku na liniju Orahovica — Slat. Drenovac — Voćin.

Već u mjesecu martu, a naročito u mjesecu aprilu, počele su se pojavljivati izvjesne manje neprijateljske skupine,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnistorijskog instituta, reg. br. 38—1/3, k. 473 A.

² Jedinice Šestog korpusa NOVJ zauzele su Podravsku Slatinu 5. aprila (vidi dok. br. 76 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 19 i 41).

³ Feričance je zauzela Dvadeset osma NOU divizija 21. aprila (vidi dok. br. 81).

⁴ U Đurđevac su 21. aprila upale jedinice Dvanaeste divizije (vidi dok. br. 81).

⁵ Vidi tom V, kj. 26, dok. br. 73.

⁶ Vidi dok. br. 82.

koje su počele vršiti upade na naš oslobođeni teritorij. Te male grupe ne bi se mogle nazvati trupovi, jer koliko raspolaćemo podacima, to nisu dobro i specijalno izvježbane jedinice, kako to stoji u neprijateljskim uputstvima za organizaciju i dijelovanje trupova, nego su to manje grupice od 15—40 ljudi, sastavljene mahom od ustaša iz obližnjih sela koja su pod našem kontrolom (te ustaše su obično izbjegli u neprijateljska uporišta). U tim grupama se u zadnje vrijeme nalazi i mačekovaca i to su takođe domaći sinovi sa domaćeg terena. Aktivnost ovih grupica najveća je na Požeškom kotaru, gdje su nam do sada uspjeli ubiti pojedinačno oko 12 drugova, među njima i politkomesara Požeškog NOP odreda.⁷ Isto tako, pojavila se takova grupa i na Novigradiškom kotaru, koja je pokušala noću da izvrši napad na našu komandu straže u Podvrškom (sekacija Požega). Prvi napad te grupe nije uspio, a kod drugog napada, vrlo dobro se pokazala četa za specijalne zadatke, Komande psunjskog područja, koja je neprijatelja sačekala i pobila ih 17. Poslije toga poraza, ne primjećuje se više upada takovih grupa na Novigradiškom kotaru. Djelatnošću grupe na Požeškom kotaru, nesigurnost naših drugova iz civilnih ustanova, kao i naših kurira veoma se povećala. Najteže je pri tome to, što još danas nismo uspjeli da otkrijemo mrežu i saradnike tih bandita. Štab korpusa je odlučio, da poduzme najenergičnije mjere, da uhvatimo bar jednoga krvica ili saradnika, koga bi javno strijeljali u jednom od tih sela, a povodom toga izdali jedan konkretan letak.

Na Virovitičkom kotaru i to na zapadnom dijelu, unazad dva mjeseca, počele su se pojavljivati skupine Bijele garda, koja ima svoje uporište na Đurđevačkom kotaru i uz pomoć bivšeg poslanika HSS-a, sadanjeg mačekovca Mesarova, i još nekih mačekovaca, bivših funkcionera HSS-a i vrše teror i ubijanje naših kurira, članova NOO-a koji rade na tom terenu. Bilogorski odred, kao i komanda Virovitičkog područja, dobile su zadatak, da poduzmu sve vojničke mjere, kako bi se uništile te skupine, koje prema dosad prikupljenim podacima broje oko 120 ljudi.

Neprijateljske posade na našem teritoriju, ostale su uglavnom nepromijenjene sve do konca mjeseca aprila, kada je neprijatelj počeo da vrši izvjesnu koncentraciju svojih snaga. Kako smo već napred napomenuli, neprijatelj nije kroz mjesec april vršio nikakovih većih pothvata iz svojih garnizona, tako da je situacija bila relativno mirna, i komande područja su imale puno mogućnosti za borbu protiv pete kolone, neprija-

⁷ Matija Rajdl

teljskih špijuna i agenata, no, nisu nam se komande u tom pogledu dovoljno snašle, iako su postignuti izvjesni rezultati. Još uvijek naši niži vojni i politički rukovodioci nisu shvatili opasnost trupova i potcjenjuju neprijatelja, govoreći da on nema dovoljno kuraži i smjelosti, da sa malim skupinama upada dublje u naš teritorij. Kada im se skrenula pažnja na činjenicu, da se baš u tim grupama nalaze domaći ljudi, sa dotičnog terena, koji vrlo dobro poznaju sve puteve i staze, i koji mogu doći neočekivanim pravcem, iznenaditi naše civilne i vojne ustanove, onda se je počelo ozbiljnije razmišljati o tim grupama.

II POLITIČKA SITUACIJA

a) Rad mačekovaca na našem terenu:

Odjek sporazuma Draža—Maček, osjetio se je i na našem terenu, tj. izvjesni tipovi iz redova bivše HSS, aktivizirali su se i otvoreno istupili protiv NOB-e, kao naši otvoreni neprijatelji. Među ovima se nalazi nekoliko istaknutih bivših prvaka HSS-a. Tako je otišao u Daruvar bivši narodni zastupnik HSS-a, za kotar Daruvar, Mijo Ipša, koji je sve do zadnjeg dana živio na našem slobodnom teritoriju i bio naš »saradnik«, zatim je Dr. Tanay otišao u ustaško ministarstvo i primio neku visoku funkciju (ranije bio narodni zastupnik za kotar Požegu). Razumljivo da je poslije svoga odlaska pozvao sve svoje sljedbenike, da podu njegovim putem, tj. da odlaze u domobranstvo i da se bore protiv nas. Narodnog zastupnika bivšeg HSS-a za kotar Novu Gradišku — Špehara, uhapsili smo radi toga, jer je nagovorio tri partizana da dezertiraju i da se prijave u domobrance, i jer je otvoreno organizirao trup u selu Vrbovi i Starom Petrovom Selu (kotar Nova Gradiška). Isti će vjerojatno biti stavljén pred narodni sud. Na Donjem Miholjcu se izjasnio protiv NOB-e Joz Radinković, zamjenik narodnog zastupnika bivšeg HSS-a na kotaru Novskom, počeo je održavati mačekovske sastanke Joz Palajić, bivši narodni zastupnik i predsjednik kotarske organizacije HSS-a Beljan. Osim ovih krupnijih ptičica, aktivno su stupili u borbu protiv nas i još neki sitniji na kotaru našičkom, valpovačkom, brodskom i županjskom kotaru, a takođe i na daruvarskom kotaru. Oni su uspjeli da lažima i prevarom povuku za sobom izvjestan broj neupućenih hrvatskih seljaka. Svakako je taj broj puno manji, nego što su oni očekivali; tako je na poziv tih nekih narodnih poslanika otišlo neprijatelju najviše 40—50 ljudi. Pri tome imade jedan drugi politički momenat, koji je mnogo krupniji od ovoga prvoga, a to je, da su uspjeli znatan dio hrvatskih

masa da još pasiviziraju, tako da najveći dio od njih ne ide nikuda, a da ne pomaže NOB-u ni onoliko, koliko je ranije pomagao.

b) *Rad četničkih elemenata:*

Oružanih četničkih formacija na našem teritoriju nema, izuzev što se je u mjesecu aprilu 1944. prebacila jedna manja skupina četnika u Posavinu južno od Okučana, tamo se zadržala dva dana i čim smo mi uputili jedan bataljon našeg Pošavskog NOP odreda, isti su odmah pobegli nazad u Bosnu. Još se desi po neki slučaj da male skupine trojke i petorke prelaze noću preko Save na sektor Kobaša i Bos. Šamca i noću pljačkaju mirne hrvatske seljake i vraćaju se nazad, no i te su pojave sada sve redje, jer je naša XII udarna brigada, svojim pravilnim vojničkim i političkim radom, znatno razbila rad četničkih elemenata i ojačala Motajički odred.⁸

U vezi sa sporazumom između mačekovaca i dražinovaca, počeli su da dižu glave izvjesni prikriveni četnički elementi među Srbima (razni trgovci, bivši žandari, špekulantи и seoske gazde) i da upravo na liniji sporazuma, kako su to učinili njihovi reakcionarni vrhovi, čine i oni sporazum među sobom na našem terenu. Tako su nam počeli stizati izvještaji, da pojedinci Srbi sa grubišnopoljskog i pakračkog kotara, održavaju tajne sastanke sa nekim istaknutijim mačekovcima.

c) *Političko stanje među nacionalnim manjinama* kojih imade prilično u Slavoniji, u zadnje vrijeme se je nešto popravilo, i to naročito kod Mađara. Poslije nekoliko održanih sastanaka sa Mađarima, Česima i Slovacima, mnogi od njih su se izjasnili povoljno o NOB-i i otvoreno pokazuju svoje simpatije za NOB-u. Nijemci se još uvijek nisu opametili, izuzev nekoliko sela na daruvarskom kotaru, pojedinaca na virovitičkom, u svim ostalim selima, a naročito oko Osijeka, gotovo svi se još uvijek odnose neprijateljski prema NOB-i i mnogi od njih su primili i oružje.

d) *Stanje u gradovima:*

Za političko stanje u gradovima, moglo bi se reći da se gotovo u svim gradovima popravlja u našu korist. Ima gradova, gdje su simpatije za NOB-u vrlo velike, moglo bi se reći i do 80%. (Brod, Sl. Požega, Daruvar, Vinkovci.) Uslovi pod kojima

⁸ Dvanaesta NOU brigada prebačena je početkom novembra 1943. iz Slavonije u Bosnu, odakle je vraćena u maju 1944. (vidi dok. br. 187 u ovoj knjizi i tom V, knj. 24. dok. br. 105, tom IV, knj. 18, 19, 20 i 21 i knjigu depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—2, k. 119'1).

živi građanstvo, a naročito siromašni slojevi, su svaki dan sve teži, tako da nastaju sve veće suprotnosti i da često dolazi do javnog negodovanja. Ovakovi uslovi olakšavaju rad našim državama na terenu, te su u zadnje vrijeme veze sa gradovima znatno ojačane, a osim toga je stvoren i čitav niz naših organizacija.

Općenito, politička situacija u mjesecu aprilu, protekla je u znaku aktiviziranja mačekovaca i njihovog pojedinačnog povezivanja sa četničkim elementima među Srbima, zatim u življem političkom interesovanju nacionalnih manjina za njihovu sutrašnjicu; ovo naročito važi za Mađare i Čehe.

III EKONOMSKA SITUACIJA:

Ekonomsko stanje naših magacina je u odnosu prema potrebama naše vojske zadovoljavajuće, ali nije ni izdaleka zadovoljavajuće prema objektivnim mogućnostima, koje postoje na našem teritoriju. Naš ekonomski aparat još uvijek nije dovoljno angažovan da crpe i koristi sve mogućnosti koje postoje. Kod pojedinih odgovornih drugova, osjeća se kao neko samozadovoljstvo, što se je postiglo, da se znatne količine hrane nalaze u našim skloništima, te ih ta činjenica u njihovom radu pomalo uspavljuje.

U zadnje vrijeme uspjelo se je prilično srediti kontrolu mlinova, tako da je ušur postao jedno od glavnih sredstava za snabdijevanje. Napominjemo, da ta kontrola još uvijek nije dovoljno solidna i efikasna. U mjesecu aprilu, naše su se jedinice većim dijelom hranile po selima u Podravini, izuzev manjeg broja naših jedinica, koje su se hranile iz naših skladišta, i magacina. Ishrana na selu je znatno bolja od ishrane sa skladišta, jer je ova posljednja prilično jednolična. Oskudijeva se na soli, a i sa masti se provodi najveća štednja, jer su zalihe masti malene (svega za mjesec i pol dana). U pozadinskih vojnim ustancama, kao i u bolnicama, osjeća se oskudica svježeg mesa. Donesena je odluka, da se pristupi rekviziciji stoke od imućnijih seljaka, sa neoslobodenog i poluoslobodenog teritorija, a isto tako da se pristupi i konfiskaciji imovine narodnih neprijatelja, koja je bila izvjesno vrijeme prekinuta, radi nepravilnog vršenja iste, te smo od konfiskacije imali više štete i političkih gubitaka, nego koristi. Naime, drugovi su shvatili konfiskaciju kao sredstvo za snabdijevanje, a ne kao kaznu narodnih neprijatelja. Poduzete su mјere, da se to nepravilno mišljenje iskorijeni i uskoro mislimo opet početi sa konfiskacijom, i nadamo se da se neće činiti ubuduće takvi politički propusti.

U bolnicama je ishrana takođe jednolična. Bolnice raspoređuju sa dovoljno hleba, masti, soli, krumpira, graha, a ima i ponešto čećera. Oskudijeva se na mlječnim proizvodima i uopće na dodatnoj hrani, kako mi to nazivamo. Razlog ovoj oskudici jeste taj, što su prestali da djeluju ekonomi bolnica u narodu, a snabdijevanje na sebe su preuzele snabdjevne komisije, koje se nisu još dovoljno snašle u svome radu. U zadnje vrijeme su sve više angažovane naše antifašističke organizacije, da jednom stalnom i širokom kampanjom, solidnije snabdijevaju naše bolnice sa jajima, buterom, mlijekom, salatom itd. Rezultat toga se već osjeća, naročito na Daruvarskom području, tj. na bolnicama tog područja.

Pred nama stoji kao krupan problem pitanje novca. Potrebe su ogromne za raznim stvarima, od konca i eksera, pa sve do soli i šećera, a novčana sredstva sa kojima raspolažemo veoma su mala, dok su cijene vrlo visoke. Mogućnosti za nabavku svega što nam treba, imade dosta, samo oskudijevamo na novcu.

IV ORGANIZACIONO STANJE I RAD VOJNE OBLASTI KAO CJELINE

U vezi sa naređenjem Vrhovnog štaba, odnosno GŠH, izvršena je reorganizacija štaba korpusa; s tim u vezi organizirana je i Korpusna vojna oblast. Shodno prednjem naređenju, ustupostavljeni su svi odsjeci, osim odsjeka za zaštitu naroda. Korpusna vojna oblast kao cjelina je počela da djeluje. Svi odsjeci uglavnom rade bez promjena, dok odsjek za mobilizaciju još nije sasvim stao na noge, i još se nije u potpunosti razvio njegov rad.

Šefovi odsjeka zadovoljavaju na svojim dužnostima. Nedostatci u njihovom radu su ti, što nemaju dovoljno širine i perspektiva, rešavaju samo tekuće poslove, koji im se nametnu u samom radu, a isto tako nemaju ni dovoljno samoinicijative (ovo naročito važi za Ekonomski odsjek). Kod nekih šefova odsjeka postoje sklonosti ka birokraciji i riješavanju poslova iz kancelarije.

Sa članovima Korpusne vojne oblasti, održavaju se redoviti sastanci svakih 8 dana, a ponekad i češće, ako se za to ukaže potreba.

Iako u naredbi Vrhovnog štaba, odnosno Glavnog štaba ne stoji, da zamjenik komandanta korpusa može imati jedno pomoćno lice, štab korpusa je za sada donio privremenu odluku i postavio druga kapetana Kosanovića,⁹ kao pomoćno lice zamje-

⁹ Nikola

niku komandanta korpusa. Kapetan Kosanović ranije je vodio otsjek VVUP.¹⁰

Rad odsjeka:

Komandama područja neposredno rukovodi zamjenik komandanta, uz pomoć kapetana Kosanovića. Redovno svakog mjeseca, jedan do dva puta, obilaze se komande područja, sa njima se održavaju sastanci i ukazuje im se na nedostatke i propuste u radu. Osim toga, izdano je već nekoliko pisama i naredbi, koje se odnose na pojedine konkretnе nepravilnosti.

Ekonomski odsjek:

U mjesecu aprilu, jedan od krupnih ekonomskih zadataka, koji je stajao pred Ekonomskim odsjekom, to je organizacija velikih vojnih bašti pri svim našim ustanovama i bolnicama. U ovome se je znatno uspjelo. Naše radionice su dobile zadatak da pomognu organiziranje radionica na selima, što je u nekim područjima i učinjeno, i što je naišlo na vrlo lijep prijem kod NOO-a i kod naroda. Pred Ekonomski odsjek je stavljen zadatak, da u zajednici sa aktivom JNOF-a, nabavi 500 komada svinja koje će se svinje toviti u našim područjima i time briješili problem masti za našu vojsku. Radi što tješnje saradnje sa NOO ušli su u aktiv JNOF-a šef ekonomskog odsjeka major Pavlović¹¹ i kapetan Kosanović.

Mobilizacijski odsjek:

Taj nam je odsjek najslabiji. Razumljivo je, jer je i najmlađi. Za šefa toga odsjeka postavljen je major Mihajlo Miščević, dosadanji šef personalnog odsjeka, koji se dobro snalazi u svom radu i nadamo se da će zadovoljiti. Dodijeljen mu je kao pomoćno lice major Rade Knežević. Prvo što je postavljeno kao zadatak pred taj odsjek jeste izrada potrebnih tiskanica i uspostavljanje potrebnih knjiga. Zatim puna pomoć i stalno obilaženje mobilizacijskih oficira komandi područja, s tim da ostaju u pojedinim komandama po više dana i da uče na licu mјesta drugove, kako treba raditi i uspostavljati mobilizacijski materijal. Općenito se je do sada malo načinilo po sređivanju mobilizacijskog materijala; razlog tome su niske sposobnosti mobilizacijskih oficira, a i slaba pomoć nadležnih NOO-a oko sređivanja toga materijala. No, i u tom pravcu se je u zadnje vrijeme krenulo napred, naročito na psunjском i slatinskom području. Brodsko područje je po tome najmanje učinilo. Pri-

¹⁰ Vojna vlast u pozadini

¹¹ Rade

tome hoćemo napomenuti, da je dobio konkretan zadatak major Knežević, da ostane тамо duže vremena i da pomogne drugovima u sređivanju тога materijala.

Sanitetski odsjek:

Major Dr. Kiseljevska se prilično snalazi u svome radu, pokazuje prilično volje za rad, samo se često gubi u mnogim sitnicama. Sanitetski odsjek pruža prilično pomoći referentima komandi područja i bolnicama, no nije pokazao dovoljno brzine za uspostavljanje sanitetske podoficirske škole, iako je to pred njega postavljeno već početkom mjeseca aprila.

Vojnosudski odsjek:

Za što uspješniji rad naših sudova, kako vojnih, tako i civilnih, održano je jedno zajedničko savjetovanje, na kome su bili predstavnici našeg Vojnosudskog odsjeka i to je savjetovanje donijelo vrlo lijepih koristi, te raščistilo mnoga nejasna pitanja, naročito po pitanju nadležnosti. Do sada je u tom odsjeku bio samo sudija Krompić, koji nije mogao sam da savlada sve poslove, te mu je u tu svrhu dodijeljen vojnosudski islijednik Komande novogradiškog područja. Radi toga što je bio sam u odsjeku, nije mogao radi administrativnih poslova obilaziti vojne sudove po komandama područja i tamo im na licu mjesta pomagati, te je sva pomoći koju je davao Vojnosudski odsjek svojim organima, vršena putem pisama, a pomalo i birokratski. Nadamo se da će ovaj nedostatak otpasti, postavljanjem još jednog lica u Vojnosudskom odsjeku.

Tehnički odsjek:

Pred Tehničkim odsjekom stoji zadatak, da čim prije proširi naše bolnice, radi toga, jer ćemo primati sve teže bolesnike X korpusa. Osim toga, Tehnički odsjek je pristupio izgradnji, odnosno popravkama pruge Orahovica — Voćin i pripremni radovi u tom pravcu su znatno napredovali. Taj odsjek je uspio organizirati solidne mehaničke radionice, od kojih je bilo velikih koristi. Šef odsjeka je mlad i poletan čovjek i zadovoljava na svom radu.

Općenito, drugovi u Korpusnoj vojnoj oblasti, zadovoljavaju, i rukovodstvo kao cjelina ima uslova za rad. Pomoći nižim organima je svaki dan brža i efikasnija. Najvažnije je, da drugovi shvate sve probleme po pojedinim odsjecima, da se zadržavaju u njih i da samostalno rješavaju stvari. Isto tako je potrebno kod drugova podignuti više samoinicijative i smjeliosti pri rješavanju zadataka.

V ORGANIZACIONO STANJE I RAD KOMANDI PODRUČJA

U svim komandama područja je sprovedena reorganizacija prema naredbi Vrhovnog, odnosno Glavnog štaba. Svuda su postavljeni zamjenici komandanata područja i mobilni oficiri. Neke komande u svom radu nisu zadovoljile, naročito politkomesari, te su u nekim komandama izmijenjeni. Tako je u brodskom području, mjesto politkomesara Fišića, postavljen drug Pero Olhovi, zamjenik sekretara Osječkog NOP odreda, za politkomesara slatinskog područja, postavljen drug Slavko Medunić, zamjenik politkomesara Diljskog NOP odreda, za politkomesara virovitičkog područja, postavljen je drug Dragutin Pracajić, umjesto druga Padena, koji je otišao u Okružni NOO Virovitica. Sadanji politkomesar bio je ranije politdelegat komande mjesta Pitomača. Sa ovakovim sastavom komande područja će moći zadovoljiti. Jedan od krupnih nedostataka u radu komandi područja i svih njihovih organa, jeste pomanjkanje osjećaja vojne discipline. Nismo uspjeli da razvijemo kod drugova svijest, pa čak i kod nekih rukovodilaca, da su pozadinske vojne ustanove takođe vojska i da u njima treba da vrla disciplina, red, hrabrost, požrtvovanost, upravo onako, kao i u našim najboljim operativnim jedinicama. Iako stanje u komandama ide svaki dan na bolje, još uvjek imade čitav niz nedostataka u njihovom radu. To se naročito pokazalo za vrijeme žestokog neprijateljskog bombardovanja našeg teritorija,¹² kada su recimo šefovi pojedinih radionica napustili rad zajedno sa ljudstvom i razbježali se po šumama, i za njih se nije znalo čitav dan. Zatim je na pr. komanda Daruvarskog područja, pokazala se aljkava da hitno uspostavi telefonsku vezu sa štabom korpusa i propustila je čitav dan, da ostane s nama bez veze. Komanda mjesta Voćin nije ništa poduzela čitav dan i pol, da popravi porušenu cestu, kako bi se mogle snabdijevati raše operativne jedinice, koje su bile na njenom sektoru. Komande straže nisu bile dovoljno budne i kontrolisale rad pete kolone, koja se baš u to vrijeme pojavila, šireći razne alarmantne vijesti u vezi sa bombardovanjem.

Odnos užih komandi prema referentima i ostalim po moćnim organima često puta je nepravilan, birokratski i suprioran. Ponekad se desi i to, da se izdaju stoga i žandarska naređenja, koja su daleko od duha naše NOB-e. Imade i pojedinačnih slučajeva samovolje i nepravilnih postupaka pojedi-

¹² Riječ je o vazdušnim napadima (sa 50 aviona) na oslobođenu teritoriju Slavonije 8. i 9. aprila 1944 (vidi knjigu depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—52, k. 119/1).

naca, što najbolje karakteriše da misao zakonitosti i reda još nije dovoljno prodrla u svijest naših drugova.

Virovitičko područje: Najbolje se nalazi u svom radu. Odgovornost i disciplina u tom području je najbolja. Komanda područja je uspjela da obuhvati gotovo 80% svoga teritorija. Sama komanda imade uslova za daljni razvoj. Pri ocjeni njenog rada potrebno je imati u vidu činjenicu da pred njima ne stoje tako teški problemi (izdržavanje bolnica, zatim puno lakoće se snabdijevaju, pozadina im nije tako stradala) kao pred novograđanskim, požeškim i slatinskim područjem.

Novograđansko područje: Takoder ima uslova za rad. ... U toj komandi je bio naročito nepravilan odnos uže komande prema referentima. Komanda posvećuje prilično pažnju bolnicama. Najveći nedostatak u radu te komande jeste taj što se njezino djelovanje još uvijek svodi uglavnom na masiv Psunja i najbliže okoline, dok veliki dio njenog teritorija ostaje izvan njezine kontrole.

Požeško područje: Komanda ovoga područja je u mjesecu aprilu pokazala izvjesne znake koji govore da se odgovorni drugovi sve bolje snalaze u radu i da će moći zadovoljiti. Sektor te komande je zapadni dio požeškog kotara i istočni dio novograđanskog kotara. Sam smještaj komande je prilično nezgodan, jer se nalazi na ivici svoga teritorija i vrlo slabo kontrolira svoj teritorij. Ona zapravo djeluje na jedva četrdesetak sela. Ta činjenica umanjuje njezin i vojnički i politički značaj, a isto tako i smanjuje mogućnost ekonomskog snabdijevanja sa svog teritorija. Radi toga je odlučeno da se komanda područja preseli na takvo mjesto gdje će moći bolje djelovati.

Na teritoriju te komande nalaze se mnoge naše centralne stanove i velik broj radnih jedinica. Sve to stavlja pred komandu izvjesne zadatke i probleme koje ona rješava, ali prilično sporo i nedovoljno efikasno.

Daruvarsко područje: To nam je jedno od najmanjih područja jer obuhvata samo daruvarski kotar i mali dio pakračkog. Imamo u vidu da tu komandu docnije pretvorimo u komandu mjesta i da ju pripojimo virovitičkom području. Komanda nije posvećivala dovoljno pažnje ishrani ranjenika u našim bolnicama, dok je izgradnji prostorija i kopanja skloništa magazina posvetila mnogo više pažnje. Ono obuhvata sav svoj teritorij i prilično ga kontrolira. Njezini organi dopiru svuda izuzev uporišta Daruvara i Končanice. Komandno osoblje komande zadovoljava i ima uslova za razvitak.

Brodsko područje: U mjesecu februaru i martu pa i tokom aprila ta je komanda pokazivala izvjesne znake slabljenja i nadovanja. Razlog tome je dugo odsustvo iz komande koman-

danta, a politkomesar nije zadovoljavao na tome radu tako da je komanda bila zapravo obezglavljenja. Dolaskom komandanta i postavljenjem novog politkomesara rad je znatno krenuo na bolje i ta komanda pokazuje najbolje uslove za razvitak. Teritorij te komande je najveći, jer obuhvata gotovo trećinu našega teritorija, te pred njom stoje i najveći zadaci. Komanda za sada kontrolira jedva četvrtinu svoga teritorija. Na tom teritoriju postoje najveće mogućnosti i za mobilizaciju što je komanda područja pravilno uočila i u zajednici sa ostalim našim organizacijama pokazuje prilično uspjeha u mobilizaciji. Isto tako i ekonomske mogućnosti su na tom području najveće.

Slatinsko područje: Komanda toga područja se najslabije nalazi u svome radu. Postavljen je novi komandant, a za kratko vrijeme iza toga postavljen je i novi politkomesar. Rad u komandi kreće na bolje ali sporo. Ni ta komanda ne pokazuje dovoljno nastojanja da obuhvati sav svoj teritorij, nego se stalno drži masiva Papuka i najbliže njegove okoline (sjeverno od Papuka). Po ekonomskom sektoru se prilično dobro snalazi, dočim sanitetski sektor znatno zaostaje za ostalim područjima.

Općenito, naše su se komande prilično osamostalile i uživaju u narodu priličan autoritet. Njihova saradnja sa državnim organima svaki dan je sve bolja. Najbolje sarađuju sa Okružnim NOO komanda brodskog i virovitičkog područja. Da bi što bolje pomogli izvršenje jednog od osnovnih zadataka koji stoji pred nama, tj. izradnja države i obnova zemlje izdali smo direktivu da komande područja na svoje sastanke redovno pozivaju po jednog člana Okružnog NOO, a Okružni NOO će također to isto činiti na svojim sastancima, tj. pozivati jednog člana komande područja. Rezultati toga su veoma povoljni, i znatno su otpali nesporazum i nesuglasice te mislimo to i dalje praktikovati.

Još nismo uspjeli da čitav aparat korpusne Vojne oblasti VI korpusa dovoljno angažujemo na izgradnju države i na pomoć NOO, ali u tom pravcu činimo napore i nadamo se da ćemo za kratko vrijeme i u tome uspjeti.

Po komandama područja imade lijep broj starih boraca koji zaslužuju unapređenje, a isto tako je bilo nepravilnosti prilikom prošlog unapređenja te ćemo u najkraćem vremenu te nepravilnosti otkloniti.

VI KOMANDE MJESTA

Reorganizacija je izvršena i u svim komandama mjesta. Stab korpusa je donio odluku da se u našim komandama mjesta postave vojnosudski isljednici koji će imati za zadatku da olakšaju rad vojnim sudovima pri komandama područja, ali ko-

mande mjesata neće formirati vojne sudove radi toga, jer su nam područja mala i vojni sudovi komandi područja mogu da svrše ove poslove.

Komande mjesata su mlade i ne uživaju ni izdaleka ugled kakav bi trebale da uživaju. Neke se od njih dobro snalaze u radu, ali to je manji broj. Nisu naše komande mjesata još uspjele to, da one postanu zaista organi sigurnosti i rada u svom mjestu odnosno na svom teritoriju. Kadrovi su mlati i ne znaju raditi. Među njima imade dobrih starih boraca, samo njihovo je iskuštenje na tom radu gotovo nikakvo. Naročito nam je slab politički kadar po komandama mjesata.

Pregled teritorija i kontrola ni izdaleka ne zadovoljava.

U administrativnom pogledu također se teško snalaze. Još neke komande mjesata nisu uspostavile sve potrebne knjige (sumljivih lica, odsustava, bolovanja itd.), a i one koje su uspostavile ne koriste ih još pravilno izuzev rjetkih izuzetaka, nego im služe tek toliko da mogu da kažu da su izvršili naređenje. Kod komandi mjesata se češće desi da se nepravilno odnose prema NOO-ima, potcjenjuju ih i omalovažavaju njihov značaj i ulogu. Isto tako često puta dolazi do nezgodnih trivenja između komandi i obavještajnih organa. Sve su ove nepravilnosti uočene i poduzeli smo široku kampanju da se održe savjetovanja sa svim komandama i da im se pomogne kako bi se otklonile te nepravilnosti.

VII ORGANIZACIONO STANJE I DJELATNOST PARTIZANSKIH STRAŽA:

Partizanske straže su formirane po četama kako je to već ranije izvešteno. Svaka komanda imade po 5 četa partizanskih straža izuzev daruvarskog područja koje imade 6 četa. Sve komande imadu i po jednu četu za specijalne zadatke (u okviru ovih pet do šest). Kvalitet stražara se stalno popravlja, ali još ni izdaleka nije na potrebnoj visini. Istina, sve je manje grubih istupa i opijanja od strane stražara. . . .

Što se tiče izobrazbe i stručnosti ta je vrlo slaba. Još uviđek se nađe, zahvaljujući nebudnosti naših drugova, stražara koji nisu provjereni kroz borbu i koji nisu bili u operativnim jedinicama, ali i taj je broj svakim danom sve manji. Najostrije je postavljeno da ne smije biti niti jednoga stražara koji nije provjeren kroz borbu.

Ugled stražara je nešto porastao. Naročito na istočnom dijelu novogradiškog područja, zatim na bilogorskom području. Razlog tome jeste taj što su se te straže nekoliko puta smjelo sukobile sa neprijateljem i nekoliko puta ga odbile, a osim toga vrše svoju stražarsku dužnost pravilno u odnosu prema narodu taktično i narod ih voli i smatra zaista svojim orga-

nima sigurnosti i zaštite. Najlošije stanje po pitanju straža je na slatinskom području gdje gotovo te straže uživaju vrlo slab ugled. Razlog tome jeste njihova neborbenost i nepravilni postupci.

Naoružanje naših stražara je vrlo slabo, a naročito oskuđuju na municiji.

Spoljni izgled stražara je zaista loš, jer među njima je velik dio bosih i formalno golih. Formalna disciplina također nije na dovoljnoj visini. Odnos stražara prema rukovodicima je još prilično aljkav i nevojnički.

Ni kod naših stražara još ne provijava misao da su oni organi koji treba da uvedu red, sigurnost u našoj mladoj državi, oni još uvijek nisu svjesni ogromnog značaja i uloge koju oni treba da odigraju oko jačanja i podizanja ugleda naše mlađe državne vlasti.

VIII ČETE ZA SPECIJALNE ZADATKE

Svaka komanda područja imade po jednu četu za specijalne zadatke koja broji od 30 do 40 drugova sa jedan do dva p. mitraljeza. U tim četama su stari borci, tako da je ljudstvo u njima uglavnom dobro. No kvalitet njihove stručne vojničke izobrazbe, a naročito rukovodećeg kadra u tim četama, još je slab tako da one u potpunosti ne izvršavaju svoje zadatke. Osim toga komande područja još ne znaju pravilno da ih koriste i upotrebljavaju. No bilo je ipak slučajeva i gdje su se neke od njih pokazale veoma dobro. Tako je na pr. četa novogradniškog područja kod Podvrškog gotovo potpuno uništila jedan neprijateljski trup. Zatim četa bilogorskog područja se dobro pokazala u hvatanju grupica Bijele garde. Isto tako četa za specijalne zadatke brodskog područja imala je priličnih rezultata u borbi protiv pete kolone. Najslabija četa je slatinskog područja koja je uslijed nebudnosti bila iznenađena u Čačincima tako da ju je neprijatelj preplovio. Ta četa do danas nije pokazala nikakovih rezultata. Da bi popravili kvalitet tih četa odlučili smo da svaka od njih proveđe po 8 dana uz komandu područja gdje bi se sa njima proradio jedan kratak vojnopolitički program kako bi bile što spremnije za izvršenje svojih zadataka.

Htjeli bi još napomenuti da je na našem teritoriju formiran i PPK bataljon početkom mjeseca aprila, koji je počeo sa djelovanjem kao samostalna jedinica.

IX VOJNOPOZADINSKI KURS

Do sada je jedna klasa od 40 slušalaca završila vojnopožadinski kurs, a sada je u toku izobrazba druge grupe također

od 40 slušača. Kurs pokazuje izvjesne rezultate, no pokazale su se izvjesne manjkavosti i nedostatci. Čini nam se da je vojnička izobrazba prilično kratka i nedostatna dok politički plan je prilično opširan i on uglavnom odgovara za takav kurs, samo mislimo u njega unijeti neke nove političke momente koji su nastali u zadnje vrijeme.

Nastavnici kursa su nam prilično slabci naročito politički. Mišljenja smo da bi trebalo u vojni dio plana unijeti više stručne izobrazbe za stražarsku službu i uopće za rad komandi mesta i straža po vojnoj liniji. Bilo bi dobro kada bi se mogli u tom pravcu izraditi malo opširniji udžbenici ili referati. Mi mislimo da naše strane izraditi također jedan takav plan koji će vam dostaviti na odobrenje. Štab korpusa odnosno korpusna vojna oblast posvetila je prilično pažnju tome kursu. I postavili smo si u zadatak da članovi korpusne vojne oblasti zajedno sa zamjenikom komandanta održe bar po jedno do dva predavanja na tom kursu.

X OSNOVNI PROBLEMI KOJI STOJE PRED NAMA I ZADACI

1.) Popraviti kvalitet naših komandi mesta i komandi straža.

To mislimo učiniti:

a) Pomoći stalnih i redovnih savjetovanja

b) Nastrojaćemo da nam kroz kurs prođu najprije rukovodiovi, a po tome i svi stražari

c) Viši rukovodioci moraju redovno obilaziti komande mesta i straža, održavati sa njima sastanke i davati konkretnе upute

d) Izdavati povremeno direktivna pisma i upute sa ukazivanjem na konkretnе, pozitivne i negativne momente u radu

e) Čistiti iz tih ustanova sve nezdrave elemente

2.) Podići disciplinu i odgovornost na vojničku visinu.

3.) Osamostaliti komande područja i mesta.

4.) Više angažovati čitavu korpusnu vojnu oblast na izgradnji i obnovi zemlje.

5.) Još više uskladiti i popraviti odnos NOO i naših organa.

6.) Izgraditi dovoljan broj skloništa i magazina za žito.

7.) Proširiti naše bolnice, izgraditi dovoljno skloništa (u vezi sa naređenjem Glavnog štaba), da trebamo primiti ranjenike X. korpusa.

8.) Osigurati mesom i mašću našu vojsku i bolnice.

9.) Popraviti stanje u našim bolnicama:

a) Postaviti bolji komesarski kadar

b) Pojačati kulturno-prosvjetni rad (povremeno upućivati kazališne družine), nabaviti svim bolnicama radio-aparate, tambure, šah, domine itd.

- c) Uvesti pečenje peciva u svim bolnicama
  - d) Pojačati dodatnu hranu
  - e) Organizirati kurs za kuharice
  - f) Udvoditi tablice (kod tablica smo ostali radi toga da se ipak znade jedna granica kako se ne bi prešlo u rasipanje).
- Ukoliko se pokaže i ovo nedovoljno mi ćemo tablice još povećati.

Imademo u planu održati savjetovanje svih komandanata i komesara područja, a područja će morati mjesечно jedanput održavati savjetovanja sa komandama mjesta.

Za što uspješnije rukovodenje našom korpusnom oblašću uvedeni su dnevni telefonski raporti. Ovo je korisno radi toga, jer se tim putem brzo i najlakše dobiva pregled nad stanjem u oblasti, a ujedno se može pružiti i brza pomoć.

Za što brže otpravljanje poslova uvedene su knjige telefonskih naređenja, koje knjige imaju korpusna vojna oblasti: sve komande područja. Postoji još jedna činjenica koja prilično otežava razvitak pozadinskih vojnih ustanova, a to je da te ustanove još ne uživaju dovoljnu popularnost ni u operativnim jedinicama niti kod naroda, te se mnogi drugovi smatraju zapostavljenim kada se postavljaju na dužnost u vojnoj pozadini. Razumljivo je da je ovako gledanje neparvilno i da je štab korpusa poduzeo mjere kako bi se to mišljenje otklonilo. Drugovima se ukazuje da je nemoguće daljni razvoj NOB uopće, a državne vlasti napose, ako ne budu zaista dobro funkcionisale pozadinske vojne ustanove. Nadamo se da ćemo i tu nepravilnost otkloniti.

To bi bio u općim crtama izvještaj o stanju i radu korpusne Vojne oblasti VI korpusa.

Molim vas da nam ukažete na manjkavosti i propuste u našem radu, a isto tako i nedostatke ovoga izvještaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
M. Bulović

Komandant:
ppukovnik:
Mate Jerković

Prilozi:

- 1.) Pregled brojnog stanja vojne oblasti VI korpusa od 20. maja 1944.
- 2.) Raspored četa partizanskih straža
- 3.) Izvještaj ekonomskog otsjeka
- 4.) Izvještaj tehničkog otsjeka
- 5.) Izvještaj sanitetskog otsjeka
- 6.) Izvještaj odsjeka za mobilizaciju
- 7.) Sudski izvještaj sa prilozima.

BR. 105

IZVJEŠTAJ ZAMJENIKA KOMANDANTA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 20. MAJA 1944. ŠTABU KORPUSA O POKRETIMA NEPRIJATELJA, RASPOREDU SOPSTVENIH JEDINICA I STANJU RANJENIKA¹

Položaj
20. maja 1944. god.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Situacija:

18. o. m. neprijateljske motorizovane kolone koje su stigle, jedna od Udbine preko Pločanskog Klanca, nepoznate jačine, a druga preko Gračaca, jačine 70 motornih vozila, zatim jedna kolona iste jačine koja je došla iz Gospića, skoncentrisale su se u Metku — Mogoriću i Vrepcu do 12 sati, odakle su istoga dana u 16 sati obrazovale jednu kolonu od 300 do 350 motornih vozila, koja je krenula preko Vrepca i Čardaka za Podlapaću. Prema izvještaju sa sektora Ličkog Novog da je to bila njemačka Zelena divizija,² ali ovaj izvještaj ne mora biti tačan, pošto su neprijateljske snage došle po dijelovima iz više raznih pravaca kako je to gore navedeno.

Po odlasku ovih snaga, na sektoru Gračac — Ribnik i Lovinac — Udbina nije ostao niko, dok su se na pravcu Bilaj — Vrebac — Podlapaća zadržale neprijateljske snage nepoznate jačine (izgleda pješadija — ustaše), koje su držale i osiguravale saobraćaj na cesti Bilaj — Vrebac — Podlapaća.³ U toku dana 18. i 19. o. m. ponovo su se povratile jednim dijelom neprijateljske motorizovane snage koje su se danas do 17 časova zadržavale uglavnom na prostoru Podlapaća — Breštane — Mekinjar, a neprijateljska pješadija drži položaje oko komunikacije preko Vrepca do Gospića. Dozajemo da se radi o jednoj pukovniji iste divizije koja je ojačana sa

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnootorijskog instituta, reg. br. 15—15, I k. 569.

² i ³ Navedenim pravcima operisale su jedinice njemačke 392. legjonarske divizije. Devedeset drugi motorizovani puk i dijelovi Četvrtog ustaškog zdruga (vidi dok. br. 88).

nekim dijelovima ustaša iz Gospića, medačkih i gračačkih četnika. Oko 17 časova naši izviđački dijelovi izvještavaju da se neki dijelovi ove motorizacije kreću iz Podlapače prema Šalamuniću.

Na sektoru Gračaca nema nikakvih promjena, sem što su četnici smijenjeni nekim manjim legionerskim snagama. Na sektoru Primorja neprijatelj neprestano transportuje brodovima vojsku i ratni materijal iz Karlobaga za Ražanac, odakle se još iste noći sve izvlači preko Bukovice u pravcu Sjeverne Dalmacije. Nismo mogli doznati o kojoj se neprijateljskoj jedinici radi.⁴

Raspored naših snaga:

Na sektoru Velebita kao zaštita naših bolnica nalazi se 1. bataljon Ličkog partizanskog odreda, dva divizijska bataljona i dva bataljona formirana od partizanskih straža i raznih radionica i pionirski bataljon — ukupno šest bataljona. Bataljoni su raspoređeni: tri u podnožju Velebita na sektoru Medak — Divoselo — Rizvanuša, a tri su u Velebitu više Počitelja — Velika i Mala Poljana, kao neposredno osiguranje ranjenika i ujedno u rezervi. Neprijatelj je do sad četiri puta napadao naše položaje prema Velebitu snagama nekad dvije, nekad četiri satnije uz pomoć jake artiljerije i tenkova, ali je svaki put uspješno odbijen i uz gubitke. Ovdje se naročito istakao 1. bataljon Ličkog partizanskog odreda kao i Omladinski bataljon I brigade VIII divizije. Isto tako na sektoru Velebita nalazi se veći dio naroda i stoke oko 12.000 do 15.000 čije je raspoloženje i opće stanje do sad prilično. Moral kod naših tamošnjih jedinica također je dobar, naročito poslije neuспjelih pokušaja neprijateljskih napada.

Na sektoru Srednja Gora — Medugorje — Mogorić nalaze se dva bataljona 1. brigade 35. divizije i Omladinski bataljon I brigade VIII divizije, koji je danas oko 12 sati zajedno sa mnom i sa štabom brigade prispio na ovaj sektor. Ima se u vidu, ukoliko bude ikakvih uslova

⁴ Vidi objašnjenje br. 96 uz dok. br. 164.

ova tri bataljona aktivirati na komunikaciji Podlapača — Vrebac.

III brigada XIII divizije povraćena je još 17. o. m. na ovaj sektor sa zadatkom izvođenja akcije, ali budući da su borci osjetili jače neprijateljske snage, i zbog nedovoljne ishrane i teških terenskih prilika, nepriviknuti partizanskom načinu ratovanja, uslijed čega je zavladao strah od opkoljavanja, brigada se je morala povući ka sektoru kod Poljica, kod Ploča i Tušice, kako bi se sredila, što vrlo teško ide. Prema mišljenju druga Momčila, koji je bio sa ovom brigadom na ovome terenu, ova brigada za pardana uopće nije upotrebljiva.

Ishrana jedinica je u ostalim namirnicama redovna, sem kruha kojega nije moguće organizirati da se peče.

Stanje bolnica: Kako je ranije javljeno, svi pokretni ranjenici (236) prebačeni su na sektor Velebita, od kojih je 18. o. m. 107 nepokretnih prebačeno na Malo Rujno (Podgorje), koji će se ukoliko bude ikakve mogućnosti prebaciti preko.⁵ Ostali pokretni ranjenici, koji su pred skorim ozdravljenjem, ostali su na Velikoj Poljani (Velebit) pod barakama, koji će se moći prebaciti na ovaj sektor čim to situacija bude dozvoljavala.

Na sektoru Srednje Gore ostalo je 95 težih nepokretnih ranjenika, koji su bili spremljeni — bunkerisani, ali uslijed toga što je iste bilo vrlo opasno zadržati duže u ovome smještaju, iste smo danas otvorili i poduzeli sve potrebne mjere da ih prebacimo na sektor Kreman (Krčana).⁶ Od sklonjenih ranjenika do sad su trojica umrli, dok su ostali na ovome sektoru do sad svi spaseni. Njihova ishrana općenito je vrlo slaba.

Prilikom moga obilaska »Plavog Jadran« iz Zadarskog odreda radi organizacije prebacivanja ranjenika, konstatovali smo da su se isti uz izvjestan reskir mogli svi do sad prebaciti na otoke da smo bili u stanju uspostaviti radiovezu sa II Obalskim sektorom. Razlog je taj

⁵ Riječ je o prebacivanju ranjenika na otoke (vidi dok. br. 77).

⁶ Vidi dok. br. 88.

što plan rada sa svim okolnim stanicama nije bio precizno napravljen, te nas nije htela slušati ni stanica Obalskog sektora, niti stanica XIX divizije. Dok bi ove stanice radile sa stanicom Korpusa, mi smo se pokušavali sporazumjeti, ali su nas ove stanice odbijale govoreći da ne znaju za našu stanicu.

U vezi s tim poduzmite sve što je moguće da se II Obalski sektor upozna sa našom stanicom kako bi se moglo što prije organizirati prebacivanje ovih ranjenika preko, i hrane obratno. Također naša stаница ne može nikako uhvatiti stanicu Korpusa.

Radi bezbjednosti onoga sektora, dijelovi »Plavoga Jadran« kontrolisu tri prolazne staze kroz Velebit iz pravca Lukovog Šugarja — Karlobaga i Baške Oštarije, a patrole Zadarskog odreda kontrolisu prolazne staze iz pravca Obrovca i Alana, tako da se patrole sa ove strane Velebita na određenim tačkama sastaju sa patrolama s one strane Velebita.

Drug komesar 35. divizije i kapetan drug Trbović ostali su na onome sektoru, dok sam ja prešao na sektor Srednje Gore, gdje sam se u toku dana sastao sa drugom Momčilom,⁷ Lencom,⁸ II [Lič.] Područjem i Štabom I Kordunашke brigade.

Dolaskom na ovaj sektor doznali smo da se najveći broj kurira, po kojima smo slali izvještaje, povratio ili zadržao na ovome sektoru uslijed čega i nije bilo povezanosti između nas.

Na ovome terenu neprijatelj našim skloništima nije pričinio skoro nikakve štete, iako je uspio pronaći dvije zemunice, dići nešto materijala i iste minirati. Na ostalim punktovima stanje nam nije poznato. O svim novim momenima naknadno ćemo vas izvijestiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta Korpusa
Potpukovnik
St. Opsenica

⁷ Momčilo Novković
⁸ Mirko

P. S.

Javite nam gdje se nalazi komandant XXXV Div. i raspored tamo naših snaga.

Dr. Finderle nalazi se kod bolnice u¹⁰

BR. 106

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 20. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE ZA RA- SPORED I DEJSTVO¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 101, 20. V 1944.
u 16 sati

ŠTABU XXXV DIVIZIJE

Neprijatelj i dalje drži komunikacije Vrebac — Podlapac — Bunić — Korenica — Prijedor.² Danas prije podne došlo je da Šalamunića oko 30 motornih vozila od kojih je jedan dio krenuo dalje prema Korenici. Danas poslije podne ponovno je došlo u Šalamunić iz Podlapače jedna grupa od 50 kamiona. Na pravcu Bjelo Polje — Jošane — Udbina nema neprijatelja. Na prostoru Udbina — Lovinac — Srednja Gora prema posljednjim podacima također nema neprijatelja.

Prema ovoj situaciji izvršite slijedeći raspored vaših jedinica:

Jednu brigadu rasporedite na liniji Homoljac — Rudanovac — Mihaljevac — Šeganovac — Ponor sa zadatkom zatvaranja pravca Korenica — Babin Potok i Korenica — Prijedor.³ Ove pravce zatvorite tako da se neprijatelju onemogući korištenje komunikacije u jednom i drugom pravcu. Sa ostatim dijelovima te brigade vršite aktivni pritisak na Korenicu i na komunikacije na liniji Vrpile — Korenica — Vrelo.

¹ U originalu dopisano olovkom.

¹⁰ Rečenica u originalu nedovršena.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 28—1/1, k. 569.

² Vidi dok. br. 88.

³ O rasporedu jedinica Trideset pete divizije vidi dok. br. 99 i 120.

Ukoliko bi neprijatelj koristio komunikacije Bjelo Polje — Korenica i nju zatvorite i onemogućite saobraćaj.

Sa jednom brigadom, koju smjestite na prostoriju Bjelo Polje — Bunić — Debelo Brdo, izvršite aktivni pritisak komunikacije Bunić — Vrpile. Jedan bataljon te brigade rasporedite na prostoriju Ljubovo — Svračkovo Selo sa zadatkom da zatvori pravac Siroka Kula — Bunić i da vrši pritisak na komunikaciju Pišać — Bunić.

III brigada XIII divizije primila je od ovog štaba direktno zadatak,⁴ da se smjesti na prostor Vrebačka Staza, Medugorje, Srednja Gora sa zadatkom da zaštiti ranjenike u Srednjoj Gori i da napada neprijatelja na komunikaciji Vrebac — Ledenice — Podlapača.

III brigada XIX divizije dobila je od ovog Štaba direktno zadatak da, u vezi sa prebavicanjem ranjenika iz Srednje Gore u Bosnu, zatvori pravce Gračac — Udbina i Lapac — Udbina.⁵

Vaš Štab smjestite što prije na prostor Bjelo Polje — Frkašić i vežite se što prije telefonom za naš Štab.

Izviđačku aktivnost vaših jedinica treba znatno pojačati, a naročito skrenuti pažnju jedinicama na blagovremeno izvještavanje čemu se do sada polagalo vrlo malo pažnje. Izviđanje vršiti samo izviđačkim dijelovima, a nikako čitavim bataljonom. U tako nejasnoj situaciji, kao što je to bilo posljednjih dana, držati jake i odmorne rezerve s kojima će se moći parirati svako iznenadenje od strane neprijatelja.

Primjećeno je da se vezi između jedinica ne poklanja dovoljno pažnja. Sam Štab divizije je u tom pogledu učinio nekoliko propusta, te je posljednja dva dana bila veza sa ovim Štabom vrlo slaba. Štab divizije nije nas uopće obavijestio, gdje se nalazi, tako da nismo bili u stanju da mu dostavimo potrebne zapovijesti za rad u duhu novonastale situacije.

Svim jedinicama naredite da se odmah otpočne temeljito rušenje i miniranje svih komunikacija koje vode, odnosno izvode iz Krbavske i Koreničke kotline. Minska polja, odnosno mjesta, na kojima su pojedine mine postavljene, treba da budu kontrolirana i branjena vatrom; ne smije se dogoditi da od naših mina strada civilno stanovništvo.

Vašoj intendanturi naređeno je kakav će postupak uzeti prilikom rekvizicije hrane od stanovništva. Komanda I Ličkog područja odredila je nekoliko drugova kod štabova vaših brigada, koji će obavljati rad oko rekvizicije stoke i dopunjivati vašim jedinicama.

⁴ Vidi dok. br. 26—1/1, k. 569, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁵ Vidi dok. br. 97.

Izvršenju novog rasporeda vaših jedinica odmah pri-
stupite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant — pukovnik:
M. Šakić

BR. 107

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 20. MAJA 1944.
ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBİ KOD RAM-
LJANA¹**

STAB VIII DIVIZIJE IV KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Op. Broj: 27/1944.
20. V 1944. god.

Operativni izvještaj o borbama
5. i 6. ov. mjeseca

ŠTABU IV KORPUSA NOVJ

Opis položaja: Zemljište na kom se je u ovo vrijeme vodila borba je planinsko, pošumljeno dosta, teško prolazno, sa slabom mogućnošću manevriranja i osmatranja. Pored toga borba se vodila i u selu Ramljanima.² U selu je bilo nešto rovova i slabijih bunkera, a same kuće nisu bile udešene za odbranu.

Naše jedinice: U ovim borbama na našoj strani učestvovale su dvije brigade naše divizije i 35. divizija.³

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnog instituta, reg. br. 51—4, k. 426.

² Vidi dok. br. 11, 23, 39 i 135.

³ U napadu na ustaše na Liscu, Oštrom Griču, Dumanu i Ramljanima učestvovalo su Prva brigada Trideset pete i Treća brigada Tri-neste divizije (vidi dok. br. 23 i 135).

Neprijateljske snage:

Na strani neprijatelja učestvovala je 34. ustaška bojna pod komandom natporučnika Hurlana, dvije satnije 19. ustaške bojne i jedna satnija 847. pukovnije.⁴

Obostrana situacija:

Neprijatelj je držao položaje u selu Dumanu na kotama Oštri Grič (kota 1053), Lisac, kota 882, i kota 811. Neprijatelj je sa tih položaja vršio ispadne na osloboden dio Like prema selima Turjanski — Trnovac te pljačkao i palio. Naše namjere bile su likvidirati tu posadu, izbiti na komunikaciju Otočac — Gospic te presjeći i zatim pristupiti daljem čišćenju i gonjenju neprijatelja prema Gospicu i Otočcu. Napad na ovu neprijateljsku posadu vršila je I brigada 35. divizije, dok je naša III brigada vršila osiguranje prema selu Ramljanima, a I brigada nalazila se u Turjanskom kao rezerva.

Tok borbe:

Borba je otpočela 5. maja 1944. u 04.00 časa. Brigada 35. divizije, koja je vršila napad na neprijatelja, uspjela je nakon kratke ali žestoke borbe izbaciti neprijatelja sa njegovih položaja.⁵ Neprijatelj je počeo bježati neorganizованo prema Ramljanima i prema Perušiću. Dijelovi neprijatelja, koji su naišli na III brigadu, bili su razbijeni i potučeni. Po likvidaciji neprijateljske posade u Dumanu krenula je III brigada prema Ramljanima i željezničkoj pruzi, odakle se neprijatelj bez borbe povukao prema Sincu i Perušiću. Te položaje zaposjela je naša III brigada i ostala na njima tokom dana.

Neprijatelj, koji je bio razbijen na Dumanu, prikupio se oko Perušića i zajedno sa nekim svojim drugim dijelovima izvršio napad na dijelove 35. divizije koji su vršili osiguranje prema Perušiću i odbacio ih prema Ivčevića Kosi.⁶ Oko 18.00 časova krenuo je neprijatelj sa pravca željezničke stanice Lešće, prema Čardaku, sa pravca Sinca pre-

⁴ Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 31.

⁵ Vidi dok. br. 135.

⁶ Vidi dok. br. 31 i 135.

ma Turčin Vrhu i sa pravca Crne Vlasti prema Velikom i Malom Kotlu, tj. prema položajima koje je držala naša III brigada. Nakon kratke ali žestoke borbe uspio je neprijatelj odbaciti III brigadu sa tih položaja koja se, spriječavajući neprijatelju dalje nadiranje, povlačila prema Drvenjaku i Oštrom Griču. Uslijed noći i pošumljenosti bilo je onemogućeno dobro osmatranje i neprijatelj je, koristeći se sa time, uspio odbaciti naše jedinice, a uz to noć i pošumljenost negativno su uticale na naše jedinice. Odbacivši III brigadu neprijatelj se povukao u svoje polazne baze. Borba sa III brigadom završila se 5. V u 03.00 časa.

Uslijed takove situacije i prodora neprijatelja prema Ivčevića Kosi, odlučeno je da se naša I brigada, koja se nalazila u rezervi u Turjanskom, prebaci na položaje ispred Čanka oko Lisca i Golog Vrha. Međutim toga dana do borbe sa I brigadom nije došlo.

6. V 1944. toga dana raspored naših snaaga bio je slijedeći: III brigada zaposjela je za odbranu kotu 843, kotu 1074 i kotu Oštri Grič, a I brigada Lisac i Goli Vrh. Oko 13.00 časova krenuo je neprijatelj, jačine jedne bojne, sa pravca Janče prema položajima I brigade.⁷

Nakon dvosatne borbe, izdržavši neprijateljski napad, naša je I brigada probila i protjerala neprijatelja u njegove polazne baze.

Nakon toga, a radi pripremanja jedinica za iduće operacije, odlučeno je da se I brigada povuče u Trnovac, a III brigada u Mašić Budžak — Živilja — Štampar i Mali Čanak te da sa slabijim dijelovima kontroliše i zatvara pravac prema Ramljanima.

Ishod borbe:

U prvoj fazi borbe, tj. dok su naše jedinice napadale, zadatci su uglavnom bili izvršeni. Međutim u drugoj fazi borbe, u kojoj su naše jedinice bile u defanzivi, zadatci su djelomično izvršavani.

⁷ Vidi dok. br. 102.

U ovim borbama neprijatelj je imao 10 mrtvih, veći broj ranjenih i 1 zarobljenog.

Zapljenjeno je 1 teški bacač bez podloge, 1 mitraljez bez postolja i jedan puškomitraljez, 12 karabina, 2.780 metaka, 20 bombi, 1 radio-stanica, 1 pisači stroj, 26 šinjela, 8 pari odijela, 1 konj i 2 sedla.

Naši gubici:

U ovim borbama mi smo imali 2 mrtva, 9 ranjenih i 2 nestala.

Utrošeno municije:

Utrošeno je 10.570 metaka, 155 ručnih bombi, 47 mina za mali bacač i 45 mina za teški bacač.

Izgubljen je 1 karabin.

Imena lica koja su se istakla:

Svojim požrtvovanim radom istakla se bolničarka Musul Dara koja je pri vršenju dužnosti ranjena, zatim Rastovac Mile i Tepšić Milorad puškomitraljesci, Pekeč Dragan mitraljezac iz III bataljona III brigade, zatim Jančić Mane i Vukas Dragan strijelci i Jančić Dušan puškomitraljezac iz IV bataljona III brigade.

Imena lica koja su se slabo držala nije bilo.

Kritički osvrt:

U ovim borbama još jače su došle do izražaja pojedine slabosti naših jedinica koje su primijećene već u prvim borbama naših jedinica u Lici. Tako je neprijatelj skoro bez gubitaka uspijevao manevrom da odbaci naše jedinice sa svojih položaja. Primijetilo se da naše jedinice nemaju iskustva u borbi u šumama i da su u stanju da dočekaju neprijatelja organizovano na prvim položajima, ali daljnje dočekivanje neprijatelja i manevar za eventualno suzbijanje neprijateljskih manevara naše jedinice uopće nisu poduzimale. . . Općenito, iz svih naših borbi na teritoriji Like, vidi se da naše jedinice nisu navikle na ovakove vidove borbe, tj. pod raznim teškoćama, slabije ishrane, većeg pješačenja, dugotrajnije borbe, i da na njih te teškoće ostavljaju teže poslijedice nego na jedinice koje se tamo stalno bore. I brigada u ovim borbama držala se

uglavnom dobro i nekih nedostataka u većoj mjeri nije bilo.

Pouke iz borbe:

Za ovakove operacije koje traju dulje vremena i vrše se na teško prolaznom terenu, potrebno je ući u borbe sa odmornim jedinicama, a za vrijeme borbe pod svaku cijenu organizovati redovnu ishranu i po mogućnosti hraniti borce što bolje. Pored toga za uspjeh potrebno je vršiti manevre našim jedinicama, a i suzbijati neprijateljske manevre, a za to je potrebno imati inicijativne i odlučne niže starještine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v. d. politkomesara:
D.⁸ Hrštić

(M. P.)

Komandant, ppukovnik:
M. Šumonja

BR. 108

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 20. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O POKRE-
TIMA NEPRIJATELJA, BORBI KOD LJUBOVA I STANJU
U JEDINICAMA¹**

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. 1/20. V 1944.
u 10.45 sati

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se izvještaj o situaciji na sektor divizije u toku 19. ov. mj. sa podatcima o neprijatelju:

U toku jučerašnjeg dana neprijateljska motorizacija² prošla je kroz Korenicu za Prijeboj; kolona se uglavnom sasto-

⁸ Dušan

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoga historijskog instituta, reg. br. 20/5, k. 1234.

² Odnosi se na njemački Devedeset drugi motorizovani puk (vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 88).

jala iz tenkova, zatvorenih blindiranih automobila i kamiona natovarenih sa nekim materijalom. Prilikom prolaska kroz Korenicu neprijatelj je u istoj ostavio posadu jačine do 150 ljudi sa tenkovima i kamionima.

U Prijekoju motorizacija neprijatelja zadržala se je sve do 19 sati; šta je sa njom dalje bilo nije se moglo ustanoviti; uglavnom, u toku cijelog jučerašnjeg dana, nije se primijetio pokret neprijatelja iz Prijekoja ni u jednom pravcu.

Neprijatelj³ drži Prijeko — Plitvički Leskovac, Čudin Klanac; utvrđuje Babin Potok, Vrhovine, Kozjan, Ljubovo, Podlapaću, Breštane, Srednju Goru, Bunić, Debelo Brdo, Korenicu. U svim ovim mjestima ima posadu nepoznate jačine i motornih vozila sa tenkovima.

U toku jučerašnjeg dana iz Kozjana neprijatelj se je kretao prema Trnovcu, a također od Čudinog Klanca kosom prema Trnovcu, te je oko 16 časova napao komandu mjesta Vrhovine koja se je nalazila na Živuljama kod Svilara.

U toku dana I brigada je vodila borbu sa neprijateljem na Ljubovu, te je neprijatelj uspio da se probije i zauzme Ljubovo i razdvoji bataljone I brigade, tako da se jedan nalazi na našem sektoru, jedan negdje kod Ljubova, a dva su na sektoru Breštana.⁴ Sa istom brigadom nemamo nikakve veze niti smo od iste dobili opširan i detaljan izvještaj,⁵ tako da ne znamo pravo stanje kod te brigade, ali prema izvještaju štaba 4. bataljona, bataljoni na Ljubovu imali su dosta osjetne gubitke u mrtvim i ranjenim, ...

Jedna udarna grupa II brigade oko 17 sati privukla se je neposredno u blizini neprijateljskog garnizona u Prijekoju i napala iz neposredne blizine jednu grupu neprijateljskih vojnika, koja je bila na odmoru, a koja je brojala oko 50 vojnika, vatrom iz šmajsera i puškomitrailjeza, te je nanijela istoj gubitke, dok grupa nije imala gubitaka.⁶

Prema izvještaju štaba 4. bataljona I brigade preko Ljubova je prešlo 31 motorno vozilo, dok su ostali došli iz Kozjana. Prema istom izvještaju neprijatelj se nalazi u Kozjanu i Čanku, a u Perušiću nalazi se jedna bojna koja je došla sa pravca Babinog Potoka. Na cesti između Ljubova i Široke Kule nalaze se do dvije satnije ustaša. Isti štab izvještava da je vojska skroz izmorena i gladna i nije ni za kakve akcije.

Raspored jedinica II brigade ostaje po dosadanjem.⁷

³ Vidi dok. br. 88, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 190 i 191.

⁴ O rasporedu jedinica Prve brigade 19. maja vidi dok. br. 99.

⁵ Brigada je o toj borbi dostavila izvještaj 21. maja 1944 (vidi dok. br. 110 i 131).

⁶ Vidi dok. br. 99, 121 i 131.

⁷ Vidi dok. br. 99.

Naredili smo II brigadi da pronade magazine u Končarovom Kraju i da se snabdije potrebnom hranom.

II brigada izvještava da su se oko 19 sati čule dvije eksplozije kod Prijekoja — vjerovatno neprijateljska motorizovana vozila naišla na postavljene mine.

Ishrana ovih dana je bila vrlo slaba i takoreći nikakva; pojedini bataljoni nisu ništa okusili po dva dana,⁸ jer u mjestima gdje se nalaze nema stanovništva, a sve je opljačkano i odneseno, a i kod stanovništva po šumama također nema skoro ništa. jer je neprijatelj uspio da veći dio blaga pohvata i odvede,⁹ a u koliko nije uspio narod je bio primoran da sam ostavlja svoje stvari i blago zbog brzih iznenadnih pokreta, tako da je bilo dosta slučajeva da se narod obraćao ovome štabu, tražeći da se njemu dade nešto za jesti.

Iz dosadanjih i sadanjih neprijateljskih akcija i postupaka dā se viditi, da je neprijatelju cilj držati u svojim rukama sve komunikacije ovih sektora, u kome cilju, tj. radi lakšeg držanja komunikacija, pristupio je ekonomskom uništenju stanovništva i vojske, te da bi tako onemogućio život i rad naših jedinica, na neposrednim blzinama zaiteresovanih komunikacija.¹⁰ . . .

Situacija na ostalim sektorima Korpusa i ostalih susjednih jedinica nije nam poznata radi čega, ne možemo konkretno predložiti koji bi bio najbolji izlaz iz ove situacije. Napustiti potpuno teren izgubićemo mnogo vojnički, a naročito politički, a držanje naših jedinica na istome ne pruža mnogo garancije za našu korist u ovome pogledu. Mišljenja smo da je našu I i II brigadu, a naročito II potrebno odmah povući na sigurniji sektor radi odmora i sređivanja, te po ovome molimo vaše rješenje.¹¹

Jučer smo vam dostavili dva izvještaja,¹² no odgovor dobili nismo, te ponovo molimo da sve naše izvještaje razmotrite i dostavite nam direktivu u vezi istih.¹³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. odsutan

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

⁸ Vidi dok. br. 95 i 99.

⁹ Vidi objašnjenje br. 8, uz dok. br. 95.

¹⁰ Iz istorijata njemačke 392. legionarske divizije se vidi da su Nijemci namjeravali operacijom »Morgenstern« uništiti naše jedinice i ovladati slobodnom teritorijom Like (vidi dok. br. 31 i 88).

¹¹ i ¹² Vidi dok. br. 106.

¹³ Vidi dok. br. 99.

BR. 109

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD 20.
MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV J O NAPADU
NA USTAŠKU POSADU U MIHOVLJANU¹

ŠTAB
ZAPADNE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Broj: 111
Dana 20. V 1944.

*Operativni izvještaj
o likvidaciji nepri-
jateljskog uporišta
Mihovljan.
(Ptuj 1 : 100.000)*

ŠTABU X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

Sa zaposjedanjem sela Mihovljan htio je neprijatelj da proširi kontrolu nad okolišnim terenom. Osim toga uporište Mihovljan ima predstražni zadatak prema jačim neprijateljskim uporištima Krapina i Zabok. Samo uporište leži na kosi i opkoljeno je pokrivenim terenom koje omogućava prilično lak prilaz.

I udarni bataljon Zagorske brigade NOVH imao je zadatak² da likvidira samo neprijateljsko uporište dok su ostala dva bataljona brigade i I bataljon Zagorskog NOP odreda imali zadatak da zatvore pravce mogućeg neprijateljskog nadiranja u cilju pomoći napadnutoj posadi Mihovljan.³

Posadu Mihovljan sačuvalo je 50 ustaša iz posadne sati Zlatar. Komandir ove posade u Mihovljanu bio je zamjenik tabornika Mutak.

Neprijatelj se bio utvrdio u crkvenoj porti koja je bila okružena prilično visokim kamenim zidom. Na ovom zidu bile su probušene puškarnice. Na crkvenom tornju neprijatelj je postavio svoj jedini puškomitrailjer. Na koti z. 500 m od crkve u Mihovljanu držao je neprijatelj zasjedu.

Udarni bataljon Zagorske brigade imao je zadatak da likvidira neprijateljsku posadu u Mihovljanu time što će, ukoli-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 25—1/6 I, k. 551 A.

² Vidi dok. br. 1/2, k. 1196, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

³ Vidi dok. br. 70.

ko ne uspije u prvom naletu, prodrijeti u položaj neprijatelja i istog uništiti te će sa svojim snagama opkoliti neprijatelja, a onda pomoću eksploziva i gadanjem pridodatog topa 47 mm primorati neprijatelja na predaju, ili istog uništiti. III bataljon Zagorske brigade imao je zadatku da zatvori pravac Velika Ves — Mihovljan. II bataljon iste brigade služi kao rezerva smještena u zaseoku južno od s. Risek. I bataljon Zagorskog NOP odreda zauzima položaj na Veterničkoj Gori s tim da štiti od pravca Lepoglave.

U isto vrijeme snage I brigade XXXIII divizije, potpomoćnute brigadom »Braće Radića« XXXII divizije NOVJ, imaju izvršiti napad na neprijateljsko uporište Mače.⁴

U 4 sata 13. V 1944. godine istovremeno otpočinje napad na neprijateljsko uporište Mihovljan kao i na neprijateljsko uporište Mače. U prvom naletu I udarni bataljon uspio je satjerati neprijatelja sa zasjede z. od crkve u Mihovljani u crkvenu portu. Ali dalje napredovanje nije bilo moguće pošto je neprijatelj jakom vatrom štitio sve prilaze svojim položajima. U toku dana preduzimana su dva juriša na neprijatelja ali su oba juriša neuspjela. U 20 sati istoga dana uspjeli su se, zaštićeni vatrom svojih drugova, privući diverzanti ulazu u crkvu, minirati ga i dići u zrak. Borci su preduzeli juriš te su prodrli u crkvenu portu i u crkvu. Neprijatelj se uspio povući u crkveni toranj. Protuoklopni top 47 mm gadao je crkveni toranj ali bezuspješno pošto zrno nije moglo prodrijeti kroz debeli zid. Neprijatelj je iz tornja bombama štitio prilaz tornju. U toku cijele noći, pošto više nije bilo eksploziva (po njega se poslalo), pokušavalo se naftom i slamom zapaliti toranj ali su pokušaji bili uzaludni pošto je zapaljivog materijala bilo malo, a više se nije moglo dovući zbog otpora neprijatelja. Ujutro 14. V 1944. u 6 sati prodrla je neprijateljska motorizacija do s. Riseka, ali se nije usuđivala dalje prodirati zbog magle i bojazni od miniranja ceste. U 6.30 uspjelo je diverzantima i pored očajničke neprijateljske odbrane bombama minirati toranj i uništiti neprijatelja. Borci su prodrli u sam toranj i likvidirali neprijatelja.

Po izvršenom zadatku I udarni bataljon Zagorske brigade sa II bataljonom iste brigade, štabom Grupe i štabom brigade povukao se na Veterničku Goru. Sa III bataljonom Zagorske brigade bila je izgubljena veza pošto je neprijateljska motorizacija u 7 sati ujutro uspjela prodrijeti do Mihovljana. III bataljon na svojim položajima odbio je prvi nalet neprijatelja — gestapovaca i ustaša, a onda se u 11 sati povlači sa snagama Moslavacke brigade u selo Malu Veliku. II bataljona Zagorske

⁴ Vidi dok. br. 49 i 164.

brigade zauzima položaj: crkva Sv. Jakob — Veternička Gora gdje hvata vezu sa I bataljonom Zagorskog NOP odreda. I udarni bataljon Zagorske brigade zauzima baze Gornje Jesenje. U 14 sati neprijateljska avijacija »štuke« u dva navrata bombardiraju i mitraljiraju položaje I bataljona Zagorskog NOP odreda i II bataljona Zagorske brigade poslije čega se oba bataljona povlače za sektor Jesenje. Iste noći III bataljon Zagorske brigade prebacuje se u sastav svoje brigade.

Zadatak likvidacije neprijateljskog uporišta Mihovljani u potpunosti je izведен. U uporištu je zarobljeno 7 ustaša dok je ubijeno 43 među kojima i njihov komandir Mutak. Zaplijenjeno je oko 30 ispravnih pušaka dok je ostatak pušaka i puškomitraljez oštećen eksplozivom. Osim toga zaplijenjeno je oko 500 metaka i nešto vojničke opreme. Uništen je jedan tenk.

Pri napadu na uporište poginuo je jedan borac dok ih je 14 ranjeno. Većina ih je ranjena špliterima handgranate⁵ pri jurišima na toranj. Pri napadu neprijateljske avijacije poginula su dva druga iz I bataljona Zagorskog NOP odreda dok ih je 9 ranjeno.

Utrošeno je oko 1400 metaka, osam granata protuoklopног topa 47 mm i oko 25 kg eksploziva.

U samoj borbi borci i rukovodioци I udarnog bataljona pokazali su se hrabri i odlučni. Oni su uporno napadali na neprijatelja koji se žilavo branio mnogobrojnim bombama. Oni su i dalje nastavljali juriše i uporno donosili zapaljivi materijal u toranj, mada su gledali kako oko njih padaju drugovi ranjavani neprijateljskim bombama. Naročito su se istakli primjernom hrabrošću i upornošću, koja je sve zadivljavala, diverzanti Cerovec Josip i Blažun Ivan koji su miniranjem crkve i tornja imali najviše zasluga za likvidaciju neprijatelja. Svojom hrabrošću istakli su se također i politkomesar I udarnog bataljona Vidićek Josip, kao i komandir 2. čete istog bataljona Karavidović Ivan.

Plan za akciju kao i izvođenje plana bilo je potpuno u redu. Napad je otpočeo točno na vrijeme i sve su jedinice bile na svojim mjestima. Odluke kao i izdate zapovijesti bile su na svom mjestu i one su bile pravilno spovodene u život.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Iveković Stjepan

Komandant — major:
Bulat Rade

⁵ To jest: parčadima ručne bombe.

BR. 110

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE OD 21. MAJA 1944. STABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA OD 18. DO 21. MAJA¹

STAB I BRIGADE
XXXV DIVIZIJE
21. V 1944. 18^h

ŠTABU XXXV DIVIZIJE

Dne 18. o. mj. vodio je naš II bataljon slabiju borbu sa neprijateljskom motorizovanom kolonom koja se kretala u pravcu Breštani, Podlapača, Pišać, Svračkovo Selo.² O toj borbi smo vam isti dan poslali dva izvještaja. Oko 19^h naš II bataljon, sa ostalim jedinicama pri štabu, povukao se prema Šalamuniću i nakon toga spustio se u Ratkovića Poljanu (kod Ljubova). U isto vrijeme stigle su jače snage neprijatelja na Ljubovo, gdje je neprijatelj sa pješadijom zanočio, dok je motorizovane snage spustio u Bunić. Toga dana imali smo stalno vezu sa našim IV bataljonom, koji je nakon kraće borbe odsječen od nas. Mi smo mu nekoliko puta upućivali vezu koja ga nije pronašla, iako je on znao pravac u kome treba da se orijentira naša brigada. Tu u Ratkovića Poljani snabdili smo se hranom (grahom) za dva dana iz zemunice koju su bile ustaše pronašle i izvukle iz nje najveći dio hrane. Još dok smo mi bili, ostalo je još oko 25 m. kukuruza i graha, a vjerujemo da su i to sada izvukli, jer se sada ponovno nalaze na tome sektoru.

Naš III bataljon krenuo je istog dana iz Jošana preko Krbavskog Polja prema Podlapači u sastav brigade, ali se je morao sa sredine polja vratiti radi dolaska tenkova u Pišać. Od toga dana pa do danas nemamo veze sa tim jedinicama.³

Dne 19. o. mj. u 1^h krenuli smo iz Ratkovića Poljane u pravcu Kraćice (kota 971) (Staza Šuma), gdje smo stigli oko 9^h u jutro. Odmah nakon toga bili smo bombardovani od neprijateljskog aviona. Tu smo imali slijedeće gubitke: 1 mrtvog (pisar našeg Štaba), 1 teže i 2 lakše ranjena kurira, 1 nestao (drugi pisar našeg Štaba), 2 ubijena i 2 ranjena konja. Odmah nakon toga sukobili smo se sa neprijateljskom kolonom koja se kretala od Čistulje (kota 926) i Tomaševih stanova preko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8—10/6, k. 1234.

² Vidi dok. br. 99 i 131.

³ Iz izvještaja Trideset pete divizije vidi se da je Brigada 22. maja bila u punom sastavu (vidi dok. br. 131).

Male Lisine (kota 1143) u pravcu Vel. Lisine (kota 1215).⁴ Ta kolona je na vrijeme otkrivena, iako je teren vrlo nepovoljan za osmatranje. Ta neprijateljska kolona imala je u svom sastavu i 2 teška bacača. Nakon borbe od 2 do 3 sata neprijatelj se povukao u pravcu odakle je došao, a mi smo se prebacili na Ljutik (kota 1091). U toj borbi nismo imali gubitaka, a neprijateljski nisu nam poznati.

Istoga dana vodio je naš I bataljon, odvojen od ostalih jedinica naše brigade, borbu sa neprijateljem kod Medugorja. Neprijatelj (Švabe), u jačini od 1 bataljona, krenuo je iz Vrepca i Vrebačkog Pavlovca sa jednom kolonom iz Vrepca pravcem Stražbenica, Magarice, Crni Vrh — Debeljak, a sa drugom kolonom iz Vrebačkog Pavlovca pravcem Previja — Opoljenica — Vel. Runjavac u pratnji sa 4 tenka i iskrcao se na cesti kod Graovčevih stanova i krenuo pravcem Mandića Brdo — Samardžin Vrh — Mačkova Poljana i spojio se sa kolonom koja je išla u pravcu Debeljaka. Sve tri kolone bile su uperenе u pravcu Srednje Gore, odnosno Međugorja, zemunica i bolnice u Srednjoj Gori.

III brigada XIII divizije, koja je vodila borbu sa neprijateljem koji je nastupao u navedenim pravcima, bila je odbačena i povlačila se u pravcu Srednje Gore, odnosno kad je neprijatelj već sa motorizacijom u 12^h ušao u Sred. Goru, onda su se povlačili u pravcu Pločanskog Klanca prema Trouri.⁵

Naš I bataljon, koji se je nalazio u neposrednoj blizini Jelovog Vrha (kota 987) sa sjeverne strane istog, osjetivši borbu u Međugorju, krenuo je u tome pravcu i u 13^h stigao na Vučju Glavu i zaposjeo položaj iznad Međugorja. U 13^h otpočela je borba koja je trajala do 17^h, odakle je neprijatelj odbijen i odstupio u pravcu Breštaņa i Podlapače. U Međugorju je neprijatelj minirao jednu zemunicu, koja je bila puna municije i oružja, koju je digao u zrak dočim veća šteta nije nanesen. Također u drugu zemunicu metnuo je minu koju nije dospio upaliti.

U toj borbi neprijatelj je imao 18 mrtvih i ranjenih, dok sa naše strane nije bilo žrtava.

U Međugorju nalaze se dijelovi naše intendanture kojima je naređeno da se prebace u sastav brigade, ali još nisu stigli. Sva rezervna hrana određena za našu brigadu, data je po nařeđenju Polit. komesara divizije bolnicama.

Dne 20. o. mj. prebacio se I bataljon preko ceste Vrebac — Podlapača u sastav brigade Na putu je prekidao telefonsku liniju na nekoliko mjesta.

⁴ Vidi dok. br. 120.

⁵ Vidi dok. br. 88 i 138.

Dne 21. o. mj. uputili smo patrole u pravcu Vrepca, Široke Kule, Ljubova i Podlapače da se tačno ispita stanje u tim mjestima. Također smo uputili i udarne [grupe] da postave zasjede neprijatelju na cesti Široka Kula — Bunić i Vrebac — Podlapača. U toku prošle noći jedna naša udarna grupa postavila je zasjedu neprijatelju na cesti Vrebac — Podlapača. Kako neprijatelj nije nailazio tom komunikaciom, ta grupa je isjekla i pobrala nešto manje od 1 km. nepr. telefonske linije.

Stanje na ovome sektoru je slijedeće: Neprijatelj drži kote na komunikaciji Vrebac — Podlapača i osigurava ih, zatim drži kote iznad Vrepca, Barleta i Široke Kule, a također osigurava i komunikaciju preko Ljubova. To su uglavnom ustaške snage iz Gospića, ali imade među njima Švaba i legionara. Prije našeg dolaska neke sektore šume su temeljito prepalivali i opljačkali sve blago naroda iz Vrepca, a nešto su i naroda uhvatili. Sam Ljutik (kota 1091) su vrlo temeljito pretresli, iako je ona upravo neprohodna. Narod je prilično uplašen, i naš dolazak ga je nešto malo ohrabrio. Pri pretresu ovdje su zaklali nekoliko ljudi i žena.

Danas je neprijatelj palio i neke kuće koje su ostale posljednje u Vrepcu. Ovoga časa kreće snagama ka kotama iznad Vrebačkog Pavlovca u pravcu Mogorića. Čujemo slabiju borbu.

Naše daljnje namjere su slijedeće: Ostati na ovome sektoru i aktivizirati se, dok ne dođu u naš sastav i III i IV bataljan, a tada krenuti sa snagama dalje preko Ljubova. O tome ćemo vas detaljno kasnije izvijestiti. Da bi prikupili jedinice uputili smo na put našeg obavještajnog oficira, koji će vam sa puta dostaviti opširne informativne podatke.

Molimo vas da sve naše releje i minere koji se nalaze kod vas, uputite k nama, jer su nam neophodno potrebni radi malog brojnog stanja.

Ishrana jedinica na ovome terenu je vrlo slaba i otežana. Molimo vas da nam vi preko Divizijske intendature pošaljete nešto hrane, koju bi mogli da ponesu naši bataljoni prilikom dolaska ovamo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Polikomesar:
N. Drakulić

Komandant
poručnik:
M. Koprivica

P. s. Molimo vas da nam pošaljete po našim minerima i nešto nagaznih mina.

BR. 111

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE DIVIZIJE OD 22. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA
I O STANJU U JEDINICAMA OD 5. DO 18. MAJA¹

ŠTAB XIII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBOD. VOJSKE
HRVATSKE
Broj 324
Dne 22. V 1944.

Operativni izvještaj
iz akcije od 5. do
18. V 1944. godine

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Akcije su vođene na terenu otok Krk, Zlobin — Fužine, Mrzla Vodica — Lokve, Drežnica, Ogulin, Bosiljevo, Karlovački sektor — Primišlje, Donje Stative — Ozalj. Neprijatelj je činio ispade i pothvate u cilju čišćenja terena Drežnice, Bosiljeva i Karlovačkog područja, kao i u cilju pljačke. Teren gdje su izvedene akcije je dijelom pošumljen, a dijelom čist, dok konfiguracija zemljišta je brdovita. Teren na kojem su se odvijale akcije je na sekcijama: Sušak — Ogulin — Karlovac — Samobor 1 : 100.000.

U ovim akcijama bile su angažovane I i II brigada i I i II odred sa dijelovima svojih jedinica. Susjednih jedinica nije bilo sa kojima bi kooperirali akcije.

I brigada raspoređena na položaju: jedan bataljon Gomirje, jedan bataljon Jablan, a dva bataljona Lukov Dol — Močila, a 15. V prebačena na sektor Karlovačkog područja: Modruš Potok — Ribnik, prvo zadatak zatvaranje pravca Ogulin — Vrbovsko — Bosiljevo — Lukov Dol — Stubica, a drugi put sa zadatkom da vrši manje akcije i da komisiji za reviziju omogući rad, te da se brigada oporavi.

II brigada je raspoređena od 5. do 15. V 1944. na terenu: jedan bataljon u Ravnoj Gori sa štabom, jedan bataljon Begovo Razdolje, jedan bataljon Stari Laz, a jedan u Sušici, s time što su pojedini bataljoni, dok se je neprijatelj nalazio u Jasenku, postavali svoje jedinice na Tepice — M. Štrfić (kota 1050), a od 15. do 19. V nalaze se na položaju: jedan bataljon

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 33/2, k. 913.

u Gomirju, jedan u Stubici sa štabom brigade, a dva na sektoru
Močila — Lukov Dol sa zadatkom da zatvori pravac Ogulin —
Vrbovsko — Bosiljevo — Stubica da se vojska oporavi, od-
mori, nahrani i da vrši manje akcije postavljajući zasjede i
slično.

I odred na položaju: jedan bataljon na sektoru Škalić, a
jedan na sektoru Krakar — Palice — Tomić, štab odreda u
Listini, zatim je bataljon sa sektora Škalića povučen u Mrkopalj
na odmor.

II odred: štab u Belom Selu, bataljon u Fužinama sa po-
ložajem na Brdu — Zlobin — Lič, a jedan bataljon na položaju
Lepenice — k. 1071 — k. 859 — Luka Rečina, na cesti Mrzla
Vodica — Jelenje, sa zadatkom da neprijatelja napada, drži
taj položaj i da neprijatelju zatvori pravac Hreljin — Delnice,
Sušak — Delnice, odnosno Crni Lug.

Artiljeriski divizion u Skradu na odmoru i vojnopolitičkom radu.

A K C I J E :

Dana 4. V 1944. I bataljon I brigade, koji se je nalazio
na pravcu Vrbovsko — Severin, vodio je borbu sa neprijateljem
koji je krenuo iz Bosiljeva sa dve kolone koje su išle jedna u
pravcu Zdihova, a druga u pravcu Osojnika. Borba je trajala
do 17 časova. Kolona koja je kretala u pravcu Zdihova razbijena
je. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 10 ranjenih. Naši gubitci:
jedan ranjen. Neprijatelj se je povukao u garnizon.

Istoga dana IV bataljon I brigade imao je zadatak da napadne neprijateljsku kolonu² koja je prolazila komunikacijom Jasenak — Ogulin; bataljon je postavio zasjedu kod Žnidovca i načekao neprijatelja; kada je naišla glavnina od 500 vojnika na nju je zasjeda otvorila jaku vatru, ali odmah je otvorila vatru i neprijateljska pobočnica, koja je natkriljavala zasjedu, te je naša zasjeda bila prinuđena da se povuče — rokira se prema Musulinskom Potoku. Borba je trajala 1 sat.

Neprijateljski gubitci su 13 mrtvih i 7 ranjenih. Naši gubitci: 1 mrtav, 3 ranjena, oštećen naš jedan puškomitrailjez, 2 puške izgubljene. Borci i rukovodioci su se zadovoljavajuće držali.

Dne 6. V 1944. udarna grupa I brigade izvršila je prepad na brod »Plav« u luci Omišalj, koji je tada došao iz Sušaka, dovezao kao obično putnike, a koji je 8. V imao biti naoružan od Nijemaca. Na brodu su otvoreni ventili i brod je potopljen. Zarobljena je posada i hrana, kao i njemačka zastava. Druga

² Vjerovatno Trideset treći ustaški bataljon koji se poslije borbi kod Drežnice vraćao u Ogulin (vidi objašnjenje br. 3 uz dok. br. 59).

grupa od 7 drugova napala je brod u luci Aleksandrovo,³ a koji je bio u službi njemačke vojske. Povađeni su iz motora glavni dijelovi i na taj način brod je onesposobljen, dijelovi su predati NOO-u. Ova ista grupa 7. ov. mj. napala je motorni čamac sa posadom od 14 švapskih vojnika. Neprijateljski čamac je uspio otploviti i pobjeći. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 1 ranjenog. Naših gubitaka nije bilo.

Dne 10. V 1944. na sektoru Karlovca — Stative u selu Kućevica neprijatelj⁴ je uspio da iznenadi III bataljon I brigade kada je ovaj bio raspoređen po kućama za jelo. Neprijatelj je naše patrole propuštao i kroz šumu došao u pomenuto selo sa namjerom da borce pohvata žive. Kada se je otvorila borba neprijatelj nije puno pucao sa namjerom da se u selo privuče. Bataljon se je iz sela povukao, a zatim izvršio protivnapad i neprijatelj je protjeran i povukao se u pravcu Stative. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 7 ranjenih. Naši gubitci: 2 mrtva, 2 ranjena, 8 nestalih i 1 drugarica zarobljena. Među ranjenima poručnik Klepac Vlado, a među poginulima komesar bataljona Božanić Petar. Izgubljen 1 pištolj, 8 pušaka i dva tovarna konja.

***

Vrlo se slabo snašao štab bataljona prilikom upada neprijatelja u selo i koji opet nije bio budan i oprezan.

Dne 12. V 1944. neprijatelj jačine 100 legionara⁵ bio je izašao u Krakar radi čišćenja terena i pljačke. Jedinice I odreda su se sa njime sukobile i odbile ga. Neprijatelj se je povratio u Drežnicu. Gubitci neprijatelja: 2 mrtva i 4 ranjena. Naših gubitaka nije bilo. Poginula su 2 civila.

14. ov. mj. neprijatelj u jačini 40 vojnika napao je 2. četu I bataljon I brigade na sektoru Karlovca u selu Žakanje Sela. Borba je počela u 6,30 sati, a trajala je 2 sata. Neprijatelj je bio prisiljen da se povuče. Gubitci neprijatelja su 4 mrtva i 5 ranjenih.

Naši gubitci: 2 ranjena i 3 odbegla neprijatelju.

Dne 15. V 1944. neprijatelj je izašao iz Zlobina u dve kolone od kojih se je jedna kretala pravcem Zlobin — Zvirjak (985) — Benkovac, a jedna Zlobin — Gorica — Jelenčić (1106), dok je jedna manja kolonika išla cestom Zlobin — Brdo. Borba je prihvaćena. Naročito je dobro sačekana kolona koja je išla prema Jelenčiću i odbačena u panicinom bijegu natrag, a ostale

³ To je Punat na otoku Krku.

⁴ Odnosi se na dijelove Trećeg stajaćeg zdruga (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—16, k. 58).

⁵ Vjerovatno dijelovi njemačke 392. legionarske divizije.

su se kolone povukle bez borbe. Gubitci neprijatelja: 1 mrtav i 2 ranjena. Naši gubitci: 1 mrtav.

Istoga dana, zasjeda II bataljona I brigade, koja je bila u Jadrču (sektor Bosiljevo), iznenađena je od jedne neprijateljske patrole, gdje je neprijatelj otvorio vatru ranije nego su ga naši primijetili, na što je sa naše strane odgovoreno jakom vatrom i neprijatelj se je povukao. U prepadu naša su 2 borca poginula, a 2 su ranjena. Gubitci neprijatelja su nepoznati.

Istoga dana neprijatelj je napao položaj na Nedrugu prema Radoičićima u Drežnici, koji je držao II bataljon I odreda. Naši borci su primili borbu; nakon borbe od 2 sata neprijatelj je odbijen, a isto tako su odbijeni svi njegovi pokušaji da zaoštide sa svojim slabijim dijelovima. Neprijatelj se je povukao u Drežnicu. Gubitci neprijatelja: 1 mrtav i 2 ranjena. Na našoj strani nije bilo gubitaka. U ovoj borbi su se dobro pokazali borci i rukovodioci.

16. V t. g. neprijatelj je krenuo u dve kolone iz Zlobina i to jednom pravcem: cesta Zlobin — Brdo, a jednom jugoistočno od Zvirjaka (k. 985) pa prema Fužinama iznad groblja. Kolona koja je došla cestom otpočela je borbu i odbijena je, dok je ona kroz šumu imala namjeru da iznad groblja sačeka sprovod od poginulog druga, ali budući da je patrola otkrila neprijatelja, neprijatelj je napadnut i protjeran uz gubitke: 4 mrtva i 3 ranjena (provjерено).

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Dne 17. V 1944. neprijatelj je krenuo u 2 kolone i to: jedna cestom Zlobin — Brdo, a druga Zlobin — Tuhobić. Kolona koja je išla prema Tuhobiću sačekana je po zasjedi II bataljona II odreda ručnim bombama i jakom vatrom, odakle je neprijatelj pobegao u vaničnom bijegu.

Gubici neprijatelja: 8 teže i lakše ranjenih po iskazu mještana. Jačina neprijatelja bila je oko 150 vojnika.

Naših gubitaka nije bilo.

Istoga dana neprijatelj u jačini 100 vojnika i dvoja kola krenuo je u dve kolone iz Drežnice i to: jedna kolona cestom Drežnica — Jagetići, a druga kolona prema selu Trbovići. Jedinica II bataljona I odreda pustila ih je u neposrednu blizinu, a zatim na njih otvorila jaku vatru. Neprijatelj se je povukao u Drežnicu.

Gubitci neprijatelja su 2 mrtva, a ostalo nepoznato.

Borci i starešine su se dobro pokazali.

Naših gubitaka nije bilo.

Istoga dana neprijatelj u jačini 60—80 ustaša pokušao se je probiti od Stativa prema Netretiću. Četa III bataljona ga je blokala iznad Vinskog Vrha i napala ga. Neprijatelj je pobje-

gao u Stative. Nakon 6 sati, neprijatelj u jačini 120 ustaša i 30 Nijemaca pošao je u pravcu sela Grdun — Kolenovac preko kote Sv. Križ. Dve čete III bataljona, pojačane teškim mitraljezom i teškim bacačem, napale su neprijatelja na tom sektoru. Nakon kraćeg vremena borbe, neprijatelj se je povukao u Stative. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 7 ranjenih koje je uspio izvući.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Dne 18. V neprijatelj je krenuo iz Drežnice u 8,30 sati snagama od oko 300 vojnika u tri pravca i to: jedna kolona Drežnica — Jagetići, jedna Drežnica — Tomić šumom, a jedna Zečevi — Pražići. II bat. I odreda dočekao je neprijatelja i primio borbu. Borba je trajala 1 sat. Uslijed nadmoćnosti neprijatelja u ljudstvu i artiljeriji, bataljon se je povukao zapadno od Vučevića stana i Lisine. Neprijatelj se je uveče povukao u Drežnicu.

Gubitci neprijatelja nepoznati.

Naši gubitci: 1 ranjen i 3 nestala

Komandni kadar se je u ovoj borbi držao dobro

U ovoj borbi dobro su se držali borci kao i starješine komande 2. čete III bataljona I brigade. Isto tako vrlo dobro se je držao štab III bataljona, koji je pravilno rukovodio i vršio manevriranje četama.

Štab divizije za navedeno vrijeme u Skradu i Srpskim Moravicama

REZIME ·

U toku ovih borbi naše jedinice ubile su 28 neprijateljskih vojnika, ranile 47, a zapljenile 1 par odijela, 1 »šarac« i 5 pušaka.

Naši gubitci: 4 mrtva, 7 ranjenih i zarobljenih i 11 nestalih u borbi.

Utrošeno municije: puščane . . . . . 8.000 metaka
 šmajserske . . . . . 800 " "
 mina za t. bacače . . . . . 20 "
 mina za lake bacače . . . . . 40 "
 ručnih bombi . . . . . 90. "

Izgubljeno u borbi pušaka 13 i 1 pištolj

KRITIČKI OSVRT

U borbama navedenim u ovom izvještaju nigdje nije došla cijela jedinica do izražaja. U navedenim borbama još uvijek se vidi da kod naših jedinica nema dovoljno budnosti i opreza, te se još uvijek događa da neka jedinica bude iznenadena, što je veliki greh starješina.

Još uvijek se naše jedinice ne uspijevaju uspješno boriti sa neprijateljem koji primjenjuje taktiku zaobilaženja i drskog upadanja. Naši rukovodioci se ne umiju dovoljno snaći u tim slučajevima i ako im se na to ukazuje, zapravo oni to savlaju, ali dosta sporo.

Niže starještine — vodnici i desetari — ne osjećaju se dovoljno, a naročito se u borbi izgube, tako da ih borci uopće ne osjećaju, a više starještine više puta se umiješaju tamo gdje je mjesto desetara, tako da i oni dovoljno svoj uticaj u borbi ne ispravljaju.

Budući da je ekonomsko stanje vrlo slabo tako da smo imali 6 slučajeva smrti od gladi i iznemoglosti, te se to u tolikoj mjeri odnosilo na borce tako da su i oni, koji su živi, izgubili u fizičkoj kondiciji te jedva hodaju, a sa njima se ne može nikako poduzeti marš od 24 sata, a pored toga je oporavilište puno rekonsilencata od iznemoglosti. Uslijed ovakve fizičke kondicije divizija nije mogla poduzeti akcije koje bi bile vezane za veće pokrete, a koji su zahtevali potrebne namirnice kojih nije bilo, a ovo vrijeme je upotrijebljeno za odmor, vojnički i politički rad, od kojega se uveliko osjeća napredak na svakom koraku, premda smo još daleko od stanja kakvo bi se željelo, ali se ulažu sve sile da se to poluči.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Matić⁶

Komandant, pukovnik:
Vinko Antić

⁶ Duro

BR. 112

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 22. MAJA
1944. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOVJ O POKRETIMA NE-
PRIJATELJSKIH JEDINICA I O BORBAMA TREĆE BRI-
GADE NA PRAVCIMA LAPAC — UDBINA I LAPAC — MA-
ZIN — BRUVNO¹

ŠTAB
XIX DIVIZIJE N. O. P. JUGOSLAVIJE
Op. br. 42
22. V 1944. g.

Upustiti štabu VIII. Korp.
Op. br. 121

Akција III. Brigade kod
Bruvna 12. V. 44.

ŠTABU VIII. KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

U toku zadnjih 3 do 4 dana neprijatelj je sa jednom motorizovanom kolonom iz Bihaća prodro za Prijedor i Korenicu i sa jednom kolonom iz Gospića preko Ramljane — Čanak — Trnovac.² 11. V. 1944. g. u 15 časova neprijatelj je iz Gračaca bez otpora došao do Derin Gaja. Tada je brigada³ saznala za njegov pokret i namjere, tj. da preko Bruvna i Klapavice prođe u Udbinu.

Dosadanji zadatak bio je da sa jednim bataljonom u Mazinu održava vezu sa Bosnom i zatvara pravac Dobro Selo — Mazin — Lapac — Mazin, sa jednim bataljonom da zatvara pravac Lapac — Udbina Kuk, a sa ostala dva bataljona u rezervi smještenim u Ondiću i Klapavici.⁴ 11. V. u 10 sati u jutro upućen je jedan bataljon za Dalmaciju.

Jačina neprijateljske kolone nepoznata, ali je bila sastavljena od četnika, ustaša, legionera i Nijemaca.⁵ U njenom sastavu bio je jedan tenk i jedan blindirani auto.

11. V. u 16 časova telefonski je naređeno III bataljonu u Glogovu da sa položaja Visoko Brdo — k. 729 — k. 756 i k. 755 bočno djeluje na neprijatelja i da zatvori pravac Bruvno — Mazin. U isto vrijeme telefonski je naređeno IV bataljonu da zauzme Mazinsku previju i zapadne padine Urljaja, a po mo-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 13—1/4, k. 517 A.

² Vidi dok. br. 31.

³ Riječ je o Trećoj brigadi Devetnaeste divizije (vidi dok. br. 80)

⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 94.

⁵ Vidi dok. br. 31 i 120.

gućnosti i Urljaj (trig. 1297), gdje da zatvara pravac Bruvno — Klapavica. U toku nadiranja neprijatelja 11. V. jedini odpor dava mu je udarna grupa III bataljona.

12. V. u 5 sati u jutro mi smo uspjeli ovladati: Opčuv (k. 72) i zapadna kosa Opčuva k. 755, Gradina, k. 756, k. 729 i k. 701. Neprijatelj se nalazio na Vodenoj Glavi i njezinim padinama, zapadno od komunikacije, u Radakovićima (Radaković Dragi) i u prvim kućama Bruvna. Tenk i kamioni nalazili su se od Blanuša do Radakovića. Sa tih položaja neprijatelj je počeo nadirati prema Bruvnu i našim položajima. Iskoristivši maglu uspio je da ovlada jednim dijelom Bruvna, da zauzme crkvu i da se podvuče pod Opčuv. Manevrom jedne čete IV bataljona koja je imala zadatak da preko Savatovića i Krnetazbaci neprijatelja na Vodenoj Glavi kao i napadom III bataljona protjeran je neprijatelj u Radaković Dragi i oko 18 časova neprijatelj je u Radaković Dragi bio blokiran sa svih strana. Pristupili smo energičnoj likvidaciji toga neprijatelja, ali nas je u izvršenju te namjere omelo neprijateljsko pojačanje koje je stiglo iz Gračaca i uspjelo se učvrstiti na Vodenoj Glavi. Neprijatelj je u Radakovićima davao žilav odpor iz tvrdih zidanih kuća.

Za to vrijeme pao je i mrak i Štab brigade dobio je izvještaj da je neprijatelj sa jačim motorizovanim snagama uspio da se probije iz Gračaca preko Lovinca i Ploče u Udbinu, iz Bunića u Udbinu i iz Lapca preko Kuka u Udbinu, a jedna kolona da je iz Lapca krenula prema Dobrom Selu i da je preko Suleševice skrenula prema Mazinu. U ovoj situaciji Štab brigade je odustao od daljeg pritiska na neprijatelja u Bruvnu i izdato naređenje da se IV bataljon prebaci na Šolobanicu i Urljaj, a III na Plećašku kosu i jugozapadne padine Urljaja.

III bataljon povukao se na određene položaje 12. V. u 23 časa a IV. bataljon 13. V. u 00,20 sati i to u pravcu Paklarića.

13. V. u 01 sat obavešten je Štab da je neprijateljska motorizacija prodrla do Mazinske Previje. Ujutro je neprijatelj u zoru nadirao preko Bruvna — Klapavice u Udbinu sa motorizovanom kolonom od 230 vozila.

Postavljeni ciljevi i zadataci sa uspjehom su izvršavani sve do probroja neprijateljskih kolona od Lapca preko Kuka i Mazine, kao i do Lovinca i Ploče.

Neprijateljski gubici: 21 mrtav i 35 ranjenih. Ovo je sigrurno prema izjavama civila — očeviđadica.

Zapljenjeno 10 mina za t. bacač.

Naši gubici: 5 mrtvih (zamj. komandira čete Korolija Jandrija), ranjeno 8 drugova zamj. komandanta bataljona Miljuš Bogdan, komandir čete Kuridža Stevan, komesar čete Šrbac Mile. Oštećen jedan p.mitraljez od granate.

Utrošak municije: 6175 puščanih metaka i 12 mina ^z
mali bacač.

Pripreme za ovu akciju nisu vrštene nikakove. Naredjenja su morala uslediti na osnovu oskudnih i nedovoljnih podataka. Zapovjesti su bile realne i u skladu sa situacijom. Držanje jedinica, pojedinaca boraca i rukovodioca III i IV bataljona za svaku je pohvalu.

Napomena: Ovaj izvještaj III brigade dostavlja se od strane našeg Štaba jer brigada nije imala veze sa 35. Divizijom, nego operativni izvještaj poslala je ovoj Diviziji. Da bi se događaj registrovao i da ne bi prošao nezapažen dostavlja se ovaj izvještaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

V.D. Politkomesara:

I.⁶ Radaković

Komandant — p.pukovnik

Tom. J. Popović

BR. 113

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESETE DIVIZIJE OD 22. MAJA 1944. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOVJ O STANJU U JEDI- NICAMA I NA TERENU¹

ŠTAB
XX DIVIZIJE NOVJ
Br. 867
Dne 22/V. 1944. g.

Predmet: Opšti izvještaj.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

1.) Opće vojničko stanje u jedinicama kao i na sektoru na kojem operiše ova Divizija. Od prošlog izvještaja² pa do ovoga, stanje u jedinicama ove divizije se je znatno poboljšalo. Napredak se ima zahvaliti uglavnom takmičenju koje je prožimalo štabove i borce. Ovo osobito važi za I i III brigadu,

⁶ Ilija

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 28—1/2, k. 1029.

² Vidi dok. br. 16/3, k. 517 A, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

dočim za II brigadu manje. U jedinicama II brigade u zadnje vrijeme osjeća se napredak i nastojanja da se dostignu prve dvije brigade. Ima mnogo izgleda da će to i uspjeti. Ovojnoćenje boraca još nije dostiglo zadovoljavajući nivo, dok disciplina, moral i odlučnost se svakodnevno pojačava. ... Za poboljšanje i ojačanje naših jedinica ima se zahvaliti i tome što je uspjelo ozdraviti štab I brigade dok ozdravljenje štaba II brigade teče sporo, zatim što smo forsirali udarne grupe i omogućili inicijativnost štabovima brigada i bataljona. Borci osjetivši da mogu neprijatelju nanijeti gubitaka, postali su samozauzdati a autoritet rukovodioca i štabova je postao veći. Nastojimo da svaki dan u pojedinim brigadama jedinice izvrše neku akciju, jer samo one mogu da učvrste disciplinu, moral, odgovornost i daju iskustvenost i borcima i rukovodiocima. U zadnje vrijeme skoro svaki dan pojedini dijelovi naših brigada rješavali su manje akcije a nekad i velike koje su redovno nanosile gubitke neprijatelju. Ovo je prouzrokovalo da su nam jedinice postale bolje nego ikada do sada. Nas ovo još uvijek ne zadovoljava jer je potrebno da se uklone mnogi nedostatci kao neštednja municije, nepravljjenje zaklona u napadu, neodlučnost a kad neprijatelj bježi ne korištenje povoljnijih momenata i tome slično, nakon čega mi možemo imati jednu bolju diviziju.

Na ovom sektoru vrlo je teško operisati sa cijelom divizijom, a poteškoće povećavaju se s obzirom na načičkanost neprijateljskih garnizona zatim gustih komunikacija. Neprijatelj je u većini defanzivan i mi moramo da budemo ofanzivni. Napred navedeni razlozi onemogućavaju proširenje slobodne teritorije već samo nanošenje gubitaka u ljudstvu i materijalu.

Divizija je raspoređena na prostoriji Cetinska dolina, Kamešnica, Ogorje odnosno Svilaja, Brstanovo, Trolokve, jedan bataljon I brigade upućen je na sektor Šibenik radi sprovođenja mobilizacije.

Prvomajsko takmičenje je oživilo naše jedinice i dalo zadovoljavajuće rezultate te pobudilo inicijativu i za drugo takmičenje, za godišnjicu Domovinskog rata SSSR. Po samim pripremama koje su sprovedene i zamahom ova prva dva dana očekujemo da ćemo po ovom takmičenju postići još bolje rezultate. Primjećujemo da je inicijativa za ovo takmičenje došla iz četa. Nadamo se da ćemo napred navedene vojne nedostatke ukloniti ili bar svesti na minimum.

2.) **Organizaciono stanje:** Organizaciono stanje naših jedinica kao i prištabskih djelova nije se promijenilo od prošlog izvještaja sem što je sanitet upotpunjen veterinarskim odjelom, koji ima svoje referente počev od bataljona pa do divizije. Pri

intendanturi obrazovali smo otsjek za naoružanje kao i p
brigadama. U intendanturama organizovali smo radionice: c
pelarske, krojačke, opančarske, kovačke i sainardijske. Pri
Štabu II i III brigade postoje radio-stanice dočim u I brigadi
nemamo stanice. Potrebno je da nam se uputi još jedna radio
stanica i dvojica radio-telegrafista, jedan za I brigadu a jedan
za štab divizije, pošto sada pri štabu divizije imamo sano
jednog koji je preopterećen radom.

Dosadašnje organizaciono stanje zadovoljava, dočim brojno
nije popunjeno kako bi odgovaralo formacijskom stanju.

3.) **Ocjena rada štabova:** Štab I brigade, bez načelnika
koji je na Visu i zamjenika komandanta koji je na kursu pri
V.S., znatno je uznapredovao i podigao autoritet među svojim
jedinicama. Štab II brigade je kompletan, ali u istom nije bilo
da sada međusobnog pravilnog ispomaganja i savjetovanja radi
čega je brigada podbacila u prošlom takmičenju. Ovakovo
stanje odrazilo se je i na jedinice, i sada nakon konferencije sa
ovim štabom i poduzetih mjera očekujemo da će se i ovaj štab
uzdići. Štab III. brigade momentalno nije na okupu, jer su oba
zamjenika na kursu. Ovaj štab do sada je pravilno i na naše
zadovoljstvo rukovodio brigadom.

Komandanti brigada zadovoljavaju na svojoj dužnosti,
u štabu II brigade komandantu je potrebna veća i pravilnija
ispomoć od strane političkog komesara. Štabovi bataljona kao
i četni i komandni kadar se je tokom prošlog takmičenja također
uzdigao i osamostalio za rukovođenje. Istina, još nije do-
stignut stepen kakav je potreban da posjeduju rukovodioce. Inicijativnost nije na onakvoj visini kakva bi ona morala biti jer vrlo često isčekuju naređenje štabova brigada za
izvjesnu akciju što naravno tokom daljnog razvoja situacije
šteti t.j. neprijatelju se nanose manji gubitci nego što bi trebalo. Kod većine bataljonskog i četnog komandnog kadra se
osjeća odgovornost, požrtvovanje i predanost, imaju autoriteta
kod jedinica i uz veću potporu mogu zadovoljiti. Komande
četa imaju poleta i oduševljenja za rukovođenje četama ali,
i kod njih se osjeća neinicijativnost u izvjesnim situacijama.
I štabovi bataljona i komande četa nisu još sposobljene za
samostalan i samoinicijativan manevar.

Za sve naše jedinice karakteristično je da su bolje u obrani nego u napadu i mi poučeni takmičenjem, nastojimo da se štabovi i jedinice sposobne i za ofanzivne akcije. Ovdje ne treba razumjeti pasivnost nego nedovoljno neiskorištanje svih mogućnosti i mnogih povoljnih momenata da se progoni neprijatelj kada on bježi ili korištenje prigodnog manevra kada on nastupi. U zadnjim akcijama koje su vodile naše jedinice

ovaj nedostatak se je umanjio i danas naš odnos gubitaka prema neprijatelju je 6—7:1 u korist naših jedinica. Ovo je osnov da naši borci postanu samosvijesniji i da sada puštaju neprijatelja na rastojanje od 30 metara, čime se vidi da je i autoritet starješina veći. Iz ovoga se još vidi da nam je potrebno oposobiti komandni kadar za slobodan i samoinicijativan manevr. Osjetljive žrtve koje su nanijeli naši borci neprijatelju su podigli odlučnost borcima a autoritet i iskustvenost rukovodiocima.

Da bi sveli napred navedene nedostatke na minimum smo, pored ostalih razloga, uputili našu II brigadu preko rijeke Cetine i jedan bataljon I brigade ka Šibeniku a dijelovima u Kamešnici i Cetinskoj dolini ostavili inicijativu slobodu akcije naravno po predhodnom izvještavanju ovog štaba, u koliko štabovi brigada misle angažirati cijelu brigadu za neku akciju.

Ako usporedimo stanje prije mjesec dana i sada onda vidimo da se kod starješinskog kadra osjeća veća odgovornost, bolja procjena situacije, pametnije tehničko izvođenje akcije kao i bolje rukovođenje i odnos prema boračkom ljudstvu.

Na ovom polju ovaj štab moraće još mnogo da radi jer je ubijeden da dobri štabovi i niži rukovodioci su osnovni uslov da jedinica bude dobra jedinica.

4.) **Ishrana vojske:** Ishrana je vršena na račun neprijatelja t.j. putem konfiskacija a manjim dijelom od rekvizicije. Ovakav način ishrane onemogućava da jedinice vrše redovno čiste vojničke zadatke već neke moraju da poprime i ekonomski karakter. Ishrana je u toku prošlog mjeseca bila redovna. U zadnje vrijeme uspjelo je prikupiti nešto rezerve u mesu dok sa žitom ovaj sektor i inače oskudjeva što se odražava i na ishrani jedinica. Ishrana je jednolična uglavnom meso sa nešto zavarena brašna (kaša). Ovakova ishrana i još bez soli izaziva razna oboljenja. S obzirom na napred navedeni način ishrane štabovi i rukovodioci moraju da rješavaju problem, koji se uvjek može pojaviti, da se ne pojavi pljačka sela. Ovo nam je do sada uspjelo a nastojaćemo da i u buduće spriječavamo i vaspitavamo borce odgovarajućoj disciplini i redu prilikom izvođenja akcija.

5.) **Vojnička naobrazba:** Veći dio vojnih rukovodioca (oficira) završio je vojne kurseve bilo pri V.Š.³ odnosno G.Š.⁴ Sto se tiče izgradnje podoficirskog kadra, pri našem štabu otpočeo je IV niži vojnički kurs. Doskorašnja pasivnost i nesređenost naših jedinica nije ni omogućila izgradnju i autorativnost starješinskog kadra. Učestale akcije u zadnje vrijeme kao i osamostaljivanje štabova, pobudilo je inicijativu i volju sa-

³ Vrhovnom štabu (NOV i PO Jugoslavije)

⁴ Glavnom štabu (NOV i PO Hrvatske)

mome kadru za vlastito uzdizanje. Sada se više nego ranije, rukovodioci staraju da koriste iskustvo, da iskustvo studiraju i da se življe interesuju o ostalim vojnim problemima koji se postavljaju pred njih. Komandni kadar redovno proraduje materijale koji se primaju od Štaba VIII Korpusa, pribilješke kurseva, a sa borcima se obrađuje program i plan izdat od štaba VIII Korpusa, kao i uputstvima ovoga štaba. Osobitu pažnju poklanjamo planu vatre, borbenoj obuci, iskoristiavanju zaklona i poznavanju oružja. Nastojimo da se iza svake akcije održi konferencija na kojoj se rukovodioci samokritički osvrnu na svoj rad i pobedu stečeno iskustvo ostalih rukovodioca. Zahvaljujući nižim kursevima kao i imenovanju podoficirskog kadra odgovornost i uticaj nižeg komandnog kadra znatno se je povisio i autoritet podigao. Siri rad sa borcima je otežan s obzirom na svakodnevnu budnost koju iziskiva blizina neprijateljskih garnizona i raspored naših jedinica na ovom sektoru

Nadamo se da ćemo naprijed navedenim načinom izgradnje boraca i kadra uzdići diviziju na viši nivo.

6.) Disciplina i borbeni moral jedinica: Zahvaljujući većoj aktivnosti naših jedinica kao i nanešenim gubiteima neprijatelju, samoinkiativnost štabova, disciplina boraca se je podigla. Moral boraca je na visini i mi vidimo kao što smo napred naveli da jedino aktivnošću i uspjesima pod rukovodstvom sređenih štabova i disciplina i moral se može uzdići. Mi ovo posmatramo i ocjenujemo relativno t.j. kakovo je stanje bilo prije mjesec dana. Nas ni ovo stanje ne zadovoljava jer ono može da bude bolje. Potrebno je još bolje i više uzdići štabove, povećati aktivnost što će omogućiti uspjehu čime će se i moral i disciplina podići. Za poboljšanje i omogućavanje rada štabovima mi smo poduzeli mjere sređivanja i organizovanja intendanture, saniteta i veze.

Istina, još uvijek ima boraca koji očekuju da im starješina ide napred kao uslov sigurnog uspjeha. Ovakovi slučajevi su rijedi. Što se tiče prekršaja nastoji se ispraviti putem savjetovanja, raporta, pismenim ukorima i iskorišćavanjem četnih i bataljonskih konferencijskih sastanaka, na kojima se pokazuju najkorisnije.

Predlozi: Predlažemo zajedničku akciju sa IX Divizijom za čišćenje i likvidiranje četničko-ustaških uporišta u Cetinskoj i Vrličkoj krajini.⁵ Na ostalim sektorima nemamo predloga za učestvovanje kompletne divizije već smo stavili zadatak kontrolisanje neprijatelju saobraćaja na njegovim saobraćajnicama i likvidiranje manjih uporišta u donjem toku rijeke

⁵ Ta akcija nije izvedena, jer su jedinice Osmog korpusa bile angažovane u drvarskoj operaciji (vidi operacijski dnevnik Devete divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 56—2, k. 842 A).

Cetine kao i na prostoriji Sinj — Trogir — Šibenik — Drniš u kojima se mogu angažirati brigada, bataljoni i udarne grupe. Budno pazimo da iskoristimo svaku priliku povoljnu koja bi se ukazala na ovom sektoru. Napred navedenim načinom vršeњa akcija mislimo da ćemo nanijeti neprijatelju više gubitaka. Likvidacija Hrvaca zahtjevala bi topove što mi nemamo a održavanje Hrvaca bilo bi otežano radi neposredne blizine Sinja. Likvidacija Sinja zahtjevala bi i više snaga nego dvije divizije kao i jače artiljerijske grupacije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant, p.pukovnik:
(M. P.) Mile J. Uzelac

BR. 114

IZVJEŠTAJ ŠTABA ZAPADNE GRUPE NOP ODREDA OD
22. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG KORPUSA NOVJ O DEJ-
STVU JEDINICA I STANJU U NJIMA OD 1. DO 20. MAJA¹

ŠTAB ZAPADNE GRUPE
NOP ODREDA VI KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE
Broj: 265
Dana: 22/V 1944. g.

Predmet: Desetodnevni operativni
izvještaj dostavlja

ŠTABU VI KORPUSA NOV I PO JUGOSLAVIJE

Položaj.

Dostavljamo vam desetodnevni operativni izvještaj o radu naših jedinica za proteklih 20 dana.

1.) Opća situacija na sektoru naših jedinica:

Na sektoru jedinica Posavskog NOP odreda u poslednjih 20 dana bilo je promjena. Neprijatelj je upadao sa jačim sna-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-historijskog instituta, reg. br. 31/2—3, k. 1621.

gama na isti sektor, te popalio ustanove Psunjskog područja i sela okolo Psunja, Pravoslavnu Šagovinu i sela u Trokulju, Bujavici i Rajičiće. Sem toga neprijateljske kolone u jačini od jedne Kozačke divizije neprestano prolaze cestom u pravcu Slavonskog Broda. Uporišta sva pojačana, samo nije ustanovljen broj neprijateljskih jedinica, jer promjene uslijeduju svakoga dana. Cestom prolaze uglavnom Čerkezi², a usput se zadržavaju u selima i vrše razne pljačke.

Dana 17. V o.g. neprijatelj je upao u jačini od 200 Čerkeza u selo Rajičići i otjerao sa sobom oko 50 plugova sa stokom koji su bili organizirani za sjetvu. Stab istoga odreda nije uopće znao ništa o tome sve dok nije dobio izvještaj od područja kad se neprijatelj već povukao. Drugih promjena na tome sektoru nije bilo.

Na sektoru jedinica Daruvarskog NOP odreda za proših 20 dana neprijatelj je prilikom ofanzive upao na sektor istoga odreda, ali nije počinio nikakove veće štete. Jedinice istoga odreda vodile su gerilsku borbu u pozadini neprijatelja za vrijeme neprijateljske ofanzive, i ometao ih u njihovom radu. U posljednjih 10 dana neprijatelj³ je upao u selo Bastaji, Vrijeska i Ivanovo Selo, te vrši pljačku među narodom. Neprijateljske snage nisu nam poznate, a isto tako neprijatelj pokušava da popravi most na Krndiji, a po dobivenim izvještajima da je već i podignut, te saznajemo da bi neprijatelj pokušao da popravi prugu Pakrac — Bastaji — Suhopolje, ali čemo nastojati da istoga ometamo i da mu ne dozvolimo da istu prugu podigne.

Na sektoru jedinica Bilogorskog NOP odreda u posljednjih 20 dana neprijatelj je vršio djelomično ofanzivu u Bilo Gori, te je uspio da dode u selo Đakovac, Jasenaš, Lončarica, Velika Peratovica i Gakovo, dok su na ostalim sektorima vršili pojedine upade. U uporištima na sektoru naših jedinica povećao se broj neprijateljskih vojnika, samo nam nije poznat koliki je broj pojačanja. Na sektoru Pisanica — prema Bjelovaru, tj. u selima Pupelica, Šandrovac i okolnim selima stanje se je u istim pogoršalo uslijed slabe kontrole vojnih jedinica. Neprijatelj na tome sektoru vrši pljačku, a potpomognut od strane pete kolone koja ima veći zamah. Svi mjesni i kotarski NOO-i rade u konspiraciji, tako da se za njih uopšte i ne zna. Narod odlazi u neprijateljska uporišta, odvozi živežne namirnice i tako izvještavaju neprijatelja o kretanju naših jedinica

² Odnosi se na dijelove Prve kozačke konjičke divizije (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja za maj 1944. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1, k. 58).

³ Iz sastava Četvrte gorske pukovnije (vidi dok. br. 5/1, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

i vrše razne izdaje. Vršenje akcija na sektoru istoga odreda dosta je otežano uslijed jako razvijene neprijateljske obavještajne službe. Isti taj sektor kojega smo naveli potpada pod X korpus, te se na istome ne nalaze niti jedinice VI korpusa, a niti jedinice X korpusa, a gdje bi bilo potrebno da stalno krvstari jedna jedinica tim sektorom i čisti ga od pete kolone.

2) Rad naših štabova i podređenih jedinica:

Što se tiče članova štabova odreda, njihov rad je dobar. Sva izdata im naređenja od ovoga štaba podređenim jedinicama razvijaju se u suglasnosti. Štabovi bataljona u našem odredu uglavnom su dosta dobri, sa vojskom se radi po planu rada gdje se izvodi ratna služba, borbena obuka i rukovanjem svih vrsti oružja kojima raspolažu. Isto tako izvršiti ćemo bojno gađanje sa jednim engleskim p.m. kojim također raspolažemo.

3.) Disciplina i moral jedinica:

Što se tiče discipline obične i strojeve, dobra je, dok borbena disciplina je zadovoljavajuća. Pozdravljanje starijih je dobro dok sa strane drugova međusobno pozdravljanje još nedostaje. Pljačke u jedinicama se ne osjeća, samovolje i odlaženja iz jedinica desi se još po koji slučaj, gdje pojedini borac ode samovoljno svojoj kući, ali nakon par dana povrati se nazad u svoju jedinicu. Moral jedinica je dosta dobar.

4.) Stanje unutar jedinica:

U Posavskom odredu za posljednjih 20 dana izbačeno je iz stroja 9 drugova i to: 6 poginulih od kojih je jedan komandir čete i jedan desetar, dok su 3 ranjena, od kojih je jedan komesar bataljona i 2 borca. Pridošlo je 9 drugova od kojih je jedan Ukrajinac i jedan Poljak. U prošlim borbama utrošeno je 60 komada mauzerske i 560 komada talijanske municije. Izgubljena su 3 karabina mauzera sa palim drugovima, dok su dobivena 2 mauzera.

U Daruvarskom odredu u prošlih 20 dana izbačeno je iz stroja 13 drugova i to većinom za vrijeme ofanzive.⁴ Od tih 13, 4 druga su poginula i 9 rajenih. Pridošlo za prošlih 20 dana nije ništa. U svim borbama utrošeno je 1340 metaka i 10 mina za laki bacač. Dobiveno od oružja 1 p. m., 6 mauzera, 2 askerice, 2 pištolja, izgubljeno nije ništa.

U prošlih 20 dana izbačena su dva druga u Bilogorskom odredu u borbama koje su vođene sa neprijateljem. Novo priдоšlih boraca imade 31. Gubitaka u oružju i municiji nije bilo,

⁴ Vidi dok. br. 73 i 103.

sem jednog šmajsera; u borbama je dobiveno 1 p.m. Brno, 12 karabina, 700 metaka i 18 kompletnih odijela.

5.) Služba veze:

Telefonska služba veze u jedinicama se nešto popravlja, ali još nije onako kako bi to trebalo da bude, radi pomanjkanja izolirane žice i neispravnih telefonskih aparata. Veze između jedinica i ovoga štaba održavaju se telefonom, sem Bilogorsk odreda sa kojim u posljednje vrijeme nemamo telefonske veze; uglavnom veza se održava kuririma, a u hitnim slučajevima dodjeljuju se i konji.

6.) Izvedene akcije:

a.) Posavski odred:

Dana 2. V o.g. jedan bataljon Posavskog odreda zadržao se oko 3 dana u selima oko Save ispod sela Ljupine, te je tamo dobio 10 pari vojničkih odijela i cipela. Ubijen je jedan ustaša, a izgubljen je jedan drug koji je pao u borbi, dok je drugi nestao.

Dana 3. V o. g. bataljon »Hajduk Veljko« primio je borbu sa Nijemcima na Javorovici u Psunju. Neprijatelj je razbijen, a mi smo imali jednog druga mrtvog.

Dana 12. V o. g. isti bataljon vodio je borbu u Pravoslovnog Šagovini sa Nijemcima i ustašama koji su razbijeni i natjerani u bijeg. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Dana 11. V jedan bataljon istog odreda napravio je zasjedu kod sela Bodegraji. Tom prilikom naišla su dva neprijateljska vojnika od kojih je jedan ubijen i jedan pobegao. Dobivena je cijela spremila i jedan bicikl.

b.) Daruvarski NOP odred:

Dana 28. IV o.g. jedinice Daruvarskog odreda vodile su borbu tj. napali su neprijateljsko uporište Podbor. Doljani.⁵

Dana 30. IV o.g. isti odred napao je neprijateljsku posadu u selu Kipu.⁶

Dana 1. V 1944. jedinice istoga odreda vodile su borbu u selu Vokovje na cesti Daruvar — Đulavec.

Dana 3. V 1944. god., jedinice istog odreda vodile su borbu između Badljevine i Omanovca.⁷

⁵ i ⁶ Opširnije o tome vidi dok. br. 172 i 173.

⁷ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja piše o toj borbi slijedeće: »Drži se zaprečna crta: Daruvar — Kip — Badljevina — Pakrac — Lipik. Premještajem stožera (štaba — prim. red.) zdruga iz Daruvara u Lipik. na putu kod Badljevine napadnut je samovoz (automobil — prim.

Dana 9. V o.g. jedinice istog odreda vodile su borbu sa neprijateljem u selu Bijeloj i Gornjim Borkima. O dobivenom plijenu kao i našim gubitcima vidi se u dostavljenim vam operativnim izvještajima.

Isto tako jedinice toga odreda na 14. V o. g. i 15, zajedno sa jednom grupom diverzanata digli su mostove na željezničkoj pruzi Pakrac — Badljevina. Mostovi su bili željezni i betonirani. Dva mosta bila su dugačka oko 15 metara, dok je treći dugačak 30 metara. Isti mostovi su u potpunosti razrušeni. Isti odred posljednjih dana davao je osiguranje za sjetu u Španovici.

c) *Bilogorski NOP odred:*

Dana 30. IV o.g. jedinice istog odreda izvršile su napad na uporište Virovitica.⁸ Zarobljeno je 18 domobrana, jedan p.m. Brno, 18 karabina, 18 odijela, 700 metaka.

Dana 4. V o.g. jedinice istog odreda vodile su borbu sa neprijateljem u selu Bedeniku i tom prilikom ubijeno je 12 neprijateljskih vojnika. Zarobljeno nije ništa. Naši gubitci jesu jedan mutav i jedan ranjen drug.

Također dva druga su nestala, ali vjerovatno da su se isti prebacili za Moslavинu. Izgubljen je jedan šmajser.

7.) *Stećeno iskustvo:*

U posljednje vrijeme osjeća se sve više drzovit i lukav napad neprijatelja na naš oslobođeni teritorij, te stoga treba preduzeti što veće mјere opreza i poduzeti taktiku koja bi bila kontra ovoj taktici neprijatelja, a naročito ovoj koju neprijatelj vrši sa manjim snagama.

8.) *Raspored jedinica i njihovo stanje:*

Jedinice Posavskog odreda nalaze se i to: I i II bataljon na sektoru »Trokuta«, bataljon »Hajduk Veljko« na sektoru Psunja, dok četa »Matije Gupca« u hrvatskoj posavini. Stanje u odjeći i obući je vrlo slabo. Ishrana se vrši većinom na kanima, a manjim dijelom po selima, i dosta je dobra; jedino je pomanjkanje u soli. Zdravlje boraca je dosta dobro.

Jedinice Daruvarskog NOP odreda nalaze se i to: I bataljon u Daruvarskoj kotlini, a II bataljon na sektoru Vukovje, Vrijeska prema Bastajima, dok isti bataljon, koji se nalazi u

red.) u kojem je bio zamjenik zapovjednika podpukovnik Kristofić, glavar stožera Marković i tumač satnik Vlajo.

Naši gubitci: 2 mrtva, 2 zarobljena. (Vidi dok. br. 175 u ovoj knjizi i dok. br. 5/1, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

⁸ Opširnije o tome vidi dok. br. 172.

Daruvarskej ravnici, po potrebi daje i osiguranje za sjetvu Španovici i Grahovljanim. Obuća i odjeća je dosta loša, dok još ima oko 25 drugova potpuno bosih. Hrana i zdravlje je dosta dobro.

Jedinice Bilogorskog odreda nalaze se i na sektoru Vukosavljevica i Kozarice. Obuća i odjeća je dosta slaba, ishranu i zdravlje jest prilično.

9.) Daljnje namjere:

Namjere jedinica naših odreda jesu kao što to imaju u zadatku da ometaju neprijatelja da saobraća cestama i prugama kroz oslobođenu i neoslobođenu teritoriju, te isto tako postavljati neprijatelju zasjede, ne dozvoliti mu upadati na naš oslobođeni teritorij i osiguravanje proljetne sjetve.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Zam. komandanta, kapetan:
Milaković Jovan

BR. 115

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 22. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA USTAŠE U SVETOM ROKU, RASPOREDU JEDINICA, STANJU U SJEVERNOJ DALMAČIJI I MOGUĆNOSTIMA ZA TRANSPORTOVANJE RANJENIKA NA OTOKE¹

**ŠTAB
III BRIGADE XIX DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE
22. maja 1944. godine**

ŠTABU XI KORPUSA

Vaš dopis broj 99 od 19. maja² t. g. primili smo i po istome odmah postupili. Dopis nas je zatekao u Sv. Roku, gdje smo izvršili čišćenje bande ustaške, koja se je tamo nalazila.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 3/14, k. 1237 A.

² Vidi dok. br. 97.

Rezultat te akcije: neprijateljski gubitci 3 mrtva, 5 ranjenih, jedan zarobljen; jednog terenskog radnika koji je kod njih bio zarobljen odrobili smo. Zarobili smo 20 ručnih bombi, 5 pušaka, 600 metaka za p. mitraljez, 400 metaka za tal. puške, 500 za jugosl., 9 šinjela, nekoliko koporana, jedne cokule i još nešto sitnog materijala. Mi nismo imali ni mrtvih ni ranjenih. Podaci kojima smo raspolagali nisu bili tačni, jer banda nije uopće se nalazila tamo gdje smo bili obaviješteni i gdje smo mi napravili obruč u toku noći, već uglavnom zadržava se preko noći na zapadnoj strani ceste, a i preko dana isto tako, sem, ako nije potpuno sigurna da nikoga nema u Sv. Roku.

Vezu sa komesarom XXXV divizije imamo kurirsku. Vezu sa III brigadom XIII divizije nemamo još, ali smo uputili kućare. Telefonsku vezu sa Udbinom imamo, a sa Kukom gdje će se nalaziti od sutra naš jedan bataljon, također ćemo imati, jer su već naši telefonisti otišli da uspostavljaju liniju. Bataljon koji je određen na taj položaj kreće sada u pokret.

Od noćas 24 sata raspored naše brigade je: dva bataljona na liniji Udbina — Bruvno i to jedan u Lončarima i jedan u Obradovićima. Jedan bataljon na liniji Lapac — Udbina, a jedan na liniji Gračac — Bruvno. Ovakav raspored uzeli smo radi toga što se jedan bataljon nalazi u Ondiću (XXXV divizije).

Po pitanju ranjenika i mogućnosti njihovog prebacivanja za Dalmaciju mi sigurno možemo da tvrdimo, obzirom na situaciju u sjev. Dalmaciji do 21. svibnja t.g., da je isto moguće.³ Situacija sjev. Dalmacije do 21. V bila je normalna, kanal za prebacivanje bio je u našim rukama. Nema nikakvih koncentracija jačih; neprijateljska kolona koja je stigla iz Gračaca u Obrovac 19. ovog mjeseca krenula je cestom za Karlobag — Sušak. U garnizonu Benkovac ima 1000 Nijemaca, Zadar 700 Nijemaca, Biograd 300, Zemunik 170, Bribirska Glavica, Đevrske, Skradin oko 1.500 četnika i Nijemaca.⁴ 16, 17, 18. ovoga mjeseca I brigada naše Divizije vodila je sa ovom neprijateljskom grupom uspješne borbe na sektoru Đevrska i Bribira.⁵ Neprijatelj je imao oko 200 mrtvih. Na liniji Otrić — Gračac nema nikakvih koncentracija niti saobraćaja. 21. ovoga mjeseca 150 kamiona prešlo je iz Srba za Knin. Mi smo mišljenja da bi

³ Štab Jedanaestog korpusa NOVJ naredio je Trećoj brigadi da ispitava mogućnost transportovanja ranjenika na otoke odakle su prevezeni u Italiju (vidi dok. br. 77).

⁴ U tim su se mjestima nalazile jedinice njemačke 264. pješadijske divizije. Četnici su bili iz sastava Dinarske četničke »divizije« (vidi dok. br. 2—4, k. 74 A. i dok. br. 5/4, k. 74 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁵ Vidi dok. br. 124.

mogli sa svojom brigadom da osiguramo prebacivanje ranjika preko ceste. Najbolje bi bilo da se to prebacivanje izvrši grupno, tj. grupa ranjenika po grupa. Po ovom pitanju nismo još dobili odgovor od naše divizije, premda smo mi uputili kurire odmah kad ste nas vi obavijestili u prvom pismu.⁶

Podatke o sjev. Dalmaciji dobili smo usmeno od drugač. oficira XIX divizije.

Stanje u brigadi je dobro. Uslijed čestih marševa u zadnje vrijeme, borci su fizički oslabili. Ishrana se nije još normalizovala. Kurire koje smo do sada slali do vas, povratili su se, a da vas nisu našli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stevo Ilić

Za komandanta
Načelnik štaba — kapetan
(M. P.) Morović Šime

BR. 116

ZAPOVIJEST ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 23. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKE POSADE U NARTI I VELIKOM TROJ- STVU¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. broj 290
Dne, 23. V 44. u 3 sata

Z A P O V I J E S T (sekcija Bjelovar, Čazma i Đurđevac 1 : 100.000)

Vojna i politička situacija u našoj zemlji razvija se povoljno i danas je povoljnija nego što je ikada ranije bila. Crvena armija izbila je na nekim dijelovima fronta na granice svoje zemlje i sprema veliku ofanzivu. U isto vrijeme savez-

⁶ Riječ je o naredenju Štaba Jedanaestog korpusa od 16. maja 1944. (vidi dok. br. 77).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 16—2/1, k. 551

nici Velika Britanija i SAD pripremaju se za otvorenje toliko nekivanog drugog fronta. Čas konačnog sloma fašizma i naše skore pobjede blizu je.

Naša zemlja u kojoj se već treću godinu vode krvavi i nejednaki bojevi sa nadmoćnim neprijateljem, popriše je teških borbi i naših velikih pobjeda. Junačkom i upornom nepomirljivom borbom i pobjedama mi smo se afirmirali u svjetskoj javnosti i stekli priznanje naših saveznika koji nas cijene i pomažu. Nalazimo se u toku stvaranja naše nove države, demokratske federativne Jugoslavije, koju izgrađujemo u toku samog narodnog oslobođilačkog rata.

Sjeverna Hrvatska je najmlađa pokrajina naše zemlje u narodnooslobodilačkoj borbi. Krajem prošle godine NO pokret počeo je naglo da se razvija, te su početkom ove godine stvoreni uslovi za formiranje našeg Zagrebačkog korpusa,² koji je svojim junačkim brigadama do sada izvojevao niz velikih i lijepih pobjeda u Zagorju, Podravini, Kalniku, Moslavini itd. Neprijatelj je osjetio od kolikog je značaja Zagrebački korpus, njegova vojnička snaga i politički utjecaj na najosjetljivijem dijelu Hrvatske, pred vratima Zagreba. On započinje vojničkom i političkom ofanzivom u cilju uništavanja našega korpusa. Namjera mu nije uspjela zahvaljujući svijesti naših boraca i rukovodilaca, jednodušnosti i velike većine našeg naroda koji je sa jedinicama prošao kroz neprijateljske ofanzive, izjavši iz nje prekaljeniji i čvršći, nadahnut još većom mržnjom prema neprijatelju.

Dolazi vrijeme naše ponovne ofanzive, vrijeme nastavka slavnih pobjeda izvojevanih kod Čazme,³ Koprivnice,⁴ Ludbreša,⁵ Ivance⁶ i Zlatara,⁷ Varažd. Toplica⁸ i Novog Marofa,⁹ Pod ruta¹⁰ i mnogih drugih. Vrijeme kada će se ponovno začuti grmljavina naših minobacača i topova, prasak pušaka i štetanje mitraljeza, i kada će kolone, slavom ovjenčanih brigada, u svom nastupanju biti vijesnici slobode i bolje budućnosti našeg naroda.

Neka naš prvi napad bude silovit i smion, neka bude odlučan i pobjedonosan. Od njega treba da zadrhti ološ svih boja u svojim gnijezdima, gdje će se još više demoralizirati i osje-

² Vidi tom V, knj. 23, dok. br. 67.

³ Vidi tom V, knj. 21, dok. br. 130, 138, 140, 165, knj. 22, dok. br. 1 i 12.

⁴ Vidi tom V, knj. 21, dok. br. 22, 60, 62, 80 i 103.

⁵ Vidi tom V, knj. 20, dok. br. 38, 48, 198 i 199.

⁶ i ⁷ Vidi tom V, knj. 21, dok. br. 41.

⁸ Vidi tom V, knj. 20, dok. br. 8.

⁹ Vidi dok. br. 9.

¹⁰ Vidi dok. br. 6 i 70.

titi još neposrednije čas konačne propasti koja mu je neizbjegiva.

Uporišta Narta i Veliko Trojstvo prva su na udaru. Treba da uništimo neprijatelja u njima. Vi koji napadate, a koji ste svoju prodornost i snagu pokazali u borbama za Čazmu i Vražd. Toplice, u borbama u Zagorju, budite u napadu iznad svega uporni i puni osjećaja odgovornosti, smioni i nepomirljivi. Budite sigurni i puni povjerenja prema jedinicama koje vas osiguravaju, jer to su prekaljene brigade XXVIII udarne divizije i mladi poletni borci II brigade XXXIII divizije. To su borci Udarne brigade »Braće Radića« koji su kod Šemova dokazali da su neprolazni i brigade »Matija Gubec«, koja je prošla teške napore i teške borbe.

Vi koji osiguravate budite odlučni i čvrsti. Poručite drugovima koji napadaju da mogu mirno raditi, jer samo preko vas mrtvih može neprijatelj da prodre.

Osvojenje Narte i Vel. Trojstva treba da budu prve pobjede u nizu naših budućih uspjeha.

Podaci o neprijatelju:

Uporište Narta: posada 230 domobrana, 170 žandara, 50 Nijemaca.¹¹

Naoružanje: 1 teški bacač, 1 laki bacač, 7 teških mitraljeza, 29 puškomitraljeza, oko 100.000 metaka, Uporište je utvrđeno većim brojem bunkera i postavljene prepreke od žice.

Uporište Veliko Trojstvo: posada oko 120 feldžandara.

Uporište Bjelovar: posada oko 4.500 neprijateljskih vojnika, računajući tu i posadu u Narti i okolnim manjim uporištima.

Uporište Novigrad (Podravski): posada jedna satnija ustaša.

Uporište Sv. Ivan Žabno: posada oko 500 Nijemaca sa nešto artiljerije.

Uporište Koprivnica: posada oko 1.200 ustaša i oko 600 domobrana.

Uporište Križevci: posada oko 1.300 domobrana, 400 ustaša, 300 feldžandara i oko 1.000 Nijemaca koji se tamo nalaze privremeno.

Radi likvidacije neprijateljskih uporišta Narte i Vel. Trojstva

N A R E Đ U J E M O :

1. XXXIII divizija
1. Sa I brigadom zauzet će neprijateljsko uporište Nartu.¹²

¹¹ U Narti se tada nalazila Treća bojna Četvrte gorske pukovnije (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 21/7—1, k. 108).

¹² i ¹³ O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 119, 160, 161 i 165.

Glavni pravac napada i prodor izvršiti pravcem Bjelovar — Narta.

Sa II brigadom biti u rezervi, s tim što će jedan bataljon ove brigade kontrolisati prelaze na rijeci Česmi kod sela Sišćani od pravca sela Markovac, Kabal i Vukšinac. Sve mostove i brvna na rijeci Česmi porušiti, a čamce prevesti na južnu obalu rijeke Česme i skriti ih.

Dva bataljona II brigade nalazit će se u korpusnoj rezervi.

Izviđačke dijelove uputiti u izviđanje u pravcu Sv. Ivan Žabno.

Pontonirska četa izgraditi će dva prelaza na rijeci Česmi i to: jedan prelaz sjeverno od sela Donja Narta, a drugi prelaz kod Rastika sjeveroistočno od Ivanske.

2. XXXII divizija

2. Ima zadatku da zauzme neprijateljsko uporište Vel. Trojstvo¹³ i da za izvođenje ove akcije postavi osiguranje prema Bjelovaru na liniji Markovac — (k. 156) s. Grginac — s. Novoseljani (k. 174).

3. XXVIII divizija

3. Postaviti će sa dvije jače brigade osiguranje prema Bjelovaru na liniji:¹⁴ bočno k. 131 — Vel. i Malo Korenovo — k. 145 (Brezovac) — Novi Pavljani, sa bočnim osiguranjem prema Galovcu. Radi izrade prelaza preko rijeke Česme prema t. 1. ove zapovijesti, ovo osiguranje bit će pojačano sa pontonirskom četom XXXIII divizije.

Sa jednom brigadom postaviti osiguranje prema neprijateljskim uporištima Gardešnica i Hercegovac¹⁵ na liniji: Šimljanica (k. 182) — Srednje Br., sa isturenim manjim dijelovima prema Gradini i Krnjači (k. 187), a sa izviđačkim dijelovima prema Dišniku.

4. Istočna grupa odreda

4. Sa dva bataljona držati će položaje prema Novigradu na liniji: Babotok — Ja-

¹⁴ i ¹⁵ Pravac Bjelovar — Narta zatvarale su Sedamnaesta i Dvadeset prva brigada, dok je prema Garešnici i Hercegovcu držala položaje Brodska brigada (vidi dok. br. 119).

bučeta, a sa isturenim izviđačkim dijelovima na liniji: Gor. Mosti—Sv. Tri Kralja

Sa jednim bataljonom (Orovački) srušiti prugu između Severinskog Potoka i sela Patkovac i postaviti zasjedu kod sela Prespa.

Sa jednim bataljonom napasti neprijateljsko uporište Gudovac i uništiti neprijatelja koji se tamo nalazi. Početak napada u isto vrijeme kao i kod ostalih jedinica.

Udarni bataljon držat će položaje kod Ča[zme] i u slučaju potrebe istu odsudnjaniti.

5. III diverzantski bataljon

5. Ima zadatak da uništi mostove na rijeci Česmi kod neprijateljskog uporišta Narta, kao i da minira žičane prepreke koje se nalaze oko pomenutog uporišta.

Sa jednom četom izvršiti diverziju na pruzi između Popovače i Križa. Diverziju izvršiti razbijanjem spojnica eksplozivom na dužini od jednog kilometra.

Početak diverzije 24. V o. g. u 24 sata

6. Korpusna rezerva

6. U korpusnoj rezervi biti će dva bataljona II brigade XXXIII divizije. Mjesto korpusne rezerve selo Paljevina.

7. **Evakuacija ranjenika.** XXXII divizija vrši će evakuaciju ranjenika u pravcu Bilo Gore. Sve potrebno za evakuaciju urediti u sporazumu sa referentom saniteta Bjelovarskog područja. Ostale jedinice vršit će evakuaciju ranjenika prema zapovijesti (sanitetskoj) ovoga štaba.

8. **Veze.** Sve jedinice održavat će vezu sa ovim štabom putem radio stanica osim XXXIII divizije, koja će uspostaviti telefonsku vezu. Ukoliko bude za ovu vezu nedostajalo materijala, istu održavati kuririma. Sve potrebno za održavanje veze za vrijeme ovih akcija regulisati će šef odsjeka za vezu ovog štaba.

9. **Evakuacija plijena i zarobljenika.** Evakuacija plijena i zarobljenika vrši i to: XXXII divizija u pravcu Bjelovarskog područja, a ostale jedinice evakuirati će plijen u pravcu Šušnjara, a zarobljenike u pravcu sela Martinec. Za pravilnu i urednu evakuaciju plijena kao i podjelu istoga bit će odgovoran pomoćnik načelnika ovoga štaba.

10. Vrijeme početka napada. Vrijeme početka napada na oba neprijateljska uporišta biti će jednovremeno i to 25. V o.g. u 3.30 sati. Jedinice koje se nalaze na osiguranju imaju biti na svojim mjestima najkasnije do 3 sata 25. V o.g.

11. Znaci raspoznavanja. Znaci raspoznavanja za vrijeme trajanja akcije biti će:

za noć: Narta — Bjelovar

za dan: Kapu na pušku i mahnuti s njom dva puta
Pušku u lijevu ruku i napraviti tri kruga

12. Mjesta štabova. Štab korpusa nalazit će se u selu Pa-
~~jevina~~.

Štab XXXIII divizije nalazit će se kod sela Paljevina.

Štab XXXII divizije nalazit će se kod Borovog Brda
(k. 208).

Štab XXVIII divizije nalazit će se u selu Korenovo.

Štab Istočne grupe odreda nalazit će se zajedno sa šta-
bom Bjelovarskog p. odreda.

13. Ishrana. Ishrana trupa za ovu akciju biti će iz mjesnih
~~predstava~~ sa terena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Ivan A. Šibl

(M. P.)

Komandant general-major:

Vlado Matetić

Dostavljen:

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske

Štabu XXXIII, XXXII i XXVIII divizije

Štabu Istočne grupe i štabu III diverzantskog bat.

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
23. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE DA DIL.
JELOM SNAGA DEJSTVUJE NA KOMUNIKACIJAMA
LIČKO PETROVO SELO — PLITVIČKI LESKOVAC, POLJA-
NAK — SABORSKI I RAKOVICA — SLUNJ¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 107,23. V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE

Neprijatelj je otpočeo ofenzivu na Kordunu sa linije Ličko Petrovo Selo — Cazin — Otoka i izbio danas na liniju Rakovica — Šturić — Pećigrad — Bužim.²

U cilju sadejstva sa našim snagama na Kordunu naređujemo:

Da se sa dvije brigade i to sa II brigadom XXXV i III brigadom XIII divizije što prije i što jače angažuje na komunikaciji Ličko Petrovo Selo — Plitvički Leskovac.³ Ako imade uslova da likvidirate neprijateljska uporišta na toj komunikaciji, pa zatim produžiti ofenzivne operacije na komunikaciju Poljanak — Saborski i dalje dejstvovati na neprijateljski bok na komunikaciju Rakovica — Slunj. Ukoliko nema uslova za likvidaciju tih uporišta, angažovati se što više na navedenim komunikacijama u cilju sprječavanja neprijateljskog saobraćaja i napada na neprijateljske kolone na tim komunikacijama. Probijati se sa bataljonima na komunikaciju Ličko Petrovo Selo — Rakovica — Slunj i brzim iznenadnim akcijama napadati neprijateljske kolone. Na toj komunikaciji postavljati mine kombinovano sa zasjedama.

U tom cilju III brigadu XIII divizije što prije prikupiti na prostoriju Mihaljevac — Šeganovac.⁴

Ostale dvije brigade i to I brigadu XXXV i III brigadu XIX divizije i dalje zadržati na ovom sektoru.

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 33—1/1, k. 569.

² Vidi dok. br. 123, 164 i 166 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Sedme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOVJ od 6. juna 1944.

³ Vidi dok. br. 128.

⁴ Vidi dok. br. 138.

I brigadu XXXV divizije što prije prikupiti na prostoriju
Jošane — Pećani, a III brigadu XIX divizije grupisati na pro-
storiju Srednje Gore.⁵

Sa dvije brigade (II brigada XXXV divizije i III XIII
divizije) rukovati će Štab XXXV divizije, dočim će sa briga-
dama na tom sektoru komandovati posebno rukovodstvo.⁶

Štabu III brigade XIX divizije posebnim naređenjem je
naređeno da se grupiše na prostoriju Srednja Gora.⁷

Zadatak ove južne grupe će biti da dejstvuje na komuni-
kaciju Vrbac — Podlapača — Korenica i vrši čišćenje pro-
storije zapadno od te komunikacije. Naredite majoru Momčilu
Novkoviću da prikupi što tačnije i detaljnije podatke na toj
komunikaciji i podatke o neprijatelju na prostoru zapadno od
te komunikacije. Ovo je potrebno radi toga da bi se što prije
moglo otpočeti sa akcijama čišćenja navedene komunikacije.⁸

Potvrdite prijem naređenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant — pukovnik:
M. Šakić

(M. P.)

⁵ Vidi dok. br. 136.

⁶ Vidi objašnjenje br. 5 uz dok. br. 77.

⁷ Naređenje se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg.
br. 32—11, k. 569.

⁸ Vidi dok. br. 137 i 144.

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 23. MAJA 1944.
ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA KO-
MUNIKACIJI PLITVICE — LIČKO PETROVO SELO¹

ŠTAB VIII DIVIZIJE NOV
JUGOSLAVIJE
Op. broj; 28/1944
23. V 1944.

Operativni izvještaj za 14. V 1944.
dostavlja

ŠTABU IV KORPUSA NOVJ

Opis položaja:

Borba se vodila na komunikaciji Prijeko-
boj — Ličko Petrovo Selo i na sektoru Plit-
vice — Bigina Poljana — Crni Vrh. Zemlji-
šte je bregovito i gusto pošumljeno. Pred-
stavljeno na sekciji Gospić 1 : 100.000.

Naše jedinice:

Na našoj strani u ovim borbama uče-
stvovala je III brigada, jedan bataljon I bri-
gade i jedan bataljon Plaščanskog p.odreda.
Borba je vođena s dijelovima 373. divizije
i sa dvije satnije legionera.²

**Neprijateljske
jedinice:**

Neprijatelj je vršio ofanzivu³ na oslobo-
đeni teritorij Like; vršio je saobraćaj komu-
nikacijom Bihać — Ličko Petrovo Selo —
Prijeko — Korenica.

**Obostrana situ-
acija:**

Da bi olakšali rad naših jedinica u Lici
i da bi svratili neprijatelju pozornost na
sebe, odlučeno je da se sa jačim snagama po-
stavi zasjeda na komunikaciji Ličko Petrovo
Selo — Prijeko. U zasjedi su poslana tri
bataljona III brigade, dok se jedan bataljon
III brigade i jedan bataljon I brigade nala-
zili na desnoj strani zatvarajući pravac Plit-
vički Leskovac — Čorkova Uvala — i Plitv.
Leskovac — Plitvice, a jedan bataljon Plaš-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 3—1/5, k. 426.

² i ³ O neprijateljskim snagama koje su učestvovale u prođoru
na oslobođenu teritoriju Like vidi dok. br. 31.

Tok borbe:

čanskog odreda nalazio se na lijevom krilu sa zadatkom da vrši pritisak na Čelopek i Ličko Petrovo Selo i da osigurava lijevo krilo bataljona u zasjedi.

Zapovijest za tu akciju bila je usmena.

Bataljoni su došli na mjesta gdje su zauzeli položaj 14. ov. mjeseca do 04.00 časa. Do 11.00 časova cestom Ličko Petrovo Selo — Prijeko nije ništa naišlo. U 11.00 časova naišlo je sa pravca Ličkog Petrovog Sela 2 motorkotača, 1 luksuzni auto, 1 blinda i 1 kamion sa oko 30 do 40 vojnika. Zasjeda je na njih otvorila vatru iz automatskih oruđa. Nakon kratke borbe bili su poubijani neprijateljski vojnici na motorima i oficiri u autu te nešto vojnika u kamionu, ali se plijen nije mogao pokupati uslijed toga što je blinda štitila i nije dozvoljavala našim dijelovima da izbiju na cestu. Nakon prvih ispaljenih metaka počeo je gađati iz Prijekoja brzom paljicom jedan top i jedan bacač po mjestu gdje se nalazila naša zasjeda. U 11,30 časova zasjeda se povukla, a neprijatelj je i dalje tukao topovima i bacacem po položajima, a blinda je krstarila cestom i tukla također iz mitraljeza i topa.

Bataljon Plaščanskog odreda, koji se nalazio na levokrilnom osiguranju, vršio je manji pritisak vatom na neprijatelja na Čelopeku i Ličkom Petrovom Selu. Neprijatelj je reagirao s tim što je bacio nekoliko mina iz teškog bacača u pravcu toga bataljona.

Istoga dana oko 07,00 časova ujutro krenula sa pravca Plitvičkog Leskovca prema Čorkovoj Uvali jedna satnija, a druga preko Labudovca prema Biginoj Poljani i Plitvičkim Jezera prema Plitvicama. Kolona koja je išla prema Čorkovoj Uvali sukobila se sa bataljom I brigade.⁴ Bataljon je nanio toj koloni osjetne gubitke, ali je, odstupivši od ceste, dozvolio toj koloni da ode u Čorkovu Uvalu. Kolona koja je nastupala prema Biginoj Poljani i Plitvicama dočekana je od IV bata-

⁴ Vidi odk. br. 102.

ljona III brigade i nije joj uspjelo da prodre prema Poljanku. Međutim kolona koja je otišla u Čorkovu Uvalu došla je neopazeno preko šume na Poljanak i iznenadno se pojavila IV bataljonu iza leđa. Na Poljanku je napadnuto iznenada ručnim bombama odjeljenje teškog bacača tako da je posluga poranjavana, a bacač je pao u ruke neprijatelju. IV bataljon povukao se je kroz šumu uglavnom bez gubitaka. Neprijatelj se sa Poljankom povukao u svoje baze popalivši bajte u selu Plitvici i Biginoj Poljani.

Ishod borbe:

Postignuti rezultati u ovim borbama su slijedeći: Ubijeno je 34, ranjeno 20 neprijateljskih vojnika. Oštećen jedan luksuzni auto i 2 motorkotača. Ratnog plijena nije bilo.

Naši gubici:

5 mrtvih i 8 ranjenih.

Utrošak municije: Utrošeno je 2.400 puščanih i mitraljeskih metaka. Izgubljen je 1 teški bacač sa 12 mina.

Kritički osvrt:

Rezultati u zasjedi bili bi postignuti i veći, da neprijatelj nije išao sa blindiranim kolima.

Borci i jedinice u zasjedi držali su se dobro. Mjesto na kome je bila postavljena zasjeda nije bilo najpodesnije, jer je bila dosta slaba preglednost.

Bataljon I brigade, sukobivši se s neprijateljom, odstupio je nakon kraće borbe i više nije održavao kontakt sa neprijateljem, što je dovelo do toga da se nije znalo kuda je neprijatelj otišao, dok se sam ponovno nije otkrio. Također taj bataljon išao je da zauzima položaj u momentu kad je neprijatelj napao sa leđa bataljon III brigade, umjesto da je odmah, napadom na neprijatelja, neposredno potpomagao bataljon III brigade.

IV bataljon III brigade, iako je znao da mu se neprijatelj svakog časa može pojaviti iz šume sa boka i sa leđa, nije se dovoljno obezbjedio sa tih pravaca i dozvolio je da mu neprijatelj iznenada izbije iza leđa. Vod bacača, koji je bio pridodan tome bataljonu, također je bio neoprezan i neprijatelj ga iznenadio.

Zapaženo je da naše jedinice, poslije prvoog sudara sa neprijateljem, nastoje da se od njega odlijepe i da traže nove odbrambene položaje, umjesto da stalno održavaju kontakt sa neprijateljem i da prate njegove daljnje pokrete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

v. d. politkomesara:
D. Hrštić

Komandant, p-pukovnik:
M. Šumonja

BR. 119

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVADESET OSME NOU DIVIZIJE OD
23. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA OBEZBJE-
DENJE NAPADA NA NEPRIJATELJSKE POSADE U NARTI
I VELIKOM TROJSTVU¹**

ŠTAB XXVIII UDARNE DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. Broj: 177
Dana: 23/V 1944. god.

Z A P O V I J E S T:

(Sekcije: Čazma, Bjelovar 1 : 100.000)

U vezi zapovijesti² štaba X korpusa zagrebačkog NOV i POJ Op. br. 290 od 23. V 1944. u 3 sata, o likvidaciji neprijateljskih uporišta Narta i V. Trojstva,³ tač. 3,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 25—6/1, k. 1123.

² Vidi dok. br. 116.

³ O toku i rezultatima napada vidi dok. br. 165.

N A R E D U J E M O :

1. — XVII udarna brigada:

Sastav: 4 bataljona
1 top 37 mm
2 odjelj. t. bac.
1 vod pontonira

Svega: 4 bataljona
1 top 37 mm
2 odjelj. t. bac.
1 vod pontonira

Zadatak:

Postavlja zasjedu na liniju mlin na reci Bjelovarska — Ružnovac — desno preko pruge selo Brezovac — zatvara dobro put koji dolazi iz Bjelovara u selo Brezovac sjeverno od k. 145 i desnu ivicu šume Krčevin.⁴ Jedan dio svojih snaga (manji) postavlja u šumu Mlinovac jugoistočno od sela Novoseljani koje će imati zadatak da kontroliše cestu Bjelovar — Ždralovi i u slučaju neprijateljskog nailaska putem Bjelovar — Brezovac udari neprijatelja u bok preko k. 195 s lijeve strane potoka Bjelovarska Rijeka. Minirati cestu Bjelovar — Ždralovi i put Bjelovar — Brezovac. Porušiti prugu što dalje ispred zasjede prema Bjelovaru gdje potok Bjelovarska presijeca prugu na najmanje 8—10 mjesta. U selu Brezovcu ispod k. 128 porušiti most i prekopati cestu.

Protivkolska oruda plasirati prije na putevima Bjelovar — Brezovac i Bjelovar — Ždralovi kao i teške bacače. Ova brigada će dvije čete u divizijsku rezervu.

2. — XXI udarna brigada:

Sastav: 4 bataljona
2 odjelj. t. bac.
1 ponton. vod

Svega: 4 bataljona
2 odjelj. t. bac.
1 ponton. vod

Zadatak:

Postavlja zasjedu desno mlin na potoku Bjelovarska r., južno od k. 116 — potokom veliki mlin Korenovo, te linijom preko sjevernog dijela sela Velikog Korenova, zaključno k. 131 — zatvara cestu Bjelovar — Narta

⁴ i ⁵ Jedinice nisu mogle posjetiti te linije jer ih je ranije posjedao neprijatelj (vidi dok. br. 161).

i sve pravce koji na ovom sektoru omogućavaju neprijatelju skrenuti sa ceste i prodrijeti se van ceste u pravcu Narte.⁵ Minira cestu Bjelovar — Narta kod sela Korenova i ruši most kod velikog mlina Korenova.

Protivkolska oruđa iskoristiti za cestu Bjelovar — Narta tako, da ista bude tučena sa livađa uzduž ceste koja naglo skreće nedaleko od mлина u pravcu Bjelovara.

3. — Brodska brigada:

Sastav: 4 bataljona
2 topa 37 mm
2 odjelj. t. bac.

Svega: 4 bataljona
2 topa 37 mm
2 odjelj. t. bac.

4. — Izviđačka četa:

Postavlja zasjedu prema Garešnici i Hercegovcu sjeverno od sela Šimljanica na ivici šume kod k. 182 Srednje Brdo. Isturenim dijelovima kod Gradine i Krnjača (k. 187) — sa izviđanjem selo Dišnik, Vel. Trnovitica. Minira cestu Garešnica — Šimljanica.

Zadatak:

Smjestiće se u selo Nevinac sa izviđanjem od pravca selo Dautan — Nova Rača — Sasovac od pravca Vel. Pisanice i Vel. Grđevca.

Zadatak ostalih jedinica u zajedničkoj akciji sa nama.

1. — Sa I brigadom zauzeti će neprijateljsko uporište Nartu.⁶

Glavni pravac napada i prodor izvršiti pravcem Bjelovar — Narta.

Sa II brigadom biti u rezervi s tim što će jedan bataljon ove brigade kontrolisati prelaze na rijeci Česmi kod sela Siščani

5. — XXXIII divizija:

⁵ Vidi dok. br. 165.

od pravca sela Markovac, Kabal i Vukšinac. Sve mostove i brvra na rijeci Česmi porušiti, a čamce prevesti na južnu obalu rijeke Česme i skriti ih.

Dva bataljona II brigade načlazit će se u korpusnoj rezervi.

Izviđačke dijelove uputiti u pravcu Sv. Ivana Žabno u izviđanje.

Pontonirska četa izgraditi dva prijelaza na rijeci Česmi i to: jedan prijelaz sjeverno od sela Donja Narta, a drugi prijelaz kod Rastika sjeveroistočno od Ivanske.

6. — XXXII divizija:

7. — Istočna grupa odreda:

2. — Ima zadatku da zauzme neprijateljsko uporište Vel. Trojstvo⁷ i da za izvođenje ove akcije postavi osiguranje prema Bjelovaru na liniji: Markovac — k. 156 — selo Grginac — selo Novoseljani — k. 174.

3. — Sa dva bataljona držatiće položaje prema Podrav. Novom Gradu na liniji: Babotok — Jabučeta, a sa isturenim izviđačkim dijelovima na liniji: Gor. Mosti — Sv. Tri Kralja.

4. — Sa jednim bataljonom (Orovačkim) srušiti prugu između Severinskog Potoka i sela Patkovac i postaviti zasjedu kod sela Prespa.

Sa jednim bataljom napasti neprijateljsko uporište Gudovac i uništiti neprijatelja koji se tamo nalazi. Početak napada u isto vrijeme kao i kod ostalih jedinica.

Udarni bataljon držati će položaje kod Čazme i u slučaju potrebe istu odsudno braniti.

⁷ Vidi dok. br. 141.

8. — III diverzantski bataljon:

5. — Zadatak je da uništi mostove na rijeci Česmi kod neprijateljskog uporišta Narta, kao i da minira žičane prepreke, koje se nalaze oko pomenutog uporišta.

Sa jednom četom izvršiti diverziju na pruzi između Popovače i Križa. Diverziju izvršiti razbijanjem spojnica eksplozivom na dužini od jednog kilometra.

Početak napada za diverziju
24. V. o. g. u 24 sata.

9. — **Sanitet:** Organizaciju saniteta izvršit će referent saniteta dopunskom zapovješću.
10. — **Veza:** Referent za vezu ovoga štaba organizirat će službu veze u dopunskoj zapovijesti.
11. — **Evakuacija plijena:** Evakuaciju plijena i sprovođenje zarobljenika vršiti u selo Martinec.
12. — **Početak napada:** Vrijeme početka napada na oba neprijateljska uporišta biti će jednovremeno i to: 25. V o.g. u 3.30 sati. Jedinice koje se nalaze na osiguranju imaju biti na svojim mjestima najkasnije do 3 sata 25. V o.g.
13. — **Znaci raspoznavanja:** Za vrijeme akcije će biti znaci raspoznavanja slijedeći:
Za noć: Narta — Bjelovar
Za dan: Kapu na pušku i mahnuti njom dva puta.
Pušku u lijevu ruku i napraviti tri kruga.

Mjesta štabova:

Štab divizije nalazit će se u južnom dijelu sela M. Korenovo.

Štab XVII ud. brigade u selu Novi Pavljani.

Štab XI ud. brigade u južnom dijelu sela Vel. Korenovo.

Štab Brodske brigade u zadnjim kućama jugoistočne strane sela Berek.

XXI ud. Brigada uputiti će svoj top u Brodsku brigadu gdje će ostati do izvršenja akcije, a Brodska brigada poslati će 4 nagazne mine XVII ud. brigadi. Skreće se pažnja svim rukovodiocima, da u selima bjelovarske zasjede postoji veći broj petokolonaša i narodnih neprijatelja među stanovništvom, pošto ova sela kod sebe nisu imali nikada narodnih vojnika, a ve-

ćina ih nije ni vidjela, te prema tome preuzeti mjere predostrožnosti da za vrijeme posjedanja položaja, a i poslije toga nikoga ne puštati kroz zasjedu u pravcu Bjelovara i biti strogo oprezan u prolazu jedinica kroz ova sela do određenog položaja, jer se može desiti da poneki belogardejac iz koje kuće opali iz puške u cilju nanošenja kakove zabune među vojniku, isto tako jedinice kojima su dodijeljeni pontonirski vodovi upoznati će se dobro sa mjestima postavljanja pontonskih mostova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkomesar:
Đ. Kladarić

Komandant, potpukovnik
Radojica Nenezić

Dostavljeno:

Štabu VI i X korpusa NOV i POJ, na znanje
Štabu XVII udarne brigade,
Štabu XXI udarne brigade,
Štabu Brodske brigade i
Izviđačkoj četi sa izvodom, na postupak.

BR. 120

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 23. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O POKRE- TIMA I RAZMJEŠTAJU NEPRIJATELJSKIH I VLASTITIH JEDINICA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. sl. 23. V 1944.

Primljeno 23. V 44. u 13,45

ŠTAB XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se izvještaj o situaciji na sektoru ove divizije za 22. ov. mj.:

1. — Podatci o neprijatelju:

a) U Korenici nalazi se ustaška bojna koja broji od 350—400 ljudi. Komanda se nalazi u Korenici. Ova bojna daje osiguranje u Buniću, Vrpilama i Ljubovu po jednu desetinu od 10—30 vojnika sa automatskim oružjima. Ostatak bojne se nalazi u Korenici sa osiguranjem na kotama iznad Korenice.

Bojna je sastavljena od ustaša, domobrana i novomobilisanih Italijana.

Naoružanje je njemačko.

Obućeni su u ustašku, domobransku, englesku i italijansku uniformu.

U Šalamuniću, Toliću, Pišaću, Mekinjaru, Vejnović Brdu nalaze se dijelovi »Plave divizije«, koji su sastavljeni uglavnom od Vojvodana sa njemačkom komandom.² Ovi dijelovi došli su iz pravca Srednje Gore u otvorenim kamionima. Od ovih dijelova u Šalamuniću nalazi se oko 200 sa nekoliko tenkova. Kamioni su postavljeni na cesti od Vejnović Brda do Mekinjara. Njihova komanda nalazi se u Mekinjaru.

Ovi dijelovi uniformisani su u neku žutu i plavu uniformu.

U Mekinjaru također nalazi se i nešto četnika, čija se komanda nalazi u Mekinjaru.

Oko 16 sati jučer je stigla u Korenicu još jedna satnija ustaša, koja je došla sa pravca Homoljca, te je 21/22. noćila u Vrelu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 21/5, k. 1234.

² O sastavu njemačke 392. legionarske (»Plave«) divizije vidi tom V, knj. 23, dok. br. 27.

Jučer oko 14.30 sati jedna kolona pješadije, praćena tenkovima i kamionima krenula je iz Pišača i Laudonovog Gaja prema Buniću i Kozjanu, a jedan manji dio prema Korenici. Jačina kolone nije se mogla tačno ustanoviti, ali u istoj je bilo oko 100 kamiona i tenkova; kolona je bila sa prekidima dugad oko 3 kilometra.

Po noći neprijatelj loži vatre iznad Breštana, Bunića, Pišača i Mekinjara i povremeno baca signalne raketle i to: u Mekinjaru bijele, iznad Bunića zelene i sa pravca Vrepca crvene,³ koje vjerovatno služe za održavanje veze između jedinica, nalazećih se na ovom sektoru.

b) Na komunikaciji Bihać — Lapac u toku jučerašnjeg dana od Lapca za Bihać prošlo je u 8 sati 57 kamiona sa vojskom i materijalom. Poslije toga 5 kamiona se povratilo.

21. ov. mj. poslije podne iz Bihaća za Lapac prošlo je 300 kola sa raznim materijalom, većinom građevinarskim koji služi za gradnju baraka. Sa kolima je išlo oko 500—600 vojnika koji pripadaju Gorskom zdrugu.⁴ Ova kolona bila je praćena tenkovima i kamionima.

Iz Mamca njemačka posada je otišla i na njezino mjesto došla domobraska — vjerovatno iz sastava gore spomenutog Gorskog zdruga. Između domobrana, koji se sada nalaze u Mamcu, ima nekoliko, koji su već bili na ovome sektoru prošle godine.

c) U toku jučerašnjeg dana uništena su dva kamiona sa vojskom, koji su naišli na nagazne mine i to: jedan južno od Prijeboja, a drugi kod Homoljca. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. Kamioni su potpuno uništeni.

2. — Podatci o našim trupama:

Jedinice I brigade nalaze se i to: jedan bataljon u Cuića Krčevinama, jedan bataljon na Udbini, a dva abtaljona sa štabom brigade na Vrebačkoj Stazi kod Lisine. Brigadi je upućeno naređenje, po kuriru, da se odmah prebaci na sektor Pećane i Jošane.

II brigada: štab i dva bataljona nalaze se u D. Frkašiću, jedan bataljon se nalazi u Mihaljevcu, a jedan bataljon se nalazi na sektoru Prijeboja, kome je naređeno da uđe u sastav svoje brigade u Frkašiću.

III brigada XIII divizije nalazi se na sektoru Srednje Gore — Vrebac i sa istom ovaj štab nema veze.

³ Iz bojne relacije Prvog zbornog područja za maj 1944. vidi se da je 21. maja, po naredenju 392. legionarske divizije, u Vrebac stigla Trideset četvrta ustaška bojna i smijenila Prvu bojnu Trećeg posadnog zdruga koja je otišla u Bilaj (vidi dok. br. 5/1—17, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁴ Vjerovatno je to bio Drugi domobranski lovački zdrug.

Lički partizanski odred sa štabom i jednim bataljonom nalazi se na sektoru Kamensko, a jedan bataljon nalazi se u Velebitu na osiguranju ranjenika.

3. — Zaključak:

a) Opća situacija:

Za sada je utvrđen pokret jačih neprijateljskih snaga sa juga (užeg odbranbenog pojasa Jadrana) prema sjeveru, koje su snage većinom motorizovane i mehanizovane. Zbog čega se te snage rokiraju — prebacuju, da li u cilju pojačanja ugroženijeg fronta ili u cilju čišćenja strategijske osnovice, nije se za sada moglo zaključiti, jer neprijatelj to vidno nije ispoljio.⁵

Po nekim podatcima, neprijateljske snage — Nijemci po-vlače se iz većine uporišta u Hrvatskoj, koje prepuštaju Pavelićevu vojsku, sa kojom ponegdje sarađuju i četnici. Grčevita mobilizacija Pavelića i teška upotreba njegovih snaga na najugroženijim frontovima Nijemaca dozvoljava mogućnost ovoga kompromisa. Činjenica, da još neprijatelj drži osiguranje na važnijim komunikacijama, upućuje na zaključak da će neprijatelj i dalje prebacivati svoje snage na sjever.

b) Posebna situacija:

Ako neprijatelj — Nijemci napuste veći dio Hrvatske, moral kod Pavelićeve vojske i četnika biti će doveden u pitanje, budući da će tada biti nemoguće realizovati podli plan rada voda i on će ostati samo na njihovoj dobroj volji.

Prema ovome, pred nama stoji budno motrenje situacije, brzo sređivanje i učvršćivanje jedinica, a potom ofanzivno dejstvo u punom zamahu sa težnjom da prvim snažnijim udarcima razbijemo sve planove unutrašnjih neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. odsutan.

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

⁵ Grupišući snage za drvarsку operaciju, Nijemci su iz sjeverne Dalmacije izvukli puk »Brandenburg« i Devedeset drugi motorizovani puk. Po dolasku u Liku, od 12. maja, ovi su pukovi sadejstvovali dijelovima 392. i 373. legionarske divizije i ustaško-domobranskim jedinicama u izvođenju operacije »Morgenstern«, a zatim su prebačeni puk »Brandenburg« na komunikaciju Bihać — Knin a Devedeset drugi motorizovani prk u širi rejon Bihaća radi učešća u drvarskoj operaciji. Dopršnije o tome vidi dok. br. 31 i 88 u ovoj knjizi i »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije od 1941—1945«, str. 144—146, izdanje Vojnoistorijskog instituta, Beograd, 1958.

BR. 121

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE BRIGADE OD 23. MAJA 1944.
ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA OD 7. DO
20. MAJA¹

ŠTAB
II BRIGADE XXXV DIVIZIJE
XI KORPUSA NOVJ
br. sl.
23. maja 1944. g.
u 18.05^h

Kurir kreće 4 km. na sat

Dostavlja se operativni
izvještaj od 10. o. m. do
danас.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Dostavljamo vam operativni izvještaj o vođenim borbama jedinica ove brigade od 10. o. m. do danas, u slijedećem:

7. o. m., neprijatelj sa jačom motoriziranim kolonom prođo je iz Bihaća do Prijekoja,² gdje se je zadržao do 10. o. m. Neprijateljska motorizovana [kolona] praćena je sa pješadijom sa kojom je naš IV bataljon vodio borbu sve od Ličkog Petrovog Sela do Prijekoja.³ U toj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i više ranjenih. Gubitci na našoj strani nisu bili. Zatim prilikom prolaska neprijateljske kolone iz Bihaća za Prijekoj naišla je na naša minska polja između Ličkog Petrovog Sela i Prijekoja od čega su oštećena tri kamiona i jedan tenk. U kamionima se je nalazila vojska, od čega je vjerojatno postradalo oko 40 neprijateljskih vojnika.

10. o. m. Naš I i III bataljon nalazili su se na Hočoljačkom Klancu koji su prihvatali borbu u 5,30 sati.⁴ U toj borbi neprijatelj je imao oko 10 mrtvih i 15 ranjenih. Istog dana II bataljon, koji se je nalazio na sektoru Mihaljevac, iznenadio je neprijateljsku kolonu pješadije kojoj je nanio gubitke oko 20 mrtvih i 30 ranjenih.

12. o. m. Naš II bataljon napao je neprijatelja na sektoru Ponor koji je pljačkao narod i tada mu nanio žrtve od 2 mrtva i 4 ranjena.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 8—13/6, k. 1234.

² Na tom pravcu je tada prodirao Izviđački odred njemačke 373. legionarske divizije (vidi dok. br. 31).

³ i ⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 63 i 131.

14. o. m. Naš I bataljon, koji se je nalazio na sektoru Duboki,⁵ napao je neprijatelja, tj. i njega je napao neprijatelj sa jednom kolonom. U toj borbi neprijatelju je naneseno gubitaka oko 7 mrtvih i 12 ranjenih.

16. o. m. Naš IV bataljon, koji se je nalazio na sektoru Gorica (Pecani), zajednički sa I brigadom čitav je dan vodio borbu.⁶ Neprijatelju je nanio gubitke oko 5 mrtvih i 10 ranjenih.

19. V o. g. Naš IV bataljon, koji se je nalazio na Prijekoju, privukao se je sa jednom četom i napao neprijatelja koji se odmarao na sektoru Prijekoju i nanio mu gubitke od oko 15 mrtvih i 18 ranjenih.⁷

20. o. m. Isti bataljon, na istom sektoru, napao je neprijateljsku pobočnicu, koja je osiguravala prolaz neprijateljskoj motorizovanoj koloni⁸ od Korenice za Prijekoju i u borbi naijela je neprijatelju gubitke od 5 mrtvih. Istog dana neprijateljska motorizovana kolona naišla je na postavljena naša min-ska polja, gdje je uništen jedan kamion sa vojskom, gdje je moglo biti oko 20 mrtvih.

U borbama od 7. o. m. do danas, neprijatelju su nanijeti slijedeći gubitci: u ljudstvu 104 mrtva i 159 ranjenih, u materijalu oštećena ili uništena 3 kamiona i 2 tenka.

Gubitke na našoj strani smo vam dostavili 22. o. m.

Brojno stanje i naoružanje dostavljamo u prilogu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Polit. komesar:
Antić Uzelac

Komandant, kapetan:
Ivošević

⁵ Vidi dok. br. 61.

⁶ Vidi dok. br. 77, 78, 79 i 86.

⁷ Vidi dok. br. 99 i 108.

⁸ Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 88.

BR. 122

PISMO ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 24.
MAJA 1944. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE U VEZI S PREBACI-
VANJEM RANJENIKA IZ LIKE U BOSNU¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Br. 333, 24. maja 1944.

ŠTABU VI DIVIZIJE NOVJ

GŠH² je zamolio Vrhovni štab NOV i POJ da vaša divi-
zija nama pomogne u organizaciji i prebacivanju ranjenika sa
teritorije ovog Korpusa u Bosnu.³

Nepokretnih ranjenika koje bi trebalo prebaciti ima 100.

Za organizaciju prebacivanja ranjenika ovlastili smo dru-
gove Perović Nikolu i Andrišević Josipa.

Prebacivanje do komunikacije Lapac — Srpski Klanac
izvršili bi mi, a dalje prebacivanje treba da preuzme Vaša di-
vizija. Prebacivanje ćemo izvršiti kolima, ukoliko je to moguće,
a dalje nošenje pomoću omladine. Do komunikacije Lapac —
Srpski Klanac ranjenike će pratiti naše sanitetsko osoblje, a
osiguranje će dati dva artiljeriska bataljona.⁴

Molimo da vi sa druge strane ceste organizujete prijem,
prebacivanje, i izvjestite o dolasku ranjenika Sanitet Vrhovnog
štaba.

Molimo da, ukoliko je moguće, izvršite osiguranje pre-
bacivanja sa zapadne strane komunikacije vašim jedinicama,
jer su naše jedinice, koje osiguravaju, novoformirane i neće
biti dovoljno čvrste. Sanitetsko osoblje, koje prati ranjenike,
molimo da vratite odmah čim ranjenike primi vaša divizija.

Molimo vas da nam iz vaše divizije uputite 4—6 koman-
dira četa koji bi primili dužnost komandanata bataljona u
XXXV diviziji. U toj diviziji imamo, zbog velikih gubitaka
komandanata bataljona, vrlo slabe štabove bataljona. Vašom
pomoći ti bi se štabovi znatno ojačali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin

Komandant, pukovnik:
M. Šakić

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 36—1/1, k. 569.

² Glavni štab Hrvatske

³ Vidi dok. br. 88.

⁴ Ti su bataljoni dotada obezbjedivali ranjenike na Velebitu (vidi
dok. br. 105).

BR. 123

DIREKTIVNA ZAPOVIJEST ŠTABA SEDME DIVIZIJE OD 24. MAJA 1944. ZA RASPORED I DEJSTVO JEDINICA U SLUČAJU PRODORA NEPRIJATELJSKIH SNAGA NA OSLOBOĐENU TERITORIJU KORDUNA¹

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE IV KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 283/44
Dne 24. maja 1944.
0.30 čas.

DIREKTIVNA ZAPOVIJEST

Sekcija Karlovac 1 : 100000
Petrinja 1 : 100000

Prema prikupljenim podacima postoji mogućnost da neprijatelj preduzme aktivne operacije na sektoru Korduna.²

U slučaju takovih ofanzivnih radnji neprijatelja naš korpus je grupisao svoje snage po slijedećem:

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 9.1, k. 813.

² Napad njemačkih i ustaško-domobrantskih snaga na Baniju, Kordun i Cazinsku krajinu počeo je 22. maja, pod nazivom: operacija »Schach« (Šah). Cilj im je bio: vezati naše jedinice za ovu teritoriju, naneti im gubitke i obmanuti ih o pravcu glavnog udara (desant na Drvar) koji je izvršen 25. maja 1944. U ovoj operaciji angažovane su slijedeće neprijateljske snage: borbena grupa »Arend« (Prvi i Drugi bataljon 383. puka 373. legionarske divizije sa grupom četnika), dijelovi Izvidačkog bataljona 373. legionarske divizije, Prvi lovački rezervni puk, Prvi kozački konjički puk, Sedmi policijski bataljon, Pedeset peti izvidački bataljon, Šezdeset devetog korpusa, dijelovi Desete lovačke pukovnije Drugog domobrantskog lovačkog zdruga, dijelovi Osmog ustaškog zdruga, Novački sklop (regrutni bataljon) PTS, tri satnije Desete ustaške bojne i jedna satnija Treće bojne Drugog domobrantskog zdruga. Neprijatelj je nastupao slijedećim pravcima: Bihać — Cazin — Skokovi, Bihać — Vaganac — Rakovica, Dvor — Žirovac — Bos. Bojna — Katinovac, Kostajnica i Sunja — Međenčani — Jabukovac, Petrinja — Jabukovac — Gлина, Petrinja — Gore — Gлина — Vrginmost — Vojnić, Karlovac — Tušilović — Vojnić, Tounj — Tržić — Poloj — Veljun. Opširnije o tome vidi dok. br. 163, 166, 195, 200 i 202 u ovoj knjizi, tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944; Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/2, k. 44, reg. br. 67.2—3, k. 74a, reg. br. 54.1—1, k. 158, reg. br. 5.1—10, k. 58, reg. br. 5.1—36, k. 58, reg. br. 11.6—1, k. 114 b.

I Sjeverni front — sastav:

I i III brigada VII divizije, Omladinska brigada »Jože Vlahovića« XXXIV divizije³ i dva bataljona Kordunaškog p. odreda. Sve ove jedinice nalaze se pod komandom štaba VII divizije.

II Južni front — sastav:

II i III brigada VIII divizije, tri bataljona I brigade VIII divizije, Plaščanski p. odred, bataljon Kordunaškog p. odreda. Sve ove jedinice nalaze se pod komandom štaba VIII divizije.⁴

III Unska grupa — sastav:

II brigada VII divizije i I i II muslimanska brigada.⁵

IV Banijska grupa — sastav:

IV brigada VII divizije i tri bataljona P. O. Banije.⁶

Sadanji raspored naših snaga.

Sjeverni front: I brigada VII divizije na prostoriji D. Budacki — Koranjski Brijeg. III brigada na prostoriji Oparnica — Ledenik — Knežević — Kosa. Dva bataljona Kordunaškog p. odreda na liniji Cerovac — Klipino Brdo — Udbina. Omladinska brigada »Jože Vlahovića« sjeverno od r. Kupe.

Južni front: III brigada VIII divizije sa tri bataljona na prostoriji Primišlje; sa jednim bataljonom i dva bataljona Plaščanskog p. odreda na prostoriji Plaščanske doline; jedan bataljon Kordunaškog p. odreda na prostoriji Perjasica. I brigada VIII divizije sa tri bataljona na liniji Rakovica — Slunj. Jedan bataljon Plaščanskog p. odreda na prostoriji Močile. II brigada VIII divizije na prostoriji Slunj — Cetingrad.

Unska grupa: II brigada VII divizije na sektoru Pećograd. I i II muslimanska brigada na sektoru Bužim — Todorovo.

Banijska grupa: IV brigada VII divizije na sektoru Glinica. P. O. Banije na sektoru Dvor.

Plan djejstva jedinica sjevernog fronta.

a) Vjerljivi pravci neprijateljskog nadiranja. Pretpostavljamo da bi neprijatelj iz Karlovca krenuo pravcem Tuđan — Tušilović — Vojnić i Rečica — Utinja — Vrginmost, te eventualno pravcem Karlovac — Skakavac — Sjeničak.

b) zadatak jedinica:

Dva bataljona Imaju zadatak da zadržavaju neprijatelja Kord. p. odreda. što dulje na svom pravcu, da stvore potre-

³ Vidi dok. br. 163 i 166.

⁴ Vidi dok. br. 10—15, k. 426 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁵ Vidi dok. br. 166.

⁶ Vidi dok. br. 39—13, k. 426 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

bno vrijeme ostalim jedinicama za djelstvo. Nakon izvršenog zadatka bataljoni će se orijentisati na pravac Utinja — Vrginmost.

III brigada:

Ima zadatak da neposredno zatvara pravac Tušilović — Vojnić s tim da nikako ne dozvoli da je neprijatelj odbaci od Petrove Gore, što znači da u slučaju da neprijatelj prodre u Vojnić, III brigada imala bi da posjedne sjeverozapadne padine Petrove Gore. Bataljon III brigade koji se sada nalazi u Vrginmostu, u slučaju neprijateljske aktivnosti, treba povući u sastav brigade.

I brigada:

Ima zadatak da djestvuje bočno na neprijatelja koji bi prodirao pravcem Karlovac — Tušilović — Vojnić.

**Mladinska
brig. »J. V.«**

Prebaciti će se u slučaju neprijateljskog nadiranja u pravcu Vojnića ili Vrginmosta na desnu obalu r. Kupe sa zadatkom bočnog djelstva na neprijatelja koji bi prodirao pravcem Karlovac — Vojnić ili pravcem Rečica — Utinja — Vrginmost.

Art. diviz.:

Ostaje na dosadašnjoj prostoriji s tim da se za slučaj neprijateljskog prodiranja stavi pod komandu štaba III brigade u prvom momentu.

Veza:

Održavati telefonsku vezu direktno ili preko stalne linije, a predvidjeti i vezu kuririma i patrolama.

Ishrana: Sve jedinice preduzeti će mјere da se obezbjede rezervnom hranom bar za dva dana.

Sanitet: Kirurška ekipa nalaziti će se uz štab divizije. Ranjenike upućivati će svaka jedinica direktno u stalne bolnice.

Štab divizije sa svojim dijelovima nalazi se u s. Krnjaku. U slučaju neprijateljskog prodora nalaziti će se negdje oko Vojnića.

Napomena: Ova zapovijest je strogo povjerljive prirode. Komand. ili komesar treba da je nose kod sebe. Preštam-

pavati se ne smije. Nižim jedinicama može se iz nje dati samo izvadak koji se odnosi na njihov sektor.

Primitak zapovijesti potvrditi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant, ppukovnik
Mil.⁷ Pavlović v. r.
(M. P.)

Dostavljeno:

I i III brigadi VII divizije
Omladinskoj brigadi »J. V.«
I art. divizionu VII divizije,
Štabu Kord. p. odreda, 25. V 1944. u 0.30 časova.

Točnost otpstrukva ovjerava
Načelnik, major:
Kole Kajić
(M. P.)

BR. 124

IZVJEŠTAJ ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 24. MAJA 1944. ŠTABU OSMOG KORPUSA NOVJ O NAPADIMA PRVE BRIGADE NA NEPRIJATELJSKE POSADE U LIŠANIMA, DJEVRSKAMA I BRIBIRU¹

STAB
XIX DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE
Op. br. 43.
24. V. 1944. g.

Akcija I ud. brigade na Lišane,
Djevrske i Bribir.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

Akcija na Lišane 9/10. V. 1944. g.

Ustaško uporište Lišane bilo je polovinom mjeseca aprila likvidirano i djelomično spaljeno.² Početkom mjeseca maja neprijatelj je ponovno uspostavio svoje uporište, te iz njega

⁷ Milan

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 15—1/2, k. 1009.

² Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 22, 24 i 144.

postavljanjem zasjeda i nagaznih mina otežavao naš prolaz preko ceste Benkovac — Bribirske Mostine.

Pristupljeno je likvidaciji ovog uporišta, s tim da I brigada napadne Lišane i osigura se od Bribirskih Mostina, a jedan bataljon II brigade da osigura pravac od Benkovca. Zapovijest za ovu akciju dostavljena je štabu Korpusa.

Borba je otvorena 9. o. mj. u 23 časa. Osiguranja prema Bribirskim Mostinama i Benkovcu nisu izvršila svoj zadatak, jer su pri polasku na svoj položaj morali stupiti u borbu sa neprijateljem, koji je u toku dana posio položaje za zaštitu komunikacije. Bataljoni koji su prodrli u Lišane također nisu mogli u potpunosti izvršiti svoj zadatak i potpuno uništiti ustaše, jer je neprijatelj uspio sa svojim tenkovima i oklopnim automobilima intervenirati još u toku borbe.

Ustaše su iz sela Lišane protjerani, a kuće većim dijelom spaljene. Potpuno likvidacija nije uspjela, radi intervencije neprijateljske motorizacije.

Ubijeno 5, ranjeno 4 i zarobljen 1 ustaša.

Zapaljenjeno 3 puške, 40 metaka i 2 konja, 2 krave, 70 ovaca, 200 kg žita. Zapaljeno 30 kuća.

Naši gubici: 2 mrtva, 7 ranjenih, 1 nestao.

Utrosak municije: 2060 pušč. metaka, 4 mine za t. bacač, 34 mine za mali bacač, 7 nagaznih mina.

Pripreme za ovu akciju izvršene su brižljivo. U samoj akciji snalaženje je bilo dobro, osim kod bataljona na osiguranju, koji su neprijatelju dozvolili prolaz. U toku borbe bilo je slabo održavanje veze.

Djevrske 13/14. V. 1944. g.

U toku 13. o. mj. u Djevrskama skoncentrisano je 5—600 četnika, među kojima i četnici sa Kosova, tzv. »Kosovska brigada« pod komandom Sime Radića. Namjere su im bile da izvrše upad u Bukovicu, gdje su htjeli da vrše pljačku, nasilja i prisilne mobilizacije.

Kada je saznao za koncentraciju četnika u Djevrskama štab I brigade po naređenju divizije izvršio je napad na iste sa II i IV bataljonom.

Napad je otvoren 14. o. mj. u 3.30 sati na taj način što su mitraljeske čete vršile osiguranje, II bataljon napadao sa sjeverozapadne, a IV bataljon sa sjeveroistočne strane. Jedna četa IV bataljona zatvarala je pravac prema jugu. Uz pomoć t. bacača i p. k. topa naše su snage izvršile juriš uprkos jakim neprijateljskim vatrom. Neprijatelj je u panici pobegao u pravcu Bribirskih Mostina. Naše su snage produžile sa gonjenjem, ali je ono bilo ograničeno kratkoćom vremena, jer se je razdano.

Neprijatelj je rastjeran i njegove su namjere ~~bar za taj~~
dan bile osjećene.

Gubitci neprijatelja: ubijeno 5, ranjenih veći broj i ~~zg~~,
robljena 2 neprijateljska vojnika.

Zapljenjene 2 puške, 12 ručnih bomba, 300 metaka za puške, 10 nagaznih mina. 4 brdska kazana i ostale sitne spreme.

Naši gubici: nije bilo ni u ljudstvu ni u materijalu.

Utrošak municije: 4329 pušč. metaka, 5 mina za talijanski bacač, 20 mina za mali bacač, 7 metaka signalnih, 15 ručnih bomba.

Momenat za akciju bio je pravilno shvaćen i korišćen. Sama akcija izvedena je pravilno. Jedinice su pokazale veliku borbenost i upornost u napadu i gonjenju a starješine u rukovanju jedinicama. Od pojedinaca istakao se je svojim hrabrim držanjem vodnik 3. č. II bataljona drug Čalić Špiro.

Planičnik i Divić 16. V. 1944. g.

Oko 10 sati od Bribira napala je jedna njemačka kolona u pravcu Djevrsaka, a druga u pravcu Divića. Neprijatelju je uspjelo da odbaci četu II btlj³ sa Planičnika. Pokušaj neprijatelja da ovlada Divičem nije uspio uprkos jake bacačke vatrenosti, kojom je obasuo ovu kotu. Oko 15 sati odbačena četa sa Planičnika dobila je zadatak da lijevim obuhvatom ugrozi neprijateljski bok na Planičniku i da presječe odstupnicu snaga koje su napadale Divić. Sa položaja Divića pomagao se manevr ove čete. Neprijatelj je odbačen sa Planičnika, juršem jedne čete II bataljona. Radi izvođenja akcije predviđene za tu noć, II bataljon se povukao.

Gubitci neprijatelja nepoznati.

Plijen 500 metaka za šarac.

Naši gubici 1 mrtav, 4 ranjena (zamj. komesar Alagić Slobodan).

Bribir 16/17. V. 1944. g.

U Bribiru se nalazi 600 četnika, 50 švaba, naoružani sa 2 bacača, 2 t. mitraljeza i 4—5 šaraca. Zadatak im je vjerojatno da osiguraju komunikaciju Benkovac — Bribirske Mostine — Skradin, i da vrše ispad na našu oslobođenu teritoriju u cilju pljačke.

Štab I brigade dobio je zadatak da sa cijelom brigadom napadne neprijatelja u Bribiru i odavle da ga protjera. I btlj ima blokirati Bribirske Mostine sa istoka i juga. II btlj napadaće Bribir sa sjeverne strane (Sv. Aćima i Ane). IV btlj napadaće Bribir sa zapadne strane. III btlj napašće Vučane i Goricu i zatvoriti komunikaciju Bribirske Mostine — Skradin.

~~I bataljona~~

Početak akcije između 22.00 i 23.000 sati.

II btlj zajedno sa minama našeg teškog bacača upada u neprijateljski položaj i u roku od 10—15 minuta likvidiran je otpor na Sv. Aćim i Ani. I btlj u svom pokretu naišao je na neprijateljsku predstrazu od sjeverozapadnog dijela sela, koje je energičnim napadom protjerao i zbog toga je zakasnio da zatvori pravac prema Bribirskim Mostinama, što se je počinjalo kao nepotrebno, jer u Bribirskim Mostinama neprijatelju nije bilo. IV btlj je izvršio svoj zadatak ali široki front koji je imao, a osim toga ne naslonjen na krilo lijevo i desno, učinio je da nije postigao uspjeha koje je mogao postići. III btlj nije primio naređenje za akciju te nije ni učestvovao u akciji.

Gubici neprijatelja: 28 mrtvih (23 četnika, 5 švaba), nepoznat broj ranjenih i 12 robljenih (9 četnika i 3 švabe).

Zapljenjeno je: 2 t. bacača, komplet, 7 sanduka mina za bacač, jedan teški mitraljez »Breda« sa 2000 metaka, 1 šmajser sa 100 metaka, 5 pištolja, 20 pušaka i ostalog ratnog materijala.

Naši gubici: 1 mrtav (komesar IV btlj drug Obradović Dušan) i 2 ranjena.

Pripreme rađene za ovu akciju brižljivo su izvršene. Sanlaženje starješina u rukovođenju bilo je dobro. Osobito sa svojom prodornošću istakao se II btlj koji je na svojim ledima podnio gotovo sav teret borbe. Nedostatak je bio slabo održavanje veze među jedinicama i neprisustvovanje III btlj u borbi.

Uspjeh postignut ovom akcijom vrlo je značajan u moralnom pogledu, jer je već sutradan iz četničkih redova deserteriralo 112 boraca i vratio se u Kosovo.

Borba 17. V. 1944. g.

Po uspješnoj akciji na Bribir brigada je zauzela raspored i to: III btlj s. Smrdelje (ovom je ujutro naređeno da krene za s. Gošići, ali ovo nije učinjeno odmah, nego tek oko podne), IV btlj Varivode, II btlj Djevrske, I bat. Divić — Bribir.

Oko 7 sati neprijateljska kolona jačine oko 200 vojnika potpomognuta artiljeriskom vatrom krenula je od Bribirskih Mostina za Bribir. Naše odjeljenje na Sv. Aćimu i Ani povuklo se u sastav bataljona. Zauzimanjem Sv. Aćima i Ane neprijatelj je obasipao naše položaje jakom artiljeriskom vatrom. Pred podne prenijeta je artiljeriska vatra na Divić, a u 12.30 neprijatelj je izvršio ispad na položaje II i IV btlj sa dve kolone jačine od 300 vojnika. II i IV bataljon izvršili su protunapad zahvatajući neprijatelja bočno, nato se on povukao i krenuo prema položajima I bataljona, gdje je zaustavljen. U isto vrijeme su Nijemci predvođeni od ustaša u jačini 250

vojnika preko Ostrovice — Belanovića stanova uspieli doći za leđa našim jedinicama. I bataljon odmah se rokirao u pravcu neprijatelja, kako bi spriječio daljnje napredovanje i omogućio izvlačenje intendanture i komore. II bataljon pod pritiskom neprijatelja pred sobom je također prešao u napad, upornom borbom odstupao je koso desno linijom Djevrske — zapadno Zečevo. IV btlj. dobio je zadatku da pod borbom odstupi iz Varivoda preko sjevernog dijela Djevrsaka za Zečevo. III btlj. prema ranijem naređenju povratio u pravcu Gošića.

Svi su naši dijelovi držali uski kontakt sa neprijateljem i odstupanje je bilo pravilno.

Neprijatelj je počeo paliti u zaseocima kod crkve u Djevrskama našto je oko 5 sati poslije podne I bataljon svojim desnim krilom, a II btlj. cijelim frontom izvršio jak pritisak na neprijatelja. Neprijatelj se užurbano povukao do Djevrsaka gdje se je i zadržao.

Gubici neprijatelja: 50—60 mrtvih, ranjenih nepoznato.

Zapljenjeno: 500 metaka za šarac i sanduk protukolske municije.

Vlastiti gubici: 6 ranjenih drugova (v. d. komandanta II bataljona poručnika Vukša Jovu, zamj. komesara btlj. Mandarić Miloša).

U materijalu izgubljeno je 3 km telefonskog kabla.

Utrošak municije: za akciju pod tačkom III, IV i V, 7929 pušč. metaka, 355 metaka za strojnicu, 51 minu za m. bacać 4 mine za t. bacać i 15 ručnih bomba.

U ovim akcijama slabo se držao vršioc dužnosti IV bataljona drug Pandža Čedo, koji noću 16/17. V. u Bribiru nije izvršio svoj zadatku, vršioc dužnosti komandira Šurla Dušana zamj. politkomesara čete Vojnović Mićo, koji su 17. V. napuštili svoju četu i vratili se u istu tek kasno navečer. Ovo napuštanje svoje čete izvršili su kada se ona nalazila u najtežoj situaciji, umjesto da izvlače čete, povukli su se sami.

Za svaku pohvalu je držanje II bataljona ove brigade, koji je u svim ovim akcijama dokazao visoku borbenu svijest, izdržljivost. Rukovodioči toga bataljona pravilno su ocenili situaciju i preduzimali protiv napade uvijek u najzgodnijim momentima, sa naoružanjem i pokretom. Predlažemo za pohvalu ovaj bataljon.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Vd. politkomesara:
Ilija Radaković s. r.

Komandant — ppukovnik:
S. O.

Da je prepis vjeran originalu tvrdi,

(M. P.) Šef operativnog otsjeka — kapetan:
Potpis nečitak

BR. 125

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG OFICIRA ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 24. MAJA 1944. ŠTABU DIVIZIJE O NAPADU NA USTAŠE U MEKINJARU I O RASPOREDU SOPSTVENIH I NEPRIJATELJSKIH JEDINICA¹

Položaj
24. maja 1944. u 10 h

ŠTABU 35 DIVIZIJE XI KORPUSA

Primio sam vaš list (XI korpusa) od 21. o. m.²

Situacija: na 23/24. ovoga mjeseca. U toku 23. V komunikacijom Vrebac — Podlapača prošlo je oko 50 kamiona, 6 tenkova i 4 blinde.

Na toj komunikaciji nalazi se lovačka bojna i 2 satnije legionera i to: manji dio ustaša — domobrana sa legionerima na Vrebačkoj Stazi, a manji dio legionera i ustaša u Vrepцу i Zavodu, koji osiguravaju pomenutu komunikaciju.

Ostali podaci o neprijatelju: 34. bojna nalazi se na prostoru Bilaj — Ribnik³ i vrši ispade prema Metku i Počitelju. 9. bojna nalazi se na prostoru Brušane — Karlobag. 32. bojna na komunikaciji Široka Kula — Ljubovo — Bunić. 31. bojna sa tri satnije nalazi se u Mekinjaru; glavne snage te bojne nalaze se na Pilipovači iznad Mekinjara, a jedna satnija u Pazarištu. Cbrambena bojna nalazi se Perušić — Lički Osik — Gospić sa nešto žandara.

23. o.m. u 23 časa III brigada sa tri bataljona napala je 31 bojnu u Mekinjaru i na koti Pilipovača. Rezultat napada: ubijeno nekoliko ustaša, dva zarobljena, zaplijenjen jedan top 47 mm i nekoliko pušaka. Borba za vrijeme samoga napada bila je vrlo kratka i ustaše su se razbježale u panici bijegu, samo je bilo dosta nespretnosti kod naših bataljona, inače se neprijatelju moglo zadati osjetnijih udaraca.

Izviđačka četa koja nije kompletna, vrši prepade na neprijatelja u Zavodu i Vrepцу. Ista je istrijebila do sada preko 20 ustaša.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 22/5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 30—1/1, k. 569 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

³ O njenom rasporedu vidi dok. br. 120.

24. o. mj. neprijatelj koji je protjeran iz Mekinjara, zadržao se na kotama između Mekinjara i Podlapca (Ljutica) i jutros u 8 časova ponovo se spustio prema Mekinjaru i vodio borbu sa jednim bataljonom III brigade XIII divizije.⁴

Sadanji raspored jedinica na ovome sektoru: III brigada nalazi se na prostoru Crni Vrh — Bajnovac sa zadatkom da izviđa i postavlja manje zasjede neprijatelju i sprečava njegove ispadne. Izviđačka četa nalazi se na prostoru Vrebačko Međugorje sa zadatkom da izviđa neprijatelja, postavlja zasjede i da napada manje grupice koje se udaljuju iz garnizona, u cilju pljačke i paljenja.

U toku noći stigao je jedan i drugi divizion, inžinjerski bataljon XI korpusa i radna četa divizije. Sa ovim jedinicama izvršio sam slijedeći raspored: dva diviziona i radna četa divizije ostaće na prostoru Srednja Gora i upotrebici ih za prebacivanje ranjenika, tj. njihovo osiguranje,⁵ a inžinjerski bataljon šaljem za Ondić da smijeni III bataljon I brigade koji osigurava ranjene. Istome sam rekao da se samo prebacim u Ondić i da uhvati vezu sa III bataljonom, a vi da ćete mu izdati naređenje za smjenu, pa u koliko se slažete s tim izdajte to naređenje. III bataljon povukao bih za Međugorje. Ovog momenta stigao je štab I brigade sa dva bataljona u Međugorje, koji su vrlo zamorenici, i ja sam ih prebacio u Srednju Goru da se malo odmore, osvježe i nahrane i zadržaću ih ovdje dok ne dobijem od vas dalja naređenja za njih.⁶ Ista brigada vođila je manja čarkanja između Staze i Ljubova i nanijela neprijatelju nešto gubitaka, a sopstvenih gubitaka bilo je 4 mrtvih i 5—6 ranjenih.

Dobili smo izvještaj iz Velebita da će u toku današnjeg dana izvršiti sve pripreme za prenos i prevoz ranjenika.⁷ O izvršenim pripremama izvestiće u toku današnjeg dana. Isto tako javljaju da je neprijatelj na tome sektoru neaktiviran.

Mišljenja sam da I brigada ostane na ovome sektoru i da u zajednici sa III brigadom i ostalim dijelovima, koji ostaju ovdje, izvrši napad na neprijatelja koji drži komunikaciju Vrebac — Podlapac i da se potpuno očisti ovaj sektor.⁸ Vjerujem da ib se tim napadom uspjelo postići željeni cilj.

U toku današnjeg dana III brigada se sa tri bataljona uglavnom odmara, a navečer po mogućству napašće neprijatelja na nekom pogodnom mjestu.

⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 138.

⁵ Riječ je o prebacivanju ranjenika u Bosnu (vidi dok. br. 122).

⁶ Vidi dok. br. 156.

⁷ Vidi objašnjenje br. 8 uz dok. br. 77.

⁸ Vidi dok. br. 143 i 144.

Dve zarobljene ustaše šaljemo tome štabu na dalji
postupak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Operativni oficir 35. divizije
major
M. Novković

BR. 126

**IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE SREDNJEDALMATINSKIH NOP
ODREDA OD 24. MAJA 1944. ŠTABU OSMOG KORPUSA
NOVJ O AKCIJAMA PODREDENIH JEDINICA OD 16. DO
23. MAJA¹**

ŠTAB
GRUPE SRED. DALMAT. PARTIZ. ODREDA
24. V 1944.

Dostavlja operativni izvještaj
od 16. do 23. V 1944.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ i XX DIVIZIJE

**Svilajsko-mosečki
odred:**

U zajednici sa snagama II brigade XX divizije
NOVJ II bataljon Svilajsko-mosečkog odreda do-
bio je zadatak² da likvidira neprijateljsko uporište
u selu G. Vinovu na dan 18. V ov. god.

**Opis položaja
II bataljona:**

Bataljon Svilajsko-mosečkog odreda dobio je
zadatak da zatvori pravac od susjednih neprijatelj-
skih garnizona Kljaka i Umljanovića i iz toga
pravca da ne dozvoli da se neprijatelju pruži ma-
kakova pomoć sve dok bataljoni II brigade XX di-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 27/7, k. 1603.

² Vidi dok. br. 8—1/4, k. 517, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

vizije ne likvidiraju neprijatelja.³ Položaj bataljona bio je Gradina (k. 684) pa ulevo do Čulina staja, sjev. padinama Moseća. Položaj koji je dobio bataljon odgovarao je po svome sklopu i mogao se braniti od svakog neprijateljskog nadiranja.

I bataljon II brigade napadao je neprijatelja u selu Vinovo sjev. strane Krpušnjak (trig. 796), zaključno Gradina (k. 584) obuhvatajući sa desnim krilom prema k. 503.

III bataljon II brigade napada neprijatelja sa dve čete od Širokog Umca k. 769, k. 542. Jednu četu toga bataljona da se ostavi na k. 441 i grebenom do k. 308 — Čelinčin Umac sa zadatkom da kontroliše Unešić preko Utora.

IV bataljon napada sa jug. zapadne strane dve čete na 1 liniji Čvrljevo — Vinovo do k. 425. Jedna četa toga bataljona da zatvori pravac od pravca D. Vinova na k. 403 i 463 (Zelenikovac).

Položaj i teren kojim su nastupale naše jedinice bio je dosta podesan, jedino je otkrivaо tajnost prilaženja pošto je većinom kamenjar i malo džbunje.

Naziv jedinica koje su vodile borbu:

Neprijateljski garnizon napadali su tri bataljona II brigade XX divizije i jedan bataljon Svilajsko-mosećkog odreda.

Protiv koga se borile:

Ustaška posada u selu Vinovu i milicija iz samoga sela, u jačini 130—140 vojnika.

Obostrana situacija:

Naše jedinice koje su napadale neprijatelja osjećajući se nadmoćnjima i tehnički naoružanjima ujedno koristeći sam sklop zemljišta, te u tome su imale preimrućstvo i inicijativu u svojim rukama.

Izdata zapovijest:

Prilaže se u prepisu kako je izdata za napad.

Početak borbe:

Borba je počela sa 1 sat zakašnjenja prema izdatoj zapovijesti, tj. u 5 sati u jutro na dan 18/V ov. god.

³ O napadu Druge brigade Dvadesete divizije na ustaše u selu Gornje Vinovo vidi dok. br. 30.2, k. 1029, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

Tok borbe:

Po dolasku ispred same kote Gradina (k. 594) na kojoj se nalazila neprijateljska patrola pripucala na naše jedinice koje su se približavale. Napadom naših snaga na samu kotu neprijatelj je bio prisiljen da se povuče na kotu 557 kod crkve Sv. Marka i na istoj se uporno držao dok mu nije stigla pomoć iz garnizona Kljaka. U vremenu od 5 pa do 6 sati ujutru neprijatelj sa dobivenim pojačanjem od 100 ustaša izvršili su protunapad na 1. četu II bat. II brigade i na jednu četu II bataljona Svil.-mosećkog odreda kao i dio 2. čete istoga bataljona branili su dodijeljeni položaj sve dok nisu bili ugroženi sa lijevog krila, tj. sa položaja 1. čete I. bat. II brigade te su prisilili II bataljon Svil.-mosećkog odreda da se povuče na istočne padine Gradine prema Krpušnjaku i koji je položaj držat sve do 14 sati poslije podne. Neprijatelj iz samoga garnizona sa dobivenim pojačanjem iz Kljaka izvršio je pritisak na III i IV bataljon II brigade, a I bataljon koji je trebao u zajednici sa našim II bataljonom da zadržavaju neprijatelja nije to učinio, već se povukao a nije obavijestio štab II bataljona Svil.-mosećkog odreda i na taj način bio prisiljen i naš II bataljon Svil.-mosećkog odreda da se povuče, te na taj način imao je nepotrebne gubitke.

Ishod borbe:

Prema predvidenome planu akcija nije uspjela iz razloga što su se neki dijelovi snaga II brigade povukli i dozvolili neprijatelju da ponovo ovlada sa kotom 684 (Gradina), a ujedno i da potisne snage koje su već upale u selo Vinovo.

Gubici:

Drugi bataljon Svil.-mosećkog p. odreda u ovoj borbi imao je slijedeće gubitke u ljudstvu i materijalu i to: 5 drugova nestalih, 2 teže i 3 lakše ranjena. Sa nestalim drugovima izgubljeni su 2 puškomitralice, 3 puške i 400 metaka za iste. Naknadno smo doznali da su nestali drugovi zarobljeni od strane neprijatelja i između njih 1 je bio ranjen kojega su ubili, dok su ostalu 4 odveli u Drniš. Neprijateljski gubitci su slijedeći: 3 mrtve ustaše i nekoliko milicionera iz istoga sela, 25 do 30 ranjenih među kojima natporučnik zapovjednik toga garnizona Vučica Mate koji je teže ranjen u obe noge.

Utrošak municije:

U ovoj obrbi utrošeno je 1080 metaka za puške i puškomitraljeze i 49 ručnih bombi. Zaplijenjenog materijala nije bilo.

Kritički osvrt:

Rukovodnici II bataljona Svil.-mosećkog p. odreda imali su dobar pregled nad svojim jedinicama dok uzrok za neuspjeh akcije je slabo održavanje veze, zajedničko potpomaganje u borbi i pokret od polaznog položaja do razvjeta za brobu nije bio dobar, pošto se sama priprema i koncentracija jedinica vršila u neprijateljski raspoloženom mjestu, a također i sam pokret preko Čvrljeva za Vinovo koji je također raspoložen neprijateljski, iz čega zaključujemo da je neprijatelj bio na vrijeme obaviješten o našim namjerama tako da su njegove prve patrole osjetile prisustvo i privlačenje naših snaga i blagovremeno dobivanje pomoći. Vrijeme za napad, koje je bilo određeno u 4 sata, bilo je sa zakašnjnjem od cijeli 1 sat, a s obzirom na vrstu neprijatelja i poznavanja borbenosti neprijatelja potrebno je bilo da se neprijatelj i ranije napadne nego što je bilo određeno. Ukoliko se može zaključiti iz same izdate zapovijesti za ovu akciju neprijatelj je bio podcijenjen i podaci koji su prikupljeni nisu odgovarajuće točnosti, pošto je neprijatelja bilo svakako više i bio je tehnički bolje naoružan.

Na dan 18—19. V 44. god. jedno odjeljenje iz 3. čete Šibensko-trogirskog odreda postavilo je nagaznu minu na turističkoj cesti Rogoznica — Šibenik na koju je naišao neprijateljski tenk i potpuno uništen. Dana 19. V također je jedna patrola iz iste čete, koja se nalazila u blizini ceste Rogoznica — Šibenik, otvorila vatru na neprijateljski kamion pun vojske, ali pošto nisu uspjeli da ubiju šofera, kamion im je pobjegao dok se čuo jauk i pomaganje; žrtve u kamionu nisu nam poznate pošto je isti pobjegao kao što smo napomenuli.

Na dan 20. V o. g. postavljena nagazna mina na cesti Perković — Koprno na koju je naišao 1 ustaški kamion sa materijalom, a u pratnji sa 2 vojnika i šoferom. Kamion je uništen, šofer je poginuo, dok 2 pratioca su teže ranjena. Hrana koja se nalazila u

kamionu je rasuta tako da se od nje nije moglo ništa koristiti. Od kamiona, kojima su ustaše raspolagali u Perkoviću, bili su svega 2, tako da im danas ostaje svega 1 sa kojim se malo i nesigurno služe.

Naknadno smo doznali da se u istome kamionu, koji je uništen, nalazio organizator milicije iz Unešića i okolnih sela fra Ivan Romac za kojega se tvrdi da je i on poginuo u tom kamionu.

Na dan 21. V 44. g. 4. četa Šiben.-trogirskog odreda postavila minu na Trogir — Donji Seget na koju je naišao neprijateljski kamion koji je potpuno srušen a u kojem se nalazio i 1 top također je uništen. Broj žrtava u ovome kamionu nije ustanovljen, te u idućem izvještaju ćemo naknadno javiti.

III

Mosorski partizanski odred. Noću između 14. i 15. o. mj. 3. četa II bataljona Mosorskog odreda postavila je zasjedu na cesti Zadvarje — Šestanovac i postavila nagaznu minu ispred same zasjede. Te noći neprijatelj nije naišao dok na dan 15. u 8 sati ujutro na postavljenu minu naišao je 1 kamion i dignut u zrak; da li je bilo žrtava u istome nije poznato, jer se četa krenula sa tog položaja.

Noću 16. na 17. uhapšen je organizator i špijun i četnički organizator iz sela Čelina, a isto tako i 1 HSS-ovac koje je štab odreda u sporazumu sa kotarskim KPH Omiš osudio na smrt; imena istih nisu nam još dostavljena.

Noću između 17—18. o. mj. 2 čete I bat. Mosorskog odreda dobili su u zadatku uništenje neprijateljske linije i prikupljanje telefonske žice na cesti Split — Sinj. U ovoj akciji porušeno je 80 telefonskih stubova, a prikupljena žica dostavljena je štabu XX divizije na upotrebu.

Na dan 25. V 44. ustaše iz garnizona Gata pokušali su da prođu do Kostanja. I četa I bat. Mosorskog odr. koja se nalazila na tome sektoru i tom prigodom ubila 1, a 5 ranila; naših gubitaka nije bilo.

Noću između 21. i 22. jedna udarna grupa iz Mosorskog odreda izvršila je prikupljanje kabla na sektoru Studenci — Kameni Most i tom prigodom sakupila 500 m kabla i zarobila 1 domobrana u selu Lovreću.

IV

Šibensko-trogirski odred. Na dan 23. V o. god. jedna četa Š.T.O. upala je u zaselak sela Sitnoga prema Perkoviću i tom prilikom razoružala 6 milicionera i ujedno održali politički zbor u tome selu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

Za komandanta — kapetan.
(M. P.) Milan Počuća

Napomena:

U prošlom operativnom izvještaju nisu dati rezultati o žrtvama u uništenim kamionima. Kamion koji je uništen na cesti između Marine i Vršina za koji je bio prikopčan top u istom su poginula 6 vojnika i 1 ranjen među kojima je bio poručnik zapovednik topovskog odjeljenja.

Auto koji je uništen kod Kosovice u istome su bila 2 oficira i šofer. Za ostale kamione iz prošlog operativnog izvještaja⁴ broj žrtava iznosio je 34 neprijateljska vojnika; ovo sve pripada uz izvještaj Šibensko-trogirskog odreda.

BR. 127

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 24. MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOVJ O DIVERZIJAMA IZVRŠENIM OD 1. DO 25. MAJA¹

III DIVERZANTSKI BATALJON
DIVERZANTSKE SEKCIJE INŽ. ODSJEKA
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Broj 47/44
Dne 24-V-1944.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ
Izvještaj o izvršenim akcijama u vremenu od 1—25. V 1944. god.

1. V. 1944. Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Repinec, dignut je u zrak teretni vlak. Uništen

⁴ Vidi dok. br. 101.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6—16 4. k. 551 a.

- je lokomotiva i 4 vagona, dok su 2 teško oštećena. Mrtvih je bilo 6, a ranjenih 17. Promet je stajao 48 sati.²
1. V. 1944. Na pruzi Dugo Selo — Zagreb, kod stanice Sesveta, postavljena je mina za vlak, koja nije dala eksploziju, već se je kod nailaska vlaka zapalila i izbacila lokomotivu iz kolosjeka, a na osobnim vagonima su gotovo svi prozori razbijeni.³
1. V. 1944. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ivanić Grad, dignut je u zrak teretni vlak. Lokomotiva je uništena i 4 vagona, a 5 ih je teško oštećeno. Broj mrtvih i ranjenih nije nam poznat. Promet je stajao 12 sati.⁴
2. V 1944. Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Ludina, dignut je u zrak transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 5 vagona, a 7 ih je oštećeno. Mrtvih je bilo 18, a ranjenih 27. Promet je stajao 15 sati.⁵
2. V 1944. U blizini našeg štaba u okolnim selima pojavila se neprijateljska vojska, koja je namjeravala poći na Brdo Kopčić. Naši borci i rukovodioци 1. i 2. čete koliko ih se nalazilo u bazama, izašli su na položaje, a potom u napad i protjerali neprijatelja iz sela Hruškovice i kod toga ubili 1, a ranili 2 neprijateljska vojnika.
2. V 1944. Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Voloder, postavili smo minu za vlak, ali ju je neprijateljska patrola pronašla i kod vađenja iste ubijena su 2 neprijateljska vojnika.
3. V 1944. Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Moslavačka Gračenica, zarobili smo 2 domobranu, 1 francusku, 1 manlihersku pušku i nešto metaka.
5. V 1944. Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Prikraj, dignut je u zrak teretni vlak. Uništena je lokomotiva i 4 vagona, a više ih je oštećeno; 3 su željezničara mrtva. Promet je stajao 46 sati.⁶
10. V 1944. Na pruzi Dugo Selo — Zagreb postavljena je mina u osobni vlak. Ubijene su 3 ustaše i 2 do-

² i ³ Vidi dok. br. 172.

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 173.
Vidi dok. br. 177.

- mobrana, dok su 3 civila i jedna žena što teže
što lakše ranjeni.⁷
11. V 1944. Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Ivanić Grad, dignut je u zrak transportni vlak. Uništena je lokomotiva i cijela kompozicija je izbačena iz kolosijeka, osim 3 vagona. Kod ove akcije bila su mrtva 72 njemačka vojnika i 3 željezničara, a bio je sigurno isto toliki broj mrtvih. Promet je stajao 72 sata.⁸
11. V 1944. Na pruzi Dugo Selo — Križevci, između stanica Vrbovec i Prikraj, presječena je pruga na 45 mesta i srušen je 1 most dugačak 15 metara; time je uništena pruga na duljini od 2.000 metara. Promet je stajao 7 dana. Akcija je vršena u suradnji jedne čete Ud. bataljona.
17. V 1944. Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Voloder, postavili smo minu za vlak, ali smo dobili izvještaj da mina nije opalila; držimo da je ista sabotirala.
20. V 1944. Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Vrbovec, dignut je u zrak osobni vlak. Lokomotiva je oštećena, 4 su vagona uništena. Ubijena su 4 njemačka vojnika i 2 žene. Promet je stajao 16 sati.⁹
26. V 1944. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Deanovec, dignut je u zrak teretni vlak. O nastaloj šteti, žrtvama i zastolu u prometu do sada podataka nismo dobili.
20. V 1944. Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Sirinec, dignut je u zrak transportni vlak, ali i za njega podataka nemamo.
- 21/22. V 1944. Na pruzi Bjelovar — Križevci, između stanica Sv. Ivan Žabno i Križevaca, presječena je pruga na 275 mesta i srušena su 3 mosta u duljini od 8, 10 i 15 metara; time je pruga uništena na duljini od 6600 metara. Ova akcija je vršena u suradnji XXVIII divizije.
- 21/22. V 1944. Na pruzi Dugo Selo — Križevci, između stanica Prikraj i Gradec, presječena je pruga na 32 mesta i srušena su 4 mosta dugačka od 10—22 metra i time je uništeno pruge u duljini 800

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 182.

⁹ Vidi dok. br. 191.

metara. Ova akcija je vršena u suradnji XXXIII divizije.¹⁰

Ovo su uglavnom akcije od 1. i 2. čete, dok od 3. čete koja se nalazi na sektoru Zapadne grupe part. odreda, radi velike udaljenosti, podataka ne možemo dobiti; čim ih dobijemo poslati ćemo vam ih naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. O.

(M. P.)

Komandant
Mirko Palčić

BR. 128

**NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
25. MAJA 1944. OPERATIVNOM ŠTABU DRUGE GRUPE
BRIGADA TRIDESET PETE DIVIZIJE ZA PRODOR ZA-
PADNO OD KOMUNIKACIJE VREBAC — MEKINJAR —
BUNIĆ — DEBELO BRDO¹**

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op Br. 109, 25. V 1944.

OPERATIVNOM ŠTABU II GRUPE BRIGADA
XXXV DIVIZIJE NOVJ²

Situacija: U toku današnjeg dana neprijatelj je napustio Prijedor i Plitvički Leskovac ostavivši izvjestan dio spreme, hrane i kabla. Dijelovi II brigade nalaze se na tom prostoru i posjedaju ga.³ Na Čudinom Klancu izgleda da se još nalaze neprijateljski slabiji dijelovi.

Na sektoru Korenica stanje nepromijenjeno osim što je jedan neprijateljski trup napao komandu mesta Korenica, koja se nalazila u šumi više Šeganovca. Napad je uslijedio iz Plješevice, po danu, a rezultat još ne znamo. Također je ne-

¹⁰ Vidi dok. br. 193.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 37—2/1, k. 569.

² O formiranju toga štaba i njegovom pravom nazivu vidi objašnjenje br. 5 uz dok. br. 77.

³ Vidi dok. br. 152.

prijatelj napadao pravcem Korenica — Šeganovac — Ponor, ali bez uspjeha.

U vezi sa takvom situacijom mislimo sa II brigadom XXXV divizije pročistiti prostoriju Klokočevica — Prijedor — Leskovac — Čudin Klanac — Homoljac, obezbijediti te pravce, dok bi sa III brigadom XIII div. u toku 26. na 27. noću napoljali samu Korenicu.⁴ Potpomagala bi i II brigada sa pravca Pogledalo — Vrelo. III brigada XIII divizije će još u toku 25. na 26. noću vršiti nasilna izviđanja i demonstracije prema Korenici.⁵

Da bi naša aktivnost bila jednovremena i koordinirana te što uspješnija, potrebno će biti da se i vi iste noći, t.j. 26. na 27. o. mj. svim snagama i odsudno angažujete prema već dobivenim zadacima.⁶ Udar treba biti snažan i brz, a po uspjehu završetku brz prodror na prostoriju zapadno od komunikacije Vrebac — Mekinjar — Bunić — Debelo Brdo čisteći istu obezbjeđujući sve pravce na istoj, a u cilju odsjecanja koreničkog garnizona i hvatanja veze sa jedinicama XXXV divizije.

Hitno nas izvijestite šta mislite poduzimati, kada, i o situaciji na čitavoj spomenutoj prostoriji.⁷

U toku današnjeg dana jake motorizovane snage Nijemaca kretale su se komunikacijom Srb — Lapac — Bihać dočim ih je čitav dan savezničko vazduhoplovstvo tuklo. Bombardovano Dobroselo i Lapac, a motorizovane kolone su mitraljirane. Rezultati izraženi u broju zapaljenih, uništenih i oštećenih vozila te ubijenih i ranjenih vojnika se ne znaju, ali zna se da ih ima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

A. Turkulin

Komandant, pukovnik:

M. Šakić

(M. P.)

⁴ O rezultatima napada vidi dok. br. 134 i 162.

⁵ Vidi dok. br. 157.

⁶ Štab jugozapadnog sektora za Liku dobio je zadatak da sa Prvom brigadom Trideset pete divizije i Trećom brigadom Devetnaestom divizije dejstvuje na komunikaciji Vrebac — Podlapača — Korenica i čisti prostoriju zapadno od te komunikacije (vidi dok. br. 32—1/1, k. 569 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁷ Vidi dok. br. 136.

BR. 129

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 25. MAJA 1944.
ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBI NA POD-
RUČJU PRIMIŠLJA¹**

STAB VIII DIVIZIJE NOV
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 29/1944.
25. V 1944. g.

Op. 177/44.

Operativni izvještaj o borbi
u Primišlu 21. ov. mjeseca

ŠTABU IV KORPUSA NOVJ

Opis položaja:

Borba se vodila u selu Primišlu i oko Primišla. Primišje je selo koje se nalazi na raskrsnici puteva [Tounjski] Tržić — Slunj i Tobolić — Veljun, na desnoj obali rijeke Mrežnice. U selu ima nekoliko popaljenih zidanih zgrada iz kojih je neprijatelj davao otpor. Zemljište oko Primišla je manevarsko i uglavnom pošumljeno. Most na cesti [Tounjski] Tržić — Primišje porušen je, dočim most na cesti Tobolić — Primišje ispravan.

Zemljište je predstavljeno na sekciji Karlovac 1 : 100.000.

Naše jedinice:

Na našoj strani u ovoj borbi učestvovali su 2 bataljona i vod bacača II brigade i tri bataljona III brigade.

**Neprijateljske
jedinice:**

Na strani neprijatelja učestvovala je III satnija B. bataljona Lovačke pukovnije² pod komandom natporučnika Engla, a kasnije kao intervencija još jedna satnija (IV) istog bataljona potpomognuta sa 2 tenka i 1 blin-dom.

**Obostrana
situacija:**

Neprijatelj je uputio jednu satniju preko [Tounjskog] Tržića u Primišje sa zadatkom da politički djeluje na stanovništvo i našu

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 6—15 k. 426.

² Riječ je o dijelovima njemačkog Prvog lovačkog rezervnog puka.

vojsku, povodom prelaza nekih lica na stranu neprijatelja.

Naše namjere bile su opkoliti i urušuti toga neprijatelja. Za izvršenje toga naređeno je II brigadi da napadne neprijatelja sa pravca Kurjevca i cestom Slunj — Primišlje i [Tounjski] Tržić — Primišlje, a III brigadi da dade osiguranje prema [Tounjskom] Tržiću i da napadne od pravca Čičinog mosta

Tok borbe:

Borba je počela 21. V 1944. u 14,00 časova. Nakon dulje i žilave borbe II brigada uspjela je likvidirati neprijatelja, u zidinama u Primišlju, koji je počeo bježati prema Mrežnici; u bijegu je nešto potučeno, a nešto natjerano na Mrežnicu i potopilo se.

Dio neprijateljskih snaga nalazio se na desnoj obali rijeke Mrežnice kod Čičinog mosta kao mostobran. Te je dijelove neprijatelja napala III brigada i nakon kraće borbe taj je neprijatelj bio savladan.

Međutim kasnije se prikuplja jedna grupa od oko 40 neprijateljskih vojnika i izbjiga na Božić glavicu. III brigada nije ostavila svojih dijelova na toj glavici i omogućila neprijatelju izlazak na nju.

Sa pravca Kamenice krenula je u intervenciju još jedna satnija ojačana sa 2 tenka i 1 blindom. IV bataljon III brigade vodio je s njom borbu i zadržavao je na prostoru [Tounjski] Tržić — Tobolić, ali neprijatelj je uspio da s tenkovima i blindom dođe do Čičinog mosta, i grupa koja se nalazila na Božić glavici uspjela je da se pod zaštitom tenkova povuče. Borba sa neprijateljem završena je u 21,00 čas.

Ishod borbe:

Neprijateljska satnija je raspršena i djelomično potučena. Postignuti su slijedeći rezultati:

Zarobljeno 25, ubijeno 79, potopljeno 10, i ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika.

Zapljenjeno: 47 pušaka, 1 puškomitrailjez, 2 šmajsera, 4 pištolja, 1 dalekozor, 5

1000 ALUMINUM COATED SHEET
1000 FT. ROLL

Op. 103

www.orientpress.com

2000-01-02 10:00:00

...and the results of their research in this field, as well as the results of their own research, will be presented in detail. The second half of the meeting will consist of a series of short lectures on topics related to the subjects of the first half, and will be followed by a general discussion.

The results of the study show that the most effective way to increase the efficiency of the production process is to improve the quality of the input factors.

~~Supradatul le spune faptul că în cadrul unei vizite la o instituție de învățământ săptămânal se întâlnește cu un elev care nu este în stare să rezolve problemele propuse în cadrul unei teste matematice.~~

1994-06-15 10:00:00 1994-06-15 10:00:00
1994-06-15 10:00:00 1994-06-15 10:00:00
1994-06-15 10:00:00 1994-06-15 10:00:00
1994-06-15 10:00:00 1994-06-15 10:00:00

old contributions being reflected in the new. The new contributions have added much to our knowledge. In the older contributions we find many errors, which I believe may have been due to lack of knowledge.

DR. R. J. HARRIS: I would like to add one more point. We have been told by the U.S. Ambassador to the Soviet Union that he has been advised by the Soviet Foreign Minister that the Soviet Union will not be sending a delegation to the Conference.

Deutsche Einheit ist eine der wenigen, die nicht auf dem Lande verankert sind, sondern in Städten, & in kleinen, abgelegenen Ortschaften. Sie sind aber ebenso zahlreich wie die anderen, und in manchen Orten sind sie die einzige Macht, die es gibt. In diesen Orten sind sie die einzige Macht, die es gibt. In diesen Orten sind sie die einzige Macht, die es gibt.

Reparaciones realizadas por el personal de la Agencia de Seguridad en el Aeropuerto de Managua. Se informó que se realizó una reparación en la pista de aterrizaje y despegue, en la que se reemplazaron los cables de tierra y se realizó una reparación en la pista de aterrizaje y despegue.

gasmaski, 32 para odijela, 6.000 metaka, i 17 konja sa samarima.

Naši gubici:

4 mrtva i 21 ranjen. Među mrtvima zamjenik komesara čete Đuro Martinović, a među ranjenima komandir čete poručnik Gvozdić Jovan, potporučnik Gvozdić Ninko, i zamjenik komesara čete Samardžija Đuro.

Utrošak municije:

Utrošeno je 10.000 metaka, 56 mina za teški bacač.

Imena lica koja su se istakla:

Pohvalu zасlužuje Vorkapić Ninko vodnik, Gvozdić Jovan poručnik, Gvozdić Đuro borac, Graora Milan poručnik, svi iz III brigade.

Kritički osvrt:

U ovoj borbi učinjene su slijedeće nepravilnosti: III brigada upućuje bataljon sa Božića glavice prema Čičinom mostu da napada neprijatelja koji je tu obrazovao mostobran, a ostavlja Božića glavicu slobodnu, iako se u Primišlju nalazi neprijatelj, što kasnije omogućava neprijatelju da se popne na tu glavicu. Kasnije je učinjena ta greška što se brigada dugo pripremala da napadne tu grupu neprijateljskih vojnika koja se nalazila na Božić glavici tako da je ta grupa kasnije kad je stiglo pojačanje, uspjela da se izvuče. Pored toga na cesti Tobolić — Tounj-ski Tržić nisu stavljene nikakove prepreke što je omogućilo brzi dolazak neprijateljskim tenkovima.

Zalaganje boraca i nižih rukovodilaca u ovoj borbi bilo je dobro.

Bataljoni II brigade držali su se dobro i izvršili svoj zadatak brzo i u potpunosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

v. d. politkomesara:

D. Hrštić

Komandant, p.pukovnik:

M. Šumonja

BR. 130

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA TRI- DESET PETE DIVIZIJE OD 25. MAJA 1944.¹

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA

		SOCIJALNI SASTAV															
		Brojno stanje po štipisku		Radnika		Svetjaka		Intelektualica		Obrtnika i stiniličara		Narudžbeničko-vođenje		Vojnih lica		Policijski funkcionari	
Stab.	kom. kada r	9				1		1	1			1		5			
	boraca	12				6						5		1			
Intendantura i magazini	kom. kada r	4				1				2							
	boraca	13	3		8			1									
Radna četa i radionica	kom. kada r	4	2		2							5					
	boraca	40	7		28												
Kurs	kom. kada r	7	1														
	boraca	3	1		2												
Veterinarski	kom. kada r	1							1								
	boraca	5	1		3					1							
Straža i kurirji	kom. kada r	7				6				1							
	boraca	57				53				3			1				
Sanitet	kom. adar	2	4					1					1				
	boaca	11	3		5								2				
Bolnica i sanitetska četa	kom. kada r	11	8		3			3					2				
	boraca	42	3		32												
Izvidjačka četa	kom. kada r	6	2		3			1									
	boraca	27	3		23								1				
Četa za vezu	kom. adar	14				12							1		1		
	boraca	58	2		50			1		1			2		2		
I brigada	kom. kada r	202	8		167			2		7			3				
	boraca	678	30		627			2		11			4		1		3
II brigada	kom. kada r	20J	91		49			8		16			29		3		4
	boaca	822	383		348			8		51			30		1		1
I div zion	kom. kada r	42	4		30			1					4		3		
	boraca	100	9		89			2									
Lič. part. odred	kom. kada r	6	5		62				1			3		4			
	boraca	58	3		252								1		2		
„Plavi Jadran“	kom. kada r	28	15		13			3									
	boraca	84	24		58			2									
Svega:	kom. kada r	613	131		46			21		28			49		26		12
	boraca	2210	478		1584			16		4			46		7		5
III brigada	kom. kada r	228	179		17			7		4			14		6		
XIII divizije	boraca	814	688		66			15		14			26		2		

POLITIČKI KOMESAR
S. Mrđa

¹ Original, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 11-57,
k. 1234.

² Riječ je o veterinarskoj ambulanti.

3 Lički partizanski

⁴ Odnosi se na bataljon »Plavi Jadran«.

XXXV DIVIZIJE ZA 25. MAJ 1944. G.

NACIONALNI SASTAV							
Št. n.	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja
4		1				1	
1							
4							
7							
2							
1							
12						1	
1		1					
5					1		
5							1
15							
2							
5							
14							
9							
32			1				1
271					3		
121							
447		1			8		1
2							
7							
20					1		
19							
74					2		
186		3	2			1	2
881		6			15	1	1
137		1	3				
697		6	1		6		2

KOMANDANT, potpukovnik
N. R. Grubor

BR. 131

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 25.
MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ 0
BORBAMA OD 7. DO 23. MAJA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. 321/25. V 1944.

Dostavlja se operativni
izvještaj o akcijama ove
divizije u vremenu od
7. do 23. ov. mj.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se operativni izvještaj o akcijama ove divizije
u vremenu od 7. do 23. maja ove godine:

7. maja 1944. g.

Ujutro ovoga dana raspored jedinica ove divizije bio je
slijedeći:

I brigada na sektoru Kozjan — Kuzmanovača — Ljubovo:
dva bataljona u Kozjanu, jedan bataljon u Kuzmanovači, jedan
bataljon na Ljubovu,

II brigada sa dva bataljona na liniji: V. Ogradak — Met-
la, sa jednim bataljom u Turjanskom i sa jednim bataljom
kod Ličkog Petrovog Sela,

III brigada XIII divizije na odmoru i sređivanju u s.
Trnovcu,

Artiljerijski divizion sa dve baterije na sektoru Konča-
rov Kraj.

U 7 sati neprijatelj je počeo nadirati sa motorizacijom
prema Ličkom Petrovom Selu, koje je poslije kraće borbe sa 4.
bataljonom II brigade i zauzeo.² Popravivši brzo prekopanu
cestu i otklonivši prepreke, neprijatelj je produžio nadiranje
prema Prijekoju sa motorizacijom, a sa jednom kolonom pje-
šadije preko Klokočevice u pravcu Matica Krčevina.³ Bataljon

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 8—1/6, k. 1234.

² Vidi dok. br. 31 i 121.

³ Pokrajinski obavještajni centar poslao je o tome 7. maja Štabu
Jedanaestog korpusa NOVJ slijedeću depešu: »Borbe se vode dosta ž-
stoke u pravcu Klokočevice gdje naše snage drže položaj. Neprijatelj

~~se, da ne bi bio opkoljen, povukao do Sorića Krčevina gdje je zauzeo položaje.~~

U 12.30 sati naređeno je upućivanje bataljona iz Turjanskog na sektor Prijekoja, sa zadatkom zatvaranja pravca Prijekojo — Plitvička Jezera, gdje je morao ostati sve do dolaska bataljona Kordunaške brigade.⁴

U 18 sati neprijatelj je odbacio 4. bataljon i ušao je u Prijekojo, odakle u toku dana nije vršio pokreta.

S obzirom na nastalu situaciju naređeno je⁵ od strane štaba Korpusa da se dva bataljona II brigade sa V. Ogradka i Metle povuku na Čudin Klanac sa zadatkom zatvaranja pravca Babin Potok — Plitvički Leskovac i Babin Potok — Homoljac, gdje se imaju zadržati sve do dolaska dijelova Kordunaške brigade, koji su trebali smijeniti na ovome sektoru II brigadi.

Po dolasku dijelova Kordunaške brigade, II brigada ove divizije dobila je zadatak, da sa dva bataljona zatvori pravac Prijekojo — Korenica, a sa dva bataljona Čudin Klanac — Homoljac posjedanjem Homoljačkog Klanca.

U toku noći poljska baterija bila je prebačena u Homoljac, sa zadatkom da pripremi sve za pohranu, a poljska baterija VIII divizije upućena je u Poljanak.⁶

III brigada⁷ je prebačena u Krbavicu kao Korpusna rezerva, a štab divizije je prešao u Baljkušu.

U toku dana neprijatelj je izgubio 3 tenka koji su naletili na postavljena minska polja i dva kamiona, na kojima je bila vojska, te je imao veći broj izbačenih iz stroja — cijeni se oko 35.

Naši dijelovi gubitaka nisu imali.

8 maja 1944. g.

U toku noći 7/8, pošto je bila smijenjena sa dijelovima Kordunaške brigade, II brigada ove divizije zauzela je slijedeći raspored: sa dva bataljona na sektoru Čujića Krčevina, sa zadatkom zatvaranja pravca Prijekojo — Korenica i sa dva bataljona na Homoljačkom Klancu sa zadatkom zatvaranja pravca Čudin Klanac — Homoljac — Korenica.

U 7 sati neprijatelj je počeo nadirati od Dumana prema Turjanskom i Trnovcu i od Gostovače prema Kuzmanovači.⁸

⁴ Tuće naše položaje dosta jakom artiljerijskom vatrom. Tenkovi još nisu došli na Vrh Klokočevice. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4-7/1, k. 572.)

⁵ Odnosi se na Prvu kordunašku brigadu (vidi dok. br. 102).

⁶ Vidi dok. br. 31.

⁷ Vidi dok. br. 36.

⁸ Riječ je o Trećoj brigadi Trinaeste divizije (vidi dok. br. 74).

⁸ Na tom pravcu je prodirala borbena grupa Dvk (vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 31).

Koristeći gustu maglu i kišu neprijatelj je do podne uspio da izbije na kote južno od Turjanskog i na kote zapadno od Trnovca. U 13 sati naređeno je I brigadi da sa dva bataljona, koji su se nalazili u Kuzmanovači, udari u bok i leđa neprijatelju, a haubičkoj bateriji ove divizije i brdskoj bateriji VII divizije naređeno je, da se postave istočno od Trnovca i zajedničkim dejstvom napadnu neprijatelja i protjeraju ga na njegove polazne položaje. Uplašen našom artiljerijskom vatrom i osjetivši zaobilazni manevr dva bataljona iz Kuzmanovače do 19 sati neprijatelj se je povukao na svoje polazne položaje.

Na drugim sektorima ove divizije nije vođena borba. U toku dana neprijatelj je imao 5 mrtvih i više ranjenih, dok naši gubitci 2 lakše ranjena.

Neprijatelj je zauzeo Plitvički Leskovac i preko njega izbio na Čudin Klanac, odbacivši dijelove Kordunaške brigade na sektoru Uvalice.⁹

9. maja 1944. g.

U 8 sati neprijatelj je, koristeći maglu, izbio ponovno na Živilju i na kote zapadno i južno od Trnovca. Jedan bataljon I brigade vodio je borbu sa neprijateljem kod Živilje. U 13 sati naređeno je III brigadi, da krene pravcem Kravica — Budina Kosa — Korita — Čanak, i u sadejstvu sa II brigadom napadne neprijatelja u bok i leđa, a po završenoj akciji preuzeće sektor II brigade, kojoj je naređeno, da se povuče u Kravicu radi odmora i sredivanja svojih jedinica.

Zbog nadiranja neprijatelja i stalne ugroženosti Trnovca, naređeno je artiljerijskom divizionu da zakopa svoja oruđa na sektoru sjeverno od Vujnovih Glava.

Do predviđene kombinovane akcije I i III brigade nije došlo, jer se je neprijatelj povukao na svoje polazne položaje.

Gubitci neprijatelja nisu se mogli ustanoviti, a na našoj strani gubitaka nije bilo.

10. maja 1944. g.

Noću 9/10 3. bataljon II brigade izvršio je napad na neprijatelja na Čudinom Klancu, ali bez rezultata, jer se je neprijatelj dobro utvrdio i bio je jači u ljudstvu i materijalu.

U 5.30 sati poslije jake artiljerijske pripreme neprijatelj je počeo nadirati od Čudinog Klanca prema Homoljcu i od Prijekoja prema Korenici. Od Čudinog Klanca i sa Kose u jačini oko 300 vojnika sa 3 blinde i jednim tenkom napao je položaj II brigade na Homoljačkom Klancu i poslije jednosatne

⁹ Vidi dok. br. 102.

borbe uspio je, zaobilaznim manevrom sa Kose preko k. 980 i
sa jednom kolonom preko Uvalice, da odbaci dijelove II bri-
gade sa Homoljačkog Klanca, ... te su se povukli prema Ho-
moljcu, a zatim prema Vujnovim Glavama, odakle su se i dije-
lovi ova dva bataljona preko Krbavice prebacili na sektor
Svračkovog Sela.

U isto vrijeme neprijatelj je jakim motorizovanim sna-
gama probio odbranu dva bataljona ove brigade u Čujića
Krčevini, te je prodro sa motorizacijom sve do Korenice,¹⁰
nabacivši 2. bataljon ove brigade na padine Plješevice, dok je
4. bataljonu pošlo za rukom da se bez gubitaka probije preko
ceste Homoljac — Korenica i da predveče uđe u sastav svoje
brigade.

2. bataljon nabačen je na padine Plješevice; oko 17 sati
iznenada je napao jednu motorizovanu kolonu, koja se je kre-
tala od Prijekoja prema Korenici i nanio joj velike gubitke.

Sa manjim snagama neprijatelj je pokušao da se probije
preko Kamenskog za Frkašić. Jedna četa 2. bataljona Ličkog
partizanskog odreda vodila je sa neprijateljem borbu kod Bje-
lih Potoka, ali nije uspjela da spriječi prodiranje neprijateljsko,
te je isti sa nešto motorizacije, u jačini od jedne satinije,
uspio da se probije u Frkašić i da se sjedini sa snagama iz
Korenice.

I brigada, u toku svoga prebacivanja od Kozjana preko
Krbavice na sektor Vedašić — Gorica, vodila je sa jednim
bataljonom borbu sa neprijateljem na Vrpilima, koji je nad-
rao iz Korenice prema Buniću, ali znatnih rezultata nije po-
stignuto, zbog nadmoćnosti neprijatelja i njegovih motorizo-
vanih i mehanizovanih dijelova.

Pred kraj dana neprijatelj je izbio u Krbavici i sa mo-
torizacijom došao do Bunića gdje se je zadržao.¹¹

Stab divizije prešao u Pišać.

III brigada XIII divizije prebačena je na sektor Ljubovo,¹²
a I kordunaška brigada prikupila se je kod Vukmirovića sta-
nova,¹³ a II brigada ove divizije prikupljena je na sektor
Podlapače u rezervu.¹⁴

U toku dana neprijatelj je imao gubitke: 33 mrtva i oko
50 ranjenih. Naši gubitci: 14 mrtvih, 22 ranjena, 40 nestalih,
24 desertera i 4 zarobljena. Izgubljeno je 74 puške, jedan pu-
škomitraljez, 4 teška mitraljeza »Breda«, 1 teški bacač i 2

¹⁰ Opširnije o tome vidi dok. br. 45 i 54.

¹¹ Vidi dok. br. 47.

¹² i ¹³ Vidi dok. br. 74.

¹³ Vidi dok. br. 102.

¹⁴ Vidi dok. br. 54, 55 i 56.

mala bacača, 4 telefona, 1 telefonska centrala i 1200 metara lefonskog kabla.

11. maja 1944. g.

Štab divizije je prešao u Vukmirovića st. I brigada nalazi se na sektoru Gorica — Vedašić, II brigada sa tri bataljona zadržata u Breštanima kao rezerva, a jedan bataljon iste nalazi se na sektoru Šeganovac, III brigada XIII divizije nalazi se na sektoru Podovi — Ljubovo, I kordunaška brigada u rezervi kod Svračkovog Sela sa eventualnim zadatkom da zatvoriti pravac od Šalamunića prema Svračkovom Selu u slučaju nadiranja neprijatelja na tom pravcu.

Oko 7 sati izjutra, neprijatelj je pokušao napad na položaje I brigade na Gorici i Vedašiću, ali je odbijen, te se je povukao poslije kraće borbe na svoje polazne položaje.

U isto vrijeme 3. bataljon III brigade vodio je borbu sa jednom neprijateljskom ustaškom satnijom kod Kuzmanovača koja je nadirala sa pravca Ličkog Osika. Poslije jednosatne borbe neprijateljska satnija uz gubitke bila je odbačena na svoje polazne položaje.¹⁵

Na drugim sektorima borba nije vodena.

Pred veče neprijatelj je ušao u Kozjan i Bunić, ali dalje se nije kretao.

U 24 sata dobijeno je iz Korpusa naređenje¹⁶ po kome I brigada ima da kreće na prostor — Mihaljevac — Korenički Kapela — Uvalica, sa zadatkom sjećenja neprijateljskih komunikacija na tome pravcu i prostoru i vršenje napada na njegovu živu snagu; II brigada upućuje se na sektor Gorica — Duboki — Kamensko, sa zadatkom zatvaranja pravca od Kamenskog i komunikacije Bjelo Polje — Jošane i napadanja neprijatelja na tim komunikacijama. Pod komandu te brigade stavljen je i 2. bataljon Ličkog partizanskog odreda; III brigada XIII divizije dalje ostaje na sektoru Ljubovo sa istim zadatkom; štab divizije prelazi u Podlapaću. U toku dana neprijatelj je imao slijedeće gubitke: 11 mrtvih i oko 25 ranjenih. Na minskim poljima, na cesti kod Gorice, uništena je jedna blinda i 1 tenk. Naše jedinice toga dana nisu imale gubitaka.

12. maja 1944. g.

U 5.30 sati izdato je naređenje brigadama za pregrupiranju.¹⁷

¹⁵ Vidi dok. br. 51 i 74.

¹⁶ Vidi dok. br. 51.

¹⁷ Naređenje je izdao Štab Trideset pete divizije (vidi dok. br. 54).

I brigada VIII divizije posjela je položaje prema Šalamuniću sa jednim bataljonom u rezervi u Svračkovom Selu.

Neprijatelj je, sa nekoliko tenkova, došao u Šalamunić, a jedna motorizovana kolona došla je do ispod Gorice pod zaštitom artiljerijske vatre iz Bjelog Polja.

U 11 sati neprijatelj je krenuo od Bunića prema Ljubovu sa motorizacijom i pješadijom. 1. i 4. bataljon III brigade XIII divizije vodio je borbu na položajima zapadno od Bunića sve do 18 sati, kada su ova dva bataljona bili potisnuti prema Ljubovu.¹⁸

U 17 sati neprijatelj je napao III brigadu sa tri pravca od Siroke Kule i odbacio bataljon, koji se nalazio kod Podova prema Ljubovu. Pošto je neprijatelj izbio također na kose sjeverno od komunikacije Bunić — Ljubovo, brigada se je povukla u pravcu Vrebačke Staze.

U isto vrijeme neprijatelj je napao Goricu i položaje I brigade na istoj, i potisnuo I brigadu prema jugu, i ovladao je Vrškom i kotama jugozapadno od Vrška, gdje je bio u svome nadiranju zadržan.

Pošto je neprijatelj prodro na Udbinu i u Srednju Goru, odlučeno je da se ranjenici prebace u Velebit pod zaštitom jednog bataljona kordunaške brigade, a III brigada XIII divizije i 1. bataljon Ličkog partizanskog odreda sa ostalim sнагама da pređu na sektor Gorica — Pećani — Jošane — Duboko.

Pokret je počeo u 21 sat i do 6 sati ujutro slijedećeg dana jedinice su se prebacile na gore pomenuti sektor.

2. bataljon II brigade, koji se nalazio na sektoru Ponora, u 10 časova iznenada je npao jednu manju neprijateljsku kolonu, koja je pljačkala narod u Ponoru, te ju je sa gubitcima protjerao na njene polazne položaje.

U toku dana neprijatelj je imao 27 izbačenih iz stroja, a naši gubitci iznose 3 mrtva i 6 ranjenih.

13. maja 1944. g.

U toku dana jedinice su zauzimale naređeni raspored, te ovog dana na sektorima ove divizije nije vođena borba.

U toku dana kod Gorice uništen je jedan neprijateljski tenk koji je naišao na postavljenu minu. Naši gubitci 1 lakše ranjen od artiljerijskog zrna.

Zaštitne jedinice su sa ranjenicima u toku noći 13/14. stigle u Počitelj.¹⁹

¹⁸ Vidi objašnjenje br. 8 uz dok. br. 47.

14. maja 1944. g.

Usljed izbijanja neprijatelja na Udbinu, Jošane, Pećani, Bjelo Polje i Frkašić, na kojima su sektorima primijećene veće koncentracije, izvršen je slijedeći raspored jedinica ove divizije: II brigada sa tri bataljona na sektoru Frkašić — Gorice Pećani, a sa jednim bataljonom kod Dubokog; jedan bataljon i dalje se nalazi na sektoru Šeganovca; I brigada zadržata je u rezervi radi sređivanja na sektoru Padališta. Dva bataljona Kordunaške brigade dobili su zadatku da prebacu naše ranjenike sa ovog sektora na Kordun. U toku dana 1. bataljon II brigade, koji se je nalazio na sektoru Duboki, bio je napadan od strane neprijatelja na tome pravcu, te se je pod pritiskom povukao na položaj sjeveroistočno od Dubokog, nanijevši neprijatelju gubitke i spriječivši istome dalje prodiranje prema sjeveru.²⁰

Bataljon Ličkog partizanskog odreda,²¹ koji se je nalazio na sektoru Frkašić, odbio je ručnim bombama i automatskim oružjem neprijateljski pokušaj da zauzme Frkašić i položaje ovoga bataljona južno od Frkašića. U toku dana neprijatelj je imao 7 mrtvih i 12 ranjenih, dok na našoj strani nije bilo gubitaka.

15. maja 1944. g.

Usljed nejasne situacije i koncentracije jačih snaga neprijatelja na sektoru Korenica — Pećane i Jošane — Podlapaća — Bunić, izvršena je u toku noći slijedeća pregrupacija snaga: I brigada zaposjela je položaje na sektoru Pećane i Jošane, II brigada bez jednog bataljona zaposjela je položaje Frkašić — Gorica, a 2. bataljon Ličkog partizanskog odreda zaposjeo je položaje jugoistočno od Kamenskog sa zadatkom spriječavanja nadiranja neprijatelja na tim prvcima unutar prostorije od linije Frkašić — Gorica — Pećani — Jošane — Duboko — Kamensko.

I brigadi naređeno je²² da u toku noći pređe preko Gorice i Tuka na sektor Krjavica — Homoljac — Turjanski sa zadatkom djelovanja na neprijateljske komunikacije na tome sektoru, i da u toku svoga prelaza napadne neprijatelja u Pećanima; II brigadi je naređeno da sadejstvuje napadu I brigade u pravcu Debelog Brda, ostavljajući jače snage za osiguranje prema Vedašiću i Bjelom Polju, ali u toku dana pravac prebacivanja I brigade i sektor djelovanja po prebacivanju bio

²⁰ Vidi dok. br. 121.

²¹ Odnosi se na Drugi bataljon (vidi dok. br. 8—16 6. k. 1234 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

²² Vidi dok. br. 65.

je izmijenjen, te je istoj naređeno da se prebaci na sektor Srednje Gore i Ljubova sa zadatkom da napada neprijatelja na komunikacijama na tome sektoru.

U toku dana neprijatelj je bio aktivan samo na sektoru Gorica, te je pokušao oko 16 časova da napadne položaje II brigade manjim pješadijskim snagama pod zaštitom tenkova blindiranih automobila, ali je poslije kraće borbe bio odbijen. pretrpjevši slijedeće gubitke: 8 mrtvih, oko 14 ranjenih, uništen jedan tenk i jedna blinda. Naši gubitci: 4 lakše ranjeni i 15 desertera.

16. maja 1944. g.

U 3 sata izjutra I brigada izvršila je napad na neprijatelja u Pećanima, ali bez uspjeha, jer je neprijatelj bio nadmoćniji u ljudstvu i materijalu.²³ II brigada u napadu nije učestvovala, jer je bila angažovana na osiguranju izvlačenja hrane iz zemunica na Gorici.

U 9 sati neprijatelj koristeći maglu, napao je naše položaje na Gorici i Pećanima i to sa pravca Bjelog Polja pješadijom i motorizacijom, a sa pravca Pećana pješadijom u jačini od 600 vojnika, čiji je napad bio potpuno potpomognut jakom artiljerijskom vatrom sa pravca Bjelog Polja, Debelog Brda i Jošana. Neprijatelj je nastupao energično, ali je na vrijeme primijećen i postepeno zadržavan u svome nadiranju upornom odbranom I i II brigade. Do 14 sati neprijatelj je uspio da dođe do Zečevog stana, ali I brigada poslije kratke pripreme u zajednici sa II brigadom prešla je u protivnapad, i nanoseći neprijatelju teške gubitke, primorala istog da napusti sve položaje i da se povuče prema Bjelom Polju.²⁴ Jedinice I i II brigade izbile su na liniju Frkašić — Gorica — Pećani odbacivši neprijatelja u njegove baze. Neprijatelj je uspio samo da oplačka magazine na Gorici.

Istog dana 2. bataljon III brigade, koji se je nalazio kod Metka na osiguranju, bio je napadnut u 8 časova od strane neprijatelja sa pravca Ribnika, ali poslije kratke i žestoke borbe bataljonu je uspjelo da neprijatelja odbaci sa osjetnim gubitcima na njegove polazne baze.²⁵

U toku dana neprijatelj je imao 58 mrtvih i oko 72 ranjena.

Zarobljeno je 300 metaka za »Bredu«, 2 ručne bombe, 115 puščanih metaka za mauzer pušku, jedna tromblonska puška i jedan ranac sa sanitetskim materijalom.

²³ Vidi dok. br. 79 i 86.

²⁴ Vidi dok. br. 86 i 121.

²⁵ i ²⁷ Vidi dok. br. 138.

Naši gubitci: 4 mrtva, među kojima v. d. komesara četničkog Geno Basta i delegat Ljuština Nikola, i 3 ranjena.

Sa naše strane utrošeno je 4363 metka za pješadijska oruđa, 35 bacačkih mina, 17 ručnih bombi, 28 mina za mali bacac i 35 granata za protivtenkovsku pušku.

Prilikom ove borbe naročito se je istakao komesar 2. četa 2. bataljona I brigade drug Rađenović Mićo kao borac i rukovodilac, koji je sa puškomitrailjezom u ruci ubio 3 neprijateljska vojnika. Kao cjelina istakla se izviđačka četa I brigade u pravilnom manevrisanju i nastupanju i energičnom gibanju neprijatelja.

17. maja 1944. g.

U toku dana upućeni su mineri I, II brigade i Ličkog partizanskog odreda u Končarov Kraj,²⁶ da izuzmu iz zemunica naganje mine, a potom da izvrše slijedeće zadatke, i to: Minerji I brigade imaju da miniraju put između Ramljana i Bunića, između Široke Kule i Kuzmanovače, između Široke Kule i Bunića i između Bunića i Pišača. Minerji II brigade miniraju put između Plitvičkog Leskovca i Babinog Potoka, između Čudinog Klanca i Homoljca, između Prijekoja i Vrela, između Korenic i Bunića i između Bjelog Polja i Pećana. Minerji odreda miniraju put između Lapca i Drenovače i između Lapca i Udbine i između Lapca i Dnopolja.

Oko 8 sati ujutru III brigada XIII divizije, koja se nalazila na sektoru Vrebac — Vreb. Pavlovac, bila je napadnuta od neprijatelja sa pravca Bilaja, Mogorića i sa pravca Lisine. 1., 3. i 4. bataljon brigade prihvatali su borbu, odbili su napad neprijatelja na svima pravcima i složnim jurišem tri puta su natjerali neprijatelja u panično bjekstvo preko Bilajskog polja, nanijevši njemu velike gubitke, ali je oko 11.30 sati neprijatelju stiglo pojačanje sa pravca Gospića i Metka sa jakom motorizacijom, te se je brigada povukla u Međugorje.²⁷

I brigada je upućena na sektor Srednja Gora — Podlapaća — Ljubovo, sa zadatkom izviđanja neprijatelja na tome sektoru i napada na neprijateljske dijelove na tome sektoru.²⁸

Pošto je neprijatelj napustio Korenicu, Pećane, Jošane i Debelo Brdo, naređeno je II brigadi da se u toku noći prebacuje na sektor Prijekoja — Homoljac, Homoljački Klanac, sa zadatkom izviđanja neprijatelja i napada na istog na komunikaciju na tome sektoru.²⁹

* Vidi dok. br. 79.

²⁶ Vidi dok. br. 79 i 91.

²⁷ Vidi dok. br. 92.

U toku dana neprijatelj je imao 65 mrtvih i veći broj ranjenih, a naši gubitci 2 mrtva i 6 ranjenih.

18. maja 1944. g.

Štab divizije je prešao u Krbavici, ali pošto je neprijatelj³⁰ oko 8 časova prodro iz Vrepca u Podlapaču tenkovima i jačim pješadijskim dijelovima, te je sa nekoliko tenkova došao i do Bunića, a njegovi prednji dijelovi izbili na kote južno od Krbavice, štab divizije se je povukao na Vujnove Glave.

I brigada nalazi se na prostoru Srednja Gora — Ljubovo i sa istom nema veze, a II brigada sa jednim bataljonom nalazi se kod Prijekoja, sa jednim bataljom u Homoljcu (Pogledalo), sa jednim bataljom na Homoljačkom Klancu i sa jednim bataljom u Trnovcu.

Ujutru neprijatelj je napao dijelove III brigade, koja se nalazila u Medugorju, sa pravca Vrebačke Staze, Mogorića i Breštana u jačini od 700 vojnika ojačanih motorizacijom, te se brigada, pod zaštitom 1. bataljona, povukla u pravcu Bajkovca.³¹ U zaštitnim borbama III brigada je nanijela neprijatelju više od 20 izbačenih iz stroja, dok vlastitih gubitaka nije imala.

19. maja 1944. g.

U 9 sati su dva bataljona I brigade sa štabom brigade stigli iz Ratkovića Poljane u Kračicu (k. 971) i tu su bili napadnuti od neprijateljskih aviona. Odmah poslije izvršenog bombardovanja bataljoni su bili napadnuti od strane jedne neprijateljske kolone, koja se je kretala od Čistulje i Tomaševih stanova preko Male Lisine u pravcu V. Lisine. Bataljoni su prihvatili borbu i poslije kraće borbe, koja je trajala oko dva sata, neprijatelj je bio odbačen u pravcu odakle je došao, a brigada se je povukla na Ljutik.

Istog dana u isto vrijeme 1. bataljon iste brigade, koji je bio odvojen od brigade i nalazio se u Medugorju, vodio je borbu sa neprijateljem u blizini Jelovog Vrha, te je neprijatelja odbio, a zatim, čuvši borbu u pravcu Međugorja, krenuo je u tome pravcu i oko 13 sati izbio na Vučju Glavu, gdje je zaposjeo položaj između Medugorja. Na ovom položaju vodio je borbu sa neprijateljem sve do 17 sati, kada je od tsrane 1. bataljona bio odbijen i povukao se u pravcu Breštana i Podlapače.³²

III brigada XIII divizije, poslije borbe sa nadmoćnjim neprijateljem u Međugorju, bila je prisiljena da se povuče u pravcu Tušica.

³⁰ Vidi dok. br. 88.

³¹ Vidi dok. br. 138.

³² Vidi dok. br. 110.

U ovim borbama u toku dana neprijatelj je imao slijedeće gubitke: 18 mrtvih i više ranjenih, a naši su gubitci 1 mrtav, 3 ranjena, 1 nestao, 2 ubijena i 2 ranjena konja. U Medugorju neprijatelj minirao jednu zemunicu koja je bila puna municije i oružja i digao istu u zrak, ali veće štete nije pružio, u drugu zemunicu također bio metnuo mine, ali iste nije stigao da upali.

2. bataljon II brigade istog dana, koji se nalazio na Prijeboju, privukao se do samog Prijeboja i napao neprijatelja na odmoru, te nanijevši njemu gubitke od 30 mrtvih i više ranjenih, povukao se u svoju bazu bez vlastitih gubitaka.

U toku istog dana na komunikaciji Prijeboj — Korenica i Čudin Klanac — Homoljac odletila su u zrak dva njemačka kamiona sa vojskom, koja su naletila na postavljene mine od strane II brigade. Kamioni su potpuno uništeni i neprijatelj je imao priličan broj mrtvih i ranjenih, ali se broj istih nije mogao ustanoviti.

20. maja 1944. g.

Zbog izbijanja neprijatelja na Mrsinj i pokreta istog u pravcu Turjanskog, naš štab divizije prebacio se na sektor Frkašić, a II brigada na sektor G. i D. Frkašić.

4. bataljon II brigade, koji je bio ostao u Prijeboju, oko 14 sati napao je iznenada neprijateljsku pobočnicu, koja je osiguravala prolaz neprijateljskoj motorizovanoj koloni od Korenice za Prijeboj, i u kratkoj borbi nanijela je neprijatelju gubitke od 5 mrtvih. U isto vrijeme jedan kamion sa vojskom naišao na minsko polje, te je potpuno uništen, a dejstvom mine ubijeno je oko 20 neprijateljskih vojnika.

III brigada XIII divizije izbila je u Srednju Goru, gdje se je pristupilo sređivanju iste.

21. i 22. maja 1944. g.

U toku ovih dana vršeno je prikupljanje jedinica, sređivanje istih i izviđačka djelatnost patrola na sektorima ove divizije.

U vremenu od 7. do 23. maja o. g. ukupni neprijateljski gubitci iznašaju i to:

mrtvih — 297

ranjenih — 218; broj ranjenih sigurno je veći nego što je pokazano, a najvjerovalnije premaša i broj mrtvih, ali se nije moglo tačno ustanoviti zbog pokretljivosti istih koliko je u stvari neprijatelj imao ranjenih.

Uništeno je:

tenkova	—	6
blinde	—	2
kamiona	—	4
oštećeno:		
blinde	—	2

Zapljenjeno:

metaka za »Bredu«	—	300
puščanih metaka za		
mauzer	—	115
ručnih bombi	—	2
tromblonska puška	—	1
sanitetski ranac	—	1

Naši gubitci:

mrtvih	—	24
ranjenih	—	47
zarobljenih	—	4
nestalih	—	41

Izgubljeno:

pušaka	—	74
puškomitrailjeza	—	1
teških mitraljeza		
»Breda«	—	4
teških bacača	—	1
lakih bacača	—	2
telefona	—	4
telef. centrala	—	1
kabla	—	1.200 metara

Utrošeno je po do sada prikupljenim podatcima:

metaka za pješadijsko orude	—	8375
mina za teški bacač	—	42
ručnih bombi	—	48
mina za mali bacač	—	32
metaka za protivkolsku pušku	—	35

Kritički osvrt na akcije u vremenu od 7. do 23. ov. mj.:

Kroz sve ove borbe osjetila se je u velikoj mjeri nesposobnost starješinskog kadra, koji se je teško snalazio, naročito u odbrambenim borbama, gdje se očito video nedostatak starješinskog pogleda na situaciju i saobraženje rada svoje jedinice u duhu iste.

Veza je funkcionalisala vrlo slabo, čemu je razlog nedostatak tehničkog materijala i slaba obučenost ljudstva.

Pošto je neprijatelj nadirao jačim snagama — većinom motorizovanim, to je njegova manevarska sposobnost brzo dovodila u pitanje naše kombinacije i namjere, zbog čega nismo postavljene zamisli mogli sprovoditi striktno ucijelo, već najčešće bili prinuđeni, prilagođavajući se novostvorenoj situaciji, mijenjati svoje odluke, pregrupisavati svoje snage, tj. manevrovati izvlačenjem jedinica od neprijateljskog frontalnog udara.

Ova činjenica je prinudila nas na sklanjanje naše artiljerije i izvjesnog dijela drugih teških pješadijskih oruđa, čime je bila oslabljena udarna sposobnost jedinica. Pored ovoga, ovakva situacija diktirala je da se jedinice drže rastreseni, pa je i ovo otežavalo komandovanje i davanje direktne pomoći nižim štabovima.

Za osnovne odluke ovoga štaba dobivana je takoreći redovna sugestija štaba Korpusa, te je bila u duhu situacije pravilna, no pri sprovođenju iste u djelo bilo je od strane ovoga štaba nedostataka, a kao najglavniji, što se nije smjelo oslobiti na inicijativni rad nižih jedinica, s obzirom na opću borbenu sposobnost istih.

Na sve gore navedene poteškoće u jakoj mjeri su uticale objektivne poteškoće, a kao najglavnija: iznurenost jedinica i vrlo slaba ishrana...

Putem konferencija, smotri, izmjenom starješinskog kadaра i svim ostalim sredstvima, preduzete su mјere da se popravi opšte stanje u našim jedinicama, te da iste postanu otporne i sa većom prodornom sposobnošću.

Napomena: Liste gubitaka dostaviće se kasnije, jer još nisu prikupljene od svih jedinica, iz razloga što su u toku ovih akcija arhive pojedinih jedinica bile zakopane, te nedostaju potrebni podaci za sastavljanje lista gubitaka, a čim se prikupe dostaviće se.

U ovaj operacijski izvještaj nisu unesene akcije III brigade XIX divizije, od koje nisu dobiveni operativni izvještaji,³³ niti su unijete borbe 1. bataljona Ličkog partizanskog odreda, koji se nalazi na Velebitu. Za ove jedinice operativni izvještaji dostaviće se naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. Mrđa

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

³³ Vidi dok. br. 80, 94 i 115.

BR. 132

IZVJEŠTAJ DRUGOG DIVERZANTSKEG BATALJONA OD
25. MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O DI-
VERZIJAMA OD 24. APRILA DO 24. MAJA¹

ŠTAB II DIVERZANTSKEG BATALJONA
ZINJERSKOG ODSJEKA GLAVNOG ŠTABA
HRVATSKE
Broj 137
Dne 25. V 1944.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

I Z V J E Š T A J

o izvršenim diverzantskim akcijama u vremenu od 22. IV 1944 god. do 24. V 1944. godine, kao i nama naknadno stiglim izvještajima i to: 3 izvještaja iz III mjeseca i 8 izvještaja iz IV mjeseca o. g.

19. III 1944. Na pruzi Sunja — Caprag, dignut je u vazduh ustaški transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 4 vagona. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali je broj nepoznat. Promet je stajao 12 sati.²
21. III 1944. Na pruzi Bos. Krupa — Bos. Novi, kod Otoke. dignut je u vazduh oklopni vlak. Uništena su 3 vagona, a jedan je oštećen. Mrtvih ustaša je bilo više, ali nam broj nije poznat. Promet je stajao 8 sati.
25. III 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Staze i Šasa, dignut je u vazduh vlak sa radnicima. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, a 2 vagona su oštećena. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali je broj nepoznat. Promet je stajao 16 sati.³
4. IV 1944. Na pruzi Bos. Novi — Bihać, kod Bos. Krupe, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 10 vagona, a 3 vagona su oštećena. Mrtvih je bilo 73, a ranjenih 150. Promet je stajao 24 sata.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 34—17, k. 426 A.

² Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 152.

³ Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 158.

12. IV 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Šaša i ²
vaje, dignut je u vazduh podvožnjak od 8 metara.
Saobraćaj je stajao 8 sati.
16. IV 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Blinjskog
Kuta i Capraga, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništена je lokomotiva i 7 vagona. Mrtvih je bilo 58 Čerkeza i jedan njemoficir, a 117 ranjenih. Promet je stajao 12 sati.⁴
18. IV 1944. Na pruzi Sunja — Banja Luka, kod Gor. Hrastovca, dignut je u vazduh njemački kontrolni vlak. Uništena je lokomotiva i 2 vagona. Mrtvih je bilo 3 i mašinovođa. Promet je stajao 16 sati.⁵
19. IV 1944. Na pruzi Sunja — Banja Luka, kod Gor. Hrastovca, dignut je u vazduh voz. Uništena je lokomotiva i 2 vagona krumpira. Mrtvih je bilo 6 a ranjenih 8. Promet je stajao 16 sati.⁶
23. IV 1944. Na brdu između Struge i Dvora postavljena je patrola, koja je ubila 4 ustaše, a 7 ih je ranjeno.
27. IV 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Jaske i Zdenčine, sjećena je pruga na 10 mjesta. Promet je stajao 32 sata. Ista akcija izvršena je u suradnji sa T. P. odredom.
29. IV 1944. Na brdu više Bjelovca, na sektoru Kostajnice, postavljena je paklena mašina. Bilo je mrtvih i ranjenih ali nam broj nije poznat.
1. V 1944. Na pruzi Zagreb—Sisak, između Odre i Sv. Klare, dignut je u vazduh transportni vlak sa vojskom iz Bugarske. Uništene su 2 lokomotive i 20 vagona, a daljnjih 20 vagona je oštećeno. Mrtvih je bilo 70, a teško ranjenih 150. Promet je stajao 20 sati.
1. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Leskovca, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak. Uništene su 3 vagona sa ratnim materijalom, a oštećena je mašina i 3 vagona. Promet je stajao 10 sati.
1. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Karlovca i Draganića, postavljena je [i minirana] parola

⁴ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 166.

⁵ Vid tom V, knj. 26, dok. br. 170.

⁶ Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 172.

»dolje Pavelić i njegove ustaše«. Ista je ubila 5 ustaša, a 6 ih je ranila.

2. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Karlovca i Draganića, dignut je u vazduh ustaški oklopni voz sa vojskom. Uništena su 2 vagona, a mašina je oštećena. Mrtvih je bilo 16, a ranjenih 28. Promet je stajao 10 sati.⁷
4. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak sa ustašama. Uništena su 6 vagona, a lokomotiva je oštećena. Bilo je mrtvih i ranjenih, ali nam broj nije poznat.⁸
6. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Draganića i Karlovca, postavljena je mina koja je eksplodirala, ali podatke nismo mogli dobiti zbog ofenzive.
14. V 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Vel. Gorice i Odre, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, a 3 vagona su oštećena. Mrtvih je bilo 21, a ranjenih 44. Promet je stajao 20 sati.⁹
15. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Draganića i Karlovca, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak. Uništena je lokomotiva i 4 oklopna vagona, a 4 vagona su oštećena. Mrtvih ustaša je bilo 32, a ranjenih 98. Promet je stajao 12 sati.¹⁰
15. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Karlovca i Draganića, dignut je u vazduh ustaški vlak koji je prevozio materijal za popravak. Uništena je lokomotiva i više vagona. Mrtvih i ranjenih je bilo ali nam broj nije poznat. Promet je stajao 12 sati.¹¹
15. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak sa ustašama. Uništena je lokomotiva i 2 oklopna vagona, a 3 okl. vagona su oštećena. Mrtvih je bilo 19, a ranjenih 63. Promet je stajao 12 sati.

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 185.

¹¹, ¹² i ¹³ Vidi dok. br. 186.

15. V 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Mraclina i Vel. Gorice, dignut je u vazduh osobni voz sa civili.¹² Uništena su 2 vagona i službena kola.¹³ Mrtvih je bilo 3, a ranjenih 15. Promet je stajao 8 sati.
15. V 1944. Na povratku sa akcije, u šumi između Kuća i Poljana ubijen je jedan bandit iz Rakitovca.
16. V 1944. Na pruzi Sunja — Banja Luka, kod Gor. Hrastovca, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i jedan vagon, a 2 vagona su oštećena. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali je broj nepoznat. Promet je stajao 16 sati.
16. V 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, kod Capraga, dignut je u vazduh oklopni vlak. Uništen je jedan oklopni i 2 teretna vagona, dok je veći broj oštećen. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali broj nam nije poznat. Promet je stajao 12 sati.¹⁴
17. V 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Sv. Klare i Odre, dignut je u vazduh njemački vojni transportni voz. Mrtvih je bilo 19, a ranjenih 48. Promet je stajao 10 sati.¹⁴
17. V 1944. Jedna sedmorka na povratku sa pruge, gdje je naišla na zasjedu te nije mogla izvršiti akciju, uhvatila je 2 četnika, koje su već dulje vremena tražili P.P.K.-ovci te ih predala u koman. mesta Petrinja na saslušanje.
18. V 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Lekenika i Grede, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak.¹⁵ Uništena je lokomotiva i 2 oklop. vagona, a 3 su oštećena. Mrtvih je bilo 8, a ranjenih 12. Promet je stajao 14 sati.
19. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Zdenčana i Horvata, dignut je u vazduh teretni voz.¹⁶ Uništena su 5 vagona, a oštećena je lokomotiva i 4 vagona. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali nam broj nije poznat. Promet je stajao 18 sati.
22. V 1944. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Sunje i Dubice, kod Staze, dignut je u vazduh jedan nje-

¹⁴ Vidi dok. br. 187.

¹⁵ Vidi dok. br. 188.

¹⁶ Vidi dok. br. 190.

mački transportni voz. Uništena je lokomotiva i jedan vagon. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali nam broj nije poznat. Promet je stajao 8 sati.

22. V 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Vel. Gorice i Turopolja, dignut je u vazduh jedan vlak. Podaci nam još nisu stigli.
23. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, sjećena je pruga na 40 mjesta. Promet će stajati dulje vremena.
23. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Leskovca, dignut je u vazduh jedan vlak. Podaci nam još nisu stigli.
23. V 1944. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Turopolja i Peščenice, sjećena je pruga na 9 mjesta.¹⁷ Promet je stajao 36 sati.
23. V 1944. Na pruzi Zagreb — Karlovac, između Cvetkovića i Domagovića, postavljen je na pruzi aparat. Vlak još nije naišao te prema tome nemamo još rezultata.

Potrebno je napomenuti da je na 7. o.mj. bila neka neprijateljska ofenziva u Pokuplju,¹⁸ pa da nam je daleko omela naše djelovanje na prugama Zagreb — Sisak, Zagreb — Karlovac. Isto tako naša 1. četa koja djeluje na pruzi Sisak — Jasenovac i Sunja — Bihać, nailazila je na teškoće od strane četnika i Čerkeza, te nije mogla da izvrši više akcija. Isto tako naša 2. četa, kada je mogla najbolje djelovati na pruzi, nalazila se je na Kordunu po naređenju IV korpusa.

U svim ovim akcijama potrošeno je 485 kg raznovrsnog eksploziva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Bogomil Ivković

(M. P.)

Komandant:
Miće Bulat

¹⁷ Vidi dok. br. 194.

¹⁸ Vidi dok. br. 43.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 26.
MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV O BOR.
BAMA NA LINIJI KRALJEVEC — HRAŠĆINA — TRGO.
VIŠCE¹**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. Broj: 101/44
Dne 26. svibnja 1944.

Fredmet: Operativni izvještaj o borbama na dan
15, 16, 17. i 18. maja 1944. godine.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG» NOV I POJ

15. maja 1944. godine naša divizija nalazila se na sektoru Martinčina — Repno — Belec — Belečko Završje — Grtovac — Zajezda — Gor. Selnica — Pažurovec. Istoga dana neprijatelj je otpočeo sa koncentracijom svojih snaga u uporištima Novi Marof i Zlatar, a ujedno je doturao snage u Gor. Batinu i Belu, mjesta koja do tog vremena nisu bila uporišta. Po ovoj koncentraciji snaga, prozreli smo namjere neprijatelja, tj. da želi da nas, zauzevši dominantne položaje Ivanšćice sa snagama od Bele, pritisne u podnožje Ivanšćice.² I brigada XXXIII divizije držala je položaje oko Mača i Mihovljana.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 26—1/I, k. 551 a.

² Poslije značajnih uspjeha koje su postigle jedinice Desetog korpusa na području Hrvatskog zagorja u aprilu i prvoj polovini maja, ustaše su preduzele energična protivdjstva s namjerom da okruže i unište naše snage. U dnevnim izvještajima PTS — Ia rečeno je o tome slijedeće: »Pothvat »Sarajevo« odvija se po predviđenom planu. Kotao sa sredinom Kraljevec — Hrašćina — Trgovišće je načinjen. U toku su borbe. Dne 15. 5. do 17.00 sati bili su zatvoreni u kotlu sa sredinom Kraljevec — Hrašćina 1. Moslavačka brigada, Brigada M. Gubec i Braće Radić, kao i manji odredi koji pripadaju X partiz. korpusu. Ipak je jednom većem dielu neprijatelja uspjelo u noći 15. 5. provući se kroz nepregledno zemljишte u pravcu j.i. 16. 5. započelo je gonjenje neprijatelja... Naročito priznanje zasluguje bojno zrakoplovstvo, koje je vlastitim snagama djelotvorno pomagalo...« U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o ovom ustaškom pothvatu piše: »Vršen je pothvat protiv odmetničkih skupina na području: Kalnik — Apatovac — V. Pogana — Glogovnica — Marinovac — Donja Rijeka. Pothvat su vršile naše postrojbe sastava: 2 bojne 1. p. pukovnije PTS, 2 bojne V. ustaškog zdruga, oklopni sklop PTS i 1 vod gorskih topova središnje škole Oružanih snaga. Uz nevjerojatno male gubitke odmetnici su potpuno potučeni...« (Vidi dok. br 9 i 141 u ovoj knjizi i dok. br. 1—268/26, k. 112, dok. br. 5/1, k. 58 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Imajući sa sobom veći broj ranjenika, koji su bili ovisni o jedinicama, znajući borbenu sposobnost jedinica, koje su teškim i čestim borbama u Zagorju bile već zamorene, jedinice su se po naređenju X korpusa trebale što prije izvući van kruga u kojem je neprijatelj naše snage želeo da zahvati. Jedinice je trebalo prebaciti što prije preko glavne ceste Varaždin — Zagreb kako nam neprijatelj ne bi mogao u tom pravcu presjeći odstupnicu. U prvi mah jedinice su zauzele položaje: brigada »Braće Radića« Visoko, Vinično, Radešić sa dva bataljona, dok dva bataljona trebali su držati položaje Hum—kota 318 do dolaska jedinica I moslavačke brigade. Brigada »Matija Gubec« sa dva bataljona Velišće [trig. 399], dok jedan bataljon držao je položaj Moždjenec sa zadatkom da kontroliše uporište Novi Marof.

Jedinice I moslavačke brigade nisu na vrijeme stigle na određene položaje, tj. nisu se izvukle na vrijeme, tako da je na položaj Hum — kota 318 stigao svega jedan bataljon, dok su ostali bataljoni ostali na položaju oko Trgovišća — Hrašćine. Zbog zakašnjenja jedinica I moslavačke brigade i zbog brzog naplaska neprijatelja od pravca Novog Marofa, IV bataljon udarne brigade »Braće Radića« još je uspio da se sa ranjenicima prebaci za Visoko (to je bataljon koji je držao kotu 318), a drugi bataljon koji je držao položaj Hum, zbog toga što je neprijatelj uspio raspršiti bataljon I moslavačke brigade i zauzeti kotu 318, nije se uspio prebaciti preko glavne ceste, već se je morao povući u pravcu Trgovišća i Hrašćine u sastav I moslavačke brigade. U isto vrijeme kada je neprijatelj nadirao od pravca Novog Marofa prema Humu, neprijatelj je u jačini jedne satnije sa nešto motornih vozila nastupao od pravca Komina prema Humu.

I bataljon udarne brigade »Braće Radića«, koji se je nalazio na položaju Vinično, napao je neprijatelja, nanio mu osjetne gubitke, ali neprijatelj je ipak uspio probiti se za Hum gdje je ostao držati položaj, tako da su jedinice I moslavačke brigade sa II bataljom udarne brigade »Braće Radića« bile otkijepljene od ostalih snaga naše divizije. Izvlačenje snaga van neprijateljskog obruča nije uspjelo u potpunosti.

II bataljon brigade »Braće Radića« sa jedinicama I moslavačke brigade vodio je cijeli dan borbu sa neprijateljem koji je uspio da opkoli naše snage na položajima oko Trgovišća — Hrašćine. Jedinice su se morale probijati i to pod vrlo teškim okolnostima, pošto je neprijatelj zaposjeo sve povoljnije tačke i položaje. Neprijateljski obruč je razbijen uz osjetne gubitke u ljudstvu i oružju na našoj strani. II bataljon probio se je preko Breznice i Creta i zauzeo položaje Kraćevec.

Istoga dana III bataljon brigade »Matija Gubec«, koji se nalazio na položaju Velišće, vršio je pritisak na neprijatelja na koti 318 i istu kotu oko 18 sati zauzeo. Nakon zauzeća kote, neprijatelj je u jačini jedne satnije nadirao od pravca Hrašćine s namjerom da uđe u Hum. Bataljon je otvorio vatru na neprijatelja, nanio mu gubitke i prisilio ga na povlačenje. Gubitaka na našoj strani nije bilo. U toku noći borba se nije vodila.

16. maja 1944. god. oko 7 sati neprijatelj je nastupao od pravca Komin sa motorizacijom i pješadijom u pravcu položaja I bataljona udarne brigade »Braće Radića« kod Vinične Usljed jakog pritiska, koji je vršio neprijatelj, bataljon se inorao povući u pravcu Visokog. Istovremeno neprijatelj je počeo nastupati i od pravca Huma, tako da su se jedinice povukle na nove položaje, preko ceste Sudovec — Moždjenec, sa zadatkom da zauzmu položaje kota 280, 534, 547 (sekcija Čakovac). Jedinice brigade »Matija Gubec« za to vrijeme ostale su na istim položajima, jedino što se je II bataljon, koji se je nalazio kod Moždjence, povukao na položaje iznad Sudovca prema Novom Marofu, a na svom bivšem položaju ostavio je svega jedan vod, koji je imao zadatak da vrši kontrolu u pravcu Novog Marofa.

Istoga dana neprijatelj je, oko 7 sati, otpočeo sa napadom na položaje II bataljona brigade »Matija Gubec« kod Novog Marofa sa motorizacijom i pješadijom.

Prije povlačenja jedinica udarne brigade »Braće Radića«, jedinice I moslavacke brigade dobine su u zadatku da se prebace od Visokog na položaje kod Sudovca i Gor. Rijeke i da naprave barikade kod Sudovca prema Novom Marofu. Međutim, iste jedinice su se povukle odmah sve prema Gor. Rijeci i na položajima iznad Sudovca nije se nalazio nitko do dolaska jedinica brigade »Braće Radića«, osim II bataljona brigade »Matija Gubec«, te su kote 280, 534, 547 bile bez kontrole i neprijatelj ih je mogao vrlo lako zauzeti a da mi uopšte ne znamo.

Jedinice udarne brigade »Braće Radića«, kada su polazile na zauzimanje novih položaja, dobine su odmah sa istih položaja vatru i to dosta jaku i iznenadnu, tako da su se naše jedinice pod neprijateljskim jurštem, sem štapskih jedinica i dijelova I bataljona, koji su se uspjeli probiti prema Kalniku, — morale povući preko ceste Visoko — Gor. Rijeka u pravcu Podvinja. Iznenadno dobivenom vatrom sa položaja koje su jedinice trebale zauzeti, jedinice su bile demoralisane i nisu htjele prihvati položaje, kako bi se moglo vršiti uredno povlačenje, tako da je neprijatelj nastavio sa gonjenjem naših jedinica. Poslije dužeg vremena jedinice je uspjelo srediti i izvršen je kontranapad i neprijatelj je odbijen.

Prikupivši jedinice noću 16. na 17. V o. g. izvršen je pokret u pravcu Apatovca gdje su se već nalazile jedinice I moslavacke brigade.

17. maja 1944. god. po dolasku, odmah se otpočelo sa sređivanjem jedinica, a ujedno su i odmah određeni položaji jedinica, jer se očekivalo da će neprijatelj poći za nama kao i što jeste.

I moslavacka brigada držala je položaj Apatovac. Brigada »Braće Radića«: Jedan bataljon na kosi sa lijeve strane puta prema Dugoj Rijeci, a jedan bataljon sa desne strane puta. Jedan bataljon nalazio se na položaju kod Ivanca, a jedan na kosi iznad Ribnjaka.

Kalnički p. odred trebao je držati položaj iznad Duge Rijeke (Debelu šuma) i iznad Vel. Poganca (kleti).

Za to vrijeme bataljoni brigade »Matija Gubec« I i III nalazili su se na položaju Debela Bukva.

Oko 9 sati istoga dana neprijatelj je otpočeo sa nastupanjem od pravca Osijeka i Marinovca prema položajima I moslavacke brigade kod Apatovca, a od pravca Koprivnice i Ludbrega prema položajima Kalničkog p. odreda. Nakon kratke borbe I moslavacka brigada odstupila je i neprijatelj je zauzeo Apatovac. Neprijatelj se nije zadržao u Apatovcu već je u svom nastupanju produžio dalje prema položajima jedinica brigade »Matija Gubec« i Ivancu i prema položajima udarne brigade »Braće Radića« na kosi iznad Ivanca (kleti). Bataljon brigade »Matija Gubec« pod snažnim pritiskom neprijatelja morao se povući prema bataljonima brigade »Braće Radića«, dok su bataljoni brigade »Braće Radića« pustili neprijatelja sasvim blizu, a tada izvršili juriš i nagnali neprijatelja od jačine jedne bojne na panično povlačenje u pravcu Ludbrega i Koprivnice. Bataljoni koji su se nalazili na položaju oko Ivanca i Ribnjaka bili su napadnuti od neprijatelja od pravca Ivanca, koji je razbijen i koji se je povlačio u pravcu Ludbrega i Koprivnice, tako da su ove jedinice bile napadnute sa dvije strane. Neprijatelj je bio potisnut i naše jedinice su se ponovno pod večer vratile na stare položaje, osim Apatovca koji je držao neprijatelj, i u toku noći radilo se na sređivanju jedinica.

18. maja 1944. god. jedinice su krenule prema lugarnici radi odmora. Na putu stigao je izvještaj da je neprijatelj napustio Apatovac. Jedinice su se vratile nazad, s tim što je II i III bataljon trebao zauzeti Apatovac (udarne brigade »Braće Radića«). Međutim neprijatelj je ponovno stigao u Apatovac i naše snage izvršile su napad na neprijatelja, ali zbog neodlučnosti boraca juriš nije uspio; jedinice su se morale povući.

Poslije ovoga cijela divizija krenula je u pravcu Debelle
Bukve, gdje su se nalazile jedinice brigade »Matija Gubec«, —
radi odmora.

U ovim borbama izbačeno je oko 120 neprijateljskih voj-
nika iz stroja.

Zarobljeno od neprijatelja:

1 p. mitraljez, 1 njemački pištolj, 2 karabina i jedna mala
apoteka.

Naši gubitci:

8 mrtvih, 16 ranjenih, 125 nestalih drugova.

Gubitci u oružju: 2 antitenk. mitraljeza, 2 p. mitraljeza,
1 top 75 mm, 1 postolje mitraljeza »breda«, 1 teški minob-
acač, 1 laki minobacač, 53 karabina mauzer, 18 manliher i 20
raznih pušaka, 1 teški mitraljez i dve antitenk. puške.

Od materijala za vezu: 1 radio stanica, 3 telefona, 1500
met. izolovane žice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

V. d. politkomesara:

F.³ Tuđman

Komandant — potpukovnik

Štok⁴

³ Franjo

⁴ Izidor

BR. 134

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 26. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O PRIPRE-
MAMA ZA NAPAD NA KORENICU I ZA DRUGA DEJSTVA¹**

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ

Br. 330, 26. V 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Sa III brigadom XIII divizije i dva bataljona II brigade ove divizije, izvršićemo večeras napad na Korenicu² sa težnjom da ovladamo Korenicom — Koreničkom kotlinom, a potom dva bataljona II brigade uputiti preko Vrela — Homoljca — Homoljačkog Klanca na sektor Končarova Kraja, dok se dva druga bataljona iste brigade već nalaze na sektoru Čujića Krčevina.

Sa III brigadom produžili bi pokret — gonjenje sa dva bataljona pravcem Korenica — Vrpile — Razdolje — Krbavica — Baljkuša, a sa dva bataljona pravcem Vujnove Glave — Trnovac — Turjanski, tako da bi imali u završnoj prvoj fazi čišćenja raspored III brigade: Baljkuša — Trnovac — Turjanski, a II brigade: Končarov Kraj — Čujića Krčevina.

Zamišljamo da će jedinice Južne operativne grupe za ovo vrijeme očistiti Krbavsku kotlinu i izbiti na sektor: Ljubovo — Kozjan — Kuzmanovača sa jednim dijelom snaga, a sa drugim dijelom prema Metku i Vrepku.

U ovoj prvoj završnoj fazi sve jedinice bile bi u tijesnom dodiru i lakše održavale veze, i postavljajući se u prvobitni položaj prije neprijateljske ofanzive, brzim izviđanjem neprijateljskih uporišta vršile pripreme radi daljih akcija na liniji: Široka Kula — Perušić — Ramljane — Sinac — Vrhovine — Crna Vlast — Babin Potok — Čudin Klanac.

Kod ovih akcija predstoji nam poteškoća oko održavanja tijesnih veza, a naročito sa štabom Korpusa, radi čega i iznosimo smjernice našega rada za nekoliko dana, da bi Korpus bio orijentisan o našem radu.

Ako ne uspijemo likvidirati neprijatelja u Korenici, produžićemo sistematski pritisak na njega, pa će ga vjerojatno to, i dejstvo Južne grupe, prisiliti na naruštanje rečenog uporišta.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 23/5, k. 1234.

² Opširnije o toku napada i postignutim rezultatima vidi dok. br. 128. 162 i 164.

Mi sada krećemo kod III brigade, gdje ćemo na licu mješta izdati zapovijest jedinicama za predstojeću akciju.

U koliko imate primjedaba na ove naše akcije, a naročito u pogledu veza, da nam to javite i da nas pomognete vezama iz dubine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. Mrđa

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

BR. 135

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 26. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU
NA USTAŠE U RAMLJANIMA¹**

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Op. br. 331, 26. V 1944.

Dostavlja operativni
izvještaj o akcijama
dne 5. i 6. maja o. g.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se operativni izvještaj o akcijama jedinica ove divizije, izvedenih dne 5. i 6. maja 1944. godine.

1. — Opis položaja:

Ramljane sa neposrednom bližom i daljom okolinom: Oštri Grič (1053), kuće na Dumanu i sjeveroistočne padine Lisca, k. 1062, V. Vidovača (k. 741), Boište (k. 804), Vrijenac (k. 734) i Magarice.

2. — Naziv naše jedinice koja se je borila: I brigada ove divizije i III brigada XIII divizije.

3. — Naziv, jačina i sastav neprijatelja: 31. ustaška bojna sastava četiri satnije, ojačana sa dva brdska topa.²

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 24—1/5, k. 1234.

² Ramljane i okolne visove branila je Trideset četvrta ustaška bojna (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 5—1/16, k. 58).

4. — Obostrana situacija: Neprijatelj sa glavnim snagama nalazio se je u Ramljanima, dok na pojedinim kotama oko Ramljava držao osiguranja od jedne desetine do jednog voda u bunkerima ili malim utvrđenjima poljskog tipa. Njegova je namjera bila osiguranje komunikacije Otočac — Lešće — Perušić — Gospic i sprječavanje naših napada i presjecanje te komunikacije.

Naša je namjera bila da se likvidiraju neprijateljska uporišta na sjeveroistočnim padinama Lisca, na Oštrom Griču i na Dumanu, a da se sa pravca Perušića osigura jedinica, u ovom slučaju I brigada, koja je imala zadatku da ta uporišta likvidira.

5. — Prilaže se pismena zapovijest izdata za ovu akciju.³

6. — Borba je počela u 4 sata 5. maja 1944. godine.

7. — Tok borbe:

I brigada: U 4 sata sa jednim bataljonom preduzela je napad i likvidaciju neprijateljskog uporišta na sjeveroistočnim padinama Lisca pravcem: s. Markovići — k. 885 — Lisac, sa jednim bataljonom napad i likvidaciju neprijateljskog uporišta na Dumanu pravcem s. Markovići — k. 885 — Goli Vrh — Duman, i sa jednim bataljonom napad i likvidaciju neprijateljskog uporišta na Oštrom Griču pravcem: Trnovac — Štampar — Korito — Oštri Grič. Jedna četa iz bataljona u rezervi bila je kod škole na Ivčevića Kosi, osiguravajući brigadu sa pravca Križanovog Brda — Ivčevića Kose — Dumana. U 5 sati bataljoni su se neprimjetno privukli neprijateljskim položajima, kada je neprijatelj iste primijetio i otvorio na njih vatru. Jedinice koje su podišle na vrlo blisko odstojanje odgovorile su na neprijateljsku vatru kratkom i snažnom vatrom iz pušaka, automatskih oružja i bacača i poslije ove kratke vatrene pripreme energičnim udarom ručnim bombama likvidirale su neprijatelja sa Golog Vrha, sa Lisca, sjeveroistočnih padina Lisca i sa Oštrog Griča.

Poslije osvajanja prvih neprijateljskih položaja, jedinice su nastavile brzim napadom na sam Duman.⁴ Neprijatelj djelimično rastrojen i iznenaden prethodnim napadom, nije dao efikasan otpor na Dumanu, već poslije kratke borbe od 15—20 minuta dao se u paničan bijeg i uspio je da se izvuče jugoistočnim padinama k. 909, jer jedinice VIII divizije⁵ nisu na vrijeme posjele odredene položaje. Gonjenje neprijatelja nastavljeno je vatrom i pokretom sve do položaja jedinica VIII divizije koje su preuzele daljnje gonjenje.

³ Vidi dok. br. 11 i 23.

⁴ Vidi dok. br. 39.

⁵ Odnosi se na Prvu i Treću brigadu (vidi dok. br. 107).

Po izvršenju ovog zadatka jedinice I brigade bile su pri-kupljene na Golom Vrhu.

U 10 sati dobijeno je naređenje od štaba divizije da brigada sa tri bataljona napadne neprijatelja na Vidovači i Boištu. Pošto neprijatelj nije dao jaki otpor, jedinice I brigade uspjele su brzo osvojiti Boište, ali kad su izašle na isto, osmotriće su jednu neprijateljsku kolonu, koja se je kretala pravcem Janjić — Ivčevića Kosom prema jednom bataljonu I brigade, koji se je nalazio na osiguranju na Golom Vrhu — Ivčevića Kosi, te je isti napao i poslije kraće borbe prisilio ga na povlačenje i ovladao Golinom Vrhom prije nego što je tome bataljonu stigao u pomoć poslati 4. bataljon iste brigade. Po zauzeću Golog Vrha, neprijatelj je jednim dijelom snaga pošao zaobilazno ispod Ivčevića Kose na Vidovaču, te je na taj način ugrozio I bataljon, koji se je nalazio kod Vidovače, te je istome naredeno, da se rokira na bezimenu kotu sjeveroistočno Boišta — k. 881 — Markovići, gdje se je već tada nalazio 4. bataljon iste brigade. 2. bataljon ostao je na Boištu, ali pošto je bio ugrožen, naređeno mu je od štaba brigade, da se povuče u Luliće. Sa ovih položaja nastupajućem neprijatelju bio je dat jak otpor i bataljoni I brigade potpomognuti divizijskom rezervom odbili su neprijatelja, koji se je povukao prema Boištu i Vidovači, a jedinice I brigade na novo oslojenim položajima zanoćile zbog izmorenosti ljudstva, koje nije bilo u stanju da goni dalje neprijatelja u povlačenju.

6. maja u 7 sati brigadi je naređeno da napadne neprijatelja na Boištu i Vidovači i po zauzeću istih produže sa gorenjem u pravcu Perušića.

Brigada je bila ojačana sa dva bataljona I brigade VIII divizije, od kojih je jedan bio ostavljen na Golom Vrhu, kao osiguranje desnog krila. Jedan bataljon iste brigade i Kordunaški bataljon zadržani su u brigadnoj rezervi.

U 8 časova jedinice su izvršile napad na Vidovaču i Boište, te je neprijatelj poslije kratkog otpora napustio položaje i povukao se u pravcu Perušića. Jedinice I brigade, potpomognute pješadijskom vatrom i minobacačima do 14 časova, izbile su na položaj: Jasenovača — sjeveroistočne kote kod Kiljera — Vršić (k. 670).

III brigada XIII divizije, koja je napadala u pravcu V. i M. Čardaka — Sv. Trojice,⁶ nije ovladala neprijateljskim položajima na tom pravcu, već se je povukla u 15 časova na svoje polazne položaje na Vijencu, čime je bilo omogućeno neprijatelju da jačim snagama pritisne lijevo krilo I brigade istu

* Vidi dok. br. 37.

prisili na povlačenje. Povlačenje se je vršilo do Boišta i Vidovače i izvršeno je u redu bez gubitaka.

U 22 časa brigadi je naređeno da se povuče u Kuzmanovaču.

Ishod borbe: Svi postavljeni ciljevi brigadi bili su izvršeni, i da je bila bolja saradnja dveju drugih brigada, neprijatelj bi bio potpuno potučen i divizija bi mogla izbiti na komunikaciju Lešće — Perušić.

Neprijatelj je u toku ova dva dana imao slijedeće gubitke: 60 mrtvih, među kojima je jedan oficir i nekoliko podoficira i 80 ranjenih, među kojima ima oficira i podoficira. Od mrtvih ostalo je na položaju 40 neprijateljskih vojnika, sa kojih je bila skinuta i ratna spremna. Zarobljena su dva neprijateljska vojnika.

Zaplijenjeno je: jedan protukolski top 47 mm sa 94 granate, jedan teški bacač sa 100 teških i 100 lakih mina, jedan p. mitraljez Z. B.⁷ 4 pištolja za švarcloze, 17.964 metka za pješadijska oružja, 92 ručne bombe, 17 pušaka, 2 pištolja, jedan signalni pištolj, 45 signalnih metaka, 51 šinjel, 8 bluza, 13 šatorskih krila, 35 čebadi, 5 pari cipela, jedan par čizama, nešto kapa, torbica i ranaca, 3 km. telefonskog kabla, 10 konja, jedna kola, 7 kareta, 12 konjskih zaprežnih pribora, nešto porcija i čuturica.

Gubitci brigade: 12 mrtvih, 17 ranjenih i 12 nestalih. Među mrtvima nalazi se komesar čete Pavičić Marko, tri vodna oficira i to: st. vodnik Polovina Nikola, Čopić Đuro, Čorak Nikola. Među ranjenim nalaze se dva komesara čete i to: Uzelac Mišo, komesar čete za vezu, Rađenović Mića, komesar čete u 2. bataljonu i dva vodnika: Guteša Dane i Dimić Jovo.

Brigada je izgubila: 11 pušaka, jedan p. mitraljez i jedno postolje od teške brede. Oštećen jedan laki bacač od mitralješkog rafala.

Brigada je utrošila: 18.837 metaka za pješadijska oruđa, 41 minu za laki bacač i 71 minu za teški bacač.

III brigada XIII divizije imala je zadatku da osigura dejstvo I brigade od pravca Perušića po slijedećem: sa jednim bataljonom da posjedne Vidovaču, sa jednom četom Boišta, a sa dvije čete Vjenac, dok jedan bataljon ima da zadrži u svojoj rezervi u Magaricama, a jedan bataljon bio je zadržan u divizijskoj rezervi.

Prema izdatom naređenju brigadi, ista je 5. ov. mj. u 4 sata pristupila izvršenju svoga zadatka, tj. posjedovanju određenih tačaka za osiguranje, ali prilikom izbijanja na ove tačke

⁷ Zavodi Brno

uspstavilo se je, da se neprijatelj nalazi na njima. Kad su bataljoni došli do bezimene kote sjeverno od Gostovače, neprijatelj je otvorio na njih vatru, ali kratkim i snažnim udarom bio je sa iste odbačen. Na Boište brigada nije napadala, jer se je neprijatelj nalazio iznad s. Magarice, te je ugrožavao lijevo krilo i bok brigade. U 5 sati neprijatelj u jačini 300 vojnika izvršio je napad na lijevo krilo brigade, koje se je povuklo prema Prosincu i Gradini; međutim, manevrom 4. bataljona sa pravca Gradine, neprijatelj je odbijen i prisiljen na povlačenje prema Sv. Trojici, a zatim je od strane III brigade poslije kratke borbe zauzet i Vjenac. U isto vrijeme I brigada zauzela je Boište i Vidovaču.

Na ovim dostignutim položajima brigada je istog dana zanočila.

6. ov. mj. u 8 sati neprijatelj je počeo napadom od Boišta, te je prisilio 3. bataljon iste brigade da se povuče na prihvativni položaj na bezimenoj koti, sjeveroistočno od Boišta.

Potpomognuti napadom I brigade na Boišta, jedinice III brigade izvršile su napad na Vjenac i na Sv. Trojicu i zauzeli su ga i neprijatelj je protjeran na V. Čardak. U isto vrijeme vršen je napad i na Vršić i na k. 674, ali je neprijatelj ubacio u borbu jače pojačanje i prisilio je bataljone III brigade na povlačenje prema Počnici.

U 20.30 časova brigada je preduzela napad na V. Čardak, ali napad nije uspio, te je bio obustavljen, te je brigadi bilo naređeno da se povuče u Krbavici na odmor.

Ishod borbe: Uglavnom brigada je izvršila postavljene joj zadatke, ali da je bio rad bataljona više povezan i koordiniran mogli bi se postići bolji rezultati.

U toku ova dva dana neprijatelj je imao slijedeće gubitke: 60 vojnika izbačenih iz stroja.

Zaplijenjeno je: 500 mauzer metaka, 5 šinjela, 2 para veša i 20 porcija.

Gubitci brigade: 8 mrtvih, 20 ranjenih i 3 nestala. Među mrtvima je v. d. komandanta 4. bataljona Milan Dadasović, među ranjenim komesar čete Frančišković Josip, zamjenik komesara čete Juretić Drago i vodnici Blažević Branko i Maravić Živko.

Brigada je utrošila: 26.070 metaka za pješadijska oruđa, 203 mine za laki bacač, 60 mina za teški bacač, 35 ručnih bombi.

Lički partizanski odred: imao je zadatak, da uputi jednu četu u Sv. Trojicu sa zadatkom osiguranja I brigade sa pravca Ličkog Osika i Perušića. Četa je otpočela borbu 5. ov. mj. u 10 sati na k. 702 i u samom mjestu Sv. Trojica i do 18 sati istoga

dana četa potpomognuta sa drugom četom uspjela je da ovlada k. 702 i Sv. Trojicom, a neprijatelj se povukao u pravcu Pe-rušića.⁸

6. ov. mj. u 5 sati neprijatelj je napao bataljon i uspio da povrati izgubljene položaje, sa kojih dalje nije vršio nikakve pokrete u pravcu rasporeda bataljona, kome je pred kraj dana bilo naređeno da se povuče na svoj sektor.

Gubitci neprijatelja: 2 mrtva i 4 ranjena vojnika.

Bataljon gubitaka nije imao.

Utrošio je: 730 metaka za pješadijska oružja i 20 mina za mali bacač.

8. — Opći ishod borbe: Svi postavljeni ciljevi bili po-stignuti, samo zbog propusta Kordunaške brigade, neprijatelj je uspio da se povuče, a mogao je biti potpuno uništen.

Neprijatelj je imao ukupno slijedeće gubitke: 85 mrtvih, 115 ranjenih.

Od neprijatelja je zarobljeno:

protukolski top 47 mm	—	1
granata za p. k. top	—	94
teški bacač	—	1
teških mina	—	100
lakih mina	—	100
p. mitraljeza Z. B.	—	1
postolje za švarcloze	—	4
puščanih metaka	—	18.464
ručnih bombi	—	92
pušaka	—	17
pištolja	—	2
signalni pištolj	—	1
signalnih metaka	—	45
šinjela	—	56
bluza	—	8
šatorskih krila	—	13
ćebadi	—	35
cipela, pari	—	5
čizama, pari	—	1
telefonskog kabla km.	—	3
pari veša	—	2
konja	—	10
kola	—	1
kareta	—	7
zaprežnih pribora za konje	—	12
više vojničkih porcijskih četurica,		
više kapa, torbica i ranaca.		

⁸ Vidi dok. br. 24—8/5, k. 1234, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

9. — Naši gubitci u ljudstvu i materijalu:		
mrtvih	—	20
ranjenih	—	37
nestalih	—	15
Izgubljeno:		
pušaka	—	11
p. mitraljeza	—	1
postolje od teške brede	—	1
oštećeno:		
laki bacač	—	1
10. — Utrošeno je:		
puščanih metaka	—	45.637
mina za teški bacač	—	131
mina za laki bacač	—	264
ručnih bombi	—	35

11. — U ovim borbama naročito se istakao u energičnom napadu 2. bataljon I brigade i 2. i 3. bataljon III brigade.

12. — Slabo se je držao i dosta labavo vršio napade 1. bataljon III brigade.

13. — Kritički osrvt:

Akcija je bila dobro pripremljena, odluke i izdate zapovijesti bile su realne i u duhu situacije. Rukovodstvo jedinicama bilo je dobro, osim kod 1. bataljona III brigade, koji je nastupanje vršio dosta mlitavo i nije se osvrtao na rad susjednih jedinica. Ovdje se ispoljila slaba budnost kod 3. bataljona III brigade na Golom Vrhu, koja je omogućila neprijatelju da zade u bok i za leđa ostalim jedinicama i prisili ih na povlačenje.

Upotreba pojedinih vrsta oruđa bila je dobra, ali dosta neracionalna, a što se vidi iz velikog broja utrošenih metaka.

Obezbjedenje i osmatranje nije bilo na dovoljnoj visini, te se u pojedinim momentima borbe dozvolilo neopaženo provlačenje neprijateljskih jedinica u bok i pozadinu naših jedinica zbog čega je borba produžena i postavljeni ciljevi su kasnije postignuti.

Prilaže se: zapovijest štaba ove divizije i lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. Mrđa

Komandant, potpukovnik:
N. R. Grubor

BR. 136

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU OD 26. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O RASPOREDU NEPRIJATELJSKIH I VLASTITIH SNAGA I O PRIPREMAMA ZA NAPAD NA ČARDAK, LISINU I GRADINU¹

ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU
Br. sl.

26. maja 1944. god.
u 20,45

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Situacija na prostoriji Vrebačka Staza — Podlapača — Mekinjar slijedeća je:

Na prostoru Vrebac — Čardak nalazi se jedna jača ustaška bojna.² Glavne snage nalaze se na prostoru Velika i Mala Lisina — Čardak — Stružnica — Mandića Breg (oko 3 satnije Crne legije). Na Vrepцу ima oko 2 satnije ustaša.

31. ustaška bojna u toku noći ispraznila je Mekinjar i Tolić, ali se danas poslije podne vratili manji dijelovi u Tolić i Mekinjar i palili sela. Nemamo podataka da li su navedena sela opet ispraznili.

Manja grupa spustila se sa Gradine u Zrnić Poljane. U toku noći neprijatelja nije bilo u Podlapači, a prema posljednjim podacima naših patrola nije ga bilo ni preko dana.

34. ustaška bojna ispala je iz Ribnika³ jučer u Medak i vodila borbu sa jednom četom komande područja. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i više ranjenih.

Ustaške ustanove iz Gospića sele se u Bilaj, bojeći se bombardiranja. Prema nepotvrđenim vijestima neprijatelj sprema ofenzivu na Velebit. Mi smo za osiguranje ranjenika postavili na Velebit dva tehnička bataljona,⁴ a jedan odredski

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 35/1—42, k. 1611 A.

² U Vrepcu je tada bila Trideset četvrta bojna.

³ Na pravcu Bilaj — Ribnik nalazila se Prva bojna Trećeg posadnog zdruga (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—17, k. 58).

⁴ Ti su bataljoni formirani od ljudstva (iz partizanskih straža i raznih radionica) koje se pod pritiskom neprijatelja povuklo na Velebit (vidi dok. br. 105).

smo povukli u Vrebački Pavlovac gdje će sadejstvovati u su- trašnjim operacijama.

Danas izjutra bila je III brigada XIX divizije skoncen- trisana u Srednjoj Gori, a I brigada XXXV divizije nalazila se u Jošanima. Danas izjutra poslali smo naređenje⁵ toj brigadi da se danas do 18 sati smjesti na prostoriju Potkoviljača — Mekinjar. No ta brigada nam se nije ni do sada javila da je izvršila naređeni raspored.

Pločanski Klanac zatvorili smo Lovinačkom četom i spe- cijalnom četom II Ličkog područja, i naredili miniranje — tu- šenje Klanca.

S obzirom na takvu situaciju i što brigade nisu priku- ljene, hteli smo izvršiti napad 28. izjutra.

Vašu zapovijest broj 109 primili smo danas u 14 sati.⁶

Odlučili smo da izvršimo napad na neprijatelja na Čar- daku i kotama u njegovoj blizini na južnoj strani komunikacije Za ovaj zadatok smo odredili III brigadu XIX divizije. Sa I brigadom XXXV divizije vršit ćemo samo demonstrativan na- pad, u cilju da vežemo snage na Lisići i Gradini ukoliko bi se one tamo nalazile sutra izjutra.

Napad ćemo izvršiti rano u zoru 27. V iz razloga što težak ispresecan i pošumljen teren noću jako otežava orijentaciju. Podilaženje izvršit ćemo noću.⁷

Prilažemo direktivnu zapovijest koju smo izdali jedi- nicama.⁸

Dostavljamo vam depeše II Obalskog sektora koje je pri- mila radio-stanica na Velebitu. Dostavite nam ključ za dešifro- vanje koji ćemo mi uputiti toj stanici.

III brigada XIX divizije ima radio-stanicu i molimo da nam dodijelite radno vrijeme sa vama i šifru.

Saveznička avijacija danas je kontrolirala komunikaciju Gračac — Gospić.⁹

Saljemo vam izvještaje naših drugova sa Velebita.¹⁰

U Srednjoj Gori privremeno ćemo formirati jednu pri- hvatnu bolnicu, dok ne utvrdimo mogućnost prijema ranjenika u Krčane.¹¹ Doktor Perin i Finderle nalaze se u bolnici kao

⁵ Vidi dok. br. 156 u ovoj knjizi i dok. br. 2/42, k. 1611 A u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁶ Riječ je o naređenju Štaba korpusa od 25. maja (vidi dok. br. 128).

⁷ Vidi dok. br. 144 i 156.

⁸ Vidi dok. br. 2/42, k. 1611 A u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁹ Vidi dok. br. 199.

¹⁰ Redakcija nije mogla utvrditi koji su to izvještaji.

¹¹ Opširnije o tome vidi dok. br. 88, 105 i 122 u ovoj knjizi i dok. br. 30—1/1 i 34—1/1, k. 569, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

bolesnici. Doktor Kajfež pozvan je u G.S.H., a doktor Novosel će verovatno pratiti ranjenike. Tako neće nijedan liječnik ostati na Krčane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polikomesar:
Lenac M.

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

P. S. I brigada 35. divizije zauzela je do 20,30 časova na-ređeni raspored.

BR. 137

DIREKTIVA OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU OD 26. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJA NA KOMUNIKACIJI VREBAC — PODLAPAČA¹

ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU
Br. sl.

Dne 26. maja 1944. god.

DIREKTIVNA ZAPOVIJEST

Komunikaciju Vrebac — Podlapača drži jedna jača ust-aška bojna koja drži položaj Mandića Brdo — Stružnica — Čardak — Mala i Velika Lisina sa jačinom oko 3 satnije, a u Vrepcu samom ima oko 2 satnije. Neprijatelj vjerovatno drži Rosandića Vis (k. 957) i Gradinu (974) jačina vjerovatno oko jedna satnija. Na prostoru Jagodnje — Pišać — Tolić nalazi se 31. ust-aška bojna uključivo jedna satnija na Gradini. Ove snage ovremeno kontrolišu Podlapac i Mekinjar.

Na prostoru Široka Kula — Ljubovo — Bunić nalazi se 32. ust-aška bojna.

Na prostoru Bilaj — Ribnik — Medak, nalazi se 34 ust-aška bojna.²

¹ Dokumenat, pisan na mašini, latinicom, nezavršen, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 17/2—42. k. 1611 A.

² Vidi objašnjenje br. 3 uz dok. br. 120.

Na prostoru Perušić — Lički Osik — Gospic nalazi se obranbena bojna sa nešto žandara.

9. ustaška bojna skoncentrisala se na Karlobagu.

Neprijatelj je napustio komunikaciju Prijedor — Plitvički Leskovac.

U Korenici nalazi se neprijatelj jačine oko jedne satnije ustaša.³

Naše snage i to: II brigada XXXV divizije posjedaju prostor Prijedor — Ličko Petrovo Selo.⁴ III brigada XIII divizije namerava noćas 26. na 27. napasti neprijatelja u Korenici.⁵

Zadatak je naših jedinica da napadnemo neprijatelja na komunikaciji Vrebac — Podlapača u cilju da neprijatelja na točkama koje izaberemo uništimo.⁶

Ideje manevra: Očistiti komunikaciju Vrebac — Podlapača s tim da se glavne neprijateljske snage unište a ostatak potisne preko rijeke Jadove i na taj način očisti prostorija Vrebačka Staza. Da se demonstrativnim napadom, manjim snagama vežu neprijateljske snage na prostoru Jagodnje — Ljubovo — Bunić, kako bi se olakšao napad na Vrebačku Stazu i Korenicu.

N A R E Đ U J E M O :

3. brigada XIX divizije

da 27. ov. mj. u 4 sata izjutra izvrši napad na neprijatelja glavninom svojih snaga na nepr. položaje na Mandića Br. (k. 848) — Stružnica — Čardak (u cilju da istog uništi). Da sa manjim dijelom svojih snaga zatvori pravac Vrebac — Čardak sa zadatkom da spreči nepr. intervenciju iz pravca Vrepca.

Za zatvaranje pravca Vrebac — Čardak i osiguranje akcije stavlja se toj brigadi na raspoloženje jedan bataljon Ličkog partizanskog odreda koji će se u toku noći 26/27. ov. mj. prebaciti iz Velebita u Vrebački Pavlovac gdje uhvatiti sa njim vezu i izdati mu potrebna naređenja.

I brigada XXXV div. izvršit će sa dijelom svojih snaga posjedanje položaja Vjenac — Ljutica i za-

³ Vidi dok. br. 162.

⁴ Vidi dok. br. 134.

⁵ Korenicu su napali: Treća brigada Trinaeste divizije i dva bataljona Druge brigade Trideset pete divizije (vidi dok. br. 162).

⁶ Vidi dok. br. 144.

tvoriti pravce Mekinjar — Ledenice i Pišać — Podlapača.⁷

Sa dijelom svojih snaga izvršit će pritisak na nepr. položaje Velika i Mala Lisina i Rosandića Vis.

Jedan bataljon staviti ovome štabu na raspoloženje kao opšta rezerva ovog štaba, koji će se smestiti na Metlici (k. 832) i odmah vezati sa našim štabom.

Jednu udarnu grupu od 20—30 drugova uputiti pravcem Ljubovo gdje izvršiti demonstrativan napad na neprijatelja na pravcu Ljubovo — Bunić.

Početak pokreta u 4 sata 27. ov. mj. sa linije Ledenice — Mekinjar.

BR. 138

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE TRINAESTE DIVIZIJE OD 26. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA OD 14. DO 24. MAJA¹

STAB III BRIGADE
XIII DIVIZIJE NOVJ

Br. sl. 44.

26. maja 1944. g

Operativni izvještaj od
14. ov. mj. do 24. ov. mj.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Dostavlja se naslovu operativni izvještaj o razdoblju od 14. do 24. ov. mj., o borbama u okolini Vrepca i Srednje Gore.²

Neprijatelj, sa kojim je vođena borba, bio je: ustaše, Legija i Nijemci;³ jačina neprijatelja ne može se ocijeniti pošto je u nekim borbama bio dosta jak.

⁷ Vidi dok. br. 156.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 8—15/6, k. 1234.

² Vidi dok. br. 88, 95, 96, 97 i 131.

³ i ⁴ O sastavu, jačini i namjerama neprijatelja vidi dok. br. 31 i 88.

Naše namjere u ovim borbama, koje nam je neprijatelj nametnuo, bile su odbrana bolnica i zemunica.

Neprijateljske namjere su bile ofanzivne u pogledu pljačke hrane i stoke kao i ništenja svega što služi našoj vojsci i narodu.⁴

Zapovijest pismena nije se izdavala već se dejstvo naših jedinica podešavalo prema razvoju situacije.

14. V brigada se prebacila iz Vrepca za Počitelj i taj dan nije bilo borbe.

15. V neprijatelj je sa manjim snagama došao u Medak i zapalio nekoliko kuća; nakon kraće borbe povukao se u pravcu Ribnika.

16. V jedan bataljon vodio je borbu sa neprijateljem koji je nadirao od Ribnika prema Metku i odbijen je. Naši gubitci taj dan bili su jedan mrtav i dva ranjena. Brigada je istu večer krenula za Vreb. Pavlovac preko pruge.

17. V stigli smo u Vreb. Pavlovac u 5 sati i napravili raspored jedinica za eventualnu borbu; tu smo se odmarali i kuhali. U 10 sati neprijatelj je naišao u jačini jedne satnije u Vrebac.⁵ Naredili smo III bataljonu da napadne istog neprijatelja koji je bio i protjeran posle kratke borbe u pravcu Barleta. Posle jedan sat neprijatelj je ponovo krenuo u pravcu Vrepca od Barleta i Bilaja sa snagama do jedne bojne.⁶ Neprijatelju je uspjelo da potisne naša dva bataljona do pola sela Vrepca i upali oko desetak kuća. Kada smo bacili dve čete u bok neprijatelja odmah se počeo u brzini i nesređeno da povlači, gdje je pretrpio gubitke preko polja u pravcu Bilaja. U 20 sati neprijatelj je došao sa motorizacijom do sela Barleta u jačini jednog bataljona legionera koji su odmah krenuli u pravcu Vrepca.⁷ Videći da je neprijatelj nadmoćniji i da sa jednim snagama kreće kotama preko Vrebačke Staze u pravcu Pavlovačke Kose, bili smo primorani da povučemo naše snage od Vrepca prema Međugorju, gdje smo i ostali do dana, pošto je bilo već prošlo pola noći. II i IV bat. zanoćili su na Trifunskom vrhu.

18. V neprijatelj⁸ je krenuo napred od Pavlovca u pravcu Međugorja i Mogorića te od Vrebačke Staze i Breštana. U 12 sati brigada se nalazila kod Poljane u Međugorju i dobit je izveštaj da je neprijatelj u jačini 75 kamiona došao od Gospića

⁵ i ⁶ Odnosi se na dijelove Prve bojne Trećeg posadnog zdruga (vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 88 i bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1, k. 58).

⁷ Napadnutom neprijatelju u Vrepцу upućen je u pomoć Izviđački odred jemačke 392. legionarske divizije (vidi dok. br. 88).

⁸ Borbena grupa Dvk i Izviđački odred 392. legionarske divizije (vidi dok. 88).

i da se iskrcava od Mogorića u pravcu Ploče. Na temelju toga donijeli smo zaključak da se dva bataljona probiju u pravcu Ljubova, a dva prema Srednjoj Gori. Neprijatelj, koji je već izbio na kote od pravca Vrebačke Staze, susreo je I bataljon i nije mu dao da se prebaci u pravcu Ljubova kao i IV bataljon koji je također dobio naređenje da krene u isti pravac nije uspio i komandant brigade, koji je trebao da krene sa tim bataljonom, otišao je pred njega, i tako je bio odsječen i bataljon se povukao u pravcu Srednje Gore. Udarom neprijatelja sa više pravaca, nastalo je dosta nezgodno stanje u samoj brigadi, a jedinice nisu bile sređene, te su se takve i povlačile u pravcu Srednje Gore, dok nije neprijatelj bio zaustavljen od bataljona I brigade koji se nalazio na položaju pozadi naših položaja. Neprijatelj je zapalio neke zemunice i povukuo se prema putu koji vodi za Breštane, dok su naše jedinice zanoćile kod Srednje Gore. I bataljon je zanoćio u Međugorju, koji je bio dosta razbijen.

19. V brigada je krenula u pravcu Trovrha, gdje je bila na odmoru cio dan i noć, dok se I bataljon stalno nalazio u Međugorju.

20. V brigada je bila na istom mjestu i nije bilo borbe. I bataljon se vratio u sastav brigade. Prema naređenju štaba XI Korpusa brigada je krenula za Srednju Goru na odmor i prikupljanje nekih dijelova I bataljona.

21. V brigada se nalazila na odmoru u Srednjoj Gori sa ličnim obezbeđenjem. 22. V brigada se nalazila na istom mjestu, s tim što je jedan bataljon krenuo na položaj prema Breštanima.

23. V brigada se nalazila u Bajnovcu sa jednim bataljonom na položaju. Vršeno je izviđanje neprijatelja. U 23 sata istoga dana izvršen je napad na neprijatelja u Mekinjaru sa IV bataljonom i jednom četom II i jednom četom I bataljona. Sam napad bio je energičan od IV bataljona, dok se čete II i I bataljona nisu držale kako bi trebalo, gdje bi bio veći uspjeh u tom slučaju nego što je bio. Napad je bio vrlo kratak i bez neke borbe, pošto je neprijatelj bio iznenađen i protjeran.

Zarobljen je jedan top protivkolski 47 mm., tri puške, nešto odjeće i šatorskih krila, nekoliko vreća žita i municije oko 500—700 komada, kao i dvojica živih ustaša. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

24. V brigada se nalazi u Bajnovcu, sa položajem prema Breštanima i isti dan dobito je naređenje da se prebaci za Šeganovac i Mihaljevac.

Zadatci koji su se postavljali pred ovu brigadu od strane viših štabova, kao i oni koje je nametao sam tok događaja, nisu

se svi u cijelosti sprovodili u život, radi raznih poteškoća, negdje je bilo i nemoguće, pošto se nije tačno poznavala situacija u vremenu izdavanja naređenja. Uglavnom po svim narednjima se postupilo i nastojalo da se sprovedu u život ista.

Naši gubitci u ovom periodu vremena jesu slijedeći: poginulo 3 borca, ranjeno 6 boraca, nestalo 14 boraca, ... i umrlo od iznemoglosti 4 borca. Izgubljeno 1 p. mitraljez sa nestalim borcima kao i puške sa istima.

Neprijatelj je mogao imati izbačenih iz stroja oko 40 vojnika, a zarobljena su dvojica, jedan top 47 mm., 3 puške, municije i ostale spreme (ranaca i šat. krila), kao i jedna količina hrane.

Utrošak municije ne znamo tačno pošto su borci i na položajima dobivali popunu municije i jedan dio koji je zarobljen.

Kritički osvrt:

Držanje jedinica u borbi bilo je dosta dobro gdje su staze bile na svom mjestu, naročito niži komandni kadar, gdje je komandni kadar bio slabiji tu se i jedinica držala slabije u borbi.

Drugo, što je bila slaba ocjena situacije i prema tome nisu donašati pravilni zaključci, gdje je podbacila informativna služba kao i samo izviđanje. Za vrijeme svih borbi držale su se jedinice u rukama, dok 18. ov. mj., prilikom nadiranja neprijatelja sa više pravaca, bile su jedinice popustile, a razlog je nejasna situacija i prema tome bio se uzeo u obzir kao neki neprijateljski obruč koji u stvari nije bio. Drugo, što se sam komandant brigade otcijepio od brigade baš u dosta teškom momentu kada je trebalo da se čvrsto povede jedinica i izdaju naređenja štabovima bataljona. Krivica je do njega što je išao pred bataljonom, koji je trebao da dode na taj položaj, i tako stižući pre bataljona bio je odsječen i nije se mogao da povrati u sastav brigade.

Neprijatelj, koji je nadirao zadnjih dana, imao je dosta jače snage koje je prebacivao kamionima i tako je onemogućio neki brži manevar naših jedinica, koje su bile dosta zamorene, te prihvataće borbu gdje je trebalo u stvari i izbjegći, te udariti neprijatelja negdje u prolazu ili njegove manje kolone.

Stanje sada u brigadi: što se tiče borbenosti moglo bi da zadovolji, kada bi se jedinice ikoliko odmorile i mogle da se srede, tj. održe sastanci sa nižim komandnim kadrom, izvade drugovi koji nisu sposobni za pokret i smene oni rukovodioči koji ne odgovaraju svojem položaju.

Što se tiče novih boraca Istrana, kod njih je svih neka
slabost da tako reći ne mogu ništa da nose u jedinici, nego da
se pomalo kreću sa ličnom svojom spremom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Op. oficir, poručnik, Komandant, major:
Ivo Stipaničić B.⁹ Gostović B.¹⁰ Mamula

(M. P.)

„ P.s. Operativni izvještaj do 14. V 1944. dostavili smo tom
štabu na dan 14. V 44.

BR. 139

ZAPOVIJEST ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 27. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA DIVERZIJU NA ŽELJEZNIČKOJ PRUZI DUGO SELO — KUTINA¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. br. 291
Dne, 27. V 44. u 10 sati

Trajne vrijednosti

Z A P O V I J E D (sekcija Čazma — Kostajnica 1 : 100.000)

Neprijatelj u snazi od 3 njemačke divizije vrši ofanzivu
na naše jedinice u Bosni.² U cilju rasterećenja naših jedinica
potrebno je da se sa glavninom naših snaga bacimo na glavnu

¹ Branko

¹⁰ Bogdan

¹¹ Dopusano u orginalu mastilom.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-historijskog instituta, reg. br. 26—2, k. 1123.

² U drvarskoj operaciji, koja je otpočela 25. maja 1944, učestvovali su slijedeće neprijateljske snage: 500. SS padobransko-lovački bataljon, ojačani 384. puk 373. legionarske divizije, 92. motorizovani puk, 1. dopunski poljski bataljon 373. legionarske divizije, 1. lovački rezervni puk, dijelovi 1. puka »Brandenburg«, borbena grupa SS divizije »Prinz Eugen«, 202. tenkovski bataljon i neke ustaško-domobranske i četničke jedinice. Opširnije o tome vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije od 1941—1945«, knj. 2. str. 93—106.

prugu Beograd — Zagreb, te da na taj način odvojimo jedan dio neprijateljskih snaga iz Bosne i privučemo ih na sebe.

Svaki naš borac, podoficir, oficir i politički komesar treba da uloži maksimum napora, kako bi sve postavljene zadatke u potpunosti izvršili. Moramo pomoći našim drugovima u Bosni, koji u ovom času herojski brane centar našeg oslobođenog teritorija i tekovine naše gotovo trogodišnje borbe.

Podaci o neprijatelju:

Dugo Selo: 160 vojnika 3. sat. 3. želj. boj., 130 Nijemaca, 150 gestapovaca, 50 žandara. Naoružanje nepoznato.

Ivanić Grad: oko 717 neprij. voj. što Nijemaca, žandara i zdrugovaca.

Deanovec: 20 voj. sa 2 puškomitralj., a na stanici veliki bunker.

Sirinec: 20 voj. sa 2 puškomitralj., a na stanici veliki bunker.

Križ: 940 neprij. voj. Naoružanje: 4 topa 75 mm, 12 teš. mitralj., 35 puškomitralj.

Novoselec: oko 300 zdrugovaca i Nijemaca. Imade 1 teški bacač.

Most na Česmi: oko 50 neprij. voj. sa 2 teška mitralj., 3 puškomitralj. i 1 reflektor.

Ludina stanica: oko 77 neprij. voj. Naoružanje: 1 laki bacač, 2 teška mitralj., 6 puškomitralj. U blizini nalazi se bunker okružen sa bodljikavom žicom, a ispred žice postavljene su mine.

Bunker na potoku Vlahinička: 24 neprij. voj. naoružani sa 1 teškim mitraljezom, 2 puškomitralj. i puškama.

Popovača: 550 neprij. voj. što Nijemaca, ustaša, žandara i zdrugovaca. Naoružanje: 1 teški bacač, 6 lakih bacača, 3 teška mitralj., 12 lakih puškomitralj; ostalo puške. Naoružanje Nijemaca nepoznato.

Krivaj — Voloder: 35 voj. naoružani sa 3 puškomitraljeza; ostalo puške.

Garešnica: oko 40 neprij. voj. u bunkeru na pruzi, naoružani teškim bacačem, 1 teškim mitraljezom i 3 puškomitraljeza.

Bunker Gaj (Tucilača): 25 neprijatelj. voj. sa 2 puškomitraljeza.

Repušnica: 55 neprij. voj. u bunkerima naoružani sa 1 teškim mitralj., 3 puškomitraljeza i 1 parabelumom.

Kutina: 1619 neprij. voj. zdrugovaca, gestapovaca, žandara, ustaša. Naoružanje: 1 top 100 mm, 2 protukol. topa, 3 topa 75

mm, 2 teška bacača, 10 teških mitralj., 39 puškomitralj., 5 tenkova, 8 kamiona, 5 motor kotača.

Banova Jaruga: 330 neprij. voj. naoružani sa 4 teška bacača, 7 lakih bacača, 8 teških mitralj., 8 puškomitralj., 27 šmajsera.

Husajin: 43 neprij. voj. naoružani sa 2 laka bacača, 3 laka mitralj., 5 šmajsera.

Ilova: 92 neprij. voj. naoružani sa 2 teška bacača, 4 laka bacača, 8 lakih mitralj., 6 tromblon pušaka.

Jedinice našeg korpusa i jedinice XXVIII divizije imadu zadatku da izvrše diverzije na željez. pruzi Dugo Selo — Kutina.³

Radi izvršenja tog zadatka

N A R E Đ U J E M O :

XXVIII divizija

Izvršiti će diverziju na željezničkoj pruzi Popovača — Kutina time da dio pruge između V. Brdo — Krivaja potpuno uništi i spali šlipere. Preko dana sa dvije brigade ostati na pruzi i to sa jednom brigadom kod Popovače time da razmotri i mogućnost likvidacije samog uporišta Popovača, a sa jednom brigadom oko Repušnice. Jedna brigada nalazit će se u rezervi kod Čaire. Jedan bataljon postaviti na predstražu kod Šartovca sa izviđanjem u pravcu Gojila i Garešnice. Jedinice na tim položajima zadržati će se sve dotle dok ne stignu nova naređenja od korpusa o razmještaju jedinica.

U slučaju da neprijatelj izade u toku dana iz svojih uporišta prihvatići borbu. Postaviti mine i porušiti sve mostove na pruzi i cesti.

III diverzantski bataljon dodijelit će jedan vod radi izvršenja navedenih zadataka.

XXXIII divizija

Izvršit će diverzije na željez. pruzi između Ivanić Grada i Popovače sa jednom brigadom dok će se druga brigada nalaziti u rezervi oko Kat. Selišta. Jedan bataljon ostaviti u Daskatici sa izviđanjem prema Narti. Brigada koja će vršiti diverziju u toku dana povući će se na položaje oko Male

³ Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 18. juna 1944.

i Velike Ludine sa osiguranjem na cesti Konšćani — Razljev. Most na Česmi na državnoj cesti potpuno uništiti.

III diverzantski bataljon dodijelit će jedan vod diverzanata za izvršenje navedenih zadataka.

Radio stanicu tipa Gođevka treba da ima kod sebe, radi održavanja veze.

Istočna grupa

III diverzantski bataljon.

Sa jednim bataljonom izvršit će diverziju na želj. pruzi između Prečeca i Ivanić Grada. Tom bataljonu dodjeljuje se jedan vod diverzanata radi izvršenja zadatka.

Preko dana neka se taj bataljon zadržava oko Kloštra Ivanića, time da na cestama postavi mine.

Dodijelit će po jedan vod diverzanata XXVIII diviziji, XXXIII diviziji i Istočnoj grupi, radi izvršenja napred pomenutih zadataka. Sa jednim vodom pokidati će željez. prugu između mosta na Česmi i Novoselec—Križa, a po izvršenom zadatku vratiti se u svoju bazu.

Evakuacija ranjenika. Vršit će se u pravcu Podgarica. Svaka divizija odredit će svoje sanitetsko previjalište.

Veze. Sve jedinice održavat će vezu sa štabom putem radio stanice, osim bataljona Istočne grupe, koji treba vezu održavati kuririma, biciklistima ili konjanicima.

Vrijeme početka diverzije. Vrijeme početka diverzije bit će dne 27. V o.g. u 24 sata, dok će bataljon Istočne grupe početi sa diverzijom u 23 sata.

Mjesta štabova. Štab korpusa nalazit će se u Grabovnici. Štab XXVIII divizije nalazit će se u Mikleuški. Štab XXXIII divizije nalazit će se u Kat. Selište. Štab Istočne grupe ostaje na istom mjestu.

Znaci raspoznavanja. Znaci raspoznavanja ne mijenjaju se, već ostaju redovni znaci.

Ishrana. Ishrana jedinica vršit će se iz mjesnih sredstava sa terena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan A. Šibl

Komandant general-major
Vlado Matetić
(M. P.)

Dostavljeno:

Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske
Štabu XXVIII divizije NOVJ
Štabu XXXIII divizije NOVJ
Štabu Istočne grupe
III diverzantskom bataljonu

BR. 140

NAREĐENJE ŠTABA DEVETNAESTE DIVIZIJE OD 27. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO¹

Prilog 9. —

ŠTAB
XIX. DIVIZIJE N.O.V. JUGOSLAVIJE
Op. br.65
27. V 1944. g.

ŠTABU I. UD. i II. BRIGADE
ŠTABU GRUPE S.D.P. ODREDA

Opšta situacija na sektoru sjeverne Dalmacije u sadanjem momentu je slijedeća:

Neprijatelj svojim snagama saobraća sa linijom Karlobag — Obrovac, Karin — Benkovac, Benkovac — Bribirske Mostine — Skradin. U sadanjem momentu ova komunikacija mu je i najglavnija na našem sektoru, što se vidi, iz njegovog jačeg pokreta kao i osiguranja na istoј. Liniju Karin — Zadar, također koristi, ali sa manjim snagama. U glavnom na ovom sektoru nema novih neprijateljskih jedinica, već ostaje i dalje jedino 264 Divizija i neki djelovi iz Brandenburške i 513 Divizije.² Uz njemačke snage nalaze se i ustaško-četničke trupe.

Neprijatelj je pre izvjesnog vremena poduzeo ofenzivu na Liku, gdje su učestovale i neke jedinice okupatora sa ovoga sektora,³ te nakon završene ofenzive povratili su se ponovo u polazne baze. Poslije toga neprijatelj je produžio sa ofenzivom

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2/9—1, k. 1010.

² Na području Jugoslavije nije bila 513. divizija.

³ Odnosi se na Prvi puk »Brandenburg« i Dvadeset drugi motorizovani puk (vidi dok. br. 31 i 88).

na Gorski Kotar i Kordun, koja je još u toku.⁴ Isto tako 25. ov. mj. Njemci su poduzeli ofenzivu i u zapadnom dijelu Bosne sa jačim snagama i iz slijedećih pravaca: Livno — Glamoč, Livno — Bos. Grahovo, Knin — Bos. Grahovo, Srb — Trubar, Lapac — Bos. Petrovac, Bos. Krupa — Bos. Pertovac i Banja Luka — Sanski Most.⁵ Na nekim mjestima neprijatelj je uspio prodrijeti, dok je na nekim odbijen. Borbe su u toku.

Zadnjih dana osjeća se pokret neprijateljskih snaga u pravcu Šibenika i Drniša od Splita. Ove snage kreću najvjerovalnije za učešće u ofenzivi u zapadnoj Bosni, što još nije provjereno. U glavnom na ovom sektoru nema jačih okupatorskih snaga sem što se na prostoru Djevirske — Bribirske Mostine — Skradin nalazi veći dio Njemaca,⁶ zajedno sa četničkom bandom.

Da bi u ovakvoj situaciji naše jedinice koje djeluju na ovom sektoru bile što ofenzivnije u izvođenju akcija, a ujedno privezali jedan dio neprijateljskih snaga koje učestvuju u ofenzivi i koje misle da krenu u pravcu zapadne Bosne, dajemo sljedeće zadatke brigadama i Grupi S.D.P. Odreda u sljedećem:

I. ud. Brigada: još u toku dana spremiće svoja dva bataljona sa kojima će se prebaciti preko komunikacije Benkovac — Bribirske Mostine na noć 27/28. V 1944. g. Zadatak ova dva bataljona jeste da preuzmu osiguranje kanala od Sjevero-Dalm. P. Odreda, a potom pored osiguranja kanala i prihvata spreme vršiti izvođenje akcija na sektoru Vodice — Pirovac — Žaton — Vrana. Kada se Sjevero-Dalm. P. Odred prebaci na sektor Bukovice Štab I. ud. brigade prebacice se i sa ostala svoja dva bataljona na donji sektor, stim da ta dva bataljona budu orijentisana na liniji Vrana — Benkovac, radi izvođenja akcija u pravcu Polače, Jagodnje i Benkovca.⁷ U sastav i pod komandu Štaba I. Brigade stavlja se i Benkovački bataljon i Šibenska četa, kojim će štab brigade odrediti zadatke i sa njima izvoditi akcije. Ova dva bataljona koja će se u toku noći prebaciti sa kojima treba da ide neko od članova Štaba brigade treba da se povežu sa kapetanom Bursaćem, koji je od strane ovog Štaba određen za organizaciju i transport materijala od obale u unutrašnjost i koji će im dati uputstva i objasniti stanje i situaciju na tom sektoru.

II. Brigada: Za sada ostaje na sektoru na kojem se nalazi, a po dolasku S.D.P. Odreda zadatak ove Brigade biće sledeći:

⁴ Vidi dok. br. 111, 123, 163, 166, 200 i 202.

⁵ Riječ je o napadu na Vrhovni štab NOVJ (desant na Drvar).

⁶ Vjerovatno dijelovi 264. pješadijske divizije.

⁷ i ⁸ O izvršenju tih zadataka vidi tom V. knj. 28, izvještaj Štaba Devetnaeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ od 20. juna 1944.

Postaviće se na liniju Brgud — Bruška — Karin, stim da prikuplja podatke o neprijatelju na Benkovačkom sektoru i u pravcu Ravnih Kotara, dostavi predloge o mogućnostima izvođenja akcija i pristupi odmah izvršenju manjih uspješnih akcija bilo na komunikacionim vezama sa kojima se neprijatelj služi ili sa čišćenjem manjih neprijateljskih uporišta.⁸ Od toga jedan bataljon ili manje od bataljona držati u Brgudu koji će služiti kao osiguranje ceste i prihvati materijala koji se bude upućivao sa obale za Bukovicu.

Grupa S.D.P. Odreda: Odmah će izvući S.D.P. Odred sa donjeg sektora čim ga smjene dva bataljona I. ud. Brigade. Sa magama Odreda u zajednici sa kapetanom Bursaćem prikupiti sav materijal i spremu koja je stigla i koja se već dole nalazi, te izvršiti prebacivanje za Bukovicu. U tu svrhu neka mobilise preko Komande Područja sva prevozna i prenosna sredstva, da se to od jedanput prebaci. Po dolasku na sektor Bukovice u sastav ovog Odreda Štab Grupe uključiće odmah bataljon Kninskog Odreda kao IV. Bataljon. Ovaj odred postaviti na zatvaranje pravca i to: jedan bataljon Obrovac — Žegar u Bilićanima, jedan Zelengrad — Medviđa, jedan Mokro Polje — Radučić — Ervenik, a jedan na liniji Djevrske — Dobropolje, od kojeg jedan dio u pravcu Kistanja. Pored toga staviti mu u zadatak sakupljanje dezterera na sektoru Bukovice i vršenju mobilizacije sa novim ljudstvom, a kao najosnovnije angažovati ga u izvođenju akcija, naročito na neprijateljske komunikacione veze, postavljanju mina, čišćenje terena od špiljara, špajuna itd., kao i na uzdizanju komandnog kadra i boraca na vojničkom i političkom polju. Kninski P. Odred angažovati na liniji Bujišta — Turovac, s tim da bude aktivan na komunikaciji Padjene — Otrić. Prominski Odred da i dalje djeluje u Promini sve dok postoje mogućnosti, u protivnom držati ga na liniji oko Kistanja. Zadarskom Odredu Štab Grupe izdaće zadatak prema situaciji na njihovom sektoru, u glavnom aktivno dejstvo kao najvažnije jeste upadanje u Ravne Kotare. Štab Grupe daće do znanja Benkovačkom bataljonu i Šibenskoj četi da se u operativnom pogledu stavljuju pod komandu Štaba I. ud. Brigade.

Sve jedinice pored dobivenih zadataka vršiće i mobilizaciju ljudstva na sektoru svog djelovanja. U ovom pogledu raditi saglasno sa svim pozadinskim vlastima i organizacijama na terenu. Isto tako težiti da se posveti što veća pažnja o ishrani jedinica, također prilikom konfiskacije imovine biti uvijek u saglasnosti sa pozadinskim vlastima.

U posljednje vrijeme osjeća se da i ako je naređeno da se šalju ovom štabu izvještaji najmanje dva puta dnevno, a kad

je potrebno i više, sve jedinice to ne čine. U buduće redovno slati pismene izvještaje, ili telefonske, radiogramom depeša svakog dana dva do tri puta, koji moraju biti potpuni i izraz stanja i situacije kod dotične jedinice.

Štab I. ud. Brigade odnosno dva bataljona I. brigade koji će budu u toku noći prebacili na donji sektor stupiće u vezu sa kapetanom Bursaćem, te u koliko bude prebačene odjećne spreme, oružja i ostalog materijala, zadržaće za sebe jednu četvrtinu (odjela, hrane, municije), a oružja samo koliko mu je potrebno za nenaoružano ljudstvo. U koliko su prispjeli ratni bacači uzeće ih Štab I. ud. Brigade. Ovo uzeti jedino onda ako je sva spremna za XIX. Diviziju, a u protivnom ne uzimati u koliko se spremna transportuje za VIII. Korpus.

Štab I. Brigade nastojaće da na komunikacijama obal-skog pojasa i sjeverno od njega postavi što veći broj nagaznih mina. U tu svrhu stupiće u vezu sa komandama područja i komandama mjesta i tražiti od njih da se usposobe kod minerskog odeljenja brigade nekoliko minerskih grupa od područja i komanda mjesta, te nakon toga dati im sektore njihovog dje-lovanja radi postavljanja mina.

Pošto će neprijatelj vjerovatno reagirati na tom sektoru poduzeti da jedinice budu što elastičnije u manevrisanju, a u slučaju jačeg pritiska izvlačiti se u sjevernom pravcu. Zato će biti Štab I. ud. brigade uvijek povezan sa ovim Štabom putem radiostanice koju ima na raspoloženju i obavještavati o situaciji i stanju.

Ranjenike slati će jedinice koje se nalaze južno od komunikacije Benkovac — Mostine u prihvatu ambulantu Štaba I. Brigade iz koje će se dalje odmah upućivati na obalu, to će činiti i II. Brigada za vrijeme dok se bude nalazila u okolini Benkovca sa sjeverne strane, tj. slaće ih odmah poslije ukazane prve pomoći sa potrebnim brojem osiguranja do ambulante I. Brigade, a jedinice u Bukovicu u Divizijsku bolnicu, odakle će referent saniteta ovog Štaba organizovano vršiti prebacivanje na obalu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v.d. Politkomesara:
I. Radaković s. r.

Komandant — p.pukovnik:
T. Popović s.r.

Ovjerava —
Šef Operativ. Otsjeka
major:
Potpis nečitak
(M. P.)

BR. 141

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET DRUGE DIVIZIJE OD 27.
MAJA 1944. ŠTABU DESETOG KORPUSA NOV O BOR-
BAMA U DRUGOJ POLOVINI MAJA¹**

ŠTAB XXXII DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Oper. broj: 104/44
Dne 27. svibnja 1944.

Predmet: Operativni izvještaj za drugu
polovicu mjeseca maja.

ŠTABU X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

14. V 1944. god. naša divizija sa svojim jedinicama držala je slijedeće položaje: Udarna brigada »Braće Radića« Repno, Martinci, Belec; brigada »Matija Gubec« Zajezdu, Topličicu, Gotalovec, Pažurovec. Istoga dana za vrijeme držanja ovih položaja nije došlo do sukoba sa neprijateljem. Sa borcima rado se vojnički i politički, a ujedno vršeno je i šurenje boraca.

15. V 1944. god. zbog koncentracije neprijateljskih snaga² naša divizija prema naredenju štaba X korpusa povukla se je na nove položaje, radi izvlačenja snaga van dohvata neprijateljskog obruča. Na novim položajima došlo je do sukoba sa neprijateljem, o čemu je podnijet operativni izvještaj pod Oper. br. 101/44 od 26. V o.g.

16, 17. i 18. V 1944. god. vođene borbe u kojima je zadan osjetan udarac neprijatelju, dok je na našoj strani također bilo osjetljivijih gubitaka u oružju i ljudstvu.

Gubitci neprijatelja 120 vojnika izbačeno iz stroja.

Zarobljeno od neprijatelja: 1 p.mitraljez, jedan njemački pištolj, dva karabina i jedna mala apoteka.

Naši gubitci: 8 mrtvih, 16 ranjenih . . .

Gubitci u oružju: 2 antitenk. mitraljeza, dva p.mitraljeza, jedan top 75 mm, jedno postolje od mitraljeza »breda«, 1 teški minobacač, jedan laki minobacač, 53 karabina mauzer, 18 manliher i 20 raznih pušaka, 1 teški mitraljez i 2 antitenk. puške.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 27—16 I.

² Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 133.

Od materijala za vezu jedna radio stanica, 3 telefona i 1500 metara izolovane žice. Operativni izvještaj o ovim borbama podnijet pod oper. izvještajem broj 101/44 od 26. V 1944.

19. V 1944. god. Udarna brigada »Braće Radića« držala je položaj Ivanec i kose iznad Ivanca i ostala kroz cijeli dan. Jedinice su se sredivale i odmarale. Brigada »Matija Gubec« zaposjela je položaje na Debeloj Bukvi, gdje je ostala tokom cijelog dana do 21 sat navečer. Brigada je napustila ove položaje istoga dana u 21 sat i zaposjela položaj selo Apatovac. Istoga dana nije došlo do sukoba sa neprijateljem.

20. V 1944. god. jedinice su se nalazile na istim položajima sve do 19 časova, a tada su izvršile pokret i zauzele položaje na sektoru Bilo Gore i to: Udarna brigada »Braće Radića« Peščenik — Hudovljani — Gor. Velika; brigada »Matija Gubec« Široko Selo, Brđani, M. Mučna, a radilo se na sređivanju i učvršćivanju jedinica i do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

21. V 1944. jedinice su ostale na istim položajima. Otpočelo se sa vodničko-desetarskim kursom, a isto tako posvećena je pažnja vojno-političkoj izobrazbi boraca. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

22. V 1944. s obzirom na pojačanje brojnog stanja u uporištu Koprivnica jedinice su zauzele povoljnije položaje u blizini dosadanjih položaja. Istoga dana do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

23. V 1944. naša divizija izvršila je pokret na povoljnije položaje radi ishrane i mirnijeg i slobodnijeg rada na vojnopolitičkoj izgradnji boraca, sa slijedećim rasporedom jedinica: Udarna brigada »Braće Radića« Topolovac sa zaseocima (sekcija Čakovec). Brigada »Matija Gubec« Večeslavac — Trnovac — Ladislav (sekcija Čakovec). Istoga dana u brigadi »Matija Gubec« borci su dobili inekcije protiv trbušnog tifusa i vršeno je šurenje odijela i spreme. Do sukoba sa neprijateljem nije došlo.

24. V 1944. jedinice su ostale na istim položajima sve do 14 sati istoga dana, a tada su jedinice izvršile pokret na sektor oko Bjelovara radi izvršenja predstojeće akcije.

25. V 1944. u vezi naređenja štaba X korpusa naša divizija dobila je zadatok³ da izvrši likvidaciju neprijateljskog uporišta Vel. Trojstvo⁴ i da si ujedno postavi i osiguranje u pravcu Bjelovara na liniji Markovac — Grginac — Novoseljani (kota 174) (sekcija Bjelovar 1 : 100.000). U neprijateljskom upo-

³ Vidi dok. br. 116.

⁴ Istovremeno su jedinice Trideset treće divizije, u sadejstvu sa Dvadeset osmom divizijom, napale neprijateljsku posadu u Narti (vidi dok. br. 119).

rištu Vel. Trojstvo nalazilo se oko 1 satnija feldžandara i na kosi iznad Vel. Trojstva — Stari Brijeg oko 600 žandara slušalaca središnje škole Bjelovar, a među njima nalazilo se pred sam napad i jedan manji dio legionara. Udarna brigada »Braće Radića« dobila je zadatak da sa tri bataljona izvrši likvidaciju neprijatelja u Vel. Trojstvu i na kosi Stari Brijeg. Zbog ne tačnih podataka, nepravilnog uvođenja jedinica u borbu od strane vodiča, vrlo malenog broja metaka poslije 5-satne borbe bataljoni su se povukli uslijed žestokog pritiska neprijatelja uz osjetne gubitke u oružju i ljudstvu.

Gubitci neprijatelja: 50 mrtvih i veći broj ranjenih.

Naši gubitci: 11 mrtvih, 27 ranjenih, 11 nestalih. Gubitci u oružju: 1 teški mitraljez, 1 njem. p.mitraljez, 12 mauzer karabine i jedna talijanska puška.

Brigada »Matija Gubec« osiguravala je u pravcu Bjelovara držeći gore već napomenute položaje. Oko 9 sati istoga dana neprijatelj je od Bjelovara glavnom cestom nadirao prema položajima III bataljona u Markovcu. Naši borci tom prilikom pustili su neprijatelja sasma blizu, a zatim čeonim udarcem i bočnim manevrom neprijatelja razbili, nanijeli mu teške gubitke i natjerali u paničan bijeg, goneći ga sve do Bjelovara. Tom prilikom neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i znatno veći broj ranjenih.

Naši gubitci: 10 ranjenih i dva mrtva druga.

Gubitaka u oružju nije bilo.

26. V 1944. poslije neuspjele akcije na Vel. Trojstvo još istoga dana tj. 25. V 1944. god., jedinice su se povukle na nove položaje radi odmora i sređivanja i to: Udarna brigada »Braće Radića« Jabučeta — Babotok, a brigada »Matija Gubec« Poljančani, Gor. Sredice, Kokirov i Matićev breg. Istoga dana nije došlo ni do kakovih sukoba sa neprijateljem.

27. V 1944. s obzirom na podatke koji su dobiveni od obaveštajne službe da neprijatelj vrši koncentraciju svojih snaga u Virju i Podrav. Novi Gradu s namjerom vršenja ofanzive na sektor Bilo Gore, a znajući sposobnost divizije, gledajući na količinu municije divizija se je prebacila na sektor Kalnik uzveši položaje M. Poganec, Vel. Botinovac, Prnjavor, M. Botinovac, M. Grabičani i Grdak.

U borbama kroz Zagorje i na sektoru Kalnika naše jedinice na ofanzivu neprijatelja, koju je isti primpremio na taj sektor, nisu odgovorile kako bi trebalo biti. Čestim borbama u Zagorju jedinice su bile umorne, broj municije smanjio se je na vrlo malen broj, tako da se je morala voditi vrlo velika štednja, a u vezi sa tim nije se mogao neprijatelju dati jedan jači i odlučni udarac. Pored toga jedinice su bile prekasno

izvučene iz Zagorja i to iz onog dijela koji se nalazi preko ceste Varaždin — Zagreb, tako da je neprijatelj stalno mogao svaki dan da nas uz nemirava i da ne dozvoli našim jedinicama da se odmaraju.

U ovom razdoblju izbačeno je iz stroja 200 neprijateljskih vojnika, a zarobljeno od neprijatelja 1 p. mitraljez, 2 karabina, jedna mala apoteka i jedan pištolj.

Naši gubitci: 21 mrtav, 53 ranjenih, i 136 nestalih drugova.

Gubitci u oružju: 2 antitenk. mitraljeza, 3 p.mitraljeza, 1 top 75 mm, 1 laki bacač, 1 teški bacač, 2 teška mitraljeza, 2 antitenk. puške i 104 karabina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:

F. Tuđman

Komandant - potpukovnik

Štrok

BR. 142

ZAPOVIJEST ŠTABA TRIDESET TREĆE DIVIZIJE OD 27. MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA DIVERZIJU NA ŽELJEZNIČKOJ PRUZI OD ČESME DO KUTINE¹

STAB XXXIII DIVIZIJE X KORPUSA
ZAGREBAČKOG NOV i PO

Broj

Dne 27 svibnja 1944.

Z A P O V I J E S T

(sekcija Čazma i Kostajnica 1 : 100.000)

Po naređenju² štaba X Korpusa jedinice naše divizije kao i XXVIII divizije imaju zadatku izvršiti diverziju pruge i to: na prostoru Ivanić Grad — Kutina, te nakon izvršene diverzije postaviti zasjedu u blizini pruge i ceste te ne dozvoliti neprijatelju da istu popravi.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 91, k. 1207.

² Vidi dok. br. 139.

Zadatak naše divizije jeste da izvrši diverziju na prostoru od Česme do Popovače i na istom mjestu postaviti zasjedu.³ Od Popovače do Kutine diverziju pruge vršiti će XXVIII divizija.⁴

Za izvršenje ovog zadatka

N A R E Đ U J E M O :

I brigada

3. bataljona, jedan
vod diverzanata

Zadatak

Ima zadatak uz pomoć diverzanata vršiti diverziju pruge na prostoru od potoka Česme do željezničke stanice Vidrenjak jedna grupa od dvije čete. Druga grupa od željezničke stanice Vidrenjak do potoka Vlahinička. Treća grupa od potoka Vlahinička do željezničke stanice Popovača. Svaka grupa da bude jaka od dvije čete koje će davati samo osiguranje, a diverzanti će eksplozivom sjeći prugu. Vaša četa za vezu da se snabdije testera-ma kao i klještima za sjećenje žice te da ruši telefonsku vezu na istom međuprostoru. Za ovaj zadatak upotrijebiti svega dva bataljona, a jedan bataljon ostaviti čete u rezervi u V. Ludini, koji tamo treba da spava i da se odmori, a ujutru da postavi zasjedu u zajednici sa II brigadom. Bataljoni sa pruge, kad se budu povlačili, da se povuku u selo G. Vlahiničku, gdje će si dati sami osiguranje u pravcu Popovače.

Vaš IV bataljon ostaviti će te u selu Daskatici te neka daje osiguranje, tj. patrole u pravcu Narte i Siščana.

II brigada

Sa 3. bataljona,
pionirska četa,
odeljenje teškog ba-
cača, 3 t. mitralje-
za, 1. top 47 mm

Ima zadatak sa jednim bataljom likvidirati posadu kod drvenog mosta na potoku Česmi jugoistočno od sela Obedišća, te uz pomoć pionira da izvrši temeljito rušenje i uništenje mostova na toj cesti. Po izvršenju ovog zadatka ovaj bataljon povući će se u M. Ludinu. Ostala dva bataljona imaju zadatak smjestiti se

³ Vidi dok. br. 52/1, k. 1124 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁴ Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Desetog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 18. juna 1944.

i prenoćiti u selima Rečica i Razljev, te dati osiguranje prema Križu i Novoselec kod mostova na Česmi, te ujutro u sam svitanje ovi bataljoni izaći će cijeli u sjedu na iste položaje te ukoliko neprijatelj bude išao prugom u pravcu Male i Velike Ludine, bataljon iz Razljeva će zalažiti neprijatelju iz boka i tući ga. Osim toga ovaj bataljon ima zadatak da spriječi popravljanje mosta na Česmi kod Obedišča. Osim toga ova dva bataljona mogu također da poruše temeljito mostove preko Česme kod sela Konšćana između Novoselca i Razljeva.

Početak akcije: Početak akcije biti će u 24 sata dne 27. V 1944. godine u koje vrijeme jedinice moraju biti na određenim položajima.

Evakuacija ranjenika: Vršiti će se do sanitetskog Divizijskog previjališta, a koje će biti u Kat. Selišću odakle će se ranjenici odpremati dalje u bolnicu.

Mjesto štabova: Štab divizije nalaziti će se u selu Kat. Selišće, štab I brigade nalaziti će se u Maloj Ludini, štab II brigade nalaziti će se u Razljevu.

Znakovi: Znakovi raspoznavanja ostaju oni redovni.

Veza: Jedinice koje će biti na zadatku treba da održavaju međusobnu vezu patrolama. Štabovi brigada izvještavati će štab divizije o toku akcije svaki sat.

Napomena: Prilikom nastupanja na samu prugu voditi računa o tome da će se možda naići i na kakovu neprijateljsku patrolu koju treba pohvatati ili rastjerati, a ne dati se od nje smesti. Upozorite jedinice na to da će neprijatelj tokom akcije možda nastojati ometati rad pucajući iz bunkera. Međutim ta vatra neće biti efikasna te se na nju ne treba niti obazirati. Prilikom povlačenja paziti na to da isto bude organizovano. Izlazak na samu prugu treba da bude oprezan, kod toga vodeći računa o bunkerima i neprijateljskim uporištima, a koja se uz prugu nalaze, a isto tako i prilikom povlačenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: (M. P.) Komandant, potpukovnik:

*Dostavljeno na znanje
Štabu X korpusa »Zagrebačkog«
Na znanje i postupak
Štabu I brigade
Štabu II brigade*

BR. 143

NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG
SEKTORA ZA LIKU OD 27. MAJA 1944. PODREĐENIM JE-
DINICAMA DA PROTJERAJU NEPRIJATELJA I POSJEDNU-
LINIJIU ŠIROKA KULA — OSTROVICA — VREBAC¹

ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU

Br. sl.

Dne 27. V 1944. god. u sati²

Prema neprovjerenim podacima neprijatelj je napustio noću 26/27. V Medak i povukao se u pravcu Gospića. Naše jedinice će produžiti gonjenje neprijatelja sa Vrebačke Staze u pravcu sjeverozapada, težeći da se pojedine neprijateljske grupe nadkriljavanjem opkole i unište.³

III brigada XIX divizije sa bataljom Lič. odreda goniti će i uništavati neprijatelja u zoni levo Ledenice — Vrebac zaključno do linije desno Jagodnje — Široka Kula. Nastojati da se još u toku današnjeg dana posjednu položaji na liniji Široka Kula — Ostrovica — Vrebac, dejstvujući manjim odeljenjima aktivno na komunikaciju i nepr. uporišta na istoj Bilaj — Gospic — Perušić.

Odmah po izbijanju na navedene položaje pristupiti rušenju i miniranju komunikacija koje preko tih položaja izbijaju u pravcu Ljubova, Jagodnje, Podlapače.

I brigada XXXV divizije produžit će sa dosadanjih položaja sa svoja 2 bataljona pokret za neprijateljem pravcem Lisića — Ljubovo i Liutica — Sv. Gospa — Ratkovića Poljana — Ljubovo sa zadatkom čišćenja navedenog prostora od pojedinih nepr. grupa i presecanja komunikacije Široka Kula — Bunić.⁴ Pristupiti odmah rušenju i miniranju ceste iz pravca Bunića i iz pravca Široke Kule. Odmah pristupiti izviđanju nepr. u pravcu Bunića, Kozjana, Kuzmanovače i Podova. Ukoliko bi se neprijatelj zadržao na prostoru Bunić — Salamunić odmah rokirati veći dio svojih snaga prema toj prostoriji i napasti neprijatelja. Što prije uhvatiti vezu sa XXXV divizi-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 191—42, k. 1611 A.

² Tako je u originalu.

³ Vidi dok. br. 170.

⁴ Vidi dok. br. 156.

jom čiji dijelovi se nalaze verovatno na liniji Bjelo Polje — Kravica.⁵

Dostavite nam što prije podatke o neprijatelju na liniji Mekinjar — Tolić — Pišać — Šalamunić — Bunić, naročito pažnju obratite na ovaj pravac i ne dozvoliti nikakvo izneđenje od strane neprijatelja.

Opštu rezervu (jedan bataljon prve brigade) smestiti u Petanović Brdo.

Štabovi brigada postavit će se na takvo mjesto gdje mogu najbolje rukovoditi svojim bataljonima.

Izvještavajte nas obavezno svaki parni sat o situaciji.

Naš štab nalazit će se na Kobiljači do 16 sati, a od 18 sati u Petanović Brodu, a u međuvremenu u pokretu na pravcu Kobiljača — Breštane — Podlapac — Petanović Brdo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

Dostavljen: Štabu XI Korpusa
Štabu I brigade XXXV divizije
Štabu III brig. XIX divizije

---

⁵ O rasporedu Druge brigade Trideset pete i Treće brigade Trinaeste divizije vidi dok. br. 162.

BR. 144

**IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG
SEKTORA ZA LIKU OD 27. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG
KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA PODRUČJU
VREPCA¹**

ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU

Br. sl.

Dne 27. maja 1944. god. u 19 sati

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Naše su jedinice danas u 4 sata izjutra otpočele napad na neprijatelja prema izdatoj zapovijesti.² Neprijatelja nije bilo na Čardaku, Stružnici i Mandića Bregu. Zauzimanjem ovih položaja jedinice su odmah produžile pokret u pravcu Male i Velike Lisine i Ljutika. Ovdje su se vodile borbe sa neprijateljem i nakon zauzeća ovih kota neprijatelj je odstupio u pravcu Široke Kule i Ljubova.³ Jedinice koje su bile na osiguranju prema Vrepcu vodile su borbu sa neprijateljem koji je nadirao iz Vrepca u pravcu Čardaka.

U Mekinjaru, Toliću, Pišaću, Podlapači, Jagodnji nema neprijatelja.

Neprijatelj se još sinoć povukao iz Metka u pravcu Gospica.

Naše snage u pokretu su za neprijateljem sa zadatkom da ovladaju linijom Vrebac, Ostrovica, Široka Kula, Ljubovo. Detalji se vide iz priložene zapovijesti.⁴

III brigada XIX divizije zarobila je do sada na Lisini 2 puškomitrailjeza i manju količinu ostalog materijala; brigada je imala jednog teže ranjenoga. Tačan rezultat borbe kao i gubitci nisu nam još poznati.

Brdskoj bateriji smo naredili da izvuče svoje topove i da od Komande područja traži potreban broj konja za prevoz. Baterija za sada nema njednog konja.

Situacija na ostalim sektorima: Pločanski Klanac drži četa Komande mesta Lovinac i jedna četa II Ličkog područja. Jedna četa II Ličkog područja nalazi se s jednim vodom u Smiljanu, a s jednim u Divoselu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 36/1—42, k. 1611 A.

² Vidi dok. br. 137.

³ Vidi dok. br. 156 i 170.

⁴ Vidi dok. br. 143.

Četa Komande mjesta Udbina drži položaj na Kuku.
Artiljerijski bataljoni stavljeni su na raspoloženje drugu
Nikoli Peroviću. Na sektoru Velebita bilo je u toku jučerašnjeg
dana bez promjena. Dostavljamo vam akt druga Miškovića
5 depeša sa njegove radio-stanice.

Ishrana naših jedinica teče za sada dosta neuredno. Odr-
žat ćemo konfenciju sa II Ličkim područjem i NOO da se orga-
nizacija iste poboljša.

Vaš akt op. br. 112 primili smo.⁵ Zadatak koji ste nam
dali sprovodimo u delo. Nadamo se da ćemo zadatke, koje smo
postavili pred naše jedinice, izvršiti još u toku današnjeg dana.
imajući u vidu dosadanji razvoj situacije.

Svim sredstvima ćemo nastojati da vaš plan što prije izvr-
šimo i poboljšamo stanje ishrane ukoliko bude moguće.

Molimo da nas pomognete u organizaciji ishrane i orga-
nizaciji pozadinske veze u područjima, kako bi se što prije oslo-
bodio kabel koji nam u velikoj mjeri nedostaje.

Ovog momenta smo primili izvještaj da su jedinice III
brig. XIX divizije zauzele Vrebac.⁶ Neprijatelj koji ima 2 tenka
pobjegao je u Bilaj i Ribnik.

Neprijatelj se nalazi u Buniću i patrolama kontroliše
Šalamunić.

Sa I brigadom XXXV divizije izvršit ćemo napad na
Bunić još u toku današnjeg dana.⁷

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

⁵ Dokumenat se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg.
br. 381, k. 569.

⁶ Vidi dok. br. 170.

⁷ Brigada je 27. i 28. maja napadala neprijateljske položaje za-
padno od Bunića (vidi dok. br. 156).

BR. 145

NAREĐENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD
28. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE I OPE-
RATIVNOM ŠTABU JUŽNE GRUPE BRIGADA ZA RASPO-
RED I DEJSTVO JEDINICA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 114, 28. V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ
OPERATIVNOM ŠTABU JUŽNE GRUPE BRIGADA

Situacija: Neprijatelj pritižešnjen povukao se sa prostorije Korenica — Krbavica — Homoljac koju sad kontrolišu naše jedinice.²

Istoga dana neprijateljske jedinice, pored ustaša, ojačane i sa jednom legionarskom bojnom, zadržale su se na Crnom Vrhu više Ljubova i izvršili uspješan kontranapad na jedinice štaba Južne grupe brigada i odbacili ih, tako da sada neprijatelj ponovno kontroliše Ljubovo — Kuzmanovaču — Bunić — Šalamunić — Svračkovo Selo.³ Na tom sektoru sada se nalaze slijedeće neprijateljske jedinice:

31. i 32. ustaška bojna i jedna legionarska bojna.⁴

Do danas uvečer, ovladavši tom prostorijom, neprijatelj nije krenuo dalje.

U vezi sa gornjom situacijom

n a r e đ u j e s e :

XXXV divizija izvršiće slijedeći raspored snaga: II brigadu postaviti na prostor Končarov Kraj — Homoljac — Leskovac sa zadatkom zatvaranja pravca od Vrhovina.⁵ Jedinice držati na okupu, obezbjeđenje dobro postaviti, a naročito dobro organizovati izviđačku i osmatračku službu. Ceste solidno onesposobiti i minirati. Sa jednim bataljonom te brigade postaviti se na prostor Saborski — Lička Jesenica prema već

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 42—1/1, k. 569.

² Odnosi se na Drugu brigadu Trideset pete i Treću brigadu Tri-naeste divizije (vidi dok. br. 153).

³ Vidi dok. br. 156.

⁴ Iz sastava njemačke 392. legionarske divizije (vidi dok. br. 88).

⁵ Vidi dok. br. 153.

ranije datom zadatku. III brigadu XIII divizije postaviti na prostoriju Krbavica — Vrpile sa zadatkom temeljitog sredjivanja i odmora te brigade, a održavati kontakt sa neprijateljem na prostoriji Čanak — Kozjan — Bunić. U slučaju njegovog nadiranja u pravcu Krbavice, Vrpila i Debelog Brda napasti ga svom snagom i onemogućiti njegov prodror.

Sa brigadama uspostaviti telefonsku vezu a također i sa štabom Korpusa.

Operativni štab južne grupe brigada izvršiće slijedeći raspored jedinica:

I brigadu XXXV divizije postaviti na prostor Podlapač — Tolić sa zadatkom održavanja kontakta sa neprijateljem, ispitivanja njegovih snaga i spriječavanja njegovog širenja sa sadašnje prostorije.⁶ Odmah poduzeti sve da se takav raspored iskoristi za dobar odmor i sređivanje jedinice.

III brigadu XIX divizije postaviti na prostoriju Breštane — Ledenice — Zrnić — Čardak sa jačim predstražarskim dijelovima te izviđačko-osmatračkim na Lisini i Čardaku. Zadatak te brigade bio bi u unutarnjem sređivanju i odmor te koordinacija sa ostalim jedinicama u slučaju potrebe.⁷

Operativni štab poduzeti će sve mjere da sa štabovima brigada bude u telefonskoj vezi, a također i sa štabom Korpusa.

Osnovni zadatak svih jedinica jeste sređivanje unutarnjeg stanja, odmor i popravljanje kondicije te pripreme za predstojeće operacije. Svi štabovi pod ličnom odgovornošću komandanata i komesara moraju uložiti maksimum truda da kroz najkraće vrijeme osposobe i fizički i moralno svoje jedinice za nove zadatke. Ne smije da se događa da, uslijed novog rada intendantata, jedinice gladuju i iscrpljuju se.

Ovo vrijeme sređivanja, odmora i zatišja štabovi moraju iskoristiti da se organizuje što bolje služba izviđanja, osmatranja i uopće prikupljanje podataka o neprijatelju, jačini i rasporedu, namjerama, kvalitetu, naoružanju i imena neprijateljskih jedinica koje se nalaze na dodijeljenom odsjeku.

Ne bi se smjelo dogoditi da štabovi padnu u takvu grešku pa da jedinice drže na položajima. Glavninu snaga držati na okupu, a samo sa najpotrebnijim snagama obezbjeđivati se i svršavati ostale zadatke.

Operativne izvještaje o svim proteklim operacijama, a koji još nisu do sada dostavljeni, treba dostaviti ovome štabu najkasnije u roku od 48 sati po primitku naređenja sa svim potrebnim prilozima.

⁶ Vidi dok. br. 22/1—42, k. 1611 — A u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 154.

Štab XXXV divizije treba odmah osposobiti svoj artilje-
rijski divizion za borbu.

Operativni štab za južnu grupu brigada treba ispitati što
je bilo sa Kordunaškom brdskom baterijom koja je bila negdje
u Vrebačkoj stazi i, ukoliko ista nije pala neprijatelju u ruke,
osposobiti je za borbu i uzeti privremeno u svoj sastav.⁸

Prijem ovog naređenja potvrdite i izvjestite šta ste po-
duzeli i kako ste postavili zadatke pred svoje jedinice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

(M. P.)

Komandant, pukovnik:
M. Šakić

BR. 146

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA ISTRU OD 28. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NJEMAČKU AUTO-KOLONU NA CESTI RIJEKA—TRST¹

OPERATIVNI ŠTAB ZA ISTRU
XI KORPUSA NOV i PO
— JUGOSLAVIJE —
Br. 300, dne 28. V 1944.

Operativni izvještaj iz
akcije dne 17. V 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

1.) Neprijatelj svakodnevno saobraća glavnom asfaltiranim cestom Rijeka — Trst. Osobito se oslobođio poslije ofenzive koju je vršio u Istri.² Brigada je dobila zadatak da postavi zasjedu na cesti između Šapjane i Podgrada 17. V prije zore. Neprijatelj svakog jutra oko 7 sati izlazi iz Podgrada u jačini oko 30 vojnika i postavlja zasjedu sa sjeverne strane ceste između Starada i Podgrada. Zadatak brigade je bio da sa jednim bataljonom posjedne neprijateljske položaje u koje on ima doći, da ga sačeka i potuče, ili ako nađe cestom da ga

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 34—2 3. k. 1321.

² Vidi dok. br. 72 i 147.

potuće. Sa jednim bataljonom da postavi zasjedu između Starada i Pasjaka sa sjeverne strane ceste u šumi V. Breg, s time što će postaviti jedan vod na kotu 648, sa zadatkom da ne dozvoli neprijatelju izlazak na tu kotu. Sa jednim trećim bataljonom da prekine cestu Ilirska Bistrica — Podgrad, i ne dozvoli neprijatelju da blokira tu cestu. Brigada se prije polaska na akciju nalazila u selu Pregarje zapadno od Ilirske Bistrice. Sam teren na kome je izabrano mjesto zasjede jeste neobično podesan za istu, osim što sama cesta prolazi kroz dva usjeka, dok sa druge strane ti usjeci pružaju mogućnost uspjeha bombaša.

2.) U toj borbi učestvovala je I brigada »Vladimir Goran«, jačine tri bataljona, jedna prateća četa sa dva teška bacaca i jednom protivkolskom puškom.

3.) U zasjedu su naišla 4 neprijateljska luksuzna automobila iz pravca Šapjane; jednovremeno je iz pravca Podgrada dolazilo 60 neprijateljskih vojnika, koji su imali namjeru da zaposjednu položaje oko ceste kao i obično. U tim luksuznim automobilima vozio se je jedan brigadni general sa pratnjom od 4 vojnika i 12 oficira. Taj general je 16. V krenuo iz Trsta preko Pule, noćio u Opatiji i ujutro 17. V krenuo preko Matulja za Trst.

4.) Situacija na našoj strani bila je dobra i vjerovalo se u potpuni uspjeh; akcija je bila pripremljena i borci su je rado primili. Neprijatelj je bio iznenaden, jer je bio uvjeren da je teren poslije ofenzive potpuno očišćen od partizana.

5.) Štabu brigade izdata je zapovijest usmeno, dok zapovijest štaba brigade u cijelosti prilažemo.³

6.) Sve jedinice zaposjele su položaje i bile na svojim mjestima 17. V u 4.30 sati. Borba je počela točno u 8.20 sati.

7.) U 8.20 sati naišli su iz Šapjana 4 luksuzna automobila sa napred navedenim generalom i naišli u zasjedu I bataljona između Pasjaka i Starada. Na njih je otvorena mitraljeska i puščana paljba. Automobili su se zaustavili u usjeku i iz njega se iskrčali 4 vojnika i 4 oficira sa dva puškomitraljeza, dok su ostali krenuli napred automobilima i to najvećom brzinom. Sve je to bilo neobično brzo izvedeno, neprijatelj je davao otpor iz šmajsera. Odmah je izvršen juriš, ali je neprijatelju uspjelo pobjeći automobilima, dok su se iskrčani vojnici i oficiri rasprčali po šumi oko ceste, od kojih su dva oficira uspeli pobjeći kroz šumu u pravcu Mune, dok su 2 ubijena, a četiri vojnika zarobljena.

³ Zapovijest se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 81, k. 1327.

U to isto vrijeme III bataljon, koji je postavio zasjedu između Podgrada i Starada, primio je borbu sa neprijateljskom kolonom koja je dolazila iz Podgrada da osigura cestu. Ta kolona bila se razvila za borbu i nailazila bočno na desno krilo III bataljona; u to vrijeme naletila su na zasjedu III bataljona ova ista 4 luksuzna automobila sa generalom, te je na iste i ovaj bataljon otvorio žestoku paljbu gdje su se automobili zaustavili. Neprijatelj je odmah pritekao u pomoć sa 2 autoblinde i 4 kamiona vojske iz Podgrada i otrprilike isto toliko jačinom iz Šapjana. Stab brigade, vidjevši da je neprijatelj bacio jače snage, dao je naređenje za povlačenje u pravcu Pregarje. Borba je trajala sve do 10.30 sati kada su se naše jedinice povukle.

8.) Postavljeni zadatak nije u potpunosti postignut. Jedinice su svoje zadatke uglavnom izvršili. Zarobljeno je 4 neprijateljska vojnika među kojima i 1 Rus iz SS odreda i 3 Istrana (domobranca). Zaplijenjeno je 2 puškomitrailjeza, 1 šmajser, 4 puške, 1 pištoli, 1 ranac municije za puškomitrailjez, 180 komada metaka za šmajser, 2 fotografска aparata i ostala odjeća i obuća sa šest vojnika. Ubijeno je 15 neprijateljskih oficira i vojnika među kojima i jedan general. Ranjeno ih je 10 među kojima je teže ranjen jedan major, komandant garnizona u Podgradu.

9.) Naših gubitaka u ljudstvu i materijalu nije bilo.

10.) Utrošeno je 1170 komada puščane i mitraljeske municije, 500 komada šmajserske, 12 ručnih bombi i 15 mina teškog bacača.

11.) U borbi su se naročito istakli borci i komandiri I čete III bataljona i III čete I bataljona, koji su sa svojim četama pojurili i u paničnom bijegu pohvatili neprijateljske vojниke.

12.) Lica i jedinica koji su se slabo pokazali nije bilo.

13.) Akcija je bila dobro pripremljena, mjesto i vrijeme za akciju također je bilo najpovoljnije, osim što borci, a naročito oni u čijim se rukama nalaze automatska oruđa, nisu bili prethodno temeljito upoznati kako treba nišaniti i kad da otvarati vatru na motorna vozila koja su u pokretu, što je dovelo do toga da je veći deo vatre bio neiskorišćen, odnosno nije bilo efikasnih pogodaka. Razlog je tome da borci nišane automobile u pokretu u kabine ili karoserije, što dovodi do toga da automobile, osobito oni koji idu velikom brzinom, uspiju pobjeći ispod vatre. Upravljanje i rukovođenje borbom bilo je prilično. Isto tako komandanti bataljona i komandiri četa dobro su se snašli i rukovodili svojim jedinicama, dok se vodnici i desetari još uvijek ne osjećaju kao rukovodioci u

borbi. Minobacači su bili prilično iskorišćeni i tukli su neprijateljsku pozadinu i pojačanja koja su dolazila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant
potpukovnik:

BR. 147

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA ISTRU OD 28. MAJA
1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU
NA VLAK NA PRUZI ILIRSKA BISTRICA — ŠT PETER I
O NJEMAČKOJ OFANZIVI NA PODRUČJU KASTAV —
KLANA¹

OPERATIVNI ŠTAB ZA ISTRU
XI KORPUSA NOV i PO
— JUGOSLAVIJE —
Br. 301, dne 28. V 1944.

*Operativni izvještaj iz
akcije od 5-V-1944.*

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

1.) Neprijatelj je stalno saobraćao prugom od Ilirske Bistrice do Št Petera (na Krasu). Na tome sektoru ranije nisu izvođene akcije, uslijed toga što se nisu nalazile ni naše ni slovenačke jedinice. Neprijatelj je vrlo malo, ili skoro nikako, čuvao tu prugu, sem manjih posada koje je on za svaki slučaj tamo postavio. Sam teren za izvođenje akcije jest prilično podesan, uslijed toga što je kršovit i pomalo pošumljen sitnom šumom. Pored toga za leđima se ima kote koje dominiraju i nadvisuju samu prugu.

2.) U toj akciji učestvovala je sama I brigada »Vladimir Gortan« sa svoja tri bataljona i dva teška bacača od prateće čete, dok je jedan bataljon postavljen na sektor Gumance sa zadatkom da spreči neprijatelju ako bi pokušao da se digne iz Klane na dominirajuće položaje i tako odsječe odstupnicu bri-

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 35—1/3, k. 1321.

gadi, što bi bilo i moguće, jer je neprijatelj za to vrijeme jakim snagama vršio ofenzivu na sektoru Kastav — Klana.²

3.) Naziv i sastav neprijateljske jedinice protiv koje je vođena borba, kao i njeno brojno stanje nije nam poznato, već je naišao vlak od 8 vagona pun vojske i nešto civila.

4.) Neprijatelj je vršio ofenzivu sa jakim snagama u cijeloj Istri. Naša odluka bila je da ne primamo borbu tamo gdje hoće neprijatelj, već da mu se nanesu osjetni gubitci baš tamo gdje se to on najmanje nada, da bismo u neprijateljskoj ofenzivi ipak zadržali inicijativu u svojim rukama. Neprijatelj je malo vjerovao da bi mogao biti napadnut s obzirom na ofenzivu koju on vrši i baš na tome mjestu gdje do sada nije bio napadan. U vagonima se čula pjesma prije nego su naišli na zasjedu.

5.) Zapovijest štabu brigade izdata je usmeno i uza štab brigade nalazili su se komandant³ i komesar⁴ ovoga štaba, dok zapovijest štaba brigade u prilogu dostavljamo.⁵

6.) Vlak je naišao 5. V u 8.20 časova.

7.) Na pruzi je bila postavljena mina, a oko pruge u neposrednoj blizini zasjeda. Na minu je naletila lokomotiva i sava vagona prevrnula se pod škarpu, dok je ostalih 6 vagona ostalo na pruzi. Na vlak je otvorena žestoka paljba, a neprijatelj je poskakao iz vagona i prihvatio borbu, razbjegao se sa druge strane pruge i zauzeo položaj. Neprijatelj je davao žestok otpor, a borba je trajala pola sata. Zatim je neprijatelj počeo da dolazi u pomoć iz Ilirske Bistrice, pošto je i sama akcija bila izvedena u neposrednoj blizini Bistrice. Nakon pola sata jedinicama je dato naređenje za povlačenje.

8.) Postavljeni zadatak nije u potpunosti izvršen i ciljevi nisu postignuti, zato što vlak nije potpuno uništen i pokupljen plijen. Borba se završila na istom mjestu gdje je i počela. Za to je vrijeme jedna četa vršila fingirani napad sa istočne strane na Ilirsку Bistrigu. U toj akciji neprijatelj je imao preko 100 mrtvih i ranjenih vojnika. Uništena je lokomotiva i dva vagona, a pruga oštećena.

9.) Na našoj strani ranjen je jedan drug; drugih gubitaka nije bilo.

10.) Utrošeno je 3.080 puščane i mitraljeske municije, 250 šmajserske i 39 mina za laki bacac.

11.) Lica i učesnika koje bi trebalo pohvaliti, u toj akciji nije bilo.

² Vidi dok. br. 72.

³ Savo Vukelić

⁴ Joža Skočilić

⁵ Zapovijest se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6/1, k. 1327.

12.) Isto tako lica i jedinica nije bilo koji bi se imali uzeći na odgovornost.

13.) Akcija je bila dobro pripremljena i izdate zapovijesti bile su u skladu sa situacijom. Upravljanje i rukovođenje boricom bilo je prilično dobro, sem što veza nije dovoljno funkcionalisala.

Kao kritika moglo bi se uzeti to, što nije izvršen juriš i potpuno uništen vlak iako je zato postojala mogućnost. Štab brigade u sporazumu sa Operativnim štabom nije dozvolio da se vrši juriš i da se izlažu borci opasnosti iz razloga, što se je neprijatelj bio već snašao i davao žestok otpor, a teren kuda bi se vršio juriš bio je čist i ravan, što bi doveo do toga da bi sigurno bili imali veći broj mrtvih i ranjenih drugova, sa kojima se ne bi imalo kuda, jer je bila u toku neprijateljska ofenziva i evakuacija ranjenika bila je nemoguća.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, potpukovnik:

BR. 148

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA ISTRU OD 28. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O BORBI KOD PREGARJA¹

OPERATIVNI ŠTAB ZA ISTRU
XI KORPUSA NOV i PO
— JUGOSLAVIJE —
Br. 303. dne 28. V 1944.

Operativni izvještaj iz
borbe od dana 18. V 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

1.) Poslije izvršene akcije 17. V na cesti kod Starada,² brigada se povukla u sela Pregarje, Huje, Zagorje sa rasporandom i to: I bataljon, štab brigade i prateća četa u selo Pregarje, IV bataljon u selo Huje i III bataljon u selo Zagorje.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 37—1/3, k. 1321.

² Na komunikaciji Trst — Rijeka (vidi dok. br. 146).

Vojjska se je odmarala. Teren oko tih sela jest brdovit sa dubokim udolinama kroz koje teku mali potoci, pored toga gusti voćnjaci oko sela kao šuma.

2.) U toj borbi učestvovala je I brigada »Vladimir Gorki« sa svoja tri bataljona i pratećom četom.

3.) Neprijatelj je, jačine oko 300 vojnika, krenuo da napadne naše jedinice iz pravca Ilirske Bistrice i sa oko 150 vojnika iz pravca Podgrada. Sastav i naziv nepr. jedinica nije točno poznat.

4.) Neprijatelj je u toku noći došao i ujutro rano upao u sela Tominje, Zajelše te ih spalio, potom krenuo prema selu Pregarje. Naš I bataljon zauzeo je položaj i, potpomognut našom minobacačkom vatrom, odbio neprijatelja i progonio ga u pravcu Podgrada. Neprijatelj se povukao u Podgrad. Zatim se potrpao u kamione, tenkove i autoblinde i krenuo u pravcu Trsta. Svega je imao u toj koloni 27 kamiona, 1 tenk i 2 autoblinde, kao i 4 luksuzna automobila. Došao je do Markovštine i krenuo preko Orehe na Tatre preko Erjavče jednom kolonom, a jednom od Obrova preko Javorja u pravcu Huje i tako napao iznenadno naš III i IV bataljon. Neprijatelju je kroz kratko vrijeme uspjelo zauzeti dominantne položaje i cestom prodrijeti u sela Gaberk i Huje sa autoblindom i tenkom, na što su naše jedinice bile prinudene da se preko doline prebace do sela Čelje, Prelže i Monforte. Borba je trajala 4 sata. Neprijatelj je opljačkao sela Pregarje, Huje i Gaberka zatim ih zapalio. Tako je borba ušla u noć, neprijatelj nije dalje nadirao. Uvečer neprijatelj je blokirao prugu i cestu Ilirska Bistrica — Sv. Mihael i sa 40 kamiona iskrcao se i pokušao da nas napadne iz pravca Prema i Ribnice, na što se brigada spremila za pokret i probila ispod sela Pregarja preko Javorja kroz Obrovo za Golac i dalje cestom za Vodice.

5.) Zapovijesti su izdavane usmeno ili pismeno u samom toku borbe, već prema situaciji.

6.) Borba je počela 18. V tačno u 8.30 časova, a trajala sve do 19 sati.

7.) Postavljeni ciljevi nisu postignuti u potpunosti, jer je neprijatelj, iako ne sa jakim snagama, uspio da potisne naše jedinice.

8.) Gubici neprijatelja u ljudstvu nisu nam poznati, ali ih ima. Punim pogotkom jedne naše mine uništen je jedan kamion.

9.) Na našoj strani nije bilo gubitaka sem što je jedan drug lakše ranjen.

10.) Utrošeno je 834 komada puščane municije, 3305 komada mitraljeske municije, 250 šmajserskih metaka, 30 mina za laki i 45 za teški bacač.

11.) Jedinica i lica koji su se naročito istakli u toj borbi nije bilo.

13.) Kritički se može osvrnuti na to, što su se štab brigade, kao i ostali komandni kadar dali zavarati od strane neprijatelja, koji je zapravo, može se reći, fingirao napad sa istočne strane, na što su bili posvetili naši drugovi najveću pažnju, a glavni pravac napada izabralo je, da pomoću motorizacije jednim većim zaobilaznim manevrom i jačim snagama udari naše jedinice sa leđa.

Kao pouku i dobre strane treba povući iz toga, što se pravovremeno prozrela namjera neprijatelja i što se nisu dozvolili nabaciti gdje to neprijatelj hoće, već se mimo njega probili i zašli mu za leđa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, potpukvnik:
(M. P.)

BR. 149

NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU OD 28. MAJA 1944. ŠTABU TREĆE BRIGADE DEVETNAESTE DIVIZIJE DA ZATVORI PRAVCE KOJI OD BUNIĆA IZVODE KA RAMLJANIMA I ŠIROKOJ KULI¹

OPERATIVNI ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU
Br. sl.

Dne 28. maja 1944. u 2 sata

ŠTABU III BRIGADE XIX DIVIZIJE

Pravac Vrebac — Podlapača zatvorite sa bataljonom Ličkih partizanskih odreda i sa terenskim jedinicama koje se тамо nalaze.²

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 842. k. 1611 A.

² i ³ O izvršenju tog naredenja vidi dok. br. 170.

Sa jednim bataljonom zauzmite položaj Subar (k. 701) —
663 jedan kilometar zapadno od Basarić Drage.

Sa tri bataljona, odmah po primitku ovog naređenja,
krenite na sektor Podovi — Kuzmanovača — Čanak sa zadat-
kom da se zatvore pravci koji od Bunića vode prema Ramlja-
nima i Širokoj Kuli, kako bi odsjekli neprijateljske snage koje
se nalaze na prostoru Bunić — Salamunić i Korenica.³

XXXV divizija i dijelovi I brig. XXXV divizije izvršiće
u toku današnjeg dana napad na ove neprijateljske snage te-
žeći njihovom uništenju.⁴ Prema situaciji i stanju kod nepri-
jatelja, pretpostavlja se da neprijatelj ima namjeru noćas
izvršiti povlačenje u pravcu Ramljane odnosno Široke Kule.
Našu I brigadu orientisali smo na sektor Ljubovo sa zadatkom
da odsječe neprijatelju odstupnicu na navedenim pravcima.⁵
Vaš izvještaj⁶ o stanju jedinice primili smo, ali bez obzira na
poteškoće ishrane odmah pristupite izvršenju ove zapovijesti.

Hrana vam je poslata jučer po podne. Naš štab nalazit će
se do — sati⁷ u Podlapaći a od 10 sati kod kuća Opsenica na
cesti Ljubovo — Bunić.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

⁴ Vidi dok. br. 152, 156 i 162.

⁵ Vidi dok. br. 144 i 156.

⁶ Vidi dok. br. 115.

⁷ Tako je u originalu.

BR. 150

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG
SEKTORA ZA LIKU OD 28. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAE
STOG KORPUSA NOVJ O RASPOREDU, DEJSTVU I STA
NU JEDINICA¹

OPERATIVNI ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU
br. sl.

Dne 28. maja 1944. god. u 17.35 sati

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Trenutna situacija: u 15 sati

Neprijatelj, sa oko 2 satnije, napada na dio položaja I brig.
XXXV divizije Sove (1018 kota) — Panos (k. 987) Brda (k.
790). Na ovom položaju nalaze se naša 2 bataljona. Jedan ba-
taljon drži položaje — južno od Vukmirovića Stanovi — k. 873
i 846. Na ovaj dio položaja napadaju 2 satnije legionara, težeći
zaobići naše položaje na Panosu. Neprijatelj tuče minobacačkom
vatrom naše položaje. Na Crnom Vrhu nalazi se u rezervi cela
32. bojna.

Bataljon Ličkog partizanskog odreda drži Vrebac.

III brigada XIX divizije krenula je noćas sa položaja Vrep-
ca na prostoriju Podovi — Kuzmanovača — Čanak sa 3 bata-
ljona, a sa jednim da posjedne položaje iznad Barlete i Ostro-
vice.² Neznamo dali je ta brigada stigla na određene položaje,
ali po borbi sudeći njeni dijelovi se nalaze na prostoru Po-
dovi — Korito gdje vodi borbu sa neprijateljem koji drži
Konjski Vrh i Čubrića Vrh.³

Razvoj situacije:

Poslije primitka izvještaja juče po podne, da su naše snage
ušle u Vrebac,⁴ odmah smo izdali naređenje⁵ III brigadi XIX
divizije da sa odredskim bataljonom zatvori pravac Vrebac —
Podlapača, a sa celom brigadom izvrši gonjenje neprijatelja sa
Čardaka i Lisine i da izbije na položaje na liniji iznad Široke
Kule — Barlete i zatvori sve pravce koji vode u pravcu Bunića
— Podlapače.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 37/3—42, k. 1611 A.

² i ³ Vidi dok. br. 170.

⁴ Vidi dok. br. 144.

⁵ Vidi dok. br. 149.

I brig. XXXV divizije naređeno je⁶ da se odmah prebací svoja 3 bataljona na Ljubovo, da presječe komunikacije Široka Kula, Bunić i da glavninu svojih snaga zatim orijentiše prema Buniću i Salamuniću, jer smo dobili podatke da se u Buniću nalazi neprijatelj. Brigadi smo kasnije naredili da siječe komunikaciju i Kozjan — Čanak i da izvrši napad na neprijatelja u Buniću.

Noćas u 24 sata primili smo naređenje od zamj. komandanta Korpusa⁷ da III brigadu XIX divizije prebacimo sa 3 bataljona na prostoriju Podovi — Kuzmanovača — Čanak u cilju odsijecanja neprijateljskih snaga u Buniću, Zamj. komandanta korpusa krenuo je sa Štabom I brigade XXXV divizije sa njena 2 bataljona na cestu Bunić — Ljubovo. Na tom pravcu nije naišla na neprijatelja. Zatim je sa jednim bataljonom izvršila napad na dio neprijateljskog položaja na Crnom Vrhu. Napad nije uspio zbog nadmoćnosti neprijatelja. Ručnim bom-bama naneseno je nekoliko gubitaka neprijatelju.⁸ Jedan bataljon vršio je pritisak na Bunić. U samom Buniću nije bilo neprijatelja. Oba bataljona su se povukla na položaj južno od ceste Bunić — Ljubovo. Oko 8 sati neprijatelj je otpočeo protunapad na naše jedinice sa jednom legionarskom bojnom, koja je dovučena automobilima iz Široke Kule. Zbog nadmoćnosti neprijatelja i nedostatka municije, kao i zbog zamorenosti i iscrpljenosti jedinica, naše se snage pod borbom povlače na prihvatne položaje. Dali smo brigadi direktivu da se u slučaju jačeg pritiska povuče na položaj Gradina — Ljutica.

U vezi takve situacije izdali smo naređenje III brigadi XIX divizije da izvrši napad na neprijateljski bok na pravcu Korita — Jagodnja, pa ako bi neprijatelj i dalje nadirao u pravcu Podlapače da drži položaje sjeverno od Vrebac — Ljutik — Velika i Mala Lisina oslanjajući se na položaje I brigade na Gradini.

Gubitci neprijatelja: Kod III brigade XIX divizije u toku jučerašnjeg dana oko 50 mrtvih i ranjenih, zaplijenjena 3 puškomitraljeza, preko 3000 metaka puščane municije i razne druge stvari.⁹

Sopstveni gubitci: 1 mrtav, 3 teže i 1 lakše ranjen (sve niži komandni kadar).

Gubitci I brigade tokom jučerašnje borbe: 1 lakše ranjen, a od današnjih borbi 3 mrtva i 8 ranjenih.

⁶ Naređenje se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6/42, k. 1611—A.

⁷ Zamjenik komandanta Jedanaestog korpusa bio je tada Stevo Opsenica (vidi dok. br. 105).

⁸ Vidi dok. br. 170.

⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 145.

Kroz posljednja dva dana vidjelo se je da nije moguć manevar sa ove dvije brigade kako smo ga zamišljali. Tome ima više razloga:

U prvom redu brojno stanje brigade (I brigada XXXV divizije svega oko 450 ljudi uključivši u to brojno stanje i njen 4. bataljon kojega nema u sastavu, III brigada XIX divizije svega oko 500 ljudi).

Zatim iscrpljenost obeju brigada koja je stvarno velika. Pored toga posljednjih dana nijedna ni druga brigada nisu bile redovito snabdijevane hrana bilo radi nedovoljne organizacije intendanture bilo da hrana nije stvarno mogla stići

Što smo imali uspjeha, to je bilo postignuto jedino na temelju iznenadenja, jer u svakoj borbi imamo posla barem tri puta jačim neprijateljem. Držimo da bi daleko više uspjeha postigli kad bi, nakon što bar nešto odmorimo i nahranimo brigade, udarili samo na jedno mjesto. Ako nastavimo kao do sada nećemo nikada moći da uništimo niti najmanji dio neprijateljskih jedinica. Na ovakav način uspijevamo tek da ga na pojedinim sektorima momentalno potisnemo uz manje gubitke, a zatim on nakon dva tri sata borbe, kada se naše jedinice potpuno izmore, prelazi sa svježim i mnogo jačim rezervama u protunapad i tjera nas...

Na temelju prednjega, a u vezi sa zaključcima koje je naš štab zajedno sa drugom zamj. komandanta korpusa donio, povukli smo I brigadu na liniju Podlapača — Breštane, a III brigadu XIX divizije na liniju Lisac — Lisina — Čardak — Zrnić Poljane. Održavati ćemo stalni kontakt sa neprijateljem manjim snagama nastojeći prikupiti podatke gdje bi neki dio neprijateljskih snaga stvarno mogli uništiti, a kroz to vrijeme jedinice će nam se barem nešto odmoriti. O namjerama, odnosno odlukama koje budemo donosili, izvještavati ćemo vas stalno unaprijed.

Problem ishrane također je na ovom sektoru težak. Kruha ima još za jedan do dva dana. U vezi rješenja toga pitanja, a na temelju direktiva¹⁰ o tom pitanju koje ste nam u svom dopisu od 28. ov. mj. dali, sazvali smo konferenciju ONOO i komande II lič. područja. O rezultatu iste izvjestiti ćemo vas. Molimo da se sa strane naslova hitno poduzmu mјere za dobavljanje hrane ovamo sa kojeg drugog sektora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Lenac M.

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

BR. 151

NAREDENJE ŠTABA JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ OD 29. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE ZA RA- SPORED I DEJSTVO JEDINICA¹

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 115, 29.V 1944.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE

Prema posljednjim obavještenjima danas je neprijatelj krenuo sa pravca Gračaca i Srba prema Bruvnu i Mazinu. Izdali smo naređenje Operativnom štabu južne grupe brigada da najhitnije vrati III brigadu XIX divizije na njezino pretходno mjesto djelovanja.² Vaš operativni štab se samim tim transformira³ a I vaša brigada stavljaju opet pod neposrednu komandu vašeg štaba. Vaš operativni oficir major Novković krenut će za vaš Štab. Zadatak vaše I brigade ostaje isti prema naredenju od 28. o. mj., s tim da treba da kontroliše i odsjek koji je bio dodijeljen III brigadi XIX divizije.⁴

Pošaljite nam izvještaj o sadašnjoj situaciji na svim sektorima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. T.

Komandant — pukovnik:
M. Š.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 23—1/1, k. 569.

² Ona je upućena na prostoriju Udbina — Bruvno radi zatvaranja pravca Gračac — Lapac (vidi dok. br. 43—1/1, k. 569, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

³ Odnosi se na Operativni štab jugozapadnog sektora za Liku (vidi dok. br. 77).

⁴ Vidi dok. br. 145.

BR. 152

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 29.
MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O
BORBI KOD KONČAROVOG KRAJA I O RASPOREDU NE-
PRIJATELJSKIH I VLASTITIH SNAGA¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ

Br. sl., 29. V 1944.

Dostavlja dnevni iz-
vještaj o situaciji.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

1. — *Podatci o neprijatelju:*

Neprijatelj se nalazi u Crnoj Vlasti i Cigelju odakle sa patrolama krstari prema Ramljanima i Turjanskom. Nalazi se u Babinom Potoku, na Čudinom Klancu i u Plitvičkom Leškovcu.

Jačina neprijatelja u Crnoj Vlasti, Cigelju, Babinom Potoku cijeni se do jedne bojne ojačane sa dvije satnije, koje su 27. o. mj. došle u Babin Potok iz Čanka.²

Na Dumanu neprijatelj se nalazi na starim položajima.

U Gospiću nalaze se manje snage, dok u Perušiću ima većih snaga, koje su prikupljene u toku posljednjih dana, ali ne zna se u koju svrhu.

Neprijatelja nema u Trnovcu, Živiljama, Turjanskom, Homoljcu i na Homoljačkom Klancu, u Prijekoju i Buniću.

Upućene su oficirske patrole da ispitaju stanje neprijatelja na Ljubovu i Širokoj Kuli.³ Predvečer se je čula (oko 19 časova) artiljerijska vatrica sa pravca Široke Kule, gdje je upućen izviđački vod sa obavještajnim oficirom III brigade da ispita stanje na tome sektoru.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 27—1/5, k. 1234.

² U širem rejону sela Babin Potok nalazili su se tada Prvi bataljon 846. puka njemačke 392. legionarske divizije i Devetnaesta ustaška bojna (Istorijat njemačke 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39 14, k. 18.)

³ Na području Široke Kule bile su tada slijedeće neprijateljske jedinice: Trideset prva i Trideset druga ustaška bojna i dijelovi Trećeg bataljona 846. puka njemačke 392. legionarske divizije. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39 14, k. 18.)

2. — Podatci o našim jedinicama:

II brigada: sa dva bataljona nalazi se u Čuića Krčevinama sa zadatkom kontrole Prijekoja — Plitvičkog Leskovca. Jedan bataljon nalazi se na sektoru Ličkog Petrovog Sela sa zadatkom kontrole Ličko Petrovo Selo — Prijekoju. Jedan bataljon nalazi se u Lukićima sa zadatkom kontrole Čudinog Klanca — Končarovog Kraja — Uvalice.

III brigada: sa dva bataljona nalazi se u Krbavici, a sa dva bataljona na Vrpilama sa zadatkom izviđanja neprijatelja i zatvaranja pravca od Ljubova prema Korenici.

I brigada: nalazi se na sektoru Podlapača — Tolić sa zadatkom izviđanja neprijatelja i spriječavanja širenja istog sa prostorije gdje se sada nalazi.

III brigada XIX divizije: vjerovatno se nalazi u pokretu te je njezin raspored ovome štabu još nepoznat.⁴

Lički partizanski odred: sa jednim bataljonom nalazi se u Kamenskom, a sa jednim bataljonom na Velebitu⁵ sa zadatcima po dosadanjem.

Artiljerijski divizion nalazi se u Ondiću i istome je naređeno da pređe na sektor Bjelog Polja u cilju usposobljavanja za borbu.

3. — Borbe vođene u toku današnjeg dana:

Danas oko 5 sati neprijatelj je napao sa pravca Končarovog Kraja i Plitvičkog Leskovca u jačini jedne i pol satnije dva bataljona II. brigade, koji su se nalazili na sektoru istočno od Končarovog Kraja. Poslije kraće borbe bataljoni su se povukli u Uvalicu, gdje se je nastavila borba, te je neprijatelju poslo za rukom da zauzme Uvalicu, a bataljone da potisne na liniju Crni Vrh — Žigi Vrh. Tu su se bataljoni sredili i izvršili napad na neprijatelja, koji se je povukao oko 18 časova, kontrolišući patrolama Uvalicu. Bataljoni su bili povučeni da uzmu novi raspored, kako je to gore izloženo.

Naši gubitci: 1 mrtav, 3 ranjena i 10 nestalih. Neprijateljski gubitci nisu poznati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. Mrda

Komandant, potpukovnik:

N. R. Grubor

⁴ Po naredenju Operativnog štaba jugozapadnog sektora za Liku, Treća brigada je 30. maja napustila položaje kod Široke Kule i Ljubova i prebacila se na Srednju goru (vidi dok. br 170).

⁵ Na Kamenskom je bio Drugi a na Velebitu Prvi bataljon (vidi dok. br. 8—16 6. k. 1234 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 153

DIREKTIVA ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 29.
MAJA 1944. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED
I DEJSTVO¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ

Op. Br. 338, 29.V 1944.

Sadržaj: direktiva
za rad brigada.

ŠTABU II BRIGADE XXXV DIVIZIJE III BRIGADE
XIII DIVIZIJE I STABU XI KORPUSA²

Situacija: neprijatelj pritiješnjen, povukao se je sa prostorije: Korenica — Kravica — Homoljac, koju sada kontrolišu naše jedinice.

Istog dana neprijateljske jedinice, pored ustaša, ojačane i sa jednom legionarskom bojnom, zadržale su se na Crnom Vrhu više Ljubova i izvršile uspješan kontranapad na jedinice štaba Južne grupe brigada i odbacile ih tako, da sada neprijatelj ponovno kontroliše Ljubovo — Kuzmanovača — Bunić — Salamunić — Svračkovo Selo.³ Na tome sektoru nalaze se sada sljedeće neprijateljske jedinice: 31. i 32 ustaška bojna i jedna legionarska bojna.⁴

Do uveče 28. o. m., ovladavši tom prostorijom, neprijatelj nije krenuo dalje.

U vezi sa gore izloženom situacijom,

naređuje se

1. — II brigada:

1. — Postaviti će se na prostor: Končarov Kraj — Homoljac — Leskovac sa zadatkom zatvaranja pravca od Vrhovina.⁵

Jedinice držati na okupu i u ruci, obezbjeđenja dobro postaviti, a naročito dobro organizovati izviđačku i osmatračku službu. Ceste solidno onesposobiti i minirati.

¹ Original. pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnistorijskog instituta, reg. br. 5—2/2, k. 1234.

² Divizija je primjerak direkture poslala Štabu korpusa na uvid.

³ Vidi dok. br. 170.

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 152.

Jedan bataljon uputiti po zasebnom naređenju br. 337 od 28. o.m.⁶ dostavljeno toj brigadi zasebno.

2. — III brigada
XIII diviz.:.

2. — Postaviti će se na prostoriju: Krbabica — Vrpile sa zadatkom temeljito sređivanja i odmora te brigade, a održavati kontakt sa neprijateljem na prostoriji: Čanak — Kozjan — Bunić. U slučaju njegovog nadiranja u pravcu Krbabice, Vrpila i Debelog Brda, napasti ga svom snagom i onemogućiti njegov prolaz.⁷

3. — I brigada:

3. — Nalaziti će se na prostoriji: Podlapača — Tolić — sa zadatkom održavanja kontakta sa neprijateljem, ispitivanja njegovih snaga i spriječavanja njegovog širenja sa sadanje prostorije. Ova brigada nalazi se pod komandom Operativnog štaba Južne grupe brigada.⁸

4. — III brigada
XIX divizije:

4. — Nalaziti će se na prostoru: Breštanе — Ledenice — Zrnić Poljana — Čardak sa zadatkom koordiniranog rada po potrebi sa ostalim jedinicama. Ova brigada također se nalazi pod komandom Operativnog štaba za Južnu grupu brigada.⁹

5. — Osnovni zadatak jedinica jeste sređivanje unutrašnjeg stanja, odmor i popravljanje kondicije u koju svrhu poboljšati hranu za tri dana od danas, izdavajući svaki dan po tri obroka, za što je već izdato naređenje u tom cilju našoj intendanturi. Svi štabovi pod ličnom odgovornošću komandanta i komesara moraju uložiti maksimum truda da kroz najkraće vrijeme ospose i fizički i moralno svoje jedinice za nove zadatke.

Ovo vrijeme sređivanja, odmora i zatišja štabovi moraju iskoristiti da se organizuje što bolja služba izviđanja, osmatranja, i uopće prikupljanje podataka o neprijatelju: jačini i rasporedu, namjerama, kvalitetu, naoružanju i imena neprijateljskih jedinica, koje se nalaze na dodijeljenom odsjeku. Ove podatke prikupiti što prije i dostaviti ovom štabu.

⁶ Redakcija ne raspolaze tim dokumentom.

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 152.

⁹ Po naređenju Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ, taj štab je 29. maja rasformiran (vidi dok. br. 77 i 151).

No opet ne smije se dogoditi da štabovi padnu u takvu grešku da jedinice drže na položajima. Glavninu snaga držati na okupu, a samo najpotrebnijim snagama obezbjeđivati se i svršavati ostale zadatke, no štabovi biće lično odgovorni, ako jedinice budu iznenađene.

6. — Po jedinicima izvršiti dezinfekciju, šišanje i brijanje, pranje veša i kupanje.

7. — Izvršiti prikupljanje pohranjenih puškomitrailjeza, teških i lakih bacača i izvršiti popunu municijom.

8. — Veze: Sa ovim štabom uspostaviti telefonsku vezu.

Održavati, odnosno uhvatiti vezu i sa susjednim jedinicama.

9. — U toku današnjeg dana dostaviti ovom štabu sadanje brojno stanje i stanje municije.

Dostaviti u roku 24 sata sve operativne izvještaje, koji još nisu dostavljeni.

10. — Svakog dana dostavljati ovome štabu do 21 sat izvještaj, što je učinjeno u toku dana.

11. — Naročitu pažnju obratiti na ishranu boraca.

12. — Mi se nalazimo u Vrelu. O promjenama mjesta vaših štabova odmah nas izvještavati.

Prijem naređenja potvrditi.

Naređenje br. 337 od jučer stavlja se van snage.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. Mrda

Komandant potpukovnik:
N. R. Grubor

BR. 154

**IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG
SEKTORA ZA LIKU OD 29. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG
KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJA
NA GOLOURI, KONJSKOM VRHU I VELONJU¹**

OPERATIVNI ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU

Br. sl.

Dne 29. maja 1944. god. u 18 sati

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Razvoj situacije 28. ov. mj.:

III brigada XIX divizije po prijemu naređenja² da krene na prostoriju Kuzmanovača — Bunić; pokret je izvršila u 8.30 sati. Oko 13.30 sati prispjela je sa tri bataljona na Ljubovo i napala neprijatelja koji je držao položaj Goloura — Konjski Vrh — Velonj.³ Poslije dvosatne borbe nije uspjela neprijatelja potisnuti sa tog položaja i zadržala položaje k. 1063 — Čubrića Vrh (k. 1145) — k. 936 — k. 903 — k. 976. Njen IV bataljon drži položaj Zubari (k. 701) — Crni Vrh (k. 786). U 18 sati poslato je brigadi naređenje⁴ da se u vezi sa situacijom kod I brigade XXXV div. povuče na prostoriju Čardak — Zrnić Poljana — Ledenice.

I brigada XXXV div., poslije izvlačenja iz borbe, postavila se na prostoriju Podlapaća — Breštane.

Prema izvještaju⁵ III brig. u 22 sata brigada je zauzela Golouru i uputila manje snage u pravcu Ljubovo.

Neprijatelj se u toku noći povukao na svoje polazne položaje.

Sadanje stanje:

Naše su jedinice u pokretu i zauzimanju rasporeda prema dobivenoj zapovijesti koja se prilaže.⁶

Neprijatelj drži glavninu svojih snaga na Crnom Vrhу i kontroliše Ljubovo i Vukmiroviće. U Buniću i Salamuniću noćas nije bilo neprijatelja.

Jutros u 7.30 sati izvršio je neprijatelj, koji se sastoji od četnika i legionara, upad na naš teritorij iz Gračaca i Vel. Popine u pravcu Bruvna i od Srba i Suvaje u pravcu Mazina.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 28/1—42, k. 1611 A.

² Vidi dok. br. 149 i 150.

³ Vidi dok. br. 170.

⁴ Vidi dok. br. 170.

⁵ Redakcija ne raspolaže tim izvještajem.

⁶ Vidi dok. br. 22/1—42, k. 1611 A u Arhivi Vojnoistorijskog instituta.

Jačina i namjera neprijatelja nije nam poznata. Izdali smo naređenje Lič. području da sa snagama koje mu stoje na raspoloženju stupi u dodir sa neprijateljem, osmatra njegove pohrane i zadržava njegovo daljnje nadiranje. Mi smatramo da ovaj neprijateljski ispad ima za cilj da olakša pritisak na naše snage na pravcu Bunić — Široka Kula i da razvuče naše snage. Prema razvoju situacije poduzet ćemo potrebne mjere.

Prema vašem naređenju⁷ op. br. 114 naredili smo majoru Vilku da što prije dopremi kompletну haubičku municiju u Šeganovac, te smo mu u tom cilju stavili na raspoloženje brdsku bateriju VIII divizije kojoj smo naredili da se vrati na Kordun u sastav svog diviziona. Njene topove neprijatelj je pronašao i odvukao.⁸ Ostali su joj samo zatvarači i par kola bez konja. Po istom vašem naređenju, da ljudstvo korpusnog diviziona uputimo u Šeganovac, nismo postupili zbog situacije na prostoru Mazin — Bruvno.

Potvrđujemo prijem naređenja op. br. 114 od 28. v ov. god.⁹

Iz priložene zapovijesti¹⁰ vidi se šta smo poduzeli i koje smo zadatke postavili pred naše jedinice.

Informativni podaci:

U Gospicu se navodno nalaze veće snage Nijemaca. Kamioni koji prolaze cestom Gospic — Karlobag voze vojsku i materijal. Neprijatelj se koncentriše u Karlobagu i prelazi za otok Pag.¹¹ 25. ov. mj. IX ustaška bojna otišla je za Karlobag. Garnizon, koji je do sada ta bojna držala u Brušanima, zamjenilo je 160 domobrana i nešto žandara. U Gospic je neprijatelj dopremio veću količinu žita. 26. ov. mj. 10 kamiona ustaša otišlo za Karlobag.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Lenac M.

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 145.

⁹ Vidi dok. br. 41—1/1, k. 569 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹⁰ Vidi dok. br. 145.

¹¹ U Istorijatu njemačke 392. legionarske divizije o tome piše: »Pag, koji je dosada bio posjednut samo slabim dijelovima 9. ust. bataljona, nije smio da bude napadnut od strane bandi prije nego što mu budu upućena pojačanja. Prema izvještajima povjerenika da neprijatelj namjerava da protiv Paga preduzme jednu akciju komandomosu, 5. V na Pag su prebaćene 2 čete 847. grenad.[irskog] puka sa zadatkom da tamo ostanu duže vremena i da na visu ist. od mjesta Pag izrade jednu oslonu tačku. Da bi se zagarantovala artiljerijska podrška, naređeno je 1. vodu 6. bater. art. puka, koji se nalazio u Karlobagu, da zauzme položaj oko 5 km južno od Karlobaga (vidi dok. br. 38/14, k 18 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 155

NAREDENJE OPERATIVNOG ŠTABA JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU OD 29. MAJA 1944. ŠTABU TREĆE BRIGADE DEVETNAESTE DIVIZIJE DA SE POVUČE NA PROSTORIJU BREŠTANE — LEDENICE — ZRNIĆ POLJANA RADI ODMORA I SREĐIVANJA JEDINICA¹

OPERATIVNI ŠTAB
JUGOZAPADNOG SEKTORA ZA LIKU

Br. sl.

Dne 29. maja 1944. god.u 22 sati

ŠTABU III BRIGADE XIX DIVIZIJE

Uputili smo vam već dva naređenja;² jedno juče po podne, a drugo danas u 14 sati da se sa brigadom povučete na prostoriju Breštane — Ledenice — Zrnić Poljana u cilju odmora i sređivanja vaših jedinica. Prema istom naređenju treba da izbacite jedan bataljon na prostor Lisina — Čardak kao predstražu.

Naša prva brigada nalazi se na prostoru Podlapača — Tolić — Sv. Gospa također u cilju odmora i sređivanja jedinice.

Jučer se neprijatelj, pritješnjen pritiskom naših snaga, povukao na prostoriju Korenica — Kravica — Homoljac koju sada kontrolišu naše jedinice XXXV divizije.³

Neprijatelj je danas sa manjim snagama ispaо iz Gračaca — Vel. Popine — Srba i Suvaje i iz Lapca. Sa svih tih pravaca uglavnom je odbijen. Sa manjim snagama se zadržao u Derin Gaju i na Kuku.

Vaša kuhinja nalazi se na Čardaku i hrana od dva obroka vas čeka spremna. Mi ćemo imati skoro telefonsku vezu sa Čardakom.

Mi se nalazimo u Budžaku kod Podlapače.

Pristupite što prije odmoru i sređivanju jedinica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Lenac M.

Komandant, potpukovnik:
Perhavec

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 24/1—42, k. 1611 A.

² Vidi dok. br. 742, k. 1611 A u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

³ Vidi dok. br. 153.

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE BRIGADE OD 29. MAJA 1944.
ŠTABU TRIDESET PETE DIVIZIJE O NAPADU NA VELIKU
I MALU LISINU I ČARDAK I NA LINIJI LJUBOVO —
BUNIĆ¹

ŠTAB
I BRIGADE XXXV DIVIZIJE
29. maja 1944. godine

Dostavlja operativni
izvještaj.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA

26. V ov. g. brigada je dobila zadatak² da sa jednim bataljonom napadne neprijatelja na V. i M. Lisini, a u zajednici sa III brigadom XIX divizije koja je imala da napadne neprijatelja na Čardaku,³ sa jednim bataljom da se osigura Pišać — Šalamunić — Svračkovo Selo — Bunić, jedan bataljon da bude u rezervi: rezerva se nalazila na Metlici kod Breštanu.

27. U 2h brigada je krenula na zadatak prema dobivenoj zapovijesti⁴ od Operativnog štaba za jugozapadni sektor Like sa slijedećim rasporedom:

I bataljon da osigura desni bok našim snagama koje su izvodile akciju na sektoru Čardak — Velika i Mala Lisina, II bataljon dobio je zadatak da napadne neprijatelja na sektor Velika i Mala Lisina, a u zajednici sa III brigadom XIX divizije, III bataljon bio je kao opšta rezerva Operativnog štaba za jugozapadni sektor Like, IV bataljon i Izviđačka četa nisu bile u sastavu brigade, već su se nalazile u Cujića Krčevini.

Raspored i snage neprijatelja bile su na sektoru Velika i Mala Lisina u jačini 31. ustaške bojne; na Čardaku neprijatelja nije bilo.

27. V t.g. u 5h otpočela je akcija na dodijeljenom sektoru ove brigade na koji je napadao naš II bataljon, koji je dobrim manevrom svojih snaga i skoncentrisanom pješadijskom vatreom na neprijateljske položaje uspio da odbaci neprijatelja sa njegovih položaja.

¹ Original. pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta. reg. br. 5/1, k. 1237.

² i ⁴ Vidi dok. br. 137.

³ Vidi dok. br. 170.

27. V 1944. dobiveno je usmeno naređenje, da se brigada što prije kreće u pravcu Ljubovo — Čurum, sa zadatkom da napadne neprijatelja na sektor Ljubovo — Bunić. Brigada je krenula na dobiveni zadatak u 23 h sa slijedećim rasporedom: 1. bataljon napasti će neprijatelja na sektoru Čurum, kota 1245 i 1162, 3. bataljon, ojačan sa 4 brede osigurati će sa boka od pravca Bunić sa položajem kota 940, kota 967 i kota 805. 2. bataljon nije mogao na vrijeme stići na zadatak, pošto mu nije moglo stići naređenje na vrijeme, jer se bataljon nalazio na Velikoj i Maloj Lisini i bio umoran, pošto je istoga dana vodio borbu na tome sektoru.

Snage neprijatelja bile su slijedeće: 31. bojna, ojačana sa dvije satnije legionara, na sektoru Rakići — Vukmirovići i Konjski Vrh, 32. ustaška bojna, također ojačana sa dvije satnije legionara, na sektoru Obsenice — Čurum — Crni Vrh (kota 1245), kota 1162. Akcija je otpočela 28. ov. mj. u 4 h. Akcija nije uspjela pošto je neprijatelj bio nadmoćniji, te je bataljon bio prisiljen da se povuče na svoje polazne položaje, gdje je zauzeo položaj na koti Kosa. U 9 h neprijatelj je počeo nastupati u pravcu naših položaja, tj. u pravcu našeg 1. i 3. bataljona, sa jačim kolonama, gdje su bataljoni primili borbu. Oko 11 h neprijatelj je jačim snagama uspio odbaciti naše snage i ovladao je istim položajima oko 13 h. Naše su se snage povukle na slijedeće položaje: Panos, kota 1018, kota 866 i Srnečak. U 15 h. brigada 19. divizije napala je neprijatelja od pravca Čubrića Jezera u pravcu Konjskog Brda, te je prisilila neprijatelja da se povuče s tih položaja. Oko 16 h neprijatelj se povukao sa svih položaja na svoje polazne položaje.

U 18 h brigada je dobila naređenje, pošto se neprijatelj povukao, da se naše snage povuku na odmaranje Podlapača — Breštane, s tim što su na položaju ostale izvidnice, koje su održavale neprekidan kontakt s neprijateljem.

Ishod borbe: Neprijatelj je u toku ovih dviju akcija pretrpio gubitke i to 23 mrtva i veći broj ranjenih.

Sopstveni gubici: U toku ove dvije akcije naši gubici bili su 8 ranjenih drugova, među kojima je bio zamjenik komesara čete drug Jandre Đukić, i 6 drugova iznemoglih.

Utrošak municije: Po svim vrstama oružja utrošeno je 3.420 metaka, 30 kom. ručnih bombi, 10 mina malih i 10 kapsla za mali bacač.

Izgubljeno od oružja i spreme: U toku ove dvije borbe nije ništa izgubljeno od oružja i spreme.

Pokvarenog oružja nije bilo.

Veza sa jedinicama bila je dobra i redovna, sem drugog bataljona, s kojim nismo imali veze do 9 h 28. ov. mj.

Kritički osvrt: Budnost kod jedinica bila je dobra, ~~sem~~
kod 3. čete 3. bataljona, koja je slabo osmatrala, te se neprija-
telj prebacio na jurišno odstojanje, a da ga nisu primijetili;
kod 2. bataljona, što se povukao sa položaja, iako nije to mora-
učiniti pošto nije bio jak pritisak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Komandant, poručnik:
M. Koprivica
(M. P.)

BR. 157

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE TRINAESTE DIVI- ZIJE OD 29. MAJA 1944. ŠTABU TRIDESET PETE DIVI- ZIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJA U KORENICI I NA OKOLNIM VISOVIMA¹

ŠTAB III BRIGADE
XIII DIVIZIJE NOVJ
29. maja 1944. god.

Operativni izvještaj
od 27. i 28. ov. mj.

ŠTABU XXXV DIVIZIJE NOVJ

Dostavlja se naslovu operativni izvještaj o borbi 27. na
28. ov. mj.

Operacije su se izvodile na Korenici i okolne kote, tj. Mr-
sinj, Varićak i Derikrava (k. 907).

Borbu je vodila cijela brigada pojačana sa dva bataljona
II brigade 35. divizije.²

Borba se vodila sa neprijateljskom ustaškom XIX boj-
nom Ivana Mesića, koja je bila jačine tri do četiri stotine
vojnika.

Naše namjere, odnosno zadatak, bio je protjerati nepri-
jatelja sa navedenih položaja. Neprijateljske namjere bile su

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 15—15, k. 1237 A.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 134.

držati navedena mjesta dok opljačka sela, i drugo, da veže naše snage na tom sektoru kako bi neprijateljske kolone lakše prolazile u pravcu Prijekoja — Bihaća itd.

Pismena zapovijest nije izdavana, već je štabovima bataljona usmeno saopšteno i naređeno; izvršeno je samo izviđanje.

Borba je počela 27. ov. mj. u 3,45 sati kod I i II bataljona, dok je kod IV. poslije 15 minuta.

Tok borbe: I i III bataljon, koji su napali na kotu 907, privukli su se na par stotina metara do neprijatelja gdje su čekali na signal, koji se trebao dati za napad, a međutim uslijed magle i šume, signal koji je dao III bataljon nije se uopće mogao primijetiti. Bataljoni su krenuli u napad i privukli se do samih bunkera, gdje ih je neprijatelj primijetio i odjednom otvorio vatru iz automatskog oružja kojeg je moglo biti 7—8 komada. Borci su otvorili vatru i bacili par ručnih bombi, ali od prve neprijateljske vatre bilo je gubitaka i uslijed čistine, bataljonima nije uspjelo da ponovnim napadom izbace neprijatelja. Borba se vodila na navedenom mjestu oko tri četvrti sata, kada je već bio dan, i bataljoni su se povukli za dvije stotine metara nazad kako bi mogli izdržati neprijateljsku vatru i praviti pritisak vlastitom vatrom. U 8 sati dobili su naređenje od štaba divizije da se vrši jaki pritisak na neprijatelja i da se nastoji zbaciti istoga sa položaja. Kada su bataljoni postupili po naređenju i počeli ponovo da se privlače, neprijatelj je dobio pojačanje od pravca Bunića u jačini od dvije satnije i krenuli u protunapad, gdje su naše jedinice dignute sa položaja i povlačile se dosta u neredu. Neprijatelj je produžio gonjenje jednom satnjom do sela Tuka gdje je bio zaustavljen; nakon jedan sat povukao se na polazne položaje.

III i IV bataljon stigli su na polazne položaje u određeno vrijeme i krenuli na izvršenje zadatka svaki u svom pravcu, dok je bataljon II brigade stigao nakon jedan sat. III bataljon, koji je zaposjeo kotu 1153, stigao je u 3,40 na položaj zbog nepruhodnog terena po kojem je otežano kretanje, a naročito po noći. Rakete koje je imao ispaliti za signal nisu se vidjele uslijed magle i šume, stoga je bilo zakašnjenje kod ostalih jedinica koje su čekale na navedeni znak. IV bataljon stupio je u borbu u 3,45 sati i uspio potisnuti neprijatelja sa nekih položaja, ali uslijed prodora kod III bataljona, gdje je neprijatelj uspio zavladati dominantnim kotama, isti se morao povući padinama Mrsinja u pravcu Vrela. Bataljon II brigade, koji je stigao sa zakašnjenjem na padine Mrsinja prema Vrpilama, nije došao do izražaja u samom napadu pošto je zadocnio. III bataljon, koji je bio napadnut od neprijatelja, bio je razbijen u prvom naletu gdje je imao 11 nestalih boraca, što najbolje govori da

nije bilo neke uporne borbe, poslije čega se bataljon povukao preko Mrsinja u pravcu Pogledala.

Istog dana oko 12 sati neprijatelj se povukao nazad Korenicu i ostale položaje. U 20 sati na večer bili smo obavijesteni od II brigade, koja se nalazila sa dva bataljona u Pogledalo — Korenička Reka, da je neprijatelj došao iz tri pravca prema njihovim položajima u jačini od 150—200 vojnika i da se njihov bataljon povukao u pravcu Koreničke Reke u Mihaljevac.

Prema naređenju toga štaba trebao je uslijediti ponovo napad na iste položaje, kao i prošlu noć, time što je bilo neke izmjene u samom napadu. Bataljoni II brigade kojima je bilo naređeno od strane toga štaba kao i od nas, pod čiju komandu spadamo, da dođu prema Borju kod križanja cesta od kuda se treba izvršiti pokret za izvršenje dobivenog zadatka. U vezi nedolaska navedenih bataljona i obavještenja od istih, po neprijateljskom dolasku na Homoljac, nismo mogli raspoloživim snagama da krenemo u napad i osiguramo se prema Homoljcu. I i II bataljon, koji su izbili na kotu 907 u 4 sata, na istoj nisu našli neprijatelja koji se povukao i napustio samo mjesto Korenica. Neprijatelj se povukao u pravcu Babin Potoka da nije bio zapažen od naših jedinica, pošto smo se oslanjali na bataljone II brigade, i tako nismo kontrolisali cestu premda smo bili upozoreni od toga štaba, da bi neprijatelj mogao da napusti Korenicu, a što smo i sami konstatovali.

Postavljeni zadaci, koji su bili pred ovom brigadom, nisu izvršeni kao što je bilo predviđeno. Neprijateljski gubici u ovoj borbi, koliko smo mogli ustanoviti, bilo je oko 15 mrtvih i ranjenih, među kojima je bio i jedan zapovjednik satnije poručnik.

Naši gubici u ljudstvu i materijalu: 7 mrtvih, 12 ranjenih i 15 nestalih boraca, (od kojih je vjerovatno neki broj i zarobljen i te većina onih koji nisu mogli u povlačenju da stignu ostale borce III bataljona).

Izgubljeno je 8 pušaka, 1 puškomitrailjez i 1 mali bacač sa nestalim borcima. Utrošeno je 5.100 metaka, 20 mina za teški bacač, 30 za laki bacač i 16 ručnih bombi.

Kritički osvrt: Zadaci koji su bili postavljeni pred ovu brigadu moglo se polučiti makar nekoliko uspjeha da je bilo više prodornosti i čvrstine kod pojedinih bataljona koji su dosta zatajali u borbi. Razlog tomu jest, jedno slaba živahnost, prodornost jedinica koja treba u napadu da bude na visini, drugo što i sam komandni kadar u tim jedinicama više se gubi i postaju kao borci, ne držeći čvrsto jedinice u rukama, treće

slaba fizička kondicija boraca koji su dosta nepokretni da bi se zaskočilo neprijatelju u njegovu pothvatu i raznovrsnim manevrima.

Sam napad bio je dosta kasno, pošto su jedinice imale nepristupačan put, drugo što nije neprijatelj bio napadnut na svim položajima kako je to bilo predviđeno i tako je mogao pružiti pomoć napadnutim položajima slabeći one koji nisu ugroženi.³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivo Stipanić

Operativni oficir: Komandant, major:
poručnik: **B. Mamula**
B. Gostović

(M. P.)

BR. 158

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE BRIGADE OD 29. MAJA 1944. ŠTABU DVADESETE DIVIZIJE O DEMONSTRATIVNIM NA- PADIMA NA HRVACE I SINJ I O DRUGIM BORBAMA¹

Š T A B
II BRIGADE XX DIVIZIJE NOVJ.
29 maja 1944
Br. 483

Operativni izvještaj
950 44

ŠTABU XX DIVIZIJE N.O.V.J.

27 na noć izvršili smo sa jednim bataljonom ojačanim sa bacačem jači demonstrativni napad na selo Hrvace. Sa dve čete jednog bataljona izvršili smo demonstrativni napad na Sinj,

³ Kao uzroke neuspjelog napada na Korenicu Štab Jedanaestog korpusa navodi: neaktivnost južne grupe brigada (Prva brigada Trideset pete divizije i Treća brigada Devetnaeste divizije), koja je napadala neprijatelja na komunikaciji Vrbac — Podlapac, i dolazak pojačanja napadnutoj posadi u Korenici (vidi dok. br. 162 u ovoj knjizi i depešu Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—6 1. k. 119 10).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 29 2. k. 1029.

prekinuli telefonsku liniju Hrvace — Sinj i postavili dve na-
gazne mine koje su i dalje ostale na toj cesti. Jedna četa III
bataljona ojačana teškim mitraljezom postavljena na Plešivicu
sa zadatkom da štiti povlačenje naših snaga kao i pariranje u
slučaju potrebe.

I bataljon koji je napadao Hrvace, privukao se blizu i vat-
rom pritiskao neprijatelja koji se je koncentrisao oko crkve i
davao otpor. Bacač je privučen na blisko otstojanje kod Pleti-
kosića kuća i tukao je u glavni centar oko crkve. Izbacio je 22
granate teške i 4 lake. Rezultat ne znamo kaki je, ali vjero-
vatno da je neprijatelj imao žrtava, jer je bacač dobro tukao.
Neprijatelj je davao otpor i tukao je sa bacačem. Naša dva
druga lakše ranjena od oskoka bacačke granate.

Četa koja je pucala na Sinj, napravila je uzbunu kod
neprijatelja i neprijatelj je tukao bacačem ispred Suhača pre-
ma Karakašici i Lučanima, a iz topa bacio je nekoliko granata
na padine Plešivice i prema Satriću.

Prije dana povukli smo sve snage u Beare i Zelovo. Na
Plešivici ostala je i dalje II četa III bataljona, koja je imala
zadatak da drži Plešivicu, osmatra Sinj i Hrvace i u koliko ne-
prijatelj izjutra krene prema Zelovu ili Plešivici, istoga tući i
izvjestiti o pokretima neprijatelja. Jedna četa IV bataljona
koja je bila u brigadnoj rezervi, postavljena je posle izvlačenja
naših snaga na Gradinu između Potravlja i Zelova, koja je
imala zadatak da zatvara pravce put Hrvace — Zelovo kao i
Potravlje — Zelovo.

28 u 9 sati neprijatelj sa oko 150 vojnika podvukao se je
uz Plešivicu od pravca Hrvaca i Sinja, neprimjećeno i došao
u neposrednu blizinu 2 čete III bataljona, koja je držala polo-
žaj na Plešivici. Zapucao na četu koja više nije bila u stanju
da se snade i neorganizovano se povukla. Na položaju ostao je
teški mitraljez i poginuo vodnik mitraljeskog voda potporučnik
Šoda Mijo. Iz 2 čete nestalo je 8 boraca sa 5 pušaka, koji se do
sada nisu javili i ne zna se šta je sa njima ili su zarobljeni ili
su pobegli svojim kućama. Za ovaj slučaj snosi najveću krivicu
komanda 2 čete III bataljona i vodnik mitraljeskog voda, koji
su imali jasan zadatak i dobar položaj sa kojeg su imali dobru
preglednost i mogli su da dadnu dobar otpor, da ne dozvole
neprijatelju da izide na Plešivicu i da ga dobro potuku. Ali
prema svemu vidi se, da nisu osmatrali i da je jedan veći dio
spavao, dok je neprijatelj mogao da im dode na blisko otsto-
janje neprimjećen. . .

Kada je neprijatelj 28 krenuo od Sinja i Hrvaca prema
Zelovu, a još za vreme samog našeg napada na Sinj i Hrvace,

ustaše i domobrani u jačini oko 400 vojnika krenuli su sa Viskom i Dicma prema Neoriću i Gisdavcu. Odatle su izjutra došli u Gornji Muć do Otarnika (k. 696) i zauzeli k. 696. Naš II bataljon koji je bio u Brstanovu izašao je na položaj Moseć prema Gisdavcu i Gornjem Muću i dočekao ovoga neprijatelja i nije mu dao da se popne na Moseć. Kada smo dobili obaveštenje, da je neprijatelj stigao do Gornjeg Muća, mi smo naredili našem IV bataljonu, koji se nalazio na položaju prema Kljacima, da krene prema Otarniku i napadne neprijatelja koji je stigao do Gornjeg Muća. Također III bataljon, koji se nalazio u Bearama orjentisao je jednu četu prema istom neprijatelju i zapucao iz te strane. Neprijatelj se je počeo povlačiti iz pravaca iz kojih je došao i to u 14 sati. Za ovo sve vrijeme, neprijatelj je držao Plešivicu, dok se nisu povukle neprijateljske snage koje su došle iz pravca Dicma. Poslije toga, pred samu noć, neprijatelj se počeo povlačiti sa Plešvice, kojega je gonio naš I i III bataljon. Izlaskom naših snaga na Plešvicu pronađen je mrtav potporučnik Šoda Mijo i sahranjen je. Neprijatelj se je povukao u svoje stare baze.

Za čitavo ovo vrijeme Sviljsko-Mosećki odred nalazio se je prema Mirlović Polju i Svilaji i prema Otišiću.

Udarna grupa IV bataljona noću 26 t.m. napravila je zasjedu na cesti Sedam Kaštela — Trogir, dočekala jedan neprijateljski kamion, bacila na njega 6 ručnih bombi i opalila dva plotuna. Kamion je uspio da pobegne. Rezultat je 4 mrtva i 10 ranjenih neprijateljskih vojnika. Podaci dobiveni iz pouzdanih izvora.

Drug Bogde² javio nam je preko Splitskog područja radiogramom, da je uputio materijal kojega treba da prihvativimo. Mi smo uputili naš III bataljon za prihvat materijala. Javili smo drugu Bogdi da šalje što više oružja i municije. O prebacivanju materijala izvestićemo vas naknadno, dok vidimo šta je došlo i kako će se prebaciti, o čemu ćemo moći da vas izvestimo koliko će biti potrebno naših snaga da se angažuje za prebacivanje materijala.

Komesar drug Vojo³ otišao je na Lečevičku opštinu u vezi mobilizacije. Mobilizaciju vrše pozadinske ustanove uz pomoć našu. Za nekoliko dana moći ćemo vas izvestiti kakav je rezultat.

Jučerašnji dolazak neprijatelja u Neorić i Gornji Muć izgleda da je loše uticao na novomobilisane iz Neorića i može se očekivati da bi moglo biti otpadaka.

² Njeguš

³ Janković

Što nam javljate da nabavimo što više hrane, mi je sada nemamo, ali nastojaćemo, koliko dođemo do kakve hrane, pošlaćemo je tamo.

S. F. S. N.

Politkomesar,
sl. otsutan.

Komandant, major
Savo Kesar

(M. P.)

Po kuriru u
12 sati.

P. S. Primili smo dopis od Komande područja u kome namjavljaju, da su primili naređenje od Vas t.j. u vezi štaba Korpusa, da svi novomobilisani Spličani upućuju se u IX diviziju a sa Trogirskog i Šibenskog sektora za XX diviziju. Do sada koje smo mi dobili Spličane, već su raspodjeljeni po bataljonima i ako bi se moralo njih slati u IX diviziju, bilo bi nezgodno a jedan dobar dio od njih već je primio i oružje. Također u njih smo sigurniji nego u druge, da neće pobjeći. Što se tiče ostale mobilizacije još se nezna kako će proći i kako će ovi novomobilisani iz Muća i Ogorja opštine obastati, a naročito Neorićani. Za ovu naredbu nismo znali do danas i prema tome mišljenja smo, da ovi borci koji su se već svrstali u naše jedinice svakako treba da ostanu, a u koliko budu dolazili drugi Spličani, što je svakako vjerovatno da će dolaziti, jer neprijatelj na donjem sektoru vrši mobilizaciju i muških i ženskih i svi naši simpatizeri i one koje obuhvati naša organizacija, vjerovatno će izlaziti. Mišljenja smo koji od sada budu izlazili iz Splita i splitskog sektora upućuju se za IX diviziju. A možda bi i bolje bilo, da ovi u koje se može i sumnjati da će pobjeći i teže se odazivaju, upućuju u IX diviziju kako bi se odmaknuli dalje od svog terena. O ovome nas izvestite kako ćemo da postupamo.

Savo

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE OD 29. MAJA 1944.
ŠTABU DVADESETE DIVIZIJE O UNIŠTENJU USTAŠKO-
DOMOBRANSKE POSADE U ARŽANU¹**

Š T A B
III. BRIGADE XX DIVIZIJE NOVJ
Položaj 29. V 1944.

Operativni izvještaj o
akciji na Aržano.

ŠTABU XX. DIVIZIJE NOVJ

P o l o ž a j

Dostavljamo Operativni izvještaj o akciji na Aržano izvedenoj 27/28. o.mj.

1.) Položaj na kojem je jedinica vodila borbu (sekcija Livno 1 : 100.000) dosta je krševit i slabo pošumljen, pa pored toga brisani prostor ispred neprijateljskih bunkera, tako da je bilo dosta otežano privlačenje za napad.

Neprijatelj je bio smješten u dva komšiluka, okruženi sa nizom suho izgrađenih bunkera, solidno građeni, odozgo pokriveni sa drvljem i pločama.

Zgrade u kojima je stanovao građene su masivno, te su iste bile utvrđene sa vanjskim zidom kao bunkerji.

2.) Naša Brigada sudjelovala je u ovoj borbi u zajednici sa jednim bataljonom Mosorskog Odreda, koji je dao osiguranje na Orlovači. Ovaj bataljon nije imao borbu sa razbijajućim vojnicima iz garnizona Aržana nego manju borbu sa dva kamiona Nijemaca koji su došli u pomoć iz Studenaca. Ovdje je postavio na osiguranju naš minerski vod nagazne mine, te je ubijen od eksplozije mine jedan njemački oficir i jedan njemački vojnik.
3.) U ovom garnizonu nalazile su se dvije satnije domobrana i jedna satnija ustaša. Komandant bojne bio je natporučnik Kosošić, a satnik ustaške satnije bio je natporučnik Strela, koji je ubijen u bunkeru, dok za komandanta bojne ne znamo je li poginuo ili je stradao u povlačenju.

4.) Namjera neprijatelja bila je odbrana garnizona Aržanovo, a naša namjera je bila da zauzmemo taj garnizon. Ovaj garni-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 31—5 2. k. 1029.

zon htjeli smo zauzeti iz razloga da bi smanjili pritisak koji je neprijatelj vršio prema Livanjskom Polju i Drvaru, te da bi naoružali novomobilisano ljudstvo, kojega imamo dosta bez oružja. Likvidacijom ovoga garnizona oduzeli bi neprijatelju ljudstvo koje bi ga moglo ispomagati pri vršenju gore pomenute ofanzive. Samim zauzećem ovoga garnizona podigao se je moral novomobilisanih boraca čitave Brigade, a dobro je djelovao i na sve ostale, a također će nam dobro poslužiti i za provođenje daljnje mobilizacije na ovome sektoru.

- 5.) Prilažemo izdatu zapovijest za likvidaciju ovoga garnizona.²
6.) Borba je počela 26. o. mj. u 24 sata.

7.) Naše podilaženje ovom garnizonu bilo im je javljeno sa signalom iz nama neprijateljskih kuća u Kamenskom i neprijatelj je naš napad čekao spremam na svojim položajima. Kada su se naši borci privukli na blisko otstojanje neprijatelj je otvorio žestoku vatru iz svih oružja, teških bacača i automatskog oružja. Nato su se naši borci pritajili, ne otvarajući vatru iz pušaka i na dati znak naši borci izvršili su juriš sa ručnim bombama na bunkere, koje su poslije dvosatne borbe likvidirali i neprijatelja natjerali u bjegstvo.³ Nato je rezervna četa III. bataljona nastavila gonjenje neprijatelja prema našoj zasjedi.

Bataljoni su u određeno vrijeme izvršili napad, tako da je žestina udara neprijatelja omela i prisilila na povlačenje. U povlačenju neprijatelj je naišao na zasedu našeg IV. bataljona, koja je bila dobro postavljena gdje je uspio 50 ubiti i 105 zarobiti. . . . Također neprijatelj je uspio da razbaca skoro cijelo naoružanje naokolo po ogradama i žbunju, te smo isto pronačlazili po danu, a neke djelove uopšte nismo mogli pronaći kao nišanske sprave teških bacača, djelove od puškomitrailjeza i dr.

Moral neprijatelja bio je vrlo dobar. To se može zaključiti iz toga što je neprijatelj iz bunkera vikao našim »veza«, »dodite, dodite«, te po tome što se niti jedan neprijateljski vojnik nije predao i garnizon je bio likvidiran, tek onda su se neprijateljski vojnici posakrivali po kućama i žbunjevima. Kada su naši vojnici k njima prilazili nisu se predavali nego su stali bježati.

8.) U ovoj borbi postignuti su postavljeni ciljevi i zadaci izvršeni u potpunosti. U ovoj borbi naša Brigada ubila je 200 neprijateljskih vojnika, zarobili smo 123. . . . Zarobljena su dva oficira. Nadalje je zarobljeno 5 teških Breda, 4 teška bacača, jedno postolje od teškog bacača, 9 puškomitrailjeza, od toga 3 puškomitrailjeza Z.B., 2 mala bacača od kojih je jedan neispravan, oko 100 pušaka, 3 pištolja, 3 strojnice, 3 telefona, 10.000

² Redakcija ne raspolaže tom zapoviješću.

³ Vidi dok. br. 199.

bredine municije (ostale municije ništa), 100 ručnih bombi, 3 granata za teški bacač, jedna pisaća mašina (velika stolna), jedan motorbicikl, jedan mali bicikl, jedan dvogled, 5 konja, jedna poljska kuhinja te oko 200 pari odjela vojničkih (polovnih).

9.) Gubici sa naše strane iznose 2 mrtva i 17 ranjenih od toga 7 teže ranjenih. Poginuo je zamjenik Komandira 1. čete III. bataljona Čurlin Stipan, ranjen V.D. komesara 1. čete III. bataljona Šilović Ante.

10.) U ovoj akciji je utrošeno 5.710 kom. puščane municije, 1.100 bredine, 103 granate od malog bacača i 204 ručne bombe.

11.) U ovoj borbi istakli su se svi bataljoni kao cjelina, jer se nije zapazilo niti najmanjih propusta u komandovanju i održavanju veze, te smo mišljenja da treba cijelu Brigadu istaći kao primjer i sve jedinice pohvaliti, te će to koristiti dalnjem razvitu ove Brigade.

U ovoj akciji naročito su se istakli Vladović Frano komandir čete II. bataljona, Šimundžija Ivan komandir 1. čete II. bataljona, Šušnjara Ivan zamj. komesara 1. čete, Plosnić Ante komesar 1. čete, Juko Perić vodnik, Vladojević Ante borac i Pivčević Tomo, borac, te Čabo Marko komesar čete I. bataljona, koji je ubio sam 13 neprijateljskih vojnika. U III. bataljonu istakli su se komandir 1. čete III. bataljona Štrbac Jovo i iz I. bataljona vodnik Munivrana Jozo.

12.) Odluke i izdate zapovijesti bile su realne.

13.) Upravljanje i rukovođenje sa borbom bilo je vrlo dobro. Komandovanje u višim i nižim jedinicama snašlo se je vrlo dobro.

Upotreba vojske i pojedinih vrsta oružja bilo je efikasno. Sadejstvo i uzajamni rad pojedinih jedinica i oružja bilo je vrlo dobro i nije bilo nikakovih manjkavosti, a naročito u pogledu održavanja veze, koja je ovoga puta u potpunosti zadovoljila.

Taktički i vojnički postupci naših starješina i trupa bili su u skladu sa situacijom na bojištu.

14.) Iz ove akcije možemo izvući vrlo korisnu pouku, jer borci i rukovodioci su se uvjerili od kolike je važnosti tačnost izvršenja napada, odlučnost kod juriša i uvjerenje, da se najbolji rezultati u noćnim borbama postižu silinom udara t.j. bombardom i nožem, a nikako sa puškama i automatskim oružjem što su pojedinci ranije praktikovali. Iz ove akcije izvučena je jedna vrlo korisna pouka, što su se štabovi i rukovodioci uvje-

rili da je potrebno da svaki izvršava svoj zadatak bez obzira da li će ga izvršiti susjedna jedinica.

Napomena: zapaljene su sve zgrade iz kojih je neprijatelj davao otpor ili signalizaciju, a tih je bilo 12. Naime signalizaciju su davali iz jedne kuće u Kamenskom, kao ugovoren znak da je prošla naša vojska u pravcu Aržana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Polit. komesar
Mate Bilobrk

Komandant, major
Ivan P. Vulin

BR. 160

IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 30. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O UZROCIMA NEUSPJEHA PRILIKOM NAPADA NA NEPRI- JATELJSKU POSADU U NARTI¹

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ
Op. broj 312
Dne, 30. V 44.

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE

Analiza akcije na uporište Nartu

Akcija koja je bila preduzeta sa ciljem likvidiranja neprijateljskog uporišta Narta nije uspjela.² Isto tako nije uspjela ni akcija protiv neprijateljskog uporišta Vel. Trojstvo³ koja je bila preduzeta jednovremeno sa napadom na uporište Narta.

Zapoviješću ovoga štaba bio je predviđen početak napada na Nartu u 3.30 sati. Vrijeme početka napada bilo je malo

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—2, k. 551 B.

² i ³ Opširnije o tome vidi dok. br. 116, 119 i 161.

kasno i uslijed toga, jedinice koje su napadale, nisu imale dovoljno vremena na raspoloženju da bi još u toku noći izvršile prođor kroz prepreke od žica. Raniji početak napada nije bilo moguće odrediti iz razloga toga što XXVIII divizija ne bi u tom slučaju mogla stići pravovremeno na položaje koji su joj bili odredeni i na kojima je trebala vršiti osiguranje od pravca Bjelovara.

Napad na samo uporište Nartu vršila je I brigada XXXIII divizije. Jedinice ove brigade nisu sa dovoljno odlučnosti stupile izvršenju tog zadatka, a naročito se to ispoljilo kod I bataljona ove brigade, koji je, doprijevši do žičanih prepreka, zauzeo položaj i potom tražio od štaba brigade naređenje za daljni rad.

II i III bataljon I brigade radili su dosta dobro. II bataljon bio je neoprezan i dozvolio je da je dio neprijateljske posade iz Narte mogao izaći i neprimjetno privući se položajima toga bataljona i iznenaditi ga.

XXVIII divizija nije uspjela da zauzme određene položaje za zasjedu iz razloga toga što se u selu Korenovo i Kokinac nalazio neprijatelj sa slabijim snagama. U ovom slučaju nije pravilno postupljeno, jer snage koje su bile određene za zasjedu bile su dovoljno jake da protjeraju neprijatelja iz tih sela. Jačina neprijatelja u gore pomenutim selima iznosila je u svakom selu oko 50 vojnika, dok je za zasjedu prema Bjelovaru bilo određeno dvije brigade. Jedinice XXVIII divizije zauzele su položaje bliže samom uporištu Narti, na udaljenju od samog uporišta oko 1.500 m, što je omogućilo neprijatelju da može staviti pod vatru i samo uporište.

XXI brigada XXVIII divizije popustila je pod pritiskom neprijatelja, premda bi mogla taj pritisak izdržati da je bilo više upornosti u borbi.

Da su jedinice XXVIII divizije izdržale na zasjedama, uporište Narta bi vjerojatno bilo u toku noći likvidirano.

Uporište Narta bilo je izabранo za likvidaciju, pošto je isto najlakše i sa najmanje žrtava moguće likvidirati. Osim toga likvidacija ovoga uporišta važna je i iz političkih razloga, tj. radi razbijanja organizacija Bijele garde kao i izvođenja mobilizacije. Za svako ostalo uporište na našem sektoru potrebna su mnoga veća i jača osiguranja, a i likvidacija bi bila teža.

XXXII diviziji bilo je zapoviješću ovoga štaba naređeno da izvrši napad na uporište Vel. Trojstvo u kojem se nalazila posada od oko 120 neprijateljskih vojnika. Ali kako ovaj štab nije imao podataka da u to uporište neprijatelj često upućuje pojačanje od oko 500 žandara, to je diviziji bilo naređeno da,

ukoliko bi se u Vel. Trojstvu nalazilo pojačanje, tj. posada pojačana sa 500 žandara, ne vrši napad na uporište već da samo fingira napad, kako bi se rasteretile naše jedinice odvlačenjem neprijateljskih snaga u pravcu Vel. Trojstva i time olakšao napad na uporište Narta. Međutim i pored ovoga naređenja divizija je vršila napad na Vel. Trojstvo u kome se nalazilo oko 600 do 700 neprijateljskih vojnika. Uslijed ovoga divizija je pretrpjela osjetljive gubitke od oko 15 mrtvih i 40 ranjenih.

Gubici naših jedinica kod Narte iznosili su oko 18 mrtvih i 30 ranjenih i oko 20 nestalih. Ove gubitke pretrpjele su naše jedinice većinom od artiljerijske i minobacačke vatre.

Analiza akcije izvršena na sastanku štaba 30. V 1944. god.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
službeno odsutan

Komandant general-major:
(M. P.)

BR. 161

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVADESET OSME NOU DIVIZIJE OD 30. MAJA 1944. ŠTABU ŠESTOG I DESETOG KORPUSA NOV O BORBAMA JEDINICA KOJE SU PRILIKOM NA- PADA NA NARTU BILE NA OSIGURANJU PREMA BJE- LOVARU, GAREŠNICI I HERCEGOVCU¹

ŠTAB XXVIII UDARNE DIVIZIJE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 184
Dana: 30. V 1944. god.

Operativni izvještaj
o akciji na Nartu.²

ŠTABU VI KORPUSA NOV i POJ ŠTABU X KORPUSA NOV i POJ

1. — Naređenjem štaba X korpusa NOV i POJ, Op. br. 290/44 od 23. V 1944, pisano u 3 sata, jedinice naše divizije dobile su zadatak da sa dvije jače brigade postavimo osigu-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—1/2, k. 473.

² Neprijateljsku posadu u Narti napala je Prva brigada Trideset treće divizije 25. maja. Brigada »Brace Radića« istovremeno je napala neprijatelja u Velikom Trojstvu (vidi dok. br. 165).

ranje prema uporištu Bjelovaru. Sa trećom brigadom trebalo je dati osiguranje prema Garešinici i Hercegovcu.³ Osiguranje prema Bjelovaru trebalo je da zauzme položaje na liniji: bočno k. 131 — V. i M. Korenovo — k. 145 (Brezovac) — Novi Pavljani sa bočnim osiguranjem prema Galovcu, a prema Garešnici i Hercegovcu na liniji: Šimljanica (k. 182) — Srednje Brdo — sa isturenim dijelovima prema Gradini i Krnjači (k. 187), te sa izviđačkim dijelovima prema Dišniku.

Položaje prema Bjelovaru određene gore pomenutom na rednom našu jedinice nisu mogle zaposjeti, jer se neprijatelj nalazio na čitavoj toj liniji. Jedinice su zaposjele položaje na liniji: Polje Grabovac — (zapadno od sela V. Korenovo) — rubom šume ispod sela V. Korenovo — preko Bjelovarske Rijeke — k. 113 — selo Galovac (prethodno isteravši neprijatelja sa želj. stanice Novi Pavljani. Jedinice koje su imale zadatku zaposjeti položaje prema Garešnici i Hercegovcu na vrijeme su zaposjele određene im položaje.

2. — Naša jedinica je bila XXVIII udarna divizija, a sadjejstvjuće jedinice su bile XXXII i XXXIII divizije X korpusa.

3. — Neprijateljske jedinice su bile posade V. i M. Korenova — Galovca — Kokinca — Bjelovara — Garešnice i Hercegovca. Njihova imena su nam nepoznata, a isto i imena njihovih komandanata. Jačina neprijatelja u samom Bjelovaru bila je 5.500 (Nijemci, domobrani, žandari i ustaše).

4. — Neprijatelj je imao namjeru da pritekne upomoć napadnutoj posadi Narte. Mogućnost manevra na položajima prema Bjelovaru bila je vrlo mala, a može se reći i nikakva, zbog velike blizine jedinica u uporištu sa prvom borbenom linijom. Jedinice koje su imale položaje prema Garešnici i Bjelovaru imale su mogućnosti za manevar.

Prema tome XVII i XXI ud. brigade morale su prihvatile čisto defanzivni način borbe, dok je Brodska brigada mogla manevrirati, ali na njezine položaje neprijatelj nije naišao.

5. — Zapovijest za ovu akciju koju je izdao štab divizije dostavljena je štabu X korpusa, dok VI korpusu prilažemo zapovijest uz izvještaj.⁴

6. — Napad na uporište je počeo u 3,30 sati. Jedinice XVII ud. i Brodske brigade zaposjele su položaje na vrijeme, dok su jedinice XXI ud. brigade zaposjele položaje sa zakašnjnjem.

7. — Već u 6 sati jedinice XXI ud. brigade otpočele su borbu sa neprijateljem koji je pokušao da iz sela V. Korenovo

³ Vidi dok. br. 116.

⁴ Vidi dok. br. 119.

zauzme naše položaje.⁵ Dva neprijateljska napada bila su odbijena. Neprijatelj je, uvidjevši čvrstinu naših jedinica, počeo tući jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, a naročito zestoko je tukao položaj I bataljona XXI ud. brigade. Pošto su odbijena dva neprijateljska pokušaja da zaposjednu položaje ispod V. Korenova, neprijatelj je doveo jače pojačanje u potmenuto selo iz Sredica gdje se na odmaranju nalazilo oko 1500 Nijemaca. Smjer i težište njihovog prodora bio je pravac selo V. Korenovo — mlin na Bjelovarskoj Rijeci na cesti Bjelovar — Narta — k. 113 — Narta. Taj dio naših položaja stavljen je pod žestoku vatru kako teškog tako i pješadijskog oruđa i iz bunkera sa mosta kod milina i sa strane posade iz Narte. Cesta se nije mogla od jake vatre minirati, a pri zaposjedanju položaja II i III bataljon XXI ud. brigade dobili su slabiju vatru iz uporišta Narte.

Oko 10 sati neprijatelj je sa jakim snagama počeo da napada naše položaje; gotovo svi njegovi pokušaji bili su odbijeni. U isto to vrijeme primjećeno je povlačenje naših jedinica koje su napadale uporište sa strane Bjelovara, gdje je bilo i težište prodora kroz neprijateljski odbranbeni pojasa. Videći povlačenje naših jedinica na jednoj strani i osjetne gubitke od artiljerije na položajima XXI ud. brigade, štab XXI ud. brigade došao je do komandanta divizije sa prijedlogom da se jedinice izvuku. Naređeno je da se izvuče rezerva, dok je jedinicama naređeno da i dalje zadrže svoje položaje. U to vrijeme jedinice su trpjele osjetne gubitke od artiljerije i minobacača. Komandant divizije je po izvlačenju rezerve odredio pravac kojim će se jedinice povući kad zato uslijedi naređenje. Komesar XXI ud. brigade⁶ i komandant divizije otišli su u štab divizije da vide kakova je situacija u uporištu i na drugim sektorima. Žestina neprijateljske vatre bila je sve veća. Gotovo od svakog plotuna neprijateljske artiljerije i minobacača mi smo imali izbačenih iz stroja. Ne sačekavši izvještaje sa ostalih sektora štab brigade je donio odluku o povlačenju. Prije donesene odluke, neprijatelj je iz Narte, oslobodivši se pritiska naših snaga u uporištu, izašao i krenuo u pravcu Bjelovara. Jedna četa I bataljona XXI ud. brigade dobila je vatru sa leđa i pri povlačenju nije mogla da iz borbe izvuče jednog ranjenog i jednog mrtvog druga. Tako se XXI ud. brigada povukla sa svojih položaja u 13,30 sati.

Dok su jedinice XXI ud. brigade vodile borbu na svojim položajima, XVII ud. brigada je spremala napad na posadu u Galovcu. Osjetivši naše jače snage neprijatelj se povukao u

⁵ Vidi dok. br. 51—1, k. 1124. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁶ Franjo Šrempf

Bjelovar, a XVII ud. brigada zaposjela je položaje na liniji M. Korenovo — Galovac — Novi Pavljani. Ti položaji su zapo- sjednuti oko 13 sati.

Za sve ovo vrijeme Brodska brigada je bila na svojim položajima i na njene jedinice neprijatelj nije nailazio.

Posada iz Narte sastala se, sa snagama koje su nadirale iz Bjelovara, u šumi zapadno od k. 113. O ovome smo radio-gramom izvijestili štab X korpusa, koji nam je odredio pravac povlačenja prema selu Bereku.

8. — Cilj u ovoj akciji nije postignut; jedinice su se morale povući prije nego što je izvršen zadatak. Neprijatelj je imao osjetne gubitke, ali mi tačan broj ne možemo reći. Na mjestu borbe nađeno je 5 mrtvih žandara i gestapovaca, dok je jedan domobran uhvaćen živ; zarobljene su tri puške i nešto druge spreme.

9. — Naši gubitci u ovoj akciji bili su 23 ranjena i 4 mrtva druga. Među ranjenim drugovima nalazi se komandir I čete I bat. XXI u. brigade drug Nikola Bogojević, komandir 3. čete I bat. XXI ud. brigade kapetan drug Simo Đermanović. Među ranjenim drugovima nalaze se još nekoliko rukovodilaca, čija ćemo imena dostaviti u spisku ranjenih i listama gubitaka.

10. — Za vrijeme trajanja ovih operacija utrošili smo 3.500 mauzer metaka i 3 mine za teški bacač, od kojih su dvije sabotirale. Izgubljenog i uništenog materijala nemamo.

11. — U ovoj akciji dobro su se držali svi borci, a naročito I bataljon XXI u. brigade koji je trpio najžešću vatru. Pojedinci se nisu isticali.

12. — Nije primijećeno ni kod jednog rukovodioca slabo držanje za trajanja borbe. Štab XXI ud. brigade napravio je grešku što se povlačio dok mu nije stiglo naređenje divizije, odnosno korpusa.

13. — Akcija nije bila dobro pripremljena ni vojnički ni politički, a odluke u izdatim zapovijestima nisu bile realne što se vidi i iz tačke 1. ovoga izvještaja, gdje smo iznijeli da se je neprijatelj nalazio na cijeloj liniji koju su trebale zapovijesti naše jedinice. Informativna služba ovog je puta podbacila.

Rukovodioci su se snalazili dobro. Pogrešku je napravio, već kako smo gore iznijeli, štab XXI ud. brigade, što je jedinice povukao prije nego što su donesene odluke od pretpostavljenih štabova, premda se položaji ne bi mogli održati, a gubitci bi bili mnogo veći. Situacija je bila na tom sektoru takova da se nije mogla dati efikasna odsudna borba i spriječiti prodor neprijatelja. Vrlo slabi položaji (dominantne položaje držao je neprijatelj) nalazeći se između dvije vatre (V. Korenovo — Narta), nadmoćnost neprijateljskih snaga i po broju i po na-

ružanju, izlazak posade iz Narte u susret snagama koje su nastupale iz Bjelovara, malo rastojanje između Narte i Bjelovara (slaba mogućnost manevra), tačni pogotci artiljerije i minobacača, sve je to onemogućilo da se položaji zadrže do kraja likvidacije posade u Narti. Situacija za nas bi bila mnogo povoljnija da smo mogli zauzeti položaje predviđene naredbom.

U ovoj akciji smo vidjeli da se sve naše vojničke siožnije operacije moraju mnogo bolje razraditi i sa borcima i sa rukovodiocima. Isto tako mora se posvetiti veća pažnja odbiranju uporišta koje treba napasti.

Služba veze bila je dobra, a operacijama je rukovodio štab X korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D. Kladarin

Komandant, potpukovnik
Radojica M. Nenezić

BR. 162

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 30. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA NOVJ O NAPADU NA NEPRIJATELJSKE SNAGE U KORENICI¹

ŠTAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Op. br. 342, 30. V 1944.

Kopija

Dostavlja operativni izvještaj o akciji kod Korenice dne 27. i 28. V 1944.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

Dostavlja se operativni izvještaj o akciji na Korenicu,² koja je izvodena 27. i 28. maja 1944. godine.

1. — Opis položaja:

Akcija se izvodila na istočnim padinama Mrsinja, k. 1153, k. 1048, Varićak i Derikrava (k. 907) i mjestu Korenica.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 28—1 5. k. 1234.

² Vidi dok. br. 41—1 1, k. 569 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

2. — Naziv naše jedinice koja se je borila:
III brigada ojačana sa dva bataljona II brigade ove di-
vizijske.

3. — Naziv, jačina i sastav neprijatelja:
XIX ustaška bojna³ Ivana Mesića, jačine do 400 ljudi,
ojačana sa još dvije satnije iz druge neke bojne.

4. — Obostrana situacija:
Namjera neprijatelja bila je: držati Korenicu sa jačim
osiguranjima na okolnim kotama, dok se ne opljačkaju okolna
sela, a s druge strane da se vežu naše snage na tome sektoru,
kako bi se omogućio neprijatelju prolaz kolonama u pravcu
Prijekoja i Bihaća.

5. — Izdate zapovijesti:
Zapovijest je izdata usmena na licu mjesta, a po pret-
hodnom izviđanju u toku dana: III brigada napadala je sa dva
bataljona k. 1153, 1048, Vrpile, po zauzeću kojih trebalo je
ostistiti istočne padine navedenih kota i vršiti pritisak na samu
Korenici. Napadni pravac za ova dva bataljona bio je: Vrelo —
Mrsinj Grad — Vrpile. Sa dva druga bataljona brigada je imala
da napada pravcem Jasikovac — k. 761 — k. 907 neprijateljske
položaje Varićak — k. 907, po zauzeću kojih ova dva bataljona
imaju da vrše pritisak na Korenicu sa južne strane.

II brigada sa jednim bataljonom dobila je zadatak da čisti
istočne padine Mrsinje u sadejstvu sa bataljonima III brigade,
a jedan bataljon da zadrži u rezervi na prostoru južno od Police,
sa zadatkom eventualnog dejstva protiv neprijatelja, koji bi
napao bataljone III brigade u leđa sa pravca Krbabica. Dva
druga bataljona ove brigade ostali su na osiguranju prema
Homoljcu i Prijekoju.

6. — Borba je počela 27. V o.g. u 3.45 časova.

7. — Tok borbe:

1. i 2. bataljon III brigade koji su napadali Varićak i k.
907 u toku noći neopaženo privukli su se do navedenih kota
koje je neprijatelj utvrdio i opasao redom bunkera od kamena.
U isto vrijeme 3. i 4. bataljon iste brigade, stigli su na polazne
položaje ispod kote 1153 i 1048, odakle su trebali dati ugovoreni
znak raketom za opšti napad. Kako se dat signal od strane
ovih bataljona zbog magle nije video kod 1. i 2. bataljona, ovi
su otpočeli borbu — napad na 10 minuta ranije, te su se pri-
vukli skoro do samih bunkera na Varićak i k. 907; kada je iste
neprijatelj primjetio otvorio je vatru iz automatskih oruđa.

³ Devetnaesti ustaški bataljon je 22. maja 1944. povučen sa pod-
ručja Korenice u Otočac (vidi Istorijat njemačke 392. legionarske divi-
zije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18).

Borci su odgovorili na vatru i bacili su ručne bombe, ali uslijed jake neprijateljske vatre, pretrpjevši izvjesne gubitke, povukli su se unazad, kako bi se mogli zakloniti od neprijateljske vatre, jer su dотle bili na čistini. Sa novih položaja bataljoni su izvršili pripremu napada vatrom i otpočeli su novim napadom, ali ni ponovni napad nije uspio i bataljoni su se povukli ponovno na polazne položaje. Borba je vođena sve do 18 sati, kada je bilo naređeno ponovno da se pređe u napad, ali uto je neprijatelj dobio pojačanje sa pravca Bunića u jačini od dvije satnije, izvršio ponovno napad na ova dva bataljona, koji su se počeli povlačiti pod borbom u pravcu Tuka, dokle ga je neprijatelj gonio sa jednom satnjicom, gdje je bio od strane ovih bataljona zaustavljen i nakon jedan sat povukao se je na svoje položaje.

3. i 4. bataljon, koji su izbili na polazne položaje u određeno vrijeme, počeli su sa napadom 10 minuta kasnije, bez borbe posjeli su k. 1153, te su produžili sa napadom prema neprijateljskim položajima, koji su se nalazili na istočnim padinama k. 1153 i na samoj k. 1048, te su uspjeli da neprijatelja nešto potisnu prema Korenicu, ali je neprijatelj ubacio u borbu pojačanje od jedne satnije, te je uspio da potisne 3. bataljon i zauzme dominantne kote na njegovom sektoru, kao i k. 1153. Pošto se je ovaj bataljon povukao u neredu prema Vrelu, otpočeo je sa povlačenjem i 4. bataljon, koji je napadao k. 1048 i koji je sada bio ugrožen u bok i leđa, te se je i on povukao padinama Mrsinja prema Vrelu.

Bataljoni II brigade, koji su zakasnili zbog lutanja po šumi i teškom terenu, videći povlačenje bataljona III brigade i oni su se povukli u pravcu Vrela, a potom u Mihaljevac.

Oko 12 sati neprijatelj se je povukao u Korenicu i na svoje polazne položaje.

Napad na Korenicu i okolne kote trebao je biti ponovljen istoga dana u 24 sata, ali neprijatelj se je u toku noći povukao iz Korenice u pravcu Homoljca i Bunića, tako da su brigade zorom 28. ov.mj. bez borbe izbile u Korenicu i na sve okolne kote.

8. — Ishod borbe:

Postavljeni ciljevi u toku borbe nisu bili postignuti, zbog dolaska pojačanja neprijatelju sa pravca Bunića, što je uslijedilo zbog neaktivnosti južne grupe brigada, kao i zbog slabe borbenosti jedinica II i III brigade, a naročito 3. bataljona, koji nije dao potrebnu upornost da odbije pritisak neprijatelja, koji je vršio na njega.

Gubitci neprijatelja iznašaju 15 mrtvih i ranjenih, među kojima i jedan zapovjednik satnije poručnik.

9. — Naši gubitci: 7 mrtvih, 12 ranjenih i 16 nestalih. Među ranjenima nalazi se komesar čete John Adolf i informativni oficir brigade poručnik Knežević Branko.

Kao 16. nestali pokazan je kapetan Becić Drago, koji je nestao 10. V o.g. kod Živilje, za koga ranije nisu dostavljeni podatci, jer se nije znalo šta je sa njima i očekivalo se da će se povratiti u svoju jedinicu.

10. — Utrošak municije:

Utrošeno 5.400 puščanih metaka, 20 mina za teški bacač, 30 mina za laki bacač i 16 ručnih bombi.

Izgubljeno je 8 pušaka, 1 p.mitraljez i 1 mali bacač sa nestalim borcima.

11. — Nema nikoga koji se je naročito istakao u borbi.

13. — Kritika akcije:

Sama akcija bila je pripremljena dobro, ali zadatci nisu bili izvršeni zbog:

1) Slabog i vojnički nesposobnog starješinskog kadra brigade.

2) Iznurenosti boraca i vrlo slabe kondicije, koja se odražavala na neaktivnosti i slaboj upornosti svih jedinica.

3) Komandnog kadra koji često uzima ulogu borca — strelnca i zaboravi da rukuje svojom jedinicom, što prouzrokuje neaktivnost većeg dijela boraca, koji se prepuste sami sebi.

4) Slabog shvatanja opštег zadatka, pa uslijed toga i slabog sadejstva sa susjednom jedinicom i samoinicijativna aktivnost. Često opravданo povlačenje jednog bataljona, prouzrokovalo je napuštanje položaja susjednog bataljona, na koji uopšte napad nije bio upravljen i pružala mu se je mogućnost da udari u bok neprijatelja i tako povuče u napad ugroženog susjeda, te pretvoriti odstupanje u uspješan napad.

6) Slabe vojničke izvježbanosti boraca, što otežava svaku vojničku radnju, pa je ovo sve dovelo do neaktivnosti, nepreduzimljivosti, pa čak i apatije starješinskog kadra.

Preduzete su potrebne mjere da se jedinicama sve ovo ukaže i popravi opšte stanje.

Na današnjoj konferenciji skrenuta je pažnja na sve propuste ovome štabu, a pored toga biće uzet na odgovornost.

Prilaže se liste gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. Mrđa

Komandant, potpukovnik:

N. R. Grubor

BR. 163

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 30. MAJA
1944. ŠTABU SEDME NOU DIVIZIJE O BORBAMA KOD
VOJNIČA I VRGINMOSTA¹**

Š T A B
I UDARNE BRIGADE VII UD. DIVIZIJE NOV
J U G O S L A V I J E
Op. Br. 30/44.
Dne 30. maja 1944.

Operativni izvještaj o borbama
oko Vojniča i Vrginmosta dostavlja

ŠTABU VII UD. DIVIZIJE NOV JUGOSLAVIJE

Položaji na kojima smo vodili borbu za vrijeme neprijateljskog prodora na oslobođeni teritorij bili su sjeverne padine Loskunjske G. i sjeveroistočne padine Petrove Gore.² Položaji su bili dobri i ispresijecani i prirodno maskirani. Zemljište je predstavljeno na sekciji Karlovac 1 : 100.000.

Od naših jedinica učestvovalo je u borbi 4 bataljona i prateća četa naše brigade, dva bataljona Kordunaškog odreda i desno od nas nalazila se naša III brigada.

Neprijateljske snage sačinjavale su drugi puk I sibirske divizije,³ jačine oko 1500 ljudi, većinom konjice.

Neprijatelj je sa ovim snagama krenuo od pravca Kostajnice preko Banije i Korduna za Karlovac.⁴ Ovo je bilo neko pregrupisavanje neprijateljskih snaga, a ujedno pljačka i razaranje po oslobođenoj teritoriji.

Naša odluka je bila, da se neprijatelja razbije na pravcu Vojniča i time mu sprijeći da se dohvati Petrove Gore i ne dozvoli pronalazak zemunica i bolnica za koje su oni preko špijunaže doznali.

Za ovaj raspored izdata je usmena zapovijest.

Raspored naših snaga bio je slijedeći: I bataljon — Kneževića Kosa — k. 134, II bataljon Komadine — k. 213 i sjeverozapadno s. Šolići na bezimenoj k., III bataljon sjeverno od Vrginmosta na Bulatskom Brdu, IV bataljon istočno od Vrginmosta k. 193. Štab brigade sa prištapskim dijelovima nalazio se na Crevarskoj Strani.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 22'2, k. 816.

² i ⁴ Vidi objašnjenje br. 2 uz dok. br. 123.

³ Odnosi se na Prvu kozačku konjičku diviziju.

Naš zadatak bio je slijedeći: sa dva bataljona kontrolisati i zatvoriti pravac Tušilović — Vojnić, Tušilović — Krnjak, a sa [druga] dva bataljona zatvoriti pravac Lasinja — Vrginmost i Skakavac — Vrginmost.

Borba se vodila 26., 27. i 28. ov.mj., a počela je 26. ov. mj. u 8 sati.

Dana 26. ov. mj. neprijatelj jačine oko 1000 vojnika sa četiri tenka i nešto kamiona krenuo je iz Karlovca preko Tušilovića za Vojnić.⁵ Naš II bataljon držao je položaj Komadine — Solici južno od raskrsnice puteva Tušilović — Vojnić i Tušilović — Krnjak, dočekao je neprijatelja i tu ga zaustavio. Tu se razvila borba i vodila se od 8 do 16 časova. Neprijatelj je širim manevrom odbacio II bataljon sa tih položaja i odatle produžio dalje u dva pravca. Jednim dijelom snaga kreće dalje pravcem Tušilović — Krnjak, a drugim dijelom snaga pravcem Tušilović — Vojnić. U 16,30 sati prima borbu i I bataljon na Kneževića Kosi. Neprijatelj je i na ovome pravcu bio zaustavljen. Odluka za ova dva bataljona bila je slijedeća: zadržavati neprijatelja što duže na ovome pravcu, a zatim pod borbom povlačiti se u pravcu Vojnića. Prije nego što su ova dva bataljona bila prisiljena da odstupe preko Vojnića, neprijatelj je brzim prođorom iz Vrginmosta stigao u Vojnić, tako da se bataljon sa Kneževića Kose nije uspio sav prebaciti sa južne strane Vojnića, nego je bio razdvojen, i jedna četa morala se povlačiti prema Utinji i s njom nismo imali veze sve do 28. ov. mj. do 20 sati. Dvije čete ovoga bataljona, koje su se prebacile južno od Vojnića, zadržale su se oko Jovića (k. 250). II bataljon koji se na vrijeme povukao preko Vratnika i Ledenika, stigao je oko 20 s. u Radmanovu Poljanu i tu je mislio zanoći pretpostavljajući da neprijatelj neće dalje od Vojnića u toku toga dana. Međutim u 21 čas neprijatelj sa konjicom produžuje od Vojnića preko Kupljenskog za Miholjsko. Na osnovu takve situacije naša odluka bila je slijedeća: iste noći II bataljon prebaciti s desne strane ceste Miholjsko — Krstinja, a sa dijelom I bataljona s lijeve strane iste ceste zatvoriti pravac prema Krstini i Kladuši. Sa I bataljonom u toku noći nije se uspjelo uhvatiti vezu i ovaj plan nije izведен. II bataljon te noći povukao se prema Dunjaku.

Istoga dana situacija kod bataljona oko Vrginmosta odvijala se ovako: Neprijatelj jačine oko 200 konjanika naišao je od Gline i Topuskog ka Čemernici. IV bataljon nalazio se sjeverno od Čemernice oko raskrsnice puteva Topusko — Vrginmost i Vrginmost — Lasinja, dočekuje neprijatelja vatrom i odbacuje ga nazad. Neprijatelju stiže pojačanje, vrši ponovno

⁵ Vidi dok. br. 128, 199, 200 i 202.

napad na IV bataljon i odbacuje ga u pravcu Blatuše, odakle je po naređenju produžio preko Petrove Gore (Petrovac) u pravcu Vojnića na drugi zadatak. Neprijatelj od Cemernog pošto je odbacio IV bataljon, produžuje konjicom prema Vrginmostu i dalje prema Vojniću, tako da III bataljon sa Bulatskog Brda sjeverno od Vrginmosta nije uspio prebaciti se preko ceste prema Podgorju, nego se povukao u pravcu Bovića i tako se povezao sa II Kordunaškom brigadom⁴ i u zajednici s njom vodio borbu sve do 28. ov. mj. do 20 sati, kada je dobio naređenje da krene u sastav brigade.

Dana 27. t. g. neprijatelj, ujutro rano, još pod mrakom, povlači se iz Miholjskog nazad za Vojnić. I i IV bataljon vrše pritisak na neprijatelja u Vojniću sa pravca Dude — k. 250 i Novkovići — k. 229. II bataljon u to vrijeme nema veze ni s jednom jedinicom i kreće prema Širokoj Rijeci. Tada dobija naređenje da krene u pravcu Klokoča. U tom međuvremenu dobija naređenje od štaba divizije da krene u sastav brigade i istog dana stigao je u zaselak Opačići, gdje je zanoćio i ujutro došao u sastav brigade. III bataljon toga dana bio je u sastavu II Kordunaške brigade.

Dana 28. V t. g. I, II i IV bataljon nalazili su se na položaju Novkovići i Dude. Neprijatelj je iz Vojnića vršio pritisak u pravcu Novkovića, a sa jednom kolonom od oko 120 konjanika kreće cestom od Vojnića prema Miholjskom. Naš plan tada bio je slijedeći: jedan dio snaga sa lijevog krila prebaciti na Poljanu prema cesti, sa zadatkom da napadne kolonu konjanika, i ova kolona bila je zaustavljena i odbačena nazad. Na pravcu Novkovića neprijatelj nastupa i dalje potiskuje I bataljon sa položaja i ovlađuje Novkovićima. Na tim položajima vodila se borba do 13,30 časova. U 14 sati sa ova tri bataljona vršimo ponovno napad na Novkoviće i dalje prema Vojniću. Neprijatelj počinje da se povlači, dok su naše snage izbile na Novkoviće i Poljanu: neprijatelj se povukao za Vojnić i kreće prema Tušiloviću, a sa jednom kolonom konjanika prema Krnjaku. U to vrijeme naše desno krilo spušta se prema Vojniću, a sa lijevog krila prebacujemo jedan dio preko ceste i Ledenička za Kolarić brdo, da napadne kolonu koja ide prema Krnjaku. Ovdje je uspjelo uhvatiti začelje kolone, nanijeti neprijatelju dosta gubitaka, zarobiti jednog ranjenog vojnika i jedna kola od neprijateljske komore. Neprijatelj je istoga dana povukao se za Karlovac. Gonjenje neprijatelja produžilo se do Krnjaka i završilo se u 21 čas. Poslije ovoga naše jedinice razmjestile su se oko Vojnića, a na zatvaranje pravca prema Tu-

⁴ Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOVJ od 10. juna 1944.

šiloviću i Krnjaku postavljen je II bataljon u s. Kolarić, a IV bataljon u s. Pajići.

Postavljeni zadaci u ovoj borbi postignuti su.

Zarobljeno je: 3, ... ranjeno je 86 i ubijeno 53 neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno je: 1 »šarac«, 10 karabina, 2 pištolja, 4800 mauzer metaka, 1 daljinar bez postolja, 20 čebadi, 22 šatorska krila, 15 šinjela, 8 bluza, 6 hlača, 8 pari čizama i cipela, 4 konja, jedna kola sa opremom i ostale spreme.

Naši gubitci: 13 ranjenih, od toga 10 lakše i 3 teže.

Utrošeno je: 16723 puščana i mitraljeska metka, 90 bombi za teški bacač, 10 bombi za laki bacač, 19 granata za protivkolski top.

U ovim borbama svojom hrabrošcu i borbenošću istakla se druga četa III bataljona.

Umješnim rukovodenjem jedinicom i ličnom hrabrošću istakao se komandir 2 čete III bataljona poručnik drug Pašić Petar i vodnik Vujaklija Pero, te borci iste čete Perenčević Miloš i Drakulić Stanko.

U ovim borbama rukovođenje jedinicama kod nižeg komandnog kadra bilo je dobro.

Za vrijeme ovih borbi veza je najviše uticala na pravilno komandovanje jedinicama. Brigada je bila suviše razvučena i daleko bataljon od bataljona, a zatim neprijatelj brzim prodom na nekim pravcima uspio je da nam pocijepa i razdvoji neke snage. U momentu kad je neprijatelj naišao na oslobođenu teritoriju i otpočela se borba, nismo imali veze sa susjednim jedinicama, jer su u to vrijeme i one bile pomjerane na druge položaje.

Štednja municije bila je dosta slaba.

Napomena: Prilikom pokreta brigade od Vojnića prema Vrginmostu na Crevarskoj Strani, stigao nas je prazni kamion koji je išao do Vrginmosta; zaustavili smo taj kamion i htjeli smo da što prije prebacimo jednu četu koja je trebala da što prije ispita situaciju prema Lasinji. Kad se četa okupila oko kamiona i počela ulaziti u kamion, jednom borcu odšrafi se engleska ručna bomba, padne u kamion i eksplodira. Tom prilikom poginula su tri druga, a 17 ih je ranjeno. Tu su previjeni i istim kamionom odveženi u bolnicu.

Prilog: liste sa pregledom gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara:
Ljubo

Komandant — kapetan:
M. Suzić

BR. 164

IZVOD IZ KNJIGA DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE ZA MAJ 1944. GODINE¹

Eroj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
1894	1.V.	15,05	V. Š.	<p>Op. 30. IV. U Lici vode se oštре борбе на сектору Врховине — Бринје са непријателјем који прави испаде у oslobođeni teritorij.</p> <p>30.IV. Непријатељски испад од Ramiljana odbijen uz nepr. gubitke 20 mrtvih.²</p>
1995	1.V.	15,05	V. Š.	<p>Naša VIII. Divizija koja je jedna od најбољих наših јединица водила је у toku mjeseca марта i почетком aprila vrlo oštре борбе са непријателјем i nanosila mu velike gubitke.³ U to vrijeme ona je izbacila iz stroja 1436 nepr. vojnika i oficira i to 656 ubila i 780 ranila. Predlažemo vam да »Slobodna Jugoslavija« говори о uspesima ove divizije.</p>
1897	1.V.	19,00	V. Š.	<p>Poslije smrti Huske Miljkovića⁴ u muslimanskim јединицама nastalo je previranje. Ubistvo Huske организовано u Čazinu u vezi sa pojedinim Huskinim komandantima koji su trebali preći sa svojim јединицама na stranu непријатеља. Ovaj plan uspio je само djelomično. Na stranu nepr. prešao komandant Odreda sa većim</p>

¹ Original, pisan latinicom, mastilom i mašinom nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4—2, k. 119 1, 1—1. k. 119 4, 119 7, 119 8, 119 9 i 119 10.

² i ³ Vidi dok. br. 19 i 90 u ovoj knjizi i tom V. knj. 26, dok. br. 146.

³ Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 50, 55. 59. 81 i knj. 26, dok. br. 8, 17, 20, 29, 58, 69, 79 i 80.

⁴ Opširnije o Huski Miljkoviću vidi tom V, knj. 19, dok. br. 26 i knjigu depeša Štaba Četvrtog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 3—2, k. 119 1.

dijelom svoje jedinice, jedan bataljon i jedna četa Druge brigade.

Prva brigada je skoro potpuno sačuvana. Velik broj boraca koji su otpali nalaze se u šumama i oni se prikupljavaju.

Na mjesto Huske postavljen je komandant prve brigade Šakanović Halil.

1898 1.V. 18,18 V.Š.

U vezi nastale situacije molimo da se hitno proizvedu u of. činove rukovodioци iz muslimanskih jedinica i to: U čin majora Šakanović Halil, komandant Unske grupe. U čin kapetana Međedović Muharem kom. III. musl. brigade i Azis Nezirović oper. oficir I. brigade. U čin poručnika Veljačić Hasića zamjenik kom. I brig., Hodžić Ahmo, Đuratović Ferid, Bego Siferović komandant bataljona, Herceg Omer zamj. kom. bat. i Čano Mehmed oper. oficir bataljona. Molimo saglasnost radio-putem.⁵

1899 1.V. 10,10 X. korp. Javili smo VI korpusu da 28. div. ako ima uslova najprije napadne Koprivnicu.⁶ Dok bude 28. div. na vašem sektoru uputiti nekog iz vašeg štaba da objedinjuje rad. Štab divizije neka sam rukovodi jedinicama po vašim konkretnim direktivama.

1905 1.V. VI. Korp. Uputite hitno 4 kurira sa trebovanjima po najvažniji kurirski sanitet-

⁵ Vrhovni štab NOVJ odgovorio je 4. maja depešom: »Odobravaju se činovi za rukovodioce Huskine jedinice (odnosi se na muslimanske brigade koje su bile u sastavu Unske operativne grupe — prim. red.), pošaljite to i pismeno za Bilten«. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5 30—2. k. 119 1).

⁶ Napad na Koprivnicu tada nije vršen (vidi dok. br. 83).

ski materijal. Ujedno pošaljite popis sanit. materijala primljenog od Saveznika.

Dr Žarković⁷

1907 1.V. 18,55 V. Š.

Op. Na sektoru Ogulin — Brinje — Otočac, Vrhovine nalazi se glavnina 392 leg. divizije i 8 ustaških bojni. Oni dnevno vrše ispadne u cilju izbacivanja naših snaga od komunikacija.⁸

Na sektoru Plaški — Brinje — Vrhovine nalazi se naših 5 brigada, a u Drežnici jedna brigada i odred.⁹

1. V. Neprijatelj je jačim snagama napadao od Vrhovine i Ramljana prema Trnovcu i Babinom Potoku. Poslije žestokih borbi neprijatelj je odbačen nazad.¹⁰

Druge nepr. kolone od Brinja proble su se do Lič Jesenice i Plaškog. U Drežnici vode se oštре borbne.¹¹ Zaplijenjen 1 mitraljez i 6 pušaka. U svim borbama neprijatelj trpi velike gubitke. Samo na sektoru Dabar — Jesenice nepr. imao u 2 dana oko 120 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici osjetni.

1908 1.V. 12,40 VI. K.

Javite što ste primili od Saveznika u poslednje vrijeme.¹²

⁷ Grujica

⁸ i ¹⁰ Na području Plaški — Brinje — Vrhovine djelovale su tada slijedeće jedinice: Prva i Treća brigada Osme divizije. Prva i Druga brigada Trideset peta divizije i Treća brigada Trinaeste divizije, a u rejonu Drežnice Druga brigada i Prvi NOP odred Trinaeste divizije (vidi dok. br. 17, 20, 59 i 90).

¹¹ Vidi dok. br. 59.

¹² i ¹¹ Štab Šestog korpusa NOVJ odgovorio je 17. maja 1944. depešom slijedeće: »Saveznički avioni bacali su: 8. 16. 18. 20. 23 i 28 ožujka te 10, 13 i 15 travnja uglavnom: eksploziv, odijela, obuće, veša, nešto sanitetskog materijala, oružja i municije...« (vidi dok. br. 1—1/1, k. 119/7, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
1909	1.V.	05,45	V. Š.	Drugog maja generallajtnant Gošnjak krenuo k vama.
1911	2.V.	08,55	VI. Korp.	Br. 109. Za Drapšina. Organizuj akciju na Moslavini i odmah dodi ovamo. Ne trebaš ići u X korpus. ¹³ Žigić
1914	3.V.	14,00	V. Š.	Op. Neprijatelj koji se bio probio do Jasenica i Plaškog pod pritiskom naših snaga odbačen na polazne položaje. ¹⁴ Zagrebački odred upao na Pantovčak (Predgrade Zagreba) ubio jednog, a zarobio 5 nepr. vojnika, zaplenio 10 pušaka i 12 konja. ¹⁵
1915	3.V.	12,53	VI Korpus	Br. 110. Čehoslovačka vlada u Londonu zatražila je od V. Š., preko svog vojnog ministra, da im dademo sledeće podatke: 1.) koliko vojnika i oficira broji čehoslovačka brigada, 2.) sastav komande, imena oficira i njihov čin u čehoslovačkoj vojsci, 3.) broj Slovaka i Čeha u brigadi, 4.) koliko je Čeha državljan. Javite najhitnije direktno V. Š. gornje podatke. ¹⁶

¹³ Narodni heroj Petar Drapšin bio je do tada komandant Šestog korpusa. Naredbom Vrhovnog štaba NOV i POJ postavljen je za načelnika Glavnog štaba Hrvatske. U depeši Glavnog štaba Hrvatske od 22. aprila 1944. o tome piše: »... Drug Drapšin, treba da preda dužnost što prije i da se uputi na Moslavini sa jednom Vašom divizijom (odnosi se na Dvadeset osmu diviziju — prim. red.). U zajednici sa snagama 33. divizije treba likvidirati: V. Zdence, Garešnicu i Hercegovac. Drapšin treba samo da organizuje ove akcije.« Vidi knjigu depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u Arhivu Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 4-2, k. 119/1.

¹⁴ Neprijateljske snage je odbio Plaščanski NOP odred (vidi dok. br. 7-1, k. 432, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁵ Vidi dok. br. 5 27—2, k. 119 1 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹⁶ Ti se podaci nalaze u Arhivu Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 4/1, k. 899.

Eroj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
Za Drapšina 1916	3.V.	08,41	VI K.	Br. 111. Obzirom da će 28. div. morati se još zadržati tamo zbog operacija, kreni odmah ovamo. Potvrđi depešu.
1917	3.V.	11,20	G. Š. Slov.	Na sektoru Ogulin — Drežnica — Brinje — Novi — Senj — Otočac — Vrhovine nalazi se 392 legionarske divizija. ¹⁷ U zapadnoj Istri nalazi se 278. divizija. Tamo je i komora 114. divizije. ¹⁸
1924	4.V.	14	V. Š.	Op. 23. IV. Jedinice 32 div. u borbama kod Novog Marofa i Podrute, ubile su 50, zarobile 26 i ranile veći broj nepr. vojnika. ¹⁹ Zaplenile 1 pm., 3 šmajsera, 20 p. i nešto municije, uništen 1 tenk. Naši gubici 22 mrtva i 12 ranjenih. Izgubljen tenk. ²⁰ 2.V. na Baniji odbijen nepr. ispad od Dvora prema Javorju i Zrinju. ²¹ 1. i 2. V. u Pokuplju prebjeglo na našu stranu 8 Rusa i 1 Nijemac. 1 Rus zarobljen. ²² 3. V. 1944 na sektoru Cazin odbijen jedan neprijatelj. ispad. Neprijatelj se povukao u Cazin i pretrpio teže gubitke. ²³ 28. IV. 1944 u Istri naše jedinice minirale su 1 vlak na pruzi Trst — Rijeka — kod Šapjana. ²⁴ Na sektoru

¹⁷ Vidi istorijat te divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18.

¹⁸ Njemačka 114 lovačka divizija prebačena je iz Dalmacije u Italiju januara 1944 (vidi tom V, knj. 23, dok. br. 45, 46 i 62).

¹⁹, ²⁰ i ²⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 9.

²¹ i ²³ Vidi dok. br. 7—1, k. 432, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

²² U depeši Staba Trideset četvrte divizije o tome piše: »Ruski bataljon 1. maja u selu Lukavec održao je miting. Za vrijeme mitinga naišla je kozačka patrola od kojih su naši Rusi zarobili 1 Njemca — wachmeister Ernest Hofman i jednog Rusa. Ostali su pobegli. 1. maja iz Kurilovca došlo k nama 8 Rusa sa 1 šarcem...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7—1, k. 432).

²⁴, ²⁵ i ²⁶ Vidi dok. br. 72.

Klana porušeno je 10 poljskih mostova.²⁵

30. IV. 1944. Nijemci su po selima Istre vršili teror. U mnogim selima pohapsili su narod. U selu Lipa kod Klane zapalili oko 80 kuća i poklali sav narod, pa i malu djecu.²⁶ Kod sela Hlabina ubijeno 8 i ranjeno 11 Nijemaca.

1926 4.V. 17,15 X Korp. Br. 109. Javite da li održavate vezu sa V. Š. Ako održavate, šaljite mu direktno operativne i informativne izvještaje.²⁷

1928 4.V. 18,58 V. Š. O. B. 10 korpus javlja: 28. IV. prošla pravcem Zabok — Zagreb njemačka druga motorizovana divizija, ukupno 119 tenkova. Provjereno. 3.5. djelovi 1. Kozačke divizije stigli na sektor Pušća — Jakovlje — D. Stubica — Zabok. IV korpus javlja: Već 17 dana Nemci drže blokirani Petrinju. Zabranili ulaz i izlaz. Govori se o koncentracijama u selima oko Siska.

392. divizija drži komunikaciju Bosiljevo — Generalski Stol — Ogulin — Brinje — Senj — Otočac — Vrhovine.²⁸

2. V. došli u Pounje iz Grčke djelovi neke njemačke divizije.²⁹ Navodno treba da krenu na Jadran ili da smijene 373. div. Oper. štab Istre javlja:

²⁷ Štab Desetog korpusa je 6. maja javio slijedeće: »V. Š. (Vrhovni štab — prim red.) nam se ne javlja premda ga redovito nazivamo.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—34/2, k. 119/1).

²⁸ O dislokaciji njemačke 392. legionarske divizije vidi dok. br. 39/14, k. 18 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

²⁹ U maju 1944. na područje Cazin — Otoka došla je iz Njemačke (gdje je bila na vježbi i preoružanju) Deseta lovačka pukovnija.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
				113. njemačka divizija iz Italije i neka SS divizija od Trsta stigle u Istru. Dva puka iz Zadra morem stigli u Pulu i Rovinj.
1930	5.V.	10,25	X Korp.	Generalmajor Drapšin Petar postavljen je za zamjenika komandanta GŠH. ³⁰ Na putu k nama obići će i vaš Korpus. Još se ne može tražiti taktičko bombardovanje. Javite koliko bi bila jača Zagorska brigada. ³¹
1931	5.V.	10,15	X K.	Postavite za v. d. komesara 32. div. Tuđman Franca. ³²
1933	5.V.	08,50	VI Korpus	Br. 112. Ako je 28 div. slobodna uputite je u X korpus. ³³ Štab divizije će sam rukovoditi operacijama po konkretnim uputama štaba X korpusa (od koga će netko iz štaba doći do divizije).
1934	5.V.	10,00	V.Š.	Op. Naš štab ima radio-vezu sa svima štabovima korpusa zatim neposredno sa 34. div., XIX. div. i Istranim. Osim toga sa GŠ Slovenije, sa Štabom Mornarice i sa V. Bos. Korpusom. Svi štabovi korpusa imaju vezu sa svojim divizijama i sa susjednim korpusima. Veze divizija sa brigadama i veze sa grupama i odredima su rijetke.

³⁰ Vidi dok. br. 9/1, k. 1244, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

³¹ Štab Desetog korpusa je 6. maja javio: »zagorska brigada bila bi jaka tri bat.[aljona] oko 450 boraca.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—34/2, k. 119/1.)

³² Franjo

³³ O njenom odlasku iz Slavonije u Moslavini vidi dok. br. 83.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
1935	5.V.	10,00	V. Š.	Altostratusi. Mjesto spuštanja Bjelo Polje. ³⁴
1938	5.V.	19,25	V. Š.	<p><i>Op. Zagorje:</i> 23. IV. kod Novog Marofa i Podrute pobijeno 50 a ranjeno veći broj nepr. vojnika.³⁵ Plen 1 puškomitraljez, 3 šmajsera, 20 pušaka i manja količina municije. Uništen top, izgubljen tenk. Naših 22 mrtva 12 ranjena.</p> <p>3. V. likvidirano uporište D. Orešje kod Sv. Ivana Zeline.³⁶ Ubijeno 18 zarobljeno 12 ustaša. Plen 2 mitraljeza, 42 puške, 5000 metaka.</p> <p><i>Žumberak:</i> 3. V. miniran ustaški oklopni vlak na pruzi Zagreb — Karlovac. Uništeno 6 vagona, oštećena lokomotiva, pobijeno i ranjeno više ustaša.³⁷ Na istoj pruzi između Zdenčine i Horvata od naše tempirane mine poginulo 5, ranjeno 6 ustaša.³⁸</p> <p><i>Banija:</i> 3. V. Vodene borbe sa djelevima 115 Šleske divizije kod Dvora.³⁹</p> <p><i>Kordun:</i> 29. IV. u Karlovcu postavljene dve paklene mašine za Pavelića. Eksplodirale nekoliko minuta ranije. Poginulo 6, ranjeno 34 ustaška oficira i vojnika. Među poginulima i pukovnik Rogozić.⁴⁰</p> <p><i>Bos. Krajina:</i> Po naknadnim podacima u borbi 3. V. kod Cazina pobijeno 20 a ranjeno 15 nepr. vojnika.⁴¹ Iz</p>

³⁴ Riječ je o spuštanju materijala koji su saveznički avioni donosili za jedinice Glavnog štaba Hrvatske u Lici.

³⁵ Vidi dok. br. 83.

³⁶ i ³⁷ Mine su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

³⁸ Ta divizija nije bila na teritoriji Jugoslavije. O pomenutoj borbi vidi dok. br. 41—3, k. 426 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

³⁹ Vidi knj. depeša Štaba Četvrtog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/36—2, k. 119'1.

⁴⁰ Opširnije o tome vidi dok. br. 46.

		Cazina prebjeglo na našu stranu 5 boraca.
		Gorski Kotar: 3. V. vodene žestoke borbe kod Jasenka — Drežnice — Ogulina i Zlobina. Nepr. pretrpio teške gubitke. Samo kod Jasenka ubijeno 80 nepr. vojnika i uništen 1 tenk. ⁴²
		Istra: 20.IV. naša istarska brigada vodila borbu na cesti Trst — Rijeka. Kod Šapjane spljena 3 kamiona i zaplenjeno mnogo spreme. ⁴³
1939	5.V. 14,00	V. Š.
		Ob. IV korpus, 4. V. javlja: U Pounju na sektoru Divuša — Ravnice — Orešovica — Struga — Dobrljine, nalazi se 115 šleska divizija. Sastavljena od Nemaca i Poljaka. Ima tenkova, borbih kola, topova i kamiona. Stab u Divuši.
1940	5.V. 14,00	V. Š.
		Ob. Goc. ⁴⁴ 4. V. javlja: od Novog preko Bihaća za Lapac otišlo 2000 vojnika 373 divizije. Nepr. popravlja cestu severno od Lapca na Kuk.
1941	5.V. 19,15	V. Š.
		Ob. Na sektoru našeg 6. korpusa ovih dana vrši ofanzivu 13. S.S. bosansko-hercegovačka divizija i 42. gebirge divizija. ⁴⁵
1943	5.V. 19,45	V. Š.
		S. Prvog maja spustio se kod Korenici engleski kapetan Slattery za poslove ekspedicije avijatičara i ranjenika i prijem materijala na našoj

⁴² Vidi dok. br. 59.⁴³ Vidi dok. br. 1—26/2, k. 572. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.⁴⁴ Glavni obaveštajni centar⁴⁵ O neprijateljskim snagama koje su učestvovalle u toj ofanzivi vidi dok. br. 103.

			aerobazi. Misija moli odobrenje da na bazu dođu jedan pilot i jedan radio-telegrafista. Navode da će devet aviona služiti za taj transport. ⁴⁶
1944	5.V.	V. Š.	S. Engleska misija moli odobrenje da se kod nas spusti jedan lekar i 4 asistenta sa potrebnim materijalom za obrazovanje bolnice. Molimo instrukciju. ⁴⁷
1945	5.V. 07.45	VIII K.	Br. 90. Javite gdje možete primati materijal sa padobranima. ⁴⁸
1948	6.V. 14	V. Š.	<p>Op. Zagorje: 4. V. Zagrebački odred napao ustašku kolonu na cesti Pešćeno — Sv. Ivan Zelina. Ubijeno 8 ustaša. Plen 90 mina za teški bacač, 2 puške, 5000 metaka, 2 konja i jedna kola.⁴⁹</p> <p>Gorski Kotar: 5. V. nastavljena borba sa neprijateljem na sektoru Drežnica — Jasenak.⁵⁰</p> <p>Lika: 5. V. kod Ramljana razbijena 34 ustaška bojna i potisнутa prema Perušiću.</p> <p>Ubijeno šezdeset ustaša, jedan oficir, ranjeno stotinu ustaša. Plen 1 protivkolski top sa devedeset granata, 2 teška bacača sa 160 mina, 2 puškometaljeza, jedan šmajser, 15 pušaka. 3</p>

⁴⁶ i ⁴⁷ Vrhovni štab NOV i POJ odgovorio je depešom 9. maja 1944. slijedeće: »Englezima odobreno ljudstvo za aerobazu. Ljudstvo i materijal za bolnice primite.« (Vidi knjigu depeša Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—37/2, k. 119/1.)

⁴⁸ Štab Osmog korpusa je 7. maja 1944. javio: »Materijal sa padobranima možemo primati samo na Veliko Očijevo.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—35 2, k. 119/1.)

⁴⁹ Vidi dok. br. 5/33—2, k. 119/1 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁵⁰ Opširnije o tome vidi dok. br. 111.

Broj	Datum	Sat	Kome.	Sadržaj depeše
				pištolja, 6000 metaka, 10 konja, 6 kareta, 1 fijaker. 1 radio stanica i druge spreme. ⁵¹
1949	6.V.	14,00	V. Š.	Ob. VI. Korpus javlja: od Vinkovaca na sektor Sibinj — Andrijevci došla jedna motorizovana divizija, navodno za ofanzivu na Dilj. ⁵² U Požegu treba navodno da dođe njemačka komanda za Balkan. ⁵³ U Brodu Njemci grade pontonske mostove. Ob. IV. Korpus javlja: 115 Šleska divizija ima 46 i 220 puk. Broji oko 5000 ljudi. Dijelovi 373 legioner. divizije povukli se iz Cazina i Ostrošca, a mjesto njih došli ustaše i domobrani. 4. V. od Srba za Lapac prošlo 350 kamiona vojske i materijala.
1951	6.V.	14,35	XI. Korpus	XI Korpus — za Šakića ⁵⁴ Sedmog predveče treba da si u Slunju. Odatle se ide kamionom na mjesto gdje će se održati zasjedanje Zavnoha. ⁵⁵ Zasjedanje će biti osmog uveče. Ukoliko još ima članova Zavnoha obavijestiti ih.
1952	6.V.	13,00	VI K.	Br. 112. Preuzimajte sve nepokretne ranjenike iz X. korpusa. Na njihovom se terenu ne mogu zadržavati.

⁵¹ Vidi dok. br. 11, 23, 37, 39 i 135.

⁵² U izvještaju Štaba Istočne grupe NOP odreda Šestog korpusa NOVJ od 20. maja o tome piše: »Za vreme ofanzive na Papuk i Psunj (ona je trajala od 26. aprila do 8. maja — prim. red.) na našem sektoru stalno su se nalazile jače koncentracije neprijateljske vojske i upadale na ovaj sektor, tako da je i to sprečavalo i onemogućavalo akcije naših odreda«. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 40—3. k. 473 A.)

⁵³ Taj podatak nije tačan.

⁵⁴ Mićun Šakić

⁵⁵ Riječ je o Trećem zasjedanju ZAVNOH-a. Ono je održano 17. i 18. maja u Topuskom.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
1961	7.V.	10,10	X Korp.	Br. 111. Naredili smo VI Korpusu da preuzima sve vaše nepokretne ranjenike i bolesnike. Prebacite ih što prije.
1962	7.V.	10,10	X Korp.	Br. 112. Odobravamo formiranje zagoniske brigade. ⁵⁶
1964	7.V.	14,00	V. Š.	Op. Kordun: 6. V. miniran vlak na pruzi Karlovac — Ogulin kod Belavić sela. Lika: 6. V. nastavljene borbe na sektoru Perušić. ⁵⁷ Istra: 5. V. Neprijatelj sa tri divizije otpočeo ofanzivu, pali sva sela u Kastavštini. ⁵⁸ Naše snage orijentisane na IX Korpus.
1965	7.V.	14,30	XI. i IV. K.	Javite odmah depešom koliko i kakav materijal ste primili od Saveznika od 6. III. do 1. V. U buduće javljajte odmah čim nešto primite i to količinu i vrstu materijala. ⁵⁹
1966	7.V.	17,17	X Korp.	Br. 114. Javite odmah depešom da li ste još štogod primili od Saveznika od 6. III. do 1. V. osim javljene pošiljke 10. IV. ⁶⁰ U buduće javljajte odmah čim nešto primite i to količinu i vrstu materijala.

⁵⁶ O njenom formiranju vidi tom V, knj. 25, dok. br. 3.

⁵⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 102 i 135.

⁵⁸ Vidi dok. br. 72 i 147.

⁵⁹ Vidi knjigu depeša Štaba Četvrtog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3—1, k. 432.

⁶⁰ U depeši od 10. aprila 1944. Štab Desetog korpusa NOVJ obavjestio je Glavni štab Hrvatske o primitu slijedećeg materijala: 100 šmajsera, 14 puškomitrailjeza s municijom i nešto odjeće i obuće (vidi dok. br. 5—5'2. k. 119-1, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
1967	7.V.	18,23	VI Korp.	113. Javite odmah depešom da li ste još štogod primili od Saveznika od 6. III. do 1. V. osim 8. III. i 23. IV. ⁶¹ U buduće javljajte odmah čim nešto primite i to količinu i vrstu materijala.
1968	7.V.		VIII Korp.	Br. 94. Javite odmah depešom da li ste još štogod primili od Saveznika od 6. III. do 1. V. osim javljenih posiljaka. U buduće javljajte odmah čim nešto primite i to količinu i vrstu materijala.
1969	8.V.	15,10	XI 08,27 Korp.	U prihvatnoj bolnici XIII. divizije nalazi se poručnik Boja Tišma, kao upravnik bolnice. Premjestite je na lakšu dužnost. Ona je sposobna i zaslužna, a nije više tako mlada. Javite joj da je njen sin živ i zdrav.
1970	8.V.	14,30	V. Š.	Op. 7. V. 44. Jače nepr. snage uz pomoć motorizacije probile su se iz Bihaća do Vagance i Prijekoja. Jedna nepr. kolona jačine dvije bojne probila se kod Josipdola i Modruša preko Plaškoga do Blata i Lič. Jesenica (sekcija Gospić — Ogulin). ⁶² 7. V. 44. Jače nepr. snage iz Karlovca i Zdenčine otpočele su ofanzivu na Pokuplje i dospjele do linije Gradec — Pokupska (sekcija Zagreb — Karlovac — Petrinja.) Neprijatelj pali i pljačka. ⁶³ U Baniji noću između 6. i 7. V. prekinuta pruga na više mjesta između Sunje i Kostajnice. Manji nepr. ispadi odbijeni. Zapaljen 1 kamikaze.

⁶² i ⁶³ Vidi dok. br. 31.

⁶³ Vidi dok. br. 43.

			on, ubijena 3, a ranjeno više nepr. vojnika.
			7. V. 1944. u Krajini između Krupe i Otoke, dignut u zrak 1 vlak. ⁶⁴
1971	8.V. 19,30	XI K.	Javite osmoj diviziji da uspostavi sa nama radio vezu. Slušamo je svakog punog sata po starom planu. Radimo sa drugim aparatom na istom valu.
1972	8.V. 09,45	XIX. div.	Brdske topove za sada ne možete dobiti. Ako se mogu preko vašeg terena prebacivati ranjenici za otoke učinite sve da se što prije prebace ranjenici iz Like. ⁶⁵ U tu svrhu povežite se sa XI korpusom.
1973	8.V. 17,31	X K.	Odobravamo kadrove za Zagorsku brigadu.
1974	8.V. 19,40	XI K.	Pošaljite izvještaj o situaciji kod vas. ⁶⁶
1977	8.V. 14.00	V. Š.	Ob. Između 9. i 22. apr. prošlo od Zagreba prema Generalskom Stolu vagona: 56 hrane, 26 vojne spreme, 23 benzina, 20 municije i 7 bojnih otrova. Od Generalskog Stola voze kolima prema Ogulinu. 6. V. prošlo Kostajnica — Dvor 160 kamiona vojske. 5. V. prošla Bos. Novi — Bihać

⁶⁴ Vidi dok. br. 46.⁶⁵ Vidi objašnjenje br. 8 uz dok. br. 77.

⁶⁶ Štab Jedanaestog korpusa NOVJ dostavio je 8. maja depesom navedeni izvještaj: »Uslijed iznenadnih prodora neprijatelja u Poljanak, Prijeboj, Jezera, kordunaške brigade nisu uspjеле da izadu van tih komunikacija. Štab divizije (odnosi se na Osmu diviziju — prim. red.) krenuo u 11,30 sati pravac Plitvička Jezera — Poljanak i do sada sa istim nemamo veze, a ni njihove brigade. Komore su krenule istim pravcem i izgleda pale...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—31 3, k. 572).

veća kolona, produžila za Lapac.⁶⁵ V prošlo Obrovac — Karlobag 350 vagona vojske i materijala. 5. V. Srb — Lapac: 120 kamiona.

Na mjesto Kozaka navodno dolaze domobrani sa vježbe iz Njemačke.⁶⁶ Dva puka Šleske divizije smjenjuju djelove 373 divizije koja odlazi na Jadran.⁶⁸

1978 8.V. 18,30 Št.Mornarice

Depeša br. 90 — Štabu Mornarice
Potrebni su nam najžurnije upaljači za mine italijanskog bacača 81 mm. Molimo da ih pošaljete postepeno sa otoka Visa preko XIX. divizije štabu XI. korpusa 4000 komada, a ako ih tamo nema da se nabave preko Bari-a od saveznika.

1979 8.V. 09,55 Št. XIX d.

Depeša br. 90 Štabu XIX. divizije. Stupite u vezu sa Štabom Mornarice radi prebacivanja 4000 upaljača sa Visa za mine italijanskog bacača 81 mm za XI korpus. Štab Mornarice je o prednjem izvješten.

1981 9.V. 14,12 V. Š.

Op. 8. V. Neprijatelj koji je napadao od Bihaća spojio se kod Plitvičkih Jezera sa drugom nepr. kolonom koja je nadirala od Jesenica.⁶⁹ Na taj način slobodni teritorij Like otsječen je od Korduna. U borbama kod Lič. Je-

⁶⁵ i ⁶⁶ Polovinom maja 1944. stigla je na područje cazinske krajine Deseta lovačka pukovnija. Dijelovi Prve kozačke konjičke divizije prebačeni su iz Banije u Slavoniju (vidi dok. br. 100. u ovoj knjizi; tom V. knj. 28. izvještaj Štaba Šestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 16. juna 1944; dok. br. 26. k. 78A. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁶⁷ i ⁶⁸ Njemačka 373. legionarska divizija nije otišla na Jadran. O njenom rasporedu u 1944. godini vidi dok. br. 26. k. 78 A. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁶⁹ Vidi dok. br. 31 i 36.

senice neprijatelj je imao 30 mrtvih i ranjenih. U Pokuplju i dalje se vode borbe s neprijateljem koji se probio iz više pravaca. Na Baniji odbijeni su manji neprijateljski ispad u gubitke po nepr.— 4 mrtva i 6 ranjenih.

1982 9.V. 14,05 XI Korpus Javite situaciju na Vašem sektoru i o namjerama neprijatelja. Nama je poznato da je neprijatelj jednom kolonom probio se preko Čorkove Uvale za Leskovac, a jednom preko Poljanka za Plitvice gdje se sastao sa snagama iz Prijedorja. Kod Plitvica su zaplijenili komoru Osme divizije. Ovamo se prebacio Štab Osme divizije i njegova dva bataljona. Javite da li imate vezu sa tamošnjim djelovima Osme divizije.⁷⁰ Javljamte se svaka dva sata.

1984 9.V. 10,00 XIX Brdska baterija ne može Vam za sada biti prebačena.

G. Š.

1985 9.V. 18,50 V.S. Naši teški ranjenici u Lici nalaze se u opasnosti. Molimo, ako je ikako moguće, uputiti savezničke transporte aviona na Krbavsko Polje da ih evakuju.⁷¹

G. Š. H.

⁷⁰ Istog dana je Štab Jedanaestog korpusa javio depešama slijedeće: »Neprijatelj je ovladao danas komunikacijom Prijedor — Leskovac — Babin Potok. Borbe se vode kod Uvalice. Ustaše su izvršile ispad iz Dumana prema Turjanskom i Živiljji. Borbe su u toku.« — Nepr. napada pravcem Uvalica — Korenička Reka i Prijedor — Kapela. Treća brig. Osme div. krenula je sa Čudinog Klanca u pravcu Korduna, dok se Prva brig. sa tri bataljona nalazi na pravcu Uvalice — Korenička Reka.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—37/2, k. 119 1.)

⁷¹ Vrhovni štab NOV i POJ poslao je Glavnom štabu Hrvatske 11. maja ovu depešu: »Javite još danas da li možete primiti na Vaš aerodrom jedan avion sa kojim bi došao čovjek radi organizacije evakuiranja ranjenika.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—39 2. k. 119 1.)

Broj Datum Sat Kome

Sadržaj depeše

1986 9.V. 18,50 V. Š.

Zbog novonastale situacije u Lici ^{sve} naše snage angažovane su na liniji Prijeboj — Vrhovine⁷² te privremeno nemamo mogućnosti da pošaljemo brigadu na komunikaciju Bihać — Knin. Nastaćemo da je što pre pošaljemo.

G. Š. H.

1987 9.V. 18.50 V. Š.

Usled presecanja veze između Like i Korduna, privremeno se preporučuje saobraćaj iz Bosne preko Banije. Kada uspostavimo kanale javiće.

G. Š. H.

1988 9.V. 20,00 XI korp. Nepr. drži Saborski, Sertić Poljanu i Poljanak. Kordunaške brigade uputite u pravcu Slunja.⁷³ Sa svojim snagama razvijte aktivnost prema situaciji.

1989 9.V.

XI korp. Sve drugove koji se iz Bosne prebacuju za Kordun organizovano i sa pratnjom prebacujte preko Kapele.

1990 9.V. 20,55 XI korp. Javite da li je ugroženo mesto za bacanje iz savezničkih aviona. Ako jeste — predložite neko povoljnije.⁷⁴ Zašto ne javljate o situaciji kod vas?

1991 9.V. 21,35 XI korp. Depeša br. 91 — Štabu XI korpusa Naredite II ličkom području da preko III brigade pošalje XIX diviziji 100 kompletnih mina za bacač 81 mm od

⁷² Vidi dok. br. 131.

⁷³ Vidi dok. br. 102 i 118.

⁷⁴ Štab Jedanaestog korpusa je 11. maja depešom javio da materijal može primiti na prostoriji Podlapac — Petanović brdo (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—392. k. 1191).

3 kilograma. Nedostajuća punjenja uzeti od I ličkog područja.

G. Š. H.

1992 9.V. 10,00 Štabu XIX div. kompletnih mina dobit ćete od II ličkog područja. Mauzer municije ne možete dobiti. U buduće municiju zahtjevati od VIII korpusa.

G. Š. H.

1993 9.V. 07,10 XI korp. Prvu brigadu Osme divizije čim prije uputite u Kordun.⁷⁵ Izbjegavajte frontalne borbe osim u slučaju obrane ranjenika.

Nastojte vještim manevrima i udarima na neprijateljski bok i pozadinu nanijeti mu što više gubitaka. Javite kako ste riješili pitanje ranjenika.⁷⁶ Javite o situaciji na cesti Bihać — Knin. Obavijestite nas o situaciji u G. Kotaru i Istri.⁷⁷

G. Š. H.

1995 10.V. 14,38 V. Š.

Op. Neprijateljske snage jačine jedne divizije čiji broj nam je nepoznat ovladale su komunikacijom Ličko Petrovo Selo — Plitvička Jezera — Vrhovine, gdje su se spojile sa tamošnjim nepr. snagama. Borbe se vode oko Uvalice i Prijekoja. Namjere neprijateljske još su nam nepoznate, to jest da li će produžiti na more ili će poduzeti ofanzivu na Liku.⁷⁸ Djelovi 392 divizije i ustaše ovladali su ko-

⁷⁵ O njenom povratku u Kordun vidi dok. br. 102.

⁷⁶ O mjerama koje je Štab Jedanaestog korpusa preduzeo za smještaj ranjenika vidi dok. br. 77, 88, 105 i 115.

⁷⁷ Vidi dok. br. 59, 72, 111, 146, 147 i 148.

⁷⁸ Sedmog maja su njemačke i ustaške snage započele napad na oslobođenom teritoriju Like (vidi dok. br. 31, 88 i 131).

Broj Datum Sat Kome

Sadržaj depeše

munikacijom Brinje — Ličke Jese-
nice — Plitvice.
Neprijateljska ofanziva na Pokuplje
završila se. Neprijatelj se povukao
prema Sisku.⁷⁹
U Moslavini u nekoliko manjih akci-
ja ubijeno 16 nepr. vojnika, zaroblje-
no 13, zaplijenjeno 36 pušaka i 7 pi-
štolja.⁸⁰

1996 9.V. 19,50 XI korp. Kada nađe pored vas slovenačka de-
legacija sa Kongresa recite im da svi
govornici sa Kongresa pošalju svoje
govore centralnom odboru.⁸¹ To traži
Vrhovni štab.

G. Š.

1997 9.V. 19,58 XI korp. Šestoj diviziji ne treba dati hranu.
Objasnite im situaciju i teškoće pre-
hrane naših jedinica.⁸²

G. Š.

1998 9.V. 14,12 V. Š. Od danas čekaćemo materijal iz aviona na Krbavskom polju između Sandanov Gaja i sela Pišać.

1999 9.V. 10,50 XI K. Odmah organizujte stalno čekanje materijala iz aviona na Krbavskom polju, kako ste predložili.

2003 10.V. 19,25 XI korp. U slučaju potrebe naš avion iz Krbavskog polja uputite na aerodrom u Bos. Petrovac. Iznad aerodroma avion neka leti nisko i neka baci tri zelene rakete. Sa zemlje će dobiti isti

⁷⁹ Vidi dok. br. 43 i 168.

⁸⁰ Vidi dok. br. 165.

⁸¹ Riječ je o delegatima na Drugom kongresu Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije, održanom 2. maja u Drvaru.

⁸² O problemu ishrane jedinica Jedanaestog korpusa vidi dok. br. 99, 105, 106 i 145.

Broj Datum Sat Kome

Sadržaj depeše

znak. Po mogućnosti javite unapred vreme odlaska kako bi mogli javiti na aerodrom.⁸³ Ovo javite majoru Veblu.

2008 10.V. 21,05 XI K.

Sav materijal koji je pao iz aviona stavљa se na raspoloženje Vašem Korpusu.

G. Š. H

2010 10.V. 18,50 V. Š.

Ob. I. Kozačka div. iz uporišta Vrbovec — Gradec i Dugo Selo u pokretu navodno za Brod.⁸⁴
9. V. 44. živ saobraćaj na komunikaciji Sisak — Kostajnica. Sa sektora Petrinje dijelovi I. kozačke divizije spremni za pokret. Iz Zagreba u Dvor stigla jedna ustaška bojna, da smjeni dijelove 373 divizije. 8. V. prošlo 20 transporata vojske od Sunje za Bos. Novi. Navodno ovih dana ima stići 10.000 domobrana iz Italije preko Slovenije, koji su tamo ostali poslije kapitulacije.

2011 10.V. 17,35 XIX
div.

Javite ponovo da li je moguće prebacivanje nepokretnih ranjenika iz Like u Italiju.⁸⁵ Svoj brdski top pre-

⁸³ Štab Jedanaestog korpusa je 11. maja 1944. poslao Glavnom štabu Hrvatske sljedeću depešu: »Komandant aerobaze javlja da je u redu evakuirao uređaje u Srednju Goru, a avion i pilota Vujakliju uputio u aerobazu Vrh.[ovnog] štaba. Pilota je pratio naš aeromehaničar Cesar, koji se imao vratiti u bazu. Moli da ga obavjestite da li su sretno stigli...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—39/2, k. 119/1).

⁸⁵ i ¹⁸⁷ O prebacivanju tih ranjenika dostavio je Štab Devetnaeste divizije Glavnom štabu Hrvatske ove depeše: 10 maja 1944. »Javite 11 Korpusu da se ranjenici još ne mogu prebacivati. Neprijatelj 9. o.mj. poduzeo ofanzivu na sektor Vodice — Benkovac i one moguće prebacivanje. Po ponovnom uspostavljanju kanala izvjestite čemo Vas.« — »Prebacivanje ranjenika iz Like može se vršiti u etapama. Da li su pokretni ili nepokretni? Otežavajuća okolnost malo brodovlje i jaka bura na moru. Sa XI korpusom nemamo veze. Moli-

bacite što pre iz Like u Dalmaciju jer nepr. vrši ofanzivu od Prijekoja u pravcu Korenice.⁸⁶ Nastojte da po svaku cenu uspostavite i održavate vezu sa XI. Korpusom i da im pomognete u spasavanju ranjenika.

2014 10.V. 08,18 VI korp. Br. 116. U rezultate za dvomjesečno takmičenje niste unijeli gubitke neprijatelja. To nam odmah javite koliko ste ubili, ranili i zarobili. Javite i vlastite gubitke.⁸⁷

G. Š. H.

2016 10.V. 17,10 X korp. Pošaljite telegrafski rezultate takmičenja.⁸⁸

G. Š. H.

2018 11.V. 14,02 V. Š.

Op. 10. V. Neprijatelj koji je ovlađao komunikacijom Bihać — Vrhovne motorizacijom i pješadijom probio se do Korenice i napreduje prema Buniću. Jedna kolona Njemaca i četnika nadire od Kamenskog preko Plješevice prema Frkašiću, dok jedna ustaška bojna od Ramljana prema Krba-vici.⁸⁹

8.—9. V. Jedinice desetog korpusa vodile su borbe s jačim neprijatelj-

mo urgirajte preko Visa za dobre brodove jer se situacija može izmeniti.« — 12 maja: »Neprijatelj svojim prodom iz Vodica cestom Benkovac — Vrana — Pirovac zatvorio kanal za prebacivanje. Ranjenici momentalno ne mogu, javičemo kad budu [mogli].« — 13 maja: »Sa XI korpusom još nemamo veze. Mi smo im se obratili i pismeno Neka nas obavijeste o stanju i kada i koliko ranjenika treba da stigne. Mi smo izvršili pripreme i kanal za prebacivanje.« — 14 maja: »Za XI korpus. Jače nepr. snage kontrolišu obalski pojed, mi ipak vršimo prebacivanje ali u manjim grupama, dosta je otežano.« (Vidi dok. br. 88, 94 i 115 u ovoj knjizi i reg. br. 5/2, k. 119/1, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁸⁶ Vidi dok. br. 45 i 131.

⁸⁷ i ⁸⁸ O rezultatima takmičenja koje je organizovano između korpusa Glavnog štaba Hrvatske od 24. februara do 24. aprila 1944. vidi tom V, knj. 26, dok. br. 141.

⁸⁹ Opširnije o tome vidi dok. br. 31 i 47.

skim snagama kojima je uspjelo da se probiju do Ivanca, ali su ga odmah napustile i povukle se u svoje garnizone.

Neprijatelj je imao 20 mrtvih i više ranjenih.⁹⁰

G. Š H.

2019 11.V. 12,38 XI korp. Javite da li neprijatelj drži cestu Prijedor — Leskovac — B. Potok i cestu B. Potok — Korenica.⁹¹

G. Š H.

2020 11.V. 13.00 XI korp. Neprijatelja nema na Plitvicama, Poljanku i Sertić Poljani. Jedinice Osme divizije aktiviraćemo s ove strane.⁹²

Štab je sa Prvom brigadom⁹³

2021 11.V. 14.02 V. Š. V K.⁹⁴ U vezi sa situacijom u Lici molimo da se aktiviraju Vaše snage na komunikaciji Bihać — Knin.

2024 11.V. 18,50 V. Š. Momenalna situacija u Lici ne dopušta spuštanje aviona. Ukoliko se situacija izmjeni javićemo odmah. Naši ranjenici su privremeno sklojeni.⁹⁵

G. Š. H.

⁹⁰ Vidi dok. br. 42 i 70.

⁹¹ Štab Jedanaestog korpusa je 11. maja odgovorio depešom: »Neprijatelj ušao u Bunić i Debelo Brdo. Također izbio na Ljubovo pravcem od Kozjana. Trnovac, Krbavici u Glave pali. Neprijatelj drži ceste Prijedor — Leskovac — Babin Potok i Babin Potok — Korenica...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/3, k. 572.)

⁹² Odnosi se na područje Like, južno od komunikacije Vrhovine — Plitvički Leskovac — Prijedor (vidi dok. br. 102 i 131).

⁹³ Odnosi se na Prvu brigadu Osme (kordunaške) divizije. Po naredenju Štaba Trideset pete divizije ona je 12. maja stigla u Podlapac (vidi dok. br. 61 i 131).

⁹⁴ Peti korpus (bosanski)

⁹⁵ Vidi dok. br. 77, 88, 105 i 115.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
2028	11.V.	15,02	V. Š.	<p>Ob. 8. V. I. kozačka divizija napustila Dugo Selo. 2000 Kozaka otišlo u Slav. Brod. Sibirski puk iste divizije još na sektoru Zabok — Hum Lug. 330. divizija otišla za Lavov (X. Korpus).</p> <p>Jedan saveznički avion pilot lovac pao je kod Gora blizu Petrinje. Pilot spašen. Jedna tvrđava pala kod Karlovca. Jedan član spašen. U okolini Ogulina pala 4 aviona. Jedan pilot spašen (IV. Korpus).</p>
2029	11.V.	20,30	XI korp.	<p>Po izveštaju Mornarice nepr. snage kreću iz sjev. Dalmacije preko Karlobaga na sjever. Pitajte XIII div. da li stižu na njihov otsek.⁹⁶</p>
2031	12.V.	14,00	V. Š.	<p>Op. Neprijatelj koji vrši ofanzivu na Liku ovladao je komunikacijama Prijedor—Korenica, Vrhovine, Korenica, i dospio do Bunića. Druge nepr. snage od Perušića i Ramljana ovladale</p>

⁹⁶ i ¹⁵⁴ U istorijatu njemačke 392. legionarske divizije o tome piše: »Po naređenju korpusa (odnosi se na Petnaesti brdski korpus — prim. red.) morao je da bude otvoren obalski put Karlobag — Obrovac, da bi se suvozemnim putem mogao da prebaci jedan divizion obalske artiljerije koji je dolazio sa sjevera i koji je bio određen za 264. diviziju. Za ovo su 2. V odredene dvije čete 9. ust.[aškog] bataljona sa zadatkom da prodiru prema jugu, da uklone drumske prepreke i da na sredini puta stupe u vezu sa dijelovima 264. divizije angažovani s juga. Obadviye čete su uklonile nekoliko drumskih prepreka, pri čemu su južno od Barić Drage naišle na jačeg neprijatelja, od koga su se uveče odvojile. Čete su imale nekoliko gubitaka od nagaznih mina.

U međuvremenu je od 264. div. primljen radiogram da su naše snage sjev. od Starigrada naišle na jačeg neprijatelja i da su opkoljene. Na ovo je k-dant divizije (392 divizije — prim. red.) naredio da se na prostoru sasvim sjeverno od Starigrada iskrcaju 2 čete 847. grenad. (grenadirskog — prim. red.) puka sa zadatkom da ~~oslobode~~ borbenu grupu 264. div. i zajedno s njom prodiru prema sjeveru i spoje se sa dvjema ustaškim četama... Trupe su se iskrcale bez dodira sa neprijateljem, dok se neprijatelj — shodno izveštaju k-danta borbene grupe 264. div. — u osvrt zore povukao u šume...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18).

su Ljubovom — Trnovcem, Krbavicom. Neprijat. kolona koja je išla od Lapca kroz Plješevicu preko Frkašića spojila se sa snagama u Korenici.⁹⁷ Naš avion uputili smo na Petrovački aerodrom, molimo javite nam da li je stigao.

2032 12.V. 13,17 VI K.

Br. 118. Koliko ste kadrova uputili Desetom korpusu? Sve Kalničane stavite na raspoloženje Desetom korpusu.⁹⁸

G. Š. H.

2033 12.V. 20,47 XI korp. Javite odmah gdje ste sklonili ranjenike. Ranjenici ni u kom slučaju ne smiju pasti u ruke neprijatelju. U slučaju potrebe evakuacije upotrijebite nosila i konje.⁹⁹ Obavijestite nas o situaciji u Istri i Kotaru.

2034 12.V. 19,13 XI korp. Javite gdje se nalazi brigada koju ste uputili na sektor Kapela da bi mogli s njom uhvatiti vezu i organizovati napad na nepr. s leđa.¹⁰⁰ Javljamte nam sela gdje se nalaze vaše jedinice i ranjenici, po imenima naših poznatih drugova iz tih sela. Glavninu snaga angažujte u borbi za ranjenike, koji ne smiju pasti neprijatelju.

⁹⁷ Vidi dok. br. 31 i 45.

⁹⁸ U izvještaju koji je Štab Šestog korpusa 16. juna 1944. poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »Poslali smo za X korpus 7 vrlo dobrih rukovodilaca što viših, što nižih, a poslaćemo po potrebi još.« (Vidi tom V, knj. 28).

⁹⁹ O smještaju ranjenika vidi dok. br. 77, 83, 105 i 115.

¹⁰⁰ O rasporedu jedinica Jedanaestog korpusa u to vrijeme vidi dok. br. 54, 55, 56, 61, 65 i 131 u ovoj knjizi i dok. br. 1/3, k. 572, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

2035 12.V. 17,15 XIX div. Nepr. jače snage¹⁰¹ kreću se prema Lici. Hvatajte vezu sa XI korpusom, pomozite im u evakuaciji ranjenika i držite svoje snage u pripravnosti jer bi te snage mogle krenuti na vašu prostoriju.

2042 12.V. 12,15 XI korp. Momentalno nije moguće prebacivanje ranjenika brodovima zbog aktivnosti nepr. na otseku XIX div. Pratite budno razvoj situacije kako bi vi mogli doneti pravilne odluke u vezi sa ranjenicima. Imajte u vidu Bosnu i Kapelu.

2044 13.V. 15,00 XI korp. Obavještavajte nas češće i iscrpnije o situaciji kod vas. Javite o borbama koje vodite, o pokretima nepr., koje nepr. jedinice učestvuju¹⁰² i kako spasavate ranjenike.

2045 13.V. V. Š.

Ob. Dijelovi 1. kozačke div. došli na sektor Banova Jaruga — Brod. Nijemci sa toga sektora ušli u sastav 42. jeger. div., koja je navodno krenula za Zagreb. (VI korp.) Zarobljeni Rusi iz 1. kozačke divizije izjavili da su ih Nijemci obučavali

¹⁰¹ i ¹⁰² Riječ je o Prvom puku »Brandenburg« i Devedeset drugom motorizovanom puku koji su tada prodirali od Gračaca ka Udbini i Kravskom polju (vidi dok. br. 31 i 120).

¹⁰² Istog dana je Štab Jedanaestog korpusa javio depešom: »Mi još ne znamo koje neprijateljske snage učestvuju u ovim operacijama. Znamo da učestvuje Gospički garnizon, pored jačih motorizovanih njemačkih jedinica. Učestvuje veći broj tenkova, oko 60 tenkova i autoblinda. U dosadašnjim operacijama neprijateljski gubici su mali s obzirom da uspiješnu borbu sa tenkovima nismo imali, a on sa tenkovima manevriše, presjeca veze i komunikacije, osvaja na taj način naše položaje koji se bez borbe napuštaju i na taj način potiskuje. U zadnja dva dana na Gorici su mine oštetile 2 tenka i 1 autoblindu, dok su gubici u ljudstvu nepoznati...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—33/3, k. 572). O neprijateljskim snagama u ovoj operaciji vidi dok. br. 31 i 88.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
				načinu odbrane od bojnih otrova i da su govorili da će ih za 30 do 40 dana upotrebiti na istočnom bojištu (X korpus).
				Na sektor Žumberka pala 2 saveznička avijatičara. Provjerit će se.
				Dijelovi 1. kozačke div. sa sektora Zagreb — Karlovac — Sisak pomjeraju se pravcem Sunja — Kostajnica, idu navodno na Kozaru ¹⁰³ (IV korpus).
2046	13.V.	16.55	XI K.	XIX div. javlja da može prebaciti rannjenike brodovima. Uhvatite s njome vezu.
2037	12.V.	17,25	X korp.	Slovenci javljaju da su od 3—8 maja preko Slovenije prema Zagrebu jake njem. snage. Javite da li su stigle, nazine i raspored. ¹⁰⁴
2039	12.V.	21,20	XI korp.	III kordunaška brigada aktiviraće se na komunikaciji Petrovo Selo — Prijeboj — Babin Potok, ¹⁰⁵ Šta je sa Istrom i XIII divizijom? ¹⁰⁶
2038	12.V.	17,30	VI i X	Nepr. vrši ofanzivu u Lici. U vezi s
2041		08.30	korp.	time aktivirajte svoje jedinice. Izgleda da nepr. vrši pregrupaciju svojih snaga. Napadajte komunikacije. ¹⁰⁷

¹⁰³ Oni su prebaćeni u Slavoniju (vidi dok. br. 114).

¹⁰⁴ Štab Desetog korpusa je 13. maja depešom javio sljedeće:
»Preko našeg teritorija nisu prolazile njem.[ačke] trupe osim 119 tenkova za koje smo već javili.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5—43/2, k. 119/1).

¹⁰⁵ Vidi dok. br. 118.

¹⁰⁶ O dejstvima jedinica Operativnog štaba za Istru i Trinaeste divizije u to vrijeme vidi dok. br. 59 i 72.

¹⁰⁷ O izvršenim napadima vidi dok. br. 44, 100, 114, 127, 142 i 165 u ovoj knjizi i operacijski dnevnik Štaba grupe diverzantskih odreda NOVJ a Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
2040	12.V.	15,40	VIII korp.	<p>Nepr. vrši ofanzivu u Lici.¹⁰⁸ Postoji mogućnost da se njegove snage iz Like prebace na vašu prostoriju. Obraćite pažnju na taj otsek i aktivirajte svoje jedinice.</p>
2049	13.V.	19,40	V. Š.	<p>U toku 12. V. u Gračac stigle nove nepr. snage i nadirale prema Bruvnu.¹⁰⁹ Osjeća se koncentracija u Perušiću. Ispad na pravcu Perušić — Kuzmanovača odbijen.¹¹⁰ U pogledu ranjenika dali smo direktivu XI korpusu da ih uputi ka moru, a XIX div. da ih prihvati. U Slavoniji na pravcu Slatina — Čeralije — Voćin Osječka brig. razbila jednu satniju gestapovaca: ubijeno 10, ranjeno oko 20 i jedan zarobljen. Zaplijenjeno 7 p., 1 laki bacač, 1 p. mitraljez i nešto spreme. Oštećen tenk od 12 tona.¹¹¹</p> <p>Na pruzi Krupa — Bihać uništena 1 lokomotiva i 6 vagona. Poginulo više nepr. vojnika. 10. i 11. V. saobraćaj nije funkcionisao.</p>
2050			V. Š.	<p>Maršalu Titu. Prilikom formiranja 1. zagorske brigade upućujemo Ti naše plamene pozdrave. Sinovi Hrv. Zagorja, čiji si i Ti sin, zadojeni svjetlim tradicijama herojske Gupčeve bune, ponovno su ustali da ostvare vjekovne težnje radnika i seljaka Hrvatske, a to su pravda i sloboda. I mi, borci i rukovodioци 1. zagor. brigade, zavjetujemo Ti se da ćemo Te u ovom konačnom obračunu sa mrskim fašist. zločincima slijediti do konačnog njihovog uništenja.</p> <p>Borci i rukovodioци 1. zag. brigade.</p>

¹⁰⁸ Vidi dok. br. 74 i 131.

¹⁰⁹ Opširnije o tome vidi dok. br. 93.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
2051	13.V.	V. Š.	Javite 13. diviziji da će se spustiti u Ravnu Goru Engleska vojna misija za Istru. Kad se spusti neka izvjesti ko je došao.	
2052	13.V.	XI korp.	Javite kakva je politička situacija na sektoru gdje neprijatelj vrši ofanzivu. Da li neprijatelj pali? Je li narod izbjegao? ¹¹²	
2053	13.V.	09,30 St.Mor-	Usled ofanzive u Lici pripremite brodove za hitnu evakuaciju 250 ranjenika sa sektora Severne Dalmacije. U tom cilju neka komanda II obalnog sektora stupi u vezu sa XIX divizijom.	
		nar.		G.Š.H.
2056	13.V.	10,00 XIX korp.	U Lici neprijatelj ovladao komunikacijama Korenica — Udbina, Udbina — Lovinac, Korenica — Bunić — Ljubovo. ¹¹³ Naše trupe su se izvukle iz neposrednog dodira.	
				G.Š.H.
2057	13.V.	XI korp. III brig.	VIII div. vrši akcije na otseku Petrovo Selo — Pl. Leskovac. I brig. VIII div. uputite u Kapelu.	

¹¹² Stab Jedanaestog korpusa u depeši od 14. maja o tome javlja: »Neprijatelj je spasio Srednju Goru, Podlapac, Tolić, Mekinjar. Teški ranjenici su u Srednjoj Gori u zemunicama. Lakši prebačeni su uglavnom na prostor Kamensko — Bjeli Potok. Jače neprijateljske snage grupisane su u Bjelom Polju, Pećanima, Jošane, Visuć. Namjeravamo sa ranjenicima krenuti preko Plješevice pravcem Kordun. (Lakši ranjenici i bolesnici prebačeni su na Kordun i na Velebit — prim. red.). Osigurajte prihvat na liniji Plitvička Jezera — Izačić...« (Vidi dok. br. 102 i 105 u ovoj knjizi i dok. br. 1—33/3. k. 572, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.)

¹¹³ Vidi dok. br. 45, 47, 51, 54, 55, 56, 61, 65, 77 i 131.

Broj	Datum	Sat	Kome	Sadržaj depeše
2058	14.V.	15,30	VIII korp.	Javite kako teče ishrana. ¹¹⁴ Obratite se na NOF. Po naređenju Zavnoha on treba da vam dade četiri vagona žita.
2060	14.V.	18,55	V. Š.	<p>Br. 99. Nepr. je iz Bihaća prodro u pravcu Prijekoja, spojio se sa snagama iz Vrhovina i produžio pravcem Korenica — Udbina — Lovinac. Iz Gospića su prodrli preko Ljubova za Bunić. Izgleda da su se snage iz Gračaca spojile sa ovima kod Udbine.¹¹⁵</p> <p>Op. <i>Pokuplje</i>: Neprijatelj se povukao iz Vel. Mlake, Rašča, Lomnice i Brezovice.</p> <p><i>Kordun</i>: Nepr. se povukao iz Jasenica jednom kolonom preko Dabrova za Brinje, s drugom preko Plaškog za Ogulin. Sa ovom drugom naše snage¹¹⁶ vodile borbu.</p> <p><i>Lika</i> 12. V. nepr. ovladao komunikacijama Korenica — Bjelo Polje — Udbina — Lovinac, Korenica — Bunić — Ljubovo, i Bunić — Pišćac. Na komunikacijama Udbina — Brvno i Gračac — Brvno — Lapac vođene borbe.¹¹⁷ Naše snage se izvukle iz neposrednog dodira i rasporedile duž komunikacija. Jedna brig. aktivirana na komunikaciji Prijekojoj — Babin Potok.¹¹⁸ Rezultate ćemo javiti. Teški</p>
				<p>¹¹⁴ O stanju ishrane je Štab Jedanaestog korpusa 14. maja depešom javio: »Hrane imamo još za dva dana i prema sadašnjem stanju ne vidimo mogućnost rješenja ovog problema na ovom terenu.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 13, k. 572).</p> <p>¹¹⁵ Vidi dok. br. 31 i 120.</p> <p>¹¹⁶ Riječ je o Plaščanskom NOP odredu (vidi knjigu depeša Štaba Četvrtog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7—1, k. 432).</p> <p>¹¹⁷ Vidi dok. br. 94.</p> <p>¹¹⁸ Vidi dok. br. 131.</p>

ranjenici sklonjeni u zemunice, a laki upućeni ka moru i dalje prema situaciji.

2062 14.V.	V. Š.	O. B. U Slavoniji neprijatelj drži sektor Puštine — Čačinci — Orahovica — Kutjevo — Našice. Predstoji čišćenje Krndije. ¹¹⁹ (VI korpus) 11. i 12. V. prugom Kostajnica — Bihać prošla 4 transporta i to: 105 vagona vojske, 55 vagona sa kamionima, 9 vagona sa tenkovima i 37 zatvorenih vagona. 12. V. 44 200 kamiona vojske i 4 tenka otišli od Kostajnice prema Zagrebu, 18 vag. vojske i 30 kamiona otišlo cestom Kostajnica — Novi. 13. V. 44 ujutro svi njemački oficiri iz Dvora i Novog otišli na konferenciju u Banju Luku. ¹²⁰ Zadnji dijelovi Šleske divizije 13. V. 44 otišli iz Dvora prema Bihaću. Prebjegli Čerkez iz Kostajnice izjavio da Kozaci iz Siska idu za Brod i dalje za Mađarsku. Javljenih 80 vagona vojske iz Karlovca otišli u pravcu Generalskog Stola. Vojnici izjavili da idu za Senj. (IV korp.). Jak saobraćaj u oba smjera na cesti Bihać — Knin. (19. div.).
2063 14.V. 19,11 V. Š.		Goc javlja da se u Bihaću nalazi 3000 vojnika legije i Njemaca. Vojnska je smještena po barakama i ispod šatora u Kraljama, Zavalju i Žegaru. a manji broj i pod vedrim nebom. Prema nepotvrđenim podacima treba iz Petrinje preko Bihaća da prođu 3 divizije za Jadran. Na željezničkoj

¹¹⁹ Neprijatelj tada nije preuzeo krupnije operacije na Krndiji. Pod zaštitom tenkova, neprijateljske snage su 18. maja povučene iz Orahovice. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—2/1, k. 119/7).

¹²⁰ Vjerovatno zbog priprema za drvarsку operaciju.

stanici Bihać nalazi se veća količina benzina, municije i ostale ratne spreme koja se otprema za Liku kamionima.

2064 14.V.

XI korp. U Liku je prebačeno posljednjih dana hrane za 15 dana. Vi morate naći mogućnost da tu hranu iskoristite. Ako to nije moguće, onda se hrana mora uzeti sa terena. Vojska ne smije gladovati. Kordunašku brigadu odmah uputite na sjever a ostale snage aktivirajte na komunikacijama.

Nač. P. J.¹²¹

2065 14.V. 19,10

XI korp. Situacija na Kordunu normalna. Kordunaške snage nalaze se na prostoru Čorkova Uvala — Poljanak — Drežnik.¹²² Nepr. drži Pl. Leskovac — Pl. Jezera — Prijedor — Petrovo Selo.¹²³ Naše snage napadaju ga na toj liniji. Javite kada i gde možemo očekivati ranjenike. Sa ešalonom uputite jednu radio-stanicu koja treba da se javlja nama svaka dva sata.

2066 14.V. 05.40 V. Š.

Pokretni ranjenici iz Like nalaze se oko Kamenskog kod Nebljusa. Molimo javite da li ih može prihvatići VI divizija.¹²⁴

2067 15.V. 12,50 XI korp. Ispitajte da li je moguće ranjenike prebaciti u Bosnu. Tražili smo pomoć od VI div.

¹²¹ Načelnik Glavnog štaba NOV i POJ bio je tada Pavle Jakšić.

¹²² i ¹²³ Na toj se prostoriji tada nalazila Treća brigada Osme divizije. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7—1. k. 432).

¹²⁴ Vrhovni štab NOV i POJ odgovorio je depešom 16. maja: Ranjenike možemo prihvatići. Dali smo naredenje VI div.[iziji]. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—1 1. k. 119 4).

2068 15.V. 15,30 IV, XI,
VIII
korpus Izvjestite nas depešom koliko je ukupno rukovodilaca službe veze, uključivši vodnike vodova za vezu i referente divizija, prošlo kroz kurs rukovodilaca škole za vezu, a koliko ih još imate koji nisu prošli.¹²⁵

Za V. Š.

Jedna neprijateljska kolona probila se komunikacijom, gdje se spojila s kolonom koja je nadirala od Korenice. Neprijatelj je spalio sela Srednju Goru, Podlapaću, Mekinjar, Tolić. Jače nepr. snage koncentrisane su u Bjelom Polju, Pećanima, Jošanima i Visuću. U borbama na cesti L. Petrovo Selo, P. Leskovac naše jedinice vrše pritisak. Ubijeno je 30 nepr. vojnika, a više ranjeno, uništen 1 automobil s nemačkim oficirima i dva mot. kotača.¹²⁶ Na Kordunu jedna nepr. kolona od Okulina probila se do Primišla u pravcu Slunja gdje se vode borbe.¹²⁷ 13. V. u Zagorju Radićeva brigada potpuno uništila nepr. uporište Mače (sek. Ptuj). Ubijen 71 ustaša, zaplijenjene 34 puške.¹²⁸ Zagorska brigada likvidirala uporište Mihovljana.¹²⁹ Posada potpuno uništena kao i oružje, ubijeno 60 ustaša, zaplijenjeno 20 pušaka.

15. V. 44.

Za V. Š.

Op. Lika: Jedna nemačka div. prolazi komunikacijom Bihać — Prijedor — Korenica — Ud-

¹²⁵ Štab Četvrtog korpusa NOVJ javio je depešom 19. maja: »Kurs rukovodilaca škole za vezu završilo je osam vodnika i četiri referenta za vezu. Jedan referent za vezu nije završio kurs i 36 vodnika vodova za vezu.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4-1/13/I, k. 429 A). Redakcija ne raspolaže podacima za Osni i Jedenasteći korpus.

¹²⁶ Opširnije o tome vidi dok. br. 118.

¹²⁷ Borbu su vjerovatno vodili dijelovi Grupe NOP odreda Četvrtog korpusa NOVJ.

¹²⁸ Ustaško uporište u selu Mače uništila je Prva brigada Trideset treće divizije, dok je brigada »Braće Radića« bila na osiguranju prema Zlataru (vidi dok. br. 49 i 165).

¹²⁹ Vidi dok. br. 49, 109 i 165.

bina — Lovinac. Delovi 373. div. iz Bihaća i delovi 392. div. iz Vrhovina poseli su komunikaciju Prijedor — Vrhovine.¹³⁰ Garnizoni Perušić — Gospic i Gračac koristili su povoljnu situaciju za paljenje i pljačku.¹³¹ Ofanziva u Lici prešla je kulminacionu točku. Kordun: Ispad iz Ogulina bio je lokalnog karaktera sa ciljem da smanji naš pritisak na komunikaciju Petrovo Selo — Pl. Leskovac.¹³² Ofanzivu na Kordun i Baniju ne očekujemo za sada.

Zagorje: nepr. je aktivan u namjeri da izbaci naše snage iz Zagorja.¹³³

Banija: Lokalni ispadи.

16. V. 1944. Br. 2086.

Br. 126.
VI. K.

Postavljamo za komandanta XII divizije maja Nikola Demonju, dosadanjeg komandanta XVII brig.¹³⁴ Predložite komandanta XVII brigade. Da li bi zadovoljio A. Petković.¹³⁵

Gošnjak. Žigić

Br. 125.
VI. K.

Prošlo je vec više od mjesec dana od naredenja da pošaljete za našu kartoteku podatke za oficire, počam od uključno zastavnika i zamjenika komesara čete na više, a ti podaci još uvek nisu stilgi. Naredenje treba odmah izvršiti. Ukoliko ne možete poslati najednom podatke za sve oficire, pošaljite najprije podatke za sam štab korpusa, otsjekе i jedinice oko njega, zatim za pojedine divizije, pa grupe odreda i t. d.

---

¹³⁰ O neprijateljskim snagama koje su učestvovale u operaciji Morgenstern vidi dok. br. 31 i 88.

¹³¹ Vidi objašnjenje br. 8 uz dok. br. 95.

¹³² Na tu komunikaciju vršila je tada pritisak Treća brigada Osme divizije (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4—1, k. 432).

¹³³ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja o tome 14. maja piše: »Počeo je pothvat protiv komunističkih skupina na cijelom području ovog zapovijedništva. U pothvat su pošle postrojbe P.T.S. i 1 vod gorskih topova središnje škole Oružanih snaga.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—15, k. 58).

¹³⁴ Narodni heroj Nikola Demonja je poginuo septembra 1944. u Slavonskoj Požegi, kao komandant Dvanaeste divizije.

¹³⁵ Andrija Petković je postavljen za komandanta Sedamnaestne brigade (vidi dok. br. 52 1. k. 1124 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Pošaljite što prije i prijedloge za odlikovanje, također postupno.¹³⁶

16. V. 2083.

Br. 5.
XI. K.

Hranu možete tražiti od američkog oficira, kolичina neograničena.¹³⁷ Saljite preciznije operativne izveštaje. Iz dosadanjih izveštaja ne vidi se jasno ni vojna ni politička situacija. Dobija se utisak da ste bili iznenadeni, da ste izgubili jedinice iz ruku i da ste do krajnosti neaktivni. Javljate za neprijateljske lokalne ispade, paljevine i povlačenje. Gde su bile vaše jedinice, jesu li davale otpor, kakvi su bili rezultati?

Neprijatelj vam je izložio svoj bok. Očekujemo da ćete popraviti učiniione greške.

Izvestiti po svima gornjim pitanjima. Ovo važi i za propuštene podatke.¹³⁸

15. V. 2080

D.

¹³⁶ Vidi k. 476 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹³⁷ Vidi dok. br. 1—34/3, k. 572, depešu br. 379 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

¹³⁸ Štab Jedanaestog korpusa je 17. maja dostavio slijedeći izveštaj: »Iz naših operativnih izvještaja nije se moglo vidjeti rezultat i razvoj pojedinih operacija ali opća vojnička situacija je bila jasna. Razlog ovome jeste neodgovoran stav nižih komandanata po pitanju izvještavanja, pored otežanih veza, stalnih marševa i t.d. Ofanziva je bila opće iznenadenje ali taktički mi nismo bili iznenadeni. Kroz sve vrijeme ofanzive mi smo imali jedinice u ruci, jedino našim prelaskom na teren Plješevice III brigada XIII i [III brigada] XIX divizije ostale su južno od komunikacije Lapac — Udbina — Ljubovo i naš štab praktički i sa njima rukovodi preko zamjenika komandanta korpusa te političkog komesara i operativnog oficira XXXV divizije. Samo rukovođenje je otežano jer je moguća veza samo po noći i to kuririma. Naša aktivnost kroz sve to vrijeme nije bila baš tako mala. Vodili smo uglavnom defanzivne borbe oko Prijeboja, Šijanovog Klanca, Ljubova i Gorica... Također smo prelazili i u protivnapade i to sa uspjehom. I kordunaska brigada nije bila iskoristena s obzirom da smo nju postavljali uvijek tako da bi je mogli prilikom povratiti na sjever... Neočekivani ulazak [neprijatelja] u Koreničku kotlinu nije nam dozvolio organizaciju pravca Korenica — Vrpile, što je omogućilo neprijatelju lako probijanje tim pravcem u Krbavsku dolinu. Isto tako uporna odbrana Šijanovog Klanca dovela je do naglog otstupanja naših jedinica, što je neprijatelj iskoristio, naglim izbijanjem prema Glavama i Trnovcu. Probojem [neprijatelja] pravcem Kamensko — Frkašić, te Vrpile — Debelo Brdo bili su kompromitovani svi pravci za odbranu Krbave. Tada se već postavljalo pitanje ranjenika u svoj njegovoj oštrini i naša daljnja aktivnost bila je pod problemom ranjenika. Sada je neprijatelj izložio svoj bok na liniji Bjelo Polje — Udbina, ali prema dosadašnjim podacima na

Br. 4.
XI. K.

Jedna nepr. kolona nadire od Ogulina preko Primišlja za Slunj. Poslednji put naređujemo da kordunsku brig. odmah uputite na Kordun. Glavninu svojih snaga orijentisite na komunikaciju Petrovo Selo — Prijedor — Vrhovine u cilju ovladavanja tom komunikacijom.¹³⁹ Saznali smo da su Nemci uhvatili negde oko Divosela doktore Vilotića i Staknera. Javite hitno šta znate o tome.

15. V. 2071

Br. 120.
X. K.

Već trećim telegramom uzalud tražimo rezultate takmičenja. Ovo je neizvršavanje narednja. Izvještaj najhitnije pošaljite.¹⁴⁰ U buduće za ovakve postupke pozivaćemo na odgovornost.

16. V. 2082.

Za VŠ:

Op. U Lici je situacija nepromjenjena. Naše snage su u toku pregrupisavanja. U Kordunu nepr. ispad preko Mrežnice odbijen je. Naši delovi prebačeni su na levu obalu reke.¹⁴¹ U Baniji nepr. je izvršio ispad iz Kostajnice prema Svinjici. Odbijen je uz gubitke od 11 mrtvih i ranjenih.¹⁴² Noću 14/15. V. delovi 34. div. izvršili su napad na G. i D. Izimje i stanicu. Akcija nije uspela. Nepr. je imao 20 mrtvih i 25 ranjenih.¹⁴³

Naši gubitci 7 mrtvih, 20 ranjenih. Neprijatelj je u toku 15, 16 i 17. V. sistematski bombardirao i mitraljirao prostoriju Vojnić — Slunj — Kladuša — Krstinja. U Kladuši su ostale neštećene samo 2 zgrade. Civilno stanovništvo pretrpjelo je gubitke od 12 mrtvih i 10 ranjenih. 12 štuka uništilo je selo Lukinići.

17. V. 1944 Br. 2098

---

toj liniji se nalaze jake posade i taj bok vrlo dobro osiguravaju... (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—35/3, k. 572).

¹³⁹ Za dejstvo na toj komunikaciji prebačena je tada samo Druga brigada Trideset pete divizije (vidi dok. br. 131).

¹⁴⁰ Izvještaj se nalazi u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 35/3, k. 112.

¹⁴¹ Redakcija nije mogla utvrditi koje su se jedinice prebacile na lijevu obalu Mrežnice.

¹⁴² Te je gubitke neprijatelju nanio Treći bataljon Banijskog NOP odreda (vidi dok. br. 7—1, k. 432, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁴³ Vidi dok. br. 71 i 84.

- Br. 13. Pošaljite depešom izvještaj o vojničkoj i političkoj situaciji. Izvijestite o izvedenim akcijama.¹⁴⁴
17. V. 44. 2096 Gošnjak—Žigic
- Za V. Š. Ob: 10. V. od Banja Luke na sektor Bihaća došla nepr. motor. kolona oko 10.000 vojnika 17. V. 44 krenula u pravcu Izačića, Ličkog Petrovog Sela i Zavalja. X. lovačka pukovnija došla iz Nemačke na sektor Bihaća, pa se vratila u Bos. Krupu. Navodno treba da ide za Lapac ili Bos. Petrovac. 236. div. bila je u Sloveniji. Još neznamo koje su nepr. div. u Lici. Mislimo da je 115 Šleska čiji naziv provjeravamo i delovi 373 i 392. legionarske div. 1. nemačka Jägererzatz (dopunska) regimenta je do sad bila na sektoru Jastrebarsko-Karlovac Jedan bat. neprijatelj. vojske stigao 16. V. od Karlovca u Generalski Stol.
18. V. 44 2114
- Za V. Š. Na pruzi Sisak — Sunja — Kostajnica minirana dva voza. Pričinjena je neprijatelju velika šteta.¹⁴⁵
18. V. 1944 Br. 2110
- Za V. Š. XI korpus treba hitno hrane.¹⁴⁶ Tražili smo da Saveznici bacu na Plješevicu na Poljane zapadno od Bihaća. Molimo za intervenciju.
19. V. 1944 Br. 2122.

¹⁴⁴ Štab Jedanaestog korpusa dostavio je 18. maja Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske slijedeći izvještaj: »16 maja u tri sata Prva brig 35 div. izvršila je napad na neprijatelja u Pećanima. Napad nije uspio, jedan bataljon te brig. prebacio se na Ljubovo. U 8 sati nepr. je napao otsjek položaja Gorice — Pecani koji su držali dijelovi 1. i 2. brig. i uspio njima da ovlada. Naše jedinice su nakon uporne borbe na prihvativim položajima prešle u 15 sati u protunapad i izbacile neprijatelja u svoju bazu. Naši gubici 4 mrtva i 3 ranjena. Nepr. je imao više mrtvih i ranjenih. Oštećene su 2 blinde. Nepr. je palio Mekinjar, Šalamunić, Bunić, Debelo Brdo i Jošane. Na komunikaciji Jošane — Udbina saobraćalo je 40 kamiona u jednom i drugom pravcu. Čule su se borbe u pravcu Metka. Podataka još nemamo.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—2/1, k. 119/10.)

¹⁴⁵ Miniranje su izveli diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 7—1, k. 432, 4—1/13 I, k. 429 A).

¹⁴⁶ U depeši od 18. maja Štab Jedanaestog korpusa piše: »Molimo da nam se hitno i redovno bacu hrana na Unjku kod Bijelih Potoka, stanje ishrane vrlo teško. Mi smo tražili preko američkog oficira Molimo urgirajte.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—2/1 k. 119/10.)

Za V. Š.

Ofanziva na Liku je završena. Neprijateljski garnizoni iz Lapca, Gospića, Vrhovina i Bihaća povlače se. Glavnina je prošla u pravcu južnog Primorja i sever. Dalmacije.¹⁴⁷ Napustio je čitavo Krbavsko Polje, Korenicu, Prijeko i Babin Potok. Pljačkao je i palio sva sela. Narod je bio sav izbjegao. Izvjestan dio je pohvatani. Očekujemo podatke sa prostora Podlapača — Srednja Gora gdje je bilo dosta naroda. U toku ofanzive prebacivan je na manje ugrožena mjeseta. I ako je pretrpio ogromnu štetu moral naroda je visok.

U toku ofanzive vođene su borbe na raznim sektorima. Pojedinosti, neprijateljske i naše gubitke javićemo naknadno. U Istri ofanziva je završena. Palio je sela, pljačkao i ponkad klapao narod.¹⁴⁸ Vojska je očuvana i vršila prepade na komunikacije. Brigada je krenula na zadatke u pravcu Idrije.¹⁴⁹

5. V. 1944 srušen je vlak kod Sl. Bistrice. Poginulo i ranjeno 120 Nijemaca.¹⁵⁰ U Zagorju je ofanziva završena. Naše snage su odbačene na Kalnik.¹⁵¹ Nepr. avijacija u toku 18. i 19. V. produžila sistematsko rušenje još ne porušenih sela na Kordunu. Srušila su se 2 bombardera. Na ostalim sektorima stanje je nepromjenjeno. Veći dio pokretnih ranjenika iz Like prebačen je na Kordun. Za ostale ranjenike javićemo naknadno.

19. V. 1944 Br. 2131.

Za V. Š.

Sa sektora Zagreb — Karlovac nemačka divizija treba navodno da ide na sektor Knin, a ona iz Knina za Karlovac.¹⁵² 19. V. iz Karlovca

¹⁴⁷ Vidi dok. br. 31 i 88.

¹⁴⁸ Vidi dok. br. 164.

¹⁴⁹ Odnosi se na Prvu istarsku brigadu »Vladimir Gortan«.

¹⁵⁰ Opširnije o tome vidi dok. br. 72.

¹⁵¹ Vidi dok. br. 183.

¹⁵² Do tih premještanja nije došlo. Dijelovi njemačke 373. legi-narske divizije ostali su i dalje u Kninu. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2/6, k. 78 A.)

u Generalski Stol došlo 5 vagona grade za most na Globornici između Gornjih i Donjih Dubrava. 19. V. 1944 iz Petrinje u Varaždin otišao 1 bataljon Nijemaca. Mjesto njih došlo 150 Kozaka. Navodno je 10. V. došla na sektor Bihać 13 SS »BH« muslimanska divizija, a 17. V. 1944 njen veći dio preko Prijekoja otišao za Liku.¹⁵³ 19.V. prošlo Kostajnica — Bos. Novi 37 vagona vojske, 50 vagona kamiona, 10 nepoznato, 30 praznih, a natrag 2 vagona vojske, 18 vagona kamiona. 19.V. u Otoku došle 2 bojne, a iz Otoke ceo garnizon u Banja Luku.

20. V. 1944 Br. 2193

Za V. Š.

Jedna neprijateljska kolona ponovno se probila od Gospića u Krbavsku Dolinu. Druga kolona probila se od Bihaća i ovladala cestom L. Petrovo Selo — Vrhovine. Prave namjere neprijatelja nepoznate. Aktivnost nepr. avijacije još uvijek traje.

20. V. 1944 Br. 2194

Br. 111.

Neprijateljska ofanziva u Lici jenjava. S glavninom snaga neprijatelj se povlači prema jugu. Na Kordunu normalno,

20. V. 2157. za VIII korpus.

G.S.H.

Br. 24.

Zašto vaš telegrafista ne prima naše depeše. U buduće mora da prima svaku našu depešu. 19. div. javlja da cestom Zadar — Obrovac — Karlobag kreće jače kolone navodno 118. lovačka div.¹⁵⁴ Provjerite preko 13. div.

20. V. 2144. za XI. Korpus.

Br. 35.

Odmah uputite kord. bat. u sastav njegove brigade.¹⁵⁵ Ako je Lika ponovo okupirana,¹⁵⁶ ne upućujte svoju brigadu na otsjek Mazin

¹⁵³ Ta divizija nije bila u Lici, već na području istočne Bosne (vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945«, knj. 2).

¹⁵⁵ Štab Jedanaestog korpusa je 22. maja naredio da se Omladinski bataljon Prve brigade Osme divizije sa prostorije Mogorić — Velebit prebací na Kordun (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—4/1, k. 119/10).

¹⁵⁶ Vidi dok. br. 88.

nego na Kapelu, kako smo vam prije naredili.
Zašto ne javljate situaciju?¹⁵⁷

21. V. 2174. za XI korpus G.S.H.

Br. 137.

Šibl nam javlja da 28. divizija ne može izvršiti zadatke zbog veoma slabog brojnog stanja. Kad je Drapšin pošao iz Moslavine, divizija je bila sposobna da izvrši postavljene zadatke, t.j. da likvidira Garešnicu, Hercegovac i V. Zdence. Šibl ne govori o promenama u uporištima već o promenama u jedinici i da je to uzrok što se ne izvršavaju zadaci. Šta vi znate o tim promenama? Zašto se stvarno nisu izvršili zadaci? Izvestite nas po ovome.¹⁵⁸

20. V. 2196. za VI korpus G.S.H.

¹⁵⁷ Štab Jedanaestog korpusa je 22. maja depešom javio slijedeće: »Pored komunikacija Bihać — Knin i Gospic — Otočac neprijatelj drži i komunikacije Gospic — Podlapača — Bunić — Korenica — Prijedor i Petrovo Selo — Leskovac — Čudin Klanac. Jačina osiguranja je promjenljiva, a sama osiguranja nisu garnizonirana. Drži i kontroliše prostoriju zapadno od ceste Vrebac — Podlapača — Bunić — Korenica. Sada je saobraćaj Vrebac — Korenica minimalan, Korenica ima 1 satniju ustaša i nešto četnika, a prostoriju Korenica — Ljubovo kontroliše otprilike jedna ustaška bojna.

Naše snage nalaze se u prikupljanju i sređivanju i to: I i II brigada na prostoriji Mihaljevac — Bjelo Polje — Pećani, III brigada XIII divizije: Srednja Gora — Ploča, a III brigada XIX divizije: Brusno. Nekadašnjim prodorom Vrebac — Podlapača — Korenica (neprijateljske snage prodriće su na ovom pravcu 18. maja; vidi dok. br. 131 — prim. red.) neprijatelj je postigao iznenađenje i rascijepio I brigadu koja je bila na liniji Ljubovo — Breštane tako da su dva bataljona ostala na prostoru Srednja Gora — Breštane gdje su vodili uporne uspješne borbe za odbranu ranjenika, dok su druga dva bataljona sjeverno od linije Podlapac — Korenica. U toku je koncentracija te brigade. II brigada nalazi se na liniji Frkašić — Bjelo Polje — Mihaljevac, s tim što im se jedan bataljon nalazi u Končarovom Kraju. Na sektoru Čitluk — Počitelj nalazi se Kordunski bataljon te bataljon Ličkog odreda i još neke jedinice sastavljene od straža i samostalnih četa vojnopozadinskih vlasti. Te jedinice vodile su uspješne borbe sa neprijateljem koji je pokušavao da prodre u Velebit prema ranjenicima i civilnim logorima.

Zbog slabe ishrane i neprekidnih borbi i marševa sve jedinice su potpuno iscrpljene i namjeravamo ih odmoriti, a potom djeļovati prema situaciji prvenstveno na komunikaciju Gospic — Podlapača — Korenica — Prijedor ukoliko je neprijatelj bude držao.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—37/2, k. 572).

¹⁵⁸ Štab Šestog korpusa je 24. maja depešom odgovorio: »Ocjena Šibla nepravilna. Brojno stanje smanjeno u ofanzivi (odnosi se na ofanzivu koju je neprijatelj preuzeo u Slavoniji krajem aprila — prim. red.) za 152 od 3000. Promjene male...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—3/1, k. 119/7).

Za V. Š.

14. V. 1944 na pruzi Zagreb — Beograd miniran nepr. transportni voz kod Vel. Gorice. Uništена lokomotiva i 3 vagona, 15 maja na pruzi Zagreb — Karlovac miniran ustaški oklopni voz. Uništена lokomotiva i četiri oklopnog vagona oštećena. Istog dana miniran je ustaški transportni voz.

Uništена je lokomotiva i dva vagona, a 3 oštećena. 16. V. 44 miniran je oklopni voz kod V. Gorice.¹⁵⁹ Uništena lokomotiva i dva vagona. 17. V. kod Sv. Klare miniran je nem.[ački] transport. voz. Uništena lokom. i 2 vagona. 18. V. 1944 miniran je jedan voz na pruzi Zagreb — Sisak, a drugi na pruzi Zagreb — Karlovac.¹⁶⁰ Rezultat nepoznat. 20. V. 44 odbijen je nepr. ispad iz Petrinje u pravcu Gora.¹⁶¹ Manje nepr. snage pošle su iz Ogulina u pravcu Primišlja i iz Karlovca u pravcu Skakavca. Borbe se vode.¹⁶² Primili smo neproverene vesti o pretstojeočoj ofanzivi na Kordun.¹⁶³ Jake nepr. snage prolaze pravcem Vrhovine — Prijedor — L. Petrovo Selo.

21. V. 1944 Br. 2173

Za V. Š.

20. V. Miniran oklopni voz kod Jaske. Rezultat nepoznat. 21. V. jedna kolona Nemaca iz Jeger regimente¹⁶⁴ prodrla je iz Ogulina u Primišlje. Jedinice VIII div. razbile su je. Zarobljeno 18 Nemaca, ubijeno 40, dok se dosta utopilo u Mrežnici.¹⁶⁵ Nepr. slabije snage pobegle su iz Skakavca u pravcu Karlovca osetivši pokret naših snaga na taj otsek. Muslimanske jedinice¹⁶⁶ u jednoj zasedi ubile 5 ustaša i 1 zarobljeno. Nepr. snage koje su iz pravca Otočca stigle na prostoriju L. P. Sela — Izačić pripadaju navodno 181 nem. div. i dolaze iz Italije. One bivaju na prostoriji Petrovo Selo —

¹⁵⁹ i ¹⁶⁰ Mine su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121).

¹⁶¹ Prodor ustaša i dijelova Prve kozačke konjičke divizije na navednom pravcu spriječila je Četvrta brigada Sedme divizije (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3—1, k. 432).

¹⁶² i ¹⁶⁵ Vidi dok. br. 129.

¹⁶³ Te su vijesti bile tačne. Vidi dok. br. 123, 163 i 166.

¹⁶⁴ Odnosi se na Prvi lovački rezervni puk.

¹⁶⁶ Iz sastava Unske operativne grupe Četvrtog korpusa NOVJ.

Izačić sa oko 200 motornih vozila.¹⁶⁷ Danas se vode borbe na otseku Cazin. Aktivnost avijacije na Kordunu nastavlja se, 21. V. bombardovani su Slunj i Cetingrad. Nanešena je velika materijalna šteta. Bilo je i ljudskih žrtava
22. V. 1944 Br. 2184

Br. 131.

Objasnite zašto je 28. divizija napala Kloštar Ivanić¹⁶⁸ a ne uporišta koja smo naredili. Mi smo odabrali zadatke čije rešavanje poboljšava političku situaciju i pruža uslove za mobilizaciju. Kloštar Ivanić se nalazi neposredno uz glavnu prugu. Trebali ste predvideti reagiranje Nemaca. Šibl je javio da 28. ne može izvršiti postavljene zadatke a vi ste joj dali još teži zadatak. Iz ovoga se vidi da u osnovi niste shvatili kakvi zadaci stoje pred vama na vašem operativnom području.

22. V. 2181. za X. korp.

G.S.H.

Za V. Š.

Na sektor Bihać — Cazin nalazi se jedna nemачka divizija. 22. V krenule su tri kolone pravcima: Otoka — Bužim — Cazin — Pećograd i Cazin — Tržac. Sa prvim dvema kolonama borbe su u toku.¹⁶⁹ Neprijatelj na pravcu Cazin — Tržac izviđao most preko Korane. Imaju dosta tenkova. Kroz poslednjih dana bilo jače prebacivanje motorizovanih snaga u pravcu severa. Borbe se nastavljaju. Na ostalim sektorima situacija nepromijenjena.

23. V. 1944 Br. 2198.

Za V. Š.

U toku je prebacivanje 90 nepokretnih ranjenika iz Like za Bosnu. Molimo da naredite VI div. da uhvati vezu sa XI korpusom oko Mazine da podpomogne ovo prebacivanje i da nam javite gdje će ih prihvatići VI divizija. Ranjenici su ugroženi u Lici zbog stalne aktivnosti neprijatelja.

23. V. 1944 2205

¹⁶⁷ Na toj prostoriji vjerovatno su bili dijelovi njemačke 373. legionarske divizije koji su od 7. do 21. maja učestvovali u operaciji »Morgenstern« u Lici. Jedinice 181. njemačke divizije na toj prostoriji nisu bile (vidi dok. br. 31 i 88).

¹⁶⁸ O napadu na to mjesto vidi dok. br. 87 i 165.

¹⁶⁹ i ¹⁷⁰ Opšarnije o tome vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

Br. 37.

Mi primamo i vaše depeše sa zakašnjenjem, ali to nije razlog što nam nije jasna situacija nego same depeše ne daju pregled situacije. Mi imamo podatke da je jedna nepr. divizija stigla preko Otočca u Petrovo Selo. Vi o tome ne javljate ništa. Isto tako ne dajete jasnou sliku koje su jedinice prošle komunikacijom Prijeko — Korenica — Udbina. Vi nam dajete situaciju fragmentarno i statistički iz čega se ne vidi rad neprijatelja ni vaš. Kad uočite jednu kolonu potrebno je da je pratite kroz svoj teritorij i da nam to stalno javljate da bi mogli shvatiti nepr. pokrete u cjelini.

Mi urgiramo da vam avioni bacaju hranu, ali to ne može podmiriti vaše potrebe. Vi morate otvoriti kanal za prebacivanje hrane sa Korduna i snabdjevati se sa terena. Prebacite zbog toga što prije jednu brigadu na Kapelu.

22. V. 7186 za XI. korpus.

G.S.H.

Br. 141. VI. Korpusu. U dvomjesečnom takmičenju VIII. je Korpus zauzeo prvo a vaš Korpus drugo mjesto. U takmičenju vaš se štab pokazao inicijativan i dobro se snalazio u vođenju složenih operacija. Vaše su se jedinice pokazale prodorne i uporne u bojevima sa okupatorom i domaćim izdajicama. Za naneštene udarce neprijateljima naših naroda pohvaljujemo borce, podoficire, oficire i političke komesare i očekujemo da ćete u predstojećim teškim zadacima koji stoje pred vama uložiti još više truda i volje u uništavanju neprijatelja naših naroda.

23. V. 44. 2194

Komesar Žigić Komandant Gošnjak

Br. 41. XI. Korpusu. Tražili smo od V. Š. pomoć VI. divizije za prebacivanje ranjenika. Uhvatite s njome vezu na prostoriji istočno od linije Srb — Lapac i organizujte zajedno prebacivanje.

23. V. 44. 2204

G.S.H.

Za V. Š.

Neprijatelj jačine 1 nem. divizije, navodno 181, 11 pešad. pukovnije, 1 bojne legionera, čerke-

skih i ustaških jedinica, otpočeo je 23. V. nastupanje i to: Delovi nem. divizije iz Bihaća (Cazina 1) preko Vaganca ka Rakovici, 2) preko Tržačke Raštele ka Šturlićima, 3) preko Skokova ka Pećigradu, 4) pešad. pukovnija iz Otoke ka Bužimu, 5) legionerska bojna iz Dvora ka Žirovcu, 6) Čerkezi i ustaše iz Kostajnice i Petrinje ka Jabukovcu gdje su se sjedinile. Na svim pravcima sa neprijateljem su vođene borbe.¹⁷⁰ 24. V. Neprijatelj se zadržao u Rakovici, Šturlićima i Jabukovcu. Iz Skokova i Bužima odstupio je u pravcu Cazina i Otoke, dok je kolona iz Žirovca produžila za stupanje ka Vrnograču. Namera neprijatelja čišćenje muslimanske krajine, a verovatno ofanziva na Baniju i Kordun. Borbe su u toku. Rezultate ćemo javiti.

24. V. 44 Br. 2208/293

Za V. Š.

U Lici nepr. drži slabim snagama komunikaciju Gospic — Podlapača, Bunić — Korenica — Prijeboj i Petrovo selo — Leskova — Vrhovine. Drži i kontroliše prostoriju zapadno od ceste Vrebac — Podlapača — Bunić — Korenica. Jacija osiguranja promjenljiva. Osiguranja nisu garnizonirana. Na ostalim sektorima nije promjenjeno.

24. V. 1944 Br. 294/2209

Br. 143. VI. Korpusu. Nije pitanje zašto Ivanić Kloštar nije likvidiran, već zašto je uopšte napadan kad su za 28. div. bile druge direktive. Da li vi znate ko je naredio ovaj napad? Javite.¹⁷¹

24. V. 44. 2206

G.Š.H.

Za V. Š.

Već tri dana prolazi neprijateljska motorizacija pravcem Bihać — Novi. Danas su primjećene jake kolone na pravcu Srb — Lapac. Vrlo jaka nepr. avijacija prati pokret trupa. Neprijateljska bojna koja se iz Dvora preko Žirovca kre-

¹⁷¹ Štab Sestog korpusa je depešom 27. maja javio: »Ivanić Kloštar napadan po naređenju štaba korpusa« (odnosi se na Deseti korpus — prim. red.) (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—4 I, k. 119/7.)

tala prema Vrnograču otsjećena je od svoje pozadine i vršimo opkoljavanje.¹⁷²

25. V. 1944 Br. 298/2218

Za V. Š.

Predlažemo za sovjetsko odlikovanje Uzelca Srđu, majora, komandanta brigade XIII. Div.; Štroka Izidora, potpukovnika, k-danta XXXII. Div.; Miljković Jocu, kapetana, k-danta bat. VIII. Div.; Pekić Dušana, majora, načel. štaba XXXIV Div.; Nenezić Radojicu, potpukovnika, k-danta XXVIII. Div.; Priliku Đuru, poručnika, k-danta Brodske Brig.; Anku Paden, poručnika, k-dira čete XIII. Div.; Vuković Milutina, vodnika iz VIII. Div.; Maljašanić Savu komesara bat. VII. Div.; Petrović Adama, kapetana, k-dant bat. VII. Div. Predlažemo za sovjetsko odlikovanje borce: Vorkapić Milutina borca iz VIII. Div.; Bajić Vojislava iz XXXV. Div.; Resanović Stojana mitraljesca iz VII. Div.; Čorak Milana borca iz VII. Div.; Rajković Milana p.mitraljesca iz VIII. Div.; Popović Milu borca iz VIII. Div.

25. V. 1944. Br. 2219.

Za V. Š.

Sa neprijateljskim kolonama (Žirovac, Vrnograč i Petrinja — Jabukovac) borbe su u toku. Sve ostale nepr. kolone iznenada su obustavile nastupanje i povukle se ka polaznim bazama. Jedinice XIII Div. razbile su 1 ustašku satniju između Kukuljana i Kastava.¹⁷³ Ubijeno i ranjeno 28 ustaša i 1 zarobljen. Jedinice 28 i 33. Div. noću 21/22. V. porušile su prugu Križevci — Dugo Selo na dužini 800 m. i srušile 4 veća i 2 manja mosta. Na pruzi Križevci — Bjelovar porušili 6600 m. pruge i 1 veći i 2 manja mosta.¹⁷⁴ Na ostalim sektorima bez promene. U Lici ćemo uskoro preći u protu-napade.¹⁷⁵

25. V. 1944. Br. 2215.

¹⁷² Opširnije o tome vidi dok. br. 123, 166, 200 i 202.

¹⁷³ Ta je satnija razbijena između Ozlja i Stativa 22. maja 1944. vidi knjigu depeša Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg br. 1—4/1, k. 119/10.

¹⁷⁴ Vidi dok. br. 165.

¹⁷⁵ i ¹⁴⁸ Vidi dok. br. 128, 134, 137, 143, 145, 150 i 170.

Br. 45. XI. korpusu. Dvadesetpetog celu noć čekajte hranu iz aviona na Plješivici na Paljevini. Producite čekanje svaku noć.

25. V. br. 2214.

G.Š.H.

Br. 48. za XI. korpus. Iz vašeg izvještaja proizilazi da su u Lici ostale samo ustaške snage. One ne mogu držati Liku u okupaciji. Zbog toga se ne slažemo sa vašim planom napada na komunikacije kao osnovnim delovanjem. Vi treba da čistite Liku od tih manjih snaga. Početi sa Korenicom i Bu nićem tako da se spojite sa nama na Kapeli.¹⁷⁶ Vaše delovanje pomoći ćemo sa ove strane. Na Kordun neprijatelj se naglo povukao sa krajnjih točaka o kojima smo vas jučer obavijestili. Primjećuje se jači pokret neprijatelja od Bihaća ka Novom.

Na Baniji se vode borbe.¹⁷⁷

25. V. 44. 2142.

G.Š.H.

Br. 147. VI. [korpus] i br. 138. X. Korpus. Juče 25. maja u jutro u 7 h Nijemci izvršili sa 700. padobranaca napad na Vrhovni Štab. Kombinovano sa ovim napadaju Drvar oko 3 divizije sa pravaca: Banja Luka, Bihać, Lapac, Knin Livno.¹⁷⁸ Njemačka avijacija oko 200 aparata neprekidno u dejstvu. Preko šefa vaše engleske misije tražimo pomoći engleske avijacije. Engleski aparati da ovladaju prostorijom: Banja Luka — Bihać — Lapac — Knin — Livno i da bombarduju ova mjesta, te prostorom Banja Luka — Lapac — Zagreb.¹⁷⁹ U vezi sa ovim odmah počnite sa energičnim i stalnim napadajem na glavnu prugu Beograd — Zagreb. Glavninu svojih snaga angažujte za izvršavanje ovog zadatka.¹⁸⁰

25. V. 44. 2127.

G.Š.H.

¹⁷⁶ i ¹⁸⁸ U Lici su tada, pored ustaša, bili i dijelovi njemačke 392. legionarske divizije. Napad na Korenicu izveden je 27/28. maja (vidi dok. br. 134 i 157 u ovoj knjizi i Istorijat 392. legionarske divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39.14, k. 18).

¹⁷⁷ Vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

¹⁷⁸ Opširnije o tome vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945«, knj. 2, str. 93—104.

¹⁷⁹ i ¹⁸⁵ Vidi dok. br. 195, 199, 201 i 203.

¹⁸⁰ O izvršenju zadatka vidi tom V, knj. 28, izvještaje štaba Šestog i Desetog korpusa.

Za IX. korpus. Noću 27 na 28 maja snage prve brigade VIII div. smeniće vaše snage u Prijekoju i Petrovu Selu. Nepr. je napustio Topusko i Vrgin Most. Borbe se vode kod Vojnića.¹⁸¹ Naredite XIII div. da pojača aktivnost na liniji Karlovac — Ogulin.¹⁸² Br. 52/2138. 27 maja.

Za IX. korpus: Neprijatelj je započeo ofanzivu na Kordun. U vezi sa povratkom vaših ranjenika i prebacivanjem drugih ustanova u Liku, neophodno je potrebno da se Korenica što pre zauzme i očisti.¹⁸³ Izvedena akcija na komunikaciju Bihać — Knin je dobro odabrana. Producite u granicama mogućnosti.

Br. dep. 2530-51 27. V. 1944.

Za VIII korpus: Neprijatelj je prodro na oslobođeni dio Korduna i Banije. Borbe su u toku. U Lici naše snage prešle su u protivofanzivu.¹⁸⁴ Nastojaćemo da uskoro započnemo akcije na drum Bihać — Knin. Od naše Engleske misije energično tražena intervencija savezničke avijacije. Šef misije nas izvještava da je danas Bihać jako bombardovan.¹⁸⁵

Br. dep. 2129 26. V. 1944.

Za V. Š. Korpus javlja da je tokom 26 maja njemačka VII motorizovana kolona u jačini 300 vozila probila se iz Livna za Grahovo i iza sebe ostavila sve slobodno.¹⁸⁶ — Takove njem. kolone kreću se od Dubrovnika preko Metkovića i Splita prema sjeveru. Br. 301/2144. 28 maja.

Za XIX diviziju. Jeste li prihvatali grupu ranjenika sa Velebita i šta je sa njima?¹⁸⁷ Izvestite da li su 10. V. kod Knina iz palog savezničkog aviona naši spasili tri člana, a ostalo Nemci obesili kod Knina na

¹⁸¹ Vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

¹⁸² O dejstvima Trinaeste divizije na toj liniji vidi tom V, knj. 28. izvještaj Štaba Trinaeste divizije Stabu Jedanaestog korpusa NOVJ od 6. juna 1944.

¹⁸³ i ¹⁸⁸ Vidi dok. br. 157.

¹⁸⁶ Vjerovatno se odnosi na dijelove njemačke Sedme SS divizije »Princ Eugen« koji su na tom pravcu prodirali u toku drvarske operacije (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 234, k. 712).

pijaci. 29-V zauzeli smo Korenicu.¹⁸⁸ Nepr
sa Korduna pod našim pritiskom povlači.¹⁸⁹
Br. 5/2147. 28. V.

Za X korpus. Zašto ste napadali Ivanić Kloštar i Nartu a ne
ona uporišta koja smo vam mi odredili? Da li
radi pruga Bjelovar — Kloštar i kakve su po
procjeni namjere neprijatelja koji je stigao u
Bjelovar?¹⁹⁰ Javite nam vojno-političku situaciju
na vašem području i u jedinicama.¹⁹¹
Br. 114/2142. 28 maja.

Za XI korpus. Vaši ranjenici će biti zadržani na Kordunu. U
vezi sa neprijateljskim ispadom u Leskovac,
zadržana je jedna kordunaška brigada na pro-
storu Poljanak — Sertić Poljana i biće po
potrebi angažovana za čišćenje Čudinog Klanca.¹⁹²
Javite situaciju i vaše namjere.¹⁹³ Br. 54/2150.
29 maja.

Pripremite i izvedite što prije napad na Čudin
Klanac¹⁹⁴ kako bi sprečili neprijatelja da plja-

¹⁸⁸ Vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

¹⁸⁹ Na postavljena pitanja Štab Desetog korpusa je odgovorio slijedećim depešama 30. maja: »... Narta je bila predviđena. Ona je najlakše uporište u Moslavini. Od prvog plana treba odustati jer su jedinice nesposobne da ga izvrše. Mislimo se angažovati u Podravini, t.j. Đurđevac, Virje, Novigrad, a potom se prebaciti na ovaj sektor... 30. maja 28 divizija porušila prugu između Kutine i Popovače na 25 mesta.« — 2 juna: »... Iz Bjelovara dio Njemaca otišao u Koprivnici. Producije vjerovatno dalje...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—5/1, k. 119/9).

¹⁹⁰ O vojno-političkoj situaciji na terenu i u jedinicama Desetog korpusa vidi dok. br. 9, 10 i 165.

¹⁹¹ i ¹⁹² Dijelovi Jedanaestog korpusa NOVJ vršili su napade na Čudin Klanac od 7. do 10. juna, ali ga nisu zauzeli (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/12/1, k. 119/10).

¹⁹³ Štab Jedanaestog korpusa je 30. maja depešom javio slijedeće: »Neprijatelj drži Ljubovo i samim tim Bunić i Šalamunić. Predlažemo da pristupimo čišćenju Ljubova prije čišćenja Čudinog Klanca. Ovamo nam je orijentisana glavnina snaga... Odsjek Bruvno: 29. V. slabije legionarske i četničke snage napadale su u pravcima Gračac — Bruvno — Srb, Suvaja — Mazin, ali su odbijene i vraćene u baze. Iznad Bruvna vodila se borba između njemačke i savezničke avijacije i oboren je jedan njemački lovac, pilota su uhvatili.

Odsjek Ljubovo: Neprijatelj drži prostoriju sjeverozapadno od ceste Kula — Čurum, s glavnom otpornom tačkom na Crnom Vrhu, gde drži glavninu snaga i gdje je solidno utvrđen.

¹⁹⁴ 28 i 29 o.mj. I. brigada XXXV divizije i III brigada XIX divizije vodile su ofanzivne operacije na prostoriji Kula — Ljubovo. Ne-

ka i [vrši] ispad u pravcu Leskovca. Za ovaj zadatak upotrebite i I. kordunašku brig. sa kojom uhvatite vezu na Poljanku i dajte joj plan rada.¹⁹⁵

Br. 55/2150. 30 maja.

Za V. Š.

2 Kozačka konjička puka, koja su otstupila od Vojnića ka Vrginmostu opkoljena su u Čemernici. Pomoć koja im je pošla od Petrinje odbaćena je do Gora. Žestoke borbe su u toku. Neprijatelj trpi velike gubitke.¹⁹⁶ Sve veze u Baniji ponovno uspostavljene. U Petrinji neke snage izgleda »Tiger« divizije koje bi navodno za zapadnu Bosnu.¹⁹⁷ Zadržavati ćemo ih što dulje. U Lici su legionari i ustaše izvršile ispad iz Čudinog Klanca i ušle u Uvalicu i Leskovac. Borbe su u toku.¹⁹⁸ Na pruzi Dugo Selo — Kutine uništeno 426 m. šina. Na reci Čazmi na cesti Križ — Popovača, uništen most dug

prijatelj se je uporno branio i odbacio I brigadu od Crnog Vrha, dok je III brigada ovladala linijom Zubara — Crni Vrh — Kurjak — Gradića — Tepšanovac, Konjski Vrh. Neprijatelj je imao veće gubitke.

Odsjek Korenica: Neprijatelj drži Končarov Kraj — Leskovac te Duman. Patrolama dolazi u Turjanski. 29 o.mj. iznenadio je II. brigadu i došao u Uvalicu, ali je povraćen. Jačina neprijatelja na prostoriji Babin Potok — Ljubovo — Kula je 3 ustaške bojne koje imaju pozadi u rezervi legionarske jedinice i motorizaciju. Doznaјemo da se vrši koncentracija ustaških snaga na prostoriji Perušića.

Raspored naših jedinica: U cilju odmora jedinice su uglavnom izvučene iz kontakta sa neprijateljem i nalaze se na slijedećim prostorijama: II brigada XXXV divizije: Homoljac — Leskovac — Prijedor, III brigada XIII divizije: Kravica — Vrpile, I brigada XXXV divizije: Podlapača — Tolić, III brigada XIX divizije: Srednja Gora — Breštane — Čardak. ... Usljed neprekidne aktivnosti neprijatelja uslovi za odmor nisu nikakvi. Naše namjere: poslije odmora mislimo usmjeriti aktivnost naših jedinica na čišćenje Končarovog Kraja i Čudinog Klanca, te prostorije Ljubovo — Kuzmanovača, a potom na komunikaciju Bihać — Lapac — Otrić — Gračac.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—7/1, k. 119/10).

¹⁹⁵ Glavni štab NOV i PO Hrvatske poslao je Štabu Jedanaestog korpusa 31. V. ovu depešu: I brig. VIII div. ne može učestvovati u akciji na Čudin Klanac. Vaš je zadatak da to sami izvršite što prije sa svojim snagama kako bi obezbjedili vezu Korduna sa Likom, koja nam je potrebna za prebacivanje hrane...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—7/1, k. 119/10).

¹⁹⁶ Opširnije o tome vidi tom V, knj. 28. izvještaj Štaba Sedme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOVJ od 6. juna 1944.

¹⁹⁷ Borbu je vodila Druga brigada Trideset pete divizije (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—7/1, k. 119/10).

25 m.¹⁹⁹ Na ostalim sektorima bez promjene. Na našem području saveznička avijacija vrlo aktivna, 28 i 29 žestoko bombardovanje Bihaća, 28 V Bos. Novi. Mitraljirali nepr. kolonu koja je odstupala ka Karlovcu. Sa pravca Bihaća još se vide gusti oblaci dima.²⁰⁰

30. V. 1944. Br. 2135/301

Za VI korpus. Javite kakva je politička situacija na vašem području i koliko ste mobilisali za posljednja dva mjeseca.²⁰¹

31. V. 1944. Br. 149/2173.

---

¹⁹⁹ Diverziju je izvela Prva brigada Trideset treće divizije u saudejstvu sa Trećim diverzantskim bataljonom. (Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Desetog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 18. juna 1944.)

²⁰⁰ U depeši koju je Štab Jedanaestog korpusa poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »Poslednjih dana saveznička avijacija bombardovala je Bihać, Bos. Krupu, Bos. Novi. Vidili su se požari. Bihać je većinom porušen. Zapaljeni su magacini municije. Neprijateljske snage pri prolazu kroz Bihać prema sjeveru prilikom bombardovanja su razdvojene, ostaci tih snaga prikpuljavaju se južno od Bihaća pod Plješevicom i namjeravanju krenuti za glavninom...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—8 I, k. 119/10).

²⁰¹ Vidi dok. br. 104 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Šestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 16. juna 1944.

BR. 165

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETOG KORPUSA NOVJ OD 31.
MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O
BORBAMA, DIVERZIJAMA I O NAPADIMA NA NEPRIJA-
TELJSKE GARNIZONE¹**

ŠTAB
X KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOVJ
Op. broj 309
Dne 31. maja 1944.

Operativni izvještaj
za mjesec maj — dostavlja

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO HRVATSKE

Od posljednjeg izvještaja jedinice X korpusa »Zagrebačkog« i jedinice XXVIII divizije imale su slijedeće borbe sa neprijateljem:

XXXII divizija — Jedinice ove divizije nalazile su se na slijedećim položajima: Brigada »Matija Gubec« Krapinica, Zajezda, Topličica, a ud. brigada »Braće Radića« Podrute, osim jednog bataljona ud. brigade »Braće Radića«, koji se je nalazio na položaju kota 385 iznad ceste koja vodi Madžarevo — Podrute (sekcija Ptuj).

Ujutro izvršio je neprijatelj² napad na II bataljon ud. brigade »Braće Radića« sa jednom bojnom ustaša koji su nastupali iz pravca Novi Marof, baš u času kad je isti bataljon trebao da zauzme povoljniji položaj kod Podruta. Bataljon je razbijen i povukao se je u pravcu Pokojca.³ Neprijatelj i dalje je nastupao u pravcu Peca, gdje se je nalazio IV bataljon ud. brigade »Braće Radića«. Poslije kraće borbe bataljon je potisnut, a neprijatelj je zauzeo mjesto Pece. Neprijatelj je nastupao, osim spomenute bojne,

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 6—1/4, k. 551 a.

² Dijelovi Prve pješačke pukovnije PTS, oklopnog sklopa PTS, Druga bojna Petog ustaškog zdruga i vod topova (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—14, k. 58).

³ Vidi dok. br. 6.

sa još jednom bojnom ustaša iz pravca Novog Marofa prema položajima IV bataljona ud. brigade »Braće Radića«.

Svojim lijevim krilom nastupao je neprijatelj dalje prema položajima brigade »Matija Gubec« koji se je nalazio u Krapinici. Isti bataljon izvršio je juriš na neprijatelja i neprijatelj je zadržan i prisiljen da se povuče.

Gubici neprijatelja iznose 40 mrtvih i oko 25 ranjenih vojnika.

Naši gubici: 5 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih.

Gubitak oružja: 1 puškomitrailjez. Zarobljeno nije ništa.

Od rukovodilaca ranjen je operativni oficir I bataljona brigade »Matija Gubec« drug Juriša Janko.

4. V 1944.

Jedinice ove divizije nalazile su se na položajima: ud. brigada »Braće Radića« Gornji Kraljevec — Budinščina — Novosel, zaselak između Pažurovca i Budinščine; brigada »Matija Gubec« Sv. Križ — Gornja Konjščina — Zajezda (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

U 15 h brigada »Matija Gubec« izvršila je pokret u pravcu Ivana sa zadatkom da u toku noći izvrši likvidaciju neprijatelja u Vinici kod Varaždina (sekcija Ptuj). Ud. brigada »Braće Radića« izvršila je pokret u 19 h sa zadatkom da zauzme položaje Vuglovec — Ivanec — Prigorec — Željeznica (sekcija Ptuj).

Istog dana neprijatelj je u jačini od 3 satnije ustaša ušao u Ivanec i zbog toga štab divizije odlučio je da se izvrši likvidacija neprijatelja u Ivanec,⁴ a ud. brigada »Braće Radića« da sa svojim jedinicama izvrši osiguranje u pravcu Varaždina i Lepoglave, držeći položaje Vuglovec — Prigorec — Salinovec — Željeznica.

Napad brigade »Matija Gubec« nije uspio te je povučena po naređenju štaba divizije na položaje Margečani — Radovan — Završje.

⁴ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za maj 1944. o tome piše: »U Ivanec su upućene 4. V. 1944 g. 2 sati I bojne 1. p. pukovnij PTS koje su tamо zatekle skupinu odmetnika nepoznate jačine, sa kojima su otpočele borbu. Odmetnici su uništili. Gubici odmetnika: 17 mrtvih, 30 zarobljenih. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—14, k. 58.)

Gubici neprijatelja: 10 što mrtvih i ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 2 ranjena druga.

5. V 1944.

Jedinice ove divizije ostale su na položajima, koje su držale i dan ranije. U toku dana vršila se je priprema za likvidaciju neprijatelja u Ivancu.⁵ Zadatak je povjeren ud. brigadi »Braće Radića«. Brigada »Matija Gubec« osiguravala je u pravcu Varaždina, a I brigada XXXIII divizije u pravcu Lepoglave.

6. V 1944.

Ud. brigada »Braće Radića« otpočela je istoga dana u 2.30 h sa napadom na uporište Ivanec. Brigada »Matija Gubec« nalazila se je na osiguranju u pravcu Varaždina na liniji Stanićevac — Tužno. Borba se je vodila sa dužim prekidima sve do 20 h istoga dana, kada je neprijatelj pod zaštitom mraka napustio položaje i povukao se u pravcu Lepoglave.

Gubici neprijatelja: 10 što mrtvih što ranjenih.

Vlastiti gubici: 2 mrtva i 3 ranjena.

7. V 1944.

Ud. brigada »Braće Radića« držala je položaje: Ivanec — Vitesinec — Prigorec — Željeznica (sekcija Ptuj 1:100.000). Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima kao i dan ranije.

Oko 18 h neprijatelj je počeo nadirati od pravca Jerovca i Ribić Brega prema Ivancu. Kako jedinice ud. brigade »Braće Radića« nisu zaposjele željezničku stanicu i rudnik, to je neprijatelju bilo omogućeno da se veoma lako dočepa prvih zgrada samoga mjesta i da na taj način imade jednu prihvatnu točku za daljnje nastupanje. Jedinice ud. brigade »Braće Radića« potpomognute sa jedinicama I brigade XXXIII divizije izvršile su kontranapad na neprijatelja, koji nije uspio. U 2 h 30 m. 8. V 1944. povučene su jedinice iz samog mjesta Ivanec i zaposjele položaje iznad mjesta, dok je u samom mjestu ostala jedna desetina radi održavanja kontakta sa neprijateljem.

⁵ Vidi dok. br. 42, 70, 176, 178 i 179.

8. V 1944.

Ud. brigada »Braće Radića« držala je položaje iznad groblja i Dječjeg doma kod mjesta Ivanec — Vitešinec — Ponikve — Prigorec. Brigada »Matija Gubec« ostala je na istim položajima, tj. na liniji Tužno — Stažnjevec u cilju osiguranja u pravcu Varaždina.

Oko 10 h neprijatelj je produžio sa nastupanjem od željezničke stanice Ivanec i rudnika uglja u samo mjesto, a istovremeno je nastupala i jedna bojna ustaša iz Lepoglavе u pravcu Ivanca. Treća kolona nastupala je od Stažnjevca prema Salinovcu (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Neprijatelj je uspio izvršiti prodror između položaja ud. brigade »Braće Radića« i I brigade XXXIII divizije. Uslijed novonastale situacije Stab Divizije povukao je jedinice na nove položaje. Ud. brigada »Braće Radića« zauzela je položaje: Margečan — Seljanec — Bela, a brigada »Matija Gubec« Gačice — Osečka — Radowan.

III bataljon ud. brigade »Braće Radića« u svom povlačenju do iznenadnog sukoba sa neprijateljem kod Salinovca, djelomično se je raspršio.

I bataljon brigade »Matija Gubec« u svom povlačenju došao je u sukob sa neprijateljem kod Gačica u jačini od jedne satnije ustaša. Jurijem I bataljona brigade »Matija Gubec« neprijatelj je razbijen i prisiljen na povlačenje.

Gubici neprijatelja: oko 25 što mrtvih što ranjenih.

Naši gubici: 6 mrtvih, 9 ranjenih i 7 nestalih drugova.

Gubitak oružja: 1 t. mitraljez, 1 p. mitraljez, 13 pušaka, postolje t. mitraljeza, 400 komunicije.

Utrošeno: 1.500 metaka.

Kritika: U svim borbama, koje su se vodile nekoliko dana oko Ivanca, pokazali su se krupni nedostaci, kao na pr.: djelomično zalaganje sna-ga u borbi; oklijevanje i mlakost u izvođenju napada, naročito u noćnim borbama; neiskorišćavanje pogodnih momenata dok se neprijatelj još nije utvrdio; neodržavanje kontakta sa neprijateljem i neosmatranje, uslijed čega dolazi do slabog poznavanja situacije; slabo održava-

nje veze između pojedinih susjednih jedinica, kao i slaba kontrola krila i bokova, uslijed čega dolazi do iznenađenja.

11. V 1944.

Brigada »Matija Gubec« izvršila je pokret sa položaja Gornji Kraljevec — Sv. Jelena i okolnih zaselaka radi likvidacije neprijateljskog uporišta Komin,⁶ gdje se je nalazilo 38 ustaša sa 1. mitraljezom i 2 p. mitraljeza. Zadatak je povjeren 1. bataljonu brigade »Matija Gubec«. 3. bataljon iste brigade osiguravao je u pravcu Novog Marofa držeći položaje kote 211 u blizini sela Čret, a 2. bataljon iste brigade vršio je osiguranje od pravca Sv. Ivan Zelina na položajima Hrastje — Šalovec.

Nakon izvršenog juriša borci su došli do pred sam zid cintora. Zid zbog svoje debljine nije bilo moguće probiti topom 47 mm. Miniranje nije izvršeno zbog neodlučnosti minera. U 4.15 h 12. V 1944. bataljon se je povukao.

Gubici neprijatelja 1 mrtav.

Vlastiti gubici: 4 lakše ranjena.

Utrošeno: 500 metaka, 8 granata za top 47 mm.

Od rukovodilaca ranjen je komandir čete drug Vukelić.

12. V 1944.

Jedinice ud. brigade »Braće Radića« davale su osiguranje u pravcu neprijateljskog uporišta Zlatar, jer je I brigada XXXIII divizije i Zapadna grupa odreda imala zadatak likvidaciju neprijateljskih uporišta Mače i Mihovljani.⁷ Za vrijeme izvođenja ove akcije ud. brigada »Braće Radića« držala je položaje sa tri bataljona na liniji Cetinovec — grupa kuća južno od raskrsnice Zlatar — Lobar — Mače — poljskim putem do mjesta Srečići, dok jedan bataljon bio je u korpusnoj rezervi (sekcija Ptuj 1 : 100.000).

Prema položajima ove brigade nastupale su dvije satnije ustaša pojačane sa tri tankete i 1 topom od 47 mm. Jedinice ud. brigade »Braće Radića« kontranapadom potisle su neprijatelja prema Zlataru.

⁶ Vidi dok. br. 70, 182 i 183.

⁷ Vidi dok. br. 109, 184 i 185.

Gubici neprijatelja: 15 što mrtvih što ranjenih.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 4 ranjena.

Plijen: 4 puške i nešto municije.

15. V 1944.

Jedinice ove divizije nalazile su se na sektoru Martinšćina — Repno — Belec — Beleč, Završje — Grtovec — Zajezda — Gornja Senica — Pažurevec (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Istog dana neprijatelj je počeo sa jakom koncentracijom svojih snaga kod Novog Marofa u Zlataru, u Gornjoj Batini i Beloj.⁸

Po naređenju Štaba Korpusa jedinice trebale su se rokirati na nove položaje. Ud. brigada »Braće Radića« sa dva bataljona Visoko — Vinično — Radečić, dok su dva bataljona trebali držati položaje Hum — kota 318 do dolaska jedinica I moslavačke brigade. Brigada »Matija Gubec« sa dva bataljona Velišće, a jedan bataljon Moždjenec sa zadatkom da kontroliše Novi Marof, radi razbijanja neprijateljskog lijevog krila, a time i razbijanje ustaške ofenzive.

Jedinice I moslavačke brigade nisu stigle na vrijeme na položaje Hum — kota 318, osim jednog bataljona, dok su ostali bataljoni ostali na položaju oko Trgovišća — Hrašćine. 4. bataljon ud. brigade »Braće Radića«, koji je također držao položaje kota 318 uspio je da se sa ranjenicima prebaci za Visoko. Neprijatelj je brzo nailazio od pravca Novog Marofa i uspio raspršiti bataljon I. moslavačke brigade i zauzeti kotu 318. Taj bataljon nije se uspio povući preko glavne ceste, već se je povukao u pravcu Trgovišća — Hrašćine u sastav I. moslavačke brigade. U isto vrijeme nadirao je neprijatelj u jačini od jedne satnije sa nešto motornih vozila od pravca Komina prema Humu.

I bataljon ud. brigade »Braće Radića«, koji se je nalazio na položaju Vinično, napao je neprijatelja, koji se je ipak uspio probiti za Hum. Jedinice I moslavačke brigade zajedno sa 2. bataljonom ud. brigade »Braće Radića« bile su otcijepljene od ostalih snaga ove divizije. Jed-

⁸ i ¹³ Vidi dok. br. 133.

nice su vodile cijeli dan borbu sa neprijateljem i uspjele probiti neprijateljski obruč u pravcu Breznice i Čretna i zauzele položaje Kračevec.

3. bataljon brigade »Matija Gubec«, koji se je nalazio na položaju Velišće, vršio je pritisak na neprijatelja na kotu 318 i uspio je istu kotu oko 18 h zauzeti. Nakon zauzeća te kote neprijatelj je u jačini jedne satnije nadirao od pravca Hrašćine s namjerom da uđe u Hum. Isti bataljon otvorio je vatru na neprijatelja i prisilio ga na povlačenje.

16. V 1944.

Oko 7 h neprijatelj je nastupao od pravca Komina sa motorizacijom i pješadijom u pravcu položaja 1. bataljona ud. brigade »Braće Radića« kod Vinična (sekcija Ptuj 1 : 100.000). Uslijed jakog pritsika bataljon se je povukao u pravcu Visoko. U isto vrijeme neprijatelj je nastupao i od pravca Huma, a jedinice povukle su se na nove položaje preko ceste Sudovec — Moždjenec, da zauzmu položaje kota 280, 534, 547 (sekcija Čakovec). Jedinice brigade »Matija Gubec« ostale su na istim položajima, jedino što se 2. bataljon iste brigade, koji se je nalazio kod Možđenca, povukao na položaje iznad Sudovca prema Novom Marofu. Istog dana neprijatelj je oko 7 h počeo sa napadom na položaj 2. bataljona brigade »Matija Gubec« sa motorizacijom i pješadijom.

Prije povlačenja jedinica ud. brigade »Braće Radića« jedinice I moslavačke brigade dobine su zadatak da se prebace od Visokog na položaje kod Sudovca i G. Rijeke i da naprave barikade na cesti kod Sudovca prema Novom Marofu. Jedinice ud. brigade »Braće Radića« na položajima iznad Sudovca nisu našle jedinice I moslavačke brigade osim 2. bataljona brigade »Matija Gubec«, tako da su kote 280, 534, 547 bile bez kontrole.

Jedinice ud. brigade »Braće Radića«, kad su krenule da zauzmu nove položaje, dobine su sa tih položaja jaku vatru i iznenadnu, tako da su se jedinice pod neprijateljskim jurišem povukle preko ceste Visoko — Gornja Rijeka u pravcu Podvinja. Štapske jedinice i dijelovi 1. bataljona probili su se prema Kalniku. . .

Noću 16. na 17. V 1944. prikupljene su jedinice i izvršen je pokret u pravcu Apatovca, gdje su se već nalazili neki dijelovi I moslavacke brigade iz iste divizije.

17. V 1944.

Brigada »Braće Radića« držala je položaj sa jednim bataljonom na kosi sa lijeve strane puta prema D. Rijeci, a jedan bataljon sa desne strane puta. Jedan bataljon nalazio se je kod Ivančeca, a jedan na kosi iznad Ribnjaka. Brigada »Matija Gubec« držala je položaje Debela Bukva sa dva bataljona. Oko 9 h neprijatelj je počeo nadirati od pravca Osijeka, Marinovca prema položajima I moslavacke brigade kod Apatovca, a od pravca Koprivnice i Ludbrega prema položajima K.P.O.⁹ (sekcija Čakovec 1 : 100.000). Nakon kratke borbe I moslavacka brigada odstupila je sa položaja u Apatovcu, a neprijatelj produžio je nastupanje prema položajima brigade »Matija Gubec« i ud. brigade »Braće Radića« na kosi iznad Ivana (klijeti). Bataljon brigade »Matija Gubec« povukao se je pod pritiskom neprijatelja prema bataljonima brigade »Braće Radića«, dok su bataljone nastupajućeg neprijatelja pustili sasma blizu i tada izvršili juriš i razbili neprijatelja u jačini od jedne bojne, koji je počeo u paničnom bijegu bježati u pravcu Ludbrega i Koprivnice.

Bataljoni, koji su se nalazila na položajima oko Ivančeca i Ribnjaka također su bili napadnuti od neprijatelja, koji je razbijen i koji se je povlačio u pravcu Ludbrega i Koprivnice.

Gubici neprijatelja iznose oko 120 vojnika.

Vlastiti gubici 8 mrtvih, 16 ranjenih, 125 nestalih drugova.

Plijen: 1. p. mitraljez, 1 pištolj, 2 karabina, 1 mala apoteka.

Gubici u oružju: 2 antitenk. mitraljeza (avionska), 2 p. mitraljeza, 1 top 75 mm, 1 postolje za t. mitraljez, 1 t. minobacač i 1. minobacač, 1 t. mitraljez, 2 antitenk. puške, 91 puška.

Od materijala za vezu: 1 radio-stanica, 3 telefona, 1.500 m. žice telefonske.¹⁰

⁹ Kalničkog partizanskog odreda

¹⁰ Vidi dok. br. 190 u ovoj knjizi i dnevne izvještaje PTS—In 1944. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—286/26, k. 112.

18. V 1944.

Jedinice Divizije izvršile su pokret prema lugarnici radi odmora. U pokretu stigao je izvještaj da je neprijatelj napustio Apatovac, međutim neprijatelj se ponovno vratio i 2. i 3. bataljon ud. brigade »Braće Radića« dobili su zadatku da napadnu neprijatelja. Juriš nije uspio. Poslije neuspjelog juriša jedinice su krenule u pravcu Debele Bukve.

25. V 1944.

Jedinice ove divizije doobile su zadatku da izvrše likvidaciju neprijateljskog uporišta Veliko Trojstvo i da se postavi osiguranje u pravcu Bjelovara.¹¹ U cilju izvršenja ovoga zadatka jedinice brigade »Matija Gubec« zauzele su položaje: Markovac — Grginac — Novoseljani — k. 174 (sekcija Bjelovar 1 : 100.000). Udarna brigada »Braće Radića« dobila je zadatku da sa tri bataljona izvrši napad i likvidaciju neprijatelja u Vel. Trojstvu.

Nakon 5 sati borbe bataljoni su se povukli pod pritiskom neprijatelja. Na osiguranju također se vodila borba sa jedinicama brigade »Matija Gubec« i našim borcima uspjelo je neprijatelja razbiti.

Gubici neprijatelja: 80 mrtvih i veći broj ranjenih.

Vlastiti gubici: 13 mrtvih, 47 ranjenih, 11 nestalih.

Gubici u oružju: 1 t. mitraljez, 1 njemački puškomitrailjez, 12 karabina, 1 talijanska puška.

Kritika: Divizija je dobila naređenje da ne napadne na uporište Vel. Trojstvo ako se тамо nalazi 500 žandara, već samo da izvrši fingirani napad kako bi se rasteretile ostale naše snage koje su napadale na uporište Narta,¹² ali i pored toga napadali i pretrpjeli nepotrebne gubitke.

XXXIII divizija:

I brigada

6. V 44.

Jedinice ove brigade osiguravale su akciju na uporište Ivanec u pravcu Lepoglave na liniji: Lepoglavska Ves — selo Kaniža — k. 421 (s. Vuglovec).

Tokom dana neprijatelj je pokušao u manjim skupinama da se probije od Lepoglave u

¹¹ Vidi dok. br. 116, 141, 119 i 161.

¹² i ¹⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 116, 119, 160 i 161.

Ivanec i to prugom i cestom. Neprijatelj je svaki puta odbijen.

Oko 17.30 sati neprijatelj je ponovno pokušao prodror u pravcu Ivanca sa 200 vojnika što mu je i uspjelo. Vlastitih gubitaka nismo imali

Gubici neprijatelja 9 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

7. V 44.

Jedinice ove brigade zauzele su položaj: Knapić brdo, k. 260, groblje u Ivancu, Donji Gečkovec, Vuglovec.

U 17 sati neprijatelj je nastupao od pravca Jerovec u tri kolone: jednom kolonom prema željez. stanici Ivanec, drugom kolonom cestom k Ivancu i trećom kolonom prema rudniku. Neprijatelj je prvi put odbijen dok mu je u sumraku uspjelo zauzeti željez. stanicu Ivanec i prugu. Zajedno sa jedinicama brigade »Braće Radića« izvršen je napad na neprijatelja koga smo uspjeli protjerati iz rudnika. Neprijatelj se povukao uz prugu prema željez. stanici. Tokom noći bilo je tu i tamo zapucavanja patrola ali nekih većih borbi nije bilo.

8. V 44.

Neprijatelj je pokušao zauzeti k. 260 ali je odbijen. U 10.10 neprijatelj je žestoko napao na lijevo krilo i uspio da se probije i da dođe jedinicama iza leđa. Po naređenju štaba XXXII divizije izvršeno je povlačenje jedinica u pravcu sela Prigorec. Za vrijeme povlačenja neprijatelj je otvorio žestoku vatru sa k. 428 i 260 na naše jedinice. Jedinice uspjele su se probiti u tri kolone između k. 428 i 260. Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastiti gubici: 6 mrtvih, 1 ranjen, 6 nestalih.

Gubici u oružju: 6 karabina.

13. V 44.

Jedinice ove brigade imale su za zadatku da napadnu na neprijateljsko uporište Mače. U uporištu se nalazilo 60 ustaša. III bataljonu iste brigade povjeren je zadatku da izvrši likvidaciju uporišta Mače. I bataljon bio je na osiguranju prema Bedekovčini, dok je II bataljon bio na osiguranju na cesti kod mjesta Kroflini. IV bataljon bio je u rezervi. Napad je počeo u 4.30 sati, a završen u 9 sati.

Gubici neprijatelja: 59 mrtvih dok je jedan zarobljen.

Plijen: 34 puške, 3000 manliher metaka, 2 revolvera, 1 telefon i ostale ratne spreme.

Vlastiti gubici: 1 mrtav i 2 ranjena.

Po likvidaciji uporišta Mače I i II bataljon krenuli su da zaposjednu položaje na kosi Strugača (sekcija Ptuj) sa zadatkom da osiguraju likvidaciju uporišta Mihovljan i da spriječe nadiranje neprijatelja od pravaca Mače.

Neprijatelj potpomognut sa tenkovima pokušao je da pritekne u pomoć napadnutoj posadi u Mihovljanima, ali je od istih jedinica odbijen.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastiti gubici: 4 ranjena.

15. V 44.

Jedinice ove brigade tokom noći izvršile su pokret i zauzele slijedeće položaje: II i III bataljon Hrašćina — Trgovišće, IV bataljon k. 428. I bataljon trebao je da zauzme k. 377 no istu je prije zaposjeo neprijatelj. Nakon kratke borbe bataljon je odbačen i povukao se dijelom prema Radešiću, a dijelom prema Hrašćini. Oko 10 sati neprijatelj je nastupao sa svih strana.¹³ III i IV bataljon prihvatio je borbu sa neprijateljem. Neprijatelj stalno dobija pojačanja i nastoji pod svaku cijenu pomoći tenkova probiti položaj III bataljona. Istovremeno vrši juriše i na položaje IV bataljona, ali je svaki put odbijen.

II bataljon dobio je zadatak da očisti k. 215 koju je zaposjeo neprijatelj. Bataljon nije izvršio zadatak.

Oko 12 sati nailaze tri štuke i bombama i mitraljeskom vatrom tuku položaje IV bataljona. Pod zaštitom aviona neprijatelj se povukao na jurišna odstojanja da izvrši juriš i uspio izbaciti IV bataljon sa k. 428. Po naređenju jedinice su se trebale povlačiti u pravcu Čreta. Prilikom povlačenja naišle su ponovno tri štuke, koje su stalno tukle naše jedinice prigodom povlačenja. Osim II bataljona sve jedinice povukle su se za selo Visoko, koji se je tek tokom noći prebacio preko ceste i ušao u sastav brigade. Za vrijeme probijanja neprijateljskog obruča izgubljen je protivkolski top 37 mm.

16. V 44.

Oko 7 sati jedinice ove brigade prebacuju se iz Visokog preko Gor. Rijeke za Vojnovac — Deklešanec i Hizanovec. Pod pritiskom neprijatelja i bombardiranjem avijacije jedinice ove brigade povukle su se sa tih položaja i zaposjedaju položaje oko sela Kalnik (sekcija Čakovec 1 : 100.000).

I na tim položajima dolazi do borbe sa neprijateljem, a jedinice zamorene i demoralizovane povlače se preko Kamešnice i Osijeka za Apatovac. Prilikom tog povlačenja izgubljena je protivtenkovska puška.

17. V 44.

Jedinice ove brigade zaposjele su slijedeće položaje: II bataljon kosu Kićur (k. 326), III bataljon kosu istočno od k. 368 i položaje južno od Apatovca, I bataljon k. 298, a IV bataljon bio je u rezervi.

Oko 9 sati neprijatelj je nadirao u pravcu Apatovca od Vel. Brda u jačini jedne bojne ustaša. Nakon kratke borbe jedinice napuštaju položaje... U međuvremenu neprijatelj je zaposjeo i selo Vel. Poganac, te put Poganac — Prkos — Rasinja, i sprječavao prebacivanje razbitih jedinica u pravcu Bilo Gore. Pojedine grupe probijaju se preko neprijateljskih položaja još tokom dana, dok su se ostale sakrivale po šumama i tokom noći prebacile preko ceste Križevci — Koprivnica. U borbama 15, 16, 17 imale su jedinice osjetljive gubitke kako u ljudstvu tako i u oružju.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastiti gubici: 25 mrtvih, 124 ranjena, 149 nestalih.

Gubici u oružju: protukolski top 37 mm, 30 topovskih granata, protukolski mitraljez (avionski), antitenkovska puška, teški mitraljez, 7 puškomitraljeza, 156 pušaka, 23 šmajsera, veći broj municije, zatim je izgubljeno 2 telefona, 4 km kabla, 3 karete, 12 konja, 4 sedla, 5 samara.

25. V 44.

Jedinice XXXIII divizije dobile su zadatak da napadnu sa jednom brigadom neprijateljsko uporište Narta, gdje se nalazilo 230 domobrana, 100 žandara, 50 Nijemaca.¹⁴

Naoružanje: 2 teška bacača, 1 laki bacač, 7 teških mitraljeza i oko 29 puškomitraljeza.

Uporište je utvrđeno većim brojem bunkera i okolo postavljene prepreke od žica. Na nekim mjestima postavljene su i mine.

Zadatak da napadne i likvidira uporište Narta povjeren je I brigadi.

II brigada imala je zadatak da jednim bataljonom kontroliše prelaze na rijeci Česmi.

Dva bataljona iste brigade nalazili su se u korpusnoj rezervi.

Napad je počeo 25. maja u 3.30 sati. Jedinice su stvarnim napadom počele u 3.50 sati.

Jedan bataljon napadao je sa zapadne strane od Štefanja. Privukavši se 30 metara do žice dobio je iznenadnu jaku vatru od strane neprijatelja te se povukao i sklonio iza okolnih kuća.

II i III bataljon I brigade prilikom samog nastupanja također su dočekani jakom vatrom. Neprijatelj sa jednim dijelom se je uspio prući iz samog uporišta, te je izvršio juriš na naše jedinice i tom prilikom uspio razbiti II bataljon.

Jedinice su nekoliko puta jurišale na neprijateljske položaje ali su svaki put odbijene. Neprijatelj se je uporno branio iz uporišta potpomagan jakom minobacačkom vatrom.

U isto vrijeme tukao je neprijatelj jakom artiljerijskom vatrom iz Bjelovara na naše položaje.

Od jutra vodila se žestoka borba na zasjedi prema Bjelovaru i neprijatelj je uspio da se probije kroz osiguranje.

I brigada, koja je napadala, dobila je naređenje da se povuče iz neprijateljskog uporišta na novoodređene položaje.

Povlačenje jedinica I brigade izvršeno je 25. V. 44. u 14 sati.

Gubici neprijatelja nisu poznati.

Vlastiti gubici: 9 mrtvih, 39 ranjenih i 30 nestalih.

Neki od nestalih već su se vratili u jedinice.

Od rukovodilaca ranjen je komandant III bataljona drug Biškupec Slavko, zamjenik politkomesara II bataljona drug Jagodić, opera-

tivni oficir IV bataljona drug Vampotić Zdravko. Poginuo je jedan komandir, a dva su ranjena.

Većina boraca ranjena je od minobacačke i artiljerijske vatre i to zato što su se borci gomili, a rukovodioci nisu posvetili dovoljno pažnje samom zaklanjanju.

Gubitka u oružju nije bilo.

*II brigada
21. IV 44.*

29. IV 44.

1. V 44.

5. V 44.

Jedinice ove brigade razrušile su mostove na Česmi i potoku Kovačica kod Vel. Grđevca (sekcija Bjelovar 1 : 100.000).

II bataljon iste brigade vodio je vrlo kratku borbu sa neprijateljem dok je bio na osiguranju prema Vel. Grđevcu.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Jedinice ove brigade istjerale su ustaše iz sela Stari Glog kamo su došli da rekviriraju žito i blago.

Gubici ustaša nekoliko mrtvih.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Jedinice ove brigade u zajednici sa udarnim bataljonom Istočne grupe napali su neprijateljsko uporište Sv. Ivan Žabno.¹⁵

Zadatak da se likvidira uporište Sv. Ivan Žabno povjeren je II bataljonu.

III bataljon bio je na osiguranju prema Bjelovaru, a sa jednom četom u sastavu udarnog bataljona u pravcu Križevaca. Napad je počeo u 1.30 sati.

Nakon kratke borbe neprijatelj je istjeran iz bunkera i povukao se je u općinsku zgradu odakle je davao daljnji otpor.

U svitanje naše jedinice povukle su se u određene baze.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Jedinice ove brigade postavile su zasjedu između Blatnice i Starog Sela.¹⁶ Oko 7 sati naišla je neprijateljska patrola na zasjedu.

Gubici neprijatelja 8 mrtvih.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

¹⁵ Vidi dok. br. 174.

¹⁶ Vidi dok. br. 177.

1. V 44.

Jedinice ove brigade izvršile su napad na neprijateljsko uporište Rovišće¹⁷ (sekcija Čazma 1 : 100.000). Likvidacija uporišta povjerena je III bataljonu, a II bataljon postavljen je na osiguranje prema s. Sv. Ivan Žabno. I bataljon bio je u rezervi.

Napad je počeo u 24 sata i trajao do 4 sata ujutro.

Gubici neprijatelja 9 mrtvih.

Vlastiti gubici 2 mrtva i 1 ranjen.

Plijen 8 pušaka.

10. V 44.

Jedinice ove brigade držale su položaje prema Bjelovaru dok je XXVIII divizija vršila likvidaciju neprijateljskog uporišta Hercegovac.¹⁸

15. V 44.

Jedinice ove brigade držale su položaje prema Križu i Ivanić Gradu prilikom napada XXI brigade na uporište Kloštar Ivanić.¹⁹

II bataljon davao je osiguranje diverzantima koji su rušili pruge između Ivanić Grada i Križa. Osiguranje diverzantima sukobilo se sa neprijateljskim patrolama koje su rastjerali.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Istočna grupa odreda

Udarni bataljon

25. IV 44. Jedinice tog bataljona napale su 20 Čerkeza koji su se nalazili u šumi kod Ivančana. Zarobljeno 12 živih, a 7 ubijeno.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

29. IV 44.

Jedinice se nalaze u zasjedi kod sela Hagnja, dok je II moslavačka brigada vršila napad na Sv. Ivan Žabno.

¹⁷ U bojnoj relaciji Prvog zbornog područja za maj 1944. rečeno je o tome napadu slijedeće: »Noću 7/8. V napadnuta je od strane odmetnika posada u Rovišću (17 km j.i. od Križevaca), tom prilikom razrušena je pruga na više mjesta.

Naši gubici: 3 mrtva, 2 ranjena i 4 konja izgubljena. Posadu je mčinjavala 2. sat XXXII bojne ustaške vojnica iz Bjelovara. Utrošeno 6.000 naboja za pušku i strojopušku.« (Vidi dok. br. 28 u ovoj knjizi i dok. br. 5/1—4, k. 58, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁸ Opširnije o napadu na Hercegovac vidi dok. br. 41, 64, 66, 75 i 83.

¹⁹ Vidi dok. br. 87.

5. V 44.

Kod pokreta u selo Dragičevac su kobile se jedinice tog bataljona sa neprijateljem u jačini od 150 vojnika, koji su nastupali iz Ivaničkog Kloštra²⁰ (sekcija Čazma 1 : 100.000).

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih i 3 ranjena.
Vlastitih gubitaka nije bilo.

Moslavački odred

7. V 44.

Jedna četa tog odreda ubila je kod Kutine 2 domobrana, a dva zarobili.²¹
Plijen: 2 puške, 100 metaka.

Bjelovarski odred

27. IV 44.

Jedinice tog odreda vršile su napad na neprijateljsko uporište Koprivnica. Napad nije uspio.²²

Gubici neprijatelja 3 mrtva i nepoznat broj ranjenih.

Vlastiti gubici 1 ranjen.

7. V 44.

Jedinice vrše osiguranje na cesti Bjelovar — Rovišće prilikom izvršenog napada na Rovišće od strane II brigade XXXIII divizije.

20. V 44.

Jedinice II bataljona istog odreda nalaze se na zasjedi kod Drave prema selu Vizvar, kao i kod sela Drenovice.

Oko 7 sati nastala je borba sa madarskom patrolom.

Zarobljeno je 3 mađarska vojnika i 1 podoficir. Kratko vrijeme nakon toga prebacilo se preko Drave 200 Mađara i Nijemaca i krenuli prema selu Ferdinandovcu, gdje se nalazio jedan vod tog odreda, koji se poslije kratke borbe povukao.

Kod Drenovice jedinice tog odreda zarobile su 4 belogardista, a ubili 6.

Plijen: 3 puške, 1 šmajser, 200 km municije, 6 bomba.

Vlastiti gubici: 1 ranjen.

²⁰ Vidi dok. br. 176.

²¹ Vidi dok. br. 176.

²² Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda o tom napadu nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1'1—2. k. 1623.

21. V 44.

Jedinice II bataljona vodile su borbu sa ustašama između sela Šemovci i Virje (sekcija Durdevac 1 : 100.000).

Gubici neprijatelja: 8 mrtvih.

Vlastite gubitke nismo imali.

Zapadna grupa odreda

Zagrebački odred

6. V 44.

Jedinice tog odreda, tj. II bataljon izvršio je napad na neprijateljsko uporište Donje Orešje (sekcija Zagreb — Ptuj 1 : 100.000). Napad je počeo u 4.30 sati i nakon 8 sati borbe likvidiralo se uporište.²³

Gubici neprijatelja: 18 mrtvih.

Zarobljeno 12 ustaša.

Vlastiti gubici: 2 mrtva i 1 ranjen.

Plijen: teški mitraljez, puškomitraljez, 40 pušaka, 4000 metaka.

Kalnički NOP

odred

Jedinice II bataljona, zajedno sa jednom četom I bataljona, vodile su borbu kod Ljušćice.

Gubici neprijatelja: 12 mrtvih, 9 ranjenih.

Vlastiti gubici: 3 mrtva, 3 ranjena.

Zagorska brigada

13. V 44.

Jedinice te brigade imale su zadatak da likvidiraju neprijateljsko uporište Mihovljani. I udarni bataljon Zagorske brigade imao je zadatak likvidirati samo uporište, dok su ostala dva bataljona postavili osiguranje na liniji: Velika Ves — Mihovljani (sekcija Ptuj 1 : 100.000). U uporištu nalazilo se 50 ustaša. Napad je počeo u 4 sata, a dovršen 14. V u 6.30.

Zarobljeno 7 ustaša, dok je ubijeno 43.

Vlastiti gubici: 1 mrtav, 14 ranjenih.

Plijen: 30 pušaka, 500 metaka.

Uništen je 1 tenk.

III diverzantski

bataljon

1. V 44.

Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga, kod stanice Ivanić Grad, dignut je u zrak teretni vlak. Uništena lokomotiva i 4 vagona. 5 vagona oštećeno. Promet je stajao 12 sati.²⁴

²³ Vidi dok. br. 25 i 30.

²⁴ i ²⁵ Vidi dok. br. 172.

Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga, kod stanice Voloder, postavljena je nagazna mina koju je neprijateljska patrola pronašla. Pri vađenju mine ubijena su 2 neprijateljska vojnika.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Repinec, dignut je u zrak teretni vlak. Uništена lokomotiva i 4 vagona, dok su 2 vagona oštećena. Promet je stajao 48 sati.²⁵

Na pruzi Dugo Selo — Zagreb, kod stanice Sesvete, postavljena je nagazna mina. Mina nije eksplodirala, već se je kod nailaska vlaka zapalila i izbacila lokomotivu iz kolosjeka.

2 V 44.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Ludina, dignut je u zrak transportni vlak. Uništена lokomotiva i 5 vagona, a 7 vagona oštećeno. Promet stajao 15 sati.²⁶

Jedinice tog bataljona vodile su borbu sa neprijateljem kod sela Hruškovice. Gubici neprijatelja 1 mrtav, 2 ranjena.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

3 V 44.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Moslavacka Gračenica, zarobili su 20 domobrana i 2 puške.

3. V 44.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Prikraj, dignut je u zrak teretni vlak. Uništena je lokomotiva i 4 vagona. Promet je stajao 48 sati.²⁷

10. V 44.

Na pruzi Dugo Selo — Zagreb postavljena je mina; ubijeno je 5 neprijateljskih vojnika.

11. V 44.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Ivanić Grad, dignut je u zrak transportni vlak. Uništена je lokomotiva. Cijela kompozicija izbačena je iz kolosjeka, osim 3 vagona.²⁸

Gubici neprijatelja: 72 njemačka vojnika i veći broj ranjenih.

Promet je stajao 72 sata.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci, između stanica Vrbovec i Prikraj, presjećena je pruga na 45 mjesta i srušen 1 most dugačak 15 m. Promet je stajao 7 dana.²⁹

²⁶ Vidi dok. br. 173.

²⁷ Vidi dok. br. 177.

²⁸ i ²⁹ Vidi dok. br. 182.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Voloder, postavljena je mina za vlak koja nije eksplodirala.

20. V 44.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Vrbovec, dignut je u zrak osobni vlak. 4 vagona su uništena, dok je lokomotiva oštećena. Ubijena su 4 njemačka vojnika. Promet je stajao 16 sati.³⁰

Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Deanovec, dignut je u zrak teretni vlak. Podatke o šteti i zastoju prometa nemamo.

Na pruzi Banova Jaruga — Zagreb, kod stanice Širinec, dignut je u zrak transportni vlak, ali podataka nemamo.

21/22. V 44.

Na pruzi Bjelovar — Križevci, između stanica Sv. Ivan Žabno i Križevaca, presjećena je pruga na 275 mjesta i srušena su tri mosta u duljini od 8,10 i 15 m.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci, između stanice Prikraj i Gradec, presjećena je pruga na 32 mjesta i srušena 4 mosta dugačka od 10—22 m.³¹

Napred navedene akcije izvršila je I i II četa tog diverzantskog bataljona, dok od III čete nema podataka. Ta četa djeluje na sektoru Zapadne grupe odreda.

XXVIII divizija

25. V 44.

Jedinice ove divizije dobine su zadatak da dvije brigade postave osiguranje prema Bjelovaru na liniji: bočno k. 131 — V. i M. Korenović — k. 145 (Brezovac) — N. Pavljani sa bočnim osiguranjem prema Galovcu, a prema Garešnici i Hercegovcu na liniji: Šimljanica (k. 182) — Sred. Brdo sa isturenim dijelovima prema Gradini i Krnjači (k. 187), te sa izviđačkim dijelovima prema Dišniku.³²

Jedinice ove divizije nisu prema Bjelovaru zaposjele položaje kako je predviđeno zapovi-

³⁰ Vidi dok. br. 191.

³¹ Vidi dok. br. 193.

³² Divizija je posjedanjem tih linija zatvarala pravce koji od Bjelovara i od Garešnice i Hercegovca izvode ka Narti koju je napadala Prva NO brigada Trideset treće divizije (vidi dok. br. 119 i 161).

ješću, jer se je na toj liniji nalazio neprijatelj. Jedinice su zaposjele položaj na liniji: polje Grabovac — (zapadno od sela Korenovo) — rubom šume ispod sela V. Korenovo — preko Bjelovarske rijeke — k. 113 — selo Galovac. Jedinice koje su imale zadatok zaposjeti položaj prema Garešnici i Hercegovcu zaposjele su na vrijeme ove položaje. Oko 6 sati jedinice XXI udarne brigade otpočele su borbu sa neprijateljem koji je pokušao da iz sela V. Korenovo zauzme položaje te brigade. Dva neprijateljska napada odbijena su. Nakon toga neprijatelj je počeo tući jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, a naročito položaje I bataljona XXI udarne brigade. Neprijatelj je stalno dobijao pojačanja. Oko 10 sati neprijatelj je ponovno napadao na položaje tih jedinica, ali su svi njezini pokušaji prodora odbijeni. U to isto vrijeme primjećeno je povlačenje jedinica koje su napadale uporište sa strane Bjelovara. Osim toga jedinice XXI brigade trpele su osjetne gubitke od artiljerije. Zbog toga je naređeno da se izvuče rezerva udar. XXI brigade, a jedinice iz I borbenog reda da i dalje zadrže svoje položaje. Jedinice XXI udarne brigade povukle su se sa svojih položaja u 13.30 bez naredenja Štaba Divizije.

Gubici neprijatelja: 5 mrtvih žandara i gestapovaca, dok je jedan domobran uhvaćen živ.

Vlastiti gubici: 23 ranjena, 4 mrtva. Među ranjenim nalazi se komandir čete XXI brigade drug Bogojević, komandir čete iste brigade kapetan drug Đermanović.

Za Istočnu i Zapadnu grupu odreda nisu uneseni svi podaci, jer ih do sada nisu poslali.

U svim gore izloženim akcijama i borbama neprijatelj je pretrpio slijedeće gubitke.

Neprijateljskih vojnika: Vlastiti gubici:

ubijeno	466	teški mitralj.	82
ranjeno	144	ranjeno	265
zarobljeno	45	nestalo	305

Zapljenjeno: Gubitaka u materijalu:

t. mitraljeza	1	radio-stanice	1
p.mitraljeza	2	telefona	5

kabla	5.5	Oštećeno	
samara	5	vagona	9
sedala	4	lokomotiva	1
konja	12		
pušaka	125	Vlastiti gubici:	
šmajsera	1	poginulo	80
pištolja	3	ranjeno	265
municije	8000	nestalo	305
telefona	3		
bombi	6	Gubitaka u oružju:	
		topa 2 (75 i 37 mm)	
Uništeno:		teški bacač	1
tenk	1	teš. mitraljeza	4
lokomotiva	5	puškomitraljeza	12
vagona	19	pušaka	279
šinja	704	šmajsera	23
mostova	8	antiten. puš.	2
		avion. mitralj.	3
		laki bacač	1
		granata	30

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, general-major:

BR. 166

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME NOU DIVIZIJE OD 31. MAJA
1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOVJ O BORBAMA
OD 22. DO 30. MAJA¹

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE IV KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 288/44
Dne 31. maja 1944.

Kratki podaci o borbama
jedinica ove divizije i
sadjejstvujućih jedinica
u vremenu od 22. do 30.
V. 1944.

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

22. i 23. maja 1944. II brigada vodila je borbu na sektorу Skokovi sa motorizovanom neprijateljskom kolonom jačine 300 Nijemaca, 14 što manjih što većih tenkova, 8 kamiona i veći broj motorcikla.² Neprijatelj je zaustavljen. Gubici neprijatelja neprovjereni. Mrtvi i ranjeni otpremljeni u dva kamiona sanitetska. Naši gubici: 3 ranjena druga. Zaplijenjeno ni izgubljeno nije ništa.

25. i 26. maja 1944. II brigada i III brigada VII divizije u sadjejstvu sa dijelovima I i II muslimanske brigade i jednim bataljonom II brigade VIII divizije vodile su borbu sa neprijateljskom bojom jačine 800 vojnika legionara, ustaša i četnika na prostoriji Hrvatsko Selo, Kamenski Most, Katinovac.³ Neprijatelja je izvukla pomoć koja se je probijala iz Gline.⁴ Gubici neprijatelja pažljivo prikupljeni i provjereni: 88 mrtvih i oko 95—100 ranjenih vojnika i oficira. Naši gubici (bez muslimanskih jedinica) 8 mrtvih i 37 ranjenih drugova. Zaro-

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 31/2, k. 813.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 123 i 202 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944.

³ U tim borbama bili su okruženi dijelovi borbene grupe »Arend« (vidi dok. br. 123 i 202 u ovoj knj. i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944).

⁴ Okruženom neprijatelju pritekli su u pomoć dijelovi Prve kozačke konjičke divizije i Osmog ustaškog stajaćeg zdruga (vidi dok. br. 202).

bljeno nije ništa. Izgubljeno: 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez i 3 karabina, koji se nijesu mogli izvući od poginulih drugova.

24. i 25. maja 1944. IV brigada u sadjejstvu sa bataljom P.O. Banije vodila je borbu sa neprijateljskim kolonama, koje su se probile iz pravca Kostajnice jačine oko 1000 Kozaka, ustaša, četnika i Petrinje jačine 200 Kozaka. Borba se vodila na prostoriji Jabukovac — Kraljevčani — Šušnjar — Gračevac. Gubici neprijatelja u tim borbama pažljivo prikupljeni iznose 34 mrtva i 41 ranjeno vojnika i oficira. Naši gubici 8 mrtvih i 24 ranjena. Zarobljeno i izgubljeno nije ništa.

26, 27. i 28. maja 1944. sa 3 bataljona I brigade i 2 bataljona III brigade vodili su borbu sa neprijateljskim kolonama na prostoriji Tušilović — Vojnić.⁵ Gubici neprijatelja u tim borbama nisu provjereni; može se računati 20—30 mrtvih i toliko ranjenih vojnika. Naši gubici 2 mrtva i 20 ranjenih vojnika. Zaplijenjeno 5 jahačih konja. Izgubljeno nije ništa.

27. maja 1944. II brigada VIII divizije napada zaštitnicu Sibirsko-kozačkog puka na prostoriji Vrginmosta.⁶ Gubici neprijatelja 20 mrtvih i 20 ranjenih vojnika. Zarobljeno 3 konja sa sedlima i 1 neprijateljski vojnik. Mi nijesmo imali gubitaka.

28. maja 1944. II brigada VIII divizije, Omladinska brigada i bataljon I brigade VII divizije postavili su zasjedu II sibirskom puku na cesti Vojnić — Vrginmost.⁷ U toj borbi neprijatelj je imao 60—80 mrtvih i oko 100 ranjenih vojnika. Naši gubici (bez Omladinske brigade) 3 mrtva i 21 ranjeno boraca. Izgubljeno nije ništa. Zarobljeno 16 neprijateljskih vojnika, 1 puškomitraljez i 10 karabina.

29. i 30. maja vodili su sa istim neprijateljem borbu na prostoriji Čemernica i cesta Čemernica — Glina jedinice: II i III brigada VII, II brigada VIII divizije i Omladinska brigada. Neprijatelj je uspio da se probije preko Gline u Petrinju. Gubici neprijatelja u toj borbi: preko 50 mrtvih i više od 50 ranjenih vojnika. Naši gubici (osim brigade »Jože Vlahovića«): 8 mrtvih i 48 ranjenih boraca. Zarobljeno 6 vojnika; zaplijenjeno: 1 šarac, 5 karabina, 31 jahači konj i ostale spreme i stoke koju je neprijatelj napljačkao.

30. maja 1944. IV brigada vodila je borbu sa neprijateljskom kolonom potpomognutom tenkovima na cesti Petrinja — Glina, koja je išla u pomoć kozačkom puku opkoljenom u Čemernici.⁸ Neprijatelj je imao 10 mrtvih i preko 10 ranjenih vojnika. Naši gubici 4 mrtva borca.

⁵ Vidi dok. br. 202 i 203.

⁶, ⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 123 i 202 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOVJ od 10. juna 1944.

U svim ovim borbama jedinice naše divizije u sadjejstvu sa navedenim jedinicama nanijele su neprijatelju oko 300 mrtvih i preko 400 ranjenih vojnika i oficira.

Gubici jedinica naše divizije iznose 25 mrtvih i 92 ranjena borca. Gubici II brigade VIII divizije 8 mrtvih i 61 ranjen. Za ostale jedinice nemamo podataka.

Zarobljeno i zaplijenjena sprema od neprijatelja:

Jedinice naše divizije zarobile su 10 neprijateljskih vojnika, 2. p. mitraljeza šarca, 15 karabina, 47 konja jahačih i tovarnih, i veći broj raznovrsne vojničke spreme (ćebadi i šatarskih krila).

Po izvještaju II brigade VIII divizije ona je u tim borbama zarobila 13 neprijateljskih vojnika, 11 konja i ostale spreme. Omladinska brigada nije još dostavila podatke.

Napominjemo da je neprijatelj u ovim borbama imao sigurno preko 100 ubijenih konja.

Ovi podaci pažljivo su prikupljeni s težnjom da se postigne što veća tačnost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant, ppukovnik:

BR. 167

ZAPOVIJEST ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE OD 31. MAJA 1944. PODREDENIM JEDINICAMA ZA DESANT NA BRAĆ¹

ŠTAB
XXVI DIVIZIJE NOVJ
31. V. 1944. god.

Z A P O V I J E T
(Sekcija Makarska — Omiš 1 : 100.000)

PODACI O NEPRIJATELJU:

U posljednje vrijeme neprijatelj po otocima vrši razna pregrupisavanja, kako izgleda u cilju smjene jedinica.

Na otoku Braču nalaze se dijelovi 118. njemačke divizije i to oko Nerežića jedan bataljon ojačan sa baterijom topova

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 12—13, k. 1100.

5 lakih tenkova. U Selcima i Sumartinu, jedan bataljon ojačan sa dva tenka, dvije baterije. Iz Nerežića i Sumartina zadnjih dana dijelovi snaga odlaze prema Supetru i dalje na kopno dok sa kopna pristižu također dijelovi vojske u Supetar. Prema sadašnjim podacima u Supetru se sada nalazi oko 200 neprijateljskih vojnika. Neprijatelj koristi komunikaciju Sumartin — Gornji Humac — Nerežiće — Supetar i to samo danju.⁴

Namjera neprijatelja: Uporna odbrana utvrđenih uporišta u Sumartinu, Nerežiću i Supetu.

Naše snage: I i III brigada i po jedan bataljon II i III prekomorske brigade.⁵ Baterija brdskih topova 75 mm. *Savezničke snage:* Jedan komandos jačine oko 400 ljudi, baterija brdskih topova 75 mm, jedna baterija haubica 100 mm. Aktivno potpmaganje savezničke avijacije.⁴

Naš zadatak: Zauzimanje uporišta oko Nerežića, aktivno obezbjeđenje prema Supetru i Sumartinu i po likvidaciji Nerežića aktivno djelstvo u pravcu ovih uporišta.⁵

U cilju izvršenja prednjeg zadatka

NAREĐUJEMO :

<i>Zapadna kolona:</i> III brigada, pojačana sa jedn. baterijom brd. topova i pola vo- da protukol. čete Pre- komor. brig. K-t maj. Arsenić ⁶ 1 sav. komandos	III brigada napadati će pravcem Murvi- ce — Vičja Jama (kota 660) — kota 622 — Nerežiće, sa zonom širenja de- sno: Staza (kota 730) — Pod Gažul — kota 550 — Zavelo Brdo (kota 480), zona širenja lijevo: Visoka (kota 623) — V. Hrastovik — Volujak — Dunaj. Sa- veznički komandosi napadati će prav- cem Čelina (kota 524) — Cura — Vr- polje sa zonom širenja desno u vezi sa III brigadom; zona širenja lijevo: Dra- čevica — Nerežiće. Zadatak ove kolone likvidacija neprija- teljskih uporišta jugoistočno od Nere- žića na kotama 614 — Gažul (710) —
---	---

² Na Braču su se tada nalazili Drugi i Treći bataljon 738. puka 118. lovačke divizije i jedan divizion 668. artiljerijskog puka iste divi-
zije (vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa od 9. juna 1944. u ovoj knjizi i knjigu »Der Weg der 118. Jäger Division«).

³ i ⁵ Pored Prve i Treće brigade, u desantu su učestvovala tri ba-
taljona Druge i dva bataljona Prekomorske brigade (vidi tom V, knj. 28. izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa od 9. juna 1944).

⁴ Vidi tom V, knj. 2, izvještaj Štaba Dvadeset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ od 9. juna 1944.

⁶ Borko

k. 680 — Mala Visoka — Klopotina i otpornu tačku sjeverno od kote 542.

Istočna kolona:
1 brigada bez 1 bataljona.
2 bat. savez. topova.
K-t maj. Stupar⁷

Istočna kolona završiti će ofenzivno obezbjeđenje zapadne kolone. Ovo obezbjeđenje vršiti prema neprijateljskim snagama u uporištu Sumartin, na taj način što će postaviti zastor prema Sumartinu — Selcima i Novom Selu i dubinske zasjede duž komunikacije Sumartin — G. Humac — Nerežišće. Vršiti osmatranje luke Pučišće i obezbjeđenje sa tog pravca.

Sjeverna kolona:
Jedan bat. I brig., jedan bat. III prek. br.⁸
jedan vod prot. čet.⁹
III prek. br.
K-t maj. Truta¹⁰

Vršiti će ofenzivno obezbjeđenje i osiguranje akcije III brigade od neprijatelja koji se nalazi u Supetu. Način obezbjeđenja kako je navedeno kod istočne kolone.

Artiljerija:
Bat. brd. topova
75 mm, naša.
2 bat. savez. topova.

Iskrcavanje po usmenom naređenju. Glavni cilj artiljerije neprijateljska artiljerija kod uporišta Nerežišće. Pomoćni ciljevi davati će se za vrijeme borbe od komandanta zapadne kolone, a po potrebi štaba divizije.

Rezerva:
Jedan bat. II brig.

Divizijska rezerva nalaziti će se uz štab divizije jačine jednog bataljona. Istočna, zapadna i sjeverna kolona odgovarajuće rezerve na svojim pravcima djejstva.

Mineri i pioniri:

Sve kolone snabdjeće minerske i pionirske vodove sa nagaznim minama protutenkovskim, za miniranje puteva i prolaznih mjesta protiv bornih kola. Jurišne mine po desetinama snabdjeti sredstvima za sjećenje i rušenje prepreke od žica, sredstvima za čišćenje minskih polja, dimnim i zapaljivim bombama.

⁷ Bogdan

⁸ prekomorske brigade

⁹ protukolske čete

¹⁰ Ljubo

Avijacija:

Saveznička avijacija aktivno će potpmagati napade naših kolona. Bombardirače položaje neprijateljske artiljerije kod Nerežića, komunikaciju Supetar — Nerežiće — Sumartin, i sjeverni obalni pojas otoka Brača u dubini jedan i po kilometar. U toku same borbe bombardirati će ciljeve prema ukazanoj potrebi. Komandanti kolona preko štaba divizije tražiti će bombardiranje pojedinih ciljeva naznačujući tačno što žele da se bombardira.

*Izviđanje i
obezbjedivanje:*

Sjeverna kolona obezbijediti će se osmatranjem od pravca Sutivana — Splitske i Postira.

Zapadna kolona isturiti će izvidnice od pravca Bobovišće — Milna.

Istočna kolona pored obezbjeđenja iz Pučića obezbijediti će se osmatračkim dijelovima od pravca Povlja.

Za obezbjeđenje od djelstva borbenih kola minirati i pregraditi komunikacije i sredstvima za odbranu od protubornih kola osigurati se kako za vrijeme akcije tako i od eventualnog pristizanja pojačanja neprijatelja.

Veza:

Štabovi kolona biti će povezani sa komandnim mjestom divizije pomoću radio-stanica. Komande kolona međusobno biti će također povezane radiostanicom. Sve radio-stanice štabova kolona slušati će stalno štab divizije i primati naređenje. Veza sa istočnom kolonom i štabom divizije biti će u 0,0, tj. u početak svakog sata, napr. u 5, 6, 7, 8 itd. časova. Veza sa zapadnom kolonom svakog sata prvog četvrtu, tj. u 4.15, 5.15, 6.15 itd. Sa sjevernom kolonom svakog sata u pola sata, tj. u 4.30, 5.30, 6.30 itd. Svakog sata u tri četvrti slušati će sve stanice radi eventualnih naređenja. U preko nužnoj potrebi komandanti kolona tražiti će vezu i van ovog vremena. Štabovi kolona

međusobno također će svakog sata u tri četvrti po potrebi se sporazumijevati. Organizaciju veze u pojedinim kolonama naređiti će štabovi pojedinih kolona. Pored radiofonske veze štabovi kolona će unutar svojih jedinica uspostaviti telefonsku i kurirsku vezu, i imati spremne kurire sa vodičima za vezu sa štabom divizije.

Intendantura:

Jedinice za ovu akciju snabdjeti će se hranom za pet dana. Borcima na ruke izdati obrok za dva dana. Popune municijom kako je regulirano u usmenom naređenju.

Sanitet:

Divizijska hirurška ekipa za zapadnu i sjevernu kolonu biti će u selu Obršje. Za istočnu kolonu odrediti će se usmeno i naknadno. Evakuacija ranjenika biti će svake noći iz sela Planica, uvala Zagradac, gdje u toku dana upućivati sve ranjenike. Detalje će regulisati referent saniteta divizije.

Plijen i zarobljenici:

Sav zaplijenjeni materijal i oružje predavati u intendanturu štaba divizije po povratku na Vis. Sve zarobljenike ukratko preslušati na licu mjesta radi potrebnih podataka, a zatim upućivati prema štabu divizije gdje ih predati.

*Ugovoreni znaci:
(Za ovu akciju)*

»Borbeni znaci«

Za noć

- 1/2. Džon —
- 2/3. Bebi
- 3/4. Miki
- 4/5. Džek
- 5/6. Luka

Ugovoreni znaci:

- Malta — Meri
- London — Lira
- Moskva — Milan
- Amerika — Anka
- Rim — Rusija.

Početak napada:

Napomena: Borbenim znacima služimo se za daljinu, a ugovorenim na 2—3 koraka.

Opći napad početi će oko 6 časova ujutro 2. VI tek. god. Jedna planinska četa saveznika u toku noći 1/2. juna oko 24

časa napasti će kotu Vidova Gora radi likvidacije neprijateljske osmatračnice na tom brdu. Nakon likvidacije ova četa ostati će na Vidovoj Gori kao obezbjedenje iskrcavanja istočne kolone.

Mjesto štabova:

Štab divizije nalaziti će se na koti Oštri Humac (k. 557), sjeveroistočno od sela Draga Voda, kamo slati sve izvještaje. Točna mjesta svojih štabova pojedine kolone javiti će štabu divizije.

Sa štabom divizije nalaziti će se i komandno mjesto savezničkih snaga.

Odredbe o prevoženju: Sjeverna kolona krenuti će 31. ov. mj. iz Visa gdje će se ukrcati u 21 čas i iskrcati u uvali Blaca.¹¹ U toku 1. VI odmarati će se prikriveno sjeverno od mjesta iskrcavanja i krenuti na zadatak tako da stigne na svoje mjesto prije svanuća.

Zapadna kolona ukrcati će se u Komiži u 17 časova 1. VI na savezničke brodove za to određene. Do tog vremena sve pripremiti za brzo ukrcavanje.

Istočna kolona ukrcati će se u Rukavac u 14 časova na savezničke brodove 1. VI.

Artiljerija ukrcati će se u Rukavcu. Za čas ukrcavanja komandant artiljerije sporazumjeti će se sa Štabom Mornarice.

Mjesto iskrcavanja: Za zapadnu kolonu 3 bataljona Murvice, jedan bataljon u Planice. Rezerva ukrcati će se u Komiži na zaseban brod, a iskrcati će se u luci Farska.

Artiljerija naše divizije iskrcati će se u luci Farska.

Komandosi iskrcati će se u luci Blaca. Istočna kolona iskrcati će se u Bolu gdje će se iskrcati i saveznička artiljerija, kojoj osigurati nesmetano djejstvo.

---

¹¹ Vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 107: zapovijest Štaba mornarice.

Napomena: Obratiti pažnju na potpun red na ukrcavanju i iskrcavanju. Odrediti dijelove za obezbjeđenje iskrcavanja i ukrcavanja pri povratku.

Za ukrcavanje za povratak ostaju iste luke kao i iskrcavanje, ukoliko se drukčije ne naredi. O ovome će se još usmeno dati obrazloženje komandantima kolona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D. Korać

Komandant, p.pukovnik:
B. Božović

Načelnik p.pukovnik
A. Biočić

(M. P.)

Dostavljeno na znanje:
Štabu VIII korpusa,
Štabu Mornarice
Štabu savezničkih snaga na otoku Visu.

Na izvršenje:
Štabovima brigada
Štabu artiljerije ove divizije

BR. 168

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE OD 31.
MAJA 1944. ŠTABU ČETVRTOG KORPUSA NOV O STANJU
U JEDINICAMA I NA TERENU¹**

ŠTAB
XXXIV DIVIZIJE IV KORPUSA
NOV JUGOSLAVIJE
Broj op. 133. 44.
Dne 31. V 1944. god.

Opći vojni izvještaj

ŠTABU IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE

I VOJNIČKA SITUACIJA

a. **Žumberak:** Neprijateljske posade na komunikacijama Zagreb — Karlovac ostale su uglavnom nepromijenjene. Te komunikacije osiguravaju dva bataljona »Jägerersatzregimente«,² dijelovi X i XXX ustaške bojne i XX željeznička stražarska bojna. Na cesti Zagreb — Karlovac neprijatelj je postavio nove posade u Izimju i Staničakima od dijelova »Jägerersatzregimente«. Cilj je ovih posada da nam onemoguće postavljanje zasjeda na tom dijelu ceste, jer smo ih tu znali češće napadati. Na taj način je neprijatelj zatvorio pristup do pruge na prostoru od Jaske do Draganića. Našim dolaskom na Žumberak neprijatelj nije uopće vršio ispadu na oslobođeni dio Žumberka, a pogotovo poslije našeg napada na Izimje. Neprijateljska djelatnost na ovom sektoru svodi se uglavnom na patroliranje u blizini garnizona. Na sektoru Okić neprijatelj zna češće izaći, jer mi na tom sektoru ne držimo naših jedinica. Ovih dana je stigla na sektor Zagreb — Samobor jedna njemačka divizija (naziv nepoznat), koja se je do jučer odmarala, a jučer su već primijećeni njeni dijelovi u pokretu prema Zagrebu i Sloveniji.

Rad naših jedinica na ovom sektoru ograničen je uglavnom na postavljanje zasjeda i vršenje diverzija. Pored toga jedinice su često angažovane noću na osiguravanju rada revizionih komisija za potrebe naše divizije kao i za potrebe XIII divizije. Postavljanje zasjeda u zadnje vrijeme nije pokazalo rezultate, jer neprijatelj nije izlazio iz garnizona, a

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 52—1 6, k. 426.

² Riječ je o bataljonima Prvog lovačkog rezervnog puka.

pokreti koje je vršio prema Karlovcu bili su glavnom željezničkom prugom.

b.) **Pokuplje i Posavina:** Vojnička situacija u Pokuplju po našem odlasku u Žumberak mijenja se vrlo često i neprijatelj je na tom sektoru bio zadnje vrijeme dosta aktivran. U tom vremenu neprijatelj je izvršio ofanzivu na Pokuplje iskoristivši pokret Kozačke divizije prema Sisku i Petrinji.³ Ofanziva je imala karakter krstarenja po terenu bez duljeg zadržavanja. I poslije ofanzive neprijatelj je češće vršio ispade do Pisarovine i Kupčine, kao i do Vukomeričkih Gorica, koristeći odsustvo Brigade na tom terenu. Po odlasku Kozačke divizije sa linije Zagreb — Sisak, neprijatelj nije u Posavini vršio никакve ispade, tako da je Turopoljski odred upućivao po jedan bataljon u Posavinu radi prikupljanja desertera i mobilizacije. U prvi čas, pošto je sa ovog sektora otišla Kozačka divizija, pa do dolaska Nijemaca, bilo je mogućnosti vršiti napade na pojedine oslabljene garnizone, no odred odmah poslije ofanzive nije bio zato sposoban. Osjeća se povratak dijelova Kozačke divizije ponovo u Turopolje. Tako je u toku jučerašnjeg dana jedna kolona iz sastava Kozačke divizije, u jačini od 800 vojnika sa 4 topa, kretala cestom od Karlovca i stigla u Pokupsko. Za njen pokret dalje od Pokupskog još ne znamo.

Rad Turopoljskog odreda sastojao se u osiguranju rekvizicija vršenih na terenu, te postavljanju zasjeda.

II ORGANIZACIONO STANJE

a.) **Brigada »Franje Ogulinca-Selje«:** Ima 4 bataljona po 3 pješadijske čete, prateću četu, četu za vezu, bolnički i minerski vod.

b.) **Karlovačka brigada:** ima 4 bataljona po 3 pješadijske čete, četu za vezu, prateću četu, bolnički i minerski vod.

c.) **Žumberački odred:** ima 4 bataljona, od toga 3 imaju po 3 pješadijske čete, a jedan ima 2 pješadijske čete, prateći vod, četu za vezu, minerski i sanitetski vod.

d.) **Turopoljsko-posavski odred:** ima 3 bataljona po 3 čete, četu za vezu, sanitetski vod, minersku desetinu i prateći vod.

III REORGANIZACIJA I FORMIRANJE NOVIH JEDINICA

Najbolji bataljon Turopoljsko-posavskog odreda uvrstili smo u sastav Seljine brigade kao 4. bataljon, a Ruski bataljon je ušao u sastav odreda. Pored toga Seljinu brigadu smo popunili sa 150 Istrana. Karlovačka brigada je došla u

³ Vidi dok. br. 43.

sastav naše divizije, umjesto Omladinske brigade.⁴ Iz sastava Karlovačke brigade, po naređenju štaba korpusa uputili smo 100 Istrana za VIII diviziju. Momentano nemamo nikakvih izgleda za formiranje novih jedinica, a niti imamo u vidu kakvu reorganizaciju.

IV OCJENA ŠTABOVA

a.) Štab divizije: Naš štab je za sada popunjeno. Novopostavljeni drugovi (obavještajac i operativac) zadovoljavaju na dužnosti. Odnosi u štabu su dobri. Pošto su nam jedinice sad više skoncentrisane imamo veću kontrolu nad radom. Još uvek naša divizija ne izvodi veće operacije, pa se zbog toga i naš štab ne razvija dovoljno u operativnom pogledu. Najviše pažnje smo posvetili vojničkoj izobrazbi u jedinicama.

b.) Štab brigade »Franje Ogulinca-Selje«: Pokazao se u radu aktivan, a naročito pri izvođenju vojničke obuke. U štabu vlada harmonija. Štab ima perspektive da se razvije u vrlo dobar štab.

c.) Štab Karlovačke brigade: Ovaj štab još nije isprobano u borbi, ali po svakodnevnom radu zadovoljava.

d.) Štab Žumberačkog odreda: Dolaskom novog komandanta⁵ stanje se je unekoliko popravilo. Kao osnovno: vraća se povjerenje boraca u rukovodioce. Štab još nije kao cjelina dovoljno zahvatio u rad. Pomoći štabova bataljona još je uvek nedovoljan.

e.) Štab Turopoljsko-posavskog odreda: Komandant odreda je najaktivniji u štabu i najviše radi. Sadašnji komesar nije sasvim zadovoljio u radu, a pored toga je i bolestan, tako da ćemo morati postaviti novog komesara. Ostali članovi štaba zadovoljavaju.

V PREGLED VOJNIČKE OBUKE

Vojnička obuka u našim jedinicama izvodi se po planu kojeg smo izdali i rad je sa borcima i rukovodiocima mnogo intenzivniji nego ranije. Najbolje se obuka izvodi u brigadi »Franje Ogulinca-Selje« zato jer je štab najozbiljnije shvatio potrebu obuke, a pored toga imaju i mnogo pomoći od kapetana Kopiara, koji se nalazi pri štabu. Obuku sa jedinicama izvodi po 4 sata dnevno, tako da sa rukovodiocima dan prije proradi ono što će se sa borcima sutradan raditi. Obuka je počela sistematski, tj. od jedinačne obuke pa dalje. Obuka u

⁴ Omladinska brigada »Jože Vlahović« izšla je iz sastava Trideset četvrte divizije 10. maja 1944 (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 51, k. 1223).

⁵ Boris Balaš

odredima je još mnogo slabija nego u brigadama, zato što komandni kadar nije sam dovoljno upoznat sa nastavom, a s druge strane angažovanje odredskih bataljona za pratinju transporata umnogome ometa rad. Od kad je počela sistematska obuka osjeća se u jedinicama, a naročito u brigadama više čvrstoće, discipline i reda. Sa naše strane dajemo jedinicama punu pomoć u tom radu.

VI VOJNO-POLITIČKA SITUACIJA U JEDINICAMA

Vojnička kriza u našim jedinicama je uglavnom prestala. Osjeća se izvjestan polet i živost u svim jedinicama. Naročito je u tom pogledu odskočila brigada »Franje Ogulinca-Selje«, koja svakim danom postaje bolja i čvršća. Komandni kadar, koji je dosad bio osnovni problem u našim jedinicama se je zadnja dva-tri mjeseca prilično uzdigao i sad više ne oskuđujevamo tako na vojničkom kadru. No još uvijek niži komandni kadar nije se naročito uzdigao, ali nema one opće slabosti kao ranije. Odgovornost rukovodilaca se je mnogo pojčala, ali još uvijek ne do maksimuma. Borci su se više saživjeli i postali čvršći, ali još uvijek novi dio boraca je slabiji i sa manje vojničkog znanja i umijeća.

Stanje u brigadi »Franje Ogulinca-Selje« je sada dobro, borbenost i disciplina su povećani, a komandni kadar se je prilično prekalio. Ulagak novih 150 Istrana Brigada je lako primila ne izgubivši gotovo ništa u disciplini i borbenosti. Brigadi manjka prodornost uslijed toga što nije vršila ofanzivnih operacija. Upornosti u obranbenim borbama ima dovoljno.

Stanje u Karlovačkoj brigadi je prilično dobro. Brigada je još neisprobana u borbama, pa još ne možemo ocijeniti njenu borbenost ni upornost, no svakako ni ona nema dovoljno prodornosti, jer je do sada uglavnom vodila obrambene borbe. Na odmoru kao i pokretima pokazala je dovoljno discipline i reda.

Stanje u Žumberačkom odredu se je u zadnje vrijeme nešto popravilo. Panika koja je bila zavladala u odredu pomalo iščezava, a komandni kadar je preživjeo krizu, i pomalo stiče samopouzdanje. Odredu manjka još borbeni moral, a kao osnovno borci stiču povjerenje u komandni kadar.

Stanje u Turopoljsko-posavskom odredu nije se u posljednje vrijeme promjenilo. Komandni kadar je prilično borben, no kao rukovodioci mnogi se još ne snalaze dobro. . . .

Politička situacija u našim jedinicama se je u zadnje vrijeme prilično popravila. Dezterterstvo je uglavnom prestalo izuzev pojedinačnih slučajeva iz odreda. Na našem sektoru neprijatelj je naročito pažnju posvetio propagandi u vezi sa

prestankom »Odredbe o amnestiji«, tako da je imao uspjeha kod onih koji su sjedili kod kuće, te je dobar dio takvih otišao 26. maja u neprijateljsku vojsku. Ova propaganda u našim jedinicama nije uopće imala nikakvog uspjeha.

VII SADAŠNJI RASPORED JEDINICA

Brigada »Franje Ogulinca-Selje« krenula je sa još dva bataljona Žumberačkog odreda na sektor Samobor sa zadatkom likvidiranja koje manje neprijateljsko uporište, da izvrši ekonomski akcije u dijelu Slovenije, koji je naseljen Švabima.

Karlovačka brigada nalazi se na sektoru Prekrije — Hutin — Sorževu sa zadatkom vršenja diverzija na pruzi i postavljanja zasjeda prema Draganićima.

Žumberački odred: dva bataljona nalaze se na sektoru Slavetić sa zadatkom osiguranja rada revizionim komisijama i prebacivanja transporta preko pruge. Druga dva bataljona su krenula sa brigadom »Franje Ogulinca-Selje«.

Turopoljsko-posavski odred nalazi se na sektoru Kupčina — Hobolići — Cerovski Vrh.

VIII NAČIN ISHRANE I ZDRAVSTVENO STANJE

Sve jedinice naše divizije prešle su na kazansku ishranu. Uslijed toga što su se jedinice na ovom sektoru ranije hranile po kućama, a područje nije stvaralo nikakvih rezervi za ishranu vojske, nastale su sada poteškoće na sektoru Žumberka u snabdijevanju. Tako se je dogodilo kad smo došli na ovaj sektor, da jedinice nisu tri dana primile sljedovanje, a kruh i više dana. Obzirom na takvu situaciju, tj. pomanjkanja rezervi, naše su jedinice dnevno zauzete osiguranjima oko revizicije iz pograničnih sela, jer samo o tome ovisi ishrana jedinica. Sve dotle dok pozadinske ustanove ne budu dorasle osnovnom svom zadatku, tj. snabdijevanju vojske, mi ćemo biti velikim dijelom angažovani u sakupljanju hrane. Uslijed svega ovoga snabdijevanje hranom još uvijek zapinje.

Zdravstveno stanje u našim jedinicama je dosta dobro. Nema slučajeva zaraznih oboljenja.

IX PLAN ZA BUDUĆE AKCIJE I OPERACIJE

Seljina brigada i dva bataljona Žumberačkog odreda će ovih dana vršiti nekoliko akcija u okolici Samobora i Bregane. Na ovom sektoru inače nemamo za sada drugih izgleda da bismo mogli likvidirati neko uporište, obzirom na to što su naše akcije ograničene samo na noć za koje vrijeme je teže iskoristiti pravilno oružje (teško), a operacije danju na pruzi i cesti je nemoguće vršiti zbog toga što neprijatelj ima jačih

uporišta s kojih može uvijek ići u pomoć. Za sada ćemo postavljati zasjede i vršiti diverzije na pruzi.

X STANJE ODJEĆE I OBUĆE

Naše jedinice vrlo slabo stoje u pogledu odjeće. Ima mnogo boraca koji su ostali sasvim goli, a nemamo gotovo никакvih mogućnosti snabdijevanja sa terena, a niti tako uspjelih akcija da se obuku. U pogledu obuće ništa bolje ne stojimo, jer su svi Istrani, koji su stigli u našu diviziju, došli potpuno goli i bosi, a i naši stariji borci su ono obuće što su imali već poderali. Koliko bi bilo moguće da nam se pošalje nešto odjeće i obuće savezničke bilo bi neophodno potrebno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Franc Knebl

Komandant, p.pukovnik:
M. Dasović

BR. 169

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRIDESET PETE DIVIZIJE OD 31. MAJA 1944. ŠTABU JEDANAESTOG KORPUSA O POKRETIMA NEPRIJATELJA I O BORBI KOD KRBAVICE I HOMOLJCA¹

STAB
XXXV DIVIZIJE XI KORPUSA
NOVJ
Br. 348, 31. V 1944.

Dostavlja izvještaj o
dnevnoj situaciji.

ŠTABU XI KORPUSA NOVJ

1. — Podaci o neprijatelju:

Danas prije podne neprijatelj se povukao od Bunića do Obsenice.

Neprijateljske patrole, koje su se nalazile na Crnom Vrhu, pri pojavi naših patrola na cesti Bunić — Ljubovo povukle su se u pravcu Kozjana.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 20—4 5, k. 569.

Na sektoru prema Vukavi neprijatelj drži kotu Goloura (1162), Rakići (k. 904) i Čardak (k. 942); na ovim položajima jačina neprijatelja je jedna satnija legionara.

Na sektoru Vrbac, između Bilaja i Vrepca kod Komljevače (k. 611) prikupila se je jedna ustaška bojna, koja prema neprovjerjenim podatcima ima namjeru da napadne Vrbac.

Dijelovi bojne, koja je zanočila 30. ov. mj. na sjevernim padinama Crnog Vrha, produžila je 31. ov. mj. pokret preko Kozjana u pravcu Trnovca.² Koja je to bila bojna nije se moglo ustanoviti, ali izgleda da je legionarska.

U Končarovom Kraju i Plitvičkom Leskovcu neprijatelja nema, ali isti kontroliše patrolama i Plitvički Leskovac i Končarов Kraј.

Na Čudinom Klancu, Kosi i okolnim kotama nalazi se oko 200 ustaša i legionara. Dobro su utvrđeni u bunkerima i rovovima.

Na sektoru Bihać — Lapac nema promjena.

2. — Podatci o našim jedinicama:

Raspored jedinica ostaje isti kao i prošlog dana, osim što je jedan bataljon II brigade upućen na sektor Poljanak — Plitvička Jezera — Plitvički Leskovac, radi kontrole, i osiguranja komunikacije iz Korduna za Korenicu.

3. — Vodene borbe:

a) 30. ov. mj. jedna neprijateljska kolona jačine oko 200 vojnika došla je u Trnovac, opljačkala je u šumi izvjestan broj stoke i preko Brezovca, prema neprovjerjenim podatcima, otišla za Babin Potok.

b) Danas oko 11 sati neprijatelj je izbio iznad crkve u Kravici u jačini oko 20 vojnika, dok je ostali dio satnije ostao na bezimenoj koti iznad crkve i na k. 928. Jedan vod 3. bataljona III brigade, koji se nalazio na Poljani (k. 1024), otvorio je vatru na neprijatelja, koji se je povukao u pravcu Kozjana

² U Istorijatu njemačke 392. legionarske divizije o tome piše: »30. V su L 846 (I bataljon 846. puka — prim. red.) i 19. ust.[aški] bataljon. sa prostora Babin Potok. 31. i 32. ust. bataljon i dijelovi III/846, sa prostora Široka Kula, krenuli u napad protiv III/35. div. (III brigade 13. divizije — prim. red.) za koju je izvješteno da se nalazi na prostoru Trnovac. L 846 i 19. ust. batalj. dostigli su Trnovac bez dodira sa neprijateljem, dok. su 31. i 32. ust. batalj. sa dijelovima III/846, na prostoru Čanak (11 km sjeverozap. od Bunića), kao i sa visova južno od Trnovca, odbacili slabijeg neprijatelja. 31. V su I/846. i 33. ust. batalj. na prostoru Uvalica (3 km jugoist. od Plitvičkog Leskovca) protjerali II/35. div. za koju je javljeno da se nalazi na prostoru Uvalica i to I/846. napadom duž puta ka Prijekoju, a 33. ust. batalj. preko Uvalice ka Prijekoju. Poslije odbacivanja slabijih neprijateljskih grupa oba bataljona su se spojila južno od Prijekoja...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 39/14, k. 18).

čim je primijetio naše jedinice kako su izbjigale na pomenutu kotu. Jačina neprijatelja je bila jedna satnija oko 120 vojnika.

c) Oko 18 časova neprijatelj u jačini 250—300 vojnika počeo je nadirati od Babinog Potoka i Trnovca prema Homoljcu i Pogledalu, te je poslije jednosatne borbe sa 4. bataljonom II brigade uspio da izbjige na Pogledalo, a zatim se ubrzo spustio u Vrelo, gdje se i sada nalazi i bacala raketle. Uputili smo jedan bataljon III brigade na Mrsinj prema Vrelu sa zadatkom da spriječi neprijatelja da izbjige na Mrsinj.

U toku današnjih borbi gubitci neprijatelja nisu poznati, a naših gubitaka nije bilo.

d) Danas poslije podne oficirska patrola I brigade došla je do Vukave i, opazivši na Gradini radio-stanicu, privukla se istoj na desetak metara, bacila ručne bombe, otvorila vatru iz šmajsera, ubila dva oficira i uništila radio-stanicu.

Prednje se dostavlja s molbom na znanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

S. Mrđa

Komandant, potpukovnik:

N. R. Grubor

P. S.

Čim je neprijatelj počeo nadirati prema Pogledalu, centrale su prekinule vezu, te nismo nikako mogli sa vama da uspostavimo telefonsku vezu; oko pola noći vezu smo bili uspostavili, ali preko vaše centrale nikako nismo mogli dobiti vezu.

ŠTAB
XI KORPUSA NOV
— JUGOSLAVIJE —
Op. Br. 118, 10. VI 1944.
Uz op. br. 118 priključiti

Nač. štaba potpukovnik.

BR. 170

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆE BRIGADE OD 31. MAJA 1944. ŠTABOVIMA DEVETNAESTE I TRIDESET PETE DIVIZIJE O BORBAMA OD 27. DO 30. MAJA¹

ŠTAB
III BRIGADE XIX DIVIZIJE NOVJ
31. maja 1944. god.

Operativni izvještaj

ŠTABU XIX I XXXV DIVIZIJE NOVJ

Dostavljamo vam operativni izvještaj za izvršene operacije od 27 do 29 ovoga mjeseca.

1) *Opis položaja:* Teren na kojem su vršene operacije je sav pošumljen, ispresijecan mnogim vrtačama, a kamenjari ga čine još neprohodnjim. Normalno kretanje po ovakovom terenu moguće je samo stazama. Za privlačenje teren je podesan, jer je pokriven šumom. Operacija je vršena na sektoru Podlapača — Vrebac — Ostrovica — Široka Kula — Ljubovo. Sekcija Gospić, 1 : 100.000.

2) *Naziv naše jedinice koja se borila:* III Brigada XIX Divizije, ojačana sa dvije čete I bataljona Ličkog partizanskog bataljona. I Brigada XXXV Divizije osiguravala je operacije od Ljubova i Bunića i vršila pritisak na Bunić.²

3) *Naziv i jačina te sastav neprijateljske jedinice:* Komunikaciju Vrebac — Podlapača drži jedna jača ustaška bojna, koja drži položaj Mandića Brdo — Stružnica — Čardak — Mala i Velika Lisina sa jačinom oko 3 satnije, a u samom Vrepku ima oko 3 satnije.³ Na položajima Čardak i Lisina nalazi se 31. ustaška bojna. Na prostoru Široka Kula — Bunić — Ljubovo nalazi se 32. ustaška bojna; na prostoru Medak — Ribnik — Bilaj nalazi se 34. ustaška bojna.

4) *Obostrana situacija:* Po prolazu njemačke motorizacije ustaška banda zadržala se na gore spomenutim položajima u cilju uznenemiravanja i pljačke naše pozadine, da oteža vezu između naših jedinica, kao i snabdijevanje istih. Odluka višeg štaba koji je nama izdao naređenje⁴ jest: uništiti neprijatelja odnosno protjerati ga sa tog terena u polazne garnizone.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 31—4/5, k. 1234.

² Vidi dok. br. 156.

³ U Vrepku se, od 21. maja, nalazila Trideset četvrta ustaška bojna (vidi objašnjenje br. 3 uz dok. br. 120).

⁴ Vidi dok. br. 41—11, k. 569 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

5) Izdate zapovijesti: u prilogu se dostavlja izdata zapovijest od 26. ovoga mjeseca, a sva ostala naređenja koja su se izdavala prema razvoju situacije, izdavata su direktno usmeno podređenim nam štabovima.

6) Početak borbe: 27. ovoga mjeseca 5.15^b.

7) Tok borbe: Neprijatelj koji je noćio, prema podatcima naše informativne službe, sav se skoncentrisao na M. Lisinu, energičnim naletom bio je na istoj iznenađen i protjeran. Sa Lisine neprijatelj je davajući vrlo mali otpor, u paničnom bijegu, odstupao pravac Široka Kula i odstupio pravo u Gospić. Sa sobom je nosio ranjene i mrtve. Gonjenju neprijatelja sudjelovali su pored našeg III Bataljona i dijelovi I brigade XXXV divizije koji su u tom momentu i stigli pozadi naših snaga.⁵ U 8 sati čula se pucnjava u pravcu Vrepca i položaja našeg II bataljona, koji je bio na osiguranju sa tog pravca. Odmah nakon toga Štab brigade je izdao naređenje IV bataljonu koji se nalazio na Čistulji da sa svim svojim snagama krene cestom prema pucnjavi i da pojača položaje našeg II bataljona. I bataljonu na Čardaku izdato je naređenje da ostane na Čardaku za prihvati dijelova koji su gonili neprijatelja; dijelova koji su se nalazili na pravcu Vrebac — Čardak; ovaj bataljon je služio kao rezerva. Po dolasku IV bataljona na položaje Tunjevac (k. 623), Štab brigade je donio odluku da izvrši pokretom i vatrom manevr na neprijatelja koji se nalazio u Vrepcu, da istoga izbaci iz Vrepca preko rijeke Jadove, jer u tom momentu neprijatelju je stiglo pojačanje od dva trena u Vrebac, a vidilo se nekoliko kamiona na cesti Bilaj — Vrebac. II bataljon nastupao je preko Stražbenice i cestom do crkve i k. 595 i 580, dok IV-ti dobio naređenje da nastupa sa dvije čete putem koji se odvaja od ceste Vrebac — Podlapaća na mjestu k. 623 prema Gradini (k. 634) i Radovanuši, te k. 840. Lički partizanski odred, odnosno dvije njegove čete, nalazile su se na istočnoj strani Stražbenice i nastupale su prema Vrepcu, II naš bataljon samoinicijativno donio je i sam odluku da napadne neprijatelja u Vrepcu i zauzeo je širok front, šta je prouzrokovalo da su dijelovi IV bataljona nastupali pozadi II i na taj način nisu mogli doći do izražaja onako kako je to bilo predviđeno. Neprijatelj, osjetivši bočnu vatrnu od Gradine i videći pokret cestom i preko polja, u paničnom bijegu odstupio je preko rijeke Jadove uz pomoć artiljerije (jedan brdski top i jedna haubica zaštićavala mu je povlačenje, a nalazila se je na putu jugoistočno od k. 809 — Medovača). Neprijatelj je odstupio na položaje k. 589, k. 588, k. 611, k. 575 i 640, te 509. Naše snage došle su na sjevernu obalu rijeke Jadove, a manji

⁵ Vidi dok. br. 156.

dijelovi prešli su istu i zadržali se u kršu kod potoka Suvaje i na k. 582. U to vrijeme je neprijatelju kamionima stizalo pojačanje iz Gospića do Bilaja. Ovakva je situacija bila oko 12 časova i Stab brigade je bio donio odluku da zadrži položaje na kojima se nalazi i izvrši pregrupaciju jedinica i prekine sa gorenjem neprijatelja. Položaj smo zauzeli na k.: 582, 651, 590, 575, 573, 634, 691, 555, 580 i 671, koje smo položaje uzeli za prihvat i konačnu odbranu isturenih položaja i Vrepca. Za vrijeme od jedan sat do mraka neprijatelj nije pokušavao apsolutno ništa, jedino što je artiljerijom pucao — tukao po našim položajima. U 7 sati navečer donesena je odluka da ova dva naša bataljona povučemo u sam Vrebac, a dijelove Ličkog odreda postavili smo na isturenije položaje, sa zadatkom da zatvaraju pravac Bilaj — Vrebac i da uznemiravaju neprijatelja. Bataljon koji je gonio neprijatelja, već u 11 sati je prestao da ga goni i povratio se na polazne položaje, tj. na Čardak i Lisinu. Zanoćili smo sa brigadom u slijedećem rasporedu: jedan bataljon i jedinice pri štabu na Čardaku (Tomaševoi stanovi), a sa tri bataljona Vrebac, Tvrde Drage.

U 6 časova 28. V t.g. dobili smo depešom naređenje da se sa brigadom prebacimo na sektor Ostrovica — Široka Kula — Podovi — Kuzmanovača — Kozjan — Čanak, sa zadatkom da odsječemo neprijatelju odstupnicu iz Bunića na koji će vršiti napad I brigada. Na sektoru Vrebac ostavili smo I bataljon Ličkog odreda sa zadatkom da zatvara pravac Vrebac — Podlapača. Jedan naš bataljon odmah smo uputili preko Barlete na Zubari — Crni Vrh, sa zadatkom da ispita taj sektor i da kontroliše pravac Ostrovica — Široka Kula i Ostrovica — Vrebac, te da aktivno djeluje na neprijatelja u Širokoj Kuli i Ličkom Osiku, jer nam nije bila uopće poznata situacija na sektoru Široka Kula — Ljubovo — Bunić — Korenica; mi smo sa ostala tri bataljona krenuli i to: jedan bataljon kretao se iz Vrepca preko Basarića — Tunjevačka Glava — Dimića Vrh — Selište — Medene Strane — Razboište — Kurjak, sa zadatkom da sa tog mjesta pošalje vezu Štabu brigade i ostatim bataljonima jugoistočno od Jezeranskog Vrha i da do daljnog naređenja zadrži se na položajima Kurjak — Debeli Vrh, a ostala dva bataljona krenuli smo preko Miščevića Drage — Čevanuše — Prkosa — Lisac (k. 1134) i spustili se sjevernim padinama Staze Šume do puta sjeverozapadno Ošipove Glave. Kad smo se nalazili na brdu Liscu čuli smo borbu na položajima Goloura — Velonj — Konjski Vrh i po vatri smo zaključili da se borba spušta prema Podlapači. Donijeli smo odluku da ispitamo situaciju na Ljubovu i uputili smo odmah jedan bataljon preko Čubrića Vrha da ispita situaciju na sek-

toru Ljubova. Rezultat ovoga ispitivanja je: neprijatelj se nalazio na Ljubovu i na položaju Goloura i Konjski Vrh i spuštao se prema Podlapači. Tukuci vatrom dijelove I brigade koji su napustili položaje na Čubrića Vrhu, mi smo odmah donijeli odluku da sa drugim bataljonom izvršimo pritisak na Široku Kulu i da zauzmemmo položaje Kurjak — Debeli Vrh i Jezeranski Vrh. Sa ostala dva bataljona položaje na Čubrića Vrhu i k. 1063 i položaje koji se protežu jugozapadno od Korita na bezimenim kotama. Dvije čete postavili smo u rezervu kod Čankova Stana. Svi ti položaji bili su zauzeti vrlo brzo i aktivno djelovanje sa tih položaja počelo je odmah. Neprijatelj, osjetivši nas, povratio se je od pravca Podlapače i zauzeo položaje na Golouri — Velonju — Konjskom Vrhu, sjevernoj strani iznad kuća Obsenica. Čardak, položaje oko Srdara i Gradinu kod Široke Kule, te kote 773 i 665. Na svim tim položajima, osim Konjskom Vrhu i Golouri, neprijatelj je i zanoćio. Za čitav taj dan neprijatelj nije vršio nikakav pritisak iz Široke Kule ni sa Ljubova, jedino što je naš I bataljon, kad je izlazio na Čubrića Vrh, bio iznenađen od neprijatelja koji se nalazio na Golouri, jer smo računali da tu moraju biti dijelovi I brigade, a i neprijatelj se kao takav i pokazivao. U tom naletu mi smo imali tri ranjena, a neprijatelj oko 5 mrtvih i 7 ranjenih. Obračunali smo se bombama. Neprijatelj je pustio našu patrolu koja je išla hvatati vezu pod samu Golouru i tek onda istu napao bombama. Da je bio drskiji mogao nam je nanijeti mnogo više gubitaka, ali zahvaljujući njegovoj neodlučnosti i vatri koju je otvorila četa koja se je nalazila na bezimenoj koti iznad Čubrića Stana, neprijatelj se nije smio spustiti sa Goloure i goniti naše snage.

28. V t. g. zanoćili smo na položajima Kurjak — Debeli Vrh — Jezeranski Vrh — bezimena kota sjeverno od Čubrića stana, Čubrića Vrh, a u toku noći zauzeli smo napušteno Goliouru i Konjski Vrh. Ovaj položaj smo držali sa dva bataljona, a jedan bataljon je bio u rezervi.

29. V t. g. osvanuli smo na položajima na kojima smo zanoćili i na sektoru Ljubova nije bilo za čitav dan nikakvih promjena, dok na Širokoj Kuli neprijatelj je tri puta u toku dana nastojao zbaciti naše snage sa položaja u čemu nije uspio, već naprotiv [u] sami mrak toga dana [naše] snage zauzele su Gradinu. Sva tri puta kad je neprijatelj pokušavao zauzeti naše položaje vršio je to sa tri pravca, ali sa malo snaga (oko 160 boraca). Toga dana na tim položajima neprijatelj je imao oko 20 izbačenih iz stroja, a mi svega jednog ogrebenog od metka. Toga dana je neprijatelj tukao artiljerijom iz Ličkog Osika na naše položaje.

Već 28. ov. mj. operativni štab izdao je naređenje da se sa brigadom povučemo na odmor.⁶ Mi smo to naređenje dobili tek 29. V t.g. u 20 časova.

30. V t.g. napustili smo položaje i sa Brigadom se povukli na sektor Srednja Gora, Mekinjar.

8) *Ishod borbe:* Postavljeni zadatak nije u potpunosti izvršen, jer neprijatelj nije potpuno uništen, već samo uz gubitak protjeran. Očistili smo teren Čardak, Lisina, Vrebac, Barlete, Ostrovica i izbacili neprijatelja sa čitavog ovog sektora u Bilaj — Ribnik — Gospic — Široku Kulu — Ljubovo. Do 30. V t.g. bio je sav teren čist, jedino što je neprijatelj ostao na položajima na sjevernoj strani komunikacije Široka Kula — Ljubovo. Za sve vrijeme ovih borbi neprijatelj je imao 42 mrtva i 56 ranjenih. Zarobili smo 3 puškomitrailjeza »Brno«, 2 tal. puške, 42 ručne bombe, 3000 metaka za puškomitrailjeze i puške, 23 vojničke porcije, 8 čutura, 12 čebadi, 14 šinjela i civilne robe: 40 biljaca, 25 koperata (šarenica) i drugog civilnog veša i 6 met. pšenice, ječma i kukuruza. (Sve ove civilne stvari povraćene su civilima čije su i bile.) Zarobljen je jedan poljski kazan i nekoliko kanti, te 11 km poljskog kabla.

9) *Naši gubici:* za sve vrijeme borbi imali smo 7 izbačenih iz stroja i to: četvorica teže ranjena od kojih su dvojica na putu za bolnicu umrli (Adralić Dane, komandir 2. čete II bataljona, bio je ranjen u stomak i desetar Vračar Đuro iz IV bataljona bio je ranjen kroz grudni koš); među ranjenima nalazi se vodnik IV bataljona Macura Sava, vodni delegat 3. čete III bataljona Vojnović Nikola i Ilija Vučaković, vodnik II bataljona. Drugih gubitaka ni u ljudstvu ni u materijalu nismo imali.

10) *Utrošak municije:* Za puške 2260 metaka, za puškomitrailjeze 2260, za mitraljeze 600, za strojnice 120, ručnih bombi 26, granata za mali bacac 17, za teški bacac 4.

11) *Imena učesnika, lica i jedinica koji su se naročito istakli, kao i onih koje treba pohvaliti:* Drug vodnik 2. voda II čete Rakić Ivan i desetar 1. desetine 2. voda 2. čete Samohod Joso, obadvojica iz II bataljona, istakli su se u ovim borbama jer su uvijek bili među prvima i što je drug desetar uzeo puškomitrailjez i jurišao istim na neprijatelja. Ova dvojica će biti od strane štaba pohvaljeni. Općenito, sve jedinice, borci i rukovodioци u ovim akcijama dobro su se držali.

12) *Imena lica i jedinica koji su se slabo držali i koje bi trebalo kazniti.* U ovim akcijama nije ih bilo.

⁶ Vidi dok. br. 7/1611 A u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

13) *Kritički osvrt:* Pripreme za ovu akciju nisu bile potpune, jer je vrijeme za izvođenje istih bilo vrlo kratko. Izviđanje položaja sa komandnim kadrom nije izvršeno niti su podaci o neprijatelju i o njegovim položajima bili tačno na vrijeme prikupljeni. U akciju se ušlo ne znajući pravo na kojim je položajima neprijatelj noćivao, niti sa kolikim snagama. Po informativnim podacima neprijatelj je trebao noćiti na Čardaku i snage su mu se kretale od 200 do 250, dok u stvari neprijatelja je bilo više od 300 i nije noćivao na Čardaku. Izdate zapovijesti i odluke bile su realne, jedino što 27. V nije bila pravilno procijenjena situacija na sektoru Vrebac. Bilo je zaključeno na temelju vatre da neprijatelj ima rāmjeru da vrši pritisak na naše položaje, dok u stvari vatra je bila radi odbrane svojih položaja. Upravljanje i rukovođenje borbom odnosno operacijom bilo je dobro, jedino što veza nije najbolje funkcionalisala i što je prouzrokovalo da pojedina naredjenja od viših štabova nisu stizala na vrijeme nižim štabovima, te odluke nisu na vrijeme sprovedene. Komandovanje snašlo se prilično. Mnogo slučajeva bilo je samoinicijative. Upotreba pojedinih rodova vojske i pojedinih vrsta oružja nije ni došla do izražaja, jedino mali bacač i teški bacač korisno je upotребljen na Malu Lisinu. Taktički i borbeni postupci naših starješina i trupa bili su u skladu sa razvojem situacije. U ovoj akciji ishrana boraca uopće nije funkcionalisala: čitavih 24 sata borci nisu ništa jeli, a i kad su dobili bilo je to malo i vrlo loše. Kruh je bio sav pretvoren u prah — mrvice. U ovoj akciji nisu postignuti najbolji rezultati radi toga što naši borci još nisu naučili odlučno goniti neprijatelja, a i jedan od glavnih uzroka što se nisu sve situacije iskoristile 100%, je taj što su borci fizički jako slabi i izgladnjeli i nisu u stanju da pokretom gone neprijatelja. Iz ove akcije možemo izvući slijedeće pouke: bolje je akciju odložiti za jedan dan, nego u istu ići a ne poznavati tačno neprijateljske snage, položaj i njegov raspored. Prije svake akcije neophodno je potrebno izvršiti sa svim komandnim kadrom izviđanje neprijateljskih položaja i objekata i upoznati pojedine rukovodioce sa pravcem njihovog napada i markantnim tačkama na tom pravcu. Predvidjeti treba uvijek rad po izvršenju zadatka, bez obzira na rezultat. Organizovati ishranu da ne bude ona uzrok da se pojedini momenti ne iskoriste.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Stevo Ilić

Za komandanta,
Načelnik štaba-kapetan:
Morović Šime

(M. P.)

II

USTAŠKO-DOMOBRANSKI I NJEMAČKI DOKUMENTI

BR. 171

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 1. MAJA 1944. O ULASKU JEDINICA NOV I POJ U IVANEC I O BORBAMA NA PAPUKU, KOD BOSILJEVA I VRGORCA¹

VOJNIČKA TAJNA

**DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 122/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
1. V. 1944. godine**

I OBĆI PREGLED:

Nastavlja se podhvati u Papuk pl.

II PODRUČJA:

Varaždin: Noću 28/29. IV. partizani² su ponovno ušli u Ivanec. Pojedinosti još nisu javljene.

Nova Gradiška:

28. IV. vlastiti razviđački dielovi naišli su na skupinu od oko 150 partizana kod s. Golobrdci (13 km s. Nove Gradiške) koja se poslije borbe povukla u Psunj.

Požega: U nastavku podhvata na Papuk³ pl. 30. IV. podhvate snage zauzele su greben Gredine (20 km s.z. Požege) i produžile prodiranje na s.z. Zauzet je i tjesnac jugoistočno Bučkog Kamenskog (24 km s.z. Požege). Očišćena od neprijatelja dolina Brzaje i dostignut je Kamenski Vučjak (6 km s.i. Bučkog

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/1—1, k. 38.

² Odnosi se na dijelove Desetog korpusa NOVJ (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 149).

³ Vidi dok. br. 27 i 32, 73, 83 i 103 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136.

Kamenskog). Borbena skupina koja prodire od Slatinskog Drenovca (26 km s. Požege) zauzela je Pušinu (5 km i. Slatinskog Drenovca).

Sjeverna borbena skupina u težkoj borbi probijajući se od Hum Varoši (12 km z. j. z. Podr. Slatine) na jug dostigla je 1 km z. Voćina. U s. Kuzma (4 km z. Voćina) i u Voćinu nalaze se jake neprijateljske snage.

Karlovac: Naknadno se doznaće da su se ukupni gubitci u borbi kod Bosiljeva (22 km j. j. z. Karlovca) povećali na 141 poginuo (pronađeno), 41 zarobljen i 2 prebjegla partizana.⁴ Plien se povećao za 11 pušaka i 1 bacač.

Jadranska obala:

Partizanska skupina u Vrgorcu (27 km s. z. Metkovića) tučena je topničkom vatrom.

Čišćenje otoka Korčule sa zapada prema istoku bez sukoba sa neprijateljem.⁵

*Djelat. nepr. zrakopl.*⁶:

23. IV. u Janskoj luci (27 km s. z. Dubrovnika) oštećen je od neprijateljskih lovaca brod »Šipan« i onesposobljen za plovidbu.

29. IV. neprijateljski su zrakoplovi bombardirali i mitraljirali Gruž i željezničke postaje Hum i Diklići.

Bombardirana je bliža okolica Knina kod Vrhopolja. Ima nekoliko mrtvih seljaka.

Obćenito: U toku manjih djelatnosti u području Ivanić Grada, Đurđenovca i Pakraca zarobljeno je 9 partizana. Plien: 3 mine. Vlastiti gubitci: 2 ustaše ranjene.

Osobitosti: 30. IV. u 11.15 sati eksplodirale su 2 mine u ormaru stožera III ustaškog zdruga u Karlovcu,⁷ kojom je prilikom poginuo zapovjednik sdruga ustaški dopukovnik Rogoz Vladimir, a teže ranjen njegov

⁴ Napad na Bosiljevo izvele su jedinice Trinaeste divizije 26. aprila 1944 (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 135).

⁵ Neposredno poslije napada na Korčulu, 22. aprila 1944, jedinice Dvadeset šeste divizije su se povukle na Vis (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 132 i 134).

⁶ Riječ je o djelatnosti savezničke avijacije.

⁷ Redakcija nije mogla utvrditi tko je mine postavio.

... glavar stožera ustaški satnik Jurković Blaž. Lakše je ranjen poručnik Žagar.

Zgrada sdruga je djelomično oštećena. Iztraga je u toku.

Događaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Sisak 30. IV. između ž. p. Sv. Klara i Odra naletio je u 2220 sati osobni vlak na minu.⁸ Izkliznulo 5 kola. Ranjena su 2 željezničara. Kvar će biti popravljen u toku 1. V.

30. IV. u 0130 sati partizani su napali željezničku postaju Gaboš (7 km s.z. Vinkovaca), zapalili je i zatim se povukli.

Za poglavnika i za dom spremni!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

---

⁸ Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4. k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 172

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 2. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA GORU I VIROVITICU I O BORBAMA NA PAPUKU, ŽUMBERKU I KOD VRHOVINA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 123/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

2. V. 1944 g.

II PODRUČJA:

Bjelovar: Razviđački odjel u području 16 km s.z. Bjelovara ubio je 19 partizana.²

Papuk pl. — Požega:

U nastavku podhvata na Papuk pl. izbila je 30. IV. južna borbena skupina na Kamenski Vučjak.³ Druga borbena skupina zauzela je Voćin 29. IV.⁴ a zatim očistila Lisičine (14 km j.z. Podr. Slatine). Neprijatelj se povukao prema Bilo Gori i u smjeru jugozapadno Daruvara te u Papuk pl. Zapadna skupina »Daruvar« odbacila je neprijatelja koji uzmiče u smjeru juga.

Noću 30. IV/1.V. odbijen je napadaj neprijatelja iz zapadnog smjera na Podbor. Doljane (3 km j. Daruvara), na sam Daruvar, te na Kip (5 km j.j.z. Daruvara) uz pomoć bacača⁵. Izvršenim protunapadajem neprijatelj je odbačen prema zapadu, a samo manjim dielom uspio je provući se u smjeru istoka prema Bijeloj (7 km j.i. Daruvara).

Dielovi osiguranja želj. pruge raspršili su neprijateljsku skupinu kod Kukunjevca (8 km z. Pakraca). Željeznička pruga na 3 mesta razrušena.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—1, k. 38.

² O tim gubicima ništa nema u izvještajima Štaba Desetog korpusa NOVJ i podređenih mu jedinica koje su djelovale u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske (vidi dok. br. 165 u ovoj knjizi i dok. br. 2/1—2, k. 1623, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

³ O sastavu neprijateljskih snaga koje su 26. aprila 1944. započele napad na oslobođenu teritoriju Slavonije vidi tom V, knj. 26, dok. br. 136.

⁴ Neprijateljske snage su ušle u Voćin 30. aprila (vidi dok. br. 83).

⁵ Podborske Doljane i Kip napao je Daruvarski NOP odred (vidi dok. br. 114).

Virovitica: Straža kod vojarne u Virovici u jakosti jednog voda, prepadnuta u noći 29/30. IV. i zarobljena od neprijatelja, koji je znao znake spoznaje. Istodobno odbijen je napadaj neprijatelja na južni dio Virovitice.⁶

Karlovac: U podhvatu naših i njemačkih snaga u Žumberku nanešeni su neprijatelju gubitci: 35 mrtvih i 21 zarobljen.⁷

Područje 24 km s.z. Karlovca čisto je od neprijatelja.

Petrinja: Prigodom napadaja partizana na Goru (9 km j. Petrinje) neprijatelj je izgubio: 45 mrtvih (među njima 1 zapovjednik »brigade»).⁸

Vrhovine: Pri razviđanju u području (5 km i.s.i. Vrhovina) odbačena je jedna neprijateljska skupina koja je ostavila na mjestu borbe 10 mrtvih i 1 zarobljenog. Plien: 1 strojnica, 10 pušaka i 1 bacač.⁹

Izviđački dielovi sukobili su se s jačim neprijateljem j.i. Dabra.¹⁰

Vlastiti gubitci: 2 poginula i 6 nestalih.

Bihać: U podhvatu kod Cazina dovedeno je 220 bivših odmetnika Huske Miljkovića s 9 strojnica i 126 pušaka. Naknadno je ustanovljeno da su lovački odjeli iz okolice Cazina do sada ukupno doveli iz okolice Cazina 242 prebjegla i 16 zarobljenih, među kojima je bilo 7 političkih »komesara«. Među prebjeglima nalazi se: 1 »komandant odreda«, 2 »komandanta bataljona«, 1 »komandir čete«, 1 liečnik i 3 »komesara«. Od skupine Huske Miljkovića¹¹ ubijeno je 19 komesara koji su dali otpor.

Knin: Protunapadajem 6 km i. Benkovca (46 km z. Knina) odbačen je neprijatelj prema istoku. Gubitci nisu ustanovljeni.

Sinj: Odbijeni su napadaji slabijih neprijateljskih skupina na uporište 3 km s.i. Sinja i na cesti Drniš — Sinj.

⁶ Napad je izveo Bilogorski NOP odred, i pri tom zarobio 18 domobrana sa oružjem (vidi dok. br. 114).

⁷ Vidi dok. br. 68 i 85.

⁸ Ustaški garnizon u s. Gori napala je Sedma NOU divizija 26, aprila 1944. Nješti gubici: 4 poginula i 18 ranjenih (vidi dok. br. 2).

⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 24 i 90.

¹¹ Opširnije o Huski Miljkoviću vidi tom V, knj. 19, dok. br. 26.

Prebacivanje jačih neprijateljskih snaga u području zapadno r. Cetine.

Imotski: Premoćne partizanske snage napale su 27. IV. posadu uporišta Aržano (25 km s. z. Imotskog). Naši gubitci: 4 vojničara mrtva, 5 ranjenih, 43 zarobljena i 28 nestalih ustaša. Izgubljena je 1 strojnica, 10 pušaka, krugoval sa šifrom K. V., pismohrana II bojne VI ustaškog sdruga, blagajna i pričuvno skladiste. Gubitci neprijatelja su osjetljivi. Pronađeno je 28 mrtvih partizana.¹²

Jadranska obala:

Čišćenje zapadnog diela Korčule nastavlja se. Proterani su manji neprijateljski odjeli na obali.

Djelat. nepr. zrakopl.:

29. IV. neprijateljski zrakoplovi bacili su 3 bombe na Makarsku. Žrtava nema.

Obćenito: Zadnjih dana opažena je pojačana djelatnost partizana u postavljanju nagaznih mina (engleskog podrijetla) na cestama. Tako su 30. IV. bile postavljene mine na cesti kod Drniša, Imotskog, i Karlobaga. Pri ovome stradalo je 6 samovozu i poginulo 6 Njemaca (od toga 1 častnik) i 17 ranjenih (od toga 1 častnik).

U toku manjih djelatnosti u području Konjica poginulo je 4, a ranjeno 12 partizana.

Osobitosti: 26. IV. pobjegao je iz partizanskog zarobljeničtva zapovjednik II jurišne bojne hrabri branilac Tuzle podpukovnik Baho Josip.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Križevci — Bjelovar 1. V. u 0734 sati između ž. p. Vrbovec i Gradec naletio je putnički vlak na minu.¹³ 1 kola podpuno uništena, a jedna izkliznula.

Ima 6 ranjenih. Promet je uzpostavljen.

Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga 1. V. u 0658 sati između ž. p. Ivanić Grad i Deanovec naišao je

¹² Napad na Aržano izvela je Treća brigada Dvadesete divizije (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 140).

¹³ Minu su postavili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 165).

teretni vlak na minu.¹⁴ Vlak je neoštećen, a pruga manje oštećena i popravljena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 173

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA TRILJ I ODBRAMBENE POLOŽAJE KOD OKUČANA I O BORBAMA U HRVATSKOM ZAGORJU, NA PAPUKU I KOD CAZINA, KNINA I SINJA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 124/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

3. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Podhvati u iztočnoj Bosni i Papuk pl. uspješno napreduju. Veći uspjesi sjeverno Knina i južno Varaždina.

II PODRUČJA:

Varaždin: 1. V završen je podhvat u području Podrute — Kraljevec — Hrašćina — Trgovišće — Hum — Podrute (15—22 km j.j. i. Varaždina). Partizanski gubitci: 51 mrtav, i 6 zarobljenih.² Plien: 1 težki bacač, 1 težka strojnica i više pušaka. Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 2 ranjena.

¹⁴ Tu minu su takođe postavili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/1—1, k. 38.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 9 i 165.

Papuk pl.: U nastavku podhvata u Papuk pl. 30. IV uspješno su odbijeni jaki usredotočeni neprijateljski napadaji na području Voćina.³ Borbena skupina hrvatsko-njemačkog oružničtva čisti područje Voćina od zaostalih partizana.

Druga borbena skupina uspješno vrši čišćenje područja Vučjak — Zvečeve te je odbila jak napadaj neprijatelja 2 km s. od Kamenskog Vučjaka⁴ (26 km j.i. Daruvara).

Zapadno Voćina uništena je 1 neprijateljska skupina koja je ostavila na mjestu borbe 43 mrtva, 40 ranjenih i 1 zarobljenog partizana.

Naše gorske postrojbe⁵ prodirući iz Daruvara i Gribišnog Polja zauzele su Đulavec. U prostoru Đulavec — Pivnica — Voćin vođene su težke borbe kojom prilikom su uništena 1 naša bojna kola skupa sa posadom.⁶ Vlastiti gubitci: 10 mrtvih i 2 ranjena. Neprijateljski gubitci: 9 mrtvih (prebrojano) i 3 zarobljena partizana.

1. V pred mrak raspršena je topovskom i bacačkom vatrom partizanska skupina koja je bila u prikupljanju zapadno Kipa⁷ (7 km j.i. Daruvara).

Okučani: 30. IV/1. V odbijen je napadaj neprijatelja na crtu odbranbenih bunkera sjev. i istočno Okučana. Neprijatelj se povukao u smjeru sjevera.

Sisak: 30. IV dio posade Martinska Ves nasilnim razviđanjem u s. Ruče (17 km s.s.z. Siska) zarobio je 11 partizana.
29. IV u s. Jezero (16 km s.s.i. Siska) obhodnja posade Martinska Ves zarobila je 3 partizana s oružjem, a u s. Trebarjevo (12 km s. Siska) 1 partizanskog časnika.

Bihać: 30. IV u području sjeverno Cazina naišle su ustaše na slabog neprijatelja te je ubijeno 19 partizana, a 48 ljudi biv. pripadnika Huske Miljkovića prebjeglo

³ Neprijateljske položaje na području Voćina napadaće su jedinice Dvadeset osme divizije (vidi dok. br. 83).

⁴ Kamenski Vučjak je 30. aprila 1944. napala Osamnaesta brigada Dvanaeste divizije (vidi dok. br. 82).

⁵ Odnosi se na Četvrtu gorskou pukovniju (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 136 i bojnu relaciju Prvog zbornog područja za mjesec maj 1944, reg. br. 5.1—18, k. 58).

⁶ Tenk su uništile jedinice Dvadeset osme divizije (vidi dok. br. 82 i 83).

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 172.

je ovim našim postrojbama.⁸ Plien: 1 strojnica, 12 pušaka i 1 skladište strjeljiva.

U završetku podhvata čišćenja obskrbne ceste Bihać — Knin gubitci neprijatelja⁹ u području s. Srb (37 km s.z. Knina) iznose: 98 poginulih i 4 zarobljena. Plijen: 1 strojnica, 1 engleski strojosamokres i veći broj pušaka. Vlastiti gubitci: 10 poginulih, 37 ranjenih i 2 nestala. Ovim podhvatom je uništeno važno partizansko središte obskrbe i uporište za napadanje na obskrbne ceste.

Knin: U području Bribirskih Mostina (32 km j.i. Knina) u toku je manji podhvat.¹⁰

Sinj: Noću 28/29. IV partizani su čitavu noć napadali naše uporište Trilj (12 km j.i. Sinja). Iz Sinja je upućeno pojačanje.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo je prenos strjeljiva i drugog tvoriva i bacalo letake.

Djelat. nepr. zrakopl.:

1. V neprijateljski zrakoplovi bacali su zapaljive pločice u okolini Dubrovnika, te izazvali požare u šumama.

Obćenito: U manjim podhvatima hrvatsko-njemačkog oružničtva i redarstva u području sjeverno Save naneseni su neprijatelju u vremenu od 23. III do 17. IV 44. sledеći gubitci: poginulo 298, ranjeno 70 i zarobljeno 65 partizana.

U toku manjih izviđačkih djelatnosti u području Pakraca i Ozlja uhvaćena su 2 vojna neposlušnika i 6 vojnih bjegunaca.

Osobitosti: Obhodnja partizana ubila je u s. Velemić (11 km j.j.i. Siska) 1 dječaka od 14 godina, a 1 domobrana na dopustu ranila.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga 2. V u 0750 sati između ž. p. Novoselec-Križ i Ludina-Vidre-

⁸ Odnosi se na Šestu diviziju Prvog proleterskog korpusa NOVJ (vidi operacijski dnevnik Šeste divizije u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 14—1/2, k. 797).

¹⁰ Vidi dok. br. 12.

njak naletio je njemački teretni vlak na minu^u. Stroj i 4 kola iskočila. Ložač je poginuo, a stroj-vođa težko ranjen. Istog dana promet je uzpo-stavljen.

Na pruzi Šid — Mitrovica 2. V u 1445 sati između ž.p. Laćarak i Hrv. Mitrovica naletio je teretni vlak na minu. Stroj i 2 kola izkliznula. Pojedinosti nisu javljene.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpuškovnik
(HELBICH)

(M. P.) Helbich

BR 174

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 4. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA SVETI IVAN ŽABNO I KIP, O ISKRCAVANJU NA PAG I O BORBAMA KOD GAREŠNICE, DABRA, PIROVCA I NA PAPUKU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ja BROJ 125/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

4. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Nastavljaju se težke borbe u iztočnoj Bosni.

II PODRUČJA:

Križevci: 30. IV odbijen je napadaj partizana na uporišta Sv. Ivan Žabno.

¹¹ Minu su postavili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 165).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 41-1, k. 38.

Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 3 ranjena. Nađena su 3 mrtva partizana, ali se predmievaju veći gubitci.²

Garešnica:

30. IV u podhvatu naših gorskih postrojbi na području Dišnik — Bršljanica (6 km s.z. i 7 km z. Garešnice) protjerana je manja skupina partizana, koja je na mjestu borbe ostavila 2 mrtva, 1 ranjenog i 1 zarobljenog partizana.³

Papuk pl.: U nastavku podhvata na Papuk pl. odbijen je noću 1/2. V napadaj partizana na Podbor. Doljane iz smjera izcka, a u jutarnje sate neprijatelj je napao isto mjesto i sa zapada, ali je i ovaj napadaj odbijen.⁴

2. V napadnuta je zapriječna crta skupine »Daruvar« na odsjeku Sv. Ilija — s. Kip⁵ (3 i 6 km j. Daruvara). Ulogom pričuve⁶ neprijatelj je odbačen i protjeran prema zapadu.

Vlastiti gubitci: 1 mrtav, 1 ranjen i 1 samovoz oštećen. Nađena su 3 mrtva partizana, ali su neprijateljski gubitci mnogo veći. Plien: ručno vatreno oružje, bombe i oprema.

U području Zvečeve — Vučjak zaplijenjeno je u podzemnim skladištima 40 strojopušaka, 25 strojnica, preko 100 pušaka, 2 laka bacača mina, mnogo oružarskog alata i doknadnih dielova, 2 teretna samovoza, 1 osobni samovoz, 50 brzoglasnih aparata, 50 krugovalnika (većinom neupotrebljivo), te više obskrbnih skladišta sa živežnim namirnicama. Unisheno je više baraka za stanovanje. Time je neprijatelj izgubio važno uporište za obskrbu.⁷

U podhvatu na Papuk pl. neprijatelj je do sada imao 250 mrtvih (pronađeno), ali se gubitci ciene na 500 mrtvih partizana.⁸ Vlastiti gubitci: 40 poginulih (od toga 18 pripadnika hrvatskih oružanih snaga.)

² Napad je izvela Druga brigada Trideset treće divizije u sadežstvu sa Udarnim bataljonom Istočne grupe NOP odreda (vidi dok. br. 165).

³ Prema izvještaju Štaba Istočne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOVJ, Moslavacki odred nije imao gubitaka u toj borbi. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2/1—2. k. 1623.)

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 172 i 173.

⁶ rezerve

⁷ Vidi dok. br. 103 i 104.

⁸ Prodirući na oslobođenu teritoriju Slavonije, neprijatelj je tada poubijao mnoge nenaoružane stanovnike koji su saradivali s partizanima (vidi dok. br. 104).

Ogulin: 3. V odbijen je napadaj partizana na Sv. Petar i Kopele (1 i 2 km z. Ogulina) strojnicama i bacaci-ma. Posada Ogulina protjerala je partizane iz Puškarić Sela (2 km z. Ogulina). Nađena su 2 mrtva partizana, a 3 su se predala. Vlastiti gubitci: 2 ranjena i izgubljena 1 oklopna kola, koja su naišla na minu. Čišćenje se nastavlja.

Otočac: U podhvatu u području Dabra (11 km s.s.i. Otočca) do sada ustanovljeni neprijateljski gubitci iznose: 8 partizana poginulo, zaplijenjena 1 strojnica, 1 bacač i više ručnog vatrenog oružja.⁹

• • •
Jadranska obala:

Kod Pirovca (20 km s.z. Šibenika) napadnuta je iz zasjede slabija skupina partizana, koja je na mjestu borbe ostavila 2 mrtva.

Unatoč jakog neprijateljskog otpora zauzet je Obrovac i Starigrad (30 km j.i. Gospića). Težke borbe su u toku.

30. IV u veče izkricala se skupina od 100 partizana na otoku Pagu kod Kolana (8 km s.z. Paga) i napala mjesto Pag vatrom bacača.

Upućenim pojačanjem partizani su odbačeni i protjerani, te su na više čamaca napustili otok Pag u smjeru otoka Oliba.

Djelat. vlast. zrakopl.:

30. IV u području Bosiljeva (25 km j.z. Karlovca) bombardirane su partizanske nastanbe, kojom prigodom je pogodeno i uništeno jedno partizansko skladište benzina.

Obćenito: Prigodom čišćenja područja 3 km s.i. Kotor Varoš poginulo je 6 partizana, a u podhvatu 17 km s.i. Ivančić Grada zarobljeno je 12 partizana.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

---

⁹ Vidi dok. br. 24 i 90.

BR. 175

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-MOBRANSTVA OD 5. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA VOĆIN, ĐULAVEC I CAZIN I O BORBAMA NA PAPUKU, KOD IVANIĆ-GRADA, KARLOVCA, OGULINA I STARIGRADA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 126/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

5. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja čišćenje u području Papuk pl. u istočnoj Bosni od raspršenih neprijateljskih skupina. Ljubuški je ponovno napadnut iz zraka.

II PODRUČJA:

Ivanić Grad:

U borbama sjeveroiztočno Ivanić Grada pao je 7 partizana i 1 partizanka, 1 partizan je ranjen, a 1 stručnjak za miniranje zarobljen. Plien: veći broj ručnog oružja i tajnog promičbenog tvoriva. Uhićeno je 119 sumnjivaca.

Papuk pl.: Nastavlja se čišćenje područja Papuk pl.: 953/10 km j.i. Voćina — Lom (k. 883 — 8 km j. Voćina) — Točak (k. 887 — 4 km. j. Voćina) uz slab neprijateljski odpor. Nakon žestoke borbe na Papuku povukao se neprijatelj u pravcu sjevera i sjeveroiztoka.²

Uz jače neprijateljske gubitke odbijeni su svi napadaji sjeverozapadno Ravne Gore (14 km j.z. Voćina). Nakon žestoke borbe odbijen je usredotočeni neprijateljski napadaj na Đulavec.³

Slabiji neprijateljski napadaji na Voćin odbijeni su. Pri čišćenju voćinske doline njemačke postrojbe zaplijenile su jedno neprijateljsko obskrbno skladište sa 40 tona žita.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 5/1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 103 i 104 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136.

³ Jedinice Dvadeset osme divizije napale su neprijatelja na liniji Nova Krivaja — Đulavec — Katinci — Potočani (vidi dok. br. 83).

Karlovac: Naknadno je ustanovljeno da su gubitci neprijatelja u borbi kod Bosiljeva (22 km j.j.z. Karlovca) veći no što je u prvom izvješću javljeno i to ima još 110 poginulih, tako da ukupan broj poginulih iznosi 360.⁴

Ogulin: 4. V protjerala je posada Ogulina partizane sa visova kod Puškarić Sela (2 km z. Ogulina) i s. Turkovići (4 km z. Ogulina) (Dnevno izv. br. 125).⁵

Cazin: O napadaju partizana na Cazin na Uskrs ove godine naknadno se doznaće:

U borbi, koja je trajala od 9. IV do 11. IV ubacili su partizani oko 8.000 boraca, i oko 2.000 neboraca u rulji, koja je imala stvoriti zabunu.⁶ Neprijatelj je imao 24 topa, 6 teških bacača i 1 borna kola. Brojno daleko slabija hrabra odbrana Cazina⁷ odbrila je u protunapadajima i borbom prsa o prsa sve napadaju partizana koji su pretragom na bojištu izgubili oko 900 mrtvih, 3 »komesara« i oko 1500 ranjenih.⁸ Partizani su svoje mrtve i ranjene odvazali na preko 300 kola, koja su rekvirirali u okolnim selima, a veliki dio mrtvih pokopali su na bojnom polju. Vlastiti gubitci: 38 mrtvih (8 Niemaca), i 74 ranjenih (25 Niemaca).

Jadranska obala:

Upućena pomoć: oslobođila je našu posadu u Starigradu (30 km j.i. Gospića) koja je prolazno bila obkoljena (vidi dnevno izvješće Br. 125).⁹ Neprija-

⁴ U borbama za Bosiljevo i Drežnicu jedinice Trinaeste divizije (Prva i Druga brigada, Prvi i Drugi NOP odred) i Karlovačka brigada imale su slijedeće gubitke: 20 poginulih, 58 ranjenih i 70 nestalih (vidi dok. br. 26 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 135).

⁵ Vidi dok. br. 174.

⁶ i ⁷ U borbama za Cazin Štab Četvrtog korpusa je angažovao slijedeće jedinice: Drugu i Treću brigadu Osme divizije, Treću i Četvrtu brigadu Sedme divizije, Prvu i Drugu brigadu Unske operativne grupe i dva artiljerijska diviziona. Napad na samo mjesto izvele su Druga brigada Osme divizije, Prva brigada Unske operativne grupe i dva artiljerijska diviziona, a ostale jedinice bile su na obezbjeđenju prema Ostrošću, Bihaću, Otoki i Bosanskoj Krupi. U Cazinu su se tada nalazile ove neprijateljske snage: Osma ustaška bojna, dijelovi Izviđačkog odreda njemačke 373. legionarske divizije i grupa žandara. (Opširnije o tome vidi tom V, knj. 26, dok. br. 29, 30, 67 i 80).

⁸ U borbama za Cazin pretrpjeli su jedinice Četvrtog korpusa NOVJ slijedeće gubitke: 35 mrtvih, 149 ranjenih i 4 nestala (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 30, 67 i 80).

⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 174.

telj je protjeran u brda. Prigodom borbi sa izkrca-
nim neprijateljem kod Kolana (na otoku Pagu) za-
pljenjene su 4 strojnica, 210 granata za bacac i veća
količina puščanog strjeljiva.¹⁰

Djelat. vlast. zrakopl.:

U toku 3. V vršilo je prienos tvoriva i bacalo pro-
mičbene letke.

Djelat. nepr. zrakopl.:

2. V ponovno je napadnut Ljubuški od brojnih ne-
prijateljskih lovaca — bombardera. Srušena su
3 neprijateljska zrakoplova. Pojedinosti nedostaju.
3. V na pruzi Dubrovnik — Metković između ž.p.
Zavala i Poljica 4 neprijateljska zrakoplova napala
su strojnicama teretni vlak i oštetili 1 kola. Žrtava
nije bilo.

Neprijatelj je poduzimao lietove za obsrku parti-
zana na području Hercegovine i jugoistočne Bosne.
Na istom području bacali su neprijateljski zrako-
plovi promičbene letke.

Obćenito: U manjim podhvatuma kod Konjčine i Žitomira
(26 km s.i. Zagreba), Brezničkog Huma (22 km j.
Varaždina), Kutine, Popovače, Daruvara, Ludine i
Banove Jaruge razpršeni su manji neprijateljski
odjeli te je ubijeno 49 partizana i 1 bolničarka, ra-
njeno 15 partizana, a zarobljeno 13. Plien: 11 pu-
šaka, razno tvorivo i 1 strojopuška. Vlastiti gubitci:
1 poginuo, 1 ranjen i 1 samovoz oštećen.

Mjestnom zapovjedničtvu u Varaždinu prijavila su
se 33 vojna neposlušnika.

Osobitosti:

Na putu između Daruvara i Lipika kod s. Badljevine
napadnut je samovoz¹¹ stožera 4. gorskog sdruga te
je tom prilikom zarobljen podpukovnik Krstofić i
satnik Vlajo, a poginuo je Glavar stožera bojnik
Marković i upravljač samovoza narednik Tomić.
Potjere koje su odmah upućene nisu mogle ući u
trag neprijatelju.

Na cestama u području Imotski nailazi se na veći
broj postavljenih mina.

¹¹ Napad na automobil izveo je Daruvarski NOP odred (vidi dok.
br. 73).

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Karlovac 4. V između ž.p. Horvati i Zdenčina njemački radni vlak naletio je na minu.¹² Izkliznuo je stroj i jedna štitna kola. Žrtava nema.

Na pruzi Alipašin Most — Konjic 4. V u 0455 sati između ž.p. Raštelica i Bradina, neposredno pred ulazom u Ivanjski tunel, napadnut je teretni vlak. Potankosti sliede. Promet je obustavljen.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostozerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 176

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 6. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA IVANEC I O BORBAMA KOD IVANIĆ-GRADA, KUTINE, OGULINA, CAZINA, BABINOG POTOKA, NA PAPUKU I RAVNOJ GORI¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 127/44 g.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

6. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Ivanec je ponovno oslobođen.

Kladanj prolazno izpraznjen ispred nadmoćnih neprijateljskih snaga.

Veći uspjesi u području Ostrožca.

¹² Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 132).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 61—1, k. 38.

Podhvati u iztočnoj Bosni i Papuk pl. nastavljaju se uspješno.

II PODRUČJA:

Ivanec: Postrojbe P.T.S. zauzele su 4. V ponovno Ivanec.² Noću 4/5. V odbijen je napadaj partizana na Ivanec.³ Neprijatelj je izgubio: 16 poginulih i 2 zarobljena. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 1 ranjen.

Ivanić Grad:

Jedna borbena skupina hrv. oružanih snaga razbila je noću 3/4. V t.zv. »udarnu grupu« »Posavskog part. odreda« kod s. Oborovo (11 km z.j.z. Ivanić Grada). Gubitci neprijatelja: 7 mrtvih (izbrojano) 1 »komandir čete«), 1 ranjen i 3 zarobljena. Plien: 7 pušaka i 1 bomba.

Kutina: Kod želj. postaje Repušnica i Gračenica (4 i 8 km s.z. Kutine) razpršena je noću 4/5. V manja neprijateljska skupina i time spriječeno miniranje pruge. 1 domobran je ranjen.⁴

Papuk pl.:

Podhvat u Papuk pl. nastavlja se uspješno. Na jugozapadnim padinama Papuk pl. zaplijenjeno je, odnosno uništeno više neprijateljskih obserkbnih skladišta, jedno skladište kože i neprijateljske nastanbe.

U Ravnoj Gori (14 km j.z. Voćina) odbijen je protunapadaj jačih neprijateljskih skupina. Neprijateljski gubitci: 12 poginulih.

3. V oslobođena je Orahovica od postrojbi njemačko-hrvatskog redarstva. Neprijatelj je izgubio: 23 poginula, 15 još mrtvih ocijenjeno, dok je 15 partizana zarobljeno. Plien: 3 strojopuške i 10 pušaka.

Ogulin: U borbama u području s. Drežnice (20 km j.z. Ogulina) neprijatelj je odbačen u smjeru sjevera uz gubitke: 39 poginulih, 15 zarobljenih i 1 prebjegli partizan, 1 top je zaplijenjen.⁵

Cazin: Zapadno Cazina odbacile su naše oružane snage neprijatelja prema sjeveru. Gubitci neprijatelja: 7 po-

² i ³ Opširnije o tome vidi dok. br. 165.

⁴ Jedinice Trećeg diverzantskog bataljona zarobile su 3. maja na toj željezničkoj stanici 20 domobrana (vidi dok. br. 165).

⁵ O borbama kod Drežnice 2. i 3. maja vidi dok. br. 59.

ginulih, 3 zarobljena i 37 prebjeglih, 1 neprijateljski top je uništen.

Bihać: Ukupni neprijateljski gubitci u podhvatu oko Babinskog Potoka (25 km i. Ostrožca) iznose: poginulih 117 partizana (pronađeno) i 6 zarobljenih. Plien: 3 strojnica, 1 strojosamokres, a uništeno 11 strojnica i 1 oklopna kola.⁶

***
Jadranska obala:

2. V vođena je južno Sumartina (na otoku Braču) borba između vlastitih lovačkih i neprijateljskih brzih čamaca.

Neprijateljski čamci prisiljeni su na uzmak. Vlastiti gubitci: 3 poginula, 25 ranjenih i 5 nestalih. Jedan lovački čamac jače, a drugi lako oštećen. Završeno je čišćenje područja: Tribanj (24 km j. Gospića) — Starigrad (11 km j.i. Tribnja). Neprijateljski gubitci: 3 poginula.

Djelat. vlast. zrakopl.:

5. V vršilo je vlastito zrakoplovstvo razviđanje područja Slunj — Ličko Petrovo Selo — Vrhovine. Dalje je razviđan neprijatelj između Sv. Ivan Želine i Križevaca.

U Prijedor prenešena veća suma novaca za pomoć postradalima i izbjeglima.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Noću 2/3. V bacili su neprijateljski zrakoplovi promičbene letke na području Travnika.

Noću 2. V palo je u njemačke ruke tvorivo za miniranje koje je bačeno iz neprijateljskih zrakoplova (18 padobranksih bombi).

Noću 4/5 vršili su neprijateljski zrakoplovi obskrbu partizanskih skupina na području jugoistočne Bosne i Hercegovine.

Obćenito: U toku manjih djelatnosti zarobljena su kod Sinja 3 partizana.

Osobitosti:

Primjećuje se nastavak neprijateljskog miniranja cesta, te je u području Omiša pronađeno i izkopano više mina.

---

⁶ Opširnije o tome vidi dok. br. 17, 20 i 90.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Karlovac — Ogulin 5. V u 2240 sati između ž.p. Zvečaj i Generalski Stol naletio je oklopni vlak na minu. Dvoja štitna kola su izkliznula. Popravak je u toku. Na pruzi Sunja — Bos. Novi 5. V u 1133 sati između ž.p. Volinja i Dobrljin naletio je teretni vlak na minu, 6 kola se prevrnulo, a 5 ih je izkliznulo. Žrtava nema. Prekid prometa trajat će 48 sati.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpuškovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 177

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 7. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD NARTE, KUTINE, JASENIKA I NA PAPUKU¹

VOJNICKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ja BROJ 128/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

7. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Podhvati u iztočnoj Bosni i u području Papuk pl. bez većih promjena. Uspjeh u podhvatu kod Bos. Novog i Gackog.

II PODRUČJA:

Ejelovar: 4. V prilikom razviđanja naših dielova kod s. Blatnice (4.5 km z. Narta) protjerani su partizani uz 1 poginulog i 2 ranjena, od kojih je 1 zarobljen. Vlastitih gubitaka nije bilo.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 7.1—1, k. 38.

² Na području Narte nalazila se tada Druga brigada Trideset treće divizije (vidi dok. br. 165).

Kutina: 4. V kod s. Kletišta (4 km s.z. Kutine) razviđački dielovi posade iz Kutine razbili su jaču partizansku skupinu, koja je na mjestu borbe ostavila 6 mrtvih i 1 zarobljenog partizana. 2 partizanska suradnika su uhiciena. Plien: 1 amerikanski strojnosamokres i 2 vreće eksploziva.

Papuk pl.: Nastavlja se čišćenje u području Papuk pl. zapadno od ceste: Voćin — Bučko Kamensko. Zapadno i sjeverozapadno od Bučkog Kamenskog odbačen je neprijatelj³ poslije ogorčene borbe. Napredovanje otežano uslijed mnogobrojnih prepreka, koje su postavili partizani.

Ogulin: Prigodom manjeg podhvata u području Jasenka (15 km j.z. Ogulina) poginulo je 9 partizana, i zaplijenjeno je više pušaka, jedna strojnica i dosta puščanog strjeljiva.⁴

Djelat. vlast. zrakopl.:

Razviđanje, bojne zadaće te prienos tvoriva.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Živahna djelatnost neprijateljskog zrakoplovstva nad otocima, obalom i pozadinom. Jedan neprijateljski lovac srušen je kod Đunta Doli (30 km j.i. Metkovića).

Prelieti jakih skupina bombardera i lovaca nad istočnom polovinom države.

Obćenito: U toku manjih djelatnosti i razviđanja u području s. Vidovec (11 km s.i. Zagreba) oružnička obhodnja zarobila je 4 partizana i uhvatila 4 vojna neposlušnika, te zaplijenila 2 vojničke puške, i samokres i strjeljivo. Kod Navračić Sela (16 km z. Samobora) i Drežnice ubijen je jedan partizan, a 6 ih je zarobljeno.

Na otoku Mljetu pronađena je 1 protuoklopna puška engleskog podrietla.

U području Livna ustanovljene su mine na cestama. Mjestnom zapovjedničtvu Varaždin i Križevci prijavilo se 27 vojnih neposlušnika, a predao se 1 partizan s oružjem.

³ Odnosi se na jedinice Dvanaeste divizije (vidi dok. br. 32 i 103).

⁴ Vidi dok. br. 59.

Osobitosti: Englezki i ruski zrakoplovi bacaju skoro svake noći nad iztočnim dielom države oružje, strjeljivo i opremu partizanima.

Krajem travnja odmetnulo se iz Splita oko 40 mlađića (među njima svi igrači nogometnog kluba »Hajduk«), kojima je navodno obećano prebacivanje u Kairo.⁵

Na državnoj granici iztočno Dubrovnika došlo je do sukoba naše milicije i četnika. Pojedinosti još nisu javljene.

Na pruzi Trst — Rijeka napadnut je 5. V vlak u kome je bio glavar građanske uprave Dr. Turina s osobljem.⁶ Lakše je ranjen samo oružnički pukovnik Geroč. Svi su produžili put.

5. V pri prolazu naših domobrana kroz s. Međurić (3 km j.i. Banove Jaruge) bačena je iz jedne kuće bomba na domobrane. 2 domobrana su poginula.

Dogodaji na prugama:

Pojačana djelatnost minama i pored poduzetih mjera opreza, nije smanjena.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci 6. V u 0806 sati između ž.p. Vrbovec i Gradec naletio je putnički vlak na minu.⁷ Stroj i štitna kola prevrnula se, a 2 kola su izkliznula. Žrtava nije bilo. Pruga je po-pravljena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

⁵ Već 1942. a naročito 1943. godine (poslije kapitulacije Italije), veći broj igrača nogometnog kluba »Hajduk« nalazio se na oslobođenoj teritoriji, priključivši se jedinicama NOVJ. Na poziv Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora za Dalmaciju, iz Splita je, 23. aprila, posljednja grupa igrača i članova uprave toga kluba krenula na oslobođenu teritoriju odakle je, preko Malog Drvenika, 2. maja prebačena na Vis. U toku 1944. i 1945. godine »Hajduk« je kao tim NOVJ odigrao više utakmica u inostranstvu i time doprinio popularizaciji naše oslobodilačke borbe.

⁶ Vidi dok. br. 72.

⁷ Minu su postavili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 165).

BR. 178

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 8. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA
NOV I POJ NA IVANEC I O BORBAMA NA PAPUKU, KOR-
ČULI, KOD JASENKA I BRĐANA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 129/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

8. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Pojačana djelatnost partizana u Zagorju.
Osloboden Kladanj i Srebrenica. U Olovo ušli par-
tizani.

II PODRUČJA:

Zapaženo je jače okupljanje partizana, koji ugro-
žavaju predstraže posade Sv. Ivan Zelina² (26 km
s.i. Zagreba). Protumjere su u toku.

Varaždin: 5. V ustaške razviđačke obhodnje u području Iva-
neca pobile su 17, a zarobile 2 partizana.³
Od 7. V ponovo je obkoljen Ivanec od jačih parti-
zanskih snaga.⁴

Papuk. pl.:

U podhvatu na Papuk pl. nema većih događaja.
Završeno je čišćenje područja zapadno od ceste Vo-
ćin — Bučko Kamensko.⁵ Zrakoplovnim razviđa-
njem ustanovljena su prikupljanja partizana i stoke
na Psunju j.z. Bučkog Kamenskog.

Sisak: 5. V odbijen je noćni napadaj partizana na bunkere
želj. osiguranja kod Brđana (6 km s.z. Sunje). Jedan
domobran je ranjen. Partizanski gubitci nepoznati.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 81—1, k. 38.

² Riječ je o grupisanju jedinica Zapadne grupe NOP odreda i
Prve brigade Trideset treće divizije radi napada na Donje Oreše (vidi
dok. br. 7 i 25).

³ i ⁴ U borbama za Ivanec učestvovale su slijedeće jedinice:
Udarna brigada »Braće Radića«, brigada »Matija Gubec« i Prva brigada
Trideset treće divizije (vidi dok. br. 42, 70 i 165).

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 42 i 165 u ovoj knjizi i tom V,
knj. 26, dok. br. 136.

Ogulin: Završen je podhvati kod Jasenka (15 km j.z. Ogulina). Posljednji dan zarobljena su 3 partizana, a 3 su prebjegla. Zaplijenjen je 1 bacač, više pušaka i skladišta s 5 toni strjeljiva.

• • •
Jadranska obala:

Na otoku Korčuli nastavlja se čišćenje od zaostalih partizana. 5 km j.z. Korčule odkrivena je partizanska nastanba. Na Pelješcu progona se manja skupina partizana.

Kod Pirovca (21 km s.z. Šibenika) zaplijeneno je 1 skladište doknadnih dijelova za samovoze i 2 skladišta opreme i strjeljiva.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo razviđanje područja Sv. Ivan Zelina i Križevaca i prenosilo tvorivo.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Jedan neprijateljski zrakoplov pogoden od protuzrakoplovnog topničtva srušio se u more kod otoka Visa, a drugi zrakoplov prisiljen je na spuštanje na području obale.

5. V napali su neprijateljski zrakoplovi Knin i Šibenik. Pojedinosti još nisu javljene.

Obćenito: U toku manjih djelatnosti i razviđanja kod Popovache, Kutine, Kukunjevca, Turnja (5 km j.i. Karlovca) i Sinja poginulo je 13, zarobljena su 3 i predala se 3 partizana. Zaplijenjena je 1 puška i pismohrana. Mjestnom zapovjedništvu Križevci prijavilo se 8 voj. neposlušnika.

Događaji na prugama:

Na pruzi Metković — Ploče 5. V u 0300 sati oštećen je most na Raštiki te je promet obustavljen.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 9. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA IVANEC I O BORBAMA NA PAPUKU, KORČULI, PELJEŠCU, KOD BOSILJEVA I PERUŠIĆA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 130/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

9. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

U podhvatu na Papuk pl. i u iztočnoj Bosni nema osobitih događaja.

Zauzet otok Vrgada kod Biograda.

II PODRUČJA:

Ivanec: 6. V povukle su se naše postrojbe iz Ivanca ispred premoćnih neprijateljskih snaga. Tom prigodom neprijatelju su nanieti gubitci: 30 mrtvih (izbrojano i 1 zarobljen partizan). Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 2 ranjena ustaše.

7. V u 1900 sati naše su postrojbe ponovno oslobodile Ivanec.² Neprijateljski gubitci nisu još poznati, dok vlastiti iznose 8 ranjenih vojničara.

Bjelovar: Kod željezničkog mosta 11 km j.i. Bjelovara razpresa je manja neprijateljska skupina³, koja je pokušala napasti vlak. Neprijateljski gubitci: 12 poginulih, 4 zarobljena i 1 prebjegao partizan.

Papuk — Psunj:

U nastavku podhvata skršen je odpor slabijih neprijateljskih snaga i dostignuta je crta: Virovitica — Ivanovo Selo (20 km j.z. Virovitice). Nastavljuju se borbe kod Slatinskog Drenovca (14 km j.i. Voćina). Jedna naša podhvatna skupina nadire smjerom Daruvar — Borki — Zvečevo da partizanima zaprieći uzmak u smjeru juga. Dostignuta je crta:

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 9/1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 42, 70 i 165.

³ Na tome području je tada vršio diverzije Bjelovarski NOP odred (vidi dok. br. 2/1—2, k. 1623, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

s. Borki — Veliki Javornik — k. 718 uz slabiji odpor partizana.⁴

Karlovac: 7. V raztjerana je u okolini Bosiljeva (22 km j.z. Karlovca) manja neprijateljska skupina, koja je izgubila: 23 poginula, 4 zarobljena, a 6 partizana je prebjeglo.

Perušić: 7. V odbila je jedna ustaška bojna sve neprijateljske napadaje iztočno od Perušića.⁵ Neprijatelj je izgubio: 15 poginulih i 1 zarobljenog. Vlastiti gubitci: 2 poginula i 3 ranjena.

Jadranska obala:

7. V zauzet je poslije slabog neprijateljskog odpora otok Vrgada (29 km j.i. Biograda). Neprijateljski gubitci: 11 poginulih, 2 čamca su potopljena.⁶ Pri čišćenju područja Vrućice na Pelješcu poginula su 3 partizana.

Kod Čara na o. Korčuli (5 km z. Velaluke) potisnuta je prema zapadu manja neprijateljska skupina.

Djelat. vlast. zrakopl.:

8. V vršilo je naše zrakoplovstvo oružano izviđanje u okolini Nove Gradiške, Sv. Ivana Zelina, gdje su manji neprijateljski odjeli napadnuti na postavima strojničkom vatrom. Osim toga vršilo je prenos tvoriva i bacalo promičene letake.

Djelat. nepr. zrakopl.:

7. V napadnuta je iz zraka želj. postaja Hum na koju je bačeno 12 bombi. Žrtava nema.

U okolini Splita napadnuti su Sv. Kaja i Sućurac bez žrtava i štete.

Obćenito: Našoj posadi u D. Stativama i Netretiću (8 km s.z. i 16 km z. Karlovca) predala se 3 partizana s oružjem, a 1 je zarobljen. Posadi u Kukunjevcu (7 km z. Pakracu) predala se 2 partizana s oružjem.

Prigodom manjih razviđačkih djelatnosti kod Cazina i Novog Vinodola poginula su 3, ranjeno 5, a prebjeglo 13 partizana.

⁴ Vidi dok. br. 32 i 103.

⁵ Vidi dok. br. 37, 102, 90 i 135.

⁶ Vrgadu su, vjerovatno, zauzeli dijelovi njemačke 264. pješadijske divizije (vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 94).

Posadi u Ozlju prijavilo se 12 vojnih neposlušnika.
7. V oko 1600 sati primjećena je skupina partizana od oko 30 ljudi na Sljemenu (na Zagrebačkoj gori) naoružanih puškama i strojnicama, koji su legitimirali prolaznike i odveli sa sobom 2 pripadnika Hitlerove mladeži.

Osobitosti. Jake snage četnika Draže Mihailovića prebacile su se preko r. Drine i napadaju ustaše i miliciju u Goraždu i Jabuki (5 km s. Goražde).

Naknadno se doznaće da su 28. IV izgorila vojnička skladišta u barakama kraj želj. postaje Sušak. Uzrok nije javljen.

7. V naišao je neprijateljski povoz na naša minska polja kod Benkovca. Tom prigodom poginula su 2, a ranjeno 5 partizana.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpuškovnik
(HELBICH)

Helbich
(M. P.)

BR. 180

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 10. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA ŽELJEZNIČKU STANICU U ROVIŠĆU, NA ODBRAMBENE POLOŽAJE KOD PETRINJE I NA LINIJU VELIKI ZDENCI — KANIŠKA IVA I O BORBAMA NA PAPUKU KOD OTOČCA I NA BRAČU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 131/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

10. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

U podhvatu u iztočnoj Bosni ponovno je oslobođeno Olovo i Vlasenica, a u podhvatu u području Otočca zauzet je Plaški, Lička Jesenica i Prijedor. Uspjeh u podhvatu kod Obriježa u Sremu.

II PODRUČJE:

Bjelovar: 7. V partizani u jakosti navodno 2 »brigade«² napali su naše uporište na želj. postaji Rovišće (10 km s.z. Bjelovara) strojničkom i bacačkom vatrom. Nakon 6-satne borbe napadaj je odbijen uz 6 poginulih i 4 ranjena vojničara. Prema izkazu pučanstva part. gubitci su znatni.
8. V odpočeo je podhvat u području južno od Bjelovara. Tog dana raztjerana je 1 neprijateljska skupina 15 km j.i. Bjelovara, pri čemu je na mjestu borbe ostavila 6 mrtvih, a zaplijenjene su 4 puške i nešto strjeljiva.

Papuk — Psunj:

Nastavlja se podhvat u Papuku i progona neprijateljskih skupina na Psunj pl., bez znatnijeg neprijateljskog otpora.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 10/1—1, k. 38.

² Ustašku posadu u Rovišću napala je Druga brigada Trideset treće divizije u sadejstvu sa Bjelovarskim odredom i Udarnim bataljonom Istočne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOVJ (vidi dok. br. 28 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 6—19 4. k. 551 a, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Noću 5/6. V jaka skupina partizana (3 »brigade³) napala je zapadnu zaprečnu crtu između Vel. Zdenaca i Kaniške Ive (15 km s.i. i 4 km j. Garešnice) u svrhu probijanja u sjeverozapadnom smjeru. Prvi nalet partizana je odbijen. Iste noći premoćne partizanske snage ponovile su napadaj kod s. Tomašice (6.5 km s.i. Garešnice) i uspjele se probiti kroz zaprečnu crtu. Partizani su pri tome imali velike gubitke⁴ (odvezli su 7 kola mrtvih), a vlastiti gubitci iznose: 2 mrtva i 2 ranjena.

Na južnoj zaprečnoj crti kod Zaila (14 km i.j.i. Daruvara) odbijeni su partizanski napadaji, uz 7 poginulih partizana. 2 domobrana su ranjena.

6. V u jutro poduzet je podhvati snagama iz Kutine i Garešnice i u području Vel. Mlinska — Dišnik (9 km s. i 5 km s.z. Garešnice) došlo je do žestoke borbe s partizanskim skupinom, koja se uspjela probiti predhodne noći. Na mjestu borbe nađeno je 6 mrtvih partizana, a prema provjerjenim podatcima partizani su na 8 kola odvezli ostale mrtve.⁵

+ + +

Karlovac: Odpočeo je progon neprijateljskih skupina u području Pokupskog⁶ (30 km i. Karlovca).

Otočac: Odpočeo je podhvati u području Otočca. Iztočno od Otočca u području Ramljane—Plitvička Jezera iznenadno su napadnute i razbijene neprijateljske skupine. Jedna borbena skupina, nakon što je slomila jak neprijateljski otpor, zauzela je Plaški i Ličku Jesenicu (10 km j. i. Plaškog). Druga borbena skupina napreduje preko Ličke Jesenice prema Poljanku (26 km j. i. Plaškog).

Razviđački dijelovi jedne druge borbene skupine ušli su iz iztočnog smjera u Prijeboj⁷ (33 km i. Otočca).

+ + +

Petrinja: Odbijen je napadaj jače skupine partizana na visove južno i jugozapadno Petrinje.⁸

³ Odnosi se na brigade Dvadeset osme divizije koje su, po naredjenu Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, 4'5. maja upućene iz Slavonije u Moslavini (opširnije o tome vidi dok. br. 83).

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 83.

⁶ Vidi dok. br. 43.

⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 31 i 131 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnem štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

⁸ U depeši koju je, 8. maja 1944, Štab Sedme divizije poslao Štabu Četvrtog korpusa NOVJ piše: »Neprijatelj je danas u 7 časova iz Pe-

Jadranska obala:

Kod Dračevice na otoku Braču raztjerana je 1 skupina partizana, koja je na mjestu borbe ostavila 15 poginulih.

Na Primoštenu razbijene su manje skupine partizana i izkopano više nagaznih mina.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Nastavlja se djelatnost neprijateljskih lovaca bombardera nad otocima i obalnim područjem.

8. V napali su neprijateljski lovci strojničkom vatrom Metković. Jedna osoba je poginula.

U noći 7/8. V bacali su neprijateljski zrakoplovi u području Dubrovnika letake namjenjene njemačkim vojnicima.

Prema naknadno primljenim podatcima neprijateljski zrakoplovi bacili su noću 2/3. V veći broj strojnog oružja i strjeljiva partizanima u šumi Gorjevica (17 km s. Kutine), a 4. V i noću 6/7. V u šumi kod s. Dubranec (13 km j. z. Vel. Gorice).

Pri nadletanju zrakoplova partizani su dali znakove raketlama žute boje, a zrakoplovi su odgovarali crvenim raketlama.

Postrojbe neka se posluže istim znacima u svrhu hvananja tvoriva namjenjenog partizanima.

Od jednog prebjeglog krugovalnog mehaničara saznaje se da su neprijateljski zrakoplovi 10. IV u području Bos. Petrovac — Drvar bacili partizanima oko 70 poljskih krugovalnih postaja i 30 postaja za prisluskivanje i određivanje mjesta drugih krugovalnih postaja.

Obćenito: Prigodom manjih djelatnosti i razviđanja kod Siska, Banove Jaruge, Narte, Daruvara, Karlovca i Ozljā poginulo je 7, ranjen 1, zarobljen 1 i predalo se 12 partizana. Zaplijene su 3 puške, 1 strojosamokres i 1 samokres. 1 domobran je ranjen.

Mjestnom zapovjedništvu Križevci prijavio se 21 voj. neposlušnik.

---

trinje izvršio napad prema G. Bačugi — Deanovićima i Čuntiću u jačini 350 vojnika. Borbu sa neprijateljem vodila je III brigada. Ubijeno je 4 i ranjeno oko 6 nepr. vojnika. Mi nismo imali gubitaka. Oko 14.30 neprijatelj se povukao prema Petrinji. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 18—90, k. 831 A).

Osobitosti:

U Omišlju na otoku Krku potopili su partizani jedan parobrod.

Noću 6/7. V u s. Šumećani (6 km s. z. Križa) naše snage uhvatile su 3 partizanska dužnostnika, koji su pri pokušaju biega ubijeni.

Na cesti Bugojno — D. Vakuf naišla su jedna posebnička kola na mine postavljene od partizana, pri čemu je poginulo 10, a ranjeno 6 građanskih osoba.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 9. V u 1100 sati između ž. p. Ravnice i Bos. Novi osobni vlak je naletio na minu. 3 kola su izkliznula. Žrtava nije bilo.

Na pruzi Brod — Doboj 9. V u 0200 sati između ž. p. Ljupljanica i Dažnica teretni vlak je naletio na minu. Pruga i vlak su oštećeni.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

BR. 181

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 11. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA BEDEKOVČINU, DRAGANIĆE I ŠOLTU I O BORBAMA NA PAPUKU, KOD IVANCA, OTOČCA I SINJA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 132/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

11. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja podhvata u području Otočca.
Čišćenje Psunj pl. završeno je.

Neprijateljske snage izkrcale su se na otoku Šolti.

II PODRUČJA:

Varaždin: Naknadno se doznaće da je prigodom ponovnog osvajanja Ivanca 8. V nanešeno neprijatelju osjetljivih gubitaka od: 120 poginulih partizana, a 3 su zarobljeni.² Plien: 1 strojnica, 2 strojopuške, 20 pušaka i raznog tvoriva. Vlastiti gubitci povećali su se za 4 ranjena.

Zagreb: 9. V odbijen je napadaj partizana na Bedekovčinu (26 km s. Zagreba) bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci ciene se na 50—60 poginulih.

Papuk — Psunj:

Završeno je čišćenje planine Psunja.³ Nastavlja se čišćenje iztočnog diela Papuka po hrvatsko-njemačkim oružanim snagama i progona slabijih neprijateljskih skupina.

Karlovac: 9. V odbijen je partizanski napadaj na Draganići (12 km s. Karlovca), gdje je neprijatelj upotrijebio i težko oružje. Neprijateljski gubitci: oko 20 ranjenih. Vlastiti gubitci: 2 ustaše ranjeni.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 11/1—1, k. 38.

² U borbama za Ivanec 8. maja 1944. naše su jedinice imale slijedeće gubitke: 12 mrtvih, 10 ranjenih i 13 nestalih (vidi dok. br. 42. 70 i 165).

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 27, 32 i 103 u ovoj knjizi i tom V, knj. 26, dok. br. 136.

Ukupni gubitci neprijatelja u području iztočno od Karlovca i sjeverno od Kupe povećali su se 9. V za još 30 poginulih, 19 zarobljenih i 1 prebjeglog.

Otočac: U nastavku podhvata u području Otočca 9. V obkoljena je glavnina jedne neprijateljske t. zv. »divizije« jugoiztočno od Otočca, gdje se vode težke borbe.⁴ U tom podhvatu stigle su ustaške postrojbe, svladavši slabiji neprijateljski odpor u područje Čanak (24 km j. i. Otočca) — Turjanski (23 km j. i. Otočca) te zaposjele visove 5 km i. Babinog Potoka (23 km j. i. Otočca) kao i područje zapadno od Plitvičkih Jezera. Druga podhvatna skupina dostigla je područje sjeverno od Plitvičkih Jezera i uzpostavila spoj s našim podhvatskim skupinama.

Prilikom napredovanja iz Prijekoja u smjeru sjeverozapada zaplieni su naše čete povoz t. zv. 8 partizanske »divizije«, te zarobile 8 partizana i zaplieni 1 bacač, 1 strojnicu, 25 pušaka, veću količinu strjeljiva i dinamita.

Sinj: U sukobu naših i partizanskih snaga kod Trilja (11 km j. i. Sinja) 9. V poginulo je 10 partizana.

Jadranska obala:

10. V u ranim jutarnjim satima neprijatelj se izkrao na o. Šoltu, gdje se vode borbe s njemačkom posadom.⁵ Pojedinosti još nisu javljene. Protumjere su u toku.

Djelat. vlast. zrakopl.:

9. V naši zrakoplovi napali su bombama i strojničkom vatrom partizanske postave u Trešnjici i Oštiku (5 km s. z. Rajlovca).

Djelat. nepr. zrakopl.:

Zivahna neprijateljska zrakoplovna djelatnost nad otocima i područjem obale i preleti većih skupina neprijateljskih bombardera nad državnim područjem.

9. V jedan neprijateljski zrakoplov bacio je bombu

⁴ Odnosi se na borbe koje je Osma divizija (Prva i Treća brigada) vodila protiv dijelova njemačke 392. legionarske divizije (vidi dok. br. 31 i 102 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944).

⁵ Njemačku posadu na Šolti napale su jedinice Dvadeset šeste divizije (vidi dok. br. 22, 60 i 62).

na Kiseljak (10 km j. z. Tuzle). Oštećeno je više kuća.
Žrtava nema.

Istog dana napali su neprijateljski lovci strojničkom vatrom želj. postaju Čapljinu i Gabelu. Žrtava nije bilo.

Noću 9. 10. V neprijateljski zrakoplovi polagali su mine u Dunav kod Novog Slankamena.

10. V srušio se 1 neprijateljski zrakoplov, pogodjen vjerojatno nad Zagrebom 10 km j. i. Karlovca iz kojeg je izkočilo 5 članova posade padobranom, a drugi neprijateljski zrakoplov srušio se 6 km s. z. Kutine, gdje su 2 člana posade zarobljena i zaplijenjena 3 padobrana. Istog dana izkočila su padobranima iz oštećenog zrakoplova 3 Amerikanca i 1 Talijan kod Marije Bistrice i zarobljeni od ustaške posade.

Obćenito: Prigodom razviđanja kod Martinske Vesi (10 km s. Siska) zarobljeno je 5 partizana.

Mjestnom zapovjedništvu Varaždin prijavilo se 5 vojnih neposlušnika.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Bos. Novi — Bihać 9. V u 2125 sati između ž. p. Cazin i Bihać mješoviti vlak naletio je na minu. Izkočio je stroj i 5 kola. Žrtava nema, a promet se vrši prelaženjem.

Na pruzi Hum — Uskoplje — Gruda 10. V u 0150 sati između ž. p. Uskoplje i Hum vojni vlak naišao je na raztavljene tračnice. Izkočio je stroj i 5 kola, a vlak je bio napadnut puščanom vatrom. Napadaj je odbijen uz 5 ranjenih njemačkih vojnika.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 182

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 12. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA KOMIN, HERCEGOVAC I ŠOLTU I O BORBAMA KOD PETRINJE, KARLOVCA, OZLJA I OTOČCA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 133/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

12. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspjesi u podhvatu kod Karlovca i Otočca.

Rudnik Ljubija oslobođen.

10. V srušeno 6 četvoromotornih neprijateljskih zrakoplova.

II PODRUČJA:

Zagreb: Noću 11/12. V partizani su napali naše uporište u KomINU² (6 km s. i. Sv. Ivan Zelina). Pojedinosti nedostaju.

Bjelovar: Brzim i energičnim protumjerama naše gorske postrojbe odteretile su 11. V posadu uporišta Hercegovac (28 km j. i. Bjelovara), koja je kratko vrieme bila obkoljena jačim partizanskim snagama. Neprijateljski gubitci nisu točno ustanovljeni, ali se ceni da su osjetljivi.³

Petrinja: U podhvatu njemačkih četa (22 km z. s. z. Petrinje) razpršeni su partizani i uhvaćen je veći broj s oružjem.⁴

8. V kozačke postrojbe ušle su u s. Stankovac i Širinec (15 i 16 km z. Petrinje), gdje je uhvaćeno 20 vojnih neposlušnika.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnističkog instituta, reg. br. 12/1—1, k. 38.

² Ustaško uporište u KomINU napala je Prva zagorska brigada (vidi dok. br. 70).

³ Neprijateljski garnizon u Hercegovcu napala je Dvadeset osma divizija u sadejstvu sa Drugom moslavačkom brigadom i Moslavačkim NOP odredom (opširnije o tome vidi dok. br. 64, 66 i 75).

⁴ Vidi dok. br. 43.

Karlovac: U nastavku podhvata naših i njemačkih postrojbi 10. V jugozapadno od Karlovača nanieti su partizanima gubitci od 24 poginula i 14 zarobljenih.⁵

10. V odbijen je napadaj partizana na uporište sjeverno od Ozlja. 2 su partizana poginula, a 1 je ranjen. Vlastiti gubitci: 1 domobran mrtav i 1 ranjen. Neprijateljski gubitci kod Draganića 9. V popeli su se na 30 poginulih i 19 zarobljenih partizana (vidi dnevno izvješće br. 132).⁶

Otočac: Nastavlja se podhvati u području Otočca. U borbama 8. V kod Saborskog (23 km s. i. Otočca) imali su partizani oko 200 poginulih. Zaplijenjeno je 14 teretnih samovoza i 8 oklopnih kola.⁷ Partizanska »divizija«, koja je obkoljena 9. V, nastoji se probiti u smjeru sjevera.⁸ Protumjere su u toku.

Benkovac: Naknadno se doznaće da su se neprijateljski gubitci kod Bribirskih Mostina (11 km j. i. Benkovca) 8. V popeli na 30 poginulih i 11 zarobljenih. Zaplijenjen je velik broj oružja i strjeljiva (Spoj dnev. izvješće br. 124.)⁹

Jadranska obala:

Na otoku Šolti njemačka posada, koja je dobila pojačanje, vodi borbu sa izkrcanim neprijateljem, kojeg pomaže zrakoplovstvo i topništvo s neprijateljskih ratnih brodova.¹⁰

Djelat. vlast. zrakopl.:

10. V naše zrakoplovstvo napalo je uspješno bombardma i strojničkom vatrom nepr. postave kod s. Plane, Podloznika i Brložnika u području Prače i Rogatice, te Slap na r. Drini (20 km s. z. Višegrada).

⁵ U izvještaju Štaba Četvrtog korpusa NOVJ o tome piše: »10. V. 44. izvršio je neprijatelj iz Karlovača i Ozlja sa oko 1000 ustaša, domobrana, legionara i Nijemaca ofanzivu na sektor Karlovačkog odreda. Neprijatelj je uz gubitke od 2 mrtva potisnuo Odred sa njegovog sektora u Sloveniju. Gubici Odreda: 1 zarobljen sa puškom. Utrošeno 420 metaka.« (Vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 1. juna 1944).

⁶ Vidi dok. br. 181.

⁷ i ⁸ Vidi objašnjenje br. 4 uz dok. br. 181.

⁹ Vidi dok. br. 173.

¹⁰ Vidi dok. br. 60 i 62 u ovoj knjizi i tom VIII, knj. 2, dok. br. 185.

Djelat. nepr. zrakopl.:

10. V srušena su kod Karlovca još 3 neprijateljska 4. motorna zrakoplova. 7 članova posade je zarobljeno. Tom prigodom ubijen je 1 vojničar u borbi s partizanima, koji su pokušali oslobođiti neprijateljske zrakoplove.

Noću 10/11. V srušio se 1 sovjetski zrakoplov 3 km s. Našica. Pilot je poginuo, a krugovalničar je zarobljen.

10. V kod s. Tusin kraj Samobora spustilo se 7 neprijateljskih padobranaca (vjerojatno posada oštećenog zrakoplova) koje su partizani odveli, a kod Dragonožca (15 km j. Zagreba) spustio se 1 padobranac.

Ukupno je 10. V srušeno 6 neprijateljskih zrakoplova. 9. V neprijateljski zrakoplovi napali su i oštetili jednu lokomotivu kod Zavale, te bombardirali Dobreto kod Boke i Orebić na Pelješcu. Posljedci još nisu javljeni.

Obćenito: Prigodom razviđanja kod Prijedora, Popovače, Siska i Karlovca zarobljeno je 11 partizana, a predalo se 4. Prigodom pretresa sela Borčec (6 km s. z. Zagreba) i Jakuševac (6 km j. i. Zagreba) uhvaćeno je 6 partizana i njihovih pomagača, zaplijenjena je 1 puška i 1 samokres, te privедeno 28 vojnih neposlušnika.

Mjestnom zapovjedništvu Križevci prijavilo se 9, a u Varaždinu 2 vojna neposlušnika.

Osobitosti:

Četnici Draže Mihailovića, koji su došli preko r. Drine kod Goražda i Jabuke, spalili su u Goraždu džamiju i ubili 22 građanske osobe. Ugroženom uporištu Jabuka (5 km s. Goražda) upućena je pomoć iz Rogatice.

Doznaće se da je u okolini Skrada i Delnice u Gorskem kotaru pučanstvo postrojilo svoju vlastitu skupinu pod imenom »zeleni kadar«, te vodi borbu s partizanima na tom području. Ovoj postrojbi navodno se priključuje sve veći broj partizanskih prebjega, a žele navodno ući u sastav hrvatskih oružanih snaga.

Iz sela Raven (kod Križevaca) partizani su odveli načelnika, blagajnika, bilježnika i tabornika obćine te zapalili pismohranu.

Kod Imotskog naišao je 1 naš samovoz na mine. Jedan domobran je ranjen.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Caprag — Sunja 11. V u 0700 sati između ž. p. Blinjski Kut i Sunje naišao je brzi vlak na minu. 4 štitna kola i stroj izkočili su, a pruga je oštećena. Strojovođa je ranjen.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci 11. V od 0100 sati do 0300 sati između ž. p. Prikraj i Vrbovec porušili su partizani na 19 mesta želj. prugu u dužini od 700 metara. Promet se vrši prelaženjem.¹¹

Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga 12. V u 0600 sati između ž. p. Deanovec i Širinec teretni vlak je naletio na minu.¹²

Pojedinosti još nisu poznate.

Na pruzi Bjelovar — Garešnica 11. V između ž. p. Kokinac i Severin partizani su oštetili 200 metara želj. pruge.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

¹¹ i ¹² Vidi dok. br. 127.

BR. 183

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 13. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA
NOV I POJ NA KOMIN, HERCEGOVAC I ŠOLTU I O BOR-
BAMA NA PAPUKU, KOD KRAVARSKOG, KORENICE I
DONJEG LAPCA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 134/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

13. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Veliki uspjeh u podhvatu kod Korenice.
U iztočnoj Bosni, u Sriemu i kod Livna uspješno se
nastavljaju podhvati.

Sjajan obranbeni uspjeh kod Hercegovca.
Otjeran neprijatelj s otoka Šolte.

Neprijateljska uporišta na otoku Visu težko napad-
nuta od njemačkog zrakoplovstva.

Srušena još 2 neprijateljska zrakoplova.

U toku 10. i 11. svibnja neprijatelj je pretrpio velike
gubitke na području N.D.H. i to: 1.031 poginuo (pre-
brojano), 112 zarobljenih, a 34 su prebjegla. Zapli-
njeno je: 11 težkih strojnica, 3 strojopuške, 4 bacača,
7 konja, 150 kgr. eksploziva, velika količina pušaka,
ručnog oružja, strjeljiva i ostale opreme. Plien se
još prebrojava.

II PODRUČJE:

Sv. Ivan Zelina:

Naknadno se doznaće da su noću 11/12. V napali
partizani Komin² (5 km s. Sv. Ivan Zelina) uz pod-
poru bacača i 1 protuoklopog topa, ali je hrabra
posada Komina odbila napadaj. Partizani su odvezli
svoje mrtve na 2 kola, a zaplijenjene su 2 puške.
Vlastitih gubitaka nije bilo.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 13 1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 182.

Garešnica: Poslije uspješnog razbijanja neprijateljskog obruča oko Hercegovca³ 11. V i veoma hrabre obrane posade ovog mjesta, ustanovljeno je, da su Hercegovac napadale 3 partizanske »brigade« težkim samoradnim⁴ oružjem i topovima. Upućeno pojačanje iz susjednih posada svladalo je jake odpore partizanskih zaprečnih dielova, raspršilo ih i probilo obruč. Na mjestima, na zaprečnim postavima koje su držali partizani, nađeno je 250 mrtvih partizana dok je sama hrabra posada Hercegovca pobila pred svojim postavima oko 150 partizana, tako da ukupni neprijateljski gubitci iznose 400 mrtvih partizana.⁵ Među poginulim nalazi se i 1 »komandant brigade«.⁶ Osim toga zarobljeno je 20 partizana (1 »komandant bataljona« i 1 »komesar«).

Vlastiti gubici iznose: 9 mrtvih, 12 ranjenih i 1 nestao. Zaplijenjene su do sada 4 strojnica, 1 strojopuška, više pušaka, strjeljivo i oprema, 7 konja i 150 kgr. eksploziva.

Sav plien još nije prebrojen.

Papuk pl.: U nastavku čišćenja Papuk pl. ušle su naše gorske postrojbe bez otpora u Zvečevo. Čišćenje se nastavlja.

Karlovac: Područje sjeverozapadno od Karlovca sve do Metlike očišćeno je od partizana. Neprijatelj je pri tome izgubio: 32 poginula, veći broj ranjenih i 18 prebjeglih.⁷

Sisak: U podhvatu naših i njemačkih postrojbi 7. V u području Kravarsko — Šestak Brdo (11.5 km j.i. Pisarovine) raztjerane su manje skupine partizana. 8. V kod povratka napadnut je zapovjedni skup podhvatnih snaga kod s. Mažić (6 km j. Turopolja). Partizani su odbijeni bez vlastitih gubitaka. Na mjestu borbe nađeno je 8 mrtvih partizana, a 6 ih je zarobljeno.⁸

³ Opširnije o napadu na Hercegovac vidi dok. br. 41, 64, 66 i 75.

⁴ automatskim

⁵ U borbama za Hercegovac imale su jedinice Dvadeset osme divizije slijedeće gubitke: Sedamnaesta brigada — 8 mrtvih, 33 ranjena i 5 nestalih, Dvadeset prva brigada — 10 mrtvih, 11 ranjenih, 8 nestalih; Brodska brigada — 6 mrtvih, 6 ranjenih i 11 nestalih (vidi dok. br. 64, 66 i 75.)

⁶ Nijedan komandant brigade nije u toj borbi poginuo.

⁷ Vidi objašnjenje br. 5 uz dok. br. 182.

⁸ Vidi dok. br. 43.

Otočac — Bihać:

U nastavku usredotočenog napadaja iz Otočca i iz Bihaća obuhvatnim podhvatom obkoljena je jača skupina partizana u području 6 km z. Korenice.⁹ Do sada imaju partizani u ovom kotlu 85 poginulih i 26 zarobljenih. Zaplijenjeno je 6 strojnica, 4 bacača i veći broj ručnog vatretnog oružja.

Pri iznenadnom napadaju na neprijateljsko uzletište Bjelo Polje (6 km j. i. Korenice) uništen je veći neprijateljski povoz i pobijeno 200 partizana (prebrojeno), a 9 ih je zarobljeno.¹⁰ Zaplijenjene su velike količine strjeljiva, stoke i ostale opreme.

Druga naša borbena skupina dolazeći iz smjera D. Lapca iznenadno je napala odstupajuću neprijateljsku skupinu kod Bjelog Polja i odbacila istu u brda.¹¹ Nu tu su partizani naišli na našu zasjedu i bili razpršeni, pri čemu su izgubili 70 mrtvih i 11 zarobljenih. Tako je neprijatelj u ovim podhvativima 10. V izgubio 355 poginulih i 46 zarobljenih, a zaplijenjeno je mnogo oružja, strjeljiva i opreme. Cieni se da su gubitci partizana daleko veći, jer su djelomično uspjeli odvući svoje mrtve i ranjene.¹²

Jadranska obala:

Hrabra njemačka posada uporišta na otoku Šolti odbila je mnogobrojne težke napadaje premoćnog neprijatelja, koga je podpomagalo jako zrakoplovstvo i topništvo neprijateljskih ratnih brodova.¹³ Kad se noću 11. V izkrcalo bez smetnje upućeno vlastito pojačanje u zalivu Duboka neprijatelj se pod dojmom pretrpljenih neuspjeha u napadaju povukao i izgleda podpuno napustio otok.

U podhvatu na o. M. Drvenik nije se naišlo na neprijatelja.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Noću 10/11. V težko su bombardirana neprijateljska uporišta na o. Visu, od strane njemačkog zrakoplovstva.¹⁴

⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 31, 88 i 131.

¹¹ Na tom pravcu su prodirali dijelovi njemačke 373. legionarske divizije (vidi dok. br. 31).

¹² O gubicima jedinica Jedanaestog korpusa NOVJ vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnem štabu NOV i PO Hrvatske od 25 juna 1944.

¹³ Vidi dok. br. 22, 60 i 62.

¹⁴ Vidi dok. br. 60.

11. V vršeno je razviđanje područja Visoko — Kiseljak — r. Bosna.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Na cijelom obalnom području jaka neprijateljska zračna djelatnost i preleti većih skupina zrakoplova. 10. V bombardirano je područje Knina, ali štete ni žrtava nije bilo. Istog dana srušio se 1 neprijateljski zrakoplov i izgorio 18 km s. Sinja.

11. V napali su neprijateljski zrakoplovi strojničkom vatrom jedan vlak kod ž. p. Hum (na pruzi Dubrovnik — Metković). Jedan njemački vojnik i 4 željezničara su ranjeni, a 1 napadački zrakoplov (lovac) je srušen od protuzrakoplovne obrane.

5. V oštetili su neprijateljski zrakoplovi bombama električnu središnjicu Kraljevac (kod Zadvarja).

9. V ponovno su neprijateljski zrakoplovi polagali mine u Dunav (kod Beočina).

Obćenito: Kod Djurđenovca 2 partizana prebjegla.

U Daruvaru se predala 3 partizana s oružjem.

Posadi Ozalj predala se 3 partizana s oružjem.

Posadi Križevci javila se 3 vojna neposlušnika.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zaprešić — Zabok 12. V u 0800 sati između ž. p. Pušća-Bistra i Luka naletio je putnički vlak na minu.¹⁵ Izkočila su službena i 3 putnička kola. Ima 6 težko ranjenih.

Pruga je prohodna.

Na pruzi Hum — Uskoplje — Gruda 11. V u 0100 sati između ž. p. Hum i Uskoplje odmetnici su napali teretni vlak. Vlak je opljačkan, a 4 vagona natovarena robom su izgorila. Doznaje se da je pri nailazku teretnog vlaka na minu 12. V u 0605 sati između ž. p. Deanovec i Širinec, izkočila lokomotiva i 3 kola. 8. V napali su partizani¹⁶ želj. postaju Petrijevci (14 km s. z. Osijeka), odveli nadstojnika postaje i 2 re-

¹⁵ Minu su postavili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁶ Napad je izveo jedan vod Osječkog NOP odreda (vidi dok. br. 100).

dara župske redarstvene straže te razorili brzoglasne uređaje.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpuškovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 184

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 14. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA
NOV I POJ NA BREZOVICU I MAČE I O BORBAMA KOD
VELIKE GORICE, KOMINA, HERCEGOVCA, BUČKOG KA-
MENSKOG, KARLOVCA I ARŽANA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 135/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

14. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja podhvata u iztočnoj Bosni.
Veći uspjeh jugoiztočno Prijedora.

Uništenje obkoljene neprijateljske skupine u jugo-
iztočnom dielu Vel. Župe Vuka privodi se kraju.
Teže borbe oko Zlatara.

Pronađena su daljnja 3 neprijateljska zrakoplova
srušena 10. V. Prema naknadno pristiglim viestima
u toku 11. V poginulo je još 310 partizana, 158 ih je
zarobljeno, 130 ranjeno, a 5 ih je prebjeglo, tako da
ukupni gubitci u toku 10 i 11. V iznose: 1341 pogij-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 14/1—1, k. 38.

nulih, 130 ranjenih, 270 zarobljenih i 39 prebjeglih partizana. Zaplijenjeno je: 6 bacača, 14 težkih strojnica, 4 strojopuške, 29 konja, mnogo strjeljiva, opreme, oružja i t.d.

II PODRUČJA:

Zagreb: 12. V u 2200 sata napala je skupina od oko 400 partizana domobransku posadu s. Brezovica (2 km j.z. Hrv. Leskovca). Napadaj je odbijen nakon dvosatne borbe. Vlastitih gubitaka nije bilo, a neprijateljski nisu mogli biti ustanovljeni.
Istog dana vodili su oružnici iz Vel. Gorice manje borbe s partizanima koji su pokušali ometati rad na odkupu namirnica.

Zlatar: 13. V napali su partizani dolazeći iz Ivanšćice selo Mače² (4 km z. Zlatara). Upućena su pojačanja. Javljeno je da je i Zlatar obkoljen sa svih strana osim južne od jakih partizanskih snaga.³ Borbe su u toku.

Sv. Ivan Zelina:

Naknadno se doznaće da su partizani u borbi kod Komina (5 km s. Sv. Ivan Zelina) noću 11/12. V imali 17 mrtvih (prebrojeno). Vlastiti gubitci: 3 ranjena (Dnevno izvješće br. 134).⁴

Garešnica: Naknadno se doznaće da je posadi Hercegovca pri-tekla u pomoć i jedna borbena skupina susjednog gorskog zdruga, koja je pri proboru obruča oko Hercegovca naniela partizanima 30 mrtvih, a jednog par-tizana zarobila, tako da ukupni gubitci partizana kod Hercegovca 11. V iznose: 430 mrtvih i 21 zarobljen partizan.⁵ Zaplijenjeno je ukupno 5 težkih strojnica, 2 strojopuške, velika količina pušaka, strjeljiva i opreme, 9 konja, 150 kgr. eksploziva i t.d.

² Ustašku miliciju u tom selu napala je Prva brigada Trideset treće divizije u sadejstvu sa brigadom »Braće Radića« (vidi dok. br. 49 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 6—19/4, k. 551 a, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

³ Na širem području Zlatara nalazile su se tada slijedeće jedinice: Trideset druga divizija, Prva brigada Trideset treće divizije i dijelovi Zapadne grupe NOP odreda Desetog korpusa NOVJ (vidi dok. br. 49, 109 i 165).

⁴ Vidi dok. br. 183.

⁵ O gubicima naših jedinica u borbama za Hercegovac vidi objašnjenje br. 5 uz dok. br. 183.

Daruvar: 11. V započela je borba jednog njem. obkoparskog odjela s jačim neprijateljskim snagama kod Bučkog Kamenskog (26 km j. i. Daruvara). Pojedinosti još nisu javljene.

Karlovac: Odbijen je napadaj partizana na njemačke postave 15 km s. z. Karlovca.

Imotski: 9. V raztjerao je 1 mješoviti hrvatsko-njemački lovački odjel manju part. skupinu⁶ 10 km s. z. Aržana (23 km s. z. Imotskog), pri čemu su poginula 3 partizana, zaplijenjeno 5 pušaka i 500 naboja. Vlastiti gubitci: 1 Niemac poginuo, 5 ih je ranjeno i 1 ustaša ranjen.

Jadranska obala:

Pri neuspjelom pokušaju izkravljivanja jačim snagama na otoku Šolti, o čemu je već javljeno, izgubio je neprijatelj oko 50 poginulih (prebrojeno), dalnjih 100 vjerojatno. Osim toga imao je veći broj ranjenih, koje je pri napuštanju otoka odvukao. Jedan partizan se predao.⁷

Djelat. vlast. zrakopl.:

Podpomaganje podhvata u iztočnoj Bosni.

Djelat. nepr. zrakopl.:

11. V napalo je nekoliko neprijateljskih lovaca u niskom lietu strojničkom vatrom jedan vlak na pruzi sjeveroiztočno Dubrovnika. Nema štete. 2 lovca su srušena.

9. V šest neprijateljskih zrakoplova napali su strojnicama teretni vlak kod postaje Grmljani (5 km i. Zavale). Stroj je oštećen.

10. V između s. Graberja i Luščana (4 km j. Gore) srušio se jedan neprijateljski 4 motorni zrakoplov.

Obćenito: U manjim djelatnostima kod Podr. Slatine, Imotskog, Siska i Daruvara poginulo je 6, ranjeno 5, zarobljeno 2 i prijavila se ... partizana.⁸

Vlastiti gubitci: 4 poginula i 5 ranjenih.

⁶ Iz sastava Treće brigade Dvadesete divizije (vidi dok. br. 48).

⁷ O gubicima jedinica Dvadeset šeste divizije prilikom napada na Šoltu vidi dok. br. 60 i 62.

⁸ Tako je u originalu

U Varaždinu prijavilo se 5, a uhićeno 9 voj. neposlušnika.

U Križevcima prijavila se 4 vojna neposlušnika.

Osobitosti: 12. V uhitala je ustaška obhodnja u s. Laz (6 km s. Marije Bistrice) 1 američkog častnika — zrakoplovca, koji se spustio padobranom.

Dogodići na prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 13. V između ž. p. Ravnice i Dobrljin naletio je na minu njemački oklopni vlak. Izkočio tender i 2 kola. Poginuo strojovođa, a ložač je ranjen.

Na pruzi Petrovaradin — Beočin noću 12/13. V između ž. p. Beočin i Ledinci odmetnici su u velikoj mjeri razorili želj. prugu, a između ž. p. Ledinci i Kamenica srušen je 1 most i 40 metara želj. pruge. Prekid prometa trajat će oko 5 dana.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostozerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

BR. 185

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 15. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA
NOV I POJ NA MIHOVLJAN I MAČE I O BORBAMA KOD
SLATINSKOG DRENOVCA, BUNIĆA, KORENICE I UD-
BINE¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 136/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

15. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavljaju podhvati u jugoiztočnom dielu Vel. Župe Vuka, te u iztočnoj Bosni i na Kravskom polju.

II PODRUČJA:

Zlatar: Noću 12/13. V odbijen je neprijateljski napadaj na posadu s. Mihovljan² (10 km s.z. Zlatara).

13. V prije podne poslie ogorčene borbe svladana je od premoćnog neprijatelja slaba posada od 1 voda u s. Mače³ (4 km z. Zlatara). Selo je ponovno zauzeto po postrojbama P.T.S⁴-a. Vlastiti gubitci: 38 poginulih. Neprijateljski nisu ustanovljeni.⁵

Podr. Slatina:

12. V ponovno je oslobođen Slatinski Drenovac (16 km j. Podr. Slatine) koji je prolazno bio u neprijateljskim rukama. Neprijateljski gubitci: 7 poginulih (nabrojano) dalnjih 80 vjerojatno poginulo, 10 zabiljenih, te veći broj ranjenih. Plien: više pušaka i streljiva, 7 omota eksploziva engleskog podrijetla, 27 konja i 6 volova.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 15/1—1, k. 38.

² Ustašku posadu u selu Mihovljani napala je i uništila Prva zagorska brigada u sadejstvu s jednim bataljonom Zagorskog NOP odreda (opširnije o tome vidi dok. br. 49, 109 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 1/2, k. 1196 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

³ Vidi dok. br. 184.

⁴ Poglavnikov tjelesni zdrug

⁵ Gubici naših jedinica prilikom napada na ustaše u tom selu bili su: 2 mrtva i 4 ranjena borca (vidi dok. br. 70 u ovoj knjizi i dok. br. 6—19/4, k. 551 a. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Otočac — Bihać:

Nastavlja se podhvati uništenja neprijatelja, koji je poslije neuspješnog otpora obkoljen i stiešnjen na Krbavskom polju.⁶ Borbe oko Bunića (12 km j. z. Korenice) su u toku. U tom području zaplijenjeno je više velikih obskrbnih skladišta sa oružjem, strjeljivom, kožom i solju, 16 neizpravnih teretnih samovozova te veća količina stoke.⁷ Pri čišćenju visova iztočno od ceste Korenica — Bunić pala su 3 partizana, a zaplijenjeno je dojavno tvorivo i stoka.

Jedna njemačka borbena skupina nadirući iz Gračaca preko Lovinca stigla je u Udbinu i Jošane⁸ (6 km s. z. Udbine). Do sada je neprijatelj izgubio: 12 poginulih i 3 zarobljena.

Partizani bježe prema obližnjim planinama te imaju vrlo velike gubitke.

Privremeno obkoljena posada Bruvna oslobođena je po mješovitim hrvatsko-njemačkim postrojbama, poslije oštре borbe u kojoj su pala 6 Niemaca i 2 Hrvata. Ista skupina produžava napredovanje prema Udbini.

**** Kod Prijekoja, neprijatelj je raspršen te luta bez vodstva. Neprijateljski gubitci: 30 mrtvih (nabrojeno), dalnjih 60 vjerojatno poginulo, 180 ranjenih, 4 zarobljena.⁹ Plien: 7 pušaka, protuoklopne mine, 10 komada stoke i veća količina strjeljiva.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Neprijateljski lovci — bombarderi napali su 13. V Ston (na Pelješcu).

Pojedinosti nisu javljene.

12. V bombardiran je Šibenik u predjelu Iske. Štete ni žrtava nema.

Općenito: U manjim djelatnostima u području Karlovca, Osijskog, Iloka, Broda i Slatinskog Drenovca poginulo je 19 partizana, 14 ih je ranjeno, 22 zarobljena, te za-

^{6, 7 i 8} Opširnije o tome vidi dok. br. 31, 105 i 131 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

⁹ Treća brigada Osme divizije u sadejstvu s jednim bataljonom Prve brigade iste divizije i jednim bataljonom Plaščanskog NOP odreda vodila je 14. maja 1944. borbu protiv dijelova njemačke 392. legionarske divizije. Gubici naših jedinica bili su: 5 mrtvih i 8 ranjenih (vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 9. juna 1944).

plijeno strjeljivo, jedna pekara, jedna mesara i jedna neprijateljska bolnica.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Sisak 15. V u 00.41 sati između ž. p. Sv. Klara i Velika Gorica naletio je teretni vlak na minu.¹⁰ 2 štitna kola izkliznula su. Žrtava nije bilo.

Na pruzi Zagreb — Karlovac 15. V u 0130 sati između ž. p. Draganići i Karlovac uništeno je minama 6 tračnica.¹¹ Popravak će biti izvršen u toku današnjeg dana.

Na pruzi Gabela — Hum 13. V u 0530 sati između ž. p. Poljice i Jasenice — Lug našao je teretni vlak na rastavljene tračnice. Izkliznuo je stroj, a 4 kola su pala u provaliju duboku 8 metara.

Žrtava nema.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

---

¹⁰ i ¹¹ Mine su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 186

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 16. MAJA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD PAKRACA, BRATINE, DUBROVNIKA I NA KRBAVSKOM POLJU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 137/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

16. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavljaju podhvati u iztočnoj Bosni, u Krbavskom polju i u jugoiztočnom dielu Vel. Župe Vuka.

II PODRUČJA:

Pakrac: Borbenim razviđanjem u smjeru Brezine i Bujavice (10 km z. Pakraca) pobijeno je 5 partizana i 5 ih je zarobljeno.

Jastrebarsko:

Noću 14/15. V ustaše iz s. Horvati izvršili su uspjeli napad na partizane u s. Bratina (8 km j. i. Zdenčine) te pobili 11 partizana.

Otočac — Bihać:

Nastavlja se podhvat u području Krbaorskog polja.² Neprijatelj je neprekidnim žestokim napadajima hrvatskih i njemačkih oružanih snaga razpršen u manje skupine, koje su djelomično pobjegle u Plješevicu, a djelomično pružaju slabi otpor. U ovom podhvatu zaplijenjen je 1 teretni samovoz, 3 strojnice, 2 dojavna samovoza, 1 motor kotač, nešto stoke i liečničkog tvoriva, zatim 11 pušaka i dojavnog tvoriva.

Kod Srba napadnuta je po neprijateljskim zrakoplovima u nizkom lietu jedna njemačka samovozna

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 16/1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 31, 52, 54, 55, 65 i 131.

kolona pri čemu je uništeno 25 teretnih samovoza.³
Gubici u ljudstvu nisu poznati.

Jadranska obala:

Zapadno i jugoistočno Vrgorca razpršene su manje neprijateljske skupine a njihove nastanbe uništene. 12. V napali su kod Orašca (9 km s.z. Dubrovnika) partizani obhodnju naše Vražje divizije⁴ i zaklali 11 vojnika.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Tokom 13. V bacani su promičbeni letaci na prostoru Marija Bistrica, Kalnik, Križevci, Koprivnica. 15. V bacani su promičbeni letaci nad područjem Bilo Gore, Podr. Slatine, Našica i Đakova.

Obćenito: U manjim djelatnostima u području sjeverno od Zagreba, Ozlja i kod Križa poginulo je 70 partizana, ranjeno 14, prebjeglo 3, zarobljen 1, te uhvaćeno 5 vojnih neposlušnika. Plien: 1 strojopuška, 5 pušaka i 1 gorska kuhinja. Noću 14/15. V partizani su pljačkali po selu Budrovci (10 km s. i. Karlovca).

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Sisak 15. V u 0730 sati između ž.p. Vel. Gorica i Turopolje naletio je putnički vlak na minu.⁵ Žrtava nema. Oštećena su samo 2 praga. Na pruzi Sisak — Sunja 16. V u 0505 sati između ž.p. Caprag i Blinjski Kut naletio je oklopni vlak na minu.⁶ Izkliznula su 2 štitna kola. Žrtava nije bilo.

Na pruzi Zagreb — Karlovac 15. V u 1020 sati između ž.p. Draganići i Karlovac naletio je teretni vlak na minu.⁷ Jedna kola su izkočila. Žrtava nema.

15. V u 2300 sati partizani su minirali prugu između ž.p. Ivanić Grad i Novoselec-Križ.⁸ Popravak će biti izvršen 16. V do 0930 sati.

³ Vidi knjigu depeša Štaba Osmog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/1, k. 119/8.

⁴ Odnosi se na njemačku 369. legionarsku diviziju.

⁵, ⁶ i ⁷ Mine su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 132 u ovoj knjizi i dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁸ Prugu su minirali diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 165).

16. V u 0425 sati partizani su minirali prugu između ž.p. Oriovac i Sibinj. Kvar će biti popravljen u toku 16. V.

Za poglavnika i za dom spremni!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostozerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 187

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 17. MAJA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD BUJAVICE, KOBAŠA I NA KRAVSKOM POLJU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 138/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

17. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

U iztočnoj Bosni uklieštena je jedna neprijateljska skupina jaka vjerovatno 1.500 — 1.800 ljudi.

II PODRUČJA:

Papuk — Psunj pl.:

Čišćenje na Papuk pl. nastavlja se uz slab neprijateljski otpor. U podhvatu naših gorskih postrojbi kod Brezine — Bujavica (10 km z. Pakrac) neprijatelj je imao 51 poginulog.² Plien: nekoliko pušaka,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 17/1—1, k. 38.

² U rejonu Brezine — Bujavica dejstvovao je tada Posavski NOP odred. U vremenu od 1. do 20. maja on je pretrpio slijedeće gubitke: 6 poginulih i 3 ranjena (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 31—3, k. 1621).

jedna srpska zastava s crvenom petokrakom zvezdom i nekoliko konja.

Brod: U noći 15/16. V pokušala se prebaciti jedna neprijateljska »brigada«³ iz Bosne na Slavonsku stranu kod Kobaša. Dielovi te »brigade« napali su ustašku mjestnu posadu u Bos. Kobašu i razpršili je. Žurno poduzetim protumjerama spriječeno je dalje prebacivanje neprijatelja, a prebačene dielove progone naše čete, pri čemu je do sada neprijatelj imao 3 mrtva i 16 zarobljenih.⁴ Zaplijenjeno: 2 teške strojnice, 6 pušaka, 3 konja i streljivo. Bos. Kobaš je protuudarom povraćen.

Otočac — Bihać:

Podhvati u području Krbavskog polja nastavlja se. 13. V vodile su domobranske, ustaške i njemačke postrojbe stalne borbe s razpršenim neprijateljskim skupinama na rubovima Krbavskog polja. Neprijatelj teži i dalje uzinaći u Plješivici te odvlači sobom cieokupno pučanstvo.⁵

Podhvatsna skupina koja nadire od Korenice prema istoku i druga od Bjelog Polja prema jugoistoku, razpršile su manje skupine partizana, koji se nalaze u bezglavom biegu. Sjeverno od Plitvičkih Jezera odbačena je jedna skupina partizana poslije jakog otpora prema sjeveroistoku i zapadu.⁶ Na mjestu borbe pronađeno je 15 mrtvih partizana. Iz Tounja upućene su njemačko-hrvatske borbene skupine u smjeru Slunja radi napadaja neprijatelja s leđa.

Dosadašnji gubitci neprijatelja od početka ovog podhvata popeli su se na 580 poginulih, 80 zarobljenih, a plien: 4 topa, 6 bacača, 20 strojnica, 330 pušaka, 1 oružno skladište, 10 skladišta streljiva, 80 većnom neizpravnih samovoza, 2 topnička i 1 zrakoplovno skladište, 150 konja te mnogo druge stoke,

³ i ⁴ Riječ je o Dvanaestoj (slavonskoj) NOU brigadi, koja je tada vraćena u Slavoniju. U borbama koje je vodila prilikom forsiranja Save i prelaza preko komunikacije Beograd — Zagreb, ona je imala slijedeće gubitke: 3 poginula, 8 ranjenih i 20 nestalih iz brigadne komore (opširnije o tome vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Šestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 16. juna i izvještaj Štaba Dvanaeste divizije Štabu Šestog korpusa od 1. juna 1944).

⁵ Vidi dok. br. 105.

⁶ Vidi dok. br. 118.

zatim velike količine žita i odjeće. Plien se još stalno povećava.⁷

Jadranska obala:

Na otoku Korčuli vodi se manji podhvat radi protjerenja eventualno zaostalih manjih neprijateljskih skupina. Borbena skupina koja nastupa u smjeru zapadno od Smokvice i druga koja nastupa prema Blatu nisu naišli na neprijatelja.

Više neprijateljskih brzih čamaca napalo je 12 km i.j.i. Korčule jedan naš ploveći brod. Brod je oštećen te je morao biti nasukan. Vlastiti gubitci: 10 ranjenih.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo prienos tvoriva, ranjenika i bacalo letake.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Jaka razviđačka djelatnost neprijateljskog zrakoplovstva nad područjem obale i napadaji neprijateljskih lovaca-bombardera na položaje p.z. obrane Korčule. Srušen je 1 neprijateljski lovac-bombarde. Posada od 2 zrakoplovca je poginula.

Obćenito: Prigodom nailaska oklopnog vlaka na minu 12. V s.i. Našica poginula su 2 vojničara, a 4 su ranjena.⁸

Naknadno se doznaće da je skupina od oko 100 partizana napala 8. V u šumi Bukvik (8 km s.z. Đakova) ustašku obhodnju od 17 vojničara, pri čemu su 4 vojničara poginula.⁹ Nađena su 2 ranjena i 6 mrtvih partizana.

U podhvataima njemačko-hrvatskog oružništva kod Virovitice i Bastaja poginulo je 5 partizana, 15 ih je ranjeno, 2 zarobljena i 2 prebjegla.

Osim toga, u toku manjeg podhvata kod Pakraca bilo je 5 mrtvih i 5 zarobljenih partizana.

U Ozlju predala se 3 partizana, a u Ogulinu 1.

U Varaždinu javilo se 29 vojnih neposlušnika, a uhvaćeno ih je 25.

⁷ Vidi dok. br. 95, 108 i 110 u ovoj knjizi i tom V. knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944.

⁸ Minu su postavili diverzanti Prvog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁹ Tu ustašku patrolu su napale jedinice Diljskog NOP odreda (vidi dok. br. 100).

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Sisak — Sunja 17. V u 0230 sati između ž.p. Sv. Klara i Velika Gorica naletio je teretni vlak na minu.¹⁰ Oštećen je samo jedan prag. Žrtava nije bilo.

Na pruzi Novska — Nova Kapela-Batrina 17. V u 0209 sati između ž.p. Okučani i Dragalić naletio je oklopni vlak na minu.¹¹ Jedna kola su uništena, a 1 su izkliznula. Ima 2 lakše i 6 teže ranjenih vojnika.

Na pruzi Vinkovci — Šid 15. V u 2238 sati između ž.p. Šid i Tovarnik naletio je putnički vlak na minu. Izkliznuo je tender i 5 kola. Promet je uzpostavljen.

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 16. V u 0925 sati između ž.p. Sunja i Majur naletio je teretni vlak na minu.¹² Izkliznuo stroj i 3 štitna kola.

Na pruzi Dugo Selo — Križevci 16. V u 1610 sati u želj. post. Vrbovec u jednim kolima putničkog vlačaka, koja su bila određena za njemačke vojнике eksplodirao je pakleni stroj. Ranjeno je 6 njemačkih vojnika i 2 žene.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich
(M. P.)

¹⁰ i ¹² Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 132).

¹¹ Minu su postavili diverzanti Prvog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 188

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA LUDBREG I METKOVIC I O BORBAMA U HRVATSKOM ZAGORJU, NA PAPUKU, KRBAVSKOM POLJU I KOD ZADRA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 139/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

18. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno je završen podhvat u jugoistočnom dielu Vel. Župe Vuka. U Lici pronađeno i zaplijenjeno više velikih obskrbnih skladišta.

Nastavlja se podhvat u iztočnoj Bosni.
Na Bihać izvršen teroristički napadaj.

II PODRUČJA:

Varaždin: 15. V odpočeli su partizani napadaj na Ludbreg.²
Pojedinosti još nisu javljene.

Zagorje: Odpočeo je podhvat u Zagorju sa svrhom čišćenja područja zapadno od ceste Sesvete — Varaždin, između Ivanšćice i Zagrebačke gore.³ 15. V do 1700 sati uklještene su bile 3 neprijateljske »brigade« i više manjih »odreda« u području Kraljevec — Hrašćina (11 km s.i. Zlatara), ali je noću 15/16. V uspjelo većem dielu ovih snaga provući se kroz nepregledno zemljiste u smjeru jugoiztoka. 16. V odpočeo je progon neprijatelja. Vlastiti dielovi dospieli su u progonu do Kalnika (10 km. j.i. Novog Marofa).

Neprijatelj je u ovim borbama pretrpio osjetljive gubitke i zaplijenjena je veća količina oružja, strješljiva i opreme. Pojedinosti još nisu javljene.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 18.1—1, k. 38.

² U izvještajima Štaba Desetog korpusa NOVJ, kao i potčinjenih mu jedinica koje su djelovale na tom području, napad nije zabilježen (vidi dok. br. 109, 133 i 165).

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 133, 141, 165 i 190.

Papuk — Psunj pl.:

Na području Papuk — Psunj pl. nastavlja se čišćenje od zaostalih partizanskih dijelova uz slabiji odpor neprijatelja.⁴ Uništeno je više bunkera i partizanskih nastanbi. U području 10 km s. i. Daruvara naše gorske postrojbe s uspjehom čiste područje i vrše prikupljanje žitarica uz redovitu suradnju hrvatsko-njemačkog oružništva, koje evakuira njemačko pučanstvo.

Otočac — Bihać:

U nastavku podhvata u području Krbavskog Polja naišlo se samo na manje skupine partizana⁵ i tom prigodom ubijeno je 36 partizana, 5 je zarobljeno, a 2 partizana su prebjegla. — Pronađena su i zaplijenjena dalnja skladišta s 8 topova raznog obrazca, 82 strojnica, 205 pušaka, 50 tona strjeljiva, 400 koča od motornih vozila. Zatim je pronađeno i zaplijenjeno 1 skladište pogonskog tvoriva i doknadnih dijelova, 1 skladište s upotrebljivim liečničkim tvorivom, 4 skladišta žita, 1 skladište živežnih namirnica i 1 skladište soli. Osim toga zaplijenjeno je 35 konja i velik broj ostale stoke, te je time zadat težak udarac neprijateljskoj obskrbi.

Zadar: Odbijen je noćni napadaj neprijatelja 22 km s.i. od Zadra, pri čemu je neprijatelj imao osjetljive gubitke.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo prenos zdravstvenog tvoriva i bacanje promičbenih letaka.

Djelat. nepr. zrakopl.:

17. V u 1130 sati 30 neprijateljskih zrakoplova izvršilo je teroristički napadaj na Bihać. Središte grada

⁴ U depeši Štaba Šestog korpusa od 19. maja 1944. Glavnem štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše: »16. V. neprijatelj sa 23 motor. vozila upao u Voćin te iznenadio naše ustanove. Jedinica nije bilo tamo. Gubitaka nema. Zapaljene neke zgrade koje su podignute poslije ofanzive (odnosi se na ofanzivu koju su Nijemci, ustaše i domobrani vršili od 26. aprila do 8 maja radi uništenja jedinica i ustanova na oslobođenoj teritoriji Slavonije — prim. red.) i odnesen jedan luksuzni auto. Neprijatelj je došao iz Slatine preko Čeralija i vratio se nakon jedan sat.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—2/1, k. 119/7).

⁵ Vidi dok. br. 31, 54, 88 i 131.

pretrpilo je velike štete. Porušeno je oko 100 zgrada među njima katolička crkva i džamija, a jače je oštećena zgrada sudbenog stola, gradskog poglavarstva, redarstvene oblasti, poštanskog ureda i hrvatskog mjestnog zapovjedništva i obskrbnog skladišta. Broj ljudskih žrtava je velik, ali se za sada još ne može ustanoviti dok se ne izvrši odkopavanje koje je u toku. Poduzete su mjere da se postradali ma pruži prva pomoć u zdravstvenom tvorivu i ostalom. Među vojnič. osobama nema žrtava.⁶ U području obale nastavlja se živahna djelatnost neprijateljskih lovaca — bombaša.

Napadajem neprijateljskih lovaca-bombaša zapaljena su 2 njemačka teretna samovoza s benzinom.

Kod Korčule srušen je 1 neprijateljski lovac-bombaš, a još jedan vjerojatno je srušen kod Primoštena.

Obćenito: U toku manjih podhvata u području Karlovca, Imotskog, Aržana, Tuzle i Daruvara poginulo je 4, ranjeno 5, zarobljeno 5 i predala se 2 partizana.

U Varaždinu prijavilo se 27, a uhvaćeno 30 vojnih neposlušnika.

Kod Karlovca uhvaćeno 7 vojnih neposlušnika.

Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 3 ranjena.

Osobitosti:

Noću 15/16. V upala je veća skupina partizana u predgrađe Metkovića na desnoj obali r. Neretve i odvela nekoliko građana.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Sisak 18. V u 0623 sati između ž.p. Greda i Lekenik naletio je putnički vlak na minu.⁷ Izkočila su 2 kola. Lakše je ranjen 1 domobran. Promet je uzpostavljen.

Na pruzi Strizivojna Vrpolje — Vinkovci 17. V u 1410 sati između ž.p. Mikanovci i Ivankovo naletio je brzi vlak na minu. Štete i žrtava nema.

Na pruzi Bos. Novi—Bihać 17. V u 1930 sati između ž.p. Cazin i Bihać naletio je mješoviti vlak na minu.

⁶ Netačno. Vidi dok. br. 189.

⁷ Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 132).

Vlak poslan iz Bihaća, da primi putnike prvoga vla-
ka, naletio je na minu između istih postaja. Cjelo-
kupan promet je u prekidu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

BR. 189

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 19. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV
JEDINICA NOV I POJ KOD IVANIĆ-GRADA, PAKRACA,
RAMLJANA I GOSPIČA¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 140/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

19. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uzjješno se nastavljaju podhvati u iztočnoj Bosni i u Lici. Osjetljivi gubitci pri terorističkom napadaju na Bihać.

II PODRUČJA:

Ivanić Grag:

Dielovi jednog gorskog sdruga u području 11—12 km s.i. Ivanić Grada protjerali su 15. V jednu neprijateljsku skupinu od 300 partizana, bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci iznose: 2 zarobljena, a zaplijenjene su 3 puške i 1 talijanska strojopuška.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 19/1—1, k. 38.

Papuk — Psunj pl.:

U nastavku podhvata uništenja preostalih skupina partizana u području oko Pakraca ubijeno je 6 partizana, 1 je zarobljen, a 1 se predao s oružjem.² Zaplijenjena su 2 koča s 2 konja.

Otočac — Bihać:

Razpršene neprijateljske skupine prikupljaju se u području Ramljana (25 s.z. Gospića) i u Velebitu južno od Gospića, sa navodnom namjerom napadaja na Gospic.³

Poduzete su protumjere.⁴

U nastavku podhvata kod Krbavskog polja odbijena su 3 neprijateljska protunapadaja, kojima je bila svrha ponovno zauzimanje jednog pronađenog obiskrbnog skladišta. Neprijateljski gubitci: 8 mrtvih, 9 zarobljenih i 3 prebjegla partizana. Zaplijenjena 3 obskrbna skladišta, eksploziv, 19 padobrana za bacanje tvoriva, velike količine streljiva, 1 teretni samovoz, 23 konja i mnogo druge stoke.

Uništene su 4 partizanske nastanbe (barake).

Jadranska obala:

Opala se pojačana djelatnost minama i spriječavanje prometa na željeznicama, cestama i prometnim sredstvima na moru.

U području Trogir — Bribirske Mostine izgubljeno je 5 teretnih samovoza, koji su naišli na mine.

U luci Ploče potopljen je od neprijateljskog zrakoplovstva jedan manji brod.

14. V između Jablanca i Karlobaga potopili su neprijateljski zrakoplovi jedan obskrbni brod. Od posade nađena su 2 mrtva Nijemca, ostali su nestali. U Omiš na otoku Krku potopljen je po partizanima 1 manji motorni brodić.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo je prienos zdravstvenog tvoriva za postradale pri bombardiranju Bihaća, kao i prienos ranjenika

² Vidi dok. br. 188.

³ i ⁴ Napad na Gospic tada nije bio u planu (vidi dok. br. 88), u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Jedanaestog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 25. juna 1944).

iz Bihaća i Daruvara u Zagreb. Osim toga bacani su letaci »Posljednji poziv odmetnicima da se vrate«.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Neprijateljsko zrakoplovstvo napalo je brodove u luci Ploča i 1 potopilo. Srušen je jedan neprijateljski zrakoplov.

Na području obale srušen je još 1 neprijateljski zrakoplov.

17. V lakše je bombardiran Omiš. Žrtava nema, srušene 2 kuće.

Naknadno se doznaće da je prilikom neprijateljskog terorističkog napadaja na Bihać 17. V poginuo 1 častnik, 2 dočastnika, 10 domobrana, a težko ranjeno: 2 častnika, 1 dočastnik i 5 domobrana. Lakše je ranjeno 20 domobrana. 15 njemačkih vojnika i oko 30 Hrvata u službi Nijemaca također je poginulo. Do sada je izkopano oko 250 mrtvih građana, broj mrtvih će se povećati. Ranjenih je oko 60—70. Podpuno je uništeno 50 kuća, a 300 ih je težko oštećeno.⁵

Obćenito: U toku manjih podhvata u području Sinja, Kloštar Ivanića i Pakracu bilo je još 9 mrtvih i 3 zarobljena partizana.

Zaplijenjena je 1 strojnica, 1 kola i 2 konja.

Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo i 2 zarobljena.

Osobitosti:

15. V izvađeno je iz Dunava 10 km i.s.i. Indije 100 kgr. mina.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Šid — Ruma 17. V u 0453 sati između ž.p. Voganj i Ruma naletio je putnički vlak na minu. Jedan kolosjek je oštećen.

Na pruzi Doboј — Gračanica 17. V u 0230 sati kod želj. postaje Karanovac minirana je pruga na 2 mesta. Oklopni vlak naišao je istog dana na razorenje tračnice te izkliznuo sa 2 kolima.

Na pruzi Gabela — Metković — Ploče 18. V u 0030 sati teže je oštećen jedan most te je promet prekinut.⁶

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 188.

⁶ Diverziju je izvršio Neretvanski NOP odred (vidi tom V, knj. 28. izvještaj Neretvanskog odreda od 29. juna 1944).

Na pruzi Strizivojna-Vrpolje — Šid 17. V u 2205 sati kod želj. postaje Vinkovci vojni vlak naletio je na minu. 2 štitna kola i stroj i 1 kolosjek oštećeni su.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 190

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-MOBRANSTVA OD 20. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U HRVATSKOM ZAGORJU, NA KRNDIJI, KOD GRUBIŠNOG POLJA, GOSPIĆA, BRIBIRSKIH MOSTINA, GRAČACA I DUBROVNIKA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 141/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

20. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Pravodobno poduzetim protumjerama osujećene su neprijateljske pripreme za usredotočeni napadaj na Gospic.²

II PODRUČJA:

Zagorje: Završen je podhvatz zapadno od ceste Sesvete — Varaždin.²

Neprijatelj je ovim podhvatom bio potpuno iznenaden, kako načinom djelovanja naših borbenih sku-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 20/1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 188.

pina tako i po smjeru djelovanja — pa se pokušao spasiti paničnim biegom. Nu vještim zahvatom pri-nuđen je na borbu kod s. Apatovac (10 km j.i. Va-raždinskih Toplica) te s. Vel. Poganac i Ribnjak (oboje 5 km i. Apatovca), te je došlo do žestoke bor-be, koja se završila podpunim porazom neprijatelja. Neprijatelj je u ovom podhvatu ukupno izgubio: 554 mrtvih (izbrojeno), ali se predmjeva da je poginulo 7—800 partizana, zarobljeno je 55 (među njima i 1 »divizijski liečnik«,³ a zaplijenjeno je: 5 ba-cača, 2 topa, 2 p. o. puške, 2 p.z. strojnica, 2 težke strojnica, 7 strojopušaka, preko 200 pušaka, strje-ljiva svake vrste, 47 konja, 10 sedala, 7 hamova, 4 pisaća stroja, mnogo razne opreme i t.d.

U borbi je ubijen 1 »komandant brigade«,⁴ 1 težko ranjen zamjenik »komandanta korpusa«.⁵

Vlastiti gubitci iznose: 4 mrtva i 15 ranjenih.

Pri uništenju partizanske skupine kod Trgovišća i Hraćine mnogo je pridoniela hrabra ustaška posada iz Marije Bistrice.

Papuk — Psunj pl.:

17. V u čišćenju zapadnog diela Krndije prema Kutjevu skršen je manji neprijateljski odpor uz 7 poginulih i 3 zarobljena partizana.⁶

Grubišno Polje:

Završen je podhvat naših postrojbi⁷ i njemačkog oružništva u području Bastaji — Grubišno Polje, kojom prigodom su izseljeni pripadnici njemačke narodnosti skupine i vršen odkup žitarica. Našim postrojbama prijavilo se 26 vojnih neposlušnika.

Brod: Završeno je čišćenje područja jugoistočno od Nove Kapele Batrine.

³ Jedinice Desetog korpusa NOVJ imale su u borbama od 15. do 17. maja 33 poginula, 140 ranjenih i 264 nestala (vidi dok. br. 133 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 6—19 4, k. 551a. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

⁴ i ⁵ Podaci nisu tačni.

⁶ U depeši Štaba Šestog korpusa NOVJ od 22. maja 1944. o tome piše: »18 V jedinice Osječke brigade vodile borbu sa Čerkezima na sek-toru Kutjevo — Vetovo (sekcija Požega) — detalje još nemamo. Do-sada ubijeno 6 i zarobljeno 1...« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—1, k. 119/7).

⁷ Odnosi se na Treću bojnu Četvrte gorske pukovnije (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5/1—19. k. 58).

Neprijateljski gubitci: 8 poginulih, dalnjih 15 poginulih ocijenjeno i 13 zarobljenih. Plien: 1 strojnica i 4 puške.

***
Gospić: Pravodobno poduzetim protumjerama osujećene su neprijateljske pripreme za napadaj na Gospić⁸, koji je bio predviđen u noći 17/18. V. 17. V razpršene su 2 partizanske skupine sjeverozapadno i jugoiztočno Gospića te odbačene na Velebit. Iz tog dana u večernjim satima ponovno je povraćeno uporište Vrebac. (10. km i.j. Gospića), kojeg su partizani privremeno bili zaposjeli.⁹

Knin: Na području Bribirskih Mostina (32 km j.z. Knina) njemačke postrojbe odbacile su jače partizanske snage prema sjeveroistoku uz 37 poginulih partizana.¹⁰ Vlastiti gubitci: 5 Niemaca poginulo, 12 ranjeno i 3 nestala. Plien: oružje, strjeljivo i ručne granate.

17. V odbijeni su neprijateljski napadaji na obskrbnu cestu između Sučevića i Gračaca.¹¹

Dubrovnik:

12. V jedna njemačka obhodnja napadnuta je od jače neprijateljske skupine¹² s.i. Dubrovnika. U borbi je poginulo 13 Niemaca, a 6 ih je ranjeno. Neprijateljski gubitci nisu poznati.

***
Jadranska obala:

Kod otoka Murtera vatrom njemačkog topničtva raztjerani su neprijateljski brzi čamci.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Naše zrakoplovstvo uspješno je napalo partizane u s. D. Ribnik (20 km z. Varcar Vakufa) i bacio promičbene letake u istočnoj Bosni.

Vršilo razviđanja u okolini Sarajeva, Trebevića i Igman pl.

⁸ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 189.

⁹ Vrebac je tada držala Treća brigada Trinaeste divizije (vidi dok. br. 138).

¹⁰ O gubicima Prve brigade Devetnaeste divizije kod Bribirskih Mostina vidi dok. br. 124.

¹¹ Napade su izvodile jedinice Devetnaeste divizije (vidi tom V, knj. 28, operacijski izvještaj Štaba Osmog korpusa NOVJ o dejstvima podređenih jedinica od 7. aprila do 11. juna).

¹² Vjerovatno se odnosi na Neretvanski NOP odred.

Vršilo prienos ranjenika.

18. V srušen je jedan naš zrakoplov nad Jahorinom.
Posada se spasila padobranima.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Neprijateljski lovci-bombaši oštetili su 17. V tvornicu aluminiuma »Lozevac« u području Šibenika. 18. V p.z. obrana Mostara srušila je 3 neprijateljska četveromotorna zrakoplova.

Istog dana neprijateljski zrakoplovi bacili su nekoliko bombi na šire područje Zemuna. Šteta je neznatna, žrtava nema.

Obćenito: Prigodom razviđanja u području Rame predao se 1 partizan, a kod Aržana, Sinja i Narte u manjim skupinama poginuo je znatan broj partizana čiji broj nije javljen, dok vlastiti gubitci iznose: 3 domobrana i 1 ustaša poginuli, 3 domobrana i 3 ustaše nestali. Kod Imotskog uhićeno je 60 vojnih neposlušnika.

Osobitosti:

Nad područje Srbije neprijateljski zrakoplovi bacili su kesice s nadpisom »Supa«, koje se kod otvaranja upale. Upozoriti na ovo podređene postrojbe.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Karlovac 19. V u 0730 sati između Zdenčina i Horvati oklopni vlak je naletio na minu.¹³

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

---

¹³ Vidi dok. br. 132.

BR. 191

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRAŃSTVA OD 21. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U LICI, HRVATSKOM ZAGORJU, NA PAPUKU, KOD KARLOVCA, DRNIŠA I OBROVCA¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 142/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

21. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

... U Lici su uspješni podhvati jedne hrvatske legionarske divizije, te ustaških i domobranksih postrojbi² doneli izvanredne posljedke kako u pogledu uništenja neprijateljskih skupina, tako još više u pogledu pronalaženja i zapljene velikih neprijateljskih obskrbnih skladišta živeža, oružja, opreme, pričuvenih dielova za samovoze i t.d.³ koja su dugo vremena bila po neprijatelju brižno čuvana i dobro krinkana. Ovim je neprijatelju zadan veoma težak udarac i oduzeto mu najdragocenije tvorivo napljačkano i dobiveno od talijanske vojske, a dopunjeno putem anglo-američkih i sovjetskih zrakoplova.

... U Papuk pl. tučen je neprijatelj i iztjeran iz njegovih zimskih nastanbi i stalnih skrovišta, te su i ovdje pronađena i razorena podzemna skladišta i zaplijnjene velike količine oružja, opreme te raznog tvoriva i živeža.⁴

Izvanredni uspjeh P.T.S.-a i ustaških postrojbi u Zagorju i Kalniku pridionieli su pored uništenja ve-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 21/1—1, k. 38.

² O neprijateljskim snagama koje su od 7. do 22. maja učestvovali u operaciji »Morgenstern« u Lici vidi dok. br. 31 i 88.

³ Vidi dok. br. 189.

⁴ U toku napada na oslobođenu teritoriju Slavonije, od 26. aprila do 8. maja 1944, neprijatelj (Nijemci, ustaše i domobrani) uništio je 197 građevinskih objekata, 3 bolnice, 3 radionice, 4 pilane, 4 stolarske i lovačke, 2 lokomotive, željezničke mostove, kožarske radionice, 4 krojačke, 4 postolarske, 8 pekarskih, 6 mehaničkih radionica, 6 mlinova i veći broj magacina (vidi dok. br. 103 i 104 u ovoj knjizi, tom V, knj. 26, dok. br. 136; dok. br. 1—4/1, k. 119/7, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

likog broja neprijatelja⁵ još i daljnje smirenje sjeverozapadnog diela državnog područja, u kome danas seljak mirno radi na svome mukom stećenom dobru, a promet na cesti odvija se bez smetnji...

II PODRUČJA:

Brod: Neprijateljska »brigada« koja je prešla r. Savu kod Bos. Kobaša 15. V uspjela se ipak većim dielom prebaciti preko glavne pruge na sjever. Manji dio razpršen je i nalazi se između želj. pruge i Save. Poduzete su mjere za njegovo uništenje.⁶

Karlovac: Noću 18/19. V partizani su izvršili vatreni prepad na posadu s. Ilovac (1 km s. Karlovca) i na tvornicu Petreš (4 km j.z. Karlovca). Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubitci su nepoznati.

Drniš — Obrovac:

U području Drniša i Obrovača razpršile su njemačke borbene skupine neprijateljske razviđačke dielove, pri čemu je 12 partizana poginulo, 11 ih je ranjeno, a 7 ih je zarobljeno. Zaplijenjene su 2 strojnice.⁷

Djelat. nepr. zrakopl.:

Slabija djelatnost neprijateljskog zrakoplovstva. Naknadno se doznaće da je pri terorističkom napadaju neprijateljskih zrakoplova na Bihać poginulo 19 Niemaca, 26 ih je ranjeno i 5 nestalo. Ubijena su 74 konja i uništeno 15 samovoza. Do sada je izkapano ispod ruševina 424 mrtva građana. Srušena su 2 neprijateljska bombardera. 7 Amerikanaca je poginulo, a 3 zarobljena.

Nad iztočnim područjem države letilo je posljednjih noći više neprijateljskih obskrbnih zrakoplova.

Obćenito: U manjim podhvatuma na području Daruvara, Karlovca, Križevaca, Tuzle i Pala (kod Sarajeva) poginula su 3 partizana, 2 su ranjena, a 6 zarobljeno. Vlastiti gubitci: 1 domobran i 1 Niemac poginuli,

⁵ Vidi dok. br. 188 i 190.

⁶ Vidi objašnjenje br. 3 uz dokumenat br. 187.

⁷ Opširnije o borbama na navedenom području vidi dok. br. 124 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Devetnaeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ od 20. juna 1944.

7 domobrana i 1 Niemac ranjeni. Uhvaćena su 4 vojna neposlušnika.

Osobitosti: U području Pisarovine i Jastrebarskog pljačkali su partizani između 10 i 12. V. konje, živežne namirnice i rublje svim seljacima čiji su sinovi u hrvatskim oružanim snagama. Opljačkane stvari voze u Kordun.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Dugo Selo — Križevci 20. V 0810 sati između ž.p. Vrbovec i Prikraj naletio je na minu putnički vlak.⁸ Izkočila su 2 štitna kola. Žrtava nije bilo.

Na pruzi Zagreb — Karlovac 20. V u 0630 sati između ž.p. Zdenčina i Jastrebarsko naletio je oklopni vlak na minu.⁹ Izkliznulo je 5 kola, a pruga je oštećena. 4 domobrana su ranjena.

Na pruzi Banova Jaruga — Lipik noću 19/20. V između ž.p. Poljana i Kukunjevac porušena je želj. pruga u dužini od 3.400 metara.¹⁰

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

⁸ Vidi dok. br. 165.

⁹ Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹⁰ Prugu je porušio Posavski NOP odred (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—3/1, k. 119/7).

BR. 192

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 22. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV
JEDINICA NOV I POJ KOD NAŠICA, PETRINJE, BIHAĆA,
KISTANJA, NA KRBAVSKOM POLJU I BIOKOVU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 143/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

22. V 1944 godine.

II PODRUČJA:

Našice: Prigodom čišćenja područja južno od Našica od zao-
stalog neprijatelja 19. V. slomljen je slabiji neprija-
teljski odpor, uz 2 poginula i 2 zarobljena parti-
zana.² Oslobođeno je 26 ljudi, koje su bili partizani
silom odveli te uništeno 8 partizanskih nastanbi
(baraka).

Karlovac: 18. V u široj okolini Karlovca spustio se prisilno
1 njemački zrakoplov. U manjem podhvatu za oslo-
bođenje posade zrakoplova partizani su pretrpjeli
osjetljive gubitke, koji se ciene na 30 poginulih.³
Jedan njemački častnik zrakoplovac oslobođen je.

Petrinja: U nastavku podhvata z.j.z. Petrinje odbačen je ne-
prijatelj 19. V u smjeru jugozapada.⁴ Pojedinosti još
nisu javljene.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-
istorijskog instituta, reg. br. 22/1—1, k. 38.

² Opširnije o tome vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Istočne
grupe NOP odreda Štabu Šestog korpusa NOVJ od 3. juna 1944.

³ Štab Četvrtog korpusa, u depeši upućenoj 19. maja Glavnem
štabu NOV i PO Hrvatske, o tome kaže: »Jedan njemački avion srušio
se jučer kod Utinje. Danas se do njega sa tenkom probio neprijatelj
i zapalio ga. Uhvaćena dva avijatičara, od kojih je jedan pobegao.«
(Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4—1/13/I, k. 429 A).

⁴ Štab Sedme divizije poslao je 19. maja Štabu Četvrtog korpusa
NOVJ sljedeće depeše: »Neprijatelj je jutros prodro u Goru, predveče
se povukao u Petrinju. U napadu je sudjelovala Glinska i Petrinjsku
ustaška bojna i eskadron Kozaka ojačani sa dva brdska topa. Ustaše su
povukli iz Gore ustaške familije sa svom pokretnom imovinom. Cijelo
mjesto su temeljito opljačkali. Gubici neprijatelja 5 mrtvih i 19 ranje-
nih. — »Neprijatelj je u 14 sati prodro u pravcu Župića — Križa iz
Petrinje. Neprijatelj nije imao motorizacije. Imao je 3 topa, 4 teška

Bihać: 19. V odbijen je napadaj partizana na naše uporište 8 km s. od Bihaća, uz 8 poginulih partizana.

Gospić: Opaža se jače prikupljanje razpršenih skupina partizana u području Gospića.

Poslije završenog podhvata u području Otočac — Bihać nastavlja se čišćenje Krbavskog polja od zao-stalih partizana.⁵ 19. V poginulo je još 38, zarobljeno 43 i prebjeglo 6 partizana. Pronađena su još neka skladišta partizana te je zaplijenjeno: 1 top 7.5 sm, 3 skladišta strjeljiva, 1 samovoz i skladišta sa živežnim namirnicama.

Knin: Nakon što je slomljen žestok odpor neprijatelja, zauzeto je 19. V Kistanje⁶ (19 km j. z. Knina).

Istog dana odbijen je napadaj partizana na naše uporište 10 km i. od Biograda n/m.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Njemački zrakoplovi uspješno su napali 19. V partizanska skladišta strjeljiva i benzina u Prilišeu (14 km z. j. z. Karlovca), u kojima su nastali požari i eksplozije.

Naše zrakoplovstvo vršilo je prienos tvoriva i bacalo promičbene letke.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Živa neprijateljska zrakoplovna djelatnost nad područje obale, gdje je vatrom pješačkog oružja srušen 1 neprijateljski zrakoplov. 19. V neprijateljski zrakoplovi napali su strojnicama Imotski, bez učinka.

Obćenito: Prigodom razviđanja kod Banje Luke i Netretića (kod Karlovca) poginulo je 9 i zarobljeno 3 partizana, zaplijenjena je 1 strojopuška i 5 pušaka.

Posadi u Ozlju predala se 4 partizana i prijavilo se 5 vojnih neposlušnika.

Njemačko oružništvo u toku manjih djelatnosti i razviđanja od 1.—13. V zadalo je neprijatelju kod Vukovara, Vinkovaca, Iloka, Čađavice, Slat. Dre-

---

bacača, 15 šaraca. Neprijatelj je imao 7 mrtvih, 25 ranjenih. Na našoj strani 2 mrtva, 1 ranjen, 2 nestala . . . * (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 18—81, k. 813 A).

* Vidi dok. br. 188.

* U Kistanju se 18. maja nalazio jedan bataljon Prve brigade Devetnaeste divizije (vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Devetnaeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ od 20. juna 1944).

novca i Cabune sliedeće gubitke: 39 poginulih, 25 za-
robljenih, 32 ranjena i 3 prebjegla partizana. Zaplie-
njena su 2 strojosamokresa, 5 mina, puščano
strjeljivo, a razoreni su bunkerji, skloništa i razna
skladišta partizana.

Osobitosti: Opoža se pojačana djelatnost neprijatelja na pro-
metnim cestama u obalnom području i spriječavanje
prometa morskim putem.

19. V uništena su 3 vlastita teretna samovoza od mina
na cesti Bihać — Knin.

(M. P.)

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostozerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

BR. 193

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 23. MAJA 1944. O DEJSTIMA PROTIV
JEDINICA NOV I POJ U POŽEŠKOJ KOTLINI, KOD SISKA,
PETRINJE, PROLOGA I NA KRBAVSKOM POLJU¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 144/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

23. V 1944 godine.

I OBĆI PEGLED:

Veliki gubitci partizana u iztočnoj Bosni.
Pojačana razorna djelatnost neprijatelja na pruzi
Zagreb — Bjelovar.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 23/1—1, k. 38.

II PODRUČJA:

Požega: U Požeškoj kotlini pojačao je neprijatelj djelatnost ali su hrvatske i njemačke oružane snage odmah poduzele podhvate čišćenja i razbile neprijatelja, koji uzmiče u Papuk pl. Nađeno je 8 mrtvih partizana, a 2 su zarobljena. Zaplijenjeno je 10 pušaka.²

Sisak: 19. V u 2300 sata jedan ustaški razviđački odjel iz Martinske Vesi (12 km s. Siska) izvršio je čišćenje u području 7—8 km s. i. Lekenika te je tom prigodom zarobljeno 16 part. s oružjem, 8 bez oružja i 8 partizanskih odbornika.

Petrinja: 19. V naišli su dielovi kozačkih i ustaških postrojbi iz Petrinje na putu prema Gori (8 km j. z. Petrinje) na žilav neprijateljski odpor.³ Vlastiti gubitci: 1 Kozak poginuo, 1 ustaša i 3 Kozaka ranjeni. Zarobljena su 3 partizana.

Otočac — Bihać:

U nastavku podhvata čišćenja u području Krbavskog polja naišlo se na slab odpor manjih part. skupina koje uzmiču prema jugu.⁴ Neprijatelj je izgubio: 11 poginulih i 9 zarobljenih, a 8 partizana se predalo našim postrojbama.

Livno: Ustaške i njemačke borbene skupine napale su jednu part. skupinu kod Prologa (14 km z. j. z. Livna), te bez vlastitih gubitaka pobile 13 partizana, i 4 zarobile, dok su se 2 partizana predala.⁵

² O tome je Štab Šestog korpusa poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske slijedeći izvještaj (depešu): »Jedinice 12 divizije vodile su borbu na sektoru Caglina i Ruševa, sek. Brod. Neprijatelj, Čerkezi, nadirali su od Broda i Pleternice, potpomognuti tenkovima. Plijen: 1 puška, 1 pištolj i 2000 puščanih metaka. Gubici neprijatelja: 43 mrtva i veći broj ranjenih koje je neprijatelj odvukao. Naši gubici: 9 mrtvih, 19 ranjenih i 6 nestalih. Izgubljena 2 šarca, 3 p. mitraljeza i 6 pušaka.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—41, k. 119/7.)

³ Vidi objašnjenje br. 4 uz dok. br. 192.

⁴ Vidi dok. br. 188 i 192.

⁵ U operacijskom dnevniku Štaba Devete divizije o tome piše: »Jedan bataljon II brigade vodio je borbu sa neprijateljem 17 V 1944. kod Prologa, koji je iz Livna bio pošao ovim pravcem i vraćen je natrag bez naročitih rezultata.« (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 56—2, k. 842 A).

Djelat. vlast. zrakopl.:

Bacalo je promičbene letke na područje Žumberka, Zagorja, Bjelovara i Korduna te razviđalo područje Jahorine pl.

Posada našeg zrakoplova, koji je 18. V pao na Jahorini pl. prispjela je do naših postrojbi.

Obćenito: Prigodom manjih djelatnosti na području Daruvara, Đurđenovca, Siska, Karlovca, Romanije i Imotskog poginulo je 11, zarobljeno 34 dok se 5 partizana predalo.

Vojničkim oblastima u Pakracu prijavila su se dobrovoljno 32 vojna obveznika i 22 vojna neposlušnika.

22. V posadi u Ozlju prijavila su se 73 mužkarca, koji su izbjegli pred partizanima, među njima 50 vojnih obveznika.

Osobitosti: U području južno od Našica pronađeno je 14 zbirnih grobova sa 250 djelimično izmrvarenih lješina.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar noću od 21/22. V između ž. p. Prikraj i Vrbovec partizani su minirali 2 mosta i 4 propusta, a između ž. p. Križevci i Rovišće, oštetili prugu u dužini od 10 km i minirali 3 mosta.⁶ Prekid prometa trajati će nekoliko dana.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

⁶ Diverziju su izvele jedinice Trećeg diverzantskog bataljona u sadejstvu sa Drugom brigadom Trideset treće i dvjema brigadama Dvadeset osme divizije (vidi dok. br. 127 i 165 u ovoj knjizi i dok. br. 6—19/4, k. 551a, dok. br. 1—2, k. 1124 i dok. br. 25—1, k. 1134 u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

BR. 194

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-MOBRANSTVA OD 24. MAJA 1944. O ISKRCAVANJU JE-DINICA NOV I POJ NA OTOK UGLJAN I O BORBAMA KOD BUJAVICE I NA BRAČU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 145/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

24. V 1944 godine.

I OBĆI PEGLED:

Uspješno se nastavlja uništenje uklieštenih neprijateljskih snaga u iztočnoj Bosni.

Neprijatelj se iskrcao na o. Uljan, ali je odbačen.

II PODRUČJA:

Pakrac: U s. Bujavica (12 km z. Pakraca) razbijena je 22. V jedna partizanska skupina, koja je na mjestu borbe ostavila 12 mrtvih.²

Prigodom popravka želj. pruge kod Brezine — Bujavica 22. V poginulo je 5 i ranjeno 12 radnika od postavljenih mina.³

Jadranska obala:

Završen je podhvati čišćenja sjevernog diela otoka Brača bez neprijateljskog otpora.

Noću 20/21. V kod Brača odbijen je napadaj 3 neprijateljska brza čamca na njemačku brodopravnju. Jedan neprijateljski brzi čamac je teže, a 2 su lakše oštećena. 3 čamca brodopravnje lakše su oštećeni. Kod Primoštena zaplijenjeno je 11 partizanskih čamaca.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 24/1, k. 38.

² U izvještaju Zapadne grupe NOP odreda Šestog korpusa NOV kaže se o događajima na području Bujavice, pored ostalog, slijedeće: »Isto tako neprijatelj je upao dana 21. V. o.g. iz Lipika u selo Bujavicu, te je tamo pljačkao i popalio nekoliko kuća«. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 32.2—3, k. 1621).

³ Prugu je 19. 20. maja 1944. porušio u dužini od 5 km Posavski NOP odred (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 36—1/2, k. 473).

21. V partizani su se izkrcali na o. Ugljanu kod Zadra i obkolili jedno naše uporište.⁴ Upućena pojačanja oslobodila su obkoljene. Vlastiti gubitci: 6 Niemaca poginulo i 1 ranjen.

Navodno se izkrcalo 500 partizana s namjerom zauzimanja Preka. Poduzete su protumjere.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Jedan englezki lovac srušio je 22. V jedan naš zrakoplov 8 km s. Bihaća. Pilot nadporučnik Mihaljević i tajnik Podpredsjedništva vlade Namik Kulenović poginuli.

Djelat. vlast. zrakopl.:

U toku 22. V odpremljeno je vojnič. tvorivo u Koprivnicu te izvršeno bacanje letaka u području Samobora i Kravarskog.

Obćenito: Našim vojnič. oblastima u Pakracu javilo se dobrovoljno 57 vojnih obveznika i mjestnom zapovjedništvu Varaždin 45 vojnih neposlušnika, a posadi u Markuševcu kod Zagreba 60 vojnih neposlušnika.

Osobitosti: U području Sinja partizani su iz okolnih sela protjerali oko 2.000 žena i djece onih obitelji čiji se članovi nalaze u hrvatskim oružanim snagama.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Sisak 23. V u 0658 sati između ž. p. Vel. Gorica i Mraclin naletio je putnički vlak na minu.⁵ Oštećen je stroj, jedna štitna kola i želj. pruga. Žrtava nema.

(M. P.)

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

⁴ Na Ugljan se iskrcao Otočki NOP odred (vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 101).

⁵ Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121).

BR. 195

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-
MOBRANSTVA OD 25. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV
JEDINICA NOV I POJ KOD DARUVARA, U BANIJI NA
KORDUNU I UGLJANU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 146/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

25. V 1944 godine.

I OBĆI PEGLED:

Otok Uljan očišćen od neprijatelja. Na otoku Mljetu izkrcao se neprijatelj. Borbe su u toku.

Napadnut je Varaždin i sela oko Varaždina te u Međumurju iz zraka. Srušena su 2 neprijateljska četverostrojna zrakoplova.

II PODRUČJA:

Papuk — Psunj:

U nastavku podhvata čišćenja od zaostalih partizanskih skupina, poduzet je podhvat i u području 10 km z. od Daruvara, u svrhu uništenja skupina partizana, koje su se tu pojavile. Ubijen je 1 politički komesar.

Kordun — Banija:

22. V odpočeo je podhvat sa zadaćom uništenja neprijatelja u planinama Banije i Korduna.² Naše i njemačke oružane snage vode borbu s partizanima 6—7 km s. z. i zapadno od Cazina. Iz Bos. Krupe nadire hrvatski lovački sdrug prema sjeverozapadu dok druga borbena skupina nastupa iz Bihaća u smjeru sjeverozapada.

Gospic: U toku borbi lovačkih odjela s neprijateljem u području Udbine i Vrebca³ (10 km i. od Gospića) ubi-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 25/1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 14 juna 1944.

³ O tim borbama vidi dok br. 106, 110, 117, 120, 125, 128 i 131.

jena su 2 partizana i 6 ih je zarobljeno. Zaplijenjeno je 1 partizansko skladište s 1800 litara nafte i 97 gušma za samovoze.

Jadranska obala:

Otok Uljan očišćen je od neprijatelja, koji se poslije neuspjeha u neredu povukao i prebacio na Dugi Otok.

23. V izkrcao se neprijatelj na otok Mljet, južno od Babinog Polja.⁴ Neprijatelj se prevezao na 4 broda za izkrcavanje, a osiguranje je vršio jedan razarač i 6—8 obalnih brzih čamaca. Izkrcajni neprijatelj napao je bacačima njemačko uporište na visu 488 (sjev. Babinog Polja). Protumjere su u toku.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo je razviđanja, prienos tvoriva i strjeljiva, kao i bacanje letaka.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Pojačana djelatnost neprijateljskih lovaca-bombardera na području obale, Bihaća i Ostrožca, zatim sjeverno Broda i Nove Kapele i prelieti jakih skupina bombarderskih zrakoplova nad područjem države i napadaji na Varaždin i okolicu (u podr. Mostara).

22. V napali su neprijateljski zrakoplovi bombama i strojničkom vatrom njemački povoz teretnih samovoza. 4 samovoza izgorila, 3 su oštećena, a 19 Njemaca poginulo i 8 ranjeno. Osim toga ubijena su 4 djeteta i ranjena 1 žena.

24. V prilikom prelieta jačih neprijateljskih bombarderskih skupina pale su 2 bombe na zapadno gradsko područje Zagreba. Šteta je neznatna, a žrtava nema.

Istog dana napadnut je Varaždin od 10 neprijateljskih zrakoplova u 1047 sati. Bačeno je oko 200 manjih bombi. Istodobno napadnut je i grad strojničkom vatrom. Do sada ima 20 mrtvih i 40 ranjenih.

⁴ U depeši Štaba Mornarice NOVJ od 25. maja o tome piše: »Engleski komandosi u jačini od 1000 vojnika izvršili su napad na neprijateljski garnizon na otoku Mljetu tokom 23. maja. Jačina neprijatelja 250 vojnika, uglavnom na položaju: kota 488 (Maligrad). Mi smo dali samo putovode. Do samog juriša i borbe nije došlo. Bilo je samo nešto malo minobacačke vatre. U veće su se Englezi povukli ne učinivši ništa«. (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—1, k. 119/8.)

Manje je oštećena želj. postaja, bolnica i neke posbničke zgrade. Teže je oštećena svilana, gdje je pogodena strojarna. Istodobno napadnuta su bombarbama i strojničkom vatrom okolna sela. Nema još podataka o šteti i gubitcima.

24. V neprijateljski zrakoplovi bombardirali su sela Šalovec i Hrastje (5 km s. i. Sv. Ivan Zeline) (Izvješće vatrogasne sati narodne zaštite u Sv. Ivan Zelini).

Obćenito: U toku manjih podhvata kod Pakrac, Daruvara i na području zapovjedništva Velebit — Dinara ubijeno je 17 partizana (2 partizanke), mnogo je ranjeno i 1 je zarobljen.

U Pakracu prijavilo se našim vojničkim oblastima 13 vojnih neposlušnika, u Daruvaru 10.

Osobitosti: Kod s. Farkašić (9 km z. Siska) prijavilo se našim oblastima u Sisku 150 naših vojnih obveznika (od kojih 2 s oružjem) koji su do sada bili pod partizanskim vlastima.

Za odmazdu partizani uništavaju njihovu imovinu i pliene stoku.

Poduzete su protumjere.

Noću 20/21. V napale su 3 partizanske nazovi »brigade« četničko uporište Saračica (6 km s. z. Banje Luke), koje je pod zapovjedništvom našeg časnika, i u ogorčenoj borbi uz pomoć topničtva napadaj odbijen. Četnici su imali 7 mrtvih i 3 ranjena, a partizani su odvukli svoje mrtve i ranjene na 7 kola zaplijenjenih od seljaka.

Doznaće se da je prigodom bombardiranja Zemuna pobjegao veći broj Talijana (njemačkih zarobljenika) u Kupinovo (kotar Zemun), gdje su ih uhvatili partizani i odveli sa sobom.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Zagreb — Karlovac 23. V oko 2300 sati minama je razoren pruga između ž. p. Leskovac i Horvati.⁵ Uništeno je 16 tračnica.

Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga 24. V oko 2230 sati između ž.p. Moslavina — Popovača i Kutina

⁵ Minu su postavili diverzanti Drugog diverzantskog bataljona (vidi dok br. 132).

minama je oštećeno oko 800 metara pruge.⁶ Promet je obustavljen.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 196

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-MOBRANSTVA OD 26. MAJA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD KUTINE, CAZINA, PRIMIŠLJA, ZADRA, IMOTSKOG I NA KRBAVSKOM POLJU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 147/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
26. V 1944 godine.

I OBĆI PEGLED:

Otok Šolta očišćen od neprijatelja.
Na otoku Mljetu izkrcali su se samo Englezi.² Primorani su na uzmak.

II PODRUČJA:

Kutina: Vlastite snage napale su noću na 23. V partizansku skupinu kod s. Selišća (8 km s. s. z. Kutine) te istu raspršile. Neprijatelj je ostavio na mjestu borbe 26 poginulih i 18 zarobljenih, zaplijenjeno je 8 pušaka.

Cazin: Naše snage³ napale su neprijatelja u utvrđenim poljskim postavima na području s. Bužima (12 km s. i.

⁶ Prugu su razorili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona (vidi dok. br. 2—4, k. 121, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 26/1—1, k. 38.

² i ⁸ Vidi objašnjenje br. 4 uz dok. br. 195.

³ Odnosi se na dijelove Desete lovačke pukovnije (vidi dok. br. 123 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Unske operativne grupe Štabu Četvrtog korpusa NOVJ od 11. juna 1944).

Cazina) pri čemu je palo 7 partizana, a 1 je prebjegao.

Ogulin: 24. V jedna sat pokušala je iz vlastite pobude zauzeti jedan most 17 km j. j. i. od Generalskog Stola (15 km s. i. Ogušina), ali je bila obkoljena od jačih neprijateljskih snaga. Odmah su upućena pojačanja. U ogorčenoj borbi koja se razvila vlastiti gubitci iznose: 7 poginulih, 17 ranjenih i 40 nestalih.⁴ Neprijateljski gubitci su također visoki, ali se nisu mogli točno ustanoviti.⁵

Otočac — Bihać:

U nastavku podhvata čišćenja kod Krbavskog polja razpršene su manje skupine partizana.⁶ U toku borbi poginulo je 4 partizana i zaplijenjen 1 bacač i 4 puške.

Knin: Sjeverozapadno i sjeveroiztočno od Knina razbijene su slabije neprijateljske skupine pri čemu je palo 12 partizana, 2 su zarobljena te zaplijenjene 2 strojnica.

Zadar: 23. V odbijen je neprijateljski napadaj na ustaško uporište 24 km s. i. Zadra. Istovremeno su upućena pojačanja iz Zadra, koja su uspjela potopiti 2 neprijateljska čamca za izkrcavanje. Neprijateljski gubitci: 5 partizana poginulo, 3 su zarobljena, a zaplijenjene su 2 strojnica i 1 engleska samoradna puška.

Imotski: U noći na 20. V odbijen je neprijateljski napadaj na Zagvozd⁷ (12 km j. z. Imotskog) bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci nisu poznati.

Jadranska obala:

23. V izkrcali su se Englezi (nepoznat broj) na otok Mljet.⁸ Na otok su upućena pojačanja njemačkih snaga, koja su uzpostavila spoj s vlastitim uporištima. Neprijatelj koji je bio zaposjeo visove sjeverno i sjeverozapadno od uporišta, povukao se pri dolasku pojačanja.

23. V kod Lovišta (kraj Dubrovnika) 1 njemački jedrenjak je zarobljen, 1 potopljen, a 1 oštećen nasukao se.

⁴ Prema izvještaju Štaba Osme divizije, borba je vođena 21. maja kod Primišla (opširnije o tome vidi dok. br. 129).

⁵ Jedinice Osme divizije imale su 4 poginula i 21 ranjenog (vidi dok. br. 129).

⁶ Vidi dok. br. 188 i 190.

⁷ Napad su izvele jedinice Grupe južnodalmatinskih NOP odreda (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 17/12, k. 1603 A).

Zapadni dio otoka Šolte očišćen je od neprijatelja.
23. V kod Podubaca (kod Dubrovnika) neprijateljski borbeni čamci potopili su 3 jedrenjaka na kojima je bilo dosta putnika i nešto njemačkih vojnika.

Djelat. vlast. zrakopl.:

23. V izvršeno je razviđanje okolice Rajlovca i bacanje promičbenih letaka na području Travnik, Blagaj, Bugojno, Fojnica, Tuzla, Kladanj.

24. V vršeno je 5 bojnih zadataka na području Sarajeva te bacanje letaka na području Gline, Petrinje, Kozare, Motajice i Psunj pl.

25. V izvršeno je bombardiranje neprijateljskih prijevoznih plovnih sredstava na r. Kupi između Lasinje i Pokupskog.

Potopljen je 1 veliki i 8 manjih čamaca te 1 skela. Osim toga izvršen je prienos službene pošte u Gospic i Bihać.

Djelat. nepr. zrakopl.:

Broj žrtava neprijateljskog terorističkog zračnog napada na Varaždin popeo se na 27 poginulih, 31 teže i oko 30 lako ranjenih osoba.

25. V oko 1600 sati 2 neprijateljska zrakoplova bacili su nekoliko bombi na s. Lisce (1 km s. Širokog Brijega).

Pojedinosti nisu javljene.

Obćenito: Prigodom manjih djelatnosti u području Križa i Pakrac, te Šida i Voćina poginulo je 12, a zarobljeno 18 partizana.

U području Daruvara prijavilo se 60 vojnih neposlušnika (među njima i dosta Čeha koji ne bi želili biti izseljeni u Njemačku).

Osim toga našim vojničkim oblastima u Daruvaru prijavilo se 38, a u Varaždinu 43 vojna neposlušnika.

Osobitosti:

Hrvatski protuzrakoplovni topnici stigli su na Sušak i preuzeли protuzrakoplovne bitnice od Talijana.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 25. V u 1740 sati između ž. p. Bos. Novi i Ravnice naletio je na minu teretni vlak. 8 kola je izkliznulo i prevrnulo se. 15 osoba je poginulo i 15 ranjeno. Promet se vrši prelaženjem. Na pruzi Metković — Ploče 25. V u 0555 sati između

ž. p. Rogatin i Ploče naletio je na minu vojni vlak, a potom je napadnut strojopuščanom vatrom.⁹ Izkliznula su štitna kola i 1 vagon. Žrtava nije bilo. Promet je u prekidu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 197

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 27. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA NARTU I O BORBAMA KOD SLAVONSKOG BRODA, SLAVONSKE POŽEGE, METKA, ZELOVA I U BANIJI I NA KORDUNU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 148/44.

27. V 1944 godine.

I OBĆI PEGLED:

Podhvati u Baniji i Kordunu razvija se po osnovi. Uspješan manji poduhvat u Dilj Pl. Medak (na području Gospića), koji je prolazno bio u nepr. rukama, oslobođen je. Uništenje nepr. snaga u iztoč. Bosni se nastavlja. Bihać ponovno težko bombardiran.

II PODRUČJA:

Bjelovar: U noći na 25. V. napali su partizani posadu Narta² (10 km. j. z. Bjelovara). Borba se vodila cieli dan.

⁹ Napad je izveo Neretvanski NOP odred (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 23 10, 1617).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 27 1—1, k. 38.

² Neprijateljski garnizon u Narti napala je Prva brigada Trideset treće divizije (vidi dok. br. 116, 119, 160 i 161 i dok. br. 10 1, k. 1210, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

Upućena su njemačka i naša pojačanja i poduzete su protumjere.

Istog dana partizani³ su izvršili nekoliko manjih vatreñih prepada na osiguranja Bjelovara.

Sl. Brod: U toku je podhvata u području sjeverno Sl. Broda i sjeverno Sl. Požege, gdje su prema prvim viestima neprijatelju nanieti osjetljivi gubitci od preko 100 mrtvih.⁴

Banija — Kordun:

U nastavku podhvata u Baniji i Kordunu 23. V podhvatne snage osvojile su partizanske postave na crti Čuntić — Kraljevčani — Čuntički Prnjavor (9-13-10 km. j. Petrinje). Partizani su se povukli u Petrovu Goru.⁵

Gospić: 24. V slomivši neprijateljski odpor naše čete oslobođile su Medak (16 km. j. i. Gospića), koji je prolazno bio u neprijateljskim rukama.

• • •
Sinj: 21. V u borbi na području Zelova (9 km. s. z. Sinja) ustaške postrojbe pobile su 8 partizana, a zarobile 4, bez vlastitih gubitaka.⁶

Kod Kukuzovca (5 km. j. Sinja) naš teretni samovoz našao je na minu te je uništen. Žrtava nema.

• • •
Jadranska obala:

Otok Mljet očišćen je od neprijatelja.

Poslije pretravljenog neuspjeha Englezi su noću 23/24. V u bijegu naglo napustili otok. Neprijateljski gubitci: 4 poginula, 5 zarobljenih, 2 prebjegla i 10 je Engleza ranjeno.

Vlastitih gubitaka nije bilo.⁷

³ Odnosi se na Sedamnaestu i Dvadeset prvu brigadu Dvadeset osme divizije, koje su zatvaranjem pravca Bjelovar — Narta sadejstvovale Prvoj brigadi Trideset treće divizije (vidi dok. br. 116).

⁴ Vidi dok. br. 116, 119, 160 i 161.

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

⁶ Ustaše su iz zasjede napale četu Druge brigade Dvadesete divizije koja je obezbjedivala transport ranjenika. Gubici čete: 2 poginula, 4 lakše ranjena i 3 nestala (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 30 2, k. 1029).

⁷ Vidi objašnjeje br. 4 uz dok. br. 195.

Djelatnost vlast. zrakopl.:

Vršilo bojne zadaće i bacalo promičbene letke.

Djel. nepr. zrakoplovstva:

23. V šest nepr. zrakoplova bombardiralo je i napalo strojničkom vatrom njemački samovozni povoz u s. Glavina (2 km. z. Imotskog).

U selu srušena jedna kuća. Njemački gubitci nisu poznati.

24. V srušio se jedan nepr. 4-strojni zrakoplov na o. Brač, a na o. Pag zarobljeno je 9 članova posade jednog oborenog amerikanskog zrakoplova.

Obćenito: Obzirom na objavljeni skori svršetak važenja Po-glavnikove amnestije (čije je trajanje 26. V produženo do 1 srpnja), broj vojnih neposlušnika naglo je porastao. Tako se u Daruvaru u toku 25. i 26 V javilo 395, u Sisku 185, u Varaždinu 341, u okolini Daruvara još 60, te u Grubišnom Polju 177 vojnih neposlušnika. Ukupno ih se prijavilo 1.159.

Na području Kutine uhićeno je 16 vojnih neposlušnika. Prigodom razviđanja i manjih djelatnosti kod Ivanić Grada, Popovače, Karlovca, Ozlja i Imotskog poginula su 3, ranjena 4, zarobljen 1 i predala se 3 partizana, dok vlastiti gubitci iznose: 1 Niemac poginuo, 2 Niemca i 1 domobran ranjeni.

Dogodaji na prugama:

25. V u 15.45 sati na glavnom kolodvoru u Zagrebu razprsnuo se pakleni stroj u vagonu putničkog vlaka, određenog za njemačku vojsku. Ranjena su 2 njem. vojnika i 1 željezničar.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

BR. 198

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 28. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD DARUVARA, SLAVONSKOG BRODA, SLAVONSKE POŽEGE, VRGORCA I NA KORDUNU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 149/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

28. V 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspjeh u podhvatu južno od Slav. Požege.
Pojačana djelatnost nepr. lovaca-bombardera.

II PODRUČJA:

Daruvar: Uspješno se nastavlja podhvat u području Bastaja i Sirača (9 km. s. i. i 8 km. j. i. Daruvara). Uhvaćeno je 11 sumnjivih osoba. Jedan domobran je ranjen.

Sl. Brod — Požega:

Naše borbene snage ponovno su postigle velik uspjeh u podhvatu između Sl. Broda i Slav. Požege. Neprijatelj je izgubio 174 poginulih (prebrojeno), dalnjih 50 je vjerojatno poginulo, dok je 15 partizana zarobljeno.² Plien: 6 strojnica, više pušaka, razno drugo oružje i strjeljivo.

Vlastiti gubitci: 6 Kozaka poginulo, 19 ranjenih.

Kordun: Nastavlja se podhvat na području 20 km. južno Karlovca, gdje naše i njemačke postrojbe usredotočeno napadaju protivnika.³

Metković: Započeo je podhvat na području Vrgorca⁴ (28 km. s. z. Metkovića). Neprijatelj pruža jak otpor te je

¹ Original. pisan na mašini. latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnistorijskog instituta, reg. br. 28.1—1, k. 38.

² Ukupni gubici Dvanaeste divizije u borbama 24. i 25. maja bili su: 18 poginulih i 48 ranjenih (opširnije o tome vidi tom V, kn. 28, izvještaj Štaba Dvanaeste divizije Štabu Šestog korpusa NOVJ od 1. juna 1944).

³ Vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

⁴ Štab mornarice 29. maja 1944. poslao Štabu Osmog korpusa NOVJ depešu u kojoj kaže: »16. maja (vjerovatno pogrešno dešifrovano:

izgubio 7 poginulih (prebrojeno) i 20 ranjenih. Uništene su part. nastambe i zaplijenjeno je nešto oružja i strjeljiva.

Djel. nepr. zrakoplovstva:

26. V u 16.10 sati nepr. zrakoplovi napali su uzletište kod Zadra i prouzročili manje štete. Istog dana napadnut je njemački samovozni povoz na cesti 10 km. jugo-iztočno Ključa. Uništeno je 5 i oštećeno 7 samovoza.

Obćenito: Prigodom razviđanja i manjih djelatnosti u području Marije Bistrice, Karlovca, Podr. Slatine, Đurđenovca i Vinkovaca poginulo je 8 partizana, 2 su zarobljena, 3 su se predala te je zaplijenjeno 5 pušaka. Jedan njem. vojnik poginuo, 2 su ranjena.
Našim vojničkim oblastima u Pakracu prijavila su se 52 vojna neposlušnika, u Varaždinu 145, a u Križevcima za vrieme od 17—26. V ukupno 440.

Dogodaji na želj. prugama:

Na pruzi Vinkovci — Šid 27. V u 22.20 sati između ž. p. Tovarnik i Šid strojni vlak naletio je na minu. Izklizla dvoja kola.

Na pruzi Zaprešić — Zabok 27. V u 16.20 sati između ž. p. Zaprešić — Pušća-Bistra mješoviti vlak napadnut je pušč. i strojopušč. vatrom. Poginule su 2 osobe.

Na pruzi Doboј — Bos. Brod: 27. V u 05.20 sati između ž. p. Doboј i Bos. Brod naletio je na minu teretni vlak. Stroj i 7 kola izkočilo. Vlakovoda je ranjen, a promet se vrši prelaženjem. Na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga u noći na 28. V kod ž. p. Prećec i Novoselec-Križ na nekoliko mjesta oštećena je želj. pruga minama.⁵ Promet se vrši prelaženjem.

---

treba: 26. maja — prim. red.) otpočela nepr. ofanziva na istočno Biokovo. Neprijatelj imao osjetne gubitke. Komandant Neretvanskog partiz. odreda Prpić poginuo. Inače nemamo podataka o vlastitim gubitcima. Na zapadnom Biokovu situacija nepoznata. Ofanziva vjerovatno u toku». (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1—1, k. 119.8).

⁵ Prugu su porušili diverzanti Trećeg diverzantskog bataljona u sadejstvu s jedinicama 'Trideset treće divizije (vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Desetog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 18. juna 1944).

Na pruzi Zagreb — Karlovac u noći na 28. V minama je oštećena želj. pruga između ž. p. Zdenčina i Jastrebarsko.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpuškovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 199

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-MOBRANSTVA OD 29. MAJA 1944. O NAPADU JEDINICA NOV I POJ NA NARTU I ARŽANO I O BORBAMA KOD GRUBIŠNOG POLJA, SLAVONSKOG BRODA I POŽEGE, U BANIJI I NA KORDUNU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 150/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

29. V 1944. godine.

I OBĆI PREGLED:

Obranbeni uspjeh kod Narte.

Napadaj nepr. zrakoplovstva na Banja Luku, Knin, Drniš, želj. post. i vlak kod Jastrebarskog, želj. post. Zdenčina i na područje Velike Gorice kod Zagreba.

II PODRUČJA:

Bjelovar: Odbijen je napadaj na posadu u Narti (9 km. j. j. z. Bjelovar) pri čemu je neprijatelj izgubio 50 poginulih, 2 zarobljena i 3 prebjegla partizana.²

¹ Original. pisan na mašini. latinicom. nalazi se u Arhivu Vojno-istorijskog instituta, reg. br. 29 I—1, k. 38.

² O gubicima jedinica Desetog korpusa i Dvadeset osme divizije u borbama za Nartu vidi dok. br. 160 i 161.

Daruvar — Pakrac:

Iznenadnim podhvatom 27. V razpršena je jedna skupina partizana 4 km s. Grubišnog Polja, pri čemu su poginula 2 partizana, a u području sela Brekinjska (12 km s. z. Pakraca) ubijen je glavni »intendant« psunjskog partizanskog »odreda« i dva partizana.

Slav. Požega — Brod:

U nastavku podhvata južno od Slav. Požege, izgubio je neprijatelj još 5 poginulih.

U manjem okršaju 4 km s. z. Okučana izgubio je neprijatelj 3 pog. i 2 zarobljena partizana.

Plien: ručno vatreno oružje, bombe i strjeljivo.

Kordun — Banija:

U nastavku podhvata u Kordunu,³ usredotočenim napadajem dostignuta je s jedne strane Korana, dok je druga borbena skupina dostigla Vojnić (21 km. j. i. Karlovca) i Krnjak (18 km. j. j. i. Karlovca). Najjači odpor dao neprijatelju u području Đurića Kose (16 km. j. z. Glina). Do sada poznati gubitci partizana: 30 mrtvih.

Imotski: 27. V jake part. snage potisnule su posadu našeg uporišta Aržano (22 km. s. z. Imotskog) i ušle u to mjesto.⁴

Jadranska obala:

Noću 25/26. V napadnuto je vlastito uporište na otoku Pašman vatrom s jednog neprijateljskog ratnog broda,⁵ ali je napadač protjeran topničkom vatrom. Gubitaka nije bilo.

Po izkazima bjegunaca na Dugom Otoku nalaze se neprijateljske (angloameričke) postrojbe u pripremi za izkrcavanje.⁶

Na otoku Šolti nema neprijatelja.

³ Opširnije o pothvatu »Šah« vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

⁴ Treća brigada Dvadesete divizije u sadejstvu s jednim bataljonom Mosorskog NOP odreda uništila je ustaško-domobransku posadu u Aržanu (vidi dok. br. 159).

⁵ Napad je izvela flotila Trećeg pomorskog obalskog sektora (vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 101).

⁶ Netačno. Na Dugom otoku nije bilo anglo-američkih snaga.

Djelat. vlast. zrakoplovstva:

Bombardirana su mjesta neprijateljskih »štabova« i neprijateljskih postavi u području Tuheljskih Toplica i Sanskog Mosta.

Djelat. neprij. zrakoplovstva:

Pojačano djelovanje nepr. zrakoplovstva nad čitavim područjem države, posebno jaka djelatnost nepr. lovaca-bombardera.

25. V napadnut je Knin bombama i strojničkom vatrom od nepr. zrakoplova, koji su protivno međunarodnom ratnom pravu nosili njemačke i talijanske vrhovničke znakove i žute oznake na krajevima krila. Gubitaka nije bilo.

26. V. povrh pokušaja spriječavanja podhvata protiv part. vodstva u području Drvara, napali su nepr. zrakoplovi u nizkom lietu njem. samovozni povoz na cesti Bihać — D. Lapac i uništili nekoliko samovoza.

28. V izvršilo je nepr. zrakoplovstvo sliedeće napadaje: a) Sedam nepr. lovaca-bombardera bacilo je nekoliko bombi na Kurilovec i Pleso (13 i 11 km. j. i. Zagreba). Žrtava nije bilo. b) U 16,25 sati napadnuta je želj. postaja Jastrebarsko i putnički vlak na postaji od nepr. lovaca-bombardera strojničkom vatrom. Poginulo je 7 i ranjeno 30 putnika. c) U 16,30 sati napadnuta je bombama Banja Luka i uzletište Zalužani. Baćene su 33 manje bombe od kojih se 22 nisu razprsle. Bombe su pale na vojničko groblje. Žrtava nema.

d) u 17,17 sati napadnut je od lovaca-bombardera bombama i strojničkom vatrom Drniš. Pojedinosti nisu još javljene.

e) U 16,35 sati 15 nepr. zrakoplova napalo je strojničkom vatrom želj. postaju Ždenčina i sve posade na pruzi do želj. postaje Draganići. Poginula su 2 a ranjeno 23 ustaše.

Obćenito: U toku manjih podhvata i razviđanja u području Vukovara, Sinja, Daruvara i Grubišnog Polja poginulo je još 15 partizana.

Vlastiti gubitci 2 domobrana i 1 ustaša poginuli, 1 ustaša ranjen. U području Pakraca prijavilo se našim postrojbama 11 vojnih neposlušnika, kod Grubišnog Polja 20, kod Daruvara 83 i kod Hercegovca i Garešnice 500. Ukupno 614 vojnih neposlušnika.

Osobitosti: Djelatnost minama u svrhu spriječavanja prometa. Na o. Braću naišla su 2 njem. samovoza na mine. 5 Niemaca je poginulo, a 3 su ranjena.

27. V oko 16,30 sati na putu D. Stubica — Marija Bistrica partizani su napali obhodnju rizničke straže, ranili nadstražara, sve ih svukli, opljačkali i zatim ostavili.

Dogodaji na prugama:

Noću 25/26. V napadnut je teretni vlak s.i. od Konjica pri čemu je 8 vagona sa strjeljivom odletilo u zrak. Iztraga je u toku. 27. V oko 15,30 sati kod ž. p. Pojatno na pruzi Zaprešić — Zabok partizani su napali vlak. 2 putnika poginula, 5 je ranjeno.

Oružnici, koji su odbili napadaj pobili su 3 i zaborobili 2 part.

Na pruzi Karlovac — Ogulin 28. V 08,25 sati između ž. p. Tounj-Zdenac i G. Dubrave putnički je vlak naletio na minu, a po tom napadnut. Izklizla dvoja kola i stroj. 1 putnik ranjen.

Na pruzi Metković — Ploče 28. V u 05,40 sati između ž. p. Rogatin i Komin naletio je na minu teretni vlak.⁷ 4 vagona i stroj izkliznuli. Žrtava nema. Promet je prekinut.

Na pruzi Brod — Zemun 29. V u 05,10 sati između ž. p. Andrijevci i Strizivojna — Vrpolje naletio je na minu vojni vlak. Pojedinosti nedostaju.

28. V u 23,50 sati između ž. p. Ruma i Kraljevci naletio je na minu vojni vlak, izkliznuo stroj i dvoja štitna kola.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁷ Diverziju je izveo Neretvanski NOP odred (vidi tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Neretvanskog NOP odreda od 29. juna 1944).

BR. 200

IZVJEŠTAJ KOMANDANTA PRVOG LOVAČKOG REZERVNOG PUKA OD 29. MAJA 1944. O BORBAMA OVOG PUKA PRILIKOM POTHVATA »ŠAH«¹

1. lovač. rez. puk
Ia Ac 13/44.

K-dno mesto, 29. 5. 1944.
Poverljivo

*Izveštaj o borbama
vođenim prilikom akcije »Šah«² od 26. 5.—28. 5. 44.*

Neprijatelj:

Neprijatelj je držao³

1.) Kordunskim odredom prostor Kestenjak od Siće (7 ist. Gener. Stola) do Bukovca (16,5 ist. Tounja), a delovima onostranu obalu r. Korane, jednom verovatno III brigadom 8. kordun. div. prostor sev. i juž. Veljuna (18 jug.-ist. General-skog Stola), 1. brigadom 8. kordun. div. i novoprivedenim Flaškim odredom prostor Primišlja (13 jug.-zap. Slunja) i jako poseo visove južno i istočno ovoga mesta.

Zadatak:

Borbena grupa Hameršmit (Hammerschmidt) koja se sastoji iz:

- 1.) Komandnog mesta batalj. A 1. lov. rez. puka
- 2.) Komandnog mesta batalj. B 1. lov. rez. puka
- 3.) Pukovske štabne čete 1. lovač. rez. puka
- 4.) Protivtenkov. čete 1. lov. rez. puka
- 5.) Čete za izvođenje nastave sa potčinjenim joj tečajem
- 6.) Snajperskog tečaja
sa pridatim:
- 7.) Izviđačkim odredom 55⁴ i
- 8.) Oklop. izviđač. vodom LXIX arm. korps. za naročitu upotrebu ima zadatak da 26. 5. 44. polazeći u 03,00 čas.

¹ Dokumenat, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u mikroteci Vojnoistorijskog instituta, reg. br. Minhen-N 10/1410—1416.

² Opsirnije o toj akciji vidi dok. br. 123, 163, 166 i 202.

³ Odnosi se na jedinice Četvrtog korpusa NOVJ. O rasporedu ovih jedinica neposredno pred početak prodora njemačkih i ustaško-domobranci snaga u Baniju i na Kordun vidi dok. br. 123 u ovoj knjizi i dok. br. 2—8, k. 426 A, u Arhivu Vojnoistorijskog instituta.

⁴ Iz sastava njemačkog Šezdeset devetog korpusa (vidi dok. br. 123).

- a) Motor. kolonom Izviđač. odreda 55 i Oklop. izviđač. vodom nastupa putem Karlovac — Leskovac (10 ist. Karlovca) do Bukovca, gde treba da borbom osigura prelaz preko Korane; Izviđač. odredom 55 u pravcu Mihaljsko kod k. 277 uhvatiti vezu sa borb. grupom fon Bose (Bosse) i zatvoriti obruč.
- b) Batalj. A 1. lov. rez. puka nastupajući od Generalskog Stola obrazuje mostobran na zapad. obali Korane u prostoru Kestenjaka i sa
- c) batalj. B 1. lov. rez. puka prodire od Tounja preko Primislja u prostor Bukovca.

Čišćenje i uništenje neprijatelj. bandi koje su se nalazile u obruču bilo je predviđeno za 27. 5. 44.

Izvršenje:

I.) Motor. kolona sa Oklop. izviđ. vodom dospjela je u ranim jutarnjim časovima Leskovac (10 ist. Karlovca) i u 04,30 čas. putem koji je celom dužinom bio razoren, preduzela nastupanje u pravcu Kestenjaka, u 06,10 čas. dospjela je Siću (8 jug. — zap. Leskovca), u 06,40 čas. slomila je otpor neprijatelja kod k. 180 (1 juž. Sića), uspostavila vezu sa batalj. A i u 07,10 čas. dospjela Lučicu, u 07,30 čas. prispeo je izviđački odred 55 i kod Lučice se priključio Motoriz. koloni. Juž. Sića jedno motor. vozilo 81 naišlo na minu. Vozilo je izbačeno iz stroja. Vozač je teško, a 5 putnika lako ranjeni. Građani su izjavili da su banditi još pre dva dana znali o nastupanju ovim delimično neprolaznim putem, pa su ga celom dužinom minirali. Za ove radove su upotrebili i stanovnike sela.

Daljim nastupanjem ovim putem bez dodira sa neprijateljem dostignuti su u 07,30 čas. Grubešići (3 sev. Sića),⁵ u 11,30 čas. Gor. Perjasica (4,5 juž. Grubešića), u 12,10 čas. k. 250 (2,5 juž. Gor. Perjasice) i u 13,40 čas. Bukovac i uspostavljena veza sa bataljonom B. Izviđačka odeljenja koja su odmah otpoštala prema mestu prelaza ustanovila su da je neprijatelj jako poseo naspramni niz visova. Neprijatelj⁶ je davao otpor sa fortifikacijski izgrađenih položaja. Osmotrena su 2 protivtenkovska topa i nekoliko teških mitraljeza. Angažovan protivavionski Sf1 je dobio dva pogotka. Dejstvom jake unakrsne vatre iz više mitraljeza vozač je ranjen i izgubio vlast nad vozilom, koje se srušilo niz nasip. Energičnim zalaganjem našeg teškog naoružanja, oficira i vojnika, uspelo je da se pomoću 2 oklopih izviđač. kola ovo oruđe sa Sf1 ponovo izvuče na put. U vatrenom

⁵ Selo Grubešići se nalazi 3 km jugoistočno od sela Sića.

⁶ Riječ je o Drugom bataljonu Kordunaškog NOP odreda, koji je držao položaje u rejonu Perjasice (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 11—1/5, k. 426).

dvoboju je uništen 1 neprijatelj. protivkolski top. Posle pro- dužene dvočasovne borbe neprijateljska oruđa su učutkana. Neprijatelj koji se povlačio po delovima, stavljen je pod uspešnu vatru. Na osnovu nađenih tragova krvi, neprijatelju su naneti teški gubitci.⁷

Pošto je slomljen neprijatelj. otpor, preduzete su pripreme za prelaz. Motor. kolona sa Izviđač. odredom 55 zauzela je položaj, u vidu ježa. U toku noći neprijatelj je napao sa juga i jugozapada i zapleo naše pretstraže u živo puškaranje. Neprijatelj je odbijen.

27. 5. u 02,00 čas. koristeći iznenađenje i pomoć pionira plovnim vrećama je prebačena 3. četa A bataljona na drugu obalu,⁸ koja je odlučnim napadom zauzela položaje na suprotnoj obali reke i obrazovala mostobran. Neprijatelj je bio iznenađen, priveden je 1 zarobljenik i zaplenjen 1 puškomitrailjez. Pošto je onemogućena nepr. vatra na mesto prelaza, spušteni su u vodu pontoni i sagradena 2 splava nosivosti 4 tone, koji su brzo prebacili preko reke Izviđač. odred 55, koji jednom grupom nastupa preko kote 277 (10 jug.-jug.-ist.) Krnjaka, a drugom grupom duž puta preko Zagorja (3 jug.-jug.-zap. Krnjaka) sa zadatkom da pročešlja zemljiste ka severu i da objekte o kojima je izvešteno zauzme ili uništi. U Rijeci je Izviđač. odred 55 uhvatio vezu sa pukom R 1. Puk R 1 je zaplenio jedan pismeni dokument iz koga se vidi da je neprijatelj već na 4 dana pre početka poduhvata o istome bio pismeno obavešten.⁹

Prilikom pročešljavanja terena zaplenjena su 4 kamiona (od kojih su 2 bila neupotrebljiva; 1 je uništen, a 1 predat policiji), 1 prazna bolnica, mnogo telefonske žice, uništena 1 štamparija i 1 autoradiionica; zaplenjena je hrana i nekoliko komada marve.

Bataljon A izveštava da je neprij. jako poseo Trouglastu Sumu 3 km jug.-jug.-zap. Krnjaka. Izviđački odred 55 sa batalj. A iz Rijeke angažovan je za celokupno pročešljavanje prostora jug.-zap. Krnjaka. Prilikom prodiranja ka severu osmotrene su mnoge neprij. kolone koje se povlače ka jugu,¹⁰

⁷ Gubici Drugog bataljona Kordunaškog NOP odreda u borbama od 26. do 28. maja bili su: 1 poginuo i 7 ranjenih (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 11—15, k. 426).

⁸ Odnosi se na desnu obalu Korane.

⁹ Štab Četvrtog korpusa NOVJ raspolagao je podacima o pripremama Nijemaca. ustaša i domobrana za napad na Kordun (vidi dok. br. 123 u ovoj knjizi i knjigu depeša Štaba Četvrtog korpusa NOVJ u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 4—3 13/I, k. 429 A).

¹⁰ Pod pritiskom nadmoćnih neprijateljskih snaga povukli su se dijelovi Kordunaškog NOP odreda pravcem Sića — Štirkovac — Marinčevići (opširnije o tome vidi dok. br. 11—15, k. 426. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

ali usled velikog ostojanja na iste nije mogla biti otvorena vatra.

Pozadnji delovi Izviđ. odreda 55 oko 23,00 čas. posle izvršenog pročeljavanja prostora jug.-zap. Krnjaka dolaze ponovo na mostobran.

U popodnevnim časovima neprijatelj jakim snagama sa jug.-zap. napada na delove mostobrana koji se nalaze zap. Korane.¹¹ Prilikom odmah izvršenog protivnapada, jedna od dvojnih oklopnih izviđač. kola koja su u njemu učestvovala, naišla su na minu i ostala nepokretna. Zadnji vozač je ovom prilikom teško ranjen. Usled pokušaja obilaska i miniranog puta, vozač drugih izviđačkih kola je morao, pošto se posada oštećenih kola nije usled jake vatre mogla da povuče, istu da uzme sobom i da se povuče. Dalji pokušaji da se oštećena kola odvuku, ili bar demontiraju aparati, usled dejstva nepr. vatre su ostali bezuspešni. Usled toga su ova kola, pošto je sa njih demontirano oružje i izneta municija, morala biti uništена vatrom naših teških protivtenkovskih topova.

Po padu mraka prebačeni su na drugu obalu Izv. odred 55 i vozila i ljudstvo. Protivtenk. čete, kao i štabna četa, a splavovi u toku noći rastureni. Po završetku ovoga posla povučene su obezbeđujuće snage iz mostobrana na onostranoj obali pomoću plovnih vreća — bez uznemiravanja od strane neprijatelja.

Izviđač. odred 55, shodno naređenju, uz pritisak slabijih neprijatelj. snaga u 08,30 čas. krenuo je natrag u Karlovac, tamo prispeo oko 15,00 čas. i izdvojio se iz Borb. grupe Hameršmit. Motoriz. kolona, čija su bočna osiguranja bila zapletena u jaku borbu, u 09,00 čas. se odvojila od neprijatelja i krenula nazad. Njeno prispeće: u 16,00 čas.

2.) *Batalj. A 1. lov. rez. puka*, koji je za operaciju »Šah« premešten u Generalski Stol, 26.5.44. u 05,30 čas. krenuo je sa pripremnog položaja 4 km ist. Generalskog Stola i prodirao širokim frontom preko Kestenjaka (9. ist. Gener. Stola) do luka Kupe. Kestenjak je dostignut u 08,10 čas. Izviđanjem je utvrđeno da su naspramni visovi jako posednuti.¹² Pošto je slomljen otpor neprijatelja, batalj. A prelazi reku i u laktu Korane kod mlinova 2,5 km jug.-ist. Kestenjaka obrazuje mostobran, koji je u osvit 27. 5. proširen, te je bio širok 1 km.

¹¹ Vidi tom V, knj. 28. izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944.

¹² Položaje oko Kestenjaka držali su dijelovi Drugog bataljona Kordunaškog NOP odreda (Arhiv Vojnoistorijskog instituta. reg. br. 11—1/5, k. 426).

U 09,30 čas. bataljon je krenuo u pravcu Krnjaka i u 10,40 čas. se sa teškim naoružanjem prebacio preko Korane. Neprijatelj se žilavo brani nap. linije k. 305—k. 429. Bataljon se priprema za napad, u 13,15 čas. zauzima visove između k. 305 i k. 429, prodire ka Krnjaku i uspostavlja vezu sa Borb. grupom Berger (Berger). U daljem pročešljavanju šuma sev. Ponorne (3 zap.-jug.-zap. Krnjaka) u 16,45 čas. dostignuta je k. 205 (4 zap.-jug.-zap. Krnjaka). Privedena su 2 zarobljena oficira. Prodirući dalje ka zapadu, bataljon je u 17,15 čas. svojim najistaknutijim delovima dostigao Kozline (6 zap.-sev.-zap. Krnjaka), oko 18,30 čas. kod Srdića (4 sev.-zap. Krnjaka) hvata vezu sa Poglavnikovim telesnim zdrugom¹³ i u 19,45 čas. izveštava da na prostoru Burdeli — Popovići (7 zap. sev.-zap. Krnjaka) nema neprijatelja. U 21,30 čas. bataljon se nalazi kod mostobrana i na obema stranama reke obrazuje položaj u vidu ježa. Noć je protekla bez naročitih događaja.

28.5. u 08,30 čas. batalj. je krenuo preko Tušilovića (7 sev. Krnjaka) natrag za Karlovac čisteći dolinu Korane do Barilovića (7 sev.-zap. Krnjaka). Teško naoružanje je iz mostobrana preko Generalskog Stola upućeno na prostor obezbeđenja.

Delove koji su marševali od Tušilovića, na 7 km juž. Karlovača napalo je 32 nepr. lovca (Lajting) mitraljezima i bom-bama. Pri ovome je poginulo 3 i teško ranjeno 12 vojnika. Bataljon je u toku noći prispeo u prostor obezbeđenja.

3.) *Batalj. B 1. lov. rez. puka* krenuo iz Tounja 26.5. u 00,00 a u 09,40 čas. našao se na 2 km ispred porušenog mosta,¹⁴ 2 km juž. Primišlja, u teškom tročasovnom radu opravlja ga i odbija neprijatelja¹⁵ koji je teško ugrožavao bok bataljona. Pošto je obrazovan mostobran i prebačeno teško oružje, u 10,45 čas. bataljon preduzima dalje nastupanje. U 13,30 čas. batalj. se nalazi 500 m juž. Primišlja (13 jug.-ist. Tounja). U 14,00 časa dostignuti su Bojanici, u 14,30 čas. Bujkovac i uspostavljena veza sa Motoriz. kolonom. U 17,30 čas. preduzet marš za Generalski Stol.

Ukupni rezultat:

Neprijatelj imao: 17 poginulih (izbrojano), ocenjeno 100.

Zarobljeno: 2 oficira.

¹³ Vidi dok. pod reg. br. 33 590—591 u mikrotoci Vojnoistorijskog instituta.

¹⁴ Riječ je o mostu na Mrežnici kod sela Siča.

¹⁵ Pravac Tounj — Primišlje zatvarali su dijelovi Treće brigade Osme divizije (vidi tom V, knj. 28. izvještaj Staba Četvrtog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944).

Sopstveni gubici:

Poginulo 2, ranjeno 3.

Plen:

21 konj i tovarno grlo
1 puškomitraljez
6 mina
2 kamiona (1 uništen, 1 predat policiji)
2 šivaće mašine
100 kg. prosa
10 komada marve
5 ovnova.

Razoreno:

1 bolnica sa inventarom (7 jorgana, 6 jastuka i 33
dušeka transportovano)
1 štamparija
1 radionica za opravku motor. vozila
1 protivtenkovski top
1 mitraljez
1 skladište hrane
mnogo telef. uredaja.

Hameršmit s.r.
pukovnik i k-dant puka

BR. 201

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRAŃSTVA OD 30. MAJA 1944. O DEJSTVU PROTIV JEDINICA NOV I POJ KOD KUTINE, DJEVRSAKA, U BANIJI I NA KORDUNU¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 151/44.
OPERATIVNOG ODJELE MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
30. svibanj 1944.

II PODRUČJA:

Kutina: Dielovi jednog gorskog sdruga² protjerali su jače part. skupine s područja Kopćić Brdo — Vrtlinska (24 km s.s.z. Kutine), gdje je poginulo 5, ranjena 3 i zarobljena 3 partijana,³ a uhićeno 5 partizanskih suradnika. Plien: dve puške. Uništeno je i zaplijenjeno više skladišta hrane, tvoriva, te manjih skladišta eksploziva.

Knin: Njemačke borbene skupine odbacile su 27. V jače part. snage kod s. Đevrske (10 km z. j. z. Kistanja) odbacivši predhodno sve noćne nepr. napadaje.

Kordun: Podhvati u području Korduna i Banije uspješno je završen.⁴
Završeno izvješće još nije primljeno.

Djelat. vlast. zrakopl.:

Vršilo je bojne zadaće, razviđanja i bacalo promič. letake.

26 i 27. V uspješno je napalo odmetničke skupine i njihove postave bombama i strojničkom vatrom 5—10 km. s. s. z. Rajlovca, te bacalo promič. letke

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 30 1—1, k. 38.

² Odnosi se na dijelove Prvog gorskog zdruga iz Popovače (vidi bojnu relaciju Prvog zbornog područja u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 5 1—2, k. 58).

³ Udarni bataljon Istočne grupe NOP odreda imao je u toj borbi 1 poginulog i 2 ranjena (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 3/1—2, k. 1623).

⁴ Vidi dok. br. 123, 163, 166, 196, 197, 198, 200 i 202.

na području: Ozrena, Majevice, Papuka, Krndije i Psunj planine, zatim Varcar Vakufa,⁵ Bugojna, Tomislav-grada,⁶ Konjica i Srema.

Djelat. nepr. zrakoplovstva:

28.V. neprijateljski zrakoplovi izvršili su još sliedeće napadaje:

- 1) oko 17,00 sati 10 lovaca-bombardera napalo je bombama i stroj. vatrom želj. post. Karlovac, tvornicu parketa, kupalište na Korani, te građanstvo, koje se sklonilo u zaštitnim rovovima. Do sada je javljeno 9 ranjenih. Šteta je malena.
- 2) Napadnut je oklopni vlak, koji je pratio jedan putnički vlak kraj želj. postaje Jastrebarsko. One-sposobljene su 4 lokomotive.

29. V

2) Oko 10.00 sati 6 nepr. zrakoplova napalo je jednu njemačku preselicu vojnika na ž.p. Podsused kraj Zagreba stroj. vatrom iz male visine. Uništena je lokomotiva, jedan građanin poginuo.

Gubitci Niemaca nisu poznati.

3) U 10,30 sati 11 nepr. zrakoplova napalo je bombama i strojnicama Lučko. Ima štete.

10) U 17,15 sati 9 nepr. zrakoplova napalo strojnicama Kostajnicu. Pogodeno je skladište na želj. postaji.

29. V oko 12,00 sati kod Siska izkočilo je 5 zrakoplovaca posade oštećenog nepr. zrakoplova, koji se kasnije srušio i izgorio 2 km s.i. Petrinje. 2 člana posade uhvaćena su. Drugi nepr. zrakoplov pao je 8 km j. Petrinje, čija se posada spustila na područje ugroženo od partizana.

OBĆENITO:

Prigodom razvidanja i manjih podhvata kod Garešnice, Kutine, Novske, Zdenčine i Slav. Požege poginulo je još 10 partizana, zarobljeno je 9, a predao se jedan s oružjem. Plien: 4 puške i jedna mina.

Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo, 3 su ranjena.

⁵ Mrkonjić-Grad

⁶ Duvno

U Križevcima prijavilo se dalnjih 265 vojnih nepo-slušnika našim vojničkim oblastima.

OSOBITOSTI:

28. V u 06,30 sati jača part. skupina napala je na cesti 17 km z. D. Miholjca samovoz »Zempra«, gdje su poginuli jedan ustaški satnik, 6 ustaša i jedna žena, dok je nekoliko građanskih osoba odvedeno i samovoz spaljen.

DOGOĐAJI NA PRUGAMA:

Na želj. pruzi Novska — Brod 29. V u 11,55 sati između ž.p. Rajić i Okučani naletio je na minu brzi vlak⁷. Štete i žrtava nema.

Na pruzi Zagreb — Karlovac 30. V u 05,45 sati između ž.p. Jastrebarsko i Desinec naletio je na minu osobni vlak.⁸ Izklizla su troja kola. Žrtava nema.

Na pruzi Banova Jaruga — Lipik 27/28. V noću prekinuta je pruga na 9 mesta, između želj. postaje Poljana i Kukunjevac.⁹

Na pruzi Karlovac — Caprag 29. V u 03,34 sati između ž.p. Mošćenica i Stanci Obori naletio je na minu putnički vlak.¹⁰ Oštećena ja željeznička pruga. Žrtava nema.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

⁷ Minu su postavili diverzanti Prvog diverzantskog bataljona (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121).

⁸ i ¹⁰ Diverziju je izvršio Drugi diverzantski bataljon (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121).

⁹ Diverziju je izvršio Prvi diverzantski bataljon (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121).

BR. 202

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG BATALJONA 383. PUKA 373.
LEGIONARSKE DIVIZIJE OD 30. MAJA 1944. O BORBAMA
U TOKU POTHVATA »ŠAH«¹**

I batalj. 383. (hrv.) peš. puka²
Ia 280/44.

IZVEŠTAJ O BORBAMA

u poduhvatu »Šah«³ u vremenu od 23. 5. — 30. 5. 1944.

Zadatak: U 3 dnevna marša od Bos. Novog preko Žirovca i Starog Sela prodreti u prostor 7 km sev.-zap. Starog Sela i tamo naslanjajući se levim i desnim bokom na naše jedinice sprečiti otstupanje neprijatelja iz Petrove Gore.

Izvršenje: U cilju izvršenja ovoga zadatka Borbena grupa Arend (I. i II./383. i 1 grupa od 48 četnika) kreće iz Dvora 23. 5. 44. u 04,30 čas. Za levo i desno bočno osiguranje izdvojene su ojačana 6./383. i ojač. 3./383. Pred Međumajdanom je neprijatelj⁴ bio poseo položaje levo i desno puta sa tačkom težišta na k. 241. Mesta Bešlinac i Rujevac koja su se nalazila u produženju neprijatelj je jako poseo. Jačina neprijatelja oko 2 bataljona. U napad desno od puta na Rujevac upućena je ojač. 5./383., a levo na k. 241 levo bočno osiguranje (ojač. 3./383.). Ostali delovi borb. grupe nastupali su putem ka Bešlincu, a teška oruđa su potpomagala napad obeju krilnih četa. Neprijatelj je odbačen, u Međumajdan. Spaljen ured VII div. za vrbovanje, u Bešlincu razorena fabrika (izrada upaljača za mine, mitraljeskih i puščanih delova) kao i jedna strugara i jedna velika poljska pekara. U Rujevcu spaljeno jedno dobro opremljeno previjalište kao i jedna kancelarija. Desno bočno osiguranje (6. 383.) napalo je s boka neprijatelja koji je

¹ Dokumenat u mikroteci Vojnoistorijskog instituta, reg. br. Minhen-N 10/1406—1409.

² Puk je bio u sastavu njemačke 373. legionarske divizije.

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 123, 163, 166 i 200.

⁴ Pravac Dvor — Žirovac zatvarao je Banijski NOP odred (vidi dok. br. 123 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944).

otsupao ka istoku i pri tome zaplenilo i uništilo jedan minobacač. Neprijatelj je imao znatne gubitke. Posle ove borbe su smenjena bočna osiguranja i za dalje nastupanje kao desno bočno osiguranje određena je 5./383. a kao levo 2./383. Kod Gvozdanskog, u okolini Rudina leva pobočnica (2. 383.) naišla je na nepr. zaštitnicu, koja je otstupila putem za Majdan. Četa je otvorila jaku vatru, uništila 5 zaprežnih vozila i izbrojala 7 mrtvih neprijatelja. U 18,15 čas. borb. grupa je dostigla Komoru. Leva pobočnica je zauzela k. 535 (Kokirna) i kod Barnjače osmotriла, prema iskazu stanovnika 1 bataljon, neprijatelj. borb. grupu koja je bežala ka jugu. Dobro usmernom vatrom mitraljeza i puškomitraljeza neprijatelju su naneti veliki gubici. Izbrojano je 18 neprij. leševa. Naši gubici: poginulo 2, ranjeno 5. Ocenjeno: poginulo 48 neprijatelja.

Jako je hitno tražen jedan sanitetski [avion], ranjenici nisu mogli da budu transportovani u pozadinu. Zbog ovoga je dalji marš odložen do 08,00 čas. Preko teškog terena borbena grupa je nastupala ka sev.-zap. preko mesta Žirovac — Kraljevac — ... — Staza — k. 212 do Savine Glavice. Podela borbene grupe na udarne grupe nije moguća, pošto ispresecanost terena ...⁵

25. 5. 44 Borb. grupa je u 05,30 čas. produžila marš i bez dodira sa neprijateljem u 7,00 čas dospjela Staro Selo. Ovde se borb. grupa zadržala 5 časova, jer uprkos ponovnom traženju sanitetski avioni nisu došli. U međuvremenu su oko 2 nepr. batalj. posela visove juž.-jug.-zap. i jug.-ist. Starog Sela.⁶ Da bi se osigurao prelaz preko Gline, angažovane su 3. i 7./383. sa zadatkom da zauzmu brežuljkasto zemljiste oko Katinovca i da obrazuju mostobran kod mosta 1,5 km jug.-zap. Starog Sela. Kad je oko 13,00 čas. borb. grupa krenula da zauzme zaprečni položaj u prostoru sasvim istočno Petrove Gore, neprijatelj koji se nalazio ist. i juž. Starog Sela otvorio je vatru na put i grupe koje su se nalazile na uzvisinama sasvim sev.-zap. puta. Stoga su morala sva borbena vozila

⁵ Nečitko u originalu (20 redaka).

⁶ Te položaje su držale jedinice Unske operativne grupe i Druga brigada Sedme divizije (vidi tom V. knj. 28. izvještaj Štaba Sedme divizije Štabu Četvrtog korpusa NOVJ od 6. juna 1944. dok. br. 8—5, k. 426. u Arhivu Vojnoistorijskog instituta).

da budu upućena šumskim putevima na most. Most se nalazio pod nepr. vatrom sa k. 175 i k. 129 i tim sprečavao prelaz borbene grupe preko Gline. Stoga je protiv k. 175 upućena 6./383. koja je energičnim napadom odbacila neprijatelja i nanevši mu znatne gubitke zaplenila 1 mitraljez, 1 karabin i 1100 metaka. Neprijatelj je imao 29 mrtvih (prebrojano). 3./383. nalazila se iza jednog terenskog talasa, a 2./383. je zauzela energičnim napadom k. 129 pri čemu je nepr. na bojištu ostavio 12 poginulih (utvrđeno). Uprkos jake nepr. vatre bojna komora je prešla bez gubitaka preko mosta i došla u Katinovac. Posle kratkog vremena neprij. ponovo tuče zaprečnom vatrom sa k. 209 i šumskog područja severno kote most, tako da je prelaz preko njega nemoguć. K-dant grupe stoga odlučuje da se pokret prekine da bi se iskoristila noć. Po podne neprijatelj ponovo žestoko napada položaje i Katinovac, pri čemu upotrebljava artiljeriju, teške bacače i protivtenkov. topove. U 22.00 čas. delovi na juž. obali se odvajaju od neprijatelja i planski nastupaju preko mosta ka Katinovcu. Tamo se cela borb. grupa spremi za obranu. Prema iskazu zarobljenika pred nama se nalazi I, II i III banjiska brigada u jačini od oko 3.600 ljudi, kao i dijelovi Huskove brigade.⁷ Naši gubici: poginulo 5, ranjeno 16. Osmotreni gubici neprijatelja: poginulo 93.

26. 5. 44 U 02,30 čas. je odbijen napad daleko nadmoćnijih neprij. snaga, koji je potpomagan artiljerijom i teškim pešad. naoružanjem, na naše sev. i juž. krilo kod Katinovca.⁸ Neprijatelj imao velike gubitke. Neprijatelj je celoga dana držao pod artiljeriskom i bacačkom vatrom grebene visova, a uz to ih obasipao mitraljeskom vatrom, tako da je svako kretanje bilo nemoguće. Od 11,55 do 12,10 čas. neprijatelj je izvršio vatreni prepad koncentričnom vatrom artiljerije, protivtenkovskih oruđa, minobacača i mitraljeza. Osmotrena su 2 teška i 2 laka topa, 4—6 minobacača, 1 protivtenkovski top i oko 26 mitraljeza. Napad, koji je posle ovog vatretnog prepada izvršen, odbijen je. Prilikom ovog napada je nepri-
27. 5. 44

^{7 i 8} U napadu na neprijateljske snage kod Katinovca učestvovali su Druga i Treća brigada Sedme divizije i Druga brigada Osme divizije (vidi tom V. knj. 28. izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944).

jatelj bio prišao na daljinu dometa ručne bombe. Neprijatelj sa juga stalno kamionima privlači nove snage. Oko podne je primećeno da nepr. zapregnutim vozilima napušta teren ist. Starog Sela i povlači se ka jugozapadu. Naši mitraljezi su uspešno tukli vozila koja su se kretala otvorenim zemljištem i putem. Isto tako su pojedini banditi, koji su bežali preko mosta, potučeni vatrom naših mitraljeza. Jedan izviđački avion, koji je čitav sat kružio i uspešno bombardovao i mitraljirao bande, doneo je izvesno rasterećenje. Pošto je izviđački avion otišao, neprijatelj je posle artiljeriske pripreme ponovo izvršio napad sa severa, koji je odbijen uz visoke neprijateljske gubitke. Oko 17,30 čas. primećene su kozačke grupe — o kojima je javljeno radiom — koje dolaze upomoć.⁹ Pošto su slomile neprijatelj. otpor u Starom Selu, oko 19,00 čas. uspostavljena je veza u Katinovcu. Oko 20,30 čas. upućena su pod zaštitom vatre kola sa ranjenicima i komora preko mosta u Staro Selo, a u 21,30 čas. borb. grupa se odvojila od neprijatelja i bez gubitaka stigla u Staro Selo. Odmah je preduzet dalji marš i u 12,00 borb. grupa je stigla u Topusko. Posle kratkog odmora i prijema ranjenih kozaka, borb. grupa je u 08,00 čas prispela u Glinu. Ranjenici su iz Jukinca sanitetskim autobusima prevezeni u Sisak. U 17,00 čas. borb. grupa je došla u Petrinju. Sopstveni gubici: poginulo 3, ranjeno 24. Osmotreni neprijateljski gubici: 124 mrtvih. Privedeno je 11 zarobljenika koji su noću 27. 5. prilikom pokušaja bekstva ubijeni.

Razno.

Prema iskazu zarobljenika na strani neprijatelja su radisti i k-dant artillerije bili Englezi,¹⁰ a navodno kod VII. diviz. se nalazi jedna anglo-amerikanska misija. Tito je 18. 5. bio u Topuskom i prema saglasnim izjavama stanovnika i zarobljenika nalazi se u prostoru Petrove Gore.¹¹

Takođe prema iskazima zarobljenika, za napad na visove bile su angažovane elitne čete (engleska uniforma i oružje). Naročito upadljiva je bila upotreba

⁹ Riječ je o dijelovima Prve kozačke konjičke divizije i Osmog ustaškog stajaćeg zdruga koji su upućeni iz Petrinje (vidi tom V, knj. 28. izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944).

¹⁰ Taj podatak nije tačan.

¹¹ Drug Tito je tada bio u Drvaru.

teške artiljerije i pešad. oruđa koja daje povoda zaključku da je ovo bila dobro opremljena jedinica i sa velikom količinom municije. . .¹²

BR. 203

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 31. MAJA 1944. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJU KORDUNA I DRVARA¹⁻

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 152/44

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA

31. svibnja 1944.

I OBĆI PREGLED:

Veliki uspjeh u podhvatuma u Kordunu² i u području Drvara.³

Partizani ušli u Srebrenicu i Bratunac.

Bombarderski napadaj na iztočni dio Zagreba i želj. postaju Dubica.

II PODRUČJA:

Karlovac—Petrinja:

26. V oslobođena je Glina, koja je prolazno bila u partizanskim rukama, a 27. V oslobođen je i Vrginmost (8 km. z. Gline) kojeg su također prolazno bili zaposjeli partizani.⁴

Podhvat u području između r. Gline, r. Korane i ceste Glina — Vrginmost — Vojnić — Tušilović, koji je odpočeо 26. V uspješno je završen.⁵

¹² Posljednja stranica originala, potpuno nečitka.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 31/1—1, k. 38.

² Vidi dok. br. 123, 163, 166, 200 i 202.

³ Riječ je o desantu na Drvar (vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije od 1941—1945«, knj. 2, str. 93).

⁴, ⁵ i ⁶ Opširnije o tome vidi dok. br. 123, 163, 166, 197, 198, 199, 200 i 202 u ovoj knjizi i tom V, knj. 28, izvještaj Štaba Četvrtog korpusa Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 14. juna 1944.

28. V Prema prvom izvješću nepr. gubitci u ovom podhvatu iznose: oko 400 mrtvih, preko 400 ranjenih, 29 zarobljenih (14 Talijana), 2 part. su se predala. Plien: 4 strojnice, 6 str. pušaka, 3 bacača, 1 top, 1 p.o. top, 150 pušaka, 4 bolnice, 9 obskrb. skladišta, 1 polj. pekarna, 6 samovoza, brzoglasno tvorivo i rogata marva.⁶ U borbi između naših postrojbi i partizana 29. V kod s. Lišnica (7 km. j.z. Karlovca) pobijeno je 8 i ranjena su 2 part., dok je 1 domobran ranjen.

Jadranska obala:

Lovački odjeli⁷ na o. Korčuli ustanovili su da je neprijatelj zaposjeo s. Čara i okolne visove.⁸ Prigodom razviđanja poginula su 2 partizana i više ih je ranjeno.

Djelat. vlast. zrakoplovstva

Zrakoplov Do-17 koji je 28. V upućen na oružano izviđanje nerp. postava, oboren je kod Krnjaka (18 km. j.ji. Karlovca) od nepr. lovaca-bombardera. Posada zrakpl. nadpor. Rumler, stož. nar. Mrzljak i zast. Regul poginuli.

Djelat. nepr. zrakoplovstva:

Naknadno se doznaje da je 28. V bombardirano i tučeno strojničkom vatrom Livno.

29. V nepr. zrakoplovi izvršili su pored već javljenih napadaja još i ovo:

a) u s. Opatovini (5 km. z. Zagreba) strojnicama napali su nastambe Dom. radne pukovnije i nastambe njem. vojske u s. Prečko (4 jz. Zagreba).

30. V. nepr. zrakoplovi nastavili su svojim terorističkim napadajima na naša mjesta i prometne puteve.

1) oko 09.45 sati nepr. zrakoplovi napali su iztočni dio Zagreba. Pogodjeno je uzletište, ranžirni kolodvor i sela Dubrava i Resnička Trnava. Bačeno je oko 500 bombi srednje težine, koje su uništile 11 naših zrakoplova i oštetile 2 hangara na uzletištu, nekoliko vagona i kolosjeka na kolodvoru te dosta kuća u selima. Poginulo je 6 osoba, ranjeno 4.

⁷ Iz sastava njemačke 118. lovačke divizije (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 1/3, k. 73 A).

⁸ U to vrijeme na Korčuli je djelovao Korčulanski NOP odred, koji je imao oko 30 boraca.

Jedan nepr. zrakoplov oboren je i pao kod Siska. 3 člana posade izkočili su padobranima. Drugi nepr. zrakoplov pao je kod Zadra. 9 članova posade zaro-bljeno je u Zemuniku.

28. V. napadnuta je luka Ražanac od 32 nepr. zrako-plova. Poginula 2, a ranjeno 13 mornara.

Osim toga nepr. zrakoplovstvo ometa promet na moru u srednjim dalmatinskim otočnim kanalima te promet na cesti Primošten — Šibenik.

Na putu Bihać — Bos. Krupa napadaji nepr. lovaca u nizkom lietu na prometna vozila. Oboren je 1 nepr. lovac.

Obćenito: U manjim borbenim djelatnostima u području Srebrenice i Zvornika zaro-bljeno je 35 partizana i 31 Talijan. Kod Sokolca i Nove Gradiške poginulo je 6, zaro-bljena su 2 partizana.
Našim vojničkim postrojbama u Sisku prijavilo se 88 voj. neposlušnika.

• • •
Dogodaji na prugama:

30. V. naletio je na minu put. vlak između ž.p. Gi-barac i Bačinci. Na ovaj vlak naletio je istog dana drugi vlak iz protivnog smjera. Žrtava nema, oba su kolosjeka zakrčena.

Istog dana u jutro između ž.p. Vrbova i Staro Pe-trovo Selo na ž. pruzi Novska — Brod, naletio je na minu put. vlak.⁹ Oštećena su 4 kola i želj. pruga. 13 putnika poginulo i 7 ranjeno.

30. V u 06.13 sati između ž.p. Šid i Kukujevci naletio je na minu put. vlak. Stroj, štitna kola i 2 vagona izkočila. Ima ranjenih.

30. V u 01.20 sati naletio je na minu ter. vlak kod ž.p. Johovac na pruzi Brod — Sarajevo. Stroj i 6 kola izkočilo. Napadaj top. vatre na vlak odbijen je.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik Operativnog odjela
Glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

* Minu su postavili diverzanti Prvog diverzantskog bataljona (Arhiv Vojnoistorijskog instituta, reg. br. 2—4, k. 121).

R E G I S T A R

A

Adamik Augustin — 385, 361
 Adralić Dane — 727
 Adolfovac (s.) — 313, 314
 Adžić Dragan — 180
 Alan — 238—241, 444
 Alavudci (s.) — 100
 Aleksandrovac — 314
 Alipašin Most — 746
 Alivojvodić (s.) — 175
 Andrijevci — 399, 400, 646, 819
 Andrišević Josip — 502
 Antić Vinko Vicko — 242, 465
 Antunovac — 100
 Antunović Ilija — 154, 256
 Apatovac — 57, 548, 551, 578, 692,
     693, 696, 792
 Armija druga oklopna — 162
 Arsenić Borko — 709
 Arula Nine — 256
 Aržano — 211, 212, 619, 622, 736, 772,
     774, 787, 794, 816, 817
 Atlin Vrh (k. 801) — 134

B

Babajko Ivo — 328
 Babić Luka — 91
 Babić Petar — 92, 189
 Babić Simo — 91
 Babin Potok (G. i D.) — 81, 83, 102,
     103, 106, 111—115, 117, 137, 160—
     163, 220, 247, 258, 264, 320, 324, 371,
     374, 378, 380, 397, 410—412, 445, 452,
     531, 538, 553, 602, 614, 638, 651, 657,
     661, 664, 683, 721, 722, 746, 748, 762,
     806
 Babina Gora — 348
 Babina Greda — 400, 403
 Babina Rijeka — 11—13, 16
 Babino Brdo (k. 409) — 12, 16
 Babotok (s.) — 494, 579
 Backović Aleksandar — 375
 Bačezić Kuzma — 256
 Baćić Petar — 86

Baćinci — 835
 Baćuga (G. i D.) — 11, 12, 759
 Baćina — 235
 Badljevina — 98, 476, 477, 745
 Badovinci — 275
 Bair (s.) — 98, 100, 342
 Baho Josip — 736
 Bajić Dušan — 415
 Bajić Vojislav — 679
 Bajkovac — 539
 Bajnovac — 567
 Bakarić Josip — 139
 Balaš Boris — 167, 276, 717
 Balenović Luka — 263
 Balinci (s.) — 314
 Baljci (G. i D.) — 405
 Baljuša — 229, 531, 553
 Banderica (k. 116) — 96
 Banderica (k. 171) — 96
 Bandič (s.) — 59
 Banija (predeo) — 200, 206, 503, 640,
     643, 648, 650—652, 668, 670, 678,
     680, 681, 683, 805, 811, 812, 816,
     817, 820, 826
 Banova Jaruga — 64, 65, 98, 202,
     203, 269, 342, 421, 519, 520, 571,
     660, 701—703, 736, 739, 745, 759,
     767, 797, 807, 815, 828
 Banja — 235, 236
 Banja Luka — 120, 544, 546, 574, 665,
     671, 673, 680, 799, 816, 818
 Banjanin Gojko — 85, 90
 Banjevci — 84
 Barać — 233
 Baranovac (s.) — 234, 235
 Barbarić (s.) — 199
 Barč (Madarska) — 345, 347, 421
 Bare (Slavonske) — 348
 Bari (Italija) — 650
 Barić (k. 618) — 240
 Barilović — 824
 Barlete — 390, 459, 566, 598, 725, 727
 Baroni Selo — 360
 Barska — 206, 207

- Bartaković — 359
 Basarić Draga — 597
 Basta Geno — 363, 538
 Bastaji — 98, 474, 477, 783, 792, 814
 Bašića Duboki — 183
 Bašićev Brijeg — 165, 166
 Baška Voda — 408
 Baške Oštarije — 444
- Bataljoni NOV i POJ**
diverzantski:
- prvi — 306, 307, 329, 342, 345, 421, 783, 784, 828, 835
  - drugi — 117, 121, 543, 671, 675, 733, 746, 780, 784, 787, 797, 804, 807, 828
  - treći — 70, 77, 78, 80, 159, 202, 484, 485, 495, 518, 571, 572, 684, 701, 736, 737, 740, 747, 751, 771, 780, 802, 807, 808, 815
  - benkovački — 188, 575
  - ceranjsko-pristeški — 37
  - »Hajduk Veljko« — 101, 476, 477
  - »Plavi Jadran« — 368, 378, 443, 444, 528
  - PPK Šestog korpusa — 164
  - PPK Osmog korpusa — 37
  - ruski — 200, 201, 640, 716
- Bataljoni (bojne) ustaško-domobranički:**
- 1 Prvog gorskog zdruga — 177
  - 1 jurišni — 199
  - 1 Trećeg posadnog zdruga — 498, 561, 566
  - 2 Prve gorske pukovnije — 190
  - 2 ustaški krajiškog zdruga — 11, 14, 15
  - 3 ustaški — 141, 274
  - 5 ustaški — 139
  - 8 ustaški — 638, 744
  - 9 ustaški — 564, 608, 658
  - 10 ustaški — 274, 359, 503, 715
  - 13 ustaški — 165
  - 15 ustaški — 308, 314
  - 16 ustaški — 310
  - 18 jurišni ustaški — 310, 329, 330
  - 19 ustaški — 81, 102, 114, 133, 160, 161, 367, 368, 448, 602, 629, 721
  - 20 ustaški — 81
  - 20 željeznička stražarska — 359, 715
  - 30 ustaški — 141, 715
  - 31 ustaški — 109, 114, 128, 161, 162, 554, 602, 721, 723
  - 32 ustaški — 161, 162, 602, 699, 721, 723
  - 33 ustaški — 238, 461, 721
  - 34 ustaški — 80, 81, 109, 114, 128, 129, 173, 181, 226, 229, 498, 554, 561, 563, 723
  - 35 ustaški — 173
  - Glinski ustaški — 14
- Bataljoni njemački:**
- 202 tenkovski — 162, 569
  - Batina (G. i D.) — 56, 548, 690
  - Batinovec Brdo (s.) — 200
  - Bazje Donje — 313
  - Beare — 616, 617
  - Becić Drago — 631
  - Bedekovčina (G. i D.) — 69, 215, 694, 761
  - Bedenec (s.) — 60
  - Bedenik — 62, 477
  - Beder (s.) — 165
  - Bednja (s.) — 59, 69
  - Bednja (r.) — 24, 52, 280
  - Begovići (s.) — 11, 12
  - Begovo Brdo — 359
  - Begovo Razdolje — 460
  - Bela — 281, 548, 688, 690
  - Belanovića Stanovi — 510
  - Belavići (s.) — 647
  - Belec — 50, 52, 56, 62, 68, 286, 577, 690
  - Belečko Završje (s.) — 690
  - Belišće — 401
  - Belo Selo — 461
  - Belovar (kod Sv. Ivana Zeline) — 30
  - Benčević Simun — 263
  - Benkovac — 84—86, 88—90, 187, 188, 320, 462, 479, 506—508, 573, 574, 576, 655, 656, 735, 756, 765
  - Beočin — 771, 775
  - Beograd — 64, 118, 120, 342, 399, 400, 543, 544, 546, 570, 675, 680, 782
  - Berek — 495, 627
  - Besunlje (s.) — 236
  - Bešlinac — 829
  - Bezbradica Špiro — 85, 90
  - Bigina Krčevina — 103, 114
  - Bigina Ograda — 103, 104
  - Bigina Poljana — 412, 488, 489, 490
  - Bihać — 118—121, 161, 162, 259, 264, 326, 368, 409, 414, 466, 488, 498, 499, 500, 503, 522, 543, 547, 613, 629, 644, 648—650, 652, 653, 656, 657, 662, 665—668, 671—674, 678, 680, 681, 683, 684, 721, 735, 738, 739, 744, 748, 763, 770, 777, 779, 782, 785—790, 796.

- 798—801, 804—806, 809, 810, 818,
 835
 Bijela — 100, 101, 342, 477, 734
 Bijela Garda — 365
 Bijelo Brdo — 412
 Bijelnik — 16, 17
 Bila — 232—234
 Bilaj — 162, 222, 226, 441, 498, 511,
 538, 561, 563, 566, 583, 586, 721,
 723—725, 727
 Bileg — 15, 20
 Bili Brig — 211
 Bilišane — 188, 575
 Bilo Gora — 67, 68, 168, 170, 266,
 269, 271, 474, 484, 578, 579, 696,
 734, 780
 Bilobrk Mate — 622
 Biočić Ante Toni — 23, 41, 94, 97,
 127, 714
 Biograd na moru — 479, 799
 Biokovo — 798, 815
 Biovičino Selo — 86
 Bisag — 58, 107
 Biskupovac (k. 288) — 13
 Biškupec (s.) — 138
 Biškupec Slavko — 697
 Bjela Draga (s.) — 239, 240
 Bjelajac Stanko — 279
 Bjeli P. — 412, 413, 533, 663
 Bjelina — 85
 Bjelkovac (s.) — 310
 Bjelo Polje (s.) — 161, 218, 220, 223,
 231, 247, 264, 265, 320, 323, 324, 363.
 367, 377, 378, 382, 394, 396, 397,
 445, 446, 534, 535—538, 584, 603,
 643, 663, 664, 667, 669, 674, 770, 782
 Bjelovac (G. i D.) — 11—13, 16, 17
 Bjelovar — 62, 67, 69, 99, 148, 191,
 192, 474, 482, 483, 492—494, 520,
 544, 578, 579, 623—628, 682, 697,
 699, 700, 703, 704, 734, 749, 754,
 757, 764, 776, 800, 802, 811, 812
 Bjelovarska (r.) — 492, 626, 704
 Bjelsko — 238
 Blaca — 713
 Blagaj — 810
 Blagojević Stevan — 375
 Blanuše — 327, 467
 Blata — 135, 161, 171, 374, 648
 Blatna — 119, 121
 Blatnica — 698, 749
 Blato na Cetini — 212
 Blažević Branko — 175, 558
 Blažina Vinko — 105
 Blažun Ivan — 456
 Blinja — 16
 Blinjski Kut — 544, 767, 780
 Bobić Vladimir — 328
 Bobići — 109—111, 229, 634
 Bobovišće (s.) — 125, 711
 Bodegraji (s.) — 476
 Bodin (k. 896) — 405
 Bodrožić Momčilo — 256
 Bogojević Nikola — 627, 704
 Bošte (trig. 804) — 130, 174, 182,
 183, 554, 556—558
 Bojančić — 824
 Bojče — 275
 Bokan (potok) — 148
 Bokane — 350
 Bol (luka) — 713
 Boljšak (k. 433) — 138, 139
 Boljunsko Polje — 292
 Borčec — 766
 Borić Selište (s.) — 102—104, 114,
 115
 Borje — 108, 614
 Borki (G. i D.) — 477, 755
 Borojevići (s.) — 13
 Borovi Vrh — 135, 374
 Borovo Brdo (k. 208) — 485
 Borut — 292
 Bos. Bojna — 503
 Bos. Brod — 815
 Bos. Grahovo — 574, 681
 Bos. Kobaš — 782, 796
 Bos. Krajina — 643, 649
 Bos. Krupa — 118, 120, 208, 543,
 574, 649, 662, 671, 684, 744, 805, 835
 Bos. Novi — 118—120, 543, 644, 649,
 655, 665, 673, 678, 680, 684, 749, 760,
 763, 775, 787, 810, 829
 Bos. Petrovac — 574, 654, 671, 759
 Bos. Šamac — 429
 Bosiljevo — 133, 140, 141, 143, 460,
 461, 641, 731, 732, 742, 744, 754,
 755
 Bosna — 320, 326, 368, 369, 395,
 429, 446, 466, 502, 569, 570, 652,
 660, 665, 673, 676, 683, 737, 745,
 748, 754, 757, 768, 772, 774, 776,
 779, 781, 782, 785, 788, 793, 803, 811
 Bošnjaković (satnik) — 266
 Boot Kornelius — 344
 Botinovac (M. i V.) — 579
 Božanić Luka — 256
 Božanić Petar — 462
 Božić Glavica — 524, 527
 Božičevića Vrh (trig. 1040) — 135
 Božin Vrh (k. 1067) — 135
 Božović Božo — 21, 23, 41, 94, 97,
 244, 714

Brač (o.) — 94, 125, 154, 708, 709, 748, 757, 759, 803, 813, 819
 Bradina — 746
 Bratina — 778
 Bratunac — 833
 Brda (k. 790) — 598
 Brdo (s.) — 461—463
 Brđani (s.) — 352, 578, 752
 Brebrovac — 287
 Bregana — 719
 Breke Mane — 40
 Brekinjska — 817
 Brest (s.) — 292, 295
 Brestača (s.) — 98
 Brestovac — 269
 Breštane — 221, 231, 250, 259, 379—
     381, 390, 391, 393, 395, 398, 441,
     452, 457, 458, 498, 539, 566, 567,
     584, 588, 600, 605, 607, 609, 610,
     611, 674, 683
 Brezik (kosa) — 207
 Brezine (s.) — 779, 781, 803
 Breznica (s.) — 58, 138, 549
 Breznički Hum — 745
 Brezno — 238, 240
 Brezov Do — 231
 Brezova Kosa — 206
 Brezovac — 134, 135, 160, 162
 Brezovac (kod Bjelovara) — 492
 Brezovac (k. 145) — 483
 Brezovica (s.) — 199, 277, 278, 664,
     772, 773
 Brezovo (s.) — 58
 Brezovo Polje — 410
 Brgud — 85, 88, 90, 189, 575
 Brgud Veli — 292
 Brgudac — 292
 Bribir — 479, 508, 509
 Bribirska Glavica — 479
 Bribirske Mostine — 85, 86, 187,
     506—509, 573, 574, 576, 739, 765, 789,
     791, 793

Brigade NOV Jugoslavije:

- četvrta bukovačka — 37
- prva NO čehoslovačka »Jan Žiška« — 191, 192, 194, 268, 314, 344, 345, 353, 639
- prva NOU Sedme divizije — 8, 11—17, 19, 208, 504, 505, 632, 707
- druga NOU Sedme divizije — 8—13, 19, 206, 208, 504, 706, 707, 830, 831
- treća NOU Sedme divizije — 8, 9, 16, 17, 19, 504, 505, 632, 706, 707, 744, 759, 831

- četvrta NOU Sedme divizije — 8, 9, 19, 20, 504, 675, 707, 744
- prva NOU Osme divizije — 133, 162, 171, 172, 183, 205, 209, 210, 221, 223, 224, 226—228, 230, 231, 248, 264, 265, 301, 371—
     374, 382, 409, 414, 442, 444, 488, 489, 490, 504, 532—536, 555, 556, 559, 638, 651—653, 657, 663, 666, 669, 673, 683, 762, 777, 820
- druga NOU Osme divizije — 103—105, 371, 504, 523, 524, 527, 634, 706—708, 744, 831
- treća NOU Osme divizije — 81, 103, 104, 129, 134, 137, 162, 172, 226, 372—375, 409, 414, 448, 449, 488, 490, 504, 523, 524, 527, 555, 638, 651, 661, 663, 666, 744, 762, 777, 820, 824
- prva NO Devete divizije — 38
- druga NO (Splitska) Devete divizije — 38, 232, 801
- treća NO Devete divizije — 39
- brodska NO Dvanaeste divizije — 191, 192, 194, 272, 304, 307, 311, 312, 318, 338, 339, 349—353, 421, 483, 493, 495, 625, 627, 769
- treća NO (osječka) Dvanaeste divizije — 146, 314, 334, 335, 337, 383, 421, 662, 792
- prva NOU (Dvanaesta slavonska) Dvanaeste divizije — 308, 429, 782
- druga NOU (osamnaesta) Dvanaeste divizije — 7, 145, 307, 312, 313, 329, 332, 333, 336, 421, 738
- prva NOU Trinaeste divizije — 140—142, 173, 174, 237—240, 460—463, 567, 744
- druga NOU Trinaeste divizije — 81, 141, 142, 237—241, 460, 613, 614, 638, 744
- treća NO Trinaeste divizije — 81, 102, 117, 130, 173, 183, 205, 209, 210, 220, 227, 229—231, 248, 250, 301, 320, 367—369, 379, 381, 391, 393, 395, 443, 446, 447, 458, 479, 486, 487, 498, 511, 512, 522, 528, 530—535, 537—540, 553, 554, 556—558, 560, 564, 565, 584, 587, 588, 605, 612, 629, 630, 638, 669, 674, 683, 721, 722, 793
- prva NO Devetnaeste divizije (Peta dalmatinska) — 39, 85—87, 89—91, 187—189, 479, 506, 507, 573—576, 597, 793, 799

- druga NO Devetnaeste divizije (Šesta dalmatinska) — 40, 84—87, 90, 91, 187, 188, 248, 507, 573, 574, 576
- treća NO Devetnaeste divizije (Sedma dalmatinska) — 210, 221, 222, 224, 248, 250, 319, 320, 369, 387, 393, 395, 446, 466, 468, 478, 479, 486, 487, 522, 542, 562, 564, 583, 585, 586, 588, 596, 598—601, 603, 605, 607, 609, 610, 615, 669, 674, 682, 683, 723
- prva Dvadesete divizije (Osma dalmatinska NO) — 41, 211, 468, 470, 471
- druga Dvadesete divizije (Deveta dalmatinska NO) — 41, 405, 469—471, 513—515, 615, 812
- treća Dvadesete divizije (Deseta dalmatinska NO) — 41, 211, 468, 470, 619, 620, 736, 774, 817
- prva Dvadeset šeste divizije (Prva dalmatinska NOU) — 93, 94, 122, 123, 126, 151, 252, 256, 709, 710
- druga Dvadeset šeste divizije (Jedanaesta dalmatinska NO) — 93, 94, 710
- treća Dvadeset šeste divizije (Dvanaesta dalmatinska NO) — 22, 93, 94, 122, 123, 125, 151—154, 252—257, 709
- sedamnaesta NOU Dvadeset osme divizije — 190, 192, 265, 266, 307, 313, 314, 331, 332, 348, 350—352, 421, 483, 492, 495, 625—627, 668, 769, 812
- dvadeset prva NOU Dvadeset osme divizije — 176, 179, 191, 192, 261, 267, 269, 307, 311, 312, 314, 318, 329, 339, 348—353, 365, 421, 483, 492, 495, 623, 625—627, 699, 704, 769, 812
- NOU »Brace Radića« (Trideset druge divizije) — 24, 25, 29, 46—52, 70, 77, 107, 108, 147, 215, 216, 270, 280—286, 455, 482, 548—551, 557, 578, 579, 624, 667, 685—694, 752, 773
- NO »Matija Gubec« (Trideset druge divizije) — 24, 25, 29, 46—52, 54, 58, 70—72, 77, 195, 216, 279, 280—286, 482, 548—552, 577, 579, 685—693, 752
- prva NO Trideset treće divizije — 30, 51, 53—55, 58, 68, 69, 72, 74, 78, 107, 138, 159, 195, 214—217, 280, 282, 283, 285, 455, 464, 482, 493, 548, 581, 582, 623, 624, 667, 684, 687—689, 693, 697, 703, 752, 773, 811, 812
- druga Trideset treće divizije — 67, 72—74, 77, 78, 147—150, 169, 482—484, 493, 581, 582, 697, 698, 700, 741, 749, 757, 802
- omladinska NO »Joža Vlahović« (Prva Trideset četvrte divizije) — 167, 200, 274—276, 359, 504, 505, 707, 708, 717
- NO »Franjo Ogulinac Seljo« (Druga Trideset četvrte divizije) — 275, 288—291, 355—357, 716—719
- Prva NO Trideset pete divizije — 81—83, 109, 110, 129—131, 173, 181, 209, 218, 220, 222, 223, 225, 227—229, 231, 247, 250, 263, 264, 319—324, 362, 370, 377, 378, 380—382, 391, 393, 398, 411, 447—450, 452, 457, 486, 487, 498, 512, 522, 528, 530, 532—534, 536—539, 554—558, 560, 562—564, 583, 586, 588, 598—601, 603, 605, 607, 610, 615, 638, 674, 682, 683, 722—726
- druga NO Trideset pete divizije — 111—113, 130, 131, 162, 209, 218—223, 225, 227—229, 231, 247, 250, 258, 264, 320, 322—324, 364, 370, 377—382, 392, 397, 452, 453, 486, 487, 498, 500, 521, 522, 528, 530—532, 534—540, 553, 564, 584, 587, 603, 604, 629, 630, 638, 670, 674, 683, 721, 722
- prva Unske operativne grupe — 504, 706, 744
- druga Unske operativne grupe — 121, 504, 706, 744
- treća Unske operativne grupe — 637
- karlovačka — 140, 141, 287—291, 355, 356, 716—719, 744
- prva moslavačka — 24—26, 54, 168, 169, 548—551, 690—692
- druga moslavačka — 57, 169, 192, 305, 353, 365, 699, 764
- treća prekomorska — 93, 94, 709, 710
- prva istarska »Vladimir Gorban« — 291, 590, 592, 595, 672

- zagorska — 215, 454—456, 642, 647, 649, 662, 667, 701, 764, 776
- žumberačka — 287
- Brigade četničke:*
  - kosovska — 507
- Brinje — 135, 238, 239, 372, 374, 636, 638, 640, 641, 654, 664
- Brkini — 294
- Brno — 436
- Brnjeuška — 12
- Brodnjak Ivan — 79
- Brodsko Brdo — 402
- Bršljanica (M. i V.) — 350, 352
- Brštanovo — 469, 617
- Brušane — 608
- Bruška (s.) — 88, 575
- Bruvno — 221, 248, 319, 320, 325, 327, 387—389, 466, 467, 479, 601, 607, 608, 662, 664, 682, 777
- Brzaja — 731
- Bubin Gaj — 413
- Buč — 164, 421
- Bučko Kamensko — 164, 337, 345, 349, 352, 418, 731, 750, 752, 772, 774
- Budački D. — 504
- Bude — 360
- Budičina — 17
- Budimci (s.) — 341, 401
- Budinčina (s.) — 50, 55, 280, 282, 686
- Budrovci — 780
- Budžak (kod Podlapače) — 609
- Bugarska — 544
- Bugojno — 760, 810, 827
- Bujavica (s.) — 98, 100, 342, 343, 474, 779, 781, 803
- Bujić Dušan — 85, 90
- Bukova (s.) — 101
- Bukovac Š. — 64, 824
- Bukovčak (s.) — 201
- Bukovec — 215, 217
- Bukovica (predeo) — 86, 87, 91, 189, 442, 574—576
- Bukovica (kod Prekrižja) — 167
- Bukvik (šuma) — 783
- Bulat Mićo — 547
- Bulat Rade — 159, 456
- Bulatsko Brdo — 632, 634
- Bulići — 85, 275
- Bulinac (s.) — 192
- Bulović Mirko — 298, 318, 334, 346, 347, 440
- Buljmizi — 391
- Bunić (s.) — 161, 162, 209, 220, 221, 227, 229, 231, 247, 248, 264, 302, 320, 324, 327, 367, 368, 370, 377, 380—382, 392, 393, 395, 396, 411, 445, 446, 452, 457, 459, 467, 497, 498, 511, 521, 522, 533, 536, 538, 539, 563—565, 583, 584, 586—588, 597—599, 602, 604, 605, 607, 608, 610, 611, 613, 630, 656—658, 663, 664, 671, 674, 678, 680, 682, 720, 721, 723, 725, 776, 777
- Burdeli — 824
- Bursać (kapetan) — 574—576
- Busnovi (s.) — 402
- Buševac — 199
- Bušetina (s.) — 345, 346
- Buzet — 292
- Bužim — 486, 504, 677, 678, 808

C

- Cabuna — 98, 101, 307, 338, 344, 800
- Caparag — 543, 767, 780, 828
- Carski Breg — 289
- Cazin — 121, 206—208, 486, 503, 636, 640, 641, 643, 644, 676, 678, 735, 737, 738, 743, 744, 746, 755, 763, 787, 805, 808
- Cazinska krajina — 503
- Cerević Petar — 180
- Cerina (s.) — 64
- Cerje (brdo) — 52
- Cerje (šuma) — 107
- Cerje (s.) — 199, 200, 279
- Cerje - Tužno (ž. st.) — 51
- Cerna — 403
- Cerovac — 504
- Cerovec Josip — 456
- Cerovski vrh — 201, 719
- Cesar (mehaničar) — 655
- Cetina (r.) — 471, 473, 736
- Cetingrad (s.) — 133, 504, 676
- Cetinovec (s.) — 215, 285, 689
- Cetinska dolina — 45, 469, 471
- Cetinska krajina — 472
- Cetošić — 275
- Cicer (trig. 1096) — 111, 301
- Cigelj — 602
- Cikote (s.) — 144, 145
- Cista — 213
- Crevarska Strana — 632, 635
- Crkovička (trig. 189) — 13, 15, 20
- Crkvare (s.) — 334, 335
- Crljenci — 402
- Crlješnica (k. 284) — 9
- Crna Legija — 68, 69, 98, 100, 169, 342, 561

Crna Vlast — 81, 114, 133, 241, 371,
397, 449, 553, 602
Crnac — 310
Crne Drage — 240
Crni Lug — 461
Crni Lug (kod Hercegovca) — 191
Crni Vrh (k. 786) — 607, 682, 683
Crni Vrh (k. 923) — 104, 106, 116,
162, 488
Crni Vrh (k. 1245) — 229, 250, 587,
598, 603, 604, 611, 720, 721, 725
Crni Vrh (trig. 805) — 339, 349, 352
Crni Vrh (k. 946) — 548
Crno Kamenje — 142
Cura — 709
Cvetković (s.) — 547
Cvetković Brdo (s.) — 201
Cvitanić Ante — 22

Č

Čabrac Stjepan — 26, 54
Čačinci — 307, 308, 382, 399, 438, 665
Čadavica — 119, 307, 310, 312, 799
Čaglin — 266, 399, 801
Čaire — 57, 571
Čakanec — 201
Čanačka Korita — 112
Čanak — 110—112, 161, 229, 326, 367,
409, 414, 449, 466, 588, 597—599,
602, 605, 721, 725, 762
Čankovi Stan — 726
Čapljina — 763
Čardak (trig. 942) — 561—564, 585,
588, 598, 605, 609, 610, 721, 723—
728
Čardak (M. i V. k. 696 i 698) — 174,
175, 183, 441, 556, 558, 585, 600, 683
Čatrnja — 413
Čavlovica (r.) — 345
Čazma — 481, 482, 484, 494, 683
Čegle — 287, 289
Čelebić Dane — 256
Čelić Milan — 40
Čeliković Branko — 384
Čelina (s.) — 517
Čelina (k. 524) — 709
Čelinčin Umac — 514
Čelje — 595
Čemernica (s.) — 63, 634, 683, 707
Čeralije — 786
Čerčil Tom — 242
Česma R. — 57, 62, 64, 483, 484, 493
— 495, 572, 580—582, 697, 698
Čete NOV i POJ:
— stankovačka — 37
— šibenska — 37

Četekovac — 314
Čičin most — 524, 527
Čivo (o.) — 253, 254
Čistulja (k. 926) — 457, 724
Čitluk (s.) — 674
Čitluk pst. — 210
Čopić Đuro — 184, 557
Čorak Milan — 679
Čorak Nikola — 184, 557
Čorkova Uvala — 161, 374, 409, 412,
488—490, 650, 666
Čret (s.) — 284, 549, 689, 695
Čretno — 195, 691
Črne Mlake (brdo) — 61
Čubrića Jezera — 611
Čubrića Stan — 726
Čubrića Vrh — 598, 607, 725, 726
Čudin Klanac — 81, 102, 104, 105,
116, 162, 172, 225, 226, 258, 259, 324,
397, 452, 521, 522, 531, 532, 538,
540, 553, 602, 603, 651, 674, 682,
683, 721
Čuklić (s.) — 232
Čulum — 388
Čuntić — 11, 759, 812
Čuntićki Prnjavor — 812
Čurlin Stipan — 621
Čvrljevo — 515, 516

Ć

Čabo Marko — 621
Čalić Špilo — 508
Čano Mehmed — 637
Čeralije — 337, 338, 348—351, 383,
662
Četković Vlado — 45
Čevanuša — 725
Čoso (zaselak) — 88
Čujića Krčevina — 162, 225, 378, 498,
533, 553, 603, 610

D

Dabar (s. kod Sinja) — 735, 740
Dabar (s. kod Otočca) — 133, 134,
264, 374, 638, 742
Dadasović Milan — 175, 558
Dalmacija — 34, 35, 37, 84, 320, 326,
387, 388, 442, 466, 478—480, 573,
640, 656, 658, 663
Damjanović Danilo — 40
Dančulovići (s.) — 360
Dane (s.) — 274
Daruvar — 98, 101, 179, 191, 269, 272,
298, 307, 310, 342, 343, 349, 351,
428, 435, 476, 734, 738, 745, 754.

- 759, 771, 774, 786, 787, 790, 796,
 802, 805, 807, 813, 814, 817, 818
 Daskatica — 571, 581
 Dasović Martin — 291, 358, 361, 720
 Dautan (s.) — 493
 Dažnica (ž. st.) — 760
 Deanovec — 520, 570, 703, 736, 767,
 771
 Deanovići (s.) — 16, 17
 Debela Bukva — 551, 552, 578, 692,
 693
 Debeli Vrh — 725, 726
 Debelo Brdo — 88
 Debelo Brdo (kod Kozjana) — 205,
 209, 218, 221, 248, 322, 323, 377,
 382, 393, 396, 411, 446, 452, 521, 522,
 536, 537, 538, 588, 605, 657, 669, 671
 Debeljak (k. 894) — 458
 Dejanovići — 759
 Deklešanec — 696
 Delivuki — 166
 Delnice — 461, 766
 Demonja Nikola — 267, 332, 668
 Derin Gaj — 326, 466, 609
 Derikrava (k. 907) — 612, 628
 Desinec — 121, 275, 828
 Desmerice — 238
 Despot Žarko — 42
 Dežanovac — 269
 Dicmo — 406, 617
 Dijanović Tomo — 167, 276
 Dilj — 646, 811
 Dimić Jovo — 184, 557
 Dimića Vrh — 725
 Dinara (pl.) — 35, 807
 Dišnik — 177, 179, 180, 350, 352, 493,
 625, 703, 758
 Divić (brdo) — 508
 Divić Stojan — 101
Divizije NOV Jugoslavije:
 — šesta — 320, 369, 414, 502, 654,
 666, 676, 677, 739
 — sedma — 7, 8, 11, 14, 18, 120,
 206, 486, 503, 504, 631, 683, 706,
 707, 735, 758, 798, 830
 — osma — 81—83, 103, 106, 114,
 115, 121, 131, 133, 140, 160, 171,
 173, 182, 301, 371, 409, 447, 488,
 504, 523, 555, 608, 633, 636, 638,
 649, 651, 653, 657, 675, 681, 707,
 717, 809
 — deveta — 37, 38, 43, 232, 472,
 618, 801
 — dvanaesta — 7, 144, 146, 163,
 306, 307, 310, 312—316, 329, 330,
 332—334, 336, 348, 383, 418, 419,
 426, 668, 750, 782
 — trinaesta — 116, 140, 160, 237,
 371, 460, 565, 638, 648, 658, 661,
 663, 673, 679, 681, 715, 732, 744
 — devetnaesta — 36, 37, 39, 43, 84,
 187, 227, 320, 325, 326, 395, 396,
 414, 444, 466, 480, 506, 573, 574,
 576, 642, 649—653, 655, 660—663,
 673, 681, 723, 796, 799
 — dvadeseta — 36, 40, 43, 468, 517,
 615, 618, 620
 — dvadeset šesta — 21, 22, 36, 37,
 41, 43, 92—95, 122, 242, 243, 252,
 708, 709, 732, 762, 774
 — dvadeset osma — 168, 170, 171,
 176, 177, 190, 261, 262, 265, 266,
 269, 271, 304, 306, 307, 309, 314,
 316, 329, 333, 337, 338, 347, 349,
 365, 418—420, 426, 482, 483, 485,
 491, 520, 571, 572, 578, 580, 581,
 623—625, 639, 640, 674, 685, 699,
 703, 738, 743, 758, 764, 769, 802
 816
 — trideseta (slovenačka) — 294
 — trideset druga — 23, 24, 29, 46,
 59, 61, 68—70, 72, 77, 79, 168,
 169, 195—197, 215, 217, 279, 280,
 483—485, 548, 577, 623, 625, 640,
 685, 694, 773
 — trideset treća — 61, 70, 72, 77
 — 80, 138, 147, 170, 195, 482—
 485, 493, 521, 571, 572, 578, 580,
 582, 623, 625, 639, 696, 752, 815
 — trideset četvrta — 165, 199, 201,
 273, 276, 278, 287, 355, 359, 504,
 640, 642, 670, 714, 717
 — trideset peta — 40, 81, 102, 109,
 128, 160, 161, 173, 181, 204, 209,
 219, 220, 226, 228, 230, 247, 257
 — 259, 263, 301, 319, 321, 322,
 368—371, 374, 377, 380, 389, 390,
 392, 396, 397, 410, 411, 414, 445,
 451, 457, 468, 479, 486, 487, 497,
 500, 502, 511, 528, 530, 534, 553,
 554, 583, 587, 589, 597, 601, 602,
 604, 609, 610, 612, 628, 638, 657,
 669, 720, 721, 723
Divizije okupatorske i kvislinške
njemačke:
 — 1. kozačka konjička — 15, 67,
 69, 474, 632, 641, 650, 655, 658,
 660, 661, 675, 706, 716, 832
 — 7. SS »Princ Eugen« — 569, 681
 — 13. SS muslimanska — 352, 644,
 673

- 42. lovačka — 403, 417, 644, 660
- 113. pješadijska — 642
- 114. lovačka — 640
- 118. lovačka — 673, 708
- 264. pješadijska — 242, 253, 479, 573, 574, 658, 755
- 278. pješadijska — 640
- 330. pješadijska — 658
- 369. legionarska »Vražja« — 212, 213, 780
- 373. legionarska »Tiger« — 160, 161, 171, 204, 224, 258, 368, 409, 488, 499, 500, 503, 569, 641, 644, 646, 650, 655, 668, 671, 672, 676, 683, 744, 770
- 383. SS — 503, 829
- 392. legionarska (Plava) — 80, 81, 102, 114, 129, 133, 160—162, 204, 237, 238, 367, 368, 371, 409, 441, 453, 462, 497—499, 566, 587, 602, 608, 629, 638, 640, 641, 653, 658, 668, 671, 680, 721, 762, 777
- kvislinške:**
- dinarska četnička — 479
- Divizioni NOV i POJ:**
- prvi brdski 26. divizije — 123
- artiljerijski Šestog korpusa — 306, 307, 309, 329, 350
- konjički Šestog korpusa — 7, 329
- Divoselo — 367, 442, 585, 670
- Dimović (zaselak) — 88
- Dnopolje — 324, 412, 538
- Divuša — 7—10, 644
- Doboj — 760, 790, 815
- Dobra (r.) — 140, 142
- Dobra Voda — 408
- Dobrljin — 644, 749, 775
- Dobro Selo — 326, 327, 466, 467
- Dobropoljci — 85, 86, 189, 575
- Dobrota — 766
- Dobrović (s.) — 313
- Dodoši — 11, 12
- Dol (s. kod Pribića) — 276, 360
- Doljani — 98, 134, 135, 373, 476, 734, 741
- Domagojić (s.) — 547
- Domankušić Stjepan — 404
- Domovec — 108
- Donja Bukovica — 314
- Donja Rijeka — 548
- Donja Zelina — 30
- Donje Dubrave — 673
- Donje Selo — 152, 155, 405
- Donji Gečkovec — 196
- Donji Seget — 407
- Došen Stevan — 48
- Došen Stjepan — 79
- Dozetova Draga — 362
- Dračevica — 759
- Draga (kod Plaškog) — 136
- Draga Voda — 713
- Dragalić — 784
- Draganići — 119, 276, 288, 289, 355, 356, 544, 543, 715, 719, 765, 778, 818
- Dragičevac — 700
- Dragište (s.) — 360
- Dragobratović Ivan — 256
- Dragomilović (p.poruč.) — 152
- Dragonoš — 165—167, 275, 290
- Dragonožec (s.) — 118, 766
- Drakulić Nenad — 113, 184, 364, 459
- Drakulić Stanko — 635
- Drapšin Petar — 639, 640, 642, 674
- Đrašković Milorad — 152
- Drava (r.) — 99, 308, 313, 700
- Dravski kanal — 307
- Dražica (s.) — 192
- Drenovac (k. 225) — 12
- Drenovac (s.) — 134, 385
- Drenovača — 87, 324, 538
- Drenovica — 700
- Drežnica — 133, 237—241, 390, 460, 464, 638, 640, 644, 645, 744, 747, 750
- Drežnica (kod Drniša) — 405
- Drežnik Grad — 161, 162, 413, 666
- Drina (r.) — 756
- Drniš — 213, 473, 515, 735, 795, 796, 816, 818
- Drobnjaci — 12
- Drugomišlje (s.) — 239, 240
- Drvar — 320, 326, 503, 574, 620, 680, 759, 818, 832, 833
- Drvenik (o.) — 125, 152, 254, 770
- Drvenjak — 449
- Držanljive — 233
- Duboka — 770
- Duboki — 220
- Duboki Dol — 388
- Duboko (predeo) — 223, 227, 228, 231, 247, 250, 501, 534, 536
- Dubranec — 199, 201, 759
- Dubrava (s.) — 63, 834
- Dubravčan — 48
- Dubrovnik — 22, 236, 681, 732, 739, 745, 751, 759, 771, 774, 779, 780, 791, 793
- Dude (s.) — 634
- Duga Njiva — 342
- Duga Resa — 120
- Dugi Otok (o.) — 806, 817

Dugo Selo — 64. 67. 202. 203. 518—
520. 569—571. 655. 658. 679. 683.
701—703. 736. 751. 767. 784. 797.
802. 807. 815

Duh Antun — 26. 280

Duhovi (s.) — 344

Duman — 80—83. 109. 128—132. 160.
181. 182. 229. 414. 447. 448. 554. 555.
602. 653. 683

Dumanić Mario — 94. 96.

Dunav — 763. 771. 790

Dunjak — 633

Dupori (zaselak) — 88

Duvno — 827

Duzluk — 348

Dvor na Uni — 7. 8. 10. 544. 640. 643.
649. 654. 655. 665. 678. 829

D

Đakovac (s.) — 474

Đakovo — 402. 780

Đapić Vaso — 154

Đelekovec — 68

Đermanović (kapetan) — 704

Đermanović Simo — 627

Đevrske — 85. 86. 187. 479. 506—508.
510. 574. 575. 826

Đukić Jandre — 611

Đulavec (Mikovićevo) — 169. 310.
349. 352. 420. 467. 738. 743

Đunta Doli — 750

Đuratović Ferid — 637

Đurđenovac — 307. 310. 315. 329—
332. 336. 345. 348. 351. 399. 732.
771. 802. 815

Đurić Vlado — 375

Đurića Kosa — 817

Đurin Lug Majur — 310. 313. 314

Đurmanec — 46. 59. 61

Dž

Džakula Dragan — 79. 80

Džordan Ljuban — 267

E

Erdeljac Petar — 144

Erjavče — 595

Ervenik — 575

F

Farkašić — 807

Farska (luka) — 713

Felker Vlado — 106

Feričanci — 307. 329. 331—333. 335.
336. 338. 340. 345. 348. 351. 426

Fetahagić Ahmet Čelik — 41

Filipović (natporuč) — 330

Finderle dr — 562

Fišer (Fischer) — 359

Frančišković Josip — 175. 558
Frkašić (G. i D.) — 204. 205. 210.
218. 226. 227. 231. 264. 265. 370. 376.
412. 413. 446. 498. 533. 536. 537. 540.
656. 659. 669. 674

Fundakov Vrh (k. 964) — 250. 410.
411

Furjanici — 275

Fužine — 460. 461. 463

G

Gabela — 763. 778. 790

Gaberk (s.) — 595

Gaboš — 733

Gacka dolina — 133. 134. 136

Gacko — 749

Gaće Ivan — 42

Gaček (poručnik) — 330

Gačice — 279. 283. 284. 688

Gačište — 307

Gaj — 275

Gakovo (s.) — 474

Gala — 211

Galin — 360

Galovac (s.) — 625—627. 703. 704

Galovec — 483

Garčin — 345

Garić Stipo — 263

Garešnica (s.) — 168. 177. 191. 261.
262. 271. 305. 344. 353. 483. 493.
570. 571. 624. 625. 639. 674. 703. 704.
740. 741. 758. 767. 769. 773. 818.
827

Gašpić Marko — 126. 157

Gata (s.) — 517

Gavranović Vaso — 153

Gažul (k. 710) — 709

Gečkovec (G. i D.) — 694

Generalski Stol — 141. 142. 641. 649.
665. 671. 673. 740. 809. 821. 823. 824

Gibarac — 835

Gizdavac — 617

Glavace — 134

Glavica (k. 246 na Visu) — 97

Glavica (k. 909) — 213

Glavica (trig. 338) — 12

Glavina (s.) — 813

Glavni stožer domobranstva — 117.
731. 734. 737. 740. 743. 746. 749. 752.
754. 757. 761. 764. 768. 772. 776. 779.
781. 785. 788. 791. 795. 798. 800. 803.
805. 808. 811. 814. 816. 826. 833

Glavni štab NOV i PO Hrvatske —
7. 33. 46. 67. 117. 133. 168. 170. 172.
210. 247. 276. 278. 297. 306. 320.

- 323, 329, 334, 349, 368, 390, 391, 414,
 419, 426, 429, 431, 434, 471, 502, 571,
 581, 622, 636, 638, 647, 650—653,
 655—657, 659, 663, 666, 671, 673, 674,
 676—678, 680, 683—685, 706, 758, 762,
 765, 770, 777, 782, 783, 786, 789, 798,
 805, 815, 823, 824, 829, 831—833
 Glavni štab NOV i PO Slovenije —
 640, 642
 Glibodol — 134—136, 372, 374
 Glibovito Polje — 410
 Glina — 13—15, 200, 503, 504, 633,
 706, 707, 810, 830—833
 Glinska Poljana — 15
 Glinski Trnlik — 11
 Glinsko Novo Selo — 12, 15, 19, 20
 Globornički most — 673
 Globovnica (s.) — 548
 Globovnica P. — 63
 Glogovo — 466
 Glovnovi — 148
 Glušac — 211
 Gljev — 211
 Golac (s.) — 595
 Gojilo — 57, 98, 191, 261, 262, 353,
 571
 Golenić Pusta — 337
 Goli Vrh — 129, 130, 182—184, 409,
 449, 555, 556, 560
 Goloura (k. 1162) — 607, 721, 725, 726
 Golubovec (N. i S.) — 49, 69, 214—
 216
 Gomirje — 239, 240, 460, 461
 Goražde — 756, 766
 Gore (s.) — 11—15, 18—20, 442, 503,
 658, 675, 683, 734, 735, 774, 798, 801
 Gorica (kod Padalista) — 204, 218,
 220, 221, 223—225, 227, 231, 247, 240,
 259, 263, 264, 320, 322, 323, 362, 363,
 377, 501 533—537, 660, 669, 671
 Gorica (kod Zlobina) — 462
 Gorice — 200
 Gorjanci — 275
 Gorjanska šuma — 107
 Gorjevica (šuma) 759
 Gornja Rijeka — 550, 691, 692, 696
 Gornja Velika — 578
 Gornje Dubrave — 673, 819
 Gornje Klupe — 144
 Gornje Sredice — 62, 579
 Gornji Hruševac — 199, 200
 Gorski Kotar — 574, 644, 645, 653,
 659, 766
 Gospic — 162, 173, 210, 226, 326, 367,
 371, 381, 390, 392, 414, 441, 442,
 448, 459, 466, 511, 538, 555, 561, 562,
 564, 566, 583, 602, 608, 660, 664, 668,
 672—674, 678, 724, 725, 726, 788, 789,
 791, 793, 799, 805, 810, 812
 Gospodska Poljana (k. 1024) — 411
 Gostimir Stanko — 180
 Gostovača — 174, 558
 Gostović Branko — 569, 615
 Gostović Dušan — 105
 Gostovo Polje — 238
 Gošić (s.) — 85, 86, 187, 189, 509, 510
 Gošnjak Ivan — 639, 668, 671, 677
 Gotalovec — 29, 48, 52, 279, 577
 Goveda Glava — 335
 Grabar (k. 1075) — 110, 111
 Graberje (s.) — 13, 15, 20, 774
 Grabičani (V. i M.) — 579
 Grabić (s.) — 312
 Grabovac — 12, 704, 707
 Grabovnica — 192, 572
 Grabušić — 218, 221, 248
 Gračac — 40, 221, 226, 248, 319, 320,
 325, 327, 367, 387, 388, 392, 393,
 395, 441, 442, 466, 467, 479, 562,
 601, 607, 609, 660, 662, 664, 668, 682,
 683, 777, 791, 793
 Gračanica — 790
 Gračenica (s.) — 62, 203, 747
 Gradac (kod Lasinje) — 200
 Gradac (kod Mostara) — 235
 Gradeč (s. kod Čazme) — 148, 648,
 655
 Gradeč (s. kod Dugog Sela) — 520,
 703, 736, 751
 Gradeč (V. i M.) — 64, 67
 Gradina (k. 80 na Šolti) — 152
 Gradina (k. 185 na Šolti) — 123, 152
 Gradina (k. 431) — 13
 Gradina (k. 584) — 514, 515
 Gradina (k. 755) — 327
 Gradina (k. 783) — 209, 377
 Gradina (k. 827) — 411
 Gradina (k. 870) — 616
 Gradina (k. 882) — 174, 561
 Gradina (k. 915) — 111
 Gradina (k. 974) — 563
 Gradina (trig. 912) — 683
 Gradišće (k. 258) — 142
 Gradusa (V. i M.) — 11, 13, 16, 17
 Grahovljani — 478
 Graora Milan — 527
 Grborezi — 232—234
 Grčka — 296, 641
 Grčka Kosa — 239, 240
 Grdak — 579
 Grdanovac — 7
 Grđun — 464
 Grđevac (V. i M.) — 168
 Grebenić (s.) — 200, 201

- Greda (kod Siska) — 119, 121, 546,
     787
 Gredice (s.) — 61
 Gredina — 337, 731
 Gretić Ivica — 79
 Grginac (s.) — 483, 494, 578, 693
 Grgurić Tugomir — 105
 Grmljani — 774
 Grmuša (ž. st.) — 118
 Grohote (s.) — 122, 123, 151—155,
     252, 255
 Grokanić Đorđe — 384
 Gromaćnik — 399
 Grtovac — 55, 216, 285, 690
 Grubač Dragić — 384
 Grubešići — 821
 Grubišići — 213
 Grubišno Polje — 98, 191, 272, 738,
     791, 792, 813, 816—818
 Grubor Nikola — 210, 228, 229, 231,
     251, 322, 325, 379, 398, 453, 499,
     529, 542, 554, 560, 603, 606, 631,
     722
 Gruda — 763, 771
Grupe NOV i PO Jugoslavije:
     — istočna NOP odreda Šestog korpusa — 306, 329, 339, 399, 646,
         798
     — zapadna NOP odreda Šestog korpusa — 270, 306, 341, 416,
         420, 473, 803
     — istočna NOP odreda Desetog korpusa — 62, 70, 76—78, 80,
         147, 169, 485, 494, 572, 699, 700,
         704, 741, 757
     — zapadna NOP odreda Desetog korpusa (Zagrebačkog) — 24,
         25, 31, 49, 50, 53, 56, 57, 59, 60
         — 63, 69, 70, 74, 76—79, 97, 138,
         139, 158, 170, 214, 215, 217, 283,
         454, 483, 689, 701, 703, 704, 752
         773
     — južnodalmatinskih NOP odreda — 22, 36, 37, 42, 43, 234, 809
     — sjevernodalmatinskih NOP odreda — 36, 37, 42, 43, 84, 573
         — 575
     — srednjedalmatinskih NOP odreda — 36, 37, 42, 43, 405, 513
     — operativna unska — 206, 504,
         637, 675, 808, 830
Grupe njemačke:
     — Berger — 824

- Gruž — 732
 Guber — 232, 233
 Gudci (s.) — 289
 Gudovac — 484, 494
 Gumance — 293, 294, 592
 Gundinci — 403, 404
 Gunjeve Drage — 231
 Guteša Dane — 184, 557
 Guvo Ivan — 152
 Gvardiol Ante — 40
 Gvozdansko — 830
 Gvoždić Đuro — 527
 Gvoždić Jovan — 527
 Gvoždić Ninko — 527

H

- Haganj (s.) — 148, 699
 Han (kod Obrovca) — 211
 Hardomilje — 236
 Hartman (Hartmann gestapovac) —
     166
 Helbih (Helbich docm. of.) — 733,
     737, 740, 742, 746, 749, 751, 753, 756,
     760, 763, 767, 772, 775, 778, 781, 784,
     788, 791, 794, 797, 800, 802, 804,
     808, 811, 813, 816, 819, 828, 835
 Herbstsamer Ferde — 384
 Herceg Omer — 637
 Hercegovac (s.) — 168, 190—192, 261,
     262, 265, 266, 269, 271, 304, 305, 350,
     353, 483, 493, 624, 625, 639, 674, 699,
     703, 704, 764, 768, 769, 772, 773, 818
 Hercegovina — 745
 Hinić (s.) — 111
 Hitler Adolf — 212
 Hižanovec — 696
 Hlabina — 641
 Hobolići — 719
 Hodžić Ahmo — 637
 Hofman Ernest — 640
 Horšteyer Vojko — 70
 Homoljac (s.) — 82, 129, 161, 163, 209,
     258, 259, 324, 378—380, 392, 396,
     398, 410, 411, 415, 445, 497, 498, 531
     532, 533, 536, 538—540, 553, 587,
     602, 604, 609, 614, 629, 630, 683, 720,
     722
 Homoljački Klanac — 209, 259, 398,
     500, 531, 532, 538, 539, 553, 602
 Homoljačko Polje — 409—411
 Horvat Franjo — 180
 Horvati — 121, 200, 273, 276, 545,
     547, 643, 746, 779, 794, 807
 Hrastje — 138, 284, 689, 807
 Hrastovac (D. i G) — 271, 544
 Hrastovica — (kod Petrinje) — 19

- Hrastovica (kod Vivodine) — 360
 Hrašće (kod Ozlja) — 277, 278
 Hrašćina — 58, 107, 108, 284, 548,
     549, 690, 691, 695, 737, 785, 792
 Hreljin — 461
 Hrkaločići (s.) — 110
 Hrnjevac — 386
 Hrštić Dušan — 376, 451, 491, 527
 Hrtić — 8
 Hruškovica (s.) — 203, 519, 702
 Hrvace — 473, 615, 616
 Hrvatska — 160, 481
 Hrvatsko Primorje — 86
 Hrvatsko Selo — 706
 Hrvatsko Zagorje — 55, 68, 69, 71,
     72, 76, 147, 168—170, 239, 266, 481,
     482, 548, 549, 579, 580, 643, 662, 667,
     668, 737, 752, 785, 791, 795, 802
 Hrženik — 165, 167, 275, 360
 Hudibitek (Hudi Bitek) — 200
 Hudovci Breg — 289, 290
 Hudovljani — 578
 Huje (s.) — 594, 595
 Hum (kod Novog Marofa) — 29, 281,
     690, 691
 Hum (trig. 587) — 125
 Hum — 38, 339, 349, 351
 Hum (kod Hrašćine) — 69, 107, 108,
     138, 549, 550, 737
 Hum (kod Trebinja) — 763, 771, 778
 Hum Lug — 658
 Hum Varoš — 176, 732
 Humljani — 307, 314, 383
 Husajin — 571
 Hutin — 719
 Hvar — 94
- I
- Idrija — 294, 672
 Igman — 793
 Ilić Stevo — 389, 480, 728
 Ilirska Bistrica — 292—294, 590, 592,
     593, 595
 Illok — 777, 779
 Illova (r.) — 176, 177, 179, 191, 271,
     272, 345, 352, 571
 Imotići (s.) — 236
 Imotski — 736, 745, 767, 774, 794,
     802, 808, 809, 813, 817
 Indija — 790
 Inkret Franc — 318
 Ipša Mijo — 428
 Iskrica — 329
 Istra (oblast) — 292, 293, 296, 589,
     640, 642, 644, 653, 659, 663, 672
 Italija — 320, 479, 642, 655, 675, 751
- Ivančani — 699
 Ivančec — 692
 Ivančići — 274
 Ivanec — 51, 52, 56, 60, 61, 68, 69,
     169, 195—197, 214, 280, 282—284,
     481, 551, 657, 686—688, 692—694,
     731, 746, 747, 752, 754, 761
 Ivanečka Željezница — 282
 Ivančić Grad — 202, 365, 519, 520, 570
     —572, 580, 699, 701, 732, 736, 742,
     743, 746, 747, 780, 788, 813
 Ivanović Gajo — 309
 Ivanovo Selo — 98, 269, 474
 Ivanska — 192, 483, 494
 Ivančića (pl.) — 198, 548, 773, 785
 Ivčevića Kosa (s.) — 130, 181—183,
     448, 449, 555, 556
 Ivezović Stjepan — 456
 Ivić Jakov — 256
 Ivković Bogomil — 547
 Ivošević Duro — 105
 Ivošević Miloš — 117, 260, 501
 Izačić (s.) — 663, 671, 675, 676
 Izimje (G. i D.) — 287—289, 355, 356,
     670, 715
- J
- Jablan — 460
 Jablanac — 789
 Jabočeta — 494
 Jabuka (kod Goražda) — 756, 766
 Jabukovac D. — 12, 503, 678, 707
 Jadova (r.) — 724
 Jadro — 463
 Jagetići — 239, 463, 464
 Jagodić (oper. of.) — 697
 Jagodnje — 231, 563, 564, 574, 583,
     585
 Jahorina (pl.) — 794
 Jakovci (s.) — 146
 Jakovlje (s.) — 641
 Jakšić Pavle — 83, 666
 Jakšići — 386
 Jakus Sveti — 407
 Jakuševac — 766
 Jamarica — 342
 Jančar Branko — 241
 Jančić Dušan — 450
 Jančić Mane — 450
 Janjić Vlado — 425
 Jankovac — 403
 Janković D. Vojo — 617
 Janja Lipa — 342
 Janjče — 173, 409, 556
 Japec Blaž — 263
 Japetić — 165

- Jarić pst. — 312
 Jarušje (s.) — 165—167
 Jasenak — 238—240, 460, 461, 644,
     750—753
 Jasenaš — 101, 348, 474
 Jasenica Lug (ž. st.) — 778
 Jasenik — 749
 Jasenova Draga — 136
 Jasenovac — 98, 547
 Jasenovača (k. 691) — 183, 556
 Jasikovac — 629
 Jastrebarsko (Jaska) — 118, 121, 288,
     289, 291, 355—357, 544, 715, 779
     797, 816, 827, 828
 Javorje (kod Dvora) — 640
 Javorje (u Istri) — 595
 Javornica — 240
 Javornik (ž. st.) — 136
 Javornik (kod Padališta) — 218, 378
 Javornik (pl.) — 421
 Javorovica — 144, 476
 Jazavčije Brdo — 144
 Jazavica (s.) — 98, 342
 Jazvić — 405
 Jelenčić (k. 1106) — 462
 Jelenić (zastavnik) — 330
 Jelenić — 274
 Jelenje — 461
 Jelićev Dolac — 405
 Jelinak — 212, 213
 Jelov Vrh (k. 987) — 458, 539
 Jerbići (s.) — 128
 Jerebić Selo — 201
 Jergović Ivan Priša — 404
 Jeričević Božo — 22
 Jerković Mate — 298, 318, 334, 346,
     347, 425, 440
 Jerovec — 197, 283, 687
 Jertovec (G. i D.) — 58, 60
 Jesenje (G. i D.) — 60, 456
 Jezerane — 238, 239
 Jezeranski Vrh — 725, 726
 Jezerce — 162, 171, 172, 410
 Jezernice — 274, 275
 Jezero (s.) — 738
 John Adolf — 631
 Johovac — 835
 Joka Milan — 386
 Josipdol — 160, 238, 648
 Jošane — 220, 221, 223, 224, 247, 248,
     250, 264, 320, 323, 362, 367, 377,
     380, 381, 412, 445, 457, 487, 498,
     534—537, 562, 663, 667, 671, 777
 Jošava (Stara i Nova) — 335
 Jošavica — 11
 Jovčići — 12
 Jović (k. 250) — 633
 Jugo Anton — 105, 106
 Jukinac — 832
 Jurančina — 50, 285
 Juras Luka — 32, 109, 140, 198
 Juretić Drago — 175, 558
 Jurić Marija — 92
 Juriš Joze — 256
 Jurjeva Kosa (trig. 897) — 134
 Jurković Blaž — 733
 Jurkovići (s.) — 110
 Jurman Vid — 166
 Jurmanović (kom. čete) — 26, 54
 Juršići — 294
 Jutriša Janko — 29, 282, 685
- K**
- Kabal — 483, 494
 Kajfeš dr — 563
 Kajfeš Marijan — 106
 Kajgana — 191, 261
 Kajić Kole — 506
 Kalnik — 55, 58, 68, 77, 108, 168, 169,
     266, 481, 548, 550, 579, 672, 691,
     676, 780, 785, 795
 Kalinje (s.) — 138, 139
 Kalje — 360
 Kamena Gorica — 108
 Kameni Most — 517
 Kamenitovac (k. 675) — 174, 183
 Kamenki Most — 706
 Kamenski Vučjak — 337, 731, 734,
     738
 Kamensko (kod Nebljusa) — 666
 Kamensko (M. i V. brdo) — 204, 205,
     210, 218—220, 223, 247, 264, 378,
     412, 499, 533, 534, 536, 603, 663, 669
 Kamensko (s. kod Aržana) — 620,
     622, 656
 Kamenjak (k. 1021) — 410
 Kamešnica — 696
 Kamešnica (pl.) — 211, 469, 471
 Kamiška Iva (s.) — 179, 757, 758
 Kanazir Stevo — 91
 Kaniža — 195, 693
 Kapan — 307
 Kapela (s.) — 62
 Kapela (M. i V.) — 135, 136, 374, 392,
     659, 660, 674, 677, 680
 Kapelna — 345
 Karakas Stipe — 105
 Karakašica — 616
 Karanovac — 790
 Karašica P. — 345
 Karavidović Ivan — 456
 Karin (G. i D.) — 87, 88, 91, 187, 188,
     320, 573, 575
 Karleušine Plase — 410

- Karlobag — 444, 479, 511, 564, 573, 608, 650, 658, 673, 736, 789
 Karlovac — 117—121, 141, 201, 238, 274, 277, 355, 357, 462, 503—505, 545, 547, 632—634, 643, 647, 648, 658, 661, 665, 671, 672, 675, 681, 684, 715, 716, 732, 735, 743, 744, 746, 749, 755, 758, 759, 761—766, 769, 772, 774, 777, 778, 780, 787, 794—799, 807, 813—816, 821, 823, 824, 827, 828, 833, 834
 Kastav — 292, 592, 593, 679
 Kastavština — 293, 294, 647
 Katalinić Josip — 180
 Katić Dane — 375
 Katinci (s.) — 311, 352, 743
 Katinovac — 503, 706, 831, 832
 Katoličko Selište — 63, 203, 571, 572, 582
 Kesar Savo — 618
 Kestenjak (s.) — 820, 821, 823
 Kicur (k. 326) — 696
 Kijer (zaseok) — 183, 556
 Kindrovo — 339
 Kip — 350, 476, 734, 738, 740, 741
 Kiselj — vidi Kuselj
 Kiseljak (kod Tuzle) — 763, 771
 Kiseljevska dr (major) — 433
 Kistanje — 86, 187, 188, 575, 798, 799, 826
 Kladanj — 746, 752, 810
 Kladarin Đuro — 194, 496, 628
 Kladuša — 17, 633, 670
 Klana — 292—296, 592, 593, 641
 Klanac (kod Crne Vlasti) — 81
 Klanac (kod Ploče G. i D.) — 221, 248, 394, 441, 458, 562, 585
 Klanjec — 49
 Klapavica — 326, 327, 387, 388, 466, 467
 Klašnica — 210, 223, 265
 Klenik — 341
 Klenovščak — 292
 Klepac Vlado — 462
 Kletište (s.) — 750
 Kleut Petar Perica — 132
 Klinac — 16
 Klipino Brdo — 504
 Klokočevac (s.) — 191, 262, 272, 305
 Klokočevica — 522, 530
 Klokočevik (s.) — 339
 Kloštar (ž. st.) — 62
 Kloštar Ivanić (s.) — 168, 365, 572, 676, 678, 682, 699, 700, 790
 Kljaci — 617
 Kljajić Marko — 384
 Kljajić Miloš — 137, 415
 Kljaka — 513, 515
 Ključ (s.) — 815
 Ključ (k. 1093) — 218
 Knapić (brdo kod sela Knapića) — 196, 694
 Knebl Franjo Franc — 201, 278, 720
 Knezovljani — 16, 17
 Knežević Branko — 631
 Knežević Rade — 432
 Kneževića Kosa — 632, 633
 Knin — 162, 479, 499, 574, 652, 653, 657, 665, 672, 674, 680, 681, 732, 735, 737, 739, 753, 771, 793, 799, 800, 809, 816, 818, 826
 Kobača Vinko — 180
 Kobiljača — 584
 Kocijan Ivan — 26, 54, 280
 Kočiš (satnik) — 330
 Kofler Franjo — 146, 164
 Kokinac (s.) — 192, 623, 625, 767
 Kokirov — 579
 Kokorina (k. 535) — 830
 Kolak Ivan — 112
 Kolan — 742, 745
 Klarici (s.) — 634, 635
 Kolbas Đuro — 384
 Kolenovac — 464
 Komadine — 633
 Komarevo — 11, 12, 16
 Komarica Zvonko — 79
 Komarnica — 134
 Komin — 30, 138, 158, 159, 235, 284, 550, 689, 691, 764, 768, 772, 773, 819
 Komija — 97, 153, 155, 252, 713
 Komljoča (k. 611) — 721
 Komogovina — 13
 Končanica — 269, 271, 435
 Končarov Kraj — 82, 104, 105, 129, 259, 323, 453, 538, 553, 587, 602—604, 674, 683, 721
 Kndrić (s.) — 402
 Konščani — 572, 582
 Konjarić Vrh — 359, 360
 Konjević Đuro — 384
 Konjic — 736, 746, 819, 827
 Konjska Glava — 134, 135
 Konjski Vrh — 598, 607, 611, 683, 725, 726
 Konjsko Brdo — 611
 Konjšćina (G. i D.) — 48, 58, 60, 282, 686, 745
 Kopčić Brdo — 63, 203, 519, 826
 Kopele (brdo) — 742
 Kopiar (kapetan) — 717
 Koporčić Mijo — 26, 54

- Koprivica Mirko — 113, 184, 364, 459, 612
- Koprivnato Brdo — 403
- Koprivnica — 55, 57, 68, 69, 168—170, 481, 482, 551, 637, 682, 692, 696, 700, 780, 804
- Koprno (s.) — 516
- Korać (k. 907) — 135
- Korać Dušan — 21, 23, 41, 93, 97, 127, 244, 714
- Korać Miloš — 79
- Korana (r.) — 676, 817, 820—824, 833
- Koranjski Brijeg — 504
- Korčula (o.) — 21, 35, 41, 92, 94, 122, 151, 732, 736, 752—755, 783, 787, 834
- Kordić — 274, 275
- Kordun — 162, 200, 210, 278, 412, 486, 503, 536, 547, 574, 608, 632, 643, 647, 650—653, 663, 666—668, 670, 672, 673, 676, 677, 680—683, 721, 802, 805, 811, 812, 814, 816, 817, 820, 822, 826, 833
- Korenica — vidi Titova Korenica
- Koreničani — 311, 352
- Korenička Kapela — 161, 220, 223, 225, 247, 259, 264, 534, 651, 663
- Korenička kotlina — 162, 219, 225, 264, 392, 446, 553, 669
- Korenička Reka — 410, 614, 651
- Koreničko polje — 247
- Korenovo (V. i M.) — 483, 485, 492, 493, 495, 623, 625—627, 703, 704
- Korija — 98
- Korito (brdo) — 111, 129, 555, 598
- Koritnica — 294
- Korolija Jandrija — 328, 467
- Korpusi NOVJ:**
- prvi proleterski — 320
  - četvrti — 7, 117, 133, 140, 206, 273, 276, 287, 355, 359, 409, 447, 486, 488, 523, 543, 547, 633, 641, 646, 647, 658, 661, 664, 667, 675, 683, 706, 707, 714, 744, 758, 765, 777, 798, 805, 808, 820, 822—824, 829—833
  - peti — 624, 657
  - šesti — 97, 100, 144, 163, 164, 168, 266, 268, 298, 304, 306, 329, 330, 334, 346—349, 351, 399, 416, 418, 426, 431, 436, 473, 475, 624, 625, 637—640, 642, 644, 646—648, 650, 656, 659—661, 668, 674, 677, 678, 680, 684, 782, 786, 792, 798, 801, 814
- osmi — 22, 33, 84, 94, 127, 243, 256, 405, 466, 468, 472, 506, 513, 574, 576, 645, 648, 653, 662, 664, 667, 673, 681, 709, 780, 793, 796, 799, 814
  - deveti (Slovenački) — 647, 681
  - deseti (Zagrebački) — 23, 29, 46, 67, 107, 158, 168, 170, 195, 196, 214, 279, 280, 365, 433, 454, 475, 480, 481, 491, 518, 548, 549, 569, 571, 577, 578, 580, 581, 622, 624, 625, 627, 628, 637, 639, 641, 642, 646, 647, 649, 656, 658, 659, 661, 670, 678, 680, 682, 684, 685, 731, 734, 785, 792, 815, 816
  - jedanaesti — 39, 80, 109, 113, 131, 133, 160, 171, 204, 209, 210, 218, 220, 223, 225—228, 230, 237, 247, 263, 291, 295, 297, 319—322, 326, 362, 367, 368, 370, 375, 377, 380, 387—389, 391, 392, 395—397, 410—412, 414, 441, 445, 451, 460, 478, 479, 486, 497, 502, 521, 530, 553, 554, 561, 567, 571, 585, 587, 589, 592, 594, 598, 601, 602, 604, 605, 607, 610, 615, 628, 646, 648—667, 669—671, 673, 674, 676, 677, 679—684, 720, 758, 762, 770, 777, 783, 789
- Korpuši njemački:**
- petnaesti brdski — 160, 658
  - šesdeset deveti — 503, 820
  - Koruščak (potok) — 24, 280
  - Kosa (trig. 968) — 105, 162, 230, 231, 259, 377, 411, 533
  - Kosak Ivan — 79
  - Kosanović Aleksa — 241
  - Kosanović Nikola — 431, 432
  - Kosinjak (brdo) — 12, 14, 15, 18, 19
  - Kosović (natporuč.) — 619
  - Kostajnica — 7, 8, 10, 11, 13, 16, 17, 118, 120, 503, 544, 632, 648, 661, 665, 670, 671, 678, 827
  - Kostanj (s.) — 64
  - Kostanjevac — 275, 350, 360
  - Kostanjevica — 274
  - Koscvska dolina — 45
  - Kostreši — 16, 120
  - Koška — 341, 345
  - Kotaraš Đuro — 256
  - Kotor Varoš — 742
  - Koturić (s.) — 349
  - Kovačec Franjo — 180
  - Kovačev Ivo — 256
  - Kovačević Pero — 384
  - Kovačica (potok) — 698

- Kovačić Alojz — 32, 109, 140, 198
 Kovačić Spaso — 375
 Kozara — 661, 810
 Kozarevac — 62
 Kozarica — 250, 478
 Kozek — 143
 Kozica — 314
 Kozjan (s.) — 82, 131, 205, 209, 227,
     229, 230, 301, 302, 452, 498, 530,
     534, 553, 583, 588, 599, 605, 657,
     720, 721, 725
 Kozjan Draga — 378
 Kozline — 824
 Kraćevec — 549, 691
 Kraćica (k. 971) — 457
 Krajačić Stjepan — 375
 Krajna (s.) — 314
 Krakar — 238—240, 461, 462
 Kralje — 665
 Kraljevac (kod Zadvarja) — 771
 Kraljevci (ž. st.) — 819
 Kraljevčani — 11, 707, 812
 Kraljevec G. — 60, 61, 107, 108, 282,
     284, 548, 686, 689, 737, 785
 Kramarići (s.) — 199
 Krapina — 46, 47, 49, 60, 215, 454
 Krapinica (s.) — 29, 48, 281, 685, 686
 Krapinske Toplice — 46
 Krašić — 275, 276, 289, 360
 Kravarsko — 199, 201, 768, 769, 804
 Kravljak — 235
 Krbava — 370, 393, 669
 Krbavica (s.) — 82, 131, 161, 175, 205,
     209, 210, 220, 223, 226, 229, 250,
     259, 263, 301, 302, 378, 380, 381,
     396, 398, 410, 411, 531—533, 536,
     539, 553, 558, 584, 587, 588, 603—
     605, 609, 629, 656, 657, 659, 683,
     720, 721
 Krbavska kotlina — 446, 669, 673
 Krbavsko Polje — 160, 161, 224, 226,
     229, 264, 367, 379, 412, 457, 651,
     654, 660, 672, 776, 777, 779, 781,
     782, 785, 786, 789, 798—801, 808,
     809
 Krč — 25
 Krčane — 562
 Krčevina (šuma) — 492
 Kreačić Otmar — 7, 146
 Kreća Dušan — 181, 366
 Kresovica — 24, 52, 280
 Kričke (G. i D.) — 98, 100, 342
 Krisnica (r.) — 8
 Krisnica (s.) — 8, 9
 Kristofić (ppuk.) — 298, 477, 745
 Krivaj (s.) — 570
 Krivaja (N. i St.) — 352, 743
 Krivi Put — 238
 Križ (kod Ivanić Grada) — 62, 63,
     192, 305, 484, 495, 570, 572, 582,
     683, 699, 780
 Križ (kod Petrinje) — 798
 Križanova Brdo — 130, 181, 555
 Križevci — 55, 68, 69, 170, 202, 203,
     482, 518—520, 679, 696, 698, 699,
     702, 703, 736, 740, 748, 750, 751,
     753, 759, 766, 767, 771, 775, 780,
     784, 796, 797, 802, 828
 Križice — 406
 Križišće (k. 165) — 123, 124
 Križnica — 99
 Križnik Stjepan — 79
 Križpolje — 238
 Krk (o.) — 460, 760, 789
 Krkobović Miro — 256
 Krmpotić Josip — 303
 Krndija — 98, 401, 474, 665, 791, 792,
     827
 Krnete (s.) — 327, 467
 Krnić Mile — 80
 Krnjača (k. 187) — 483, 493, 625, 703
 Krnjak (s.) — 505, 633, 634, 635, 817,
     822, 824, 834
 Kroflini (s.) — 215, 694
 Krpušnjak (trig. 796) — 514
 Krstinja — 633, 670
 Krševina — 163
 Kruge (s.) — 204
 Krupa (kod Žegara) — 188
 Krupa (r.) — 810
 Krušljevac — 24, 52, 280
 Kuće (s.) — 546
 Kućenica — 462
 Kučiš Stjepan — 79, 168, 170
 Kujača (k. 768) — 134, 135
 Kujnik (s.) — 340
 Kuk (kod Udbine) — 221, 224, 248,
     327, 378, 388, 466, 467, 479, 586,
     609
 Kukuljani — 679
 Kukunjevac — 734, 753, 755, 797,
     828, 835
 Kukuruzarsko groblje — 11
 Kukuruzarsko polje — 12, 16
 Kukuzovac — 812
 Kula Atlagića — 88
 Kulenović Namik — 804
 Kuljac Đuro — 375
 Kuljani — 8
 Kunčani — 275
 Kup (puk. Kupp) — 244
 Kupa (r.) — 199, 200, 504, 505, 762,
     823

- Kupčina — 200, 287, 290, 291, 716,
     719
 Kupinovac — 94
 Kupinovo — 807
 Kuplensko — 633
 Kuprešanin Nikola — 180
 Kuridža Stevan — 328, 467
 Kurilovec — 640, 818
 Kurjak — 683, 725, 726
 Kurjak Mile — 180
 Kurjevac — 524
 Kuruš — 402
 Kuselj (s.) — 161, 171, 411—413
 Kusonje (G. i D.) — 100, 176—178,
     343
 Kutina — 57, 64, 98, 261, 262, 305,
     569—571, 580, 581, 682, 683, 700,
     745—747, 749, 750, 753, 758, 763,
     807, 808, 813, 828
 Kutjevo — 665, 792
 Kuzma — 177, 178, 339, 351, 352, 732,
 Kuzmanovača — 82, 109—111, 131,
     173, 175, 181—183, 209, 220, 226—
     228, 231, 248, 302, 324, 379, 530—
     532, 534, 538, 553, 557, 583, 587,
     597—599, 604, 607, 683, 725
- L**
- Labudovac (s.) — 489
 Laćarak — 740
 Ladislav — 192, 272, 578
 Lakić (s.) — 88
 Lanište — 292
 Lapac (G. i D.) — 218, 219, 221, 224,
     248, 264, 319, 320, 324—327, 375,
     392, 393, 395, 412, 466, 467, 479,
     498, 502, 522, 538, 601, 609, 650,
     659, 664, 669, 672, 677, 678, 680,
     683, 721, 768, 770, 818
 Lasinja — 633—635, 810
 Lastovo (o.) — 23
 Lastovski kanal — 243
 Laudonov Gaj — 161, 230, 231, 368,
     377, 380—382, 409, 411, 498
 Laz — 775
 Lazić Mitar — 180
 Lazinica Sava — 328
 Lebrnica (k. 302) — 12
 Lečević — 617
 Ledenice (s.) — 367, 368, 446, 565,
     588, 605, 607
 Ledinci (ž. st.) — 775
 Lekenik — 120, 121, 199, 546, 787,
     801
 Leković Stevo — 22
- Lenac Mirko — 319, 395, 444, 563,
     600, 608, 609
 Lepenica — 461
 Lepoglava — 46, 51, 59, 60, 69, 195—
     197, 215, 280, 282, 283, 686—688
     693
 Lepoglavec — 61
 Lepoglavska Ves — 693
 Lepuri (s.) — 187
 Lesijuk Štefan — 263
 Leskovac (ž. st. kod Zagreba) — 117,
     544, 547, 807
 Leskovac (s.) — 821
 Lešće (kod Generalskog Stola) — 141,
     142
 Lešće — 81, 129, 131, 210, 448, 555,
     557
 Letovanić — 200
 Levanjska Varoš — 402
 Levinovac — 348
 Licman Joahim (Lietzmann Joachim)
     — 243
 Lič — 461
 Lička Jesenica — 135, 136, 160, 171,
     374, 403, 587, 638, 639, 648, 650,
     654, 757, 758
 Lički Novi — 441
 Lički Osik — 130, 210, 222, 367, 368,
     511, 534, 558, 564, 725, 726
 Ličko Petrovo Selo — 160, 162, 209,
     258, 259, 264, 320, 367, 370, 409,
     413, 486, 488, 489, 500, 530, 564,
     603, 653, 661, 663, 666—668, 670,
     671, 673—675, 677, 681
 Ličko polje — 303
 Lijevi Štefanki — 199, 200
 Lijevo Sredačko — 199, 200
 Lika — 160, 241, 319—321, 391, 409,
     414, 448, 450, 453, 488, 499, 502,
     573, 610, 636, 645, 649, 650, 652,
     653, 655—658, 660, 662, 666—668,
     670, 672, 673, 676, 678—681, 683,
     785, 788, 795
 Lipa (kod Klane) — 295, 641
 Lipa (kod Rupe) — 293
 Lipa (kod Zvečaja) — 142
 Lipa (kod Livna) — 232, 233
 Lipice — 134
 Lipik — 98, 476, 745, 803, 828
 Lipnica — 199
 Lipova Glavica — 175
 Lipovac — 165, 269
 Lipovljani — 100
 Lipovo Brdo — 191
 Lisac Mirko — 105
 Lisac (k. 1134) — 725
 Lisce (s. kod Širokog Brijega) — 810

- Lisce (k. 1062) — 81, 128—132, 181,
     182, 409, 447—449
 Lisičić — 85—87, 89, 91, 187
 Lisičine — 339, 349, 351, 352, 734
 Lisina (s.) — 293, 302, 410, 415
 Lisina (kod Krakara) — 461, 464, 498
 Lisina (k. 1185) — 292
 Lisina (trig. 1185) — 111, 112, 538,
     555, 588, 598
 Lisina (kosa) — 609
 Lišane — 85, 187, 188, 506, 507
 Lišnica — 834
 Livansko Polje — 620
 Livno — 232—234, 574, 680, 681, 750,
     768, 801, 834
 Lobor — 49, 50, 285, 689
 Lokva — 238
 Lokve — 460
 Lom (k. 883) — 349, 352, 418, 743
 Lomnica (r.) — 199, 277, 278, 664
 Lončari — 479
 Lončarica (s.) — 474
 Lović Prekriški — 275, 360
 Lovinac — 319, 320, 327, 369, 387,
     389, 394, 412, 414, 441, 445, 467,
     585, 663, 664, 668, 777
 Lovište — 809
 Lovrć (s.) — 517
 Lovrić Andrija — 180
 Lovrić Ivan — 106
 Luburić Maks — 98
 Lučane — 616
 Lučelnica — 200, 201
 Lučica — 821
 Lučinci — 402
 Ludbreg — 57, 68, 168, 169, 481, 551,
     692, 735
 Ludina (M. i V.) — 519, 570—572,
     581, 582, 745
 Ludina-Vidrenjak (ž. st.) — 739
 Luka Rukavac — 96
 Lukavec — 640
 Lukavo Šugarje — 444
 Lukić Boško — 335
 Lukić Milosav — 234
 Lukići (zaselak) — 603
 Lukin Branko — 256
 Lukinić Brdo — 199, 201
 Lukinići (s.) — 670
 Lukov Dol — 460, 461
 Lukovac — 348, 349, 351
 Lulići — 110, 183, 556
 Lupoglavl — 365
 Luščani — 12, 13, 15, 774
 Lutoč (k. 695) — 164, 349, 352
 Lutoč (s.) — 177, 179
- Lužan (kod Novog Marofa) — 24, 52,
     280
 Lužani (s.) — 402
- Lj**
- Ljepović Vojin — 375
 Ljubeščica — 701
 Ljubovo — 82, 114, 175, 182, 205,
     227—231, 248, 250, 264, 301, 302,
     322, 324, 377, 379, 380, 390, 398,
     411, 446, 451, 452, 457, 459, 497,
     511, 530, 533, 537—539, 553, 563—
     565, 583, 585, 587, 597, 599, 602—
     604, 607, 611, 657, 659, 663, 664,
     669, 671, 674, 682, 683, 720, 723,
     725—727
- Ljubuški — 743, 745
 Ljupina — 476
 Ljupljanica — vidi Lupljanica
 Ljuština Milan — 375
 Ljuština Nikola — 363, 538
 Ljutica — 564, 583, 599
 Ljutic (k. 1091) — 458, 459, 539, 585,
     599
- M**
- Macej (pl.) — 59
 Macura Sava — 727
 Macute (s.) — 338, 348, 350, 351
 Mače — 69, 214, 215, 216, 217, 285,
     455, 548, 667, 689, 694, 695, 772,
     773, 776
 Maček Vladimir — 428
 Mačkova Poljana — 458
 Mačkovac (s.) — 177
 Mačković Brdo — 359
 Mačkovo Selo — 11, 12
 Mađarska — 426, 665
 Madžarevo — 25, 52, 53, 70, 108, 281,
     685
 Magarice (s.) — 130, 174, 458, 554,
     557
 Mahično — 289
 Mahmutovići — 206
 Majar — 402
 Majevica — 827
 Majur (ž. st.) — 118, 120, 784
 Makarić Đorđe — 180
 Makarska — 736
 Maklovac (s.) — 265, 413
 Mala Gora — 15
 Mala Greda (k. 1161) — 412
 Mala Kopanica — 403
 Mala Lisina (k. 1143) — 458, 539, 561,
     563, 565, 585, 599, 610, 611, 723,
     724, 728

- Mala Pisanica — 192
 Mala Straža (k. 197) — 122—124,
     151—156. 252
 Mala Trnovitica — 192
 Mala Učka — 295
 Mala Velika (s.) — 455
 Mala Visoka (brdo) — 710
 Mali Čanak — 110
 Mali Grad (k. 488) — 806
 Mali Javornik (k. 980) — 410
 Mali Lisac (k. 1029) — 134, 135
 Mali Poganac — 579
 Mali Štrfić (k. 1050) — 240
 Malino — 340
 Malo Rujno — 443
 Malunje (G. i D.) — 288
 Maljašanić Sava — 679
 Maljković Bogdan — 105
 Mamac — 498
 Mamula Bogdan — 104, 176, 304, 378,
     569, 615
 Mandarić Miloš — 510
 Mandekić Mirko — 79
 Mandića Brdo (k. 848) — 458, 563,
     564, 585, 723
 Manojlović Miloš — 26, 29
 Maravić Nedjeljko — 105
 Maravić Živko — 175, 558
 Maravići (zaselak) — 235
 Marević Stanko — 237
 Margečan (s.) — 279, 281, 282, 686,
     688
 Marina — 518
 Marici (s.) — 148
 Marigutić (rud. uglja) — 55
 Marija Bistrica — 30, 159, 763, 780,
     792, 815, 819
 Marinbrod — 15
 Marinković Bepo — 22
 Marinkovići — 822
 Marinovac — 548, 692
 Marković (bojnik) — 298, 477, 745
 Markovića stan — 218
 Marinovići (s.) — 11, 12, 15, 19
 Markovak (kod Bjelovara) — 483, 494,
     578, 579, 693
 Markovići (s.) — 83, 129—132, 181,
     183, 555, 556
 Marković Radomir — 267
 Markovčina (s.) — 595
 Marovci — 12
 Marović Nikola — 180
 Martinec — 484, 495
 Martinović Đuro — 527
 Martinska Ves — 738, 763, 801
 Martinšćina — 50, 286, 577
 Masarini Tomo — 308
 Maslinica — 123, 153, 154
 Mašić Budžak (zaselak) — 82, 83, 109,
     449
 Mašun (brdo) — 294
 Matetić Vladimir Vlado — 80, 169,
     217, 485, 572
 Matić Đuro — 465
 Matići — 90
 Matulje (s.) — 293, 590
 Mazin — 319, 320, 325—327, 369,
     387—389, 466, 467, 601, 607, 608,
     682
 Mazinska Previja — 326, 327, 467
 Mažić — 769
 Mečenčani — 503
 Medak — 367, 390, 441, 442, 511, 537,
     538, 553, 561, 563, 566, 583, 671,
     723, 811, 812
 Medene Strane — 725
 Medunić Slavko — 434
 Medvidje — 88, 575
 Mededović Muhamrem — 637
 Medugorje — 228, 231, 380, 390, 391,
     442, 446, 458, 512, 538, 539, 540,
     566
 Međumurje — 57, 77, 80, 805
 Medurače (s.) — 14, 15, 19
 Medurić — 268, 271, 272, 751
 Mekinjar — 205, 221, 224, 248, 250,
     367, 412, 441, 497, 498, 511, 512,
     521, 522, 561—563, 565, 585, 663,
     667, 671, 727
 Meljane (G. i D.) — 349, 351
 Mesić Ivan — 612, 629
 Metković — 22, 235, 236, 681, 745,
     753, 759, 771, 785, 787, 790, 810,
     819
 Metla (brdo kod Babinog Potoka) —
     81, 104, 111, 112, 114, 115
 Metla (k. 778) — 163, 349, 350, 352,
 Metla (k. 256) — 8
 Metla — 12, 323, 362, 363, 412
 Metlica (k. 832) — 565, 610
 Metlika — 769
 Micek Tomo — 180
 Mihailović Dragoljub Draža — 428,
     756
 Mihaljevac — 218, 220, 223, 225, 247,
     265, 396, 445, 480, 498, 500, 567,
     614, 630, 674
 Mihaljević (pilot) — 804
 Miholjac (G. i D.) — 307, 308, 310,
     315, 329, 331, 336, 378, 421, 428,
     828
 Miholjsko — 633, 634
 Mihovilović Milanko — 224

- Mihovljani — 214, 215, 217, 285, 454—
     456, 548, 667, 689, 695, 701, 776
 Mikanovci — 403, 787
 Mikleuš — 307, 314, 383, 385
 Mikleuška — 56, 57, 572
 Miković (s.) — 201
 Mikulica Nikola — 375
 Milaković Jovan — 101, 478
 Milašević (s.) — 192
 Milić Dušan — 85, 90
 Milić Mile — 26, 54
 Milin Andrija — 256
 Miličević Nikola — 384
 Milna — 711
 Milna (uvala) — 96
 Milošević Stanko Čekić — 263
 Milunić Josip dr — 216
 Miljevci St. — 314
 Milković Bogdan — 375
 Milković Huska — 636, 637, 735, 738
 Milković Joco — 679
 Miljuš Bogdan — 328, 467
 Miočinovići (s.) — 12
 Mioković Đuro — 180
 Mirlović Polje — 405, 617
 Miščevića Drage — 725
 Miščević Mihajlo — 432
 Mitrovac — 403
 Mladan Milan — 375
 Mlinoga — 11, 12
 Mlinovac (šuma) — 492
 Mlinska (s. V. i M.) — 758
 Mljet (o.) — 21, 35, 41, 92, 94, 182,
     151, 750, 805, 806, 808, 809, 812
 Močila — 460, 461, 504
 Modro Oko — 235
 Mcdrino Selo — 187—189
 Mcdruš (s.) — 238, 648
 Mcdruš Potok (s.) — 460
 Mogorić — 210, 369, 389, 390, 441,
     459, 538, 539, 566, 567, 673
 Mokriča — 355
 Mokro Polje — 575
 Molek Franjo — 144
 Monforte (s.) — 595
 Moravče (s.) — 30
 Morović Šime — 328, 389, 480, 728
 Mcseć pl. — 514, 617
 Moslavina Gračenica (ž. st.) — 65,
     519, 702
 Moslavina (s.) — 307, 312
 Moslavina — 55, 57, 67, 68, 168—170,
     176, 177, 262, 266, 350, 352, 354,
     477, 481, 639, 642, 654, 674, 682,
     758
 Moslavina-Crnac (ž. st.) — 807
 Mosti G. — 484, 494
- Mostine (s.) — 320
 Mošćenica — 828
 Motajica pl. — 810
 Motičina (G. i D.) — 348, 351
 Motovun — 292
 Moždjevec — 549, 550, 690, 691
 Mraclin — 199, 546, 804
 Mrceļje — 206, 207
 Mrda Simo — 132, 210, 228, 229, 231—
     319, 392, 528, 542, 554, 560, 603,
     606, 631, 722
 Mrežnica (r.) — 523, 524, 670, 675,—
     824
 Mrkonjić Grad — 793, 827
 Mrkopalj — 240, 421
 Mrkopolje (s.) — 352
 Mrmoš Veselin — 384
 Mrsinj (predeo) — 263, 264
 Mrsinj (k. 943) — 209, 377, 540, 612—
     614, 628, 630, 722
 Mrzla Vodica — 460, 461
 Mrzljak (stož. narednik) — 834
 Mučići (s.) — 293
 Muć (G. i D.) — 617, 618
 Mučna (M. i V.) — 578
 Mune Vele i Male — 292, 294, 590
 Munivrana Jozo — 621
 Murgovača (k. 705) — 209, 210
 Murter (o.) — 793
 Murvice — 713
 Musul Dara — 450
 Muslinski Potok — 461
 Mutak (komandir) — 454, 456
 Mutelić — 319

N

- Nač Juraj — 26
 Narta (D. i G.) — 168, 192, 480, 482—
     484, 491—495, 578, 581, 622—624,
     626—628, 682, 693, 696, 703, 749,
     759, 794, 811, 812, 816
 Našice — 307, 308, 310, 315, 329, 330,
     331, 333, 336, 341, 345, 348, 351,
     399, 400, 401, 766, 780, 798
 Našička Breznica — 341
 Nedić Milan — 212
 Nedrug — 238—240, 463
 Nenezić M. Radojica — 194, 366, 496,
     628, 679
 Neorić — 617
 Neretva — 235
 Nerežiće — 125, 708, 710, 711
 Netretić — 463, 755, 799
 Nevinac (s.) — 493
 Nezirović Azis — 637
 Noršić Selo — 165, 166, 275

Nova Bukovica — 314
Nova Gradiška — 341, 342, 403, 428,
731, 755, 835
Nova Kapela — 806
Nova Kapela-Batrina (ž. st.) — 339,
784, 792
Nova Marča — 63
Nova Plaščica — 192
Nova Rača — 493
Nova Sela — 235
Novak Stjepan — 79
Novaki — 288—290, 356
Novi (Novi Vinodol) — 239, 240, 640,
755
Novigrad — 403, 482, 682
Novi Marof — 23—25, 29, 52, 54, 61,
68, 69, 108, 169, 170, 280, 284, 548—
550, 640, 643, 685, 686, 689—691,
785
Novi Pavljani — 483, 495, 625, 627
Novković Ilija — 375
Novković Momčilo — 210, 319, 369,
392, 444, 487, 513
Novković Novak — 241
Novkovići (s.) — 634
Novo Brdo — 201
Novo Selo — 199
Novosel dr — 563
Novoselec-Križ (ž. st.) — 570, 572,
582, 739, 780, 815
Novoseli — 282
Novoseljani (k. 174) — 483, 492, 494,
578, 693
Novska — 98, 100, 342, 428, 784, 827,
828, 835
Nunić — 86, 189

Nj

Njeguš Bogče — 617

O

Obedišće — 62, 64, 581, 582
Oborovo (s.) — 70, 74, 747
Obradović Dušan — 509
Obradovići — 479
Obrež (s.) — 200
Obrovac (kod Drniša) — 795, 796
Obrovac (kod Benkovca) — 320, 388,
444, 479, 573, 575, 650, 658, 673,
742
Obrov — 595
Obršje — 712
Obsenica — 368, 611, 720
Odanova Kosa (k. 1035) — 114
Odar (k. 180) — 123, 152, 153
Odra — 119, 120, 544, 545, 733

Odredi NOP:

— banijski — 7, 8, 16, 121, 504
679, 829
— benkovački — 37, 189
— bilogorski — 98—101, 307, 313
341, 344, 421, 427, 474—478, 735
— bjelovarski — 62, 67, 76—78
147—150, 170, 485, 700, 754, 757
— brački — 125
— daruvarske — 98—101, 270, 298,
307, 310, 342, 343, 421, 422, 474—
477, 734, 745
— diljski — 339—341, 400—402, 434
783
— dinarski — 211
— grahovsko-peuljski — 37, 42
— imotski — 37
— kalnički — 57, 58, 68, 74, 78
551, 692, 701
— karlovački — 141, 765
— kninski — 37, 575
— krculanski — 834
— kordunaški — 142, 504, 631,
820—823
— lastovski — 23
— lički — 130, 173, 219, 221, 223,
247, 248, 250, 264, 324, 378, 381,
442, 499, 528, 533—536, 538, 542,
558, 564, 596, 598, 603, 674, 723—
725
— makarski — 37
— moslavački — 62, 67, 73, 76—
79, 192, 700, 741, 764
— mosorski — 408, 517, 619, 817
— motajički — 429
— neretvanski — 37, 234, 235, 790,
793, 811, 815, 819
— osječki — 310, 339, 341, 400—
402, 434, 771
— otočki — 804
— plaščanski — 133, 136, 488, 489,
504, 639, 664, 777, 820
— posavski — 98—101, 342, 343,
429, 473, 475—477, 747, 781, 797,
803
— požeški — 340, 341, 400—402,
420, 427
— prominski — 37, 187, 188, 575
— psunjški — 420, 817
— sjevernodalmatinski — 86, 188,
189
— svilajsko-mosečki — 405, 406,
513—516, 617
— šibensko-trogirski — 406, 516,
518

- turopoljsko-posavski — 120, 121, 199, 276, 716—719
- zadarski — 37, 443, 444, 575
- zagorski — 59, 74, 75, 78, 215, 454—456, 776
- zagrebački — 30—32, 58, 74, 75, 78, 159, 639, 645, 701
- žumberačko-pokupski — 165, 200, 201, 273, 287—289, 355, 716—719
- prvi Trinaeste divizije — 460—464, 638, 744
- drugi Trinaeste divizije — 460—463, 744
- prvi »Učka« Operativnog štaba za Istru — 294
- drugi Pulski Operativnog štaba za Istru — 294

Odredi kvislinski:

četnički:

- karinski — 87, 88
- medački — 162

domobranski:

- 55. izviđački — 821—823
- Ožak — 233
- Ognjanovac — 274, 359, 360
- Ogorje — 469, 618
- Ograda (k. 472) — 145
- Ograde (k. 142) — 123, 152
- Ogranovo Š. — 201
- Ogulin — 120, 141, 238—240, 460, 461, 638, 640, 641, 644, 647, 649, 658, 667, 668, 670, 681, 742—744, 746, 747, 749, 750, 753, 783, 809
- Ohlovi Pero — 434
- Okić — 274, 715
- Oključna — 97
- Okučani — 101, 429, 737, 738, 784, 817, 828
- Olib (o.) — 742
- Olovo — 752, 757
- Oljasi — 402
- Omanovac — 476
- Ombla — 243
- Omiš — 408, 517, 789, 790
- Omišalj — 461, 760
- Omiška Dinara — 408
- Ondić (s.) — 221, 248, 326, 466, 479, 512, 603
- Opačić Jovo — 91
- Opačići — 634
- Opaljenica (k. 718) — 458
- Oparnica — 504
- Opatija — 292, 295, 590

- Opatovina — 834
- Općuv (trig. 972) — 327, 467
- Operacije:**
  - drvarska — 665
- Opsenica Stevo — 209, 210, 219, 319, 367, 378, 392, 444, 599
- Opuzen — 235
- Orahovica — 194, 314, 336, 348, 350, 399, 426, 433, 665, 747
- Oraovac — 412
- Orašac (s.) — 780
- Orebić — 766
- Orehe (s.) — 595
- Oreščak — 139
- Oreše (G. i D.) — 30—32, 138, 158, 159, 643, 701, 752
- Orguz (s.) — 232, 233
- Oriovac — 340, 781
- Orlovača — 210, 227, 231, 412, 619
- Orljavac — 345
- Oroslavlje — 58
- Orozović Petar — 267
- Osečka — 283, 688
- Osijek — 310, 329, 341, 345, 401, 692, 696, 771, 777
- Oskoruš Majur — 310
- Osojnik — 461
- Ostojići (s.) — 235
- Ostrovica — 231, 390, 510, 583, 585, 598, 723, 725, 727
- Ostrožac (kod Cazina) — 121, 208, 746
- Ostrožac (kod Otoke) — 744, 806
- Oštřic — 275, 359, 360
- Oštři (trig. 1050) — 378
- Oštři Grič (trig. 1053) — 81, 128, 129, 181, 182, 447—449, 554, 555
- Oštři Humac (k. 557) — 713
- Oštřik — 762
- Otarnik (k. 696) — 617
- Otavac — 90
- Otišić (G. i D.) — 617
- Otočac — 81, 133, 134, 160, 210, 368, 372, 373, 414, 448, 555, 629, 638, 640, 641, 674, 675, 677, 757, 758, 761, 762, 764, 765, 770, 777, 779, 782, 786, 789, 799, 801, 809
- Otoka — 208, 486, 543, 641, 648, 673, 676, 678, 744
- Otrić — 40, 325, 479, 575, 683
- Otuča (r.) — 325
- Ovčara — 402
- Ozalj — 120, 121, 274, 289, 460, 679, 739, 755, 759, 764, 765, 771, 780, 783, 799, 802, 813
- Ozren — 827

P

- Pacina Drago — 384
 Padališta — 204, 210, 223, 224, 227,
     231, 259, 263, 264, 412, 536
 Padežnica Br. — 138
 Paden Anka — 679
 Padene — 575
 Pag (o.) — 608, 740, 742, 813
 Pajići — 635
 Paka — 107, 108
 Paklarić — 327, 389, 467
 Paklenica — 100, 342
 Pakrac — 98, 145, 164, 298, 343, 474,
     476, 477, 732, 739, 779, 783, 788—
     790, 802—804, 807, 817, 818
 Pakračka Poljana — 98, 268, 271
 Palajić Jozu — 428
 Palčić Mirko — 204, 521
 Pale — 796
 Palešnik — 179, 192, 262
 Palice — 239, 461
 Paljevina — 484, 485, 680
 Paljugi — 274, 290
 Pandža Čedo — 510
 Panos (k. 987) — 598, 611
 Pantovčak — 639
 Papuk Pl. — 146, 336, 337, 383, 402,
     418, 436, 646, 731, 734, 737, 738,
     740, 741, 743, 746, 747, 749, 750,
     752, 754, 757, 761, 768, 769, 781,
     785, 786, 789, 792, 795, 801, 805,
     827
 Parčić — 86
 Pasci — 405
 Pasičina — 234
 Pasjak — 590
 Pastuša (G. i D.) — 11—13
 Pašić Petar — 635
 Pašijan (M. i V.) — 179, 191
 Pašman (o.) — 817
 Patkovac — 192, 484, 494
 Paurić Stevo — 20
 Pavelić Ante — 212, 499, 643
 Pavičić Marko — 184, 557
 Pavlanci — 166
 Pavlica Petar — 85, 99
 Pavlin Kloštar — 62
 Pavlovac (s.) — 269, 272
 Pavlovačka Kosa — 566
 Pavlović Milan — 208, 506
 Pavlović Rade — 432
 Pavlovo (s.) — 367
 Pazin — 292
 Pažurovec — 55, 216, 282, 285, 577,
     686, 690
- Pčelić — 101, 341, 344, 347, 349
 Pčelinak (k. 1170) — 213
 Pece — 29, 48, 52, 277, 281, 685
 Pecka (kod Cabune) — 178
 Pecki — 11, 19
 Pećani — 210, 218, 220, 221, 223, 224,
     227, 247, 248, 259, 264, 320—324, 362,
     363, 377, 380, 382, 393, 487, 498,
     501, 535—538, 663, 667, 671, 674
 Pećno — 247
 Pećigrad — 207, 486, 504, 676
 Pećun (trig. 831) — 213
 Pejnović — 377, 378
 Pekeč Dragan — 450
 Pekić Dušan — 679
 Peljak Đuro — 375
 Pelješac — 22, 236, 754, 755, 766
 Pensa Jozo — 256
 Perenčević Miloš — 635
 Perhavec Stanko — 319, 563, 584,
     586, 597, 600, 608, 609
 Perić Juko — 621
 Perin dr — 562
 Perjasica (D. i G.) — 504, 821
 Perković — 516—518
 Perović Nikola — 502, 586
 Ferušić — 81, 83, 109, 114, 115, 129—
     131, 160, 173, 183, 210, 222, 227,
     248, 367, 414, 448, 452, 511, 553,
     555—559, 564, 583, 645, 647, 658,
     662, 683, 754, 755
 Perušić (k. 913) — 114, 115, 372, 373
 Peščenica — 199, 547
 Peščeno — 645
 Peščenik — 578
 Petanović Brdo — 221, 250, 584, 652
 Fetkovec (šuma) — 200, 201
 Petkovica (k. 901) — 144
 Petković Andrija — 668
 Petković Janko — 357
 Petlova Noga — 177, 349, 352
 Petričko Selo — 274
 Petrijevci — 401, 771
 Petrinić Polje — 134, 135
 Petrinja — 11—16, 18, 19, 200, 503,
     546, 641, 648, 655, 665, 673, 675,
     683, 707, 716, 735, 757—759, 764,
     800, 801, 810, 827, 832, 833
 Petrova Gora — 49, 505, 632, 634,
     812, 829, 830
 Petrovaradin — 775
 Petrović Adam — 679
 Petrović Mile — 180
 Petrović Zvonko — 180
 Petrovići — 387
 Petrovina — 289—291
 Petrovo Polje — 338, 349—351

- Petrovsko — 46, 47
 Petruševac — 52, 279
 Pilana (zaselak) — 61
 Pilipovača — 511
 Pintarić Antun — 335
 Pirovac — 574, 656, 740, 742
 Pisačuša (trig. 1103) — 230, 250
 Pisanica (V. i M.) — 98, 474
 Pisarovina — 199—201, 271, 277, 716,
     769, 797
 Pišać (s.) — 224, 227, 324, 370, 381,
     396, 446, 457, 497, 498, 538, 563,
     565, 584, 585, 610, 654, 664
 Pištana (G. i D.) — 314
 Pištenik — 135, 374
 Pitomača — 99, 434
 Pivčević Tomo — 621
 Pivka — 592
 Pivnica — 348, 349, 418, 421, 738
 Plana — 213, 387, 388, 765
 Planica (s.) — 712, 713
 Planik — 292
 Planičnik — 508
 Plaščanska dolina — 136
 Plaški — 133, 135, 136, 160, 161, 374,
     638, 639, 648, 664, 757, 758
 Plavci — 274
 Plavča Draga — 171
 Plečaši — 387, 389
 Plečaška Kosa — 327, 467
 Pleso — 818
 Ples — 274, 275
 Plešivica (kod Samobora) — 275
 Plešivica (kod Sinja) — 616, 617
 Plješevica (pl.) — 210, 224, 225, 227,
     259, 264, 378, 393, 396, 412, 413,
     415, 521, 533, 656, 659, 663, 669,
     671, 680, 684, 779, 782
 Pleternica — 399, 801
 Plina (Istočna i Zapadna) — 235
 Plitvice (s.) — 488—490, 651
 Plitvička Jezera — 160—162, 171, 172,
     409, 415, 649, 650, 653, 663, 666,
     721, 758, 762, 782
 Plitvički Leskovac — 104, 160—162,
     171, 172, 205, 259, 324, 374, 409,
     410, 412, 452, 486, 488, 489, 521,
     522, 531, 532, 538, 564, 602, 603,
     651, 657, 663, 666—668, 674, 678,
     682, 683, 721
 Ploča (G. i D. kod Novog Grada) —
     221, 248, 327, 367, 394, 467, 567,
     674
 Ploča (kod Rogotina) — 235
 Ploče — 753, 789, 790, 810, 811, 819
 Plcsnić Ante — 621
 Počrnić — 174, 558
 Počitelj — 210, 303, 367, 378, 389,
     442, 511, 535, 566, 674
 Počuča Milan — 518
 Podaca (s.) — 235
 Podb. Batinjani — 98
 Podborje — 269
 Podbrežje — 289
 Podgarić — 572
 Podgorač — 341, 399
 Podgorje — 293, 634
 Podgrad (u Istri) — 589—591, 595
 Podgradina — 233
 Podhum — 233
 Podhumlje — 97
 Podi — 406
 Podkonjak Bogdan — 113, 364
 Podlapac — 205, 209, 220—222, 224,
     228, 234, 248, 250, 251, 302, 368—
     370, 379—381, 390—393, 395, 396,
     411, 412, 441—443, 445, 452, 457—
     459, 487, 511, 512, 522, 533, 534,
     536, 538, 539, 561, 563—565, 583—
     585, 588, 596—598, 603, 605, 607,
     609, 611, 615, 652, 657, 663, 667,
     672, 674, 678, 683, 723—726
 Podlapača — vidi Podlapac
 Podloznik (s.) — 765
 Podovi — 227, 231, 302, 597—599, 725
 Podrav. Novi Grad — 494, 579
 Podrav. Slatina — 98, 99, 178, 194,
     306—309, 311—316, 318, 329, 330,
     337, 338, 347—351, 385, 400, 418,
     426, 662, 774, 776, 780, 786, 815
 Podravina (predeo) — 168, 169, 307,
     308, 336, 347, 400, 426, 481, 682
- Područja:**
- bilogorsko — 437
  - brodsko — 435
  - daruvarsко — 435
  - novogradiško — 435
  - prvo ličko — 209, 218, 219, 264,
     446, 653
  - drugo ličko — 219, 222, 444, 562,
     585, 586, 652
  - pokupsko — 276, 278
  - požeško — 435
  - virovitičko — 435
  - zadarsko — 84
  - prvo zborno — 11, 49, 52, 57, 98,
     141, 165, 173, 179, 196, 199, 261,
     274, 280, 365, 462, 474, 476, 498,
     548, 554, 668, 685, 686, 699, 738,
     826
- Podrute — 25, 26, 29, 60, 177, 280,
     281, 481, 640, 643, 685, 737
 Podstražje — 96

- Podsused (ž. st.) — 827
 Podum — 81
 Podvinje (kod Bude) — 399, 402, 550, 691
 Podvrški — 427
 Pogledalo (k. 892. kod Gospića) — 410, 411, 415, 522
 Pogledalo (kod Homoljca) — 614, 722
 Pogledalo (trig. 325) — 250, 378
 Pojatna — 819
 Pckojac — 281, 685
 Pokuplje — 199, 266, 547, 648, 651, 654, 664, 716
 Pokupsko — 199, 200, 277, 648, 716, 810
 Polače (uvala) — 574
 Poloj — 503
 Polovina Nikola — 184, 557
 Poljana (k. 856) — 413
 Poljana (k. 1024) — 721
 Poljana (M. i V. kod Velebita) — 442, 443
 Poljana (s. kod Banove Jaruge) — 98, 100, 342, 344, 797, 828
 Poljanak — 160—162, 171, 172, 409—413, 415, 486, 490, 531, 649, 651, 652, 657, 682, 683, 721, 758
 Poljice (ž. st. kod Dubrovnika) — 745, 778
 Poljice (kod Polače) — 443
 Ponikve — 688
 Ponor (s.) — 219, 223—225, 259, 265, 378, 396, 413, 445, 522, 535
 Popić Dušan — 180
 Popovac (kod Bjelovara) — 343, 350, 352
 Popovac (kod Garešnice) — 179, 193
 Popovac (kod Voćina) — 339
 Popovača — 62, 262, 484, 495, 570, 571, 581, 682, 683, 745, 753, 766, 813, 826
 Popcvača (kod Sesvete) — 30
 Popovača (ž. st.) — 807
 Popović (s.) — 86—88, 91, 187, 275
 Popović Dušan — 328
 Popović Mile — 679
 Popović Tomica Tomo — 39, 92, 189, 468, 576
 Popovići — 824
 Poreč — 291
 Posavina — 74, 101, 277, 429, 716
 Postire — 711
 Postojna — 294
 Potkoviljača — 562
 Potočani — 352, 743
 Potravlje — 616
 Pounje — 641, 644
 Povlja — 711
 Pracajić Dragutin — 434
 Prača — 765
 Prandanovci — 401
 Prapratnica — 407
 Pražići — 239, 464
 Prećec — 572, 815
 Predavec — 365
 Predrijevo (D.) — 310
 Pregarje — 590, 591, 594, 595
 Prekrižje — 275, 359, 360, 719
 Preloze (s.) — 595
 Prem (s.) — 595
 Prepuštovac — 48, 60
 Preseka (k. 353) — 46
 Prešečno (s.) — 24, 280
 Prespa — 484, 494
 Previja (kod Vrepca) — 458
 Prevršac — 16
 Prgomelj — 144, 148, 349
 Pribić — 274, 276
 Pribiševci — 345
 Prigorec — 195, 197, 198, 282, 283, 686—688, 694
 Prigorje — 32, 68, 69, 72
 Prijeko — 160—163, 171, 172, 205, 209, 220, 224, 226, 227, 247—249, 264, 320, 324, 326, 337, 370, 377—380, 390, 391, 393, 394, 397, 409, 410, 413, 445, 451—453, 466, 488, 489, 498, 500, 501, 521, 522, 530, 531, 533, 538—540, 564, 602, 603, 613, 629, 648, 649, 651—653, 656, 657, 661, 664, 666—670, 672—675, 677, 681, 683, 757, 758, 762, 777
 Prijedor — 748, 766, 772
 Prikeke Njive (zaselak) — 405
 Prikraj — 63, 203, 520, 702, 703, 767, 797, 802
 Prilička Đuro — 306, 679
 Prilišće — 799
 Primislje — 460, 504, 523, 524, 667, 670, 675, 808, 809, 820, 824
 Primorje — 442
 Primošten — 759, 787, 803, 835
 Prkos — 231, 696, 725
 Prnjavor — 579
 Prokike — 238
 Prolog — 232, 233, 800, 801
 Prolog (V. i M.) — 234
 Promina — 575
 Prosinac (k. 872) — 231
 Prosinac — 174, 558
 Protulipa (s.) — 142
 Prpić (komandant) — 815
 Prvinići — 360
 Pskaš Luka — 105

Psunj — 144, 350, 420, 474, 476, 477, 646, 752, 754, 757, 761, 781, 786, 789, 792, 805, 810, 827
Pučišće (luka) — 710

Pukovi okupatorski i kvislinški

njemacki:

- »Brandenburg« — 161, 162, 325, 499, 569, 573, 660
- prvi lovački rezervni — 141, 280, 355, 359, 503, 523, 569, 671, 675, 715
- prvi kozački konjički — 503
- 92. motorizovani — 161, 325, 367, 368, 441, 451, 499, 569, 660
- 384. legionarski — 162
- 392. artiljerijski — 367
- 668. artiljerijski — 709
- 738. lovački — 709
- 846. pješadijski — 160, 161, 171, 238, 239, 368, 409, 602, 721
- 847. legionarski — 160, 238, 239, 448, 608, 658
- 892. pješadijski — 122, 253

domobranske pukovnije (pukovi):

- prva lovačka rezervna — 820— 823
- prva pješačka PTS — 196, 197, 280, 548, 685, 686
- prva gorska — 482
- četvrta gorska — 310, 474, 738, 792
- deseta lovačka — 641, 650, 671, 808

Pula — 291, 590, 642

Punat (Aleksandrovo) — 462

Punikve — 283

Pupavac Mijat — 88, 90

Pupelica (s.) — 474

Purga (G. i D.) — 49

Pušća — 641

Pušća-Bistra — 61, 771, 815

Pušina (s.) — 314, 348, 383—386, 665

Puškarić Mile — 298

Puškarić Selo — 742, 744

Puvača Stjepan — 235

R

Račja Vas — 292, 295

Radaković Ilija — 468, 510, 576

Radakovići (s.) — 327, 467

Radašinovci — 84

Radeke (s.) — 88

Radešić — 108, 549, 690, 695

Radić Simo — 507

- Radičanin Dragan — 375
- Radinković Jozu — 428
- Radinović — 360
- Radmanova Poljana — 633
- Radoboј — 215
- Radojičići — 239, 240, 463
- Radovan — 282, 283, 686, 688
- Radovanuša — 724
- Radović Milan Čekara — 202
- Radučić — 575
- Raduka Jovo — 180
- Radulović Rade — 241
- Rađenović Mićo — 184, 364, 538, 557
- Rafaj Drago — 79
- Rahle Drago — 26, 54
- Rajičići — 342, 474
- Rajići — 274
- Rajković Milan — 679
- Rajlovac — 762, 810, 826
- Rajnopolje — 310
- Rakić Ivan — 727
- Rakić (k. 904) — 368, 611, 721
- Rama (r.) — 794
- Rakita Brdo (k. 304) — 12
- Rakitovac — 546
- Rakovac — 48
- Rakovica — 171, 172, 486, 503, 504, 678
- Ramljane — 80—83, 109, 110, 128— 132, 160, 161, 173, 174, 182, 229, 324, 326, 381, 409, 447, 448, 466, 538, 553—555, 597, 602, 636, 638, 645, 658, 758, 788, 789
- Ranjen Isus — 49, 215
- Rasinja (V. i M.) — 68, 696
- Raspor — 292
- Rastik — 483, 494
- Rastok — 236, 290
- Rastovac Mile — 450
- Rastuše — 402
- Raštelica (ž. st.) — 746
- Ratkovića Grm — 16, 17
- Ratkovića Poljana — 457, 539, 583
- Raven (kod Križevaca) — 766
- Ravna Gora (s. kod Skrada) — 240, 460, 663
- Ravna Gora (s. kod Voćina) — 60, 163, 164, 177, 337, 349, 352, 424, 746, 747
- Ravnici Kotari (predeo) — 34, 575
- Ravnice (ž. st.) — 760, 775, 810
- Ravnovac — 17
- Razdolje — 553
- Razljev — 572, 582
- Ražanec — 442, 835
- Ražljevo — 313
- Rečica — 119, 504, 505, 582

- Regul (zastavnik) — 834
 Remetinec — 119
 Repajin Palež (k. 765) — 410
 Repinec — 203, 702
 Repno — 50, 56, 286, 577, 690
 Repušnica — 62, 570, 571, 747
 Resanović Stojan — 679
 Resnička Trnava — 834
 Rešetari — 403
 Rezovac — 313
 Ribić Breg — 197, 283, 687
 Ribnica (s.) — 595
 Ribnik — 222, 441, 460, 511, 537, 561,
     563, 566, 586, 727
 Ribnjak — 551, 692, 792
 Rijeka — 292—294, 296, 589, 594, 640,
     644, 751
 Rijenci — 348, 350
 Ripča (k. 143) — 154, 155, 254
 Risek (s.) — 215, 455
 Robić Ivan — 26, 54, 70, 79, 280
 Rodaljice — 85, 87
 Rogać (k. 22) — 252, 253, 255
 Rogać (uvala) — 122—125, 151, 152,
     154—156
 Rogać (luka) — 254
 Rogaćica — 93
 Rogatica — 765, 766
 Rogatin — 235, 811, 819
 Rogoz Vladimir — 732
 Rogozić (puk.) — 643
 Rogoznica — 516
 Rogožica — 350, 352
 Romanić Jovo — 357
 Romanija — 802
 Rosandića Vis (k. 957) — 563, 565
 Rovinj — 291, 642
 Rovišće — 147, 149, 699, 700, 757, 802
 Roženica — 199, 200
 Rt. Stončica — 243
 Rt. Stupišće — 94
 Ruće (s.) — 738
 Rud. uglja (kod Ivana) — 197
 Ruda (uvala) — 96
 Ruda Glava — 377
 Rudanovac — 223, 225, 265, 396, 445
 Rudine — 97, 830
 Rudopolje — vidi Vrhovinsko Rudopolje
 Rudopolje (ž. st.) — 114
 Rujevac — 829
 Rujišta — 575
 Ruka — 239
 Rukavac (G. i D.) — 96, 292
 Rukavac (luka) — 153, 155, 713
 Rukavac (uvala) — 154, 252
 Ruma — 790, 819
 Rumler (nadporučnik) — 834
 Rupa (s.) — 293
 Ruševi — 801
 Ružička Josip — 194, 273
 Ružnovac — 492
- S**
- Saborski — 136, 161, 162, 171, 409,
     486, 587, 652, 765
 Salinovec — 282—284, 686, 688
 Samardžija Đuro — 527
 Samardžin Vrh — 458
 Samobor — 165, 275, 715, 719, 766,
     804
 Samohod Joso — 727
 Sandanov Gaj — 654
 Sanski Most — 574, 818
 Santini Edo — 40
 Saračica — 807
 Sarajevo — 548, 793, 810, 835
 Sasovac (s.) — 493
 Sašlić Jovan — 180
 Satrić — 616
 Sava (r.) — 476, 739, 782
 Savatovići (s.) — 327, 467
 Savić (ust. zast.) — 329
 Savina Glavica — 830
 Sedam Kaštela — 617
 Seget (G. i D.) — 407, 517
- Sektor:**
- drugi obalski pomorski — 368,
     443, 444, 562, 663
  - treći obalski pomorski — 817
  - jugozapadni za Liku — 561, 563,
     583, 585
- Sekulinci (s.) — 349
 Selca (s.) — 402, 709, 710
 Selišće — 808
 Selišta — 725
 Selište (brdo) — 183
 Selnica (G. i D.) — 61, 285
 Seljanec — 281, 688
 Semić (s.) — 295
 Senj — 640, 641, 665
 Senjan Milan — 26, 54
 Senjska uvala — 123, 124, 126, 153,
     155, 158, 252
 Sertić Poljana — 171, 172, 410, 652,
     657, 682
 Sesvete (M. i V.) — 64, 203, 785, 791
 Sesvetski Kraljevec — 64
 Severin — 461, 767
 Severinski Potok — 484, 494
 Severovac — 11

- Sevnica — 690
 Sibić — 11, 12, 15
 Sibinj — 646, 781
 Sića — 820—822, 824
 Siferović Bego — 637
 Siladi Stjepan — 26, 54
 Silvio Vlajo (satnik) — 298, 745
 Sinac (D. i G.) — 81, 129, 448, 553
 Sinj — 406, 408, 473, 517, 616, 735,
     737, 739, 748, 753, 761, 762, 771,
     790, 794, 804, 812, 818
 Sirač — 100, 164, 343, 350, 814
 Sirovatska (major) — 189
 Sisak — 67, 119, 120, 121, 199, 200,
     201, 277, 545—547, 641, 654, 655,
     665, 671, 675, 716, 733, 738, 752,
     766, 769, 774, 778, 780, 784, 787,
     800—802, 804, 807, 813, 827, 832,
     835
 Sišćani — 483, 493, 581
 Sivnik (k. 782) — 135
 Sjećevica — 111
 Sjedinjene Američke Države — 481
 Sjeničak — 504
 Skakavac — 118, 504, 633
 Skender Brdo (s.) — 200
Sklepovi:
     — brzi PTS — 50, 196, 197, 285
     — oklopni PTS — 49, 50, 280, 548
     — novački — 503
 Skočilić Joža — 297, 593
 Skokovi — 206, 503, 706
 Skrad (G. i D.) — 461, 464, 766
 Skradin — 479, 508, 573, 574
 Slani Dol — 165, 290
 Slankamen (s.) — 763
 Slap (s. na Drini) — 765
 Slatinski Drenovac — 383, 386, 403,
     418, 421, 426, 732, 754, 776, 777,
     799
 Slavetić (s.) — 719
 Slavko Ivan — 256
 Slavonija — 71, 145, 170, 176, 177,
     194, 298, 348, 416, 417, 421, 426,
     429, 434, 642, 650, 661, 662, 665,
     734, 742, 758, 782, 786, 795
 Slavonska Požega — 145, 340, 349,
     352, 668, 731, 734, 801, 811, 812,
     814, 816, 817, 827
 Slavonski Brod — 339, 402, 474, 655,
     658, 660, 665, 777, 801, 806, 812,
     814, 816, 817, 819, 828, 835
 Slavonski Kobaš — 781, 782
 Slivno — 235
 Slobodaninov Ivan — 132, 382
 Slovenija — 49, 274, 655, 661, 715,
     719, 765
 Slunj — 486, 504, 523, 524, 646, 652,
     667, 670, 676, 748, 782
 Sljeme — 756
 Smiljan — 585
 Smokrić — 388
 Smokvica — 783
 Smolčić Ivan Fabijan — 201
 Smolnje (s.) — 408
 Smoljan (zastavnik) — 330
 Smoljen — vidi Smolonje
 Smrdelje (s.) — 509
 Smrekovac — 387, 388
 Smude — 338, 348, 350
 Sokler Drago — 204
 Sokolac — 835
 Sopot — 275
 Sorića Krčevina — 531
 Sorževo — 719
 Sošice — 274, 275, 361
 Sove (k. 1018) — 598
 Spinčić Kuzmo — 26, 54
 Split — 242, 253, 406, 408, 517, 574,
     618, 681, 751, 755
 Splitska (s.) — 711
 Srb — 479, 502, 522, 601, 607, 650,
     677, 678, 682, 739, 779
 Srbija — 794
 Srdari — 368, 726
 Srebrenica — 752, 833, 835
 Srečići — 285, 689
 Sredanci — 403
 Srednja Gora — 210, 221, 321, 362,
     368, 369, 389, 391, 393, 395, 411,
     412, 442—446, 452, 458, 487, 497,
     498, 512, 537, 540, 562, 565, 567,
     655, 663, 667, 672, 674, 683, 727
 Srednje Brdo — 483, 493, 703
 Sredozemlje — 92
 Srem — 421, 757, 768, 827
 Sremska Mitrovica — 740
 Srnečak — 611
 Srpske Moravice — 464
 Srpsko Selišće — 56, 57
 Stabline (s.) — 235
 Stajnica — 135, 238
 Stalak — 239, 240
 Stančaki (s.) — 287—291, 355—357,
     715
 Staničić (s.) — 148, 149
 Stanić Nikola — 180
 Stanišić Nikola — 180
 Stanivuković Milan — 7, 146
 Stanivuković Teodor — 384
 Stankovac (s.) — 764
 Stanković Jefto — 180

- Starad — 589, 591, 594
 Stari Brijeg — 579
 Stari Glog — 64, 698
 Stari Laz — 460
 Starigrad — 658, 742—744, 748
 Starište — 235
 Staro Groblje — 8
 Staro Petrovo Selo — 341, 428, 835
 Staro Selo — 11—13, 829, 830, 832
 Staro Selo (kod Bjelovara) — 698
 Stative (G. i D.) — 460, 462—464, 679,
     755
 Staza (k. 730) — 709
 Staza Šuma (šuma) — 725
 Staza (ž. st.) — 118, 120, 543, 546
 Staza (s.) — 830
 Stažnjevec — 282, 283, 687, 688
 Stegnjajić Milorad — 88, 89
 Stijelja Gojko — 328
 Stipančić Ivo — 176, 569, 615
 Stipanov Grič (trig. 1234) — 81, 129
 Stipanović — 399
 Stobreć — 408
 Stojaković Dragan — 180
 Stomorska (luka) — 125, 154
 Ston — 777
 Stončica — 96
 Storeli Emil — 619
 Strahinje — 47
 Strašnik (s.) — 11, 14, 15, 18
 Stražanac (s.) — 272
 Stražbenica (k. 671) — 458, 724
 Stražnjevac (ž. st.) — 51
 Strizirep (s.) — 212, 213
 Strizivojna — Vrpolje — 787, 791,
     819
 Strličina (k. 173) — 123, 152
 Strmec — 24
 Struga — 7, 8, 10, 544, 644
 Strugača — 695
 Stružani — 403
 Stružnica — 563, 564, 585
 Stubica (kod Vrbovskog) — 460, 461
 Stubica (G. i D.) — 641, 819
 Studena — 293
 Studenci — 517, 619
 Stupar Bogdan — 123, 151, 158, 710
 Sturba (r.) — 232, 233
 Subar (k. 701) — 597
 Subocka (r.) — 100, 342
 Sučevići — 793
 Sućurac — 755
 Sudovec — 550, 691
 Suhača — 616
 Suhača (s.) — 192
 Suhomlaka — 310
- Suhopolje — 98, 99, 101, 307, 313,
     341, 344, 345, 347, 348, 474
 Suhopoljsko Borovo — 307, 341
 Suleševica — 327, 467
 Sumartin (s.) — 125, 709, 711, 748
 Sunja — 16, 118, 120, 121, 503, 543,
     544, 546, 648, 655, 671, 749, 760,
     767, 775, 780, 784, 810
 Supetar — 709—711
 Sušak — 461, 479, 756, 810
 Sušica — 460
 Sutivan — 711
 Sutla (r.) — 59
 Suvača (šuma) — 199
 Suvaja — 607, 682, 725
 Suzi M. — 635
 Sužanj — 154, 254
 Sv. Aćim i Ana — 508, 509
 Sv. Duh — 212
 Sv. Duh (kod Ivanca) — 56
 Sv. Gospa — 583, 609
 Sv. Ilija — 275, 741
 Sv. Ivan Zelina — 30, 59, 138, 139,
     158, 159, 284, 643, 645, 689, 748,
     752, 753, 755, 764, 768, 773, 807
 Sv. Ivan Žabno — 148, 482, 483, 494,
     520, 699, 703, 740
 Sv. Jakob — 49
 Sv. Jana (kod Jastrebarskog) — 274,
     289
 Sv. Jelena — 284, 689
 Sv. Kaja — 755
 Sv. Klara — 119, 120, 544, 546, 675,
     733, 778, 784
 Sv. Križ (kod Kolenovca) — 464
 Sv. Križ — 48, 55, 282, 686
 Sv. Lazar (k. 345) — 11, 12
 Sv. Marija Magdalena — 174, 183
 Sv. Marko — 515
 Sv. Martin — 276
 Sv. Mihael — 595
 Sv. Mihajlo — 152
 Sv. Petar — 741
 Sv. Rok — 388, 478
 Sv. Tri Kralja — 31, 47, 138, 484,
     494
 Sv. Trojica — 130, 173—175, 183, 556,
     558, 559
 Sv. Trojstvo — 31, 138
 Svetina Ivan — 213
 Svilaj — 403
 Svilaja (pl.) — 469, 617
 Svilari — 131
 Svilarov Stan — 362, 363, 412
 Svinjica (s.) — 17, 670
 Svrabić Milan — 384

Svračkovo Selo — 227, 250, 251, 259,
398, 446, 457, 533, 535, 587, 604,
610

Š

Šagovina Pravoslavna — 474, 476
Šakanović Halil — 637
Šakić Mićun — 39, 163, 172, 222, 226,
265, 321, 369, 370, 394, 396, 397, 447,
487, 502, 522, 582, 646
Šalamunić (s.) — 227, 230, 231, 370,
377, 396, 445, 457, 497, 535, 583,
584, 587, 597, 599, 604, 607, 610, 682
Šalovec (s.) — 138, 139, 284, 689, 807
Sandrovac — 99, 474
Sanja (r.) — 12
Šapjane — 589—591, 640, 644
Šartovac — 571
Šas — 543
Seganovac (s.) — 219, 265, 378, 445,
486, 521, 522, 536, 567, 608
Šelendić Josip — 79
Šemovac — 482, 701
Šestak Brdo — 199, 769
Šestanovac — 517
Šeštanj (k. 205) — 14, 15, 18, 19
Šešula (uvala) — 123, 124, 153, 252
Šibenik — 469, 471, 473, 516, 574,
753, 777, 794, 835
Šibl Ivan — 485, 572, 684
Šid — 740, 784, 790, 791, 810, 815
Šihman Pavao — 179
Šijanov Klanac — 669
Šijanova Kosa — 229, 230, 302
Šilović Ante — 621
Šiljak (s.) — 361
Šiljković Ivan — 375
Šimljani — 350
Šimljanica (k. 182) — 482, 483, 493,
703
Šimraki (s.) — 166
Šimulija Adam — 375
Šimundžija Ivan — 621
Širinec — 520, 570, 703, 767, 771
Široka Kula — 173, 182, 205, 220—
222, 226, 227, 229, 231, 248, 302,
324, 368, 379, 390, 446, 452, 459,
511, 538, 553, 563, 583, 585, 597—
599, 602, 603, 608, 682, 683, 723—727
Široka Rijeka — 634
Široki Umac — 514
Široko Selo — 578
Šišinec — 764
Šiškovci (s.) — 403
Škadrice — 231
Škalić — 238—240, 461

Škare — 134, 135, 373
Škemlovec — 275
Škrapna — 292
Škriljak — 182
Škrinjarić (s.) — 200, 201
Šnjegavić — 144
Šobak Drago — 26, 54
Šoda Mijo — 616, 617
Šokačko Brdo (k. 233) — 8
Šolići — 632, 633
Šolobanica (k. 1147) — 327, 467
Šolta (o.) — 94, 122, 124, 125, 151,
153, 154, 156, 158, 242—244, 252,
253, 256, 257, 761, 762, 764, 765,
770, 774, 808, 810, 817
Šoštar Marko — 361
Šoštarić Josip — 106
Španovica — 101, 477, 478
Špehari (s.) — 142
Špigeljski Breg — 274
Špišić Bukovica — 345
Šrempl Franjo — 366, 626
Št Peter na Krasu — vidi Pivka

Štabovi:
— Mornarice NOVJ — 21, 127, 642,
650, 658, 663, 713, 806, 814
— Operativni Jugozapadnog sektora za Liku — 319, 596, 598,
601, 603, 607, 609
— Operativni za Istru — 291, 295,
297, 589, 592, 594, 641, 661
— Savezničkih snaga na o. Visu —
127
Štokner dr — 670
Štampar (s.) — 109, 129, 181, 449, 555
Štefanje — 697
Štikada — 388
Štirkovac — 822
Štitar — 183
Štrbac Jovo — 621
Štrbac Mile — 328, 467
Štrok Izidor — 286, 552, 580, 679
Šturlić — 486, 678
Šumećani — 760
Šumeće Brdo — 385
Šumeda (s.) — 335
Šumonja Dmitar — 375
Šumonja Milan — 375
Šumonja Miloš — 376, 451, 491, 527,
601
Šupljak (k. 381) — 87, 89, 90, 92
Šuput Milan — 384
Šurla Dušan — 510
Šušeljbreg (k. 441) — 46
Šušnjar (s.) — 12, 707
Šušnjar Ivan — 621

- Šušnjevac — 405
 Šušnjevica — 292, 293
- T**
- Tadić Mihajlo — 336
 Tagunac Vlade — 303
 Tanay dr. 428
 Tarbuk Stanko — 375
 Tatinja — 123, 154
 Tatre (s.) — 595
 Tavani — 128, 231
 Tepice — 240, 460
 Tepšanovac (k. 852) — 683
 Tepšić Milorad — 450
 Terjun (k. 76) — 96
 Tičevce (k. 1046) — 218, 219, 413
 Tijerica (G. i D.) — 212
 Tišma Boja — 648
 Tisovac — 144, 145
 Tisovac (kod Naršić Sela) — 166, 421
 Tito Broz Josip — 21, 92, 662, 832
 Titova Korenica — 83, 131, 161, 162,
     204, 205, 209, 218, 223—227, 258, 259,
     263—265, 320, 324, 326, 367, 368, 377,
     378, 380, 382, 388, 390, 391, 394,
     396, 398, 410, 411, 414, 415, 445,
     451, 452, 466, 487, 488, 497, 498,
     501, 521, 522, 531, 533, 536, 538,
     540, 553, 564, 587, 597, 603, 604,
     609, 612, 614, 615, 628—630, 644,
     656—659, 663, 664, 667, 669, 672, 674,
     677, 678, 680—683, 721, 725, 768,
     770, 776, 777, 782
 Tobolić — 523, 524
 Točak (k. 887) — 743
 Todorovo — 207, 504
 Tolić — 205, 224, 497, 561, 563, 584,
     585, 588, 603, 605, 609, 663, 667, 683
 Tomašanci (s.) — 402
 Tomaševi Stanovi — 457
 Tomašica — 177, 179, 191, 262, 305,
     350, 352, 758
 Tomica (kod Broda) — 399
 Tomić (s.) — 461
 Tomić (šuma) — 464
 Tomić (narednik) — 745
 Tominje (s.) — 595
 Toplica Lešće — 141, 142
 Toplice — 276
 Topličica G. — 138, 281, 577, 685
 Topolovac — 578
 Topusko — 633, 646, 681, 832
 Tounj — 503, 782, 824
 Tounj-Zdenac (ž. st.) — 819
 Tounjski Tržić — 523, 524
 Tovarnica — 213
 Tovarnik — 784, 815
- Trakošćan — 59
 Trbović Gojko — 294
 Trbovići — 463
 Trebarjevo — 738
 Trebević — 793
 Trebinje — 22
 Tremušnjak — 11, 12
 Trešćerovec — 289
 Trešnjica — 762
 Trgovišće — 58, 107, 108, 284, 548,
     549, 690, 695, 736, 792
 Tribanj — 748
 Trilj — 211, 737, 739, 762
 Trivić Dušan — 91
 Trklje — 235
 Trnava — 191, 192, 194
 Trnova (s.) — 234
 Trnovac (s.) — 82, 109, 111, 129, 131,
     161, 181, 209, 220, 263, 301—303, 326,
     397, 498, 409—411, 414, 448, 449,
     452, 466, 530—532, 539, 553, 555, 578,
     602, 638, 657, 659, 669, 721, 722
 Trnovitica — 179
 Trnovitica-Hercegovac (ž. st.) — 192
 Trogir — 407, 408, 473, 517, 617, 789
 Trojeglava — 350
 Trojaci — 145
 Trokut (predeo) — 100, 101, 474, 477
 Trolokve (k. 817) — 135, 467
 Trolokvica (k. 1208) — 413
 Trošmarija — 141
 Trst — 291—294, 296, 589, 590, 594,
     595, 640, 642, 751
 Trstenik — 295
 Tržac — 676
 Tržačka Raštela — 678
 Truta Jovo — 710
 Truta Ljubo — 123, 151, 158
 Tržić — 503
 Tudman Franjo — 70, 79, 552, 580,
     642
 Tuhejljske Toplice — 48, 818
 Tuhobić — 463
 Tuk (s. kod Bjelovara) — 148, 149
 Tuk (brdo kod Doljana) — 134
 Tuk (s. kod Korenice) — 412, 536,
     613, 630
 Tunjevac (k. 623) — 724
 Tunjevačka Glava — 725
 Tupala (Tomingajska) — 387
 Turanovac (s.) — 345
 Turanj — 504, 753
 Turčin Vrh — 449
 Turina dr — 751
 Turjanski — 81, 82, 109, 114, 258,
     263, 367, 397, 448, 449, 530—532,
     536, 540, 553, 602, 651, 683, 762

- Turjanski Klanac — 115
 Turkovići — 744
 Turkulin Artur — 163, 172, 205, 222,
     226, 265, 321, 369, 394, 396, 397,
     446, 487, 502, 522, 601
 Tropolje — 120, 199, 200, 547, 716,
     780
 Turovac — 575
 Tustić Franjo — 26, 54
 Tušice — 221, 248, 443, 539
 Tušilović — 503—505, 633—635, 707,
     824, 833
 Tuzla — 736, 763, 787, 796, 810
 Tužević — 238
 Tužno — 687, 688
 Tvrde Drage — 725
- U**
- Učka — 292, 296
 Udbina (s.) — 161, 205, 221, 223, 224,
     226, 227, 248, 263, 264, 319, 320,
     324—327, 367, 369, 378, 379, 382,
     387—389, 392—395, 412, 414, 441,
     445, 466, 467, 479, 498, 504, 535,
     536, 538, 586, 601, 660, 663, 664,
     667, 669, 671, 677, 776, 777, 805
 Ugljane — 212
 Uлага Franjo — 241
 Uljan (Ugljan o.) — 803, 805, 806
 Uljanik — 344
 Umetić — 16, 17
 Umljanović — 513
 Unčani — 8
 Unešić — 514
 Unjka — 210, 362
 Urenović — 183
 Urljac Mili — 237
 Urljav (trig. 1297) — 466, 467
 Urljav (k. 972) — 326, 327
 Uskoplje — 763, 771
 Utinja (r.) — 19
 Utinja (s.) — 504, 505, 798
 Utore — 514
 Uvačka Glava — 403
 Uvala (kod Ćujića Krčevine) — 378.
     413
 Uvalica — 163, 220, 223, 225, 247,
     259, 409, 410, 532—534, 603, 651,
     653, 683, 721
 Uzelac Antić — 117, 501
 Uzelac Mišo — 184, 557
 Uzelac Srda — 679
- V**
- Vaganac — 503
 Vaganj (k. 133) — 96
 Vakuf (G. i D.) — 760
- Vanpotić Zdravko — 698
 Valenovac — 335
 Valpovo — 310
 Varaždin — 24, 49, 51, 52, 58, 60,
     68, 107, 169, 280, 282, 284, 549, 580,
     673, 686—688, 731, 737, 750, 752, 761,
     763, 766, 775, 783, 785, 787, 791,
     804—806, 810, 815
 Varaždinbreg — 58
 Varaždinske Toplice — 68, 169, 170,
     280, 481, 482, 792
 Varcar Vakuf — vidi Mrkonjić Grad
 Varićak — 612, 628, 629
 Varvadić (s.) — 213
 Vebl (major) — 655
 Vedasić — 210, 218, 223, 363, 377, 533,
     534, 536
 Vedež — 292
 Vejnović Brdo — 497
 Vela Straža (trig. 208) — 152, 253
 Vela Učka — 292
 Velebit (pl.) — 303, 319—321, 368,
     369, 378, 389, 392, 412, 413, 442—
     444, 449, 502, 512, 535, 561, 564,
     586, 603, 663, 673, 674, 681, 789,
     792, 807
 Velemić — 739
 Velika Britanija — 481
 Velika Glava (k. 167) — 96
 Velika Greda (k. 983) — 81
 Velika Greda — 238
 Velika Gorica — 118, 119, 201, 202,
     277, 545—547, 675, 772, 773, 778,
     780, 784, 804, 816
 Velika Krčevina — 144
 Velika Lisina (k. 1215) — 458, 539,
     561, 563, 565, 585, 599, 610, 611, 723
 Velika Mlaka — 277, 278, 664
 Velika Peratovica — 474
 Velika Pisanica — 191, 493
 Velika Popina — 607, 609
 Velika Straža (trig. 208) — 123
 Velika Učka — 295
 Velika Ves — 455, 701
 Velika Vidovača (k. 741) — 130, 174,
     182, 183, 554, 556—558
 Veli Vrh (k. 131) — 96
 Veliki Gradac — 12
 Veliki Grdevac — 57, 98, 191, 192,
     493, 698
 Veliki Hrastovik — 709
 Veliki Javornik (trig. 718) — 163,
     164, 755
 Veliki Miletinac — 310
 Veliki Ogradak — 81, 102, 103, 530
 Veliki Poganac — 548, 696, 792
 Veliki Runjavac (k. 781) — 458

- Veliko Brdo — 696
 Veliko Očijevo — 645
 Veliko Trojstvo — 99, 480, 482, 491,
     493, 494, 578, 579, 622—624, 693
 Veliko Vukovje — 350, 352
 Wellington (k. 177) — 96
 Velišće (k. 399) — 549, 550, 690
 Velonj (k. 1134) — 607, 725, 726
 Veljačić Hasić — 637
 Veljun — 503, 523, 820
 Venac (trig. 906) — 128
 Veprinac — 292
 Ves Lepoglavska — 195
 Veternica (brdo) — 48, 49
 Veternička Gora — 49, 215, 455, 456
 Vetovo — 386, 792
 Vidić (s.) — 88
 Vidiček Josip — 456
 Vidova Gora (brdo) — 713
 Vidovec — 750
 Vidrenjak — 203, 581
 Vidrovac — 377
 Vrijenac (trig. 734) — 130, 174, 175,
     183, 554, 556—558, 564
 Vilotić dr — 670
 Vilson M. — 92
 Vilusko Groblje — 12
 Viljevo (G. i D.) — 314
 Vinica — 282, 686
 Vinično — 138, 549, 550, 690, 691
 Vinkovci — 400, 402, 646, 784, 787,
     791, 799, 815
 Vinodol — 12
 Vinopol (G. i D.) — 513—516
 Vinski Vrh — 463
 Virje — 579, 682, 701
 Virovitica — 98, 99, 271, 307, 308,
     313, 338, 341, 345—347, 349, 351,
     477, 734, 735, 754, 783
 Vis (o.) — 34, 40, 84, 93—96, 125,
     153, 154, 242, 243, 255, 256, 320,
     470, 650, 712, 713, 732, 751, 770
 Visibaba (k. 1152) — 102 103
 Visoče — 274, 275, 360
 Visoko — 549, 550, 690, 691, 695, 696,
     771
 Visoko Brdo — 326, 466
 Visoko drvo — 402
 Visoševići — 274, 276, 290
 Visuć — 221, 224, 248, 319, 388, 663,
     667
 Viška Luka — 243
 Viški kanal — 243
 Višnjevec — 165, 166
 Vitešinec — 283, 687, 688
 Vivodina — 275, 276, 290, 360
 Vizvar (s. u Mađarskoj) — 700
- Vještica Stevo — 386
 Vladojević Ante — 621
 Vladović Frani — 621
 Vlahinička (potok) — 581
 Vlahinička (G. i D.) — 581
 Vlajisavljevića stan — 223, 323
 Vlake (k. 132) — 154, 155
 Vlasenica — 757
 Vlašić Brdo — 274, 359
 Vlaškovac — 275
 Voćin — 177, 179, 337, 338, 348—352
     418, 421, 426, 433, 434, 662, 732
     734, 738, 743, 750, 752, 786, 810
 Voćinski Potok — 307, 310, 313
 Vodena Glava — 327, 467
 Vodica (kod Drežnice) — 239, 240
 Vodice (kod Šibenika) — 574, 655
 Vodice (s. kod Buzeta) — 292, 295,
     595
 Vojnaček Josip — 273
 Vojlovica (r.) — 383
 Vojnić — 8, 503—505, 632—634, 670,
     681, 683, 707, 817, 833
 Vojnović Mićo — 510
 Vojnović Nikola — 727
 Vojvodić Božo — 180
 Volarević Đuro — 87
 Volavica — 288
 Volavje — 288, 291
 Volinja (ž. st.) — 749
 Volinja (r) — 8
 Voloder (ž. st.) — 65, 203, 519, 570,
     702, 703
 Volujak — 709
 Vorkapić Milutin — 679
 Vorkapić Ninko — 527
 Voštane (G. i D.) — 213
 Vračar Đuro — 727
 Vrana (s.) — 84, 187—189, 574, 656
 Vrani Kamen — 177
 Vranik — 388
 Vranja — 292, 295
 Vranjica — 408
 Vratnik — 633
 Vrban Pajo — 402
 Vrbno (s.) — 59
 Vrbovec — 63, 67, 520, 655, 702, 703,
     736, 751, 767, 784, 797, 802
 Vrbovo — 108, 428, 835
 Vrbovsko — 238, 460, 461
 Vrebac (s.) — 221, 226, 231, 248, 250,
     302, 303, 367—369, 380, 381, 389—
     393, 395, 441, 443, 445, 446, 458, 459,
     487, 498, 511, 512, 521, 522, 538, 539,
     553, 561, 563—566, 583, 585, 586,
     596, 598, 615, 674, 678, 721, 723—
     725, 727, 728, 793, 805

- Vrebačka Staza — 390, 446, 498, 511,
     535, 539, 561, 564, 566, 567, 583, 589
 Vrebački Pavlovac — 390, 458, 459,
     538, 562, 564, 566
 Vrebačko Medugorje — 512
 Vrelo (Koreničko) — 161, 162, 264,
     324, 368, 396, 445, 497, 522, 538,
     606, 613, 629, 630, 722
 Vrgada (o.) — 754, 755
 Vrginmost — 503—505, 632—635, 681,
     683, 707, 833
 Vrgorac — 235, 731, 732, 780, 814
 Vrgudac — 295
 Vrh (s. kod Draganića) — 289
 Vrh Kapele — 168
 Vrhovci — 383
 Vrhovine — 81, 83, 102, 114, 129,
     130, 133, 134, 136, 137, 160—163,
     205, 241, 259, 320, 371, 373, 374,
     379, 381, 392, 393, 414, 452, 553,
     587, 636, 638, 640, 641, 653, 658,
     664, 668, 670, 672, 675, 678, 734,
     735, 748
 Vrhovinsko Rudopolje — 103
 Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije — 127, 431, 433, 470, 471, 502,
     574, 636—641, 643, 645, 647—649,
     651—658, 660, 662—664, 666, 667,
     670—673, 675—681, 683
 Vrijeska — 98, 474, 477
 Vrlička Krajina — 472
 Vrnograč (s.) — 678, 679
 Vrpile — 204, 263, 264, 379, 380, 411,
     445, 446, 497, 533, 553, 588, 603,
     605, 613, 629, 669, 683
 Vrpolje (s. kod Tijarice) — 709
 Vrpolje (s. kod Knina) — 212
 Vrpolje (s. kod Sl. Broda) — 400, 403
 Vršak (trig. 882) — 81, 129, 131, 323,
     377
 Vršić (k. 670) — 174, 183, 556, 558
 Vršeljak (k. 751) — 323, 362
 Vrtlinska — 826
 Vručice — 755
 Vučane — 508
 Vučetić Stojan — 375
 Vučević stan — 464
 Vučica Mate — 515
 Vučipolje — 388
 Vučja Glava — 458, 539
 Vučjak (G. i D. kod Drežnice) —
     238—240
 Vučjak (kod Gračaca) — 387, 388
 Vučjak (kod Štrpcia) — 360
 Vučjak (k. 898) — 377, 378
 Vučjak (kod Zvečeva) — 337, 349,
     352, 741
 Vuglovec — 195—197, 282, 686, 693,
     694
 Vugrinić — 200, 201
 Vujaklija Pero — 635, 655
 Vujaković Ilija — 727
 Vujičić Milan — 20
 Vujnove Glave — 229, 259, 378, 379,
     398, 532, 533, 539
 Vukas Dragan — 450
 Vukas Rade — 375
 Vukava — 721, 722
 Vukelić (s.) — 239, 240
 Vukelić Josip — 285, 689
 Vukelić Savo — 297, 593
 Vukmirovića stanovi — 227, 228, 411,
     534, 598
 Vukmirovići — 607, 611
 Vukomeričke Gorice — 200, 716
 Vukosavljevica — 478
 Vukotić Dukljan — 234
 Vukovar — 799, 818
 Vuković Milutin — 679
 Vukovje (s. kod Bastaja) — 98, 476,
     477
 Vukša Jovo — 510
 Vukše — 88
 Vukšinac (G. i D.) — 64, 483, 494
 Vulić Ivan — 71, 79, 214
 Vulin Ivan — 622

Z

- Zabok — 69, 454, 641, 658, 771, 815,
     819
 Zabrdske Prgomelje — 145
 Zabrdski Tisovac — 145
 Zabrišće (s.) — 232, 233
 Začretje — 285
 Zadar — 479, 573, 673, 785, 786, 804,
     808, 809, 815, 835
 Zadrkovec (s.) — 31, 32
 Zadvarje — 408, 517
 Zagorje — vidi Hrvatsko Zagorje
 Zagorje (s.) — 594
 Zagradac (uvala) — 712
 Zagradina — 405
 Zagreb — 49, 53, 58, 64, 65, 67, 69,
     117—121, 199, 202, 203, 277, 355,
     399, 400, 481, 519, 520, 543—547,
     549, 570, 580, 641, 643, 649, 655, 660,
     661, 665, 675, 680, 702, 703, 715, 716,
     733, 736, 747, 761, 763, 764, 766, 773,
     778, 782, 787, 790, 794, 797, 800, 804,
     806, 807, 813, 816, 827, 828, 833, 834
 Zagrebačka Gora — 785
 Zagvozd — 809

- Zajezda — 29, 48, 50, 55, 216, 280—
     282, 285, 577, 685, 686, 690
 Zajelše (s.) — 595
 Zajle — 164, 177—179, 349, 352, 758
 Zalužani (kod Banje Luke) — 818
 Zalužnica — 134, 136, 371, 372
 Zaprešić — 61, 771, 815, 819
 Zaravniče — 96
 Zaton (s.) — 574
 Zavala (ž. st.) — 745, 766
 Zavalj — 665, 671
 Zavelo Brdo (k. 480) — 709
 ZAVNOH — 278, 664
 Zavode — 511
 Završje — 279, 282, 686
 Zdenački Gaj — 191, 269, 271, 272,
     304
 Zdenci V. — 179, 191, 192, 262, 269,
     271, 272, 348, 639
 Zdenčec — 191, 262
 Zdenčina — 118, 121, 199, 200, 545—
     547, 643, 648, 674, 746, 757, 758, 779,
     794, 797, 816, 818, 827
 Zdihovo — 461
 Zdrugovi (brigade) ustaško-domo-
     branske:
     — brzi — 399
     — prvi gorski — 57, 63, 98, 177,
         179, 262, 266, 271, 305, 365, 826
     — drugi lovački — 498, 503
     — treći posadni — 367
     — treći stajači — 462
     — treći ustaški — 732
     — četvrti gorski — 100, 262, 298,
         310, 441
     — četvrti ustaški — 367
     — peti ustaški stajači — 280, 548,
         685
     — šesti ustaški stajači — 736
     — osmi ustaški — 503, 706, 832
     — Poglavnikov tjelesni — 68, 107,
         169, 196, 280, 285, 668, 824
 Zec Božo — 20
 Zečev stan — 223, 323, 363, 537
 Zečevi — 464
 Zečovo — 510
 Zelengrad — 88, 575
 Zelovo — 616, 811, 812
 Zemun — 794, 819
 Zemunik — 479, 835
 Zlamenovanje (k. 162) — 96
 Zlatar — 49, 56, 58, 61, 69, 215, 285,
     481, 548, 667, 689, 772, 773, 785
 Zlatar-Bistrica (ž. st.) — 58
 Zlobin — 460—463, 646
 Zlonoga Jovan — 20
 Zoljan (s.) — 310
 Zrinj (s.) — 640
 Zrnić — vidi Zrnić Poljana
 Zrnić Poljana — 561, 588, 600, 605—
     607, 609
 Zubari (k. 701) — 683, 725
 Zukovica — 405
 Zvečaj — 120, 749
 Zvečeve Staro — 164, 337, 349, 418
 Zvečeve — 349, 352, 738, 741, 769
 Zvirjak (k. 985) — 462, 463
 Zvornik — 835

Z

- Zagari (poručnik) — 733
 Zakanje Sela — 462
 Žarković dr Grujica — 638
 Žarkovići (zaselak) — 82
 Ždralovi — 492
 Žegar — 188, 575, 665
 Žejane (s.) — 292, 294
 Željava — 161
 Željeznice (s.) — 281—283, 686, 687
 Željezno — 274
 Žeževica (G. i D.) — 408
 Žigi Vrh (k. 891) — 410, 603
 Žigić Rade — 639, 668, 671, 677
 Žirovac — 503, 678, 829, 830
 Žitomir — 745
 Živaja (k. 279) — 17
 Živica — 134, 135
 Živković Stevo — 385
 Živilja (s.) — 82, 109—112, 130, 131,
     181, 229, 301, 303, 449, 452, 532, 602,
     631, 651
 Žnidovac — 461
 Žumberak — 274, 276, 355, 359, 643,
     661, 715, 716, 719, 734, 735, 802
 Županja — 400
 Župić — 798
 Župić (trig. 264) — 14, 15, 18, 19
 Žuta Lokva — 414
 Žutnica (s.) — 46, 47

S A D R Ž A J

BORBE U HRVATSKOJ 1944. GOD.

— m a j —

I

Dokumenti jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda

	Strana
Pregled brojnog stanja i naoružanja Dvanaeste divizije Šestog korpusa NOVJ od 1. maja 1944 godine	7
Izvještaj Štaba Četvrtog korpusa od 2. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o dejstvima Sedme NOU divizije od 6. do 26 aprila	7
Priznanje Vrhovnog komandanta NOV i POJ jedinicama Dvadeset šeste divizije i Mornarici NOVJ za junačko držanje i upornost prilikom uništenja njemačkih posada na Mljetu i Korčuli	21
Naredba Štaba Dvadeset šeste divizije od 2. maja 1944. o formiranju Štaba Grupe južnodalmatinskih NOP odreda	22
Izvještaj Štaba Trideset druge divizije od 2. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbi kod Novog Marofa	23
Izvještaj Štaba Trideset druge divizije od 2. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbi kod Podruta, Peca i Gotalovca	29
Zapovijest Štaba Prve brigade Trideset treće divizije od 2. maja 1944. podređenim jedinicama za uništenje ustaške posade u Donjem Orešju	30
Izvještaj Štaba Osmog korpusa od 3. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o organizacionom stanju jedinica	33
Izvještaj Štaba Desetog korpusa NOVJ od 3. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 28. marta do 28. aprila	46
Izvještaj Štaba Desetog korpusa NOVJ od 3. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o organizacionom stanju jedinica	67
Zapovijest Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 3. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na ustaše na Dumanu	80
Izvještaj Štaba Devetnaeste divizije od 3. maja 1944. Štabu Osmog korpusa NOVJ o borbama u sjevernoj Dalmaciji od 22. aprila do 2. maja	84
Obavještenje Štaba Dvadeset šeste divizije od 3. maja 1944. podređenim jedinicama o čestitki koju je komandant savezničkih snaga za sredozemlje uputio Vrhovnom komandantu NOVJ povodom uništenja njemačkih garnizona na Mljetu i Korčuli	92

	Strana
Naredenje Štaba Dvadeset šeste divizije od 3. maja 1944. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo — — — — —	93
Naredenje Štaba Dvadeset šeste divizije od 3. maja 1944. podređenim jedinicama za utvrđenje i odbranu otoka Visa — —	95
Izveštaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 3. maja 1944. Štabu Šestog korpusa NOVJ o borbama i o stanju u odredima —	97
Izveštaj Štaba Treće brigade Trinaestе divizije od 3. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbi kod Babinog Potoka i Čudinog Klanca — — — — —	102
Izveštaj Štaba Prve brigade Trideset treće divizije od 3. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbi kod Huma — — —	107
Izveštaj Štaba Prve brigade od 3. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama na području Turjanskog — — —	109
Izveštaj Štaba Druge brigade od 3. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbi kod sela Babin Potok — — —	113
Izveštaj Štaba Četvrtog korpusa od 4. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o radu Drugog diverzantskog bataljona od 22. marta do 22. aprila — — — — —	117
Zapovijest Štaba Dvadeset šeste divizije NOVJ od 4. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na njemački garnizon na otoku Šolti — — — — —	122
Naredenje Štaba Trideset pete divizije od 4. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na ustaše na Liscu, Oštrom Griču i Dumanu — — — — —	128
Izveštaj Štaba Prve NOU brigade od 4. maja 1944. Štabu Osme divizije o borbama u Gackoj dolini od 25. aprila do 4. maja	133
Izveštaj Štaba Prve brigade Trideset treće divizije od 4. maja 1944. Štabu divizije o obezbjeđenju napada na ustašku posadu u Donjem Orešju — — — — —	138
Izveštaj Štaba Karlovačke brigade od 4. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbama prilikom osiguranja napada na Bosiljevo — — — — —	140
Izveštaj Štaba Dvanaeste divizije od 5. maja 1944. Štabu Šestog korpusa NOVJ o borbi kod Tisovca i Prgomelja — — —	144
Zapovijest Štaba Trideset treće divizije od 5. maja 1944. za napad na ustaško-domobransku posadu u Rovišću — — —	147
Zapovijest Štaba Prve NOU brigade Dvadeset šeste divizije od 5. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na njemačku posadu na Šolti — — — — —	151
Izveštaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 6. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o uništenju neprijateljske posade u Donjem Orešju — — — — —	158
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 7. maja 1944. Štabu Osme divizije da sprječi prođor neprijateljskih snaga na pravcu Ličko Petrovo Selo — Prijedor — Plitvički Leskovac, Vrhovine — Plitvički Leskovac i Babin Potok — Brezovac	160
Izveštaj Štaba Dvanaeste divizije od 7. maja 1944. Štabu Šestog korpusa NOVJ o rasporedu jedinica i pokretima neprijateljskih snaga — — — — —	163
Izveštaj Štaba Zumberačkog NOP odreda od 7. maja 1944. Štabu Trideset četvrte divizije o borbi kod Dragonoša i Hrženika	165
Direktiva Štaba Desetog korpusa NOVJ od 8. maja 1944. Štabu Dvadeset osme NOU divizije za rad po dolasku na područje Moslavine — — — — —	168

Naredenje Štaba Desetog korpusa NOVJ od 8. maja 1944. Štabu Zapadne grupe NOP odreda da se stavi pod komandu Dvadeset osme divizije	170
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 8. maja 1944. Štabu Osme divizije da odbaci neprijatelja i zatvori komunikacije Prijeko — Plitvička Jezera i Plitvički Leskovac — Plitvička Jezera — Poljanak	171
Izvještaj Štaba Treće brigade Trinaestte divizije od 8. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbi kod sela Ramljane	173
Izvještaj Štaba Dvadeset prve brigade od 8. maja 1944. Štabu Dvadeset osme NOU divizije o borbama i pokretima od 27. aprila do 6. maja	176
Izvještaj Štaba Prve brigade od 8. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o napadu na ustaše na Dumanu	181
Zapovijest Štaba Devetnaeste divizije od 9. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na ustaše u Lišanima i Vrani	187
Zapovijest Štaba Dvadeset osme NOU divizije od 9. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na neprijateljsku posadu u Hercegovcu	190
Izvještaj Štaba Prve brigade Trideset treće divizije od 9. maja 1944. Štabu divizije i Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbama kod Ivance	195
Izvještaj Štaba Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 9. maja 1944. Štabu Trideset četvrte divizije o prodoru neprijateljskih snaga na oslobođenu teritoriju Pokuplja	199
Izvještaj Štaba Trećeg diverzantskog bataljona od 9. maja 1944. o diverzijama na prugama Zagreb — Banova Jaruga i Dugo Selo — Križevci od 25. aprila do 9. maja	202
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 10. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije za raspored i dejstvo jedinica	204
Izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 10. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o protjerivanju ustaša i legionara koji su pokušali prodrijeti na oslobođenu teritoriju Banije	206
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 10. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o pokretima neprijatelja i rasporedu sopstvenih jedinica	209
Izvještaj Štaba Treće brigade od 10. maja 1944. Štabu Dvadesete divizije o borbama od 1. do 10. maja	211
Zapovijest Štaba Desetog korpusa NOVJ od 11. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na Mihovljani i Mače	214
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 11. maja 1944. Štabu Prve brigade Trideset pete divizije da ispita jačinu i sastav neprijatelja i onemogući mu kretanje cestama Bjelo Polje — Gorica i Gorica — Debelo Brdo	218
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 11. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije za razmještaj i dejstvo jedinica	220
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 11. maja 1944. Štabu Druge brigade Trideset pete divizije da dejstvuje na prostoriji Gorica — Padališta — Duboko	223
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 11. maja 1944. Štabu Prve brigade Trideset pete divizije da izvrši marš pravcem Ponor — Mihaljevac — Korenička Kapela — Uvalica i dejstvuje u pozadini neprijatelja	225
Naredenje Štaba Trideset pete divizije od 11. maja 1944. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo	226

	Strana
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 11. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o rasporedu sopstvenih jedinica i o prvcima nastupanja neprijateljskih snaga — — —	228
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 11. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o prodoru neprijateljskih snaga prema Ljubovu — Kozjanu i Šalamuniću i u Laudanov Gaj i o zadatku sopstvenih jedinica — — — — —	230
Izvještaj Štaba Druge brigade od 11. maja 1944. Štabu Devete divizije o napadu na ustašku miliciju u selima Bila i Grborezi	232
Izvještaj Štaba Neretvanskog NOP odreda od 11. maja 1944. Štabu Grupe južnodalmatinskih NOP odreda o dejstvu od 10. aprila do 10. maja — — — — —	234
Izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 12. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbama na području Drežnice — Pismo Štaba Dvadeset šeste divizije od 12. maja 1944. komandantu savezničkih snaga na Visu poslije desantnog prepada na Šoltu	237
Naređenje Štaba Trideset pete divizije od 12. maja 1944. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo — — — — —	242
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 12 maja 1944. Štabu Dvadeset šeste divizije o borbama i o uništenju njemačke posade na Šolti — — — — —	247
Izvještaj Štaba Druge brigade od 12 maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama od 7. do 12. maja na prvcima Babin Potok — Homoljac i Ličko Petrovo Selo — Korenica — —	252
Izvještaj Štaba Dvadeset prve NOU brigade od 12. maja 1944. Štabu Dvadeset osme divizije o borbi prilikom obezbjeđenja napada na neprijateljsku posadu u Hercegovcu — — — — —	258
Naređenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 13. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije za raspored i dejstvo jedinica Izvještaj Štaba Sedamnaeste NOU brigade od 13. maja 1944. Štabu Dvadeset osme divizije o napadu na neprijateljsku posadu u Hercegovcu — — — — —	261
Izvještaj Štaba Čehoslovačke NO brigade »Jan Žiška« od 13. maja 1944. Štabu Šestog korpusa NOVJ o borbama i o stanju u jedinicama od 22. aprila do 13. maja — — — — —	265
Izvještaj Štaba Žumberačkog NOP odreda od 13. maja 1944. Štabu Trideset četvrte divizije o borbama od 17. aprila do 12. maja	268
Izvještaj Vo, ne oblasti Četvrtog korpusa NOVJ od 14. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa o stanju u Pokuplju — — — — —	273
Izvještaj Štaba Trideset druge divizije od 14. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbama od 27. aprila do 13. maja	276
Zapovijest Štaba Četvrte divizije od 14. maja 1944. Žumberačkoj i Karlovačkoj brigadi i Žumberačkom NOP odredu za napad na njemačku posadu u Gornjem i Donjem Izimju — — — — —	279
Izvještaj Operativnog Štaba za Istru od 14. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o dejstvima, o stanju u jedinicama i na terenu i o zvjerstvima Nijemaca u toku ofanzive — — — — —	287
Naredba Štaba Šestog korpusa NOVJ od 15. maja 1944. kojom se pohvaljuju borci i rukovodioci Daruvarskog NOP odreda za primjernu aktivnost i postignute uspjehe u toku neprijateljske ofanzive — — — — —	291
Izvještaj Štaba Treće brigade Trinaeste divizije od 15. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama na liniji Trnovac — Kozjan — Ljubovo — — — — —	298
Izvještaj Štaba Treće brigade Trinaeste divizije od 15. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama na liniji Trnovac — Kozjan — Ljubovo — — — — —	301

Strana

Izvještaj Štaba brodske NO brigade od 15. maja 1944. Štabu Dvadeset osme NOU divizije o borbi prilikom obezbjedenja napada na neprijateljsku posadu u Hercegovcu — — — — —	304
Izvještaj Štaba Šestog korpusa od 16. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o oslobođenju Podravske Slatine — — —	306
Naredjenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 16. maja 1944. Štabu Treće brigade Devetnaeste divizije da podnese izvještaj o stanju u jedinicama i na terenu i da napada neprijatelja na komunikacijama Udbina — Lovinac — Gračac. Udbina — Lapac i Lapac — Mazin — Bruvno — — — — —	319
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 16. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na Pečane — — — — —	321
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 16. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbama kod Gorice i Pečana — — —	322
Izvještaj Štaba Treće brigade od 16. maja 1944. Štabu Devetnaeste divizije o borbi kod Bruvna — — — — — — — — — — —	325
Izvještaj Štaba Šestog korpusa od 17. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na ustaške posade u Feričancima i Đurđenovcu — — — — — — — — — — —	329
Izvještaj Štaba Šestog korpusa od 17. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i diverzijama od 10. do 30. aprila — — — — — — — — — — —	334
Izvještaj Štaba Dvadeset osme NOU divizije od 17. maja 1944. Štabu Šestog korpusa NOVJ o dejstvima od 23. marta do 11. maja — — — — — — — — — — —	347
Izvještaj Štaba Trideset četvrte divizije od 17. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o napadu na njemačku posadu u Gornjem i Donjem Izimju — — — — — — — — — — —	355
Izvještaj Štaba Trideset četvrte divizije od 17. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbi kod Gornjeg i Donjeg Prekrižja — — — — — — — — — — —	359
Izvještaj Štaba Prve brigade od 17. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama kod Gorice i Pečana — — — — —	362
Izvještaj Štaba Dvadeset prve NOU brigade od 17. maja 1944. Štabu Dvadeset osme divizije o napadu na ustaše u Kloštru Ivanicu — — — — — — — — — — —	365
Naredjenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 18. maja 1944. zamjeniku komandanta Korpusa da ispita mogućnost prebacivanja ranjenika na otoke — — — — — — — — — — —	367
Naredjenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 18. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije da pristupi uništenju neprijateljskih snaga na komunikaciji Bunić — Pišać — Podlapača — — — — — — — — — — —	370
Izvještaj Štaba Osme divizije od 18. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbama na liniji Zalužnica — Vrhovine — Babin Potok od 26. aprila do 2. maja — — — — — — — — — — —	371
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 18. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o pokretima neprijatelja i razmještaju i dejstvu vlastitih jedinica — — — — — — — — — — —	377
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 18. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o pokretima neprijateljskih snaga i o rasporedu i dejstvu vlastitih jedinica — — — — — — — — — — —	380
Izvještaj Štaba Osječke brigade od 18. maja 1944. Štabu Dvanaeste divizije NOVJ o borbama i o stanju u jedinicama od 12. do 18. maja — — — — — — — — — — — — — — — — —	383

	Strana
Izvještaj Štaba Treće brigade Devetnaeste divizije od 18. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbi kod Bruvna, Smrekovače, Vučjaka i Plane — — — — —	387
Izvještaj operativnog oficira Štaba Trideset pete divizije od 19. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o situaciji na području Vrebac — Mogorić — Podlapača — — — — —	390
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 19. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije da napada neprijatelja na komunikaciji Vrhovine — Homoljac — Korenica, Prijedor — Korenica, Vrebac — Podlapača — Bunić, Gračac — Udbina i Lapac — Udbina — — — — —	392
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 19. maja 1944. Štabu Treće brigade Devetnaeste divizije da zatvori pravce Gračac — Udbine i Lapac — Udbina — — — — —	395
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 19. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije da prikupi jedinice i napadne neprijatelja na liniji Bunić — Korenica — Vrelo — — —	396
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 19. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na neprijatelja u Prijedoru i o rasporedu i stanju vlastitih jedinica — — —	397
Izvještaj Štaba Istočne grupe NOP odreda od 19. maja 1944. Štabu Šestog korpusa NOVJ o dejstvu jedinica i stanju u njima —	399
Izvještaj Štaba Grupe srednjedalmatinskih NOP odreda od 19. maja 1944. Štabu Osmog korpusa NOVJ o dejstvima od 8. do 16. maja — — — — —	405
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 19. maja 1944. Štabu Osmе divizije o borbama u Lici od 5. do 18. maja — — —	409
Pismo Štaba Šestog korpusa NOVJ od 20. maja 1944. Štabu Zapadne grupe NOP odreda o nekim iskustvima i o slabostima u radu jedinica u toku neprijateljske ofanzive — — —	416
Izvještaj Štaba Šestog korpusa od 20. maja 1944. Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske o vojno-političkoj situaciji u Slavoniji i o radu korpusne vojne oblasti — — — — —	426
Izvještaj zamjenika komandanta Jedanaestog korpusa NOVJ od 20. maja 1944. Štabu korpusa o pokretima neprijatelja, rasporedu sopstvenih jedinica i stanju ranjenika — — — — —	441
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 20. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije za raspored i dejstvo — — —	445
Izvještaj Štaba Osmе divizije od 20. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbi kod Ramljana — — — — —	447
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 20. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o pokretima neprijatelja, borbi kod Ljubova i stanju u jedinicama — — — — —	451
Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 20. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o napadu na ustašku posadu u Mihovljaniu — — — — —	454
Izvještaj Štaba Prve brigade od 21. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama od 18. do 21. maja — — —	457
Izvještaj Štaba Trinaeste divizije od 22. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbama i o stanju u jedinicama od 5. do 18. maja — — — — —	460
Izvještaj Štaba Devetnaeste divizije od 22. maja 1944. Štabu Osmog korpusa NOVJ o pokretima neprijateljskih jedinica i o borbama Treće brigade na pravcima Lapac — Udbina i Lapac — Mazin — Bruvno — — — — —	466

	Strana
Izvještaj Štaba Dvadesete divizije od 22. maja 1944. Štabu Osmog korpusa NOVJ o stanju u jedinicama i na terenu — — —	468
Izvještaj Štaba Zapadne grupe NOP odreda od 22. maja 1944.	
Štabu Šestog korpusa NOVJ o dejstvu jedinica i stanju u njima od 1. do 20. maja — — — — —	
Izvještaj Štaba Treće brigade Devetnaeste divizije od 22. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na ustaše u Svetom Roku, rasporedu jedinica, stanju u sjevernoj Dalmaciji i mogućnostima za transportovanje ranjenika na otroke	473
Zapovijest Štaba Desetog korpusa NOVJ od 23. maja 1944. podređenim jedinicama za napad na neprijateljske posade u Narti i Velikom Trojstvu — — — — —	478
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 23. maja 1944.	
Štabu Trideset pete divizije da dijelom snaga dejstvuje na komunikacijama Ličko Petrovo Selo — Plitvički Leskovac, Poljanak — Saborski i Rakovica — Slunj — — —	
Izvještaj Štaba Osme divizije od 23. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbama na komunikaciji Plitvice — Ličko Petrovo Selo — — — — —	480
Zapovijest Štaba Dvadeset osme NOU divizije od 23. maja 1944. podređenim jedinicama za obezbjedenje napada na neprijateljske posade u Narti i Velikom Trojstvu — — — — —	486
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 23. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o pokretima i razmještaju neprijateljskih i vlastitih jedinica — — — — —	491
Izvještaj Štaba Druge brigade od 23. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama od 7. do 20. maja — — — — —	497
Pismo Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 24. maja 1944. Štabu Šeste divizije u vezi s prebacivanjem ranjenika iz Like u Bosnu — — — — —	500
Direktivna zapovijest Štaba Sedme divizije od 24. maja 1944. za raspored i dejstvo jedinica u slučaju prodora neprijateljskih snaga na oslobođenu teritoriju Korduna — — — — —	502
Izvještaj Štaba Devetnaeste divizije od 24. maja 1944. Štabu Osmog korpusa NOVJ o napadima Prve brigade na neprijateljske posade u Lišanima, Đevrskama i Bribiru — — — — —	503
Izvještaj operativnog oficira Štaba Trideset pete divizije od 24. maja 1944. Štabu divizije o napadu na ustaše u Mekinjaru i o rasporedu sopstvenih i neprijateljskih jedinica — — — — —	506
Izvještaj Štaba Grupe srednjedalmatinskih NOP odreda od 24. maja 1944. Štabu Osmog korpusa NOVJ o akcijama podređenih jedinica od 16. do 23. maja — — — — —	511
Izvještaj Štaba Trećeg diverzantskog bataljona od 24. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o diverzijama izvršenim od 1. do 25. maja — — — — —	513
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 25. maja 1944. Operativnom štabu Druge grupe brigada Trideset pete divizije za prodom zapadno od komunikacije Vrebac — Mekinjar — Bunić — Debelo Brdo — — — — —	518
Izvještaj Štaba Osme divizije od 25. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbi na području Primislja — — — — —	521
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava Trideset pete divizije od 25. maja 1944. — — — — —	523
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 25. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbama od 7. do 23. maja —	528
	530

Izvještaj Drugog diverzantskog bataljona od 25. maja 1944. Štabu Četrtog korpusa NOVJ o diverzijama od 24. aprila do 24. maja — — — — —	543
Izvještaj Štaba Trideset druge divizije od 26. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbama na liniji Kraljevec — Hrašćina — Trgovišće — — — — —	548
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 26. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o pripremama za napad na Korenicu i za druga dejstva — — — — —	553
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 26. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na ustaše u Ramljanima — — — — —	554
Izvještaj Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 26. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o rasporedu neprijateljskih i vlastitih snaga i o pripremama za napad na Čardak, Lisinu i Gradinu — — — — —	561
Direktiva Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 26. maja 1944. podredenim jedinicama za napad na neprijatelja na komunikaciji Vrbac — Podlapača — — — — —	563
Izvještaj Štaba Treće brigade Trinaeste divizije od 26. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o borbama od 14. do 24. maja Zapovijest Štaba Desetog korpusa NOVJ od 27. maja 1944. podređenim jedinicama za diverziju na željezničkoj pruzi Dugo Selo — Kutina — — — — —	565
Naredenje Štaba Devetnaeste divizije od 27. maja 1944. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo — — — — —	569
Izvještaj Štaba Trideset druge divizije od 27. maja 1944. Štabu Desetog korpusa NOVJ o borbama u drugoj polovini maja — Zapovijest Štaba Trideset treće divizije od 27. maja 1944. podređenim jedinicama za diverziju na željezničkoj pruzi od Česme do Kutine — — — — —	573
Naredenje Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 27. maja 1944. podređenim jedinicama da protjeraju neprijatelja i posjednu liniju Široka Kula — Ostrvica — Vrbac — — — — —	577
Izvještaj Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 27. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbama na području Vrepca — — — — —	580
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 28. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije i Operativnom štabu Južne grupe brigada za raspored i dejstvo jedinica — — — — —	583
Izvještaj Operativnog štaba za Istru od 28. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na njemačku auto-kolonu na cesti Rijeka — Trst — — — — —	585
Izvještaj Operativnog štaba za Istru od 28. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na vlek na pruzi Ilirska Bistrica — Š. Peter i o njemačkoj ofanzivi na području Kastav — Klana — — — — —	587
Izvještaj Operativnog štaba za Istru od 28. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbi kod Pregarja — — — — —	589
Naredenje Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 28. maja 1944. Štabu Treće brigade Devetnaeste divizije da zatvori pravce koji od Bunića izvode ka Ramljanima i Širokoj Kuli — — — — —	592
Izvještaj Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 28. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o rasporedu, dejstvu i stanju jedinica — — — — —	594
Izvještaj Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 28. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o rasporedu, dejstvu i stanju jedinica — — — — —	596
Izvještaj Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 28. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o rasporedu, dejstvu i stanju jedinica — — — — —	598

	Strana
Naredenje Štaba Jedanaestog korpusa NOVJ od 29. maja 1944.	
Štabu Trideset pete divizije za raspored i dejstvo jedinica —	601
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 29. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o borbi kod Končarovog Kraja i o rasporedu neprijateljskih i vlastitih snaga — — —	602
Direktiva Štaba Trideset pete divizije od 29. maja 1944. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo — — — —	604
Izvještaj Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 29. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na neprijatelja na Golouri, Konjskom Vrhu i Velonju — —	607
Naredenje Operativnog štaba Jugozapadnog sektora za Liku od 29. maja 1944. Štabu Treće brigade Devetnaeste divizije da se povuče na prostoriju Breštane — Ledenice — Zrnić Poljana radi odmora i sredivanja jedinica — — —	609
Izvještaj Štaba Prve brigade od 29. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o napadu na Veliku i Malu Lisinu i Čardak i na liniji Ljubovo — Bunić — — — —	610
Izvještaj Štaba Treće brigade Trinaeste divizije od 29. maja 1944. Štabu Trideset pete divizije o napadu na neprijatelja u Korenici i na okolnim visovima — — — —	612
Izvještaj Štaba Druge brigade od 29. maja 1944. Štabu Dvadesete divizije o demonstrativnim napadima na Hrvace i Sinj i o drugim borbama — — — —	615
Izvještaj Štaba Treće brigade od 29. maja 1944. Štabu Dvadesete divizije o uništenju ustaško-domobranske posade u Aržanu	619
Izvještaj Štaba Desetog korpusa NOVJ od 30. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o uzrocima neuspjeha prilikom napada na neprijateljsku posadu u Narti — — —	622
Izvještaj Štaba Dvadeset osme NOU divizije od 30. maja 1944. Štabu Šestog i Desetog korpusa NOVJ o borbama jedinica koje su prilikom napada na Nartu bile na osiguranju prema Bjelovaru, Garešnici i Hercegovcu — — — —	624
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 30. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa NOVJ o napadu na neprijateljske snage u Korenici — — — —	628
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 30. maja 1944. Štabu Sedme NCU divizije o borbama kod Vojnića i Vrginmosta — —	632
Izvod iz knjige depesa Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske za maj 1944. godine — — — —	636
Izvještaj Štaba Desetog korpusa NOVJ od 31. maja 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama, diverzijama i o napadima na neprijateljske garnizone — — — —	685
Izvještaj Štaba Sedme NOU divizije od 31. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o borbama od 22. do 30. maja — —	706
Zapovijest Štaba Dvadeset šeste divizije od 31. maja 1944. podređenim jedinicama za desant na Brać — — — —	708
Izvještaj Štaba Trideset četvrte divizije od 31. maja 1944. Štabu Četvrtog korpusa NOVJ o stanju u jedinicama i na terenu	715
Izvještaj Štaba Trideset pete divizije od 31. maja 1944. Štabu Jedanaestog korpusa o pokretima neprijatelja i o borbi kod Krbabice i Homoljca — — — —	720
Izvještaj Štaba Treće brigade od 31. maja 1944. štabovima Devetnaeste i Trideset pete divizije o borbama od 27. do 30. maja	723

II

Ustaško-domobranski i njemački dokumenti

	Strana
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 1. maja 1944. o ulasku jedinica NOV i POJ u Ivanec i o borbama na Papuku, kod Bosiljeva i Vrgorca — — — — —	731
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 2. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Goru i Viroviticu i o borbama na Papuku, Žumberku i kod Vrhovina — — —	734
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Trilj i odbrambene položaje kod Okučana i o borbama u Hrvatskom zagorju, na Papuku i kod Cazina, Knina i Sinja — — — — —	737
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 4. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Sveti Ivan Žabno i Kip, o iskrcavanju na Pag i o borbama kod Garešnice, Dobra, Pirovca i na Papuku — — — — —	740
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 5. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Voćin, Đulavec i Cazin i o borbama na Papuku, kod Ivanić-Grada, Karlovca, Ogulina i Starigrada — — — — —	743
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 6. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ivanec i o borbama kod Ivanić-Grada, Kutine, Ogulina, Cazina, Babinog Potoka, na Papuku i Ravnoj Gori — — — — —	746
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 7. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ kod Narte, Kutine, Jasenika i na Papuku — — — — —	749
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ivanec i o borbama na Papuku. Korčuli, kod Jasenika i Brđana — — —	752
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 9. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ivanec i o borbama na Papuku, Korčuli, Pelješcu, kod Bosiljeva i Perušića —	754
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 10. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na željezničku stanicu u Rovištu, na odbrambene položaje kod Petrinje i na liniju Veliki Zdenci — Kaniška Iva i o borbama na Papuku kod Otočca i na Braču — — — — —	757
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 11. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Bedekovčinu, Draganiće i Šoltu i o borbama na Papuku, kod Ivanca, Otočca i Sinja — — — — —	761
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 12. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Komin, Hercegovac i Šoltu i o borbama kod Petrinje, Karlovca, Ozlja i Otočca	764
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Komin, Hercegovac i Šoltu i o borbama na Papuku, kod Kravarskog, Korenica i Donjeg Lapca — — — — —	768

Strana

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 14. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Brezovicu i Mače i o borbama kod Velike Gorice, Komina, Hercegovca, Bučkog Kamenskog, Karlovca i Aržana — — — — —	772
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 15. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Mihovljane i Mače i o borbama kod Slatinskog Drenovca, Bunića, Korenica i Udbine — — — — —	776
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 16. maja 1944. o borbama protiv jedinica NOV i POJ kod Pakrac, Bratine, Dubrovnika i na Krbavskom Polju — — — — —	779
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17. maja 1944. o borbama protiv jedinica NOV i POJ kod Bujavice, Kobaša i na Krbavskom Polju — — — — —	781
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ludbreg i Metković i o borbama u Hrvatskom Zagorju, na Papuku, Krbavskom Polju i kod Zadra — — — — —	785
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 19. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ kod Ivanić-Grada, Pakraca, Ramljana i Gospića — — — — —	788
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 20. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ u Hrvatskom Zagorju, na Krndiji, kod Grubišnog Polja, Gospića, Bribirskih Mostina, Gračaca i Dubrovnika — — — — —	791
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 21. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ u Lici, Hrvatskom Zagorju, na Papuku, kod Karlovca, Drniša i Obrovca	795
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 22. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ kod Našica, Petrinje, Bihaća, Kistanja, na Krbavskom Polju i Biokovu	798
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 23. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ u Požeškoj kotlini, kod Siska, Petrinje, Prologa i na Krbavskom Polju	800
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24. maja 1944. o iskrcavanju jedinica NOV i POJ na otok Ugljan i o borbama kod Bujavice i na Braču — — — — —	803
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 25. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ kod Daruvara, u Baniji, na Kordunu i Ugljanu — — — — —	805
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 26. maja 1944. o borbama protiv jedinica NOV i POJ kod Kutine, Cazina, Primišlja, Zadra, Imotskog i na Krbavskom Polju	808
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 27. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Nartu i o borbama kod Slavonskog Broda, Slavonske Požege, Metka, Zelova i u Baniji i na Kordunu — — — — —	811
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 28. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ kod Daruvara, Slavonskog Broda, Slavonske Požege, Vrgorca i na Kordunu	814

	Strana
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 29. maja 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Nartu i Aržano i o borbama kod Grubišnog Polja, Slavonskog Broda i Požege, u Baniji i na Kordunu — — — — —	816
Izvještaj komandanta Prvog lovačkog rezervnog puka od 29. maja 1944. o borbama ovog puka prilikom pothvata »Šah« — —	820
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 30. maja 1944. o dejstvu protiv jedinica NOV i POJ kod Kutine, Djevrsaka, u Baniji i na Kordunu — — — — —	826
Izvještaj Štaba Prvog bataljona 383. puka 373. legionarske divizije od 30. maja 1944. o borbama u toku pothvata »Šah« — —	829
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 31. maja 1944. o dejstvima protiv jedinica NOV i POJ na području Korduna i Drvara — — — — —	833

T e h n i ċ k i   u r e d n i k

Tomić Milenko

K o r e k t o r i :

Laćimić Vera

Hadžialić Asima

Rukopis predat u štampu jula 1961. god

Štampanje završeno decembra 1961. god.

Tiraž 3.500 primeraka

I S P R A V K A

<i>Strana</i>	<i>Red</i>	<i>Stoji</i>	<i>Treba</i>
70	8 odozdo	4 bataljon	4 bataljona
85	9 odozdo	Sage	Snage
107	4 odozdo	trojnica	strojnica
131	5 odozdo	Korpusa	Korpusne
131	6 odozdo	Referenti	Referent
138	18 odozdo	koji vod	koji vode
162	5 odozdo	Preve	Prve
170	3 odozgo	ZAPADNE	ISTOČNE
243	5 odozdo	2—5 mm	2—5 nm
272	6 odozdo	brci	borci
274	17 odozdo	svje	svoje
280	18 odozgo	prvaca	pravca
287	2 odozgo	ČETVRTE DIVIZIJE	TRIDESET ČETVRTE DIVIZIJE
376	3 odozdo	Hristić	Hrstić
539	8 odozdo	tsrane	strane
555	15 odozdo	priprema	pripreme
604	11 odozgo	DIVIZIJE III	divizije, III
644	12 odozgo	Šapjane spljena	Šapjana spaljena
645	15 odozdo	Sandanov Gaja	Laudonov Gaja
834	19 odozgo	nerp.	nepr.
840	11 odozgo	Breke Mane	Breka Mane
842	19 odozgo	Caparag	Caprag
853	6 odozdo	Kuljac Đuro	Kruljac Đuro
864	15 odozgo	Sandanov Gaj	Laudonov Gaj